NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN
398356-E
PERIOD.

Digitized by Google

J. 4.° 734.

Digitized by Google

ÖNB
+Z295879007

393356-C
PERIOD.

Digitized by Google

Digitized by Google

Slovenski

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

XVII. tečaj 1883.

Izdalo in založilo
kat. tiskovno društvo v Mariboru.

V Mariboru.
Odgovorni urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a.

Digitized by Google

Kazalo

važnejših sestavkov „Slovenskega Gospodarja“ v XVII. tečaji 1883.

A. Politične stvari.

	Stran
Vodja evropskih republikancev mrtev	1
Poštne hranilnice	9
Celjski nemškutarji pa Gospodar	17
Volitev za celjski in mariborski okr. zastop	25
Kakšen prijatelj je celjski nemčurski listič Slovencem?	33
Nemški potovalni učitelji pri Slovencih in kmetijsko pridružnice	41
Davkarije na spodnjem Štajerskem	42
Hudobno izmišljena sebičnost slov. domoljubom	49
Poziv pristopiti sadjerejskemu društvu cesarjevič Rudolfovemu za Spodnji Štajer	57
Nagrada 100 fl. za najboljšo oceno škofa Slomšeka kot slov. pedagoga	58
Pogreb dr. Štef. Kočevarja v Celji	65
Kako se Slovencem godi, če jim Nemci ali nemškutarji gospodarijo	81
Velika noč in Slovenci	89
Tretji občni zbor Slovenskega društva v Šoštanji	97
Kedaj bodo gosposke slov. strankam slovenski dopisovale	105
Nemškutarska in nemčurska zarota zoper Slovence	121
Volitev okrajnega odbora v Konjicah	129
Ogerski Judi zavoljo ubojstva pred krvavo sodnijo	127
Šolska postava prenarejena	138
Ljubljeni svitli naš cesar pridejo zopet na Slovensko	145
Zakaj nemški liberalci cesarja Jožefa častijo	146
Nemški šulverein	153
Kanonik in dekan preč. g. Žuža pa dr. Glantschniggov Kmetski prijatelj	153
Dvoje novih društev	161
Nova brambovska postava	161
Kronanje ruskega carja	169
Popravljena šolska postava	169
Nepotrebno nadlegovanje Slovencev	177
Kaj bodo z denarji za lovske izkaznice ali karte dobljenimi	177
Vremena bodo Krajncem (Slovencem) se zjasnila	187
Deželni zbor štajerski pa Slovenci	187
Preganjanje katoličanov na Nemškem	193
Cesarjeva zastava ali bandera	201
Šestoletnica Habsburška	209
Cesar v Mariboru	217
Dajte Slovencem uradnikov slovenščine zmožnih	225
Sprejem cesarja na slovensko-nemškej meji	226
Odgovor listu „Grazer Zeitung“ zastran uradnikov slovenščine nezmožnih	233
Cesar v Radgoni	234
Dve veliki nesreči	241
Kmečkim ljudem še niti dobre letine popolnem pomagati ne morejo	249
Veržejski strelci	250
Slovensko društvo v Sevnici	257
Miklošičeva svečanost	265
Železni Bismark pa evropski mir	273
Liberalni kmetski prijatelji	281
Magjari, Hrvatje in Judi	289
Novi Hammer-Amboss in pravi prijatelji slovenskim kmetom	297
Kmečke zbornice	313
Nemško-prajzovski šulvereinarji v Konjicah	313
Slov. Gospodar pa borba za narodne pravica štaj. Slovencev.	321
Zoper ženitovanje na škodo srenjam ali občinam	329
Kako nemškutarji v okrajnih zastopih gospodarijo	337
Važnost okraj. šolskih svetov v zadevi učnega jezika	338
Razupita Eggenberška nemška liberalna adresa do cesarja	345
Olajšava šolske dolžnosti	346
Zgodovina sv. kat. Cerkve	353
Možje volilci za okrajni zastop v Ptuji	361
Šulvereinskim zapeljevancem v poduk	369
Ne vdajmo se — Občni zbor Slovenskega društva	377
Peti občni zbor Slovenskega društva v Mariboru	385
Svojim naročnikom in prijateljem Slov. Gospodar	393
O političnih razmerah Slovencev štajerskih	394
† Mihael Herman	401
Prošnja za slovenskega potovalnega učitelja	402

B. Gospodarske stvari.

	Stran
Slepost pri konjih	2
Črna redkev	3
Medicinska vrednost nekaterih sočivnih rastlin	10
Žlahtni cepiči po zimi	18
Sadna drevesa z apnom mazati	17
Železne madeže odpravljati	26
Zračna toplota pa mleko v kravjem vimenu	26
Vinoreja ali vinstvo	33, 43, 51, 66, 83
Apno za ribnike	34
Pravi čas cepičev narezati	43
Hmeljarstvo	50, 58, 66, 82
Kako po zimi govejo živino krmiti	66
Šalata in češnj	70
Hmeljarstvo	72
Vinogradstvo ali vinstvo	83, 291
Kako rastlike gozdnih dreves zasajati	98
Kako spoznati je li krava breja ali ne	106
Grahov žužek	107
Solnčnica	122
Spomladi treba pšenico povaljati	123
Izpita zemlja	130
Pomoček zoper trakuljo	131
Špargelj	138
Kako cepiti drevesa za skorjo	147
Pepel izvriten gnoj	148
Lipa bučelicam izvrstna paša	154
Kaj ovira napredek sadjere na Slov. Štajerskem	162
Krompir bolezni hraniti	163
Prvo občno zborovanje cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva	170
Ržena in pšenična slama	178
Poverjeniki cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva	186
Zakaj nam konji pogosto oslepnejo	187
Ognjavarna pomaža	195
Grozdni sukač ali kiseljak	202

Digitized by Google

Stran

Razstava konjska v Radgoni 211
Njive, travnike braniti, da jih ljudje ne pohodijo 218
Poštne hranilnice 227, 370
Hmeljarsko društvo v Žavci 242
Nekaj o sadjereji 250
Puter pa poletna vročina 259
Korist sadjereje 266
Konjska dirka v Žavci 267
Sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo . . 275
Opomnja hmeljarjem 270
Odbiti ali odlomljeni rogovi 282
Kedaj trgati jabelka in hruške 296
Ne hodimo prezgodaj grozdja brat 307
Dirka na Cvenu 304
Sadjereja 315, 352
Raki 328
List in sad 335
Pridobitne zadruge 346, 357
Grof H. Attems pa štajersko sadjerejstvo 362, 370, 379, 385
Kako pitanje goveje živine izplača 395

C. Poduk in kratek čas.

Reka 6
Ženitevski obredi 13, 21
Jezik v ljudskih šolah na Slovenskem . 29, 37, 46
Staroslovenski kmet na polji in doma . 53, 70, 86
Trst 93, 101
Miramar 109
Kuga na slov. Štajerskem . 118, 142, 150, 158, 165, 174 181, 190, 198, 206
Cesarjevo potovanje 214, 221
Šestoletnica Habsburška v Mariborskej čitalnici 230, 246
Cesar v Slov. Bistrici 253
Cesar v Ptuji 261, 270
Cesar v Poličanah in Slatini 285
Cesar v št. Jurji na juž. železnici . . . 294
Cesar v Terbovljah 302
Celje 310, 318, 326, 333, 342
Dr. Gustav Ipavic 350
Črni vitez pa hudi grof 358, 266
Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom 374 382, 490, 398

D. Cerkvena priloga.

Družba vednega češčenja v Mariboru . . . 317
Pisma v cerkvenem petji . 318, 322, 323, 335, 347, 381
Blagoslovi sploh in blagoslov sv. Blaža . . 321
Kaj je človek 325, 330
Sv. Lavrencij brindiški 326, 334
Šolske knjižnice 329
Slomškov životopis 330
Kat. podporno društvo celjsko 333
Žalosten konec neumne šale 337
Kristus v goste povabljen 338
Kat. škofje na Ruskem 339
Novo društvo kat. Bosnijakom v pomoč . . 345
Slovenska nadškofija v Ljubjani . . . 346
Dunajska Salvator-cerkva 349
Štefan Kocijančič 350
Popravljanje poškodovanih cerkv. zvonov . . 351
Človek bistveno kaj druga kakor žival . . 353
Nadškof Andrej Golmajer 354
Skrunjenje svetih nedelj in praznikov . . 357
Pripovedka o cerkvi na stari gori 358
Plača duhovnikov 358
Poročilo družbe vednega češčenja sv. Rešnjega telesa 361
Slovenska apostola Ciril in Metod . . . 362
Cesarjevo potovanje 365
Freimaurerski katekizem 365
Ave Marija 266
Cesar Franc Jožef pa kat. duhovščina . . 369
Pravljica o slovenskej Kalvarijl 371
Egiptovska dežela pa kat. misijonarji . . 373
Nekaj za organiste 377
Napuh sedanjega sveta 377
Lavant. škofijska sinoda . . 381, 385, 389, 393, 397
Žalostna hvala, če jo mešniku pojejo liberalni listi 385
Sladka gora 390
Zlatomešnik Mat. Lah . . 394, 398, 402, 406
Smrt grofa Chamborda 395, 403
Franc Sorčič, stolni prost 401
Kaj bo s poboljšanjem kongrue 405
Božič. pesen 9 409

E. Gospodarstvena priloga.

Premislika vreden nasvet kmetovalcem . . 337
Trtni kukec 338
Oskrbovanje sadunosnega drevja . . . 341
Vinogradi v Slov. goricah nimajo trtne uši . . 343
Podkovska šola v Gradci 342
Krompirjeve bolezni 343
Trtna uš na Stajerskem 345
Koruza in buče 354
Jeli dobro drevesca pri presajanji obrezovati . 354
Priporočevanja vredne sorte jabelk . . . 355
Sušilnice 355
Predenica, češmin, kozje češnje 357
Divji kumin 361
Lucerna 362
Sadjerejstvu v prospeh 365
Mlekarstvo 365
Sadovna letina 1882 na Štajerskem . . . 369
Podlesek 369
Zrnska letina v Avstriji 1883 370
Šolski vrti 371
Kedaj ne smemo rib in rakov prodavati . . 371
Grozdni kiseljak 373
Nova sušilnica 374
Speuglerjevo ojstrilo za kose 375
Hmeljska letina 375
Möllthalsko govoje pleme 377
Koruzni skrob 377
V zrejevanje mladih dreves 378
Zasajajte vrbe za vrbinje 381
Poskusi s peso 381
Prodavanja kmečkih pridelkov 382
Nova postava zastran privatnih žrbcev . . 383

Po vseh listih in prilogah je mnogo prav važnih uradnih razglasov, poročil, dopisov, mikavnih raznih stvarij, obširnih političnih ogledov, naznanil in 52 smešnic.

Digitized by Google

Častiti duhovščini

priporoča fine po želji narejene kolare iz grolc, po nizki ceni

Marijeta Seyfriedova
na Šavnici, pošta Radgona
(Radkersburg.) 3-3

4-7

Priznano nepokvarjene, izvrstne
voščene sveče
izdelujeta
P. & R. Seemann v Ljubljani.

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: **pivovarne, fabrke, rude, vodnake**, dalje **vodotočne cev**, sesaljke in spravo za kletarstvo, angleške cevi iz kovanega železa, cevi iz konopnine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izlijavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu

naposled

blago iz lite kovnine in mednine
po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

☞ *Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.*

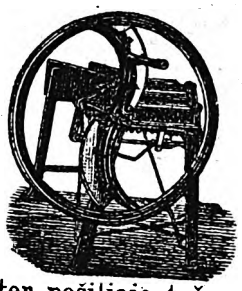

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezajoče v vsakej poljubnej dolgosti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.
izdelovalci strojev.
Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopošljejo brezplačno. (4-10)

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo sl. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih na ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

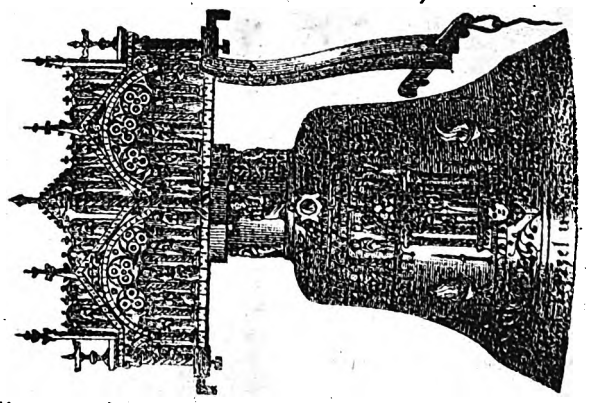

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!*

7—8

Digitized by Google

Štev. 1. V Mariboru 4. januarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vodja evropskih republikancev mrtev.

Na prelazi od starega v novo leto dne 31. dec. o polnoči je blizu Pariza umrl glasovit in silovit mož, katerega se je celo železni Bismark bal. Vodja francoskih pa sploh vseh evropskih republikancev, po celem svetu znani Gambetta, je po kratkej bolezni nepričakovano od smrti bil pobran. Za francosko republiko pred vsem je to silni udarec, kajti on jej je bil pravi oča, branitelj in vodja.

Porodil se je dne 20. aprila 1838 v mestu Cahors. Starši bili so mu italijanski priseljenci iz Genove ter baje židovske krvi. Mladi Gambetta postal je l. 1859 advokat v Parizi, kder je vsled svoje predrzne zgovornosti kot odvetnik političnih zločincev prvič ljudi na se opozoril; zlasti republikanci so ga čislali in zoper kandidate cesar Napoleonove volili za poslanca,

Ko je cesar Napoleon III. l. 1870 bil v Sedanu od Prusov vjet, proglasili so Francozje v Parizi na predlaganje Gambettovo: francosko republiko ter cesarstvo odpravili in Napoleonovo rodbino odstavili. Gambetta je postal minister republikanske vlade ter na vso moč vojsko nadaljeval zoper Pruse. Ker so ti Pariz zajeli in obkolili, spustil se je drzno v balonu na višine ter srečno všel sovražnikom in potem v mestu Tours sestavil novo republikansko vlado. Od tod je spravil tri vojske na noge. Vse se mu je čudilo pa bilo je zastonj. Prusko-nemška armada bila je presilna in Francozi so morali udati se. Sklenoli so mir, plačali 5000 milijonov frankov in prepustili nemškemu cesarju Alzacijo in Lorensko.

To pa boli vsakega Francoza. Gambetta je zanaprej ministroval samo enkrat in le kratek čas pa duša je bil republikancem in je pred vsem skrbel, da Francoze ukrepi za novo, maščevalno vojsko proti Nemčiji. In res, priznati se mora, storil je čudovito veliko. Francozi so v 10 letih meje proti Nemškej silno utvrdili s šancami in kanoni, jihova vojska šteje uže sedaj več vojakov, kakor prusko-nemška. Orožana pa je z najnovejšim in najboljim orožjem, tako, da se prusko-nemškim državnikom uže strahu lasi ježijo. To je tem bolje opravičeno, ker je med tem Bismark svoje stare zaveznike Ruse nehvaležno razžalil, zabranivši jim vzeti turški Carigrad. Zato je zelo mogoče, da se Rusi kedaj s Francozi zvežejo zoper Bismarka. Gambetta je na to gotovo deloval. Nameraval je romansko republiko osnovati pod vodstvom francoske. Obsegala bi ta republika Francosko, Španijo, Portugalsko in Italijo. Zveza tolike romanske republike s slovanskimi Rusi bila bi vsekako silna nevarnost za Bismarkovo Nemčijo, ki je med obema sovražnikoma na sredi.

Tega strahu je sedaj Bismark rešen. Smrt mu je pobrala lani dva najsrditnejša sovražnika, ruskega generala Skobeleva in francoskega rogovileža Gambetto. Novo leto se toraj dobro začne za Bismarka.

Gambetta je bil freimaurer in sovražil katoliško Cerkvo. Zato jo je preganjal prav po Bismarkovej šegi. Redovnike in redovnice je pregnal iz dežele in krščanski nauk iz šol. Sam je živel pohotno in požrešno, kar je tudi vzrok bilo njegovej ranej smrti. Nagrabil si je veliko milijonov in živel razkošno. Samo njegov kuhar je dobival letne plače 50.000 fran. ali 20.000 fl. Prebival je v palači, lepšej, kakor nekdaj francoski kralji. Vsemu konec storila je sedaj smrt. Baje od njega zapuščena ženska se je hotela vpričo njega ustreliti. Gambetta jej izvije revolver, toda krogla ga rani v desnico, se odbije na kosti in prasne v drobovino, ki se potem nevarno vné, ker je itak uže bila navražena. Moral je umreti. Umrl pa je kot pravi freimaurer brez mešnika in brez Boga.

Francozi so pa vsakako v zadregah, zlasti republikanci, kajti predsednik republike, Grevy, je uže 73 let star. Drug republikanec pa nima nobeden dovoljno veljave in zaupanja. Bati se je velikih homatij.

Zaradi praznikov ni bilo mogoče prirediti Priloge.

Digitized by Google

Dva slovenska Judeža, eden obešen, drugi zaprt.

(Konec.)

Ko je „Slov. Gospodar“ naznanil, zaradi česa da je Sorschagg tožen, zakadila se je freimaurerska „Cillier Zeitung“ kakor srdita osa v naš list ter zlasti njenega urednika najnesramnejše z blatom ometavala, češ da je neopravičeno Sorschagga opisal, kakor kakšno gnjusobo in pošast. (Scheusal.)

No, teh besed „Gospodar“ ni rabil pa bi bil tudi pravo zadel, ako bi se jih bil poslužil. Krvava sodnija celjska ga opravičuje obsodivša Sorschagga zarad najgrših zločinstev. Tatove, goljufe in tolovaje sodijo javno, s Sorschaggom pa so se porotniki: Pečnik, Lipovec, Lorber, Purgaj, Zadravec, Geiger, Hutter, Milošič, Stepišnik, Ploč, Ahman in stotnik Schmöger, morali dati zapreti v posebno hišo, da se vse tajno razpravlja.

Celi četrtek, petek, saboto in naslednjo noč do 2. ure v nedeljo jutro imeli so dela z njim in njegovimi ničvredneži: Anton in Jurij Zorko, Ignac Alt in Franz Štefan. Naposled je bil kriv spoznan, da je cesarja žalil, dobrotljivega cesarja, ki se je zlasti Slov. bistriškega okraja na priprošnjo poslanca barona Goedelna dvakrat bil usmilil in veliko tisoč daroval vsled toče poškodovanim, da je psoval cesarjevo rodbino in naznanjal bližnji „prihod Prajzov“, da je po nedolžnem slovenskega narodnjaka g. Kresnika v kajho spravil na celih 138 dnij, da je ljudi goljufal in ljudi zapeljeval v krivo pričanje pred sodnijo. Ali to ni prava nemškutarska pošast?

Ali ta predrzni Judež ni sramota Slovencem, zlasti pa slov. bistriškemu okraju? Kdo zamore, kdo se upa toliko gnjusobo še iti prat? Sama „Cillier Zeitung“ se ne drzne tega storiti. Sicer z zobmi škriplje pa dolgi jezik vendar prav varčno za plotom drži!

Sorschagg je bil poštenih slovenskih staršev sin, ter nekaj časa c. kr. žandar. Kot žandar se gotovo ni naučil cesarja psovati pač pa je prišel domov toliko spremenjen, da ni ljubil svojega slovenskega jezika več, ampak se sramoval svoje slovenske krvi. Postal je pravi nemškutar, želeč vse Slovence ponemčiti. To so zapazili in v svoje namene porabili slov. bistriški, mariborski in drugi liberalci in nemčurji, ter ga v svoje mreže vlovili, zapeljali, spridili in naposled v največjo nesrečo pripravili.

Hlapčeval jim je zvesto mnogo let in služil kot klešče. Zganjal je kakor mesar teleta jihovim kandidatom slovenske volilce na volišče. Strahoval je vso okolico. Še v kajhi sedečemu je več županov podpisalo hvalno spričevalo, a potem sramotno preklicalo. Bil je strah, pohujšanje in zapeljivec celemu okraju, dokler ga ni prejela krvava sodnija. Mera je bila polna, njegovi zločini razkriti, on obsojen in uničen. Pa njegova obsodba zadeva pred svetom tudi njegove mojstre in podpihovalce v Slov. Bistrici in drugod.

Da liberalno-nemčurska svojat našega cesarja črti, njegovo rodbino zaničuje, po Prajzih in velikej Bismarkovini sline cedi, to je v osebi nesrečnega Sorschagga svetu zopet dokazano in obsojeno!

Dragi slovenski rejaki! bodi Vam rečeno v svarilo! Ne zaničujte svojega slovenskega roda, ostanite zvesti Slovenci, pa bodete tudi svitlemu cesarju ostali vselej udani Avstrijani! Varujte se nemčurjev in liberalcev in jihovih listov!

Zlasti pa skrbite, da odpravimo in zatremo list, katerega so celjski, ptujski in drugi nemškutarji v Celji osnovali, da zavirajo napredovanje našega ljudstva na edino pravej, narodnej, krščansko-katoliškej podlagi!

Destrniški.

Gospodarske stvari.

Slepost pri konjih.

Pri nobeni naših domačih živali se očesne bolezni in slepost tako rade in pogosto ne nahajajo kakor pri konjih.

K temu pa pripomagajo razni uzroki. Na prvem mestu so tukaj previsoke senenske lojtre. ki so konjem v tem oziru škodljive, ker iz njih prah in senenski drobir živalim v oči pada. Prah in drobir pa v očeh nareja razna vnetja, in konec vsega pa je, da konj oslepne.

Na drugem mestu je ostri sopuh konjskih hlevov, ki živalim oči kvari in sicer prav močno kvari.

Ostri amonijakovi plin, ki človeku solze v oko sili, je tudi konjskemu očesu zelo škodljiv. Tudi ta okoliščina, kako in od kterega kraja svitloba v hlev prihaja, je velike važnosti.

Ako svitloba od strani prihaja, žival le vedno isto oko proti svitlobi obrača in to ga zelo slabi.

Ako pa konj od svitlobe proč obrnjen stoji, mu tudi to hudo dene, ker prenagla menjava teme in luči, ko se iz hleva na delo ali napajat goni, tudi očesu škoduje.

Proti svitlobi postavljeni živali pa prehudo v oko pridira in ga blišči. Daljni vzrok konjski sjeposti je naočno usnje ali naočniki. Oko konjsko je tako ustvarjeno, da naravno postavljeno v ravnem smeru na stran gleda. Konjsko oko z naočnikom zaslonjeno je tedaj vedno v nekem nasilstvu in trpi. Naposled postane motno in boleno.

Digitized by Google

Tudi bič le prepogosto švigne ubogi živali v oko in mu razbije kako žilo ali je uzrok hudemu vnetju.

Če se to tudi včasih brez volje gospodarjeve ali hlapčeve primeri, so pa vendar tudi taki brezvestni suroveži. ki v togoti razbijajo konjem prek glave in prek oči in tako dostikrat konj oslepne.

Da se toraj konjem oči ohranijo, se naj napravijo jasli namesto lojter, naj se skrbi za dosti čistega zraka v hlevu in za snažnost. Naj se za vsako veliko živinsko glavo, za konja, kravo, vola itd. vzame $^1/_2$ kilograma mavca ali gipsa in se z njim v hlevu gnoj potrosi.

Gips amonijak zveže in tako oster duh iz hleva odstrani. Okna se morajo primerno visoko nad konji napraviti in od konjske oprave nepotrebni naočniki porezati.

Nikakor pa se ne sme z bičem konj po glavi in očeh mlatiti, kakor da bi bil iz lesa ali kamna, ne pa občutljiva, prekoristna žival, ki zasluzi, da človek lepo z njo ravna.

Črna redkev izvrstna zdravilna rastlina.

II. O nekem francoskem generalu pripoveduje neki francoski kmetovavski časnik, da je od te mučne bolezni bil mnogo let hudo mučen in trpinčen.

Nasvetovali so mu, ker vsa druga zdravila niso pomagala, naj začne črno redko jesti, kar je tudi, da si ni bil prijatelj tej žestvoni, storil in res v krutkem izdatno polajčanje čutil in poslednjič popolnoma ozdravil. Ves vesel, da je rešen te hude bolezni je vsem kmetovavcem tistega kraja priporočal, naj črno repkev pridelujejo in je nadalje izvrstnega zdravnika Philippeja nagovoril, da je obširno razpravo o blagodejnih učinkih črne redkve za akademijo znanstev spisal, ktera je potem tudi to izvrstno razpravo v svojih spisih razglasila.

Tudi o nekem drugem boleniku, ki ga pesek in kamen mučil, se pripoveduje, da je hodil po mnogih toplicah po svetu pa vse zastojn. Naposled je začel rabiti črno redkev in že po malih dneh je občutil olajšanje in poslednjič popolno zdravje našel. Pa tudi pozneje se ga ta bolezen ni več lotila.

Kar se pridelovanje črne redkve tiče, tako najrajše raste v rahli, mastni, pa ne na novo pognojeni zemlji. V rodi in težki zemlji ne prospeva tako dobro pa tudi dobrota njena je manjša.

Poseva se od meseca majnika do konca junija. Ker v dobri zemlji redkev prav košato vzraste, se morajo rastlinice, kar jih pregosto raste, popipati, da tako k večemu le deset rastlin na štirjaški meter pride. Če je suša, se mora zamakati, pridno pleti in zemlja rahljati. Kar se redkve za zimo ohraniti hoče, to se je mora pred mrazom iz zemlje popipati, metenica kakor korenju ali repi porezati in potem ali v jami, v zemlji ali pa v suhem pesku v kleti hranjevati.

Konjerejskemu društvu pristopili so: Rudolf Leidl, Jožef Škof, Aloijz Zemljič, Ant. Lariš, Jož. Drolec, A. Mravljak; minister poljedelstva je 10 državnih žrebcev iz Štajerskega vzel in v druge dežele prestavil, ker je lani na jednega žrebca prišlo samo 45 kobil. Predstojnik konjiškega konjerejskega okoliša baron Vay imenovan je častni vitez pruskega reda Johaniterskega.

Trtna uš meseca januarja in februarja nahaja se a) v zemlji. kder na trsovih koreninah počivajo ali spijo; to pa na koreninah 1—$1^1/_2$ metra globokih, na plitvih koreninah večjidel zmrznejo. Kdor bi hotel tedaj trtno uš pokončati, moral bi globoko koreninje vse odkopati, kar pa preveč stane. Ta mesesa se toraj ne da tukaj nič storiti, b) nad zemljo, pa le zimsko jajce trtne uši v starej skorji trsovej. Težko je takšno jajce najti, ker vsako posebej vloženo in majhno.

Matija Rajh,
nadučitelj pri Sv. Juriji v Slov. gor.

Koruznico naj gospodarji po zimi spolagajo in ne puščajo do spomladi zunaj, ker tako pomagajo koruzno veščo ali koruznega črva čez zimo ohraniti, ki se zabuben nahaja v koruznej slami.

Kuga goveja na Hrvatskem in Ogerskem je prenehala in so meje zopet odprte.

Sejmi. 8. januarja: Šmarije; 10. januarja: Planina, Berače; 11. januarja: Gradec; 17. januarja: Kapela pri Brežicah; Petrovče, Gornja Radgona, Tilmitsch.

Dopisi.

Iz Celja. (Govor dr. Vošnjakov.) Pri občnem zboru Slovenskega društva je mnogozaslužni poslanec g. dr. Vošnjak, navdušeno pozdravljen, v obširnem govoru razložil delovanje državnega zbora. Pred vsem slikal je pogubonosno delovanje nemških liberaleev, dokler so oni imeli večino v zboru. Glavni stebri deržave, kmetje in obrtniki, so propadali, ker so vsled liberalnih postav postajali sužnji velikega kapitala. Ko je l. 1879 sedanja večina nastopila, našla je državno gospodarstvo v najžalostnejih razmerah, ljudstvo v najhuji stiski, pa povsod ograje v prid nemškim liberalcem narejenih postav, da skoraj ni bilo upati, da se bo dalo kreniti na boljšo pot. Liberalci so si z umetnim volilnim redom mislili za vselej ohraniti večino, zato se je naša stranka precej lotila poprave volilnega reda in jo tudi dosegla.

Digitized by Google

Pri tem je pokazala, da jej je mar za razširjenje volilne pravice in da želi kolikor mogoče vsakega davkoplačevalca pritegniti k volitvam. Odslej sme vsak, kdor plačuje 5 fl. davka, voliti v državni zbor. Trebalo bi še nekaterih sprememb, zlasti da dobodo kmetje z ozirom na njihovo število primerno zastopstvo, pa temu se zopet liberalci upirajo in vsaki sklep lehko zaprečijo, ker se spremembe volilnega reda smejo skleniti le z dvema tretjinama vseh poslancev. Dalje se je pečal državni zbor z urejenjem gruntnega in hišnega davka. Liberalci so si izmislili l. 1869, da se mora gruntni davek na novo urejati, ter so računali, da bode potem gruntni davek se dal od 36 milijonov na 42 povišati. K sreči je dobila naša večina konečno delo v roke in preprečila kmetom sovražne nakane liberalcev. Celi znesek gruntnega davka je sedaj celo nižji od prejšnjega in le v nekaterih deželah se je gruntni davek povišal, najbolj za Gališko, za spodnjo in zgornjo Avstrijo in jeden del Štajerskega. A tu so cenilni možje zakrivili s svojimi neopravičenimi cenitvami, da bo sedaj treba več davka plačevati. Na Kranjskem, kjer so narodni možje cenili, se je gruntni davek za tretjino znižal in to je na veliko korist bilo tudi za tiste okraje Štajerske, ki mejé ob Kranjskej. Pri hišnem davku se je doseglo, da manjši kmetski posestniki, ki imajo le po dve sobi v hiši, sedaj menj plačujejo. Ker se direktni davek za vsem ni povišal, moral je državni zbor privoliti, da se upelje višja carina ali col ne samo za umetne in fabriške izdelke, kar je na korist obrtnikom, na žito, živino, sadje, vino, kar je na korist kmetom; ampak tudi na kavo in potrolej, pa pri tem le v toliko, da se pri ceni, kakor se dozdaj kaže, ne pozna veliko. Silno teži vse države občna vojniška dolžnost, a dokler stojé sosedje oborožani, se Avstrija sama ne sme razorožati. Vendar se je kmetom brambovska postava v toliko olajšala, da odslej kmetskim posestnikom, ako se pet osob na njihovem posestvu redi, ni treba stopiti v aktivno vojsko, ampak le v reservo; tudi za bogoslovce in učitelje so se sklenile precejšnje olajšave brambovske dolžnosti. Jedna najimenitnejših postav je obrtnijska, katero je baš kar dodelal državni zbor, dasi so liberalci se močno protivili in le nekateri od njih iz strahu pred svojimi volilci konečno zanjo glasovali. Če prav je ta postava, posebno za obrtnike, koristna, ker se po njej omeji dozdanja obrtnijska svoboda in zahteva od vsakega, kdor hoče pričeti kako obrtnijo, dokaz, da se je te obrtnije dejansko izučil, bode dobro uplivala tudi na kmetijstvo, kajti obrtniki in kmetje so drug na druzega navezani, in če se prvim dobro godi, tudi kmetje svoje pridelke lože in bolje v denar spravijo. G. govornik se potem obrne do delovanja državnega zbora v prid kmetskim gospodarjem. Za kmetijstvo so prišli silno slabi časi, konkurenca iz Amerike in Rusije spravlja žito in živino ob vso ceno; slabe letine so zakopale kmeta v dolgove in kamor se pogleda: povsod propad in eksekutivne dražbe kmetskih posestev. Liberalci so k temu propadu še pridno pomagali. Odpravili so kazni za oderuhe, dovolili prosto ženitovanje vsakemu beraču, državne meje so odprli tujemu blagu, uvedli posilno legalizovanje, ki kmeta veliko stane, nakladali ljudstvu osemletno šolsko dolžnost, ga silili k stavbi nepotrebno velikih, silno dragih šolskih poslopij, dovolili hranilnicam, da so si kupičile neizmerne reservne zaklade, od kmetskega dolžnika pa zahtevale zmirom jednako visoke obresti, ovirali so razvoj kmetskih posojilnic z nakladanjem visokega davka, skrbeli za to, da se hudodelnikom, tatovom in roparjem dosti dobro godi v kaznilnicah, in sploh kakor nalašč delali na propad kmetskega ljudstva. (Konec prihod.)

Od Ljutomera. (S l a v a v r l i m k m e t o m s l o v e n s k i m!) [Dalje.] Rekli smo, da naši stariši od ljudskih šol, dokler so bile še nemške, niso imeli nikakšnega dobička. Oni se sedaj na podlagi lastne skušnje potegujejo za pravice slovenskega jezika. Ozrimo se danes malo še na mlajši naraščaj. Koliko je po murskem polji mladeničev pa tudi že gospodarjev. ki so se v domačih šolah učili s pomočjo miloglasečega jezika maternega! Bistra glavica in darežljiva roka očetova vzbudile ste šolarju v srci željo po viših naukih v srednjih ali takozvanih „latinskih“ šolah, — šli so v Ptuj, v Maribor ali v Celje. Kako se je tukaj godilo nadarjenim ali „talentiranim“ mladeničem? Skraja so vsi „vozili“ dokaj težko, ker so jim učitelji, profesorji, razkladali nauke s pomočjo nemškega jezika. V domačej po pameti uredjenej šoli slovenski, v „latinskej“ pa na enkrat nemški učni jezik — ni li to prenaglen skok? Gotovo, da je. Kaj toraj? Odgovor: V „latinskih“, v srednjih šolah naj se slovenščini podeli več prostora. Res je, da se v ljudskih šolah slovenska deca podučujejo tudi v nemščini, ali otrok se ne more toliko naučiti, da bi za razumljenje naukov po srednjih šolah bil z nemščino do dobra podkovan. Tisti mladeniči in mlajši gospodarji. ki so bili gimnazijskim naukom dali slovo ter se lotili kmetskega opravila, sprevidijo sami od ene strani, da ljudske šole niso zato, ka bi se v njih otrok učil tujih jezikov, a pri tem zanemarjal za življenje najpotrebnejše nauke, od druge strani pa razpoznajo, da „latinske“ šole niso vredjene, kakor bi to zdravej pameti primerno bilo. Odtod zopet hvalevredna prikazen, da toto spoznanje na podlagi lastne skušnje vodi do narodne zavednosti. Pisatelj teh vrstic pozna več takih

Digitized by Google

kmetskih ljudij, ki so več ali manje let obiskovali „latinske“ šole, in zamore reči, da so vsi čedni Slovenci. Isto velja v obče tudi o tistih, ki so vse šole srečno dovršili; od leta do leta raste število narodnih buditeljev in odkritosrčnih kmetskih prijateljev, ki so našim nemškutarjem pravi trn v peti. (Konec prih.)

Iz Celja. (Zadnji lisjak), ta je pa zopet čuden; gladek je da je kaj, ušesa pak ima strašno kosmata! Sprva se širokousti da kot „lisjak“ že povsod svojo dlako trosi, kako mu pa smodijo, tega ne pove. Žal mu je, da kmetje nemških časnikov ne berejo. Nam ravno tako. Ko bi enkrat njegovo mamko Ciljerco in pa druge freimaurerske časnike pregledali, ter poiskali si iz njih tistih psovk, ktere se dan za dnevom lučajo na Slovence, lisjak, po tem bi menda tvojo kožo precej nemilo počesali. Težko se mu dozdeva, da so se kmetje tako dolgo pustili za nos voditi. Siromaček se sam sebi usmili. Le pomiri se, odslej ne bosta več ti in pa tvoja mama naša pastirja, in vajni tovariši tudi ne. Mi tako vemo, da drugi nihče ne pozna naših bolečin, kakor ljudje naše krvi, in tem bomo z mirno vestjo zaupali. Vi le idite nazaj domov od koder ste prišli. — Na drugej strani svojega polja lisjak zopet izpušča sterd iz gobca, potem pa jo našim okoličanskim kmetom okoli ust maže. No. si misli, tako le za praznike, morebiti si pa le kteri ustnice obliže. Boš kmalo videl, da niso tako strašno potrebni. V Celji jim hoče preskrbeti eden razred za slovenske otroke, akoravno sam trdi, da je šola „v Celji“ pišklјiva. Nemštvo tu ni v nevarnosti menda in „šulferajn“ nepotreben. Pa kdo bi ščuval, ko bi to društvo ne začelo? Nemških otrok — ni, alo, slovenske sem! Saj pa tudi pove: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“ in zopet „materinega jezika se morajo otroci toliko naučiti, da bodo izurjeni v književnem maternem jeziku.“ To hočeš ti storiti in v enem letu! Stopi no berž med svet, svitla zvezda, boš videl, kako se bo vse pipalo za tvojo čudovitno modrost. Prvi poskus pa napravi z nemškimi otroci, ter jih uči slovensko. Še ti merzi, ko to slisiš? Glej, kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš in tvoji lastni so ti najbližnji? Morebiti misliš, da je ta izrek samo za Slovence veljaven? Ja šment, pa tem ni sreče treba, ti jo le okoličanskim kmetom želiš. Ti blaga stvar, kaj pa je s starim šolskim poslopjem, z nekdajno „kresijko šolo“ tam za farno cerkvijo, ktero so naši kmetje s krvavimi žuli staviti pomagali? Je ta očividna krivica tudi kmetom v korist in srečo, tistim kmetom, za ktero tvoje srce tako gorko bije? Lisjak, tvojo zanjko že držimo na palici. Okoličanski šoli je li, te ti smrdite? Kaj ne, da bi jih bilo dobro raztrešiti, da ne bi trosile slovenski živelj več po okolici? Tu se otroci vsega, tudi nemškega jezika zadosti učijo, tako da smo mi čisto zadovoljni. Z nemčurji nočemo pa ne moremo nič več opraviti imeti, so nas že do dobrega podučili. Lisjak le napravite šolo, pa si zberite mestne capinčeke v njo. J—l.

Iz Maribora. (Novi župan — čitalnica — posojilnica — volitve za okrajni zastop.) Dne 2. januarja dobili smo novega župana, se ve, ako ga minister grof Taaffe cesarju potrditi nasvetuje, kar še ni gotovo, kajti izvoljen je znani dr. Duchatsch, ki je kot državni poslanec kedaj vladi nasprotoval itd. itd. Stopnice na rotevži so še dnes mokre. Zakaj? No, ker so se mestni očetje pri volitvi jokali in solze točili, da je kar teklo od njih. Bilo je pa tako. Najpred je izvoljen dr. Schmiderer, znani Hammer-Amboss. On pa veli, da županstva ne more sprejeti, ker ga na Dunaji (v državnem zboru) silno potrebujejo, nemštvo je namreč tam v strašnej nevarnosti. Brez njegovega „Hamra“ pa ni mogoče raznim sovražnikom trmastih kebljač pobiti. Mestni očetje so malo ganjeni pa še premalo ter izvolijo Hammer-Ambossa vdrugič za župana No, in to je za dr. Schmidererja preveč. Solze mu stopijo v oči. In kakor v cerkvi za enim vsi zaporedom po klopeh zehajo, tako začnejo sedaj mestni očetje solze točiti. Ko je ganjenost in žalost po solzah nekoliko vtolažena, izreče g. Marko, da ne ostane v mestnem zastopu. Ali mu brezsrajčarstvo ni po godu ali kaj druga, to še nam ni znano pač pa, da so mestni očetje potem izvolili dr. Duchatscha za župana, gosp. Bitterla pa za podžupana. G. Stampfl bi menda tudi rad bil vice-župan pa ker Maribor sedaj samo enega potrebuje, je letos „skozi“ pal. — Čitalnica štela je ob konci leta 69 udov in izvolila v odbor zvečinoma novih odbornikov, pridnih narodnih mož. To je modro, narodnega dela je veliko, in ga treba razdeliti, po občnem zboru bila je zvečer živahna, izvrstna veselica: gospodov in gospá in gospodičen bilo je toliko, da je skoraj prostora zmanjkalo. — Slovenska posojilnica uživa čedalje več zaupanja, celo iz Solčavskih planin, iz Koroškega, dohajajo vloge. Svojo uradnico pa ima sedaj v g. Zupanovej hiši (prej Schreijevej) v graškem predmestji. — Volitve za okrajni zastop so pričele, sedaj volijo po občinah volilne može. Domoljubi so prošeni, da se zanimajo za te volitve. Slišimo namreč, da nemškutarji zlasti v Kamci, Bresternici, Selnici itd. priporočajo znanega Seidla. Res čudno! Zlasti baje rožpaški Kramberger rogovili za Seidla in za svojega zeta Ursiga v Selnici. Nemškutarji pač ne gleštajo trohe politične sramežljivosti. Ker uže Seidla pobirajo, naj pa še Brandstetterja zraven potisnejo, saj tudi brez posla po Mariboru hodi! Kmetski volilci še naj pomislijo, da jim sedaj ceste čez Jodelberg pri Faali ni treba plačevati. Vendar

Digitized by Google

hitro jo dobijo na hrbet, če bodo v okrajnem zastopu premalo svojih mož imeli, kajti mariborski Nemci in sv. Lovrenski nemškutarji so „gliha, ki rada vkup štriha.“

Iz Mahrenberga. (G. dekanovo umeščenje.) Prosim, prinesiti prihodnjič v „Slov. Gospodarju“, oziroma na § 19 tiskovno postave ta le popravek: „V cerkveni prilogi štev. 52 „Slovenskega Gospodarja“ sem čital dopis „Iz Mahrenberške okolice“, kateri je, kar tiče mene, popolnoma neresničen, kajti bil sem dan prihoda č. g. dekana Jazbec-a pri seji okrajnega šolskega sveta v Šostanji; tudi upliva o zaderžanju g. učiteljev nisem imel, ker mi o slovesnemu sprejemu imenovanega gospoda ni bilo kaj znano.“ V. Baumgartner,
ces. kr. okr. šolski nadzornik.

Dostavek uredništva. S temi besedami se nam ne zdi popravljeno čisto nič, ampak še le potrjeno, kar je dopisatelj „iz Marenberške okolice“ poročal; kajti vsak si lehko domisli, kako jalov je izgovor, da bi gospod Baumgartner ne bil izvedel o pravem času, kedaj bodo novi dekan in župnik prišli, saj ima farovž celó pred nosom. Odhod v Šoštanj se prav dobro strinja s poročilom našega dopisnika in ga izvrstno razjasnuje. Nikakor ni lepo in dostojno tako obnašanje. Če je gospoda B. sedaj morebiti malo sram, si je sam kriv. Naposled mu pa še svetujemo, naj vzame g. Šumanovo slovensko slovnico v roke, da bode mestnik znal ločevati od dajavnika.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naš poslanik v Parizi, grof Wimpfen, se je z revolverjem ustrelil. Pravijo, da je to storil, ker se je bal, da ga nebi odstavili. Plače je dobival na leto 60.000 fl. Bil je vesten uradnik, čeravno ne zelo prebrisana glava. Govorica je, da postane grof Andrassy zopet minister vnanjih zadev, to bi ne bilo dobro znamenje. — Pri vojaštvu je treba več kanonirjev, bržčas osnujejo nov artilerijski regiment, za 15 vojnih oddelkov je 1715 kanonov premalo. — Državni zbor snide se dne 15. januarja; državni proračun in poboljšanje duhovenske plače pride precej na dnevni red. V Gradci so veliki posestniki namesto umrlega Lohningerja v državni zbor izvolili grofa Franca Attemsa, mladega človeka, ki se drži, kakor bi vse Slovane kar v žlici vode hotel potopiti, ob enem kaže zobe vsem konservativcem ter gori za nemški liberalizem. — Ker ravno uradniki najhuje tudi Slovanom pravičnej vladi grof Taaffejevej nasprotujejo, postalo je to naposled njej prerobato. Zato je bil nek okrajni glavar in trmast nemški liberalec na Moravskem, po imenu Japp, za kazen prestavljen in računski svetovalec Boynger na Dunaji penzijoniran. Nemške liberalce je to močno osupnilo. — Tirolski deželni glavar dr. Rapp in deželni odbornik Graf, obadva vrla konservativca, odlikovana sta, prvi z redom železne krone I. vrste, drugi z istim redom II. vrste. — V Gorici lahonstvo precej napreduje in deco slovensko poitalijančuje. Tamošnji Slovenci so sklenoli politično društvo „Sloga“ zopet oživiti, otročje vrte v mestu osnovati in slovenske posojilnice po deželi ustanoviti. To je hvale vredno! Magjarski minister Kallay odpotuje kmalu zopet v Bosno. Ogerski državni zbor bode skušal postavo sklenoti zoper ponarejanje vina. Ta postava je res uže močno potrebna. — Svitli cesar so volilno postavo za graničarje potrdili, graničarji bodo torej volili poslance v hrvatski sabor v Zagrebu.

Vnanje države. Francoski republikanec, naglo zaumrli Gambetta, bode 10. jan. na državne stroške slovesno pokopan v Parizi. — Sedaj se je uže za gotovo zvedelo, da so papež vendar srečno porazumeli se z ruskim carjem. Hvala Bogu! Italijanski liberalci grdo psujejo na Avstrijo, ker je zločinec Oberdank bil obešen, nek profesor Karducci kar rohni in pravi, da morajo se tirolske, koroške in kranjske planine v 10 letih Italiji priboriti. V Milanu so avstrijskemu konzulu cesarski grb s stene strgali. — Črnogorci in Turki še niso se nič prav pogodili zavoljo nove meje; pravijo, da bode Turk sedaj vendar nekaj pokrajin ob Lim vodi spustil. — Grki močno in javno žalujejo zavoljo smrti Gambettove, znamenje, da jih je krepko podpiral zoper Turke. — Srbska skupščina je novo šolsko postavo sprejela, vsak srbski otrok mora 6 let v šolo zahajati. — V Armeniji je turška vlada zaprla 300 ljudij, češ, da so punt snovali zoper Turčijo. — Ruski general Krüdener je baje prišel v Varšavo priprav delat za vojni tabor ali ostrog v okolici Radomskej za 100.000 mož.

Za poduk in kratek čas.

Reka.

II. Reka s 15.000 prebivalci ima prav čedne, visoke hiše, čiste in prostorne ulice. Napisi so po večem italijanski; magyarskih ni po drugod kakor na vladinih poslopjih. Morebiti še ne ve vsak čitatelj, da je Reka (ital. Fiume) ogersko mesto, dasiravno je narod hrvatski. Ogri so hoteli imeti lastno pomorsko pristanišče, ker je Ludovik Kossuth vedno upil: Tengerre a magyar — na morje magyari! In Reka je postala z okolico vred ogerski litorale. Ogri želé, da postane Reka drugi Trst, ali pa da prekosi to eminentno tržno mesto. Vendar je Reško tržno življenje precej zaspano. Za že-

Digitized by Google

leznico iz Budimpešte do Reke, pravijo ljudje, se milijoni mečejo zastonj v Adrijo. Na obrežji se zida nov kamnat nasip — molo, kakoršnega najdeš v Trstu. Ogri res mnogo potrosijo za Reko, da jo povzdignejo do znamenitega trgovišča; da bi se jim le trošek poplačal!

Cerkve so mi skoro vse prav dopadale. Cerkvo sv. Vida, nekdaj lastnina oo. jezuitov, ukazala sta cesarja Ferdinand II. (1619—1637) in Ferdinand III. (1637—1857) pozidati. Cerkva sv. Roka pripada nunam Benediktinarcam in cerkva Marije Device oo. kapucinom. Dobre pol ure od mesta na veselem hribu Tersatu stoji daleč na okrog sloveča romarska cerkva Matere Božje. Semkaj je bila prinešena iz Palestine Marijina hišica in še le od tod v italijansko Loreto. Vsacega leta prihaja obilo romarjev k Tersatski Materi Božji. Cerkva ni posebno prostorna, ali je bogato ozaljšana. Po stenah visé razne podobe, katere pričajo o mnogih čudežih, ki so se prigodili na priprošnjo Marije Tersatske. Dobrih 30 korakov od cerkve in samostana frančiškanskega stoji dedinski grad po raznih zarotah slavnih Frangipanov, sedaj je last grofa Nugenta. Po sobah shranjeno je mnogo starin iz raznih časov in raznih krajev.

Gredoč še naj omenim, da je v Reki od l. 1820—22 kot gymnazijalni učitelj služboval slovenski Mezzofanti — Matija Čop (roj. dne 26. januarija 1797; umrl 6. julija 1835). Učeni mož je neki govoril 18 jezikov. A mnogo več jih je razumel kardinal Mezzofanti (rojen 19. sept. 1774 v Bologni; umrl 15. marca 1849 v Rimu), ravnatelj slavnega rimskega zavoda za razširjanje sv. vere. Dr. Alfons Bellesheim dokazuje v posebnem životopisu (Würzburg, L. Wörl. 1879), da je ta živi polyglot, ki bi bil zamogel za časa zidanja babilonskega stolpa služiti za občega tolmača, gladko govoril 39 jezikov; nepopolno 17. Slovniški jih je razumel 12, a ne govoril; 30 narečij je ali govoril ali le poznal po njihovih posebnostih. V tej stroki je ta mož najčudnejša prikazen vseh časov. Prekosil je daleko vse može, ki slovè po znanji mnozih jezikov p. Mithridates-a, Pico della Mirandola, Jonadab Alhanar-a in Sira William Jones-a, ki so le po 20 jezikov umeli.

Smešnica 1. Celjski lisjak je uže tako prismuknjen, da ne poje slovenski, ampak „jodla“ nemški: „Ein Gamsbart auf dem Hut — Im Herzen frischen Muth — Ein Stutzerl in der Hand“ itd. V novem leti utegne pa zakroliti: „Hosenknopf, Leibelknopf — Hab' i an schön Steirerkropf“ itd.

Razne stvari.

(Iz Stavenšinjec) nam piše domoljub, da je celjski lisjak v Lisičnjak prišel v snoboke, da bi drobno lisičko dobil. Starašina pa mu je bojda Ivan Duh, toda opravila nista nič, celjskega lisjaka nečejo tam nikder v „žlahto“ pustiti. Moral je nazaj v Celje!

(Slabi glasovi) nam dohajajo o volitvah novih županov, ker se narodnjaki premalo brigajo, doma ostajajo in pozneje ne bode toževanju ne konca ne kraja. Možje, potrudite se za izvolitev dobrih, poštenih, krščanskih in narodnih županov in odbornikov.

(Naš domači regiment) štev. 47. dobil je novega lastnika, fml. barona plem. Beck.

(Silno povodenj) imajo na Nemškem in Českem, ker so reke Rhein, Donav, Veltava itd. obrežje poplavile.

(V Oseku) postavili so čez Dravo železen most.

(Pošto izropali) so tolovaji pri Vukovaru v Slavoniji, vozača so ubili in 10722 fl. vzeli.

(Novi župani) izvoljeni so: Rudl v Mahrenbergu, dr. Duhač v Mariboru in Rodošek v Ptuji.

(Konjiški g. Sutter) je v seji kmetijske podružnice nasvetoval, naj bi kmetijska družba viničarju njegovega očeta nekaj penez darovala. Navzoči so se mu kar smejali.

(„Cillier Zeitung“) je grdobno napadala pridne učitelje konjiške in jim na cente grehov očitala. Toda vse je bilo več menje in prav nesramno in hudobno zlegano, kar je iz popravka razvidno, katerega je ta Slovencem toliko sovražni list moral objaviti.

(Pekerčanskim otrokom) so 23. pr. meseca nemškutarji delili klobuke, suknje, robce, piti in jesti, da jih dalje v nemškej šoli pridržijo. Reveži so morali precej napinjati se in nemški peti, da bi lehko „krofe“ dobili. Tako si novošegni Turki z denarjem večjidel pri nas nabranim vzrejajo — janičarjev. Učitelj Bezjak pa streže kot — boter!

(K smrti na vislicah) obsodili so v Ljubljani dva fanta, ki sta v Zalogu zaklala nekega žandarja.

(Železnico) iz Ljubljane v Kamnik so zmerili in jo bodo spomladi stavili.

(Pri okrožnej sodniji celjskej) bil je zaradi krive prisege tožen Jožef Klobasa iz Biserjana pa nekriv spoznan. Zagovarjal ga je prav izvrstno gospod dr. Gorički v Gornji Radgoni.

(Nemški profesorji) so pri nas najhujši rogovileži in ščuvajo Nemce na Slovence. Za njimi prvi so pa nekateri iz „Reicha“ in sploh od inod privandrani Nemci, ki so pri nas kruha našli pa sedaj povsod komandirati hočejo.

(Savinjski sokol) šteje nad 200 udov in je v občnem zboru 26. p. m. za častne ude proglasil škofa Strosmajerja in dr. Fona v Zagrebu, starosto hrvatskemu sokolu.

Digitized by Google

(Od sv. Urbana pri Ptuji) se nam piše, da je 31. p. m. pogorela Ana Bezjak in Treza Bezjak, tudi Simonič je oškodovan; farovž, cerkva in šola bila je v velikej nevarnosti, ker je veter pihal. Ogenj je tobakar zatoril. Posestnici niste zavarovani.

(Čitalnica v Gornjem gradu) ima 7. t. m. občni zbor in veselico.

(Profesorja Šumana) ste „Cillierca“ „Marburgerca“ kar strastno napali ko jo nekdo govorico sprožil, da pride vrli učeni gospod za ravnatelja celjske gimnazije. Tako predrzno krohota ova nemško-liberalna svojat zoper domačine! Slovencu so doma ne privošči kruh!

(Pišečki grajščak) baron Moškon je v Gradci hotel izvoljen biti od grajščakov za državnega poslanca ter jim pravil, kako on slovensko-narodne želje obsojuje ter na vso moč zoper nje se vojskuje tako, da je uže veliko prestal preganjanja. Oj ti veliki marternik nemškutarski, pové vendar, kaj so ti krotke dušice slovenske žalega storile? Grajščaki ti niso veliko verovali, ker te niso hoteli izvoliti.

(Šolske novosti.) Baron Oton Lütgendorf bil je od dež. šolskega sveta pohvaljen, ker je pripomagal šolsko poslopje povekšati v Vuhredu, šola na Ponkvi postane 3razredna, nadučitelj v Stražah je postal g. J. Tičar, učitelj v Tinjah g. Tomažič, podučitelj v Vojniku g. Sirak gre v stalni pokoj.

(V Mozirji) so na sv. Štefanovo prostovoljni igralci in igralke kaj izvrstno igrale dve igri: „Uskok“ in „V Ljubljano jo dajmo.“

(V Kolačnem pri sv. Jarneji) so 17. t. m. tatje po noči v klet vlomili Gašperju Marguču in si za praznike kolikor so hoteli vzeli vina.

(Pri sv. Tomaži nad Veliko nedeljo) je nek posestnik devarju v šali njivo za jeden „seksar“ prodal, ta pa si sedaj njivo resnično svoji.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Sinko 18 gl. (ustn. in letn. dpl.), Presečnik 11 gl. (ustn. dpl.), Bratuša 11 gl., Fišer Ant. mlj. 5 gl., Verk 5 g., Supančič 4 gl., Godina, Valenčak in Rom po 2 gl., Duplnik, Hribovšek, Plešnik, Jan Fr.. Vraz A., in Brglez po 1 gl.

(Spremembe v lavant. škofiji.) Č. g. M. Fideršek pride za kaplana v Slivnico, č. g. Vraz kot provizor k sv. Križu, č. g. Očgerl za kaplana k sv. Petru, č. g. F. Kapus za kaplana k sv. Jakobu v Dolu, č. g. M. Šinko je postal župnik pri gornji Kungoti.

Loterijne številke:

V Gradci 30. dec. 1882: 82, 27, 45, 75, 62.
Na Dunaji „ „ 57, 29, 58, 82, 33.

Prihodnje srečkanje: 13. januarja 1882.

Krčma v najem

se da pri sv. Juriji na južnej železnici nasproti kolodvoru kraj ceste celjsko-rogačke. Krčma je na dobrem mesti.

Več pové Franc Kartin pri sv. Juriji (St. Georgen a. d. Südbahn). 2—2

1-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

4—7

Ponudba.

Obče znane in izvrstne na

Tržaški razstavi s srebrno svetinjo

odlikovane

voščene sveče

iz čistega, nepokvarjenega čebelnega voska

priporočata

P. in R. Seemann v Ljubljani.

Istrijansko vino.

J. C. Juvančič v Ljubljani

zaloga črnega vina Istrijanskega priporoča:

Refoško 25 fl., Teran 20 fl. hektoliter.

Ovo vino priporoča se posebno letošnja kisla vina zboljšati in rudeče barvati. Letošnje istersko vino je izvrstno. 3—3

12—12

Po čudovito nizkej ceni

prodava več **1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.**

Janez Müller

v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Drag. Lorenc. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 2. V Mariboru 11. januarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Poštne hranilnice.

Slovenci se veselé radi različnih praznikov, katerih so srečno doživeli in se v pobožni hvaležnosti spominjajo Vsegamogočnega, da jim dodeli ljubo zdravje in ljubo življenje. Novo leto, 1. dan v letu je zlasti takov pomembni praznik.

Letos — bi pa jaz rekel — da je za avstrijske državljane — 12. dan januarja imenitnejši, nego 1. dan l. 1883. Zakaj, tega mi ni treba obširno razlagati, vsaj č. čitatelj vidi, da pišem o poštnih hranilnicah, katere se bodo 12. t. m. otvorile skoro pri vseh avstrijskih poštah. Tega dneva in tega novega zavoda bi se imeli zlasti Slovenci v Avstriji veseliti, in to iz sledečih vzrokov! Duševno življenje je nam Slovencem že kolikor toliko dovoljeno, zlasti od zdanje c. kr. vlade. Dovoljeno nam je, da se smemo Slovenci zvati, da smemo ponosni biti, da smo Slovenci, dovoljeno nam je, govoriti doma in drugod skrivno, javno in očitno v našem jeziku; pisati in tiskati smemo v slovenskem jeziku svoje knjige, v cerkvi se uči moliti, Boga se bati, modro, pobožno in pravično živeti — v našem slovenskem jeziku. Tudi se odpira pot našemu materinskemu jeziku v ljudske šole in v uradnije, in ako smo strogi, ne sme se nam v naših kmetskih šolah zoper našo voljo naš jezik zatirati, in ako odločno tirjamo, morajo nam tudi uradi v našem jeziku pisati. Duševno življenje smo torej Slovenci dosegli že — kolikor toliko — in kar še manjka, — seveda precej še — to bodemo tudi dosegli z doslednostjo in pridnostjo, vsaj je naša reč pravična, poštena, naravna, nam in državi na korist. — Slovenci pa smo, kakor vsi ljudje, iz duše (duha) in telesa. Duh naš je okrepčan s pravičnimi postavami in naredbami avstrijskimi, telo naše pa še zeló slabi, slabi zavoljo slabih letin, velikih davkov in drugih nezgod. Telo naše hočem reči materijelno naše stanje, premoženje naše pa slabi tudi vsled lehkoživosti, vsled lehkomišljenosti in drugih malih in velikih razvad naših, in največ pa radi tega — ker smo Slovenci bili premalo varčni, premalo šparavni, vse premalo smo štedili. Slovenec si je prerad privoščil kapljico vina, prerad dober grižljej jestvin, prelahko je Slovencu krajcar iz rok zmuznil za malo koristne in nepotrebne stvari. Tudi se ga je na varčnost premalo opominjevalo; njegovim svetovalcem, nepravim domoljubom, nemškutarjem namreč, kateri so imeli Slovenca v rokah, je lehkomišljenost in potrata (radodarnost, gostoljubnost ste sicer lepi lastnosti, a na kvar kmetu) le v hasek bila. Zdanja avstrijska vlada, zdanji merodajni domoljubi imajo zaslugo, da so začeli ljudstvo opominjati na varčnost, in dajati priliko tudi, doma denarje shranjevati, doma obresti nalagati — in to vse na prav lehek način, brez potov, brez stroškov, da človeka, ki mu domoljubno srce bije, kar veseli. — Štajerski Slovenci so sicer imeli tudi zdaj mnogo prilik, svoje denarje shranjevati v hranilnicah in posojilnicah, katerih je veliko na spodnjem Štajerskem; a kranjski Slovenci imeli so skoro do najnovejšega časa edino le ljubljansko veliko hranilnico. Zlasti dolenjska lepa stran, kjer živi vsled obilnih davkov, vsled elementarnih nezgod, pa tudi zavoljo lastne lahkoživosti precej obubožan narod, ni imela do zdaj niti ene hranilnice in posojilnice (razen male v Metliki). Zdaj se pa bode mahoma otvorilo toliko poštnih hranilnic, katerih veliko bolj potrebuje, kajti zavodov, kjer bi denarje na posodo dobival, ne potrebuje toliko, kajti izposojevanje je lahkomišljenemu človeku v pogubo ali škodo, ne v korist.

Slovenci torej zasavski z veseljem pozdravljamo nove poštne hranilnice, ker od njih pričakujemo, da se bode naš narod jih posluževal, da bode varčeval in si s prihranjenim denarjem opomogel materijelno, in da bode opešano materijelno blagostanje tudi dosta k narodnemu ponosu pripomoglo. Kako so osnovane poštne hranilnice, tega nam ni dnes razlagati, vsaj

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

bodo pošte obširna in temeljita razjasnila tudi v slovenskem jeziku med narod širile. Treba pa je tudi domoljubom, ljudstvu z ustno, živo besedo stvar priporočati, kajti živa beseda človeka bolje gane, nego mrtva tiskana črka.

J. L.

Gospodarske stvari.

Medicinska ali zdravilna vrednost nekterih sočivnih rastlin.

Spargelj žene močno na vodo in se rabi kot zdravilo, pri onih, ktere muči protin. Kiselca deluje hladivno na človeški organizem in zato jo rabijo kot glavni del krepčivnih juh.

Mrkev ali korenje ima mnogo sladkorja v sebi. Nekteri jo ravno zavoljo tega ne marajo. Le notrajno srce ali stržen je težko prebavljiv, zunajni del pa je prav lahko prebavljiv. V nekterih krajih rabijo korenje proti zlatenici (Gelbsucht).

Debeli, sladki čebulj je posebno bogat takih tvarin, ki so najboljši pomoček proti skrninskemu ali protinovemu strupu. Ako se po časi v meseni juhi spraži, je to posebno dober pomoček tistim, ki morajo v svojem poklici mnogo sedeti.

Koceni cvetnega zelja imajo isto moč in vrednost.

Kako znajo francoski vrtnarji jabelka hranjevati.

Francoski vrtnarji, kterim gre za to, da za jabelka več denarjev potegnejo, so si izmislili razne načine, kako jabelka do spomladi in do sred prihodnjega leta ohraniti in sicer tako, da sad popolnoma črstev ostane, kakor bi ga bili še le pred kratkim z drevesa vzeli.

V ta konec si vzamejo zaboj ali še bolje primeren sod. na kterega dno natrosijo do 6 centimetrov debelo plast malčevo ali gipsove moke, kakoršna se za gnojenje deteljišč navadno rabi.

Na to malčevo plast naložijo plast jabelk, ki so pa poprej vsako posebe v košček čistega papirja zavili. Med posameznimi mora ostati nekaj prostora.

Na to nasujejo zopet plast malca, na ktero se zopet plast jabelk položi in tako naprej, dokler ni posoda polna.

Konec nareja seveda plast malca. Kedar se hoče kaj sadja izvzeti, se mora molčeva plast odstraniti. Vsakokrat pa se morajo jabelka, ki v posodi ostanejo, z malčevo plastjo dobro pokriti.

Tako ostanejo jabelka pre do prihodnje jeseni zdrava, okusna in sočna.

Dober klej za kovine v kamen.

Da se železne palice ali kaj takega v kamnu zatrdijo, se rabijo navadno tvarine, ki so z marsiktero nepriliko v zvezi. Žveplo na primer se polagamo z železom zveže in ga potem razjé.

Rado rabljeni mavec tudi škodljivo deluje. Železo se raztegne in tako klej razžene, ki ga pa tudi mokrota sčasom raztopi in razje.

Navadni mort začetka ne drži in dolgo časa potrebuje, da se strdi. Nekteri rabijo tudi zmes iz železnih opilkov, in saj in še vinskega jesiha, pa kislina, ki je v ti zmesi, loti se tudi železa, ki začne rujaveti in se tako raztegne, da včasih razžene kamen, v kterega je vstavljeno.

Svinec naposled je predrag. Prav trden in dober kup klej se napravi iz navadne smole, ktera se nad žrjavico raztopi in v raztopljene na moko zdrobljene opeke nameša tako, da je zmes še tekoča, da se more vljiti v ljuknjice, v ktere se železne palčice vtaknejo. Kedar se ta zmes v ljuknjice vljije, se morajo še drobni koščeki opeke, ki so se poprej zgreli, v njo potakniti.

Ta smolnata zmes se s kamnom prav trdno posprime in tudi kovine močno drži. Voda je ne razmoči, tudi kovinam ne škoduje in je res prav dober kup.

Sejmi. 17. jan. v Kapeli pri Brežicah, Gornja Radgona, Petrovče, Tilmič pri Lipnici, 20. jan. Arnauž, sv. Mohor, sv. Lenart v Slov. goricah, Schwanberg, 21. jan. Teharje, 22. jan. Mozirje, Mahrenberg, Radgona.

Dopisi.

Iz Celja. (Govor dr. Vošnjakov.) II. Sedanja konservativno-narodna večina državnega zbora je že poprej. dokler je bila še v manjšini, od leta 1873, sem vedno opozarjala vlado na propad kmetijstva. Zato je prvo njeno delo, ko je prišla do večine, bilo, da je od vlade zahtevala, naj precej potrebno ukrene, da se kmetsko ljudstvo reši popolnega propada in se mu spet pomaga na noge. Kolikor se je v kratkem času treh let dalo storiti. se je zgodilo. Naložila se je carina ali col na kmetske pridelke vnanjih dežel, da se naši domači pridelki lože prodavajo; sklenila se je postava zoper oderuhe, znižal se je davek za posojilnice in vsled tega omogočila vesela prikazen, da so se na mnogih krajih napravili taki denarni zavodi, ki pomagajo kmetom v denarnih stiskah. Ukazalo se je hranilnicam, da naj od svojih reservnih zakladov dajejo kmetskim posojilnicam brezobrestna posojila, česar pa dozdaj hranilnice še nečejo storiti. Olajšalo se je posilno legalizovanje, pa bi se bilo še bolj, ko ne bi nasprotovali nemški liberalci gospodske zbornice. Kmalu pride v pretres postava o ded-

Digitized by Google

nem nasledstvu na kmetih, da se bode mogoče storilo kmetskemu nasledniku naprej gospodariti, ne da bi dobil vsled prevelicih izplačil za druge dedove nad glavo zadolženo posestvo. V delu je sprememba šolske postave z ozirom na želje in potrebe kmetskega ljudstva. Tedaj se je nekaj že doseglo v prid kmetskemu ljudstvu, še več pa se bode v teku kratkih let. G. govornik preide potem na narodno vprašanje in razvija v krepkih besedah, da je sveta dolžnost vsakega naroda, braniti, ohraniti in razvijati svojo narodnost. Ako hočejo Slovenci kaj veljati in se popeti do boljšega materijelnega stanja, morajo svetu pokazati, da marajo sami za sebe in da hočejo biti jednakopravni državljani, ne pa sužnji katere koli tuje narodnosti. Občna krščanska omika ljudstva je le mogoča na podlagi maternega jezika in verske (konfesijonalne) šole, zato je vsaka jezikova mešanica v ljudskih šolah ne samo nepotrebna, ampak škodljiva; brezverske šole so pa rak na ljudskem življi. Pri vseh narodih se razni jeziki še le v srednjih šolah uče, in tukaj imajo slovenski učenci dovolj prilike navaditi se druzih jezikov in v prvi vrsti nemškega, vendar mora biti učni jezik tudi v srednjih šolah slovenski, da se iz naroda samega izreja prava narodna inteligencija, ki bode vodila svoj ljubljeni narod k boljši bodočnosti. Če nam Nemci povsod svoj jezik usiljujejo, storijo to iz zgolj samopašnosti, da bi potem lehko Nemci povsod službe dobivali mej Slovenci, ne da bi znali slovenski, domačini naši pa bi si morali svoj kruh iskati po daljnem svetu. Tisti Slovenec, ki podpisuje prošnje proti svojemu maternemu jeziku in za nemščino, podaje svojim otrokom kamen namesto kruha in je podoben grobokopu, ki koplje jamo za svojega lastnega sina. Narodi pridejo do moči in veljave le, če sami sebe spoštujejo. Ko bi Italijani ali Nemci ne marali za svojo narodnost, bili bi še dandanes razcepljeni v male deželice; združila v močne države jih je le narodna zavest Kdor tedaj Slovencem svetuje, da se morajo čem preje tem bolje iznebiti svoje narodnosti, je zakleti sovražnik slovenskega naroda in hoče narejati iz svobodnih državljanov sluge druzih narodov. Ti volkovi v ovčji obleki dobro vedó, zakaj hočejo Slovencem vzeti njihovo narodnost. Da bi se potem odstranila poslednja ovira, ki brani Nemcem do Adrije ter se sezidal nemški most od Berolina do Trsta.

(Konec prihod.)

Iz Ljutomera. (Slava vrlim kmetom slovenskim! Konec.) Če se nemški jezik uči po šolah po pameti in ne na škodo slovenščini, zoper to ne rečemo besedice. Samo skrbne stariše mora v srci zaboleti, če se otrok v šoli ne nauči v maternem jeziku gladko brati in pravilno pisati. In ako bo učitelj deci nauke razkladal s pomočjo nemškega jezika, takrat še ne bodo v stanji naučiti se ne slovenski ne nemški. Tiste šolske odbore, ki sedaj prosijo za nemški učni jezik po ljudskih šolah, bi pač radi poslali v šolo k našim starim skušenim možakom, vrlonarodnim kmetom; toti naj bi jim razložili šolske razmere! Italjani imajo šole italjanske, Francosi francoske, Angleži angležke, Madžari madžarske itd., samo Slovenci naj bi ne imeli slovenskih šol! Oj, narobe svet! Mi spoštujemo vsak drugi jezik, a svojega tudi nečemo zaničevati in zanemarjati. Slovenski kmet, Slovenec v obče, plačuje davke, kakor Nemec in Madjar ali Lah; enakih pravic z imenovanimi narodi bi pa ne smel uživati? Slovenci v svojej prirojenej pohlevnosti ne zahtevajo, da bi v šoli in uradih ali „kancelijah“ veljala samo slovenščina brez nemščine. Ne. Mi hočemo ravnopravnost, t. j. naj nemščina ne bode ošabna gospa, slovenščina pa zaničevana dekla; obe naj bodete kakor sestrici ena mirno zraven druge. Za tegavoljo slovenski poslanci zahtevajo slovenske šole, da se slovenski otroci bodo zamoglo dobro priučiti svojemu maternemu jeziku v besedi in v pismu; srednje šole pa se naj vravnajo tako, da Slovencem več ne bodo v škodo, ter da bodo iz njih prihajali uradniki, ki bodo zamogli vstrezati Slovencem in Nemcem. Nemški uradnik je revež, kedar vidi pred seboj stati Slovenca, slovenski uradnik pa zamore vstreči Slovencu in Nemcu. Če pa gospodje uradniki niso zmožni našega jezika, zakaj bi mi mogli pri tem trpeti? Smo mar mi temu krivi? Ali se bomo mi zavoljo njih morali nemški učiti? Nemci pri nas iz uradnic ali „kancelij“ dobivajo nemške dopise, ravno tako Slovenci. Prvim se ne godi toraj krivica, med tem, ko Slovenec ne ve, kaj nemško pismo ima v sebi ter mora še le iskati dobrega človeka, ki bi mu nemško pismo razložil. Mar ni to pravično, če Slovenci zahtevamo, naj gosposka na slovenske vloge ali pisma odgovarja slovenski, na nemške pa nemški? To je ravnopravnost. To je, kar Slovenci zahtevamo, terjamo. Za sebe iščemo pravico, Nemcu ne želimo krivice. Pravicoljubni konservativni Nemci nas v tej zadevi podpirajo, nam pomagajo do pravice. A da bi se Slovencu godila pravica, temu se na vse kriplje ustavljajo naši takozvani „liberalni“ Nemci in ž njimi somišleči nemškutarji, ki jako dostikrat še sami ne znajo nemški prav govoriti in pisati, slovenski pa tudi ne. Takšnim ljudem spuščajo vodo na mlin tiste občine, ki podpisujejo prošnjo, katero je skoval nekdanji „lotmerski Hanzi“, prošnjo, v katerej Slovence hujska in šunta zoper njihovo lastno mater. Tukajšnji kmetje z vrlimi župani na čelu se zavedajo svojih dolžnostij, ki jih imajo do ljubljene domovine; oni dobro znajo, da je prava omika mogoča le na podlagi jezika ali govorice, ki smo je že v zibeljki se

Digitized by Google

vadili s pomočjo sladkih ustnic materinih. Veseli nas, da so se naši značajni možaki oglaševali s prošnjami za ravnopravnost in pravico slovenščine v šoli in uradu. — Slava vrlim narodnjakom slovenskim.

Iz ormoškega okraja. (Volitev načelnika okr. zastopa,) Šmidl se je načelništvu okr. zastopa odpovedal in treba bode novega načelnika izvoliti. — Seja, pri katerej se bodo ta za celi okraj imenitna volitev vršila, je nastavljena na 17. t. m. in treba je, da se te vsi udi okr. zastopa udeležijo. Vprašajmo se: koga bodemo za načelnika volili, kdo uživa za to važno mesto naše zaupanje? Gotovo celi okraj navdaja ena misel, ena želja; G. dr. Geršak naj bo naš okr. načelnik. — On je sedaj več let v okr. zastopu in v okrajnem odboru, on je namestnik odstopivšega načelnika in na tem mestu je on povsod pokazal trdo voljo ter energijo v prospeh in za blagor okraja v takej meri, da smo vse hvale dolžni. Neprecenljive so tudi njegove zasluge v narodnem obziru našega okraja, ker povsod, kjer je šlo za zagovarjanje ali zahtevanje naših pravic, povsod so najšli g. dr. Geršaka v prvej vrsti. On je tedaj v vsakem obziru naš mož in on bode naš okrajni načelnik. — Da pa se ta naša želja slavno izvrši, je neobhodno potreba, da vsi naši udje okr. zastopa k seji 15. t. m. pridejo, nobeden ne sme izostati in v popolnem številu složni moramo biti, kakor eden mož, da pokažemo svetu našo složno moč.

Iz Konjic. (Zapeljana mladež.) Na Silvestrov večer priredila je tukajšnja požarna bramba zabavo s plesom. Zabava je bila zarad uganjanja veliko-nemške politike tukajšnjih renegatov slabo obiskana. Da bi se pa ta veliko-nemška politika tukaj vedno bolj razširjala in tudi ohranila, zato skrbijo očetje renegati, ki že zgodaj na mladino politično vplivajo in jo v veliko-nemških idejah povspeševajo. Dokaz temu slovo oziroma politični govor, ki se je ta večer v sporazumljenji tukajšnje požarne brambe govoril. Jaz nečem danes natačneje o njem govoriti ter hočem, ako želite, še pozneje kako besedo spregovoriti. Danes samo to omenim, da je bila ta večer tukajšnja narodna stranka hudo žaljena in da se je vodstvo tukajšnje požarne brambe duševno nezmožnega pokazalo kako primerno besedo spregovoriti. In pregovor, ki pravi, da jabelko nikdar daleč od drevesa ne padne, se tudi tukaj kot resnica pokazuje. Tukaj in večjidel v celem okraji vidiš lahho, da se mladina jako živahno nemško-političnih društev vdeleževa. A žalostno je, da se med to mladino tudi učenci Celjske gymnazije nahajajo, ki nosijo črno-rudečo-zlate trake. A ne samo tukaj, ampak tudi v Celji se s tem ponašajo. In čujte, kaj še v Celji ti nezreli nemški mladenči počenjajo! Osnovali so, kakor sem slišal, skrivno-nemško-politično gymnazijsko društvo, koje se pri neki kavarni v privatni sobi zbira, posvetuje ter veliko-nemško politiko kuje. Ali je to celjskemu g. gimnazijskemu ravnatelju znano? — In ako mu je znano, na kaki način misli temu počenjanju nemških učencev konec storiti? — Sploh pa je mnenje, da je temu počenjanju kriv g. ravnatelj sam, kajti on uganja nemško politiko ter se nemško-političnih demonštracij pogostoma vdeleževa. Jaz mislim, da taki ravnatelj v Celji ni nikakor na pravem mestu in skrajni čas je že, da vlada tukaj potrebni korak stori ter vodstvo celjske gimnazije energičnemu Slovencu odda.

Iz Mozirja. (Dva odlična moža) pisala sta Savinjskemu sokolu tako-le: Gosp. Josipu Lipoldu, starostu „Savinjskoga Sokola.“ Velecienjeni gospodine! Brzojavno dojavljeno mi viest, da ste me članom slavnoga „Savinjskoga Sokola“ jednoglasno izobrali, primio sam na ugodno znanje te tu čast ne samo da primam, nego se snjome upravo ponosim. Liepa Vam hvala na tome odlikovanju, a po cieloj jur Sloveniji slavno poznatomu „Savinjskomu Sokolu“, liepo molim, izručite moja srdačno poštovanje i biskupski moj blagoslov!

Sa odličnim štovanjem

Strossmayer,
biskup.

U Djakovu dne 31. prosinca 1882.

Pismo gosp. Dr. Fona se glasi: Slavno družtvo „Savinjski Sokol“ u Mozirji. Velikim radošću sačuo sam radostnu viest, da me je slavnoisto izvolilo izabrati svom začastnim članom. Odlikovanjem tim, uvrstilo me je slavno druztvo, u broj najodličnijih muževa slovenskih. Dobro znadem, da nisu moje zasluge toli vriedne, te da meni izkazanu čast zaslužio nisam nu nastojati ču svimi svojimi silami, da si stičem ma ikoju zaslugu. za domovinu našu. Zahvaljujuč se naj toplije na izkazanom mi časti, neka bude družtvo uvjereno, da ču biti uvjeke slavnomu družtvu vjernim članom. Zdravo!

Dr. Jos. Fon,
starosta „hrvatskog Sokola“ v Zagrebu.

Iz Ormoža. (Okrajni zastop.) V sredo 17. januarja bode okrajni zastop imel občni zbor; naj pridejo vsi zastopniki, ker je dnevni red jako važen; voliti se imajo namreč dva odbornika na mesto gg. Majheniča in Kmetiča, ki je vendar le izstopil; narodna stranka priporoču na njihovo mesto voliti gospode: župnika Sporna v Ormoži in trgovca Maksa Robiča pri sv. Miklavži. Razun tega pa še bode volitev načelnika, ker se je ob novem letu tudi gosp. Schmidl odpovedal načelništvu.

Od sv. Petra pri Radgoni. (G. dopisniku iz Stavenšinjee.) V 1. številki cenjenega „Slov. Gospodarja“ piše nek domoljub, da je baje celjski lisjak“ prišel v Lisičnjak snubit, da bi vjel

Digitized by Google

neko drobno lisičko, in da bi bil jaz bojda kot starašina pri tem opravilu, kar pa nikdar ni bilo res, in tudi nikdar ne bode, ker sem jaz vedno bil, in tudi zanaprej bodem iskreni prijatelj le takim slovenskim časnikom, kteri pridejo iz krščanskega domoljubnega peresa, kakor je n. pr. „Slov. Gospodar“, kateri list uže čitam 5 let, in še nikdar mi ni kaj nepovoljnega donesel, vže vselej komaj pričakujem nedelje, da list na pošti dobim, iz katerega izvem kar se po naši mili domovini godi, kakor tudi po drugih delih sveta. Toraj Vam gospod dopisnik iz Stavenšinjec svetujem, pišite vselej le to, kar bodete znali, da je gotovo resnično, tedaj Vam besedice „bojda“ ne bode treba rabiti.

Ivan Duh.

Od sv. Urbana pri Ptuji. (Požar.) Ko je leto 1882 že slovo jemalo, so se še na dveh krajih v sv. Urbanski fari prav velike nesreče prigodile. Na den sv. Janeza ob ½6. zjutraj je zgorelo pohištvo Antona Rašl-na po domače Župnovi v Janeževcih. Mož je ravno odišel iz doma, ljudi ni bilo kmalo dovolj na pomoč, in zgorela je krava, telica in dve svinji. Še veliko nevarnejši požar pa je bil na starega leta den ravno pri cerkvi sv. Vrbana. Ob ½6. zjutraj se je vnelo po nekaki še dozdaj neznani nesreči pohištvo udove Terezije Muršec, ter je v kratkem popolnoma pogorelo. Ogenj je tudi pokončal sosedni hram udove Bezjak. Hiša gospoda Franca Simoniča je bila v veliki nevarnosti; le velika obramba je hram obvarovala pred pokončanjem, čeravno je škoda zdatna, ker je plamen sosednjega hrama pokončal okna in duri. Na srečo je bilo že veliko ljudi zbranih k službi božji, kteri so hitro na pomoč hiteli. Take nesreče so tem veče, ker o tem času požar ne pokonča samo pohištva, temuč tudi ves živež za ljudi in živali. Ljudje bodite pazljivi!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor začne 15. t. m. zborovati in je zlegano od liberalcev, da bode letos razpuščen ter nove volitve razpisane. Ta želja se jim ne izpolni. Marveč državni zbor bode še letos celo leto in drugo do polovice zboroval. Med tem sklene še marsikaj ljudstvu v korist in prenaredi na Českem kupčijske zbornice tako, da bodo Čehi pridobili najmanje 4 sedeže. Slovani v Šlezkem se močno prebujajo. Prajzi so mislili skoz Šlezijo in Moravsko napraviti nemšk most do Dunaja pa se jim ne posreči. Šlezičanje tirjajo popolno jednakopravnost, materinski jezik v ljudskih šolah, slovansko učiteljišče in gymnazijo. — V gosposko zbornico bode baje tudi tržaški c. k. namestnik Depretis pozvan in českí kanonik Stulc. — Za nesrečno Tirolsko so nabrali 639.329 fl. Za Koroško po vlada namerava nekaj več storiti, da se popravi struga Dravi in Zili. — V Trsti še ni bolje, lahoni so drzni kakor poprej, ter so pri volitvi za mestni zastop zopet zmagali. Dokler bode Depretis tam ne bode drugače. Ogerski državni zbor v Budimpešti začne delati postavo zoper oderuhe ali lihvarje; to je silno potrebno; Medžimurje so Magjari vzeli Hrvatom in podredili ogerskemu ministerstvu, sedaj hočejo ta lepi kos zemlje odcepiti še od Zagrebske nadškofije. — Starčevič in nekaj dijakov njegove stranke je v Pariz telegrafiralo in najavilo svojo žalost o smrti Gambettovej; jednako delali so tudi Mladočehi. — Fml. Jovanovič je baje v Zadru ukazal, da c. k. namestnija dalmatinska ne sprejema ne italijanskih pa ne slovanskih vlog, ampak samo nemške. To bode vse prebivalstvo razjarilo, ker Nemcev tam sploh ni.

Vnanje države. Francozom je smrt vzela dva moža, na katera so se mnogo zanašali, če bi se z Nemčijo kedaj zgrabili. Pokopali so Gambetto in najboljega generala, slavnega Chanzija. Obadva sta naglo in nepričakovano smrt storila. Pravijo, da Bismarku celó smrt pomaga. — Revščina in nesreča vsled povodnji na Nemškem mora uže velika biti, ker je celo nemški cesar v svojo mošnjo segnol in 600.000 mark t. j. 300.000 fl. revežem daroval, kar sicer ni njegova navada. — Italijani še vedno razsajajo zoper nas, ker smo Oberdanka obesili. V Rimu je nek krojač v grofa Paara, ki je naš poslanik pri papeži, kamen pognal, ko se je ta od sv. očeta peljal domov, in drug capin je v grof Paarovo palačo 4krat iz revolverja ustrelil pa sreča, da ni nikogar zadel. Podobno rogovilijo zoper Avstrijance po vseh mestih. — Tripol bi Italijani Turkom radi vzeli in iščejo prepirov, jihov konzul je toraj hotel v trdnjavo brez vstopnice pa je bil od straže zadržan; jezen vzame bič in pretepe vojaka; turški sultan tirja sedaj od italijanske vlade zadostenja. — Srbski kralj je ukazal zlate kovati, ki bodo imenovani Milandor, kakor so Francozi imeli Napoleondore (zlati Milan, zlati Napoleoni). — Rusi zbirajo vojakov okolo Karsa in Batuma, da udarijo v Armenijo, kder so ljudje s turškim nasilstvom hudo nezadovoljni.

Za poduk in kratek čas.

Ženitvanski obredi.

(V okolici Slovensko-bistriški.)

Kedar se samci ali samice hočejo ženiti, pošljejo kakega zgovornega moža kako sredo ali saboto svatovat zgodaj v jutru. Ko v hišo stopi, pozdravi domače s starim krščanskim pozdravom, rekoč: „Hvaljen bodi Jezus Kristus; dobro jutro vam Bog daj. Oglasil sem se danes pri vas. Zvedel sem, da imate za prodati ru-

Digitized by Google

meno pšenico pa pitane voličke. — Bodemo se o teh rečeh nekoliko pogovarjali in če mogoče, in nam vsem povoljno, tudi porazumeli. Potem hoče zvedeti od starišev ali oskrbnikov samca (samice), če dovolijo in če sam (sama) hoče prostovoljno se zaročiti.

Če dobi povoljni odgovor, pride ta mož (starašina) s prihodnjim zaročencem, da se porazumejo in zaroko imajo pozno zvečer. Ženih in nevesta sežeta si v roke, starašina jima v znamenje stanovitne volje z glažekom vina po rokah polije z besedami: Bog daj srečo i. t. d. Tedaj pa fanti zunaj pod okni zajuckajo ali zavriskajo po trikrat.

Potem imajo priprave za gostovanje. Grejo tudi h notarju juterne delat. Ko nastopi predvečer, pridejo godci na dom ženiha in — če je moč — tudi neveste, da zagodejo „krancIpint“. Zgodnjo jutro že pride starašina z ženihom in družbo pred vrata doma nevestinega in začne klicati:

„Hvaljen bodi Jezus Kristus, dobro jutro nam vsem Bog daj; Bog bodi z nami in z našim duhom. Podali smo se danes — pred zorom — na to pot, kakor nekdaj mladi Tobija. Bil je ta zelo bogaboječ mladenič. Zato mu je Bog poslal svojega arhangela Rafaela za varha, vodjo in govornika. Tako sem tudi jaz prišel s tem mladenčem in to družbo pred vrata vaše poštene hiše in kličem: (prvemu), da si morebiti prebirate rumeno pšenico ali zlate, pustite to vse na stran in dajte nam tak odgovor, da bodemo tako veseli in zadovoljni, kakor sta bila stari in mladi Tobija. Sedaj godci k prvemu zagodejo.

Ko se je mladi Tobija vrnil proti domu svojega očeta, peljal je s seboj Saro, zalo Raguelovo hčer, in nosil dolžno pismo, tudi ribji žolč, s kterim je doma svojemu slepemu očetu pogled odprl. Obravnal je vse to sv. arhangel Rafael.

Da bi se podobni naš namen dosegel, kličem h drugemu: da si morebiti obranavate te ali one opravke, kakor družino h molitvi, potem h opravkom opominjate, pustite to zdaj vse na stran, in dajte nam tak odgovor, da bodemo tako veseli, kakor so bili Izraelci, ko jih je Mojzes iz pod oblasti kralja Faraona s čudeži odpeljal in rešil, ko jih je skoz rudeče morje prepeljal, ko so bili v puščavi z mano nahranjeni in zdravo vodo napojeni, najbolje pa, ko so bili tako čudovito v oblubljeno deželo vpeljani. Sedaj godci zagodejo k drugemu.

Kakor sta bila Marija in Jožef in vsi pobožni svatje na ženitnini v Kani na Galilejskem čudodelnega Jezusa veseli, ko jim je prvi veliki čudež storil, ter z vodo napolnjene kamnate vrče v vino spremenil, tako bodemo tudi mi zadovoljni in veseli, če nam bodete dovolili ta naš namen doseči.

Zato kličem h tretjemu: hišni oče — gospodar in oče starašina, da si morebiti imata dosti važnih in potrebnih opravkov, pa bodite toliko blage volje, in nam dajte tak odgovor, da bodemo tako zadovoljni in veseli, kakor je bila sveta družina: Jezus, Marija in Jožef s pobožnimi svati na ženitnini v Kani na Galilejskem. Godci zagodejo k tretjemu.

Potem notrajni starašina vpraša zvunajnega, i kakšen odgovor želita od nas?

Zunajni starašina odgovori: hodila sva s tem mladenčem pred 14 dnevi tukaj, in videla v vašem vrtu mnogo zalih in dišečih rožič (cvetlic), pa ena se mu je najbolje dopadla, ponižnega in čednega duha kot vijolica, obdarjena s kršanskimi čednosti in vednosti, to želimo od vas, hišni oče, gospodar in oče starašina, da bi vam bila blaga volja, jo nam izročiti, v znamenje sreče in blagovolnosti z glažkom vina in rožmarinom v roki.

Tedaj notrajni vrata odprejo in potisnejo vun kakšno našemano baburo, katero zunajni starašina godcem izroči in reče:

Dobra je ta, pa še za drugo se priporočimo.

Potem pošljejo drugo žensko vun. Zunajni starašina jo v svojo družbo vzame in še nagovarja za drugo.

Potem pripeljajo vun „krancljunfravo“. Starašina se zahvali za njo, in izroči „prautfürerju“.

Potem še zopet nagovarja in zdaj se vrata odprejo in stopi vun nevesta, z glažkom vina in rožmarinom v roki, in da glaž vina ženihu. Ženih vino okusi, ga da starašini, starašina pa s tem glažkom vina tako napije in nagovori: napijem najpoprej na slavo in čast trojedinemu Bogu — na čast preblagi Mariji Devici, vsem zvoljenim svetnikom božjim v nebesih, na stanovitno srečo, zdravje in blagi stan našima ženihu nevesti, da bi živela v vedni sreči, zdravji in zadovoljnosti do sivoglave starosti, in milosti božji zdaj v življenji in poznej po srmti.

Napijem tudi celej našej družbi (kompaniji), da bi bili vsi enkrat po smrti povabljeni na ženitovanje pred tron božjega jagnjeta, da bi z Marijo in vsemi izvoljenimi Boga čestili na večne čase.

Potem grejo sprejeti od očeta hišnega gospodarja v hišo, in so pri zajutrku, potem spremijo ženiha in nevesto v cerkev k poroki. V cerkvi so najbolje primerne knjige „Mnemosinon Slavicum in Drobtinice, kder se najdejo primerne pesmi itd. (Konec prih.)

Smešnica 2. V bližnjem Prekmurskem je peljal nek kmet občinskega notara, rihtarja in še sirotinskega „tutora“ po nekem opravilu k sodniji, in ko drdrajo vedno po jedni vesi, je mnogo veških otrok začelo za njimi bežati, in se jim za voz loviti. Kmet to zapazivši, se jezen

Digitized by Google

nazad obrne in reče: „No, vi osli, pa kaj se mi za voz lovite, ne vidite, ka že tri peljam.
J. G.

Razne stvari.

(Na Vranskem) bila je v nedeljo tombola v čitalničnih prostorih, ki je vrgla 113 fl. 62 kr. dohodkov za uboge šolske otroke. Slava in hvala!

(Celjanko) je menda uže sram bilo starega imena: „Cillier Zeitung“ ter se glasi sedaj: „Deutsche Wacht“, celjski meščani jej pa baje pravijo „Cillier Nachtwächterin“. Papir, tisk, Rakusch, komedijant Besozzi in psovanje na Slovence je pa pri starem ostalo.

(Srečka za tržaško razstavo) izdali so preveč, še 2,000.000 jih imajo neprodanih; zato so izžrebanje od 5. januarja odložili do 18. februarja.

(Celjskega lisjaka) porivajo med ljudi kakor da bi vsi nemškutarji znoreli pa vkljub temu se malokdo nanj naroči. Tako se nam iz Hajdine poroča, da je nekdo hopnil v lisjakov koš, ne zmeneč se za to, da dela Slovencem sramoto.

(Strašno povodenj) imajo na Ogerskem, mesto Gjur (Raab) je poplavljeno, pokopališče razdjano, da truge z mrliči proti Donavu plavajo. —

(V Doberno) so poslali milostljivi knez in škof 45 fl., da se 9 največjim ubožcem razdelijo na den Jihove 20letnice. Bog plati!

(Iz Jamovice) se nam piše, da je št. Iljski župan podpisal smrdljivo Mihaličevo prošnjo, da Lohningerjev oskrbnik „lisjake“ ljudem ponuja, da pa so narodnjaki v Mislinji podpisali slovensko prošnjo in državnega poslanca barona Goedelna in deželnega poslanca g. dr. Šuca imenovali za častna srenjčana. Več prihodnjič.

(Poštni uradniki) so dobili ukaz, da morajo vse izkaznice za poštno hranilnico slovenski pisati, če jih tisti, ki hoče denarje vložiti, slovenski nagovori in tako zahteva.

(Berilo o trtnej uši) in vsploh o vinogradskih škodljivcih nahaja se tudi v knjigi, ki jo je lani izdala družba sv. Mohara pod naslovom: „Naše škodljive živali.“ Tam poglej stran 323.

(Č. g. Matija Majar) slavnoznani buditelj narodni, velezaslužni starosta slovenskih pisateljev in jezikoslovcev se, kakor smo zvedeli, kot popolnoma slep starček, nahaja v velikej siroščini. Rojen 7. februarija 1809 v Borljanah na Koroškem, duhovnik od 31. julija 1836, sedaj kot dosluženi župnik živi blizo Celovca. Kdor mu zamore in hoče s kakšnim darom pomagati, naj pošlje naravnost v Celovec (Klagenfurt, Kreuzberg).

(Kres) objavlja v 1. zvezku sledeče: Luteranci, Na môči, Milko Vogrin, Na planini, Popotni spomini, Moja pesen, V širni prosti svet, Ulrih vitez žlahni Lichtenstein, Epiške indiške pripovedke in pravljice, Nekaj drobtinic o Stanku Vrazu, Kako so stari narodi mrtve pokapali, Razne malenkosti, Gašpar Rojko, Drobnosti. Kres velja za celo leto 4 fl., za pol leta 2 fl, Po knjigarnah snopič 40 kr.

(Za Mir) so mariborski domoljubi nabrali 31 fl. G. dr. Pajek je k temu uspehu pomagal s tem, da jim je v izbornej besedi razlagal o narodnih pesmah koroških Slovencev. Hvala in slava.

(Ljubljanskj Zvon) ima v 1. zvezku: Čas, Brodnik, Cyclamen, Ajdovski gradec, Spomini na jutrove dežele, Bajke in povesti o Gorjancih, V drugi strugi, Pismo, Smrt carja Samuela, Zvonjenje, Kislo grozdje, Naše obzorje, Slovenske naselbine po Furlanskem, Slovo, Fra Gregorio, Slovenska književnost, Paul Wiener, Slovenski Glasnik. List velja 4 fl. 60 kr. na leto, 2 fl. 30 kr. na pol leta 1 fl. 15 kr. na pol leta, 1 fl. 15 kr. na četrt leta. List je krasen in zanimiv.

(Ropar.) Tomaž Lampe iz Kranjskega je na stezi med Zagorjem in Reprošem 10letnega sinka Jere Bradačeve iz Trbovelj prejel, na tla sunil in 10 kr. vropal. Roparja uže imajo pod ključem.

(Izkolomajil) se je vlak železniški med Ponkvo in Poličanami, pa se ni zgodila nobena večja nesreča.

(Na pošti) ni smelo pismo za marko 5 kr. težeje biti od 15 gramov, sedaj sme 20 gramov težko biti.

(Slovenski neznanjo) nekateri poštni uradniki v Mariboru, ker ne vedó, kje je Kozje (Drachenburg), ter dotičnih pisem ljudem nazaj mečejo.

(Pri Oseku) na Hrvatskem so tolovaji vozače z ostrupljenim vinom napajali, omamljene z vozov metali in potem voze in vprego ropali. Dva tolovaja so uže ugrabili.

Listič uredništva: Hvala gg. dopisateljem za dopise, pripovedke, potopise, članke, smešnice, vse pride hitrej ko mogoče na vrsto. G. Farkaš v Il. Vaša zahvalnica prihodnjič.

Loterijne številke:

V Trstu 5. januarja 1883: 32, 13, 60, 69, 64.
V Linci „ „ 34, 1, 54, 69, 15.

Prihodnje srečkanje: 20. januarja 1883.

Veliko trombljo ali pompardon,

še celo novi, ki je stal 47 gold. ima na prodaj **Lovro Prenholz** p. d. **Šmagaj** pri **sv. Lovrenci** v Slov. goric. in terja samo 10 gld.

Digitized by Google

V najem!

Pekarija in vinotoč

v Ljubljani, v ulicah sv. Florijana št. 12.

se daje pod prav ugodnimi pogoji in sicer takoj v najem. Več se izve pri posestniku hiše, g. **Štefanu Žužku.**

Razglas.

Posojilnica v Mariboru

ima v **nedeljo 14. t. m. ob dveh popoldan** v društvenej pisarni v Tegethof-ovih ulicah svoj

občni zbor.

Dnevni red:

1. Poročilo ravnateljstva in polaganje računa za upravno leto 1882;
2. sklepanje o porabi čistega dobička;
3. razni predlogi;
4. volitev ravnateljstva:
5. volitev nadzorništva.

Odbor.

Sadovna drevesa

visoka, posebno **zlate parmene** in **mošanceljni** so na prodaj v Radgoni, drevo po 30 kr. — Povprašajo se naj gospodje: Bračko v Orehovci, pošta Radgonska (Radkersburg), in Pavel vit. plem. Hempel v Gradci, Haydngasse Nr. 10 II. nadstropje. 1—3

Podučiteljska služba.

Na dvorazrednici pri sv. Miklavži poleg Ormoža je izpraznjena podučiteljska služba v IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do 15, svečana 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Miklavži poleg Ormoža.

Okr. šolski svet v Ormoži 2. prosinca 1883.

Prvomestnik

1—3 **Premerstein** l. p.

Dobra

štacuna z mešanim blagom

v najem!

Proti jako ugodnim pogojem se da zavoljo rodbinskih razmer izvrstna štacuna z mešanim blagom vred na veleimenitnem tržnem prostoru v zelo naljudenem in obiskovanem trgu na Spod. Štajerskem takoj v najem.

Pismena vprašanja prosimo poslati **opravništvu „Slov. Gospodarja“ pod štev. 100.**

1—3

5—7

Ponudba.

Obče znane in izvrstne na

Tržaški razstavi s srebrno svetinjo

odlikovane

voščene sveče

iz čistega, nepokvarjenega čebelnega voska

priporočata

P. in R. Seemann v Ljubljani.

2-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

8—12

Po čudovito nizkej ceni

prodava več **1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.**

Janez Müller

v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Drag. Lorenc. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 3. V Mariboru 18. januarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Celjski nemškutarji pa „Slov. Gospodar“.

Kar Slovenci v narodnem oziru zahtevamo, to je vse pametno, lepo, pošteno, postavno pred Bogom in svetom. Mi hočemo na Slovenskem toliko veljati, kakor Magjari na Magjarskem, Nemci na Nemškem. Na slovenskih tleh tirjamo Slovenci prvo besedo v uradih, šolah in javnem življenji. Kdor hoče pri nas biti duhoven, uradnik, učitelj, profesor itd., ta mora znati dobro in pravilno slovenski.

To v členu XIX. osnovnih državnih pravic nam od samega svitlega cesarja podpisano narodno jednakopravnost bodemo vstrajno tako dolgo tirjali, dokler nje popolnem ne dosegnemo. Na lastnih tleh hočemo pri mizi sedeti pa ne za dvermi stati. Mi hočemo na slovenskej zemlji kot slovenski narod živeti, se ohraniti in napredovati, kakor vsi drugi narodi naše velike Avstrije.

To pa liberalnim Nemcem ni po volji, zlasti onim ne, ki kot nesramni veleizdajci čez avstrijske meje v Bismarkovino škilijo in bi nas radi hitrej ko mogoče ponemčili in Prajzom most nadelali do Jadranskega morja. To sicer ni prav pa umevno je. Toda kar naši nemškutarji uganjajo, to je zelo neumevno, neumno, nesramno. Oni skačejo sami radi v pruskogermanski koš, stavljajo lastni narod za dveri in posajajo druge za mizo in se štulijo k Nemcem. Kar narodni možje Slovencem stavijo, to ovi izrodki in odpadniki podirajo. to pa povsod, na Koroškem, Primorskem, Krajnskem in Štajerskem.

Na Krajnskem uže močno pešajo in spomladi, ko bodo nove volitve za deželni zbor, omolknejo za vselej. Tem huje razsajajo na Štajerskem, najhuje v Celji. Tukaj so se prav utaborili in s pomočjo dveh listov, nemškega in na pol slovenskega, udrihajo in klestijo in z blatom okolo sebe pometajo, kakor bi uže res znoreli.

Nemškutarski prvak jim je nekov iz Koškega prišedši advokat dr. Glantschnigg. Ta je začel izdajati lani nemškutarski listič z imenom: „Kmetski prijatel.“ Naloga mu je pri slovenskih kmetih zaupanje do narodnih poslancev, časnikov, pisateljev itd. spodkopati in tako nemškutarskim, liberalnim poslancem tla nadelati, kakoršni so bili n. pr. Seidel, Brandstetter itd.

Toda tukaj je trčil na Slovenskega Gospodarja in precej začel vojsko zoper njega. Uvidevši, da ima ta kmetom jako priljubljeni list dve prilogi, poskusi vsaj gospodarstveno prilogo tudi za sebe pridobiti. Piše toraj v Gradec centralnemu odboru, naj mu dovoli ponatiskavati celo Gospodarstveno prilogo, katero kmetijska družba štajerska prilaga uže več let „Slov. Gospodarju“.

Odbor pritrdi pa ne vpraša poprej katoliškega tiskovnega društva v Mariboru, ali ta tudi privoli v to ali ne? Tudi dr. Glantschnigg se ni zmenil za tiste, kateri vsled nagodbe od l. 1879 prirejajo, izdelujejo in tiskajo Gospodarstveno prilogo, ampak jo je začel ponatiskavati.

V Mariboru še o tem nismo nič vedeli. Da se misliti, kako smo se čudili, ko so začele ponatisnene priloge v „Prijatelji“ izhajati. Čudili so se pa tudi drugi. Zato je bivši naš odgovorni urednik, č. g. dr. Gregoréc, nekemu dopisu iz Celja v štev. 48. l. l. dostavil opazko, da se bodemo pritožili zoper tako ponatiskovanje pri kmetijskej družbi pa tudi če treba tožili. kar se je res tudi potem zgodilo. Predstojništvo katol. tiskovnega društva je v Gradci protestiralo zoper to, da bi se Gospodarstvena priloga ponatiskovala preden tudi društvo privoli, g. dr. Sernec v Celji pa je prošen tožiti dr. Glantschnigga.

Čeravno pa ni bilo v dopisu iz Celja rečeno, ali ima dr. Glantschnigg pravico do ponatiskovanja ali ne, je vendar tožbo vložil zoper odgovornega urednika g. Lorenca zaradi žaljenja časti. G. Lorenc bil je dvakrat v sod-

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

nijski preiskavi zaslišan. Naenkrat si premisli dr. Glantschnigg in vzame tožbo nazaj. Moral je biti silno jezen. Kajti v svojem srdu je napal č. g. Gregoreca javno v „Cillierci“, kojej sedaj pravijo „Deutsche Wacht“, v priloženem pismu „Offenes Schreiben“ tako neumno, predrzno, surove in krivično, da so mu celó Nemci in nemškutarji zamerili. Očita mu precej robato, čeravno nekaj zavito, da rabi „laž in natolcevanje“ ter zasluži občnemu zaničevanju izročen biti, ker je tudi nevreden ud duhovenskega stanu.“

To je res goropadna predrznost! Uredniki Slov. Gospodarja zagovarjajo tako pošteno in lepo reč, da jim res ni treba nepoštenih razlogov in sredstev. Nobeden izmed njih ne piše vedoma niti najmanjše neresnice. Da se jim vrine časih pomota, da jim krivo, neresnično ljudje poročajo, to se pripeti vsakemu listu in toraj je napad dr. Glantschniggov res prav nesramen. On ni dokazal Gospodarju v pričetej tožbi nobene „laži“ nobenega „natolcevanja“ še menje pa č. g. Gregorecu, marveč je celi „parizar“ gnoja in blata nakidal pa ga mimo osebe zvrnil, katero je zadeti hotel.

Dr. Glantschnigg je človek, ki zamore dr. Gregoreca sicer razžalita, a zblatiti ga ni kos, naj še toliko „Offenes Schreiben“ po svetu razpošlje. Za duhovensko dostojnost oglašati se ne pristaja ljudem, ki se ne sramujejo duhovnikom dovolj jasno pripognati priimeki „umazanci“, sploh pa vse slovenske domoljube psovati; „domače goljufe.“

Če je pa dr. Glantschnigg upal s svojim blatnim vozom koga splašiti, tako bode se kmalu prepričal, da se silno vara. Sedaj pride on na dnevni red, da se bode še dovolj kesal.

Podravski.

Gospodarske stvari.

Žlahtni cepiči ali sušljenke po zimi.

Sušljenke ali žlahtne cepiče, ktere hočemo za zimsko požlahtnjenje rabiti, si moramo jeseni, brž ko listje drevju odpada in še predno hujši mraz nastane, narezati. Položé se pa dobro po sortah odbrani in povezani na kaki senčnati kraj in se z nekoliko prstjo odenejo. Brž ko začne po noči zmrzovati, se morajo sušljenke iz prsti ven vzeti, vsaka sadna sorta se v poseben snopič poveže in s številko zaznamuje. Na to se vsak snopič v debel zavijaven ali drug močen papir, ki se je pa prej v laškem ali kterem drugem olji namočil, večkrat zavije. Po tem se vse sorte, ko so se vsi snopiči v jeden veči snop povezali, dobro v mah zamotajo in v drevesnici ali pa na drugem primernem kraji v zemljo zakopljejo, vendar tako, da so pred mišimi varne, ki rade po olji dišeči papir zasledujejo. Tako se po tem tu cepiči hranujejo, do porabe. Na tak način je mogoče celo zimo zdrave in črstve cepiče pripravljene imeti. Noben cepič, če se je le zdrav in lepo od maternega drevesa odrezal, se ne pokazi, naj si je mraz še tako hud in dolgotrajen. Olje namreč uže po svoji naturi mrazu brani pa tudi varuje, da se sušljenki ne posušé in da tudi moča ne more do njih. Tako je mogoče sušljenke brez strahu pod milim nebom v snegu in dežji pustiti. Sušljenki ostanejo tako zdravi in črstvi, kakor da bi se bili še le od drevesa vzeli.

Na tak način se dajo cepiči tudi v najhujši zimi v najdaljše kraje razpošiljati. Gotovo bodo, če se le med potoma hišne toplote varujejo, nepokvarjeni na svoje mesto dospeli, naj so bili še tako daljno pot preromati prisiljeni.

Sadna drevesa z apnom kako in kdaj pomazati.

Sadna drevesa z apnom pomazati, more jim koristno pa tudi škodljivo biti. Če se to o pravem času zgodi, je drevesu na korist, drugače pa na škodo. Praša se le, kedaj je ravno pravi čas. Kakor je skrbno opazovanje in pa skušnja pokazala, je to tisti čas, ko drevje listje spušča in se v zimski počitek pripralja. Kajti ob tem času podaja se tudi mnogo škodljivega mrčesja k zimskemu počitku, med tem navadni zimski pedic, ki po deblih kvišku leze in se v špranje in razpoke skorjine poskriva in tu svoja jajca polaga, iz kterih se potem o toplem spomladinem vremenu škodljive gosenice izvalijo Če se pa debla z apnom pomažejo gori do vej, se temu škodljivemu metulju pot zapre in tudi njegova gnjezda se mu zamažejo. Vrh tega varuje apnena prevleka deblo tudi nekoliko prehudega mraza, za to je tudi dobro, da se debla na oni strani, ktero hudi zimski vetrovi zadevajo, nekoliko bolj na debelo pomažejo. —

Temu nasproti pa je mazanje z apnom spomladi iz več ozirov škodljivo. Spomladno mazanje zapira drobne luknjice v drevesni skorji, skozi ktere se iz drevesa mnoge škodljive stvari izhlapijo in skozi ktere zopet zvunajni zračni uplivi na rast in razvoj drevesa delujejo. Ravno to velja o preranem pomazanji z apnom jeseni, samo, da si tukaj natura sama pomaga, ker navadno jesenske nevihte apneno prevleko kmalo zopet odperejo.

Pura kot valivka. Puri, če hoče valiti, se položi 15—20 jajc. Potrebuje 27—28 dni, da jih izvali.

Meseca januarja imajo posestniki žrebev to naznaniti okrajnim glavarstvom, da se zaradi licenciranja potrebno ukrene. Rano ubrejenih kobil ne smemo več za težke vožnje uprezati; polagati se jim mora več krme, ker mlado

Digitized by Google

v telesi veliko hranivnih tvarin materi jemlje. Za topel hlev je tudi skrbeti in 6—8 tednov pred porodom kaže kobilo odpredeliti od druge živine. Zrak bodi v hlevu vedno čist in zdrav. To se doseže, ako na steljo trosimo gips, šoto, prst in druge tvarine, ki amonijak na se vlačijo. —

Štajersko čebelarsko društvo ima dne 25. januarja v Gradci ob 9. uri dopoludne v gostilni „Florian“ svoj občni zbor. Dnevni red: 1. Govor g. Mayerja o vzrejevanji matic, 2. poročilo centralnega odbora, 3. poročilo o delovanji podružnic, 4. volitev predsednika, 5. poljubni nasveti. Sedanji predsednik je g. plem. Hempel pri Radgoni.

Dopisi.

Iz Konjic. (Celjanka in šolske razmere.) Celjanka je dva tukajšnjih učiteljev, koja kot izvrstna pedagoga slovita in koja se s politiko nikakor ne pečata, samo zarad tega, ker sta Slovenca, hudo napadala ter lažnjive vesti po svetu raznašala. A kako se je Celjanka oziroma njeni pisač iz Konjic opekel, kažejo zaporedni popravki, koje je v svoj listič sprejeti morala. Ako bi Celjanka si katero drugo osebo tukaj izbrala, bi pač pravo zadela.

Na tukajšnjej ljudskej šoli je namreč učiteljica E. Schubitz (Šubic) nameščena, koja slovenskega jezika nikakor zmožna ni, koja ni nikdar izpita iz slovenskega jezika delala in koja si v čast šteje, da ni iz slovenščine, ampak iz francoščine in zveličavne nemščine izpit napravila. Kako da je zamogel slavni deželni šolski svet tej osebi učiteljsko službo tukaj oddati, to mi ni razumljivo. Kaznovan je s tem le ubogi kmet, ki more k tej osebi svojo slovensko deco v šolo pošiljati. Celjanka je tukajšnima učiteljema očitala, da se s politiko pečata. Kako bi še le javkala, ako bi ta dva učitelja tako, kakor omenjena učiteljica, katera črno-rudeče-zlati ovratnik (kravato) javno nosi, se z slovenskimi barvami svetu pokazala! Gotovo bi tedaj deželni šolski svet strogo disciplinarno proti njima postopal. In ko se je omenjeni učiteljici to očitalo in reklo, da se kaj tacega ne spodobi, je ona opazko napravila, da bo omenjeno kravato sedaj še le nalašč nosila. Radi bi jej to veselje pustili, ako bi se tako ne sejalo vže med šolsko mladino seme političnega prepira. Celjanka se dalje čudi, kako da se zamoreta višja razreda tukajšnje ljudske šole omenjenima učiteljema prepustiti? Koga le želi ona v višjih razredih videti? Menda učiteljico Schubitz? Saj je ta učiteljica vže veselje imela v tretjem razredu eden den podučevati. In glejte že drugi den je „zbolela“ ter odpusta prosila, koji se jej je tudi dovolil. Sploh pa omenim, da ta učiteljica pogosto „zboli“. — Pozneje se ni več upala v tretjem razredu podučevati. — A ne samo tukaj imamo tako frajlico, ampak tudi Vitanje se sme z enako ponašati. Kakor sem slišal, ima učiteljica v Vitanji navado v učnih urah „Kmetskega prijatela“ med šolsko mladino deliti. Ali se to spodobi, da učiteljica na ta način za liberalni nemškutarski listič agitira? Slednjič še omenim, da se tukaj kakor tudi v Vitanji jako živahno za nemški „Schulverein“ agitira. Nemškemu „Schulvereinu“ na korist prirejajo veselice, ter se trudijo na vsaki način „Judeževih grošev“ nakupičiti in jih v tujo deželo pošiljati. Ali bi ne bilo veliko lepši omenjene groše za ubogo domačo šolsko mladino porabiti, koja mora po uro daleč v šolo hoditi ter celi dan stradati? Kje je tukaj človeko- in gostoljubnost?

Od Voglajne. (Kateri dekani priporočajo „lisjaka“?) „Kmetski prijatel“ se ponaša s tem, da visoki duhovski gospodje, nekteri dehanti niso nikakor zadovoljni z „Gospodarjem“ ter priporočajo kmetom „Kmetskega prijatela, videči, da nikakor ni tak „lisjak“, kakor ga poljubi imenovati gospod doktor v Mariboru. „Da pa je začela delovati vse slave vredna duhovščina z nami, slava ji! to bo kmetu gotovo pomagalo na trdne noge, in kmet je za dobrote vedno hvaležen“. Radovedni smo zvedeti, koliko dehantov priporoča celjskega lisjaka kmetom in kteri so tisti čudni dehanti. Imenuj jih: če te res podpirajo in priporočajo, se tudi gotovo ne bodo sramovali, če njihova imena objaviš. Dokler pa tega ne storiš, bomo trdili s vso pravico, da slepariš in zapeljuješ kmetski stan češ: duhovniki me podpirajo, toraj me smete že tudi vi kmetje naročevati in prebirati. Čuden patron. ta „kmetski prijatel!“ Tvoja mati, „die Deutsche Wacht“ psuje v svoji stari in novi obleki duhovski stan in slovensko ljudstvo; a njeni sinko se obema prilizuje in sladka. „Prijatel“ si kedaj slišal priliko o volkovih, ki prihajajo v ovčjih oblačilih? Nemogoče, da bi naši dehanti pitali tako divjo zverino. Resnicoljub.

Od Slov. Bistrice. (Boleni kmetski prijatelj.) V št. 7 tega lista se bere, da naši prvaki poslanci nimajo iskrice ljubezni do naroda in domovine, in da lastni blagor jim je čez vse: za se skrbeti in zakladov si nakupičiti. In da sploh teptajo vse človeške pravice. Človek se po delih pozna, koliko da velja, in koliko da ljubezni do naroda in domovine ima. Naši poslanci so časti vredni, in imajo tudi pravo ljubezen do nas. Oni so, ki so nam zoper oderuštvo znovič postavo sklenoli, in zopet oni so, ki so nam priborili enakopravnost pri sodnijah, vsaj nekoliko. In zdaj nam bodo še pri šolah enakopravnost pridobili. Tukaj boleni kmetski prijatel sam sebi zaušnico daje, ker

Digitized by Google

pravi, da nimajo ljubezni. Kdor kaj dobrega stori za narod, ima gotovo pravo ljubezen do njega, in ljubi v resnici. Nikakor nam ni boleni kmetski prijatelj pridobil enakopravnost pri sodnijah, ampak naši spoštovani g. poslanci. Slovenci nismo več tako nevedni, da bi se dali v en dan naprej zapeljati. Mi smo Slovenci in ostanemo Slovenci. Podamo radi svojim sovražnikom spravedljive roke, in želimo mir, pa da bi svojo domovino izdajali. to pa uže ne. Hočemo biti trdni, kakor skala, za vse naše narodne pravice, in ne odstopimo ničesar od naših pravic. Ljubimo med nami živoče poštene pravične Nemce; jim tudi privošimo vse njihove pravice, ktere že itak imajo. Vsakemu se pa v bran postavimo, ki je zoper naše narodne pravice.

Od Device Marije v puščavi. (Zadovoljen hlapec.) Praznoval je na novega leta dan pri sv. Lovrenci v puščavi hlapec 25letnico svojega bivanja pri enem tržani, pač redka prikazen. Tak hlapec zasluži, da ga svetu naznanimo! Povedati pa morem tudi o drugem hlapci. Ta je rekel nekemu možu: nasvetujte mi prav dobro službo. Mož reče, kaj ali ne bodeš več tukaj ostal? Hlapec: tukaj sem dve leti, se mi je že prevolilo! Poznam pa dobro tega posestnika. Mož je brez vse graje, a vendar hlapec neče pri njem ostati. Kmet mu je preskrben in prezvest katoličan. To slabemu hlapcu ni po volji. To je obžalovati. Na dalje bi trebalo, da bi naši deželni poslanci skoro prenaredili poselki red. Dokler imamo nezvestih služnikov, moramo iti pod zlo. Niso samo visoke dače krive kmečkega propada, ampak tudi slabi posli. Imel bi še veliko povedati pa dopis bi bil za enkrat predolg. Ako uredniku drago, pošljem drugikrat več. Prosimo! Ured.

Iz Celja. (Govor dr. Vošnjakov.) III. Z zvijačo in hinavščino skušajo motiti naše slovensko ljudstvo tisti časnikarski pisači, ki se sedaj hlinijo za „kmetske prijatle“, ki so pa z dušo in telesom udani oni nemško-liberalni stranki, katera je skozi dvajset let svojega vladanja delala na pogubo in propad kmetskega ljudstva in katera še sedaj povsod zapreke stavi konservativno-narodni večini državnega zbora, kedar hoče kmetom na korist kaj ukreniti. Kje pa so bili tačas kmetski prijatelji, ko se nikdo ni brigal za slovenskega kmeta, kakor k večjemu duhovniki, ki so zanjga pisali knjige v njem razumljivem jeziku in ga poučevali, da ni taval popolnem v temi in nevednosti? Kdo je ustanovil družbo sv. Mohora, kdo je ljudstvu podajal knjige in časopise, kdo ga je vabil v Čitalnice in bralna društva, kdo je z velikim trudom v svet poslal „Slov. Gospodarja“ in, ko so kmetje vsled liberalnega gospodarstva prišli v najhujše denarne stiske in oderuhom v roke, kdo je napravil posojilnice in rešil pogina že marsikaterega kmetskega gospodarja? In še dandanes: kje so pa tisti kmetski prijatelji, kedar se napravijo za kmete koristne društva, sadjerejsko, hmeljarsko itd., kedar se odprejo nove posojilnice, kedar se razpošilja na sto tisoče poučljivih in pobožnih knjig mej slovensko kmetsko ljudstvo? V kakem zakotnem lističi psovati in obrekovati narodne možé in duhovnike je lehko, dasi malo pošteno, a težje je, dasi koristneje in pošteneje, skozi leta in leta ljudstvo poučevati, vzbujati ga in opozarjati na njegove pravice ter, kolikor se da, mu dejansko pomagati. In besede narodnih mož pri slovenskem narodu niso padle na nerodovitna tla. Narodna zavest se pa hvala Bogu čem dalje, tem krepkeje razvija, in več kot 500 prošenj slovenskih občin je došlo državnemu zboru za popolno ravnopravnost slovenskega jezika v šolah in uradih. Državni zbor je že l. 1880 naložil vladi, naj za Slovence uvede slovenski učni jezik na gimnazijah v slovenskih pokrajinah in na učiteljiščih v Ljubljani in Mariboru. Na Kranjskem je vlada se po tem sklepu ravnala in tam so letos za Slovence že tri slovenske gimnazije: v Ljubljani, v Kranji in Rudolfovem. Na Štajerskem se dozdaj še nič ni spremenilo, pa se bode moralo kaj storiti in v to bode gotovo silila večina državnega zbora, ki je Slovencem prijazna. Tudi sodnijam se je ukazalo, da morajo s slovenskimi strankami slovenski uradovati. Ako tega ne storé, grešé proti vladnim ukazom, proti državnim temeljnim postavam in celó proti volji našega presvitlega cesarja, (gromoviti slava- in živioklici cesarju se razlegajo po dvorani), kateri vse svoje narode z jednako ljubeznijo ljubi in vsem želi biti jednako pravičen. Jutri preteče šest sto let, odkar so Slovenci združeni z Avstrijo pod žezlom presvitle naše cesarske rodovine. Slovenci bodo ta dan s tem večjo radostjo praznovali, ker se bodo spominjali mnozih dobrot, ki so jih uživali in zlasti ker vedó da presvitli cesar, slavnih pradedov preslavni sin, spoštuje njihovo narodnost in z očetovsko ljubeznijo skrbi za svoje Slovence. (Živio naš presvitli cesar! Živela cesarska rodbina! Živio cesarjevič!) Slovenski narod je skozi šest sto let zvesto stal pri Avstriji in pri cesarski hiši, on se nikdar ni spuntal proti svojim vladarjem, pa se tudi ne bode. (Nikdar! Živela Avstrija!) Slovenci smemo tedaj zaupljivo gledati v prihodnjost, kajti vlada nam je prijazna, državni zbor nam želi dobro in sam presvitli cesar, priznavši neomahljivo zvestobo svojih Slovencev, kaže nam v vsaki priliki svojo ljubav in milost. Mi sami pa tudi ne smemo rok križem držati, temuč pokazati nam je o vsaki priliki, da se zavemo svoje narodnosti, biti nam je složnim, delavnim, zmernim in varčnim. Le tako pripravimo svojim otrokom lepše

Digitized by Google

dneve, kakor smo jih mi doživeli. — Po končanem govoru g. dr. Vošnjaka, kateremu sledé navdušeni živioklici, se kmetski posestnik Isidor Selič iz Pečovja v imenu kmetskih volilcev zahvaljuje g. dr. Vošnjaku za njegov poučljivi govor in mu izreče popolno zaupanje in zahvalo volilcev za njegovo vstrajno delovanje v prid slovenskih kmetov in Slovencev sploh. (Splošno pritrjenje.)

Iz Vitanja. (Šola, kmetski prijatelj.) Ob novem letu zamoremo tudi mi iz našega zanimivega kraja svetu naznaniti, da v preteklem letu nismo spali, ampak delali, in dodelali novo šolsko poslopje; res lepo poslopje vsaj za videti. Stalo je tudi ne malo denarjev; pa ker je veliko stalo, upali smo, da bo tudi obilen sad prineslo. Upanje naše se je spremenilo v strah, ko smo zvedeli, da med šolske otroke hodi „lisjak“. in kamor lisjak pride, navadno ne koristi, ampak če ravno ničesar odnesti ne more, vsaj svojo dlako trosi. Mi bi radi oblasti, ktere imajo nad šolo bedeti, vprašali, jeli prav, da otroci časnike, kteri niso za otroke pisani, v roke dobivajo. Jeli koristno nežnim srcem otroškim, če tako otroci berejo o prepirih, umorih, samomorih, tatvinah in o rečeh, kterih nočemo več naštevati, kaj? Ko bi vedeli starši, kak strup so taka berila mlademu srcu za prihodnje življenje, bi jim se pač morali otroci v srce usmiliti. — Tožbo zoper to postopanje smo vložili. Bog daj na korist mladeži.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjevič Rudolf je na vratni bolezni zbolel in potovanje meseca februarja v južne kraje namenjeno odložil. — Za Koroško vsled povodnji zadeto je ministerstvo dovolilo 128.000 fl. podpore; — V gosposko zbornico pozvanih je 5 novih gospodov: grof Grünne, Čedik, Reinelt, baron Risenfels in grof Panovski, večjidel sami konservativci ali vsaj prijatelji vladini; nemški liberalci pa samo sline cedijo in se jezijo. — Državni zbor je zopet skupaj, dalmatinski poslanci niso hoteli več vstopiti. ker je fml. Jovanovič nemško namesto hrvatskega uradovanje zaukazal. Ko je minister grof Taaffe to izvedel, uničil je on in minister Pražak neopravičeni ukaz Jovanovičev, uradni jezik v Dalmaciji je zopet slovansko-hrvatski, kar zopet nemške liberalce (Tagespošto) strašno grize. — Čehi dobijo uže jeseni medicinsko fakulteto na svojem vseučilišči v Pragi, prihodnim českim doktorjem zdravilstva se bode torej kmalu vse razglagalo v maternem jeziku českem. Velik uspeh. — Minister finančni vitez plem. Dunajevski je državnemu zboru predložil 4 postave, ki bodo davek pridobninski (Erwerbsteuer) za 7 milijonov znižale, a davek od denarja naloženega v raznih rentah itd. pomnožile za 11 mil. (do 13 mil.), dalje dohodninski davek za 3 milijone. Tako bodo davkarska bremena ubožnejšim ljudem znatno polajšana, a premožnejši in sploh denarna gospoda pa bode morala več plačevati, sedaj plačuje malo ali nič od časih prav velikih dohodkov. Tako je prav, državi treba penez, a ti se naj jemljejo tam, kder so. — Župani ljubljanske okolice so sklenoli slovenski uradovati glavarstva pa prositi, da od inod prišedša pisma nemška, italijanska itd. prestavijo in torej poslovenjena dopošljejo srenjam. Tudi so sklenoli vse občinske napise in table nemške odpraviti in jih zameniti s slovenskimi! To je velevažen sklep, ki bode kedaj tudi drugod posnemovan.

Vnanje države. Princ Napoleon, stričnik cesarja Napoleona III., je v Parizi dal oklic pribiti, v katerem pravi, da republikanci Francosko spravljajo na nič ter da naj njega izvolijo v cesarja, kajti on je pravi dedič Napoleonske dedščine. Republikanska vlada pa je dala oklice s sten strgati in princa Napoleona zapreti. — Angleški minister Gladstone, belgijski kralj Leopold in švedska kraljica so zboleli. — Nemški poslanec Windhorst nasvetuje, naj se izgnani škofje pokličejo domov pa Bismark se dela, kakor da bi tega ne čul. — Ruski car prebiva zopet v Petrogradu. V mestu Berdičev se je cirkus, kder ljudje in konji igraje se dirjajo, po nesreči užgal: zgorelo je več kakor 300 ljudij, večjidel Judje. — Iz Italije so poročali, da je nekdo kralja hotel ubiti pa ni bilo res. — V Rumelijo hočejo baje turški roparji vdreti, za njimi pa najbržej turška vojska; turški namestnik Aleko-paša se je sprl z ruskimi oficirji v rumeljskej vojski. Čudne reči poročajo iz Carigrada; turški sultan ima okolo 300 bab, zvečinoma so Čerkesinje, nedavno je pa teh mnogo nagnal in si drugih vzel, bržčas sorodniki izgnanih Čerkesinj pa so orožani vlomili v palačo, da bi sultana zaklali; toda pred zadnjo hišo trčijo na stražo, na Albance, ki jih postrelijo ali vjamejo in tako sultana rešijo. — Veseli glasi dohajajo enkrat iz Rusije; uže od l. 1864 v prognanstvu živoči nadškof Fialkovski prejel je od carja veliki red ali orden Aleksandra Nevskija; to kaže, da je ruska vlada res mir sklenola s papežem, da toraj preneha preganjanje katoličanov in tudi Poljakom se utegne bolje goditi. Bog daj!

Za poduk in kratek čas.

Ženitvanski obredi.

(V okolici Slovensko-bistriški.)

II. Ko svatje pridejo iz cerkve, gredó po navadi najrajši v kako oštarijo ali gostilnico

Digitized by Google

na „šenkvanj“ (darovanje, mal), vendar le za nekoliko časa in potem se podajo na dom neveste. Pozdravi jih starišina domači rekoč: hvaljen bodi Jezus Kristus, dober večer nam Bog daj; vesela bodi vsa hiša, da smo pripeljali ta dva nova zaročenca. Bog daj, da bi do visoke starosti živela v vedni zastopnosti, zdravji, sreči, zadovoljnosti, in vseskozi v milosti pri Bogu in poštenih ljudeh.

Potem se za mizo usedejo od tega kraja, ko solnce gori gre. Starišina nagovori stoječ tole zdravico: „Napili bodemo zdravico na zdravje ženiha in neveste, tudi na zdravje našega čest. gosp. dušnega pastirja, ker so podelili našima ženihu in nevesti sv. blagoslov in ju poročili k zvezi zakramenta sv. zakona. Živi Jih Bog!

To zdravičko, če morejo, svati ponavljajo, če pa kteri ne more, pa izreče samo to: Na ta glaš, ko so oča starašina napili in nagovorili. —

Potem pride na vrsto druga zdravica, (daritev nevesti): „dobro zdravje, cele naše kompanije (družbe), tudi ženihu in nevesti. Napijem zdaj na ta glaš naši mladi nevesti, ko nas je z venci ocirala (ozalšala). da smo šli z njima pred altar božji.

Zdaj bodemo zložili vsak en dar naši mladi nevesti. jaz bodem dal toliko, drugi pa kolikor kteri hoče.

Tedaj godci zagodejo in zapojejo:

Le sem, le sem
Oča starašina,
No darujte
Tej mladej nevesti
Z darom in blagom
In lepim poštenjem.
Ta mlada nevesta
Je tako govorila,
Ko bo sinke ženila
In hčerke možila,
Tedaj bo vse povrnila
Ino poplačala.

Potem sred večerje zopet eno zdravičko napijejo. Kdor pri tej zdravički količkaj drugače reče, mora za kazen (štraf) kaj posebnega storiti. Zdravica se glasi:

V imeni Tega — ko nam vse da. Na zdravje tega — ko na žegnanem kamni stoji, to cartano (žlahno) rožo (cvetlico) — in celi svet v roki drži — in našim dušam špižo (hrano) deli in nas s toj vinskoj kaplicoj razveseli.

V imeni tega, ko je prevzel naš dolg. Ni ga prevzel noben füršt (knez) ne kralj, tudi ne svitli cesar. Prevzel ga je sam večni Bog kakor vsaka mati svojih lastnih otrok.

Potem se vrstijo zdravice, in ta je najbolje navadna očeta starašine:

Na zdravje cele naše kompanije (družbe), da si je majhena, pa da bi bila izveličana, in enkrat v nebesa poklicana.

Potem ženih in nevesta in drugi svatje tudi tako le napivajo:

Na zdravje in ta glaš, ko so oča starašina napili in nagovorili.

Potem drugi svatje napivajo: Na zdravje očeta starašine itd.

Potem: Na zdravje „brautfürerja“, na zdravje „krancljunfrave“, na zdravje vseh poštenih svatov.

Kedar purana, kokoš ali petelina na mizo denejo, tedaj zapojejo godci: Oča starašina, režte itd. itd. in naslednje še oča starašina nagovori zdravico za kuharico, namreč: zdaj bodemo napili zdravico naši kuharici, ki nam je mnogo sort okusnih jedij napravila in se trudila s kuhanimi in pečenimi.

In nam je na mizo znosila, da smo si mi zraven svoje srce razveseljevali in želodce nahranjevali, in tem našim novozaročencem prve dni počastili, da smo po navadi naših praočetov in očetov te obrede opravili, k našemu veselju, kratkočasnosti in želji prihodnjih dobrot, dosta zdravičk (napitnic) napili, napijmo še eno naši kuharici in vložimo jej vsak en dar, jaz dam toliko — drugi pa — kolikor kteri hoče.

Pri tej daritni zdravici godci zapojó in zagodejo:

Na zdravje naši kuharici,
Nam dobre jedi napravljala,
Naše srca troštala —
Z rožmarinom roštala itd.

Lovro Stepišnik.

Smešnica 3. (Celjska nemščina.) Kako veliko veselje bi imel marsikateri od zgornjega nemškega „rajha“ sem privandrani „deutscher Bruder“, kteri bi imel priliko čitati na zidu Kasinskega vrta prilepljeni listič s sledečo nemško-kulturno izjavo: „Ich gebe pekant das heit auf eisblac nigs is ged wasser triber.“

Eden izmed celjskih Slovencev.

Razne stvari.

(Javna zahvala.) Milostljivi knez in škof obhajajo denes 20letnico svojega škofovskega posvečenja. Pri tej priložnosti se nam poroča, da so bili poslali 16 fl. rogačkemu dekanu, župniku Malonedelskemu 19 fl. zrečkemu pri Konjicah 60 fl., sv. Magdalenskemu dekanu 50 gold., ki so se denes porazdelili med uboge rodbine, za kar dotični čast. gospodje duhovni pastirji izrekajo najponižnejšo javno zahvalo!

(Ptujska čitalnica) priredi 20. jan., zvečer ob 8. uri „plesni venček.“ Svira oddelek godbe c. kr. 47. peš-polka.

(Vabilo) h izvanrednemu občnemu zboru „Šaleške čitalnice“ v nedeljo, 28. prosinca ob 5. uri popoldne, v hiši Miha Tajnika v Druž-

Digitized by Google

mirji. Dnevni red: 1. Pozdrav došlih gostov. 2. Naznanilo zadnje volitve odbora. 3. Govor o pospeševanji čitalnice. 4. Tombola, ktere čisti dohodek čitalničnemu društvu pripade. 5. Prosta zabava. Posamesna vabila se ne bodo razpošiljala. Ude h obilni vdeležitvi vljudno vabi

odbor.

(Vabilo.) Katol. polit. društvo v Konjicah napravi pustno nedeljo, 4. februarja ob treh popoludne zbor s tombolo. K udeležbi vabi

odbor.

(Za notarsko službo) v Sevnici in Šoštanji prosijo gospodje: Kačič, Veršec in Finschger.

(Mariborska slovenska posojilnica) je v prvem letu 96.924 fl. po 3—4krat v promet spravila, kar daje kupčijski računjeno vkup 290.772 — 387.696 fl. prometa. Občni odbor je hvaležno dosedanje ravnateljstvo in nadzorništvo zopet izvolil.

(Nemški profesor g. Nagele v Mariboru) je največji rogovilež in načelnik nemškemu Schulvereinu, ter je v Mariborčanki č. g. župnika v Lembahu nedostojno napal, ker branijo svoje pravice kot dušni pastir. Ta iz Botzena došli Nemec se obnaša pri nas čudovito predrzno.

(Gospod Janez Munda), imenovan je za živinozdravnika v Slov. Gradci.

(Ustrelil) se je c. kr. žandar Riedler v Arveži.

(Potres) je bil na Vranskem 13. t. m. po noči.

(Učiteljsko društvo celjsko) je izvolilo g. Lopana v predsednika.

(Za župnika) v Makolah je prezentiran č. g. Lendovšek, vikar ptujski.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Juri 3 gl., Naprudnik 2 fl., Kukovič, Juvančič, Jaric Valentin, Urek in Kalin Janez po 1 gold.

Loterijne številke:

V Gradci 13. januarja 1882:	41,	90,	4,	73,	63.
Na Dunaji	„	„	81,	65,	36,	43,	40.
Temesvar	„	„	24,	31,	40,	81,	57.

Prihodnje srečkanje: 27. januarja 1883.

Izvrstne britve

ponuja slavnemu občestvu in visokej duhovščini, zlasti na deželi,

J. Jauschneg,

frizer v Mariboru, Tegetthofovej ulici štev. 44, g. Frohmovej hiši nasproti zraven železniškega kolodvora.

Britve so izvrstne za najtršo brado. Ondi prejemajo se britve tudi za brušenje in popravljanje. Poštnim naročilom se takoj ustreza.

Odprto pismo.

Blagorodni gospod Miha Detschmann, občinski predstojnik okolice Šmarijske!

Že dolgo opazujemo reči, ki se gode v našej občinskej pisarni. Ker ne sedimo v obč. odboru in ker nam teh čudnih stvari nikdo razložiti ne zna, kogar vprašamo, primorani smo nastopiti javno pot. Mi plačujemo davek in sicer veliki davek, katerega marsikteri krvravo zasluženi krajcar potuje v občinsko blagajnico. Zato si pa ne bomo nikoli pustili vzeti pravic, katere so nam po postavi pripoznane. — V nedeljo 7. t. m. oznanil je obč. sluga da so občinski računi pretečenega leta razpoloženi na pregled vsakega občinarja in od tistega dne je pribito to oznanilo (pisano v nemškem jeziku za nas slovenske kmete!) v lopi pred pisarno.

Nekaj posestnikov je že hodilo popraševat po računih, še več nas je pa bilo namenjenih občinskemu zastopu priti potipat na žilo varčnosti. A ostali smo raje doma, ker smo izvedeli, ka računi niso razpoloženi. Kam tedaj naj gremo računov gledat? Ali na Vaš dom? In kdo nam jih bode pri Vas doma pokazal, ker ste Vi večjidel v pisarni notarjevi?

Na ta vprašanja želimo odgovora in sicer kmalo, ker potem pridemo z drugimi na vrsto.

Okolica Šmarijska na spod. Štajerskem, 12. januarja 1883.

Več posestnikov.

Javna zahvala.

Ker je vže slavni „Slov. Gospopar“ poročal o nesreči, ktera je 24. julija l. l. v našej občini 9 posestnikov po ognji zadela, [se dolžnega čutim, da v imenu teh nesrečnikov javno zahvalo izrečem; to pa visokemu, deželnemu odboru za podarjenih 200 fl. slavn. ces. kralj. okrajnemu glavarstvu v Ljutomeru za mnogi trud, kterega je imelo zarad pogorelcev, slavnima c. kr. okrajnima glavarstvoma v Ptuji in Brežicah, da sta naročila pobiranje milodarov po župnijah, vsem vel. častitim gg. župnikom slav. c. k. okrajnih glavarstev v Ljutomeru, v Ptuji in v Brežicah, vsem gg. županom ljutomerskega okrajnega glavarstva za pobiranje milodarov in vožnjo tehistih sem, potem pa tudi vsem poedinim dobrotnikom in darilcem posebej kakor tudi občini gornje Krapje in gospodu Jožef Hönigmann-u pri sv. Križi za velikodušni milodar, kakor tudi okrajnej posojilnici v Ljutomeru.

V Ilijaševcih na Murskem polji 1. jan. 1883.

Ivan Farkaš, župan.

Digitized by Google

Kučaj, ki zna nemški, dobi službo v gradi Goličevem pri Konjicah od 1. febr. t. l. naprej. Plača znaša od leta 72 fl. Ondi so tudi plemenski biki, krave, teleta Marihoferske pasmine prav po ceni na prodaj.

Javna zahvala in priporočba.

Čutimo dolžnost, blagorodnemu g. dr. Unger-ju za njegovo res požrtvovalno in hitro pomoč, katero je ta gospod storil, ko so naš oča, oziroma mož, nevarno zboleli, od mrtvuda zadeti. Naj se vsak, ki podobne pomoči potrebuje, zaupljivo obrne do tega skušenega zdravnika. Bog nam ga ohrani mnogo let.

Slov. gradec 15. jan. 1883.

Rodbina Farsky-jeva.

Vabilo

k rednemu občnemu zboru, kteri se bo vršil

dne 28. januarja (nedeljo) **1883,**

ob treh popoludne v dvorani celjske čitalnice.

Dnevni red:

1. Poročilo ravnatelja o stanji posojilnice.
2. Poročilo nadzorstva o pregledovanji zadružnih knjig, letnega računa in nasvet, kako bi se čisti dobiček razdelil.
3. Razni predlogi.
4. Volitev ravnateljstva in nadzorstva.

V Celji, dne 17. januarja 1883.

Ravnateljstvo.

Podučiteljska služba.

Na dvorazrednici pri sv. Miklavži poleg Ormoža je izpraznjena podučiteljska služba v IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do 15, svečana 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Miklavži poleg Ormoža.

Okr. šolski svet v Ormoži 2. prosinca 1883.

Prvomestnik

2—3 **Premerstein** l. p.

Sadovna drevesa

visoka, posebno **zlate parmene** in **mošanceljni** so na prodaj v Radgoni, drevo po 30 kr. — Povprašajo se naj gospodje: Bračko v Orehovci, pošta Radgonska (Radkersburg), in Pavel vit. plem. Hempel v Gradci, Haydngasse Nr. 10 II. nadstropje. 2—3

Majerja sprejmejo takoj v gradi Goličevem pri Konjicah, ki pa mora pokazati dobra spričevala ter nemški in slovenski znati. Plača letna znaša 150 fl. in oskrbljenje s vsem, ali pa se mu ponudi deputat.

Hiša na prodaj.

V trgi Brašlovskem (Frasslau) je hiša štev. 14. proti ugodnim pogojem iz proste roke prodati. Hiša je zidana, z opeko krita, ima pri tleh 2 veliki sobani, 1 čumnati, 1 shrambro za jestvine, obokano kuhinjo in klet. Pod streho je še ena večja sobana. Na dvorišči je gospodarsko poslopje s kravjim in svinjskim hlevom, vse v najboljem stanji. Zraven ste dve njivi 13 ar, 30 □m. veliki, vrta 1 ara 65 □m. Posestvo sodi najbolje za kakega rokodelca.

Več pové lastnik Franc Sedounik v Ljubnem štev. 94 (Laufen, Bezirk Oberburg), pošta: Ljubno — Laufen. 1—3

Dobra

štacuna z mešanim blagom

v najem!

Proti jako ugodnim pogojem se da zavoljo rodbinskih razmer izvrstna štacuna z mešanim blagom vred na veleimenitnem tržnem prostoru v zelo naljudenem in obiskovanem trgu na Spod. Štajerskem takoj v najem.

Pismena vprašanja prosimo poslati **opravništvu „Slov. Gospodarja“ pod štev. 100.**

2—3

6—7

Ponudba.

Obče znane in izvrstne na

Tržaški razstavi s srebrno svetinjo

odlikovane

voščene sveče

iz čistega, nepokvarjenega čebelnega voska

priporočata

P. in R. Seemann v Ljubljani.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Drag. Lorenc. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 4. V Mariboru 25. januarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminari). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Volitve za celjski in mariborski okrajni zastop.

Kmetje sploh niso nikder prav zadovoljni z okrajnimi zastopi, katerim Nemci pravijo: Bezirksvertretungen. Temu je kriv volilni red, ki je liberalcem v mestih in trgih na korist, kmetskim ljudem pa na škodo. Čeravno ti ogromno večino okrajnih stroškov plačujejo, imajo vendar skoro povsod malo ali nič govoriti. Mnogi so toraj zato, da se okrajni zastopi zatrejo ali jim pravičnejši volilni redi dajo. Toda sedaj ni mogoče ne prvo ne drugo; kajti v tej zadevi ima govoriti deželni zbor štajerski, a ta je še ves v rokah nemških liberalcev. Prenaredbe kmetom v korist je tukaj upati le tedaj, kedar enkrat konservativci pridobijo večino. —

Vsled tega storijo slovenski kmetje in jihovi prijatelji prav, ako vsaj rešijo, kolikor se rešiti da ter skušajo mogoče veliko svojih mož v okrajne zastope spraviti. Tako zamorejo marsikaj dobrega storiti, veliko slabega zabraniti ali vsaj liberalnim kričačem in nemškutarjem na prste gledati. No, in tako smo uže marsikaj dosegnoli: v Ljutomeru, Ptuji, Gornjemgradu, Sevnici, Slov. Gradci popeli so se Slovenci do večine, letos tudi v Ormoži in Gornjejradgoni. Posebno pozornost pa obračata nase celjski in mariborski okrajni zastop.

V celjskem okrajnem zastopu so Slovenci uže enkrat imeli večino in dobro gospodarili. Toda pred 3 leti so propali in dobili so znani celjski župan Nekermann in nemškutarski zveličar, iz Koroškega prišedši „Kmetski prijatel“ po domače dr. Glantschnigggg pa nekov Beer zvonec v roke. Okraju se je gospodarilo, da se Bogu usmili. Dne 21. decembra p. l. so zadnjo sejo imeli in pokazalo se je, da zapustijo — **10.000 fl. dolga.** Tako znajo ti nemškutarji in posilni kmetski prijatelji gospodariti! Sedaj mora biti vsakšnemu okrajičanu dolžnost, da izvoli boljih zastopnikov. Toraj proč z nemškutarji, liberalci in nemčurji!

V mariborskem okraji smo Slovenci zadnjič zmagali prvokrat; dobili smo celo večino. Toda izvoljeni možje niso bili vsi pravi korenjaki in poštenjaki. Eden se je dal baje za 300 fl. od nekega premožnega nemčurja podmitati, grof Nugent izvolitve ni sprejel, eden ali dva sta rado z liberalci vlekla, mnogi pa niso redno k sejam dohajali. Mestnih gospodov pa ni zmanjkalo skoraj nikedar ne. Tako smo prišli ob sad svoje zmage. Načelnik je postal znani Hammer-Amboss, namestnik dr. Duchatsch, v okrajni šolski svet so na 6 let zmuznili zopet sami naši narodni sovražniki, še tistih 4000 fl., katere je Seidl okraju pri kresijskem poslopji dolžen ostal, nismo mogli v red spraviti. Toda nekaj smo vendar dosegnoli; z okrajnim denarjem se ni smelo pometati in smo tudi stroške malo skrčili. Sedaj je vprašanje, ali pojdemo zopet volit ali ne?

V okrajni zastop volijo 4 skupine: 1) veliki posestniki (60 fl. gruntnega in hišnega davka), 2) mesto Maribor, 3) veliki obrtniki (100 fl. davka) in 4) kmetske občine. Da v 4. skupini Slovenci zmagamo, ako hočemo, o tem ni dvomiti. Toda v drugih skupinah je slabše za nas. Pravi veliki posestniki so skoraj bele vrane med velikim številom hišnih posestnikov mariborskih, ki so skoro vsi v imeniku kot veliki posestniki. Tako n. pr. ima eden v koroškem predmestji hišico „fogleš“ in vrtič pa je — veliki posestnik. Nekateri Slovenci so zoper to protestirali pa c. k. namestnik baron Kübeck je protest zavrgel. Jednako neugodna so nam tla v skupini obrtnikov in v mestu.

Vkljub temu pa mislimo, da nam nalaga narodna dolžnost volitve udeležiti se. Tako imenovana „pasivna politika“, t. j. roke križem držati, je nevarna, pogubna. Na noge toraj dragi rojaki! Storimo vsak svojo dolžnost. Pravična stvar zmaga, če ne denes pa jutri, če ne tokrat, pa drugokrat. Vsaka volilna borba nam služi kot priprava h konečnej popolnej zmagi! Vodstvo volilne borbe prevzeli so znani rodoljubi mariborski! Desterniški.

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Gospodarske stvari.

Kako železne madeže iz platnene robe odpraviti.

Železni madeži v platnu ne delajo samo vsako obleko grdo, ampak, kar je še najbolj hudo, na vsakem madeži nastane tudi kmalo luknja, zato se mora gledati, da se taki madeži za časa iz platna odpravijo. Sredstvo je prav priprosto.

Nekoliko grenke soli se namoči pa le z nekoliko kapljicami vode. S to soljo se madež pomoči in nekoliko minut pri miru pusti. Med tem časom se drugi madeži na jednaki način namočijo. Na to se platno, tam kjer je madež, dobro tere in še jedenkrat z raztopljeno soljo pomoči. Zdaj se vzame cinasta posoda, nalije se z vročo vodo in ta, s tako vodo razgreta, posoda se postavi na madež, se pusti nekaj minut na njem stati, na kar se sopet proč dene in madeži z mehko vodo izperejo. Če so že stari in se toraj ne dajo lahko odpraviti, tedaj se morajo večkrat izpirati.

Če pa to ni tako, že po prvem izpranji, izginejo.

Dobro je potem tako perilo, ki se je na povedani način madežev izpiralo, v pranje dati.

Madeži od tinte se na isti način odpravljajo.

Rijasti madeži nastanejo, če so škafi ali kadi, v kterih se pere, z obroči obiti, ki so z železnimi žrebelji pribiti. Če se perilo teh dotakne, dobi rijaste madeže.

Zračna toplota pa mleko v kravjem vimenu.

Skušnje in natančno opazovanje nam je pokazalo, da je zračna toplota bistvenega vpliva na napravo mleka v kravjem vimenu. Tu pri nas v zmernem zemnem pasu med 45.—56. stopnjo severne širine je tisti kraj, ki se je mlečnim živalim kot najprileţnejši dozdaj skazal.

Kar se temperature same tiče, se je pokazalo, da živalim ona od 15—20 stopinj Celsijove mere naj bolj ugaja. Pa tudi druge vremenske prikazni kakor dež, veča zračna vlažnost so za mlečno napravo v živalskem telesu velikega in važnega vpliva. Kar se pa letnih časov tiče, je dognano, da se spomladi pri bujni zeleni in obilni klaji največ mleka nalije, jeseni pri močni in redivni paši po travnikih in deteljiščih najtrpežnejšega putra namede in največ sira naredi, po zimi pa dobrota in množina mleka pojema.

Poslednjič ima mleko pri dobri, sladki paši skoraj vsakokrat več maščobine vsebine, ko pa mleko, ktero se po zimi od krav namolze, ki se v hlevu pri pičli in suhoparni klaji namolze.

Korenje ali mrkev je za vsakojako živino zdrava in priljubljena klaja, posebno konjem in kravam kaj močno ugaja. Prav zdravo je za vso živino, ako dobiva po zimi skozi nekaj tednov korenje za klajo. Koža ji postane mehka in voljna in dlaka svitla.

Driski pri žrebetih se najlahkejše odpomore, ako se kobili nekoliko zdrobljene krede na klajo potrosi. Sme se tudi žrebetu samemu nekoliko krede dati, in se pusti, da žrebe iz roke kredo lize.

Škodljivo sadje. V nekem nemškem časniku se svari pred sadjem, ktero ima črne pike ali sploh maroge, ki se dajo obrisati. Strokovnjaške preiskave so namreč pokazale, da obstoje te maroge iz neke sorte gljivic, ki so tistemu, kteri tako sadje zavživa, zelo škodljive. Napravijo namreč v sapniku hud kašelj, rujavo kožno vnetico in celo difteritido. Tako sadje toraj ne gre jesti ali ga pa treba prej do dobra olupiti ali vsaj peg in marog dobro obrisati.

Sejmi. 29. januarja Artiče. 1. februarja Jurklošter, Gradec, Radgona, Šoštanj. 3. febr. sv. Jurij na Šavnici, Jarenina, Videm, Zeleni travnik, 5. febr. Dobrna, Vojnik, Mahrenberg, sv. Peter pod sv. gorami.

Dopisi.

Iz Maribora. (Oberst pl. Kinnart) je od našega regimenta štev. 47. vzel slovo v posebnem ukazu, tudi v slovenskem jeziku, in ki se glasi: Po Najvišjej odločbi od 19. januarja 1883 imenovan za poveljnika (komandanta) 4. peš-brigade izročim regimentno poveljništvo (komando) gospodu oberstlajtnantu Ernestu Schmedes. Vsled tega izstopim iz vrlega regimenta, pri katerem sem več kakor 6 let po svojih najboljih močeh deloval, s katerim sem težavne pa tudi lepe, velevažne dneve preživel, za čegar dobri vojaški glas in vojniško čast mi je pred vsem bilo mar in skrb, od katerega sem toliko dokazov požrtvovalnosti in udanosti, zvestega tovarštva in naklonjenosti prejel, in pri katerem mi je bilo dano pridobiti si zadovoljnost svojega Najvišjega vojaška zapovednika, svitlega cesarja, v vojski pa tudi v mirnih dneh. Ni treba mi posebej še povdarjati, da s težkim srcem jemljem od izvrstnega vojaštva slovo, katero premore vse, česar mu je k zmagi treba, in da nerad položim poveljništvo pri regimentu, katero podaja čast v mirnih časih in slavo v vojski. Čeravno me toraj bode daljava in služba ločila od tega regimenta, ostanejo vendar nepretrgane vezi naklonjenosti in prijaznosti, katere me nanj vežejo. Zahvaljujem se gospodom štabnim in višjim oficirjem za njihovo djansko podpirovanje, kakor tudi za njihovo dobro-

Digitized by Google

hotno udajanje v moje namere — izrekam svojo zahvalo vsem podčastnikom in vsem vojakom za njihovo blago voljo in jihovo udanost. Njihove izvrstne vojaške lastnosti so temeljna podlaga ponosnemu poslopju za vojniško slavo 47. peš-polka. Ostanite srečni! Moj blagoslov, iz dna mojega srca prihajajoč, vas naj spremlja vselej in povsod Bog blagoslovi, Bog varuj 47. peš-polk. Z Bogom!

Od gornje Radgone. (Volitve v okr. zastop — zmaga Slovencev). Dne 15. in 16. t. m. smo volili. Prvi den je volila skupina velikih posestnikov 10. zastopnikov. Pri volitvi so se razločevale tri stranke: narodno-konservativna; radgonski meščani in privrženci Kreftovi združeni s Bauernvereinlerji. Narodno-konservativna stranka je med svoje kandidate postavila tudi 2 meščana gg. pl. Kodoliča in Sprangerja, nadejaje se, da bodo potem tudi meščani za njene kandidate glasovali; toda motili smo se: pa bomo drugokrat ravnali po glasilu: kakor vi nam, tako mi vam. Meščani bi bili popolnem propali, ako bi se narodno-konservativna stranka imenovanih dveh gospodov ne bila usmilila. Volilcev je bilo 45, pri prvi volitvi so bili izvoljeni gg.: Žitek s 34 glasi, o. Em. Šlander 30, pl. Kodolič 28, Spranger 28, Steinbrenner 24. Ostali niso imeli absolutne večine, toraj se je moralo še enkrat voliti. Med tem pa je uže nekoliko volilcev odišlo, nevedoč, da je treba absolutne večine in da vtegne priti do druge in še tretje volitve, kar se je res zgodilo. Ostalo je le 28 volilcev. Pri drugi volitvi so dobili gg.: Krempl 16 glasov, Bračko 17; pri tretji volitvi grof Dr. Avernas 20, Fr. Vaupotič 18, pl. Pichl 16. Rojaki! ne zapustite drugikrat več volišča, dokler volitev ni popolnoma končana. V obče pa sme narodno-konservativna stranka s tem izidom zadovoljna biti, zakaj izmed 10 od nje postavljenih kandidatov jih je 7 izvoljenih. V skupini velikih trgovcev ni bilo volitve, ker edini v tej skupini namreč lastnik Radinske slatine, je vže itak ud okraj. zastopa. V torek 16. jan. so volile kmetske občine. Voliti je bilo 19 zastopnikov. Nasproti ste si stali narodno-konservativna in pa nemčursko-liberalna stranka. Volilcev je bilo 43. Zmagala je narodno-konservativna stranka in sicer jih je vže pri prvi volitvi izmed 19 od nje postavljenih kandidatov prodrlo 18 z absolutno večino. Izvoljeni so bili gg.: Müller iz Šratovec s 27 glasi; Veberič iz Boračove 27, Zemljič iz Radinec 28, Koler iz Očeslavec 27, Novak Mihal od gornje Radgone 24, Širič iz Stavešinec 25, Belšak Anton župnik 23, Bratkovič iz Grabonoš 42, Borko iz Kralovec 25, Perko od Negove 27, Ploj od Šavnice 42, Trstenjak iz Ivanjševec 27, Jančar Fr. iz Zbigovec 23, Kocmut od sv. Jurija 23; Domajnko Fr. iz Izvajnc 27, Bratkovič iz Turjenc 27, Sedlak zdravnik 27, Pelc od Murščaka 24; samo eden in sicer dr. Gorički je dobil 2 glasa premalo. Pri drugi volitvi je bil potem od obeh strank s 36 glasovi voljen g. Simonič, nadučitelj v pokoji. Da dr. Gorički ni prodrl, temu je glavni vzrok ta: na predlaganje nasprotne stranke so 3 najodličniši narodni volilci bili izvoljeni v komisijo. (Zakaj po § 32 ostv. 3 niso bili voljeni štirje, ne vem). Zdaj so nasprotniki imeli prosto polje, so naše volilce, ker so bili brez voditeljev, motili, rekoč: „le doktora ne!“ Uspeh je bil, da so uže nekteri napisana imena predrugačili, in tako je dr. Gorički ostal v manjšini. Le doktora ne! so rekali. Rojaki! tudi dopisnik ni za vse doktore zavzet, najmanj za nemčurske, pa dr. Gorički je naš mož, doma od sv. Jurija na Šavnici, odvetnik v Gornjiradgoni; pozna postave, svojih računov ne pretirava, imeli bi ob enem v okr. zastopu zastopnika v pravnih rečeh; poglejte v Ormožki zastop, tudi tam je ud dr. Geršak, vsi so ž njim zadovoljni, imajo zaupanja do njega, in so ga zdaj celo za načelnika izvolili. Ne poslušajte naših nasprotnikov, marveč dobro vam hoteče narodnjake; če pride k dopolnilni volitvi, ali k novi volitvi, govori se namreč, da bodo pri volitvi vsaj nektere ovržene (vzroki dopisniku niso znani), združite se in volite moža, poznate ga! V združenji, v edinosti je moč! Kakor se iz imenika izvoljenih mož vidi, se je gledalo na to, da bi bili zastopniki iz raznih krajev voljeni, vendar se ni mogel vsakej občini dati zastopnik, ker ves okraj šteje 24 občin, voliti pa je bilo samo 19 zastopnikov. V okrajnem zastopu gornjeradgonskem imajo toraj narodnjaki večino. Naprej! Tudi novi občinski zastop Gornjeradgonski ima drugo lice, med svoje ude šteje tudi narodnjake gg: dr. Gorički, Belšak, Em. Šlander, Zemljič, ni pa več bil voljen g. nadučitelj Erschenjak, ker je bil hopnil v nemčurski Mihaličev koš.

Iz Kamce. (Volitve.) Zraven slabih let je nemčurstvo in nemškutarija, ki se tu pri nas širi, naša največja nevolja. Nemci, ki so se pri nas obogateli, si kupujejo tukaj posestva in se potem vsilujejo v naše občinske zadeve. Kaj pa zna meščan, kako si kmet kruh pripravlja in česa je kmetu treba. Meščan nekteri misli, da so kmetje inviničarji le na svetu, da za njega delajo in mu strežejo. In vendar se najdejo tako nespametni ljudje pri nas, ki meščane v občinski zastop rivljejo, da bi pri tem potem svoje namene dosegli. Tako je bilo pri letošnjih občinskih volitvah tudi pri nas. Z dosedajnim županom g. Požom smo bili prav zadovoljni, ker je skoz in skoz pošten in pravičen mož. Letos pa se hočeta dva možaka za župana vriniti. Prvi je nek trdi Nemec in doslužen trudečelasi strežaj ali „bedintar“, ki ima tukaj malo posestvo pa besede slovenski

Digitized by Google

ne zna; drugi pa je nek hudo nemškutarski deda, ki je glede svojega obnašanja toliko za župana sposoben, kakor kozel za vrtnarja. Če je pijan, mu nikdo blizo ne sme; to njegovi sosedje prav dobro znajo, saj je njegovega „rezoniranja“ in preklinjanja večkrat cela graba polna. Kako bi tak človek potem druge v redu držal? Ta človek je uže celi čas pred volitvami glase lovil. Na den volitve je že na vse zgoda volilce vkup zganjal in jim liste s svojim imenom v roke stiskal. Najbolje smešno bilo je pa to, da je nekega posestnika iz druge občine, ki ima le njivo v kamški občini, in kteri ni hotel iti volit, hudo pokregal ter rekel, da si naj tudi njivo iz kamške občine spravi, če neče njega voliti. Ni res, prav bedasto in smešno! In taki človek hoče župan biti? Bog nas varuj! Upamo, da naši občinski odborniki in gospodje dr. Lorber, g. Grubič, g. Zwettler in g. Halbärth toliko možganov imajo, da nam ohranijo našega dosedanjega župana g. Poža, ki je mož poštenjak in je dozdaj lepo in hvalevredno gospodaril in županoval. Nemec L... pa se naj gre na Gornještajersko za župana ponujat, nemškutar Š... pa v Bosnijo Turkom. Mi želimo imeti mir in red. Kaki ptiči so nemškutarji, to nam kažejo Soršak in drugi njegove vrste, tudi še „Kamškega straha“ nismo pozabili in njegovega gospodovanja pri nas še tudi ne.

Iz Jamovice. (Častni srenjčani — volitve — lisjak.) V planinskem kotiči na Sv. Iljsko-Mislinjski meji in široki okolici ob vsakdajnem kruhu in čisti studenčnici živi dosti poštenih in čisto slovenskih kmetov, doli v Št. Ilji pa so tudi štacune in ošterije, kakor tudi sedeža dveh županstev. Vrli narodnjaki v Mislinji so podpisali peticijo slovensko ter zastran mnogih trudov in zaslug za to občino izvolili dva častna uda. To sta g. baron Goedel, državni in č. g. dr. Jože Suc, mestni župnik in deželni poslanec. Slava! Št. Iljski župan radovoljni sluga tujcem je preziral razun par kočevarjev narodni odbor in je podpisal Mihaličevo nemčursko prošnjo. Koga hočete tedaj v novi odbor, dragi slovenski kmetje, izvoliti, ali svoje poštenjake ali morebiti svoje narodne izdajalce? Kaj hočete z nemškimi liberalci? Sami svitli cesar so želeli spremembe in dvajsetletni steber zapravljivega liberalizma se po vseh viših krogih podira; da bi nas ljubi Bog ohranil pred sovražniki, vojsko, in vse, gotovo vse, se mora na bolje obrniti. Ko bi pač imeli naši rojaki dobrotnika, da bi jim nekaj iztisov Slov. Gosp. pošiljal, ker sami smo toliko ubožni, da n. pr. po triji sosedje ne bi zamogli vsak 1 fl. plačati. Naši nasprotniki, kakor oskrbnik Lohningerjeve zapuščine g. Poglejen in še drugi ponujajo „Celjskega lisjaka“ kot volka v ovčji obleki. Če nimate zmožnosti, ga po sadu spoznati, si pa vendar oglejte njegove usilovalce. So li to pravi Slovenci ali je kteri od teh vrl kristijan, da bi hodil in veroval v katoliško cerkvo, kakor vi! Če je pa vender prismoda in v svoji zanikernosti bere in veruje v predrzni listič, naj se sramuje, med poštene Slovence naj ne bode v županstvo izvoljen. Kogar pa obsije solnce razsvetljenja, da se ne bere grozdje iz trnja in fige iz oseta, pa naj vrže gnjusobo nemčurjem moško nazaj.

Od Ormoža. (Okrajni zastop.) Naše zaupanje, katero smo stavili v predzadnjem listu „Slov. Gosp.“ nas ni varalo; vrli okrajni zastopniki so 17. t. m. očitno pokazali, da domačinu gre vodstvo njihovih zadev, a ne tujcem. Imeli smo že več volitev, ki so za nas slabo izpale, tudi več volitev smo imeli, kjer se nam je poslužilo, tujca v kot potisniti, a tako odločnega, tako veselo-složnega izida, kakor 17. t. m. še nismo imeli, ker s tem dnevom se je vodstvo naših okrajnih zadev popolnoma v roke domačinov, Slovencev izročilo. — Za načelnika na mesto odstopivšega g. Šmidlna je bil voljen g. dr. Geršak, za njegovega namestnika pa g. Čulek, župan Središki. V odbor pa so bili voljeni gg. Sporn, dr. Žižek in Robič. To je preobrat, da se takega pač naši nasprotniki niso nadejali in ki ga tedaj bodo težko pozabili; oni so mislili, da se dne 17. t. m. ne bode niti sklepati moglo, ker so sklenoli, da vsi od te seje izostanejo, toda varali so se; prišla k zborovanju sicer ni nobena nemškutarska duša, a tem bolje so prišli skoraj vsi naši možje in pokazali, da ako vsi nemškutarji zginejo, kakor „kafra“ še za to ne bo konec sveta. Mi novo izvoljenemu načelniku in odboru želimo, da zaupanje, katero v njega stavimo, v vsakem obziru opravičuje. da pokaže kakor brat bratu pravično in nepristransko delovanje, da pospešuje blagor okraja, ter da energično postopa za to, kar nam gre in kar biti mora. — Mi mu v to našo pomoč obetamo in vsi skupaj bodemo storili kar se da. Tistim poskritim nemškutarjem pa: „Fit ihne ksunt, segmar uns so nit mer.“

Iz Celja. (Kat. podpor. društvu) so darovali: Po 6 fl. so darovali: Č. g. župnik Šibal, č. g. Valentin Par, Po 5 fl. so darovali: Č. g. dekan Jak. Bohinec, č. g. kaplan Hrastel Gregor v Pišecah, č. g. kaplan Ribar. Po 4 fl. so darovali: Č. g. Jan. Brglez, vikar v Konjicah 2 fl. za 1882, 2 fl. za 1883, č. g. kaplan J. Muha 2 fl. za 1882 in 2 fl. za 1883, č. g. Anton Rodošek, kpl. v Trbovljah 2 fl. za l. 1882 in 2 fl. za l. 1883. Po 3 fl. so darovali: G. Janez Zupanc cerkvenik, č. g. Borsečnik, korvikar v Mariboru. Po 2 fl. so darovali: Jože Jezernik (grenadir), č. g. župnik Jož. Kolarič, č. g. Caf, predmestni kaplan, G. Elsbacher, trgovec na Laškem, g. dr. Štefan Kočevar, č. g. kaplan Jan Fr., gospa Strauss,

Digitized by Google

g. dimnikar Emersdorfer. Več podpornikov 3 fl. 52 kr. Za leto 1883. Po 5 fl. so darovali: Č. g. dr. Muršec v Gradci (Lendplatz/Nr. 29.), č. g. katehet Ferd. Majcen. Po 3 fl. so darovali: G. dr. Hrašovec v Ljubljani. Po 2 fl. so darovali: Liza Kadivnik, Marija Prekoršek, g. Krašovic, g. Major Friess, č. g. župnik J. Flek, gospa Therese Herič, g. Ferd. Kager, pasar v Celji. Več podpornikov in nekaj izvanrednih dohodkov: 7 fl. 32 kr.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Ruski minister Giers prišel je na Dunaj in se pogovarja z našimi ministri zastran Turčije. Želeti je, da se porazumejo, ker se je sicer bati vojske. Rusi namreč hočejo vzeti Carigrad in prodreti do Egejskega morja in tako djati izhodnji del Balkanskega poluotoka pod svojo oblast, nam pa, ako privolimo, radi pustijo zapadnji del do Soluna, tedaj bi zamogli mi pridržati Bosno in Hercegovino pa še pridobiti Albanijo in kos Macedonije. Če se ne porazumejo, bati se je vojske z Rusi. — V državnem zboru so nemški liberalci zajamrali, da hoče finančni minister od bogatašev več davka, ter mu očitali, da bode „kapital“ zaklan. Smešno! Minister jim je odvrnil, da je sedaj 1720 milijonov goldinarjev kapitala nakupičenega, od katerega kapitalisti vsako leto 70—80 mil. dohodka potegnejo pa niti krajcerja davka ne plačajo od tega. Ako se nobenemu kočljarju ne prizanese n. pr. pri desetem penezi, zakaj bi minister tolikemu kapitalu prizanašal! Naši narodni in konservativni poslanci naj le ministru pritrdijo in globoko kapitalu v žep segnejo, gruntne davke pa naj znižati skušajo, kajti grunti ne dajajo več nekdajnih dohodkov. Grof Wurmbrand Borlski je nasvetoval, naj se nemščina proglasi za državni jezik, Staatssprache, pa je propal: Čehi, Poljaci, Slovenci in konservativni Nemci pravijo, da tega ni treba in bi samo žalilo nenemške narode. Kdor in kder se potrebuje nemščina, ondi je itak v navadi, kder pa je treba ni, ondi ne kaže z njo v ljudi siliti. — Vlada namerava predložiti poslancem postavin črtež, ki bode določeval natančno, da imajo na Českem, Moravskem in Šlezkem sodnije sprejemati češke vloge in jih reševati češki, na Kranjskem, Štajerskem, Primorskem, Goriškem (in Koroškem?) pa jednako ravnati s slovenskimi. Magjari hočejo uvesti civilni zakon. Škofje in mešniki katoliški se pa temu ustavljajo. In zato so poslali peticijo zoper civilni zakon državnemu zboru. Tukaj pa so liberalni poslanci in minister Tisza (kalvinec) jezno zavračali prošnjo in se robato grozili katoliškim duhovnikom, češ da kalijo javni mir. Tudi nasvet poslanca Istoczyja so liberalci zavrgli, ki je zahteval postavne obrambe zoper vedno večji naraščaj Judov na Ogerskem. Liberalci in Judi so prijatelji. — Fml. Jovanoviča je lahon Voltilini v Zadru hotel ubiti pa se ni upal, ker je preveč ljudi v ulico prišlo. Zločinca so zaprli.

Vnanje države. Francozi se uže močno bojijo za svojo republiko; komaj so Napoleona zaprli, uže se glasijo privrženci prognanih kraljev, tudi vdova Napoleona III. je došla nalašč v Pariz; predsednik republike pa je uže 76 let star in republikanci med seboj razdraženi, ljudje pa sploh nezadovoljni. Utegne se res kaj nepričakovanega zgoditi. — Nemškemu cesarju Viljelmu je 81letni brat Karl umrl, menda pride tudi po njega skoro smrt. S papežem pa se še ni hotel pogoditi in katoličani nemški pogrešajo še vedno svojih škofov, ki so izgnani. — Ruski car se da letos meseca maja v Moskvi kronati in mogoče je, da prenese tje sedež cesarskej vlade iz Petrograda. Starorusi to močno želijo. — Na Irskem v Dublinu pričeli so pravdo zoper hudodelnike zarotnike, ki so se zakleli vicekralja in vse više uradnike poklati. — V Florenciji so italijanski vojaki grdo razsajali in upijali: smrt Avstriji, živel Oberdank, ter so oficirje, ki so nesramno rabuko vtolažiti hoteli, trdno natepli. — Greška vlada namerava železnico staviti iz Aten do Soluna.

Za poduk in kratek čas.

Jezik v ljudskih šolah na Slovenskem.

(Odkritosrčna beseda slovensk. kmetu.)

Zapisal dr. J. Sernec.

I. Ni menda vasi na Slovenskem pa ne krčme, v kteri se zdaj ne bi govorilo o vprašanji, v kakšnem jeziku se naj učijo naši slovenski otroci v ljudskih šolah. Vaši nasprotniki namreč trdijo, da se naj podučujejo v nemškem jeziku, vpijejo na slovenske rodoljube, ter jih skušajo očrniti proti Vam, ti pa tudi nimajo vselej časa, razodeti na tanko vsakemu prostemu kmetu, kako si mislijo te stvari, in iz kterih uzrokov imajo o tem drugih misli, kakor Nemci ali naši odpadniki, ki zasmehujejo vse, kar je Slovenskega.

Gotovo pa je to vprašanje silno važno za celo našo prihodnost. Vsaj mi vsi nič ne ljubimo na tem svetu tako srčno in iskreno, kakor svoje ljube otroke, vsaj se trudimo vsi in mučimo dosti manje zavoljo sebe, nego zavoljo otrok, kterih je nam Bog podaril, tedaj se tudi spodobi, da se o takem imenitnem vprašanji, kakor je odgoja in cela prihodnost naših otrok, ne čuje na kričanje v krčmah, niti na zabavljive šale kakega krivega prijatelja, nego da se z mirno besedo preiskuje, česar nam je treba in bi le želel, da bi vsak slovenski oča in mati

Digitized by Google

slišali moje besede, da bi mogli sami spoznati, česar je nam vsem treba, in bodo nehali naši sovražniki uspešno trositi neresnične trditve, in da bode konec vsakej mešariji zastran te nam svete reči.

Trditi pa se sme to-le!

Že zdaj je za vsakega človeka prav koristno in potrebno, da zna pisati, brati, dobro in urno računiti, in brez velikega truda si vse zapisovati, kar se mu važno zdi, da nanj ne pozabi. Če je vže zdaj to silno potrebno, koliko potrebneje bode isto za naše otroke, kajti ljudi bode vedno več na svetu, navadno prosto delo se bode vedno manje plačevalo, ker se iznajde zmirom več mašin in strojev, ktere izdelujejo, kar je poprej opravljala človeška roka, in tako bode v prihodnje ljudem treba učiti se ne samo v otročjih letih, nego tudi še pozneje — da, do konca svojega življenja, ker nobeden ne sme zaostajati v nevednosti, sicer bo prišel ob vse, bo služabnik pametnejšega. Pravim tedaj, da vsak otrok se mora v ljudski šoli naučiti, da gladko ve pisati, brati, računiti. Po 12. ali 13. letu mora priti iz šole podučen v vseh tako zvanih elementarnih vednostih. Računiti mora znati tako, da ga nikdo prevariti ne more in da sam ve presoditi, kaj mu kaže storiti ali opustiti. Na vsaki način more znati tako gladko brati, da vsako dobro knjigo, vsak primeren časopis lahko vzame v roke, in iz njih se učiti, česar še v šoli ni mogel slišati, in da sploh vse izve, kar se po svetu važnega dogodi.

Želja in volja vseh starišev mora tedaj biti ta, da njihovi otroci, zapustivši ljudsko šolo, so podučeni tako, da se v vsem tem lahko naprej učijo in izobražujejo po dobrih knjigah in časopisih in šola ljudska je le takrat dobra, ako se v nji z otroci toliko doseže, kolikor sem ravno omenil, in na celem svetu tedaj tudi pri nas se hvalijo tisti ljudski učitelji, kteri toliko dosežejo z otroci. Vsak ve, da malemu otroku ne gre pisanje, čitanje, računstvo itd. prav lahko v glavo. Mali otrok nima zrele pameti, in dela je dovolj, ako ga hočemo do 12. ali 13. leta naučiti, kolikor mu je treba za življenje in za njegov lastni dalji poduk!

Vendar pravim, da se vspeh doseči da, in se res doseže na Francoskem, na Nemškem, na Laškem, na Češkem, na Poljskem, na Ruskem, itd. a žali Bog, pri nas na Slovenskem pa ne tako.

Zakaj se pa ne doseže na Slovenskem to v šolah, kar drugod? Menda imajo naši otroci slabše glave za nauk? Nikakor ne. Narobe. Ni bolje obdarjenega naroda, kakor je slovenski! Uzrok tiči nekje drugod!

Nemški in francoski učitelji, kakor tudi učitelji pri vseh drugih narodih, učijo v ljudskih šolah otrokom le v jednem, namreč v maternem jeziku. Srečen otrok ne sliši v šoli od 6. do 12. leta gotovo ne besede o kakem tujem jeziku, učitelj mu pravi vse s takimi besedami, kakšnih je od doma od matere in očeta vajen. Po tej poti gredo otroku prav lahko nauki v glavo. Tako otrok dan za dnevom lahko več ve, vsaj se skrbno prilega jedno na drugo, kakor pri zidu kamen nad kamen! Srečni so ti otroci! Pridejo, če so dorasli, iz šole dobro podučeni za svet in vendar v šoli niso mnogo vzdihovali in prelivali solz!

Le mi ubogi Slovenci smo tisti edini narod na svetu, pri kterem se še trdi, da mora nauk v ljudskih šolah biti drugačen, kakor pri vsem drugem svetu. (Dalje prih.)

Smešnicar 4. Neka žena reče sodniku: Prosim vas gospod, prišla sem tožit svojega moža, ker še staro mero rabi. Sodnik: Kaj pa meri po starej meri? Moja pleča, odgovori žena.

Bučkovski.

Razne stvari.

(Naš državni poslanec g. dr. Vošnjak) bode še dva shoda svojih volilcev sklical. V nedeljo 18. februarja v Sevnici, na veliki pondeljek pa v Šoštanji. Ob enem bode tudi „Slovensko društvo“ na obeh krajih zborovalo.

(Plesni venček) napravi celjska čitalnica dne 31. januarja 1883. Začetek ob 8. uri

(Posojilnica v Celji.) Redni občni zbor tega zavoda se bo vršil dne 28. t. m. (nedeljo) ob treh popoldne v dvorani celjske čitalnice (Štravsove gostilnice). Opravičeni se tega zbora udeležiti in soglasovati so vsi udje posojilnice. kterih je koncem l. 1882, vkup 442.

(Javno zahvalo) izreka vodja Gomilske šole g. grajščaku blag. Karolu Haupt, ki je tudi letos 12 ubogih učencev obdaroval z zimsko obleko in šolsko spravo. Bog plati!

(Preklicala) je občina Trassenberg v Slov. goricah Mihaličevo smrdljivo prošnjo, ker je bila v podpis goljufana. Nemškutarski berači so toraj uže večkrat na grdej goljufiji bili zasačeni.

(„Ohne Gemeindebeschluss“) pravi Mariborčanka je nekaj slovenskih prošenj podpisanih. No, Miheličeve pa brščas vse. Kaj tedaj sledi iz solz, katere brščas „Hammer-Amboss“ v svojej Mariborčanki toči? Nič.

(Iz Stavešinjec) se nam zopet poroča o lisjaku, lesičnjaku in nekem botru pa upamo, da se boter gotovo poboljša in toraj mu bodi zarad njegovih mnogih zaslug za Slov. Gospodarja prizanešeno.

(Sv. Andraž nad Polzelo) je sedaj ena občina in je dobila 4. t. m. svojega prvega župana; č. g. Šibal, bivši župnik, so si veliko bili prizadjali, da so novo občino sestavili.

Digitized by Google

(Ljutomerska podružnica) bode imela dne 28. t. m. sejo v realki ob 1. uri popoldne. Poselski in vincarski red pride v razgovor.

(Konfisciran) je bil zadnji 7. list časnika „Südsteirische Post“ zaradi članka „Die Gymnasien Untersteiermarks (Schluss)“. Uredništvo vloži pritožbo in ugovor.

(Podkovska šola) v Gradci je popolnem nemška. kakor kmetijska v Grotenhofu in vinorejska v Mariboru. Slovenci doplačujemo povsod $^1/_3$ stroškov pa koliko imamo haska? Nemški liberalci štajerski porabijo vsako priliko v našo ponemčenje. Povsod nas krmijo z nemščino, da se nje moramo prezobjesti, čemo ali nečemo.

(Celjska „krompirvahterca“) pravi, da je g. dr. Vošnjak uže zgubil vse zaupanje pri svojih volilcih ter da bo treba misliti zavoljo bližnjih volitev (?) na drugega kandidata. No menda na v Celji znane možakarje: „der besoffene Loisl“ ali „der dumme Muki“ ali „der pritschte Pepi“? Kako pa volilci g. dr. Vošnjaku ne zaupajo, to je pokazal II. občni zbor Slov. društva v Celji ravno pred nosom celjskih kričačev; izrekla se je vrlemu poslancu prisrčna zahvala in burno pritrjevanje!

(Mariborski okraj) potrebuje l. 1883 41346 fl. in okrajna doklada bode znašala 8% na 253.000 fl. predpisane dače. Za povzdigo govedorejstva t. j. za bike, je zastop našel 60 fl No s tem bode veliko bikov okraju priskrbel! Za požarno stražo v Mariboru pa najde 200 fl. iz okrajnih dohodkov!

(Bizelčani) bi radi zdravnika dobili, 100 fl. plače je ponujene.

(Novi župani) so notar Rodošek v Ptuji, dr. Tomšek v Slov. Gradci.

(Umrl) je v Ljubljani zvonar oča Samassa, star 75 let.

(Žandarjev) dobijo k sv Juriju na Pesnici še le spomladi.

Listič uredništva: G. T. bolje, da se pesmotvori ne tiskajo ne nemški pa ne slovenski. Dopisi iz Maribora o čitalnici, dalje iz Prihove, iz Šoštanja, iz Solčavskih planin, iz Šaleške doline, Doberne itd. prihodnjič.

Loterijne številke:

V Trstu 20. januarja 1883:			6, 85, 42, 66, 59.
V Linci	„	„	35, 18, 56, 21, 49.
Budapešt	„	„	36, 88, 63, 81, 67.

Prihodnje srečkanje: 3. februarja 1883.

Težek voz na prodaj!

V Brašlovcah v Savinjskej dolini se prostovoljno proda težek voz, ki nosi 60—70 centov teže. Voz ima predi in zadi zavor prav dobro kovan pri dobrem kovači, ter prav glasno teče; vaga 600·50 kilogramov. Kovan je bil leta 1879. Cena se zve pri županstvu v Brašlovcah, pošta Brašlovce (Frasslau).

†

Zahvala.

Vsem, kateri so našo dve in pol leta staro hčerko

Olgo

spremljali k večnemu počitku, ali jej na drugi način izkazali zadnjo čast, izrekamo s tem presrčno zahvalo!

Žalujoči starši:

Fran in Minka Jurković.

Šmarija pri Jelšah, 20. januvarja 1883.

Dražbanje konj.

Z dovoljenjem občinskega urada v Terbovljah prodava po javnej dražbi Terboveljska zadruga za kopanje premoga dne 1. februarja t. l. ob 9. uri dopoludne pred fužinsko gostilno v Terbovljah

16 upražnih konj z opravo vred,

ker jih več ne potrebuje, proti takojšnjej plači v gotovih denarjih ter so povabljeni dražbarji priti v obilnem številu. Čas dražbanju nastavljen je ugodno, kajti lokalni vlak iz Celja in mešani vlak iz Trsta in Ljubljane pride ob $^1/_2$8 uri zjutra v Terbovlje.

Priporočilo.

Na sejmih in ob drugih posebej naznanjenih dneh bodem v Jarenini, pri sv. Jakobu, sv. Jurji, sv. Ani, sv. Trojici, sv. 3 Kraljih, sv. Antonu vsakovrstne kože prejemal in je tudi tam zvesto in mogoče dober kup vdelane nazaj postavljal, tudi priporočim dobro usnjato blago.

Alojs Lehr,
usnjar v Apačah.

1—3

Hiša na prodaj.

V trgi Brašlovskem (Frasslau) je hiša štev. 14. proti ugodnim pogojem iz proste roke prodati. Hiša je zidana, z opeko krita, ima pri tleh 2 veliki sobani, 1 čumnati, 1 shrambro za jestvine, obokano kuhinjo in klet. Pod streho je še ena večja sobana. Na dvorišči je gospodarsko poslopje s kravjim in svinjskim hlevom, vse v najboljem stanji. Zraven ste dve njivi 13 ar, 30 □m. veliki, vrta 1 ara 65 □m. Posestvo sodi najbolje za kakega rokodelca.

Več pové lastnik Franc Sedounik v Ljubnem štev. 94 (Laufen, Bezirk Oberburg), pošta: Ljubno — Laufen. 2—3

Digitized by Google

Odprto pismo.

Blagorodni gospod Miha Detschmann, občinski predstojnik okolice Šmarijske!

V odprtem pismu, dne 12. t. m. Vas vpraša več posestnikov naše občine, kje da so razpoloženi občinski računi pretečenega leta. To vprašanje mene nij iznenadilo in takoj se požurim Vam odkriti, kar mene tišči. Pokažite tedaj Vaše prijateljstvo občanu, kateri Vas je volil v obč. odbor s tem, da mu odgovorite na sledeča vprašanja, ker sicer bode najine ljubezni konec.

Ko se je za lansko leto proračun stavil, bilo je sklenjeno 10% obč. nalog naložiti vžitninskemu davku (Verzehrungssteuer) in to je bilo zelo pametno, ker nam je znano, da postopa na isti način več občin, recimo: trg Šmarije, Ponikva, Slatina i. d. Vemo pa, da sklep nij bil izpeljan! — Zakaj ne? — Tudi pri debuti o letošnjem proračunu je stavilo več odbornikov isti predlog. Zakaj ste temu predlogu protivili? Se li bojite, da bi izgubili prijateljstvo krčmarjev: Nunčič-a, Bastevc-a, po domače Drežman-a, Groblšek-a in Romih-a, po domače Stanteta, kateri sedé z Vami vred v občinskem odboru, da nalagate ves davek ubogemu posestniku na rame? Jemljite si v zgled trg Šmarije, ki ima tudi četiri krčmarje v občinskem odboru in je vkljub temu na vžitninski davek naložil letos 15% občinskih nalog!

Ponavljaje svojo prošnjo sem s poštovanjem ?—, posestnik,
kateri tudi sme vprašati.

Podučiteljska služba.

Na dvorazrednici pri sv. Miklavži poleg Ormoža je izpraznjena podučiteljska služba v IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do 15, svečana 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Miklavži poleg Ormoža.

Okr. šolski svet v Ormoži 2. prosinca 1883.

Prvomestnik
3—3 **Premerstein** l. p.

Sadovna drevesa

visoka, posebno **zlate parmene** in **mosanceljni** so na prodaj v Radgoni, drevo po 30 kr. — Povprašajo se naj gospodje: Bračko v Orehovci, pošta Radgonska (Radkersburg), in Pavel vit. plem. Hempel v Gradci, Haydngasse Nr. 10 II. nadstropje. 3—3

Dobra
štacuna z mešanim blagom
v najem!

Proti jako ugodnim pogojem se da zavoljo rodbinskih razmer izvrstna štacuna z mešanim blagom vred na veleimenitnem tržnem prostoru v zelo naljudenem in obiskovanem trgu na Spod. Štajerskem takoj v najem.

Pismena vprašanja prosimo poslati **opravništvu „Slov. Gospodarja“ pod štev. 100.**

3—3

7—7
Ponudba.

Obče znane in izvrstne na
Tržaški razstavi s srebrno svetinjo
odlikovane
voščene sveče
iz čistega, nepokvarjenega čebelnega voska
priporočata
P. in R. Seemann v Lubljani.

3-8
Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja
5 gld. od 100 gld. na leto obresti.
Uradni dan vsaki torek dopoludne.

9—12
Po čudovito nizkej ceni

prodava več **1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.**

Janez Müller
v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Drag. Lorenc. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 5. V Mariboru 1. februarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kakšen prijatelj je celjski nemčurski listič Slovencem.

(Dopis iz celjske okolice.)

Krajni šolski svet za celjsko okolico je meseca majnika pretečenega leta sklenil, da se ima v njegovem delokrogu uradovati v slovenskem jeziku. To je tudi celó pametna reč, kterej se razumen človek na celem svetu ne more ustavljati. Pričakovati bi torej bilo, da mu bo tudi okrajni šolski svet za celjski sodnijski okraj odgovarjal v ravno tistem, to je v domačem, slovenskem jeziku, v kterem mu krajni šolski svet pošilja svoja poročila. Toda veliki prijatelj (?) naših kmetov, znani dr. Glantschniggg, je dosegel s svojim nasvetom pri okrajnem šolskem svetu, da se pri tem uradu pisari izključljivo le v edino zveličavnem nemškem jeziku. Ta ljubeznjivi kmetski prijatelj toraj hoče po vsej sili, da si slovenski kmetje najamejo in drago plačujejo tolmača, kteri naj prestavlja nemški pisana pisma, ki dohajajo krajnim šolskim svetom od okrajnega sveta, na domači, slovenski jezik.

Ti dragoletni „kmetski prijatelj“ doktor Glantschnigg, ali ne veš, kako se ima govoriti s slovenskim kmetom? Ali mar misliš, da smo mi kmetje samo za to, da bomo zraven drugih silnih stroškov morali vedno najemati in po nepotrebnem plačevati tujce, kteri nam bojo tolmačili tvojo nemčursko brozgo? Zakaj se ne bi slovenski govorilo in pisalo nam slovenskim ljudem, da bomo sami vedeli, kaj se od nas želi? Če si res pravi „kmetski prijatelj“, privošči nam to dobroto, drugače te smatramo vedno kot lisjaka.

Načelnik krajnega šolskega sveta za celjsko okolico g. Lipovšek ni hotel sprejemati v tujščini pisanih dopisov okrajnega šolskega sveta, temveč je na kratko zapisal na vsako tako pismo: Ne razumim Fr. Lipovšek m/p.

Okrajni šolski svet celjski pa meni, da ima pravico tirjati od svojih podložnih šolskih svetov, da se ti morajo naučiti nemškega jezika, ali plačevati pisača, ki bo ljudem jasnil, kaj g. dr. Glantschniggg, g, Haas ali g. Ambrožič od njih želijo. Govorilo se je vže o kazni, ktera se ima naložiti imenovanemu načelniku, šolskemu očetu Lipovšeku, če si ne bo hotel najeti in plačati nepotrebnega pisača. Okrajni šolski svet se celó opira na glasoviti paragraf 19, vsled kterega ima okrajni šolski svet pravico, terjati od svojih podložnikov, da morajo sprejemati njegova nemška pisma. Ces. kraljevi okrajni glavar Haas je podpisan na tem pismu.

Vlada, ki je pravico obljubila vsem narodom, vidi sedaj lehko, kako se nalagajo ljudem nepotrebna bremena! — Bomo videli, kaj nam reče minister Konrad.

Opozorujemo pa druge krajne šolske svete, naj nikakor ne sprejemajo v tujščini pisanih naznanil in dopisov svojih predpostavljenih šolskih svetov. Kajti živa duša ne sme siliti, da bi se žavoljo nekterih vrtoglavih nemčurskih lisjakov morali učiti tujega jezika. In če nemški jezik še tako dobro razumevajo, tirja narodni ponos, da ne ližejo „tujčeve pete“, kakor to delajo nekteri slovenski Judeži, katere bodi sram pred celim poštenim slovenskim svetom.

Gospodarske stvari.

Vinoreja ali vinstvo.

(Spisuje France Jamšek.)

„Vinograd obdel'vati
Slovencev vsak mora znati;
Kdor delal prav ne bo,
Naj pije pa vodo.“
Slomšek.

I. Vinska trta, trs ali loza.

Vinska trta je grm s kolenčastimi vejami, ktere se spenjajo s svojimi žvegeljnu podobnimi rokicami (viticami) po drugem grmovji in drevji, če ji ni človek nalašč zato kôla postavil.

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Listi so dolgo-peceljnati, okroglo-srčasti, troali petero-krpasti. nejednako in debelo napiljeni, kteri so spodaj kosmati, dokler so mladi. Mali, rumenkasto-zeleni cveti izrastó v gostih kitah, diše prijetno, „resedi“ podobno, in imajo peterozobčasto čašo in petero venčevih lističev, ki pa imajo to čudno posebnost, da niso pri dnu skup zraščeni, kakor je to pri drugem cvetji, ampak pri vrhu. Venec čepi tedaj na vseh peterih prašnikih in na pestiči, kakor okrogla strešica. Plod (jagoda) je dvojno- do četvero-semensk (pečkast), verlosočnat, vreznosladek in navadno podolgovat. Po barvi je grozdje ali rumenkasto, svetlo-zeleno, rudečkasto ali pa modro.

Vinika ali divja vinska trta je posebno pripravna za vrtne izbice in za zakrivanje golih sten. Njeno listje postane rudeče na jesen.

Prvotni dom obče-priljubljene vinske trte je Azija. Že Noe jo je vzrejal in ž njenega ploda pijačo pripravljal. V južnem Kavkazu nahajajo se še dandanešnji najlepše in največe trte (tudi podivjane), na kterih zrastejo grozdi po 5 do 7 kg. težki.

Podnebje jej tam posebno ugaja, ker jo orjaško pogorje pred mrzlimi, zlasti severnimi vetrovi varuje, okoli ležeča morja pa vročino po leti zmanjšujejo, kajti ta plemenita rastlina pozebe v trdej zimi (koliko trsov, zlasti starih in starikavih, je 1880 l. po naših vinogradih popokalo!) in vsahne v prehudej vročini; tedaj ljubi najbolj zmerno podnebje; vroči in mrzli pas pa sta ji pogubna.

Iz sv. Pisma bi se dalo dokazati, da so Egipčani in Izraelci davno pred Kristusom grozdje in vino poznali. V Europo so prinesli Feničani vinsko trto iz Azije in sicer na južno Francosko vže 600 let pr. Kr., na Gerško pa okoli 180 l. pr. Kr., od koder se je po Italiji raznesla. Rimski cesar Domicijan je bil sicer prepovedal trto, a dobri cesar Prob (267 l. po Kr.) ki je sam rad vino pil, je celó zapovedal jo nasaditi za Renom in po Panoniji. Takrat so jo zasajali po Slovenskem, Hrvaškem, Ogerskem in Srbskem.

Apno za ribnike.

Jeseni, ko se je ribnik poribil, se po ribnikovih jarkih, po kterih se voda pretaka, apnovega mleka t. j. v vodi raztopljenega apna nalije. V tem apnovem mleku vzamejo vsi ribam škodljivi mrčesi konec, posebno ribjim ikram škodljiva riba „zet“ in „kozak“ črni hrošč, ki se največ od mladih ribic živi in jih neštevilno veliko polovi. Ko se potem ribnik zopet začne natekati, je apnovo mleko ugonobljivo svojo moč že večjidel izgubilo in koristnim ribam nič več ne škoduje, in se tako očiščen ribnik zopet lahko z mladim ribjim zarodom nasadi.

Tako se je na primer nekemu gospodarju v ribniku $^3/_{16}$ hektare velikem, kterega so studenci napajali in kterega je več let zaporedoma rabil v to, da je postervine zalege v njem čez leto redil, veliko veliko škodljivih rib „zeti“ imenovanih zaredilo, ki so mu več let zaporedoma med postervino zalego veliko kvara napravile. Jeseni leta 1879 je toraj po vodnih jarkih, ki so mu ribnik napajali, potem ko je bil vodo iz ribnika izpustil, toliko apnovega mleka dal politi, da so vse ribe zeti konec vzele. Nasledki so bili prav iznenadni. Spomladi leta 1880 je dal 1500 rib kaliforniškega lososa v ribnik nasaditi in ko je posneje dal ribiti, nalovili so 1782 črstvih lososov.

Kdor si hoče živinske krme prihraniti.

1. Naj gleda na to, da živini take krme ne zmanjka, v kteri je dosti beljakovine. Toraj naj razne krme pametno med seboj pomešava.

2. Naj gleda da si dobi najbolj dober kup krepke krme.

3. Naj skrbi tudi za toplo krmo in za topli hlev po zimi, kteremu pa ne pomanjkuje o pravem času čistega zraka.

Svinjske gnjati hranjevati in krače muh, črvadine in druge gnjusobe varujejo, za to jih je treba v nalašč za to napravljene žaklje iz gostega za žaklje narejenega platna potekniti. Žaklji se potem trdno zavežejo in na suhem če mogoče proti severni štrani obrnjenem prostoru pod streho obesti.

Tikvino seme se da prav lehko lušiti, če se pred lušenjem s kropom popari. Na primer: 3 pinte semena se dene v globoko skledo, se polije s pol maselcem vrele vode, se premeša in hitro trdno pokrije, ter kakih 8—10 ur pokrito pusti. Potem so mehanice vlažne mehke, da se lehko lušijo. G. Vrbanova.

Vabilo k seji kmetijske poddružnice Celjske, ki bode zborovala dne 3. febr. t. l. ob 3 uri popoldne v gostilni gosp. Koželja v Celji po sledečem sporedu: 1. Poročilo o delovanji kmetijske poddružnice v pret. letu. 2. Govor o hmeljarstvu — po nemški gosp. Dr. Wilhelm iz Gradca, po slovenski gosp. Hausenbichl iz Žavca. 3. Predlogi poddružičnega odbora. 4. Volitve: a) poddružičnegà predsednika, b) dveh poslancev k glavnemu zboru v Gradec. 5. Posamezni nasveti. — Dovoljen je vstop tudi neudom.

Dopisi.

Iz Maribora. (Čitalnica.) Ker čujemo, da se o gibanji naše čitalnice napačne misli širijo, posebno kar se tiče zadne volitve v od-

Digitized by Google

bor, hočemo o tej zadevi v kratkem poročati. Na starega leta dan je imela občni zbor, h kteremu se je bilo sešlo lepo število društvenikov. G. predsednik in g. tajnikov namestnik sta poročala v delovanji čitalnice v pretečenem letu, g. blagajnik o stanji čitalničnega premoženja. Temu je sledila volitev novega odbora. Ker so gg. Dr. Glančnik, dr. Grogorec in P. Simon odločno izrekli, da ne morejo več prevzeti zaradi mnogih drugih narodnih poslov (n. pr. pri posojilnici, pol. društvu i. t. d.) volitve v čitalnični odbor, izvolili so se: g. L. Lavtar, c. kr. profesor, v predsednika, g. J. Koprivnik, c. kr. vadniški učitelj, v tajnika, g. J. Škoflek, hranilnični uradnik, za blagajnika; za odbornike pa gospodje: dr. Dominkuš, dr. Sernec, dr. Vovšek, c. kr. sod. pristav, dr. Mlaker, profesor, J. Jenko, železn. uradnik in M. Berdajs, trgovec. Odbor je izvolil v svoji prvi seji, dne 7. t. m. g. J. Jenkota za podpredsednika. V isti seji so se tudi določili dnevi za prihodnje veselice. in sicer: 14. jan. „jour fix“, 21. jan. in 6. febr. ples, 25. febr. in 18. marca beseda in tombola. Jour fix 14. januarja je bil dobro obiskovan. Govoril je g. J. Koprivnik „O čmerljih“. Zbrana gospoda je g. predavatelja jako pazljivo poslušala in njegovo zanimivo predavanje, ktero je osvetljeval z zbirko čmerljev in jihovih gnezd iz okolice Mariborske živahno odobravalo. Želeti bi bilo, da bi se to predavanje priobčilo v kakem beletrističnem, slovenskem listu. — K prvi plesni veselici v nedeljo 21. p. m. bilo je prišlo veliko število odlične gospode. Večer je bil jako zabaven, vse je bilo židane volje. Še le okoli 3. ure zjutraj so se razšli plesalci in plesalke. Veselo je bilo videti, da se je razen navadnih plesov plesal ta večer tudi lepi slovanski ples „kolo“, v katerem se plesalci vadijo vsak četrtek vže več časa. Sploh moramo omeniti, da gibanje naše čitalnice postaja zmerom živahneje in sicer tako, da celo poštene Nemce privabuje.

Od sv. Jurija na Šavnici. (Nemškutarjem roge potrli. — Kaj pa Kreft?) V Gornjeradgonskem okraji začeli so zmagovati Slovenci narodnjaki in poštenjaki. Živeli! K temu je gotovo nekaj v svojem času pripomoglo bivše kat. pol. društvo pri nas, kakor tudi v velikem številu razširjeni občepriljubljeni „Gospodar“. Že smo šteli v Gospodar-ji, kako so se Kreft in njegovi pajdaši v Radgoni prekopicnoli, ter si roge potrli; za to ne čudi se, da še so več enakega vničenja in zapostavljanja doživeli in celo doma. Slavno so namreč zmagali Jurjevčani pri občinski volitvi, ter si zjedinjeni za predstojnika izvolili občespoštovanega poštnarja gosp. Fr. Kocmuta; zjedinjeno in častno so tako volili, da še Kreft in pajdaši odborniki niso kamo li, da bi zvonec nosili. Brž jim je odzvonilo, ali kaj se je zgodilo. Neka druga občina se je potegnola za Krefta, ali bolje Kreft za občino. Ta je Okoslavska srenja, ktera je Kreftu čast skazovala, ktere mu Jurjevčani niso več privoščili, ker so se ga navolili, kakor tudi v okrajnem zastopu. Zakaj se je ta občina usmilila ali na pomoč v odbor pozvala? Že ve zakaj. Občina ima globokoblatne ceste, po kterih je le sedaj mogoče voziti v Dragotinski in Rožički vrh, in da bi vendar enkrat prišlo do popravljanja cest, volili so za to Krefta — on bode na to v odboru delal ter ceste popravljal, s tem pa občini zlo koristen in veliki dobrotnik postal.

Iz Solčavskih planin. (Kmet. prijatelj.) Komur je znano, kako težavno se v Solčavo pride, lehko verjame, kako ljubeznivo okr. zastop Gornjegradski za nas v zadevi ceste skrbi. V tem obziru zavidamo Bosnjake. O naših stezah bo vedel tudi „Kmetski prijatelj“ ktero povedati, ker je k nam polukal. „Prijatelj!“ prepozno si prišel! „Slov. Gospodar“, koji k nam v toljkih natisih prihaja, kakor primeroma le malo kam, te je že toljkokrat in tako lepo priporočal, da za te pri nas nij vernika. Niti sira bi ne zavili v tvoj plajš, češ spridil bi se. Lehko sam uganeš, kako častno mesto ti je bilo odkazano. Kot poštenjaki slovenski ti pa dober svet damo: Ostani doma! Naj te preberajo tvoji botrovi in porodni pomočniki, kojim so malovredni časniki že od nekdaj dušna hrana. Slovenski poštenjaki za tebe ne maramo, ako bi jim tudi zastonj v hišo hodil, ker si lažnjivi prerok sicer v ovčji obleki, pa kaj, ker je še celo ta malovredna.

Iz Šaleške doline. Zarad nepretrganega deževanja bilo je 1882 leto eno slabejših. Ničesa se ni pridelalo v obilni meri, pa še to kar se je, ne da se prodati, vina se lahko kupi po 20 fl. polovnjak, dasiravno ni bila izvrstna vinska letina. Kje naj dobi toraj kmet denarja da plača dače, ki od dne do dne naraščajo, ako še ovih borih pridelkov, koje odtrga od svojih ust, prodati ne mora? Sliši se, kako lahko se hmelj proda, in to je toliko vznemirilo kmete, da si sedaj že skoraj brez izjeme vsaki pripravlja in prekopava njivo za hmelj; Daj ljubi Bog, da bi skoz ta novi kmetijski pridelek prisijale nam ubogim zadolženim kmetom enkrat milejša zora boljše bodočnosti! Kaj pa, ko bi mi kmetje se bolj poprijeli „Kmečkega prijatla“ morebiti bi nam ta vedel svetovati, kako bi se dalo našo težko breme saj nekoliko zlajšati, kajti prijatelj bo vender pomagal prijatlu v vsakej sili! Počakajmo nekoliko, ako postane kdo skoz „Kmečkega prijatla“ srečen, tak bo Št. Iljski učitelj g. T. Kunstič v kratkem „milionar“. Le poslušaj ga enkrat, kedar se bo ravno nasrebal modrosti iz tega lista, kako ga bo hvalil in priporočeval vsakemu prijatlu, ja po zanesljivih virih sem izvedel, in se še celo

Digitized by Google

sam prepričal, da še v cerkvi pri orglah, med pridigo čita ta, in druge temu enake liberalne liste. Kaj pa velečastiti gospod župnik k temu rečejo? Ali jim mar ni znano to, kar vejo že tri župnije? Hej vrli Št. Iljčani! s kora z liberalcem, naj doma v svojej celici bere sv. katoliškej cerkvi in milemu slovenskemu narodu nasprotne liste, kder ga ne bodo č. g. župnik s pridigo motili, k orglam postavite pa če se ne poboljša enega domačih fantov, ki si morajo po tujih župnijah kot organisti svoj bori kruh služiti „Klerikalec".

Od Svetinj. (Posnemajte!) V nedeljo t. j. 14. januvarja imel je naš krajni šolski svet sejo pod predsedništvom vrlega narodnjaka g. Josipa Simoniča, veleposestnika v Ivanjkovcih. Najpred obravnavalo se je zidanje novega šolskega poslopja, in pri tem videlo se je, da so Svetinjčanje resen jako vneti možje za šolo in njeni napredek. K sklepu seje stavil pa je izvrstni narodnjak gosp. Franjo Vraz, kmet v Cerovcih, ta-le predlog: Krajni šolski svet Svetinjski naj od danes v slovenskem jeziku uraduje. — Ta predlog se je z veseljem enoglasno sprejel. To je res velik korak. Nedvomno je, da se narodna zavest bolj in bolj razširja. Sedaj ko je volitev predstojnikov, najlepša prilika je, da zahtevate slovensko uradovanje tudi pri občinah. Predstojniki Svetinjski, tudi vi pokažite, da ljubite res mili slovenski jezik. Pokažite, da ste značajni možje ter ne poslušajte nesramnih Judežev, ki zatajujejo jezik svoje ljube matere, ki jih je rodila. Tedaj pogumno, neustrašno naprej!

Narodnjak.

Sv. Urban pri Ptuji. (Mlad šnopsar.) V 2. št. „Gospodarja" je bil od tod dopis o požaru, kteri je na starega leta den vpepelil dvojno pohištvo blizu cerkve, eno pa močno poškodoval. Tukajšnjim žandarjem se je posrečilo dobiti v pest požigalca. Doma je na Stražah pri sv. Roprtu v Slov. goricah. Imé mu je Jožef Rojko. Star je 16 do 17 let. Obstal je da je uže na četirih krajih užgal. Vprašan zakaj je to storil, je odgovoril. da se je „šnopsa" napil in žveplenkami užgal potem, „ker se mu je dopadlo, da takó lepo gori." — Fant res kaže na obrazu, da „šnops" ljubi. Bled, upadlega lica, zanemarjene obleke, slabo izrejen, je ta mlada pošast podučljiv izgled, kam pelje pijača žganja. Škoda, ki jo je samo pri sv. Urbanu napravil, se ceni nad 1200 goldinarjev. — Nesrečnežem so dobri farani radi pomagali. Tudi naš svitli cesar so na prošnjo, kot blagi oča vseh, lepo pomoč poslali. Bog jih naj ohrani! Bog njim naj poplati! —

Iz Konjic. (Slovenski župani, ne pljuvajte v lastno skledo.) Nemškutarji očitajo mnogim županom, da so prošnje do državnega zbora zaradi jednakopravnosti Slovencev z drugimi avstrijskimi narodi samovoljno podpisali, pa niso bili sklicali občinske odbore. V tem oziru se našim županom krivica stori. Le tisti župani, ki so Miheličevo prošnjo podpisali in prosili, da bi se šole in sodnije čisto ponemčevale, da bi kmeti Slovenci le nemške odloke in razsodbe prejemali, le tisti niso se upali, pred občinske zbore stopiti, ter Miheličevo, Slovencem škodljivo prošnjo predlagati in jasniti. Jeden teh vbogih in zapeljanih županov je znani Matijec iz Skomra pri Vitanji. Vlekel je zmirom z nemškutarji. za poštene Slovence, ki so mu svetovali, zapustiti nevarno in nenaravno pot judeštva, ni maral. Obljubil je nekokrat da se bo spokoril, ali zapleten je bil vže preveč v mreže nemčurske. Uzroki in nasledki so zdaj vsakemu očividni in jasni. Z zloglasnim Braunseis-om, pisačem Vitanjskim, je odrl vboge reserviste, ter jih goljufal za krvavo zasluženi denar, več ko za 200 goldinarjev. Oba sta zategadelj zatožena zavoljo goljufije in se bode skoraj vršila obravnava pred okrožno sodnijo v Celji. Okrajno glavarstvo celjsko je tudi Matijec-a vže kot župana odstavilo, kar se tem bolje odobruje, ker nima pri srenji nobenega zaupanja več. Obžalujemo Matijec-a, ker vemo, da je bil zapeljan, ali naj bode on pravi kažipot vsem nemčurskim županom, ki so pljuvali v lastno skledo. Mi se še vendar nadejamo, da bodo tudi tisti župani skoraj razvideli, da so le sredstvo zagrizenim nemčurjem Vitanjskim, Konjiškim in Loškim, razvideli bodo, da jih zlorabijo. Naj se ti zapeljani Slovenci zdramijo, naj kažejo sovražniku hrbet in naj se podajo zopet v blago krilo blage svoje matere slovenske. Žalostna osoda in velika nesreča Matijec-eva naj jih v tem spodbuja; to želi vsak pošten rodoljub.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Ruski minister plem. Giers mudil se je tri dni na Dunaji, bil od cesarja sijajno sprejet, k mizi povabljen in sploh mnogo spoštonan. Pravijo, da je to dobro znamenje miru. Bog daj! — Gosposka zbornica obravnava sedaj šolsko in obrtnijsko postavo. Obedve ste silno potrebni; šolska postava pa za Dalmacijo in Gališko ne bode veljala. Za reguliranje Mure dovoli letos državni zbor 53000 fl. in Savinje 8000 fl. Češki poslanec Matuš je nasvetoval, naj se dosedanje kupčijske zbornice razdelijo na dvoje, namreč v kupčijske in obrtnijske zbornice, kajti do sedaj so tam trgovci prvo besedo imeli in se za potrebe in koristi obrtnikov malo brigali. — Koroški deželni šolski svet je baje od ministra Konrada vprašan, kaj misli storiti, da Slovenci dobijo slovenščine zmožnih učiteljev? Na južnem Tirolskem zopet Italijani močno rogovilijo in vla-

Digitized by Google

da je toraj ukazala uradnikom ostro postopati zoper rogovileže. — Na Ogerskem so v državnem zboru sprejeli postavo zoper oderuhe ali lihvarje. Močno iznemirja ministre žalostna prikazen, da se vedno več ljudij iz dežele seli v Ameriko. So pač dače na Ogerskem uže prevelike, razsajanje Judov in magjarskih kričačev presilno. Največ izseljencev štejejo v Saroškej županiji. — Katoliška gimnazija v Travniku šteje mnogo bosenskih dijakov; v Sarajevu nameravajo višjo bogoslovsko — filozofično šolo ustanoviti.

Vnanje države. Na Francoskem zmešnjavam ni konec. Republikanci hočejo v državnem zboru poslancev iztirati vse prince cesar Napoleonove in kraljevske burbonsko-orlejanske rodbine pa ministri in predsednik Grevy in starešinstvo se temu protivi. Stari ministri so odstopili in nekov Fallieres je sestavil novo ministerstvo. V torek je zagovarjal prince pred poslanci pa so ga nezavednega iz zbornice morali odnesti, ker je omedleval. Francoska, freimaurerska republika je res v nevarnosti. — Nemški cesar je papežu pismu pisal in nekoliko obljubil katoličanom krivične postave dati spremeniti. Bismark je veliko se pogajal z ruskim velikim knezom Nikolajem in potem je telegraf imel veliko posla s telegrafiranjem na Dunaj, kder se je mudil ruski minister Giers, Pravijo, da so se Rusija, Nemčija in Avstrija porazumele. — Kronanje ruskega carja bode v Moskvi meseca maja. — V Rimu čepijo tudi zarotniki in sovražniki naše Avstrije, ki vedno kralja ščujejo v boj zoper nas. — Turki zahtevajo od ubogih Bolgarov v Rumeliji 27 milijonov frankov davka. Toliko deželica ne zmore. — Egipčanom se v osrednjej Afriki res slaba godi. Nekov „krivi prerok“ Mahdi je v dveh letih 50—60.000 Egipčanov pobil in lani zopet uničil 3000 egipčanskih vojakov. — Iznenadila je zopet ves svet novica, da so Angleži turškemu cesarstvu vzeli zopet velik kos dežele, namreč v Arabiji, 8 sultanov tamošnjih priznava angleško vrhovno oblast. Angleži so sedaj največji grabeži na sveti!

Za poduk in kratek čas.

Jezik v ljudskih šolah na Slovenskem.

(Odkritosrčna beseda slovensk. kmetu.)

Zapisal dr. Jos. Serunc.

II. Pri nas hočejo nekteri, naj se ne govori in uči otroku v tistih besedah, s kterimi doma učijo in govorijo starši! — Na mesto, da bi se v teh mladih letih vsa pozornost učiteljska obračala na to, da ubogemu otroku z najmanjšo težavo v glavo spravi vse ono, česar potrebuje za svoje življenje, hočejo pri otroku pretrgati to vse in začnejo mu utepati, da se pravi hiša po nemški Haus, pes, Hund, ga učijo brbljati: ich gehe, du gehst, er geht, itd. in otrok spregovarja vse to, kakor da bi se rešetalo, pa ne ve nič, kaj to pomeni. Otrok bere s časom gladko nemške besede, — duša pa ne čuti nič, ker besede ne odmevajo v srci. Ubogo majhno dete, če je še tako pridno in pametno, pač ne razume tuje besede, če prav se trudi dan za dnevom! Če bi pa tisto se reklo mu ali čitalo v maternem jeziku, kako hitro bi vse razumelo. Koliko krati bi se z veseljem spominjalo, da je to in to že doma tudi čulo ali videlo!

Ubogi naši otroci, od njih hočejo, da se jim uboga glavica zmoti uže v času, ko še itak ne znajo prav misliti, v času, kedar bi mogla skrbna in rahla roka napeljavati na vse lepo, dobro in pobožno in na premišljevanje o vseh stvareh. Na mesto tega pa se začne babilonska zmotnjava z rešetanjem, kakor: „ich wäre gewesen, du wärest gewesen itd. In tako hočejo deco trpinčiti po več let!

Bog nas varuj takega nauka. Zdi se mi, kakor da bi se s kamenom po glavicah tolklo ubogim otrokom!

K temu prevelikemu trpinčenju pa še pride to, da otrok od vsega tega nič nima. Nemščina se ni prejela pri otroku. Nihče ne more trditi, da bi slovenski otrok, zapustivši takšno nemško ali na pol nemško ljudsko šolo bilo pozneje v stanu, brati z razumom nemških knjig ali časopisov.

Doma pozabijo otroci hitro tistih par nemških besed, kterih so jim vbili v glavico, in ne ostane jim dostikrat nič v spominu, kakor to, da se jim je na ogled stavil nemški jezik, kakor nekaj prav imenitnega, slovenski materni jezik pa kakor nekaj prav malo vrednega! — Če se našemu otroku vedno s tako strogostjo sili nemščina, hitro zapazi, da učiteljem ni nič mar za slovenščino, posebno pa, če šolski nadzorniki pri skušnjah le največ vprašajo za znanjem nemškega jezika. Otroku se s tem dostikrat vcepi ali hoče vcepiti nekšno zaničevanje maternega jezika, — tistega jezika, v kterem edinem otroku oča in mati dajajo svoje dobre nauke in zapovedi, v kterem vsi molimo k Bogu!

Ljubi slovenski starši! V tem tiči nekaj silno napačnega in nevarnega. Ako se otrok odstrani od maternega jezika in se mu hvali tudi jezik, ako se otrok začne bahati, da zna nekaj besed drugega jezika, — se mu gotovo vzame tudi najboljše otročje čutje do svojih slovenskih staršev in do njihovih prostih domačih naukov. Otrok se odstrani od dobrih šeg in izgledov svojih staršev in tako se s tujčino v premladih letih ne samo skvari naravna pamet, ampak popači se mu tudi nedolžno staršem uklonjeno otročje srce! Ta moralična škoda se ne more nikoli dosti prevdarjati.

Digitized by Google

Le pomislite, odkod dobivajo pobožnosti, poštenja, ljubezni do staršev in do drugih, odkritosrčnosti in pravičnosti, odkod če ne po nauku svojih staršev v mladih letih? Ako se pa otrok v ljudski šoli potujčuje proti lastnim svojim staršem, — ali ga bodo prijele nemške besede v njegovem srci, če mu kdo v tem jeziku hoče pridigovati čednosti in pobožnosti? — To ni verjetno, vsaj je treba najbolj nježnih in najsladkejših slovenskih besed, da se gane otročje srce, — kako bi mogle tuje besede oblažiti otroka!

Otrok mora po vsem tem dobavljati svoj nauk za dušo in za človeško trudapolno življenje vsaj do svojega 12. leta le v svojem maternem jeziku. Drugače je to samo barbarično trpinčenje, ktero mu zmoti razum in pohujša srce!

Nemec pošlje svojega otroka še le z 12. ali 13. letom v latinske ali realne šole, — in v teh šolah še se le začne učenje tudi v drugih jezikih, kakor v latinščini ali francoščini itd. Čemu toraj pri nas vpeljavati druge nenaravne in tedaj pogubljive šege!

Če naši otroci 12 ali 13 let stari zapustijo ljudsko šolo in ostanejo doma, jim nič ni treba, kakor to, da znajo dobro pisati, brati, dobro računiti, da poznajo imenitnejše živali, rastline po njihovej koristi ali škodljivosti, da vejo kaj o naši zemlji, o morji, rekah in planinah, o narodnostih in njihovih šegah, da vejo pisati pisma o vsem, kar je treba, da vejo sestavljati kako manjšo pobotnico in kako se knjige vodijo o dohodkih in stroških pri gospodarstvu, da vejo sadna drevesa cepiti, itd. itd. — in da so se navadili brati tako, da jim je vsaka dobra knjiga, vsaki dobri časopis le prijatelj za nauk in za zabavo, iz kterega si zna dobiti vedno več znanosti leto za letom do svoje starosti. — To potrebujejo otroci. Kaj torej komu mar, ako računi otrok v slovenskem jeziku, — da le dobro računi, da ga nikdo ne more prevarati in dosti je. Kaj to tujcem mar, če izšolani otroci segajo po slovenskej knjige in časniku? Hvala Bogu, če le sploh prav radi berejo. V slovenskih tiskovinah se ne nahaja nikoli nič grdega, nevarnega, zapeljivega, med tem ko je v nemščini veliko pregrešnih, lažnjivih in zapeljivih knjig in časopisov! (Konec prih.)

Smešnica 5. Nemškutarček se baha, kako da mu „švabščina“ gladko teče. Sodelavci ga vprašajo: povej nam, kako bi hlapcu nemški rekel: daj konju nekaj sena? Nemškutarček odgovori: bi pač rekel: „gips za cvaj grošen haj, da bo Rus essen.“ T. S.

Razne stvari.

(Slovenske posojilnice.) Na povabilo g. Mihaela Vošnjak-a so se sešli ravnateljski udje slov. posojilnic dne 21. t. m. v Celji in tam sklenoli ustanoviti „zvezo slovenskih posojilnic“. Kot načelnik te zveze se je volil ravnatelj celjske posojilnice g. Vošnjak, kot udje načelstva pa g. dr. B. Glančnik, ravnatelj mariborske posojilnice in g. dr. Pitamic v Postojini. Glavni namen te zveze je pospeševati napredek posojilnic na celem Slovenskem. Sedež tej zvezi bo v Celji.

(Čujte, čujte, Slovenci.) Pri sv. Lovrenci v Slov. gor. se je v nedeljo pred cerkvo neko nemško oznanilo bralo, ktero je poslal nemško ali „kuheltajč“ neki mlinar iz Vinterovec pri sv. Urbani, ne iz Prajzovskega, ampak na Slovenskem pri Ptuji. Slovenci spoštujmo svoj materinski slovenski jezik!

(Praktična metodika) je ime novej knjigi, katero je spisal in založil marljivi pisatelj g. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanskej šoli v Krškem. Cena 80 kr.

(Nesreče.) V Mitavi na Ruskem je pogorelo gledališče, blizu iztoka Labe v morje utonila je ladija „Cimbria“, da je od 500 ljudij komaj 50 življenje otelo, in v Angleškem je silen vihar ubil 200 ljudij.

(Občina sv. Benedikt) v Slov. goricah in Šavnica je podpisala slovensko prošnjo za jednakopravnost.

(Celjska mestna fara) naštela je lani 255 krščencev, 362 mrtvecev in 57 parov bilo je poročenih.

(Okrajni zastop) daje leseni most v Laškem podreti in železen postaviti, kar bo 32.000 fl. To bode ubogi okraj hudo stiskavalo.

(Slovenski poslanec dr. Tonkli) je v finančnem odboru nasvetoval resolucijo, da se ima v vseh srednjih šolah na Slovenskem za slovenske dijake upeljati slovenščina kot učni jezik in da se mora uže v šolskem letu 1883/4 začeti izpeljavati. Resolucija bila je sprejeta. Slava!

(Iz Pretecinec) se nam piše, kako župan uraduje vojakom na odpust prišedšim: Gemeld amt $^{24}/_{12}$ 82 fort nacht $^{28}/_{12}$ 82 gemeindeamt Radislawzen, Ludwik Osterz, Gemeindeforschtand.

(Iz Zagreba) nam poroča prijatelj o smrti g. Žepiča, ravnatelja tamošnje gimnazije, Ranjki je bil rodom Slovenec, 53 let star in 27 let profesor.

(Nekam zginila) je 18letna slepa Paulina Wessely iz Maribora, da ne vedó, kam.

(Po Dravi voziti) smejo flosarji od Ruš dalje proti Mariboru.

(V Arvež) je prišla od nekod trepasta, gluho-nema ženska ter porodila zdravo deklico.

(Učiteljsko društvo celjsko) je izvolilo g. Lopana v predsednika.

(Dolgo čakajo) na novega notarja v Šoštanji. Kaj neki delajo?

Digitized by Google

(Čitalnica šoštanjska) je tamošnjemu okraju velika potreba, da se neti ogenj narodne zavesti. Zatorej gre res velika hvala rodoljubom, ki jo vzdržujejo.

(Iz Ptuja) se poroča, da je kmet Poljanec v gozdu drevesa podiral pa je bil ubit; njegov sin gre pozneje brunov nalagat; kolanec zarajtla, zlomi se drog, ga udari po glavi, da je k priči mrtev.

(Dva nemškutarska ptiča) Braunseisa, srenjskega pisača v Vitanji in župana Matijeca v Skomrih, ki je podpisal Mihaličevo peticijo, je sodnija zaprla, ker sta iz deželskih brambovcev denarjev izžmikala. Braunseis je bil debel in kosmat prijatelj celjskega nemškutarja dr. Glantschnigga. No, sedaj bodo bliže vkup!

(Krščanskega nauka) nimajo otroci v šolah nemčevalnicah v Pekrah in Sevnici. Schulverein bi moral za to skrbeti. Ker tega ne stori, zato bode treba po postavi šoli zapreti.

(Nemški profesorji) so v Pelznem na Českem tamošnje nemške dijake tako slabo za avstrijsko domoljubje vzredili, da se ti upajo v krčmi po napevu cesarske pesmi zakroliti prusko-nemško: „Deutschland, Deutschland über Alles“. Ondi se tudi poje, naj bi Nemčija pograbila Tirolsko itd.

(Grad) Dornavski je kupil g. Pongrac, Ebensfeld pa dunajska hranilnica, Turniše je tudi baje na prodaj.

(Krompirvahtarca) grize zopet po duhovnikih, takrat si je izbrala tudi č. g. dr. Šuca. Kaj pametnega pisariti njeni komedijanti ne znajo, zato pa nesramno psujuje, ker se brž-čas zanašajo na ugodne porotnike.

(Slovensko prošnjo) državnemu zboru poslali so vrli narodnjaki občine sv. Benedikta v Slov. goricah in Šavničke.

(Spremembe v Lavantinski škofiji) Č. g. Franc Jug je postal mestni vikar, č. g. dr. Augustin Kukovič, mestni kaplan, katehet na gimnaziji in meščanskej šoli v Ptuji, č. g. Anton Lednik, kaplan v Vojniku, č. g. Jožef Sattler, kaplan v Rušah, č. g. Jakob Čajnkar, kaplan v Kapeli.

(Katoličn. podpornemu društvu v Celji) so darovali po 10 goldinarjev: Prečast. gospod Anton Žuža, kanonik itd. v Laškem trgu, vlč. gospod Matija Stagoj, župnik v Terbovlji in sl. obč. zastop celjske okolice. Po 5 goldinarjev: Čast. gospod Jožef Valenčak, kpl. v Trbovlji in gospod France Kmecl, posestnik v Celji. Po 3 goldinarje: Čast. gosp. Gregor Presečnik, kaplan pri sv. Magdaleni in bl. g. Jožef Sklona, ces. kr. ministerj. vodja. Letnino s 2 gold. so odrajtali: Gospa J. Jänzer, A. Štuler, A. Fludernik; več neimenovanih in nekteri podporniki: 13 gold. 82 nkr.

(V slov. bistriškem) okraji bi močno želeti bilo, da bi Slovenci propad Sorschaggov porabili in zmagali pri volitvah za okrajni zastop. Tako bi dosegnoli, da bi čisti dobiček tamošnje hranilnice tudi okrajičanom služil v korist, ne pa mestu samemu.

(Slabo navado) imajo fantje po nekod v konjiškem okraji, da hodijo pod okna prežat in gostovanjšakev dražit. Pogosto hodijo tudi upijat pred hiše, kder imajo mrliča. Ko bi se hoteli poboljšati in ponočno razsajanje pustiti!

Loterijne številke:

V Gradci 27. januarja 1883: 75, 31, 46, 69, 33.
Na Dunaji „ „ 55, 43, 20, 27, 57.

Prihodnje srečkanje: 10. februarja 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	6	98	5	—	4	68	2	80	5	62	4	50	4	90
Ptuj . . .	9	25	7	—	7	50	6	60	6	25	5	50	6	30
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	7	60	5	58	4	96	3	38	4	50	5	7	4	18
Ljubljana .	8	28	5	38	4	57	3	10	5	98	4	3	6	18
Celovec . .	7	48	5	57	4	80	2	52	4	58	5	—	5	—
Dunaj (100 Klg.)	10	10	7	87	9	12	6	85	6	20	8	85	—	20
Pešt (100 Klg.)	9	55	7	15	7	50	6	30	5	85	6	82	6	30

Oznanilo.

Ravnateljstvo **c. k. privilig. vzajemne zavarovalnice proti ognju v Gradci** naznanja p. n. deležnikom, da se je vplačevanje deležnine za leto 1883 pričelo dne 1. januarja 1883. Plačuje se ali v Gradci (Sackstrasse štv. 18/20) ali pri distriktnem komisarji.

Tistim p. n. deležnikom, ki so uže prvih devet mesecev l. 1881 svoja poslopja imeli pri tej zavarovalnici zavarovana, in so nepretrgano od tiste dobe pri njej ostali in še tudi letos (1883) ostanejo zavarovani, se daje na znanje, da se jim vsled sklepa, sprejetega v občnem zboru dne 20. junija 1882 in po upravnem svetovalstvu nasvetovanega, odbije pri deležnini zadnjega leta nastavljeni, pet procentov, to pa od dobička v upravnem letu 1881 prigospodarjenega. Vsled tega plačajo takšni zavarovanci letos za pet procentov menjšo zavarovalnino.

V Gradci meseca januarja 1883.

Ravnateljstvo

c. k. priv. vzajemne zavarovalnice v Gradci.

Digitized by Google

Podučiteljska služba

se bodo podelila stalno ali začasno na sledečih dveh ljudskih šolah:

a) v Cirkovcih, trirazrednica v IV. plačilni vrsti, in

b) pri sv. Janži na Dravskem polji, dvorazrednica v IV. plačilni vrsti i s prosto izbo. Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca svečana t. l. dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet v Ptuji
dne 28. januarja 1888.

Prvomestnik:
Premerstein.

Priporočilo.

Na sejmih in ob drugih posebej naznanjenih dneh bodem v Jarenini, pri sv. Jakobu, sv. Jurji, sv. Ani, sv. Trojici, sv. 3 Kraljih, sv. Antonu vsakovrstne kože prejemal in je tudi tam zvesto in mogoče dober kup vdelane nazaj postavljal, tudi priporočim dobro usnjato blago.

Alojs Lehr,
usnjar v Apačah.

2—3

Hiša na prodaj.

V trgi Brašlovskem (Frasslau) je hiša štev. 14. proti ugodnim pogojem iz proste roke prodati. Hiša je zidana, z opeko krita, ima pri tleh 2 veliki sobani, 1 čumnati, 1 shrambro za jestvine, obokano kuhinjo in klet. Pod streho je še ena večja sobana. Na dvorišči je gospodarsko poslopje s kravjim in svinjskim hlevom, vse v najboljem stanji. Zraven ste dve njivi 13 ar, 30 □m. veliki, vrta 1 ara 65 □m. Posestvo sodi najbolje za kakega rokodelca.

Več pové lastnik Franc Sedounik v Ljubnem štev. 94 (Laufen, Bezirk Oberburg), pošta: Ljubno — Laufen. 2—3

4-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

Dražba cerkvenega vina.

V pondeljek, to je 5. februarja se bode 10 polovnjakov vina od leta 1882 v farovžu pri zgornji Kungoti prodajalo.

Šinko, župnik.

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo s. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

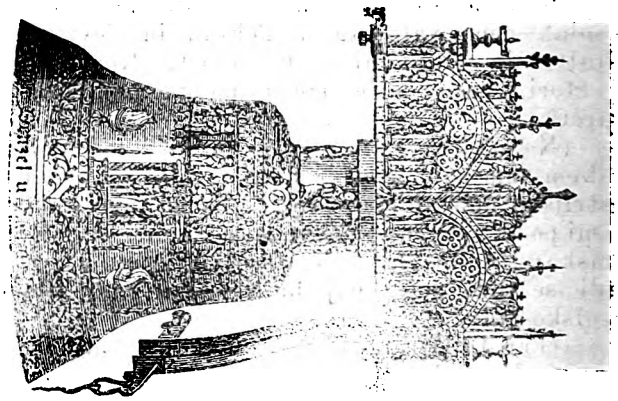

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Ilustrirane brazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti.* 8—8

10—12

Po čudovito nizkej ceni

prodava več 1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.

Janez Müller
v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 6. V Mariboru 8. februarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izkaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništva v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški potovalni učitelji pri Slovencih in kmetijske podružnice.

(Izv. dopis iz Celja.)

Kmetijska podružnica celjska je imela dne 3. t. m. zborovanje, pri kterem je g. profesor Wilhem iz Gradca prednašal o hmeljarstvu, to pa v nemškem jeziku, ker sicer vrli, učeni za gospodarski napredek vneti gospod slovenščine zmožen ni.

Po dokončanem črez eno uro trajajočem govoru bi bil moral tistega g. Grah v slovenskem jeziku ponoviti. Ker so pa kmetje med dolgim jim celo nerazumljivim nemškim prednašanjem zapustili dvorano, ni hotel g. Grah prednašanja na slovensko prestavljati, z gotovo opravičenim izgovorom, da ni več kmetov med poslušalci, tedaj tudi zdaj ni potreba več, slovenski govoriti.

Govorilo se je dalje pri tem zborovanji o novih predloženih postavah zarad davka in je g. Lutz v imenu predstojništva podružnice prednašal ali bolje rečeno prebiral pismeno razpravo o visokih davkih v obče ter h koncu v imenu omenjenega predstojništva stavil predlog, naj bi se gledalo na to, da ne bo kmetski posestnik od novih davkov pretrdno zadet in naj bi se v tem smislu prosila poslanca g. dr. Vošnjak in g. dr. Foregger, v državnem zboru na to paziti.

Po govoru g. Lutz-a se oglasi g. Miha Vošnjak.

Najprvlje omenja, da je sploh neprijetna reč, govoriti o plačevanji davkov, kterih ne plačuje nobeden prav z veseljem in posebno bogatinci ne. Posebej zarad vpeljave novih davkov govoriti je še neprijetniše.

Če se pa pomisli, da se stroški države poplačati morajo in nikakor ne kaže, da bi se zmirom novi dolgovi delali — ne pomaga nič; mora se misliti na vpeljavo novih davkov in sicer takšnih davkov, kteri ne bi zadeli vže itak preveč obloženega malega posestnika temveč premožne ljudi?

Gospod Vošnjak govori potem o tistih davkarskih 4 postavah, katere je finančni minister zbornici poslancev predložil in sicer novi pridobitni davek, potem davek naložen podvzetjem, ktera so obvezana javen račun polagati, davek od rent ali dohodkov in personalni prihodninski davek.

Gosp. govornik meni, da se ne sme pridobitni davek nalagati tudi na postranski zaslužek kmetov.

Davek, naložen na k pologanju javnih računov obvezanim podvzetjem, kakor bankam, železnicam, društvom na akcije v obče bi pa uže smel ojstrejši biti, t. j. naj bi se ravno od teh podvzetjij prav visok davek tirjal.

Novi davek od rent, to je davek, kteri bi se plačeval od dohodkov kakor so obresti od akcije državnih dolžnih pisem, privatnih posojil itd., ter bi znašal okoli 5%, bi naj smel zadeti samo osebe, ktere imajo veliko enakih dohodkov ne pa osebe z le en par sto goldinarjev dohodka na leto. Gospod govornik nikakor ni za to, da bi se obresti nizkih ulog v hranilnicah in posojilnicah obtežile s tem davkom, sicer se pa ni kmetu treba bati tega davka.

Kmet ima prav malokdaj take dohodke in še redkeje pa črez 300 fl. na leto. Manje od 300 fl. bi bilo itak po nasvetu finančnega ministra davka prosto.

Kar se tiče tako imenovanega personalnega prihodninskega davka, kteri bi pač vtegnil tudi premožnejše kmetske posestnike zadeti, — ta davek bi namreč zadel vsacega državljana, kteri ima več, kakor 600 fl. čistega dohodka na leto, tedaj bi na pr. tisti, kteri ima 700 fl. čistega dohodka, plačeval 2 fl. 10 kr., če ima 1000 fl. čistega dohodka pa 4 fl. 65 kr. itd. Priklade k temu davku bi se po postavnem načrtu nalgati ne smele.

Če se pa pomisli, da je v naših krajih prav malo kmetov, kterim bi davkarija dokazati

Digitized by Google

zamogla več kakor 600 fl. čistega letnega dohodka (obresti od vknjiženih in nevknjiženih dolgov, plačila družini in drugi opravni stroški itd. se bodo vračunili pri odločbi čistega dohodka), tudi ni menda velike nevarnosti za kmeta; vendar pa bi bilo bolje, če se sploh odločno protestira zoper vsaki novi davek kmetskim posestnikom.

Ker se pa morajo dohodki države vendar le povikšati, je gospod govornik tega mnenja naj se vsaj lestvica (Scala) za odločenje personalnega prihodninškega davka predrugači, kakor njo vlada predlaga in sicer tako, da bi tisti, kteri ima večje dohodke tudi razmerno več plačeval.

Po predlogu vlade bi na primer oni s 10.000 goldinarjev letnega čistega dohodka plačeval samo **120** gold. **50** kr., miljonar samo **725** goldinarjev, **veliko** premalo z ozirom na dohodek!

Po mnenji g. Vošnjaka bi naj ta davek vže rajše celo odpadel in naj se mesto tega vpeljal borzni davek in davek na plin.

Borzni davek bodo plačevali gotovo le sami bogatinci, naloženi davek na petrolej je pa vbožno prebivalstvo plačevati prisiljeno — naj se naloži še davek na plin, kteri bode tudi premožnejše meščane zadeval.

Vobče glasuje g. Vošnjak za predlog predstojništva podružnice želi pa dostavek: naj se vpelja tudi borzni davek in davek na plin.

Pri glasovanji ostal je predlog g. Vošnjaka z nekaj glasov v manjšini in sprejel se je tedaj predlog predstojništva podružnice.

Zarad izida o volitvi naj se omeni, da je bil izvoljen kot predstojnik g. dr. Langer in večinoma tudi vsi poprejšnji odborniki. Kot poslanca k občnemu zboru kmetijskega društva v Gradec sta izvoljena g. dr. Langer in g. Lutz. Udje iz Žavca in iz št. Jurija so bili slabo zastopani!

Konečno se omeni, da je g. Vošnjak prosil poslanca k občnemu zboru kmetijskega društva, g. dr. Langerja, naj stori kar je potrebno in priganja, da se sklene postava zoper razdiranje in uničevanja posestev, ktera so v eksekuciji.

Davkarije na spodnjem Štajerskem.

Leta 1862 pod štev. 406/pr. izdalo je c. kr. finančno ravnateljstvo v Gradci davkarijam in drugim svojim finančnim uradom sledeči zaukaz. Gemäss hohen Finanzministerial-Erlasses vom 12. März 1862 Z. 12854—746 wird bedeutet, dass in allen Bezirken mit rein slavischer oder gemischter Bevölkerung nicht nur alle Eingaben in den Landessprachen unweigerlich zu übernehmen, sondern auch den Partheien die Erledigung in jener Sprache hinaus zugeben ist, in welcher die Eingabe überreicht wurde. Die Unkenntniss der Landessprache seitens der Beamten darf die Buchführung dieser, insbesondere in Steuersachen schon von der Staatsklugheit gebotenen Massregeln durchaus nicht hindern und wird daher nöthigenfalls durch Versetzungen von Amtswegen die Vorsorge getroffen werden, dass bei Aemtern in den oben bezeichneten Bezirken wenigstens einer der Oberbeamten auch der nicht deutschen Landessprache in Wort und Schrift kundig sei.

Preteklo je dolgih 20 let in dandanes se na ta visoki ukaz redko kedaj jemlje spodoben ozir. Poreče se, da ni uradnikov, kateri bi slovenski znali in hoteli k finančnim uradom, ni jih, ki bi se hoteli slov. pisave v istini naučiti, v kratkem: ni sposobnih uradnikov. To so ničevi, puhli izgovori. Vzrok, da niso odnašaji v naših davkarskih uradih na spodnjem Štajerskem, kar se tiče slov. jezika in uradovanja, nikakor povoljni, da nikakor ne odgovarjajo tirjatvam navedenega ukaza, jedino je ta-le: Zmožnost slov. jezika v govoru in pisavi še se do sedaj nikdar ni strogo tirjalo, temveč preziralo. Navidezno zahteva se pri tem in onem mestu, ako se izpiše, znanje slov. jezika. Da, vprašamo pa, kje in kedaj dobil je Slovenec radi znanja jezika prednost? Pri vsaki davkariji na Slovenskem moral bi saj jeden višji uradnik biti zmožen slov. uradovanja. To neki tirja celo državna previdnost.

Resnično, resnično vam povem, da Slovenec uradnik ni taki bedak, da bi kazal in dokazal svojim prednim jezikovne znanosti le za to, da bi ga potem kot narodnjaka — preziral. V Celji, v Mariboru, na Ptujem, mislil bi človek, morajo biti pri davkarijah nastavljeni uradniki, kateri bi mogli biti pravi cvet slov. finančnih uradnikov. Bilo bi to naravno, ker večja je zmožnost, večje je znanje, tem večje mora biti priznanje, plačilo. Poznam jih dobro davkarske uradnike na spodnjem Štajerskem in dobro znam, da ravno tisti, kateri najhujše nemškutarijo, gojijo največje upanje do boljših mest.

Na vsako slov. ulogo moral bi se dati pri finančnih uradih tudi slov. odlok, to tirja neki tudi državna previdnost (Staatsklugheit). Bože mili, koliko tisuč slov. ulog smo uže rešili in rešujemo — nemški. Saj nadzornik, posebno pa gospod okr. glavar nočeta slovenščine, slovenščine sama nista zmožna. Saj pri našem finančnem ravnateljstvu ni niti jednega tajnika tem manje višjega uradnika, ki bi le količkaj slovenščine znal. In Boga-mi — nižji uradnik ima dovolj drugega dela. Slovenci nočejo radi v finančne urade in težko nas dobijo, dokler so nam zaprečene stopnje k višjim mestom radi — politične previdnosti, katera še dan danes jako

Digitized by Google

nasprotuje finančni previdnosti. Opravništvo ločili so od sodnij, ločijo še naj finance od politike, potem pa bo! Brežičan.

Gospodarske stvari.

Vinograd.

Trta ljubi dobro zagnojeno, peščeno prst, ne pa vlažne ilovice ali gline, ktera dežnice in snežnice ne preceja. Tudi novina se ji dobro prileže.

V mokri, hladni ali mrtvi zemlji stoječa trta ne more prav roditi, in še ono grozdje, kar ga nerado priraste, ne bo nikoli prav sladko, ne more dati pitnega vina. V vinogradih mora biti zemlje na debelo; v plitvi ne dobivajo razne korenine zadosti živeža. Kako ji ugajajo suhotna vulkanska tla, to kaže vino, ki raste okrog ognjenika Vezuva v Italiji. Zarad posebne izvrstnosti dali so mu ime: Kristove solzice. — Dalej se prilega trsu južna, t. j. solnčna, najbolje poldnevna lega, da ga morejo solnčni žarki celi dan in od vseh strani ogrevati. In če je vinograd tudi v varnem zavetji pred hudimi, mrzlimi vetrovi, zlasti pred severom in krivcem, potem se tudi pozébe ni toliko bati.

Naši spredniki so to gotovo dobro vedeli, ker so trsje le po solnčnih gričih, goricah in hribih zasajali. Mile Slovenske gorice na pr. so, zlasti po južnih straneh, vse s trto obraščene. Če reče kdo pri nas, da gre v gôro, gorico, gor'co, — ne misli Slovenec s tem sploh male gôre (gôrice), ampak vinograd, gôro ali gôrico s trto zasajeno.

a) Trtna plemena, iz kterih se po Slovenskem najizvrstnejše belo vino nareja so: 1. Rivček beli. 2. Traminec rudeči. 3. Traminec beli. 4. Žlahtna mušica rudeča. 5. Habšovina bela. 6. Šipón ali (Mosler). — Ljutomerske, Radgonske, Kapelske, Črešnjevske in Mariborske gorice, ktere slové tudi zvunaj štajerskih mej, so po večjem s šiponom in belim rivčekom zasajene.

b) Plemena druge vrste: 1. Rivček beli italjanski. 2. Plavec rumeni.

c) Plemena tretje vrste: 1. Žlahtna mušica bela. 2. Klešec rumeni. 3. Žlahtnina rudeča. 4. Mušica zelena.

d) Plemena za rudeče vino prve vrste so: 1) Žlahtna mušica modra ali plava. 2. Kavka modra. 3. Klešec modri. 4. Kadarka modra.

e) Plemena druge vrste: 1. Portugizec rani modri. 2. Laški moder. 3. Tičnik črnikasti.

f) Plemena, ktera v najboljših legah, najžlahtneje vino dajo in ob enem času dozorijo, so sledeča: 1. Rivček beli. 2. Rivček beli italijanski. 3. Šipon. 4. Habšovina bela. 5. Kavka modra. 6. Klešec modri. 7. Kadarka modra.

g) Plemena, kterih grozdje precej zgodaj dozori, in se tudi v srednjih krajih in legah še dobro vino prideluje, so: 1. Traminec rudeči. 2. Traminec beli. 3. Plavec rumeni. 4. Klešec rumeni.

h) Plemena, kterih grozdje zgodaj dozori, celó v mrzlih krajih in neugodnih legah, pa vendar milo vino daje, so ta-le: 1. Žlahtna mušica rudeča. 2. Žlahtna mušica modra. 3. Žlahtna mušica bela. 4. Arbst modri.

i) Plemena, ktera v vročih letinah grozdinke (civebe) storijo in se iz njih sladin dela, so: 1. Traminec rudeči. 2. Traminec beli. 3. Šipon itd.

Pomniti je: Po Slovenskem še vedno jako razširjena belina, lipovšina bela in rudečkasta, zelenika, javor, šopatna, peles itd. so trte, ktere, zlasti zadnja tri plemena, bo treba skoraj z boljšimi spodrinoti.

Pravi čas si sušljenkov ali žlahtnih cepičev narezati.

Zopet se je povrnil čas, v kterem se mora umni sadjerejec ogledati, da se za zimsko in spomladansko požlahtnovanje preskrbi s potrebnimi sušljenki ali žlahtnimi cepiči.

Najboljši čas za to delo je zimska doba od meseca novembra do sred meseca februarja. Narezavajo se cepiči ali z ostrim nožem ali pa primernimi drevesnimi škarjami. Vrezati pa se morajo tako, da še nekaj starega lesa na cepiču ostane.

Pogostoma zlasti med kmetskimi sadjerejci se še nahaja krivo mnenje, da se cepiči ne smejo narezati, ampak treba jih lomiti. Ali s takim lomljenjem se na maternem drevesu dostikrat veliko škode naredi.

Odkrhnjena veja na drevesu se ne zaraste in mnogokrat je tak lom kriv marsiktere bolezni in da se cela krona prej lepemu drevesu po takem potu popolnoma pokvari in celo drevo uniči, kakor se je pisatelj teh vrstic v veliko škodo pri mladi črešnji prepričati imel neljubo priliko.

Ako se vrezan sušljenk v hranitev v zemljo ali prst vtekne, tako se tak cepič delj časa svež in zelen ohrani od onega, ki je bil ulomljen, ker gladka prirezana ploskev vlago posreba, nalomljen konec pa gnjiti začne.

Cepiči, ki so za požlahtnovanje najbolj pripravni, naj so debelosti gosjega peresa. Če so tanjši ali slabejši, se ne primejo radi.

Od črešenj naj se sušljenki posebno na mladih in krepko rastočih drevesih narežejo,

Digitized by Google

ker imajo na starejših drevesih mladike preveč cvetnih ok.

Varovati se je tudi, sušljenkov si narezati od dreves, ki imajo rakovo bolezen ali krone uši. Ko bi se pa to moralo zgoditi, tako je pa treba cepiče prej v vinskem cvetu oprati. Hranujejo se najbolje na senčnatem prostoru na vrtu ali pa v zračni kleti v vlažnem pesku.

Konjerejcem na znanje. Licenciranje privatnih žrebcev vrši se letos meseca februarja in marca, namreč v Gradci dne 22. februarja ob 10. uri predpoldnem, Liebochu 23. ob istej uri, Köflach 23. ob 3. uri popoludne, Feldbach 1. marca, Hartberg 3. marca, Wildon 5. marca v Cmureku 5. marca ob 4. uri popoludne, Mahrenbergu 6. marca ob 9, uri dopoludne, v Mariboru 6. marca ob 12. uri, v Ptuji 7. marca ob 10. uri predpoldnem, v Ljutomeru 8. marca ob 10. uri, v Celji 9. marca ob 9. uri in v Sevnici 10. marca ob 9. uri predpoldnem, naposled v Liezenu 12. in Muravi 13. marca t. l. Kdor hoče svojega žrebca za pleme rabiti, mora ga pred komisijo postaviti, da se mu licencija da. Brez tega ne sme spuščati, sicer bode kaznovan. Žrebca pred komisijo postaviti morajo tudi tisti posestniki, katerim se za vzdrževaje žrebca subvencija (podpora) daje.

Sejmi. 9. febr. Konjice 10. febr. Vozenice 12. febr. Gomilice, Ponkva, 13. febr. Ljutomer, 14. febr. Rače, Sevnica, Žavec, 15. febr. Gradec, Brežice, Tržiše, 16. febr. sv. Miklauž v Susilah.

Dopisi.

Iz Lembaha. (Nesreča in hudobija.) Slabo navado imajo fantje po nekod v konjiškem okraji, da hodijo pod okno prežat in gostovanjščakov dražit. Tako smo brali v zadnjem Slov. Gospodarji. Pa ne samo tam, ampak tudi drugod je ta slaba navada, ktera veliko hudega stori, kakor se je tukaj zgodilo v sredo, 31. januarja. Bila je v Lembaški vesi poštena gostija, pa ponočni prežarji so jo sebi in drugim v žalost in sramoto spremenili. Prišli so v mraku pred hišo M. Pš., kder je bila ženitnina, prežat, se začeli med seboj pehati in kavsati in vincarski sin, Jakob Šabelnik, od tovaršev razdražen, se zagrozi: „danes še bo eden zmed vas mrtev“, zapusti tovarše in se vrne okoli desete ure z nabito dvocevko, ktero brez pomislika med fante sproži. S prvim strelom zadene Jakoba Repa v trebuh, da se k priči zgrudi, zdaj pa še enkrat ustreli in rani več fantov. Se ve, da je sedaj bilo vsega prežanja konec, pa tudi strašna hudobija storjena. Jakob Rep smrtno v trebuh ranjen, je vkljub hitrej pomoči moral na Svečnico ob 5 uri v neznanih mukah umreti. Pokojni je bil nadepolni sin postaranega očeta, in bi imel v kratkem gospodarstvo prevzeti, ter je že sedaj pridno očetu pomagal, se tiho in spodobno obnašal; pa prišel je po nesreči med ponočnjake in prežarje in čeravno nedolžen, je vendar moral prezgodnje smrti umreti. Kakor priden mladeneč se je lepo na smrt pripravil, svojemu morivcu odpustil in hude bolečine voljno prenašal. Kdo pa popiše žalost dobrih starišev, ki so po taki poti zgubili svojega dragega sina? Oh naj bi bila ta žalostna dogodba svarilen glas vsem ponočnjakom in prežarjem, da opustijo to ostudno in nevarno navado! Noč ima vselej svojo sovražno moč posebno za mlade ljudi, ki se v takošni hudičevi šoli lehko popolnoma spridijo. — Kaj pa je z morilcem? Ta je malopridni sin premehkih starišev. Oča je gluh, mati pa slepa od napačne ljubezni do otrok; za mlada je sinu vse prepuščala in si izredila razbojnika. Že pred nekaterimi leti je pomagal nekega vincarja moriti in je zavoljo tega sedel dve leti v ječi, sedaj pa je dozorel za vislice. Bodi Bogu potoženo! velika napaka v tukajšnem kraji je, da, kar si vincarski sin ali hčer zasluži, to vse sme hraniti pa tudi zapraviti. Zato pa se vincarski sinovi tako lehko spridijo, ker zgodaj v krčme zahajajo, smodke kadijo in težko zasluženi denar zapravljajo. Posebno žalostno je, da stariši tudi male otroke s seboj v krčme jemljejo in jih z vinom napajajo, ter tako sami pohujšavajo. Bodi tedaj ta žalostna prigodba potreben nauk za stariše, da svoje otroke zgodaj strahujejo, da jih ne puščajo med društva, kder se lehko pohujšajo in spridijo, sicer bodo prepozno bridke solze točili, kakor jih zdaj točijo — pomilovanja vredni — Lembahžani.

Od sv. Miklauža pri Slov. gradci. (Lisjak.) Naglo prisopihal je v pisarno občinskega urada iz Marenberške pošte celjski „Kmetski prijatelj“. Ta list pa v resnici nima zastonj imena „lisjak“ ker tako skrit in zavit je prišel, da niti repa ni bilo zaslediti, po nosu njega pa tudi ni poznati, ker je imel nos še bolje dobelo zavit z lesičjim gnjezdišem, ker je menda po poti besede vdihal tako le: „Slavni občinski predstojnik! Prosim, berite pridno „Kmetskega prijatelja“ posebno pa dopis iz Mahrenberga in ravnajte se po njem. Potem mislim, da Vas gospod Dr. Šuc ne bodo več v koš dobili. Zdravo.“ Podpisa pa ni bilo. Naznaniti morem, da ta lisjak ni najšel prostora v naši pisarni, ter je mogel oditi na stranišče. Vi Marenberčani! pa pustite nas pri miru na naši slovenski zemlji, ter nam lisjaka ne porivate. Ako bi bili rep lisjaka zagledali, bi ne bili razrušili ležišča, ter bi njemu s sledečimi besedami pokazali pot. „Gehe zurück, von wo du gekommen bist“!“ Slovensko pa se lisjaku ne sme ukazati, ker ta revna stvar bi znabiti slovensko ne razumela. Kar pa zadeva koš č. g. dokt. Šuca

Digitized by Google

morem omeniti, da mi, kar nas zadeva, brez vseh tujih svetov sklepamo, č. g. dr. Šuca pa kot vrlega narodnjaka i poštenjaka spoštujemo i čislamo, ter vedno želimo, da bi nam Bog tega gospoda še mnoga leta, kot boritelja i buditelja našega naroda, ohranil. Vašega kmetskega prijatelja p. d. „lisjaka“ i pa vaših nasvetov iz Marenberga pa tukaj ne potrebujemo.

Občinski urad.

Od sv. Benedikta v Slovenskih goricah. (Priden Slovenec pokopan.) Blizu nas je kraj Trstenik imenovan; od ondot je čez Šavnico in Nasovski vrh pri treh križih malo uro proti Apačam do nemške meje, ktera se ne da prav določiti; blizo 50 let, kar starejši ljudi pomnijo, se ni nič premeknola. Trstenički kraj spada k mali občini „Sv. 3 kralji“. Tukaj prebivajo sami pridni narodni stanovniki; ni jednega nemškutarja dobiti; le škoda, da niso v moči za svojo krasno cerkvo više skrbeti in da tamo ni župnije. Na vse strani so lepi vrhi videti, posebno lep je Trsteniški vrh. Tam na konci stoji zala, bela kmetiška hiša med sadunosnim drevjem skrita, ktero so tudi Nemci dobro poznali. Ko stopiš v tisto hišo, je vse čedno, po izbi so lepe podobe razobešene. Koj spredej je videti v lepih mavričastih barvah tiskani „Peter Dajnkov očenaš“, kterega morebiti nikjer več ne najdeš. Prebivalci so priljudni, slovensko gostoljubno. Vsakega sprejmejo. Ali žalostni dnevi so prišli za rodbino. Očeta in mater tote hiše smo v kratkem pokopali. V tem domu so bili vredni kmetiški štarši, pridna slovenska mati Mica in oča Franc Vakaj. Oča ni bil žlahnega stanu, vender je veljal za Trsteniškega očeta. Imel je žlahne lastnosti. Bil je pošten, veren, pobožen, potrpežljiv. Nikdar ni bilo kakega prepira pri sosedih, pravico sta skazovala vsem ljudem, čislana bila povsod. Spomina vredno je to, da je oča veliko barantal z Nemci pa ni znal nemški, ne pisati, ne čitati. Nemci pa so imeli zaupanja do njega. Nikdar ni godernjal, da ne zna nemški. Lehko je prodal veliko volov, vina, žita, drv itd. Ni trebalo kakega tolmača: zdaj pa marsikteri zna nemški brbljati pa nima kaj prodati, ne reši nobenega zvelicavna nemščina. Hudoval se je oča Trstenički edino nad nekdajnimi šolami, iz kterih si je komaj nemški podpis ohranil; on reče: „Glejte, kteri smo takrat v šolo hodili, posebno pri sv. Ani, kder so nam samo nemščino v bučo tlačili, ne znamo nič, kakor jaz, Zemljič, Rajšp, Kranar, Kurnik, Senekovič, Berič, Supe, Prajndl, Žižek, Klobasa, Vajngerl“ itd. To slišite, ljubi Slovenci! Ko bi takrat že slovenski učili, bi morda bolje razumeli, kaj je ljubezen do maternega jezika?

Od sv. Martina pri Slov. Gradci. Dne 27. p. m. prejmem neko pismo s poštnim pečatom „Mahrenberg“, ktero takoj odprem, pa zagledam „Kmetskega prijatelja“ z dopisom: „Prosim, berite „Kmetskega prijatla“, posebno pa dopis iz Mahrenberga in ravnajte se po tem. Tedaj mislim, Vas ne bo več dr. Šuc v koš dobil“. To je meni preveč, kajti mi smo ponosni, da tako zvestega ravnatelja na čelu imamo, ker č. g. dr. Šuc ravna vse pri okrajnem odboru, kakor tudi hranilnici in ima vse v največem redu. Dalej me vender briga kaj neki ta list ima koristnega v dopisu iz Marenberga, pa ko ga prečitam, se začudim bedarijam. To si je v skrbi za nemščino pa saj te nikdo ne zatiruje; uči se še po šolah kakor se je podučevalo. Na dalje se pisatelj jezi in obrekuje „Slov. Gospodarja“. Ali vsaka stran Prijatelja kmetskega je polna jeze in sovraštva do slovenskih narodnjakov. Čitam dalje, kako da ta mož po dvakrat gre v cerkvo menda tam, kder se z glaži ali kupicami vkup zvoni, sicer bi mogel kaj pametnega pisati. Zanaprej prosim tedaj tistega dobrotnika iz Mahrenberga, naj pušti nas št. Martinčane pri božjem miru, mi smo zmožni sami časnike naročiti, kterih poželimo, in tudi vemo kaj je storiti, kaj je za opustiti, in ne potrebujemo v teh zadevah od vas nobenega sveta. Zdravo! W—n.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Iz Gradca so šli deželni odborniki Neupauer, Herman, Schreiner, Kotulinski pa graški župan k cesarju vabit k 600letniški svečanosti dne 1. junija, ker je isti den l. 1283 cesar Rudolf svojemu sinu Albrehtu podelil deželo štajersko. Cesar so pritrdili vendar djali, da se svečanost naj preloži na 11. den julija t. l. ker bodo takrat potovali k tistej svečanosti v Ljubljano. — Cesarjevič Rudolf govori spretno češki in se je v tem jeziku nedavno pogovarjal s češkim voditeljem dr. Riegerjem. Ta je svoje veselje izrazil povdarjajoč srečo češkega naroda, ki dobi kedaj cesarja, ki njegov jezik govori in spoštuje. — Poljski poslanci so lani dosegnoli, da se v Gališkem poprečna železnica postavi na državne stroške, za 21 milijonov. Državni zbor in še posebno tega železniški odbor, je ministrom naročil, naj vlada sama stavi železnico. Vkljub temu je poljski poslanec Kaminski vedel ministre napotiti, da so stavljenje železnice podelili Judu Schwarzu, ki je poslancu za posredovanje obečal 625.000 fl., ker se pa Jud brani toliko plačati, toži Kaminski in tako se je cela umazanost zvedela. Naši poslanci so vsled tega jako hudi, poljski pa so Kaminskega in prijatelja mu Volskiga kar izbacnili, da sta odložila poslanstvo. — Brambovski minister nasvetuje postavo, po katerej se ima ob času vojske poklicata 138.000 brambovcev, ki so tudi dolžni rednej vojski iti na pomoč, ako bi sila bila. Tudi

Digitized by Google

vrši se veliko posvetovanje vseh ministrov na Dunaji, naših in ogerskih. Posvetujejo pa se pod predsedništvom samega cesarja o tem, katerih železnic bi še trebalo postaviti, da bi se hitreje vojaki prevažali na meje proti sovražnikom! — Ogerskih poslancev je mnogo napravilo zavezo med seboj, da bodo nevarnemu naraščaju Judov nasprotovali. V Oseku je nek Jud sodnik. Nekemu trgovcu je v železniških vagonih na poti od Broda v Osek 150 svinj se zadušilo; lastnik toži in pozove nekega g. Pfeiferja za pričo. Ko sodnik Jud tirja prisego, odbije Pfeifer zahtevanje rekoč: kot kristijan ne prisegnem pred Judom.

Vnanje države. Francozi so res sklenoli vse prince iztirati; vendar nova postava še ne obvelja precej, ker starešinstvo nasprotuje. Zaprti princ Napoleon je zbolel pa izpustiti ga nečejo. Moral bode zagovarjati se pred sodnijo. — Nemški cesar Viljelm in njegov Bismark bolehata pa vkljub temu se močno zanimata za politične in vojaške reči. — Ruski car naznanja v posebnem pismu do naroda ruskega, da bode se dal maziliti in kronati s cesarico vred v Moskvi dne 27. maja. Okolo Varšave delajo pripravo, da precej spomladi lehko začnejo šance navažati. Papež so pisali nemškemu cesarju, da radi vse storijo in dovolijo v dosego cerkvenega miru na Nemškem, vendar tirjati se ne sme, česar naslednik sv. Petra dovoliti ne more. Za katoličane na Ruskem potrdijo papež kmalu več novih škofov. — Srbski kralj osnoval je nov red za odlikovanja (orden). Imenovan bode: red belega orla. — V Carigradu so vojaki silno nevoljni, ker uže dolgo niso prejeli nobene plače, 2000 bab, večjidel vojaških vdov, pa je napalo hram finančnega ministra in kričaje in razsajaje tirjalo podpore. Moralo je vojaštvo s policaji nad zdivjane ženske in odpoditi, se vé brez podpore. Slišati je tudi o zarotnikih, kateri hočejo sedanjega sultana odstaviti ali celo ubiti. — V Arabiji razsaja kolera, posebno v Mohamedovem mestu, v Meki.

Za poduk in kratek čas.

Jezik v ljudskih šolah na Slovenskem.

(Odkritosrčna beseda slovensk. kmetu.)

Zapisal dr. Jos. Sernec.

III. Dobro v materinščini izšolani ljudje lehko dobijo povsod službe, če tudi se v malih šolah niso učili: ich gehe, du gehst itd. V nemškem Gradci, v gornje-štajerskih rudah je veliko tisoč slovenskih hlapcev, dekel in delavcev. Mnogi si zaslužijo dokaj denarjev, da si potem v zmiraj ljubljeni slovenskej domačiji kupijo kakšno posestvo. Veliko naših ljudij si lehko tudi na slovanskem jugu, na Hrvatskem, Srbskem, Bolgarskem dobi služeb pa jim ni treba znati nemški. Dosti je, če so v ljudskih šolah se dobro izučili.

Tedaj pri vseh tistih otrocih, ki z 12. ali 14. letom popolnoma izstopijo iz male šole, ni treba več, kakor da so v slovenščini vajeni in podučeni o vsem potrebnem. Kamorkoli jih potem postaviš, povsod si bodo vedeli pomagati, in če bo jednemu ali drugemu pozneje treba. da zna nemški, vsaj se tega v pol letu od samega sebe nauči. Za to mu ni treba ljudskih učiteljev, da izvé, da je hiša po nemški „Haus“. pes „Hund“, itd. Tega se v vsakdanjem življenji lehko in gotovo nauči. Za to praktično učenje nemškega jezika ni treba ljudskih učiteljev, niso za to plačani!

Kaj pa je s tistimi naših otrok, ki grejo po dokončanih ljudskih šolah v latinske ali v realne šole?

Tudi na to je lahko odgovoriti. Šole so osnovane zavoljo otrok. ne pa zavoljo profesorjev. Tedaj morajo profesorji tako učiti, kakor je otrokom najkoristneje in najleži.

Če tedaj otroci v slovenščini in v vseh predmetih ljudskih šol dobro podučeni pridejo v srednje šole (gimnazije, realke), jih morajo podučevati slovenščine zmožni profesorji ne pa tujci, ki niti slovenski ne znajo, niti nimajo srca do našega ljudstva, in pogrešajo ljubezni do naših šeg, do našega jezika.

Slovenskim, mladim dijakom ali študentom se morajo dati slovenskega zmožni in Slovenca ljubeči profesorji in zdaj še le začne tisti čas, ko se bolje doraslemu otroku tudi lahko več naloži. V teh srednjih šolah naj se poprimejo tudi nemščine, ali pri Terstu in Gorici italijanskega jezika.

V 8. letih srednje šole mora se pa otrok ali mladeneč popolnoma naučiti nemščine, ker nobeden ne bo tajil, da mora tak, ki postane uradnik ali duhovnik ali profesor v Avstrijanskem cesarstvu, tudi nemški znati popolnoma. —

Tako potem dobimo na zadnje samo takih uradnikov, duhovnih in posvetnih učiteljev, kteri so popolnoma zmožni slovenskega jezika, in nobenemu ne bode več na misel prišlo pošiljati med slovensko ljudstvo nemške tožbe, nemške razsodbe in ukaze. Nobeden nemški razglas se ne bode več nabil na tabli pri županski pisarni v slovenskej vasi, nobeden ne bo več hodil z nemškim dekretom od Poncija do Pilata, dokler ne najde kakega tolmača, ki mu krivo ali resnično raztolmači tuje besede, nobeden protokol ali zapisnik ne bode več se pisal pri uradih v drugem jeziku, kakor v tistem, v kterem stranka sama govori, in vsaka priča bo potem vedela, kaj podpiše, če se jej prečita slovenski zapisnik, vsak, ki podpiše dolžno pismo ali

Digitized by Google

kupno pogodbo, bode poznal vsako besedo, ktera stoji v dotičnem pismu.

Vsaj veste vsi, kolikor zmotnjav, nesreče pa tudi goljufije se je že zgodilo, da je Slovenec podkrižal ali podpisal nemško pisanje, koliko krat se čuje v pravdah, da se je Slovencu drugače v slovenski jezik pretolmačilo dotično pismo, kakor se je glasilo v nemščini!

Razvijati se more narod samo, če se mu poda dušna hrana v maternem jeziku. Srečen isti narod, ki ima dovolj mož, ki mu pišejo dobre knjige in časnike v svojem lastnem jeziku. Srečen narod, v kterem najvišji in najubožniši rad sega po knjigah in časnikih za svoj poduk in za oblaženje svojega srca!

Uže zdaj se vidi velika razlika med takim slovenskim kmetom, ki dosti kaj bere, in tistim, ki nič ne čita. Kakor se prvi uči gospodariti, varčno živeti, in se ogibati grdih besed in grdega obnašanja, tako ostaja drugi surovina, razuzdanec in zapravljivec.

Kolikokrat divjajo naši fantje po vaseh, se pretepajo, ubijajo in kako britko je potem slišati, da je ta ali oni vrli fant ali ubit, ali tako ranjen, da ostane za vse življenje nesrečen! — Drugi vrli fantje pa morajo v ječo zavoljo hudodelstva težkega telesnega poškodovanja ali zaradi uboja, pa morajo tam živeti v tovaršiji s tatovi in tolovaji, kjer se gotovo nič dobrega ne učijo.

Navadimo pa fante v šoli toliko, da vsak rad v prostih urah bere dobre knjige in časopise, bode jih kmalu sram obnašati se kakor divjaki in grdo govorjenje in hujskanje med njimi bode začelo ponehavati.

Vse to kaže boljšo prihodnost našim otrokom, ako se pametno v malih letih podučujejo v vsem koristnem in dobrem, kar je pa mogoče le v maternem jeziku. To bode zdaj vsakemu dovolj jasno. Občna omika prodere v naše kmečke in mestne hiše le, če nas podučujejo naši slovenski učitelji v našem premilem maternem jeziku.

Naš narod je po duhu in telesu od Boga prav obdarjen, posebno dosti bolje obdarjen, kakor nemški narod. Ako dobi še svojo naravno hrano, to je če bode ves poduk in pa vse uradovanje opravljajo se v slovenskem jeziku, potem bodemo pravi biser v cesarskej kroni avstrijskej.

Znanje, umno gospodarstvo, varčnost, treznost, blagostanje in pravi krščanski duh se bo nahajal v vsaki hiši in bajti. Vsaki bode ponosen na to, da je Slovenec. Ohranili si bodemo svojo narodnost in s tem pa tudi svoje čednosti in celo svojo prihodnost.

Ljubi slovenski očetje in matere! Prevdarjajte te besede! Iz njih se vidi, česar je treba Vam in Vašim otrokom, iz njih se vidi kdo je vaš pravi prijatelj, namreč da so Vaši pravi prijatelj le tisti slovenski gospodje, kterih nikolini sram, izreči pred vsem svetom, da so Slovenci, in kterih ni strah potegovati se za pravice Slovencev, akoravno imajo zavoljo tega trpeti veliko hujskanja, napadov in obrekovanja od strani naših odpadnikov in nekterih nam sovražnih Nemcev. Vsaj nebi radi in neustrašljivo preterpeli vseh teh britkostij, če ne bi vedeli, da se borimo za bodočnost krepkega, bistroumnega pa dozdaj nesrečnega naroda slovenskega, kteri narod se pa bode in mora okrepčati v vsem, če le povsod spozna svoje prave prijatelje svoje prave učitelje!

Smešnica 6. Lovec čepi za prelazom in čaka lisjaka pa ga ne more dočakati. Nevoljen vzdigne se, da bi čez prelaz skočil, pa o joj! tudi lisjak hoče od one strani ravno tam čez prelaz mahnoti in trčita obadva z nosovi tako močno vkup, da se vsak na svoji strani pogubi.

Rodoslav Rižnar.

Razne stvari.

(Milostljivemu knezu in škofu) najponižnejšo zahvalo izrekajo čč. gg. župniki v Rušah, na Ptujskej gori in pri čč. oo. minoritih v Ptuji za darovani denar, kateri so dne 18. januarja t. l. vestno razdelili med uboge rodbine.

(Javna zahvala.) Preč. g. Lovro Potočnik, dekan v Gornjemgradu, blagovolili so šolsko bukvarnico v Vočni pri Gornjemgradu z zdatno zbirko podučljivih knjig pomnožiti. Presrčna zahvala! — Bog povrni!

Vočna, dne 3. svečana 1883.

Peter Strmčnik, krajni šolski ogleda. B. Dodič, učitelj.

(Mariborska čitalnica) začne v nedeljo 11. febr. postne jour-fixe. Prvič govori č. g. dr. Mlakar o govitej judovskej knjigi: Talmud!

(Goljufanje ubogih reservistov) očitajo županu Matijecu v Skomrih in Vitanjskemu pisaču Praunseisu. Bila sta uže pred sodnijo celjsko poklicana, pa sta prišla drugi dan zopet domov nazaj. Sodnijska preiskava se toraj ne vrši z njima v zaporu, ampak bila sta po prvem zaslišanji domov puščena. Praunseis se je baje na potu prehladil in zbolel.

(Stročja ves) pri Ljutomeru dobila je narodnjaka za župana; tem leži bodo pozabili nemškutarja, ki je rekal sosrenjčanom: „tumer pauer“. Zastran računov pa zavračamo dopisnike h dotičnim gosposkam.

(Od sv. Ilja pri Velenji) pišejo č. g. župnik, da jim ni bilo znano, kar je učitelj Kunstič na koru uganjal pa da pride kmalu vse v najbolji red. Želijo pa, da se kaj takega vselej najpoprej Jim naznani.

Digitized by Google

(Prestavljen) v Brežice je okrajni sodnik Cantoni, na njegovo mesto v Slov. Gradec pride dr. Fohn iz Celja.

(Mariborski župan) dr. Duhač je od cesarja potrjen.

(Volitve za okrajni zastop) bodo 26. februarja (veliki posestniki), 28. (obrtniki), 1. marca Maribor in sv. Lovrenc, 2. marca kmetske srenje.

(Notar v Šoštanji) baje bode nekov Finžger, kojemu je profesor Macun v Gradci spričevalo napisal, da uže pre slovenski zna. Celjski okrajni glavar Haas pa je prihodnjega notarja svak.

(Prusko-nemški ptič) J. Ihne, ki je v Ojstrem prusko zastavo razvil, v Hrastniku fabriko imel, jo baje užgati dal, g. Sarga oškodoval in zaradi tega pri celjskej sodniji tožen bil pa smel vsled dovoljenja viteza Waserja prosto okoli hoditi, je zbežal in šmuknil v Ameriko. Škoda, da ni vzel svojih celjskih prijateljev seboj. Imeli bi nekoliko rogoviležev, prusakov in Judežev menje.

(Umrl) je č. g. Janez Mohorčič v Celji, 70 let star.

(Graški dijaki) so napravili ples — Nemci — ter ondi podobo orožane „Germanije“ postavili. Ko so bili uže dovoljno okajeni, poslali so nemškim dijakom na Nemškem telegram s podpisom: „Germania irredenta“. Tako gadjo zalego izdajalcev redijo na vseučiliščih, za katera avstrijski davkeplačilci plačujemo, da uže omagujemo.

(V Središči) snujejo bralno društvo. Dobro!

Listič uredništva: Dopis od sv. Ilja v Slov. goricah nismo objavili, ker bi poročilo o pijanem župnjarji več žalilo, nego koristilo: prosimo drugič kaj! Mnogo dopisov odloženih je za prihodnji list.

Loterijne številke:

V Trstu 3. februarja 1883:	15,	89,	68, 34, 2.
V Linci „ „	64,	60,	27, 65, 32.
Budapešt „ „	68,	38,	75, 72, 3.

Prihodnje srečkanje: 17. februarja 1883.

Orglarska in mežnarska služba.

Pri farni cerkvi sv. Martina na Ponkvi poleg južne železnice bodete orglarska in mežnarska služba o sv. Juriji tekočega leta spraznjeni, in se oddajete.

Nastopiti se imajo tudi o sv. Juriji. Prošniki za ti dve združeni službi se naj do velikenoči osebno pri podpisanem farnem predstojništvu z dotičnimi spričevali oglasijo.

Farno predstojništvo sv. Martina na Ponkvi
dne 3. februarja 1883.

Učiteljska in podučitejska služba

v Ponkvi IV. plačilnega razreda je razpisana. Prošnje se naj vložijo do 15. februarja 1883 pri krajnem šolskem svetu v Ponkvi.

Okrajni šolski svet Šmarijski 29. januarja 1883.
Predsednik: **Haas.**

Kupiti želi

nek župnik malo posestvo s pripravnim stanovanjem in potrebnim gospodarskim poslopjem blizu farne ali podružne cerkve, najljubše v slov. bistriškem ali konjiškem okraji.

Ponudbe se naj adresirajo opravništvu „Slov. Gospodarja“. 1—3

Pri trgovcu J. Martincu v Mariboru se dobiva novo izišli

Venec
pobožnih molitev in svetih pesmi,

za četrti natis priredil preč. g. L. Herg, kan., obsega na 45 lepo tiskanih polah ali na 720 straneh obilno pobožnih molitev in 319 svet. pesmi.

Velja v usnje vezan sé zlatim obrezkom 1 fl. 60 kr.
na pol „ „ „ „ 1 „ 45 „
v „ „ z barv. „ 1 „ 50 „
na pol „ „ „ „ 1 „ 35 „
Nevezan . . . . . 75 „

Kdor več iztisov ob enem vzemo, dobi nadavek. 1—3

1—3 Zaloga

W. Blanke-ja v Ptuji.

„Marija žalostna mati“,
najbolj priljubljena in najceneja izmed vseh molitvenih knjig z mnogimi pesmami in lepimi molitvami. Velja v papirji vezana 50 kr., v usnji vez. 90 kr., s poštnino vred za 10 kr. več.

V isti zalogi se dobé:

„Fr. Hubad“, Pripovedke za mladino I. zv. velja 20 kr., s poštnino vred 25 kr.

„Ječarjeva hči“, benečanska pripovedka, velja 15 kr., s poštnino vred 20 kr.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 7. V Mariboru 15. februarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Hudobno izmišljena sebičnost slovenskim domoljubom.

Nemcem začelo se je toliko deniti, da mnogi izmed njih, zlasti konservativci, vidijo potrebo vsem Slovanom v Avstriji narodne pravice priznati. Liberalci pa še niso toliko pametni. Ti še vedno mislijo pravico imeti do jerobstva nad Slovanom in upajo, če uže ne vseh, vsaj nas Slovence pozobati. Zato nam branijo kolikor mogoče pot do omike in blagostanja na edino pravej, naturnej podlagi domače besede maternega jezika. Zmiraj še nadejajo se, da zastavijo slovenščini in Slovencem pristop v javne šole, urade in javno življenje. V to svrho jim je vsako sredstvo prav. Najgrše izmed vseh pa je, da iščejo in najdejo zaveznikov med Slovenci samimi. Kakor so Prajzi l. 1866. freimaurerske magjarske rovarje v zaveznike podmitali proti našemu cesarju in kakor so nekdaj Farizeji nesrečnega Judeža porabili kot izdajalca proti Sinu božjemu, tako lovijo nemški liberalci pri nas grdobnih zaveznikov in narodnih izdajalcev. Žali Bog, da jih vselej in dovolj najdejo. Svoj tabor pa imajo sedaj v Celji, kder izhaja nemškim liberalcem v korist Slovencem pa v sramoto nemškutarski listič, imenovan: Kmetski prijatel.

Ta listič niso osnovali slovenski domoljubi, ne podpirajo ga pravi Slovenci, ampak Nemci in nemškutarji. Sprva se je kaj pohlevno in ponižno Slovencem bližal, a domoljubi smo precej zapazili lisjaka ali volka v ovčji koži.

No, in sedaj lahko vsak vidi, kakšne krempeljčke da ima. Vkljub silnemu zatajevanju vendar svoje prave nature zakrivati ni kos. Dosledno napada, grize in trga vse, kar bi Slovencem bilo na korist v narodnem oziru. Zlasti pa se zaletava v narodne može, v slovenske domoljube, da jih ogrdi, osmeši pred ljudstvom in spravi ob zaupanje pri narodu in tako nemškutarskim zveličarjem pomaga na konja.

Ker tako dela v vsakem listu in skoraj na vsakej strani, sklepamo, da je to njegov glavni namen. Slovencem je treba prave voditelje vzeti in potem se z njimi lehko dela, kar hoče! Tako misli!

Napada pa veljavnejše domoljube tako, da jim očita sebičnost. Pravi kmetom slovenskim: „sami veste, da ta gotovo ni vaš prijatelj, kteri si išče sam sebi dobička“. In taki sebičneži so mu vedno slovenski „voditelji“. Imenuje jih „prvake“, tudi: „sebičneže, hinavce, priklateže, zapeljivce, prvaške sanjarje, nesramneže, ki gledajo samo na svoj žep, za ljudstvo pa nič ne storijo“ itd. Vsak lehko vidi, da misli „Prijatel“ pri takih besedah na slovenske domoljube, zlasti na naše pridne deželne in državne poslance, na razne pisatelje, časnikarje, in sploh vse odličnejše narodnjake, na katerih besedo je narod poslušati po pravici vajen. Po imenu jih sicer lisjak ne navaja pa vsak vé, kam s svojim blatom meri.

Grdo je, če Slovenec v lastno skledo pljuva, sramotno je, če kdo lastno kri zatiruje pa takšno obrekovanje in natolcevanje najpoštenejših, požrtvovalnih mož, to je le najskrajnejšej podlosti mogoče.

Nobeden naših poslancev in domoljubov nima sebičnih namenov. Vsak želi iskreno le edino pripomagati, da se Slovenec izkoplje iz narodnega groba, da mu prisije solnce boljših dnij. Vsak je uže več ali menje žrtvoval in prestal za svojo narodnost. Nobeden ni kaj dosegel zato, ker je bil slovensk domoljub. Nasprotno, nekateri izmed njih trpijo hude napade, krivice, preziranje in zatirovanje za tega voljo. Marsikteri bi bil zaradi svojih izvrstnih lastnostij kaj boljega postal ali dobil, toda njegovo slovensko domoljubje mu je škodovalo. Zgledov imamo v vsakem stanu. Opozorimo samo na prof. Šumana, Pajka, Glaserja, Žitka. Ti so morali celo slovensko domovino zapustiti in tukaj pošteno dobljene službe Nemcem prepustiti. G. dr. Vošnjak si še ni kupil grajščine, kakor

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

nemški liberalni poslanec Schindler, M. Herman ni države sebično za 64.000 fl. oškodoval, kakor liberalec nemški Brandstetter. G. Kukovec ni okrajnemu zastopu 4000 fl. dolžen ostal kakor nemški liberalec Seidl, baron Goedel ni postal minister, kakor nemški liberalec Giskra, ki je potem kot milijonar umrl. Dr. Šuc še sedaj ni ne škof pa ne prošt, Žolgar še niti šolski nadzornik ni. Tudi z bankami ni imel nihče pri nas toliko opravka, kakor celjski freimaurerski pokrovitelj Foregger. Slovenskih pisateljev in časnikarjev ni nobeden tisočakov si prihranil, kakor nemški liberalni pisači pri „Tagespošti“. — Tomšič, Juršič in Prelog umrli so ubogi.

Med slovenskimi domoljubi je dokaj požrtvovanja; to je res. Da bi pa bili tam sebičneži, to ni res, kajti kder ni penez upati, tje ni treba mošnje nositi. Pač pa so naši nemškutarji prav grdobni sebičneži, katerih mnogi so to postali, kar so, le za to, ker so nemškim liberalcem pete in roke lizali, svoj narod zatajevali, svoj jezik zaničevali. Zgledov imamo povsod dosti.

Kateri nemškutar tedaj misli sam sebe oprati in osnažiti s tem, da slovenskim poslancem in slovenskim pisateljem, zlasti časnikarjem, očita sebičnost, ta ni prijatelj resnici in črni in blati sam sebe v nesramni obraz! Držite toraj jezik varčneje za plotom, revni nemškutarji, dokler ste vsled sebičnosti toliko umazani vi in vaši nemški liberalci!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Hmeljarstvo.*)

Spisal J. Grah.

I. Ko sem zadnjo štev. „Slov. Gospodarja“ od 8. febr. čital, ki govori na prvem mestu o kmetijskem shodu v Celji in o potovalnih učiteljih kmetijstva, zazdelo se mi je potrebno, da to, kar je g. prof. Wilhelm govoril ta čas po nemški, to v tem cenjenem listu nekoliko povem v slovenščini, da svojo tedaj dano obljubo spolnim. Dostaviti tudi hočem še, kar sem 9. nov. v Žavci pri hmeljarskem shodu slišal in videl ter si tudi od drugih pripovedovati dal, da te prekoristne reči pridejo bolje med ljube Slovence v prevdarek, ktere utegnejo našo celo spodnjo Štirsko v kratkem času mogoče čisto predrugačiti, kar se kmetijstva tiče.

Poročevalec v zadnjem listu ima čisto prav, ko reče, da jaz nisem imel več volje po slovenskem razlagati, ker so vsi kmetje vže odšli, Nemci pa so tako zastopili profesorjev govor! In kakor so z veseljem popred pozdravili Slovenci naznanilo, da se jim bo to po slovensko razlagalo, tako so potem Nemci z odobravanjem ploskali, da jim ni bilo treba poslušati jim menda ne dobro vščega — slovenskega jezika.

Take neopravičene napake sem opazoval pri vsakem kmetijskem shodu. Povabijo se kmetje, da se jim razlaga kaj o kmetijstvu. Pridejo, poslušajo, se spogledujejo, naposled pa jo popiha eden za drugim iz dvorane v gostilnice, da si jezo ohladijo, ker govora v nemškem jeziku niso zastopili. Kaj takega se pač menda na celem svetu ne godi! Včasih se jim na zadnje (če je še kdo tukaj) kaj površno prestavi in dosti je za kmeta ta Lazarjeva drobtina! Po časnikih pa se bere: toliko in toliko je bilo zbranih in zgoraj mislijo, da je za kmetijstvo vže vse storjeno. Vprašajte pa kmeta koliko mu taka predavanja koristijo, boste drugače podučeni! Da se kmetje ne brigajo več toliko za te kmetijske shode in predavanja, je po moji misli edino to krivo, ker se jim ne razlaga v njim razumljivem govoru. Ni to krivica, da kmet plačuje za kmetijske šole in potovalne učitelje, pa nima niti ene koristi od njih? Ni moja misel in naloga o tem dalje govoriti, zatoraj naj začnem kar o hmeljoreji.

Če pogledamo za 10 in 15 let nazaj, vidimo našo ljubo domovino v strašnih težavah, to posebno na polji kmetijstva. Slabo vreme, toča, živinska kuga in slabi sejmi, slabe cene za razne pridelke (to vsled konkurence zunajnih držav), trsna uš, velika štibra itd. so spravile kmeta čisto v obup. V veliko žalost se vidi, kako popušča kmet za kmetom svoje ognjišče, da, v jezi ga razdere do tal, ter zapusti za sabo pustinjo, kakor se je n. pr. godilo to za časa Turkov! Veliko jih je vže tudi pobegnilo v njim neznane kraje, v Ameriko. Tako ravnanje pa škoduje sosedom, ker po tem pridejo kmetijstva v nič, pod ceno, in trpijo na kreditu. Če bo šlo dalej še tako, bodo kmalu naši lepi kraji uničeni, hribi postali bodo gole pečine, po katerih bo voda ob deževji drapala in v nižavi še ostalega, marljivega kmeta podsula. —

Splošni svetovni položaj in napredek sili vsacega posamez, posebno pa vsak obrt posebej, da se spopolni, da svoje dohodke povekša po boljšem uporabljenje svojih izdelkov. Kakor vsak trgovec preračuni natanjko svojo nakupljeno robo, ter jo primerja s prodajo, da najde svoj račun za obstanek, tako ni nič druzega, kakor trgovstvo, pri kterem kmet svojo rajtengo najti mora, če noče s časom v dolgove zabresti, kateri ga zmirom globokeje pogrezujejo in naposled uničijo.

Zemljišče kot sredstvo za opravljanje, kmetijski izdelki kot blago in kapital za vzdržavanje svoje kupčije (kmetijstva) mora zmirom

*) Prijatelje pri kmetijskih podružnicah opozorujemo na ta izvrstni sestavek. Ured.

Digitized by Google

v ravnotežnji ostati z njegovimi stroški, če hoče zgoraj omenjenim terjatvam zadostiti.

Vidi se pa žali Bog prepogosto, da tam, kjer se tako ne ravna in ne računi, gre kmetija rakovo pot in potlej pride sirovščina in stotina drugih nadlog in z njimi razni sveti, kako naj bi kmet to pa to poskusil in upeljal ter kmetijo zboljšal. Med takšne svete spada tudi hmeljarstvo. (Konec prih.)

Vinograd.

II. Za zobanje najboljša plemena so: 1. Žlahtnina muškatna. 2. Kerhljikovec. 3. Žlahtnina bela. 4. Žlahtnina pariška. 5. Žlahtnina rudeča. 6. Muškat sivi. 7. Muškat črni. 8. Muškat beli. 9. Muškat rudeči ali rujavi.

Druge vrste: 1. Moršina modra. 2. Plavec rumeni. 3. Portugiška rana modra. 4. Žlahtnina kraljeva. 5. Babova rudeča. 6. Mušica zelena. 7. Mušica rana. 8. Damascen rani beli. 9. Kozji sés. 10. Laški moder.

Za brajde: 1. Moršina modra. 2. Gosjinog modri. 3. Izabela modra. 4. Cesarski penj. Posamezna plemena razločujejo se med seboj po listu in lesu (rozgi). Nekteri listi so spodaj klobučini podobni, drugi so volneni, zopet drugi čisto gladki.

Preden se odločiš za to ali uno pleme imenovanih trt, treba bo s kakim izvedenim strokovnjakom posvetovati se; posebno pa je treba gledati na tla in lego vinograda, kajti nima vsak vinograd potrebnih lastnosti za vsako trtno pleme. Pri tem pa je še pomniti, da se iz hladnejšega v toplejše podnebje presajena trta navadno dobro obnese, nasprotno pa malokedaj. Najprevidnejše pa zmirom oni vinorejec ravna, kteri si priredi v svojem vinogradu posebno gredo v poskus različnih trsnih plemen in ta ona plemena, ktera so se več let zaporedoma kot najboljša za ista tla in lego izkazala bo odselej v svojem vinogradu zasajal in množil. Taki trud se vsikdar dobro izplača.

Eno- do triletna žvica (ključ s koreninicami) in pa sajenik (t. j.. mlada trta iz pregostega trsja) so trte, s kterimi se vinograd zasaja.

Sadi se naj v vrstah, ktere so po 1 meter narazen. Vrste naj gledajo proti poldnevnemu solncu! Zakaj? — Vsakega sajenika naj pride v zemljo 4 do 5 dm., po toliko naj tudi stoji jeden za drugim. Tako delajo v imenitnem samostanu Klosterneuburgu blizo Dunaja, kteri ima največe vinograde v Avstriji in kjer je slovita sadje- in vinorejska šola. Enaka šola je tudi v Mariboru, na Slapu in v Gorici.

Premije vrlim gozdarjem na Štajerskem kmetskega stanu odredilo je ministerstvo poljedelstva. Takih premij nastavljenih je 12, ena znaša 5 zlatov, dve vsaka 4 zlate, 4 vsaka 3 in 5 vsaka 2 zlata. vkup 35 zlatov. Dobiti pa zamore takšno premijo priden gozdar v goratih krajih, ako je lani ali letos najmanje 1 hektaro veliki kos goličave pogozdil z zasajanjem drevesc, k večjemu po 2 metra narazen. Zasajena drevesca morajo takšna biti, ki za tamošnji kraj sodijo. Za premijo pa mora vsak prositi do 15. julija 1883 pri c. k. deželnej gozdarskej inšpekciji v Gradci ali pri c. k. gozdarskih komisarjih v Judenburgu in Mariboru. Gosposka pregleda potem do jeseni nagozdeno zemljišče. Kdor velike kose nagozdi, temu sme c. k. namestnik tudi več premij priznati.

Dopisi.

Od Savinje. (Pri seji kmetijske podružnice) se je veliko o novih dačbenih predlogih govorilo in sklenolo, naj se prosi centralni odbor kmetijske družbe, da se na visoki državni zbor obrne s to prošnjo, naj se kmetski stan pri novem dohodninskem davku izvzame, ker je vže itak po gruntnem davku hudo zadet in naj se hranilnične uloge do 1000 fl. od davka izvzamejo. Tudi se je sklenolo naložiti poslancema tega okraja v državnem zboru gg. dr. Vošnjaku in dr. Forregerju, da se v tem smislu pri obravnavi omenjene postave izjavita. G. profesor Wilchelm iz Gradca je o hmeljarstvu govoril posebno o stroških novega sadeža in obdelovanji, in dobro na srce položil, da se nihče čez svoje moči v hmeljarstvo naj ne spušča, ker so stroški veliki, cena pa pri nobeni reči tako ne menjava, kakor ravno pri hmelji. Lansko leto je bilo zapeljivo, ker je bil hmelj drag. Vsled tega je uže mnogo kmetov začelo hmelj saditi in se v dolge zakapati, češ da bode mogoče v dveh letih vse poplačati. Kaj pa če spodleti, malo priraste ali cena padne? Bila so uže leta, ko se je moral cent po 20 fl. prodati in še stroškov blizu povrnil ni. Pridejo sicer tudi leta, ko se stroški po trikrat povrnejo. Da se včasih malo hmelja pridela, temu je krivo slabo vreme, toča, posebno pa bolezni in razni sovražniki hmelja. O teh je g. prof. veliko govoril pa žali Bog samo v nemškem jeziku in so kmeti nerazumevši ga vsi pred koncem všli. Ali ravno za kmete bi bilo potrebno takih potovalnih učiteljev, ki bi v živi besedi učili in spodbujali v tem za našo kmetijstvo veleimenitnem predmetu, kateri sedajna leta še najboljših dohodkov daja. Ž...v

Iz Ljutomera. (Preselitev vincarjev.) Že lanskega leta je bilo slišati, da se bode sedajni vincarski red spremenil. Vzrok temu je sedajni nered, posebno med vincarji samimi, kateri se smatrajo v najnovejši dobi menj ali več kot soposestniki svojih gospodarjev, in to na ta način, da imajo biti gospodarji sedaj od njih odvisni. H temu se je pridružila

Digitized by Google

še neka druga misel ali moda, namreč, da vincar in njegov gospodar sta si postala popolnoma dve tuji osebi. Posebno naši mlajši vincarji ne štejejo se več kot posli, kot udje gospodarjeve rodbine, v katere ima gospodar posebno zaupanje, katerim izroči svojo reč v oskrbništvo, ampak so mu popolnoma tujci, kojim ni mar za gospodarjeve reči; gledajo samo le na svoj lastni hasek, da, celo nekateri so zadosti hudovoljni, svojega gospodarja ogoljufati ter mu napraviti nekakšno škodo. Kot važen vzrok sedajne nevolje je tudi dolgi rok med odpovedanjem vincarske službe in med preseljevanjem. Dozdaj je to trpelo prek tri mesece; v tejistej dobi pa so nevoljni vincarji imeli priložnost, maščevati se nad svojim starim gospodarjem; in napravili so mu po mogočnosti veliko škode. Zatoraj bode menda vsem gospodarjem všeč, ako rok med odpovedanjem in preselitvo bode kratek. Tudi naša gospodarska podružnica je vzela posamezne točke službenega in vincarskega reda v zadnji seji dne 28. januarja in 2. febr. na pretres ter se je glede preselitve vincarjev ukrenilo tako, da bi naj se vincarjem služba odpovedavala med časom od 15. do 30. septembra: preselitev pa naj se vrši med 1. in 11. novembrom, t. j. do sv. Martina, kakor je bilo dozdaj. — Takrat si opravi novi vincar setvo; skrbi za potrebno krmo in gospodar nima nobenih sitnob zastran povrnitve semena, krme itd.; takrat je poglavitno delo v goricah vse opravljeno. Ako pa bi se vršila preselitev konec meseca februarja, kakor se od drugod nasvetuje, nastanejo iz tega največe sitnobe, posebno za gospodarje, kajti vincar, ki se bode imel seliti, bo zahteval od svojega gospodarja, naj mu povrne setvo, ter njemu bode hotel dokazati, koliko je posejal — več, nego je resnica; ravno tako bo spolagal vso krmo, tako da novi vincar ne najde nič, in gospodar skrbi zdaj za krmo! — Tako postane prepir za prepirom in najostudnejše sitnobe. Zato se nam zdi, da bi ta reč po našem predlogu in sklepu bila najbolj primerna, pa da nebi iz nje nastale sitnobe.

Iz Konjic. (Zborovanje katol. polit. društva.) K zboru je prišlo toliko društvenikov, kakor že gotovo pet let ne, kar je dobro znamenje. Društveni predsednik pokažejo namalano trtno uš. ter povejo v kterih krajih v Evropi sploh, in v kterih krajih v Avstriji posebej se je ta mrčes vgnjezdil ter že neizmerno škodo napravil. Kterega trsa se trtna uš loti, začne hirati in na korenini se najde krof. Po mnenji zvedencev pospešuje vgnjezdenje in širjenje trtne uši, ako se v peščenato zemljo vejnik deva, boljši je živinski gnoj ali pa kompost. Ker se omenjeni mrčes neizrečeno naglo množi in širi, je treba vinogradnikom previdnim biti, da iz krajev sadežev za gorice ne kupujejo, ki so že okuženi, kar je sicer prepovedano, in pa brž naznaniti, ako se kje znamenja trtne uši pokažejo, da se veča nesreča odvrne. Društveni tajnik nasvetuje društvenikom, naj strastno in nepremišljeno v loterijo ne stavijo, kakor tista 72 let stara ženska na Dunaji, ki je 12.000 goldinarjev celó tujega denarja v loteriji zaigrala. Ni se vsak pod tistim planetom narodil, da bi se v loteriji obogatil. Tudi omenja, naj nihče srečk ali lozov takih velikih loterij in društev od drugod ne kupuje, ktere so v Avstriji prepovedane. In te so: „Srečke mest Amiens, Augsburg, Ansbach-Gunzenhaus, Antwerpen, Bari, Barletta, Brüssel, Bukarest, Freiburg, Finnland, Florenc, Genua, Hamburg, Lille, Neuenburg, Neapel, Ostende, Venecija, Reggio, Raab-Grazer, Pappenheim, Pariz in Rotterdam.“ Kdor bi si takošnih srečk nakupil, bi se mu vzele in bržčas bi moral iti v kajho kaše jest. Sploh je treba vsakemu previdnemu biti, da ga kak neznan človek ne ocigani in ne opehari, ker se ciganov in sleparjev mnogo po svetu nahaja. Narodni kmet R. se zahvaljuje društvenikom za denar, kterega so pri zadnjem zboru prostovoljno darovali, da je bilo mogoče par eksemplarov „Slov. Gospodarja“ za društvenike naročiti. Navdušeno priporoča zbranim, naj ta list pridno in pazljivo čitajo, za kar gotovo ob nedeljah in praznikih nekaj časa najdejo, kajti mariborski „Slov. Gospodar“ sedajno vlado in vse dobro podpira, „Kmetskemu prijatelju“ po domače „Celjskemu lisjaku“ pa naj kožuh stepejo in ga pred vrata postavijo ali pa v ogenj vržejo, če pride koga ciganit, piška lovit in purane hrustat. Pri tomboli se je med drugimi dobitki lepo število raznih Mohorskih bukev razdelilo, ktere je bil slavni odbor Mohorske družbe pretečeno jesen zastonj v Konjice poslal, za kteri dar se mu s tem presrčno zahvala izreka.

Iz Celja. (Veselica), ktero je priredilo katol. podp. društvo pretečeno nedeljo 4. febr., obnesla se je vrlo dobro. Pevski zbor, ki šteje 24 udov, rešil je svojo nalogo po splošni sodbi, izvrstno. Pošteno zaslužena je bila toraj zahvala, ktero je pred tombolo izrekel g. načelnik, g. pevovodji in gg. pevcem, g. Vinktoru Krušič za njegov krasni samospev: „Cavatine Nr. 12“ in g. Ivanu Gaberšeku za njegov šaljivi govor „o vinu“. Z velikim veseljem smo poslušali ljubeznjivo pismo, ktero so poslali premil. gosp. knezoškof lavantinski katoliškemu podp. društvu kot odgovor na društveno čestitko k Njihovem 20letnem jubileju. Okoli 170 oseb, Slovenci in Nemci, je igralo potem tombolo. —

Iz Maribora. (Razne novosti.) V čitalnici je č. g. dr. Mlakar o židovskem Talmudu tako izvrstno in zanimivo razlagal, da je prošen bil nadaljevati. — Tukajnšji liberalci lovijo za volitve v okrajni zastop pooblastil, kakor da

Digitized by Google

bi bili znoreli. Tega jim res ni treba, saj jih volilni red dosta močno varuje. — G. Puhelt, ravnatelj železniški pri sv. Jožefi, gre v pokoj. Naj le gre na prusko Nemško nazaj, od koder je prišel. Slovence je dosta dolgo nadlegoval. V Pobrežji je pogorel J. Reibenschuh. V Leitersbergu so zmagali pri volitvah za srenjski zastop narodnjaki, v Oseku pa propali, ker je iz Würtemberga „privandrani“ g. Pfrimer pooblastila pobral in Kornfelda potisnil na županski stol. — Na gimnaziji se je zopet slabo učilo. Dijaki nosijo polne koše samih dvojk.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so slovenskemu predsedniku dežele Kranjske podelili red železne krone II. vrste in s tem pravico do plemstva. Slovenci se tega povsod močno veselijo. — Ministri naši in ogerski so se v vzajemnem posvetovanji na Dunaji prepričali, da zavoljo vojaštva in vojske treba še jedno železnico iz Ogerskega na Gališko postaviti, to pa iz Munkača čez Karpate v mesto Strij. Slovenski poslanci so se pri ministru Pražaku pritožili zoper to, da nekateri sodniki še zmiraj nečejo slovenskih zapisnikov in slovenskih vlog slovenski reševati; minister je obljubil storiti, česar treba za djansko jednakopravnost. — Zavoljo poslanca Kaminskega sklenil je državni zbor izvoliti odsek 15 poslancev, ki imajo celo reč preiskati. Ob enem postopa tudi sodnija zoper Kaminskija pa uže je čuti, da ni toliko zakrivil tega, kar nemški liberalci pravijo. Kedar bo reč jasna, poročamo več. — Nemške kmete lovijo liberalci v posebne „Bauernvereine“, da bi jih za sebe dobili, posebno sedaj v Salcburškem pa to, kar jim kot med v zobe mažejo, to so konservativci kmetom uže davno na srce polagali. Tedaj ni nič novega za kmete. To je tudi krivo, da s „Bauernvereini“ nikder prav naprej ne gre, posebno na Štajerskem ne, čeravno liberalni listi vedno hujskajo. — Mnogo tožeb slišati je radi tega, ker nekteri okrajni glavarji silno ostro postopajo zoper župane in jih kazniti žugajo; posebno hudo nekateri pritiskajo na župane in srenje zavoljo stavljenja novih šol; tudi je na spodnjem Štajerskem več uradnikov političnih, ki ne umeje slovenski pa le na komisijone hodijo; želeti je tukaj res skorajšnje pomoči. Takšen uradnik dela sebi in strankam in uradu neprilik. — Koroška vlada je 12.000 fl. dala kmetijskej družbi, da nakupi semena za vsled povodnji oškodovane posestnike. — V Budapešti pripravljajo veliko razstavo za l. 1885. — Pravoslavni nadškof Sava v Sarajevu je od cesarja prejel veliki križec Franc-Jožefovega reda.

Vnanje države. Francozi še ne vedó, kaj bi s svojimi princi storili; poslanci jih hočejo vse izgnati, starešinstvo pa le tedaj, če se zoper republiko pregrešijo. Princ Napoleon se je podal na Angleško. — Nemški cesar je precej hud na večino državnega zbora, ki neče oficirjem večjih penzijonov dovoliti: žuga jih poslati domov in razpisati nove volitve. — Na Ruskem v Petrogradu je umrl katoliški nadškof Fijalkovski; tedaj ni dolgo živel po vrnitvi iz prognanstva. — Donav teče v treh strugah v Črno morje pa le srednja, Sulinska, je za večje ladije dosta globoka, in da se vsako leto iztrebi, doplačujejo evropske vlade vse, katerih ladije ondi vozijo. Celo reč oskrbljuje komisija, pri katerej je vsaka večjih vlad zastopana, avstrijski zastopnik je predsedoval; toda po turškej vojski so Rusi prodrli do Donava in Rumunija in Srbija ste neodvisni kraljestvi ter pravite, da nima nihče drug ondi zapovedati in komisijonirati. Angležki ministri so toraj sedaj sklicali poslanike vseh dotičnih vlad v London, da se ondi porazumejo pa ni verjetno, da se bodo. — Črnogorci so Turkom rekli, naj jim precej prepustijo vse pokrajine, katere so v zadnjej vojski si priborili. Ali Turki odlagajo in sedaj so Črnogorci vladam naznanili, da si vzamejo po sili, kar jim gre. Turški sultan se je tega prestrašil in velevlade evropske zaprosil, naj posredujejo.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

Kako dolgo vže Slovani živijo v Evropi? Na to vprašanje nam primerjalno jezikoslovje odgovarja, da Slovani prebivajo v Evropi tako dolgo, kakor vsak drugi narod indoevropskega oddelka*). To je glede Slovencev tudi naš pesnik Valentin Vodnik imel pred očmi, ko je popeval: „Od nekedaj tukaj — Stanuje moj rod — Če ve kdo dru'zga, — Naj reče od kod“ mu je to znano?

Po opisanih uvodnih besedah ozrimo se sedaj na staroslovanskega kmeta tersi ga malo oglejmo, kako je po spričevanji zgodovine gospodaril? Sostavek posneli smo po čehoslovanskem tedniku „Svetozor“ 1882, štev. 30 in 31, pak deloma po knjigi, ki jo je 1879 izdala „Matica slovenska“ pod naslovom: „Germanstvo in njega upliv na Slovanstvo“.

1. Kakšno zemljišče so naši predniki našli v Evropi? Goste šume pokrivale so gorovje in doline. Ker se ob lesu ljudje niso mogli živeti,

*) O „starosti Slovanov v Evropi“ glej „Letopis“ Matice slovenske za 1881; obširnejše poročilo o Slovanih v obče in o Slovencih posebič pa najdeš v izvrstnej knjigi ki jo je izdala slavna „Družba sv. Mohora“ z naslovom „Občna zgodovina“ III. zvezek (srednji vek) stran 510—699

Digitized by Google

bili so prisiljeni skrbeti za to, da si pripravijo polje, na katerem bo jim rastel vsakdanji kruhek. Zatoraj so trebili goše, hoste, šume, les.

2. Narodi, koji so se pečali z lovom ali z ribarstvom, so šume vničevali s pomočjo ognja. Slovani ne tako.

Toti so namreč od najstarodavnejših časov pečali se s poljedelstvom. Ko bi hoste bili požigali, ne bi mogli dosegati svojega namena, ker bi iz korenja začelo rasti zopet lesovje, a krčenje štorovja bi jih stalo še več truda, dokler bi zemljo zamogli pripraviti za poljedelstvo ali kmetijstvo.

Zavoljo tega so Slovani les — sekali. To se je godilo navadno o zimskem času, ko ni bilo poljskega dela.

Bržčas nas na toto okoliščino spominja beseda „sečenj“, kojo za zimski mesec „januarij“ imajo Hrvati in Rusi. Slovani so požigali le travo in vsploh zelišče, kakoršnega niso mogli rabiti za svoje potrebe. A da je pri posekovanji lesa bilo treba veliko truda in potrpežljivosti, to se razumeva samo ob sebi. Še Nemec Widuhind o tem značaji Slovanov piše: „Utrjeno, truda in težav vajeno ljudstvo so: zadovoljujejo se z boro hrano in kar se drugim zdi težavno, da se komaj zamore prestati, zdi se jim skoraj kot nekaj, kar jim napravlja veselje“.

3. Koder so Slovani drevje spopodrli, tam so potem svet prekapali in pipali korenike ter še le sledečega leta so novino*) prerezavali s plugom, ki je bil navadno orodje za obdelovanje zemljišča. Plug ali oralo bil je pri vsakej hiši, ker je oranje bilo najimenitnejše opravilo starega Slovana. Pluge so delali možki udje družine sami, to pa ob zimskih dnevih.

Da je bil jako primitivno ali prosto napravljen, skoro da ni treba omenjati; železa bilo je na njem malo ali nič Za očiščevanje pluga služila jim je otika. V geologiškem oddelku muzeja v Pragi je nek stari plug, o katerem učenjaki mislijo, da je tako izgledalo oralo staroslovanskega kmeta.

4. Ker so Slovani redili konje in govedo, so si pri oranji pomagali z živino. Da opravilo ni bilo brez krike halabuke, si lahko mislimo. Na to prikazen nas menda spominja beseda „kričati“, katero danes rabijo Rusi za „orati“, t. j. za naš izraz: „orati“ se v ruščini pravi: „kričati“. Po narezanih brazdah sejali so seme ter potem vlačili s težkimi branami. Tretjina polja je vsakega leta bila zasejana z ozimino, tretjina z jarino, a tretjina ostajala je kot prelog neobdelana in samo za pašo sposobna. Orali so po dvakrat v letu za setev in po žetvi. Na njivah po žetvi razoranih so grude razbijali in tem načinom polje ravnali ter ga pripravljali za sledečo setev.

Na delo v tem času opravljano nas spominja ime „gruden“. S to besedo danes Slavjani imenujejo dva različna meseca: september in december. To bržkone po tem, kako so kje ljudje sejali: ali samo jarino ali pa tudi ozimino. Po hribih, kjer niso ozimine sejali zarad premrzlega zraka, so menda ob zimskej dobi, če so okoliščine dopuščale, ravnali zemljišče, odtod „gruden“ za december. Po krajih, kjer so sejali tudi ozimino, so grude lomili pred setvo, zatoraj „gruden“ za september, kakor v županiji Nitranskej na Ogerskem.

5. Brez dvombe so si naši predniki želeli bogate letine. Saj je od tote bilo odvisno njih blagostanje. Z najimenitnejšimi poljskimi opravki združevali so veselici.

Posebno častljivo so obhajali praznik žetve, ob katerem se je zbralo vse ljudstvo z duhovniki, ki so opravljali navadne obrede in tako pokazali, kako da čislajo poljedelstvo.

Nektere teh veselic so se ohranile do dneva denešnjega. Ob času žetve še sedaj imajo Slovani v obče najlepše slovesnosti. Slovenski kmet posebič si malokedaj vžije toliko radosti kakor o košnji in žetvi. Čeravno od jutra do mraka dela v potu svojega obraza, vendar se mu ne vnoža poskočiti še vzvečer ter domu gredé prepeva in vriska na vse grlo, da se razlega čez goro in plan. Kdo še ni slišal veselega prepevanja ob času povspraljanja jesenskih pridelkov? n. pr. turščice, repe. Poznaš li trlje ali terice? Mlatiči ne pozabijo na domlatke, ...

6. Želi so največ s srpom, sem ter tje rabili so tudi koso. Požete rastline vezali so v snopje, sušili v stavah na polji ter posušeno spravljali na škedenj, gumno, pod, kjer so žito zmlatili. Priobčevalec teh vrstic je imel v hrvatskem Podravji priložnost gledati, kako so si mlatiči na gumnu pripravljali neko posodo za mlatitev. Navadno je za to služil prazen polovnjakov obod. Mlatec vzel je v roke snop ter z istim mahal po posodi, da je zrnje letelo iz klasja; kar še je ostalo v slami, to so potem zmlatili s cepmi. Ta primitivni način mlatitve bo bržkone ostanek ali zapuščina starih Slovanov. Naši predniki so, kakor mi, ločili zrnje od plev z vejačo, z vejanjem na gumnu. — Kjer Slovani pred napadi sosedov niso bili varni, tam so v naglici spoporezali klasje ter spozaskrili v jamah s slamo nastlanih in od prihoda zraka dobro ločenih; po takih krajih so tudi očiščeno zrnje shranjevali, sicer so pa imeli primerne prostore, žitnice imenovane.

(Dalje prih.)

*) Nek „Gospodarjev“ dopisnik iz Konjic je enkrat vprašal, kaj da bi pomenjala beseda „nuna“, s katero Pohorci imenujejo zemljišče, s kojega so bili drevje posekali in koje jim rabi sedaj za pašo ali za njive, kjer še ni golo pečevje. Omenjeni izraz je očivestno navstal iz novina = novna = nouna = numna ali nuna.

Digitized by Google

Smešnica 7. Sv. Jeronim bil je naš rojak iz Strigove pri Ljutomeru doma. Na potovanji po Laškem pride v gostilnico. Mlad brezbožnež se njemu nasproti vsede k istej mizi in vpraša. kako daleč je sedaj od Strigovčana do osla? „Sedaj samo čez mizo“, odgovori sv. Jeronim.

G. Verbanova.

Razne stvari.

(Slovensko društvo) je naznanjeni občni zbor v Sevnici odložilo, ker imajo naši poslanci sedaj nujno delo in bi g. dr. Vošnjak ne mogel priti.

(Iz Dunaja) nam poročajo naši poslanci, da so pri ministru Pražaku bili in da jim je ta obljubil storiti, česar treba, da sodnije slovenske vloge slovenski rešujejo. Tožili so zlasti sodnijo gornjegrajsko in celjsko okrožno sodnijo. Več prihodnjič.

(Fiziko) spisal g. Čebular je ministerstvo potrdilo za učno knjigo v spodnjih realkah, gimnazijah in učiteljiščih.

(Srečke „Narodnega doma“) razpošiljajo poverjenikom in domoljubom.

(Krajni šolski svet celjski) se je pri dež. šolskem svetu pritožil proti odloku zoper slovenščino, kojega je okrajnemu šolskemu svetu bil na srce priložil velikanski in grozovenski „Kmetski prijatelj“, iz Koroškega privandrani dr. Glantschnigggg!

(Za volitve) v okrajni celjski zastop se naj v Celji osnuje poseben odbor, da postavi kandidate itd.

(Od sv. Jurija) v Slov. goricah se nam piše, da so ondi obhajali precej imenitno gostovanje brez navadnega truša. vreša, godbe in prežarjev. Imenitnost gostovanja priča čestitka poslana od preč. kanonika Herga v Mariboru in cesarskega svetovalca Walnerja v Gradci!

(„Kmetski prijatelj“) šteje v zadnjih številkah več stotin slovniških kozlov. Svoje „dekane“ pa maže s strdom nazivljajoč nekdajno delovanje katoliške Cerkve v šolah: „farško gospodarjenje“. Jeli, nemškutarski in liberalni dr. Glantschnigggg, to je vendar sladek med za tvojo „veličastno“ duhovščino, ki te baje „podpira“ (?)

(Krompirvahterca) poroča, da so celjski liberalci na pepelnico imeli „Häringsschmaus“ in postno pridigo — Fastenpredigt — pa ne pové, ali jo je govoril Prijateljev „dekan“ ali kdo drug! Škoda!

(V Kamci) je g. Posch bil v župana zopet izvoljen, kar je vsem prav.

(Ptujska čitalnica) ima 18. t. m. ob 8. uri zvečer veselico.

(G. profesor Macun) izda svojo „Književno zgodovino slovenskega Štajerja“ na lastne stroške.

(Za družbo sv. Mohorja) doteče nabiranje udov ta mesec.

(Železnico) iz Poličan v Slatino hoče nek g. Kollmann iz Gradca staviti.

(V Kaljevcih) je kondukter Reichel prišel pod Budapeštanski brzovlak, da je bil k priči mrtev.

(Č. g. Anton Čepin) duhoven sekavske škofije postal je župnik pri sv. Jakobu v Geisthalu.

Listič uredništva: Ponudbe zastran hiše za duhovnika odpošljemo dotičnemu gospodu na razpolago. Dopisi iz Dobrne, Konjic, sv. Janža, Ormoža, Ptujske gore, Laznice, Laporja itd. prihodnjič.

Loterijne številke:

V Gradci 10. februarja 1883: 88, 44, 79, 54, 53.
Na Dunaji „ „ 87, 24, 45, 54, 12.

Prihodnje srečkanje: 24. februarja 1883.

Prodati želi

Iz proste roke, malo posestvo s pripravnim stanovanjem in potrebnim gospodarskim poslopjem tik farne cerkve

Juri Trafela
v Selnici na Dravi pri Mariboru.

Lepo posestvo

v Frauheimu, ob velikej Tržaškej cesti se proda iz proste roke. Hiša je zidana ter ima lepe kleti, zraven je tekoča voda in 2 orala zemljišča s sadunosnim drevjem in travnikom. Kdor hoče pa zraven kupiti še gozd, njive, gorice, travnik, vkup 18 oralov, se mu tudi proda.

Več pové Miha Mohorko v Orehovi vesi (Nussdorf, Pfarre Schleinitz, Post Kranichsfeld). 1—3

Kočijo

1—3

s šipami in 4 sedeži proda prav po ceni za 100 fl. J. Denzel v Mariboru, Fabriksgasse.

---

†

Zahvala.

Vsem, kateri so našega očeta

Janeza Kojc-a

spremljali k večnemu počitku, izrekamo s tem presrčno zahvalo

Žalujoči otroci.

Sv. Vid pri Ptuji dne 28. januarja 1883.

Digitized by Google

Podučiteljska služba

se bodo podelila stalno ali začasno na sledečih dveh ljudskih šolah:

a) v Cirkovcih, trirazrednica v IV. plačilni vrsti, in

b) pri sv. Janži na Dravskem polji, dvorazrednica v IV. plačilni vrsti i s prosto izbo. Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca svečana t. l. dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet v Ptuji
dne 28. januarja 1883.

2—3 Prvomestnik:
Premerstein.

Priporočilo.

Na sejmih in ob drugih posebej naznanjenih dneh bodem v Jarenini, pri sv. Jakobu, sv. Jurji, sv. Ani, sv. Trojici, sv. 3 Kraljih. sv. Antonu vsakovrstne kože prejemal in je tudi tam zvesto in mogoče dober kup vdelane nazaj postavljal, tudi priporočim dobro usnjato blago.

Alojs Lehr,
3—3 usnjar v Apačah.

Kupiti želi

nek župnik malo posestvo s pripravnim stanovanjem in potrebnim gospodarskim poslopjem blizu farne ali podružne cerkve, najljubše v slov. bistriškem ali konjiškem okraji.

Ponudbe se naj adresirajo opravništvu „Slov. Gospodarja“. 2—3

Venec

pobožnih molitev in svetih pesmi,

za četrti natis priredil preč. g. L. Herg, kan., obsega na 45 lepo tiskanih polah ali na 720 straneh obilno pobožnih molitev in 319 svet. posmi.

Velja v usnje vezan sé zlatim obrezkom 1 fl, 60 kr.
na pol „ „ „ „ „ 1 „ 45 „
v „ „ z barv. „ 1 „ 50 „
na pol „ „ „ „ „ 1 „ 35 „
Nevezan . . . . . 75 „

Kdor več iztisov ob enem vzeme, dobi nadavek. 2—3

Hiša na prodaj.

V trgi Brašlovskem (Frasslau) je hiša štev. 14. proti ugodnim pogojem iz proste roke prodati. Hiša je zidana, z opeko krita, ima pri tleh 2 veliki sobani, 1 čumnati, 1 shrambro za jestvine, obokano kuhinjo in klet. Pod streho je še ena večja sobana. Na dvorišči je gospodarsko poslopje s kravjim in svinjskim hlevom, vse v najboljem stanji. Zraven ste dve njivi 13 ar, 30 □m. veliki, vrta 1 ara 65 □m. Posestvo sodi najbolje za kakega rokodelca.

Več pové lastnik Franc Sedounik v Ljubnem štev. 94 (Laufen, Bezirk Oberburg), pošta: Ljubno — Laufen. 3—3

2—3 Zaloga
W. Blanke-ja v Ptuji.

„Marija žalostna mati“,
najbolj priljubljena in najceneja izmed vseh molitvenih knjig z mnogimi pesmami in lepimi molitvami. Velja v papirji vezana 50 kr., v usnji vez. 90 kr., s poštnino vred za 10 kr. več.

V isti zalogi se dobé:

„Fr. Hubad“, Pripovedke za mladino I. zv. velja 20 kr., s poštnino vred 25 kr.

„Ječarjeva hči“, benečanska pripovedka, velja 15 kr., s poštnino vred 20 kr.

5-8
Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

11—12
Po čudovito nizkej ceni

prodava več **1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.**

Janez Müller
v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 8. V Mariboru 22. februarja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Poziv pristopiti sadjerejskemu društvu cesarjevič Rudolfovemu za Spodnji Štajer.

Častitim bralcem bo gotovo znano, da se že nekaj let sem vrli domoljubi, za občni blagor vneti, pošteni možje in odlični gospodje raznih stanov, v shodih, društvih, zborih in po raznih časopisih resno posvetujejo, kako pod težkim bremenom vedno rastočih davščin in potreb vzdihujočemu narodu pomagati iz te bede, ter mu pripomoči do boljšega duševnega in gmotnega stanja.

Narod, v to človekoljubno svrho po svojih zvedenih in skušenih možeh podučevan, jel se je živo gibati po raznih krajih naše mile domovine. Dobro vedoč, da pasamezen človek pri marsikakem podvzetji, ali pri zboljšanji kake občne zadeve le malo ali celo nič koristiti ne more, jel se je zbirati v društva in družbe, in delovati z združenimi močmi — v združenji je moč. Kako uspešno n. pr. deluje družba sv. Mohora, kako lepo narod poučuje in v toliksnem številu! Tú zopet snujejo bralna društva, čitalnice; tam ustanovljajo posojilnice, kmetijska društva. Vsak stan za se že ima, rekel bi, svoje društvo, in več raznih društev skupno. Pa vsa društva imajo namen, vsako po svoje, koristiti in pospeševati blagor domovine.

V poslednjem časi so se tudi iz ravno omenjenega uzroka čule skoz in skoz opravičene želje po sadjerejskem društvu za Spodnji Štajer.

Pa res! koliko žlahtnega sadja bi ravno Spodnji Štajer v tako pripravnej in tako različnej legi donašal več, če bi se sadjereja gojila bolje umno in z večim veseljem! Koliko dobička, koliko denarjev bi to deželi vrglo! Pa kaj bomo govorili in sanjarili o boljših časih, poskusimo djansko, lotimo se dela.

Po vsestranskem prevdarku, kako v tej stroki napredek pospeševati in po občnej želji dobrej stvari koristiti, osnovalo se je sadjerejsko društvo pod imenom:

Cesarjevič Rudolf-ovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer.

Z radostjo in odličnim ponosom tu zabeležimo, da je naše — sicer še mlado — društvo tudi v visokih krogih našlo prijeten odmev. Med drugimi odličniki omenjamo le, da so tudi preuzvišeni vladika, naš milostljivi knezoškof, pripoznali važnost našemu društvu, ter mu pristopili kot ustanovnik, in mu ne le naklonili lepo podporo, temuč blagovolili so obljubiti, je tudi v bodoče krepko podpirati, in je častitej duhovščini najtopleje priporočati.

Iz pravil, katera je slavna vlada že potrdila, se namen in korist tega društva razvidi prav natančneje. Da se pa pričakovani uspeh tudi res doseže, treba vsestranske, občne udeležbe pri tem podvzetji. Podpisani odbor Vas, čast. čitatelji, prav prisrčno vabi, da pristopite k našemu društvu, in izvolite v Vašem kraji vsem sadjerejcem in prijateljem sadjereje in sploh vsem domoljubom, katerim je napredek in blagor naše domovine pri srci, pojasnjevati namen in korist našega društva, ter ga priporočati. Letni donesek društvu 50 kr., ali pa 10 fl. enkrat za vselej (kot ustanovnik) je res tako majhen, da se zaradi tega gotov nobeden društvu odtegoval ne bo. Za ta mali donesek se bo vsako leto — kedar vže bode mogočo — dobivalo cepičev, drevesec itd., kakor to društvena pravila zagotavljajo.

Pomagajmo si sami, in pomagal nam bo tudi Bog!

Poskusimo — na delo!

Cesarjevič Rudolf-ovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer.

V št. Juriji ob juž. železnici 10. febr. 1883.

Dr. Ipavic, ravnatelj. Valentin Jarc, tajnik.

Opazka: Pristopniki naj se blagovolijo oglašati pri blagajniku, gosp. Fr. Praunseis-u, posestniku v št. Juriji na južni železnici (St. Georgen a. d. Südbahn.)

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Nagrada 100 fl. razpisana za najboljšo oceno škofa Slomšeka kot slovenskega pedagoga.

Učiteljskemu pripravniku, pripravljajočemu se za svoj poklic, treba je jako obilo gradiva prebaviti. Spoznavati mu je mej drugimi može, ki so se trudili na šolskem polji in ki so za šolski napredek v tem ali drugem oziru kaj zdatnega storili. Gotovo bi se imelo v tej zadevi v prvi vrsti gledati na to, da učitelj pozna šolstvo in pedagoge lastnega naroda, da ve ceniti može, ki so učili narod zavedati se, ter da svoje znanje v tem oziru vedno razširjevaje spoznava šolstvo in pedagoge tudi drugih narodov. A kako se godi pripravniku, ki se pripravlja za učitelja, da bi učiteljeval slovenskemu narodu? Vse drugo se uči, samo tega ne, kar mu je najbližje. O slovenskem šolstvu in o slovenskih pedagogih se na pripravnicah skoro do malega ničesar ne poizve. I vendar so se tudi iz našega naroda rodili možje, ki so mu bili vestni učitelji, ki so za šolo vse to zahtevali, s čimur se nemštvo kinči, kakor da bi bila to edino le nemška lastnina. Menimo tukaj v prvi vrsti Slomšeka, blagega spomina, ki je vže več kakor pred 25 leti zahteval večletno šolsko obiskovanje, ki je zahteval, da se naj šiba v šoli, če tudi ne do celega odpravi, vsaj omeji in razumno rabi, ki je gledal na to, da so se šole ustanovljale, ki je spisal mnogo pedagogičnih sestavkov, s kratka, ki je bil pravi učitelj naroda.

Da bi se delovanje tega slovenskega pedagoga prvaka do dobrega spoznalo, sklenolo je učiteljsko društvo ptujsko razpisati nagrado za eden ali dva najboljša spisa, ki bi ocenila Slomšeka kot pedagoga. Nagrada za oba sestavka bode znašala najmanj 100 goldinarjev. Da se za to primerna svota nabere, prosijo se slovenski rodoljubi, naj blagovolijo darovati prostovoljne doneske. Doneski naj se pošiljajo učiteljskemu društvu v Ptuj, ktero bode vse te doneske po javnih listih pobotavalo.

Slovenske pisatelje pa vabi učiteljsko društvo, naj pojdejo na delo! Tekmovanje je neomejeno. Nagrado dobita najboljša slovenska spisa, naj sta jih spisala učitelja, profesorja, duhovnika, uradnika ali kdo si bodi drugi slov. pisatelj. Najlepša nagrada pa bode za dotična pisatelja zahvala, ktero si bodeta pridobila ne le od slov. učiteljstva, temveč tudi — o tem smo prepričani — od celega slov. naroda. Spisi naj se pošljejo vsaj do konca septembra tekočega leta brez imena, zaznamovani samo s kojim motom (rek) in z zapečatenim pismom, na katerem je napisano moto in v katerem je imenovano ime pisateljevo, učiteljskemu društvu v Ptuj.

Gospodje, ki bodo ocenjevanje spisov prevzeli, razglasili se bodo v kratkem, razsodba ocenjevalcev pa o božičnih praznikih tekočega leta. Za ta slučaj namerava se sklicati veliko slovesno zborovanje slovenskega učiteljstva.

Spisa ostaneta lastnina učiteljskega društva ptujskega, ktero si pridrži pravo, jih založiti in jih razprodajati.

Učiteljsko društvo ptujsko,
meseca februarja 1883.

Odbor.

Gospodarske stvari.

Hmeljarstvo.

Spisal J. Grah.

II. To vsak lahko uvidi, da ne gre tako dalje in lahko je vsakemu govoričiti in svetovati; če pa potem pride vprašanje: no, ktere rastline pa bi naj na novo začeli gojiti, da se dosežejo gotovo večji dohodki, tedaj pa ne ve nobeden teh več nauka dati!

Ni tako lahko, staro, izkušeno mahoma popustiti in z novimi, večkrat dvomljivimi rastlinami začeti!

Kmetu se ne sme v pregreho šteti, če se takih novostij in dragih poskušenj ne poprime rad, če mu v to naslednih pogojev manjka: 1. uživljajoče veselje in natanjčno poznanje nove rastline, 2. potrebnih sejmov za oddajo pridelanega blaga in 3. kupcev.

Le malo kedaj se kteremu posreči pravo zadeti, to pa tako, da ga posnema ljudstvo sploh. Pa glejte, v teh stiskah pokazalo se je vendar nekaj v veliko veselje in največo srečo ubogega slovenskega kmeta, če bode znal to s prevdarkom ceniti in z razumom, po svojej moči in pravi meri obdelovati.

Pred 20. leti si je mnogo zasluženi g. Pilger, oskrbnik novoceljske graščine blizu Žavca vsled nove rastline, ki jo je gori imenovani udomačil, veliko zaslug pridobil. Ta imenitna rastlina ne mara, da v malem času vso našo pokrajino predrugači in nje prebivalce zelo osreči ta rastlina je hmelj, v kateri dan danes kmetje tam gori drugače mislijo in govoré, kakor pa so pred 20. leti! Ni skoraj verjetno, s kakimi neprilikami in težavami se je imel g. Pilger boriti, da si je priboril sejem in kupce za svoje blago, katero si je, če ravno po časi, vendar pot v svetovno kupčijo pridobilo. Uvidevši ta blagor, pobrinili so se nekateri Žavski tržani po izgledu g. Pilgerja s hmelorejo pečati in sedaj že skoraj ne najdemo v Savinjski dolini kmeta, kteri bi se ne pripravljal k nasaditvi vsaj nekoliko hmelja. Zakaj, hmeljski sejem je pridobljen za naše blago, kupcev zadosti, podnebje in zemlja prikladna. — In tako je zginil mrak, jelo se je svitati v vsaki, tudi najbornejši koči, Bog daj v njih srečo!

Digitized by Google

Ta rastlina, ktera je vže pred 400 leti bila znana, se je v novejšem času v neverjetni množini razširila. Če potuješ po Nemčiji, Angliji i. d., hodil bodeš po dni hoda po širokih planjavah nasajenih z gostimi gozdi samega — hmelja.

Ni čuda, da se v Nemčiji nad poldrugi milijon, na Angležkem nad eden milijon, na Francoskem nekaj čez pol milijona centov suhega hmelja vsako leto pridela.

Tudi v Ameriki so začeli v novejšem času hmelj saditi, ktero blago pa nima tolike vrednosti. Hmeloreja pa se od dne do dne širi, kakor se ga tudi zmirom več potrebuje in le eden, zelo mali del tega blaga spada na Južno Štirsko, ktera dežela pa, kakor zdaj skušnje kažejo, utegne veliko prihodnjost imeti, ker naše blago vže skoraj konkurira z najboljšim hmeljem.

Hmelj zahteva srednjo, toplo, mokrotno podnebje, globoko, puhličasto zemljo, katera na dnu vode ne obdržuje. Manj dobre pa so tudi skoraj vse druge zemlje, kjer ni močvirja. Lege naj bodo po mogočnosti proti mrzlim, silnim vetrovom zavarovane.

Na Spodnjem Štirskem so vsi ti pogoji ugodni in imajo še to prednost pred zapadnimi deželami (Česko, Nemško), da naši hmeljarji za 14 dni popred svojo robo na sejem postavijo in najvišjo ceno dosežejo zavoljo pomanjkanja blaga. Tako je bil lani Spodnje Štirski hmelj (Salm, Haupt) prvi na Nürnberškem hmeljarskem sejmu, (kteri za zmirom ostane svetoven), in dobil pryo premijo in najvišjo ceno.

Dovoljujem si tri vprašanja na častite bralce staviti in jih tudi odgovoriti: 1. Kje naj se hmelj sadi, 2. Kdo ga naj sadi in 3. Kako ga naj sadi.

Ker sem prvemu vprašanju ravno kar odgovoril, bode treba drugo vprašanje bolj na tanjko pretresavati, namreč: Kdo ga naj sadi? (Dalje prih.)

Trtna uš se močno širi v brežiškem okraji. Leta 1880 bilo je samo 5 oralov napadenih, sedaj pa je uže 147 oralov vinogradskih zakuženih. Da vse uničevanje nič ne pomaga, temu so največ hrvatski posestniki unkraj Sotle krivi, ki se doma ne branijo zoper trtno uš in še pogosto delavcev odpošiljajo v štajerske vinograde, ki na črevljih in obleki raznašajo uš. Tako pravi potovalni učitelj g. Hanzel.

Premije dobili za pogozdovanje so slovenski posestniki: Franc Svetel v Teharji, Simon Kotnik in Jarnej Ločnikar v Skomnem.

Sejmi. 26. februarja Tilmitsch pri Lipnici, 27. febr. Slov. Gradec, 28. febr. Celje, Vitanje, 1. marca Radgona, 2. marca Vransko, 3. marca Gradec, Rače (konjski sejem), Lučane, Oplotnica, Slov. Gradec, 6. marca sv. Peter pod sv. gorami, 8. marca Gradec, Pilštanj in Videm.

Dopisi.

Od Ptujske gore. V toti fari je uboge farane v dveh letih toča trikrat obiskala: vzela jim je kruh in vino; za potrebni kruh si bodo večjidel žito kupovali, zavoljo davkov se jim je pa zdaj živad rubila in cenila, kateri jo še imajo. Ubogi ljudje, od kod bodo denarjev jemali, ker prodati ni kaj. Zavoljo nove kupljene šole so se pa morali za 3000 gld. ubogi farani zadolžiti, ker se jim je reklo: „če je ne bote vi puvali, jo bomo pa mi“, in so jim vrinoli učiteljico, ki je v malih mesecih zbolela, in morala v počitnice iti, že bo spomladi leto, kar je odišla, in nihče v toti fari ne ve kam; občinski predstojnik se pa na njeno pobotnico (kvitengo) vsaki mesec mora podpisati, ker mu je od nekega gospoda rečeno: „vi se morate podpisati, če ne; bote „hundert gulden štraf zahlen“, in draga nova šola je še brez učitelja, v staro do zdaj dosti veliko šolo je pa iz Gradca učitelj prišel, ker je iz Gradca iti moral. Ptujski g. „Šulinšpektor“ so rekli, da saj tri leta tu biti mora, zdaj je pa vže četerto leto nastopil. Gorska občina se ne spomni za tak greh proti Njih Veličanstvu svetlemu cesarju, da bi takega gospoda še dalje časa imeti morala. Nekokrat se je namerilo, da so otroci iz šole šli in so strašno kleli; čul jih je pošten mož, in rekel: „Šolarji so mu rekli, tako smo se naučili. Bog pomagaj, kaj še le bo iz tega! Čujte, žlahtni g. poslanci, kako se v gorski fari godi. — Sedaj imamo volitve. V gorsko faro se je nekaj takih možkih naselilo, med katerimi je tudi trd in in neusmiljen mož, kakor se čuje, bogat in brž tega ne ve, kako je Kristus rekel: „Bodite usmiljeni, da bo Oče nebeški vam usmiljen“, po 10 fl. od 100 gld. interesa ali činža jemlje, za dobroto še pa posebej kaj, tudi se čuje, da bi rad prihodnjič za predstojnika na Geri postal. Ne volite ga, Bog vas ga vari! Tako Haložani pravijo. Toti ptiči so dali tiskati listke z imeni mož, katere bi naj farani za občinske odbornike volili, so vmes pridni ljudje; nekaj je pa takih, ki za to potrebnih lastnostij nimajo, nekaterim bi se bolje spodobilo, da bi namesto klobukov robce na glavi nosili. Vi pa, kteri imate pravico voliti, volite po vesti in po dobrem prepričanji, če hočete, da v mužo ne pridete!

Z Dobrne. (Kmetijska podružnica.) Tukajšnja mlada hčerka kmetijske družbe je prav pridna. Dne 7. t. m. nas je zopet povabila k društvenemu shodu. Velečastiti gospod načelnik je pri zboru razlagal o sadunosnem drevji ter opisoval posamezne dele drevesa, kaj mu rast povspešuje in ktere ovire so lepemu razvijanju na poti. Ko je bil govor o drevesnih škodljivcih, prišel je na vrsto, se ve da, tudi ubogi zajec. Nek sadjerejec je omenil, da so mu tote živalice že letos, ko še jim zima ven-

Digitized by Google

dar preveč ne nagaja, na mladem drevji veliko škode napravili; pristavil je, da so jim že trije lovci podkajevali, toda glodavci so vselej srečno pete odnesli. Izmed poslušalcev mu je eden svetoval sledeče strašilo: Priveži árjavo železo na drevo, bodi prepričan, da se zajec ne bo več dotikal skorje. Nekteri izmed navzočih so mu pritrdili, rekši, da to res dokazuje sknšnja. Med sadonosnemu drevju koristnimi stvaricami so pa zraven krta, netopira in pajka največe dobrotnice vsploh ptice, ki pobirajo gosenice in druge drevju škodljive mrčese. Skrbi toraj, sadjerejec, da ti se tvoje dobre prijateljice namnožijo; nikar ne dovoli jih preganjati, da te ne zapustijo.

Iz Dunaja. (Sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer) v Šent-Jurji je poslalo prošnjo za denarno podporo g. poljedelskemu ministru grofu Falkenhaynu. G. poslanec Dr. Vošnjak je izročil prošnjo g. ministru, ter jo gorko priporočal, ker društvo brez izdatne denarne pomoči ne more uspešno delati. Sadjereja je za Spodnji Štajer silno imenitna, pa še zelo zanemarjena. Društvo hoče na raznih krajih sadne vrte napraviti, da priskrbi svojim društvenikom žlahtno in plodno sadno drevje. G. minister je priznal korist društva in obečal podporo. — Slovenci naj tedaj pridno društvu pristopajo, da bodo s tem pokazali, da sami spoznajo potrebo povzdignoti sadjerejo. Letna plača za društvenike je le 50 kr., zato pa imajo pravico dobivati sadno drevje po znižani ceni ali celó zastonj.

Iz Ljutomera. Danes 17. t. m. je imel naš okrajni zastop poslednjo sejo. Govorilo in razpravljalo se je vse gladko slovenski. Č. g. župnik Šrol je govoril o napakah družinskega ali poselskega reda in predlagal nasvete za zboljšanje taistega. Predlogi so bili vsi sprejeti. G. Mohorič je govoril o viničarskem redu in kako bi se taisti spremenil, da bode posestnikom in vincarjem prav. Posebno zanimiva pa je bila razprava o občinski opravi: skoraj vsi udje in to po večini kmetje so se razgovora vdeležili. Vprašalo pa se je: ali je za občinsko opravo potrebno, da se več občin združi v eno skupino, in najame uradnik za opravljanje poslov? To vprašenje je bilo tako rešeno, da občine naj ostanejo kakor so in da se jim nalaga le toliko opravila, kolikor ga opravljati zamorejo. G. Kryl in Božič razlagala sta o koristi občnega zavarovanja zoper točo in da je res potrebno, da bi se v tej reči nekaj storilo in ljudem pomagalo. G. Vaupotič iz Ljutemera poročeval je o okrajnem računu za leto 1882 in predlagal, da se taisti v prijemkih do 13.227 fl. 64 kr. v izdavkih 12.586 fl. 64 kr, toraj v blagajničnem preostatku na 640 fl. 45½ kr. potrdi, kar je bilo enoglasno sprejeto. Končno se gosp. načelnik spominja tistih udov, ki bodo po večletnem delovanji v okrajnem zastopu v prihodnje taistega zapustili. Imenuje posebej gosp. Bežana, kod takega, ki je bil od početka marljiv ud okrajnega zastopa in v vsem tem času ne ene seje izpustil ni. Naglašuje posebno dozdajnega podnačelnika gospoda Zemljiča, kteri ima to posebno dobro lastnost, nasprotja kder so se pokazali po gladki mirni poti poravnati. Bil je od začetka okrajnega zastopa marljiv sodelavec, zdaj se je pa sam odpovedal, ker je bil v nekem dopisu „Slovenskega naroda“ lanskega leta žaljen. Okrajni zastop mu enoglasno izreče priznanje in zahvalo z živijo klici. Mi ga v resnici obžalujemo, ali ob enem pričakujemo, da bode nam še za naprej prijazen ostal. Mi si ne moremo misliti, da bi se z napadanjem našim nameram kaj koristilo. Zato tudi obžalujemo, napad na župana, češ, da je usnjar. To ni prava pot. — Brez zamere.

Iz Laporske fare. (Lisjak) tudi k nam dohaja v 4 iztisih, namreč: v Žabjek 3, in eden v Hošnico, na sramoto celej fari. Možje ne dajte se slepiti in omamiti od lisjakovega repa, kakor kokoši, če jih ž njim poškropi, in pomisliti sramoto, katero sebi delate. Ne smradite in blatite se z branjem tega kužnega lističa. Ne bodite podobni Judežu, kateri je s kuševanjem izdal Gospoda, kakor vi z branjem lisjaka svojo narodnost. Naj vam bode ta opomin zadosti, in ne sprejmite nobenega lista več, ampak vržite vsakega pošti nazaj z napisom: se ne sprejema več! Pokažite s tem svetu, da še niste izdivjali se svojemu narodu, ampak da hočete zanaprej verni in zvesti Slovenci ostati. Zamolčimo pa za sedaj imena, ker upamo, da se poboljšate, ako pa ne, se bomo v kratkem zopet videli.

Narodnjak.

Iz Ormoža. (Sloga katol. slovensko politično društvo) v Ormoži, pričela je z novim letom novo živahno delovanje. Volitev dne 22. januarja 1883, pri kojej so bili voljeni v odbor gospodje: dr. Anton Žižek, zdravnik, predsednikom, dr. Ivan Geršak, c. kr. bilježnik, podpredsednikom, dr. Ivan Omulec, odvetnik, blagajnikom, Anton Jesih, bel. uradnik, tajnikom, Josip S. Šporn, župnik, knjižničarjem, Albin Švinger, župnik pri sv. Miklavži, Andrej Pirnat, odv. uradnik, Ivan Kočevar, posestnik v Središči in Tomaž Korpar, posestnih v Oslušovcih, za namestnike pa gospodje: Maks Robič, trgovec pri sv. Miklavži, Juri Zadravec, posestnik v Središči, Marko Vrbnjak, odv. uradnik v Ormoži, Matija Horvat, krojač v Ormoži, Franc Hanželič, predstojnik v Hardeki in Martin Ivanuša, predstojnik na Humi, pokazala je to znatno dovolj. Odborniki so vsi narodni in za ljudstvo zavzeti in se je nadejati živega narodnega in društvenega življenja. To je pokazalo društvo „Sloga“ včasi početkom

Digitized by Google

letošnjega delovanja z veselico, nasnovano sicer še pod prejšnjim vodstvom, dne 31. januarja, ki je sijajno izpala. Buditi in širiti narodno zavest in razni, posebno pa gospodarski nauk in omiko med slovenskim ljudstvom v ormoškem okraji, braniti narodne in vse druge pravice omenjenega ljudstva, s kratka pospeševati materijalne in duševne koristi jegove v državnih, občinskih, cerkvenih, šolskih in gospodarskih zadevah, to je namen društva in vestna naloga društvenikov. Kmalu po velikej noči sklenola je „Sloga“ prirediti veselico s petjem in naučnimi govori v Ormoži; da pa zamore društvo pričeti zdatno delovanje, treba mu je gmotne podpore, in zategadelj obrača se do svojih p. n. udov proseče, naj blagovolé odrajtovati mesečnino pri novem blagajniku g. dr. J. Omulci, odvetniku v Ormoži, ki je pripravljen vsak den v svojej pisarni sprejemati društvenino. — Dakle na svidanje po velikej noči!

Od gornje Radgone. (Volitev okrajnega odbora) 13. den meseca februarja je bil za gornjeradgonski okraj v narodnem obziru veseli dan. Izvoljeni udje okrajnega zastopa so volili načelnika, njegovega namestnika in odbor. Od 30 udov jih je prišlo 28; narodni so bili vsi pričujoči. Slava jim! Prav tako! Kdor je v kakov zastop ali odbor voljen naj tudi izvršuje svoje pravice. Že iz tega prvega čina okrajnega zastopa naj sprevidijo narodni volilci, da so prave možake izvolili. Voljeni pa so bili za načelnika g. Kocmut s 22 glasovi; za namestnika grof D'Avernas s 26 glasovi; v odbor gg.: o. Em. Šlander, Krempl, Beberič, vsaki s 25 glasovi; Bratkovič Ant. s 26, in Žitek s 18 glasovi, tedaj z veliko večino. V odboru so po takem sami Slovenci, ki se bodo toraj lehko slovenski razgovarjali. Mnogokrat slovenski kmet, kteri tudi nekoliko nemški zna, v mešanem društvu raji molči, kakor pa da bi se nemški slabo izrazil, v sedanjem odboru pa bo slovenski odbornik svoje mnenje lehko v slovenskem jeziku, ki mu gladkeje teče, naznanjal, ker ne bo treba ozir jemati na Nemce, kterih ni pričujočih. — Popoldan so se narodni volilci v gostilnici g. Škerbca pri kupici žlahtnega vinca pogovarjali o marsikterih okrajnih in narodnih zadevah, da ni manjkalo priličnih zdravic, se zastopi, veseli in zadovoljni so se vrnili volilci domov. Omeniti še je, da je tukaj hirajoča liberalna stranka proti volitvi kmetske skupine in še posebej proti dvema voljenima osebama protest vložila, pa njeni protest je bil zavržen.

Iz Laznice pri Mariboru. (Občinske volitve.) Naj sprejme spoštovani „Slov. Gospodar“ dopis iz naše male vesice, in naznani, da tudi tukaj zavedni Slovenci prebivamo. Komur še ni, naj mu bo znano, da ste tukaj združeni dve mali vesi, namreč Bistrica in Laznica v eno občino. Toraj imata tudi obe en občinski zastop in enega župana. Kakor sta pa za četrt ure druga od druge ločeni, tako se pa tudi v političnem oziru druga od druge ločita. Ravno zaradi tega pa hoče vsaka stranka v svoji vesi in po svoji volji občinskega predstojnika imeti. Ker pa to ni mogoče, prišlo je dosedaj skoraj vsakokrat do prepirov. To je pa konservativne Lazničarje tako razdražilo, da se dvakrat zaporedom niso hoteli volitve udeležiti, se ve sebi na škodo, ker so potem Bistričani volili kakor so hoteli. Letos pa so Lazničanje si premislili in prišli v obilnem številu volit dne 18. prosinca in so tudi sijajno zmagali. Ako je ravno bilo na obeh straneh enako število volilcev, so vendar Lazničarji, ker so bili bolje vredjeni in složni, dobili 6 odbornikov, Bisterčani pa 3. Za voljo tega je pa bila od one strani spet stara razburjenost, pa ker je bilo vse mrmranje zastojn, so se pri drugi volitvi 25. januarja z Lazničarji zedinili in složno volili. Ker se je dosedajni g. predstojnik odpovedal tega že šest let trajajočega težkega posla, je bil pa namesto njega izvoljen za občinskega predstojnika Jakob Rataj, posestnik na Laznici in za prvega svetovalca poprejšnji g. predstojnik in posestnik na Bistrici in Jožef Režman, posestnik na Laznici za drugega svetovalca Ker se je vse v lepem redu godilo pri drugi volitvi, je bila tudi v dobri četrt uri dovršena. — Po dokončani volitvi se je izrekla občna pohvala bivšemu g. predstojniku, kteri je več let za tako malo plačilo, vendar svojo službo zvesto opravljal in ni enako ravnal, kakor nekteri, ki si vsako troho vse dobro zaračunijo in naposled pa še občini dolge zapustijo. Močno je želeti, da bi tudi novoizvoljeni v tej reči posnemal svojega prednika, ker ravno s tem bi si najbolje naklonil sam sebi čast, srečo in blagor pa občini. Ko je bilo vsega druga konec, so se vršile še precej časa prav vesele in poštene zdravice. Vsa družba bila je prav dobre volje. Celo stari možaki so pravili, da tako veselo še ni bilo nikdar pri volitvi. Bog daj, da bi tudi zanaprej ljubi mir, edinost in ljubezen med nami prebivala. Zakaj, kder je mir in ljubezen, tam je tudi sreča in veselje doma.

Iz Šaleške doline. (Slovensko uradovanje — volitve.) Okrajni odbor je na podlagi okrajno-zastopniškega sklepa od dne 8. t. m. vsem višjim uradom pa tudi vsem podložnim županstvom naznanil, da se bode pri omenjenem okrajnem zastopu počenši s prvim sušcem t. l. le v slovenščini uradovalo, torej se bodo zanaprej pri tem uradu le slovenske uloge pričakovale. Dobro! Ali ni več narodnih okrajnih zastopov? Iz gotovih poročil je znano, da je temu važnemu sklepu, pri splošnej seji navzoči c. k. okrajni glavar g. Finetti naspro-

Digitized by Google

toval, in da se je obče znani Josip Rak izrazil, da slovenski ne ume. Temu se tukaj moramo res čuditi! Narodnjake našega okraja pa hočemo opozoriti na bližnje volitve za okrajni zastop. Iz privatnih poročil je znano, da se bodo volitve za okrajni zastop vršile: iz velicega posestva dne 5., iz trgov Šoštanja in Velenja dne 7. in iz kmetskih občin dne 9. sušca. O važnosti teh volitev nam ni treba omenjati. Vsacemu narodnjaku je uže znano važno opravilo teh uradov. Okrajne zastopnike javno priporočevati se nam ne zdi neobhodno potrebno, ker mora volilcem iz lastnega prepričanja znano biti, da je sedajni okrajni odbor naroden, torej Slovencem celo prav. Iz lastnega opazovanja so nam nasprotniki našega milega naroda zadostno znani, torej ne volite znanih nasprotnikov. Nekteri so rojeni Slovenci pa slovenščine ne marajo ali pravijo, da niso ne Nemci ne Slovenci. Mutasti pa tudi niso in kder le morejo z Nemci potegnejo zoper Slovence. Ne volimo jih! Ne bilo bi pa odveč, ako bi se o tem važnem opravilu lepo porazumeli Slovenci med seboj! Ne bodimo v sramoto svojemu narodu! Rodoljubi.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Konservativci avstrijski veselijo se dveh velikih zmag v gosposkej zbornici državnega zbora: konservativna večina je premagavši liberalce sklenola dve novi velevažni postavi; prva je nova obrtnijska postava, ki bode obrtnike branila zoper kapitaliste, vsak mojster bode moral obrta se poprej naučiti, za naprej ne bo mogoče kakemu Judu kristijanskih pomagačev (gselov) ali delavcev imeti, ker je bogat, ampak moral bode sam prej naučiti se n. pr. krojaškega, čevljarskega itd. obrta. Druga pa je šolska postava, ki je tudi bila sprejeta zlasti kmetskim ljudem in pa kristijanskej odgoji v korist. Zanaprej se bode smelo otrokom uže v 12. letu polajšati šolsko obiskovanje in tudi mnogim občinam ne bo treba novih ali večjih šol zidati, kakor se morebiti sedaj še od njih tirja. Dalje bode moral učitelj na versko odgojo več gledati, Jud ali luteran pa ne bode mogel biti voditelj v šolah, kder je večina otrok katoliško-krščanska. Da sedaj judovski in liberalni listi silno upijajo, to je razumevno; Slovencem, posebno štajerskim pa koroškim, bo nova postava branila uspešno ponemčenje v 13. in 14 šolskem letu, kar je glavni uzrok, zakaj so nemški liberalci za novo 8letno šolo toliko goreli in zakaj sedaj toliko jamrajo. — Slovenski poslanec g. dr Vošnjak je spisal spomenico, v kateri so zapisane vse krivice, ki so se po Slovenskem godile Slovencem pri sodnijah. — Dosedanji najvišji glavač nemških liberalcev, knez Karlos Auersperg, je tako jezen, da hoče na Saksonsko oditi; no in skoz to deželo drži najkrajša pot v Berolin k Bismarku. Nemški liberalci so uže tako nespametni, da pišejo v prajzovske novine željo; naj bi vendar kmalu prilomastila prajzovska armada in našemu cesarju vzela nemške, češke in slovenske dežele. Takšna zvestoba je najti pri teh nesramnežih, da uže kot izdajalci Judeži hodijo Prajzom se ponujat. Sramota! Slovencem se to ne more očitati. Tirolcem vsled povodnji oškodovanim dovoli se iz državne blagajnice 6 ½ milijona posojila. Ogerska gosposka zbornica je postavo zoper oderuhe ali lihvarje poojstrila. — Hervatom se huda godi; magjarski višji finančni uradnik David, rodom Jud, jih strašno nadleguje in davke brez usmiljenja iztirava. — V Zadar pride višjo mornarsko poveljništvo iz Trsta, kder preneha: tudi več otokov Kvarnerskih bo združenih z Dalmacijo. V Krivošijah delajo vojaki marljivo trdnjavice in šance.

Vnanje države. Papež Leon XIII. so nemškemu cesarju dvakrat pisali in zahtevali pravico za katoličane. Nemški cesar je baje sedaj pripravljen katol. cerkvi sovražne postave dati prenarediti. Nemški najslavnejši skladatelj in musikaš Wagner je v Benetkah naglo umrl in so ga h pogrebu v Beireuth na Bavarskem odpeljali. — Francozi ne morejo postavno raznih princev pregnati, zato pa hočejo isto doseči s pomočjo policije. Novi minister Ferry je baje pripravljen vse prince iztirati iz dežele. — Italijani vzdihujejo uže po kosu iz turške zapuščine; izvolili so si Tripol, na sredi med Egiptom in Tunišom. Zvito pa postopajo. Jihov konzul, ali varuh italijanskih trgovcev, začel je Tripolitane dražiti. Ti se res razsrdijo in strgajo konzulu s stene italijanski grb. Sedaj zahteva italijanska vlada zadostenja in pošlje takoj vojno ladjo oklopnico. Slišati pa tudi je, da pripravljajo vojakov, ki imajo precej udariti v Tripol in ga pograbiti, kakor so Francozi vzeli Tunis, in Angleži bogati Egipt. — Črnogorskih graničarjev bilo je nekaj od Albancev ustreljenih in sedaj hiti 7 črnogorskih bataljonov na mejo. Rusi nameravajo spomladi staviti železnico iz Kijeva in Ljublina do avstrijske meje. — Iz osrednje Afrike poročajo, da je krivi prerok Mohdi napal in dobil mesto Obeid. Sedaj lomasti nad Hartum.

Razne stvari.

(Slovenci mariborskega okraja) in volilci v velikem posestvu so prošeni dne 26. februarja gotovo volitve v okrajni zastop udeležiti se in stopiti ob 9. uri na volišče z volilno izkaznico in volilnim listkom, na katerem je 10 narodnih kandidatov natisnenih.

(Znani Hammer-Amboss) priporočuje

Digitized by Google

za okrajni zastop najprej sebe, potem pa voter-Wretzelna, Černeja, Schickerja v Mučni, Povodna v Pobrežji, Wiesthalerja v Brestenici. Faschinga pri sv. Lovrenci, Botheja v Račah in iz „Reicha“ prišedšega luteranskega Hartmanna. Teh Slovenec ne more voliti.

(Celjsko učiteljsko društvo) imelo bode dné 1. marcija t. l. svoje tretje mesečno zborovanje v Celjskej okoliškej šoli. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O vzajemnem delovanji gg. učiteljev s „Cesarjevič Rudolfovim sadjerejskim društvom za Spodnji Štajar“, govori g. V. Jarec. 4. O bučeloreji, poroča g. J. Rupnik. 5. Nasveti. Začetek ob 11. uri predpoludne.

(Iz Stavešinjec) se nam piše, da ondi naglo umrl je Leopold Laspaher, priden slovenski narodnjak, kakor njegova brata, eden učitelj v Črešnjevcih, drugi oskrbnik Negovske grajščine. Pogreb je bil lep. Bodi mu lahka zemlja slovenska!

(Hmeljarsko društvo) v Žavci šteje čez 200 udov. Veliko!

(Krasno diplomo) v Blaznikovej tiskarni v Ljubljani izdelano je izročil narodni Žavski trg g. Hauptu, grajščaku v Strasseneggu ter ga imenoval za častnega tržana.

(Slovenske prošnje) za jednakopravnost poslale so državnemu zboru občine Zibika, Roginska gora, Tinjska gora v Šmarijskem in Šavniška v Gornje-radgonskem okraji.

(Iz Stročje vesi) se nam poroča, da je bivši župan g. Franc Kosi vselej bil in ostane Slovenec, zvest svojemu rodu, kar je tudi dokazal podpisavši slovensko prošnjo. On tudi ni nikdar rabil besede „tumer Bauer“. Želimo pa dobrim Slovencem povsod ljube zastopnosti med seboj! Sovražniki vedno prežijo na našo nesložnost! —

(Iz Orehove vesi pri Mariboru) pišejo, da vrli dosedanji župan g. Pišek neče županstva več sprejeti. Toda upamo, da bode dal zopet naprositi se. Tako spretno ne vé kdor bodi in še lepo slovenski uradovati. Kmetje slovenski, volite ga zopet in skažite mu tako svojo najlepšo zahvalo in zaupanje.

(Ljubljanski Zvon) objavlja v 2. zvezku sledeče: Stara mati, Po nevihti, Cyclamen, Na pokopališči, Spomini na jutrove dežele, Moja vas, Bajke in povesti pri Gorjancih, Kislo grozdje, Naše obzorje, Nevesti, Zmota, Slovenske naselbine po Furlanskem, Sebastian Žepič, Slovenska književnost, Glasbena matica, Slovenski glasnik.

(Zadnji okrajni zastop) mariborski je na prizadevanje Slovencev okrajne stroške za blizu 10% znižal.

(Nevarno zbolel) je starosta štajerskih slovenskih domoljubov, cesarski svetovalec, g. dr. Štefan Kočevar v Celji. Njegov najstarši prijatelj preč. g. kakonik in dekan Žuža, sprevideli so ga s sv. zakramenti za umirajoče. V soboto in nedeljo bilo je najhujše, v pondeljek pa malo bolje. Bolezni se pravi: bronchitis, pa tudi srce je skvarjeno.

(Slavnemu odboru družbe sv. Mohorjove) v Celovci se javi dostojna zahvala, pa tudi č. g. župniku J. Sorglehnerju za knjige darovane šolskej knjižnici pri Devici Mariji v puščavi.

(Popotnika) izišle so uže 3 številke z izvrstnimi sestavki in dopisi. List bodi vrlo priporočen. Velja pri g. Leonu v Mariboru 3 fl. za celo leto.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Šošteric 11 gld., Heber, Altmann, Kunej Nepomuk po 2 gld., Hrastl in Zupanič po 1 gld.

Listič uredništva: Zavoljo dopisov je izpal oddelek za poduk in kratek čas. G. V. v Mozirji: bi prišlo do tožbe, dopisi iz Murskega polja, Bunčan, sv. Martina, Rogaca Dvora Vilimskega, Ljubljane itd. prihodnjič ali prilično. G. B. v Konjicah; se ne splača po tolikem buteljnu udariti, sicer je taisti tudi naš list nadlegoval, pa smo pustili „lisjaku“ vse! G. R. pri sv. Mihaelu: vino ni na prodaj!

Smešnica 8. Kmet pride h krčmarju, ki ravno klobase kuha. Ko ga tako gleda, mu pravi: takih bi pa snedel deset, kakor so lepe. Krčmarju se to čudno zdi, ter reče: tu jih imaš deset zastojn, ako jih sneš, če ne, plačaš jih trikrat. Kmet se vsede k njim in jih devet spravi h pokoju, deseta pa ne gre nikakor ne. Ko pa vidi, da je ni mogoče snesti, ji ves nejevoljen reče: ko bi bil pred vedel, da mi boš ti ostala, bil bi te prvo snedel, in vadla bila bi moja. Val. Deleja.

Loterijne številke:

V Trstu 17. februarja 1883:	28,	3,	90,	85,	34.
V Linci	„	„	58,	49,	10,	26,	3.
Budapešt	„	„	90,	11,	15,	73,	69.

Prihodnje srečkanje: 3. marca 1883.

Venec

pobožnih molitev in svetih pesmi,

za četrti natis priredil preč. g. L. Herg, kan., obsega na 45 lepo tiskanih polah ali na 720 straneh obilno pobožnih molitev in 319 svet. pesmi.

Velja v usnje vezan sé zlatim obrezkom 1 fl. 60 kr.
na pol „ „ „ „ „ 1 „ 45 „
v „ „ z barv. „ 1 „ 50 „
na pol „ „ „ „ „ 1 „ 35 „
Nevezan . . . . . 75 „

Kdor več iztisov ob enem vzeme, dobi nadavek. 3—3

Digitized by Google

†

Zahvala.

Podpisani zahvaljujejo se najtopleje čestitima gg. duhovnikoma, sosedom in drugim faranom in vsem sorodnikom za iskreno sočutje mej boleznijo ter za občno spremštvo k zadnjemu počitku našega ljubljenega soproga oziroma očeta

Jurija Razlag-a,

posestnika v Globokem št. 18

umršega 16. februarja 1883.

Z odličnim spoštovanjem

Terezija Razlag, *soproga.*	**Janes Razlag,**
	Karel Razlag,
Mica Zalokar, *hčer.*	**Alojzij Razlag,** *sinovi.*

Opravičenje.

Podpisani naznanjam, da je meni g. Vincencij Ivanjšič v Drakovcih od brata Lovrencija Korošca v Mariboru poslane denarje prinesel.

V Bučkovcih pri Malej nedelji.

Balaž Korošec.

Alumin-kamen

je najnovejše sredstvo britve v jednej minuti izvrstno nabrusiti. Zanaprej ni treba remenja za uglajevanje britev pa ne brusarja, kar utegne preč. duhovščini na deželi posebno ugajati. Jeden takšni Alumin-kamen s tiskanim podukom vred velja 1 fl. 50 kr. Na prodaj ima ovo robo, kakor tudi izvrstne britve za najtrše brade J. Jaušnik, brivec v Mariboru, Tegetthofstrasse 44 blizu železniškega kolodvora gostilni „Meran“ nasproti.

Kupiti želi

nek župnik malo posestvo s pripravnim stanovanjem in potrebnim gospodarskim poslopjem blizu farne ali podružne cerkve, najljubše v slov. bistriškem ali konjiškem okraji.

Ponudbe se naj adresirajo opravništvu „Slov. Gospodarja“. 3—3

Kočijo

2—3

s šipami in 4 sedeži proda prav po ceni za 100 fl. J. Denzel v Mariboru, Fabriksgasse.

Podučiteljska služba

se bodo podelila stalno ali začasno na sledečih dveh ljudskih šolah:

a) v Cirkovcih, trirazrednica v IV. plačilni vrsti, in

b) pri sv. Janži na Dravskem polji, dvorazrednica v IV. plačilni vrsti i s prosto izbo. Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca svečana t. l. dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet v Ptuji

dne 28. januarja 1883.

3—3 Prvomestnik:

Premerstein.

Lepo posestvo

v **Frauheimu**, ob velikej Tržaškej cesti se proda iz proste roke. Hiša je zidana ter ima lepe kleti, zraven je tekoča voda in 2 orala zemljišča s sadunosnim drevjem in travnikom. Kdor hoče pa zraven kupiti še gozd, njive, gorice, travnik, vkup 18 oralov, se mu tudi proda.

Več pové Miha Mohorko v Orehovi vesi (Nussdorf, Pfarre Schleinitz, Post Kranichsfeld). 2—3

6-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

12—12

Po čudovito nizkej ceni

prodava več **1000 štajerskih lodnastih sukenj od 4 fl. naprej.**

Janez Müller

v Mariboru, Viktringhofgasse.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 9. V Mariboru 1. marca 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščU (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pogreb dr. Štefana Kočevarja v Celji.

Štajerskim Slovencem je v noči od 22—23. februarja t. l. nemila smrt pobrala zopet jednega prvih, najstarših in najzaslužnejših buditeljev in domoljubov. Umrl nam je starosta naših narodnjakov, preblagi g. dr. Štefan Kočevar, upokojeni c. kr. okrajni zdravnik in cesarski svetovalec.

Rodil se je leta 1808 v slovenskem trgu, v Središči, od precej imovitih staršev, ki so ga dali v latinske šole v Maribor in visoke šole v Gradec in Dunaj, kder je tudi prejel čast in naslov doktorja zdravilstva. Služboval je na večih mestih na Štajerskem; nekaj časa tudi v Podčetrtku, dokler se ni preselil stalno v mesto Celje. Kot zdravnika je daleč zaslovelo njegovo ime. Pogosto je bil uspešno klican k bolnikom, katere so drugi zdravniki bili uže popustili. Siromakom pa je bil zelo izredno usmiljeni oča tako, da mu tukaj še najgrša politična zagrizenost ni mogla odrekati priznanja. Njegovo zvestobo v zdravniškem poklici priznala je celó vlada in na njeni nasvet so svitli cesar blagega moža počastili z naslovom cesarskega svetovalca.

Toda nam Slovencem bil je rajni še več. Bil nam je narodni buditelj, uže takrat, ko so domoljubi slovenski bili še jako redko sejani. Njegov bistri duh je kmalu spoznal žalostni položaj slovenskega ljudstva in njegovo plemenito srce mu ni dopuščalo tukaj rok križem držati. Začel je torej štajerske Slovence vzbujati k narodnej zavesti. Najdemo ga v zvezi s vsemi odličnimi domoljubi, s vsakim narodnim podjetjem in v burnem letu 1848 podal se je tudi v politično borbo. Delal je na vso moč zoper veliko-nemški državni zbor v Frankfurtu, ki je hotel vse avstrijske Nemce s Slovani vred velikej Nemčiji prikrpiti in Avstrijo razdreti.

Takrat smo zlasti štajerski Slovenci prvič na politični oder stopili. Smemo biti ponosni na tisti čas, kajti branili smo celokupnost Avstrije, potegovali se za neodvisnost avstrijskega cesarstva in prvič zglasili se za svoje narodne pravice.

Kakor so slovenski vojaki cesarja branili na Italijanskem pod slavnim Radeckyjem proti Italijanom, tako so slovenski domoljubi doma varovali Avstrijo zoper velikonemške rogovileže in grabljivce.

In med temi slovenskimi korenjaki, cesarju in narodu zvestimi, bil je na odličnem mestu tudi g. dr. Kočevar. Izvoljen za poslanca ni poškilil čez avstrijske meje v Frankfurt, ampak šel je z večimi domoljubi k bratom Hrvatom v Zagreb, ki so pod slavnim banom Jelačičem največ pripomogli, da je bila Avstrija rešena nemško-magjarske revolucije. Od tiste dobe je med domoljubi beseda dr. Kočevarja dobila največjo veljavo na Štajerkem. Slovenci so ga častili in poslušali kot najmodrejšega svetovalca in sčasoma kot očeta!

Zato pa je novica, da je preblagi mož, nevarno zbolel, povsod Slovence nemilo dirnola. In ko se je zvedelo, da je izdihnil, mislilo se je tudi na primeren pogreb, ki je pa res bil sijajen, izredno slaven in veličasten. Pogreb je bil vreden in primeren zaslugam dr. Kočevarja pa dela Slovencem tudi lepo čast. Veliko tisoč naroda se je zbralo v nedeljo 25. februarja t. l. popoludne ob 3. uri pred hišo rajnega v gosposkej ulici v Celji.

Vencev se je poslalo od vseh stranij. Bela Ljubljana je poslala 80 gospodov, med temi 23 Sokolov z zastavo, in pevski zbor tudi z zastavo.

Mozirskih Sokolov je prišlo 25. Tudi Hrvati so se spomnili rajnega in odposlali h pogrebu več odličnih gospodov iz Zagreba. Mariborska čitalnica bila je zastopana po svojem predsedniku in večih odbornikih, med njimi je bil tudi poslanec g. dr. Dominkuš. Nad grobom v slovenskem pokopališči pa je slavnemu domo-

Digitized by Google

ljubu govoril slovo v imenu Slovencev, g. dr. Žarnik iz Ljubljane, v imenu Hrvatov g. dr. Folnegović, iz Zagreba. Nagrobnica pa, milo doneče spevana od 60 pevcev, sklenila je sijajno pogrebno svečanost.

Rajni domoljub bodi nam vsem v izgled; njegovo ime pa naj med nami slovi v vednem, blagem in hvaležnem spominu. Bodi mu lehka zemlja slovenska, v katerej počiva in za katere čast in blagor je srce njegovo zmiraj koprnelo!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi govejo živino krmiti.

Da je pri krmljenji goveje živine tudi kakor povsodi treba pameti in razuma, na to resnico mnogi kmetovavci še vse premalo porajtajo. Kjer ni raznih fabriških odpadkov na razpolaganje, kar je skoraj pri vseh naših kmetih, tam se pogosto goveja živina po zimi tako slabo in pičlo krmi, da posebnega dobička od tako postrežene živine ni pričakovati, dosti je če le preveč ne izhujša in suha ne postane. Živali najžlatnejšega plemena se pokvarijo v najkrajšem času in zarodiči žlahtnih bikov so navadno slabejši od onih domače plehe. Hočemo toraj o zimskem krmljenji naše goveje živine bolj obširno govoriti in s tem k boljši strežbi kolikor moremo pripomoči.

Skušnje in znanstvo so pokazale, da potrebuje vsaka žival dan na dan določeno množino vsakovrstne hrane, da si telo ohrani vedno v jednakem stanji. To hrano porablja žival za dihanje, za napravljanje živalske toplote in v nadomestitev vseh onih telesnih delkov, ki se dan na dan porabljajo. Če živalim le toliko hrane privošimo, kolikor je ravno v nadomestitev porabljenih tvarin neobhodno potrebujejo, potem ne moremo od njih pričakovati mleka, mesa itd. Ako mora pa žival še vrh tega težka dela opravljati ali nam mleko dajati, potem mora hujšati in sušeti, ker si odvzetih telesnih delkov ne more več nadomestiti. Le če živali več hrane položimo kakor je za svojo ohranitev potrebuje (se ve da tudi to velja le do določene meje) moremo tirjati, da žival meso, mleko ali volno prideluje. Prepičlo krmljenje domače živine je toraj velika potrata.

Kmetovalec polaga v krmi goveji živini gotovo glavnico ali kapital. Če mora pa žival to glavnico jedino le v ohranitev svojega telesa obračati, tedaj ne more nič pridelovati, niti mesa niti mleka. Zgubiva toraj v krmi ležečo denarno vrednost, ktero mu k večemu slab gnoj le slabo povračuje.

Hrana, ktero živini pokladamo, se da v dve vrsti razdeliti in sicer v take tvarine, ktere imajo gnjilec ali dušec v sebi, in v take, ki tega nimajo. Prve imajo v obilni množini v sebi protein ali sirovi beljakovec, t. j. one snovi, iz kterih se v živalskem telesu poglavitno mleko in meso snuje in dela.

Ona hrana, ki je brez gnjilca ali dušca, se porablja v živalskem telesu najbolj za napravo toplote in pa maščobe. Natančno znanje raznotere hrane nas nareja zmožne naši živini tako hrano izbirati, ki je dober kup in pri tem največe povrednoščenje v živalskem telesu pripušča. (Konec prih.)

Hmeljarstvo.

III. Kdo ga naj sadi? Pri nobenem oddelku hmetijstva ni toliko zapeljivega, kakor ravno pri kmeljoreji posebno za naše kraje zdaj, ko so tako ugodne letine zanj! Ni vse zlato, kar se sveti, in to velja tudi o hmelji. Kakor pri vsakem drugem pridelku, tako se tudi pri hmelji cena menjuje in to še v veliko večji meri! Kdor bi tako preračunil dohodke od hmelja, kakor nja cena zdaj stoji in se na to zanašal, ta bi se utegnil zelo zmotiti! Bila so leta, ko je veljal cent hmelja 400 fl. so pa bila tudi taka, ko je en cent samo 24 fl. do 30 fl. veljal. Iz tega se vidi, kaki menjatvi v ceni je hmelj podvržen. Pridejo leta, ki ima hmeljar zgubo pri svojem hmelji in tedaj je gorje, če se je le na to zanašal. Zgodilo se je vže na velikih krajih, da so tam, kjer so bili hmelj nasadili, ga zopet izruvali zaradi male cene. Ko so pa prišla zopet dobra leta, jim je bilo se ve da žal in kmet se je za ušesi kraspal. Če je kje previdnost dobra, je gotovo tu na mestu. Kdor toraj začne hmeljariti, naj si ta le vprašanja stavi in z dobro vestjo odgovori:

1. Ga zamorem saditi, imam zanj pripravljeno (rigolano) zemljišč.

2. Koliko ga zamorem saditi, da ga bodem lahko obdeloval brez škode za druge pridelke?

3. Imam gnoja in denarja zadosti, da zamorem tudi več let potrpeti, če pridejo slaba leta, in nebi cela kmetija trpela in da ne pridem zavoljo hmelja na kant, kar se je vže tudi zgodilo. —

Če se je vse to prevdarilo in če je odgovor vseh vdrašanj za nasaditev, tedaj ga naj kmet sadi, ker hmelj je potem pravi blagoslov božji pri kmetiji, ker on utegne kmeta v nekih dobrih letih obogateti. In v slabih? Mu ne morejo kaj škodovati, ker se ni toliko zanašal. Staviti pa vse na eno karto, kagor nekateri nameravajo in udariti — „banko“! to bi bilo neprevidno in mogoče pogubno.

Delo v vinogradu med letom.

1. Gnoj naj se po trgatvi po zimi v vinograd raznosi in sè zemljo pokrije. 2. Vejnik (vevnik, plastje), kterega je pripravljati

Digitized by Google

med gospojnicama (mešama) od vejevja leskovega, jelševega, hrastovega itd. naj se neobrito in dokler so še kolovozi osušeni v gorco zvozi. 3. Rezatev da se opraviti v pozni jeseni, v mili zimi in če ti niste bili ugodni zadosti, pa v februarji; sploh: kadar „muzga več ne kroži po trti“, drugače se trta solzi in veliko svoje moči zgubi. — Škarje, vinjek (reznik) nabrusi poprej dobro, kajti obrezovati mora se gladko in vselej 2—3 cm. nad očesom takó, da se prvo oko ne zalije ali osuši. Trte, ktere so bile zaradi njihove izverstnosti ali pa zaradi goliša že med trgatvijo za pogrobanje odločene in (n. pr. s kako belkasto cápico) zaznamovane, naj rezači prepusté grobačem, če niso ti že pred unimi svojega dela opravili.

Rozga ali mladika, ktero misliš z obrezanjem k večej rodovitnosti prisiliti, mora biti dozorela, močna in zdrava. Slabotnim trtam nalagaj malo, zastavnim več, najkrepkejšim in malovrednim pa veliko.

Rezač obreze mladiko n. pr. na eno okó, to je čep; na dve, tri ali štiri očesa je reznik; na 5 do 6 očes je šparon, tudi čerunič; na 8 do 12 očes pa bik, konjič, tudi butica. Ključ je mladika s 4 ali 5 očesi na 2 cm. dolgem starem lesu, ali tudi brez tega. Ključ pride za 1—3 leta v trsnico (Rebschule). Pomniti je še vlačenice, zaležnice ali mladice in kobile. Zadnja je suhi les na stari trti, kar morajo rezači tikoma in gladko odžagati. Rezina naj se v butarce zveže in pri grobanji mesto vejnika (plastja) porabi. Vinograd naj vselej svojo odrezlino nazaj dobi!

(Dalje prih.)

Sejmi. 3. marca Vransko, Loka, Lučane, Oplotnica, 6. marca sv. Peter pod sv. gorami.

Dopisi.

Iz Celja. (Pogreb dr. Štefana Kočevarja.) Naznani, ljubi Gospodar, svojim bralcem s koliko častjo smo spremljali blagega dr. Kočevarja telesne ostanke k poslednjemu počitku. Med tem časom, ko so peli mrtvaški zvonovi pri mnogih farnih cerkvah na spodnjem Štajerskem, ter naznanjali pogreb velikega slovenskega rodoljuba in recimo še: pogreb vernega katoličana; med tem časom bilo je brez števila ljudi iz vseh stanov zbranih ne le pred Kočevarjevo hišo, temveč po celi ulici je bila tolika gnječa, kakoršne do zdaj gotovo še nij bilo pri nobenem mrtvaškem sprevodu. Točno ob treh popoldne pride častita duhovščina v dolgi vrsti. Pevski zbor, okoli 60 pevcev, zapoje milo žalostinko. Sprevod se začne. Za križem prihajajo mimo mrtvaškega voza poslanstva raznih društev, zavodov in občin iz Štajerskega, Kranjskega in Hervatskega s svojimi prekrasnimi venci in zalimi trakovi, na kterih si bral napise dotičnih darovalcev. Nad 40 različnih vencev in poslanstev sem naštel jaz; mogoče, da jih je bilo še več. Pred cerkvijo sv. Maksimiljana obstojimo. Opravijo se zopet molitve za pokojnika; pevci mu v drugič zapojejo. Od tod se pomika sprevod na dalje: razna poslanstva pešice, duhovščina in rodovina pa na vozeh. Bilo je pol pete ure, ko dojdemo na okoličanski mirodvor, kterega si je ranjci odločno izbral sam za svoj počitek. Cele trume ljudstva pa drvijo deloma po cesti, deloma po stranskih stezah na širno pokopališče. Po mrtvaških molitvah se zapoje zadnja pesem ranjcemu v slovo. Kako globoko so segale vsem navzočim v srce poslednje besede v žalostinki: Le križ nam sveti govori. Da zopet vid'mo se nad zvezdami! Govorila sta še kaj lepo pri grobu g. dr Zarnik iz Ljubljane pa gosp. dr. Folnegovič iz Zagreba v imenu Hrvatske matice. Proslavljala sta ranjega kot vzor pravega človekoljuba in značajnega narodnjaka. To je bil v resnici g. dr. Štefan Kočevar Kako rad je pomagal vbogim dijakom! kako je podpiral vse narodne zavode, društva in časopise! Pri pogrebu se je sešlo, kakor smo že omenili, veliko število duhovnikov; bilo jih je okoli 30, in ko bi bil pogreb v delavnik, sešlo bi se jih bilo gotovo še enkrat toliko. Vsaj je pa tudi ranjci bil vsikdar odkritosrčen prijatelj častite duhovščine, prijatelj redovnikov in redovnic, kterim je obilo pomagal. Zares, zgubili smo moža, ki je bil rodoljub v pravem pomenu besede, ne samo z jezikom, temveč vsikdar tudi v djanji! Vsi ki smo ga spremljali na pokopališče, in bilo nas je na tisuče; želeli smo mu bogato, večno plačilo za obilna njegova dobra dela. Njegov preblagi spomin pa naj živi na veke!

Iz Dunaja. (Slovenski poslanci pri g. ministru Pražaku.) Slovenski poslanci iz Štajerskega in Kranjskega so šli v torek skupno k g. justičnemu ministru Pražaku, da so mu razložili svoje pritožbe proti tistim sodnijam, katere še vedno nečejo slovenskemu jeziku priznati veljave v uradih, ter s slovenskimi strankami nemški uradujejo in slovenske tožbe in uloge nemški rešujejo. G. poslanec dr. Vošnjak je navedel več slučajev iz Štajerskega: Budna pri Gornjem gradu, trg Braslovški, razsodbe celjske okrožne sodnije itd. in s pismami dokazal, da se sodnije ne ravnajo po ministerskem ukazu od 18. aprila 1882. G. poslanec Herman je temu pritrdil in menil, da se narodno vprašanje le po postavi daje rešiti. Iste pritožbe izrekli so kranjski poslanci: grof Margheri, Klun, dr. Poklukar, Obreza in Pfeifer. G. minister je odgovoril, da tudi on želi, da se slovenskemu jeziku daje popolna pravica pri sodnijah in da je po ukazu od 24. aprila 1882

Digitized by Google

že večkrat vsled pritožeb slovenskih strank deželni nadsodniji v Gradci izrekel svoje menenje posebno v tem smislu, da se slovenske uloge ne morajo le sprejemati, ampak tudi slovenski rešiti. Sicer pa si pridržuje, predložiti državnemu zboru postavo, s katero se bode določilo, da ima justični minister pravico izreči, kateri jezik je v vsakem sodnijskem okraji v deželi navadni. Slovenski poslanci so bili od g. ministra prav prijazno sprejeti in se spet prepričali, da ima vlada pošteno voljo, Slovencem pripomagati do njihovih narodnih pravic. Upamo tedaj, da bo to spoznanje prodrlo tudi v kroge nižjih uradnikov, in da se nobeden uradnik več ne bo našel, ki bi delal proti volji ministerstva in proti želji našega presvitlega cesarja.

Iz Sevnice na Savi. (Nekaj iz nove šole.) Reči obračajo se na bolje, pšenico odbiramo od plevela. Otroci si uže po ulicah pripovedujejo, da je iz začasne brezverske nemške šole nazaj v domačo šolo vstopilo 8 otrok. Tudi posestnik turiškega grada (Ruckenstein) je svojega sina iz te šole iztrgal. Izprevidel je, da je privatni učitelj nezmožen, deco uspešno podučevati ter je za vse drugo poprej zmožen, nego deco vzbujati za vse plemenito in dobro. Ta šola tudi ne pripada v področje krajnega, šolskega sveta, nego izvolili so si poseben odbor, ki šolo nadzoruje. Načelnik tega odbora je g. Edvard Kavčič, ki se je pred 10 leti našej veri odpovedal. Študiral je samo tukajšnjo ljudsko šolo ter je nevešč v znanstvenih strokah. Zato mu tudi vsako krivo dejanje moremo narodnjaki Sevniški odpustiti, ker res ni zmožen ločiti dobro od slabega. Staršem pa, ki so tako pametni bili, da se niso dali preslepiti in zapeljati sovražnikom našega roda pa gorko na srce polagamo: Dramite in podučujte nevedne in zapeljane ljudi, da rešijo duše svojih otrok od pogubnega pogreza. Premislite, da so otročiči v domačej trirazredni šoli v tem šolskem letu uže 2krat pri spovedi bili, ko še iz brezverske šole nič pri spovedi niso bili. Bog nam pomagaj!!

Iz Ljubljane. (Loterija „narodnega doma“.) Upravni odbor razposlal je srečke uže po vsem Slovenskem, potem na nekatere kraje Hrvatskega, Dalmacije, Českega in v Sredec v Bolgarijo. Začele so društvenemu blagajniku prihajati uže tudi pošiljatve denarja za razposlane srečke in sicer ne le s Slovenskega, temveč tudi s Českega, kjer se srečke razmeroma hitrejše prodajajo, ko med nami. Rojaki! ne dajmo se vendar po ostalih bratih naših osramotiti! Spoznajmo važnost „narodnega doma“ kot sijajnega spomenika naše probujenosti, velike literarne in dijaške ustanove ter poroka boljše bodočnosti naše in sezimo po srečkah, katere imajo tudi zato veliko vrednost, ker je loterija „narodnega doma“ v resnici s sijajnimi in mnogimi dobitki preskrbljena.

Iz Trbovelj. (Kmetijska družba na škodi s Kmet. prijatlom). Ni dovolj, da celjska svojat povsod že svoj list uriva in razprtije dela, hoče še kmetijskim podružnicam tla spodkopavati. Pred nekimi dnevi pošlje centralni odbor celi kup iztisov „Kmetskega prijatla“ tukajšnjemu tajniku podružnice gosp. Irgel-nu, naj bi jih razdelil med ude. To pa je ude močno razsrdilo in izjavili so, da takoj izstopijo, ako se to še enkrat ponovi. In tako bi bila potem Trboveljska podružnica pokopana. Ako je centralnemu odboru v Gradci na obstanku podružnice kaj ležeče, se to gotovo ne bo več zgodilo, ako se pa še zgodi, naj si centralni odbor sam sebi pripiše, da bo ena podružnica menje. Ti celjska druhal pa miruj, in ne sili svojega umazanega perila v društva, ktera ne marajo za tebe, veliko menj pa še za tvoje izposojene kmetijske poduke!

Domoljub slovenski.

Od sv. Ilja v Slov. goricah. (Razne reči.) Letošnji predpustni jug ni bil kaj prida, ker smo zopet dobili grdo zimsko vreme, tedaj še tudi ne moremo v goricah nič prav dela pričeti. Tudi za letošnje ozimine se nam ni treba bati, ker nimamo nič posejanih, le redko kteremu je posrečilo se jeseni kaj v zemljo spraviti. Če nam pa še spomladansko vreme ne bode pripušalo in ugajalo za setev, kje hočemo potem kruha vzeti? Pa tisti, ki ptice preživi, ki ne sejejo in ne žanjejo, tudi nas zapustil ne bo. — V Selnici ob Muri je pogorelo 14. t. m. pohištvo Marije Gorjup. Bila je zavarovana. Ravno ko je ogenj najhuje razsajal, prišli so cenilni možje. Ker pa oglovja niso marali ceniti, so odšli brez posla. V noči od 7—8. t. m. so tatovi odnesli J. Štrausu ves špeh in meso od dveh svinj. Tatov še niso zasledili. V Selnici imamo tudi človeka, ki kajžlarjem in posestnikom skrivoma in celo po noči naše varuhe pse v št. Iljskej občini strelja: (pa ni „šintar“ in tudi nima nobene pravice do tega) da smo še tako bolje prepuščeni nočnim klatežem. Menda jih doma kuha, peče in žre? No želimo mu: „gut zu špeisen“. — Prihodnji mesec imamo tukaj volitve novih županov. Ako vstrežem, hočem ob svojem času priobčiti! (Prosimo! Ur.)

Goričan.

Iz Ljubljane. (Banka „Slavija“) sklenila je v mesecih oktober, november in december 1882 13.397 novih zavarovalnih pogodeb za kapital 16,774.534 gold. 48 kr., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 436.339 fl. 16 kr. Denarni promet glavne blagajnice znašal je 2,342.988 gold. 98 kr., in od bankinih kapitalov bilo je v tem časi vloženih 147.837 gld. 6 kr. v česko-moravskih posojilnicah, 642.177 gld. 35 kr. pa izposojenih na

Digitized by Google

zemljišča. Gasilne brizgalnice je oddala banka v tem časi 4 občinam. Od 1. januarja 1882 do 31. decembra 1882 skleneno je bilo vseh zavarovanj 77.658 fl. za kapital 78,424.408 gld. 30 kr. proti plačilu zavarovalnin in pristojbin 1,816.257 gld. 56 kr., za škodo pa se je izplačalo v tem časi 803.274 fl. 68 kr. Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnim postajajo čez dalje priljubljeneja. Pristopilo jim je namreč do konca decembra 1882 637 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 117.149 gld. 67 kr. in vpisali ulog za 47[illegible].155 gold. Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca decembra 1882 3974 deležnikov in njeno premoženje narastlo je na 30.002 gld. 32 kr. v gotovini in vrednostnih papirjih.

Iz Maribora. (Okrajni glavar — volitve.) G. Pavič plem. Pfauenthal, okrajni glavar, imenovan je za dvornega svetovalca in je prestavljen k namestniji Zadarskej v Dalmaciji. Kdo bo njegov naslednik? Morebiti trd Nemec, če bode šlo po željah tukajšnjih glavačev. Čuditi bi se nam ne trebalo. Saj imamo pri glavarstvu itak uže uradnikov, ki ne umejo slovenski, n. pr. g. Leitner, g. Winter. — Znani Hammer-Amboss je po več ur čepel v uradnici okrajnega zastopa, zraven pa „voter“ Wretzl, staubar Črniček in stari Seidl. Tiščali so glave in nose vkup in tuhtali, kako bi zmagali v veli kem posestvu za okrajni zastop. No, velilikega truda ni trebalo, ker je skoro vsak meščan, ki ima hišo, uže veliki posestnik. Da so nemčurji nalovili kakih 100 pooblastil in vsako bablje izvohali in nadlegovali, to kaže, da so se Slovencev bali ali da imajo zaradi volilnega reda slabo vest. Od 557 vpisanih velikih posestnikov je vkljub silnej drnjezgi nemčurskej izostalo 260, tedaj skoro polovica. Volilo je samo 297; nemčurji so dobili 231 glasov, Slovenci pa 66. Pred tremi leti so Slovenci zmagali s 66—72 glasovi, ker Nemci in meščani volit prišli niso. Zelo nepotrebno in smešno pa je baharstvo nemčurjev, da so Slovence premagali; teh niso nemčurji premagali, ampak volilni red, katerega so si liberalni Nemci po svojem kopitu prirezali. Jutri volijo kmetje in želimo. da izvolijo vrle slovenske može, da saj izvedo, kaj bodo nemčurji z njihovim denarjem v okrajnem zastopu delali.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar obiščejo letos sredi leta Ljubljano k 600letnici, od ondot gredo v Idrijo, Bled in Kamnik. — Flcm. Dahlen šel je v pokoj. — Brambovski minister je zaukazal letos k novačenju pozvati tudi l. 1860 porojene. — V državnem zboru so poslanci sprejeli konečno novo obrtnijsko postavo, za njo je glasovalo 126 konservativnih in narodnih poslancev in proti njej 105 liberalcev. Ti so tedaj propali! Hvala Bogu! Sedaj še treba, da pritrdijo prenaredbi šolske postave. Začeli so obravnavati letošnji proračun. Da se pokrijejo vsi stroški, treba bode 16 milijonov v zajem ali na posodo vzeti, ker je 16 milijonov v državnih blagajnicah na razpolago. Da je zopet posojila treba, temu niso poslanci konservativni krivi, ampak povodenj na Tirolskem in Koroškem, katerima deželama je treba pomagati, dalje popustljivost liberalcev, ki niso potrebnih železnic stavili in katere smo prisiljeni sedaj delati, ako nečemo v kupčijskih in trgovinskih rečeh zaostati, in naposled dolgovi, katere so liberalci državi navesili pa nič dobrega z denarjem izvršili. — Nemški liberalci pokazujejo se čedalje očitneje kot izdajalci mile naše Avstrije in cesarja, kajti sedaj uže tirjajo, naj Gališko z Bukovino vred odcepimo od skupne vlade cesarjeve na Dunaji, da ne bodo več poljski in rusinski poslanci zahajali in glasovali v državnem zboru. Zakaj to? Zato, ker upajo tako večino dobiti čez Čehe in Slovence in tako te stiskavati in za Bismarkovo nemčijo prirediti; nas Slovencev tedaj in Čehov se upajo požreti le, če slovanske Poljake in Rusine odpravijo. To se sicer ne more zgoditi pa grdo je, da tisti, ki vedno upijajo, kako za cesarja in Avstrijo trpijo in gorijo v resnici pa delajo na njeno vedno nadrobneje razkalenje in slabenje! — Vesela novica prihaja iz Zagreba. G. dr. Makanac je začel društvo snovati, da se Hrvati in Srbi spravijo in porazumejo. To je silno potrebno in vsem Jugoslovanom avstrijskim koristno. Bog blagoslovi ovo vrlo podjetje!

Vnanje države. Nemški cesar in papež sta si dopisovala zastran tega, da bi prenehalo preganjanje katoličanov na Nemškem, pa nemški ministri nečejo miru. Bati je se toraj, da preganjanje traja naprej. Katoliški poslanci so zaradi tega močno razburjeni. Cesarjevič Rudolf je prišel v Berolin pa tudi angleški kraljevič obhajat sreberne poroke nemškega cesarjeviča. Bismark začenja zopet liberalcem dobrikati se. — Francozi dobili so precej nemirnega ministra zunajnih zadev, po imenu Challemel-Lacour. Mož sovraži Nemce. V Madagaskar hoče vojakov poslati, da rogovileže Angleže izpodijo. — Irci snujejo tajno društvo 500 mož, ki morajo potem skrivoma iti v angleška mesta London, Liverpol, Manchester itd. in jih užgati. — Italijani se ne upajo pograbiti Tripola pa prežijo vendar na ugodno priliko. — Grški bivši minister Komunduroš je na smrt zbolel. — Bolgarski knez je deželo zapustil in nad Dunaj odpotoval domov na Nemško. — Rusi dobili so popolno pravico do severne struge Donava pri izlivu v Črno morje. Zoper Jude začnejo postopati ostro in odločno, najrajše bi jih popolnem iztirali. V Nikolajevu ob Črnem morji iz-

Digitized by Google

delujejo tri velkanske vojne ladije oklopnice. — Perzijski kralj pojde h kronanju ruskega carja v Moskvo in obišče potem še druge evropske dežele in mesta.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

II. 7. Kteri so bili navadni pridelki starih Slovanov? V prvej dobi so brez dvombe pestovali žito. Da je toto bil njihov menda najnavadniši pridelek in živež, njihov vsakdanji kruh, to lahko sklepamo iz imena samega: žito = ži—to od ži—ti, ži—[vi]—ti. Ta beseda je bila in še je sedaj doma pri Slovanih.

V obče so naši paganski stariši s izrazom „žito“ imenovali tisto vrsto rastlin, katere so jim pač v tem ali onem kraji veljale navadno za živež. Odtod prihaja, da sedaj pod imenom „žito“ po nekterih krajih n. pr. pri Ljutomeru razumevajo rž, po drugih pšenico, drugod zopet oboje, t. j. rž in pšenico.

Na Dobrni izraz „žito“ velja za: rž, pšenico, proso, hajdino in turščico. Na meji srbsko-hrvatski prosu pravijo žito. Ko so namreč južni Slovani bili spoznali proso, postalo jim je najpriljubljenejši živež.

Hrana od prosa bila je na dnevnem redu. Od prosa pekli so kruh, pripravljali kašo. Ako je Slovan hotel ptujca počastiti, je pred-nj položil proseno jed in med.

Kar je rečeno glede besede „žito“, isto bo veljalo gotovo tudi ob imenu „jedličje“, ki je znano na Koroškem; dotična rastlina bila je o svojem času menda navadna jed, hrana.

Z ječmena phali so pšeno, bržčas tudi s pšenice, odtod morda njeno ime, ali so pa ječmenu s prva po kterih krajih rekali pšenica. Z ovsom in ječmenom so krmili perotnino in konje. Luk ali čebula in česnek sta takrat pri hiši nadomestovala vse naše „malovje“ ali korenje. Luk in česen bila sta skoro na vsakej mizi, zatoraj so te rastline Slovani sadili v velikej meri. Repo in mak sejali so le po vrtih.

8. Kako so Slovani zrnje pripravljali za živež? — Stari Grki in Rimci so klasje pekli ter zrnje brez vsakega daljšega obdelovanja zobali. Bržčas so tudi Slovanje vsaj v najstarejšej dobi tako ravnali. Vendar že od pomniveka so brez dvombe Slovani posluževali se ročnih mlinov; s pomočjo totih so drobili zrnje in dobivali moko. Pisatelj, katerega večinoma tukaj posnemamo, pravi, da so to bili mlini, kakoršnih so imeli Grki pa Rimci v poznejšej dobi in kakoršnih danes najdeš po Aziji, namreč: dva kamena, od katerih je spodnji na sredini visok a proti okrajku vse nižji in nižji, zgornji pa je vdobljen tako, da ga lahko vrtiš po zdolnjem. Zgornji kamen ima otvor ali luknjo, kamor se polagoma spušča zrnje; če ga primeš za ročico ter vrtiš, dobil boš moko, se ve da ne najlepšo. Niso li žrmlje pri naših Haložanih in pri Slovanih na Moravskem, kolikor je pisatelju teh vrstic znano, gospodarstvena dedščina naših predstarišev?

9. Slama služila je za pokrivanje prebivališča, ob zimskej dobi so jo pokladali tudi živini. Seno in otavo, skrbno osušeno, shranjevali so na podstenji, pod pristrešjem, ali so pa slamo, seno in otavo spravljali v velike krpe, ki so jih vtrjevali s pomočjo primernih kolov. Ta način gospodarstvene priprave Rusi imenujejo „koli“, Poljaki „kolnia“, Čehi „kolna“, Slovenci na Murskem polji pa pravijo „oselica“, t. j. ob selo, selišče, prebivališče postavljen velik kup slame ali kterega si bodi rastlinstva.

10. Ograje, ogradi. — Izmed sadonosnega drevja so stari Slovanje gojili posebno jablan ali jabelko, pa tudi hruške, breskve sljive ali češplje in orehe. Vrte pripravljali so si blizo domovja; v istih pestovali so luk, česnek, mak in druge rastline. Da živad tega ni mogla oškodovati, zatoraj so dotične kraje zagrajevali s plotom. Zdi se, da je Stari Slovan tudi svoje njive ograjeval, ker mu je številna zverad sicer preveliko škode delala; zarad tega je tudi tu in tam svoja prebivališča postavljal sred polja, da bi ga laglje opazoval in varoval.

11. Ne smemo pozabiti, da je reja lena in konopelj bila posebno priljubljena in poglavitna skrb ženskega spola. Staroslovenske žene in dekleta so od omenjenih rastlin pridelovale obleko domačej družini in nekej arabski potovalec, Ibrahim ibn Jakub po imenu, ki je živel v 10. stoletji, hvali ukusno lepoto slovanskega oblačila, katerega so bile škrinje polne. — Razven ostalih manje imenitnih rastlin so naši predniki poznavali lastnost hmelja, če ne oplemenjenega, vsaj v njegovem divjem stanji ter so ga že v srednjem veku dodavali pivu, dá, nekteri celó mislijo, da je hmelj od Slovanov prešel k ostalim narodom evropskim.

12. Lega njiv in travnikov bila je vravnana po tem, kako se je obdeloval in v polje prevstvarjal zdaj ta zdaj oni košček prvlje še neobdelane zemlje, bodisi, da je bil bliže vesi ali se dozdeval rodovitnejši ali ugajal temu ali drugemu semenu. Zemljišče bilo je imovina vsem soseščanom skupaj; pozneje imela je vsaka družina svoje polje, ki se pa je nerazdeljeno podedovalo otrokom umrlih starišev. — Ko so Slovanje bili podložniki Germanom ali Nemcem, so slovenska kmetijstva bila vselej menjša, kakor nemška ter so se merila po številu plugov, ki jih je bilo treba, da so zamogli polje obdelati. Kakor staronemški pisatelj Helmold poroča, je jeden plug zaznamenoval jedno kmetijo. Tako je določil še leta 1262 gnezenski shod. Potem nazoru so na Českem kmetijstva

Digitized by Google

merili do konca 13. veka, v 14. stoletji pa so se po nemški navadi določena in obmerjena kmetijstva že po vsem Českem udomačila. Ločila so se slovanska kmetijstva od nemških v tem, da so bila manjša, ter ste n. pr. v Lužicah in v Šleziji že dve tretjini nemškega kmetijstva veljale za celo slovansko; a na Pomorskem je jedna tretjina nemškega kmetijstva že toliko obsezala, kakor celo slovansko. Bremena so se pa nakladala obema jednaka! Tam namreč, koder so se Nemci množili, so Slovanom stopali na prste, kolikor je le bilo mogoče. Bili so celo časi, ko je „Slovan“ in „sužnik“ pomenjalo jedno tisto. Sicer pa žalostno stanje starih Slovanov med ostalim lahko razpoznaš iz tistega ukaza leta 1170 na Šverinskem, ki je veleval, da če sreča kdo Slovana na kakšnem prikritem in sumnivem kraji, naj se mu Slovan opraviči, čemu je tukaj? Ako ne ve zadovoljivnega odgovora, obesi naj ga takoj na bližnjem drevesu! Če so se Slovani naselili v kakem mestu, živeli so za-se v posebnih ulicah kakor drugod židje. In naš izvirnik pristavlja: Da so si Nemci v zatiranji Slovanov premalo prizadevali, tega si pač ne morejo očitati.

(Dalje prih.)

Smešnica 9. V nekem kraji so najeli za drugi šolski razred pri trdem Nemci poslopje za šolo. Otroci so z malimi izjemki sami slovenski. Molili so pa v šoli pred in za podukom samo nemški. Nekdo vpraša zakaj? Učenec odgovori: lastnik hiše je trd Nemec in v njegovej hiši Bog ne razume slovenski; zato molimo nemški. Stavešinčar.

Razne stvari.

(Gospod Janez Leon), tiskar v Mariboru je nagloma umrl. Tiskarno prevzame njegova žena in vsi trije listi: „Südsteirische Post“, „Popotnik“ in „Gospodar“ tiskali se in izhajali bodo ondi, kakor do sedaj.

(Iz Slov. bistriškega okraja) se prosi objaviti, da naj vsi volilci kmetskih občin za okrajni zastop pridejo na posvetovanje h Petru (poprej Flecksieder) na den volitve, t. j. 6. sušca, točno ob 9. uri zjutraj. — Več volilcev!

(Mariborska čitalnica) vabi za nedeljo 4. marca ob 8. uri zvečer k veselici. Sviralo bode se na glasoviru, citrah in deklamovalo.

(Ptujska čitalnica) ima 4. sušca ob 5 uri popoludne občni zbor. Volil se bode novi odbor in revizijski odsek. Če ne pride ob 5. uri dosta udov, sklepajo ob 6. uri navzoči o istem dnevnem redu.

(Iz Podčetrtka) se nam piše, da gleštajo tam samo 3 nemčurje; prvi je baje Pacolik, drugi Mojzes, tretji pa Bemek. Vsak hoče veljati za trdnega Nemca, čeravno nima nobeden nemške krvi.

(Oderuh Gassmajer) iz Maribora je zopet tožen.

(Bivši notar Hofrichter) slov. graški je umrl.

(Umrla) sta škof Jirsik in šolski nadzornik Šolar.

(V Terbovljah) je se rudarski delavec Budna tepel in dobil z nožem 7 ran.

(Neumen Ptujčan) pravi, da Slovencem treba samo 2letnega šolanja, če se slovenski podučuje, 8letnega pa, če se nemški prednaša. Sedaj vemo, zakaj so nam nemški liberalci 8letno šolo vsilili in toliko stroškov za zidanje novih šol, samo zavoljo ponemčevanja.

(Pri sv. Križi) nad Mariborom so ničvredni ponočnjaki učitelju šipe na oknih vbili.

(Narodno biblioteko) začel je izdajati g. J. Krajec, tiskar v Rudolfovem na Kranjskem. Snopič velja 15 kr. Prvi snopič je izišel in objavlja knjižico znano: „Kranjska čbelica.

(Pri sv. Juriji) ob južnej železnici je cigan Huber (rodom bržčas Nemec) posestnika Seb. Freceja obstrelil s pištolo. Cigana so žandarji odgnali v Celje.

(Pomiloščen) v zapor na žive dni je Breznik Jakob, ki je bil k smrti na vislicah obsojen, ker je blizu Rogaca zaklal očeta in brata.

(V Frankolovem) je bilo posestvo 6000 gold. cenjeno za 3600 fl. prodano. Dva dni pred dražbo je stari posestnik hrame in 2 kozolca podrl.

(Sv misijon) obhajajo čč. oo. lazaristi na Remšniku od 7. do 16. sušca t. l.

(Wildhauški Karneri) je drzno psoval v državnem zboru pa poljski poslanec Hausner ga je zavrnil in do tal pomandral.

(Celjska druhal) je pri Kočevarjevem pogrebu Slovence psovala: „windische Trotteln“ itd.; eden pijani nemčur je nosil nemške puntarske trake; Slovenec uže svojih mrtvih ne more pokapati mirno na slovenskih tleh. „Slov. Narod“ in „Slovenec“ pa močno grajata celjskega opata, ki je, akopram prošen cerkvene obrede latinski in slovenski opraviti, začel nalašč: „Vater unser“. Več kakor 30 mešnikov in ljudstvo pa je nadaljevalo: daj nam dnes naš vsakdanji kruh .... Ali to ni očitno žaljenje Slovencev? Nemškutar povsod lastnej materi v lice bije!

Dražbe III. 7. marca: J. Rudič, Vojnik, 801 fl. 9. marca: Maj. Magdalenec, Kozje 3150 gld., Anton Čeček, Rogatec, 835 fl., Jož. Šterbucel, Kozje 355 fl. 12. marca: A. Jevšek, Sečovo, 4410 fl. 13. marca: Treza Mesarec, 3400 gold. 14. marca: Jakob Stancer, Jarenina 200 gold. F. Smrečnik, Fürst 519 fl.

Digitized by Google

Loterijne številke:

V Gradci 24. februarja 1883: 76, 35, 50, 79, 26.
Na Dunaji „ „ 59, 76 88, 87, 63.
Temesvar „ „ 26, 1, 23, 45, 88.

Prihodnje srečkanje: 10. marca 1883.

Oznanilo.

Podpisano ravnateljstvo naznanja, da se od 15. marca t l. naprej sprejme 10 mladih ljudij ali viničarjev, 18—25 let starih v praktično izučenje na sadje- in vinorejskej šoli. Dobivajo tukaj navadno dnino ter zamorejo stanovanja dobiti ali v zavodu samem ali bližnjih viničarijah. Obečati pa morajo naprej, da ostanejo najmanje pri ½ leta sadje- in vinorejskej šoli. Kdor hoče sprejet biti, naj se oglasi pismeno ali ustno, ter naj predloži domovinski list ali službene knjižice pa tudi od svojega župana podpisano spričalo o dobrem zadržanji, to pa do 8. marca 1883.

Ravnateljstvo
sadje- in vinorejske šole v Mariboru.

Semena

bodi si vsake vrste **detelja, trava, zelišča, cvetličice,** kakor tudi več sort **sadnih** in **gozdnih pešek,** vse novo in gotovo kaljivo, priporoča, kakor po navadi vsako leto po solidni, nizki ceni

M. Berdajs,
trgovec v Mariboru.

1—3

Kočijo

3—3

s šipami in 4 sedeži proda prav po ceni za 100 fl. J. Denzel v Mariboru, Fabriksgasse.

Zahvala

posebno č. g. župniku J. G. za večkratni obisk in sočutje v bolezni, gospodu učitelju J. F. za nalašč složeno in peto prav genljivo slovo, kakor tudi vsem: rodovincem, sosedom in znancem, ki so v tako obilnem številu pri pogrebu zadnjo pot posodili naši dragi nam neposabljivi materi

Ursuli Vraz,

preišnji posestnici Stanko Vrazovega doma, ki so v triletni bolezni, večkrat previdenі s sv. zakramenti umrli 18. svečana 1883, 73 let stari, izrekajo podpisani prav presrčno in najtoplejo zahvalo.

Terezija Skorjanec,
Julijana Hedžed,
Josefina Fuchs,
Alojzija Peršak,
Barbara Vraz,
hčere.

Franjo Vraz,
sin.

Marija Vraz,
nevesta.

Učiteljska služba.

Na trirazrednici **pri sv. Marjeti poleg Ptuja** je izpraznjena učiteljska služba v IV. plačilni vrsti in s prosto izbo.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca aprila 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti (pošta Možgance).

Okrajni šolski svet v Ptuji 17 febr. 1883.

1—3 ***Premerstein.***

Lepo posestvo

v Frauheimu, ob velikej Tržaškej cesti se proda iz proste roke. Hiša je zidana ter ima lepe kleti, zraven je tekoča voda in 2 orala zemljišča s sadunosnim drevjem in travnikom. Kdor hoče pa zraven kupiti še gozd, njive, gorice, travnik, vkup 18 oralov, se mu tudi proda.

Več pové Miha Mohorko v Orehovi vesi (Nussdorf, Pfarre Schleinitz, Post Kranichsfeld). 3—3

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: **pivovarne, fabrike, rude, vodnake,** dalje **vodotočne cevi,** sesaljke in spravo za kletarstvo, anneške cevi iz kovanega železa, cevi iz koglpnine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izljavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu

naposled

blago iz lite kovnine in mednine
po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

☞ *Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.* 4—4

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 10. V Mariboru 8. marca 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Račun

kat. tiskov. društva za l. 1882.

A Prihodki:

1. *Ostanek leta 1881*	. . .	fl. 2915.39
2. *Naročnina „Slov. Gosp.“ v l. 1881 za l. 1882*	. . . .	„ 27.40
3. *Deležnina p. n. gg. društvenikov*	.	„ 682.20
4. *Naročnina „Slov. Gosp.“ z obresti*		„ 4691.11
5. *Naznanila v „Slov. Gosp.“*	. .	„ 344.65
6. *Listi „Slov. Gosp.“ posaméz prodani*		„ 81.65
	Vkup .	fl. 8742.30

B. Stroški:

1. *Tisek, koleki, priloge, napisi in ekspedicija „Slov. Gosp.“*	. .	fl. 3746.51
2. *Marke za razpošiljanje „Slov. Gosp.“*		„ 927.94
3. *Uredništvo in upravništvo*	. .	„ 722.—
4. *Poštnina, listnice in papir*	. .	„ 11.65
5. *Časniki za celo leto*	. . .	„ 47.71
6. *Prihodnina in priklade*	. .	„ 71.11
7. *Naročnina „Slov. Gosp.“ za l. 1883 v l. 1882 vplačana*	. . .	„ 7.80
8. *Razne stvari in nagrade*	. .	„ 8.20
	Vkup .	fl. 5542.92

Ako se od prihodkov za . . .	fl. 8742.30
odšteje stroškov za	„ 5542.92
ostane premoženja vkup za .	fl. 3199.38

Teh fl. 3199.38 je založenih:

a) v kaviji . . .	fl. 1077.94
b) v hranilnici . . .	„ 2100.—
c) v gotovem za . . .	„ 21.44
kar daje zgorenjih . . .	fl. 3199.38

V Mariboru dne 31. januarja 1883.

Predsednik: **Dr. Ivan Križanič,** prof. in podvodja v duhovšnici.

Blagajnik: **Dr. Anton Suhač,** stolni vikar.

Pregledovalci:

Ig. Orožen, kanonik. **Jan. Majciger,** prof. na gimnaziji. **Fr. Heber,** korni vikar.

Jez nemškemu „šulfereinu“.

Vsakemu čitatelju „Slov. Gosp.“ je znano, kaj je nemški „šulferein“ in kakšen je njegov namen. Zadosti je, da omenimo, da to društvo z denarji najbolj podpirajo Nemci v „rajhu“. Marsikedo bi pa utegnil misliti, da to društvo nam Slovencem ni nevarno. Temu pa ni tako. Vsaj vidimo, kako snujejo v slovenskih pokrajinah nemške šole, v katere prav siloma slovenske otroke porivajo. Ne bomo se spuščali v daljno vprašanje, kaj se tu počenja, a to vemo, da nekaj posebnega; krščanskemu nauku so dali le pičle urice in možje navedenega društva tudi za to dobro skrbe, da dobijo otroci teh šol neko mrzenje do slovenščine. Pa te šole bi nam še ne škodovale toliko, kajti tacih se lahko izognemo. Na drugej strani bi nam znalo to društvo več škodovati. To društvo podpira in deli darove nekaterim učiteljem, t. j. takim, ki jih pri nas imenujemo nemškutarje ali odpadnike svojega naroda ali izdajice in omahljivce. Piscu teh vrstic je več slučajev znanih, da so bili učitelji zavoljo „marljivega nemškutarjenja“ „obdarovani“ in prilično bodemo več imen tacih lačnih, brezvernih in breznačajnih učiteljev navedli, zato da jih bode vsakdo poznal ter se vedel tacih gobovcev izogibati. Ali je mar to pošteno, da se učiteljem na skrivnem dajejo darila, da slovensko deco ponemčujejo in Bog vedi, kaj še vse? Vsako djanje, katero je pošteno, se sme vršiti očitno, zakaj tedaj daje to društvo na skrivnem in sicer prav na skrivnem darila? Odgovorite nam vi nemškutarji in Nemci! Mi dobro vemo kam pes taco moli. Tako djanje bi moralo biti prepovedano in kaznjivo!

Mi pa tej zlobni stvari lehko jez napravimo. —

Na Štajerskem imamo, kakor znano, okrajne zastope. Ne bodem se spuščal v vprašanje, če so ti zavodi potrebni ali ne, kar bi tudi nič ne koristilo, ali ker so in nam podajejo bremena in pravice, se moramo tudi te zadnje po-

Denešnji list ima 1/2 pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

služevati in ne gledati kako tujec z našimi denarji gospodari.

Kake pravice pa nam podajejo okrajni zastopi? Jaz omenim le eno, katera je za nas Slovence na Štajerskem velike važnosti. Okrajni zastopi namreč volijo iz svoje sredine može v okrajne šolske svete. Do zdaj so skoraj povsodi imeli večino nemškutarji v okrajnih šolskih svetih, zdaj pa ni več tako. Tako postavim imamo Slovenci v Ljutomeru že več let večino v okrajnem šolskem svetu, zdaj tudi v Ptuji, prihodnje zadobe tudi v Ormoži, Gornjej Radgoni itd.

Okrajni šolski sveti pa imajo v učiteljskih zadevah moško besedo govoriti, brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta se ne sme v nikakoršnem okraji narediti šola osnovana od nemškega „šulfereina“.

Dalje volijo okrajni šolski sveti iz svoje sredine tako imenovane nadzornike (Ortsschulaufseher). Ako je tedaj slovenski okrajni šolski svet, izvoli samo slovenske nadzornike. Ti pa lehko na učitelje pazijo, posebno na take, kateri „šulfereinove“ groše jemljejo.

Na taki način tedaj „nemškemu šulfereinu“ njegovo „delovanje“ pri nas priporočimo. Marsikedo bi pa mislil, da tu ali tam ni moči večine v okrajni zastop dobiti.

Res je, da je to prav težavno, kajti volilni redi v Avstriji so le na korist Nemcem, ker oni so jih ustvarili in so le za se skrbeli. Toda dobre volje je treba in tako se da marsikaj doseči ali vsaj hudo zabraniti. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi govejo živino krmiti.

II. Znamo, da je živalski naravi najbolj prikladna in prileżna hrana seno. Ker je pa le malo kmetovavcev, ki bi mogli z samim čistim senom svojo živino skozi zimo rediti, je toraj treba kmetovavcu misliti, kako svoji živini tako krmo priskrbi, v kteri so iste snovi, ktere so v senu, kolikor mogoče v največi meri najti. Poglaviten nadomestek sena je pa slama, ki se je povsodi tam, kjer se prideluje zrnje, v precejšnji obilici nahaja. Slama je za pokladanje skozi in skozi sposobna. Treba je le, da žival poleg slame tudi še take hrane dobiva, ki imajo več beljakovine v sebi, kakor je ima slama sama za se. Kajti le tako bode mogoče vlakno, ktero se nahaja v slami, tudi do zadnjega izvleči in porabiti. Posebno dobra za pokladanje je razna stročja slama, bolj mehka slama jarega žita, pleve itd.

Če se le sama slama živini poklada, ima to le slabe nasledke. Živali namreč ne morejo dan na dan toliko same slame povžiti in prebaviti, da bi si iz povžite slame same za življenje potrebnega proteina iz nje izvlekle in naredile. Če se slama z senom in deteljo pomešava, je nasledek tudi le srednji.

Nasproti temu bodo pa nasledki toliko povoljnejši in ugodnejši, kolikor v bolj pravem razmeru stoji množina vsega vlakna v slami z hrano krepotnico ali močnico, ki se živini poklada. Krompir ali pesa krmnica z rezanjem pomešana najprej in najbolje seno nadomestovati more. Če se taki klaji še nekaj otrobov ali krupe, prge ali pivnih tropin primeša, ostala bode živina dobro rejena in bode kmetovalcu tudi dobiček prinašala.

Po potu daljših skušbah se je zasledilo, da sol tudi velik vpliv na rejo živine imade. Sol namreč ne le dela živino jedično, t. j. da rada je, ampak pomnožuje tudi prebavne soke v živinskem želodcu. Če se živini polagajo ostanki iz žganjarij ali olarij, ki nimajo solnih delkov v sebi, morajo se osoliti. da jih živina sebi in lastniku v korist povživa. Glavna naloga umnega kmetovavca in živinorejca je toraj ta, da izbere in sostavi svoji živini tako hrano, ki živalim vse one snovi podaja, kterih potrebuje, da more vse to, kar je več hrane, česar ravno ne potrebuje v življenje, spreobrniti v mleko in meso. Pri krmljenju bode skrben kmetovalec tudi na to gledal, da kolikor mogoče živalim krmo spreminja. Naj se jim toraj poprej rezane krme položi in potem še le cele krme, da se živina tako primora krmo dobro prežvekovati in skoz in skoz z slinami premočiti.

Določen čas krmljenja ali kakor tukaj pravijo razne „calje“ se mora točno držati, ker vsaki nered v tem oziru na živino škodljivo vpliva. Dobro dene živini, ki je vedno v hlevu, če se vsaj po dvakrat na dan k kakemu studencu ali na kak potok napajat žene. Sem ter tje imajo pohvalno navado, da živini suho klajo poparijo, kar je mnogo prebavnejšo delo. S poparjeno klajo ali parjenjem so sem ter tje lepe nasledke dosegli. Seveda stoji parjenje nekoliko truda in tudi več potroškov in je ovira, da se ne more prav povsod udomačiti.

Poleg krmljenja ima tudi še postrežba velik in vgoden vpliv na prospevanje živine. Snažnost, pogosto štrigljanje in krtačenje, obilno suhe stelje vse to pomaga, da ostane živina zdrava in rejena. Namen živinoreje ne more kteri drugi biti kakor ta, da se pokladana krma kolikor mogoče dobro povrednostuje. To pa je takrat prav mogoče, če se živini taka krma poklada, o kteri gre pričakovati, da se po nji pravi namen živinoreje doseže in živali kolikor mogoče največ dobička dosežejo.

Hmeljarstvo.

III. Kako se naj hmelj sadi. Ker hmelj veliko let na enem mestu obstoji (20—

Digitized by Google

30 let) in ker največ denarja in skoraj tudi dela stane in ker od njega največ dobička pričakujemo, poiskati moramo tudi 1. najboljšo zemljo, ktera je dosti globoka in 2. ktera ni spodaj mokrotna, ampak da vodo dalje oddaja, da se radi tega bolezni v koreninah ne izcimijo, ktere so za hmelj škodljive. 3. Naj bode taka lega, ktera je proti silnim vetrovom zavarovana, da nam ne podira rant, ne odvija in lomi preveč hmeljevih zrastkov, kteri nam dosti dela pri vezanji narejajo in manjše pridelke povročujujo.

Bolj ko hmelj mirno raste, lepše sok po njem teče, rastlina se dobro razvija in rodi obilneje cvetja.

4. Hmelj raste v vsaki zemlji: v pesku kakor v ilovici in puhlici. Pa v vsaki zemlji ne da enakega pridelka! Najboljša je puhlica, ktero tudi najložej obdelujemo, in naplavljena zemlja, ktera ima v globini še obilo redilnih snovij od vode naplavljenih. Take zemlje se nahajajo po dolinah, kjer je v davnih časih voda tekla. Po gričih vže ni več tako dobra, ker tam se nahaja uže le bolj izzebljena zemlja, kteri ploha dosti gnoja odnaša v nižavo. Poglavitna reč je, da je zemlja v stari moči, da ni izsezana, ker to veliko upliva na cvetje in fino blago.

Zemlja, ktera se je za nasaditev odločila, naj se (pa nje ne kaže prej gnojiti) globoko preštiha (26″ do 3′) tako da pride zgornja, rodovitna na duo, spodnja, nerodovitna pa na vrh (s tremi štihi, eden pod drugim, se to zgodi). To delo se upravi najbolje jeseni, da mraz zgornjo mrtvo zemljo predela in rodovitno stori. V tako zrahljano zemljo hmelj svoje čez seženj dolge korenine lahko poganja ter najde naposled spodaj rodovitno zemljo.

Spomladi (konci aprila) pa se zemlja zravna in s klini zaznamujejo vrste in potaknejo tudi za vsako rastlino posebej. Navadno se vsaka rastlina in vrsta sadi narazen po 6′ po 5′ ali 4′. Kaj pa je najboljše? Menda srednja mera 5′ ker izkusilo se je, da se je dobilo iz dveh enako dolgih vrst, kjer je bilo v eni n. pr. 150 v drugi pa samo 120 sadežev enako veliko hmelja, pač pa je bilo s 150 sadeži veliko več dela, več rant potreba in rastline niso mogle tako lepo izrasti in tako lepo cvetje dozoreti, kakor pri bolj redko nasajenih. Pred ko se sadeži (hmeljeve korenine) v po 1 čevelj globoke jamice vtaknejo (ktere se napravijo z lopato od štirih strani), je zelo dobro, da se v nje da lopata mešanega (pretrohnjenega) gnoja (komposta, frišni gnoj škoduje), ker so sadeži prvi čas v nerodovitni zemlji. Na nje se da lopata druge zemlje, tako da še mala jamica ostane, da rahli hmeljevi izrastki ložej zemljo prederejo in bolj v vrsti izrastejo. Ko pa so izrastki vže nekoliko dolgi, treba je skrbeti za priklje (ktere se postavijo tje, kjer so klinci), ali pa se je naredila priprava na drat.

(Dalje prih.)

Konjerejsko društvo je g. Lobeju v Slov. Gradci vzelo žrebca, ker mu je slabo stregel; išče se bolji konjerejec; premiranje konj ne bode vršilo se v Račah, ampak v Mariboru, kder nameravajo tudi konjsko dirko napraviti. Društvo je pridobilo 5 novih žrebcev lepega Savinjskega plemena, (Ervin, Aubry 6, Aubry 8, Dretar 10, Goznik 19).

Trtna uš začne meseca marca gibati se in po korenji trsovem na vzgoraj pomikati brz, ko toplota v zemljo prodre! Kmalu začnejo se ploditi in množiti strahovito. Nad zemljo se tudi začnejo gibati. Jajce na trti pod skorjo izleže mlado uš, ki pa po trti v zemljo vleze. Ako le mogoče, uničimo jajce na trti!

M. Rajšp.

Dopisi.

Od sv. Martina pri Vurbergu. (Šola, župan, pošta, gostija, sodnija.) Nedavno je od ljudske šole v Ptuji nam semkaj domu bil poslan učenec, ki je pa svojo srčnost hitro razodel s tem, da je z velikim kamnom drugega šolarja ranil na glavi, potem pa se grozil, kako bo se gg. nadučitelju in kateketu zgodilo, če se predrzneta ga kaznovati! S strahom lehko vprašamo: „Kaj bo iz tega deteta?“ — Kakor znano, so bile volitve za nove srenjske predstojnike. Pri nas pa so enega prejšnjih predstojnikov hoteli od te častne službe odstraniti. Zato je dobival zaporedoma pisma, v kterih se je grozilo, da bo razun 3 ali 4 hramov cela srenja sv. Martina morala goreti, ako njega zopet volijo. In res, voljen je drug predstojnik, kakor zaupamo, dober narodnjak. Saj pri volitvi je c. kr. komisarju, ki žalibog nič slovenski ni razumel, vže rekel, da bode vse le slovenski dopisoval in želi tudi postave v slovenskem jeziku dobivati. Živeli taki narodni predstojniki! — Iz Ljubljane so mi doposlale se nektere srečke „narodnega doma“. C. kr. pošta v Mariboru. mi je to naznanila po nemškem „Aviso“ ali dopisu. Jaz o takih prilikah nemški ne razumim, tedaj sem poslal ono nazaj in zahtevam slovensko naznanilo. A poštni uradnik mi po našem poštnem potu pošlje glas, da moram nemško naznanilo potrditi, sicer bodo me pri gospodski in tudi pri škofiji tožili*) in tako k temu prisilili. A s tem še menje ne podpišem in zdaj dobim prijazni pozdrav: naj potrpim in za par dni dobim vže slovenski dopis za potrdilo, kar se je tudi res zgodilo! Slovenci! ter-

*) Tri sto medvedov pa uže vse se upa nad škofijo iti, kakor da bi ta ne imela druga opraviti, kakor po domoljubnih duhovnikih kresati!

Digitized by Google

jajmo pravico, in bo se nam že dala! Kaj pa pomaga z zlatimi besedami praviti samo, kako naj zahtevamo v uradnijah, pri sodnijah itd. materni slovenski jesik, v resnici pa vse dopise le nemški napravljamo! „Fašenk“, čas ženitve je sicer proč, pa povem za prihodnjič: Ko je pred kakimi 10 leti moja sestra se možila, zahteval sem jaz, naj se pri notarji „juterno pismo“ slovensko napravi. In kolikokrat se mi je sestra vže zahvalila, rekoč: „Gospod! kako sem vesela, da smo „juterno“ slovensko napravili; zdaj lehko sama pogledam v njo in vem, kaj sem tam podpisala!“ Dragi moj! obrni to na se! — Dne 28. jan. imela sta tukaj Matej in Ana Kocbek zlato gostijo. Prečast. gosp. Dr. Križanič so v lepi pridigi razložili (nekdajni tukajšnji g. kaplan) vrednost in imenitnost časa. Gostija je bila prijazna veselica — a pridna mamika poklicana je vže k nebeškej gostiji, kakor zaupamo. Bila je v nedeljo 11. febr. pokopana. Nas vse pa to opominja: naj res čas dobro obrnemo! Pred kratkim imel sem pri c. kr. sodniji opraviti v posebni zadevi. Sam sem napravil slovensko vlogo, zahteval pa tudi izrazno, naj tudi sodnija vse le v slov. jeziku obravnava, kar bo treba! In blagi gosp. sodnik mi je rekel: Tako je prav, le terjajte, in bote dobili! Kako pa me je srce zabolelo, ko ravno pri tisti sodniji vidim pismo, nemško pisano od nekega gospoda, ki pri vsaki priliki pravi: „Jaz dam zadnjo kapljico svoje srčne krvi za narod, za narodne pravice, za slovenski jezik!“..... O lažnjivo domoljubje! Zlate besede, — umazano djanje!

Od Radgone. (Živinski potni listi). Nemčur je pač zagrizen sovražnik Slovencu. To se vidi iz naslednjih vrstic. Dobro je znano, da je v Radgoni vsaki mesenc prvi četrtek sejem. Tukaj priženejo Nemci in Slovenci na sejem. Poslušajte Slovenci, kaj si je nemčur zmislil? Kateri ima od župana slovensko podpisani živinski potni list, ta ne sme na sejem gnati živinčeta. Zakaj pa te je na listu slovensko tiskano, ako ne sme biti pisano? Toraj bi moralo imeti vsako slovensko živinče nemški rep! To nam Slovencem ni po volji drugači, če bo vaša živina nemška imela slovenski rep! Večkrat sem vže to opazoval, ker sem vže od tega slišal dosti govoriti, in videl sem vže to drugo krat, da ni pustil žandar na tržni prostor gnati, kateri je imel slovensko pisani list. Bil je mož od sv. Križa, kakor mi je rekel, in je prignal na sejem svojo živino, in je ni smel na tržni prostor gnati, tedaj je 4 ure zapstojn živino gonil kakor da bi jo bil ukradel. Jaz sem vže videl, da so imeli magjarske liste in sem vže tudi v Radgoni kupil žival z magjarskim repom. Toda Magjaru ni nihče nič branil sejma. Slovenec bi ne smel ničesar imeti in ničesar prodati, kder je le za „fünt“ nemčurjev. Ako ne sme slovenski, živinski rep na Nemško, tedaj pa naj tudi še nemški na Slovensko ne primaha! Dostavek uredništva: To je vendar preveč! Prosimo pa okrajne zastopnike gornje-radgonske, naj se pritožijo pri c. k. namestniku v Gradci in dalje pri c. k. ministerstvu znotranjih zadev. Kaj pa, ko bi se sejmi priredili v gornjej Radgoni?

Od sv. Tomaža nad Veliko nedeljo. (Slovenskim županom.) Župani in tisti srenjski odbori, kteri so smrdljivo Mihaličevega Honza prošnjo podpisali, so potem, ko je „Slov. Gospodar“ njihova imena objavil, zopet preklicali. Mnogo izmed njih bilo je sram in so se izgovarjali. Eden je rekel: „Nek sluga je prinesel neko nemško pismo v moj vinograd k meni, da naj hitro podpišem“. Drugi je rekel: „K meni je tudi prišel nekdo z nekim pismom in rekel. da gre za narodno reč; jaz pa nisem poznal nemški in sem podpisal“, itd. Bog se usmili! Srenja, ktera ima takega župana, ki nekaj podpiše, česar sam ne pozna. Po mojem mnenji bi vsaki župan naj vse dobro pregledal in razsodil, ktero prineseno pismo se sme podpisati in ktero ne. Zdaj se vršijo volitve za srejnske odbornike, in potem za predstojnike, zato se potegujmo kolikor nam je mogoče, da se izvolijo možje, kteri bodo skrbeli za blagor srenje, in za vpeljavo v šole in uradnije nam toliko ljubeznjive in mile naše slovenščine. Vi župani pa, kteri bodete na novo izvoljeni ali bote stari drugič izvoljeni, stojte kakor siva skala; ne dajte se omajati od nobenega piša, naj še bo tako močen; tirjajte, naj se Vam od gosposke piše vse slovenski in pišite tudi Vi slovenski, da bomo vender enkrat zmagali Slovenci na slovenskih tleh. Nam se očita, da le nemščina je edino zveličavni jezik! Nisem sovražnik nemškega jezika, pa tudi poštenih Nemcev ne; le samo toliko rečem, naj se nam Slovencem slovenski poslujo zato, ker so nam svitli cesar v paragrafu 19. dr. osn. postav to zagotovili; in ker prosto ljudstvo nima ob čem se toliko šolati, dabi si moglo nemško pismo samo prebirati in razumevati, pri slovenskih pa je to lehka reč. Storimo toraj vsi za enega, pa eden za vse, kolikor bo mogoče, da zmagamo z ljubo materinščino, k temu pa pomozi Bog.

Radoslav Rižnar.*)

Iz Mahrenberške okolice. (Notar Rudl.) Ob priložnosti nekega opravka v Mahrenbergu sem moral tudi obiskati se ve da z denarji notarja Rudla očeta mahrenberških liberalcev ali

*) Lepa hvala za vrle dopise, pa povejte nam za božjo voljo, kako je mogoče, da Vaše pošteno ime beremo pod dopisom v liberalnem, nemčurskem celjskem lisjaku? Kdor ni z nami, ta je zoper nas! Ne pluvajmo Slovenci v lastno skledo!

Digitized by Google

„mahrenberškega Turka“, kakor se je sam imenoval. V svojej pisarnici ima podobo cesarja Jožefa II. in ob vsakej priložnosti razlaga kmetom o velikih zaslugah za kmetiški stan, posebno zato, ker je samostane ali kloštre zapreti, in menihe in nune izgnati dal. Po duhovnih notar Rudl rad udriha in vse, kar je mogoče, vsiluje hribovskim kmetom, kateri še Kristusa častijo in njegovih služabnikov ne preganjajo. Nekokrat je grozne reči pripovedoval in nek hribovec mu je pod nos zaribal: „sind auch von Fleisch und Blut, so wie Sie, Herr gospod notar!“ Čudimo se, ako ima toliko ljubezni do ljudi, zakaj jim ne pove, da je Jožef II. kuracije alj majhne fare ustanovil, in jim duhovnike nastavil, da bi leži v cerkev prišli in sicer s premoženjem od samostanov za podporo skrbel. Le to se notarju dopada, da je samostan v Mahrenbergu pa na Muti zapreti dal, kder je na tisuče siromakov dobilo jesti, gotovo več, kakor na notarjevih ledinah. Takrat je tudi rekel: „Jaz sem „mahrenberški Turk“. Kar mu skoro pritrdimo, ker zelo stare krščanske spominke podira, kar je storil s križem na Ledinah. Podreti ga je dal in kamenje porabil za zid pri svinjski kuhinji. Ali v cerkev zahaja in sv. zakramente prejema, tega nečemo preiskavati. To pa vemo, da o...jen ni. Njegov pisač še je le pravi ptič, od sv. Urbana nad Ptujem neki izgnani „študent“. Ta se baha, kako „šriba“ v celjskega lisjaka. Enkrat podpisani Melonik je za njega kožo držal. Meloniku je neki bilo zelo težko, da je isti revež zlorabil njegovo ime, ker sam se podpisal ni na isto čenčarijo. Tako ravnanje je zelo nepostavno in kaznovanja vredno. Ko bi oča Melonik se ljudij, namreč Turka, ne bal, bi gotovo vse preklical in zlorabeža njegovega imena sodniji naznanil. Pa boji se Turka. Slovenci začnite tudi vi vže zdaj agitirati za narodne može in zoper nemčurje in grabeže slovenske zemlje. Rudl vže zdaj agitira ob vsakej priložnosti in pravi: „Vidite, kaj delajo tisti, ki ste jih volili, boljše bi bilo, ko bi Poseka izvolili.“ Tedaj zlorabi prigodke na Poljskem in jih našim poslancem podriva; je pač pravi lisjak, ki v vodi, kedar mesec sveti, sir vidi. Novo izvoljene župane strastno nadleguje na vsaki način, da bi se njemu poklonili in njegove nauke poslušali. Hudo ga peče, ako kde narodnjaka za župana izvolijo.

Šabljenka brušena!

Od Radoslavec, 17. februarja. V obče se letos vršijo v naši Štajerski nove volitve občinskih odborov in njih starašinstev. Tako je bila tudi tukaj v naši vesi na podlagi postave in predpisanih potrebnih priprav volitev občinskega odbora, dne 22. januarja na 8. uro razpisana. Znano je pa, da je lansko leto toča tukajšnjo okolico do cela potolkla, kakor tudi našo občino; zato se je glede na slab stan obč. denarnice, sklenolo na podlagi volilnega reda doma v občini volitev brez vseh stroškov izpeljati. Volitev, ktere so se letos volilci v obilnem številu udeležili, se je s tem pričela, da so se volilci spodobno o volitvi podučili, ter se njim je postava obč. v. r. od § 4 do 12 glasno prebrala. Po končani volitvi se je posledek v obče naznanil, ter so se volilci mirno in zadovoljno razšli. S posledkom te volitve pa ni bil zadovoljen nek častilakomen mož. Zato je šel h „Kovačovemu Seplnu“, naj mu ta napravi neko „Pešverdo“. Pogovorjeno, storjeno, in naš Sepl naredi neko nemško pismo. Na to pritožbo bilo je konečno 13 podpisov djanih, ktere večino podpisala je druga roka. Vsled te pritožbe dobi hipoma župan povelje vse dotične volilne spise poslati okr. c. kr. glavarstvu v presojo. Radoveden na izid tega posledka grem pri priložnosti k g. okr. komisarju, kteri mi na prošnjo tudi pritožbo našega Seplna pokaže in izroči. Moj ugovor vzel se je v zapisnik. Vse je sedaj poslalo v Gradec k c. kr. namestniji!

J. Božič.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sedaj so nasipi in šance okolo mesta Premisel na Gališkem dodelane in začeli so dovažati kanone in strelivo. — V državnem zboru zaletavajo se nemški liberalci srdito v ministre pa tudi naše poslance; posebno Wildhauški Karneri je upijal, da je pravičnost proti Slovanom krivica Nemcem (menda le takšnim liberalcem kakor je on). Ministri in naši poslanci pa so njega in njegove pajdaše zavrnoli rekoč: da živi v Avstriji zraven 8 milijonov Nemcev tudi 14 milijonov Slovanov, ki jednako plačujejo davke, treba jim toraj privoščiti jednakih pravic; takšno ministerstvo, ki bi hotelo Slovane zatirati, niti več mogoče ni. Minister grof Taaffe je zopet očitno izrekel, da hoče do pravice pomagati vsem narodom, a nobenemu krivice delati, najmanje nemškemu. Da je to edino prava avstrijska politika, to priznava tudi večina Nemcev, namreč konservativci, le zagrizeni liberalci in pri nas jihov podmitani, sebični rep slovanskih in slovenskih odpadnikov, Judežev temu nasprotuje. Toda dolgo to niti pri nas ne more trajati. Kakšni politični hinavci da so nemški liberalci, kedar cesarja hvalijo, pokaže se čestokrat na svetlo, zlasti takrat, kedar v prusko Nemčijo poškilijo. Grdo pa je bilo to, kar je njihov poslanec Schönerer storil, ta je nasvetoval, naj se cesarju vzame 1 milijon in ubogim v korist obrne. To je tem bolje nesramno, ker je znano vsemu svetu, da naš cesar vsako leto več milijonov raznim nesrečnikom, šolam cerkvam itd. porazdelijo.

Digitized by Google

Ko bi le hoteli cesarja posnemati liberalni bogataši, pa ti rajši iz srenjskih, deželnih in drugih blagajnic zajemajo in s tujim denarjem milošne delijo namesto, da bi v lastni žep segnoli. Saj jih poznamo! Naši poslanci so pa cesarju zopet dovolili kar mu gre! — Dunajski kovaški pomagači zahtevajo od mojstrov 10 fl. na teden in v nedeljo prosti čas, ker mojstri ne privolijo, ustavili so pomagači delo, kovačnice stojijo. — Velika puškarna v Steyeru nima dela več in je 2000 delavcev zgubilo zaslužek. — Magjari delajo v Budimpešti novo šolsko postavo za gimnazije in realke. Glavni namen je, pospešiti pomagjarenje ogerskih Slovanov, Nemcev in Romunov.

Vnanje države. Irci silno sovražijo Angleže. Osnovali so tajno družbo morilcev in požigalcev. Glavača temu društvu, po imenu Janeza Washa, ugrabili so angleški policaji in zaprli. Minister Gladstone mudi se v Parizi in se pogaja s Francozi. Ti so voljni Angležem pustiti Egipt, ako smejo sami pograbiti Sirijo in menda še Sveto deželo. Od ondot mislijo čez Eufrat in Armenijo podati Rusom roko in Turčijo razdeliti. Tako se toraj bliža konec turškemu cesarstvu. Na Nemce pa Francozi vedno vedno pazijo in se vadijo v streljanji, uže imajo 232 strelskih društev. — V južnem Španskem razsajajo republikanci tolovaji, požigajo pristave in žugajo pobiti vse bogatce. — Vnuk Črnega Jurija, ki je prvič Srbe rešil turškega jarma, Peter po imenu, je izgnan iz Serbije, pa je nedavno obiskal črnogorskega kneza, kder je bil prijazno sprejet. Ondi je naznanil, da je on pravi vladar srbski in da hoče kralja Milana pregnati iz Belgrada, ter sam zasesti kraljevski prestol srbski. — Romuni so sklenoli 15 milijonov potrošiti za pozidanje novih trdnjav. — Kronanje ruskega cesarja v Moskvi vršilo se bode najbržej dne 10. junija t. l. Priprave delajo velikanske.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

III. 13. No, menda Slovan ni imel čistih rok? morda ni bil poštenjak? Na to vprašanje naj odgovarja okoliščina, da nam celo nemški pisatelji poročajo jako lepe reči. Tako npr. kedar so Slovani odhajali z doma, niso zapirali dverij za seboj. Gostoljubnost je pri njih toliko veljala, da so z domi odhajaje na mizi puščali pripravljena jedila navlaš za gosta, ki bi se morebiti oglasil pri njih. Pri tem niso delali izjeme med narodi, in nemški trgovci pak rokodelci so radi zahajali v slovanska sela. Tatov in razbojnikov med Slovani nisi našel.

14. Kje so Slovanje stavili svoje hiše? Zgodovina pravi in sedanjost marsikje spričuje, da so naši predniki svoje na okroglo najrajši v podobi podkove zidane vesi potiskali kolikor mogoče daleč proti izviru kakega potoka ali reke kde v najzadnji konec doline.

Na takih krajih čepelo je začetkoma po 3, 4, 5 slovanskih hiš na okroglo sporastavljenih. Cesta je držala samo do vesi, zadej za vesjo je nje pa zmanjkalo. Po bolje varnih krajih, stavili so si hiše tudi, kakor vže vemo, sred polja. Bržčas so ti maloštevilni gospodarji bili jedna družina. V poznejših časih priselilo se je sicer v prvotno ves obilo novih hiš, ki so se razvrstile v ulice, ali stari načrt vesi, podoba podkove, je svedočil še potem o pričetku.

15. Duh slovanskih družin ni poznaval lenobe. Pridne roke starega Slovana so ljudstvo delale premožno. Slabo godilo se je le tistemu, katerega so družine izključile iz svoje sredine vsled kakšnega hudobnega ali pohujšljivega dejanja. Nobeden mladenič ni bil priznan kot zrel in sposoben za javno življenje, dokler ni spričal, da je v poljskih opravilih do dobra izurjen. Samostalen zamogel je postati še le v možkej dobi: odtod prihaja, da beseda „mož“ v ruskem jeziku (zraven izraza „hriščan“) in pri kajkavskih Hrvatih pomenja toliko, kakor naš „kmet“ ali poljedelec ali seljak, a „kmet“ je v čehoslovanščini to, kar mi pravimo: starec.

16. Ko so v poznejših časih nad Slovani zavladali Nemci, izgubila se je samostalnost slovanskih družin. Gospodje so jih večkrat meni nič tebi nič kar odganjali z lastnega zemljišča, ako se jih drugače niso mogli iznebiti. Kolikor Slovanov je prebilo 12. in prvo polovico 13. stoletja, hlapčevati so morali Nemcem. S pridnimi rokami in bistro glavo, ki so Slovana vedno odlikovale, pridobil si je celo lahko blaga ter ga podedoval svojim otrokom ali sorodnikom, toda le takrat, če so bili sužniki njegovemu gospodu. Nepotrebno blago so smeli prodajati, toda nikdar ne brez gospodovega znanja in dovoljenja, tudi ne človeku, ki je služboval kakemu ptujemu gospodu. Za ženitev morali so prositi dovoljenja in njih otroci so bili sužniki, kakor oni sami. Ni nemogoče, da nas na to zadevo spominja okoliščina, ker čehoslovanska beseda „otrok“, ki jo mi rabimo za „dete“, v slovenščini pomenja: sužnik.

Italijanski jezik še danes ima za „Slovana“, kakor za „sužnika“ eno in tisto besedo ali izraz.

Nemški gospod je s svojimi sužnimi podložniki lahko počel, kar se mu je zljubilo; prodajal jih je, zastavljal, zamenjaval ali za ljudi svojega soseda ali tudi za kakšno živinče itd. Najstarejši sin je podedoval očetovo kmetijstvo, druge sinove pa je porabil gospod, kakor je vedel in premogel. Kedar se je Slovan ženil, moral je vprašati gospoda in snubiti je smel le sužnico, vrh tega je za ženitev moral nekaj pla-

Digitized by Google

čati, kar se od svobodnega človeka ali od Nemca ni tirjalo. Slovan je pač moral se z redkimi izjemami vselej in povsod spominjati, da hlapčuje. O zakonu Slovanov z Nemci ni zapaziti nikakega sledú, vsaj v 11., 12. in v prvi polovici 13. veka ne. Celo kneževske rodovine so se izogibale takim ženitvam. Veljavnemu slovenskemu knezu, prišedšemu snubit hčer mejnega grofa Bernharda, odgovorilo se je, da se sorodnica nemškega vojvode ne daje „prosi“ za ženo! Tako poroča Adam Bremenski.

(Konec prih.)

Smešnica 10. Nekdo bil je močno gluh. Enkrat ga vpraša sosed, kako se kaj njegova žena počuti? Oni je razumel: kako se on počuti? Odvrne toraj med silnim kašljem, ki ga je uže več let sem hudo mučij: „Nič kaj posebno! Vse sem uže poskusil, da se te sitnobe znebim, a bržčas se je vse svoje žive dni ne bom.“

Razne stvari.

(Sv. Andraž v Slov. goricah) utegne sedaj vendar dobiti svojo posebno pošto.

(Lesen most) nameravajo v Ormoži čez Dravo narediti.

(Dr. Tomschegg) v Slovens. Gradci je uže dvakrat bil kot predsednik krajnemu šolskemu svetu odstavljen pa še le posluje.

(Zastrupila) je natakarica Marija Razbornik v Slov. Gradci sebe in krčmarjevo hčerko Antonijo Glivej.

(Drag hrast.) Od sv. Tomaža pri Velikej nedelji se nam piše, da se dva posestnika zavoljo hrasta na meji pravdata. Hrast je eden uže podsekal pa drevo stoji in rodi želod in skipek, pa stroškov ne more pokriti, ker uže pri obeh dohtarjih znašajo 400 fl.

(Umrl) je č. g. Jožef Hašnik, župnik pri sv. Juriji ob južnej železnici, slovenski pesnik iu pisatelj, star 72 let.

(Prestavljeni so) čč. gg. kaplani: A. Drozg k sv. Ropertu v Slov. goricah, Stanjko v Vozenice, J. Murkovič k sv. Tomažu.

(V Hammer-Ambosov koš) hopnilo je dne 7. marca pri volitvi za okrajni zastop mariborski več Slovencev, pljunilo v lastno skledo in pomagalo nemškim liberalcem do zmage. Slovenci smo pri volitvah za ta okrajni zastop propali. Mnogo smo sami krivi; Nemci in nemčurji pa se nam posmehujejo.

(Drugo starostno doklado) prejel je g. Šijanec, nadučitelj pri sv. Lovrenci v Slov. goricah.

(Tudi v Celji) so pri volitvi za okrajni zastop v velikem posestvu propali Slovenci.

(Pridni župani) Kolar v Stopercah, Feguš v Gorišnjaku, Bezjak v Gruškovci uradujejo slovenski.

(Iz Celja) se nam poroča, da je Jožefa Korošec iz Vojnika mrtva obležala v Gaberji, na poti iz cerkve domov. Vojak Bauer, rodom Korošec pa se je v celjskej kosarni ustrelil zaradi dolgov.

(Iz Gradca) se nam piše, da je g. Gorjup v Trstu podpiralni zalogi slovanskih vseučiliščnikov daroval 1000 fl. Slava in hvala.

(G. Lapajne) je imenovan stalno za ravnatelja meščanskej šoli v Krškem.

(Od celjske okrajne) sodnije nosi pisma in vabila baje človek, ki ne zna nič slovenski.

(G. Ambrožič) baje v celjskem okraji tudi katehete nadzoruje. Je li to res?

(Na Vranskem) si prizadevajo liberalni nemškutarji na vse pretege pri volitvah zmagati in toraj besnijo okoli in lovijo posebno kmete! Slovenski možje, bodite opazni, složni in volite le poštene, slovenske, verne, pobožne narodnjake!

Loterijne številke:

V Trstu	3. marca 1883:	80, 9, 70, 22, 66.
V Linci	„ „	37, 40, 4, 51, 12.
Budapešt	„ „	22, 48, 7, 43, 8.

Prihodnje srečkanje: 17. marca 1883.

Vabilo.

Društvo, ki namerava postaviti poslopje za sodišče v Mariboru, vabi člane v občni zbor

dne 13. t. m. zvečer ob 6. uri

v jedilni sobani kasine.

Dnevni red:

1. Poročilo o društveni delavnosti preteklega leta;
2. Poračilo blagajnika o stanji premoženja;
3. Volitev novega odbora;
4. Predlog zastran nabire doneskov za l. 1883;
5. Volitev preglednikov računa;
6. Volitev treh članov za podpisanje zapisnika;
7. Predlogi članov.

Semena

bodi si vsake vrste **detelja, trava, zelišča, cvetličice,** kakor tudi več sort **sadnih** in **gozdnih pešek,** vse novo in gotovo kaljivo, priporoča, kakor po navadi vsako leto po solidni, nizki ceni

M. Berdajs,

2—3 trgovec v Mariboru.

Digitized by Google

Učiteljska služba.

Na trirazrednici **pri sv. Marjeti poleg Ptuja** je izpraznjena učiteljska služba v IV. plačilni vrsti in s prosto izbo.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca aprila 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti (pošta Možgance).

Okrajni šolski svet v Ptuji 17 febr. 1883.

2—3 ***Premerstein.***

HENRIK SCHÖN

juvelir, zlatar in srebernar

v Mariboru

v gosposki ulici štev. 19,

priporočam slavnemu občinstvu svojo veliko, iz nova odbrano zalogo zlatega in srebernega blaga, med tem celó nove reči za

velikonočna

in

birmska darila.

Staro zlato in srebro, nakupujem ali zamenjavljam; vsa v moj posel spadajoča popravila točno in po nizki ceni izvršujem; tujim naročnikom takoj ustrezam.

Tudi sprejemam vsakojaka graverska opravila in naročene reči kmalu izrezujem.

1—3

7-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

3—3 Zaloga

W. Blanke-ja v Ptuji.

„Marija žalostna mati“,

najbolj priljubljena in najceneja izmed vseh molitvenih knjig z mnogimi pesmami in lepimi molitvami. Velja v papirji vezana 50 kr., v usnji vez. 90 kr., s poštnino vred za 10 kr. več.

V isti zalogi se dobé:

„**Fr. Hubad**“, Pripovedke za mladino I. zv. velja 20 kr., s poštnino vred 25 kr.

„**Ječarjeva hči**“, benečanska pripovedka, velja 15 kr., s poštnino vred 20 kr.

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo s. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

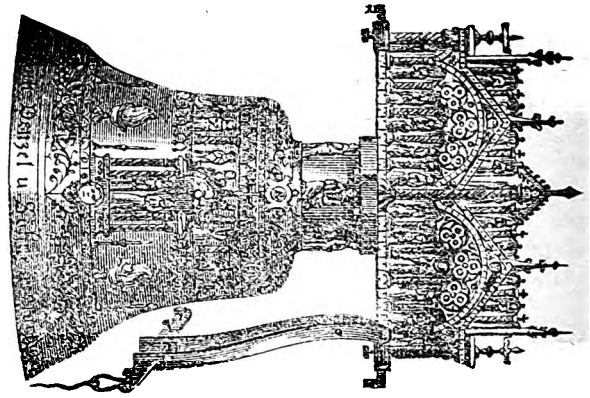

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!*

1—8

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé. Tisk Janez Leon-a v Mariboru.

Digitized by Google

Štev. 11. V Mariboru 15. marca 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kako se Slovencem godi, če jim Nemci ali nemškutarji gospodarijo.

(Celjskemu nemškutarju Glantschniggu pod nos.)

Slovenci imamo mnogo slabostij. Ena, največjih pa je gotovo ta, da prepuščamo preradi gospodarstvo Nemcem, in, kar je še slabše in grje za nas, nemškutarjem, to je ljudem, ki jih je rodila priprosta slovenska mati, ki so se nemščine le za silo v šoli ali pri vojakih naučili, ki živijo med Slovenci, a Slovence in jihov jezik sovražijo in preganjajo, ako se njim le prilika ponuja ter se sami med Nemce štejejo. Tem pripadajo še slovenski izomikani Judeži po mestih in trgih.

Ako me vprašate, kje Slovenci ljudem te sorte gospodarstvo izročajo, odgovarjam vam, da si Slovenci kaj radi take spake za župane volijo, da jih volijo v srenjske in okrajne šolske odbore, v okrajne zastope itd.

To vse smo doživeli v našo največjo žalost, v največje veselje naših sovražnikov, kojih število je večje od onega naših prijateljev, še le pred kratkim.

Slovenci bodo videli, kakšen sad bo to rodilo. Toda sad ne bo dober, o tem jih lehko poduči to, kar bom jim zdaj razlagal o g. Dr. Brezniku, ki je bil še pred kratkim župan v Ptujskem mestu in zastopnik hranilnice. (šparkase).

Tega gospoda so tudi Slovenci pred nekterimi leti spravili v krajno šolsko svetovalstvo za šolo ptujske okolice, čeravno so imeli med svojimi može, kateri bi po vsem dobri bili za odborništvo.

Toda po gospočko se ne nosijo in nemščine ne lomijo in zatorej tudi ne morejo biti dovolj pametni in dobri gospodarji — mislijo in mislile so nektere puhle glave in so segnole po nemškutarji!

Gospod Dr. Breznik je tistim, ki so ga v šolsko odborništvo volili in tistim srenjam, katerim je zavoljo njihove nemarnosti nekoliko let gospodaril, l. 1880 vže račun položil pri c. kr. glavarstvu v Ptuji, kjer so ga njegovi prijatelji, ravnatelj Ferk, stari Štrafela in nekteri drugi odobrili, dasi je bil proti jasnim besedam postave in na veliko škodo srenjam, katere morajo za okoliško šolo ptujsko plačevati.

V tem računu naračunil je g. dr. Breznik srenjam več navadnih pisem, katere ob sebi niso bile nič vredne in katere bi moral pisati zastonj, za 60, 80 kr. in goldinar; za eno samo dolžno pismo, katero je napravil, zaračunil je celih 25 fl., za pot k notarju, da je dolž. pismo podpisal 8 fl., za neko poročilo na deželni odbor štajerski 20 fl., za navadno prošnjo za vknjiženje dolga 10 fl. 35 kr., za pot, da je šolo ogledal — moral je iti kakih deset minut daleč — 5 fl., za račun, katerega je sestavil o zgradbi šole 20 fl. itd. ter je naračunil 154 gold. 7 kr.

To so mu, se vé, srenje tudi plačale. ter so si za drag denar kupile pameti.

Ali to ni lep hasek, da jim niso slovenski pošteni možje gospodarili, ampak ptujski župan, hud nemškutar in sovražnik Slovencev?!

Tako drago in še draže morajo si vse srenje po Slovenskem, katere se z nemškutarji bratijo, katere najslabšemu nemškutarju in bahaču več zaupajo, kakor poštenemu in ponižnemu Slovencu, pameti kupiti, potem bodo začele segati po svojih možeh, potem bodo sprevidele, da so tudi ti dobri gospodarji, dasi po nemščini ne gladijo in svoje slovenske matere ne zaničujejo.

Srenje ptujske okolice naj se zdaj pipljejo z Dr. Breznikom za tiste goldinarje, katere je protipostavno, krivično v žep vteknil. Teško da dobijo kaj nazaj! Drugim pa naj bo to v svarilo!

Ako Slovenec ne najde Slovenca, kateri bi mu pomagal, kateremu naj zaupa gospodarstvo, tako še menje najde zagrizenega Nemca ali nemškutarja za to sposobnega.

Denešnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Mesto Ptuj je tudi nekoliko časa molilo Dr. Breznika kot svojega malika, ker je Slovence hudo črtil.

Toda meščani so se ga tudi naveličali in pri zadnjih volitvah v mestni zastop ga niso več volili, ter so mu vzeli slednjič celo hranilnico (šparkaso), katero sta on in jegov židovski koncipijent, kot dobro rejeno kravo pridno dojila.

To je konec zgodbice. Dr. Breznik namerava iti s svojim denarjem v Gradec živet; tu bo lehko mirno in brez vse skrbi živel.

Ptujčani pa, ki zdaj pravijo, da jih je slekel, ker jih je za hranilnico pridno tožil in rubil, so se tudi prepozno spametovali!

Daj Bog, da Slovenci iz te zgodbice posnamejo tisti poduk, kateri jedini njim bo koristil!

Sami bodimo gospodarji v lastni hiši; pustimo vse tiste, ki niso naše krvi, ali jo zatajujejo; ogibljimo se njih, kakor gobovcev in srabljivcev! —e—

Volitve za okrajni zastop celjski.

Dne 7. t. m. so se tukaj vršile volitve za okrajni zastop v skupini velikega posestva, ktere volitve izid je bil za nas Slovence neugoden, ker od 175 odanih glasov, si je naša stranka samo 50 glasov pridobiti mogla.

Če je tudi ta izid vsak pričakoval, kteri pozna volilni red za omenjene volitve, se mi zdi vendar le potrebno, o tem še nekaj objaviti, da tudi prosto ljudstvo spozna uzroke propada naše narodne stranke v tej skupini.

Kako je znano, se voli okrajni zastop v štireh skupinah in sicer:

I. veliko posestvo, v kteri skupini volijo posestniki, kteri plačujejo na leto najmanj 60 goldinarjev direktnega gruntnega in hišnega davka;

II. velika trgovina in obertnija;

III. mesta in trgi:

IV. Kmetske občine.

Vsaka skupnina voli 10 zastopnikov.

V prvi skupini kaže zapisnik okolo 230 volilcev, od teh jih je pa najmanje 120 (tedaj več nego polovica) takih, kteri imajo le hišico v Celjskem mestu brez drugega posestva, ker se od naših uradov postava tako tolmači, da tudi te imajo volilno pravico. Če je pa več kakor polovica volilcev v Celji, potem se lahko sprevidi, da narodnjaki v tej skupini ne morejo zmagati!

Število odanih glasov je tudi to pokazalo, ker od mesta Celjskega jih gotovo ni izostalo 10 volilcev pri tem, da so si tudi od vzunaj okolo 20 glasov pridobili ter na taki način je bila večina gotova.

Vidi se tedaj, da je po tem od nemške večine štajerskega deželnega zbora sestavljenem volilnem redu narodnej stranki čisto nemogoče. večino v omenjeni skupini doseči. — Večina v skupini velikega posestva pa odloči večino celega tukajšnjega okrajnega zastopa, ker je skupina obertnikov, kjer je le okolo 12 volilcev, tako gotovo nemška kakor mora biti skupina kmetskih občin gotovo narodna. Skupina mest in trg se pa cepi, ker voli Celjsko mesto in Vojnik nemško, Šentjur in pa Žavec narodno.

Vidi se tedaj, da je v Celjskem okraji samo volilni red temu uzrok, da narodna stranka ne more pridobiti večine v okrajnem zastopu ter da trobentanje nemčurjev in nemških časnikov, pa tudi „Celjskega lisjaka“ o veliki nemški zmagi v skupini velikega posestva nič druzega ni, kakor prazna „baharija.“. Tudi trobijo nemški časniki, da je bilo pri volitvi navzočih 60 slovenskih kmetov, od kterih ste dve tretini volile za nemške kandidate!

To je pa gola laž, ker celi volilni zapisnik kaže komaj 34 kmetskih volilcev, od kterih pa polovica ni prišla k volitvi, kako je po tem takem mogoče, da jih je 60 za nemške kandidate volilo???

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Hmeljarstvo.

IV. Grof prof. Vilhelm je bil za dratnato napravo, kakeršne so po drugih deželah v navadi. Postavijo se namreč, dolgi hrastovi stebri v neki daljavi eden od druzega vrh kterih se drot napelje. Na te drote pridejo od vsake rastline droti pripeti (kteri so v zemlji s klinom pritrjeni), po kterih se hmeljevina ovija. Take naprave so za 30% dražje od rant; a tudi delj trpijo ko rante. G. prof. meni, da se v dratnatih napravah mrčesi tako ne zadržujejo, kakor po razpoklinah rant in da rastline ni treba rezati pri obiranji cvetja, ker to škoduje rastlinam. Če se namreč rastlina odreže v cvetji na rantah, kedar se obira, je za prihodnje leto hmeljarju na škodo.

Vsaka rastlina diha skozi listje in jemlje po njem zrak v sebe, da pomaga predelati sok, kterega je po koreninah dobila v sebe, v pripravne snovi za svoj živež, to se vidi lepo pri vinski trti, če je obrezana, kakor ona po koreninah iz zemlje sok dobiva, da se cele spomladi solzi. Pa ta sok še nima nobenega okusa.

S pomočjo listja, svetlobe in gorkote pa nastane iz njega nova tvarina — sladko grozdje! Ves sok obdrži rastlina za cvetje, sad in svoj obstanek. Ko pa ona ne potrebuje več moči navzgor, gre neporabljeni sok zopet nazaj v ko-

Digitized by Google

renine, ter čaka ondi prihodnjega leta za novo rast. Če se je pa rastlina v najlepšem cvetji odrezala, gre ves ta sok rastlini v zgubo, korenine se ne morejo tako okrepčati in posledica je, slabi pridelki v prihodnjem letu.

V dratnatih napravah pa je tudi manj dela. Vendar pa g. Pilger in Žavčani niso posebno za drat, ako ravno ga nekteri že tudi imajo.

Mogoče je, da se mrčesi v razpokline rant čez zimo poskrijejo in v nje zalego nastavijo, da po leti poškodvajo hmelj, pa gotovo je, da se hmelj na prikljah bolj razvija, ker sok leži kroži po hmeljovini, če je ovita na rante, kakor pa če krog tenkih drotov in vsled tega tudi več cvetja nastavlja. Še je pa pomisliti na visoke stroške drotnih naprav! Odrezati hmeljovine pri obiranji hmelja na rantah pa ni potreba, če se ranta omaja, iz zemlje izsuče, da se nekoliko hmeljevina odvije in tako položi na stolice za obrati, ktere pa se obrane zoper nazaj postavijo, da dozori hmeljovina. Kedar pa bojo rante predrage, ali pa če jih ne bo več dovolj, se bo hmelj vže mogel na drat, špago i. d. navijati. Tomaž Grah.

Delo v vinogradih med letom.

II. 4. Pomlajenje trt se vrši: a) s cepljenjem v precep kakih 15 cm. pod zemljo; jamica se potem zasuje. Nakôli precej! Na brajdah se cepi nad zemljo v lanski pa tudi v stareji les. Zamaži! b) Z grobanjem. Poznojesenska grobatev je najzanesljivejša. Za ta posel treba je najspretnejših in najzvestejših delavcev s pikel-krampom, motiko, lopato in škarjami, da položi staro trto, pa ne, da bi jo poškodoval, nad 4 cm. v zemljo in da razpelje njene mladike primerno na mesto, kjer trt manjka. Vrhi mladik se na 2—3 očesa pristrižejo, sproti nakôlijo in s šibico privežejo, da jih (in cepljence) kopači poprej ne pomandrajo. c) Z vlačenico, t. j. dolga enoletna rozga, ktera se v locen ušibi in pri sredi kake 4 cm. pod zemljo položi takó da je njeni vrh nazaj nad zemljo upognjen, kteremu se postavi kol, kako grobanci. Čez leto se ukoreninjena hčerka od matere odreže. Pri grobanji ne pozabi na gornjo. solnčno prst, vejnik, gnoj. Po toči se nikoli ne groba!

5. Okopovanje, zlasti prva kop naj se opravi v suhem in globoko; to je železni gnoj, kteri se vinogradu posebno dobro prileže. Oslabele trte naj kopači proti pognojé.

Glej, da v marci prvo kop dokončaš; pozneje se dela slepež, in to je toča brez ledú. Kopačeva dolžnost je tudi zgornje korenine do drugega, v debelej zemlji celó do tretjega člena, zlasti pri mladih trtah in lanskih grobanicah zvesto porezati, da zamorejo spodnje korenine toliko močneje poganjati.

Druga kop (prekapanje) opravi se bolj plitvo in sicer o Filipovem, če se vidi zeleno iz ene gorice v drugo. Tudi pletev naj se dokonča pred cvetjem. Jako plevelnate (zelnate) vinograde treba je po cvetji v tretjič okopati, ako je mogoče. (Dalje prih.)

Sejmi. 17. marca sv. Ilj v Slov. goricah, Podsreda, Lemberg, Hollenegg, Rečica, Šoštanj, Trbovlje, Podčetrtek, Slov. Gradec, 19. marca Svičina, 20. marca sv. Barbara v Halozah, Studenci, Kamca, sv. Križ pri Slatini, Ljubno, Sevnica, sv. Marko pri Trbovljah, Orehova ves pri Brežicah, Oplotnica, Schwanberg, Zibika.

Dopisi.

Iz Maribora. (Okrajni zastop) dobili so zopet stari nemčurji in nemškutarji v roke samo Seidla še jim manjka. Vsi Nemci in nemškutarji so pomagali Slovenca potlačiti. Letali so okoli, kakor da bi bili znoreli. Znani Hammer-Amboss in njegov brat, ki sta bogata in utegneta, sta uplivala uže na izvolitve novih županov. Tako mislita pripraviti vse, da bi prihodnjič pri volitvi za deželni in državni zbor morali propasti Slovenci, kakor so propali pri volitvi za okrajni zastop. To pa se ne sme zgoditi. Slovenci imamo sveto dolžnost svoja tla braniti. V to pa je treba složnosti in delavnosti o pravem času. Nemci, ki najbolj zoper nas delajo, zvečinoma niso stari rojeni Mariborčani, ampak privandravci s trebuhom za kruhom. Ko se napšejo pa hočejo nas strahovati. Žali Bog, da jim potem še streže in hlapčuje mnogo breznačajnih Slovencev, pravih Judežev, ki v lastno skledo pljuvajo. Takšnih je baje več bilo zadnjič ter so Hammer-Ambosu v nemško-liberalni koš hopnoli. No in sedaj, trobijo nasprotniki po svetu: Deutscher Sieg! ter se bahajo, kako so Slovence s pomočjo Slovencev za dveri potisnoli. Ali ni to žalostno, grdo? Izvoljeni so bili od kmetskih občin: Fr. Vajngerl pri sv. Jakobu in je dobil 134 glasov, ker so ga tudi Slovenci volili, Franz Neubauer v Selnici, Jož. Petz, star nemškutar v Studencih, Fr. Smonig pri sv. Juriji, Anton Mulej v Pekrah, Peter Roth v Pobrežah, Kornfeld pri sv. Marjeti, Pšunder v Razvanji, Wregg v Slivnici in J. Kramberger v Rožpahu.

Iz Celja. [Lisjakovi) zadnji dve številki ste zopet polni najneumnejših slovniških kozlov. Urednik dr. Glantschnigg drzne se pisariti javno, preden se je pravopisa naučil. Takšna drznost je le razumljiva pri obupnej nemškutariji. Kar pa Glantschnigg dobro zna, to je udrihanje po vsem, kar je slovenskega. Zadnja številka „lisjaka“ je svetu razodela, da je pravi nemškutar in sovražnik napredovanju Slovencev na narodnej podlagi. Zoperne

Digitized by Google

so mu slovenske šole, slovenske vloge, slovensko uradovanje. Narodni dom v Ljubljani mu je „norski dom“ Narren-Dom. — Nasproti pa hvali vse nemško in liberalno. Znani nemško-liberalni kričač Herst mu je „nar umnejši poslanec iz celega Avstrijskega“, (menda le, dokler ne pride „veličanski“ Glantschnigg v državni zbor). ter leži pred njim kar na trebuhu. Da so pa nemški liberalci gruntni davek povišali, 500 milijonov novega dolga državi naložili, kmeta in meščana oderuhom in Judom prepustili, okrajne zastope in velike doklade naredili, deželske stroške grozno pomnožili, 70 milijonov vsled „kraha“ zadetim nemško-liberalnim obrtnikom na pomoč dali, dačne eksekutorje omislili itd. o tem pa neče nič vedeti. Pač pa se zaletava kakor osoren sršen, v slovenske poslance, ki si prizadevajo rešiti, kar se rešiti da. Celjska hranilnica ima postransko posojilnico — Aushilfskasse — Dr. Glantschnigg pa je advokat hranilničin. Zato se ne čudimo, da so mu slovenske posojilnice trn v peti. Vendar čudimo se, kakor se drzne ta stvar božja očitati slovenskim posojilnicam, da tirjajo obresti, kakeršne tirjajo „voherniki in oderuhi“. Slišimo, da ga bodo posojilnice tožile zaradi obrekovanja. Slovenske posojilnice delujejo na postavnej podlagi pod nadzorovanjem vlade ter uže znatno zmanjšujejo število eksekutivnih dražeb na kmetih. Nasprotno pa beremo skoro v vsakej številki „Grazer Zeitung“ da kmetijstva na dražbo dajejo advokati dr. Glantschnigg, dr. Duchatsch, dr. Breznigg, (sami nemškutarji) v imenu celjske, mariborske, ptujske itd. hranilnice ali „šparkase“. Kdo toraj kmeta v resnici „molze“, ali slovenski domoljubi ali kdo drug? D.

Od Slivnice. (V okrajnem zastopu) smo 2. marca zopet propali. Liberalci so agitirali in motili volitev na vse kriplje. Žalibog da je še mnogo zabitih tako, da celo vedeli niso kaj volitev pomeni; kar sem od nekterih županov slišal, o tem rajši danes molčim. Možje, kteri so se v volilni komisijon imenovali, govorili so nemški in mnogo jih ni razumelo. — Gotovo pa bi bili zmagali še, ko bi se sekundarni vlak ne bil do polednajste ure zapoznil in zamudili so M. Mahorko iz Orehove vesi, M. Kotnik in Jož. Požegar župan iz Rač; g. Vehovar iz Slivnice je pa doma ostal, menda ne iz straha pred Wr. gggom? Nekteri župani iz Ruš pa ko so videli, kako liberalci delajo, jo precej tiho potegnejo. Bodi Vam to v svarilo, ne ostajajte doma, ne hodite pred koncem volitve proč, in ne zanašajte se v takih slučajih na vlak. Imena tih kteri so v tukajšnji okolici z liberalci volili so: bivši župan iz Skok in (Dobrove) Jošef Čander in občinski svetovalec znani stari nemčur Mateuž Katz; brati in pisati ne zna nobeden pa vendar sta nemčurje močno zagovarjala. Župan Gašpar Meglič iz Podove je zatrjeval, da mora Nemce voliti, ker mu je diurnist od okr. zastopa tako pisal. Župan Anton Sagadin iz Gorice je pa rekel, da doktorje ne voliti in le Nemce, ker je boljše, če nemški zna. Ali pri nemčurjih ni bil Dr. Kornfeld? To ima menda g. Dr. Radaj kot zahvalo za svojo neumorno delovanje za Slovence? Bodi S. opomnjeno, da tukaj gre za denarje in ne za jezik, no, zavolj tega ker je nemčurje volil, še menda ne bo nemški znal. Kaj je pa znanega narodnjaka g. Rečnika župana na Ješenci zmotilo, da je liberalce volil? Občine Hoče, Bohova, Pivola so pa itak nemčurska gnezda. Tukajšnje nemčurje Bothea, Wreggga, Gojčiča i. dr. smo sedaj dobro spoznali. G. Voter Wretzlna pa opomnimo, naj se spodobniše obnaša, in naj Slovence ne obrekuje, kakor: lump, falot i. t. d., sicer ga zgrabimo tam, kder šale ne poznajo!

Iž Gradca. (Podpiralni zalogi slovanskih vseučiliščnikov) blagovolili so darovati: a) v gotovini: Gospa Nina Fröhlich pl, Felden v Gradci in dr. Gvidon Srebre, odvetnik v Brežicah po 10 gld.; Jože Gregl, zobolečnik v Gradci, dr. Benjamin Ipavic, dr. Vošnjak, državni poslanec na Dunaji po 5 gld.; Verbošek, uradnik v Gradci 2 gld. in g. Fran Bradaška, gimnazijski vodja v Gradci 1 gld.; b) gospod Josip Gorjup v Trstu, znani slovenski rodoljub, jedno državno obligacijo za 1000 (reci: tisoč) gld. n. vz. Vsem preblagim darovateljem, posebno pa blagorodnemu gospodu Josipu Gorjupu, ki je s svojim velikodušnim darom stanje omenjenega zavoda za mnogo, mnogo zboljšal, ter si stem živ spomenik svoje radodarnosti in milosrčnosti postavil, izrekajo podpirani v imenu opravilnega odbora podpisalne zaloge tukajšnjih slovanskih vseučiliščnikov, i v imenu vseh onih, ki iz tega zavoda dobroto uživajo, najiskrenejšo zahvalo. Bog povrni!

Prof. dr. Gregor Krek, predsednik,
Gimn. učit. Josip Lendovšek, blagajnik,
stud. phil. Viktor Bežek, odbornik.

Iz Brašlovc. (Pred občinskimi volitvami). Po pretečenej 3letnej dobi tukajšnjega občinskega zastopa, vršila se bode po velikonočnih praznikih pri nas nova občinska volitev. Da bi se kolikor mogoče izpodrinil sedajni odbor, kateremu gre vsa čast in zaupanje ne samo v narodnem, temveč v gospodarstvenem oziru, in da bi prišlo občinsko krmilo nazaj v roke poprejšnim nemčurjem — začel se je zadnji čas napenjati ter zaletavati nek iz Trebovlja „privandrani“ glasovitež, ki je zbog svojih izvenrednosti v obče znan. Ta „junak našega časa“, ki vidi pezdir v očesu bljižnega, a ne bruna v

Digitized by Google

lastnem očesu, ta človek, ki ima pred lastnim pragom obilo pometati, lotil se je pesništva uvidevši, da se mu vsako drugo podjetje več ne posreči. Pa tudi to mu je spodletelo. Dotična pesen njegova obrnjena je proti sedajnemu narodnemu občinskemu zastopu, polna neumnostij, natolcevanja in obrekovanja; slovniških kozlov pa ima toliko, kolikor črk. Ta pesen namerava baš pred volitvami vzbujati nezaupanje volilcev do sedajnega občinskega odbora na korist nemčurskej stranki, a ker so naši občani premodri, da bi se ozirali na takšne budalosti, kakoršne si zamore le edini naš pesnik izmišljevati, je umevno, da dotična pesen ni učinila mej ljudstvom nikakoršnega utisa, temuč da slovi samo kot dokaz duševnega siromaštva in uboštva pesnikovega in tistih par bedakov, kateri so pesen okolo raznašali. Našemu junaku pa svetujemo, naj si zbere svojo lastno osebo za popevanje. Ako le povrhoma izpraša svojo vest, bode našel dovolj gradiva za celo knjigo, katere nas pa bog varuj čitati. Toliko za danes, sicer pa se vidimo pred sodnijo. Narodnjaki, varujte se takšnih hudobnih hujskačev. Več narodnjakov.

Iz Hrastnika. (Čudna moč.) Kdo jo zgrunta? Naš novo-izvoljeni predsednik kmetijske podružnice g. K. Valentinič je od centralnega odbora mu poslanega „Kmetski prijatelj“ samo enkrat prebral in glej! dobil je tako veselje in korajžo do kmetijstva, da vže zdaj mlati. Ker se ve mu snopa majnka, pa udriha po najstarejih udih podružničnih. Dva je vže zmlatil. Enega imenuje: „unberufene Hand“. Drugega pa „klerikaler Strickzieher“.

Snop.

Od sv. Ilja v Slov. goricah. (Delo — tatje študirajo.) Posejali smo še zadnje dni februarja nekaj ozimine, in prve dni marca še tudi nekaj jarine. Po vinogradih je vse mergolelo delavcev, rezačev in kopačev; za grobanje letos pri nas tersovje ni, ker so rozge od toče natolčene, sicer pa je les dobro dozorel. — Enemu gospodarju so mislili nepoklicani kupci kravo vzeti, pa k sreči in nesreči je lastnik nepovabljence začul ter jih šel odganjat, ali v tem je dobil dva strela v trebuh in persa, da zdaj trpi strašne muke. Drugod bili so srečneji, tam so odnesli vso obleko in druge reči, precej vrednosti. Obe tatvini zvršili so v enej noči. Na drugih treh krajih pa so bili odgnani. Kakor sem zvedel, imajo te ptiče vže pod ključem. Prednik teh dolgoprstnežev je še le pred 4 tedni dokončal svoje študije, in zopet je odšel študirat. Kaj bode pa zdaj študiral? Gotovo zopet lumparije. Pa to je premalo, da samo študirajo. Ko bi le tudi štipendije delila gosposka. Od 25—50 palic po hrbtu, mislim da bi to bil boljši pomoček kot 2letna ječa, za ktero more ubogi kmet davek plačevati, v kterej se pitajo ničvredneži, pred kterimi še človek ni varen življenja!

Goričan.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Konservativni poslanci, zlasti nemški, vernejo se z Dunaja na praznike prav nezadovoljni, ker ne bodo volilcem mogli prinesti polajšanja šolskih bremen; nemški liberalci namreč nalašč po 2 uri vsak v državnem zboru govorijo, da bi dokončanje letnega proračuna zavlekli; ni torej časa za šolsko postavo. Še nevoljnejši pa pridejo naši slovenski poslanci domov; dr. Tonkli je namreč stavil resolucijo, naj se na gimnazijah vseh dežel, kder Slovenci prebivajo, še letos jeseni osnujejo paralelke za slovenske dijake kder se ima slovenski podučevati, dokler se slovenski fant dovolj nemščini ne privadi. Toda temu niso samo borlski Wurmbrand in koroški Moro nasprotovali, ampak celó minister naučni baron Konrad. Rekel je, da kar je Kranjcem dovolil, to ne sodi za štajerske, koroške, goriške Slovence in da še Slovencem sploh ni resnica z jednakopravnostjo v srednjih šolah. To je naše poslance silno razžalilo in dr. Tonkli, tudi grof Koronini, najbolje pa dr. Vošnjak so odločno zavrnili ministra in zopet tirjali, da se pravicam Slovencev ustreže O tem poročamo še več. — Dunajske dijake je nemško-liberalni poslanec Schönerer pri nekej svečanosti zapeljal s profesorjem Polzerjem vred, da so veleizdajski govorili, peli in razsajali in se sploh obnašali, kakor da bi bili uže na Prajzovskem. Sedaj je tožen Schönerer, Polzer in 6 dijakov No, takšnih veleizdajskih profesorjev in dijakov nahajamo tudi drugod in prav je, če vlada takim prajzovskim zijakom na jezik stopi. — Štajerski poslanec in slovanožerec Falk je umrl. — V Rizanu je strela ubila 1 vojaka, 12 pa ranila.

Vnanje države. Knez Gorčakov, najstarši državnik evropski, je umrl v Badenu na Nemškem, 84 let star. Vodil je rusko politiko od l. 1856. Posrečilo mu se je popraviti vse slabe nasledke nesrečne turško-francosko-angleško-ruske vojske l. 1854. Turčijo je skoraj uničil, Rusijo raztegnil do Donava, pridobil izhodnjo Armenijo, velik kos srednje Azije in oslobodil Bolgare Pravijo, da je bil zastrupljen, toda preiskava še ni končana. — Nemški cesar Viljelm je slovo dal vojnemu ministru, pa tudi ministru vojnega brodovja, ter pozval dva nova in jako pogumna generala na izpraznjeni mesti. — Francozki delavci skušali so v Parizi napraviti revolucijo ali saj večjo rabuko ter so nekatere pekarije izropali, vendar se je poli-

Digitized by Google

cajem posrečilo razgnati rogovileže. Otok Madagaskar zadej za Afriko hočejo Francozi pograbiti in so poslali vojne ladije tje. Angležem to ni po volji. — Italijani pripravljajo za letošnje poletje zopet velike manevre. Papež so z rusko vlado toliko porazumeli se, da zamorejo zapuščenim katoličanom na Ruskem imenovati 2 nova nadškofa in 5 škofov. — Ognjenik Etna bruha zopet ogenj in lavo iz sebe, da so prebivalci v okolici te velikanske gore v velikih strahéh. — Grkom je smrt pobrala najslavnejšega državnika. Minister Komunduroš je umrl. On sicer Grkov ni zaplel v zadnjo rusko-turško vojsko pa je vendar naposled dobil 2 turški deželi, Tesalijo in kos Epira. — Perzijski kralj potuje h kronanju ruskega carja in obišče potem tudi našega cesarja. — Egipčani so v osrednjej Afriki krivega preroka Mohdija naklestili. Hartum je rešen.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

IV. 17. Želiš li poznati živali, ki so krožile okoli voglov staroslovenskega poslopja? — Razumeva se samo ob sebi, da je gospodar toliko živine redil, kolikor so mu za to okoliščine dopuščale.

Tudi ni treba omenjati, da je vzrejeval večinoma tisto živad, od katere je vlekel dobiček na polji in doma. To so bili v prvej vrsti konji in goveda. Prvi so mu pomagali obdelovati polje in jih je rabil za vožnjo med ostalim pri trgovini, ker so Slovani bili tudi izvrstni trgovci; a številna goveja živina dajala je mleko, od katerega so dobivali maslo in sir. Razven teh četveronožcev imeli so velike črede bravov*) ali svinj, koz in ovac. Od ovčje volne pridelovali so zvlasti možka oblačila. — Izmed perjadi so domači dvor staroslovanskega kmeta oživljevale goske, race, kuri, golobje. Gos in raca bile ste Slovanu znane že v skupnej domovini Indoevropcev, o kokoši pozvedamo še le 400 let pred Kristusom. Že znani arabski potnik Ibrahim pravi. da je o njegovem času desetero kokošij veljalo jeden penez. Iz tega lahko sklepamo, da so naši prednamci imeli sila veliko kurij. Pristavljeno bodi, da Slovan, dokler še je živel v paganstvu, kuretine ni hotel jesti, ker je po njegovej misli v tej živalici prebival hudi duh.

O golobih Dijakon Peter, ki je vmrl okoli leta 799, piše, da jih je po slovanskih krajih bilo zelo veliko število. To nam se ne bo za takrat nič čudnega zdelo, če znamo, da se je paganski Slovan jako pregrešil, ako bi bil goloba ubil, oskubel in pojedel. Izmed ostalih ptic je Slovanu posebno bežan ali fazan bil priljubljen zavoljo okusnega mesa.

18. Gosto lesovje, ki je slovanske okrajine pokrivalo, ni moglo biti popolnoma izkrčeno. Šume bile so pravo prebivališče čebelam, kojih gnezda so stari Slovani skrbno iskali.

Dozdeva se, da so ljudje steblovje navlaš vrtali za čebele. Sčasoma je med postal neogibna reč pri hiši; rabili so ga za pripravljanje zdravil, mešali ga med kruh, pridelovali pijačo medovino in voskarstvo spada med najstarejši obrt slovanski. V kolikej meri se je rabila medovina, spričuje ruski pisatelj Nestor, kateri pravi, da je Vladimir samo leta 996 dal skuhati 300 kotlov medú.

19. Pivo so pripravljali blizo po načinu, kakor še sedaj Rusi pridelujejo neko tekočino gosto, kalno, bledorumeno, okusa grenkastega. Toto pijačo delajo iz razmletega zrnja, moko zmesijo z mlačno vodo; to na toplem skvašeno scedijo in potem pijejo. O nekej staroslovanskej pijači, ki je od „ječmena in žita“ prigotovljena govorita tudi stara latinska pisatelja: sv. Hieronim pak Amianus. (Glej „Vestnik“ I. 68, priloga „Zori“ 1873.) Pivo bilo je toraj že našim paganskim prednikom znano, ali v navado prišlo je še le takrat, ko je pri pomnoženem številu ljudstva zmanjkovalo medovine. Toda medovina obdržala je svojo ceno ter so z isto počeščevali najimenitnejšo gospodo.

20. Za starega Slovana je znamenita ova okoliščina, da si je prizadeval vaditi se v vseh strokah gospodarstva, česar pri vsakem narodu ne opazimo. Slovan je krčil starodavne šume, predno je zamogel novine preoravati in dobivati iz zemlje potrebnega živeža; on ni v nemar puščal nobene imenitnejše panoge gospodarstvene, bil le živinorejec in obrtnik, ali največ pečal se je z obdelovanjem zemljišča. Po zadnjem zamoremo najlepše spoznati svojega paganskega prednika, kajti — kmetovanje je častitljivo opravilo Slovana.

M. Karba.

Smešnica 11. Od volitve v okrajni zastop domu prišlega volilca vpraša žena: No, kako je bilo kaj v Konjicah? Mož odgovori: Še nikoli ni bilo tako „lušno“, ko danes, ker sem v prvič videl in slišal tam „nebeškega petelina“. (Nekega nemčurja) peti. Č.

*) Beseda „brav“ za „svinjo“ nam je danes iz navade, pač pa še Slovenec na murskem polji vživa „bravsko“ (t. j. svinjsko) meso in gospodinje še tam z „bravskim“ zabelom začinjajo jedila, a Hrvatom „pitani bravci“ dajajo okusno svinjetino.

Razne stvari.

(Slovensko društvo) skliče 3. občni zbor v Šoštanj na velikonočni pondeljek popoludne 26. marca t. l. Poslanec g. dr. Vošnjak bode poročal o delovanji državnega zbora.

Digitized by Google

(V Konjicah) so pri volitvi za okrajni zastop Slovenci sijajno zmagali v kmetskej skupini. Izvoljeni so korenjaki: P. Dobnik, M. Jurše, J. Zorko, M. Vivod, Jer. Gradišnik, M. Fijauš, Jur. Leskovar, Fr. Koprivnik, R. Črešnar, J. Rudolf. V skupini velikih posestnikov sta izvoljena tudi knez Windischgrätz in nadžupnik Mikuš, v trgu pa dr. Prus.

(Kmet je „osel“) tako piše celjski lisjak, ki se ljudem ponuja za „Kmetskega prijatla“. Osel mu pa je vsak kmet, ki neče v liberalni nemčurski koš. Bravo celjski Glantschnigg! Sedaj vsak lehko vidi, kakšna nemška kultura se cedi z „lisjaka“.

(Jurkloštersкega župnika) je celjska „krompirvahterca“ hudo zasramovala zavoljo pogreba nekega samomorilca, a kmalu potem prisiljena bila krivico popraviti.

(Zastran pošte) v Prevalu in v Storah pri Celji dohajajo prítožbe, da so slovenščine nezmožni Nemci tam kot uradniki nastavljeni in Slovencem nadlegujejo in časih po „dumme windische Adressen“ krešejo. Slovensko društvo zbira dokazov in potem vloži pritožbo.

(Učiteljskemu društvu) ptujskemu za Slomšekovo nagrado darovali so č. g. župnik Pauša 2 fl., č. g. kaplan Kolenko 1 fl. 50 kr., g. nadučitelj Muršec 2 fl., g. učitelj Kselman 1 fl. G. ravnatelj Lapajne je poslal 150 pisank in 5 komadov „Praktične metodike“ za prodati. Franc Žiher predsednik.

(Magdalenarice) so prodale grajščino Freistein.

(V Slov. Bistrici) so pri volitvi v okr. zastop Slovenci saj nekoliko svojih mož spravili v zastop. Nemškutar Razborschegg je nemškutarske listeke delil pred volitvijo.

(Iz Selnice pri Muri) nam pišejo, da je tisti človek, ki hodi k sv. Ilju psov streljat, naščuvan. Ustreljen pes uže več časa blizu steze v cerkev leži pa nihče ga ne pokoplje.

(Č. g. Karol Hribovšek) špiritual v duhovšnici, je imenovan za duhovnega svetovalca.

(Č. g. Dominigg) je iz Sevniške šulverajnske šole všel.

(Od sv. Janža) na vinskej gori poročajo da so prejšnjega župana zopet izvolili, ker slovenski uraduje, učitelja pa bi se radi znebili, ker preveč nemškutari in bojda deco tepe, zaradi česar ga baje tožijo.

(G. Jožef Šijanec) prvomestnik krajnemu šolskemu svetu v Cezanjevcih izreka s šolskim voditeljstvom vred javno zahvalo štajerskej hranilnici v Gradci za darovanih 300 fl. k povekšanju šole, deželnemu šolskemu svetu za 150 šolskih knjig.

(Kamški Zwettler) je hotel pridno tamošnjo učiteljico v luknjo spraviti pa je s tožbo propal. Vsa Kamca se mu smeji.

(Odborovo sejo) sklical je g. dr. Radaj, predsednik Slovenskega društva na den 19. marca t. l. popoludne ob 3. uri. Dolečevalo bode se tudi, kde in kedaj se naj letos skličejo občni zbori. Kdor želi kaj v narodnih zadevah, n. pr. pritožbo, peticijo, izjavo itd. naj jo naglasi g. predsedniku!

(V Orehovcih pri Radgoni še zmiraj rogovili neka Pauernverajnska buča; pri volitvi za okrajni zastop pa je trdno butnila v zid.

(Dobre krave) advokatom so „šparkase“ ker ondi vedno kaj in še precej zaslužijo. Poznamo nemškutarja advokata, ki računi za vsak listek, v katerem dolžnika opominja, naj obresti plača, po 3 fl. in tako do 2000 gld. v leti dobi. Pekerski Reiser baje 30.—40.000 gld. na leto pri Dunajski hranilnici zasluži.

Listič uredništva: Dopisi iz Loke Ljutomera, Šmarije, Teharja, Luč, Lovrenca v puščavi, Mežne doline prihodnjič. G. Leschnigg v Mahrenbergu: če hočete od Gospodarja kaj zvedeti, pišite mu slovenski, ne pa nemški.

Loterijne številke:

V Gradci 10. marca 1883:		23, 21, 16, 35, 33.
Na Dunaji	„ „	82, 37, 57, 36, 60.
Temesvar	„ „	55, 14, 32, 5, 11.

Prihodnje srečkanje: 24. marca 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	42	5	40	5	15	3	20	5	73	4	—	5	—
Ptuj . . .	9	20	7	—	7	80	6	70	6	50	5	60	7	—
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	8	29	5	47	5	77	3	38	4	79	5	62	3	98
Ljubljana .	8	19	5	43	4	53	3	—	5	61	4	3	6	18
Celovec . .	7	40	3	66	4	76	3	—	4	44	5	—	5	—
Dunaj (100 kil.)	10	25	7	85	9	—	6	75	6	50	8	85	—	20
Pešt (100 kil.)	9	90	7	30	7	90	6	60	5	90	6	82	6	30

Sejem bo na **Ptujski gori** zavoljo nedelje že v soboto dne 17. t. m.

Občinsko predstojništvo.

Semena

bodi si vsake vrste **detelja, trava, zelišča, cvetličice,** kakor tudi več sort **sadnih** in **gozdnih pešek,** vse novo in gotovo kaljivo, priporoča, kakor po navadi vsako leto po solidni, nizki ceni

M. Berdajs,

3—3 trgovec v Mariboru.

Digitized by Google

†

Zahvala.

Vsled prebritke zgube svojega nepozabljivega očeta gospoda

Dr. Štefana Kočevarja

nam je došla neštevilna množica najodličnejših dokazov, kako visoko je bil rajni čislan in kako gorko je bil ljubljen od vseh.

Nam ni mogoče, vsakemu se zahvaliti, kakor bi bili dolžni. Naj sprejmejo tedaj vsi, ki so se iz bližnjih in daljnih krajev udeležili pogreba, vsi, ki so nas v dopisih in brzojavih prijateljsko tolažili in izrazili svoje blago sočutje, posebno pa tudi vsi prečastiti gospodje duhovniki, ki so na spomin rajnega prostovoljno obhajali Bogu ljube cerkvene službe v bližnjih in daljnih svojih župnijah, in sploh naj sprejmejo tisti tisoči in tisoči drugih, ki so z nami žalovali in sočutili, našo najiskrenejšo zahvalo.

Bog poplati vsem, dokazano prijateljsko ljubezen.

V Celji 2. sušca 1883.

Žalujoča rodovina.

Klavir.

Preigran **klavir**, ki ima $6^1/_2$ oktav, proda po vgodni ceni

Frančišk Krašovic,

pozlatar in hišni posestnik v Celji.

Nagrobni kamni.

Kamenar J. Horvat v Račah

(Kranichsfeld, Südbahn)

priporoča bogato zalogo lepo izsekanih

nagrobnih kamnov

iz kamenja na Ptujskej gori nalomljenega.

1—2 ☞ *Cena je najnižja.* ☜

1—2

Ponudba.

Tržec s perutnino in jajcami

Štefan Kopša v Račah

(Kranichsfeld, Südbahn)

išče prejemnikov na debelo.

Učiteljska služba.

Na trirazrednici **pri sv. Marjeti poleg Ptuja** je izpraznjena učiteljska služba v IV. plačilni vrsti in s prosto izbo.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca aprila 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti (pošta Možgance).

Okrajni šolski svet v Ptuji 17. febr. 1883.

3—3 ***Premerstein.***

HENRIK SCHÖN

juvelir, zlatar in srebernar

v Mariboru

v gosposki ulici štev. 19,

priporočam slavnemu občinstvu svojo veliko, iz nova odbrano zalogo zlatega in srebernega blaga, med tem celó nove reči za

☞ **velikonočna** ☜

in

☞ **birmska darila.** ☜

Staro zlato in srebro, nakupujem ali zamenjavljam; vsa v moj posel spadajoča popravila točno in po nizki ceni izvršujem; tujim naročnikom takoj ustrezam.

Tudi sprejemam vsakojaka graverska opravila in naročene reči kmalu izrezujem.

2—3

8-8

Posojilnica v Celji

sprejema **hranilne vloge** (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoludne.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brežé.

Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 12. V Mariboru 22. marca 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Velika noč pa Slovenci.

Kmalu zapojejo sedaj tihi zvonovi in po cerkvah zadoni vesela: aleluja. Kristus je vstal. Verni Slovenci se tega praznika uže od nekedaj veselijo, najbolje se vé tisti, kateri so svoje neumerjoče duše oprali v krvi Jagnjeta. Očiščena vest, stan milosti božje daje jim leži pozabiti tuge, reve, žalosti in nesreče, katere jih tlačijo. Radujejo se s sv. Cerkvijo o zmagi Zveličarjevi. Duhovno veselje pa je pomnoženo, če mu pristopijo še drugi veseli dogodki, n. pr. v narodnem oziru. Toda takšnih dogodkov letos pogrešamo in v narodnem oziru nas štajerske, še več pa koroške itd. Slovence nemili dogodki žalijo.

Nadejali smo se letos rane spomladi. Mislili smo, da bodo meseca marca ljudje prazne njive posejali, prvo kop po vinogradih opravili. Toda naenkrat pritisnila je zima in snega je obilo zapalo. V narodnem oziru smo veliko pričakovali. Mislili smo, da bode v državnem zboru sklenjena dr. Tonklijeva resolucija. Uže smo nadejali se, da zadobimo drobtinco djanske jednakopravnosti v gimnazijah in učiteljišči. Prazno je bilo upanje, jalovo naše nadejanje. Naši vseskozi vrli poslanci so si mnogo prizadevali pa niso našli tiste podpore pri Čehih, Poljacih in nemških konservativcih, kakor so pričakovali. Naposled je pa še kot nemški liberalec znani minister baron Konrad potegnil z nasprotniki našimi in celó rekel, „da se našim željam po slovenskih paralelkah“ (t. j. profesorjih slovenskih in slovenskem poduku po slovenskih knjigah, dokler se slovenski otrok dovolj nemški ne nauči) „ne more ustreči in da nam Slovencem sploh ni prava resnica s tem, česar uže toliko let želimo in prosimo; in ker naše želje niso resnobne, zato mu tudi treba ni, na nje ozirati se“. Dr. Tonklijeva resolucija bila je potem finančnemu odboru vrnena, da jo popravi, a popravljanje bode trajalo do drugega leta, ker je državni proračun uže dokončan in sprejet. Za letos je resolucija pokopana.

Izjava ministra Konrada pa je takšna, da o njej pisati ne moremo, če nečemo, da bi list bil konfisciran. Le toliko rečemo: naše narodne želje in terjatve so nam tako resnobne, da ne moremo od njih nikoli odjenjati. Mi hočemo na slovenskih tleh kot Slovenci živeti in napredovati. Ponemčiti se ne damo. Mi nosimo z Nemci jednaka bremena in tirjamo jednakih pravic. Prav za prav naloženih imamo večjih bremen pa vendar zahtevamo jako malo in še te drobtince se nam ne privoščijo.

Slovenski Štajer šteje 464.000 prebivalcev, v ogromnem številu samih Slovencev; nemški Štajer pa ima okolo 900.0000 ljudij, tedaj blizu polovico več. Človek bi sedaj mislil, da bodo jednako razdeljena tudi vojaška bremena, t. j. da bodo iz nemškega Štajera polovico več vojakov pobirali. Ali temu ni tako. Reč je skoraj popolnem na opak. Čeravno je nas po številu menje, moramo vendar veliko več vojakov dajati, kakor sosedni Nemci. Pri teh nabirajo novincev za celi regiment štev. 27 in za 2 bataljona lovcev. Ali tudi Slovenci imamo skrbeti za celi regiment št. 87 in za 2 lovska bataljona. Regiment štev. 47 pa je razdeljen, da za njega pobirajo novincev tudi na slov. Štajeru. Letos jih zahtevajo v bistriškem, mariborskem, sv. lenartskem, ljutomerskem in gornjeradgonskem okraji 2975 mož; okraji Feldbach, Landsberg, Lipnica in Radgona pa imajo dati 5869, od katerih bo še precej Slovencev iz radgonskega, cmureškega lipniškega in arveškega okraja. Sicer pa še ovo itak dovolj čudno razdelitev vojaških bremen pojasnuje sledeči dodatek.

Slovenci štajerski imamo še sami oskrbovati z ljudmi celi 6. artilerijski regiment, čegar službeni jezik je slovenski, in vrhu tega služi mnogo naših slovenskih vojakov pri 5. dragonerskem regimentu in pri pijonirjih.

To je vendar ogromno vojaško breme, katero je Slovencem štajerskim naloženo in kate-

☞ Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

rega je za polovico večje število štajerskih Nemcev oproščeno.

Ako toraj Slovenci uživamo toliko jednakopravnosti pri vojaških bremenih, zakaj bi resnobno ne postopali in glasili se za betvico narodne jednakopravnosti? Če država od nas tirja tolikih žrtev, zakaj bi ona nebi dolžna bila tudi nam nekaj dati, česar potrebujemo v narodnem oziru? Gotovo, kar Slovenci tirjamo zastran šole, uradov, javnega življenja, to je opravičeno na vse strani. In da nam je popolnem resnica, to kažejo vsi dosedanji slovenski tabori, vse volitve, brezštevilne prošnje itd. In tako bodemo delali naprej, dokler ne dosežemo, česar nam treba in kar nam gre pred Bogom in pred ljudmi. Tedaj bodemo pa tudi v narodnem obziru obhajali svoje vstajenje od narodne smrti, obhajali bodemo tudi v narodnem obziru veselo veliko noč!

Volitve za okrajni zastop celjski.

II. Če je pa ravno resnica, da so se nekateri slovenski kmetski volilci dali preslepiti in na mesto volilni listek narodnih kandidatov si vsiliti dali nemških kandidatov listek, se mora pa vendarle resnično javno reči, da je takih izdajevalcev naše narodnosti le prav malo bilo in gotovo ne več, kakor ima človek prstov na eni roki!

Vidi se tedaj, da kmetski volilci ne morejo odločiti pri volitvi omenjene skupine, dokler bode vsaka celjska koča šteta med veliko gruntno posestvo.

Omeniti še moram, da je nemška stranka dne 7. t. m. v komisijo za vodstvo volitev volila tudi znanega dr. Glantschnigg-a, če ravno on nima volilne pravice niti v skupini velikega posestva, niti v eni ali drugi skupini, ker on ni posestnik in le majhen davkoplačevalec! Tudi niso hoteli Nemci niti enega člena za omenjeno komisijo iz Slovencev sprejeti! Gosp. Mihael Vošnjak se je pritožil zoper to ravnanje in zoper tako sestavljeno komisijo — pa zastonj, celjski liberalci niso hoteli tej čisto opravičeni tirjatvi ustreči, še posmehovali se so, režali in surove izraze rabili! To je nemška ravnopravnost in pravičnost!

Čudno je tudi, da je nemška večina v skupini velikega posestva volila dr. Glantschnigg-a in še dva druga dohterja v okrajni zastop, ker nobeden teh ni davkoplačevalec in ne vé, kako težko se priklade, naložene v okrajnem zastopu plačujejo! Takim gospodom je vse enako, ali naloži okrajni zastop 10 ali pa 50 odstotkov na davek, ker on na vsak način niti krajcarja ne plača! Takim ljudem gre za nemčurstvo in liberalstvo.

Volitva v skupini mest in trgov pa v kmetskih občinah, ktere so bile odločene na 9. oziroma 10. t. m. so se vsled ukaza graške namestnije preložile. Nekateri pravijo, da bo se tudi v velikem posestvu še enkrat volilo, ker se je nekim kmetom po sili narodni volilni listek iz rok vzel,

Jaz pa mislim, da so se volitve za mesta in trga le zarad tega ustavile, ker je Celjsko mesto pritožbo vložilo zoper odločeno število zastopnikov Celjskega mesta v skupini mest in trgov. Pred 3 leti je namreč občinski zastop Celjskega mesta v skupini mest in trgov volil 5 členov v okrajni zastop, sedaj se je pa pokazalo, da po visokosti davka bi le samo dva voliti smel in zoper to je Celjski župan v Gradci pritožbo vložil. Zakaj so se pa tudi volitve kmetskih občin ustavile, to ne moremo razumeti! Zna biti, da gospodje nemčurji še potrebujejo časa za agitacijo!? Je pa škoda za trud — vkljub „Celjskemu lisjaku!“

Gospodarske stvari.

Šalate in česinj.

Najboljša zemlja za šalate je trdna močna ilovica, ki se je že jesen poprej dobro pognojila in čez zimo ležati pustila, da je kolikor najbolj sprhtela. Meseca februarja ali začetek marca se zemlja z grabljami poravna in čebuliči po vrsti 40 centimetrov jedna od druge in po 24 centimetrov čebulič od čebuliča oddaljen posadé. Za posajanje čebuličev se pa ne jemlje sadivni cvek ali pa motika, ampak čebuliči se le s prsti v zemljo vtisnejo. Brž ko so se korenine prijele, morajo se zopet pritisniti, da korenine čebuličev ne vzdignejo iz prsti. Na dalje ni drugega dela pri njih kakor rahlo okopanje, da dobro prospevajo. Za posajanje se morajo lepi, dobro rašeni in zdravi čebuliči vzeti. Le iz takih vzrastejo tudi lepi čebuli.

Število raznih sort ni ravno veliko Razločujejo se le večidel po barvi in podobi, kakovost je pa skoraj pri vseh taista. Izmed šalat je navadna, bledorudeča sorta bolj rodovitna od temnorudeče Jersevljanske sorte. Dobra srebernokožnata sorta se lahko s česnom zameni, od kterega se pa le navadni česen prideluje.

Inkarnatna detelja.

Ta deteljna sorta tudi v suhi in medli zemlji še precej stori. V boljšem zemljišči pa daje tudi boljše pridelke. Ostrega podnebja ta detelja ne prenaša dobro. Seče ali kosi se nekaj prej ko navadna slovenska detelja. Vendar pa se ne hvali, da bi enako bogate pridelke dajala ko ta in tudi živina je ne jé tako rada. Seje se jeseni v strn jarih žitnih sort, pa tudi spomladi. Ta detelja se tudi priporoča, da se z

Digitized by Google

njo plehe med navadno domačo deteljo zesevajo. Semena je treba 15—28 kilo na hektaro.

Vinski sejem bo v Zagrebu dne 25., 26. 27. aprila t. l. Na sejem pusti se tudi slivovica, drožena in tropinska žganjica.

Svinje na Ogerko prodavati je sedaj zopet dovoljeno.

Trsove sadike, t. j. ukoreninjeno trsovje prodavati je ostro prepovedano zavoljo trtne uši. Vinogradarje toraj svarimo, naj se varujejo. Kazen je velika.

Sejmi. 27. marcija: Podčetrtek, Ligist, Ljutomer, Ptujska gora, Teharje, Wildon; '29. marcija: Gradec, Nova cerkva, 31. marcija: Dobje, 2. aprila: Artič, sv. Lenart v Slovensk. goricah, Rogatec, Marija snežnica v Slovensk. Goricah, Cirkovice.

Dopisi.

Iz Vitanj. (Nov župan.) Pred kratkim smo imeli volitev novega župana. Kakor je pri nas že navada, bil je izvoljen strasten nemčur, namreč J. Putschnik (nekdaj se je pisal Pučnik). Kako da je ta človek pri naših nemčurjih do te časti dospel, to se nam, ki Jožeta iz Blatne vasi dobro poznamo, jako čudno dozdeva. Ali mislite, da so ga izvolili, ker je morebiti premožen? Ali pa morebiti, ker je prebrisane glave? — Kajše, to bi se jako motili. Mi le toliko vemo, da dobro kričati zna, in to se morda Vitanjčanom najbolj dopade. Pred večimi leti je študiral v latinskih šolah v Celji. Toda tukaj se mu je jako slabo godilo, kajti zaporedoma je v svojih spričevalih dvojke in trojke domu nosil. Po velikih težavah je do 4. latinske šole dospel. V tej šoli je bil celi 2 leti in na zadnje je tako slabo spričevalo dobil, da ni smel to šolo v Celji še enkrat ponavljati. Podal se je potem na učiteljsko izobraževališče v Maribor. Pa tudi tukaj mu ni šlo od rok, ker v sedanjem času morajo učitelji biti prebrisane glave in tisti, kateri hočejo učitelji postati, se morajo marljivo učiti. Pozneje smo ga videli kot suplentnega podučitelja v Ločah in potem v Vitanji, kateri službi je zarad pomankanja učiteljev in po mnogih klečeplaznih prošnjah dobil. In tako bi bil moral ta ubogi, ker ni skušenj imel, danes ali juter tudi učiteljstvo popustiti. In kam potem? — Naposled ga je neka vdova in hišna posestnica v Vitanji za moža vzela in mu tako vsaj stanovanje zagotovila. Ubogi Vitanjčani, da nimate v svoji sredini za županstvo bolj duševno zmožnega moža! Iz kakih glav to nemškutarsko gnjezdo obstoji, lahko dragi čitatelji sami sodite. Glejte, ne samo, da so ga za župana postavili, izvolili so ga tudi v velikem posestvu v okrajni zastop in že poprej v odbor okrajnega šolskega sveta, da bi tamkaj svojo modrost, o katerej nam ni nič znanega, pokazaval. O duševno skromni Vitanjčani, ki imate tako prebrisano glavo na svojem krmilu! Vi bi ga še morebiti, — ako bi mogli, — zarad tega, ker je nekdaj slišal, kako se mladina podučevati mora, za šolskega nadzornika postavili. Take glave Vam pač iz srca radi privoščimo, kakor tudi „Celjskega lisjaka“, iz katerega svojo modrost srkate. —

Iz ljutomerskega okraja. (Ceste, železnice.) Zdaj, ko imamo zopet novi okrajni zastop, želel bi mu nektere reči na srce položiti. Glavna reč okrajnemu zastopu so ceste, dobroto njih vsaki lehke spozna. Dosta se je v tem storilo, ali vse še vendar ni dognano. To, kar se je na Malonedeljski cesti storilo, to ni bilo samo potrebno, temuč je tudi pravično: celi okraj bodi, pa ne samo nekteri deli, z okrajnimi cestami prevlečen! Moja misel je toraj, kar se okrajnih cest tiče, ta: Malonedeljska občinska cesta naj se vzame med okrajne ceste, zveže pa se naj na Kamenščaku in v Drakovcih s ptujskimi, a na Grabah z Jurjevsko okrajno cesto, in ako bode enkrat ormožki okraj tisto cesto, ktero je v zadnjem času do Koračic naredil, do naše meje v Godomarcih ali kam inam potegnil, potem bi kazalo, tudi to cesto z malonedeljsko zvezati. Za ormoški okraj, mislim, da bode to storil, ker drugače ne zastopim, zakaj bi mu cesta do Koračic bila, ako nebi hotel te kraje s trgovino k sebi potegniti. Te zveze bi potem zadostovale na vse strani, zdajna lukovska cesta pa bi se lahko potem takem popolnoma opustila. Tudi Veržej in Moto naj ne boli glava za njihovo cesto iz Starevesi proti Razkeržju, toliko je gotovo, da ta cesta ne more nikoli več kakega pomena imeti. Ali gledali naj bi za to, da se iz Veržeja proti sv. Križu in iz Mote proti Ljutomeru in potem tu in tam do Mure okrajna cesta naredi bodoč je zelo verjetno, da na ti ali oni strani Mure bode sčasom železnica narejena, in meni se zdi, da poprej na oni strani, kder veliko ogerskih velikašev, ki pri ogerski vladi mnogo premorejo, svoja posestva imajo, in ker tudi Varaždinci, kakor sem slišal, svojo zvezo s Čakovcem imeti hočejo. Pa naj si bode tako ali onako, Veržej in Mota sta vselej na dobrem, a celi okraj pa bode moral za to skrbeti, da bode na vse kraje z železnicami barem neko zvezo imel. Od ene strani Središče, Ormož, Ptuj, od druge strani pa Radgona in morebiti druga postaja unkraj Mure.

Iz Brašlovec. (Trije tujci,) ki so k nam „privandrali“ iz drugih srenj, pa nekoliko premoženja nalovili, hočejo zdaj celi trg strahovati in Slovence pri volitvah spodrinoti. Prvi je pred leti prinesel vse svoje imetje v robci, sedaj pa rogovili, kakor bi obseden bil. Bog ne

Digitized by Google

daj tega voliti, da bi s trgom delal, kakor bi hotel. Drugi je pri vojakih nekaj s konji in kocami opraviti imel. Kdo ga zamore voliti? Tretji pa je uže pred leti ščuval pobaline na poštene narodne može, ki so bili v odbor izvoljeni. Slovenci, bodimo vrli možje Savinjske doline, ne hodimo rogoviležem na limance. Volimo svoje domače poštenjake.

Iz Mežne doline (Pošta v Prevalih) Slovencem ni mila. Prineseš list s slovenskim napisom, zaslišiš: aber diese dummen windischen Adressen". Predzadnja štv. „Slov. Gosp." došla mi je 12. t. m., akoravno pečat kaže, da je na pošti bila 9. t. m. Izmed 4 iztisov je listonoša dobil samo enega. Lani in letos sem moral 4-krat reklamirati. Listi s slovenskimi napisi čestokrat izostanejo. Poštar prošen, naj bi meni poštno hranilnično knjižico slovenski napisal, odgovoril je: „Ich versteh' nicht windisch". Vabil slovenskih k pristopu k poštnej hranilnici nisem videl, pač pa ima „Nabiralnica" nemško-slovenski napis. Menda poštar čisto nemškega ni dobil.

Iz Hrastnika. (Seja kmetiške podružnice.) Kmetiška podružnica za Trbovlje in Hrastnik imela je 18. marcija popoldne ob treh v Hrastniški šoli drugo letošnje zborovanje, kterega se je udeležilo 21 udov. Novoizvoljeni predsednik, gosp. Valentinič, je s prijaznim pozdravom sejo utvoril. Govor g. Ferd. Roš-a o bolezni goved s povdarkom, kako se je pomagati pri porodu telet, ako je lega mladega v maternici napačna, bil je, kakor tudi govor g. predsednika o sadjereji v občno zadovoljnost navzočih rešen. — Sklenilo je društvo kupiti za boljšo rejo dva bika i merjasca. — Naznani se pa central. odboru želja, v laškem okraji ne samo na enem okraji „licencirati" bike, ampak na dveh i sicer v Hrastniku i v Rimskih toplicah. Konečno bi še omenil, da je bil napad v „Slov. Gosp." štev. 11. zadevajoči našega predsednika, g. Valentiniča kriv, ker ni on, kakor „Tagespošta" sama priča, pisatelj onih zagrizenih besed v tem Graškem židovskem listu. E. M.

Od sv. Janža na vinskej gori. (Župan in učitelj.) V štev. 11. Slov. Gospodarja se nahaja v raznih stvareh poročilo iz sv. Janža na vinskej gori, da je poprejšnji župan zopet izvoljen, in da on slovensko vraduje, to je resnica, naj bi njega v tej stvari vsi g. župani po Slovenskem svetu posnemali, da bi se pa g. učitelja Franc Zagorinčnika radi iznebili, in da on nemškutari, to pa ni res tako. Marveč kdor tega gospoda prav pozna, ve, da je on izvrsten narodnjak slovenski, in priden učitelj, iskren katoličan, kojega bi si naj nekteri učitelji v izgled vzeli; da pa njega nektere osebe zarad kaznovanja otrok v šoli tožijo, se ta reč v ozir jemati ne more, ker pametni g. učitelj gotovo čez postavo, in brez potrebe šolskih otrok kaznoval ne bode; vsi pa kteri učitelja zaradi tepenja otrok tožijo, naj spoznajo, da je božjega strahu v šoli potreba. M. L.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar so bili jako nevoljni, ko so zvedeli, kako je nemško-liberalni prusak in poslanec Schönerer nesramno govoril, Bismarka hvalil in naznanjal, da bodo Prajzi skoro našemu cesarstvu vzeli najlepšo deželo češko. In takega človeka še zagovarjajo nemško-liberalni listi. Kmetje slovenski, puntarji onim l. 1878 za nemški Frankfurt razsajajočim podobni vzdigujejo se zopet, tokrat oviti v ovčjo kožo nemškega liberalizma Ostanimo kakor takrat zvesti svojemu cesarju! — Državni zbor snide se 3. aprila; meseca junija zboruje štajerski sedanji deželni zbor zadnjokrat, nove volitve bodo pri nas drugo leto; na Kranjskem pa uže letos. Štajerski in koroški deželni odbor ne storita čisto nič, da bi Slovenci zvedeli, kaj delata, vse deželne postave in odborski ukazi izhajajo nemški, akopram Slovenci precej deželskih doklad plačujejo. — Česko šolsko društvo v Tešnu na Šlezkem snuje češko gimnazijo. — Oderuška postava in postava zoper pijance je na Gališkem v 5 letih znatno zmanjšala število zločincev. — Slovenske posojilnice, med njimi tudi št. Jakobska na Koroškem, izprosile so si od finančnega ministra slovenskih obrazcev ali blanket za menjice; nemčurji hočejo jeze pokniti. — Srbi hrvatski sklenoli so Hrvatom pomagati, da priborijo Hrvatskej večjo neodvisnost od Magjarov in pridobijo Dalmacijo.

Vnanje države. Na Ruskem se je bivši minister Makov in njegov tajnik usmrtil. Bala sta se preiskave, ker sta veliko milijonov iz državne blagajnice ukradla. — Rumunski kralj in kraljica odpotovala sta v Italijo. — Bolgarska vlada je sklenola staviti železnico Ruščuk-Sofija; knez pa obišče grškega kralja in črnogorskega kneza. Italijani so razburjeni, da še iz turške zapuščine niso nič dobili; iščejo povsod zaveznikov pa nihče jim prav ne zaupa. Kralja in kraljico je zopet nek postopač napal in javno zasramoval v Livornu, oficir je z golim mečem moral kralja braniti. — Na Francoskem, Španskem, Portugalskem delajo skrivni zarotniki na to, da bi nastala revolucija in da bi bogate ljudi vse poklali in premoženje razdelili. V Parizi so policaji in vojaki komaj zabranili večjo vstajo stradajočih delavcev, ki nimajo zaslužka. — Še huje pa razsajajo Irci na Angleškem. Vladino palačo v Londonu, kder prebivajo ministri, so hoteli z dinamitom razrušiti; palača je močno oškodovana pa razdjana ni, tudi ni bil nihče ubit pač pa so v velikem

Digitized by Google

delu mesta vsled groznega poka potrupane na okníh vse šipe; strah je povsod velik in policaji in vojaki morajo noč in dan stražiti in javna poslopja varovati. Glavači irskih zarotnikov so deloma v Parizi deloma pa v New-Yorku v Severni Ameriki. Tam je tudi nemških socijalistov glavač, po imenu Most. Ta je nedavno naznanjal, da bodo delavci in nemaniči v Evropi naredili strašno revolucijo, kakoršne še ni bilo. Sad neverstva hitro zori.

Za poduk in kratek čas.

Trst.

Na sopraznik sv. Sholastike slavne sestre še slavnejšega sv. Benedikta očeta zapadnih menihov — v pondeljek 10. februarja leta 1879. se poslovim od prijaznega Reškega mesta, da jo udarim proti Trstu. Stopivši na Reškem kolodvoru v prostorno sobano, skoči mi ko solnce v oko madjarski napis: ostaly I. in ostaly II. V madjarskem jeziku umem sicer le — molčati vendar si lahko brez posebnega truda rastolmačim rečeni poziv. Ostaly je soba, v katerej treba potovalcu ostati ali počakati, dokler ne pozvoni železniški zvon na dalnji odhod. Res ni bilo treba dolgo ostajati, kmalu je zazvižgal hlapon in že smo drdrali za morskim obrežjem. Pri konci mesta sem še pozdravljal prelepi mestni vrt „jardino publico“, kder sem včeraj občudoval krasne, raznolične cvetljice, ki zelene in cvetó tukaj po gredah, ko črta ravno uredjenih. Rado prav rado se mi je paslo oko po živo zelenih tujah in cipresah, po zatemnelih palmah oleandrih in ahornih. Vso vožnjo do prve postaje Metulja, ponujal se je potnikom čarobnodivoten razgled na levo čez vedno nemirno luko Kvarnersko. Vendar na desno ni očes razveseljeval lep, prijeten in zanimivljiv svet. Doli so žalostni in zapuščeni, gore pa gole in mrtve. Raste le bičje in dračje, trnje in grmovje, vsepovsodi je obilo nasuto bodečega kamnja.

Ne maram, ker ne morem in ne moram lepe imenovati ali celo opisati te preubožne okolice nekdaj bogato obgozdenega Krasa. Dolgočasna ker enolična je vožnja in pot po tem kosi zemlje, kder gledajo v tebe iz globokih jarkov in brezden sive skale, kakor brezočne jame iz trohljive mrtvaške glave. Le tu pa tam si odpočije ubogo oko na nizki vinski trti, katero duši pesek in grdo robidovje. Potem takem je vendar res vse, kar sem koli kedaj čul ali čital o Istrski deželi, da je preuborno obdarovana od narave vsaj v današnjih dneh — a svoj čas ni bilo temu tako. Kras ni več krasen, kakor je bil v davno minoli dobi, ko so ga zaljšale lepe lipe, bele breze in košate bukve, ko so ga senčili jasni jaseni in hrasti orjaški.

Kakoršen je sedanji Kras, takošno si mislim Kečkemeter pusto. Rodne zemlje in plodne je le za pedi globoko; plug bi rezal golo kamenje. Še tega, kar je po sodbi starega, grškega modrijana Pindara najbolje — voda, še te pomanjkuje Kraševcem. Juterna rosa in večerna jo morate nadomestovati.

Ves Kras, kolikor sem ga videl, zdi se mi, da je kakor zmrzneno široko morje, preko kterega negibljivega valovja hiti parnik brez jader-črni hlapon.

Druga postaja od Reke gor je majhno, samotno selo Jurdani. Odslej zapazuje oko potnikovo tam na levici v hribih vasice Lipe in Skalnice. Zatim sreča železni vlak tihotne kraje Pasijak, Bistrico in Trnovo, kder tujca pozdravlja s solnčnega holmca milo ljuba cerkvica.

Mimo par samotnih sel in skozi kake tri predore ali podzemeljske prekope je prigrmel vlak ob večernem mraku do sv. Petra, od koder smo po kratkem odmoru blisknili proti Trstu, po katerem mestu je moje srce toli koprnelo. Žal prav žal, da mi je nočna tema zabranjevala razgled po bližni okolici in na prečudno morje, ki se pri Občini potniku tako nenadoma prikaže, kakor bi bilo še le v tem trenotku prikipelo iz zemlje. Pozno dospevši do zaželenega cilja podam se po jasno razsvetljenih in ljudstva polnih ulicah v veliko vojaško bolenišnico k ondašnjemu dukovnemu oskrbniku vlč. g. H., ki me je preprijazno sprejel ter pod svojo streho več dni gostoljubno hranil in varno branil vsakega zla.

Trst! lepo mesto, prezanimljivo mesto! Po širocih in dokaj snažnih ulicah se gnete ljudstva raznih narodov od vseh petero delov sveta. Stopiš pak na obal Tržaškega pristanišča, misliš, da si zašel v gaj, kder rastejo smreke visoke in tenke jelke in ravne hojke — pred seboj imaš gaj od jamborov, ki se kakor po taktu neprenehoma gibljejo v nemirnem zalivu. Da! Trst je imenitno trgovsko mesto, ki se sme po sodbi Dr. Rafaela Hellbacha meriti s Hamburgom, Amstelodamom in Roterdamom. Po 14.000 ladij in še više se zglasi vsacega leta v luki Tržaškej.

Ni, da bi opisoval vse, kar sem videl znamenitega, dragocenega, spomina in pogleda vrednega — kdor želi natačno poznati Trst, ki je, da tako denem, ogromna ladja z močnimi mački priklenena k obrežju divnega golfa, ki meji tukaj morje adrijansko — ta naj stopi sam tje in preuči mnogobrojno mravljišče kupčijskega sveta, ali pa naj prebira nedavno med svet poslano knjižico: „Trst in okolica. Zgodovinska slika. Spisal Matija Sila. V Trstu 1882. str. 155.“

V naslednjih vrsticah hočem spomeniti le to, kar je meni najbolj ugajalo in dopadalo.

(Konec prih.)

Digitized by Google

Smešnica 12. „Ali mi bodeš djal fajfo iz ust, ti smrkovec, zagrmi oča na svojega 8letnega sinčeka; mar si ti mene kedaj videl v osmem leti s fajfo v ustih? Stavenšinčar.

Razne stvari.

(Mariborski oderuhi) Gassmajer, Orehek so uže bile toženi, sedaj pridejo pa še ženske na vrsto: Heumajerca in jena hčer.

(V Lobnicah) so gozdarju Hüttelnu pokradli špeh, sir in 140 fl. v bankovcih.

(Pri sv. Hemi) je drevo podirajoče se ubilo 7letnega fantiča.

(Kdo ropa otroke.) V Žabnjaku pri Slov. Bistrici je preminol 11letni fantič posestnika Pajeka.

(V Gruškem vrhu) v Halozah so tatje sina Drevenšekove Marije s pištolo obstrelili, ker je za njimi sledil.

(Rekruti) so blizo Vojnika posestniku Ajdiču iz Frankolovega zlomili nogo rekrutu A. Belaju pa v Celji razbili spodnjo čeljust.

(Sevniški okrajni zastop) je največjega nemčurja Aussererja izvolil v okrajni šolski svet! Čudno!

(Šulvereine) tiščijo med ljudi v Vuherji Brežicah in Šoštanji in vabijo denarjev iz žepa, koji bi ze druge reči potrebnejši bili.

(Pustni čas) je v Rakuschovej tiskarni; njegovi tiskarski fantiči nosijo rudečo-črno-zlate trake.

(Rumunski kralj in kraljica) mudila sta se na potovanji v Italijo v Mariboru in prenočila v gostilni „Stadt Wien“.

(Cigani) klatijo se po slovens. graškem okraji in kradejo.

(Zdravnika) želijo Šmarijčani dobiti. Okraj mu ponuja 500 fl. nagrade.

(Sevniški Slaček) je sam se izdal sodniji.

(Gospodarja toži) Mahrenberški pisač, Verbanski bivši dijak Lešnik, sedaj Löchnigg. Nemčurski listi se tega neizmerno veselijo, kar je menda pri celej rabuki glavna reč.

(Glasbena matica) v Ljubljani je izdala: Jour-fixe-marš, za glasovir vglasbil in literarno-zabavnem klubu v Ljubljani poklonil Viktor Parma. Cena?

(Zadnji „Brencelj“) ima naslikanega celjskega dr. Glantschnigga, kako kuštrav in barusast z gorijačo v desnici koš poln „Kmetskih prijateljev“ nese, da se s koša cedi, kar psiček nemškutarček slastno liže.

(K odborovi seji) družbe duhovnikov, ki se bode obhajala dne 21. t. m. (velikonočno sredo) ob 2 popoludne v knezoškofijski pisarnici, čč. gg. odbornike uljudno vabi

Predstojništvo.

(Odbor za Miklošičevo slavnost) ima 26. t. m. v Narodnem domu ptujskem sejo, zvečer pa napravi čitalnica lepo veselico.

(Č. g. Božidar Rajč) je nevarno zbolel.

(Iz Gornjega grada) poroča se, da iz Dunaja sitni trgovci učiteljem vrinjavajo drage podobe cesarja Jožefa, zviti tuji klateži pa ljudi strašijo, da bodo bankovci veljavo zgubili ter obešajo lehkovernežem za bankovce slabo robo trgovinsko, tudi ščujejo ljudstvo zoper poštne hranilnice. Klateže treba napoditi.

(Pri sv. Tomaži) nad veliko nedeljo naredila je delitev milodarov po toči oškodovanim in kruha šolarjem velike nevolje in kletve, ker niso zadovoljni s tem, kako se deli.

(Nebeski petelin), ki je zadnjič v smešnici bil, je znan nemčur v Oplotnici pa tudi Konjičani imajo podobnega v trgu. Prilično več.

(Profesor Žitek) v Leobnu je na poti iz gimnazije tako nesrečno pal, da si je desno roko popolnem izpahnil. Bolečine so velike.

(V Mehiki) so Nemci kupili 9 milijonov oralov zemlje za nemške izseljence. Ko bi vendar naši nemčurji in nemškutarji tje hoteli potegnoti, nas Slovence pa na miru pustili!

(Od Radgone) nam se poroča, da je viničarski sin in rekrut Tone Krajnc bil od dveh novincev z nožem tako hudo v glavo ranjen, da je 9. dan umrl.

(Profesor Nagele) celo na železnici slovenskih učiteljev ne pusti na miru. Nedavno je učitelja F. Majcena lovil in mu 800 fl. od „šulvereina“ ponujal — zastonj!

(Slovenske risanke) in pisanke prodava g. Lapajne v Krškem po zelo nizkej ceni.

(Nemškutarji) pri sv. Lovrenci v pušćavi perklicuje vsa naznanila nemški, za edinega Nemca v trgu, za občinskega slugo. Lisjaka tudi vrlo razpošiljajo, ker si ga sicer nihče ne naroči.

(Iz Luč) toži dopisnik o slabih cestah in želi, da bi gornjegrajski okraj hotel za popravo kaj več storiti.

(Stojnčarje) pod Ptujem silijo šolsko poslopje staviti za 5000 fl. Siromaki prosijo poslanca Hermana, naj jim pokaže pot iz preteče nesreče. Večkratne toče in lani povodenj so jih hudo zadele.

(Pri okrajnih volitvah) v Konjicah je nekov Müller iz Loč grdo psoval, da so Slovenci zmagali. No, naj se pa ta stvar božja pobere, da jej ne bo treba nas gledati in poslušati. Slovenci ga vendar lehko pogrešamo.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Srabotnik 60 gold. (ustan. dopl.), Mikuš 10 gold., Šijanec Anton 12 gold., Rotnik 2 gl. Novak Ivan 1 gold.

Digitized by Google

(Slovensko društvo) obhaja v Šoštanji svoj tretji občni zbor v pondeljek 26. marcija t. l. ob 4. uri popoludne v gostilnici g. Goloba. G. dr. Jožef Vošnjak poroča o delovanji državnega zbora.

(Odbor Slovenskega društva) je dne 20. t. m. sklenil letos občne zbore sklicati v Šoštanji, Sevnici, Ptuji in pri sv. Ani v Slov. goricah in sprejel več jako važnih predlogov, zlasti, kar zadeva uspešnišo uradovanje in delovanje pri odboru samem.

(Gosp. dr. Vošnjak), državni poslanec vabi uljudno svoje volilce k občnemu zboru Slovenskega društva v Šoštanj, kder bode poročal o državnem zboru in sploh o naših političnih zadevah.

(G. Haas) pride baje iz Celja v Maribor za okrajnega glavarja.

(Železnico) od Špielfelda v Radgono bi radi nekateri še prej, ko bo ogerska od Jennersdorfa do Olsnice dogotovljena, dodelali; Cmurek in Radgona prosita za dovoljenje staviti začeti in ob enem želita, da vlada akcij ali delnic prevzame za 500.000 fl.

Loterijne številke:

V Trstu 17. marca 1883: 84, 12, 62, 63, 80.
V Linci „ „ 9, 85, 76, 15, 3.
Budapešt „ „ 39, 70, 8, 13, 67.

Prihodnje srečkanje: 31. marca 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	42	5	40	5	15	3	20	5	73	4	—	5	—
Ptuj . . .	9	20	7	—	7	80	6	70	6	50	5	60	7	—
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	8	29	5	47	5	77	3	38	4	79	5	62	3	98
Ljubljana .	8	19	5	43	4	53	3	—	5	61	4	3	6	18
Celovec . .	7	40	3	66	4	76	3	—	4	44	5	—	5	—
Dunaj (100 Klr.)	10	25	7	85	9	—	6	75	6	50	8	85	—	20
Pešt (100 Klr.)	9	90	7	30	7	90	6	60	5	90	6	82	6	30

Oznanilo.

Slavnemu občinstvu se naznanja, da prevzame **Dr. Josip Kočevar**

lekarnico ali apoteko

svojega očeta in da bode v istej hiši in popolnem po načinu in smislu rajnega g. Dr. Štef. Kočevarja zdravil.

V Celji meseca marca 1883.

Dr. Josip Kočevar.

Zahvala.

Društvo „Gornje-savinjska posojilnica“ v Mozirji, je blagovolilo darovati lansko leto 10 fl. in letos zopet 10 fl. za uboge šolarje na Gorički šoli, za katero svoto se je letos raznovrstno blago kupilo in se 27 potrebnih učencev obdarovalo.

V imenu obdarovanih revčekov, izreka podpisani najtoplejšo zahvalo blagim dobrotnikom!

Na Gorici 15. marca 1883.

Tone Žagar,
učitelj.

Oznanilo.

Na sadje- in vinorejski šoli pri Mariboru vršijo se od 27. do 31. marca t. l. predavanja za goste. Razlagalo bode se, kako se imajo obrezovati in saditi trsi pa sadovna drevesca.

Pristop je vsakemu izobraženecu prost. Naglaša se pa in več poizvé pri

Ravnateljstvu.

1—2

Ponudba.

Pri podpisanem se dobiva po zelo nizki ceni:

1. Okoli 2000 sadik velikih jagod;
2. Semena in sadike raznih cvetlic;
3. Lepa mlada drevesa divjega kostanja z rudečim cvetom, 2—4 metre velika;
4. Lepo število žlahtnih vinskih trt in okoli 1000 drevesnih sadežev za požlahnjenje.

On tudi sadi in cepi prav izvrstno razna drevesa in žlahne trte, ter se v tem občinstvu priporoča

Jarnej Pepevnak,
sadje in vinorejec.
Postaja Polčane, pošta Loče.

1—2

Mlinska sprava

popolnem zadostujoča zu 8 tečajev iz dveh mlinov blizu Vojnika pri Celji je na prodaj. Več pové **Ferdinand Urlich v Celji.**

Škodle (Falzschindeln)

prav po ceni prodaja

Franc Gradišnik

Grosswalz pri sv. Duhu

pošta: Leutchach. 1—2

Digitized by Google

1—3

Hišne orglje

v okusni omari, še celo nove, so na prodaj. Več naj se pozve pri gospodu

J. Skamljiči,

organistu pri sv. Benediktu v Slov. gor.

Mežnar-orglarska služba

pri sv. Jederti nad Laškim trgom z dobrimi dohodki in prostim stanovanjem je do 1. maja t. l. razpisana. — Prošniki naj pošljejo svoja spričala župnijskemu uradu pri sv. Jederti (Tüffer.) 1—3

2—2

Ponudba.

Tržec s perutnino in jajcami

Štefan Kopša v Račah

(Kranichsfeld, Südbahn)

išče prejemnikov na debelo.

3—4

Harmonična zvonila

z jarmi vred proti poroštvu, da so dobro vglasbena in iz najfiniše robe.

Zvončke za na steno, zvončke za službo v cerkvi, za 3, 4, 5 glasov po 6, 8, 10 fl. eden. Dalje:

Cerkvene svetilnike

lustre, svetilnice, svetilnike za na steno, kanontablice, masivne iz zmesi zlatu podobne po izvrstno okusnih modelih lite, ki se krasno svetijo, kakor bi zlate bile, in so trpežne za več kakor 100 let, solidno delane in jih po nizkej ceni priporočuje

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

☞ *Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.*

Tri bike (Mürzthaler)

ali tudi domačega plemena (sive) kupi občina Trboveljska, kteri pa ne smejo biti veliko pod $1^1/_2$ leta, in ne nad 2 leti stari.

Pismene ponudbe do 15. malega travna pod naslovom: **Ferd. Roš,**

1—2 Hrastnik (Südbahn.)

HENRIK SCHÖN

juvelir, zlatar in srebernar

v Mariboru

v gosposki ulici štev. 19,

priporočam slavnemu občinstvu svojo veliko, iz nova odbrano zalogo zlatega in srebernega blaga, med tem celó nove reči za

☞ velikonočna ☜

in

☞ birmska darila. ☜

Staro zlato in srebro, nakupujem ali zamenjavljam; vsa v moj posel spadajoča popravila točno in po nizki ceni izvršujem; tujim naročnikom takoj ustrezam.

Tudi sprejemam vsakojaka graverska opravila in naročene reči kmalu izrezujem.

3—3

Nagrobni kamni.

Kamenar J. Horvat v Račah

(Kranichsfeld, Südbahn)

priporoča bogato zalogo lepo izsekanih

nagrobnih kamnov

iz kamenja na Ptujskej gori nalomljenega.

2—2 ☞ ***Cena je najnižja.*** ☜

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.

Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 13. V Mariboru 29. marca 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Tretji občni zbor Slovenskega društva v Šoštanji.

Nasprotniki očitajo Slovencem, da tem samim ni mar za narodno jednakopravnost, da zlasti kmet gladi po nemškutariji. To ni res. Slovenski kmet, slovensko ljudstvo v obče zaveda se svojih narodnih pravic čedalje bolj. Resnico tega potrjuje nam 3. občni zbor Slovenskega društva, ki se je obhajal v snažnem Šoštanji v prekrasnej Šaleškej dolini na veliki pondeljek 26. t. m.

Svojega poslanca g. dr. Vošnjaka, ki je bil svoj prihod za to priliko naznanil, sprejeli so volilci prav častno in dostojno. Pred Šoštanjem bil je slavolok z napisom: Slava našemu poslancu, dr. Vošnjaku. Živahna strelba je se razlegala po krasnem dolu in pred g. Golobovo gostilno, s cesarskimi in slovenskimi zastavami okinčano, pričakovalo ga je mnogo ljudstva, med njimi precej županov.

Točno ob 4. uri odpre s primernim nagovorom društveni predsednik in deželni poslanec, g. dr. Radaj, tretji občni zbor, predstavi vladinega komisarja, okrajnega glavarja, g. viteza plem. Finettija, in podeli besedo gosp. dr. Vošnjaku.

G. poslanec razlaga delovanje državnega zbora, ki si prizadeva rane zaceliti, katere je nemški liberalizem usekal bil državi, narodom in zlasti kmetskim ljudem. Razlaga toraj, kako so liberalci kmetom na škodo uvedli svobodno oderuštvo, svobodno trganje gruntov, svobodno ženitovanje nemaničev, napravili veliko dolgov in pouzročili propadanje kmetskega stanu. Slovenski poslanci držeč se nemških konservativcev, Čehov in Poljakov, so torej sklenoli postavo zoper oderuhe, zoper ponarejevanje vina itd., sedaj pride na vrsto domovska postava, prenaredba domovinske postave, ženitovanje nemaničev se bode omejilo, šolske postave polajšale, kar posebno nemški konservativci tirjajo. Slovenski poslanci bodo z njimi glasovali in tako željam svojih volilcev ustregli.

Potem je g. poslanec govoril o potrebi narodne jednakopravnosti za Slovence ter naznanil, da bode slovenska resolucija v državnem zboru še v tej seji sprejeta.

Število zbrani možje so govornika jako pazljivo poslušali, mu čestokrati glasno pritrjevali in naposled z živahnim, burnim živioklicanjem pokazali, da se z njim popolnem strinjajo.

Sedaj prebere gosp. predsednik telegram društvenikov Konjiških: Slava in pozdrav poslancu dr. Vošnjaku kličejo udje Slovenskega društva v Konjicah. Potem izreče g. Lipold, župan Mozirski, v iskrenih besedah, navdahnjenih gorečega domoljubja, popolno zaupanje in hvaležno udanost Savinjskih volilcev svojemu poslancu. Isto stori g. Steblovnik v imenu volilcev na Paki, g. Tajnik v imenu Šaleške doline in g. Vivod mu naznani domoljubni pozdrav od Slov. graške strani.

Resolucije bile so pa sledeče: 1. Slovenci štajerski veselimo se prihoda cesarjevega ob priliki Habsburške 600letnice in ga hočemo dostojno počastiti in pokazati svojo udanost. Odbor Slov. društva oskrbi več odborov, ki potrebno pouzročijo.

2. Nasproti rogovilstvu zvečinoma tujih Nemcev v sramotni zvezi s slovenskimi odpadniki zoper narodne naše pravice treba nam Slovencem složnosti, delavnosti in vstrajnosti. Ne udajmo se! Tirjajmo, kar nam gre pred Bogom in ljudmi na slovenskih tleh.

3. Štajerski Slovenci spoznamo kot nujno potrebno, da so uže s početkom prihodnega šolskega leta na gimnazijah v Mariboru in Celji začne s slovenskimi paralelkami, ter na učiteljišči v Mariboru uvede slovenščina kot učni jezik. Slovenski poslanci so prošeni delati na to, da se resolucija, ki to zahteva, še v tej seji sklene, od naučnega ministra pa pričakujemo,

Digitized by Google

da brez odlašanja izvršuje sklepe državnega zbora.

4. V deželnem šolskem svetu štajerskem nimamo Slovenci nobenega zastopnika. Zato tudi nobenega zaupanja ne moremo imeti v njegove ukrepe v narodno-šolskih zadevah.

5. Deželna šolska postava štajerska veleva, da mora vsaj eden deželnih šolskih nadzornikov slovenščine popolnem zmožen biti. Odboru se naloži prošnjo poslati naučnemu ministru, da jasno določilo postave izvrši, kajti sedanjih deželnih šolskih nadzornikov ne zna nobeden zadosti slovenski.

6. Število slovenščine nezmožnih političnih uradnikov se množi na spodnjem Štajerskem. Pravijo, da jih nimajo. Temu pa je baje uzrok pri c. kr. namestniji v Gradci, ker se nekako brani slovenskim juristom ustopati v uradno politično službovanje. Odboru se naloži resnico poizvedeti in obrnoti se v posebnej spomenici do ministra znotranjih zadev.

Č. g. župnik Lipold je potem povedal, kako se deželni šolski svet ne ozira na predloge okrajnih šolskih svetov pri oddajanji učiteljskih služeb. Gospodje Pisanik, Tajnik in Pirš so navajali, kako se sodnije še vedno branijo slovenski uradovati vkljub ministerskim ukazom in da slovenskih tiskovin nečejo rabiti. G. poslanec obeča ministra v državnem zboru na to opozoriti in delati na to, da se sklene postava, ki bode sodnikom branila več biti, kakor je minister.

G. Miha Vošnjak priporoči še naposled sadjerejsko društvo v Šentjurji ob južnej železnici in svetuje napraviti podružnico v Šaleškej dolini pa na Paki.

Dnevni red bil je završen in zato sklene g. predsednik potem, ko je č. g. dekan Trafenik gostom, zlasti pa g. dr. Radaju, izrekel najtoplejšo zahvalo, sklenil 3. občni zbor s trikratnim živio-klicanjem svitlemu cesarju.

Gospodarske stvari.

Kako rastlike gozdnih dreves zasajati.

Da je gozd velika dobrota za vsakega kmetovalca, to je tako jasna resnica, da bi tisti vodo v Dravo nosil, ki bi hotel o tem še kaj bolj bolj obširnega govoriti. Pa ,vkljub temu se vendar za pogozdovanje izsekanih lesov od strani kmetskih lastnikov vse vse premalo stori. Zatoraj hočemo danas tukaj nekoliko vodil napisati, kako treba postopati pri zasajanji rastlik gozdnih dreves.

Na onem mestu, na kterem se ima rastlika posaditi, se zemlja okoli 26 centimetrov na široko razrahlja. Vrhovni drn ali važina se na drobne kosce razseka in med drugo prst pomeša. Ko bi na takem zemljišči bilo veliko kamenja in če se je sploh preslabe prsti v spodnjih plasteh zemlje bati, bode dobro storjeno, ako se zasajavec ne zboji truda in kamenje in preslabo prst izkoplje in jame z boljšo prstjo in drnom iz najbližnje okolice nasuje. Na tak način nastane nad razkopanim mestom mali griček blizo 10 centimetrov visok.

Taka dela se z najboljšim uspehom že jesen popred opravljajo, ker zima prst in primešani drn prhek naredi in tako najboljšo rodovitno prst vstvari. Zimska mokrota prst prešine in jo tako še bolj sposobno dela, da v nji posajene rastlike rade in lepo rastejo. Vrh tega pa je s takim jesenskim pripravljanjem zemljišča kmetu tudi v tem oziru dosti pomagamo, da mu ni treba spomladi, ko se itak vsa poljska dela kupičijo, še le zemlje za posajanje pripravljati.

Spomladi se toraj začne delo posajanja, ki se tako-le vrši:

Na mestu, na kterem se ima rastlika posaditi in ki se kot mali griček že od daleč da spoznati, se naredi s sadivnim lesom ali sadivnikom luknja tako globoko, kakoršno dolgost korenin posameznih rastlik zahteva. Rastlike se poprej v leseni ali glinasti posodi namočijo. Vodi se nekoliko dobre prsti ali prhkega drnovega pepela ali pa tudi nekoliko mehkega kravjeka primeša. V to blato se rastlike tako postavijo, da blato njihove korenine popolnoma pokrije. Tako zavarovane rastlike se od delavcev nosijo, vsaka posebej iz posode vzamejo in s sadivnikom tako globoko v že narejene luknje s koreninami pogreznejo, kakor globoko so prej v drevesnici stale. Rastlika se od delavca z roko ob steni narejene luknje drži v taki višini, kakor je potrebno, in z drugo roko se luknja z dobro prstjo nasuje in slednjič rastlika v zemljo pritisne.

Posode, v kterih delavci rastlike nosijo, ne smejo biti prevelike, ker bi sicer bile pretežke za prenašanje. Najprileznejši so stari mlečni žehtarji. Več kakor 200—300 mladih drevesec ni treba, da se more v posodo položiti. Brž ko rastlike dobiš, če jih nimaš sam v gozdni drevesnici, se morajo v vlažno zemljo s koreninami zagrebsti in z vodo zamočiti. Po potrebi se jih potem pri posajanji iz prsti podere, v posode v gori opisano blato položi in tako varuje, da suhi spomladanski zrak ne pride do njihovih korenin, kajti spomladanski zrak hujši izsuša, kakor solnčni žarki sami.

Krompir za seme, najnovejše sorte, prodava g. W. Hintze v Ptuji (Pettau). Vsake sorte 50 kilo velja: najbolj rani krompir. The Ashtop Fluke 3 fl. 50 kr. Beli 6tednik 2 fl.

Digitized by Google

50 kr. Snežinka 3 fl. 50 kr., beli Kopsel 2 fl. 50 kr. Imperator, za težko zemljo 2 fl. 50 kr. Champion of Scotland, 4 fl.

Veliko novih hmeljnikov delajo letos po Savinjskej, Šaleškej dolini in menda tudi drugod. Sadik ranega hmelja ponuja na prodaj 1000 po 5 fl. Josef Sutter, pošta Fürstenfeld. Razpošiljati jih prične v drugej polovici aprila.

Grof Henrik Attems je pri sv. Petru blizu Gradca ustanovil semensko štacijo, kder je zanesljivo dobrega semena za vse gospodarstvo in vrtnarstvo dobiti po najbolji ceni. Kdor hoče, dobi lehko cenik (Preisverzeichniss) vseh semen. Blagi gospod je tako umogočil, da sedaj ne pišejo več po semena na Nemško, Francosko itd., ker ga imamo doma. Adresa se napiše: „Gräfl. H. Attems'sche Sammenkultur-Station in St. Peter bei Graz."

Sejmi. 31. marca Dobje, 2. aprila Artiče, Gradec, sv Lenart v Slov. gor., Rogatec, Marija snežna, Cirkovice, 4. aprila Vransko, 5. apr. Gradec, Radgona.

Dopisi.

Iz Ptuja. („Čitalnica" in „Narodni dom.") Naša „Čitalnica" imela je 4. t. m. glavno skupščino. Iz računov, katere nam je odstopajoči odbor predložil, smo izvedeli, da je stalo popravljanje „Narodnega doma", katero je zdaj končano, precej denarja. Ako se temu 4556 gold, 23 kr. izdatku prišteje onih 11.500 fl., za katere se je hiša kupila, tako stane „Narodni dom", „Čitalnico" 16.056 fl. 23 kr. Dalje smo iz računov povzeli, da bode mogoče shajati, ako se gospodarstvo dobro uredi, ako najde se nekoliko rodoljubov, koji od posojenih in uplačanih svot vsaj par let ne bodo obresti tirjali društvu v korist. Ako se najde nekoliko takih, kateri uplačano posojilo popolnoma ali vsaj deloma že zdaj ali pozneje društvu darujejo, pa je še bolje. V novi odbor izvoljeni bili so ti-le gospodje: dr. Alois Gregorič, predsednik, dr. Čuček, podpredsednik, dr. Fr. Jurtela denarničar, Ivan Urbanec, tajnik, dr. A. Ferjančič, B. Hrtiš, A. Jurca, dr. K. Gross, dr. K. Kukovič, dr. K. Ploj, T. Romih, odborniki.

Iz Cvena pri Ljutomeru. (Okrajni zastop) šteje več kakor dve tretjini narodnih konservativnih mož. Odbor pa je ves naroden. G. Ivan Kukovec, deželni poslanec in starega zastopa načelnik, je sicer želel, da bi se to breme komu drugemu na rame obesilo; prosil je pred volitvo rekoč, da mu vsaki delo ljubezni stori, ki bo drugega volil, bilo je vendar zastonj, enoglasno je bil za načelnika izvoljen. In to je prav. Ravnal in vodil je ves čas modro vse opravilo, gospodaril hvalevredno in varčno. Za namestnika je potem bil izvoljen: č. g. Fr. Šrol, župnik, in za odbornike; J. Vaupotič iz trga, R. Božič iz Radoslavec, J. Farkaš iz trga, Fr. Jurinec iz Verženja. Ker že o volitvah govorim, še hočem omeniti, da so zadnje volitve v srenjske odbore bile silno živahne. Borba in in napinjanje je bilo, da nobenokrat ne tako. Ne samo, da so se volilci večjidel volitve vdeležili, tudi pooblastil se je k volitvam prineslo, kolikor jih je kdo zamogel vloviti. Predstojniki so vsled tega gibanja večjidel novi Za marsikterega starega ne bomo žalovali. Stari predstojniki iz Stareceste, Slamnjaka, Presike in Mote so narodnjaki, posebno hvale vreden je prvi. Predstojniki iz Pristave, Cezanjovec in Vogrišovec so novaki, stojijo pa odločno na narodni strani. Najbolj pomilovanja vredna je srenja Noršince. Tukaj so zavrgli poštenega narodnjaka — bodi mu tukaj izrečena slava — in so si izvolili za predstojnika trstiko, s ktero nakanita dva odbornika mahati. Želimo in svetujemo novemu predstojniku, ako hoče svojo čast in nalogo rešiti, da se naslanja na stebre narodnih poštenih odbornikov, ne pa na puhle nemškutarske vogle, ki se bodo prej ali poznej podrli.

Iz Braslovč. (Volitve.) V naše dokaj mirno politično življenje prišla je hipoma neka razburjenost. Komaj se je čas volitve novega občinskega odbora naznanil, že je pričela precej živahna agitacija. Peščica naših nemškutarjev napenja vse sile, da si prisvoji častni prestol braslovškega župana. Tej stranki stoji na čelu nekdanji župan in klobučarski mojster, po rodu Kranjec, ki je pa že davno pozabil, da je slovenske krvi. Ta mož drzne se celó volilce s krivimi besedami pridobiti, da je dozdanji pošteni župan kriv povišanja davka. Glej, dragi bralec, braslovški srenjski predstojnik ima višjo oblast, ko naš presvitli cesar. Pameten človek se mora smejati takim besedam, á so ljudjé, ki mu na limance gredó. Kaj je njemu mar za resnico, kaj za pote, ki jih stori, dasi se časih poln rujnega vinca in brez klobuka po hudem agitacijskem boji domov vrne, da le svoje namene doseže. Braslovčanom je, menimo, njegovo županstvo še preveč v spominu, da ne bodo mož volili, od katerih nam nevarnost preti, da isto zloglasno Mihaličevo peticijo podpišejo ter vpeljejo neumljivo nemško uradovanje, da si sami niso nemškega jezika zmožni, ter našo občino, ki sluje po slovenskem svetu, ob pošteno ime spravijo. O ovih dveh kandidatih, trgovcu sredi trga i o vojaku iz Trbovelj danes molčimo, ker mislimo, da njihovo poželenje po županovem prostolu ni resno. V tolažbo nam je, da svoj upliv vedno bolj zgubljavajo. To so tudi pokazali pri zadnjej volitvi tržnega sodnika (markrihtarja) naši tržani; postavili so si narodnega in poštenega podžupana g. Fran-a

Digitized by Google

Muhovca, ki se ne bode dal od tuje svojati strahovati. Braslovčani, ne dajte se zaslepiti od takih mož in volite dozdanji odbor. Sedanji odbor zasluži po vsem naše zaupanje, s svojim poštenim vodstvom občine pokazal je, da ima srcé za naš narod in da mu je mar za blagor občanov.

Več narodnih tržanov.

Iz Celja. (Vabilo.) Katoliško podporno društvo v Celji napravi prihodnjo nedeljo 2. aprila t. l. v vrtni sobani „pri belem volu“ ob 4. uri popoldne veselico v sledečem redu: I. Tombola. II. Petje a) „Zvezna“ vglasbil A. Nedved, poje pevski zbor kat. podp. društva, b) J. Verdi Nr. 19 Scena ed Aria „D'amor sull ali rosee“ iz opere „Trovatore“ — samospev se spremljevanjem na harmoniji, c) „Večernica“, vglasbil Dr. G. Ipavic, III. Predstavljanje igroka za: „Eno uro doktor“. Vstop je dovoljen častitim udom, ki pokažejo pri vhodu svoj vstopni list. Društveni prijatelji, ki pa niso udi, dobijo vstopne liste pri gosp. Francu Kapusu, trgovcu v Celji po 40 ksajcarjev. Prostovoljni darovi se hvaležno sprejemljejo. Čisti znesek veselice je namenjen za poravnanje stroškov za društveni harmonij, ki stane 120 goldinarjev.

Odbor.

Iz Loke blizu Zidanege mosta (Organist in cerkovnik ali mežnar.) V številu 12. „Slovenskega Gospodarja“ se nahaja o raznih stvareh poročilo iz Loke, da imamo slabega organista in cerkovnika. Vendar to ni resnično. Naš organist ne prejema „Kmetskega prijatelja“ in tudi nobenega liberalnega lista ne. On pozna tudi dobro note in je izvrsten orglar. Cerkovniku tudi ni treba loncev kupiti, da bi se učil na nje, ker on prav dobro in lepo zvoniti zna. Saj ni blizo tako vbranega zvonjenja in prijetnega orglanja in petja kot pri nas. Zatoraj kdor našega organista prav pozna, ve, da je on izvrsten narodnjak slovenski, priden orglar in iskren katoličau. Kar se tiče lisjakovih prejemnikov, jih je še nekaj. To je žali Bog res. Hočejo biti nemškutarji in v lastno skledo pljuvati. Želeti je, da sramoto brž odpravijo. Proč z lisjakom!

Prostoslav Kajtna.

Dostavek uredništva. Sedaj res ne vemo, pri čem da smo. Prosimo toraj pojasnjenja, zlasti od dopisatelja prvega, sicer objavimo tudi njegovo ime.

Iz šmarijskega okraja. (V nemškem celjskem listu) je že zopet psoval neki dopisnik iz šmarijske okolice našo narodnost in zasmehoval našo vero, češ, da nimamo nobenih zmožnosti, ker smo krščanski Slovenci. Vera in narodnost je naše najdražje blago, kdor tedaj zaničuje našo vero in našo narodnost, ta je naš najhujši sovražnik! Ker se pa ptič po perji pozna, vam moram to zvrst ljudi, katero bi stari Slovenci imenovali „izgoj“, mi se pa na ime Judež bolj razumemo, nekoliko natančneje opisati. Pomnite tedaj: Judež je vsak, kateri psuje ali zasmehuje našo vero in narodnost, Judež je vsak, kateri pravi, da slovenskega kmeta more le znanje nemškega jezika izveličati, Judež je vsak, kateri ljudstvo proti poštenim domačinom draži, Judež je tisti, kateri vam pri volitvah liberalce po imenu, z drugo besedo pa naše sovražnike sili, Judež je tisti, ki pravi, da uradnije ne smejo v slovenskem jeziku uradovati in ki trdi, da slovenska pisma, katera vam izdelujejo advokati, notarji ali sodnije, draže pridejo, kakor nemške, Judeži so pa tudi vsi zakotni pisači, kateri ljudi zapeljujejo in jim mošnje praznijo. Akoravno še to niso vse lastnosti, po katerih se Judeži lahko spoznajo, vendar mislim, da mi jih ni treba več naštevati. Ker tedaj poznate svoje sovražnike, se jih bodete znali tudi ogibati. Vaša narodnost in vera naj vam bo čez vse! Tirjajte v vsakej uradniji naj se uraduje v vašem prelepem slovenskem jeziku, česar vam nikdo odreči ne more in tudi ne sme! Treba je, da se bolj poganjamo za naše svete pravice in da se otresemo bremena naših sovražnikov, ki nas želé v žlici vode potopiti!

Od sv. Ilja v Slov. goricah. (Volitve) vršile so se pri nas 5. t. m. Volile so občine Dobrenje, Cirknica, Zirberg (Ceršak), Selnica in št. Ilj. Prve tri občine volile so zopet svoje stare dozdajne župane, in sicer Dobrenje g. Jan. Uhla, Cirknica g. Ig. Sparla in Zirberg g. L. Hauca. Dozdajni župan v Selnici g. Knuplič, kteri je županoval že 17 let, je letos propal, na novo je bil izvoljen z večino glasov J. Dorner. Tudi št. Iljska občina dobila je novega župana. Ker dozdajni župan ni hotel županstvo prevzeti, bil je tedaj voljen za župana g. Ig. Repnik, g. Flor. Krumholc za I., g. Swaty za II. in g. Jož. Ferk za III. svetovalca. Naš novi župan, čeravno že 73letni starček, je odličen in v občinskih zadevah zveden mož. Deluje že 28 let kot občinski odbornik in svetovalec. Mislimo in želimo, da bode tedaj umno, natanko in vedno v blagor občine deloval.

Goričan.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar pride 10. julija v Ljubljano k 600letnici združenja Kranjske z deželami habsburške cesarske rodbine. Brat cesarjev, nadvojvoda Karol Ludvik se poda meseca maja v Moskvo, da zastopa cesarja pri kronanji ruskega carja. — Tirolci so sklenoli volilno pravico za deželni zbor raztegnoti na vse davkeplačilce, ki plačujejo 5 fl. davka (petakarje) pa cesar sklepa ni potrdil. — Nemški

Digitized by Google

liberalci so celih 20 let kmetski stan zaničevali, da še sedaj trpi zlasti po krivičnih volilnih redih. Toda sedaj, ko so propali in bi zopet radi na konja vplezali, ga lovijo po znanih liberalnih „bauernvereinih“ in ga ščujejo zoper ministra grofa Taaffeja, češ, da drži s Slovani in dela Nemcem krivico. Toda kmeti se jim le malo posedavajo na limance, na Češkem uže celo ne; tukaj se je eden takšnih „vereinov“ liberalnim dohtarjem celo izneveril in v občnem zboru izrekel: da nemški kmetje ne trpijo hujskanja na slovanske Čehe, ampak privoščijo tem vse pravice, katere jim z Nemci vred gredó. No, to so vendar pametni Nemci. S takimi je porazumljenje lehko. Pravi hujskači so le nemški liberalci, ki hočejo vsem drugim po glavah hoditi. — V Ljubljani imajo dopolnilne volitve za mestni zastop; Nemci upajo takrat Slovence premagati, ker so se ti med seboj sprli; mizar Regali je se ločil od večine Slovencev, si osnoval nek list: „Ljudski glas“ in dela tako neumne razprtije, kakor da bi bil človek od Nemcev najet. Vkljub temu upajo Slovenci še zmagati. Bog daj! — Nova ogerska postava zoper oderuhe (lihvarje) prepoveduje tudi krčmarjem več kakor za 8 fl. pivcem na up dajati. — V Gališkem živi mnogo Judov; med temi je nekaj liberalcev, ki se odtegujejo nekaterim židovskim verskim šegam. To je židovske pridgarje ali rabinarje tako razdražilo, da so takšne odpadnike izobčili. Ti pa tožijo rabinarje pri sodniji, kar je razburjenost pomnožilo. Rabi Schneider, a ob enem državni poslanec, je od mrtvuda zadet naglo umrl.

Vnanje države. Nemški cesar, 86letni Viljelm boleha, ter je zvečinoma v polstelji, njegov Bismark pa tudi ni zdrav, dobil je neko bolezen v grlu. — Francozi so v osrednjo Afriko poslali vojakov, da se polastijo pokrajin ob velikej reki Niger. — Angleži bojijo se irskih zarotnikov tako močno, da straži 2000 vojakov večje vladine palače v Londonu; okolo hiše pa, kder zboruje parlament, t. j. angleški državni zbor, nastavljen je cel bataljon vojakov. — V Rimu tudi puntarski zarotniki razsajajo, v palači za pravosodje poknila je steklenica, natlačena z dinamitom; jednakih steklenic so policaji našli nastavljenih tudi v kraljevi palači. To je palača: Kvirinal imenovana, ki je papeževa bila, rajni kralj Emanuel jo je papežu po sili vzel. — Črnogorski junak Števo Vrbica prišel je v turško mesto Skadar kuruze kupovat; naenkrat napadnejo ga Albanezi ali Arbanasi in ga ubijejo. Na to hoče 200 Črnogorcev v mesto, da se maščujejo pa turško vojaštvo jim zabrani vstop. To utegne hudih nasledkov imeti. — Srbska kraljica zapustila je Belgrad in se odpeljala nad Dunaj v Italijansko. — Bolgarski knez je šel v Atene obiskovat greškega kralja, s katerim se bržčas poda pozneje v Moskvo h kronanju ruskega carja. — Rusi nameravajo ob izlivu Donava v Črno morje postaviti veliko trgovsko mesto s pristaniščem za največje ladije.

Za poduk in kratek čas.

Trst.

II. Cerkva sv. Justina-San Giusto-škofijska katedrala, je starodavna prav veličastna stavba. V obče resnijo, da je bila svoje vreme pagansko svetišče. Visoka ni ali je široka. Petero ladij sloni na okroglo tenkih, kamnatih stebrih 7 do 8 v ednej vrsti postavljenih. Uprav to stebrovje podaja notranjim prostorom skrivnostni značaj, ki ga imajo stari helenski in rimski templi. Stene brez vsakih slikarij so začrnele in zaprašene.

V poslednji desni in levi ladji najdeš 13 kapelic s primernimi oltarji, izmed katerih je bil eden ustanovljen in postavljen v zahvalo za srečno rešitvo blagega nadvojvode Ferdinanda Maksa, pozneje toli nesrečnega cesarja Mehikanskega, iz smrtne nevarnosti v hudej morskej nevihti.

Zunaj okolo cerkve se nahaja mnogo važnih starinskih spomenikov, kakor okolo Celjske farne cerkve. Poseben prostor je odločen spomeniku slovečega učenjaka Janeza Joahima Winckelmanna, vrlo znanega poznatelja in kritika v obrazivnih umetnostih, katerega je leta 1768. zlobni Arcangeli zavratno umoril. — Druga jako čedna cerkva je posvečena sv. Antonu — San Antonio nuovo. Vhod, atrij ali predvorišče že očara gledalca. Sloni na šesterih ogromnih stebrih; na pročelji pak nosi napis: „Divo s. Antonio thaumaturgo“.

Nad glavnimi durmi je v ploščo vrezana kratka zgodovina tega ličnega hrama Božjega: „Templum divi Antonii thaumaturgi, regionis Theresianae patroni ex liberalitate municipii Tergestinorum in area vetusti fani a solo exstructum Bartholomaeus episcopus Terget. Justinop. sollmni ritu consecravit die 14. Octobris 1849. Ipso anno saeculari ab excitata nova urbe, quae Avg. Imp. M. Theresiae nomine decoratur“. Cerkva je prostorna in svitla, imajoča dve kupi — na sredini in nad velikim oltarjem,

Raznolične slike umetniške cene oživljajo na primernih krajih mrtvo zidovje. — Skoro tako je zidana tudi jezuitska cerkva, posvečena Mariji Devici — Santa Maria Maggiore. Pravijo, da se ondi nahajate dve dragoceni sliki dveh slovitih italijanskih mojstrov: Madonna od Sassoferata in velika slika na presno od Santija. Poleg te Božje hiše stoji cerkvica, na katere zunanji spredni plati sem zapazil svete Klare podobo. Hotel sem si tudi notranje prostore ogledati. Pa čudno! Cerkovnik me zapelje

Digitized by Google

noter, a tukaj ne najdem ničesar izvzemši par stolov in zeleno-pokrito mizo, na katerej je ležalo lepo vezano sv. pismo, v nemški prelogi. Mož pošteni! kaj pa je to? vprašam spremljevalca. To je kalvinski tempel, odvrne resnobno. Kalvinski? Taka je.

Nekdanjo katoliško cerkvico je mestno starešinstvo podelilo protestantom Kalvincem. Pa tudi Luterani Augsburškega veroizpovedanja imajo posebej prav dično gotiški sezidano bogamolnico. —

Slovansko-grška cerkva leta 1861 dokončana v bizantinskem slogu po vzgledu Sofijine cerkve v Carigradu je vsakako finega okusa in redke vrednosti. Bogato in praznično je olepšana z živo barvanimi podobami raznih svetnikov vzhodne cerkve, kakor sv. Spiridijona, sv. Save in druzih.

Zunaj po oglih najdeš obilo pomenljivih napisov v staroslovenskem cerkvenem jeziku. Rad bi si bil nekatere zabeležil v dnevniku, pa bolel me je že vrat radi tolicega ogledovanja. Skoro vsi večji narodi imajo v Trstu svoja svetišča tako Angleži in Židovi. Sosebno židovska sinagoga sme se meriti z najlepšimi po drugih večjih mestih.

Kdor hoče česa finega, elegantnega, izvanredne dragocenosti videti, naj ne zamudi prilike, da obišče muzej di Revoltella. Bogatin Revoltella je po svojej smrti zapustil Tržačanom svojo prekrasno palačo z vsemi lepotijami in dragotinami, katere je sam nabral širom sveta in sam skupaj nanosil od vseh dežélá.

V društvu č. g. Gomilšaka nemškega pridgarja pri sv. Antonu in dobro znanega slovenskega pisatelja sem prehodil in pregledal to bogato zakladnico najfinejših rečij, kakor umetnih po 15—20.000 fl. vrednih podob, srebrnih majolk po tisoč in tisoč gold. cenjenih, miz in stolov redke krasote — v obče stvarij, po katerih se ti oko obeša in pase, da ga od njih lahko ne ločiš. Zajedno sta občudovala te izborne lepotije grofa Larisch-Mönich in Korinsky, ki sta sicer že mnogo sveta obhodila pa sta zatrjevala, da sta našla v tej razstavi umetno dovršena dela, kakoršnih po drugod nista videla tudi ne v Rimu in ne v Firenci.

Nekdaj se je v Trstu tujec brzo spehal in utrudil hode po slokih, tlakanah ulicah, sedaj se pak zamore nemudoma zapeljati od ednega konca do drugega po železnici Tramway.

Za dobre pol ure lehko zameni prijetno sprehajališče Corso z onim v prijaznem logu po griči — Boschetto.

Ko si mestne imenitnosti vsaj površno ogledam, hitim še v tovarnico ali arsenal avstrijskega Lloyda, v velikansko napravo, kder izdelujejo nove parobrode vsake vrste in popravljajo stare, poškodovane. Žilavi možaki so dovrševali ravnokar parnik, ki bode neki nosil na svojem hrbtu težo 40—60.000 centov. Kaj takšnega se ne vidi za vsakim hribom.

Tukaj naj končam, da si še nisem dobro začel, svoje opazke o Trstu tem najvažnejšem mestu avstrijske države za pomorsko trgovino. Komur se ne dozdeva moja sodba za vsem prava, naj si jo sam blagovoljno popravi.

Smešnica 13. Bilo je po zimi, ko vpraša učitelj nekega učenca: „Kod si pa ti hodil, da prideš tako pozno v šolo?“ „Ej“, pripoveduje učenec, „pot je bil tako polzek, da, ako sem le eno stopinjo storil naprej, zdrsnil sem za dve nazaj“. „Kako si pa potem vendar v šolo prišel“, čudi se učitelj. „Proti domu sem bil obrnjen“, odreže se učenec.

Razne stvari.

(Svitli cesar) obiščejo meseca julija t. l. Radgono, Strass, Maribor, Ptuj, Slov. Bistrico in Celje.

(Okrajni odbor mariborski) je sestavljen: dr. Schmiderer, načelnik, njegov tast stari Girstmayer, namestnik, Kornfeld, Nagy, R. Pachner, in J. Bancalari, odborniki; sama nemška, magyarska, italijanska in židovska kri. —

(Mariborski Nemci) in nemškutarji, ki imajo v Razvanji posestva, volili so v srenjski zastop zvečinoma sebe, da potisnejo domače večje posestnike na stran in vrinejo „šulvereinsko-šolo in svetu naznanjajo: glejte, kako Slovenci gorijo za ponemčenje!

(Ukradli) so špeh in obleko železniškemu čuvaju v Terbonjem, krčmarju Škodi pri Zidanem mostu velik voz, M. Krušiču v cerkvi pri sv. Jožefu v Celji 160 fl. iz žepa in 400 fl. v menjicah, gospej Schwendenweinovej iz Velike Kaniže na železnici od Pragerskega v Maribor listnico s 170 fl

(Pri Cmureku) v Muri na otoku našli so 50letno norljavo babo. Spravili so jo v bolnišnico Radgonsko, kder je umrla.

(Ciganice prerokovale) so M. Kocpeku v gornji Voličini sv. Lenartskega okraja, za kar jim je dal 17 fl. 2 kokoši, 1 pištolo, obleko in čevlje. Ciganov je 8 potem potegnolo proti Jarenini.

(Lastno dete umorila) je Ana Pregradova pri sv. Petru pod sv. gorami.

(Vinorejsko društvo) v Brežicah je umrlo, a porodilo se je nemško „šulvereinsko.“ Grajski oskrbnik Peschke in nekov Zechner sta mu botra. Brežice delajo Slovencem sramoto s svojim posilnim in ostudnim nemškutarstvom ob hrvatsko-slovenskej meji,

(Mariborsko skladišče) bo obsegalo dva velika hrama; do sred leta hosta pozidana in stala 150.000 fl. Železnica bode nategnila svoje magacine, kar bo 30.000 fl. veljalo.

Digitized by Google

(Slovenskim vojakom) novo, izvrstno knjigo je izdal g. Komelj plem. Sočebran, c. kr. stotnik. Naslov: Werndlova puška. Kratko i lehkoumevno poučilo v orožji po vprašanjih i odgovorih za peštvo in lovsko četo cesarskega i kraljevskega vojstva. Knjiga velja v knjigarni družbe sv. Mohorja v Celovci 20 kr.

(Narodne biblioteke) izišel je 2. snopič, obsegajoč „Kranjsko Čbelico.“ Cena 15 krajcarjev.

(Zopet naroden) je šostanjski okrajni zastop. V Slovenski Bistrici bi bili lehko zmagali Slovenci pa nihče jih ni uredil.

(Oznanjenje D. M.) letos kot praznik odpadne in krivo je mnenje tistih, ki mislijo da je pondeljek 2. aprila svetek. Mešniki molijo samo brevir in opravljajo sv. mešo od oznanjenja B. M.

(V Rečici) v Gornje-Savinjskej dolini snujejo prostovoljno požarno brambo. Društvena pravila potrdila je c. kr. namestnija v Gradci Odborova volitev vrši se sedaj po praznikih.

(Dobra knjiga.) Zur Congrua-Frage des katholischen Seelsorge-Clerus in Oesterreich, von J. Martini, izišla je v Gradci uže v 2. izdaji in velja franco po pošti 85 kr. Naročila gredo na: Verlags-Buchhandlung Styria in Graz.

(Nove šmarnice) pod naslovom: „Lurški majnik in molitvenik“ bodo se v Ljubljani pri katoliškej knjigarni kmalu začele razpošiljati.

(Zvon in Kres) sta tudi meseca marca objavila mnogo lepih sestavkov, da je vsak teh listov vsega priporočila vreden. Prvi velja za četrt leta 1 fl. 15 kr., drugi 2 fl. za pol leta.

(Učiteljsko društvo ptujsko) zboruje 5. aprila t. l. ob ½11 uri v okoliškej šoli. O Komenskiji bode govoril g. ravnatelj Hubad. K udeležbi vabi odbor. Za nagrado Slomšekovo darovali so gospodje: dr. Gregorec 2 fl., dr. Glančnik 3 fl., Jožef Rapoc 1 fl., Fr. Miklošič 1 fl., stolni prošt Sorčič 2 fl., dr. Pajek 3 fl., dr. Feuš 3 fl., dr. Suhač 1 fl., dekan Strajnšak 2 fl., kaplan Fr. Pignar 1 fl., kaplan J. Pajtler 1 fl. Bog plati. Fr. Žiher, predsednik. Bodi dobro podjetje vsem prijateljem narodne šole in čestiteljem slavnega Slomšeka dobro pripočeno.

(Hudo jezijo) se celjski nemčurji, da so jihovi pristaši pri volitvah za okrajni zastop Vranski popolnem propali. Živeli Slovenci!

(Učiteljsko društvo) ormožko zboruje 5. aprila t. l. ob 10. uri predpoldnem v ormožkej šoli. G. nadučitelj Ungar bode govoril o telovadbi. K obilnej udeležitvi vabi predsednik g. Janko Košar.

Dražbe 4. aprila: Cerjak 3711 fl. v Brežicah; 5. aprila: J. Vojsk 2350 fl. v Ptuji; 6. aprila: Treza Mesarec 34.000 fl. in J. Sakelšek 790 fl. v Ptuji.

(Spremembe pri učiteljih). G. Budna gre k sv. Benediktu in g. Gaber v Črešnjevec kot nadučitelj. G. Jož. Pinter postal je učitelj v Sromljah.

(Ustrelil) se je narednik pri 47. pešpolku, J. Motoh.

(Živinozdravnika) iščejo za Laški okraj, plače je 400 fl.

(Notar) v Sevnici je g. Veršec, v Šoštanji g. Kačič. Živela!

Loterijne številke:

V Gradci 24. marca 1883:		8, 17, 5, 74, 63.
Na Dunaji	„ „	41, 49, 46, 29, 35.
Temesvar	„ „	33, 53, 50, 52, 39.

Prihodnje srečkanje: 7. aprila 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor	7	42	5	40	5	15	3	20	5	73	4	—	5	—
Ptuj	9	20	7	—	7	80	6	70	6	50	5	60	7	—
Celje	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec	8	29	5	47	5	77	3	38	4	79	5	62	3	98
Ljubljana	8	19	5	43	4	53	3	—	5	61	4	3	6	18
Celovec	7	40	3	66	4	76	3	—	4	44	5	—	5	—
Dunaj (Kg.)	10	25	7	85	9	—	6	75	6	50	8	85	—	20
Pešt (Kg.)	9	90	7	30	7	90	6	60	5	90	6	82	6	30

Nadučiteljska služba.

Na dvorazredni IV. plačilni vrsti stoječi ljudski šoli pri Malejnedelji je od 1. novembra t. l. nadučiteljska služba razpisana.

Nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni prositelji, naj vložijo svoje prošnje do konca maja t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Malejnedelji.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru
dne 23. marca 1883.

1—2 ***Predsednik.***

1—2

Semena

za vrte, polja in travnike

za čijih dobroto je dovolj poroštva prodava

Grof Henrik Attemsova semenorejska štacija St. Peter pri Gradci

Cenike se, ako kdo želi, pošljejo brezplačno.

Digitized by Google

2—3

Hišne orglje

v okusni omari, še celo nove, so na prodaj. Več naj se pozve pri gospodu

J. Skamljiči,

organistu pri sv. Benediktu v Slov. gor.

Tri bike (Mürzthaler)

ali tudi domačega plemena (sive) kupi občina Trbovelj ska, kteri pa ne smejo biti veliko pod $1^1/_2$ leta, in ne nad 2 leti stari.

Pismene ponudbe do 15. malega travna pod naslovom: **Ferd. Roš,**

2—2 Hrastnik (Südbahn.)

2—2

Ponudba.

Pri podpisanem se dobiva po zelo nizki ceni:

1. Okoli 2000 sadik velikih jagod;
2. Semena in sadike raznih cvetlic;
3. Lepa mlada drevesa divjega kostanja z rudečim cvetom, 2—4 metre velika;
4. Lepo število žlahtnih vinskih trt in okoli 1000 drevesnih sadežev za požlahnjenje.

On tudi sadi in cepi prav izvrstno razna drevesa in žlahne trte, ter se v tem občinstvu priporoča

Jarnej Pepevnak,

sadje in vinorejec.

Postaja Polčane, pošta Loče.

2—2

Mlinska sprava

popolnem zadostujoča zu 8 tečajev iz dveh mlinov blizu Vojnika pri Celji je na prodaj. Več pové Ferdinand Urlich v Celji.

V najem

dajem mojo **gostilno** in **mesarijo** pri Mali nedelji (Kleinsonntag) z njivami vred ali brez njiv. Hram stoji tik cerkve, in je tudi za kramarijo ugoden.

Dr. Gregorič

1—3 **v Ptuji.**

Škodle (Falzschindeln)

prav po ceni prodaja

Franc Gradišnik

Grosswalz pri sv. Duhu

pošta: Leutchach. 2—2

Mežnar-orglarska služba

pri sv. Jederti nad Laškim trgom z dobrimi dohodki in prostim stanovanjem je do 1. maja t. l. razpisana. — Prošniki naj pošljejo svoja spričala župnijskemu uradu pri sv. Jederti (Tüffer.) 2—3

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo sl. cerkve.

C. kr. privil.

Šterilnih priznajti za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

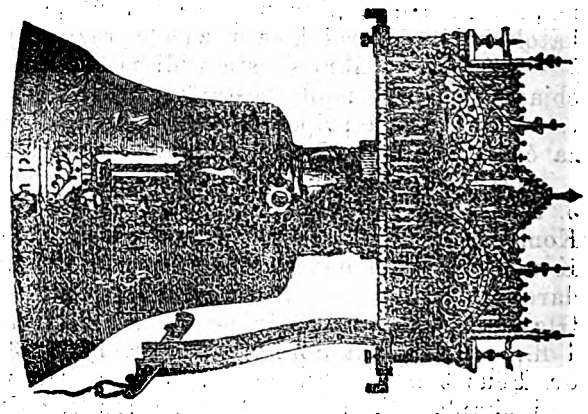

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvoniluo spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih tako, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!* 2—8

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.

Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 14. V Mariboru 5. aprila 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

☞ *S 1. aprilom je potekla naročnina tistim, ki so se samo na četrt leta naročili, kdor še želi dalje naš list brati, naj se kmalu dalje naroči in kdor še je kaj na dolgu, naj dopošlje, da pri razpošiljanji lista ne bo zmešnjav. Štv. 2, 5 in 12 ne moremo nikomur več poslati, ker jih nimamo.*

Opravništvo „Slov. Gospodarja."

Kedaj bodo gosposke slovenskim strankam slovenski dopisovale?

Mnogo slovenskih občin je sklenolo slovensko uradovati, ter je prosilo c. kr. okrajne glavarje, naj jim slovenski dopisujejo; ali ti se držijo kaj žilavo stare navade, ter dopisujejo, kakor prej, še vedno nemški z malimi izjemki. Slovenci pa smo dobre duše, ter to potrpežljivo prenašamo, mesto da bi se pritožili pri višjih gospodskah, namreč pri deželnem namestniku v Gradci, ali pa celo pri ministru notranjih zadev na Dunaji, kateri bi gotovo podučil okrajne glavarje, kako morajo z nami občevati ker to sami nečejo znati.

Ko so 20. junija 1880 dr. Šuc in drugi slovenski poslanci v deželnem zboru v Gradci namestnika vprašali, ali hoče vlada za to skrbeti, da se bo s strankami slovenske narodnosti v uradu ustno in pismeno slovenski občevalo, odgovoril je ta, da mu je v teku 10 let samo eden slučaj znan, da je od političnega upravnega urada t. j. od okrajnega glavarja, stranka na slovensko ulogo dobila nemšk odlok, da pa se je okrajnemu glavarju takoj zapovedalo, naj se ravna po obstoječih predpisih.

Toraj samo enkrat se je stranka pritožila pri namestništvu proti nemškemu dopisu. Okrajni glavarji dobro znajo, kako potrpežljive duše smo mi. Oni dobro vejo, da se mi ne bodemo pri višjih gospodskah pritožili, za to se pa pogosto ne brigajo niti za obstoječe predpise in naredbe, ki jim velevajo, da nam morajo slovensko dopisovati, niti za naše prošnje, naj nam ne pošiljajo nemških dopisov, ker jih ne razumemo.

Ko je grof Taaffe minister postal, obljubil je, da bode skrbel, da bode tudi Slovenec dobival slovenske dopise od gospodske, Čeh češke itd. Marsikateri se je toraj vže čudil, kako je to, da je še vedno vse pri starem, da gospodske nečejo še sploh o slovenščini nič prav čuti. Ali to smo mi sami krivi, ker se ne pritožimo pri višjih gospodskah.

Kaj je minister Taaffe letos 5. marca v državnem zboru odgovoril rusinskemu poslancu Kulačkovskemu, ko je tožil, da rusinskim kmetom še sploh pošiljajo okrajni glavarji dopise v jeziku, katerega kmetje ne razumejo? Rekel je: „Če je to resen, moram to jako obžalovati, in zatrjujem, da bom vse storil, kar je meni storiti mogoče, da se to ne bode več godilo. Jaz bi le prosil, naj se mi posamezni slučaji, v katerih politične oblasti ravnopravnost žalijo, naznanijo; kajti dokler se mi posamezni slučaji ne naznanijo, tega ne morem verjeti. Jaz moram za to skrbeti, da se postave in naredbe izvršujejo".

Dozdaj se še toraj nikdo ni pri njem pritožil, da se mu pošiljajo dopisi od gospodsk v jeziku, katerega ne razume. Še verjeti ne more, da bi se to res godilo.

Če hočemo, da se bo to odpravilo in se z nami ravnalo, kar je prav, morali bodemo tako tako le postopati:

Slovenski župani, šolski sveti itd., ki dobijo od okrajnih glavarjev nemšk dopis, naj ga pošljejo nazaj s prošnjo, da se jim to v slovenskem jeziku pošlje. Okrajni glavar bode jim zdaj posljal slovenski, ali pa jim pisal, da morajo nemškega vzprejeti, ali pa se naj, če jim to ni prav, pri višjej gospodski pritožijo v 8 ali 14 dneh. Zdaj treba v teh dneh pritožbo napisati, v katerej se pové, da okrajni glavar neče slovenski dopisovati, ampak sili z nemškimi dopisi. Pritožba se pošlje namestniku, in

☞ Denešnji list ima „Deveto letno poročilo in račun družbe duhovnikov" kot prilogo. ☜

Digitized by Google

če ta ne bi okrajnemu glavarju zapovedal, naj slovenski dopisuje, pa ministru.

Take pritožbe ali takega rekurza pa ne zna vsak predstojnik sam napraviti. Naj se toraj mahom obrne na odbor „Slovenskega društva“ v Mariboru. V odboru tega društva so možje, ki poznajo postave, in bodo jim radi napravili pritožbo ali rekurz in sicer zastonj, kajti „Slovensko društvo“ ima namen, da brani narodne in državljanske pravice slovenskega naroda.

Če se ne bomo pritožili, ne bomo nič dosegli. Mi ne smemo misliti, kaj bomo se sami pritoževali, saj smo slovenske poslance volili, da se oni za nas potegnejo. Naši poslanci resen storijo, kar morejo, in tisti, ki „Slovenskega Gospodarja“ štejejo, vejo kako so se vže za nas potegovali. Ali tedaj vstanejo drugi, nemški poslanci, kakor celjski Foregger, ali mariborski Schmiderer, ali Hackelberg ali Carneri, rekoč, da ni res, kar so naši poslanci pravili. Kajti slovensko ljudstvo neče, da bi se mu slovenski dopisovalo, temuč terja, naj se mu nemški dopisuje; ali pa, da so pritožbe slovenskih poslancev prazne čenče, kajti gospodske se ravnajo po predpisih in postavah, ter dopisujejo in odgovarjajo Slovencem slovenski. Za to se pa tudi nikdo pri namestniku ali pa pri ministru ne pritožuje. I ker se res nikdo pri ministru ne pritoži, jim ta verje ter si misli, da je gotovo vse v redu, da se nam gotovo krivica ne godi, ker smo tiho in se ne pritožujemo.

Zatoraj pa se moramo pritoževati, da bo minister zvedel, kako nas mučijo z nam nerazumljivo nemščino. On bo nam potem vže pomagal, in stopil tistim okrajnim glavarjem, ki nečejo o slovenščini nič čuti, na prste, da bodo morali Slovencem slovenski dopisovati. I. D.

Gospodarske stvari.

Kako spoznati ali je krava breja ali ne.

Pri kravah se pogosto opazi, da se 3—6 mesecev po ubrejenji zopet pojajo in da se vsled tega zopet k biku spuščajo. Marsikteri kmetovalec potem svojo kravo proda kot debelo in težko in izmolženo. S tem si pa sebi in mesarju mnogo škode naredi. Mesarju ker kupi prav za prav le kumerno ne pa debelo kravo, kajti tele v kravjem telesu zavira odebeljenje krave, ker vso boljšo hrano na se vleče. Če se pa taka krava drugemu kmetovalcu proda, nakloni prodajavec sebi na kvar kupcu proti svoji volji velik hasek, ker mu dober kup kupljena krava pred časom tele povrže.

Dobro znamenje breje krave je skušnja z mlekom. Z brejastjo kravino se tudi njeno mleko spremeni. Mleko postane težje in je tudi drugače kemične sostave. Najprostejša skušnja je v steklenici vode, v ktero se z majhno žličico mleka kane, vendar tako, da se mleko od roba steklenice v vodo odteka. Mleko breje krave se najprej na dno steklenice pogrezne in se potem polagoma zopet na vrh vzdiga in z vodo pomeša. Mleko krave pa, ki je na novi dojbi, kakor tukaj pri nas pravimo, se brž zgoraj z vodo pomeša in se ne pogreza na dno, da bi se ne prej z zgornjo vodo ne pomešalo.

Grahov žužek.

Najbolj zanesljiv pomoček tega škodljivca se znebiti je, da se brž ko se je grah pospravil v grahu samem vgonobi. Praša se le kako se najprej to more zgoditi. Kakor so najnovejše skušbe pokazale, gorkota ni popolno zanesljivo sredstvo grahove žužke vničiti.

Kaljivna moč grahova pri temperaturi od 52—53° C. že trpi škodo med tem, ko žužku taka vročina še ne gre do živega. Nasproti temu pa ga žvepleni ogljenec gotovo vsmrti. Najbolj prosti način ga vsmrtiti je pa tale: Vzame se na kilogram graha blizo za dve žlici žveplenega ogljenca, poškropi se ž njim grah, ki se je potem v posodo djal, ki se da zračno trdno zapreti. Ta posoda se potem postavi na mesto, na kterem je 25—30° C toplote in se pusti tukaj par dni stati. Ko se posoda odpre, se najdejo žužki vsi mrtvi. Trohica več ali manj žveplenega ogeljca nič ne de. Opomniti je treba, da je žvepleni ogljec razpuhtljiv in če se ga preveč razpuhti se more vneti. Pa ne sme se misliti, da bode grah popolnoma brez žužkov, če se vsmrtijo. Če tega ne storé vsi sosedje, priletijo žužki iz sosednjih njiv in polože jajčica v stročje grahovo oziroma v grah. Če se hoče, da se kteri kraj tega žužka do čista osnaži, mora se uničevanje splošno goditi. Žužek v grašjem zrnu do polne zrelosti vzraste in se po žetvi, ko je grašje zrno že trdo, nobenega zrna ne loti. Spomladi izleze iz graha ali še v kašti ali pa že na njivi, da se potem pari in ko grah cvete v cvetke jajčeka zaleže.

Pivne tropine so živinska krma, ki ima obilo gnjilca v sebi toraj ravno tistih snovi, iz kterih se najbolj mleko in meso v živalskem telesu napravlja. Pokladajo se toraj goveji živini in konjem z velikim pridom. Vendar pa je skrbno paziti na to, da tropine niso skisane ali celo plesnjive, kar more živini zelo nevarno postati.

Kako podgane preganjati. Nekteri se poslužujejo katranovca, da z njim te nadležne škodljivce preganjajo. Nalije se ga namreč po luknjah, po kterih najbolj podgane sem ter tje švigajo, da si s katranovcem kožuh zamažejo, kar jim je tako zoperno, da se rajši iz takega kraja drugam preselijo, kjer se jim ni take zamazbe bati.

Digitized by Google

Konjerejsko društvo izda letos 4585 fl. za premiranje konj, za podučne svrhe 450 fl., za list „Pferdezüchter“ 600 fl., za pospeševanje konjerejstva 1010, razne stroške 1970 fl. Lani se je od 689 na 10 štacijah pripeljanih konj premiralo 243, za kar se je izdalo 4024 fl. Letos bode premiranje konj v Žavci, Mariboru in Ljutomeru s konjskimi dirkami vred.

Goveja kuga prikazala je se na Kranjskem v srenji Podvenskej kočevskega glavarstva tik meje hrvatske in je vvažanje goved iz omenjenega glavarstva na Štajersko prepovedano.

Sejmi. 9. aprila Dobova, Središče, 10. apr. Koprivnica, 11. aprila Sevnica, sv. Peter pod sv. gorami, 12. aprila Gradec, 14. aprila Zdole.

Dopisi.

Od Ptujske gore. (Občinske volitve) so sklenjene, večina izvoljenih ima našo zaupanje, ker so mirni pošteni ljudje, zvesti Slovenci in dobri kristijani, in bodo gotovo za blagor in korist občine skrbeli. Vender moramo v zadnjem trenotku še sledečo željo izgovoriti, in jo izvoljenim gorko priporočati. Kdor razmere na Gori pozna, mora priznati veliko potrebo, da se v naš razburjeni kraj zopet mir vrne, ker taka svaja le škodi. Mi tedaj svetujemo novim občinskim odbornikom: izvolite si za župana mirnega, poštenega moža, dobrega kristijana, potem naj bode mož naše krvi, t. j. naj bo zvesti Slovenec, ker sramota bi bila za nas, ako bi nam kdo očital, da ni na domačih tleh taki mož zrasel, kteri bi vreden bil, naš župan biti, da bi mi drugemu več zaupali, kakor svojemu rojaku, kteri se je med nami rodil, in kteri je od malih nog vse naše veselje, pa tudi vse naše nevolje z nami delil. Mi imamo taka moža dva, to sta Štefan Kosiše in Kozoderc. Mi v tem nečemo izreči, da ovi drugi nebi poštenjaki bili, Bog ne daj; ali župan zamore le eden biti, vsi drugi so njegovi svetovalci. Kosiše in Kozoderc sta vže bolj priletna moža, hladne krvi, in bota gotovo za to skrbela, da bode pri nas zopet krščanski mir vladal. Prosite tedaj Štefana Kosiše-ta, naj toto breme na se vzame, — saj to ni nikaka slast, župan biti, ampak breme, prosite ga, naj bo naš oča; in če on nebi hotel biti, prosite Kozoderc-a, naj on občinsko gospodarstvo v roke vzame, to bode za celo občino dobro. Bog pomozi!

Iz šaleške doline. (Volitve v okrajni) šoštanjski postale bi lahko osodepolne za narodno stranko. Nemškutarji napeli so vse sile, da bi zmagali. Pri velikem posestvu se jim je to vsled prevelike malomarnosti narodnjakov v resnici tudi posrečilo. Imeli so pa tudi dobrega zaveznika, namreč jezične babe, kajti znan šoštanjski narodnjak dejal je: ako narodno volim, me babe preženejo! In volil je nemčurja iz strahu pred babami. Strašiti se par ojstrih babjih jezikov, ter radi tega voliti nemškutarja — je vendar preveč. Če je pa imel tudi kako osobno mržnjo do narodnih kandidatov, naj pomisli, da to ne gre za osobnosti, ampak za stvar. Naj si bode kandidat najhujši osobni nasprotnik, pri tem se rodoljubno srce ne sme umikati, ne radovoljno uho nastaviti zakletim našim sovražnikom, ampak stati mora, kakor skala za sveto našo narodno reč. S tem kaže mož, da je jeklen, da je čist značaj. Upamo, da vprihodnje omenjeni gospod se ne bode več dal na tak način zapeljati, ter da bode, kakor popred tako tudi zanaprej krepko se za domovino našo potezal. Naši „Germani“ hočejo po izgledu Celjanov, Slovenjogradčanov itd. imeti tudi svoj nemški „Schulverein“. Privandrani Kranjec, ki čuje ne ime Wagner, nabira s posebno navdušenostjo podpise za omenjeno veliko nemško društvo. Nabral jih je neki vže okoli 50. Kristijan Kern, katerega slavna naša duhovščina še zmiraj velikodušno podpira, mu je najboljši sodelavec. Slovenec — mirna duša ne zine k temu početju ne črne, ne bele. Kaj še! On je tako dober, da gre k temu svojemu sovražniku še potrebne reči kupovat. On mu nosi denar, da ta leži proti njemu rogovili in razsaja! Ne pomisli, da sovražniku v roko orožje tiščati je vendar najbolj nespametno! Slovenski okoličani! bodite vendar enkrat previdni in popustite to za vas pogubonosno malomarnost. Okrepite se, ter ne nosite več svojih žuljevih krajcarjev najhujšim sovražnikom! Kupujte rajši pri domačinih ali vsaj pri takih, ki Slovencem nijso ravno nasprotni! Videli bodete, kako hitro bodo potihnili, kako naglo jim bode greben upadel. Ako jih že Bismarkova Nemčija tako vleče na sebe, naj idejo k nji, srečen jim pot, solz gotovo ne bodemo točili za njimi. Dokler so pa pri nas, gledati moramo, da nas ne dobijo pod se, ter nam ne onesnažijo, lepo našo slovensko zemljo!

Opazovač.

Iz Dobrne. (Maslo nemškutarske omike.) Celjski „lisjak“ ali po krivem „Kmetski prijatelj“ imenovan je v zadnji številki ponatisnil neko poročilo o dosedanjem delovanji tukajšnje podpodružnice kmetijske družbe, poročilo, katero sem kot ud imenovane družbe bil priobčil v družbinem glasilu „Landbote“. S prestavljenim dopisom je tudi moj podpis prišel v glavni list lisjakov, in sicer po zvijači, ker „Prijatelj“ ni povedal, da si je dopis skoval po drugem časopisu, pač pa je še v svojo pokvečeno prestavo vtaknil celo besede, katere naj kažejo, da sem jaz „dopisnik temu listu“ t. j. „lisjaku“, a to seveda ni resnica. Vodstvo kmetijske družbe v Gradci si je že razgledalo naznanjeno maslo nemškutarske omike.

M. Karba.

Digitized by Google

Od sv. Ane v Slov. goricah. (Slovenci, pazka!) Kako sedaj nemškutarji s Slovenci ravnajo, to je žalostno. Deco nam v šoli po sili ponemčujejo; ne učijo nje pametno nemški, ampak tako, da se slovenščina in drugi potrebni nauki zanemarjajo; v to svrho stavijo tu in tam takšnih ponemčevalnic; glavni steber jim je prusko-nemški „Schulverein“. V št. 6 „Slov. Gosp.“ beremo dopis od sv. Benedikta „da so nekdaj posebno pri sv. Ani nemščino v glavo tlačili“. A da bi Slovence tukaj leži premagali, nameravajo novo — šolo zaphati občini Šitanci; vendar župani v okolici se bojda močno ustavljajo, vedoči, kako drago so jih stale farne šole. Dobro, izvrstno! Menda ima tudi tukaj „Schulverein“ svoj nepotrebni nos! A slišimo takšnih neumnosti o tej šoli, da se more vsak pošten človek smejati, osobito Slovenec. Da bi si leži novih šol zmoledovali, trosijo po svetu same laži. K županom je prišlo črno na belem, koliko da imajo otroci od ene in druge hiše k farni šoli pri sv. Ani. Posestniki tik cerkve, imajoči komaj nekaj minut, imajo zaračunjenih po 15—20 minut, a eni, oddaljeni od cerkve po četrt ure je bilo črno na belem po $^3/_4$ do 1 ure. To so takšne nemškutarske laži, da se jim vsi smejimo. Proč s tem, ne nalagajmo si novih bremen. Bodimo zadovoljni s farnimi šolami! Da pa bi nemškutarjem pri sv. Ani vendarle ne odlenkalo, se močno skrbijo, in pošiljajo in posojujejo v našo faro svoje evangelije — „Tagespošto“ in to celo mladim fantom, da bi tem hujši nemškutarji postali! Grdo! Zatoraj pazka!

Sovražnik Judažev.

Iz Rogačkega okraja (Vreme, lisjakovci.) Letošnje vremsko prerokovanje o suši se je skoro podvojilo, ker ni samo z repom ali z glavo zmajal, temveč je bil, in lomastil okoli sebe od kraja blizu konca tako serdito, da si kmet skoro nič opraviti ni mogel. Ker nam dragi čas tako brez vsega prida odhaja, jelo nas je vendar skrbeti, kaj bo z jarino, vinograško rezjo in kopjo! Pa mili Bog nas se je usmilil. ter nam vže podaril par lepih dni, kateri nam znajo zaceliti poprejšno zamudo. Imamo pa še drugo vreme namreč: Gospodarsko-politično in narodno. Katero se nam tudi rado spreminja. No, slabo gospodarsko stanje naše zakrivile so mnogovrstne vjime, kakor pogoste toče, mraz, in druge nesreče, kakor lahkomiselna zapravljivost, nepotrebne in dostikrat krivične tožbe, katere sploh kažejo premalo ljubezni do bližnjega in preveliko do samega sebe in več takih in enakih nezgod, katerih na tem malem prostoru ne moremo vseh navesti. — Volitve za občinske zastope so se že vršile, deloma še se bojo. Nekatere občine začele so vendar enkrat slovenski uradovati, a okrajno glavarstvo odpisuje nemški. Na noge toraj župani slovenski, začnite pri sebi najpoprej in tako bote pokazali, da ste v resnici Slovenci in če bodete obče zahtevali slovenskih dopisov tudi dobivali jih bote. Da pa tudi celjski kmetski krivi „prijatelj“ našega okraja ni preziral, je lehko verjetno, pa kakor po drugod, potrkal je tudi tukaj le na vrata nemškutarjev in nemčurjev v Rogaci in na Slatini. Kar je c. kr. uradnikvo, se je menda samo gospod ..... tako ponižal, ponujati med ljudi tako malovredno blago. Izmed tržanov je pa tako, kjer je „šulverajn“ tam tudi lisjak velja. V Slatini se ve da tudi ni brez nja, a tu strada, ker ne upa redno na svoj plen. Za zdaj konec, samo tisti tri možakarji, če onega ne vštejemo, ki bi slobodno robec na glavi nosil, ki še hočejo kot katoličani veljati, se slobodno sramujejo s takim grdim listom stopati na dan; če pa bi to vendar še dalje delali, objavimo jih imena.

Narodnjak.

Stonjci pod Ptujem. (Sila z novim šolskim poslopjem — g. Herman.) Pri sv. Marku plačujemo od šolske sobe najem 80 fl. drva stojijo okoli 80 fl. potem snaženje itd., vse mora plačeno biti, učitelja pa ni! Otroci čepijo doma, naučijo se malo ali nič. Vendar je slav. c. k. deželni šolski svet naše Stojnce izobčil iz Markovske šole; naj si kupijo ali postavijo lastno šolsko poslopje, ker ne smejo svojih otrok tjekaj — kakor do sedaj 60 let — več v šolo pošiljati. Ta občina je siromašna, zadolžena: vsled večkratne toče in lanske povodnji, vsled (v kratkih letih 3kratnega) strašnega požara. In ta bi si naj lastni šolski grad stavila za 5000 fl. — potem pa še sak splela, da učitelja vlovi; kajti če učitelja pri sv. Marku ne moremo dobiti, bo tudi naše šolsko poslopje prazno stalo, a posestva bi se nam prodavala za plačevanje k šoli, ker gotovine nima nobeden. Sedaj se bomo našega slavnega deželnega in državnega poslanca M. Hermana morali poprijeti, naj nam bar nekaj v zmotnjavi pomaga. Prošnjo v ti zadevi bomo skoro poslali, naj nam pomagajo g. Herman iz teh zadreg saj z dobrim svetom.

Iz Braslovč. (Narodnjaki.) Nova volitev občinskega zastopa naravnana je na 13. dan t. m. in je torej pred durmi! O važnosti občinskih volitev govoriti, bilo bi odveč; vsakemu narodnjaku in sploh bistro mislečemu občanu je dobro znano, koliko važnega pomena so občinske volitve ne samo v narodnem oziru, temveč koliko gmotnih, v življenje vsakega posameznika segajočih vprašanj spada v področje občinskega odbora. Priporočati nove može za občinski odbor, bilo bi brez potrebe. Vsakemu volilcu je iz lastnega prepričanja znano, da je sedajni občinski odbor naroden i nam Slovencem vseskozi pravičen. Zato uživa pa tudi občno zaupanje, čeravno si neka nemčurska svojad na vso moč prizadeva ter uporablja vsako še tako nesramno

Digitized by Google

sredstvo, da bi navdušila ljudstvo za uničenje narodne stvari, katera se je zadnja tri leta pod sedajnim občinskim odborom tako krepko razcvitala. Na čelu tej svojadi je znani klobučarski mojster in bivši župan, sicer rodom Slovenec, a žalibog sovražnik vsega, kar zamore služiti v narodni prospeh. Po njegovem mnenji naj bi bila naša šola nemška. občinsko uradovanje nemško, in Bog si ga vedi kaj še vse nemško. Pa oglejmo si možaka še v društvenem oziru: Mej časom svojega županovanja tiral je pred sodnijo več ko 12 oseb, zgoli zarad osebnih, po njem prouzročenih prepirov. In če se konečno ozremo na gmotno stališče, katerega je on kot župan občini nasproti zavzemal, vidimo žalibog, da je moral pozneje — ko so se njegovi računi na tanjko pregledali — povrniti občini znatno svoto denarjev. No, in takšen človek se predrzne, še upati in celo nagovarjati, da bi ga še volili? — Smešno! Kaj pa njegov pajdaš, tisti zloglasni „dichter“, kateri je bil zadnjič v „Slovenskem Gospodarji“ tako neusmiljeno pohvaljen? Ta pa od samega dolgega časa, ker nima druzega opravka, zlaga baje vedno neumne pesni o narodnih poštenjakih, hoteč s tem pokazati svojo modrost za kakšno častno mesto v občinkih opravilih. Sicer pa je škoda za čas, o tem stvoru kaj več omenjati, ker je itak toliko uničen, da ne more kaj škodovati. Opozarjamo samo na to, da zahteva čast vsakega narodnjaka, da se takšnih narodnih „dvoživk“ ogiblje, da se pa udeleži volitve. Torej narodnjaki, le k volitvi! Čim več volilcev, tim sijajnejša zmaga.

Več narodnjakov.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Slovensko društvo je s svojim zadnjim zborovanjem v Šoštanji vse nemčurje in liberalce štajerske iznemirilo. Na vse strani lažejo in obrekujejo in svetu zatrjujejo, da je društvo brez vsega pomena. No, zakaj se pa toraj toliko jezite in ujedate? Društvo je bilo potrebno in delalo bode neumorno naprej. Slišati je, da je tirjanje slovenskih paralelk in slovenskega učnega jezika na učiteljišči v Mariboru posebno v Gradci zasmrdelo. Verujemo. Tam še vedno čepijo tisti čuki, kateri mislijo, da nemštvo kedaj pogoltne vse Slovence. — Državni zbor prične denes svoje zborovanje; šolska postava pride v pondeljek na dnevni red. — Volitve za mestni zastop Ljubljanski bodo 16. 17. in 19. aprila: iz volilnega zapisnika je 60 nemških penzijonistov izbacnjenih; toti dedovje so vsi nekdaj iz Gradca, kder še sedaj denarje vzdigujejo in občinske doklade plačujejo, nalašč se preselili v Ljubljano, da pomnožijo število nemčurjev in pri volitvah pomagajo. No, sedaj je temu konec storjen. Nemčurji se silno jezijo, še bolje pa sramujejo, ker je tolika zvijača prišla na dan. — Na Ogerskem so ljudje silno razburjeni, zlasti magjarski: Jurij plem. Majlath, najvišji sodnik, 70letni starček, bil je v lastnej palači v Budimpešti od tolovajev sred noči napaden, zadrgnen in izropan, jezik so mu iztrgali in usta zamašili. Morivci so skoz okno se po vrvici spustili na tla in všli. Pravijo, da je prejšnji hlapec Sponga v porazumljenji hišnega husarja Brešča ubil Majlatha. Brešec je zaprt, Sponga pa je všel. V Karpatah je zapalo veliko snega, ki sedaj kopni in močno napenja ogerske reke, da se bojijo povodnji. — Hrvatje dalmatinski so silno hudi, da jim tlačijo nemščino v višje urade, in jim tudi iz Maribora došli g. Pavič ne ugaja, ker ne zna prav hrvatski.

Vnanje države. Nemški cesar Viljelm boleha tako, da je večjidel v postelji. Bismark hoče vvažanje tujega lesa na Nemško zabraniti zlasti hrastovih dog. To pa Nemcem ni po volji, ker nimajo doma zadosti hrastja in poslanci se močno upirajo Bismarku. — Ruski car poda se meseca maja h kronanju v Moskvo. Tje pričakujejo mnogo tujih gostov, med temi je tudi grešk kralj, črnogorski in bolgarski knez, nadvojvoda Karl Ludvik, princ Karl pruski in princ Waldemar danski in bržčas tudi kralj perzijski. Železnico v Sibirijo pričnejo še letos staviti. — Rumuni nameravajo kanal skopati od Črnevode do Kustendža in tako Donav napeljati v Črno morje; za ladije iz Donava do Carigrada bi se pot skrčila za 500 kilometrov in vsi prepiri zavoljo ustja sedanjega Donavskega v Črno morje bili bi končani. — Srbski ministri so starega nadškofa odstavili in na mesto njegovo bil je izvoljen Mraovič. Posvečenje škofovsko mu podeli Karlovački patrijarh. To je Srbe precej razžalilo. Sploh pa kralj Milan ni nič priljubljen in mogoče, da bode izgnan. — Črnogorci in Albanezi so se zopet zgrabili na Skadarskem jezeru v ladijah; Albanezi bili so tepeni. — Greki začnejo železnice staviti, 12 milijonov hočejo v to svrho porabiti. — Turški sultan je v Libanon blizu svete dežele poslal Prenka Bib-Dodo, albanskega kneza, za poglavarja. Svet se temu čudi. V Albanijo kneza sultan ne pusti domov, a pošlje ga kot svojega namestnika v daljno Azijo. — V južnej Ameriki so Chilenci vendar enkrat mir sklenoli z nesrečnimi Peruvijanci!

Za poduk in kratek čas.

Miramar.

„Človek že po svoji naravi hoče vedno več zvedeti“, glasi se oni znameti stavek, s katerim pričenja svojo metafiziko modri Aristotelj, katerega izreki so zakoni. Da ustrežem temu

Digitized by Google

notranjemu nagonu, peljem se v četrtek 13. februarija, ko je popoldansko solnce toplo sijalo z vedrega neba, za morskim obrežjem po tesnozki, skalam in morju sè silo odvzeti cesti proti gradu Miramar, ki je bleskosijajen biser ponosne Adrije. Samotno pa veličastno se vzdiga iz sinjih adrijanskih valov to čarodejno bivališče nadvojvode Ferdinanda Maksa, toli nesrečnega cesarja Mehikanskega. On sam je vstvaril sè svojim bistrim duhom to veselo zavetje, kamor se je preselil, ko je zgubil kot guverner ali deželski poglavar Verono in lepo Lombardijo.

Arhitektonično krasno in umetno ozaljšano poslopje — zidano v normanskem zlogu — obdaja širok vrt, v katerem veselo rastejo drevesa, zelišča in cvetljice, katere je nadvojvoda ali sam prinašal iz daljnih krajev, kakor iz Brasilije, ali pa jih je pošiljati ukazal iz južnih dežel. Koder je bila svoj čas pusta goličava, vrsté se sedaj senčnati gaji ceder, cipres, akacij, banan in palem in druzih inozemskih cvetek, ki bi moža strokovnjaka silno zanimale, a mene nevedneža so le razveseljevale. Človek bi rad ostal in si postavil šotore v sredi paradiža cvetljic.

Raz griča stoječega v sredi vrta, ponuja se očesu rajsk pogled na valovito Adrijo in njene obali, ki so kakor zagrajene z mičnimi hišicami in z ličnimi palačami. Videl sem Schönbrun in Laksenburg, gledal prelepe vile v Wildbadsteinu in okolo Solnograda, občudoval sem krasne palače v Rimu in okolo Rima kakor v Napulji in okolo golfa Napuljskega in Bajskega, pa skoro mi svet ni tako dopadal, kakor v Miramaru.

Znotraj je gradič okinčan in opravljen še tako, kakor je bil takrat, ko je nadvojvoda Maks nesrečno odjadral za srečo v Mehiko. Pri vhodu na zidu visi razno orožje, prinešeno iz tujih dežel, okusno uredjeno in razdeljeno vmes pa velikansko beneško ogledalo.

Po hodnikih stoje ogromne posodve iz kineškega in japanskega porcelana, polne inostranskih cvetočih rož. Perzijski in arabski tepihi ležé razprostrti po parketih, kakor steklo gladkih. Nadvojvoda je bil mornar — mornarstvo je bilo življenje jegovega življenja — zato je tudi v gradu soba, polnoma podobna kajiti ali ladijski hišici, v katerej je pridno studiral, pisal in risal s trudom osnovane načrte. V to svojo delavnico je slišal in sliši vsakdo pljuskanje morskih valov, a skozi okno gleda v sobo Trst in luka Tržaška.

V bogati bukvarnici najdeš napis: Memento Verona! Nadvojvoda je neki sam rekel: to „memento“ — ta „spomni se“ berem, kadar se čutim žalostnega, nesrečnega, kajti nesrečnejši ne morem postati, kakor sem bil: zgubivši Verono in ž njo prelepo Lombardijo.

Sobe, v katerih je bivala jegova sopruga prenesrečna Šarlota, so olepšane s finim okusom, da bi smel biti v svojej krasoti majhen muzej umetnosti in komforta. V spalnici visi nad posteljo lepa molitvica k angelu varhu:

Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna: custodi, rege, guberna. Amen.

V dvorani, za slovesne sprejeme in avdijence odločeni, sem čital obilo pomenljivih napisov, ki se lesketajo na umetno-izrezljanem in bogato pozlačenem stropu in po zidu, odetem z dragocenimi zagrinjali. Tu opominja eden izrek na previdnost: Saepe sub dulci melle, venena latent. — Gostokrat je pod sladkim medom strup zakrit. Drugi povdarja: Vivitur ingenio, caetera mortis erunt — Živiš le po duhu, drugo smrti zapade. Tretji svetuje: Leve sit, quod bene fertur onus — Lehek je jarm, kterega rad nosiš. Četrti dobro karakterizuje svojega vstvarnika Maksa samega, ki se je pravega junaka pokazal v svojej neizrečeni nesreči Fortuna opes auferre, non animum potest — Sreča zamore bogastvo vničiti, a ne poguma. Peti priča o vrlih krepostih nadvojvodovih: Principis est virtus maxima, nosse suos — Vladarjeva največja čednost je: poznati svoje. Ah! da bi bil kot cesar Mehikanski kmalu spoznal Mehikance, da bi bil poznal jih nepoštenost in nezvestobo, lahkomišljenost in zvijačnost.

Vsega priporočila so vredne besede, katere sem bral nad tronom z zlatom, srebrom in svilo prepreženim: Si fortuna tonat, caveto mergi, si fortuna iuvat, caveto tolli — če burja buči, glej, da ne utoneš, če se sreča smeji, glej da se ne prevzemeš.

To so modri izreki, katerih resnico je Maks sam skušal in okusil. Dvorano zaljšate dve veliki sliki, katerih edna prestavlja sprejem mehikanske deputacije, katera je dne 10. aprila 1864. leta došla iz dalnje Amerike v Miramar, da si Maksa izprosi in proglasi svojim cesarjem. Druga predočuje odhod iz Miramara v Mehiko — iz palače v grob.

Za vse dobro in lepo toli vneti in v resnici duhoviti mož je žalostno končal v novem cesarstvu.

Predsednik ljudovlade krvoželni, divji Juarez ga je ukazal — vsem milim prošnjam in vsemu skrbnemu posredovanju vkljub — brez vsmiljenja dne 19. junija 1867. leta ustreliti. Umrl je obžalovan, občudovan in slavljen. Jegovo truplo pak počiva v skupni rakvi cesarske hiše pri očetih kapucinih na Dunaji. In Miramar! to ljubeznjivo bivališče vesele sreče leži danes tiho, samotno, žalostno. Ono je kakor sanj iz prošlosti. Pesen je od kamna in lesa, ki pripoveduje o nagli spremembi posvetne, goljufive sreče. Minoli niso le za Aranjuez lepi dnevi, tudi za Miramar jih ni več, ni jih več za Lakromo.

Digitized by Google

Tukaj naj končam svoje popotne spomine, katere bi lehko nategnil še s tem, kar sem videl od Trsta do bele Ljubljane in dalje do Klavdije Celje, ki leži na oglu Savinjske doline, katera je po sodbi mnogo-potujočega Sebastijana Brunnerja edna najlepših dolinic v Avstriji. Čas je, da se vrnem domov, vsaj sem dolgo stikal in se pomikal po svetu. Pa resnica je, da potovanje mnogo koristi, ker bistri um, ostri pogled, vzvišuje duha, napolnjuje glave z lepimi idejami in srce z blažilnimi čuti. Poleg tega še širi in množi potovanje ljubezen do domovine, ker človek spozna, da je več vredna domača gruda, ko na tujem zlata ruda. Z Bogom torej blagovoljni čitatelj! odpusti, ako te je pri čitanji kedaj grabila nevolja in zgrabila jeza. Ti morebiti porečeš vesel Deo gratias! Da je spis končan, a tudi jaz podpišem z veseljem pod njega svršetek Gloria Deo! sosebno, da mi je sreča na potu vedno mila bila.

Na god sv. Rajmunda Pennafortskega 1879.

M. N.

Smešnica 14. Kmet proda kupcu kobilo. Ko se zopet ž njim snide, vpraša ga, kako da je kaj zadovoljen s kobilo? Nič kaj, odgovori, kupec, poginola mi je. Aj, aj pravi kmet, tega pa pri meni nikdar ni storila.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so ptujskim vojaškim veteranom podarili 50 fl. Vkljub temu pa baje hočejo toti možje zvečinoma Slovenci potegnoti na binkoštno nedeljo z nemčurji in slaviti cesar Jožefovo podobo, ki je bil nemški, ne pa avstrijski cesar.

(Društvu sv. Mohorja) pristopilo je 2000 novih udov.

(Hmelja) bilo je l. 1881 na Štajerskem zasajenega na 1112 hektarah, vsaka je dala po 144—250 Kilo. Lani je hmelj veljal sprva 200 do 240 gold., pozneje 400 fl. meterski cent. Letos ga bodo veliko zasadili. Za kolje pa posekajo neizrečeno veliko mladih smrek.

(Veselica) celjskega kat. podpor. društva na belo nedeljo bila je vrlo dobro obiskovana in je se izvrstno obnesla. Hvala vsem sodelalcem, zlasti pevskemu zboru!

(Celjko učiteljsko društvo) je imelo dnes svoje zborovanje. Govorila sta gg. Lopan in Brezovnik.

(V Pilštanji) baje 46% plačujejo davka za občinske potrebe! Sejmi pa dajo časih po 70 fl. mestnine.

(Mahrenberški gos. Baumgartner) deliva kot šolski nadzornik robce, 15—30 kr. vredne, med deco, učiteljem pa „Ehrengabe“ ali Judeževe srebrnike prusko-nemškega šulverajna.

(Žile prerezal) na vratu si je Pilc v Očeslavcih in umrl.

(Slovenščine nesmožen dav. uradnik) v Mariboru je dobil iz uradnice dr. Dominkuševe slovensko kupno nagodbo pa djal: „Sie müssen schon länger warten, ich kann das nicht lesen, diese Sprache verstehe ich nicht“. Ukaz finančnega ministra od 12. marca 1862, števila 12.854 veli, da se imajo takšne vloge „unweigerlich“ sprejemati in v istem jeziku rešiti, v katerem se vložijo. Ne dvomimo pa, da bode ova vloga slovenski rešena. Marsikomu bode pa to kažipot, da ima slovenski vedeti, kdor hoče na Slovenskem uradnik biti.

(Poslanca dr. Radaja) želijo celjski nemškutarski prvaki v Srbijo in Bolgarijo odpraviti, pa ne bode šel, to naj le verjamejo. Slovenci pa vidimo, kako nesramna svojat se pri nas šopiri in domačine iz domovine izganja, da bi več tujcev in prusakov prostora imelo.

(Kramer Wagner) v Šoštanji je zbobnal „Ortsgruppe“ nemškegn šulverajna, nekov Reichenberg pa v Slov. Bistrici. Reveži se napenjajo, da bodo še pokniti morali.

(Celjski lisjak) poln slovniških kozlov psuje zopet na slovenske domoljube in blato kida na slovenske posojilnice. Nahaja se pa nekde nemško-liberalna posojilnica, ki od „purgarjev“ pobira 6%, od „paurov“ pa 9 procentov. No, to so lepi kmetski prijatelji! Ali ne?

(Še v „klošter“ šel) bo celjski Glantschniggg, saj pa tako „brumno“ pisari o velikonočnej aleluji, da je kaj ter maže zelo pobožno nemškutarsko strd liberalnim kmetom slovenskim med zobe. Ti ga pa ližejo, da se jim res moramo smejati.

(Ptujski liberalci) hočejo na binkoštni pondeljek razkriti cesar Jožefovo podobo in turnerje od vseh vetrov sveta v goste povabiti. Slovenci pa nameravajo binkoštni pondeljek sklicati velik ljudski shod. To bode bržčas najbolji odgovor veliko-nemškim demonštracijam na slovenskih tleh.

(Ogenj) je baronu Puthonu pri Celji 10 oralov lepega gozda pokončal.

(Celjska „vahterca“) je Slovence dolžila, da so zakrivili oškodovanje cesar Jožefove podobe. Toda zvedelo se je, da je to storil razposajeni paglavec nekega nemškega uradnika. Vsled tega „vahterca“ kar molči o tej zadevi.

(Z Dobrne) se nam piše, da je tamošnji Novigrad kupil gosp. Adolf Kogan iz Odese na Ruskem. Dosedanji lastnik, g. Adolf pl. Leyritz, bival je ondi od leta 1864, županoval zaporedoma skoz 12 let; bil je dobrotnik cerkvi, šoli, občini, vbožcem. Poročilo pristavlja, da je prodajalec po rodu Nemec, pa pravi Nemec, bil je toraj Slovencem popolnoma pravičen ter je polovičarskim po-sili-nemcem krepko na prste stopal, kedar se je ponudila priložnost potegovati se za pravico.

Digitized by Google

(Občina Hardek) nad Ormožem uraduje slovenski, kar je zopet izvoljeni pridni župan g. Fr. Hanželič naznanil c. kr. glavarstvu.

(Sv. Jurij na Pesnici) je dobil žandarje nastanjene.

(Električno svečavo) je prvi v Mariboru priredil za svoj paromlin pri slovenskej cerkvi g. Scherbaum.

(Tatje) so v Hotinji vesi konja in brejo kobilo ukradli, 260 fl. vredno, Antonu Lotreku, Jožefa Lobniku v Orehovi vesi (mariborskega okraja) pa vozič in konjsko opravo in mahnoli proti Hrvatskej.

(Pekerskim viničarjem) se baje dunajski Reiser grozi, bržčas le po svojih logarjih in oskrbnikih, da zgubijo službo, če ne dajo dece v šulverajnsko ponemčevalnico. Kolika ljubeznjivost nemčurska!

(Nemškutarski prvaki v Celji) napali so v „krompirvachterci“ tudi g. dr. Serneca, ker slovenski uraduje. Jih pač jezi, da morajo njegove slovenske vloge brati in se po njih ravnati.

(Pekerski Reiser) daje na Pohorji gozde posekavati.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Rojko 20 fl. (ustn. in letn. dpl.), Košar Ivan 2 fl., Dr. Napotnik 2 fl., Vošnjak 2 fl.. Ferk Mat. 1 fl. in Aškerc 1 fl.

Dražbe 16. aprila: dr, Strafella več posestev, 19.000 fl. v Ptuji; 18. aprila: Adelsten v Leskovci 1777 fl. Bistrica, J. Frangež v sp. Polskavi 7165 fl., Bistrica, Mat. Aleksič na Holmu 618 fl. Ormož.

Loterijne številke:

V Trstu 31. marca 1883: 57, 81, 69, 71, 39.
V Linci „ „ 68, 55, 12, 36, 37.

Prihodnje srečkanje: 14. aprila 1883.

Mežnarska-orglarska služba

pri sv. Rupertu nad Laškim z dohodki v prostovoljni pšenični, zmesni, in vinski bernji, ter od fare najetim stanovanjem, je razpisana do 1. majnika t. l. — Prošniku z dobrimi spričali poznanja not se naj oglasijo osebno pri cerkvenem predstojništvu Sv. Ruperta. 1—2

1—3

Ponudba.

Lep zidan hram se proda iz proste roke, pri sv. Urbanu blizu Ptuja. Hram je blizu cerkve in ugoden za vsakojako trgovstvo. Zraven je tudi lep vrt, sadonosnik, gorica in log. — Več se poizve pri Jož. Reišlnu pri sv. Urbanu pri Ptuji. Pošta: St. Urban. Pettau.)

Nadučiteljska služba.

Na dvorazredni IV. plačilni vrsti stoječi ljudski šoli pri Malejnedelji je od 1. novembra t. l. nadučiteljska služba razpisana.

Nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni prositelji, naj vložijo svoje prošnje do konca maja t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Malejnedelji.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru
dne 23. marca 1883.

2—2 ***Predsednik.***

3—3

Hišne orglje

v okusni omari, še celo nove, so na prodaj. Več naj se pozve pri gospodu

J. Skamljiči,
organistu pri sv. Benediktu v Slov. gor.

Mežnar-orglarska služba

pri sv. Jederti nad Laškim trgom z dobrimi dohodki in prostim stanovanjem je do 1. maja t. l. razpisana. — Prošniki naj pošljejo svoja spričala župnijskemu uradu pri sv. Jederti (Tüffer.) 3—3

2—2

Semena

za vrte, polja in travnike

za čijih dobroto je dovolj poroštva prodava

Grof Henrik Attemsova semenorejska štacija St. Peter pri Gradci

Ceniki se, ako kdo želi, pošljejo brezplačno.

V najem

dajem mojo **gostilno** in **mesarijo** pri Mali nedelji (Kleinsonntag) z njivami vred ali brez njiv. Hram stoji tik cerkve, in je tudi za kramarijo ugoden.

Dr. Gregorič
v Ptuji.

2—3

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 15. V Mariboru 12. aprila 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Štajerskim Slovencem.

(Dr. Jož. Vošnjak, državni poslanec.)

Šestoletnica, katero letos obhajajo notranje-avstrijske dežele, v katerih prebiva večina Slovencev, bode slovenskemu narodu ne samo prijetni povod, svojemu preljubljenemu vladarju skazati neomahljivo zvestobo in udanost, ampak mu bode prvikrat omogočila, pred vsem svetom pokazati, da od Spielfelda do Adrije je zemlja slovenska.

Na Kranjskem, kjer so vsi občinski odbori od glavnega mesta ljubljanskega do poslednje vasi narodni in kjer je, izvzemši Kočevsko, cela dežela slovenska, se ne dá zatajiti ali umetno zakrivati narodnosti značaj.

Na Štajerskem razmere niso tako ugodne. V mestih prevlada še zmirom nemški ali bolje rečeno nemškutarski element s fanatično-nemškovalnimi župani, le večina okrajnih zastopov in odbori kmetskih občin so slovenski. A ravno v kmetskih občinah in slovenskih trgih prebiva nad 400.000 Slovencev in taka množina se ne da prezirati, tem manj, ker so Slovenci od nekdaj najzvestejši Avstrijci in bodo prihiteli od vseh stranij in najdaljneje vasi, da vidijo in v obličje spoznajo svojega cesarja in gospoda.

„Slovensko društvo“ v Mariboru je vže pri dveh shodih, v Celji in v Šoštanji, dobilo nalog preskrbeti, da bodo Slovenci dostojno praznovali šeststoletnico. Tačas še ni bilo znano, ali se bode cesar zvunaj Gradca mudil še v katerem drugem kraji na spodnjem Štajerskem. Zdaj pa se vé, da cesar ne gre naravnost iz Gradca v Ljubljano, ampak da mej potom ustavi v Mariboru, v Ptuji, v Slovenski Bistrici, kjer si hoče ogledati vojaške postaje, in v Celji. Tudi v Spielfeldu bo izstopil, da se pelje v Strass in morda v Radgono, v Pragarskem pa na ogrsko progo v Ptuj. Iz postaje slovensko-bistriske se pelje v mestice; najbrže bo vlak postal za trenotek v Poličanah, v Laškem trgu in gotovo na Zidanem mostu. Štajerski Slovenci bodo tedaj imeli na mnogih krajih priliko pozdravljati svojega vladarja.

„Slovensko društvo“ pa bi imelo preteżavno nalogo, ko bi moralo samo skrbeti za dostojno udeležbo Slovencev na vseh teh krajih. Treba je, da se povsod postavijo lokalni odbori, kateri imajo pred vsem skrbeti, da se pri predstavah Slovenci ne prezirajo.

Cesar pride v torek 10. julija proti večeru v Ljubljano. Za Štajersko ni še znano, koliko časa se misli muditi v vsacem kraji. Najbrže bo 9. julija v Mariboru, v Ptuji, 10. v Slovenskej Bistrici in v Celji, kjer ostane gotovo več ur, ker si bo tudi ogledal žarično cinkovo tovarno. V vseh krajih, kjer se cesar ustavi, vzprejme zastopnike duhovništva, državnih in avtonomnih oblastij, potem razna društva, na primer: gospodarska, dobrodelna, sploh vsa razun političnih, obiskuje navadno šole in cerkev in pregleduje vojake.

V Spielfeldu se bo zbiralo ljudstvo iz vseh sosednjih župnij, nemških in slovenskih, z duhovenstvom, učiteljstvom in šolsko mladino. Tjakaj spadajo vse župnije in šole do Pesnice.

V Mariboru utegne cesar prenočevati. Prebivalci mariborskega, sv. lenarškega, slovenjegraškega in marenberškega okraja se bodo sprejema v Mariboru udeleževali. V Pragarskem je središče za občine iz polja in nekatere pod Pohorjem: Fram, Zgornja in Spodnja Polskava. Na slovenje-bistriškem kolodvoru bode čakalo duhovenstvo s prebivalstvom in šolsko mladino črešnovske in laporske fare, v Slovenskej Bistrici pa bo shod za južne Pohorce do Konjic. Ker spadajo Konjice pod okrajno glavarstvo celjsko, bo menda oficijelni sprejem vseh konjiških oblastij v Celji. V Ptuji bo zbirališče za ptujsko in ljutomersko okrajno glavarstvo, v Celji za celjsko s šoštanjskim okrajem, v Zidanem mostu pa za sevniški in breški okraj.

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Iz tega načrta se vidi, kje bo treba lokalnih odborov in kje se ima zbirati ljudstvo vsakega okraja. Povsod bodo tisočerni slava- in živio klici kazali cesarju, kako srčno udani da so Slovenci Njemu in Njegovej preslavnej rodbini, kako srečne se čutijo, da mu morejo izjaviti svojo hvaležnost in popolno zaupanje v njegovo očetovsko skrb za vse narode. —

Slovenski poslanci pa šolska postava.

Zavoljo šolske postave, ki je bila l. 1869 od nemških liberalcev sklenjena in zavoljo katere bilo je uže toliko plačevanja, godrnjanja in prepirov, pride še ta teden v državnem zboru do živahnih razgovorov in velevažnega glasovanja. Nemški kmetje na Štajerskem, spodnje in gornje Avstrijskem, Salcburškem, Tirolskem in Predarlskem izvolili so skoraj same konservativne može v poslance za državni zbor. Tem so pri volitvah naložili, naj jim bremena in stroške in sitnobe olajšajo, katerih jim nalaga 8letno šolanje otrok, katero zaukazuje liberalna šolska postava, zlasti pa naj se da ljudskim šolam verski značaj nazaj, naj se odpravi brezverstvo. Izvoljeni poslanci so se res tega precej poprijeli v državnem zboru.

Toda nekaj je ministerstvo naučno nasprotovalo, največ pa liberalna večina v gosposkej zbornici.

Po časi se je minister Stremajer vendar pobral z ministerskega sedeža. V gosposko zbornico pa je polagoma minister grof Taaffe pozval tolike konservativnih gospodov, da so tudi tam liberalni Schmerlingovci smuknili v manjšino.

Po tako nadelanej poti bilo je mogoče spraviti skupaj večino za prenaredbo šolske postave. Delo je v roke vzela vlada in podpirala tako, da so prenaredbe sprejete v obeh zbornicah za prvi začetek. Vendar zadnjo besedo ima še zbornica poslancev. Sedaj se mora cela ta šolska borba dokončati in završiti ali proti kmetom ali njim po željah.

Naši slovenski poslanci so uže javno svojim volilcem izrekli, da bodo glasovali nemškim konservativcem v pomoč in za od gosposke zbornice uže sprejete prenaredbe in olajšave šolskih bremen.

G. baron Goedel je to storiti obečal jeseni v Slov. Gradci, g. dr. Vošnjak pa letos v Šoštanji. Da je g. Herman jednakih mislij, to je uže itak dovolj znano.

Slovenski poslanci pa tukaj zelo lehko glasujejo tako, kakor želijo nemški konservativci. Nagibajo jih namreč v to "najvažnejši uzroki politični in narodni.

Nemški konservativci so vsi cesarju na vsak način in vseskozi zvesti Avstrijani. Oni ne marajo ne za Bismarka pa ne za njegovega Viljelma, oni poznavajo le avstrijanskega cesarja. Ob enem so verni katoličani in so ravno zavoljo tega radi pravični drugim narodom, tudi Slovanom.

Oni obsojujejo zaničevanje drugih narodov za nemški „šulverein“ nimajo nič penez in želijo, naj bi se Nemci in Slovani v Avstriji med seboj porazumeli. Totih konservativnih Nemcev poslanci držijo v najvažnejših vprašanjih vselej s Slovenci, Čehi in Poljaci. Vsled tega je mogoče bilo nemške liberalce v manjšino potisnoti in marsikaj doseči, kar bi sicer bilo nemogoče: n. pr. postava zoper oderuhe, olajšava vojaške postave, česko vseučilišče itd. Nemški konservativci so toraj najboljši zavezniki in poslanci naši jim toraj sedaj lehko vrnejo, da so Slovanom v korist vže večkrat glasovali.

Na dalje pomislika vredno je, da bi konservativni poslanci ne bili več izvoljeni, če svojim kmetskim volilcem ne prinesejo domov prenarejeno in polajšano šolsko postavo. Brez nemških konservativcev pa so slovanski poslanci preslabi.

Nemški liberalci bi zopet prišli na vrh in potem: joj! Ti bi nas po zgledu kralja Ahaba ne več s palicami ometali, ampak s škorpijoni pretepali.

Na dalje kažejo skušnje, da je 8letno šolstvo Slovencem na Štajerskem in Koroškem na veliko škodo. Pospešuje ponemčevanje. Nemškutarski prvak, celjski Glantschnigg, je predlanskim shodu liberalnih Nemcev v Ptuji vedeti dal: „če se nima v šolah dalje nemčiti, potem 8letnega šolanja treba ni“. To je dovolj jasno!

Učiteljem bodo prenaredbe najmanje kaj predrugačile pač pa zlasti kmetskim ljudem bremena mnogo olajšale. Otroke bodo lehko po 12. letu iz šole jemali, če so uže dovolj podučeni, pa ne bodo več kaznovani. Okrajni glavarji ne bodo več mogli toliko siliti na širjenje starih pa na stavljenje novih učilnic. Na verski nauk in versko vzgojevanje otrok bodo tudi učitelji morali gledati in Judov in luteranov ne bodo več pošiljali kot učitelje katoliškej deci. Vse to želi tudi slovenski kmet. Kdor pa hoče svojega otroka po 8 let v šolo pošiljati, slobodno mu! In zato ni opravičeno, da meščani ropotajo v peticijah, prošnjah zoper prenaredbo šolske postave in prav abotno je, če Prib oldski baron Hakelberg kmetskih podpisov lovi. Gotovo ne vlovi nobenega pametnega, neodvisnega moža. Kajti pametni kmetje uže sami vedo, kde jih čevelj tišči in so to svojim poslancem, dr. Vošnjaku in baronu Goedelnu, tudi uže razlagali.

Slovenski poslanc toraj prav lehko in z mirno vestjo glasujejo z nemškimi konservativci

Digitized by Google

za potrebne prenaredbe in olajšave v šolskej postavi.

Gospodarske stvari.

Na kaj morajo kupci deteljnega semena letos posebno paziti.

Znano je, da je lansko leto pridelek semena rudeče ali slovenske detelje zelo slabo se obnesel. Ne le v našem cesarstvu, tudi zvunaj na Nemškem so malo prida deteljnega semena pridelali. Za tega del bodo semenski kupci morda po Amerikanskem semenu segli in tega svojim odbirateljem ponujali in priporočali v nakup. Ali seme Amerikanske detelje se v naših krajih slabo obnese. Košnja take detelje je v drugem in tretjem letu silno pičla.

Kdor si hoče toraj letos deteljnega semena, kar ga je v Evropi pridelanega, dobiti, naj toraj ne gleda preveč na ceno. Rajši par krajcarjev več plačati in kaj zanesljivega kupiti, kakor pa ceneje za slabo blago denar zametavati. Tudi po veči kaljivnosti Amerikanskega semena se kupec ne sme dati premotiti. Letos bode kaljivnost semena amerikanske detelje dosti veča od one domačih sort. Mogoče, da doseže 90% med tem ko se bode kaljivnost domače detelje okoli 80% sukala.

Tudi po zvunajnem pogledu se kupec ne sme dati premotiti. Naj je zrno trde in gladke lupine, to ne sme k prenaglemu nakupu vzvabiti. Sicer je res, da je seme, v kterem je veliko sivozelenih ali rujavih zrn zlasti če so ta še nagrbančena, sumljivo in da se je takega semena treba ogibati.

Blago črstve žoltovioličaste barve je seveda najboljše in zaslužuje, da se mu pred drugim prednost daje. Vendar se mora pa tudi v poštev jemati, da je lansko leto mnogo deževalo in tedaj požeto semensko deteljo pogosto zmočilo, da je toraj seme tudi malo manj jasne in lepe barve, vkljub temu pa vendar še lahko dobro kaljivo.

Toraj živa, črstva barva ni za vse skoz in skoz zanesljivo znamenje, da je seme na vsak način dobro.

Dostikrat se primeri, da ima tudi najlepše blago na pogled 30—50% nekaljivih zrn v sebi, ki trda ostanejo in ne poženejo.

Le natančna, stvari primerna preskušnja blaga, kakoršne so v uradih, v kterih se semena preskušavajo, le taka preskušnja je popolnoma zanesljiva. Letos bi se take preskušnje z deteljinim semenom ne smele v nemar puščati od strani tistega, kteri se hoče veče škode obvarovati.

Tudi se je treba pri nakupu podvizati, kdor noče, da se mu poreče: „Tistim, ki pridejo prekasno, so ostanki dobri“.

Delo v vinogradih med letom.

6. Kolitev. Prva kop, kolitev in prva vezatev (s šibicami) je trojno delo, ktero hoče biti zaporedoma ter brez odlašanja opravljeno, kajti v ravno prekopano zemljo da se kol globeje poriniti, da ga potem vihar ne more omajati ali pa podreti, in vezačice, količem za petami, lahko enega pokličejo, ako bi se našla trta brez kola.

Narboljše kolje je mecesnovo, kostanjevo, jesenovo, rožnikovo od mačke; — leskovo in jelovo ni trpežno, hrastovo se na solnci rado usloči. Kol naj bo kratko ošpičen in to na obeh konceh, če je kalan. K nizki trti, zlasti grobanici postavi se nizek kol, k visoki trti visok kol in sicer mimo koreninic, tedaj 1 dm. od trte na gornjo, v strminah pa na dolenjo stran in pa navpik! Tu pa tam rabijo mesto dragega kolja debelo žico ali drat, ki je od stebriča do stebriča napeljana, ktere se trta se svojimi viticami oprijemlje. V takih vinogradih je trsje v vrstah nasajeno.

7. Vezatev druga vrši se z namočeno rženo slamo, kadar so mladike že kakih 5 dm. dolge. Po potrebi veže se tudi še v tretjič. Med cvetjem in pa, kadar je grozdje „v moki“, ne daj si med trsjem nobenega posla.

(Dalje prih.)

Telegrafni urad potrebuje za telegraf v južnem Štajerskem in Dalmaciji na leto 2000—4000 telegrafnih štang borovih 7—11 metrov dolgih, 145—170 milimetrov ob zgornjem konci v prerezu debelih. Med Slov. Bistrico in Štorami jih bodo še namakali v bakrenem vitrijolu. Ponudbe pismene sprejema c. k. poštno ravnateljstvo v Gradci do 10. maja t. l.

Sejmi. 16. aprila Kozje, 19. aprila Gradec. 20. aprila sv. Ilj pri Slov. Gradci.

Dopisi.

Iz Konjic. (Volitev v okrajni zastop.) Dne 10. marca imela je kmetska skupina volitev v okrajni zastop. Pri volitvi ste se razločevale dve stranki: Narodna in liberalna. Narodna stranka se je v hiši g. Družkoviča sešla, 10 kandidatov postavila. In ti so bili: Peter Dobnik, Janez Rudolf, Martin Vivot, Rok Črešnar, Matija Jurše, Juri Zorko, Jernej Gradišnik, Matija Fijauš, Juri Leskovar in Franc Koprivnik. Vodili so nas č. g. Anton Slatinšek iz št. Jungerte, in tudi vsega spoštovanja vredni g. Dr. Anton Prus, ker so še celo svojega pisarja dali, da nam je listke hitreje ko mogoče ponatisnil, ker nam je že

Digitized by Google

čas kratek hodil. Tako smo potem vsak s svojim listom šli na volišče, pa smo že volitev v komisijon zamudili, in je uže liberalna stranka za mizo sedela. Sicer nam pa ta zamuda nič ni škodovala, ker smo tako še celo od one stranke imeli svojega moža v komisijonu in ob enem smo tudi bili popolnoma zložni. Na tanko ob 10 uri začela se je volitev in primerilo se je, da je liberalna stranka koj od začetka blizo 20 glasov imela. Mislili so vže, da je zmaga jihova. Ali prevarili so se, takoj se je zasuknil drugi veter, in pride narodna stranka na vrsto in zaporedoma zložno volila, in ker so vsi stanovitni ostali, se ni ne eden gori imenovanih kandidatov poizgubil.

Po dokončani volitvi je g. župan Jarnej Gradišnik svojo besedo povzdignil rekoč: možje, nisem hotel več v okrajnem zastopu biti, pa na prigovarjanje volilcev sem zopet nastopil, pa to rečem gospodje, ako ste Nemci, bodite Nemci, ako ste pa Slovenci, bodimo popolnoma Slovenci na slovenskih tleh. Kaj mislite, dragi bralci, kak odgovor da je na to bil! Za „Pohorce“ so nas imeli. Same jeze in sovraštva do nas, niso vedeli potem druzega kakor psovati in grditi nas, za kar smo se jim le smejali. Najhujši bil je Loški Ludvik Müller, pa le naj psujejo nas. Novo izvoljeni zastopniki so same poštene duše pravični in zvesti Slovencem. Ravno zato smo jim zaupanje dali. Nemčurji ne zaslužijo nobenega. Kdo in od kod pa je Müller? „Pohorec“ ni, iz Krajne tudi ni, slovenski domoljub tudi ni. S svojimi stariši je iz nemškega „Reicha“ privandral, in je silno zagrizen sovražnik Slovencev. Ravno zato smo pa njega in privržence iz okrajnega zastopa izbacnili. Nikdar več ne smejo na konja vplezati in v okrajni zastop prijahati. V terški skupini se je dne 8. in 9. marca strašansko zoper Dr. Antona Prusa agitiralo pa vendar je bil izvoljen in ko bi ne bil izvoljen, pa bi ga kmetske skupine izvolile. Tako upamo, da bode naš okrajni zastop po časi popolnoma naroden in slovensk, kar vsak rodoljub iz srca želi! Bog daj.

Kmet slovenski.

Od Malenedelje. (Slabo vreme — celjski lisjak — učitelj). Komaj smo se grdega vremena znebili pa ga zopet imamo. Delo povsod zaostaja, v goricah pa na polji. Kaže toraj na pozno leto. Celjski „lisjak“ ali „papir prijatelj“ pač ne ve, kaj pisari o slovenskih posojilnicah. Za božjo voljo gospod Glančnik, li ste tako nevedni ali tako neumni, da še kmeta za tako priprostega imate, kakor da bi on ne znal iz svojega lastnega prepričanja ali se posojilnice brigajo kaj za kmeta ali ne. Ali menda ni resnično, da se od časa, ko so nastale posojilnice, menje kmetov od nemških „Sparkass“ na boben devlje? Ne mislite g. Glančnik, da je kmet tako neumen, kakor vaš sinek „kmečki prijatelj na papirji“. Najbolj pa menda vas in vaše črne nemškutarske pristaše še bodejo slovenske menjice, zavoljo kterih ste slobodno brez skrbij za nas kmete, — ker mi kmetje smo brez lisjačkega poduka itak zadosti o posojilnicah poučeni. Končno še imam omeniti, da nas je vrli gospod nadučitelj Srečko Pirc zapustil zavoljo vednega „špikanja“ od neke strani, ter se preselil v trg Veržej. S tem gospodom izgubi naša fara ne samo vrlega in v svoji stroki veščega učitelja marveč narodnega moža poštenjaka. Naj mu bode s tem cele naše fare očitna zahvala izrečena.

Božič Tonč.

Iz Špitaliča. (Kmetske zadeve. — Razne stvari.) Da kmetski stan leto za letom propada, to niso krive samo slabe letine, marveč tudi mnogo druzih vzrokov. Eden teh vzrokov je gotovo ta, da kmet ne more svojih pridelkov, ali celo ne, ali pa po silno slabi ceni prodati; posebno kar zadeva vinogradni pridelek. Celo leto se vbogi kmetič trudi in upanje stavi na svoj vinograd, da ga bode v jeseni vsaj deloma „rešil“ Ali kaj pomaga potem, ako mu Bog milostno res podari nekaj veder vina, ker ga pa prodati ne more; ako je pa vendar tako „srečen“ da ga proda za kakih 13—15 gld. polovnjak (kakor je lani pri nas bilo) pa mora prehoditi svojih deset far, predno ga izpeča. Marsikteri kmet pa svoje vino doma popije, nemogoč ga prodati, ali pa rajši da bi ga „šenkal“, a denar za obresti, davek in druge stvari pa naj vzame potem če ima kje? Ako je pa potem primoran, svojo živino do naslednjega repa prodati, tedaj je uže „ta zadnja“. zakaj živinoreja je gotovo prva podlaga kmetijstvu. Kaj pa je vzrok tako slabi ceni vinstva? Gotovo nesrečno žganje pa umetno narejeno vino ali „kunstwein“. Poglejmo: krčme, v katerih se vino toči, so večjidel prazne, a tiste „kamre“ ali žganjarije, so skoro pa vsaki dan natlačene kmetskega ljudstva, katero pri kupici „šnopsa“ telesno in duševno hira in — umira. O mnogokrat se pa žalostno prigodi, da nesrečni „šnopsar“ domov idoč, nezaveden v kaki luži zaspi in kje se prebudi? — v peklenskem breznu! In ako pomislimo dalje, koliko se narejenega vina po mestih in trgih iztoči — čeravno, je sicer postava zoper ponarejenje vina, ali kaj pomaga, le na papirji — potem ni čuda, da je naturno vino skoro čisto svojo ceno zgubilo. Ako bi torej vlada hotela djansko kmetskemu stanu pomagati, bi bil to eden prvih pripomočkov, da bi strogo prepovedala vse žganjarije in tudi vsako ponarejanje vina. Še nekoliko o tukajšnjih razmerah. Dne 18. marca je bil za našo občino Tolstivrh enoglasno zopet izvoljen dosedajni narodni župan J. Zorko. Upamo, da bode, kakor do sedaj, tudi v prihodnje slovensko uradoval ter

Digitized by Google

neustrašeno stal na strani Slovencev. — Tudi srenjski odbor in krajni šolski svet z načelnikom vred šteje same poštene, narodne može. Naj javno torej izrečem, da naša fara sme ponosna biti, ker šteje precejšnje stevilo narodnozavedenih domoljubov a k večemu bi se utegnil najti le e d e n — nemčur. Naj še to omenim, da tukaj beremo veliko število časnikov, kateri romajo od enega čitatelja do druzega, ker si vsak svojih ne more naročiti. Srčno zahvalo pa moramo izreči g. dr. Prusu v Konjicah, ki nam blagovoljno posojuje „Slov. Narod“ in „Südst. Post“. — Tukajšnji pošteni kmet J. Kukovič je bil zbog male bolezni dobil zdravila od Konjiške „šintnerce“; ali ko jih je nekaj povžil, je kmalu izdihnil svojo dušo; vsled tega so ga zdravniki raztelesili in, kakor sem slišal, nekaj znotrajnega mesá z zdravili vred v Gradec poslali, a „šintnerco“ pa zaprli. Ali bo kriva spoznana ali ne, to še ne vemo.

—k—

Iz Dobrne. V tretji letošnji skupščini kmetijske podpodružnice je oskrbnik posestva Lemberg, gosp. Kraner, razlagal o cepljenji ali požlahtnovanji dreves. Besedam sledilo je vmes razkazovanje, praktični poskusi. Med ostalim je govornik povdarjal način, kako smo doslje navadno cepili, to je: v sklad. Toto cepljenje je odsvetoval kot za drevo najbolj nevarno, ker ga najhuje rani. Namesto tega je priporočal priprosto cepljenje v žleb. Z nožem se namreč cepič dvakrat zareže v dolgosti 2 in pol centimetra ali 1 palca, da se dobi podoba trivoglate zagvozde. V isti dolgosti se zareže divjak odspodaj navzgor tako, da se prireza cepičeva prilega v zarezo divjakovo ter jo povsod napolni. Na tretjej nezarezanej strani cepičevej naj bode eno oko ali popek. Pri obvezovanji moramo paziti, da tisto oko ostane nezakrito, nezamašeno, nezadelano; motvozič, s katerim je cepič k divjaku vtrjen, naj se ovija nad in pod omenjenim očesom, katero naj izmed zavoja moli, luka, gleda. Zakaj? Če bi se zgornji del cepiča posušil ali kakor si bodi oškodoval, ostane vsaj spodnje oko celo in zdravo. Sklepoma je razlagal številnim poslušalcem in na srce pokladal, kako da sadjerejec ne sme drevesa pustiti samemu sebi, marveč ga mora obrezavati, snažiti, gnojiti, — oskrbovati.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar uže nekaj časa bolehajo v trebuhu, vendar sprejemajo prošnike, med temi je bil slovensk kmet iz Kranjskega, ki je za odpust edinega sina od vojaščine prosil. Hotel je nemški govoriti pa ker ni gladko šlo, nagovorijo ga cesar prijazno slovenski, in sedaj razloži slovenski svoje želje. Želeti bilo bi, da bi tudi jihovi namestniki toliko slovenski znali. Cesarica je odpotovala na Nemško. Čehe in Dalmatince je razburil ukaz generalov Filipoviča in Jovanoviča, prvi je vsem oficirjem prepovedal tudi doma češki pogovarjati se, drugi pa je uvedel nemško uradovanje v Dalmaciji, kder prebivajo sami Hrvati zraven pešice Italijanov. — V državnem zboru so dvakrat liberalci dobili večino, ker še naših poslancev ni bilo vseh na Dunaji. V svojem veselji pa niso vedeli, kaj bi počeli in so tako samo nekaj českih prošenj za bolje nastavljenje kupčijskih zbornic vrgli pod klop in šolsko postavo za par dnij zavlekli. Sedaj je zopet zadosti naših poslancev vkup in liberalna nebesa zopet zaprta. — Koroški poslanec in suknjar Vetrinjski, ponemčeni Moro in slovenski odpadnik Matschnigg pa dva župana Seebacherja rogovilijo okolo Celovca, snujejo shode in rohnijo na Slovence: češ da ti „verstehen nur windisch, slovenisch aber nicht, kar je ravno tako pametno, kakor če bi rekli: Nemec razume samo švabski, nemški pa ne. — Kranjski nemškutarski zbor umira, ne bode več sklican in volitve bodo bržčas meseca maja. — V Linci so zmagali pri volitvah za mesto v 3. razredu prvokrat konservativci. — Morivci plem. Majlatha so baje njegov huzar Bereč, nek Piloty, Javor in Sponga. Prvi trije so zaprti, obstal pa ni nobeden nič; Sponga pa je pete odnesel, iščejo ga povsod pa najti ga ne morejo. — Karlovački srbski patrijarh Angjelič je srbskemu ministru na ljubo podelil Mraoviču škofovsko posvečenje, da zamore postati v Belgradu nadškof namesto izgnanega prejšnjega glavarja srbske cerkve v Serbiji — V Bosno in Hercegovine je moralo iz Olomuca 200 mož od ženijskega regimenta. Julija meseca smejo zadnji reservisti domov.

Vnanje države. Francozi se strahovito orožajo, še deco šolsko vadijo v orožji, Pariz je tako daleč na okrog s šancami obdan, da je treba $^1/_2$ milijona vojakov za popolno obkoljenje. Ob enem so Francozi nezadovoljni s vso politiko in toraj se sosedi uže bojijo nagle vojske. Bismark se je toraj pogrozil, rekoč, da udari z Avstrijo in Italijo vred na nje, če se ganejo. To je dalo povod, da sedaj povsod govorijo o nekšnej tajnej zvezi Nemčije, Avstrije in Italije proti Francozom. — Ruski car pojde 19. maja v Moskvo h kronanju in ostane tam do 12. junija. Slavni general Gurko pravi v nekej spomenici, da za južno Rusijo največja nesreča so Judje, te je treba izgnati, ako se hoče narod rešiti. — Italijanski kralj namerava potovati v Berolin k nemškemu cesarju. — Španskemu kralju so na vrt pognali bombo, ki pa k sreči ni razletela. — Na Angleškem so prejeli mnogo irskih zarotnikov. Imeli so veliko dinamita shranjenega, ter so res name-

Digitized by Google

ravali mesta uničevati. V največji nevarnosti bil je London, Liverpool, Birmingham in Mancheter. Iz Amerike dohaja vedno več takšnih drznih zarotnikov. Prebivalstvo je silno razburjeno, do sedaj bilo je še mogoče zabraniti večjih nesreč. — Portugalcem se dopada kos Afrike in bi ga radi pograbili, pa Angležem to ni po volji. — Na Švicarsko so papež poslali škofa Mermilloda; povsod so Švicarji zadovoljni, samo v Genevi ne. Tukaj so freimaurerji gospodje in so toraj pogrozili se, da škofa takoj zaprejo in pozneje čez mejo naženejo, ako se le v Genevški okrog prikaže. Freimaurer privošči vsem potepuhom in prekucuhom svobodno bivanje na Švicarskej zemlji, le katoliškim mešnikom in škofom ne!

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

I. Po Štajerskem in tudi drugod nahajajo se tu in tam, večjidel zunaj vesnic na kaki samotni trati ali pa ob razpotjih precej visoki stebri iz sivega kamna s križem na vrhu. Večina jih je na štiri ogle; najdeš pa tudi take, kojih spodnji, na močnem podnožji stoječi del je osemoglat, semtertje tudi celo okrogel, zgornji pa štirioglat z dolblino spredaj in malanimi podobami svetnikov ob straneh. Nekteri bolj umetno napravljeni imajo za zgornji del lično kapelico, v njej pa podobo Zveličarja na križi ali Matere božje sedem žalostij. Na prednji strani navadno pod dolblino najdeš zaznamovano letno številko z nekterimi črkami, semtertje tudi kratek napis, ki ti naznanja, kedaj in zakaj je bil ovi spominek postavljen.

Mnogo takih stebrov, ktere ljudstvo sploh le križe imenuje, je v teku let že razpadlo, in tu in tam so prebivalci vesnic postavili na njih mesto lesene križe ali pa majhne kapelice. Pa čim bolj se v naši domovini drobijo in zgubljajo enaki spominki v svoji prvotni obliki, tim bolj zginja izmed ljudstva tudi njih pravi pomen. Ljudje vejo sicer o njih marsikaj povedati. Pravijo, da pri takih križih rado straši in da so videli nekteri o polnoči ondi razne, vmes prav strašne prikazni: črne pse, kojim je ogenj iz ušes in gobca švigal in velikanske pošasti brez glave. Tudi svitle lučice so videli tam migljati, in misleč, da denarji cvetejo, so iskali ondi zaklade. To in še marsikaj druga je videla pri takih križih človeška domišljija; — ali le malo komu je še znano, da so ovi stebri preimenitni ostanki iz onih žalostnih časov, ko je smrt v groznem pomoru davila in klala brez vsakega usmiljenja. Nadgrobni spominki so, kajti pod njimi in okoli njih so pokopane žrtve človeške kuge.

Iz ove žalostne dobe imamo sicer še mnogo drugih spominkov, cerkev, kapel, altarjev in vsakovrstnih slik in podob, ki jih je ljudstvo vsled zaobljub bilo za časa kuge in poznej postavilo Bogu v zahvalo in potemcem v spomin, pa pri vsem tem so dnevi britkosti in božjega obiskovanja vendar le vže vse preveč pozabljeni. Oživiti spomin na nje in vzbuditi pri vernih Slovencih čutila hvaležnosti do Boga, ki den denešnji našo ljubo domovino enakih nevolj milostljivo obvaruje, podam spoštovanim čitateljem in milim rojakom v naslednjem nekoliko črtic o kugi in njenem razsajanji po slov. Štajerskem.*)

I. O kugi sploh.

Izmed mnogoterih občutljivih šib, s kterimi Bog v svoji pravičnosti človeški rod, ki je bil na-nj pozabil, tepe in pot poboljšanja vodi, najstrašnejših ena je pomor ali človeška kuga. Te pošasti prava domovina so vroče jutrove dežele, od koder se je tudi v Evropo pritepla in je ob raznih časih razsajala in morila več ali manj povsod.

Kjerkoli se je prikazala morivka kuga, ondi je bilo joj in gorjé. Pred njo in za njo je šel nepopisljiv, — grozen strah. Misel: „tudi tebe se bo lotila“, je vsakega še tako pogumnega moža prevzela, da se je začel po vseh udih groze tresti, kakor šiba na vodi. To je pa navadno bil tudi vže začetek bolezni in le prehitro so sledila še druga, gotova znamenja kuge. V glavi je začelo hudo trgati, v prsih in med plečami pa tako tiščati in bosti, da ni dalo dihati. K tem bolečinam so se pridružile navadno še silne težave v želodci in trebuhu in vse truplo je v kratkih urah postalo nekako mrtvo in pobito. Kmalu potem so pod pazduhama, za ušesama, na vratu in pod kolenama narastle podolgaste, zelo boleče otekline, iz kterih so se razvile velike kužne bule. Nekteri so pa namesto teh dobili po celem životu le majhne bele mozole, ki so eno uro potem, ko so bili prav se razvili, očrneli in žgali, ko žareče oglenje. In med groznimi znotranjimi bolečinami in težavami je v dveh, treh ali k večemu v sedmih dnevih sledila navadno gotova smrt; — le malokdo je ozdravel.

Ova znamenja kuge so bila navadna in tudi najbolj razširjena. V časih pa se je prikazala bolezen še v drugih podobah. Ne le, da je trajala pri enih več dni, pri drugih pa le nekaj ur, — bila so v raznih krajih tudi znamnja zelo različna. Semtertje so se bolni na prsih in glavi krvavo potili, ali so pa imeli tako drisko, da so šla čreva od njih. Nekterim so

*) O kugi je spisal dr. R. Peinlich precej obširno knjigo: „Geschichte der Pest in Steiermark“, iz ktere se je za ovi sestavek marsikaj porabilo. Drugi viri, ki jih je pisatelj še porabil, bodo na dotičnih mestih zaznamovani. —

Digitized by Google

noge do kolen zegnile in odpadle, drugi pa so padali, kakor da bi jih bila strela zadela. Znano je tudi, da so po nekterih krajih ljudje umrli od hudega kihanja, zato rečemo, če se komu kihne, še dendenes: Bog pomagaj! Pa naj so bile podobe, v kterih se je kuga prikazala, še tako različne, je vendar povsod imela tisti konec — smrt in je mrliča zaznamovala vsikdar enako grdo. Komaj je namreč duša bila zapustila truplo, postalo je truplo modro (plavo), večkrat tudi celo črno. Zato so ljudje imenovali kugo semtertje tudi „črno smrt“.

(Dalje prih.)

Smešnica 15. Spomladi pride kmet v hlev in hoče svojega konja opraviti, da bi šel z njim orat, ali kljuse leži crknjeno na tleh. — „Seve da“, reče kmet — „tako je pač dobro konj biti, vso zimo nič delati, kakor samo jesti, na spomlad, ko je treba na polje, pa cerkniti!“

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za novo šolo pri sv. Duhu na Ščavnici darovali 100 fl.

(V Rečici) so za požarno brambo izvoljeni odborniki: Majer, načelnik, Turnšek, namestnik, Dobovišek, vodja plezalcev, Mlinar njegov namestnik, Trček, vodja brizgalcev, Rozenstein, njegov namestnik, Jurca, vodja varhov, Mokrin, namestnik. Društvo šteje 29 izvrševalnih in 9 podpornih udov.

(Nesrečen rezni stol) ima baron Puthon v Zalogu pri Celji; enemu delavcu je l. 1869 odtrgal levico, nedavno hlapcu Kaču desnico.

(Mrtvega našli) so v Krumbahu za Ivnikom kovača Gerolda.

(Na stezi ubili) iz Pribolda v Trbovlje so fantje Peter, Franc in Jožef Pintar drvarja M. Valantiča.

(Za Slomšekovo nagrado) darovali so gospodje: dr. Čuček 2 fl., dr. Ploj 2 fl., Jož. Kukovec, poslanec 1 fl., Kaukler 1 fl., dr. Žižek 2 fl., dr. Ferjančič 2 fl., Aleksander Sovič 2 fl., dr, Jurtela 3 fl., dr. Gregorič 2 fl., trgovec J. Mikl 1 fl., trgovec Jurca 2 fl., c. kr. pristav Klobučar 1 fl., dr. Gross 1 fl. Lepa hvala. J. Žiher.

(Zgornje-Savinjska posojilnica v Mozirji darovala je šolama v Rečici in Nazaretu, vsakej po 20 fl. za uboge šolarje. Javno zahvalo izrekata Franc Žolgar, nadučitelj in Norbert Gregel, učitelj.

(G. Karol Šket) je postal podučitelj na fantovskej šoli v Mariboru.

(Verska malomarnost). Po sedanjih mestih najdemo povsod veliko ljudi, na Dunaji na primer v teatrih, v menažerijah pri ofih in medvedih, v kavarnah in krčmah, a v cerkvah najmenje.

(Čitalnico) snujejo v Šmariji pri Jelšah.

(Od sv. Duha pri Lučanah) se nam piše, da je 14letni fantič poslovivši se od šole spričevalo takoj v veži raztrgal, ker so mu baje starši tako storiti zaukazali. Takšno napeljevanje v nehvaležnost je graje vredno.

(Požar.) Poštarju g. Fr. Mariniču pri sv. Urbanu nad Ptujem pogorel je 4. t. m. hlev s škednjem vred do tal.

(Slovenski regiment št. 87) dobil je prvega lastnika preimenitnega. Lastnik je namreč knez Hohenlohe Schillingsfürst, najvišji dvorni mojster.

(Železniški čuvaj) pri Slov. Bistrici je nabito puško imel v gošči nastavljeno za zajce in lisjake. Deklica Marija Zidarjeva pride v gošo, puška se sproži in deklico obstreli na bedru. Ranjeno so v Maribor spravili v bolnišnico.

(Občina Ponikva) sklenola je slovenski uradovati.

(Konjiška davkarija) rešuje slovenske vloge nemški.

(Klobučar g. Bohinc) v Brašlovcah nam je doposlal zoper svoje nasprotnike takov odgovor, da bi mu naložil par tožeb na rame. Zato ga nismo porabiti mogli.

(V narodni odbor) so za okrajni zastop Šoštanjski izvoljeni: F. Skubic, načelnik, dr. Lipold, J. Vošnjak, M. Sajnik, M. Golob, J. Stropnik, Fr. Steblovnik, odborniki, za Vranski pa: č. g. Jak. Bohinc, načelnik, Musi, namestnik, Haupt, Brinovec, Balon, Prislan, Šorn, Šentak, odborniki. Živeli. Slava!

(Občina Slivnica) v šmarijskem okraji je poslala državnemu zboru prošnjo za vpeljavo slovenskega jezika v šolah in uradih. Ob enem preklicuje župan podpis na Miheličevi prošnji, katera se mu je od nemškutarskega srenjskega pisača bila vrinila v podpis. Občinski odbor izraža svojo največjo nezadovoljnost nad tem, da se čisto nepoklicani ljudje, kakor je Mihelitsch. mešajo v slovenske zadeve.

(Trg Brašlovče) je poslal državnemu zboru prošnjo, da se v volilnem redu za državni zbor uvrsti v skupino mest in trgov. Poslanec g. dr. Vošnjak je prošnjo že izročil poslanski zbornici.

(Občina sv. Martin) v Rožni dolini je sklenila prošnjo do državnega zbora, da naj sprejme spremembe šolske postave ter poslala prošnjo g. poslancu dr. Vošnjaku, ki jo je izročil poslanski zbornici.

(Otroci samomorivci) V Pragi se je dijak nižjih šol ustrelil, ker je slabo spričevalo prejel.

Dražbe. 20. aprila: M. Simonič, Selce 2080 fl., sv. Lenart; 21. aprila: Jakob Stancer, Jarenina, 200 fl., Maribor; 27. aprila: Höbling, 750 fl. Mahrenberg.

Digitized by Google

(Sv. post skruniti) je nevarno. Veliki četrtek je letos brusar Vinko Maffei na Dunaji v neki krčmi začel golaž požirati pa ga je zadušilo; lani na veliki petek je neka kmetica iz Wildona prišla v Gradec, si dala mesa na mizo prinesti pa ga ni mogla povžiti, ker jej je kos v grli obtičal in jo usmrtil; veliko soboto letos si ukaže v Gradci nek hlapec konjskega golaža donesti. Na enkrat se zgrudi na tla in ko ga k usmiljenim bratom prinesejo, bil je mrtev.

(Premembe v Lav. škofiji.) Č. g. Janez Cocaj je umrl v Strojni na Koroškem 64 let star č. g. Anton Jaric, župnik v Trebonjem gre v pokoj.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Vrečko A. opat 10 fl. (poprej že 150 fl.), Canjker 10 fl., Muha 5 fl. (ustn. in letn. dpl.), Košar Iv. 3 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 7. aprila 1883: 30, 1, 14, 18, 41.
Na Dunaji „ „ 83, 43, 61, 13, 79.

Prihodnje srečkanje: 21. aprila 1883.

Naznanilo.

Ces. kralj. okrajna sodnija v slovenskej Bistrici naznani, da se bo dne

28. aprila 1883

ob 11. uri predpoldnem v Studenicah in Klečah vino maloletnih Josip Vrecl novih dedičev in sicer blizo **170 hektolitrov** od leta 1881 in 1882 proti takojšnjej gotovej plači, prostovoljno, dražbeno prodavalo.

C. k. okrajna sodnija Slov. Bistrica
dne 2. aprila 1883.

1—2 **Ces. kralj. okrajni sodnik.**

Mežnarska-orglarska služba

pri sv. Rupertu nad Laškim z dohodki v prostovoljni pšenični, zmesni, in vinski bernji, ter od fare najetim stanovanjem, je razpisana do 1. majnika t. l. — Prošniku z dobrimi spričali poznanja not se naj oglasijo osebno pri cerkvenem predstojništvu Sv. Ruperta. 2—2

2—3

Ponudba.

Lep zidan hram se proda iz proste roke, pri sv. Urbanu blizu Ptuja. Hram je blizu cerkve in ugoden za vsakojako trgovstvo. Zraven je tudi lep vrt, sadonosnik, gorica in log. — Več se poizve pri Jož. Reišlnu pri sv. Urbanu pri Ptuji. Pošta: St. Urban. Pettau.)

Sejem

pri sv. Antonu v Slovenskih goricah bode 28. aprila 1883. Povabljeni so kupci in prodajalci. 1—2

V najem

dajem mojo **gostilno** in **mesarijo** pri Mali nedelji (Kleinsonntag) z njivami vred ali brez njiv. Hram stoji tik cerkve, in je tudi za kramarijo ugoden.

Dr. Gregorič
v Ptuji.

3—3

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo sl. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

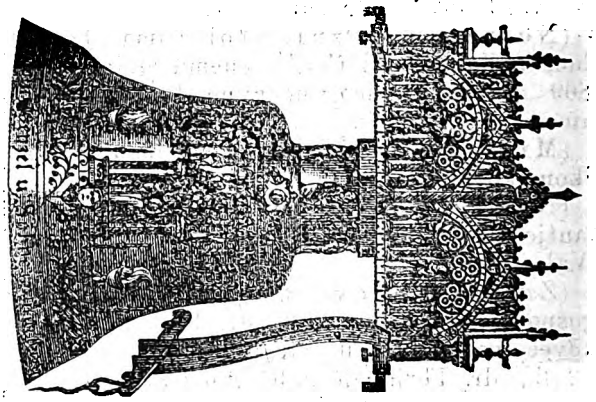

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih tako, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!*

3—8

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 16. V Mariboru 19. aprila 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemškutarska in nemčurska zarota zoper Slovence.

Zoper poštene, pravicoljubne Nemce nimamo nič. Tudi nemškega jezika ne sovraži noben pameten Slovenec, ampak se ga nauči, kder koli je mogoče in potrebno. Toda druga je z nemčurji, z liberalci in prusaki. Ti so za avstrijskega cesarja in za Avstrijo le na videz. Prav za prav gorijo za Bismarka in njegovo veliko Nemčijo do Trsta in Reke. Oni sovražijo vse Slovane, posebno pa Čehe in Slovence, ker jim ti pot zapirajo do Jadranskega morja. Zato delajo na vse kriplje na našo uničenje, duševno in gmotno, da nas kakor Poljace v Poznanskem sčasom odrinejo iz uradnij, sodnij, šol, trgovstva, obrtnijstva, s kmetij in naposled iz cerkve. Tako bode polagoma do Adrije vse nemško; slovenski narod se poizgubi med Nemci; njegova govorica omolkne.

Vsakako so naši nemčurji uže močni in nevarni, zlasti po mestih, trgih, pa največjo moč in potuho in podporo dajejo jim naši nemškutarji, t. j. tisti zaslepljeni ali sebični Slovenci, ki tujcem pete ližejo.

Zaslepljeni Slovenci ne vidijo nevarnosti in mislijo, da bodo na enkrat učeni, prebrisani, premožni, bogati, zveličani, če par besed nemških vlovijo in svojo deco nemčijo, namesto da bi jo dali pametno na podlagi slovenščine vzrejati, da bi Slovenci ostali, čeravno bi tudi nemški znali.

Takšni zaslepljeni Slovenci dobivajo namesto prebrisane mladine samih trapežev in buteljnov, ki ne znajo prav ne slovenski, ne nemški ter niso kos dobro izučenej nemškej mladini; slovenskih knjig ne znajo brati, nemških pa prav ne umejo in tako ne morejo nikder napredovati. Povsod jih Nemec prekosi. Sebični Slovenci pa so zvite glave, ki narodne strasti nemčurskih liberalcev rabijo za sebe, za svojo čast in svoj žep. Laskajo se, dobrikajo, pete ližejo, brade gladijo, v hlapčevanje ponujajo se tujcem nemčurjem, kakor Judež Iškarijot nekdaj Farizejem, kakor greški Efijaltes perzijskim nasilnikom, ter izdajajo svojo narodno poštenje, svoj slovenski dom. Za grdo izdajstvo prejemajo Judeževih srebernikov: častne, mastne službe. Žepe si polnijo, ubogi narod slovenski pa izdajajo.

Na spodnjem Štajerskem je 466.372 duš. Slovencev se je pri zadnjem štetji zapisalo 388.400. Ker pa je pravih Nemcev komaj 15000, tako imamo nesrečnih nemškutarjev 62.000, ki v lastno skledo pljuvajo in v lastno gnezdo nesnago polagajo.

Podobno je na Koroškem, Goriškem in Kranjskem. Da število teh množijo, imajo liberalni nemčurji s sebičniki nemškutarji poseben črtež, zvezo in zaroto. Vse kar je slovensko, to se ima osmešiti, ogrditi, zatreti, zadušiti in uničiti. V to svrho jim je vsako sredstvo prav, zlasti pa nemški „šulferajn“ in časniki nalašč v to osnovani; na Koroškem: „Neue freie Stimmen“, katere spisuje nemškutar Matschnigggg, na Kranjskem: „Laibacher Wochenblatt“ in „Ljudski glas“, na Štajerskem pa celjska: „Nachtwachterca“ in nemškutarskega prvaka Glantschniggg-a „Kmetski prijatelj“.

Duša vsemu rogovilstvu zoper Slovence so pa nekateri nemčurski in nemškutarski profesorji, uradniki, grajščaki, fabrikanti, advokati, notarji, trgovci, kramarji in krčmarji.

Kaj imamo pošteni, narodno misleči in čuteči Slovenci temu nasproti storiti?

Desterniški.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za spodnji Štajer.

(Pri sv. Juriji ob južnej železnici,)

Društveni odbor je imel 15. t. m. svojo drugo sejo po ustanovljenji; te seje so se udeležili gg. Dr. Ipavic, zdravnik in župan Šentjurski kot predsednik, na dalje Franc Lenček veleposestnik na Blanci, Franc Praunseis, usn-

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

ja v Št. Juriji, Mihael Vizjak, posestnik in znani sadjerejec v Teharski fari, Mihael Vošnjak, inženir v Celji, vitez Berks, graščak na Blagovni, Ivan Boštjančič, učitelj na Blanci in V. Jarc, učitelj pri sv. Juriji.

Gospod ravnatelj dr. Ipavic prečita zapisnik zadnje odborove seje od 8. decembra m. l., kateri se nespremenjen potrdi. Dalje razlaga, da je društvo obrnilo se med drugim tudi do ministerstva poljedelstva za podporo, katera se je društvu tudi obljubila; društvo pa mora pri ministerstvu dokazati, da ima obilo udov in da je delavno. — Zato se tú obračamo na vse, p. n. sadjerejce in prijatelje sadjereje, ter vse prave domoljube, kateri še tega niso storili, da prej ko prej svoj pristop naznanijo g. Fr. Praunseis-u, če tudi društveni donesek pozneje pri priložnosti g. blagajniku odrajtajo.

Za prvo glavno zborovanje se določi 20. dan majnika, to je nedelja popoldne ob 2. uri s sledečim obravnovalnim redom:

1. Poročilo g. ravnatelja, 2. poročilo g. blagajnika. 3. nastavljanje poverjenikov po raznih krajih, 4. o sadjereji bo prednašal gospod Boštjančič iz Blance in 5. razni nasveti.

Po sostavi obravnovalnega reda prihodnjemu zboru pridejo na vrsto nasveti in želje odbornikov ali drugih udov, ki so jih ustno ali pisno objavili.

Od večih krajev se je izrekla želja, da bi si društvo vže kar s početka osnovalo svoj organ — časnik za sadjerejo. Odbor razmotrava okolišine društvene ter sklene, da se za zdaj ustanovljenje lastnega lista še odloži. Grajščak g. vitez Berks pravi, da bodo slovenski listi, kakor „Slov. Gospodar“ in „Slov. Narod“ gotovo toliko prijazni, da bodo sprejemali ne le poročila o društvenem delovanji, ampak tudi druge dobro pisane članke o zadevi sadjereje — dokler si društvo ne ustanovi svoj list. [Vsakako in radostno. Ured.]

G. Mihael Vošnjak nasvetuje, da naj se tukajšnjemu društvenemu vrtu nastavi stalen vrtnar. — Tudi ta nasvét se nekoliko spremeni, namreč, društvo si za tekoče leto ne vzame stalnega vrtnarja, pač pa se g. ravnatelj pooblasti, da si sme vrtnarja najeti, kedar ga potrebuje in kolikor časa ga potrebuje — ker ga po prijaznosti nekega gospoda lahko dobiti more.

G. Vošnjak nasvetuje dalje, da naj se ravnateljstvo obrne s prošnjo za podporo društvu na vse okrajne zastope, na vse posojilnice in privatne posamne rodoljube; to se je se vé da sprejelo.

G. dr. Ipavic predlaga nekega pomologa (sadjerejca), da bi ga prihodnji občni zbor volil častnim udom; isto tako predlaga grajščak g. vitez Berks nekega gospoda, da bi ga društvo pri prihodnjem zboru imenovalo častnim članom. —

Sklene se ta dva nasveta občnemu zboru 20. maja t. l. predložiti.

G. Fr. Lenček želi, da bi odborove seje bile vsaki drugi mesec, kar se je tudi sprejelo. —

G. Mihael Vizjak želi, da bi se naj o društvenem delovanji bolj pogosto v „Slov. Gospodarji“ poročalo in g. vitez Berks, še dostavlja, da naj se tudi o odborovih sejah poroča, kar je važnega; tudi to se sprejme in se bo željam ustrezalo, kolikor se tiče poročevalca.

Po g. Dr. Ipavičevem nasvetu se bo društvo naročilo na „Illustrirte Flora“; in po nasvetu g. viteza Berksa društvo kot član pristopi „Oesterreichischer Pomologenverein“.

Ker društvo — ki še leto ne obstoji — nima svojih drevesc dosta — (ima jih kakih tri tisoč), — da bi moglo tolikim željam gledé oddaje in razpošiljanja drevesc, divjakov in požlahtnjenih ustrezati, kolikor je dobilo društvo prošenj in naročil, se sklene, da si društvo takoj naroči 20 tisoč divjakov, kateri se potem deloma posade deloma prošnikom razdele. — Drevesca so se vže naročila.

Posvetovalo se je tudi o ustanovljenji podružnic na raznih krajih, o napravi društvenih vrtov itd. Morda se bo o tem obziru po željah občnega zbora kaj ukrenilo.

Da si društvo že veliko udov šteje, vendar se še pogrešajo mnogi domoljubi. Da bo društvo živahno napredovalo in svoje delovanje kolikor moč vsestransko uspešno razširjevalo, treba je vsestranske udeležbe. — V družbi je moč; toraj le v družbo brez odlaganja!

Valentin Jarc,
tajnik.

Gospodarske stvari.

Solnčnica za kmeta zelo koristna.

Mnogo se je že po raznih poljedelskih listih slovenskih in drugih pisalo o koristi in imenitnosti solnčnice za kmetovalca. Tu pa tam jo res zasajajo po vrtih in na polji, toda le bolj zarad lepšave.

In vendar podaja solnčnica kmetu mnogostransko korist in obilen pridelek. In zato se primeri k njenemu hasku, še vse premalo obrajta in seje. To pa glavno zarad tega, ker je vrednost te rastline še vse premalo znana.

Da solnčnica zaslužuje, da se tudi po celih njivah seje, to dokazujejo razne skušnje, po kterih se je mnogo kmetovalcev o njeni veliki koristi že prepričalo. In te skušnje so glavni

Digitized by Google

povod, da tudi v našem gospodarskem listu o ti prekoristni rastlini besedo spregovorimo.

Neki gospodar o solnčnici tole pripoveduje:

„Posejal sem lansko leto obe plati novo narejene ceste s solnčničnim semenom in sicer s pomočjo sejavne mašine. Brazdice so bile po 50 centimetrov vsaksebi. Treba je bilo vzrastle rastlinice posamezniti, da je bilo mogoče ostale rastlinice ogrebati.

Popipane mlade rastlinice so se med rezanjem pomešale in porezale in so dale dobro tečno živinsko klajo. Kar je solnčnic ostalo, so krepko rastle in se razkošatile, mnogo perja pognale in tudi obilo cvetov napravile. Izmed teh cvetov so se le posamezni pustili, vsi drugi pa potrgali, da so se posamezni mogli tim bolje razviti in veči in močnejši postati. Ko je seme dozorelo, bilo je sivo in črno. Semenske rože so se porezale in brž izmlatile. Seme se je na prozračnem prostoru hranjevalo. Ko je seme zorilo, prišle so jatoma ptice ga zobat. Treba je bilo polje teh nepovabljenih sredežev varovati. —

Zrnje vsem, živalim ljubi, in vse ga rade povživajo. Posebno pa ugaja perutnini, tako da je vsa volk na njega. Za poskušnjo sem ga dal nekoliko med ječmen na grobo zamleti in to mlečnim kravam pa tudi pitavni živini pokladati, obojim je prav vgajala ta krma.

Krave mlekarice dajale so mnogo več mleka in pitavna živina je vidno debelejša postajala. Ako se semenske rože s semenom vred skuhajo, se dobi žlezasta pijača, kí je posebno za mlečne krave dobra, ktere po nji obilno molzejo. Tudi slabo prebavljanje in zapeko v črevah ta pijača dobro in lahko odpravlja.

Ker steblo in perje solnčnice hitro raste, ima ta rastlina še drugo vse naše pozornosti vredno lastnost. Ona čisti izdatno zrak in je toraj ravno tam, kjer je okužen zrak, kakor blizo stranišč, klavnic, hlevov, ribnikov, močvirjev v tem oziru zelo koristna. Pa tudi zarad olja, ki se da iz njenega semena dobiti in to v prav obilni meri, je vse naše pozornosti vredna. Olja se izprešava kakor iz drugih oljnatih semen.

Rastlina ni posebno izbirčna. Zadovoljuje se z vsakim podnebjem in raste na zarah, ob cestah, robeh in kjerkoli najde nekoliko rodovitne zemlje.

Spomladi treba pšenico povaljati, da doraščena ne poleže.

Akoravno povaljanje pšenice spomladi ne zabranuje popolnoma, da doraščena ne poleže, je pa vendar po mnogostranskih skušnjah potrjena resnica, da spomladi povaljana pšenica pozneje mnogo manj poleže, kakor nepovaljana. Temu nasproti pa ima povaljanje tudi še to dobro, da redko in tanko pšenico v njeni rasti moti in tako povzročuje, da se posamezne rastline močneje obrastejo in bolj krepke bilke poganjajo.

Res je sicer, da se tem potem marsiktera bilka prekrhne in polomi in brž po povaljanji je pogled na tako pšenično njivo precej žalosten. Pa to nas ne sme prestrašiti in odstrašiti. Predno se je glavna bilka iz svojega poškodovanja popravila in vzdignila, so se postranske bilke tako obrastle in tako krepke postale, da so tako velike in močne, kakor glavna bilka in cela njiva se vidi gosto in močno obraščena.

Brez vsega vgovora pa je povaljanje ozimine spomladi dobro in pospešuje močno njeno rast. Le prepogosto se pa ta dobrota zimskemu silju ne skazuje in tam, kjer valjajo, delajo to le bolj s tem namenom, da po mrazu vzdignjene koreninice zopet v prst nazaj potlačijo, kar je sicer tudi velike vrednosti za setve.

Nek skušeni kmetovalec pripoveduje: Jaz spomladi rž ali žito vsakokrat valjam, kedar se silje ne drži trdno zemlje.

Pšenico valjam meseca aprila, bob, ko je iz zemlje pognal, oves in ječmen pa, ko je njiva zelena postala.

Drug kmet, ki je zarad lepega žitnega pridelka slavno znan po svetu, pravi: „Jaz pšenico vsako spomlad valjam, prvič, da grude vse zdrobim in potlačim, da pri kositvi (v nekterih krajih tudi pšenico, žito itd. kosijo) ne motijo. Vrh tega pa valjar tudi trdo skorjo, ki se je na njivi spomladi naredila, razdrobi in vzdignjene korenice v prst pritrdi.

Konjska bolezen smrkelj prikazala se je v Mozirji.

Dopisi.

Iz Celja. (Volitve za okrajni zastop) so završene! Vsak rodoljub mora biti zadovoljen z izidom! V prvej in drugej volilnej skupini, je vsled volilnega reda narodna stranka propadla, pa v skupinah „mest in trgov“ ter kmetskih občin je narodna zmaga sijajna. V skupini mest in trgov je namreč narodna stranka si pridobila 6, v skupini kmetskih občin pa seveda vseh 10 zastopnikov. Od narodne stranke so v okrajni zastop voljeni: Žuža Karol, Vašič Konrad, Berks Hugo, Zanier Norbert, Dr. Ipavic, Vošnjak Mihael, Kartin Franc, Kavčič Matija, Dr. Sernec, Hausenbichler Janez, Lipuš Jože, Bračič Miha, Vizjak Miha, Stožir Franc, Širca Ernest, mlajši, Jamnik Janez. Obširnejše poročilo prihodnjič. Volilcem pa izreka se javna zahvala: sijajna zmaga, ktero ste Vi dne 16. aprila t. l. pri volitvi v okrajni zastop dosegli, nas jako ve-

Digitized by Google

seli in smatramo mi kot narodno dolžnost Vam dragi rojaki v tej zadevi našo prisrčno hvalo izreči. Vi ste s tem nemčurjem in njihovim privržencem dokazali, da vkljub „Prijatelju“ celjski okraj, to je kraj, kjer si je „Kmetski prijatelj“ svojo gnezdo pripravil, nič ne mara za „prijateljske“ nasvete. Živio tedaj in trikrat živio vrlim našim narodnim slovenskim volilcem! Složnost mora biti in potem je pri vsaki naši volitvi zmaga naša!

Več narodnjakov celjskega okraja.

Iz Sevnice ob Savi. (Dvojne ribe.) Bilo je vže v navadi, da smo plačevali od ribjega lova 50 kr. Sedaj pa to leto nastavila se je plača na 1 fl. Ko bi bil pač grajšinski gospod še nam slovenskim kmetom, tako dober, kakor nemškutarjem, kojim je toto nemčursko šolo vstanovil! Nam pa ko bi vsaj to revno ribstvo ali ribji lov zastonj ali pa pri stari ceni pustiti hotel. Svojega lovca je dal slovenski učiti, da bi znal vprašati ribiča: kako se pišeš? Kakor ribiči ribe, tako lovijo nemškutarji slovenske otroke v nemško mrežo, šulvereinsko. Ali zastojn je! Ne bodo jih ponemčili. Če vprašam kterega: no kako vže znaš kaj nemško? ne ve mi ničesar odgovoriti. Ako vprašam kterega kaj iz slovenske šole, ta mi koj veselo odgovarja. Posavčan.

Iz Šmarije pri Jelšah. (Čitalnica — zapeljan Slovenec.) Ker je pri nas v narodnem obziru vže mnogo let bival mir, se narodnjaki niso nadejali, da bo prej ali slej treba sprijeti se s sovražnikom. A ta dan je vže napočil in odkar so naši nemčurji začeli spenjati svoje lovke na vse strani, biva tu živahno gibanje. Ko je nemčurski dopisun v celjskej „Nachtwachterci“ s svojo grčasto batino vdaril med nas, mislil je, da se naša narodna stranka razkropi na vse vetre, kakor ovce, če pride volk med nje. A zgodilo se je nasprotno. Narodna stranka se je postavila brzo na noge in število za sveto domovinsko reč navdušenih raste od dne do dne. A ostanimo hrabri in hodimo krepko po poti, ktero smo nastopili in bodimo si svesti, da bodo naši sovražniki domači in tuji v kratkem popolnoma premagani! Najvažnejši učinek narodne stranke, kojega moram tu naznaniti, je zjedinjenje za ustanovitev narodne čitalnice. Ta nam bo ognjišče, kjer se bode grela narodna zavest in kjer se bodo kovale pušice za naše sovražnike. Sprožena misel naj se le kmalu uresniči. Kdor pozna Šmarije, temu je gotovo znana Jagodičeva gostilnica, v katero so narodnjaki nekedaj radi zahajali, ker se jim je v vsakem obziru dobro postreglo in ker so si bili svesti, da jih sprejme prijazni slovenski gostilničar, ki še temu po vrh ima dobro grlo in rad poje slovenske pesmi. A kako se časi spremené! Jagodiču se v novejšem času zdi njegovo ime prekratko, ker je spremenil končnik č svojega imena v tsch, slovenski časopisi so iz njegove gostilnice izginili in zdaj dobiš tam „Deutsche Wacht“ in „Kmetskega prijatla“ in gostilničarjevo petje miloglasnih slovenskih pesmi se je spremenilo v zabavljanje, „bindišarjev“. Kateri vzrok li mora Jagodič imeti, da je postal tako prevzeten? Nam se njegovo postopanje, katerega nočem tu natančneje opisovati, zdi zelo neprimerno. Po našem mnenji mora biti gostilničar ali trgovec prijazen z ljudmi, katerim hoče svoje blago spečati, ker sicer se ga bodo izogibali. In če se Jagodičeve gostilne vže sedaj nekateri narodnjaki izogibljejo, naj to pripiše svojej krivdi. Nemčurskih grošev se človek v Šmariji težko redi, ker oče „Kmetskega prijatla“ ali drugi nemški advokati redko kedaj k nam pridejo, naša nemčurska trojica pa tudi malo skupi. Jagodič, dajte tedaj mir, ker vemo, da imate slovenske groše radi!

Iz Pišec. (Občinske volitve) so pred durmi; važnosti takšne volitve ni še posebič treba dokazovati. Vsak pameten posestnik ve, da ni vse jedno, kdo jim župani. Najbolje zadenejo pa kmetje slovenski, če so složni. Bodimo toraj kmetje složni in volimo same narodne domačine in prijatelje za odbornike, ne pa take, ki med nami sovraštvo sejejo ali širijo. Gospoda barona Moškona smo že poskusili na tri leta. Njegovi prijatelji, ki so kmetom drva obetali, pomagali so, da je postal občinski predstojnik; znano pa je tudi, da ni nič občini prigospodaril. Njegovi zaljubljenci so si obetali, koliko si bomo na boljem, če barona volimo. Rekli so: občini bo brezplačno uradoval, ceste bodemo imeli gladke, drv bodemo dobivali, kolikor bodemo potrebovali brezplačno itd. Se je li to izpolnilo? Uradoval je sicer brezplačno, pa pomislimo, da je njegov prednik, če je ravno na leto plačo imel 200 gld., zapustil baronu čez 180 gld. v blagajnici. Sedaj pa je samo 1 gld. 50 kr. ostalo. Ceste imamo tudi slabe. Samo tisti kos ceste od Verščeca do grada je občino stal okoli 60 gld vsako leto, dokler je bil baron predstojnik; nekaj malega so se tudi Paulovske in Podgorske ceste z ondotnimi delavci brezplačno popravljale, za Pišečke in Dedjavaške ceste se je pa presneto malo brigalo: še en slučaj. Ko je naš občinski odbor enoglasno (razen g. barona) gospoda Bleiweissa za častnega srenjčana izvolil in diplomo podpisal, protivil se je samo g. baron podpisati. Pozneje je pa nek nemec z z imenom Čerini (morda še celo luteran) potreboval domovinsko pravico, g. baron je bil koj pripravljen mu je izročiti, pa nastal je hud prepir mej odborniki. G. baron si je toliko prizadeval, da je nemcu željo izpolnil. Brali smo tudi v Gospodarji v 1. številki letošnjega leta, koliko g. baron trpi v borbi zoper narodne želje Slovencev. Lisjaka „Kmetskega prijatla“

Digitized by Google

tudi med svoje trosi. Zdaj pa bodimo složni, pa poskusimo v občinski odbor same kmete in domačine voliti g. baronove zaljubljence pa lahko izpustimo. G. baron nas kmete tako drugače rad ne vidi, kakor le pred volitvami; v Globočki občine so ga tudi uže siti. Ni treba tedaj, da bi še se mi za njega pipali.

Volivec.

Iz Podove na Dravskem polji. (Volitev novega župana.) Ni še davno, da nam je „Gospodar“ prinesel poročilo, kako se je naš župan Gašpar Meglič pri volitvi v okrajni zastop obnašal, da je namreč rekel, da mora tako voliti, kakor mu je pisač „Šorž“ ukazal: gospode, ki dobro nemški znajo. Župan iz Gorice, Anton Sagadin, izjavil se je na ravno taki način. Tako ravnanje našega župana nam nikakor ne more dopasti. Zaupanje občine, v katere imenu je pri imenovanej volitvi glasoval, je on s tem obnašanjem v sramoto postavil in občina se bo varovala mu zaupanje pri novej volitvi predstojnika skazati in ga zopet za župana voliti. Mi hočemo župana Slovenca, bodi si doma, ali kedar je treba v imenu občine poslovati, moža, prostega vsega tujega upliva, slovensko mislečega župana, a ne takega, ki za nasprotno stranko glasuje. Kaj Sagadina zadeva — Bog mu greh odpusti — od njega tako nikoli nismo veliko pametnega pričakovali. Naš župan gre h koncu svojega uradovanja, Položil je občinski račun, ne moremo zadovoljni biti z gospodarstvom občinske imovine, kakor ga je vodil Meglič. Zatega voljo tožijo, a pravdi še ni konec. V računu se nahajajo n. pr. sledeče točke: 15. januarja — Je šlo za vino ino za klobase, da smo rajtengo imeli 5 gold.; 6. septembra — Sem dal za vino, ker je žandar nekaj pisal. 40 kr.; 16. oktobra — Sem dal za 2 litra vina, ko sem poleg žandarma hodil: 48 kr.; 24. januarja — je šlo za vino, da smo hodili na Branšvek, da so žandarji dimnike popisovali. 86 kr.; 12. decembra — Sem dal za šnops za Podovo in Brezulo, da so ceste nadelovali: 17 gld. 64 kr. Kratko vsega izdajka za vino in šnops in klobase znaša 40 gld. 12 kr. Ceste pri nas so tako slabe, da obutelj v blatu zgubiš, če greš peš v slabem vremenu po cestah naše občine. Župan je sicer več ukazov od okr. zastopa dobil, naj pote popravi. Popravljale so se, kakor nam gorej zapisana številka kaže. Bog ne daj, da bi se mu kdo zameril. Tistemu gre na kapo, kjer more. „Pohorc je mene zavoljo jaušja in računa tožo, jaz pa bom njega že v štrafo spravo!“ Je to prav? Kam ste pa mislili, ko ste ga pred 3 leti volili? Uraduje nemški, a vendar druga ne zna, ko svoje ime po slovenski zapisati. Naj si v tem šolskega predstojnika za vzgled vzeme. Volitev novega občinskega odbora je že končana; župan si je na to naprosil nekaj mož, naj „elkurc“ naredijo, kar se je tudi zgodilo upirajoče se na to, da je baje neki 2krat volil, kar pa ni res. Vzrok je le ta: Vsak bi rad bil župan, a ne pomisli, da to ni mogoče in mnogim manjka zmožnosti. In zdaj že čakamo 2 meseca na novo volitev in ne vemo, kako in kaj. Samo to še naj povem: Pri novej volitvi župana gledimo na to, da bo mož na svojem mestu: kršanskega duha, pravičen vsakemu, Slovenec v uradu in na celem obnašanji pa tudi v pismenem nekoliko znan· Saj pa takih imamo na izbir! Bodimo složni in izvolimo enoglasno za župana poštenjaka Franca Fingušta, ki je že več let občini bil moder in pravičen vodja in edin, ki zna zopet dragi mir in zastopnost med občane spraviti. K temu nam Bog pomagaj!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Grof Hojoš gre v Pariz za cesarjevega poslanika. — V državnem zboru je huda borba zastran olajšave šolskih bremen, liberalci se hudo branijo, pa naši poslanci jih krepko zavračajo. Iz govorov liberalcev pa se vidi povsod, da so novo šolsko postavo sklenili samo, da bi Slovane leži ponemčevali in med ljudstvo svoje krive in puhle liberalne nauke širili. Zato so pa res jezni, kakor še nikoli do sedaj. Razdira se jim največja trdnjava. Naša konservativna in narodna stranka zmaga bržčas z večino 10 glasov. Grdo pa je, da so nekatere slovenske srenje se dale od liberalcev celjskih in ptujskih naloviti in prošnjo poslale državnemu zboru za 8letno šolanje, za kaznovanje staršev in za judovske in luteranske itd. učitelje. Takšni ljudje bi še lastno obsodbo na smrt podpisali. — V Ljubljani so Slovenci pri volitvi za mestni zastop sijajno zmagali; nemčurji še volit niso prišli, nemčurjem so odzvonili v belej Ljubljani. Živela slovenska Ljubljana! — Morivec Majlatov, po imenu Sponga, bil je v Požunu zgrabljen, hotel je se z revolverjem ustreliti, pa se ni prav zadel. — Tisti Judi, ki so v Tisza-Eszlarji za velikonoč krščansko deklico zaklali, pridejo sedaj na tožno klop pred porotnike kot morivci. Ogerski poslanec Füzessery je Poslanca Polonija dolžil, da je nekim tatom v Gradci pomagal 14.000 fl. ukrasti. — Hrvati so se vendar enkrat Derenčina, načelnika pravosodnega odseka v Zagrebu, znebili. Pustil je službo.

Vnanje države. Nemški cesar in Bismark snujeta vojsko bržčas zoper Francoze, ki so si zopet malo pomogli; Bismark skuša dobiti Avstrijo v zaveznika, da bi mu Ruse med vojsko odvračala, Italijane pa, da ga podpirajo, kedar udari na Francosko. Zato potuje kmalu nemški cesarjevič na Laško, in pozneje obiše italijanski kralj cesarja Viljelma. Ta je državni zbor

Digitized by Google

nemški pokregal, zakaj počasno dela in zlasti postave delavcem v korist odlaga. Angleži še se vedno bojijo Ircev in stikajo po dinamitu; kraljica je pala in si nogo zvinola. Veliki otok Guinejo blizu Avstralije pograbili so Angleži. — Francozi so se sprli s paganskim cesarjem Anamskim v Aziji, vojska se je uže pričela. — Črnogorski knez preseli se iz Cetinj v prijazniši Nikšič, kder mu stavijo veliko palačo. — Srbski kralj Milan potuje po deželi; njegov nasprotnik, izgani knez Črnidžordževič, pa se mu grozi, da ga kmalu prežene in osnuje večjo jugoslovansko državo. — Rusom so Angleži ponudili, naj Turkom vzamejo celo Armenijo, Angležem pa privoščijo Egipt. V Severni Ameriki živi mnogo Ircev. Ti imajo velik shod v mestu Filadelfiji. Ondi hočejo sklenoti, naj vsi Irci delajo na to, da se Angležem vzame Irski otok in osnuje irska republika. — Na španjolskem otoku Haiti so se prebivalci spuntali zoper vojaško posadko špansko in zasedli uže več mest.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

II. Umrli za kugo je bil strašen videti. Črna smrt je vtisnila človeku grde, črne maroge in ga tako spremenila, da ni bil poznati. Iz nosnic in ust ie mrliču vrela črnkasta kri, iz kožnih bul in tvorov se mu je pa cedila smrdljiva sokrovica. Meso — čez vse odurno in gnjilo, je kipelo kakor kvas in širilo je na vse strani tako grozen smrad, da ni mogla živa duša blizu obstati.

O ko bi kdo le skoraj zakopal mrliča, da bi še drugih ne okužil! Pa žalibog ni bilo večkrat za najboljšo plačo dobiti človeka, ki bi mrtvo truplo, kakor je bilo zaukazano, potegnil z železnim krampom na dolgem ročniku iz hiše in ga spravil k jami, v ktero so mrliče metali, z živim apnom potrošali in s prstjo zagrebali.

Po tem takem se pač ni čuditi, če beremo, da so na osamljenih krajih ležala mrtva trupla po več tednov nepokopana na prostem polji — psom in divji zverini v živež.

Enako so mrliči zaostajali tudi po hišah. In če so potem, ko je bila kuga prenehala, preiskovali osamljene hišo, našli so tu in tam v postelji ali sred izbe na pol strohnela trupla ubogih, katerih niso pokopali, da, — tu pa tam morali so cele kupe človeške gnjilobe z motikami pograbiti in iz hiše pospraviti. Navadno so pa v enakih slučajih z vladnim dovoljenjem hiše vžgali, da je vse skupaj zgorelo.

Kakor pogrebnikov, je semtertje majnkalo tudi strežnikov in zdravnikov. Zato so odprli vočkrat celo ječo, in na smrt obsojeni in drugi jetniki so morali okuženim streči in mrliče pokopati.

Zdravnikov je bilo v obče malo, pa še ti so se branili iti k okuženim v bolnišnice; v nekterih krajih so nje morali peljati zvezane in vklenjene k bolnikom, da so jim dajali potrebna naročila in zdravila.

Sploh pa je vredno, da si kužnega zdravnika ogledamo nekoliko bolj na tenko, — vsaj so bili nekteri, osobito oni po večih mestih — zares prav smešne prikazni, rekel bi: maškare. Kedar so namreč obiskovali skužene, so nosili dolgo haljo iz povoščenega suknja in velike jirhaste rokavice.

Črez glavo so imeli šemo ali larvo potegneno. Ta je imela steklena oči in dolgi, kljunu podoben nos, kterega so naphali z različnimi dišavami.

Okuženih se zdravniki niso nikdar dotaknili z roko, čeravno so imeli debele rokavice, ampak tipali so nje z dolgo palico in njim kazali, kaj naj storijo.

Teh „zdravnikov kljunačev“, kakor so jih ljudje zaradi dolgega nosa imenovali, se je vse balo; ne le otroci, ampak tudi odraščeni so se poskrili pred njimi.*)

Proti kugi ni bilo zdravila, na ktero bi se bilo zanesti. Večidel je to, kar je prvemu koristilo, drugemu škodovalo. Zdravniki so iz različnih rastlin in tvarin skuženim kuhali pijače in pripravljali so za kužne bule in tvore obliže ali flaštre. Priporočevali so zdaj borovico in terjak kot najboljše zdravilo, zdaj zopet navadni podlesek, ki pozno v jesen na slabih travnikih cvete in pimpinelo ali bedrenec; sploh karkoli je kje z vspehom, če je tudi le izmišljenino bila, rabila kaka babela, nasvetovali so potem tudi zdravniki v najboljši dokaz, da jih je vsa učenost pustila na cedilu. V neki zdravniški knjigi iz 16. stoletja najdeš med pripomočki zoper kugo nasvetovane tudi te le: „Za časa kuge pij zaran na tešče, če le zamoreš in se ti preveč ne gabi — lastno vodo; ta prežene gnjilobo iz želodca in odpre jetra in čreva.“

„Če čutiš, da je zrak okoli tebe okužen, drgaj se pogostoma ob kozlu, čeravno še tako smrdi, če pa nimaš kozla, pojdi na stranišče in srkaj v se ondotni zrak,“**)

Zelo čislano zdravilo in branilo zoper kugo je bilo tudi tako imenovano „zlato jajce“. Iz navadnega kurjega jajceta so scedili beljak, k rumenjaku pa djali žofrana. Ko so luknjico bili z luščino lepo zadelali, so jajce zakopali v gorki pepel. Pečeno so zdrobili in stolkli ter še primešali raznih tvarin, osobito precej dob-

*) Einsiedler Kalender 1876.

**) Dr. Raimund Hinderer! Medicina militaris 4. Cap.

Digitized by Google

rega terjaka. Ovo zmez so jemali v krogljicah, kakor grah debelih in njo povzdigovali nekaj časa čez vsa druga zdravila. Ker so zlato jajce rabili celo kralji in cesarji, bilo je semtertje znano tudi pod imenom „kraljeve latverge.“

Med raznimi zdravili, ki so se v kužnih časih zelo rabila, ne smemo prezreti „krapavice“ ali navadne krote, vsaj je semtertje zavzemala prvo mesto med zdravili. Ne samo priposti ljudje, ampak tudi učeni zdravniki so ovo odurno žabo čez mero hvalili in priporočevali kot najmočnejše, in najizvrstnejše zdravilo proti kugi. Nalovljene med mešami (od 15. avgusta do 8. septembra) so baje bile najboljše. V obče se je trdilo, da krapavice vlečejo na se kužni strup.

Zato so ljudje natikali žive krote na kole, največ pred hišnimi vrati; na solnci posušene pa so služile v razno rabo. Prah stolčenih krapavic so nosili stari in mladi v svilnatih mešičkih na srčni jamici; marsikteri pa je imel na vratu obešeno kakor dragoceno svetinjo celo kroto.

Tudi kuhali so nje v mleku in jesihu, in kuhane polagali na kužne rane ali pa tudi jedli z juho vred.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 16. Oča: „Moj ljubi sin, kedar se bodeš ženiti hotel, tedaj ti bodem dobro svetoval“. Sin: „Ljubi oče, kaj mi pa bodete svetovali?“ Oča: „Da bi se ne ženil“.

Razne stvari.

(Svitli cesar) pridejo 9. julija zvečer v Maribor, prenočijo v knezoškofovej palači; ob ½6 bodo vojaštvo ogledovali, potem obiskovali cerkve, bolnišnice, šole itd. ob 10. dajali audijence in se odpeljali popoludne v Ptuj, od tam v Rogatec in Slatino; 11. julija zjutra pridejo v Celje in se odpeljajo popoludne v Ljubljano.

(Mariborski Barthel) je v 16 slučajih goljufal pri računih v javnej bolnišnici deželo in posameznike ter je sedaj obsojen na 18 mesecev v kajho; mestni uradnik Dernijač, ki mu je prisiljen bil obleko zaumrlih prodavati in krive protokole pisati, bil je nekriv spoznan.

(Kot okrajni glavar) v Maribor pride iz Radgone baron Hein, in v Radgono nekov Netolička iz Murave.

(Čitalnica v Gornjem gradu) napravi dne 6. maja veselico s plesom in tombolo. S čistim doneskom nakupijo se srečke Narodnega doma. K obilnej udeležitvi vabi odbor.

(Bistričanje) bi radi „purgermeistra“ stavili pa ne morejo, ker še protest 25 bistriških meščanov zoper nepostavnosti pri volitvah dne 2. marca ni rešen.

(Č. g. Jakob Bohinc), Brašlovski dekan niso nič dopisovali o tamošnjih volitvah v naš list. Pisali so sami svetni gospodje in čvrsti narodnjaki slovenski. Naj toraj č. g. dekana nasprotniki dopisov pri miru pustijo!

(Strašen ogenj) v Stonjcih niže Ptuja je 14 posestnikom hiše in vsa gospodarska poslopja uničil. To je v kratkem 4. požar. Kako hočejo sedaj še lastno šolo staviti za 5000 fl.?

(Sv, birmovanje) bode 29. aprila pri sv. Magdaleni v Mariboru, 5. maja pri sv. Lovreci, 6. maja pri Devici Mariji v puščavi, 7. maja v Rušah in 8. maja v Lembahu.

(Štipendij) za dijake je 20 razpisanih do 30. aprila.

(Konkurz) napovedal je trgovec Ulrich v Kozjem; den imajo upniki 25. aprila.

(Magdalenarice) grajščine Freistein še niso prodale pač pa oskrbnika Boroša napodile.

(Za brezverske šole in osemletno šolsko dolžnost) prosačijo pri državnem zboru na Dunaji nemškutarski župani slovenskih občin: Celjska okolica, Škofja vas, Teharje(!), Velike Pirešice (Vervegovo maslo) in Breg pri Ptuji. Ali so res občinski odbori bili vprašani in sklepali, da hočejo imeti nespremenjeno sedanjo trdo šolsko postavo ali so župani se predrznili, ne da so sklicali odborov, podpisavati v imenu svojih občin?

(Iz nemških kmečkih občin) na Štajerskem in Avstrijskem pa je prišlo nad 1000 prošenj, v katerih zahtevajo šole v verskem duhu vrejene in olajšave v šolskem obiskovanji. Naši nemškutarski župani pa sebe in svoje občine sramotijo z nasprotnimi prošnjami.

(Regimentnim godbam) je prepovedano „Wacht am Rhein“ itd. zagosti. Tako je prav. Ovo naj prusaki krolijo.

(Za slovenski regiment 87) tirjali so letos novincev v mestu Celji 45 (IV. letnikov 8), od okrajev v okolici 1893 (IV. 337), Gornjigrad 332 (IV. 80) Šoštanj 310 (IV. 51) Slov. Gradec in Mahrenberg 618 (IV. 150, Konjice 543 (IV. 116) Ptuj in Ormož 1570 (IV. 267) Rogatec 331 (IV. 54) Kozje 511 (IV. 102), Brežice in Sevnica 676 (IV. 106).

(Obsojeni) v Celji bili so: Štefan Plajnšek na 9 mesecev in Bošt. Predikaka na 7 mesecev, obadva od sv. Lovrenca na Dravskem polji, Anton Kramberger iz Ormoža na 8 in Blaž Ivanuša z Vinske gore na 3 mesece. Ani in Antonu Krambergerju se ni moglo dokazati, da bi bila župnikov škedenj pri sv. Miklauži užgala.

(Od sv. Lovrenca) v Slov. goricah se nam piše, da so povsod pridni narodni župani, samo Sakoški pisari nemški, kakor da bi tam sami Nemci prebivali. Tudi drugo je v takšnem redu, v kakšnem so ceste.

Digitized by Google

(V Celji) imajo uže odbor za cesarsko svečanost. Odborniki so gg. dvorni svetovalec baron Vasič, dr. Sernec, inženir Vošnjak in tajnik Veršec; ta odbor zastopa okraj celjski, šmarijski, gornjegrajski, vranski in šoštanjski. Za cesarja se pripravlja adresa ali pismo udanosti, katero podpišejo narodna županstva. Slovenski poslanci jo izročijo cesarju. Slov. društvo skuša jednakih odborov tudi drugod osnovati. Pisma so uže razposlana.

(Ptujska čitalnica) priredi 19. t. m. ob 8. zvečer g. dr. Ferjančiču, ki je imenovan za državnega pravdnikovega namestnika v Rudolfovem, veselico za slovo in v čast.

(Na Ptujskej gori) izvoljen je g. Jož. Pislak za župana; priden mož in dober Slovenec. Občina sme z izvolitvijo prav zadovoljna biti.

Loterijne številke:

V Trstu 14. aprila 1883: 69, 7, 27, 8, 66.
V Linci „ „ 26, 80, 69, 35, 65.
Budapešt „ „ 54, 39, 15, 57, 90.

Prihodnje srečkanje: 28. aprila 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	8	—	9	—	5	60	3	60	5	90	4	80	5	10
Ptuj . . .	7	80	5	60	5	50	4	—	5	20	5	60	5	—
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	8	5	7	60	5	77	3	70	4	79	5	62	5	20
Ljubljana .	8	24	5	45	4	60	3	—	5	58	4	3	6	18
Celovec . .	7	42	5	54	5	28	3	25	4	99	5	—	5	—
Dunaj (1 Klg.)	10	6	7	90	9	25	6	85	6	80	8	85	—	20
Pešt (1 Klg.)	10	32	7	25	7	18	6	50	5	55	6	82	6	30

Naznanilo.

Ces. kralj. okrajna sodnija v slovenskej Bistrici naznani, da se bo dne

28. aprila 1883

ob 11. uri predpoldnem v Studenicah in Klečah vino maloletnih Josip Vrecl novih dedičev in sicer blizo **170 hektolitrov** od leta 1881 in 1882 proti takojšnjej gotovej plači, prostovoljno, dražbeno prodavalo.

C. k. okrajna sodnija Slov. Bistrica
dne 2. aprila 1883.

2—2 Ces. kralj. okrajni sodnik.

Posojilnica v Celji.

(Vorschussverein in Cilli.)

Vabilo

k izvanrednemu zboru, kateri se bo vršil dne 29. aprila t. l. ob 11. uri predpoldnem v uradnici celjske posojilnice.

Dnevni red:

1. Nasvet ravnateljstva, naj se poroštvo posojilnice iz omejenega v neomejeno spremeni, oziroma sprejem novih pravil in volitev novega ravnateljstva in nadzorništva.
2. Razni nasveti.

Celje dne 11. aprila 1883.

Ravnateljstvo.

Važno za gospodinje!

Dovoljujem si naznaniti, da izdelujem **prte za kavo in na mize** ter **prtiče brez šiva.** Sprejemam tudi naročila za vso to stroko zadevajoča dela in blago.

Z odličnim spoštovanjem

Štefan Čečko,

1—3 tkalec v Vojniku pri Celji.

V najem se da ali proda

1—3

le kakemu umirovljenemu duhovniku ali zdravniku pod čisto lehkimi pogoji hiša blizu farne cerkve s 5 sobami, 3 kuhnjami, 2 kletima in živinskimi hlevi. Zraven je tudi studenec z dobro vodo, $1^1/_2$ orala njiv, $^1/_2$ orala goric in dosti sadovnega drevja. Cena 1250 fl., pa polovica lehko na posestvu vknjižena ostane. Več se izve pri opravništvu „Slov. Gospodarja“.

Ponudba.

3—3

Lep zidan hram se proda iz proste roke, pri sv. Urbanu blizu Ptuja. Hram je blizu cerkve in ugoden za vsakojako trgovstvo. Zraven je tudi lep vrt, sadonosnik, gorica in log. — Več se poizve pri Jož. Reišlnu pri sv. Urbanu pri Ptuji. Pošta: St. Urban. Pettau.)

Sejem

pri sv. Antonu v Slovenskih goricah bode 28. aprila 1883. Povabljeni so kupci in prodajalci. 2—2

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 17. V Mariboru 26. aprila 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Volitev okrajnega odbora v Konjicah.

(Izv. dopis.)

Dne 17. t. m. smo imeli volitev odbora v okrajnem zastopu. Po izidu poprejšnjih volitev bi narodna ali konservativna stranka morala izvoljena biti. Toda propala je. Marsikdo bi vprašal, kaj je temu krivo? — Mlačnost nekaterih od Slovencev izvoljenih zastopnikov, lažnjiva beseda nekaterih, ki se možakom prištevajo, in strastna, brezozirna agitacija od nasprotne strani, kajti ta dan je prišlo tudi veliko nepoklicanih volilcev.

Nemškutarsko-liberalna stranka je sicer sedaj na krmilu, toda v kratkem jej odklenka. Ta straka si je predrznila to zmago veliko imenovati ter jo židovskim listom kot tako telegrafirati. Vprašali bi jo kaka večina je to, ako ima pri 36 zastopnikih samo 19 glasov? Jako dvomljiva, kajti pri tej večini so nekateri figamožje. —

Kako je pa prišlo, da je narodna stranka samo 12 glasov dobila? Temu je sledeče krivo. Čast. g. nadžupnik so se ta dan odpeljali ali desertirali, česar bi od njih nikdar pričakovali ne bili, ker so samovoljni obljubili, s konservativno stranko glasovati.

Celjski liberalni zakotni listič ali „Nachtvahterca“ jim poje zarad tega čast in slavo. Če pa ta listič, kateri častito duhovščino, katoliško vero, Slovence itd. smeši in psuje, — duhovnika hvali, je dovolj rečeno.

Dva od kmetskih občin izvoljena zastopnika, Koprivnik iz Pake in Fijauš iz Stranic nista volila. Prvi, ker je nekemu nemškutarju par grošev dolžan, zadnji pa, ker z Vitanjskimi nemčurji na lov hodi. Nemškutarji so se jima neki strašno grozili, če bi volila.

Toda to je slab izgovor. Če ne mislita z nami hoditi, bi se ne bila smela voliti dati. In kot izvoljenca bi morala našo korist zastopati in varovati. Seveda tretji kmet ni manjkal. Šparovic je še celo v lastno skledo pljunil.

Dva trgovca K. in R. nista volila, ker so se jima nemškutarji grozili, da jih bodo javno sramotili in jima javno škandal delali, deloma pa tudi zarad tega, ker sta videla, da je konservativna stranka ta dan v manjšini. Kako da je pa oskrbnik grajščine svitlega kneza Windischgrätz-a z liberalci potegniti mogel, to je nam nerazumljivo. Kajti ta človek je še dan pred volitvijo narodnjakom roko dal, da bode konservativno volil in zadnji so ga zarad tega tudi v odbor kandidirali. Razven tega so svitli knez odličen konservativec in oskrbnik bi moral po tem takem že samo zarad tega konservativno voliti, ne pa se svojemu gospodu nasproti na prste staviti in se kot liberalec obnašati. —

Kako so nemškutarji ta dan in že poprej agitirali, lahko tudi iz tega razvidite, da še celo hudo bolanega Wukošek-a niso pri miru pustili ter so ga iz Zreč k volitvi pripeljali, da je ž njimi glasoval. Vsi so rekli „no sedaj bo pa ozdravil“, kajti še v volilno sobo ni mogel sam iti, ampak nesli so ga.

Seveda so nemčurji ta dan svojo dvomljivo zmago z nepoklicanimi volilci slavili. Nekateri so letali okoli in kričali, kakor da bi bili nori ali pa obsedeni.

Posebno kričanje se je na večer pri J. Walland-u slišalo. Pili so tako dolgo, da so se na zadnje med seboj sprli.

Nekega po kričanji dobro znanega Vitanjskega nemčurja so morali svariti in zavračati. Še neki z zaušnicami so si drug drugemu grozili. Konečno so dobro znanega nemčurskega krokarja iz Oplotnice iz gostilnice na zrak posadili.

In ti ljudje, ki imajo še razven tega v svoji sredini nekatere kušarje kameleone, ki barvo spreminjajo, drznejo se imenovati „spoštovanje zahtevajoča inteligenca“ (achtunggebietende Intelligenz)!

Vi narodni in konservativni zastopniki pa ne zgubite zarad tega nikakor poguma. Za-

Denešnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

hajajte vsi redno k sejam ter ne ustrašite se grozenja in agitacije naših nasprotnikov. Pokažite jim, — ako bo treba, — zobe in videlo se bo, kdo da je gospod.

Volitev v okrajni zastop celjski.

(Izv. dopis iz Celja.)

Skupina kmetskih občin je volila svojih 10 odbornikov dne 16. t. m. v okrajni zastop. Po imeniku je 49 volilnih mož. Na dan volitve so se zbrali narodni volilci ob 9. uri zjutraj v gostilni pri „Strausu“, da so se o kandidatih dogovorili.

Zbralo se jih je okoli 40 volilcev med njimi volilni mož za Frankolovo g. Mihael Vošnjak, ki je nazočim o stanji naših okrajnih zastopov govoril in sicer omenil, da imajo le nekatere dežele take zavode, kajti zelo potrebni niso in prihranil bi se gledé administracije nekateri goldinar, ako bi se namesto teh zavodov postavno osnovali „cestni odbori“ (kakor na Kranjskem) šolske zadeve bi pa prevzele občine same in druge posle pa zopet deželni odbor.

Zdajšnjo postavo o okrajnih zastopih napravili so si tako zvani liberalci po svojih željah tako, da ostanejo kmetske občine zmiraj v majšini, ker skupina velikega posestva in skupina obrtnikov, potem eno ali drugo mestice ali kaki nemčurski trg v okraji zmirom prevlada kmetske občine in narodne kraje pri volitvi v okrajni zastop.

Ako se ne bi dalo odpraviti okrajnih zastopov, moramo na vso moč zahtevati, da se zdajšnja postava spremeni, in naloga naših poslancev bode. dobiti nam pravično postavo, po kateri se mora v prvi vrsti jemati ozir na velikost davka.

Po zdajšnjem volilnem redu voli skupina velikega posestva, skupina mest in trgov in skupina obrtnikov vsaka 10 členov ravno tako, kakor skupina kmetskih občin, ki sama skoraj polovico davka celega okraja plačuje.

Novi volilni red mora toraj razdeliti zastopnike v okrajni zastop po meri davka in če že ostanejo skupine, naj tiste volijo toliko zastopnikov, kolikor jih po davku pristaja, ne pa kakor zdaj, da voli vsaka skupina za se 10 členov ne oziraje se na visokost davka. Kaka krivica se nam po tem volilnem redu godi, omeni dalje g. M. Vošnjak, kažejo sledeče številke:

V celjskem okraji plačuje skupina velikega posestva davka z dokladami vred okoli 30.000 fl., skupina obrtnikov samo **13.000 fl.**, in kmetskih občin skupina pa okoli **80.000 fl.** in vender nimajo kmetske občine več zastopnikov kakor 10, ravno toliko kakor obrtniki, ki komaj sedmi del davka kmetskih občin plačujejo.

Ako bi se vršile volitve v celjskem okraji toraj po meri davka kakor na Českem, bi imeli veliki posestniki 12, mesta in trgi 7 in obrtniki 3, kmetske občine pa **18** zastopnikov v okrajnem zastopu. Večina okrajnega zastopa celjskega bi bila toraj narodna, ker Žavec voli enega in Št. Jurij pet zastopnikov narodnih.

Po tem pojasnilu g. Mihael Vošnjaka so se postavili kandidati, ki so se potem pri volitvi od narodne stranke enoglasno izvolili.

K volitvi je prišlo vseh 49 volilcev. Prej ko se je pa volitva začela, sta jo pobrisala 2 volilca občine celjske okolice in sicer župan Male Tone in Joža Levičnik, ker sta videla, da niso ugodna tla za nemčurje.

V volilno komisijo so se enoglasno izvolili: župan Golavšek iz Grič kot predsednik in dalje: Vošnjak Miha, Zanier Norbert, Širca Ernest mlajši in Jamnik Janez.

Po sklepu volitve se je kazalo, da so dobili narodni kandidati 40 glasov, 4 listki so imeli tiskana nemčurska imena in 3 pisani listki pa mešana imena.

Zmaga narodne stranke je bila toraj sijajna in vsa čast gre našim kmetom, ki so se vzlic mnogega posla doma udeležili polnoštevilno volitve.

Nemčurji so bili po izidu volitve čisto potrti, mnogo listkov so natisnili z blagimi nemčurskimi imeni in jih razdali, pa le 4 so prišli v volilno posodo. Nekateri gospodje podpiratelji „Celjskega lisjaka — Prijatelja“ vidijo vže nepotrebnost tega lista in mislijo svojo podporo ustaviti, ker nima listič ne najmanjega upliva niti v svojem guezdu ne.

Tudi tiskar Rakuš je žalosten, pa menda le zaradi gotove smrti svojega „Prijatelja“. ker mu zaslužek odide. Kdo bi tudi dalje tiskal take smešnosti in neumnosti.

Gospodarske stvari.

Izpita zemlja

Kako zemlji iz nje vzete moči zopet povrniti, to je za kmeta preimenitno in važno vprašanje. Pa ne vpraša se samo, kako bi se to doseglo, ampak tudi kako bi se to z najmanjšimi potroški in po najizdatnejšem načinu storiti dalo.

Splošna rešitev tega vprašanja je pa zelo težavna, ker morda ne najdemo kje dveh kmetij, kterima bi jednako ravnanje v tem oziru tudi jednako teknilo in pomagalo.

Zato se ne dajo o povrnitvi zemeljne moči trdna pravila postaviti. Le načela se morejo

Digitized by Google

ustanoviti, ktera je treba znati in se po njih ravnati, če si hočemo oslabljeno zemljišče vzboljšati, da si potem toliko dobička iz nje pridelamo, kolikor si ga sploh pri danih okolščinah pridelati moremo.

Tisti, ki seno, žito, mleko na kmetiji pridelano proč prodava, naredi svoje zemljišče, ubožno fosforovih spojin, gnjilca in kalija. Množina kalija, ki se zemlji po različnih poljskih sadežih odtegne, je po kemičnih preiskavah njihovega pepela na hektari sledeča: 90 kil. pri pšenici, 23 kil. pri rži, 76 kil. pri ječmenu, 24 kil. pri ovsu, 158 kil. pri slovenski ali rudeči detelji, 112 kil. krompirji in 146 kil. pri repi.

Iz teh številk se da povzeti, da bode tisti, ki svoje pridelke brez pomude z njive proč proda, svoje posestvo vse kalijeve vsebine oropal in da mu bode zemljo po preteku malih let, če se temu ne pride v okom in če se zemlja ne začne vzboljševati, to popolnoma nerodovitno naredil.

Kar je rečeno o kaliji, to velja tudi o fosforu in gnjilci. Tisti kmetovalec pa, kteri na svojem posestvu pridelane pridelke in surovine tudi na svojem posestvu porabi in na primer le puter in maščobo dalje prodava, ta bode zopet toliko rodovitnih snovi v svoje zemljišče nazaj spravil, kolikor jih je potrebno, da se zemlja popolnega oslabljenja obvaruje. Pri tem pa tudi mislimo na to, da vse tvarine, ki imajo količkaj gnojivne moči v sebi nabira in v korist spravlja.

Če kmetovalec svoj posel zastopi, bode pripravnih tvarin se posluživši v stanu zemljo vedno pri potrebnih močeh obdržati.

Nektere kmetije so v taki legi, da je kmetovavcu v dobiček, vse surove pridelke posprodati, celo pod tem ozirom, da je potem prisiljen, si potreben gnoj od drugod kupovati.

Zopet druge kmetije so zopet take lege, da se prevažanje surovih pridelkov na trg ne izplača ali pa da je nakupovanje gnoja iz posestva predrago

Takim kmetijam tedaj, iz kterih se surovine ne morejo z dobičkom spečati, je treba takega gospodarstva, da se le taki pridelki na zvunaj porazprodajo, s kterimi se fosfatov in kalija, kolikor najmanj mogoče iz domače zemlje odpravlja. Snovi, ki so večidel iz ogljenca sostavljeni, kakor je puter. maščoba, špirit, sladkor, mačič itd. imajo svoj početek le bolj v zraku in zato njihova prodaja izven posestva zemlje ne boli.

Kdor si spravi kako zanemarjeno posestvo, kterega zemljišče ima tudi njive, travnike šume, šotaste prsti, bode vsakokrat dobro ravnal, zlasti, če je zemlja bolj lahke nature, če bode s šotasto prstjo druge njive in travnike vzboljšaval. Ako se šotasta prst pomeša z živalskim gnojem, bode taki mešanec drugim njivam in travnikom kaj dobro ustregel.

(Konec prih.)

Pomoček zoper trakuljo.

Neki dr. Zörn v Lipskem je napravil več skušinj ali bi se s tikvinim semenom ne mogla trakulja pregnati. Za skušnjo so mu služili trije psi in pokazalo se je, da je oluščeno in v prah stolčeno in s kakim prevanjanim sredstvom pomešano (n. p. z ricinovim oljem) trakuljo vmorilo in iz živalskega telesa spravilo. Ker je sredstvo zelo ceno, bi bilo tudi velika dobrota za ovčarije, ker ovce dobivajo vrtoglavico ali motolice najbolj od trakulje, ktero so si od ovčarskih psov nalezle.

Znano je namreč, da ima trakulja svoj izvir v pseh, da se preseli odtod v živali kot razni drugi mrčesje, kakor kot ikre v svinje in pride odtod celo v človeško črevo. Poskusiti bi se pa dalo.

Sejmi 30. aprila v Arveži, Cmerek, sv. Peter na Ottersbahu, Rogatec, Studenice, 1. maja sv. Barbara v Halozah, sv. 3 kralji v Sl. goricah, sv. Jurij v Slov. goricah, Hajdina, Muta, Ljubno, Lipnica, Planina, Berače, Trbovlje, Veržej, Velenje, 3. maja Brašlovce, Konjice, Gradec, Jarenina, sv. Križ na Murskem polji, sv. Lovrenc v Slov. goricah.

Dopisi.

Iz Konjic. (Svoji k svojim.) Nastavljenje pušic ali nabiralnic za nemški šulverein v gostilnicah je na Dunaji prepovedano. Žalibože, da se to pri nas, kjer razun par „privandranih“ Nemcev in slovenskih izdajalcev naroda sami Slovenci bivajo, še vedno trpi. Tukaj se namreč v dveh gostilnicah, pri A. Stancer-ji in pri J. Walland-u „Judčevi groši“ nabirajo ter tako naš narod pači. Ti ljudje ne premislijo, da bi ti groši kje drugod bolje potrebni bili, kakor pa za tlačenje našega naroda ter za razprtijo med nami. A ne samo, da so tukaj take nam nasprotne gostilnice, ampak imamo tudi trgovca, ki vedno proti Slovencem rovlje. Spoznate ga lahko po njegovem pomagaču ali komiji, ki je popolnoma židu ali judu podoben in pa po njegovem sinu, ki vedno pred hišo na ulici kot straža stoji. Dalje imamo tukaj zagrizenega sovražnika slovenstvu, ki ob času volitev okoli leta in kriči, kakor da bi bil nor ali pa obseden. Njegovo obnašanje se nam enako zdi z obnašanjem nekaterih, ki iz njegove „šnopsarije“ pridejo. Sploh pa bi zadnjemu svetovali. naj bi raji v svoji „šnopsariji“ ostal, kakor pa se s politiko pečal, o katerej ničesar ne razumé. Slovenci, pomnimo to! Saj imamo gostilničarje, trgovca in peka,

Digitized by Google

ki se s politiko nikakor ne pečajo, ki so nam vedno prijazni, ki so vsega spoštovanja vredni in ki se tudi kot Slovenci čutijo. Naše geslo bodi zanaprej: „Svoji k svojim.“

Od sv. Ilja v Slovenskih goricah. (Vreme i delo — leto 1830 in 1883 — cesarjev prihod.) Vremenskemu prerokovanju imenitnega Mathieu de la Drome za mesec april, je vreme ravno nasprotovalo. Prerekoval je od 31. marca do 7. aprila nestanovitno, a bilo je stanovitno in lepo vreme; od 7. do 14 prerokovano lepo vreme, a ravno med tem časom je deževalo skoraj vsaki dan; in tako bode se varal prerok za celi mesec. V knjigo prihodnosti gleda edino le Bog, kar človek obrača, Bog obrne. Vinogradna kop bode v tem tednu pri nas zvečinoma dokončana, zarad merzlih nočij in hladnega vremena še trsovje nič ne žene. Letos sv. Jurij ni najšel suknje. Imeli smo že nektere jutre močno slano, ki bi cvetečemu drevju in zelenim vinogradom precej škodovala. — Stari ljudje, ki še pomnijo od leta 1830 do 1834, pravijo, da je bilo v teh letih ravno tako, kakor letos; dolga merzla spomlad; in v teh letih bilo je baje sadja in vina obilno. Bog daj, da bi tudi letos tako bilo. — Vest, da obiščejo naš presvitli cesar nam bližnji Stras je nas močno razveselila. Peljali se bodo od Spielfelda po železnici prav po malem tudi skoz našo faro. Imeli bodemo priložnost gledati svojega blagodušnega cesarja iz lica v lice. Gotovo bode ta den po slovenskih goricah vse živo, mlado in staro bode želelo poznati obraz Franca Jožefa. Enaka čast svojega cecarja videti nas Slovence tukaj malo kedaj doleti. Zato ga hočemo takrat dostojno počastiti in pozdraviti! Goričan.

Iz Ptuja. (Častito imenovanje.) Štajerski deželni odbor je v smislu deželne postave, dne 9. januarja 1882 štev. 14, zadevajoče povzdigo govedorejstva gospoda Dr. Alojzijo Gregorič-a, odvetnika in velikega posestnika v Ptuji, imenoval za predsednika oglednih komisij v VIII. dištriktu, t. j. za okraje: Ptuj, Rogatec, Ormož, Ljutomer in Gornjo Radgono. Čestitamo celemu VIII. okolišu pa tudi gospodu dr. Gregoriču, velezaslužnemu domoljubu slovenskemu!

Iz Ljutomera. (Jako zanimiva razprava) bo v kratkem pri sodniji v Ptuji proti našemu tržkemu predstojniku (bürgermajstru). Zatožil je ustno tukajšnjega sodnijskega g. adjunkta Dr. V. pri višji gosposki v Gradci in krivično obdožil, najbrž misleč, da ga bodo meni nič tebi nič brez daljnega obzira prestavili, Bog zna kam. — G. adjunkt, pošten narodnjak, za vsem sposoben na svojem mestu, mu je trn v očesu. — A zaračunil se je. Bila je vsled obdolženja preiskava, in dokazano, da je naš predstojnik krivo poročal; g. adjunkt je bil za nedolžnega spoznan. Na to se je pa meč zasuknil. G. zatoženec je tožil tožnika zavoljo krivega obdolženja in višja sodnija je pooblastila sodnijo v Ptuji, da sodbo izreče, kaj se bo godilo 25. aprila t. l.

Iz Hrastnika in Dola. (Vrli pevci slovenski.) Življenje pri nas je bilo do sedaj zares pretiho. Živeli smo, pošteno delajoč za vsakdanji kruhek — brez posebne duševne zabave. A zdaj v tem letu je napočil drug čas. Zdramili smo se iz zimskega spanja navadne mlačnosti in pevci, katerih je mnogo v našem kraji, začeli smo se vaditi v petji in skoraj že bode „pevsko društvo“ osnovano. V slogi je moč. Da si so nekateri Teutonci početkom zmajevali z glavami in nam nasprotovali, vzlic temu imamo uže lep vspeh zabeležiti. Če pomislimo, da so pevci do malega vsi neizurjeni, je v resnici čudno, da v tem kratkem času vže osem lepih narodnih pesem pojemo. Le hrabro naprej! Na teden po trikrat se shajamo k pevskej vaji in gotovo zasluži za neutrudljivo učenje voditelj naš gospod E. Morič prisrčno hvalo. Kako lepo se razlegajo mile naše slovenske pesmi! Pozneje hočemo tudi večkrat se udeležiti cerkvenega petja. Na noge tedaj, prebivalci naših slovenskih krajev. Otresite ono mlačnost do vsega, kar je narodno in vzdramite se. Naj vam bo našo počenje v izgled, da trdna volja, pošteno srce in ljubezen do domovine vse premore.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V cesarjevej hiši so imeli mrliča. Nadvojvodinja, 26letna Marija Antonijeta je umrla na Francoskem pa njeno telo so na Dunaj prepeljali in je hranili k sorodnikom, počivajočim pod cerkvijo čč. oo. kapucinov. Cesar in cesarica prebivata sedaj v Schönbrunnu blizu Dunaja. — V državnem zboru še se zmiraj naši poslanci morajo puliti z liberalci, bi se li šolska bremena zlasti kmetom olajšala ali ne. Poslanci in liberalci Hakelberg, Foregger, borlski Wurmbrand in wildhauški Karneri široko usta odpirajo in pametnim nasvetom konservativcev kljubujejo, do sedaj brez uspeha. Ni več dvomiti, da se šolska postava prenaredi tako, kakor bode posebno kmetom prav. Dalmatinski poslanci bržčas dosegnejo, da se bode zanaprej v Dalmaciji pri sodnijah rabil srbsko-hrvatski jezik ne pa samo nemški in italijanski; slovenska resolucija zavoljo slovenščine na srednjih šolah in v učiteljiščih pa so češki poslanci zopet pomagali zavleči. To ni lepo od Čehov, za katerih česko vseučilišče so tudi slovenski poslanci pošteno glasovali. — Gališki deželni zbor je uže razpuščen, kranjski pa še ne. — V Idriji so nemškutarji zmagali pri volitvah v mestni zastop

Digitized by Google

Med Slovenci je bilo preveč Judežev. — Ogerski poslanec Istoczy je hud nasprotnik Judom ali čifutom in uže priprave, da bi drugo leto pri novih volítvah (korteših) bilo več njemu podobnih poslancev izvoljnih. Magjari zvito ščujejo Srbe na Hrvate, pa te na one, da bi obadva slovanska naroda leži strahovali in teptali. Žali Bog, da se Magjarom to posrečilo; pri volitvah za hrvatski zbor so v Krajini zmagali skoraj povsod prijatelji magjaronskega bana Pejačeviča. Ta mož preganja hrvatske domoljube, kder le more in zaplenjujejo neodvisne liste. Tudi v Dalmaciji se Hrvatom neprilike delajo in v Zadru konfiscirajo vsak hrvatski list, če le malo zine zoper vladine naredbe. V Hercegovini bojijo se nove vstaje, posebno okolo goratih Nevesinj.

Vnanje države. Bismark trosi med svet novest, da je z Avstrijo in Italijo takšno zvezo napravil: če napadne z vojsko enega izmed treh zaveznikov samo eden sovražnik, tedaj smeta prva dva zaveznika roke križem držati, če ga primeta dva sovražnika, tedaj pa morata obadva zaveznika hiteti na pomoč, t. j., če Francoz zgrabi Nemce tedaj lehko Italijani in Avstrijani roke križem držijo, jednako tudi Bismark in Italijan mirna ostaneta, če Avstrijo napadne samo Rus; toda če se v Bismarka zaletita Francoz in Rus, potem moramo mi z Italijanom vred Nemcem iti v pomoč. Nemški cesarjevič mudi se na Italijanskem in utrjujejo zvezo Nemčije z Italijo. — Rusi začeli so nasipavati okoli Varšave neznano velikih šanc; v Petrogradu so več nihilistov in morivcev prejšnjega carja k smrti obsodili. — Francozi odpošljejo 2000 vojakov, da branijo v Aziji Tonkin proti Kitajcem, otok Madagaskar bi tudi radi imeli, pa Angleži in Bismark jim delata opovir, Angleži jim tudi branijo zazesti dežele v osrednjej Afriki ob reki Niger. — Angleži pa tudi Nemcem niso privoščili otoka Nove-Guineje blizu Australije ter naglo vzeli otok, da ga Nemci ne pograbijo. — Irci so zažgali v Liverpoolu tri velike magacine s pavolo napolnjene, v Enfildu pa so skušali z bombami nesrečo narediti, pa je spodletelo. — V Indiji je veliko mesto Delhi skoraj vse pogorelo. Več kakor 2000 hiš je uničenih. — V Severni Ameriki je v Kvebeku pogorela zbornica za poslance; v državi Missisippi je vihar vrtinec veliko škode uničil; mesto Beauregrad je razdjano, 23 ljudij ubitih. 90 ranjenih; v mestu Wesson je 27 hiš podrl, 13 ljudij ubil, 60 ranil, pa tudi drugod je veliko škode in nesreče. — Turško vojsko prajzovski oficirji popravljajo. Pa to ni branilo, da nebi Turki v Arabiji tepeni bili. Arabski vstaši so v južnej Arabiji turške vojake pobili in vzeli mesto Marbah.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. S'ekovec.)

(Dalje.)

Enako kakor učenosti zdravnikov, kljubovala je tudi skrbi in naredbam državnih uradnikov. Oblastnijam se ne more očitati, da bi ne bile ničesar storile, zatreti kugo in ubraniti njej pot v druge še neokužene kraje. Podukov, ukazov in postav, ki kugo zadevajo, imamo cele kupe. Ker so si pa vse kužne postave več manj podobne, omenimo tukaj samo ono, ki je bila dne 28. oktobra l. 1551 za mesto Dunaj dana in je služila v podlago vsem drugim.

Začne se z obširnim opominjanjem k molitvi in pokori, potem pa sledijo razne točke v zadržanji in ravnanji za časa kuge.

Krčme, v kterih se je vino in pivo točilo smele so le po dnevu biti odprte; žganjarije so ostro prepovedane. Iz okuženega kraja ni smel nihče v mesto; če pa je bil v mestu doma, moral je ostati 30 dni zunaj mesta v tako imenovani kontumaciji.

Tuje berače so iz mesta stirali, domače so pa oskrbljevali na lastne stroške. Po hišah in ulicah se je moralo za snago skrbeti. Vsako sredo in soboto popoldne ob 4. uri se je morala iz vseh studencev voda vlačiti, da so se ulice sesnažile. Vse mlake in kaluže po ulicah, trgih in vesnicah so morali zasipati in gledati za snažnost v vsakem obziru.

Javna kopališča in učilnice bile so za časa kuge zaprte — in tudi drugače se ljudje niso smeli v velikem številu zbirati.

V okužne kraje so bili zdravniki poslani, ki so imeli posebna pooblastila. V pomoč so jim bili ogledniki in zatvorniki dani; prvi so jim pomagali ogledovati bolnike, drugi so pa zapirali okužene hiše. Okuženi hrami so se morali vsak dan po 3—4krat z borovico kaditi in z jesihom kropiti, na dvorišči so pa morali večkrat kuriti.

Ako kteri kraj ni imel bolnišnice, morali so zunaj na prostem postaviti dve precej veliki bajti, — 200 stopinj narazen; ena je služila za bolnišnico, v drugi pa so kontumacirani stanovali.

Je kdo zbolel, moralo se je hitro kužnemu zdravniku naznaniti. Ta je bolnika ogledal. Če ga je spoznal okuženega, poslal ga je takoj v bolnišnico. Le premožnim in imenitnim osebam je bilo dovoljeno, naseliti se 2 ali 3 milje daleč od mesta. Ako so pa hoteli v mestu ostati, morali so biti 40 dnij v hramu zaprti in na hišne duri se je moral napraviti velik beli križ.

V take hrame, ki so zaradi kuge bili za-

Digitized by Google

prti, ni smel nihče drugi, kakor zdravnik in od njega odločeni služebniki.

Noben za kugo umrli se ni smel v mestu in okoli cerkve pokopati, ampak le na kužnem pokopališči, ki je bilo zunaj mesta v celo samotnem kraji. Voz, na kterem so mrliče na pokopališče vozili, moral je imeti beli križ, da ga je vsak človek od daleč lehko spoznal in se ga izogibal.

Tujec, ki je prišel od drugod, moral je imeti potrdilo, da pride iz zdravega kraja. Kužni komisarji so morali na to paziti, da so se kužne postave točno izvrševale. Kdor se je le količkaj zoperstavljal, bil je ostro kaznovan.

V poznejših časih je bilo zaukazano še marsikaj drugega, — a kugi, temu groznemu sovražniku človeštva, se ni moglo nič ustavljati, nič pota zabraniti. Naj so ceste bile zagrajene in zavarovane še tako dobro in vse duri zaprte, priplazila se je vendar kuga ravno tako lehko v sredino največjih mest, kakor je vkljub vsej previdnosti našla po deželi pot tudi v celo samotne koče.

Se je toraj v kterem še neokuženem kraji enega jutra naglo razglasilo, da je v tej ali uni hiši umrl po noči kdo za kugo in da je tudi drugim slabo postalo, — o koliki strah se je polastil vseh prebivalcev! In kako tudi bi ne trepetali strahu, vsaj je vsem bilo le predobro znano, da pred kugo niso nikdar in nikjer zavarovani.

Marsikteri se počuti zdaj še celo dobro; zdrav je, kot riba in morebiti tudi prav dobre volje, pa kakor bi kaka strupena sapa bila po njem pihnila, postane mu slabo, enemu pri delu drugemu v družbi prijateljev.

In zdaj hira, kakor cvetljica, ktero je bila slana poparila in zapade prej ali slej črnej smrti. Zopet drugega pa se bolezen loti mahoma z vso močjo, in v istem hipu je tudi po njem.

Kri, od kužnega strupa razvneta kipi in vre po vseh žilah in človek, omamljen od grozne vročine se zgrudi. Za en trenutek se še zave in spozna smrtno nevarnost. Kaj rad bi še odšel grozni smrti, toda zastonj. Udje so mu vže popolnoma odreveneli in noge ga ne nesejo več. Kamor je bil padel, ondi obleži in sklene svoje življenje, — zapuščen od vseh.

(Dalje prih.)

Smešnica 17. Nemškutarski prvak celjski advokat ali dohtar Glantschnigggg prizadeva si svojo nevednost pravilno slovenski pisati s tem nekako poravnavati, da piše robato „bindiško“ brozgo. Naj mu služi sledeče v zgled za nemškutarskega liberalčeka po sili Kmetskega prijatelja: „Herr birt čuješ: Seidl vina, ein Stikl kruha, einen Parcelle pratl mit hren!“

A. B.

Razne stvari.

(Slovensko društvo) prosi, naj mu dotični gospodje hitrej ko mogoče dopošljejo poročilo, kateri politični, davkarski, sodnijski in poštni uradniki so nezmožni slovenščine.

(Čitalnici celjskej) so nemčurski ponočnjaki dvakrat šipe na oknih vbili pa dr. Glantschniggg še o tem v svojem Prijatlu ni ničesar čul.

(Tistih 100 fl.) Celjani nemčurji še niso nikomur dali, katere so baje zložili kot nagrado tistemu, ki jim ovadi človeka, ki je cesar-Jožefovo podobo s kamenjem obtolkel, čeravno je „Grazer-Volksblatt“ poročal, da je nekega nemškega uradnika sin to storil. Svetujemo jim, naj dajo tistih 100 fl. bivšemu komedijantu Besozziju. Zaslug za nemčurje ima dovolj z brezobzirnim psovanjem na Slovence in za žejo bi mu 100 fl. več časa služilo.

(Smreke) kradejo pri sv. Martinu v Rožni dolini. Kajbiču so jih posekali 140.

(Kosmata „laž“) je v zadnjem „Prijatlu“. Lisjak pravi, da je Slovensko društvo v Šoštanji sklenilo za cesarjevo svečanost uporabiti samo cesarske in slovenske zastave, štajerske pa v nemar puščati. To ni res; kajti v dotični resoluciji sploh o nobenih zastavah ni govora Nachtwachterca je se tukaj najprvlje zglasila; čudno pa je, zakaj dr. Glantschnigg, ta nemškutarski prvak, slovenske resolucije ne bere, preden o njej poroča. Če slovenski ne ume, pa bi naj „Südsteirische Post“ bral, tam je resolucija nemški tiskana.

(Celjski brivec) Jožef Gros se je pretečeno saboto zjutraj obesil v svojem stanovanji. Neprenosljive bolečine so ga spravile tako daleč.

(Volitve v okrajni zastop Celjski) so se danes izvršile. Načelnikom je voljen g. notar Sajovic, namestnikom g. dr. Glantschnigg; kot odborniki pa gg.: Lenko, Jelek, Negri, Žuža, Stiger, Zangggger. V načelništvu je tedaj ostalo pri starem — le nemškutarski prvak je vplezal, mož ki ne plačuje nobenih okrajnih doklad. To je le pri zagrizenih liberalcih in nemčurjih mogoče.

(Vojaške vaje) vršijo se od 30. aprila do 12. maja za pijonirje v Ptuji, od 28. maja do 9. junija za 47. regiment v Mariboru, in za 87. regiment v Ptuji in Gradci, za 9. in 27. lovski bataljon v Gradci in za 20. lovski bat. v Celji.

(Ljubljanski Zvon) objavil je v 4. zvezku: Cyclamen, Pisma iz Zagreba, Po mladostni dobi, Bajke in povesti o Gorjancih, Naše obzorje. V spomin 125letnice Vodnikovega rojstva, Na bregu, Vita vitae meae, Vrlemu možu, Če moraš od tod. Posleduje pismo, Knez Pes-Marko, Ivan Šolar in dr. Kočevar, Slovenska

Digitized by Google

književnost, Nemška knjiga o Rusiji, Dva nova poljska groba, Slovenski glasnik.

(Obsojeni) so bili v Celji: Fuhrman starši na 3 leta, Fuhrman mlajši na 3 mesece zaradi goljufije, dalje zavoljo tepenja fantje — „pojbari“ v Voličini sv. Lenartskega okraja: Jožef Poštrak je dobil 10 mesecev ječe, Jozef Rebernik 8, Janez Ferijančič 6, M. Lipko 6, Jožef Vraz 6. Franc Kranjc 5 in Jožef Ribič 3 mesece, naposled J. Leskošek in Jakob Kozar zaradi goljufije in požiganja 2½ leta težke ječe. Bližnja seja porotnikov bo 4. junija.

(Narodne biblioteke) je g. Krajec v Novem mestu na Kranjskem izdal 2. snopič, cena 15 kr. Deset snopičev vkup velja 1 fl. 50 in če se tako naroče, dopošljejo se poštnine proste naročniku. To književno podjetje moramo vrlo podpirati.

(Slovenci zmagali) so v Brašlovcah. Udeležilo se je 225 volilcev, iz III. reda volilnega 129, iz II. 59 in iz I. 37. Narodna stranka je dobila v III. redu 99 glasov 30, v II. 56 proti 3 in v I. 26 proti 11. Nemškutarji so popolnem ob tla vrženi.

(Novo knjigo) je izdal g. profesor And. Senekovič v Ljubljani pod naslovom: Fizika za nižje razreda srednjih šol. Knjiga ima 200 slik in je izborno lepo slovenski pisana. Založil jo je g. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

(V Lobnici) nad Mariborom je 3letnej deklici Marije Petelinčeve se užgala obleka in revica je zgorela.

(Konjske tate) zgrabili so pri Spielfeldu, konj krast so hodili v Slovens. graški okraj.

(Za nemški Schulverein) so v Celji napravili „teater“, pa ni prišlo toliko ljudi. da bi stroške poplačali. Schulverein pa ni dobil nič.

(V Stojncih) se je ogenj vnel pri Valenkovih. Od 15 pogorelcev bilo je 10 zavarovanih.

(Mariborsko učiteljsko društvo) ima 28. t. m. občni zbor.

(Koroški Slovenci) zahtevajo slovenskih poštnih dopisnic in slovenščine zmožnih uradnikov. To je mestni zastop celovski strašno razdražilo in upijali so, da v Celovci in v okolici ni Slovencev. Čudno pa je, da tako kričali niso koroški Nemci, ampak od inod pritepljeni in privandrani nemčurji. Na Štajerskem je ravno tako.

(V Kalobji) so 86letnega Jurija Tanšeka tako hudo natepli, da je v smrtnej nevarnosti, 73letni Ursuli Pirc pri Celji pa roko zlomili.

(V Vojniku) je umrl Titus Pötscher (Pečar) dopisun celjske „Nachtwachterce“ in poprej „Celjanke“.

Loterijne številke:

V Gradci 21. aprila 1883: 75, 59, 43, 36, 68.
Na Dunaji „ „ 4, 61, 67, 18, 47.

Prihodnje srečkanje: 5. maja 1883.

Oznanilo.

Na štajerskej deželskej kmetijskej šoli v Grottenhofu pri Gradci bo za čas od 1. okt. 1883 naprej oddanih več štipendij z letnim doneskom 120 fl. in 100 fl.

Prošniki za ove štipendije morajo pri vstopu v kmetijsko šolo najmenje 16 let stari biti, zdravi, cepljeni zoper osepnice, samični, pošteni in v predmetih ljudske šole podučeni.

Prošnje morajo prošniki sami osebno vlagati pri ravnateljstvu kmetijske šole konči do 31. julija 1883.

Dodati imajo: krstni list, spričevalo od zdravnika, da so zdravi in cepljenje zoper osepnice prestali, šolska spričevala, potrdilo od župana, da so Štajerci, dobrega obnašanja in če imajo kaj premoženja ali ne.

Zneski štipendij se učencem ne izplačujejo na roko, ampak se obrnejo v poplačanje stanovanja in hrane. Za poduk ni treba ničesar plačevati.

V Gradci dne 14. aprila 1883.

Deželni odbor štajerski.

Razglas.

Dne 6. maja t. l (v nedeljo) ob 11. uri predpoldnem je izvanredni občni zbor mariborske posojilnice.

Dnevni red:

1. Posvetovanje o ustanovi g. Franca Rapoca;
2. Volitev enega nadzornika.

Ravnateljstvo.

GLASOVIR skoraj čisto nov, proda se iz proste roke. — Napravljen je po najnovejšem sistemu in ima 6¾ oktav. — Stal je 230 fl., a nekoliko se v ceni prijenja. 1—2

Majhen vinograd

5 minut od železniške postaje Poličanske v prekrasnej legi je za prodati. Zraven je viničarija z opeko krita, hlev. Posestvo meri okolo 3 orale, teh je 1 dober oral vinograda z močnim in izvrstnim trsom zasajenega, drugo je travnik z drevjem. Proda se iz proste roke, cena 2000 fl. plačilni pogoji dobri.

Več pové g. Mahorič v Poličanah.

Digitized by Google

Oznanilo.

Kakor pravila v § 92 določujejo, bode se vsakoletni občni zbor graške c. k. priv. vzajamne zavarovalnice zoper ogenj vršil vsled sklepa upravnega svetovalstva od 16. aprila t. l.

v pondeljek 21. maja 1883.

in sicer ob 10. uri predpoldnem v deželskej hiši v Gradci.

To se daje na znanje po določilu § 94. pravil razven osebno povabljenim, še tudi vsem društvenim poslancem zastopajočim vse društvene deležnike pa tudi p. n. gospodom deležnikom samim proti temu, da je po § 99 pravil za nje zborovanje javno in le, če zbor to sklene, sme o posameznih točkah tudi tajno razpravljati.

Dnevni red:

1. Poročilo in račun od leta 1883, ki je 54. društveno leto.
2. Poročilo pregledovalcev računov za leto 1882.
3. Proračun za leto 1882.
4. Poročilo in nasvet zastran grof Henrik Attemsovega predloga lani 5. junija posebnemu odbora izročenega.
5. Nasvet podpore kulturno-zgodovinskej razstavi v Gradci.
6. Volitev uda v upravno svetovalstvo, ker je g. Ludvik Nagele izstopil.
7. Volitev pregledovalcev računov.

V Gradci dne 20. aprila 1883.

Ravnateljstvo.

Važno za gospodinje!

Dovoljujem si naznaniti, da izdelujem **prte za kavo in na mize** ter **prtiče brez šiva.** Sprejemam tudi naročila za vso to stroko zadevajoča dela in blago.

Z odličnim spoštovanjem

Štefan Čečko,

2—3 tkalec v Vojniku pri Celji.

V najem se da ali proda

le kakemu umirovljenemu duhovniku ali zdravniku pod čisto lehkimi pogoji hiša blizu farne cerkve s 5 sobami, 3 kuhnjami, 2 kletima in živinskimi hlevi. Zraven je tudi studenec z dobro vodo, 1½ orala njiv, ½ orala goric in dosti sadovnega drevja. Cena 1250 fl., pa polovica lehko na posestvu vknjižena ostane. Več se izve pri opravništvu „Slov. Gospodarja“.

Posojilnica v Celji.

(Vorschussverein in Cilli.)

Vabilo

k izvanrednemu občnemu zboru, kateri se bo vršil dne 29. aprila t. l. ob 11. uri predpoldnem v uradnici celjske posojilnice.

Dnevni red:

1. Nasvet ravnateljstva, naj se poroštvo posojilnice iz omejenega v neomejeno spremeni, oziroma sprejem novih pravil in volitev novega ravnateljstva in nadzorništva.
2. Razni nasveti.

Celje dne 11. aprila 1883.

Ravnateljstvo.

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo sl. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

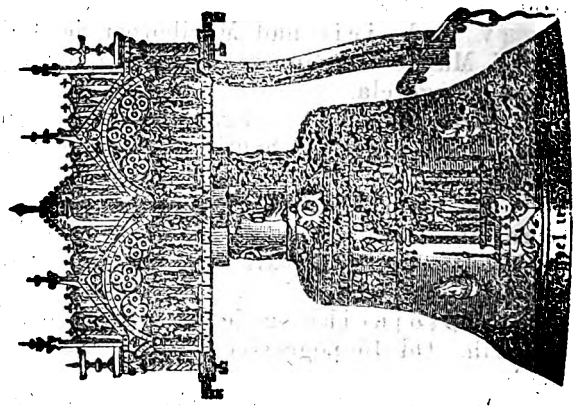

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovánega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz brastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih tako, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!*

4—8

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.

Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 18. V Mariboru 3. maja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ogerski Judi zaradi ubojstva pred krvavo sodnijo.

Uže leta dni dela veliko hrupa ne samo na Ogerskem, ampak tudi drugod zanimiva pravda, ki teče zoper več Judov ogerskih, katerim se očita, da so zaklali krščansko deklico in jeno kri porabili v verske svoje namene. Sedaj je preiskava dokončana in tožno pismo objavljeno. Iz njega povzamemo sledeče:

Sredi dežele Ogerske na severo-zapadnej strani Debreczina blizo reke Tise je trg ali mestice, zvano Tisza-Eslar. Ondi stanuje zraven kristijanov tudi mnogo na pol ponemčenih Judov, ter imajo tam svojo shodnico ali sinagogo. Lani 1. aprila, tedaj 3 dni pred judovskim velikonočnim praznikom, pošlje krščanska žena Andreja Hurija svojo 14letno pa precej doraščeno deklico, Estero po imenu, hčerko vdove Solymosijeve, v bližnjo vas k židovskemu trgovcu po rudečo in modro barvo, da bi v veži napravila lep pojas za veliko noč. Deklica odide ob ½11. uri, govori pojdoč s svojo sestro Sofijo, deklo pri nekem Judu Rosenbergu, kupi ob 11. uri pri trgovci v vasi naročenih barv, hiti domov, govori zopet s sestro še pred 12 uro, odide pa domov vendar ne pride.

Gospodinja išče deklico, prestrašena mati hčerko celi dan, celi teden, celi mesec, vse zastonj. Deklice ni nikder; Judi pa žene tolažijo rekoč: bode se uže najšla. Ob enem pa se raznese glas, da so baje Judi v sinagogi deklico zaklali. Sodnijska preiskava se začne 13. maja 1882. Več Judov je zaprtih; vsi tajijo. Samo jeden ne. Zove se Moric Scharf. Pravi, da so po jutranji službi božji 1. apr. 1882 vsi Judje odšli domov in je hotel on vrata zapreti. Toda 4 Judi mu rečejo, naj še dveri odprte pusti, da zamorejo dalje moliti. Moric jih pusti in gre domov. Med tem pa oča Jožef Scharf skoz okno ugleda deklico Estero in mu jo ukaže pozvati. Pozvana deklica pride v hišo, vzame svetilnike z mize, kakor jej je bilo ukazano, in postavi na omaro, potem pa jo pošlje stari Scharf v sinagogo.

Čez nekaj časa sliši mladi Scharf (Moric) kričanje in 3kratno klicanje na pomoč. Naglo hiti k sinagogi pa najde vrata zaklenjena. Poluka skoz klučensko luknjo in vidi, kako sta Juda Abraham Buksbaum in Leopold Braun ubogo deklico do srajce slečeno k tlam tiščala in Jud Salomon Schwarz jej pa je z nožem vrat prerezal. Judje Buksbaum, Braun in Herman Wollner vzdignejo deklico in Jud Salomon Schwarz podrži rudečo skledo pod vrat, da kri v njo polovi. Na to hiti Moric v očetovo hišo in pove, kar je videl, a tukaj se mu strogo ukaže molčati. Vrhu tega ste še dve ženi krščanski popričale, da ste rečenega dne ob 12 uri čule v sinagogi jokanje in kričanje.

Strahovito tožbo podpira pa še prizadevanje večih Judov sodnijsko preiskavo zmotiti. Jud Amsel Vogel je namreč za 500 fl. najel brodarja Smiloviča, ta pa flosarja Davida Herka, da sta ženskega mrliča po Tisi spravila blizu pobrežja v Tisza-Eslarji, ga ondi v grmovji pustila in razglasila, da je Estera mrtva bila od vode Tise izvržena, bržčas se je vtopila.

Mrliču je s pomočjo neke babure oblekel David Herk pravo obleko Esterino in mu še na levico privezal robec z barvami in pokopal blizu vode.

Sodnijska komisija da mrliča izkopati in mati je takoj spoznala obleko svoje hčeri, da bi pa mrtvo žensko telo bilo njene hčeri, tega ni mogla priznati. Smilovič in Herk sta pa obstala, da sta bila podmitana.

Vsled tega so 4 Judi toženi, da so krščansko deklico Estero zaklali, 5 Judov, da so pri umoru pomagali, 1 Jud in 4 kristijani pa, da so sodnijsko preiskavo z ženskim mrličem hoteli zmotiti.

Pravda vzbuja veliko pozornost! Liberalni listi zvičinoma v judovskih rokah celo reč ali izgovarjajo ali popolnem zamolčijo.

Desterniški.

Digitized by Google

Šolska postava prenarejena.

Celih 14 dnij so se nemški liberalci, očetje novej šolskej postavi, branili na vso moč v državnem zboru zoper potrebne olajšave šolskih bremen kmetskemu ljudstvu v korist. Dali so se podpirati od svojih številnih novin in od vseh svojih prijateljev po mestih, trgih in gradih po časih jako bedastih prošnjah, naj vse ostane, kakor je sedaj.

Nekateri so šli celo kmetskih županov drzno lovit. Toda pri nas so vlovili Okorna v Škofji vasi, Vervego in Pirešicah, Peera v Teharji Maleta v celjskej okolici in nam nepoznanega župana v Obrežji zunaj Ptuja; tudi nek srboritasti baron je beračil pri št. Paulu podpisov.

V državnem zboru samem pa so liberalni poslanci na vse kriplje delali na to, da bi pretrgali zvezo nemških konservativcev, ki so najbolje tirjali šolskih olajšav, s slovenskimi, češkimi, poljskimi in dalmatinskimi poslanci.

Pri tej priliki so se pokazali liberalci kot pravi sovražniki kmetov. Tako je liberalec Eksner bruhal, da so kmeti še vedo negodni, katerim je treba jerobov (se vé nemško-liberalnih) in mora se z njimi ravnati, kakor s šolskimi paglavci.

No, to si naj kmetje zapomnijo, posebno, kedar jim bode zopet celjski Glantschnigg v svojem „Prijatlu“ nemške liberalce hvalisal in v zvezde koval. Nemškemu liberalcu je uže nemški kmet šolsk paglavec in strahonja jeroba potreben, kamoli še slovenski!

Nemški liberalni poslanci so lovili in v svoje mreže vabili zlasti češke in poljske liberalce pa le enega so zvabili, češkega poslanca Tilšerja, katerega pa sedaj vse graja, zakaj je tako svojeglaven, da se je od svojih tovaršev ločil, nemškim liberalcem v koš hopnil in zoper nemške konservativce glasoval, čeravno se imajo Čehi ravno tem zahvaliti, da imajo česko vseučilišče in da so dobili malo odduška.

To je slepa politika. Sicer pa še ta češki svojeglavnež ni mogel zadostno pomagati nemškim liberalcem, ker so drugi poslanci zvesti ostali dosedanjej politiki.

Nekateri konservativnih poslancev so kaj izvrstno povdarjali in dokazivali, kako potrebno da je šole na kmetih drugače urediti, kakor so v mestih, zlasti pa bremena in stroške ljudem zmanjšati. Zavoljo 8letnega celodnevnega šolanja vsaj na papirji so okrajni glavarji tirjali od občin povečanje starih in zidanje novih šolskih poslopij. Cesarja so vsled tega hodili ljudje vedno prosit za podporo. Vkljub temu je kmete še neizmerno plačevanje doletavalo. Mala gornje-avstrijska dežela je samo do sedaj imela 3—3 milijone goldinarjev novega plačila, spodnje-avstrijska 8 milijonov, moravska 6, Češka 12 milijonov; koliko pa Štajerska, to pisatelju še ni znano.

Toliko denarjev so vboge srenje kmetske žrtvovale v slabih letinah od l. 1870 do denešnjega dne! Toda konca bi še ne bilo, ko bi liberalci zmagali.

Pri nas na primer stavijo novo šolo ravno sedaj v Vozenicah za 6000 fl., v Zdolah za 4900 fl., pogorela vas Stonjska bi morala šolo zidati za 5000 fl., če se ne motimo Slovenska vas tudi in pri sv. Ani v Slov. goricah uže več časa ljudi napeljavajo, naj se zraven šole pri farnej cerkvi še nekje druga prizida itd. Temu hoteli so zlasti nemški konservativci v okom priti. No, in posrečilo se jim je. V soboto 29. aprila t. l. bila je sprejeta postava, ki prenareja šolsko postavo od leta 1869 in podaja zlasti kmetskim ljudem veliko jako opravičenih olajšav. Učiteljem se pa ne spremeni čisto nič v dohodkih itd. Le toliko zahteva nova postava, da se morajo učitelji tudi zunaj šole pošteno in vzgledno obnašati. Pridnim učiteljem to gotovo ni na kvar, stariši pa dobijo več zaupanja do šole. Sicer pa še govorimo o tej važnej reči podrobneje. Omenimo le, da tudi Judom zapira ta postava nekoliko poti v krščanske šole.

Za novo postavo je glasovalo 170 poslancev, med njimi tudi vsi slovenski, posebno g. baron Goedel, M. Herman in dr. Vošnjak; nasproti pa je bilo 167 poslancev liberalcev, med njimi mariborski Schmiderer, celjski Foregger, hrastovski Pauer, wildhauški Karneri, borlski Wurmbrand in pragwaldski Hakelberg. Toti liberalni nasprotniki kmetov so propali.

Konservativne zmage veselijo se posebno nemški kmetje in pošiljajo zahvalnice državnemu zboru. Liberalci se pa se vé kislo držijo in jezijo. Tolažijo sami sebe in odpošiljajo zahvalnice najhujšim liberalnim kričačem med poslanci.

Tudi ljudske shode sklicujejo v mestih in snujejo ondi zahvalnice. S tem hočejo nekako ministra Taaffeja plašiti, da nebi nove postave cesarju v podpis predložil, česar se pa nikakor bati ni. Nova postava obvelja vsakako celó v kratkem in bode dobro uplivala na šolstvo, kateremu vsak pametnjak želi vse dobro in blago za otroke, učitelje in starše!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Kako po najnovejših skušnjah treba špargelj zasajati.

Zemlja, na kteri se hoče špargelj pridelovati, mora biti prosta ne preveč v zatišji od poslopij ali drevja. Biti mora najmanj 60 centimetrov globoko rodovitne prsti in poprej

Digitized by Google

se ne sme že špargelj na tem pristoru pridelovan biti.

Vsaksebnost rastlinic med seboj mora iznašati po 60 centimetrov v štirjaščini in pri polaganji se morajo predolge koreninice nekaj nazaj porezati.

Jame, v ktere se rastline posajajo, se naredé po 45 centimetrov globoko in ravno tako široko. V njih sredi se naredi kopičasti griček iz prsti, na ktero se potem rastlina tako posadi, da so njene korenine na vse strani lepo razprostrte in da pridejo 15 centimetrov globoko v zemljo.

Vrh njih se pušča še mala plitva luknja, ki jo gre še le po 4—6 tednih s prstjo popolnoma zasuti, ko so mladike že blizo 60 centimetrov visoke porastle.

Če se sadike že jeseni polagajo, smejo se luknjice brž po posaditvi popolnoma s prstjo zasuti. Gnoj se pri posajanji špargeljna ne sme vpotrebljevati, ker korenine prerade gnjile postanejo.

Leto pozneje, ko se je špargelj posadil, se mu more z raznovrstno trohnobo gnojiti. Zima je za to najbolj pripraven čas.

Brž ko v prvem letu mladike špargeljnove meter visoko porastejo, morajo se na zemljo pripogniti in s kavkeljči k nji pritrditi.

Tako dorastejo poslednji pogonjki za prst debeli, kar celo rastlino močno okrepi. Gnojiti se mu mora vsako leto. Kdor je triletne sadike za posaditev porabil, ta sme že drugo leto po posaditvi najmočnejše mladike za kuhinjo porezavati.

Rano spomladi, predno špargelj še poganjati začne, se mora greda z motiko okopati in prerahljati, treba je le vse pazljivosti, da se mu korenine ne poškodujejo.

Izpita zemlja

II. Kdor si na svojem gospodarstvu mlečne krave redi, ta si jih bode z večim pridom v hlevu redil, kakor pa, če jih bode na pašo gonil. Krave v hlevu držane ne le več in boljšega mleka dajejo, ampak tudi gnoja ne raztrešajo, ki se tako na kupu nabira in potem v porodovitenje na polje in travnike razvozi.

V nekterih slučajih in v vgodnih razmerah se daje zemljišče z podoranjem zelenih poljskih sadežev vzboljšati.

Kjer je to mogoče in se da izpeljati, tam se mora gledati na to, da je tlo vedno z zeleno rastlinsko odejo pokrito. Zato se mora, brž ko je prva zelena odeja podorana, s posetvijo za porast nove skrbeti.

Za zeleno pognojitev so posebno take rastline sposobne, ktere imajo obilno in močnega listovja in kterih seme ni posebno drago.

Povrnitev fosfatov in kalija ni ravno tako lahka stvar. 100 kilo navadnega hlevnega gnoja ima 0·32 kilo kalija v sebi in ravno toliko fosforove kisline. 100 kilo peruanskega guana ali tičjeka ima 2·3 kilo kalija in 13 kil. fosforove kisline, 100 kilo izluženega lesnega pepela 2·5 kilo kalija in 6 kilo fosforove kisline; 100 kilo koščene moke pa 16·2 kilo fosforeve kisline.

Ko bi se kosti lahko razkrojile tako, da bi brž in neposredno kot rastlinska hrana služiti mogle, bile bi jedno najboljših in najcenejših gnojil, s kterimi bi se mogla zemlja s fosfati zopet obogatiti. Ker so pa kosti trde in kamenite, se morajo poprej na kemičnem potu tako spremeniti, da njihove redivne snovi rastlinam brž v hrano služiti morejo.

Če se kosti žgejo, jih je prav lahko razdrobiti in prhke napraviti. Da si pa po tem potu mnogo veliko vrednih tvarin v zgubo gre, vendar pa ima koščeni pepel obilo fosforkislega apna v sebi, okoli 80 odstotkov in sicer v taki podobi, v kteri ga morajo rastline lahko v se vzeti.

Dobro podučen in umen kmetovalec se bode vedno prizadeval vse odpadke v gospodarstvu, ki imajo fosfate, gnjilec ali kali v sebi, svoji zemlji zopet povrniti.

Pepel, zlasti lesni pepel, bi se moral skrbno nabirati in se po onih prostorih raztrošati, ki so posebno kalija potrebne.

Umni kmetovalec mora vedno gledati, da si potrebnih gnjil priskrbi v lastnem gospodarstvu in le izjemama si jih bode od indot nakupoval v na pomoč.

Pri takem nakupovanji bode pa pred vsem na to moral porajtati, da si takih gnojivnih snovi spravi, kterih njegovi zemlji najbolj manjka. Le tak gnoj, ki mu bode snovi, ktere mu manjkajo, povrnil, bode za njega gnoj dobrega kupa. Kterikoli drugi bi ne bil samo drag, ampak denar zanj izdani naravnost zavržen.

Kolikor se kmetovalec s stanjem svoje zemlje bolje soznani, kolikor bolj ve, kaj razni poljski sadeži vsak za se zahteva in kolikor se bolj prizadeva pozvedeti, kteri gnoj je za razne poljske pridelke najtečnejši in izdatnejši, toliko lepših in boljših pridelkov se bode imel veseliti in toliko bolje bode tudi znal vso svojo zemljo pri taki moči obdržati, kakoršna je za vspešne pridelke najbolj prileżna.

Lahko je gospodarstvo v dobrem stanu prevzeti pa v kratkem pokvariti in na nič spraviti. Taki vspehi so slabo spričevalo za kmetovalca. Na nič spravljeno gospodarstvo pa zopet na noge spraviti, to stoji pa veliko potroškov.

Tisti, ki nam zna nič spravljeno gospodarstvo vzboljšati in hasnovito napraviti je velik dobrotnik in zasluži nas vseh iskreno spoštovanje.

Digitized by Google

Sejmi 6. maja Ottersbach 7. maja sv. Lovrenc v puščavi, Središče, Brežice, Reichenburg, 8. maja Na polji.

Dopisi.

Iz Vitanj. (Naš župan) se je v Celjski „nahtvahterci“ tako opiral in opravičeval, da so naši pugarji „plavi“ postali, sam pa bel, kakor sneg, in moder, kakor kralj Salomon. Škoda je samo, da ta „nahtvahterca“ tukaj ne čuva, kajti tedaj bi se gotovo po noči šipe ne pobijale. Pod poprejšnjimi župani se vsaj to ni godilo. Toda poslušajte, kako se naš ubogi župan opravičuje. On pravi, da se je od nekdaj vedno „Pučnik“ in ne „Putschnik“ pisal, in meni, da smo mu mislili s tem brezznačajnost očitati. Toda vprašali bi ga, kdo je ovi „Putschnigg“ iz Vitanj, o kojem je „Graška tetka“ in Celjska „nahtvahterica“ itd, že marsikaj poročala? Ali ste si te ovo ime izmislile? Dalje pravi, da smo mu mislili s tem tudi očitati, da je svoje mišljenje spremenil. Je morda pravo zadel; kajti kolikor je nam znano, je bil nekdaj strasten in zagrizen sovražnik nemčurjev, še bolje pa nemškutarjev. Če bi bil takrat naše nemčurje poznal, bi jih bil že davno pri kosilci pojedel. Kakor ste že zadnjič čitali, je ta ubogi Pučnik pred večimi leti na Celjski gimnaziji študiral, kjer se mu je zavoljo učenja slabo godilo. On pa vse taji ter je naš dopis golo laž in obrekovanje imenoval, kar mu pa ni bilo mogoče dokazati. No, ali si ubogi Jože v nemškem(!) Vitanji že slovenski pozabil? Ti praviš, da smo Ti očitali, da si „vedno“ dvojke in trojke domu nosil. Tega Ti nismo očitali, kajti tedaj bi nikdar ne bil prišel v četrto latinsko šolo. Rekli smo pač, kar še danes trdimo, da si po velikih težavah do četrte latinske šole dospel in da si zaporedoma dvojke in trojke domu nosil. Ali se morebiti ne spominjaš, da si bil večkrat med grajanimi ali lenimi študenti imenovan? Ali se ne spominjaš, da si četrto latinsko šolo ponavljal? Ali se ne spominjaš, da si kot repetent trojko dobil? Poglej vendar program od leta 1871 in videl boš, da si bil kot repetent prvi med tistimi, ki so trojke imeli. In Ti si predrzneš to laž imenovati! A resnično je, če praviš, da si bil l. 1871 bolan in da zarad tega nisi mogel četrte latinske šole „tako dobro dovršiti“, kakor prve tri. Vsi bi mislili, da si po Tvojem govorjenji tudi četrto latinsko šolo dovršil. Ubogi Jože! Ti se sicer lipšaš kakor pav iz Blatne vasi, pa nič ti ne pomaga. Profesorji gotovo niso tako neusmiljeni, da bi učence, če so bolani, izpraševali in jim trojke v spričevala pisali. Ako si bil bolan, bi ne bil mogel šolo obiskovati in tudi ne izpraševan biti. Če bi pa bil rekel, da je temu bila kriva tvoja slaba glava in nekoliko tudi lenoba, bi bil pravo zadel. — Da pa je za učiteljstvo nesposoben bil in da ni nobene učiteljske skušnje napraviti mogel, to je molčè potrdil. Ker pa ni mogel do učiteljske stopnje dospeti, se sedaj hudo jezi, kajti v svoji slepi jezi se nad učitelji srdi. — Dalje pravi, da mu ni bilo treba bogato se oženiti in da bi se lahko tudi drugače preživel. Mi nismo rekli, da se je bogato oženiti moral, ker bi drugače živeti ne mogel Lahko bi živel, toda najbrž bi bil potem plug in motiko poprijeti moral in tudi vozariti iz Konjic do Poličan. — Da smo pa zadnjič resnico poročali, to tudi sam nekoliko prikimava, ker konečno pravi, da se zanaprej za nobeden dopis o njegovi osobi več zmenil ne bo. In čujte kaj naši purgarji porečeje! Že dne 9. aprila t. l. so se županu pismeno izjavili, da se je ta v dopisu, — kojega je še pa le 11. aprila t. l. pisal, — dostojno opravičil in da so ga deloma tudi zarad tega za župana izvolili, ker so ga že od nekdaj poznali. Kako da so že poprej, kakor se je župan opravičeval, in pa razven tega brez dokazov do tega sklepa oziroma izjave prišli, to je nam nerazumljivo. Toda v zadregi si skušajo pomagati, kakor je najbolj mogoče — in če se tudi struna vtrga. A pokazali so s tem, da so se malo učili. —

Iz celjske okolice. (Župan grajan.) Velika večina gg. odbornikov silno obžaluje nesrečno in nepremišljeno postopanje župana Male-ta, ki je podpisal prošnjo do državnega zbora, naj se dozdajšnje trde šolske postave ne spremenijo. To prošnjo so mu gotovo celjski liberalci in nemškutarji napravili. Ob enem izrekajo gg. odborniki hvalo vsem gg. poslancem, ki so v državnem zboru glasovali za spremembo šolske postave. Njihovo izjavo s podpisi vred ponatisnemo prihodnjič. Čudno se nam zdi le to, kako so mogli sicer vrli možaki v celjski okolici takega človeka izvoliti v svojega župana, ki je zmirom navkriž z ogromno večino prebivalstva v celjski okolici. Vprašamo pa tudi: Kako zamore g. Male svoje županstvo še obdržati, ko skoraj vsi odborniki soglasno zdaj že v drugič v javnem pismu obsojujejo njegovo delovanje. Če bi mož le nekoliko doslednosti imel, bi bil moral že davno odstopiti. Tù pa tudi vidimo, kako je treba pri volitvah za take imenitne službe, kakoršne so častne službe občinskih odbornikov in županov previdno. ravnati. V teh zadevah je treba vse osebne ozire puščati na stran; drugače je žalost prepozna. Svetujemo Vam, ljubi možje v celjski okolici, mislite že zdaj na to, koga hočete pri prihodnjih volitvah izbrati v svojega župana. Župan mora biti mož Vašega popolnega zaupanja, ki razmere po Vaši občini dobro pozna; ker ste vsi slovenskega rodù, mora biti vrl Slovenec;

Digitized by Google

ker ste verni sinovi katoliške cerkve, mora tudi biti sam priden katoličan. Kakor sodimo, Vam je posebej še potreba, da imate za župana zanesljivega in neustrašljivega moža, ne pa kakšno šlevo, ki pridno pete liže liberalcem in nemškutarjem, ki ne bo plesal, kakor mu ti žvižgajo. O vseh teh stvareh se je pa treba pogovoriti že davno pred volitvijo, ne še le takrat, kedar se je volitev že začela.

Iz Petrovč pri Celji. (Drzen Jud). Tukaj živimo prav v miru in brez vsakega prepira, izvzemši nekterih hujskačev, kteri mislijo prepir med našim slovenskim ljudstvom delati. Eden najhujših rogoviležev je pa — jud Sonnenberg. Rojen na Hrvatskem, kupil je tukaj rudokope in si je tudi že na noge pomagal. Iz začetka bil je videti čisto pohleven in nedolžen človek, kteri se ni za druzega zmenil, kakor svoj rudokop in tovarno v dober stan spraviti. Tukajšnjim prebivalcem je bil zelo prijazen in kmetom tudi denar posojeval itd. Ko je pa videl, da je več kmetov vže od njega odvisno, začel se je tudi med naše domače stvari mešati in se resnično tudi v občinski odbor spravil. In zdajci je začel svojo rogovilstvo. Naše ljudstvo ni popred od nobene druge stranke (liberalcev) vedelo, a on je vedel tako dobro napeljevati, da je vže celo poprejšnji občinski odbor nekoliko na svoji strani imel, ker, kakor se je pri zadnji volitvi velikoposestnikov v okrajni zastop celjski pokazalo, volil je poprejšnji naš župan — judovsko. Pri zadnji volitvi, lani, smo dobili za župana trdnejšega Slovenca; tudi juda Sonnenberga bi se bili vže radi iznebili, pa prepozno je. Žalibog je preveč kmetov od njega odvisno in kar je kmetov premalo, pomagajo mu njegovi delavci. Jud Sonnenberg drugače svoje delavce slabo plačuje, v dokaz temu, da ko se je pred nekoliko časom ena tovarna pri Vranskem odprla, odšli so mu skoraj vsi delavci. Ali kedar pride dan volitve, nažene svoje delavce, kolikor jih ima volilno pravico na volišče, jim plača kakor da bi celi dan delali, in še pijače jim kupi. Naša občina ima svoj uradni pečat z nemškim in slovenskim napisom. A jud Sonnenberg, akoravno dobro hrvatsko govori, ne more videti zraven nemškega napisa tudi slovenskega. Dal je toraj uradni pečat s samo nemškim napisom na svoje stroške napraviti, ter občini podaril s tem, naj sedanji nemško-slovenski opusti. A naš občinski odbor je toliko naroden, da je gnjusobno to ponudbo odločno odbil, ter judovski pečat v kot vrgel, kjer zdaj plesni. O.

Iz Rečice pri Mozirji. (Požarno društvo — pevski zbor.) Naša požarna bramba šteje do zdaj 50 izvrševalnih in 18 podpornih udov. Društvo napreduje vse prav veselo, želeti je, da tudi zanaprej vse na dozdajnej dobrej stopnji ostane. Z našim mladim društvom zjedinjen pa je tudi možki pevski zbor pod vrlim vodstvom tukajšnjega organista g. Šef-a. Pri njem se tukajšnje mlade deloma jako izvrstne moči v petji vadijo, ter so nas vže mnogokrat s svojim izurjenim petjem naših milih slovenskih pesnij razveseljevali. Le tako naprej, in došli bodemo kmalo druge naše sosedne kraje, za kterimi smo do zdaj precej zaostali.

Iz Maribora. (Razne novosti). Novi naš okrajni glavar je nekov baron Hein. Zna li kaj slovenski ali ne, to bodo naši slovenski župani kmalo vedeli praviti. — V šolske zadeve kmetov vtikajo se naši liberalci zaporedoma in ne privoščijo tem nobenih polajšav. Mestni zastop je toraj prošnjo poslal zoper prenarejanje šolske postave, no, hvala Bogu zastonj. — Znani Gassmajer ima 19. maja den pred celjsko sodnijo zaradi odrtije. Dobro bilo bi, ko bi še nekatere babe prijeli in tistega deda, ki ima zakotno zastavnico in ljudi grdo odirajo. Varujte se, Slovenci teh grabljivcev! — V graškem predmestji so podrli znano pokvečeno poslopje: „Erzherrzogliche Kellerei, in stavijo tam lep hram. — Prilično zadnjih volitev so liberalni kričači volilcem obetali, kako bodo pri sv. Jožefu most stavili, v Melji brod delali, dekliško šolo zidali. Sedaj pa, ko njihovi izvoljenci na rotovži čepijo, pa je vse tiho. Volilci se pa lehko obrišejo. — Godbo našega 47. regimenta povsod hvalijo, da je izvrstna.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Za cesarjevo potovanje na Štajersko in Kranjsko je črtež objavljen. Cesar pridejo na Štajersko dné 1. na Kranjsko pa 11. julija. Povsod se delajo priprave za dostojni sprejem; tudi Slovenci se veselijo cesarjevega prihoda. — Pruski princ Viljem, sin nemškega cesarjeviča, obiskal je našega cesarja in se podal ž njim na lov divjih petelinov na gornjem Štajerskem. — Državni zbor sklene dné 9. maja svoje delovanje do jeseni. Sedaj ima brambovsko postavo v obravnavi, ktera namerava število brambovcev pomnožiti. Naši poslanci te postave niso kaj veseli in bi jo najrajše zavrgli. Toda z ozirom na prajzovske Nemce, ki se čedalje huje orožajo, skoraj ni mogoče s številom pri vojaštvu zaostajati. Ko bi šolska postava bila propala, položili bi nemški konservativci pod vodstvom knezov Liechtensteinov poslanstva in odšli domov. Tako bi pa nemški liberalci dobili večino in potem joj Slovanem, posebno nam Slovencem, pa tudi sploh vsem kmetom. Srditi liberalci bi kar razsajali, ministerstvo Taffejevo bi odpravili, ali Taffe bi moral državni zbor razpustiti in pričela bi se volilna borba. Vse to se je srečno odbilo. Nemški liberalci se naj zopet

Digitized by Google

v potrpljivosti vadijo, katere še ne poznajo tako, kakor od njih 20 let tlačeni narodi avstrijski. — Na Českem in Kranjskem nadejajo se, da bodo še ta mesec nove volitve za deželne zbore, v Gališkem so uže razpisane. — V ogerskem državnem zboru skušajo poslanci v okom priti strahovitim krivicam in sitnostim, ki se ondi godijo pri iztirjevanji davka; minister grof Radaj nasvetuje za ogerske brambovce ustanoviti veliko vojaško učilišče ali akademijo, kder se bodo novi oficirji izobrazovali. — Dalmatinski namestnik baron Jovanovič vleče na nemško uradovanje. Nedavno je 7 Hrovatov prisegalo nemški, ko so nastopili finančno službo. Dva izmed njih ne umeta nič nemški in toraj ne vesta, kaj sta prisegala. Nekdaj se je Hrovatom v takih slučajih italijanski uradovalo, sedaj pa nemški, le v domačem hrovatskem jeziku ne. Kako so Hrovati s tem zadovoljni, to si lahko domislimo.

Vnanje države. Zavoljo zveze med Nemčijo Italijo in Avstrijo še je zmerom dosti govorjenja in pisanja. Sedaj pravijo, da hoče Bismark še Turka, Rusa, Šveda in Španijolca pridobiti in potem Francoze posiliti, da zmanjšajo število svojih vojakov in nehajo orožati se. Pravi, da Nemci le zavoljo Francozov toliko trpijo in plačujejo za vojaštvo; ko bi Francozom orožje se pobralo, bi tudi drugi leži dihali in bi lehko število svojih vojakov in plačilo za nje zmanjšali in tako dače znižali. Toda Francozi pravijo, da je Bismark največ kriv velikim vojaškim stroškom. Če mu je resnica, naj pa sam prvi položi meč in drugi potem ga lehko posnemajo, drugače pa ne. — Nemški državni zbor je vendar enkrat sklenol katoliškej Cerkvi sovražne postave izpremeniti brž, ko bodo dogovori ministrov s papežem dokončani. — Ruski car imenoval je vsled porazumljenja s papežem novega nadškofa Varšavskega in Mohilevskega in več novih škofov. Popjel je nadškof v Varšavi, Hitrovo v Mohiljevu; sledniji je škof prvostolnik vsem ruskim katoličanom. Car in carica pripeljata se h kronanju v Moskvo dne 21. maja. — Rumunska vlada žuga vse uradnike tujce iztirati, če se v 3 mesecih ne naučijo rumunski. — Francoska vlada sme sedaj obresti od državnega dolga znižati. Tako se prihrani 70 milijonov frankov. V Azijo, v Tonkin poslali so Francozi več tisoč vojakov, ker je nastala vojska z Anamskim vladarjem, ki hoče deželo Tonkinsko vzeti. — V Egiptu so se prilično velikonočnih praznikov Grki in mohamedanski Arabi v mestu Port-Saidu sprli in prišlo je do krvi prelivanja. Angleški vojaki in mornarji so razburjene ljudi komaj pomirili. — Krivi prerok Mohdi v Afriki si je zopet pomogel ter nabral dokaj vojakov. Z njimi je Egipčane užugal in stoji blizu Hartuma.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec)

(Dalje.)

IV. Bilo je hudo, če se je v eni ali drugi hiši oglasila kuga in je temu ali unemu izmed domačih vzela življenje; — pa to je bila le drobna kapljica britkosti za posamezne kraje. Ali morje grenkobe in nepopisljive žalosti se je razlilo mahoma črez vso deželo, če je morivka začela obhajati svojo žetev in je — enako koscu na travniku kosila brez vsega razločka in usmiljenja. Groza obhaja človeka, ako čita, da so po nekterih vesnicah v kratkem času pomerli vsi ljudje. Črez vse ginljive prizore nam razvijajo zapisniki iz kužne dobe.

Kamor je človek pogledal, videl je ležati bolnike in umerle. S krampi in vilami so po mestnih ulicah vlačili merliče in nje nalagali na kola. Semtertje so med nje zmetali tudi žive in nje zakopali z mrtvimi vred. In med tem ko najeti pogrebniki očeta črez prag vlečejo, umira v hiši mati, majhno dete pa v zibeli joka. Koliko je tako revče moralo semtertje prestati, preden so se našli dobri ljudje, ki so ga k sebi vzeli in za-nj ljubeznjivo skrbeli. Večidel je pa moralo od glada konca vzeti, ker se za-nj ni nikdo zmenil.

Strah pred kugo je vničil vse sočutje in in raztrgal vezi prijateljstva in ljubezni. Vsakdo je skrbel le za se; kako se godi ravenčloveku, za to mu je bilo malo mar. Okuženega se je vse balo, vse je bežalo pred njim. Starši so zapuščali svoje otroke, sinovi in hčere pa lastne roditelje. Mož se ni zmenil za bolno ženo in ta ne za moža; — tudi prijatelj se je svojega okuženega prijatelja daleko ognil, da bi ne nalezel od njega kuge.

Žalostno je sicer to, pa ne smemo se čuditi, vsaj je tako zavkazevala postava. „Ogni se prej ko mogoče napadenega od kuge in beži iz okužene hiše“, — tako je bilo zapovedano v cesarjevem imenu. Tudi zdravniki so ravno to priporočevali. Zato je prosto ljudstvo navadno reklo: „Se prikaže kuga v bližini, kupi si par močnih črevljev in beži tako dolgo, da bodo podplati raztrgani.“

Kdor je le mogel, je prej ko mogoče tudi bežal iz okuženega kraja. Prvi so jo plemenitaši in vitezi pobrisali; šli so v zdrave kraje ali pa so se zaprli v svoje trdne gradove. Enako so storili tudi premožni meščani, ki so na deželi imeli vinograde in pristave. Po mestih so ostali samo ubogi rokodelci, ki so bili navezani na svoje delo. O kako žalostno je bilo teh stanje! Če bi njim bila prizanesla tudi kuga, so se imeli pa z lakoto boriti, ker so odšli premožni ljudje, pri kterih so do sedaj imeli za-

Digitized by Google

služek in življenje. Plemenitašem je bilo sicer strogo zapovedano, preskrbovati uboge ljudi s potrebnim živežem, pa prevzetni bogataši so se malo brigali za cesarske ukaze sploh, veliko manj še pa za take. Zgodovina nam vé povedati od trdosrčnih grajščakov, ki so streljali iz svojih bivališč, če se je bližal kak revež prosit milodarov.

Nič pa za verne prebivalce, posebno za one na deželi, ni bilo tako žalostno, kakor to, da se v okuženih krajih ni smela obhajati javna služba božja in da ondot ni smel nihče v cerkev zahajali. Za okužene je bil nastavljen poseben duhovnik, ki pa z zdravimi ni smel občevati. Ta je obiskoval bolne in njim delil zakramente umirajočih. Da bi se okuženih ne dotikal s telesom in ne nalezel smrtne bolezni, je bolnike mazilil s palčico, ki je na enem konci bila omotana s pamvolo; sv. hostijo mu je pa dal zavžiti v dolgi srebrni žlici. Pa pri vsem tem je mnogo dušnih pastirjev zbolelo in postalo žrtev svojega poklica.

Večina ljudstva je spoznala kugo kot kazen božjo za grehe človeka. Med take grehe šteje sv. pismo pred vsem bogokletstvo in zaničevanje božje službe. Zaradi teh pregreh je Bog poslal kugo v Senaheribovo armado in v kratkem času je umrlo 185.000 vojščakov.*) Tudi nečistost in prešestovanje je že v stari zavezi kaznoval Bog nekterekrati s kugo.**) Zato so cerkvene in posvetne oblastnije spominjale ljudstvo, naj pusti grešno življenje in dela pokoro. Gospodarjem se je ostro zapovedalo gledati na to, da se v njihovi hiši ne bo Bog žalil z bogokletsvom, nečistostjo, pijančevanjem, igranjem in zanemarjenjem božje službe. Tudi pridigarji so morali to ljudem na srce polagati in ljudstvo opominjati k molitvi in pokori. Skoraj povsod so se za časa kuge obhajale molitvene ure pred sv. rešnjim Telesom in slovesne procesije k romarskim cerkvam. Tudi obljub se je v tem času mnogo storilo, vsled kterih je bilo postavljenih več cerkev, kapel in „pildov“ in vpeljanih mnogo hvale vrednih pobožnosti. Posebno radi pa so se kristjani obračali k nekterim svetnikom, da bi pri Bogu za njih prosili. In zaupanje jih ni goljufalo; — mnogokrat je Bog na priprošnjo svetnikov kugo ustavil. Ovi svetniki so zanaprej veljali kot kužni patroni.

(Dalje prih.)

Smešnica 18. Nekdo, ki je bil hudo na čutnicah bolan, pride k zdravniku. Ta ga pusti tri dni, vsak dan po trikrat iz neke sklenice (flašice), ki je bila s homeopatičnim zdravilom napoljena, vohati. Ker pa bolniku ni tretji dan odleglo, vpraša ta uže nevoljen za račun. Zdravnik zaračuni 5 fl. Bolnik potegne mošnjo iz žepa, vzame iz nje petak, ter ga zdravniku pomoli pod nos, rekoč: „Zdaj še vi vohajte!“ Na to vtakne petak zopet v mošnjo nazaj ter odide mirno, kakor da je svoj dolg poplačal.

*) IV. kralj. 19.
**) IV. Moz. 24 in Ecch. 33,.

Razne stvari.

(Svitli cesar) pridejo 1. julija v Gradec, 6. v Hollenegg, 9. ob 8½ uri od Feldbaha v Gleichenberg, ob 10½ v Radgono, 1½ v Strass. 4½ v Spielfeld, 5½ v Maribor. Dne 10. jul. ogledajo tukaj ob 6½ vojake, 9½ bode sprejem razne gospode in deputacij, 10½ ogledovanje mesta, 12½ odpotovanje v Hajdino, ondi ob 1½ ogledovanje 4. bataljona 87. regimenta, potem delanje mosta čez Dravo po pijonirjih, obiskovanje mesta, ob 4. uri odhod nad Poličane, ob 6. prihod v Slatino; dne 11. jul. ogledovanje Slatine, 8. uri odhod, 10½ prihod v Celje, ogledovanje vojakov in mesta, 12½ odhod, 1½ prihod v Trbovlje, ogledovanje kraja, 3. uri odhod v Ljubljano.

(Svitli cesar) so šolskim sestram v Mariboru podarili 1500 fl. za stavljenje nove cerkvice, požarnej straži v Gornjej Radgoni pa 100 in za zvonik pri sv. Martinu v Rož. dolini 200 fl.

(Dijaškemu semeništču) je daroval za ustanovo č. g. Seb. Magdič, župnik v pokoji 1000 fl., č. g. Matija Fric, dekan pri Veliki nedelji 20 fl. Bog plati!

(Ljutomerska okrajna posojilnica) ima v pondeljek 14. majnika t. l. v šolskem poslopji v Ljutomeru ob 8. uri predpoldnem občni zbor. Dnevni red: 1. račun za l. 1882. z določilom o letnem pridobičku in odvezi načelništva zastran tega računa; 2. izločitev društvenikov, ki društvenih pravil ne izpolnjujejo, 3. nadomeščenje 5 udov nadzornega svetovalstva, 4. volitev 3 udov v cenilno komisijo.

(Slovenska Matica) udom svojim naznanja: Po pravilih Slovenske Matice plačujejo družniki v prvi polovici vsakega leta — naprej, da se njih imena natisnejo v Imeniku in da prejmejo potem knjige. V treh, štirih mescih bode Matica razpošiljala svoje knjige za l. 1882 in 1883 skupaj in tako nadomestí, kar je doslej zamudila; zahtéva se pa, da tudi njeni udje storijo svojo dolžnost, in sklenjeno je, da Imenika ne dobí, kdor ni plačal že za leto 1883. Da se torej Imenik prav sestavi in knjige oddájo le resničnim družbenikom, prosijo se po tej javni poti ter vabijo poverjeniki in drugi, naj pošljejo svoje doneske vsi, kteri jih še niso za leto 1882, pa tudi za leto 1883 vsaj do 15. junija t. l., da Matica dospé tako do svojega pravega.

(Spremembe v Lavant. škofiji). Iz bele Ljubljane poizvemo, da so prestavljeni čč. gg. kaplani: Pol v Ljutomer, Frece v Ponkvo in Jurkovič v Šmarten pri Slov. Gradci.

Digitized by Google

(Na Vuhredu) bo stala nova cerkev 18000 fl. od katerih je nekatere na-se vzel g. Pahernik.

(Profesorsko skušnjo) napravil je na Dunaji naš rojak g. Matej Suhač.

(G. Kinart) prejšnji obrist reg. štev. 47. postal je general.

(Sv. birmanje v Lembahu) bo na binkoštni pondeljek.

(Pri sv. Frančišku) pri Gornjem gradu je blagoslovlje novih zvonov danes 3. maja.

(Narodne biblioteke) izišel je 3. zvezek v Rudolfovem pri g. Krajeci in velja 15 kr.

Loterijne številke:

V Trstu 28. aprila 1883: 37, 77, 23, 52, 61.
V Linci „ „ 53, 80, 84, 87, 40.

Prihodnje srečkanje: 12. maja 1883.

Naznanilo.

Podpisano oskrbništvo ima okoli 800 centov merve po ceni fl. 1.— do fl. 1.50 na prodaj, dokler zaloga ne poide.

Knez. škof. oskrbništvo v Gornjem gradu.

Ključe na prodaj

za rožjenico, laški risling (Wählschrissling) 1000 za 1 goldinar, ima

Jakob Štiftar,
v Presberg-u pošta Radkersburg.

GLASOVIR skoraj čisto nov, proda se iz proste roke. — Napravljen je po najnovejšem sistemu in ima $6^3/_4$ oktav. — Stal je 230 fl., a nekoliko se v ceni prijenja. 2—2

1—2 **Učenec za trgovstvo.**

Deček z dobrimi šolskimi spričevali se v moji prodajalnici mešanega blaga takoj vzame za učenca.

J. Wagner,
tergovec v Šmariji (Erlachstein).

Franc Veršec,
c. k. notar v Sevnici
je odprl svojo kancelijo.

1-2

Zahvala.

Prečestitemu gosp. župniku Fišer iz Svičine, ki so mrtvaška opravila za našim nam nepozabljivim sinkom brezplačno izvršili in prečestitemu gospodu župniku Šinko, ki za zvonenje po umrlem ne zahtevajo plače, izreka se s tem presrčna zahvala.

Pri Gornji št. Jungerti dne 25. aprila 1883.

Janez Weixl,
učitelj in organist.

Važno za gospodinje!

Dovoljujem si naznaniti, da izdelujem **prte za kavo in na mize** ter **prtiče brez šiva.** Sprejemam tudi naročila za vso to stroko zadevajoča dela in blago.

Z odličnim spoštovanjem

Štefan Čečko,
3—3 tkalec v Vojniku pri Celji.

3—3 **V najem se da ali proda**

le kakemu umirovljenemu duhovniku ali zdravniku pod čisto lehkimi pogoji hiša blizu farne cerkve s 5 sobami, 3 kuhnjami, 2 kletima in živinskimi hlevi. Zraven je tudi studenec z dobro vodo, $1^1/_2$ orala njiv, $^1/_2$ orala goric in dosti sadovnega drevja. Cena 1250 fl., pa polovica lehko na posestvu vknjižena ostane. Več se izve pri opravništvu „Slov. Gospodarja“.

Knjigovezar v Slov. Bistrici.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občestvu na znanje, da sem s 1. majem t. l. v Slov. Bistrici v šolskej ulici pričel

knjigovezarstvo.

Prizadeval si bodem vsem naročilom dobro ustrezati.

Ob enem naznanjam, da so pri meni dobiti razne šolske knjige, risanke itd. dalje razni molitveniki, pobožne podobe, moleki in naposled tiskovine za cerkvene in občinske urade, nemške in slovenske.

J. Bastijančič,
1—3 knjigovezar.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 19. V Mariboru 10. maja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ljubljeni svitli naš cesar pridejo zopet na Slovensko.

Kakor so lani svitli naš cesar obiskali tudi slovenske kraje na Koroškem, Goriškem in v Primorji, tako osrečijo letos Slovence s svojo preuzvišeno navzočnostjo na Štajerskem in Kranjskem. Dnevi so uže določeni in objavljeni. Povsod se toraj Slovenci zamorejo primerno in dostojno pripravljati.

Uže večkrat so preuzvišeni vladarji iz hiše habsburške obiskali slovenske pokrajine, pa nobenokrat niso Slovenci dobili takšne prilike kot dobro zastopan narod stopiti pred cesarja, kakor sedaj. V prvej vrsti za velevažni korak naprej gre vsa čast in hvala krepkim Slovencem kranjskim. Ti so iz kmetov uže prodrli v mesta in tukaj nemškutarje in nemčurje potisnoli v zasluženi kot. Bela Ljubljana, središče in srce Slovenstva, ima 30 Slovencev v mestnem zastopu, a nobenega Nemca. Slovenski župan pozdravi cesarja v belej Ljubljani. To dela čast in veselje vsem Slovencem.

To pa ni vse! Bela Ljubljana se na prihod cesarjev še tem radostneje pripravlja, ker jej bode dano, tudi deželni odbor in deželni zbor narodno-slovenski v svojem ozidji videti in cesarja pričakovati. Kajti še ta mesec se razpusti nemčurski, nemškutarski deželni zbor. Nove volitve podajo kranjskemu deželnemu zboru narodno, slovensko večino nazaj. V imenu slovenske Kranjske bodo Slovenci pozdravljali cesarja. To še ni bilo, kar svet stoji.

Menje srečni smo štajerski Slovenci. Priklenjeni večini nemških prebivalcev moramo uže nazaj stopiti pred Nemci. V deželnem odboru je naš poslanec g. Herman edini, ki nas tam zastopa.

Mest imamo več na slovenskem Štajerskem pa v vseh prevlada Nemec ali nemškutar. Celje in Bistrica imata nemškega župana Nekermana in Formacherja, Maribor, Ptuj, Slov. Gradec pa nemškutarje: Duhača, Rodošeka, Tomšeka.

Če smo toraj tukaj morebiti čisto nemško dobo uže prestali, moti nas vendar še nemškutarska bersa. Vrhu tega ob celej cesarjevej poti pri nas narodnega trga ni nobenega. Vendar vse te še nepremagane sitnobe nas ne morejo in ne smejo plašiti. Storimo, kolikor in kakor moremo. No, in nekaj smo uže storili.

Najprvlje je III. občni zbor Slovenskega društva v Šoštanji štajerske Slovence pozival, da se na dostojni sprejem svitlega cesarja pripravljajo.

V Mariboru, Celji, Ptuji, Ljutomeru, Ormoži, Rogaci, Slov. Gradci itd. so uplivni gospodje uže naprošeni, da vzamejo reč v roke. Tudi ni dvomiti, da še duhovne in svetne oblasti eno drugo zaukažejo. Zato hočemo le nekoliko nasvetov ponuditi na izbiro.

Dne 9. julija t. l. pridejo svitli cesar v Radgono. Slovencem ljutomerskega in gornjeradgonskega kaže tje iti cesarja pozdravljat. Kaj lepo bilo bi, ko bi vrli tamošnji kmetje zajahali svoje krasne konje in kakor l. 1853. v Mariboru tudi v Radgoni se prikazali v številnej trumi z bojami in zastavami okinčanih jezdecev, t. j. napravili lep banderij. Ni dvomiti, da je to zopet mogoče in bi služilo tamošnjim Slovencem v veliko čast.

Dne 9. julija ob 5. uri prilično pridejo svitli cesar med Spielfeldom in št. Iljem prvič na slovensko zemljo. V tem trenutku bi kazalo, da zazvonijo povsod zvonovi in zagromijo možnarji, ob železnici pa zadonijo krepki živijoklici.

Cesar se bodo, kakor lani na Moravskem, povsod po malem vozili; bržčas pri vsakej štaciji saj na stopnice izstopili iz vagona. Zato kaže, da se pri vsakej štaciji zbere ljudstvo z duhovniki in župani in pozdravi blagega vladarja.

Za dostojno okinčanje štacije, bližnjih hiš, za zastave, za strelbo se pa mora vse o pravem času skrbeti.

Tako pozdravljanje se naj priredi ob celej

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

južnej železnici, koder se bodo cesar vozili. Iz Slov. Gradca, iz Savinjske in Šaleške doline poročajo, da nameravajo tudi tam na konjih z banderijem iti v Celje. Izvrstno!

Svitli cesar prenočijo v Slatini. Tam kaže, da se pevci zberejo in cesarju zapojejo podoknico, kakor so to storili lani primorski Slovenci pred gradom Miramar v najvišjo zadovoljnost in pohvalo od cesarja, cesarice, cesarjeviča itd.

Slovenci se imamo zraven Bogu in narodnim možem najbolje zahvaliti cesarskej rodbini habsburškej, da še smo. Pod drugo dinastijo bi bili uže ponemčeni. Zlasti pa smo napredovali pod svitlim cesarjem Francem Jožefom. Postali smo vsem drugim jednakopraven narod v Avstriji. Vrhu tega so naše cerkve, naše šole, naši nesrečneži dobili mnogo dobrot od sedanjega cesarja. Zato se spodobi, da ga hvaležno, navdušeno sprejmemo in mu javno pokažemo svojo najponižnejšo zahvalo in najzvestejšo udanost. Desterniški.

Zakaj nemški liberalci cesarja Jožefa častijo.

Binkoštne praznike zbobnjajo tudi ptujski liberalci in nemškutarji kolikor mogoče ljudij, da počastijo cesarja Jožefa in mu postavijo spomenik. Vabijo tudi Slovence, posebno kmete k svečanosti. To nam daje dolžnost javno rešiti vprašanje, zakaj nemški liberalci nikder drugod na Štajerskem, kakor ravno v Mariboru, Celji in Ptuji naenkrat za uže pred blizu 100 leti pokopanega cesarja Jožefa toliko gorijo?

Uzroki so deloma zgodovinski, zvečinoma pa politični.

Cesar Jožef vladaril je po Mariji Tereziji 20 let. On ni bil avstrijanski, ampak nemški cesar. Pri nas je bil samo ogerski, češki itd. kralj, štajerskih vojvoda, se pa sploh obnašal kakor nemški cesar. Zato je pravice deželam hotel odpraviti in sploh vse ponemčiti ter nemško cesarstvo iz nova povečati, in ukrepiti. Ali to mu je spodletelo. Na Ogerskem je začelo hudo vreti in bogato Belgijo je zgubil, ker so se prebivalci spuntali. Bil je prisiljen preklicati svoje ukaze. Naše dežele, naši narodi niso hoteli se dati ponemčiti in so od tiste dobe skušali popolnem odtrgati se od nemško-rimskega cesarstva. To se je tudi polagoma res zgodilo. L. 1804 je cesar Franc se proglasil za prvega avstrijanskega cesarja. L. 1848 so liberalni nemški puntarji škilili v nemški Frankfurt pa l. 1866 je Avstrija bila od Nemčije popolnem izločena in l. 1870 nastalo je novo nemško cesarstvo pod prajzovskim kraljem in njegovim Bismarkom. Namere cesarja Jožefa gledé na nemško cesarstvo so toraj v 100 letih popolnem zastarele.

Mi nimamo v nemškem „Reichu“ ničesar iskati, mi imamo svojega avstrijskega cesarja. Avstrija je za se cesarstvo, kder ne gre, da bi eden jezik vse druge zatiroval. Vsi narodi, vsi jeziki so sedaj jednakopravni. Vsem se morajo narodne pravice privoščiti, da bodo vsi zadovoljni in srečni državljani pod milim žezlom avstrijanskega, od vseh narodov ljubljenega cesarja Franca Jožefa.

Ali to nemškim liberalcem v glavo ne gre. Dvajset let so smeli gospodariti in nemčiti pa ni šlo, čeravno so z Magyari se pogodili in Avstrijo razklali na dvoje. Pri zadnjih volitvah so propali in cesar so pozvali ministre, ki ne uganjajo več samo nemške politike, ampak postopajo kot avstrijanski politikarji, ter si prizadevajo ne samo Nemcem, ampak tudi Slovanom, t.j. Čehom, Slovencem, Poljakom, Rusincem, Hrvatom pomagati do narodnih pravic. Nemškim konservativcem je to prav; nemškim liberalcem pa ne. Ti se strastno upirajo. V svojej obupnosti, ker nič ne opravijo, so uže tako neumni, da nekateri celo v nemški „Reich“ škilijo, Bismarka na pomoč kličejo in tukaj pri nas delajo za nemštvo.

Ker je pa takšno delovanje vendar časih nevarno ter bi kakšnega kričača lehko kot veleizdajalca v luknjo spravilo, zato si skušajo pomagati s svečanostmi in shodi, ki so na videž nedolžni in postavno še ne prepovedani. No, in kedar so skupaj, tedaj pa gorijo, govorijo, pojejo in pijeje za nemštvo. Časih so tako drzni, da razobešajo puntarske nemške zastave; črno-rudeče-žolte. Zgodi se tudi, da marsikateri neprevidnež preveč izpove, kakor nedavno na Dunaji dijak Pernstorfer, ki je nemškemu cesarju in Bismarku napival, a našo cesarsko rodbino žalil in dobil na 2 meseca sedeža v luknji.

Takšna na videž nedolžna igrača so cesar Jožefove svečanosti. One se nemškim liberalcem le priložnosti, da svoje neumne politične sanjarije leži med svet spravljajo, in zoper sedanjo ministerstvo ropotajo, sami sebe tolažijo z ozirom in pozivljanjem na nemškega cesarja Jožefa. Ali še nekaj jih pri teh svečanostih navdušuje. Cesar Jožef je namreč freimaurerjem dal svobodno shajati se, kar je bilo poprej in poznej prepovedano.

Tudi časnikarjem je dal svobodo pisati, kar so hoteli, zlasti zoper duhovenstvo, menihe, sv. Cerkvo. Naposled je še cesar Jožef veliko samostanov zatrl, menihov razgnal, božja pota prepovedal itd. sploh marsikaj sv. Cerkvi neprijetnega ukazal. To pa so po mislih liberalcev silno velike zasluge, gotovo 100krat večje od onih za kmete, katerim je tlako in raboto polajšal, kajti odpravil nje ni popolnem. Spomin v neprilike zoper sv. Cerkvo, na freimaursko in tiskovno svobodo, na nemškovalne namere

Digitized by Google

cesarja Jožefa, to navdušuje še zdaj naše nemške liberalce.

Zato smo v Mariboru in Celji slišali udrihati po duhovenstvu in hvalisati nemštvo, gledali smo povsod kako so cesarske zastave se morale skrivati pred puntarskimi. Zato tudi v Ptuji drugače ne bo. Tudi tam se bode šopirila freimaurersko-liberalno-nemška predrznost in žalila verno, avstrijansko-domoljubno slovensko ljudstvo.

S svojim navidežnim hvalisanjem cesar Jožefove politike, grajali bodo sedanjo narodom in Cerkvi pravično vlado. Zato pa mislimo, da ne more nihče zraven biti od Slovencev, kateri avstrijskega cesarja više ljubi, kakor nemškega, ter svoj slovenski dom in sv. Cerkvo spoštuje. Od Slovencev zamorejo le takšni zraven biti, kakoršen je po nemških novinah poznani doktor Hinterič. Desterniški.

Gospodarske stvari.

Kako je cepiti drevesa za skorjo.

Sedaj je čas cepiti samorašče ali pa iz lesa v boljšo zemljo presajene divjake. Navadno se taka drevesa cepijo po načinu, kakor so nas starejši ljudje učili. Drevo se namreč po sredi prekolje in v ta precep ali sklad vtaknejo se žlahtni cepiči. Kdor tako cepi, sicer prav stori, kajti je bolje, da se divjaki vže kakorkoli požlahtnijo, nego, da bi tako ostali.

Vendar se pa drevo pri cepljenji v sklad silno rani, kajti vsekajo se mu rane jako globoke. Zato začne drevo, katero se je precepilo, posebno ako se ni prijelo, po sredi črneti in trohneti, in če ga hočeš drugo leto zopet cepiti, moraš ga jako nizko odrezati, preden ti je les svež in zdrav. Dostikrat se pa tudi zgodi, da tako velike rane drevo popolnem ukončajo.

Pri vsem tem je cepljenje v sklad jako težavno. Treba je močnega noža, zagozd in drugih priprav, da je mogoče drevo preklati in cepiče lepo vanj spraviti.

Glavno načelo pri vseh načinih cepljenja pa je: manjša ko je rana tem lepše in hitreje zaraste. Zato bi bilo svetovati, da bi se opustilo cepljenje v precep, ter bi se mesto njega cepilo rajše za skorjo.

Cepljenje za skorjo se že zato priporoča, ker se leži hitreje in ročneje opravlja, drevo se ne rani tako hudo. ter se tudi rajše prime in popred zaraste.

Ako misliš cepiti za skorjo, odžagaj drevo ravno tako, kakor če cepiš v sklad; z nožem pa divjaka na vrhu nekoliko ogladi.

Cepič se vreže na sedlo, najpopred navpik proti strženu, potem pa poševno proti koncu. Rez na cepiči bodi 3—4 cm. dolga. Zunaj ob krajeh se zgornja rujava skornja nekoliko odstrani.

Tako pripravljeni cepiči, se porinejo za skorjo, katera se na enem ali dveh mestih, kakor je divjak debel, od zgoraj navzdoli do lesa prereže. Rane, koder ležé cepici, se zamažejo z voskom, na kar se ovije s papirjem in z vrvico prav trdno poveže. Sedaj se tudi divjak na vrhu prav pazljivo z voskom zamaže.

Cepičem se pusté le 2 ali 3 oke, nikdar več. Čisto napačno je toraj cele šibe vtikati v divjak. Tak cepič poganja, oko se prime, na vseh očesih, in navadno vse mladike ostanejo slabe in tanke, ker prvo leto pomanjkuje še živeža za toliko ok. Če pa čepič le na enem ali dveh očesih poganja, so te mladike toliko krepkejše in lepše.

Da si toraj nimamo nič proti temu, če kdo noče opustiti stare navade ter rajši cepi v precep, tako bi vendar svetovali, da bi vsak vsaj poskusil tudi za skorjo cepiti.

Če mu ta način ne bode dopadal, bodi mu, naj toraj tudi še zanaprej drevesa kolje. Lahko pa vsakega zagotovim, da mu, ako cepi za škorjo, ne izostane drevo. Se ve da je gledati, da cepiči niso presuhi, da nimajo zgrbančene skorje, da so lepo in gladko vrezani, in kar je posebno imenitno, da se dovolj trdno poveže. Ta vez se drevesu, kedar so cepiči pet dolgih mladik pognali, odveže, papir pa se pusti.

Cepi se pa za skorjo, kedar je drevje že toliko muževno, da se skorja z lahka da odlupiti. Nič pa ne dé, ako so drevesa že listja pognala.

Najpopred bi se pač ljudje tega tako lahkega načina cepiti drevesa poprijeli, ako bi jim učitelji ali pa duhovniki to praktično pokazali.

Ljudje se trdno držé starih navad; opusté jih le takrat, ako se jim po skušnji kaže vidni uspeh. Zgodi se pa tudi, da marsikomu, če tudi skusi, prvokrat spodleti, večjidel zato, ker ni dobro umel, kar je bral, ter toraj tudi ni prav napravil; potem pa tudi zgubi vse veselje do takih novotarij.

Na nekaj moram še opozoriti. Povsod, kjer ogledujem cepljena drevesa, najdem, da se z največjo skrbjo vse postranske vejice porežejo. Ljudje mislijo, da bodo cepiči bolj rasli, ako jim veje po drevesu živeža ne jemljejo. Pa ravno narobe je. Kdor klesti brezo ali jelšo, pusti ji eno ali dve veji, ker iz skušnje ve, da se drugače drevo posuši. Ravno to velja tudi od sadnega drevja. Ako mu vse veje posekaš, tedaj sok v deblu preveč zastaja, ker nima duška, kar je dostikrat uzrok, da drevo hira ali se pa celo posuši. Če pa pustiš dve ali več tanjših vejic, tedaj sok bolje živo kroži po drevesu, drevo si bolje in pred opomore. in tudi cepiči se hitreje primejo in krepkeje zastojé.

Digitized by Google

Nikar torej drevesa, kateremu se je odrezal vrh, čisto oskubiti, temveč pustimo drobnejše vejice. Drugo spomlad se te veje odrežejo.

Fr. Praprotnik.

Pepel kaj izvrsten gnoj.

Pepel ima v sebi veliko kalija in apna. Zato je pepel izvrstno gnojivo. Treba ga le na pravem mestu, o pravem času in na pravi način rabiti.

Pri krompirju in sočivju pepel čudeže dela, slasti takrat, če se z njim po vrhu potroša. Na travnikih izčara iz zemlje mnogo lepe sočne detelje. Kjer prej ni bilo drugega nego pusto mahovje, tam zazeleni obilo nježne detelje, če se je s pepelom potrosilo.

Tudi rast korenja pospešuje, če se je setev ali pozneje o deževju na rastline potrosil. Vsled pepela preminejo škodljive listne uši in rastline veselo rastejo.

Da se pa pri potrošanju ne praši preveč, se mora pepel prej z vodo poškropiti in sicer tako, da se na zemljo položi plast pepela, ta potem zmerno s skropivnico poškropi in na to premeša.

Zopet se nasuje druga plast pepela, poškropi in pomeša in tako dalje.

V 24 urah se more pepel na 4 metre daleč z lopato metati in jeden človek ga more v 4—5 urah na 20 metričnih centov razlučati brez vse nadlege, nevarnosti, umazbe ali zgube na pepelu vsled prevelikega razprašenja.

Dobro je tudi gnojno sol s pepelom pomešati in nekoliko časa ležati pustiti. Ta zmes se potem raztrosi z najboljšim vspehom. Vendar pa se pepel predolgo poprej, nego se raztroša ne sme škropiti, sicer gre moč negašenega apna v njem za pognojitev v zgubo.

Drobnjak ali šnitleh se mora vsako drugo ali vsaj tretje leto razdeliti in presaditi.

Drobnjak ljubi ne pretežko pa mastno, vendar ne na novo pognojeno zemljo in tako lego, da v poletnih mesecih vroči žarki opoldnevnega solnca ne morejo ravno do njega.

Dobro sredstvo, da začne bujno in krepko rasti, so saje, s kterimi se rano spomladi potrosi ali pa tudi z izkuhanimi kavinimi ostanki. Da je po leti vedno črstev, nježen drobnjak pri rokah, se mora tik zemlje porezati, z napol strohneto gnojno prstjo pokriti in pridno zamakati. Dobro je več šopkov ga rediti, da se s porezovanjem more menjati, ker drobnjak kmalu moč zgubi, če se prepogosto in močno porezava.

Zoper repne bolhe in listne uši so saje dober pomoček. Saje se po zimi nabirajo po dimnikih in pečnih ceveh. Debelejši kosi saj se morajo zribati in potem hranjevati. Brž ko pozneje v spomladi bolhe in uši razne rastline napadejo, se morajo te z sajami pridno potrošati. Mrčesovje kmalo po potrošanju nekam spremine tako, da je le redkokdaj drugič potrošati treba. Neskušenci se bodo morda bali, da bi saje rastlinsko listje ne pokončale, vendar se pa tega ni treba bati Celo dinjam in kumaram saje ne škodijo, kamoli drugim bolj trdnim rastlinam. Ta pomoček sicer ni nov, pa še vsakokrat se je dobro obnesel, kolikorkrat se je prav rabil.

Ogersko vino ponujajo številni mešetarji po vseh mestih in kotih štajerskih. Največ takšnih mešetarjev razposlali so ogerski veliki vinotržci v Budimpešti, zvečinoma Judi. Ponujajo pa vina v sodih in flaškah v dopošiljanje.

Konjerejsko društvo je g. Grahorniku v Ranzenbergu pri Pesnici izročilo lepega žrebca težkega noriškega plemena, v Ljutomer pa postavilo mladega žrebca angleškega na pol čistega plemena.

Sejmi 16. maja Vojnik, Pilštanj. Bizelsko, 17. maja sv. Helena, sv. Marjeta na Pesnici, 21. maja sv. Jurij ob južnej železnici, 22. maja Loka, Olimije, Radgona.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Cesar Jožefova svečanost meri zoper Slovence). Binkoštni pondeljek se ima vršiti v našem mestu svečanost, katero „Nemci“ imenujejo „Enthüllung des Kaiser-Josef-Denkmals.“ Mi bi o tej slavnosti molčali, ko bi ne bila proti nam Slovencem obrnena. Mi nismo proti temu, da bi Nemci tistih mož, ki so jim kaj koristili, ne bi smeli slaviti, kajti vsak narod mora slaviti može, kateri so tega vredni. Ali kakor iz celega programa te slavnosti razvidimo, je sama demonštracija proti ne nemškim narodom in tukaj Slovenskemu. Mi bi le radi vedeli, zakaj pravi Nemci na Gornjem Štajerskem, Tirolskem in drugod ne stavijo cesarju Jožefu spomenikov? Naši „nemci“ le hočejo pokazati svetu, da je Ptuj „nemško“ mesto, da so njega prebivalci „Nemci“ in Bog vé kaj je še vse nemško. — Za to slavnost pa lovijo naši nemčurji tudi kmete, katerih pa ne vjamejo mnogo na limance. Res je, da je marsikdo hvaležen, posebno pa naš kmet, če se more zastonj najesti in napiti, kajti čujemo, da se je v nekej tukajšnjej gostilnici naročilo mnogo jedil in pijač, katere bodo na stroške nekih lampačev dobivali kmetje zastonj, da, še celo smodke bodo zastonj pušili. Par lačnih ljudi že dobijo, toda pošten kmet ne gre v tako druščino, kjer se njegov jezik zasmehuje. Tudi se govori, da bode nekdo slovenski „gučal.“ Pa menda ne naš dr. Hanzl, o kojem sem nekaj časa čital, da ga je nek komij pred letom zavoljo prav neke grde stvari tožil (povedati

Digitized by Google

bi bilo „gnüs“) pa da se še ni opravičil. Tudi se trdi, da se bode te bodikaj slavnosti vdeležilo tukajšnje vojaško veteransko društvo, kojega pokrovitelj je slavni vojskovodja Albreht. Mi ne moremo razumeti, da se drzne to društvo takih slavnostij vdeleževati, katere so tudi nekako proti Avstriji obrnene. Naj se vdeleži, ali Slovenci bodo tudi vedeli, kaj imajo v tem slučaji storiti. Zavoljo takega brezpametnega sklepa tega društva je njega načelnik svoje častno mestno popustil in tudi nekaj druzih pametnih odbornikov je izstopilo. — Trdi se tudi, da bode več ptujskih „jungfrauen“ belo oblečenih. Za te pač naših nemčurjev ne zavidamo. — Mi Ptujčanom vse to veselje privoščimo, toda samo nas Slovence naj v miru pustijo.

Dostavek uredništva: Tiste slovenske gladovnjake pa in lačenbergerje, ki bodo šli v Ptuj k cesar-Jožefovej svečanosti žret in pit in kadit ter nemčurskih kostij glodat, te pa prosimo nam naznaniti, da jih denemo v črne bukve.

Z Dobrne. (Kmet. podružnica) je 22. p. m. obhajala svoj četrti letošnji zbor. Pri tej priložnosti je g. oskrbnik Kraner najprvlje omenjal cepljenje trsa. Nad koreninami se namreč zemlja odrahlja, trs se obreže in deblo razkolje, v razpoklino se vloži trta kot cepič prirezana ter se opravlja vse, kakor pri drevesu, kedar ga cepimo „v sklad“. To se zagrebe tako, da se samo cepiči iznad zemlje vidijo. Sledeče leto trto pogrobaj. Isti gospod je potem razlagal, kako se naj napravlja trsovnica, (temu nemec pravi: rebšule). Z dovoljenjem svojega gospodarja — Bog plačaj! — je govornik bil prinesel seboj veliko število živic ali rozeg od trte, izabela imenovane; to je pričujočim vinorejcem razdelil z opombo, da si jo naj vcepijo v brajde, ker v vinograd med ostalo trsje izabela itak ne kaže. Na sadno drevje prešedši, razkazoval je cepljenje „za kožo“, kar se naj opravlja v dobi, ko je drevo v mezgi. Ker se pa cepiči morajo oskrbeti že meseca februarja, za tega voljo je sam prinesel snopič o pravem času narezanih šibic. da jih porazdeli med sadjerejce, katerim bi manjkalo primernega lesa. Pred razhodom smo še občudovali košato rastlino, katerej pravijo „turška detelja“ ali „petelinovi grebenčki“ ali „esparseta“ ali „onobrychis sativa.“ Ta detelja prospeva tako naglo, da jo po 4krat na leto zamoreš kositi; raste na slabem zemljišči in je prav dobra krma ali piča, živina jo ima zelo rada. Ko je 24 ur prebila v gnojnici, se naj poseje jako na redko, ker se močno razraste. Rastlina je mnogoletna, vsled česa se celo „večna detelja“ imenuje. Tudi semenja, katero se je moralo ob času zorenja z omenjene trave osmukati, dobili so poslušalci. — Ne dá se tajiti, da se po opisanem načinu povspešuje napredek v kmetijskih zadevah, ker poslušalec slišane nauke zamore tako rekoč v roki seboj vzeti ter jih skoro nehoté še domačim ljudem, ki se zborovanja niso vdeležili, priporočevati.

Iz Maribora. (Priprave na cesarjev prihod.) Slovenska poslanca g. dr. Radaj in g. J. Fluher sta v soboto ob 10. uri sklicala vse župane, vse načelnike krajnih šolskih svetov in cerkvene ključarje, da izvolijo več mož v deputacijo, katera bi naj svitlemu cesarju izrekla zahvalo za vse darove, katere so vladar naklonili cerkvam, šolam in srenjam po točah. povodnjih oškodovanim. Prišlo je 58 vrlih mož, a prišli bi skoraj vsi, pa nesramni nemčurji in liberalni potepuhi so jih mnogo odvrnoli, češ: „gehen Sie nicht zu diesen Windischen. Bleiben's weg!“ To je grdo. Poznamo jih po imenu, te lampače, ki uže dolgo po kakšnem „ordnu“ sline cedijo, pa iz sovraštva do Slovencev niso trpeli, da bi pri tej lepej priliki potihnilo dosedanje prepiranje. Zbrani so poslanca dr. Dominkuša izvolili za predsednika in dr. Radaj je slovenski razlagal pomen shoda; pripravljen pa je bil v dokaz spravedljivosti nemški spregovoriti, ko bi nemškutarji tudi bili prišli. Navzoči so radostno pritrdili nasvetom dr. Radaja. Izvoljeni v deputacijo so zvečinoma priletni, mnogozaslužni poštenjaki: Franc Vajngerl od sv. Jakoba, Martin Lorber od št. Ilja, Janez Ornik iz Jarenine, Franc Dovnik iz Karčevine, Franc Robič starši iz Lembaha, Franz Divjak iz Frauheima in J. Pišek iz Hotinjevesi. G. dr. Radaj je to uže naznanil c. k. namestniji v Gradec in gre pozneje še sam tje. V Slov. Bistrici in sv. Lenartu skličeta pa obadva poslanca kmalu shod volilcev in poročata o delovanji deželnega zbora štajerskega; ob enem skličeta takrat še vse župane, cerkv. ključarje, da izvolijo tudi deputacijo k cesarju. Mariborskej deputaciji bode voditelj k cesarju državni poslanec baron Goedel, onima dvema pa deželna poslanca. Če bode dovoljeno, izročijo ti možje podpisano zahvalnico — nemško-slovensko — svitlemu cesarju in blagodušnemu, očetovskemu dobrotniku.

Iz Celja. (Celjska okolica in njeni župan). Podpisani odborniki občine celjske okolice smo zvedeli, da je naš župan poslal visokemu državnemu zboru prošnjo, naj ostane šolska postava nespremenjena, naj bi se toraj otrokom ne smelo postavno dovoliti v 13. in 14. letu njihove starosti izstopiti iz šole, in naj šola ostane brezverna kakoršna je smela biti do zdaj. Vprašamo Vas, gospod Male, ali ste že pozabili, da smo pred 2 letoma soglasno sklenili pri javni seji občinskega zastopa prošnjo do Visokega državnega zbora: naj se šolsko obiskovanje skrajša na 6 let in naj bo šola zopet odločno postavljena na versko podlago? Ali ste že pozabili, da ste to soglasno prošnjo občinskega zastopa prvi podpisali tudi Vi?

Digitized by Google

Kdo Vas je pooblastil, našo občino v sramoto spravljati pred vsem svetom, ki bi vtegnil zdaj soditi, da je postala celjska okolica brezverna?! Podpisujte Vi, gospod župan, za sebe pisma, kakoršna hočete; v imenu občine niste imeli pravice, kaj takega pošiljati na Dunaj. V imenu naših občanov pozdravljamo toraj z velikim veseljem spremembo šolske postave ter izrekamo srčno zahvalo vsem gg. poslancem, kteri so za njo potegnili se in za njo glasovali.

France Lipovšek, Andrej Žnidar in Karol Šah,
občinski svetovalci;

Matevž Glinšek, Franc Ostrožnik, Valentin Zupanc, Franc Šorn, Franc Kodela, Matevž Vozu, Jernej Zupanc, Jožef Lednik, Anton Škorjanc, Martin Žnidar, Martin Vrečer, Jožef Kodela
občinski odborniki.

Izmed 17 odbornikov jih je podpisanih 15. Enake nezaupnice še nij lahko dobil kteri župan. — Pri tej priliki vprašamo gospode odbornike v celjski okolici, naj nam blagovolijo naznaniti, kako se pri ondašnji občini spolnuje sklep občinskega zastopa, ki se je lani meseca majnika storil, namreč, da se ima začemši s 1. januarjem t. l. vradovati v celjski občini v slovenskem jeziku. Ali se gosp. Male tudi za ta sklep nič ne briga?

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sad brezverskih šol poskusiti morala je tudi naša cesarica. Mudečo v Badenu na Nemškem, so šolski paglavci s kamenjem zadevali. Badensko šolsko postavo so naši nemški liberalci l. 1869 za nas posneli. Hvala Bogu, da je sedaj prenarejena. — Državni zbor je odložen do oktobra. Pred sklepom bila je sprejeta še brambovska postava; zanaprej mora biti najmanje 138000 vojakov brambovcev; nadalje sklenoli so naši poslanci proti liberalcem, da se železnica postavi od Herpelj do Trsta, od Siveriča v Knin in odtod kedaj v Bosno. Sprejela je večina tudi postavo zastran državnih obrtnijskih inšpektorjev, ki bodo mojstre in delavce nadzorovali, da se nobenemu krivica ne godi, kakor sedaj. Kajti liberalni in judovski fabrikanti in mojstri časih strašno delajo s pomočniki in delavci. Ti jim morajo za slabo plačilo veliko delati, za bolene, zdelane, postarane delavce pa se ne brigajo; še v nedeljo jim ne privoščijo miru. Tukaj so naši poslanci sklenoli pomagati. Naposled je še bilo sklenjeno, da se ima v Dalmaciji in Istriji poleg nemščine in italijanščine pri sodnijah rabiti tudi hrvatski jezik, kar do sedaj ni bilo, čeravno so Hrvati v večini. Državni zbor je letos veliko delal in dognal in poslancem radi privoščimo nekoliko miru. — Kranjski deželni zbor bo še ta mesec razpuščen. — Poljaci in Rusinci v Gališkem prizadevajo si na mirnem porazumeti se. To je močno želeti. — Hrvati nemilo čutijo magjarsko brezobzirnost. Mesto Zagreb hoče $4^1/_2$ milijona goldinarjev na posodo vzeti, da postavi nekoliko kosarn in popravi vsled potresa oškodovana poslopja; toda magjarsko finanančno ministerstvo tirja 900000 fl. pristojbine, čeravno je navada takšnim javnim posojilom pristojbine opuščati; tudi mestu Szegedinu se je prizaneslo, toda Zagrebu, Hrvatom Magjari tega ne privoščijo. To žali Hrvate jako hudo.

Vnanje države. Bismark je papežu dal ugoden odgovor na slednje pismo in katoličani nemški zopet upajo, da dobijo svoje škofe nazaj in zopet potrebnih mešnikov, katerih vže močno manjka, po 5 milj daleč lehko greš, pa ne najdeš v farovžih mešnikov, ker so mrtvi ali izgnani. Ljudje nimajo redne službe. — Francozi so sklenoli nepoboljšljivce kaznovance ne več po kajhah rediti, ampak v južne kraje, otoke sredi morja itd. delat odpravljati. — Angleški bogatajilec Brandlaug je izvoljen za državnega poslanca, a drugi poslanci ne pustijo še v zbornico tega ajda, čeravno so se ministri sami za njega potegovali. — V severni Ameriki so razkačeni Irci napravili veliko zavezo proti Angležem in sedaj se poroča, da so tudi več ladij z dinamitom naloženih v morje spustili uničevat angleških trgovskih ladij. — Na Italijansko se je tudi nemški general Moltke podal za nemškim cesarjevičem, ki je uže tam. Obadva kaj marljivo ogledujeta laško vojaštvo. — Bolgarski knez je zapustil Atene, došel v Kotar in se mudi sedaj pri črnogorskem knezu v Cetinjah.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

VI, Med patroni zoper kugo zavzema prvo mesto D. Marija, — mati božja. In to po vsej pravici, kajti skoz vsa stoletja se je skazovala prebižališče grešnikov, tolažnica žalostnih in pomoč kristijanov.

Ko je l. 590 kuga hudo razsajala v Rimu, nesli so Marijino podobo v procesiji po mestnih ulicah, in kuga je zdajci prenehala.

Od tistega časa je zahajalo verno ljudstvo najrajše k Mariji. Še den denešnji najdeš po mestnih trgih velikanske štatve, ki jih je postavilo ljudstvo Mariji v čast in zahvalo.

Za posebnega priprošnika v kugi velja že od starodavnih časov v naših krajih tudi sv, Boštijan mučenik.

Digitized by Google

V življenji tega svetnika beremo, da je l. 680 v Rimu prenehala kuga, ko so v cerkvi sv. Petra njemu na čast bili altar postavili. Tudi na slov. Štajerskem se nahaja več cerkev in kapel, ki so posvečene temu svetniku in skoraj ni cerkve, ki bi ne imela če ne altarja pa vsaj podobo sv. Boštjana.

Tudi sv. Rok, ki je bil sam okužen, je skoz vsa stoletja slovel kot mogočen priprošnik. V krajih, kjer so imeli jezuiti cerkve, so v kužnih boleznih radi na pomoč klicali sv. Ignacija in sv. Frančiška Ksaverijana.

Na Koroškem so častili semterje tudi sv. Rozalijo, ki pa je imela svoje častivce tudi pri nas, toda ne v tolikem številu, kakor sv. Jožef, rednik Jezusov.

Razun sv. Barbare. ki je slovela od nekdaj kot patroninja umirajočih, so naši predniki v dnevih britkosti častili še sv. Antona Padovanskega, sv. Lovrenca, sv. Martina in več drugih svetnikov. Si izprositi srečno smrtno uro, častili so štajerski Slovenci tudi sv. tri kralje.

Še den denešnji živi med ljudstvom spomin, kako so naši predniki hodili na božjo pot v Kolin ob Reni, kjer so pokopani ovi svetniki.

Posebno zaupanje so ljudje imeli tudi v nektere molitve in svetinje. Med molitvami je najstarejša ta le: „Sveti Bog, sveti močni Bog, sveti in večni Bog, usmili se nas!“ Med svetinjami pa je bila najbolj razširjena Benediktova, semtertje je bil v navadi tudi Cakarijev križ.

Bilo bi misliti, da so za časa kuge vsi ljudje brez izjemka pobožno živeli in se pripravljali na smrt. ki jim je v vsakem trenutku pretila.

Pa temu ni bilo tako. Marsikteri je takrat le še bolje zdivjal. Misleč, da gotovo pogine, se ni brigal ne za božje, ne za človeške postave, ampak vdal se je razuzdanosti in pijančevanju. Ali ravno tako življenje je kugo le še hitreje privabilo in osobito žganjepivci so padali, kakor muhe, ki so se bile strupa nasrkale.

Hočemo sedaj. koliko bo mogoče našteti leta, v kterih je kuga na slov. Štajerskem razsajala. Da te naloge ne bomo zamogli tako rešiti, kakor bi bilo želeti, je lehko razumljivo, ker nam manjkajo posebno za prva stoletja poročila in še tista, kterih imamo, niso vsikdar zanesljiva. (Dalje prih.)

Šmešnica 19. Nek orgljar igra novo in lastno pesem. Med petjem zagleda ženo, ki se brez nehanja joka. Igro dokončavši vpraša jo radoveden: „Zakaj si se jokala!“ Ona pa odgovori: „Vašo petje mi je ravno tak na uho prihajalo, kakor poslednje mukanje moje uboge krave, katera mi je pred tremi dnevi poginila in žalost me je premagala“. Magdič.

Razne stvari.

(Slovenci v Ptuji) so z ozirom na bližajoči se prihod svitlega cesarja odložili občni zbor Slovenskega društva, ki je bil namenjen za binkoštne praznike. Sploh sedaj iz navedenega uzroka ne kaže taborja ali kaj podobnega sklicati. Občni zbor pa bode v Ptuji še letos, a pozneje.

(Slovensko društvo) prosi še dotične gospode v Ljutomeru, Ptuji in Brežicah za imenik tistih uradnikov, ki slovenščine niso zmožni. Od drugod so podatki uže došli.

(Dve sto) Haložanov in Poljancev so ptujski nemčurji povabili žret in pit binkoštne praznike, same odvisne viničarje in kočljarje in dolžnike ptujskim oderuhom. Poštena, neodvisna slovenska duša pa ne gre nemčurskih kostij glodat!

(Mariborska posojilnica) slovenska je imela do konca aprila 134.757 fl. 95 kr. dohodka in 132.851 fl. 12 kr. izdatkov, tedaj prometa 267.609 fl. 07 kr.

(V Ormoži) napravi društvo „Sloga“ dne 14. maja t. l. ob 5. uri popoludne v prostorih g. Žinka veliko svečanost v slavljenje združenja slovenskih pokrajin s cesarsko hišo Habsburško: Slavnostni govor, cesarska pesem, venec drugih pesem in zmes svira godba. Vstopnina neudom je 30 kr. za obitelje 50 kr.

(Za nemški šulferajn) je ptujski trgovec Teutschmann 50 fl. vrgel. Koliko je teh goldinarjev od Nemcev spečal? Menda jako malo!

(Ormoško in celjsko) učiteljsko društvo je zborovalo dnes, prvo v Velikej nedelji ter je dr. Žižek govoril o bolezni difteritis, gosp. Strenkelj o cepljenji dreves, drugo v Celji, kder sta g. Gaberšek in Lopan o telovadstvu in naravoslovji razlagala.

(Mozirski krajni šol. svet) se prisrčno zahvaljuje za darilo, katero je dala Gornje-savinjska posojilnica“ in sicer lani in letos po 20 fl. za obleko vbogim učencem mozirske šole.

(Nova molitvena knjiga). Duhovni vrtec ali molitvenik za katoliško mladež s podukom za sv. birmo in s pesmarico za šolsko mladež je ravno kar izišla in se dobiva lepo trdo vezana iztis po 45 fl. pri knjigarji A. Novak-u v Mariboru. Več glej v Cerkveni prilogi. —

(Slov. posojilnica) v Celji ima 500 zadružnikov in se je pri zadnjem občnem zboru spremenila v društvo z neomejenim poroštvom, tako dobi več kredita.

(V Slivnici) pri Mariboru je vrli Vehovar zopet bil izvoljen v župana pa je butaro prosil drugemu naložiti. Bil je potem izvoljen g, Janez Komaver.

Digitized by Google

(Ptujski okrajni glavar) uže 4 mesece ni sklical k seji okrajnega šolskega sveta ormožkega. Postava zaukazuje mesečne seje.

(Iz Vuhreda) prestavljen je tamošnji načelnik železniške štacije.

(Ptujski župan) Rodoschegg pošilja kmetskim županom nemška vabila, naj se udeležijo 14. t. m. cesar Jožefove svečanosti v Ptuji. Jaz sem pa vabilo poslal nazaj z dostavkom, da se ove svečanosti noben svoj slovenski rod in dom spoštujoči človek ne more in ne bode udeleževal.

Janez Vidovič, župan.

Loterijne številke:

V Gradci 5. maja 1883: 71, 50, 42, 46, 29.
Na Dunaji „ „ 38, 17, 75, 18, 48.

Prihodnje srečkanje: 19. maja 1883.

Oznanilo

zastran vlaganja prošenj za štipendije, katere je deželni odbor štajerski rapisal za kmetijsko deželno šolo v Grottenhofu blizu Gradca za prihodnje šolsko leto od 1. okt. 1883 naprej in ki znašajo deloma 120 fl. deloma 100 fl. se naj pogleda v štev. 17. „Slov. Gospodarja“.

Prošnje se vlagajo do 31. julija 1883 pri ravnateljstvu deželne kmetijske šole v Grottenhofu. 1—2

Služba organista v Reichenburgu je do 1. junija razpisana. Organist dobi 15 gld. na mesec in prosto stanovanje, zraven še prostranski zaslužek od konduktov itd., pa naj bi bil neoženjen in bi znal kako rokodelstvo.

Cerkveno predstojništvo.

Hiša v Ljutomeru.

G. Hüttner proda svojo hišo štev. 117 v Ljutomeru iz proste roke. Več pové lastnica sama.

Adresa: **J. Hüttner, Schillerstrasse, Nr. 7. II. Stock, Graz.** 1—3

Oljnatih firnežev in barv

lakov, trpentinovca, raznovrstnih barvil, zlato v listkih, srebro v listkih in novih čopičev ima na izbiro in prodaj v Mariboru

H. Billerbeck,
1—3 **v gosposkej ulici pri psovi.**

Oznanilo.

Mal vinograd Jožefa in Karoline Lovec, malo uro od železniške postaje Poličanske v Zbelovskej gorci (od nekdaj sloveče vino Plankensteiner) blizu 2 orala, z žlahtnim trsovjem zasajen se proda. Sadunosnika je 800 oralov s košnjo. Hram je lesen, preša nova. Tudi se doproda 12 oralov Gore, pod prosto roko, oboje vkup ali posebej, vkup za 1400 fl. Pogoji so lahki, plačuje se lehko v obrokih, nekaj pa vknjiženega ostane. Oglašajo se naj kupci do 15. junija t. l. pri Franji Mohl na Zbelovem v Dravinjskej dolini, v Konjiškem okraji, pošta Heil. Geist, Loče. 1—3

2—2 **Učenec za trgovstvo.**

Deček z dobrimi šolskimi spričevali se v moji prodajalnici mešanega blaga takoj vzame za učenca.

J. Wagner,
tergovec v Šmariji (Erlachstein).

Franc Veršec,

c. k. notar v Sevnici
je odprl svojo kancelijo.

2-2

Knjigovezar v Slov. Bistrici.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občestvu na znanje, da sem s 1. majem t. l. v Slov. Bistrici v šolskej ulici pričel

knjigovezarstvo.

Prizadeval si bodem vsem naročilom dobro ustrezati.

Ob enem naznanjam, da so pri meni dobiti razne šolske knjige, risanke itd. dalje razni molitveniki, pobožne podobe, moleki in naposled tiskovine za cerkvene in občinske urade, nemške in slovenske.

J. Bastijančič,
2—3 knjigovezar.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 20. V Mariboru 17. maja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški „šulverein“.

Lineški škof, sam po rodu Nemec, preč. g. Rudigier, obsodil in svaril je nedavno pred nemškim „šulvereinom“, ki ima svoj pravi sedež v Berlinu na Prajzovskem. Nemške konservativne novine mu očitajo še „veleizdajske“ namene in svarijo Avstrijane pred njim. Vkljub temu še sme to nepotrebno društvo razsajati pri nas ter dobiva podpore celo od c. k. uradnikov, profesorjev in učiteljev.

Lani je štel 6388 društvenikov, na Štajerskem 4304, Koroškem 737, Kranjskem 532, v 636 podružnicah, teh je 70 na Štajerskem, 21 na Koroškem, 3 na Kranjskem. Potrošil je lani zvečinoma na ponemčenje Slovanov 150.000 fl. letos pa 258.000 fl.

Na Českem vzdržuje 24 šol in podpira mnogo drugih, tudi judovske, pa le tajno, ker so Čehi silno razdraženi. Nekje so šolsko vodstvo prisilili, da je vse šulveranjske knjige, pisanke, podobe, zemljevide moralo v škrinjico spraviti in na Dunaj poslati nazaj! Tudi zoper Italijane ne opravi nič. Največ si pa upa doseči pri nas Slovencih; mi smo tem slovanožrecem še dovolj mehki, da nas v teutonski trebuh pospravijo in prebavijo; to povzamemo iz šulverajnskega občnega zbora v Linci binkoštno nedeljo.

Poročevalec je sicer trdil, da na Kranjskem ni več veliko upanja za nemštvo, kajti kar šulverein letos postavi, utegne uže drugo leto propasti.

Na Koroškem pa ni treba veliko več storiti, ker tam so uže itak vse šole ponemčene, slovenske šole ni nobene več. Ondi se daje učiteljem samo Judeževih grošev, da marljiveje slovenske otroke v polunemške trapeže pretvarjajo, ki potem zoper nemške sosede niso več zmožni vzdržati se; s časom vendar utonejo in preminejo.

Vse drugače je na Štajerskem: tukaj so tla ponemčevanju še ugodna, ali slednji čas je, narodni možje nemškutarjev še niso premagali in zato mora šulverein tem hiteti na pomoč. No, in to se tudi godi, kolikor največ mogoče.

Graški profesor Ferk (slovenski odpadnik) in ravnatelj Stoper v Radgoni sta prevohala Slovenske gorice, in naznanila, kder bi Slovencem bilo mogoče priti do živega. Šulverein je dal tedaj šolo postaviti v Rači, v Sladkem vrhu in Lugaci; za slednjo je dal 2000 fl. Lugatec mora za Nemce biti kot središče za ponemčevanje Slovencev. Šolam v Spielfedu, Gomilici in Ernauži pa dajejo podpore.

Nadalje osnovali so v Pekrah nemškovalnico, kakoršno ima znani Wretzl v Radvanji, pri sv. Magdaleni in Studencih. Vozeniškej in Vuhredskej šoli je dal šulverein denarjev za stavljenje novega poslopja proti temu, da se deca ponemčuje. Mahrenberško, Vojniško, Vitanjsko ima tudi nekako na rovaši in v Sevnici novo ponemčevalnico.

Kolikim in katerim učiteljem pa Judeževih grošev deliva, tega še ni povedal poročevalec. Preveč ga je bilo menda sram!

Tako deluje in rogovili nemški šulverein pri nas Slovencih. Komu to v srce ne sega in v obrambo ne spodbuja, v tem ne vreje po žilah slovenska kri! Desterniški.

Kanonik in dekan preč. g. Žuža pa dr. Glantschniggov Kmetski prijatelj.

(Lisjakovemu dekanu v poduk.)

Celjski dr. Glantschnigg je v svojem „Kmetskem prijatlu“ trdil, kako njegov list uže „veličanska duhovščina“ čisla in podpira, posebno pa nek „dekan“. Če to bahanje ni kosmata laž, tedaj pa mora tisti dekan pravi liberalec in potuhnjenec biti, ki iz nevednosti ali hudobije podpira liste, katerih podpirati nobenemu poštenemu duhovniku ne dohaja. Sledeče mu utegne vsaj nekoliko liberalnega peska iz oči in ušes izpihati.

Preč. g. Laški kanonik in dekan, 83 letni

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Anton Žuža, so baronu Washingtonu, predsedniku kmetijske družbe štajerske pisali, da izstopijo iz družbe, ako bode centralni odbor še na dalje podružnicam dopošiljal „Kmetskega prijatla“ ki je tako pisan, da „veljavnosti duhovenstva škoduje.“ Baron Washington je odgovoril pa gotovo krivo podučen rekel, da centralni odbor ni „Prijatla“ ampak le njegovo „Gospodarsko prilogo“ slovenskim podružnicam dopošiljal, kar pa ni res. Centralni odbor je tudi „Prijatla“ razpošiljal brž čas brez vedenja baron Washingtonovega. Vse to se je objavilo v listu Südsteirische Post. Za dr. Glantschnigga in njegove nemškutarske tovarše bilo je to blisk iz jasnega neba. Nekaj časa bil je ves omamljen; potem je pa zopet malo k sapi prišel, se v svojej uže dovolj znanej predrznosti zaletel v sivolasega starčeka in v javnem pismu, tiskanem v celjskej „nahtvahterci“ tirjal, naj se mu opraviči in dokaže, da je „Prijatel“ pisal zoper duhovništvo. V „Südsteirische Post“ pa je po sili vrinol, da ni res, da bi njegov listič kedaj bil katero zoper duhovnike bleknol. No, tukaj pa je po nosu in hrbtu dobil, da se zastonj oteplje. Dokazalo mu se je črno na belem, da je ali uže vse pozabil, kar je pisal, ali da predrzno taji, česar nihče več vtajiti ne more.

Preč. gospod Laški dekan zavrnoli so ga pomolivši mu pod nos to, kar je dr. Glantschnigg v svojej neprevidnej budalosti pisal v 5. štev. Prijatla dne 17. sept. 1882 v sestavku: „Pri luči je dobro živeti in umreti,“ meneč: „On, (kmet) ki od svita do mraka napenja silovito svoje moči, da mu ostane jedina kravica v hlevu, da obleče deco, sebe in ženo za zimo, da si pridobi telesne hrane za družino, prost in nedolžen mučenec nima druzega, nego nedeljo ali kakov sejm, kjer si privošči za groš belega kruha, o dušnem napredku treba mu ni vednosti, ker je itak že dovolj izurjen v **lizanju črnih rok.**

Südsterische Post pa je iz „Prijatla“ povila šopek dr. Glantschniggovih kopriv duhovnikom v njegovej ljubeznjivosti namenjenih: 1.) „Ni bilo kaj lahkega in dosti truda jih (liberalce) je stalo odpraviti **farško gospodarjenje** po šolah (štev. 3. 1883 dne 11. januarja); 2.) „Bistre solze točijo naši zagrizenci po dobi pred 12. leti, ker dandanes zna šolski fantek in deklica spodobno se vediti (t. j. vesti) in obnašati, **brez da bi se umazancem roke slinile**“; 3.) „naj svetohlini rogovileži še tako po osvojenju šol in učiteljstva sline cedijo, mi ja dobro vemo, da oslovski glas oblakov ne predere.“

No, tukaj se je pobožni lisjak pred slovenskimi piškami precej spozabil, in dovolj jasno pokazal, da je res to, za kar ga sploh imamo. Vsak vesten duhovnik, vsak veren Slovenec bo iz povedanega lehko posnel, **kar mu** je tukaj storiti. Tako zaničljive besede o duhovnikih sploh beremo sicer in navadno le v freimaurerskih tiskovinah.

Gospodarske stvari.

Vabilo

k prvemu občnemu zboru „Cesarjevič Rudolf-ovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer“.

Dne 20. maja, to je v nedeljo popoldne ob dveh v šolskem poslopji v Št. Jurji ob južni železici, bode imelo to društvo svoj prvi občni zbor s sledečim obravnovalnim redom:

1. Nagovor in poročilo predsednikovo;
2. Poročilo blagajnikovo;
3. Stavljenje poverjenikov;
4. Govor g. Boštjančiča o sadjereji in
5. Razni nasveti.

K temu zborovanju se prav uljudno vabijo vsi p. n. društveniki, sadjerejci sploh, prijatelji sadjereje in domoljubi v obče, da se od vseh krajev prav obilno udeležé.

Oni p. n. domoljubi, ki so se namenili društvu pristopiti, pa društvenemu blagajniku g. Fr. Praunseis-u tega niso naznanili, se nujno prosijo, da svoj pristop pred 20. t. m. naznaniti blagovolijo.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer.

V Št. Jurji ob južni žel. 12. maja 1883.

V. Jarc, tajnik. — Dr. Ipavic, ravnatelj.

Lipa bučelicam izvrstna paša.

Med velikim drevjem zavzema gledé bučelične paše lipa prvo mesto. Pa ne samo to, tudi lepo drevo je lipa. Kaj čuda, da je Slovanskim narodom postala preljubo drevo.

Lipov les je lepo bel in mehek, se da posebno za mizarska dela in za rezbarije dobro rabiti, daje nadalje dobro oglje za smodnik in za risanje. Cvet daje čaj, ki ga visoko cenijo in suhega po 25—30 kr. kilogram plačujejo.

Naši Slovanski pradedi so lipo zelo obrajtali. V vsaki vasi so jo posadili, pri vsaki cerkvi, skoraj pri vsaki hiši, da so se potem v njeni senci shajali, odpočivali pa tudi o važnih zadevah posvetovali.

Ker so pa Slovenci od nekdaj bili izvrstni bučelarji, so koristnost tega prekrasnega drevesa tudi v oziru na bučelorejo kmalo spoznali in ga za to tudi svojim ljubljenkam drobnim bučelicam za ljubo pogosto zasajali.

Lipa je pravi obilni studenec strdi in voska. Ona cvete 10—14 dni in to je dosti časa,

Digitized by Google

da pridne bučelice na nji nabirajo medú in z njim polnijo celice dišečega satovja. Ako jih ugodno vreme pri tem veselem delu podpira, naberó prav obilo sladkega blagodarova v duhteče domovje Ni rastline, na kteri bi bučelica s tako strastjo srkala med, kakor ravno na lipi. Njihov pohlep po lipovi strdi je tolik, da se popolnoma spozabijo in celo ob deževji letajo bučelice na lipe na pašo. Tudi je med iz lipovega cvetja zelo obrajtan in visoko čislan.

Lipa je tudi krasno in stoletja trpeče drevo in zato se posebno dobro tudi podaja za drevorede. Koliko je še pustih prostorov, kjer ni sadnega, pa tudi ne drugega drevesa. Kako lepo in koristno bi stala tam mogočna lipa v veselo pašo marljivim bučelam in v veselje nam in našim potomcem.

Lip je več sort, izmed kterih so širokolistna poletna lipa (Tilia grandiflora), potem drobno-listna zimska lipa (Tilia parviflora) in poslednjič srebrno-listna lipa (Tilia argentea) najbolj znane.

Drobnolistna sorta je nekoliko trdneja in zarad tega se tudi za nasad od nekojih strani posebno priporoča. Cvet drobnolistne lipe se 2—3 tedne pozneje razspné od onega od poletne ali širokolistne lipe, ktera meseca junija, zato lipanj, ali julija cvete.

Lipi je kmalo ktera lega in zemlja dobra. Množi se po vlačencah, reznikih in semenu. Vlačence, ktere so za pomnoževanje najbolj pripravne, se dobe iz koreninskih izrastkov, kteri se okoli sv. Mihela presajajo. Drugo leto že močno vzrastejo. Tudi zarad časa, v kterem se more lipa presajati, to drevo ni prerahlo. V drevesnici morejo drevesca 4—5 let ostati. V tem času se ljim mora zemlja vsako spomlad okopati in plevela čisto ohraniti. Tudi je treba postranske odrastke porezovati, da deblo more bolj naprej v debelost in višino. Vejice pa po deblu je dobro puščati, ker po njih celo drevesce nekoliko bolj močno postaja.

Kdor si hoče lip iz semena prirediti, kar je v obče nekoliko bolj mudno in počasno, kar pa najbolj lepa drevesa daje, ta si ga mora jeseni brž ko je dozorelo, na senčnato gredico v vlažno rahlo zemljo posejati.

Drugo spomlad rastlinice poženejo. Če se seme še le spomladi poseje, celo leto v prsti obleži in še le drugo spomlad požene. Mladice se morajo vedno plevela čistiti, jeseni pa popipati in v drevesnice presaditi. Tu ostanejo 4—5 let in potem se na svoja mesta posadé.

Bodimo toraj zvesti navadam starih svojih očakov in zasajajmo lipe sebi v veselje, bučelicam pa v obilno pašo.

Zastran sadjerejstva priporoča g. Fr. Praprotnik, nevtrudljivi delavec v tej velevažnej stroki narodnega gospodarstva, v zadnjem „Sl. Gospodarji“ cepljenje dreves za skorjo. Poduk je vse hvale vreden. Vsak ga z veseljem pozdravlja. Dostaviti pa vendar hočem nekaj ter omeniti to, kar delo polajšava in po čemer cepič močneji postane. Sedlo se naj opusti in cepič tako prireže, kakor če bi hoteli kopulirati. Tako obrezani cepič se za skorjo vtakne in zaveže. Na to pa moramo še paziti, da spodnjo oko na znotranjej strani cepiča stoji. Dr. Ipavic.

Na planinski travnik nad Ljubnem v gornjegrajskem okraji vganjajo žrebeta letos meseca junija, kder ostanejo do 20. septembra, če kaj zmes ne pride. Vgnati sme svoja žrebeta 1, 2, 3 leta stara vsak konjerejec V. konjerejskega okoliša. Naglasiti pa morajo žrebeta do 20. maja t. l. pri za to postavljenih možeh in ti so: Lenko pri sv. Petru v Savinskej dolini, živinozdravnik Reidinger v Celji, Placer v Mozirji, Munda v Slov. Gradci, Drobnič v Brašlovcah, Jarc v Gornjem Gradu, baron Vay v Konjicah, Th. Gunkel v Laškem, Stef. Plansteiner v Krajnčiči in Kačič v Sevnici. Dan, kedar morajo žrebeta v Ljubno spraviti, se bode posebič naznanjal. Na planini se vsakemu žrebetu vže posebno znamenje. Če katero žrebe zboli, mora posestnik precej po njega priti. Pašnine je 5 fl. drugih stroškov pa nič. Za žrebe naj pusti dobro knaftro in če mogoče odejo. Svetuje se vsakemu malo svotico položiti kot zavarovnino, da se mu odškodnina izplača, če bi žrebe poginolo ali v kako nesrečo zabredlo.

Dopisi.

Iz Dobrne. (Dobrotniki. Delo. Slabo orožje.) Pred novim letom so vč. gosp. duhovni svetovalec in župnik s pomočjo nekaterih drugih dobrotnikov nabrali 100 fl. Od tega zneska so 55 fl. ubožnim učencem nakupili zimske obleke in ostalih šolskih priprav, 45 fl. so razdelili med druge siromake. Nedavno je pa bivši lastnik novogradski pred svojim odhodom za ubožce daroval 200 fl. Bog plačaj blagim dobrotnikom! — Nov posestnik novogradski je zdaten del polja spremenil v hmeljišče. Našim revnim delavcem je to dobro došlo, služili so namreč na dan po 70 kr. in više. Omenjena okoliščina je nekoje ubožneje vinogradnike, ki si morajo pomagati z najetimi težaki, za toliko zadela neugodno, ker za slabši zaslužek niso o pravem času dobili dovolj kopačev. Kdorkoli se je prikazal na hmeljišči, ni ostal brez opravka. Prvi dan križevega tedna se je tam zbralo le majheno število dninarjev. Ko je gospodar kot inoverec, vprašal po vzroku in zvedel, da so delavci izostali vsled procesije, je sledeča dneva tudi svojo družino poslal v cerkev a težakom naznanil, naj še le po končanem cerkvenem opravilu prihajajo na delo, plačilo bodo pa do-

Digitized by Google

bili, kakor o drugih dnevih. To je lepo. — Še nekaj! S kakšnim orožjem se vojskujejo nasprotniki Cerkve in Slovencev, spričuje med ostalim zopet sledeči slučaj. 'Ekstranemški časnik „D. Wacht“, kateri v Celji od letošnjega januarja izhaja, pa pravi, da je že v VIII. tečaji ali 8 let star, toti list svojim bralcem naznanja, da je „Slov. Gospodar“ baje „srdito napadal nemške berače“; med katere je bil prištevan tudi gosp. Leyritz, bivši naš župan. Koliko besed, toliko neresnic! Modri tukajšnji „nemški“ dopisnik se sicer s svojim imenom skriva, kakor kos po grmovji, vendar se mu vidi, da ljudske šole ni 8 let obiskoval. Celo poročilo je namreč napisal s kolom in gnojnico. (Toti izraz, dragi bralec. prizanesi blagovoljno, ker bi inače morali prestavljati vso nesnažno brozgo, ki jo celjska „Wacht“ lahkovernim bralcem prodaja.) Resnici za ljubo bodi rečeno, da „Sl. Gospodar“ podtikanega mu izraza nikdar ni rabil, tem manje zoper katero tukajšnjo osebo ali celo bodisi naravnost ali le posredoma zoper bivšega do Slovencev pravičnega občinskega predstojnika in sedaj častnega občana. Zatoraj, gospod dopisnik! Dokler brez zvijače in po pravici ne naznanite, v katerej številki „Sl. Gospodarja“ se nahajajo besede „nemški berači“ in pomen, kakor se to predrznete trditi, dokler tega ne spričate, ostanete s svojim časnikom vred v očeh poštenih ljudij podoben hudobnemu obrekovalcu, — „hudobnemu“, ker ste eno in tisto zadevo po svetu trobili trikrat, t. j. v štev. 20, 32 in 34, a vkljub oporekanju si niste vzeli toliko truda, naj bi se bili o zmoti prepričali ter zvedeli, da je Vaša trditev neresnična. Za drugič priporočamo več previdnosti in — pameti. Izposodite si sicer še katekizem, lastnega gotovo nimate, ter prebirajte nauk glede osme zapovedi Božje! Če bo se vredno zdelo, bomo še več spregovorili, ker z izmišljenimi poročili ne pustimo črniti vsega spoštovanja vrednega „Sl. Gospodarja“ in njegovih mirnih dopisnikov.

Iz Noršinec pri Ljutomeru: (Župan trstika, nemškutarja svetovalca, zakotni pisač.) V „Slov. Gospodarji“ št. 13. t. l. je nekdo iz Cvena poročal izid volitve v naš srenjski odbor, in pravil, da smo na slabem. Žalibog! da je to resnica. Vrinol se nam je za župana mlad človek, ki je res trstika, za ktero držita in z njo majata dva nemškutarska odbornika. Svojo nezmožnost kot župan je pokazal kmalu po volitvi prve tedne. Podpisal je neko pogodbo in ž njim drugi štirje narodni odborniki — toraj večina, in jo potrdil s srenjskim pečatom. Pogodba je bila poslana za pet dni na glavarstvo. To slišita njegova dva strahonja, in ajd zgrabita za trstiko — jo majata tako — da je šel pred glavarstvo in na lastno sramoto preklical podpis in tirjal, da se pogodba zavrže. — Dobil je od glavarja debelo po uhah, kakor si je dobro zaslužil. — Tako niti poštena ženska ne dela, še menje kaže to za glavo cele srenje. — Ob času prejšnjega odbora smo imeli naročenega „Slov. Gospodarja“ in ga plačevali iz srenjskih dohodkov; zdaj se je to popustilo. Zakaj? Nemškutarska svetovalca tega nečeta predstojniku pa se ne more ubogati, drugi odborniki pa se ne poslušajo — akoravno je večina za držanje „Sl. Gospodarja“ glasovala. Večina narodnih odbornikov so bili hudi, da se je naš predstojnik na hrbet obesil nekemu pisaču, ki je že nekterikrat imel sitnih neprilik. Tudi zdaj ga čaka nekaj. Toraj Noršinski predstojnik! mi svetujemo: da se ne naslanja predolgo na prehladne nemškutarske vogle, ki se morajo prej ali pozneje podreti. —

Srenjčan.

Iz Brežic. (Neumno šolanje). — Večkrat smo čitali, da se v slovenskih šolah začenja z nemščino še le v tretjem šolskem letu. V Breški ljudski šoli, dakle prav tik meje kranjsko- hrvaške, se pa začenja deca mučiti z nemščino uže meseca maja prvega šolskega leta. Jeli to postavno, jeli tudi potrebno in koristno? Uboga deca do sedaj še le komaj pozna male črke slovenskega abecednika, ne zna še čitati, ne pozna še vseh črk velikih v slovenskej pisavi, in vže se ji vsilujejo nemške črke, vže se zahteva, da se uči nemških besed. Kaj čuda, ako prvo leto mine in naši prvenci ne znajo do dobrega niti slovenskih niti nemških črk, ne znajo čitati ne slovenščine ne nemščine. Glavice mlade so polne prave mešanice, učenci ne bodo znali ne tega ne druzega pisanja. Zdaj razumemo, zakaj tudi naši pedagogi želijo 8letno ljudsko šolo. Prvo leto se deca ne more naučiti ničesar. Slovenščine ji ne privoščijo, za nemščino pa še ni godna. To jim pričamo vsi starši, koji se za napredek šolske mladine v prvem leti brigamo, to jim mora spričevati vsak človek, kateri te šolske razmere pozna. Če bodo deco z nerazumljivimi stvarmi pitali celo prvo leto, potem še osem let ne bode zadostovalo, da se ji vcepi nemčurski duh v mišljenje in v življenje, kakor bi to radi nekateri pedagogi in njihov pokrovitelj. Take šolske razmere zamorejo zagovarjati le sovražniki slovenskega ljudstva, sovražniki vsakega napredka, pravi nazadnjači. Učite slovensko deco čitati in pisati v domačem jeziku, učite jo računiti v slovenskem jeziku in napredovala vam bode, postala bode vaš in naš ponos, Le na podlagi materinega jezika boste zamogli dognati smoter naloge ljudske šole. Čudimo se, da so učitelji še zmirom plašljivi, da si ne upajo svojemu nadzorniku v oči povedati, zakaj da je vspeh vsega truda neznaten, zakaj da je šola slaba. Mož izobraževatelj sme povedati možu izobraženemu vendar tudi resnico v lice in ta je:

Digitized by Google

ponemčevanje šol zavira ves napredek in ako se hoče doseči zadnji, mora se dosledno opustiti prvo.

Iz Slovenjgradca. (Skrunjenje praznikov). Pretekli so sv. binkoštni prazniki in z njimi je potihnil tudi hrup, ki so ga tukaj te praznike Celovski — pa Slovengraški „nemški“ pevci delali pod vodstvom človeka popolnoma Nemca če plačajo Nemci, pa tudi popolnoma Slovenca, če dajo Slovenci za piti. Sicer imajo razna društva navado o lepem spomladanskem času, o binkoštih svoje izlete napravljati; pa ta izlet Celovskih nemških pevcev v „nemški“ Slovenjgradec se vendar po dveh bistvenih okoliščinah od drugih takih izletov razločuje: prvič, da nobeden pevec binkoštnim visokim praznikom vkljub še cerkve od znotraj videl ni in da so se toraj popolnoma kot nazadnjaki ki v neznaboštvo nazaj lezejo, pokazali, drugič: da so prišli semkaj pet in pit iz političnega zoper Slovence ščuvalnega namena namreč: na korist nemškemu šulfereinu, ki ima kakor nekdanji nemški mejni grofi nalog, Slovence ponemčevati in jih pod nemško peto spravljati. Da so se pri tej priliki tudi nekteri Slovenjgračani kakor notar dr. Tomscheg, usnjar Wolf, krojač Zepitsch, trgovec Winkler in učitelj Johann Trobey po razobešenih velikonemških zastavah kot pravi pragermani odlikovali, se samo po sebi razume. Le to se menda ne razume tako čisto samo po sebi, da je ta velikonemška trobojnica, kakor sem sam videl, tudi ravno pred c. k. okrajnim glavarstvom na neki visoki žrdi v zraku plapolala in da se je bilo c. k. črno-žolti zastavi mesto ne na častnem, ampak zadnjem kraji odločilo. Poslopje c. kr. okrajnega glavarstva in c. k. okrajne sodnije sicer ni bilo okinčano — pa drugače so bile tudi hiše, po kojih c. k. uradniki stanujejo, z zastavami olepšane. Pa tudi na binkoštni večer so se vsi c. k. uradniki razun dveh te Slovencem nasprotne demonštracije s c. k. okr. glavarjem vred v Güntherjevi dvorani vdeležili ter so določeno, nemškemu šulfereinu namenjeno ustopnino plačali!

Iz Maribora. (V črne bukve z gladovnjaki.) Tukajšnja slovenožrečna „Marburger-Zeitung“ se jezi, če izvé, da so pri sv. Magdaleni slovenskej deci slovenske birmske liste delili ali da je v Rušah plapolala slovenska zastava. No, in isti slovenožrec se sedaj reži in smeji, da je vendar 100 kmetov(?) slovenskih v Ptuj prišlo in z nemčurji vred se cesar-Jožefove demonštracije vdeležilo Tagespošta šteje 200 kmetov D. Wacht 250 — koliko jih je bilo, tega še tedaj ne vemo. Toda nekaj jih je bilo in to je dosti sramote za Slovence. Dali so se pre obriti, da so kmeta od barusastega gospoda leži poznali, šli so v vrsti kakor voli, kedar jih na pašo ženeš ali na sejem. Potem so v kasini posebič in proč od gospode nemške, smeli jesti, piti in kaditi, nek Löschnigg od sv. Janža na Dravskem polji je baje govoril slovenski in naposled ves ponižen in skljućen šel se gospodi nemško-liberalnej in nadutej zahvalit in pete lizat. Fejte bodi! To so prave slovenske šleve in pleve, ki za kupico mokrega prodajo slovensko poštenost. Tagespošta navaja še sv. Urbana, sv. Vida, da je bil zastopan. Sramota. Nam se piše, da je tudi sv. Lovrenc na Dravskem polji zmogel več gladovnjakov. Ti so: St. Bauman s „frajlo“ iz Župečke vesi, iz Pleter pa J. Peršuh, dalje Jož. Damijan, Fr. Horvat, B. Medved, Ant. Matevžič. Celo faro so osramotili. Poštenim Nemcem se morajo gabiti toti lačni polanjčeki, ki letijo za nemškim vabilom, kakor koze za soljo. Sicer pa slišimo, da cela svečanost ni bila druga, kakor grda demonštracija zoper cesarjeve ministre. Uradniki, duhovniki niso bili zraven; iz Maribora so se vé bili zraven dr. Duhač, Hammer-Amboss, profesor Knobloh, profesor Nagele. Prihodnjič več.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjev brat Karol Ludvik in njegova žena, gresta v Moskvo h kronanju ruskega carja in z njima sijajno spremstvo cesarskih dvornikov. Predsednik državnega zbora, dr. Smolka bil je k cesarju pozvan, ki so pohvalili njegovo delovanje in rekli, da je prenaredba šolske postave koristna in primerna potrebam. Ob enem so ostro grajali nemške liberalce, ki so toliko kljubovali. — Najvažnejša novica pa je konec nemčurskemu deželnemu zboru kranjskemu. S cesarskim pismom 11. maja je ta nesrečni zbor razpuščen in nove volitve so uže razpisane, kmetje volijo 9. junija, mesta in trgi 12. in veliki posestniki 15. junija. Slovenci se tega povsod veselijo. Liberalnega in nemškutarskega jerobstva na Kranjskem je konec. — Deželni zbor štajerski začne dne 27. maja zadnjokrat ali vsaj predzadnjokrat zborovati, drugo leto mu poteče 6letna doba in bodo nove volitve, na kar ne smemo pozabiti. Ob enem sklicani so tudi deželni zbori goriški, isterski dalmatinski, bukovinski, šleski, spodnje-avstrijski, salcburški in tirolski, češki bode pa najbrž razpuščen, česar se nemški liberalci hudo bojijo. Zgubijo namreč pri novih volitvah krivično svojo večino. — Zoper Jude začeli so tudi Čehi srditi se. V Pribramu so shodnici židovskej pobili vse šipe na oknih in v mirodvoru posekali drevesa, — Postava za trgovske in obrtnijske zbornice bode se morala še letos prenarediti, ta bode obrtnikom bolje pravična; tudi bi Slovenci na Štajerskem slobodno za spodnji Štajer eno takšno zbornico zahtevali,

Digitized by Google

sedaj nimamo nobene, Nemci pa imajo dve, eno v Gradci, drugo v Leobnu. — Korošci in Goričani prosijo za železnico skoz planine v Salcburško in Nemško. Draga bi bila strašno. — Hrvati so državni zbor ogerski v Budimpešti zapustili, ker Magjari niso hoteli poslušati bana Pejačeviča, kar ima zoper nasvetovane nove davkarske postave. To je zopet zagvozda med zaveznike Hrvate in Magjare. Za Bosno in Hercegovino proglašen je novi pravdni red za civilne pravde in nastavljeni bodo kmalu advokatje, 4 v Sarajevu, po 2 v Mostaru, Bihači, Travniku in Tuzli.

Vnanje države. Kronanje ruskega carja in carice bode 27. maja, ki prideta 21. t. m. v Moskvo. Pravijo, da bode pri tej priliki car mnogo kaznovancev pomilostil in 20 miljonov rubljev glavnega davka odpustil. — Turški sultan je vendar enkrat privolil, da se železnica srbska pri Vranji zveže s turško od Soluna; za Libanonsko pokrajino imenovan je za sultanovega namestnika katoliški Arbanaus Wassapaša. — Bolgarski knez je iz Črnogore se odpeljal na ruskej ladiji od Kotora v Trst, s črnogorskim knezom vred, potem pa skoz Italijo in Švičarsko na Nemško. črnogorski knez Nikola pa je prišel k našemu cesarju na Dunaj in se podal potem dalje na Rusko h kronanju ruskega carja. — Srbski kralj Milan bil je od Jelene Markovičeve v cerkvi z revolverjem napaden lani, Jelena je sedaj k smrti obsojena. — V Egiptovskej deželi nameravajo Francozi izkopati drugi kanal za ladije iz Srednjega do Rudečega morja čez Sueško ožino. Krivi prerok Makdi razsaja še vedno okolo Hartuma; vse vjete kristijane da kot sužne prodati. — Francozi bodo drugo leto še več potrošili za vojaštvo, namreč 603 milijone frankov. V zapadni Afriki pod ravnikom zaseli so Francozi deželo Loango in v Tonkin poslali mnogo vojakov, da si deželo popolnem osvojijo. —

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

I. Do XVII. stoletja. Kedaj se je prikazala prvokrat v krajih, v kojih sedaj štajerski Slovenci prebivajo, se ne da za gotovo določiti. Toliko se sme pa trditi, da ko je v letih 17, 80, 169—175, 225, 255, 334 in 380 po Kr. davila po celem takrat znanem svetu, gotovo ni prizanesla našim krajem, vsaj tega v enakih slučajih tudi pozneje ni storila.

Kakor za časa Rimljanov je zgodovina štajerske dežele tudi za časa preselitve narodov in naslednje dobe zelo temna in nezanesljiva. Za gotovo vemo le toliko, da so šli Goti, Longobardi in Franki skoz njo, in da so gospodovali Avari v vzhodnem delu, Slovenci pa v celi štajerski deželi skoraj poldrugo stotino let, dokler jih niso Franki in Bavari izpodrinoli. Ker je pa zgodovinsko dokazano, da je kuga v armadah teh narodov morila, zakaj bi se ne smela trditi, da je ravno ob tistem času razsajala tudi v slov. Štajeru? Posebno strašno je morala v naših krajih kuga moriti v 7. in začetku 8. stoletja, ker se je spomin na nekdanje slovenske naselbine v Štajerskem ohranil le po imenih rek, gor in vesnic. Gotovo je več Slovencev pomorila kuga, kakor meč Frankov, Ker zdravniki niso poznali nobenega zdravila zoper kugo, iskali so ljudje pomoči pri sv. Martinu, patronu Frankov, in so njemu v čast postavili več cerkev. Brez dvoma je tudi ena ali druga sv. Martinu posvečena cerkev naše škofije iz onih časov, vsaj stojijo nektere tik starodavnih mest in rimske ceste, kakor n. pr. Hajdinska pri Ptuji.

Valvazor, slavni zgodovinar kranjske dežele poroča, da ste l. 792 vsled dolgotrajnega deževja reki slov. Štajera Drava in Sava tako močno narastle, da ste poplavile daleč okoli vsa polja. Mnogo živine — tudi ljudi se je potopilo. Ko je voda vpadla, ni le lakota morila, ampak vsled okuženega zraka in smrada začela je daviti tudi kuga.

Poroča se nam, da je v našem Štajerskem bila l. 872 in 873 strašanska vročina in suša. Povrh so pustošile polja mnogobrojne kobilice, ki so bile od juga priletele. Največ jih je bilo na Ptujskem polji, kjer niso zelenega lista pustile. Veter jih je sicer v Dravo zagnal, ali voda jih je vrgla na suho in ondi so začele gnjiti in širiti grozen smrad. Navstala je kuga, ki je v Ptuji in okolici neusmiljeno morila; kar je ona pustila, pokončala je lakota.[1]) Enako hudo se je godilo tudi v poznejih letih skoraj v celi Evropi. Leta 882 in 883 morali so štajerski vojaki iti z nemškim cesarjem proti Normanom in prinesli so nazaj kot plačilo — kugo.

Iz desetega stoletja imamo malo poročil o zdravji in vremenu na Štajerskem, toliko pa vemo, da je l. 995 razsajala po nekterih krajih naše domovine kuga.[2])

Edenajsto stoletje se je pričelo z nenavadno prikaznijo na nebu. Prikazala se je namreč zvezda repatica, ki je bila tako svetla, da nje ljudje niso zamogli gledati. Že to je ljudi prestrašilo, bolj pa še hud potres, ki se je od Kranjskega do severne Evrope razširjal. Vse se je balo kuge. In res že l. 1006 se je s svojo tovaršico lakoto oglasilo ne le na Nemškem, ampak tudi v naši domovini in je razsajala tako močno, da je semtertje pogrebnikov

[1]) Sim. Povoden, Pettau I. 285.
[2]) Aquil. J. Caesar, Ann. dne. Styriae I. 393.

Digitized by Google

zmanjkalo.[1]) Odsihdob pa nam naša domača zgodovina iz edenajstega stoletja druga nič hudega ne poroča, kot mnogotere napade, ki so jih morali naši predniki pretrpeti od sovražnega nam soseda — Madjara, dasiravno je pri naših sosedih Nemcih kuga šestkrat hudo razsajala.

Na Nemškem je kuga še trajala tudi v dvanajstem stoletji in lehko naštejemo 25 kužnih let. Naša domovina sicer v tem stoletji ni bila tolikokrat obiskovana, zato pa je toliko več trpela takrat, kedar se je kuga prikazala. Leto 1168 je baje pomrla za njo polovica ljudi. Kobilicam, ki so l. 1195 in 1196 zopet v brezbrojnih trumah na Štajersko priletele, sledila je lakota, hude bolezni in med temi tudi kuga.

Od trinajstega stoletja imamo malo poročil o kugi na Štajerskem, toliko več pa o drugih nevoljah. Že hitro v začetku tega stoletja — l. 1201 je bil dne 4. maja tak silovit potres, da je mnogo hramov in gradov podrlo in razsulo. V Vitanjskem gradu se je podrl turen, ki je štajerskega ministeriala Hartroda in sedem drugih oseb pobil.[2]) Zgodovina nam ve tudi povedati, da so divji Madjari prirazbijali nekterekrati v štajersko deželo in da so nekaj let bili celo njeni lastniki, dokler jih Štajerci niso pregnali. L. 1259 je bila huda lakota pri nas, semtertje je davila tudi kuga. Dne 7. maja l. 1267 je pa prestrašil ljudi zopet hud potres, ki je pol ure trajal in mnogo cerkev in gradov porušil. Pet let pozneje l. 1272 pa prihrujejo Madjari s Kumani prek meje, ropajo po Avstrijskem, Koroškem in Štajerskem in tirajo 20.000 ljudi v sužnost. Prihodnje leto obiščejo Ptuj in okolico in zatrosijo med prestrašene Slovence morivko kugo. (Dalje prih.)

Smešnica 20. Oče, le brž se napravite, sosedje Vas uže čakajo zunaj pred hišo, reče hčerka očetu, ki se prav počasno oblačijo, da bi s sosedi šli v bližno mesto na sejem. „No, če me pa čakajo, potlej pa mi ni treba preveč hiteti“, rečejo oča in se še bolje počasno napravljajo. Stavešinčar.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za popravljanje cerkve v Kapeli pri Brežicah, vsled potresa oškodovane, darovali 200 fl.

(Cesarjevič Rudolf) je v Laksenburgu, kder njegova prevzvišena žena princezinja Štefanija bližajoči se njej porod pričakuje, s konjem padel pa k sreči se mu ni zgodilo nič žalega.

(V Šentjurji) ob južnej železnici je pri šivarji A. Rataji šivarski učenec 5letno deklico sunil z okna, da je 4½ metra globoko padla. Dete je samo nekaj omedlelo, zgodilo pa se mu druga ni nič, čemur se vsak čudi.

(Za Slomšekovo nagrado) plačali so gospodje J. Urbanec 1 fl., St. Prus 1 fl. Suher, 1 fl. 50 kr., J. Meško 1 fl., J. Sinko 2 fl., Koser 1 fl, Kukovec 1 fl., Pučko 2 fl., Lovrec 50 kr., Kranjc 1 fl., Zitek 1 fl., Bohanec 2 fl., V. iz H. 1 fl., Serajnik 50 kr. Lepa hvala! Žiher.

(Č. g. dr. Suc) v Slov. Gradci je odločno se odpovedal katehiziranju na tamošnjej ljudskej šoli, se ve, da ne brez tehtnih uzrokov.

(Iz Podove) na Dravskem polji se nam poroča, da so Podovski fantje za Goričkimi letali z vilami in ročicami in se hudo pretepali: eden ima sedaj zlomljeno roko, drugi potrta rebra, tretji ranjeno glavo! Kedaj bo fante pamet srečala! Ali ne morejo župani tukaj ničesar storiti?

(V Staricesti) pri Ljutomeru je Francu Mauriču nek hudobnež dvakrat hram užgal, prvokrat je ogenj pogasil, drugekrat pa mu je vse zgorelo; škode je 1800 fl. Sosede so vrli gasilci ohranili in tiho vreme. Pogorelec je za malo svotico zavarovan, za drugo mu pa pomagajo sosedje po starej krščanskej navadi.

(Resigniral) na št. Jurij je č. g. Jož. Toporišič, č. g. Jan. Simonič bo župnik Tribunski, č. g. župnik Fischer gre v Gradec se zdravit.

(Umrl) je v Blanci V. Sitar, značajni srenjski pisač, ki je 22 let zmiraj samo slovenski uradoval, v št. Mohoru na Koroškem pa dekan Levičnik, slednji slovenski pesnik „Kranjske čebelice.“

(V Nadolah) pri Rogaci sta dva otroka Horvatova dobila mišnice v bob in zelje, katero sta jedla in umrla.

(Opsovala) je v jednem listu celjska „nahtvahterca“ zaporedom mnogo Slovencev, med temi so: dr. Gregorič, dr. Ploj, Bož. Rajč, Romih, Kelc, dr. Radaj, dr. Lipold, kaplani Fischer in Hrastel.

(G. Mih. Vošnjak) je celjskim divjakom trn v peti Slovencem pa pravi prijatelj. Vsaka beseda se mu pobere in če le mogoče, krivo zoper njega zavije. Če je g. V. kedaj svaril zoper hmeljarstvo, je to gotovo storil, ker se boji, da ne bi ljudje preveč v nevarnost se podali; kajti mogoče je, da s hmeljem tudi spodleti in zguba je tem večja, čem znatniši so bili stroški. Da bi bil g. V. hmeljarstvo hotel popolnem odsvetovati ali zatreti, to pa ni res, ampak hudobno obrekovanje.

(Zadnji „Prijatelj“) je zopet poln grdih kozlov. Nemške besede: Viehseuche je prestavil z „govedino kugo“, kar je blizu toliko, kakor „Rindfleischseuche“.

Loterijne številke:

V Trstu 12. maja 1883:	21,	85,	81,	71,	63.
V Linci „ „	38,	55,	31,	6,	79.
Budapešt „ „	81,	52,	86,	33,	57.

Prihodnje srečkanje: 26. maja 1883.

[1]) Ravno tisti I. 407.
[2]) Ravno tisti II. 83.

Digitized by Google

✝

M. F. Valenčak, c. kr. profesor v pokoji, daje v svojem in v imenu svojih otrok **Wladimira in Micike** vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest na znanje, da je umrla preljubljena sopruga, oziroma mati, gospa

Neža Valenčak roj. Kaufmann,

ki je po dolgej mučnej bolezni, sprevidena s sv. zakramenti za umirajoče dne 13. maja ob 9. uri dopoludne v 43. letu starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage rajne bil je dne 14. maja ob 6. uri popoludne!

Naj počiva v miru!

Zahvala in priporočba.

Dozvolujemo si p. n. občestvu naznaniti, da nadaljujemo rajnega našega očeta gospoda Henrika Schöna obrt z juvelami, ztatnino in srebrnino ter se zahvaljujemo za rajnemu očetu skazano zaupanje in prosimo tudi nas počastiti z obilnimi naročili na blago iz bogate naše zaloge zlatnine in srebrnine.

Priporočujemo torej: **Zlate in srebrne križce, srebrne verižice, gospoške in gospojinske zlate verižice, zlate prstane, diamantne prstane, zlate uhane in ušene kinče, granatne garniture, zlate in srebrne garniture, garniture z narokvicami, zlate in srebrne svetinjice in medaljone, navratne sponice ali broše, mizne tóke ali jédno pripravo, naprstke, ključne državnike, poobedno jedilno pripravo, jedilno orodje za otroke, zajemnike za smetano in juho, čajeva cedilca, sladkorovne klješče, servietno obročke, jajčne kozarčke, solenke, tasice za sadje in sladkor, gorúšične ali ženefeve posodice. tobačnice itd.**

Vse te reči imajo najmodernejšo podobo in so jako mnogovrstne.

Ob enem dajemo slavnemu občinstvu na znanje, da prevzemamo vsakoršne

poprave,

ki se naše kupčije tičejo, **vrezna dela, ognjevita pozlačenja itd.**

Tudi kupujemo ali zamenjujemo

žlahtno kamenje, staro zlatnino in srebrnino.

Tujim prišlecem se brž postreže.

Henrik Schönn-ovi dediči 1-3

žlahtnokamenarji, zlatninarji in srebrninarji v Mariboru.

Kupčijsko posestvo.

Zarad preselitve proda podpisani svojo kupčijsko posestvo pri **sv. Miklavži blizo Ormoža** obstoječe iz zidanega prostornega poslopja, njiv in travnikov. Na tem poslopji se uže več let izvršuje trgovina različnega blaga, krčma in žganjetočarija, vse z dobrim uspehom. — Po razmerah se da to posestvo tudi v najem. Kraj je ugoden tudi za trgovino z vinom in deželskimi pridelki. — Oglasi se sprejemajo do konca tega meseca.

Maks Robič

1—2 pri sv. Miklavži (Friedau).

Hiša v Ljutomeru.

G. Hüttner proda svojo hišo štev. 117 v Ljutomeru iz proste roke. Več pové lastnica sama.

Adresa: **J. Hüttner, Schillerstrasse, Nr. 7. II. Stock, Graz.** 2—3

Oljnatih firnežev in barv

lakov, trpentinovca, raznovrstnih barvil, zlato v listkih, srebro v listkih in novih čopičev ima na izbiro in prodaj v Mariboru

H. Billerbeck,

2—3 **v gosposkej ulici pri psovi.**

Knjigovezar v Slov. Bistrici.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občestvu na znanje, da sem s 1. majem t. l. v Slov. Bistrici v šolskej ulici pričel

knjigovezarstvo.

Prizadeval si bodem vsem naročilom dobro ustrezati.

Ob enem naznanjam, da so pri meni dobiti razne šolske knjige, risanke itd. dalje razni molitveniki, pobožne podobe, moleki in naposled tiskovine za cerkvene in občinske urade, nemške in slovenske.

J. Bastijančič,

3—3 knjigovezar.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Drugi natis, ker je bila zadnja številka konfiscirana.

Štev. 21. V Mariboru 25. maja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeništču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dvoje novih društev.

V nedeljo 20. maja stopilo je dvoje društev v javnost, ki Slovence štajerske posebno zanimata. Prvo nam je od naših najboljih mož osnovano z najiskrenejšo željo, naj bi služilo zlasti kmetskemu ljudstvu v pomoč in blagoslov. To je cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za spodnji Štajer s sedežem pri sv. Juriji na južnej železnici. Pretečeno nedeljo obhajalo je svoj prvi občni zbor. O njem poročamo drobneje. To pa opomnimo dnes, da se tega društva slobodno vsi veselimo. Ustanovljeno je prav na sredi slovenskega Štajerja, ob železnici. Predsednik mu je kot izvrsten sadjerejec daleč znani preblagi g. dr. G. Ipavic.

Drevesnica je tudi uže pripravljena, mnogovrstne podpore je pričakovati. Želeti še je, da pristopi obilno število udov in se kmetovalci potem marljivo oglašajo za mlada drevesca, za cepiče itd.

Kar to društvo počinja, utegne spodnji Štajer kedaj spremeniti v sadovni paradiž, iz katerega bodo kmetovalci na stotisoče in milijone goldinarjev zajemali. Bog plati vrlim slovenskim domoljubom, ki so se blagega dela lotili. Bog blagoslovi hvale vredno podjetje!

Drugo društvo pa ni naše gore list. Ne snujejo ga naši slovenski domoljubi, ne obeta Slovencem nič dobrega. To je v Celji 20. t. m. osnovano nemško-liberalno društvo, zvano: „Untersteirische-Fortschritts-Verein.“ Snujejo pa društvo zvečinoma nemški tujci v zvezi s slovenskimi odpadniki ali renegati. Namen jim je širiti nemški liberalizem, ki uže povsod propada, med slovenske kmete spodnje-štajerske in utvrditi nemško-liberalno gospodstvo na slovenskem Štajerskem ter zabraniti napredovanje Slovencev na narodnej podlagi. Sploh ovo „fortšritlarsko“ društvo je Slovencem sovražno v gospodarskem obziru (liberalizem je namreč le denarstvenim mogotcem ugoden, kmetom in obrtnikom pa nevaren, kakor nam propad kmetijstva in obrtnijstva spričuje z rastočim ubožtvom ljudstva v liberalnej dobi), dalje sovražno nam je v političnem in narodnem obziru. Ono začne pri nas zopet tisto vojsko, katero je nemški liberalizem pod vodstvom Seidl-Brandstetterjevcev bil enkrat uže dovolj sramotno zgubil Pristopilo je društvu baje 700 (?) udov, med temi je veliko Nemcev srednje- in gornje-štajerskih in čez 100 samo iz nemškega Gradca. Zraven so vsi liberalni kričači spodnje-štajerski, tudi baron Moškon se je pridružil. Glavni namen pa je Slovence zmotiti in jim pri volitvah za deželni in državni zbor namesto slovenskih vrinoti nemško-liberalnih, fortšritlarskih poslancev, kakoršni so bili Seidl, Brandstetter itd. V odboru so: znani celjski dr. Glantschnigg (slovenski odpadnik) predsednik, odborniki pa: dr. Ausserer (tujec, nemec iz Tirolskega) v Sevnici, profesor Marek (čeho-slovanski odpadnik) v Celji, Franz Zangger (nemec) v Celji, Deutschmann (nemec) v Ptuji, Lariš (privandranec) v Laškem, dr. Tomschegg (slovenski odpadnik) v Slov. Gradci, dr. Schmiderer (nemški Hammer-Amboss) v Mariboru, A. Stiger (nemec) v Slov. Bistrici, Zechner (nemec privandranec) v Brežicah.

Stojimo toraj pred novo borbo za svoje narodne pravice, za svoj gmotni in duševni napredek. Ne bojimo se nje čisto nič. Pravica in resnica mora zmagati, laž in krivica propasti.

Desterniški.

Nova brambovska postava.

Sosedi Magjari na Ogerskem imajo precejšnje število deželnih brambovcev. Pravijo jim honvedi. Tirolci in Predarličanje so tudi uže od davna preskrbljeni z vojaštvom za obrambo domače dežele. Za vse ostale dežele pa se ima sedaj osnovati posebna armada ali vojska, ki bode imela deželo braniti in se njenim vojakom zaradi tega pravi: deželni brambovci — Landwehristen. Godilo in izvrševalo bode se pa vse

☞ Denešnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

po postavi, katero je državni zbor sprejel. Proti njej glasovali so nekateri nemški liberalci, posebno krofasti vodja štajerskih liberalcev je kaj hrapasto kresal zoper njo pa nič ni pomagalo. S tem so se nemški liberalci precej zamerili ne samo pri vseh avstrijskih domoljubih, ampak tudi pri samem cesarji, kateremu niso hoteli pustiti prve besede pri načinu, kako se ima deželna bramba urediti.

Deželna bramba ima šteti najmenje 138.000 vojakov. Cesarju gre prva beseda pri vredbi in le na cesarjevo povelje se sme pod orožje poklicati. Ob času vojske zamorejo se od redne vojske k deželnej brambi prestavljeni vojaki zopet pozvati nazaj. Brambovci so dolžni le deželo braniti. Vendar v sili zamorejo jih cesar tudi čez meje poslati rednej vojski v podporo.

Brambovci dobijo oficirjev, obleke, orožja itd., kakor redno vojaštvo. V deželno brambo sprejeti rekruti ali novinci morajo vežbati se ali „eksercirati“ 8 tednov, če so pešaki, 3 mesece, če so strelci na konjih ali konjeniki. Pozneje pokličejo se samo k rednim vojaškim vajam in kontrolnim shodom.

Ti kontrolni shodi bodo se vršili pri okrajnej političnej gosposki, kder bo tudi okrajni narednik (Bezirksfeldwebel) stanoval, ki ima zapisnik vseh brambovcev urejati. Plače dobiva 600 fl. na leto, čez pet let pa 100 fl, čez deset let 200 in čez 15 let pa 300 fl. več, se vé tudi prosto stanovanje.

Temu naredniku mora vsak brambovec naznaniti, če se iz domovja kam inam seli. Vojaške vaje brambovcev trajajo po 4 tedne, vendar nikoli ob času žetve.

Kdor bi nepokoren bil zaukazom brambovske postave in brambovskih gosposk, bil bi kaznovan prvič in drugič z zaporom na teden do 3 mesecev; tretjokrat in ob času vojske pa po ostrih postavah za redno vojaštvo veljavnih. To se glavne točke nove brambovske postave.

Gospodarske stvari.

Kaj ovira napredek sadjereje na slov. Štajerskem.

(Izv. dopis iz Brežiškega okraja.)

Da se ta tako važna panoga kmetijstva bolje ne razvija, kaj temu največ zaprekuje, sem premišljeval, ter opomnim sledeče: Prvič, dokler ne bodo se semtertje učili umne sadjereje in drugič, dokler ne bode kupčija s sadjem živahneja, ne bode sadjerejstvo napredovalo.

Če si mislimo način sadjoreje, kakor ga naši nekteri kmetovalci izvršujejo, se moramo čuditi, da še toliko sadja pridelamo. — Da bi si kdo divjakov na gredah iz pešek izredil, temu bi se še nekteri posmehovali. Tu pa tam gré gdo v gojzd, izkoplje kakov starikav divjak ter ga brez obzira na lego in svet posadi do poldrugi čevelj globoko. To je čisto protinaravno, ker tako ne more solnce ogreti zemlje pri koreninah niti zrak ne more zemlje prešiniti. Včasi se prime, vendar tako kasno raste. da le redko kedaj tisti sadu dočaka, ki posadi. Je pa divjak kje na mestu v kakšni meji izrastel, ga cepi v sklad, da potem vedno revno ostane drevo ter le malo časa trpi.

Vzeti ozir na lego in svet pri saditvi sadunosnega drevja, je velike važnosti, sploh više, kakor si naši kmetje mislijo. Tako n pr. Ribstinov pepinek jabelko rado raste v suhem svetu, kjer bi n. pr. Muškatovi kosmač morebiti celo nerodoviten bil itd. Nasproti vzemimo, da je zemlja dobra, globoka in nekoliko vlažna, tukaj bodo slive posebno rodovitne, jabelke pa v nekaj plitvej zemlji dokaj dobre Je zemlja globoka pa revna. bodo nektere hruške kaj dobre. Tako tudi je lega proti jugu za hruške, proti severu za jabelka, proti vzhodu, kjer južni vetrovi ob času cvetja ne brijejo, za slive. Zopet kjer je na vrhu in vetrovom izpostavljeno, kaže za takove plemena, ktera trdo visé, kakor n. pr. pr. jabelko veliki Bob itd.

Potem pa tudi ne moremo veliko zahtevati, če kupčija ni taka, kakor bi imela biti, ker ni zadosti takšnega sadja, ki je potrpeče in za daljno vožnjo sposobno. Če potem le v nekterih rodovitnih letih pridejo tisti „hausirerji“, ki znajo smetano z mleka pobirati, in le malo ceno naredijo, se res sadjoreje veseliti ne moremo. Nasproti če bo dežela imela mnogo žlahtnega sadja, bodo prišli kupci, ki imajo um za kupčijo, pa tudi ne premalo kapitala. Upajmo, da se ta reč zboljša.

Kolikor še vem. dobile so se slive vagan za 30—33 kr. Lani so bili kupci, ki že neki tri leta zaporedoma pridejo, ter so jih pri Brežicah kupovali vagan po 2 fl. 30 kr. Isto bi bilo z jabelkami. Lani so bili kupci pri Brežicah tudi na jabelka in sicer iz Virtemberškega ter so jabelka, kakove so bile, kupovali po 1 fl. vagan. Se ve da to je malo, pa ko bi bil žlahten sad, bila bi tudi cena boljša.

Tedaj tisti kmetovalci slovenskega Štajerja, ki se dozdaj niste poprijeli umne sadjereje, pristopite društvu sadjerejskemu v Št. Jurji; od tam boste dobivali cepičev tistih plemen, ki so za naše okolice od možev strokovnjakov kot dobra spoznana in tako boste dobrega vžitka pa tudi lep denar dobivali in sebi in potomcem k blagostanju pomagali.

Leto na leto je več plačil od gruntov in med tem, ko vse napreduje, naše kmetijstvo le pri starem kopitu ostaja. Noben kos zemlje se ne sme pustisti zabadavo ali prazen in besede slovečega nemškega sadjerejca Metzgerja si zapomnite:

Digitized by Google

Na vsako mestece posadi drevesce
In oskrbuj ga, da dobiček ti dá.
F Ogorevec, posestnik.

Krompir bolezni braniti.

Od leta do leta dela krompirjeva bolezen veliko škode, jedno leto manj, drugo več, letos v tem, drugo leto v drugem kraji. Treba je toraj misliti, kako se mora temu sovražniku na rep stopiti, da se njegove škode od naših gospodarjev, kolikor mogoče odvrnejo. Stari skušeni kmetovalec nam o ti važni zadevi piše, kakor sledi:

1. Zemljišče za krompir se mora dobro predelati, da pride semenski krompir v zadosti rahlo zemljo.

Taka zemlja daje posajenemu krompirju več varstva proti bolezni, kakor roda in grudasta prst.

2. Krompirjevi gomolji za seme se morajo rano najboljše prav rano spomladi po 80 centimetrov vsaksebi po vrsti posajati. Bolj narazen ga saditi ne kaže. Zopet pa ne gre gomolje bliže sebe saditi, ker se potem tako imenovano varovalno ogrebanje ne da izpeljati. Semenski krompirji morajo, da se pridelek ne zmanjša, biti precej debeli ali pa se morajo vrste bolj tesno, druga poleg druge potegniti.

3. Prvo ogrebanje mora biti plitvo, da je greben zgoraj širok pa le kakih 15 centimetrov visok. To ogrebanje se more, če potreba, dvakrat goditi.

4. Varovalno ogrebanje se mora pa brž takrat zgoditi, ko se bolene maroge na metenici krompirjevi pokažejo. Ko bi se to že pred pšenično žetvijo ne bilo zgodilo, se mora to ogrebanje že takrat zgoditi, ko se bolene maroge na metenici še pokazale niso.

5. Varovalno ogreban)e se le od ene strani godi. Nasuje se visok greben z močno strmo stranijo in spodnjo širokostjo po tisti strani, od ktere se ogreba in sicer tako strmo proti vrhu kolikor le mogoče. Prstena odeja, ki se tako nad najvišimi semenskimi krompirji naredi, mora najmanj 10 centimetrov debela biti, ker se pozneje vsede in posuje in tako slednjič komaj 15 centimetrov debela postane. Zajedno s tem ogrebanjem se krompirjevi metenici vršiči zmerno na nasprotno stran nagnejo, tako da je vsaj na pol vzdignjena.

6. Plitvo ogrebanje in varovalno ogrebanje se more tam, kjer krompirjeva njiva ni prevelika, z motiko opravljati.

7. Da se zabrani, da krompir še le v kleti ne začne gnjiti in bolehati, kar včasih veliko zgubo in škodo napravi, zato se sme krompir še le tri tedne pozneje kopati, ko so zadnji listi metenice veli postali.

(Dalje prih.)

Sejmi. 25. maja Dobje, Ivnik, Ormož, Gradec, Berače, Rogatec, Slivnica pri Mariboru, sv. Urban nad Ptujem, Vitanje, 26. maja Jarenina, 28. maja Ruše, Nova cerkva, 29. maja Reichenburg, 31. maja Gradec, Loka Rečica, 1. junija Vojnik, 2. jun. Ptujska gora.

Dopisi.

Iz Šmarijskega okraja. (Nemški šulverein — volk v ovčji obleki) hodi okoli ter lovi ude za nemški „šulferajn“. Pred kratkim — na delavnik — je se Vouk, pisač ces. kralj. okr. sodnije Šmarijske, na Ponkvi kakor kaki agent grčaste omike okoli klatil, ter nevedne kmete na svoje limance za nemški „šulferajn“ lovil. Vprašali bi, ali je temu Vouk-u, ki iz cesarsko-kraljeve kase svoj denar oziroma živež dobiva, dovoljeno, da ob delavnikih okoli hodi ter za društvo, ki je Slovencem sovražno, katoličanom pa nevarno, agitira ter pri nevednih kmetih goldinarje za omenjeno društvo nabira? Marsikateri kmet si misli, ako „gospod“ od cesarsko-kraljeve sodnije pride, moram že pristopiti ter goldinar dati, da se „gospodom“ ne zamerim. In zares je že marsikaterega tako na svoje limanice dobil. Na Ponkvi je še celó prvi občinski svetovalec in cerkveni ključar k temu društvu, — bodi si iz nevednosti ali iz baharije, — pristopil. Mi le toliko vemo, da se rad marsikrat z nemškimi besedami pobaha, akoravno nemški ne zna. — Kmetje varujte se volka v ovčji obleki! Kajti „šulferajn“ je društvo, katero hočejo Šmarijski nemčurji proti Šmarijski čitalnici skupaj zbobnati. Razven tega pa to društvo, — akoravno je nemško, — pri odličnih Nemcih nema podpore. Na Zgornje-Avstrijskem, — v čisto nemški deželi. — so še celo tamošnji premilostljivi nemški škof svojim duhovnikom zaukazali, da morajo ljudstvo podučiti, da temu društvu, ki nima pravi in tudi ta namen ne, ki je v društvenih pravilih pisan, — nikakor ne pristopi. In omenjeni premilostljivi škof so v svojem pastirskem pismu to društvo „volka v ovčji obleki“ imenovali.

Kmetje! ako hočete šolo podpirati, podpirajte jo v domačem kraji, kjer imate dovolj revnih šolarjev. Ne pluvajte v lastno skledo ter ne pošiljajte potem društvu krvavo si pridobljeni denar v tuje dežele. Pri tej priliki moram še omeniti, da je omenjeni Vouk tudi vrlega Ponkviškega župana Fr. Podgoršek-a na svoje limance dobiti hotel. Toda ta mu je povedal, kar mu gre in kar bi vsak pošten slovenski kmet storiti moral. — Kmetje! ki ste že na limance šli, izstopite iz tega društva ter naznanite to pismeno Vouku. Prilično Vam hočem vse kmete in tudi nekega učitelja v

Digitized by Google

Šmarijskem okraji, ki so temu društvu pristopili naznaniti, da pridejo v črne bukve. Enako se bo tudi z „lisjakovimi“ pajdaši zgodilo.*)

Od sv. Urbana nad Ptujem. (V črne bukve z glodovnjaki.) Ptujska klobasarija je srečno posnedena. Mi bi se za te demonštracije ne brigali, če bi potrebno ne bilo imena tistih lačenbergerjev naznaniti, ki so hodili Ptujskim purgarjem na binkoštni pondeljek pet lizat. No! bodi v čast Urbančanom povedano, da je le mala pešica tistih šla, ki so povabila prejeli. Vendar so bili nekteri tako lačni in žejni, da so komaj dočakali binkoštnega pondeljka. Najbolje zastradan je bil naš nadučitelj in in organist Kocmut, ki je na ta den orglanje pustil, ter v eni sapi letel Ptujskih kostij glodat. Mi se le čudimo, kako je mogoče, da se v to dovoli, da je ta človek, ki je nasprotnik cerkve in duhovnikov, nemškutar, naročnik Celjskega lisjaka, še vedno organist! Proč ž njim. Da je gospa Marinička v imenu Urbančanov venec položila z napisom: „Urbani“, to je rujava predrznost, kajti kteri Urbančani so ji k temu naročilo dali? Celo faro je s tem osramotila. Odločno mi katoliško-narodni Urbančani odbijamo tako sramoto od sebe. Da je poštar Marinič zraven bil, se ne čudimo, ker pridno prebira Kmetskega prijatelja in ga tudi razširja. Med lačenbergerje so še šli: Kolarič iz Jirsovec, Kramperger iz Desinjec, Čeh Janez Benko, Repič, Bela lončar. Z vsemi temi tedaj v černe bukve. Pošten slovenski kmet se njih sramuje!

Iz Ptuja. (Cesar-Jožefova svečanost). Naši nemškutarji, kateri pa hoté biti po vsej sili Nemci, so jednaki razposajenemu otroku. Nič druzega opravila nimajo, kakor dražiti ljudi, kateri ne trobijo v njihov rog. Grla imajo dobra in kričati znajo, da bi jih moral celi svet slišati. Tudi o binkoštih so kričali, kakor divjaki ali obsodenci in pri tem kričanji častili so, tako trdijo sami, spomenik cesarja Jožefa II. Mi tem razposajencem privoščimo divje veselje, naj častijo cesarja Jožefa kolikor hočejo, naj dajo revnim vinčarjem jesti in piti, kolikor jim ljubo in drago, ali vsaka stvar ima svoje meje. Ni me volja drobno opisovati, popisovati, kaj se je vse godilo. Omeniti mi je najprvo, da je na čelu temu hujskanju prvi naših nemškutarjev znani Mihaliček po mišljenji Prus, drugače pa še . .us. Cepetal je okoli, kakor bi kršele imel. Za njim drugi kričač je privandrani Pisk. Nekateri ga imenaje tudi se Piskača. O tem možu se prav čudno pri nas govori, da še celo njegovi pristaši prav ne vedo, kaj je bil tam nekje na Moravskem; to vemo pa vendar vsi, da je bil Jud, protestant, zdaj trdijo, da je katoličan (?) Ta dva moža sta tedaj o binkoštih priredila znano komedijo pri nas. In potem so ljudje po svetu brzojavili in pisarili kosmate laži. Cela svečanost je imela nemško lice! Mi pa pravimo še več, da je tota „svečanost“, če jo smemo tako imenovati, imela prusko lice, kajti iz vseh govorov moramo razvideti, da naši kričači škilijo gori na Prusko in da bi bilo tem možem ljubo, če bi Avstrija postala čem prej mogoče, del nemškega rajha. — Mi vprašamo, zakaj vedno trdite, da je nemštvo v nevarnosti? In takoj za tem zopet upijate, da se vam ni bati, ker je itak vse nemško! Ali ste nori?

(Konec prihodnjič.)

*) Prosimo, pošljite nam imena teh slepinov!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cela 4 leta je ministerstvo čakalo, naj bi nemško-liberalna večina v českem deželnem zboru Čehom-Slovanom bila prijazniša, pravičnejša. Bilo je zastonj. Lani se je celo deželni glavar Karlos knez Auersperg skujal zoper c. k namestnika. To je bilo preveč in namesto, da je letos češki deželni zbor zopet sklican, bil je 20. t. m. hipoma razpuščen. Pri novih volitvah zmagajo Čehi, pa nemški konservativci in nemški liberalci zgubijo češki deželni odbor, češki deželni šolski svet; sploh udarec jih zadene najsilnejši. — Drugi udarec jih čaka na Kranjskem, kajti Slovenci bodo gotovo složno postopali v vseh skupinah in potem ni dvomiti, da zmagajo povsod. Prvi volilni shod je bil v Postojni, kder so dr. Vošnjaka in dr. Zarnika postavili v kmetskih občinah za kandidata, velikega tržca z lesom F. Hrena pa za mesta in trge Lož, Vrhniko in Postojno. V Gorici se tudi Slovenci vrlo pripravljajo na volitve. — Gosposka zbornica je sprejela Bulatov nasvet, kakor ga je uže zbornica poslancev odobrila, po tem takem morajo sodnije v Primorje s hrvatskimi strankami hrvatski uradovati ne pa samo italijanski, kakor do sedaj. Iz srca privoščimo to priboritev bratom Hrvatom, v nekolikih desetletjih spodrinejo Italijana s slovanske zemlje ob izhodnih obalih morja Jadranskega. — Na Ogerskem so posebno Rumuni hudi na Magjare, ki so v državnem zboru rumunskim gimnazijam vrinoli magjarski jezik. Morivec Sponga je obstal, da je podpiran od Berecza in Pitelyja zadrgnil Majlatha in oropal. — Na Hrvatskem nameravajo sodnije ločiti od političnih uradov. Politične uprave prevzamejo toraj okrajni uradi, komitatni ali županijski uradi, podpirani od županijskih odbornikov, in naposled še deželna oblastnija za davkarstvo. No, to utegne tako zamotano uradovanje biti, da bodo Hrvati brž čas namesto pod dežem godrnjali pod kapom!

Vnanje države. Ruski car in carica došla sta v Moskvo. Neizmerno veliko ljudstva ju je

Digitized by Google

pričakovalo in navdušeno spremljalo v cesarski grad. H kronanju so vsi cesarji, kralji in republike celega sveta poslali sijajnih dvornikov čestitat. Takšnega kronanja carjevega še Rusija do sedaj ni videla. — Turški sultan začel je Rusom vojno odškodnino plačevati, katero je uže 5 let dolžen. V Egiptu imajo uže več let Sueški kanal, po katerem ladije vozijo iz Srednjega v Rudeče morje pa sedaj hočejo še eden takšni kanal izkopati. samo prepirajo se kde? Nekteri celo svetujejo skoz Sveto deželo in dalje od Mrtvega do Rudečega morja kanal napeljati. — Od papeža je kardinal Vanutelli poslan v Moskvo, da ruskemu carju čestita; Italjani so zaradi Tunisa na Francoze tako jezni, da so se z Bismarkom nekako zvezali in Avstriji približali. — Francozi so zasedli deželo Loangho in segajo tudi po velikem otoku Madagaskar pa tukaj se jim prebivalstvo postavi v bran. — Angleži so na Irskem dali več morivcev vicekralja obesiti ali na več let v težko ječo zapreti, to pa Irce še huje draži. Še na papeža nečejo poslušati, ki jih opominja, naj ostanejo na postavnej poti v borbi za narodnost! — V Severni Ameriki prigodila se je zopet velika nesreča, vihar vrtinec oškodoval je mnogo mest in vasij, da je veliko ljudij mrtvih.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

II. Do XVII. stoletja. V štirnajstem stoletji se je prikazala kuga v Evropi prvikrat v svoji pravi strahoti, kajti v 6 letih je podavila 25 milijonov ljudi. Na slov. Štajersko je sicer prišla že l. 1337, a takrat še ni morila tako strašno, kakor l. 1348. To leto je bilo za našo domovino zares osodepolno. Začelo se je z najhujšim potresom, kar ga je naša zemlja slovenska bila doživela. Od 25. prosinca se je zemlja 8 dni, po drugih poročilih celó 6 tednov tresla tako močno, da so ljudje omamljeni v nezavest padali od samega strahu in se je po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem podrlo 40 gradov in mest. Velika gora Dobrač na Koroškem se je razpočila in zasula 10 vesnic s prebivalci vred. Hitro potem se je v naši domovini prikazala „črna smrt.“ Najpred je morila na Murskem polji, proti jeseni pa je prek Slovenskih goric prišla tudi na Dravsko polje. Prihodnje leto se je širila zmiraj dalje in je morila v nekterih vesnicah tako strašno, da je bila občna misel, da po potopu sveta še ni bilo tolike morije, kakor takrat. Brez pastirja je hodila živina klaverno po travnikih, kajti so pomrli tu in tam vsi prebivalci. Ko so ljudje videli, da vsa človeška pomoč nič ne pomaga, obrnili so se k Bogu in so delali očitno pokoro. Možki so se zbirali v velikih procesijah in so bosonogi in brez srajce hodili v cerkve. Peli so zelo genljive pesmi od trpljenja Kristusovega in Matere božje in klicali svetnike na pomoč. Pri nekterih kapelah in križih so postali in so z bodečimi šibami bičali eden druzega tako močno po golem hrbtu, da je kri iz ran le kar curljala. Žene so doma molile in se med seboj do krvavega bičale. Tako bičanje je trajalo od sv. Mihela do velike noči. Ko pa kuga pri vsem tem ni prenehala, ampak je morila še na dalje brez vsega vsmiljenja, se je polastil ljudi strašen obup. Nekteri so se vlegli živi v grobe in so čakali ondi smrti.

V drugi polovici štirnajstega stoletja je bilo nekoliko boljše, dasiravno še so imeli nekteri semtertje kugo, ker ni več morila tako strašno L. 1353 so jo imeli v Ptuji[1]), l. 1358 v Podsredi in l. 1385 pa v mariborski okolici[2]). Koliko jih je po teh krajih podavila, nam ne pove nobeno poročilo. Kakor se je to stoletje začelo slabo, tako se je tudi končalo slabo, kajti l. 1396 so prihruli Turki prvikrat na slovensko zemljo. Izropali in zapalili so mesto Ptuj in v sužnost gnali več tisoč Slovencev.

V petnajstem stoletji imamo le od druge polovice gotova in razumljiva poročila o kugi. V tem stoletji je življenje bilo v obče žalostno. Premnogokrat so prišle v našo domovino kobilice, za njimi so nastopila slaba leta z lakoto, povrh je prišla še vojska in slednjič tudi kuga.

Dasiravno je kuga po Koroškem, Kranjskem in tudi po Štajerskem morila že l. 1449, se je doba britkosti za našo domovino začela še le l. 1472. V začetku tega leta se je prikazala zvezda repatica z rudečim ognjem in dolgim repom, potem je pa trí leta bila velika suša in huda lakota, za ktero je v malo tednih umrlo 1000 ljudi. Posebno l. 1473 je solnce tako silno pripeka'o, da so se semtertje gozdi vžgali in so vsahnili vrelci, potoki in reke. Po nekterih krajih so morali vodo za drag denar kupovati: — toliko obilneje so pa tekle zato solze britkosti, kajti prirazbijali so Turki na Štajersko in napravili mnogo škode, pri odhodu pa še zapustili v spomin — kugo. Celje, slov. Gradec, Vitanje, Konjice, Velenje, Šalek in drugi kraji so imeli od obejih veliko trpeti. L. 1474 ali pa že l. 1447 je morila kuga brž ko ne tudi v gornjegradski okolici, kajti ondotni prebivalci so postavili na Stražah cerkev v čast sv. Barbari, ktero ljudje že od nekdaj kot priprošnico v smrtni nevarnosti in kugi zelo častijo.[3]) Najhujše je bilo l. 1480 za celo deželo. Turki in Madjari so ropali in požigali hiše, kobilice so žrle in pokončevale polja, kuž-

[1]) Ferd. Raisp. Pettau.
[2]) Dr. Puff, Marburg II. 86.
[3]) Orožen, das Dekanat Oberburg, 84

Digitized by Google

ne bolezni so pa morile ljudi in živad. Tudi v letih 1481, 1486, 1488, 1491 in 1495 so se po nekterih krajih naše domovine prikazale zelo nalezljive bolezni.

Kar zadeva šestnajsto stoletje, sme se reči, da ni bilo boljše od prejšnjih, kajti tudi ono je prineslo v naše kraje različne nadloge — med njimi kugo. Že leta 1519 se je prikala v Ptuji, l. 1521 in 1523 pa tudi v drugih krajih. Toda takrat še ni davila tako strašno, kakor l. 1529. Kar takrat ni končal in v sužnost tiral divji Turk, vzela je kuga. Prelepe slovenske gorice so postale tužno mrtvišče, kajti so zgubile večino prebivalcev. Še den denešnji nam kažejo kamenati spominki prostore, kamor so za kugo umrle pokopali. Take križe najdeš pri sv. Ilji, zgornji sv. Jungerti, okoli Jarenine in sv. Lenartu, pri sv. Jurji na Goričkem, sv. Jakobu, sv. Benediktu, sv. Antonu itd. V tem letu so po Slovenskem bile vpeljane bratovščine sv. Boštjana, da bi po njegovi priprošnji kuga prenehala. Tudi češčenje sv. Roka in 14 pomočnikov se je širilo po naši domovini in kuga je za nekaj časa prenehala. L. 1542 se je pa ne le na Nemškem, ampak tudi na gornjem in spodnjem Štajerskem zopet prikazala. V celjski okolici — pred vsem tik kranjske meje morala je hudo razsajati, ker je večina grajščakov pobegnila. Tudi prihodnje leto je še morila okoli Maribora. Na potu, ki iz Maribora v Kamco pelja, imel je nek križ do najnovejših časov letno številko 1543 in ondi se je kazala tudi jama, v ktero so za kugo umrle pokopali. (Dalje sledi.)

Smešnica 21. Barusast deda prištorklja k brivcu v sobo pa se začudi, ko zagleda ondi svinjče. „Za božjo voljo, mislite tukaj svinjče klati?“ vpraša brivca. Ta mu pa odgovori, da svinjeta ne misli klati, ampak da se na njem novi učenec briti uči.

Razne stvari.

(Svitli cesar) obiščejo tudi Slovensko Bistrico in takrat predstavi poslanec g. dr. Radaj deputacijo slovenskih županov, načelnikov krajnih šolskih svetov in cerkvenih ključarjev. Tako so kmetje zbrani v nedeljo 20. t. m. v Nendlnovi gostilnici sklenoli. Ob enem predložijo slovensko-nemško adreso, v kterej se zahvalijo za vse darove cesarjeve in prosijo, naj se postavi kosarna v Bistrici za 3 eškadrone. Gospod dr. Radaj je vse vže c. k. namestniku najavil, kar je potrebno, drugače se deputacije ne smejo predstavljati. Poslancu g. Radaju gre hvala, da je reč o pravem času sprožil.

(Od cesarja) potrjeni so gospodje Jan. Kukovec kot načelnik, č. g. Šrol kot njegov namestnik, Fr. Kocmut kot načelnik in grof d' Avernas kot njegov namestnik pri dotičnih okrajih, ljutomerskem in gornje-radgonskem

(Huda pasterka) Andrej Divjak in M Letonja v Zavrči sta baje očiha Andr. Vinška v kajšo zaprla in jo užgala, da je starec zgorel. Prvi se je hotel davanja užitka znebiti, drugi pa bi rad bil vinograd podedoval.

(V Cmureškem okraji) je poštar Schweighofer načelnik. A. Werk, oskrbnik v grajščini Brunnsee, pa njegov namestnik. v Radgoni pa imata poštar Rother in notar Fuhrmann ista dostojanstva.

(G. Dan. Ramuta) pri sv. Martinu pod Wurmbergom daleč slovi kot izvrsten sadjerejec. V Gradci je prejel v cvetlični razstavi srebrno svetinjo.

(Deputacijo) k cesarju izvolili so v Celji zastopniki občin v okrajih celjskem, laškem, vranskem, gornjegrajskem, šoštanjskem, slov. graškem in šmarijskem. Izvoljenih je 12 iskrenih Slovencev. Voditelj jim bo daleč kot slovenski domoljub znani g. Lipold, župan v Mozirji.

(V Cezanjevcih) pri Ljutomeru so Alojziju Gorjaku konji vši, mož padne z voza tako nesrečno, da omolkne in v dveh urah v sv. olje položen dušo izdihne. Mladi mož je bil priden gospodar, izvrsten konjerejec in zvest Slovenec. Petletnemu otroku pa se ni nič zgodilo, čeravno je z voza palo. Enega konja so dobili v Šavnici s kolami vred, druzega pa v Lukavcih.

(Ptujski rogovileži) so povabili 250 kmetov, a dobili samo 80 vinčarjev in znanih nemškutarjev, ki se nikoli ne bodo poboljšali; tujcev je po železnici se pripeljalo 150. Sprevod je štel samo 400 ljudi. Zvečer je bilo iz med njih mnogo pijanih.

(V črne bukve) pridejo dnes Slatinski gladovnjaki Janez Stonšek, Miglič, Lešnik, Ig. Cmerešek, Jan. Conč, Peter Tramšek in Vrbovšek. Miglič misli, da se Slatinskim gospodom prikupi, ako nemškutari pa toti gospodje ne bodo dolgo tam „regirali.“ On in Cmerešek sta goreča pristaša „Lisjakova“! V Ptuji so jedli, pili in viržinije kadili Slovencem v sramoto!

(Javno zahvalo) izreka g. Franc Rošker, nadučitelj v Lembahu, darovnikom Mariborskim in Lembaškim za darove vbogim učencem naklonjene.

(Z Dobrne) nam poročajo, da se z „Gospodarjevim“ dopisom v št. 20 čuti zadet tamošnji občinski tajnik. V potolažbo mu bodi povedano, da v dopisu ni bil nikdo razglašen po imenu. Zadeva merila je le proti izmišljenemu poročilu v ekstranemškej „Wachti“. Kdo je pa neimenovani dopisnik celjskemu listu, to nam je deveta skrb. Naš dopis potegoval se je samo za resnico, imenoval ni nobene osebe.

Digitized by Google

(G. Ivan Macun) profesor v Gradci je izddal „Književno zgodovino Slov. Štajerja“, ki je stala 309 fl. Knjiga je za štajerske Slovence zanimiva in važna, ker objavlja o naših narodnih pisateljih in buditeljih od najstarših časov do sedanjih dnij, kar še do sedaj ni bilo znano.

(Umrl) je č. g. Matija Dolinar, župnik v Slivnici, znanj Maribora, 70 let star.

(Gassmeier) glavač mariborskim oderuhom, obsojen je na 14 dnij v kajho z 2 postoma.

(G. Fijauš) v Stranicah zaradi bolezni ni mogel k volitvi okrajnega odbora v Konjicah. On je zvest Slovenec.

(Od Male nedelje) se nam piše, da v Ljutomeru še nič slovenski ne uradujejo, ne pri sodniji pa ne pri davkariji.

Listič uredništva: G. Jeklen, je vse vredu; pišite, kedar bo zopet treba in če Vam pomagati moremo. Dopisi dnes ne objavljeni, pridejo na vrsto prihodnjič. G. Kovač v Z. nam ni bilo znano, na koga je sum letel. G. dopisnik iz Velenja je prošen 2 priči imenovati in potem objavimo, kar piše o g. Kuns. . . . .

Loterijne številke:

V Gradci	19. maja	1883:	86, 68, 49, 62, 72.
Na Dunaji	„	„	20, 49, 57, 38, 72.
Temesvar	„	„	39, 79 5, 21, 37.

Prihoduje srečkanje: 2. junija 1883.

Oznanilo.

Mal vinograd Jožefa in Karoline Lovec, malo uro od železniške postaje Poličanske v Zbelovskej gorci (od nekdaj sloveče vino Plankensteiner) blizu 2 orala, z žlahtnim trsovjem zasajen se proda. Sadunosnika je 800 oralov s košnjo. Hram je lesen, preša nova. Tudi se doproda 12 oralov Gore, pod prosto roko, oboje vkup ali posebej, vkup za 1400 fl. Pogoji so lahki, plačuje se lehko v obrokih, nekaj pa vknjiženega ostane. Oglašajo se naj kupci do 15. junija t. l. pri Franji Mohl na Zbelovem v Dravinjskej dolini, v Konjiškem okraji, pošta Heil. Geist, Loče. 2—3

Gozd za posekanje.

Grajščina Schönegg da svoj gozd — Commende-Wald imenovani — blizu Polzele v Savinjskej dolini, okolo 36 oralov, same smreke in bore, posekati. Posekanje se oddaje ali za celi gozd ali v kosih ne pod 10 oralov. Več pové posestnik Jožef Kolar (Martinek) v Polzeli — Heilenstein, ter pokaže vsakemu meje gozda. Kdor hoče posekovanje prevzeti, naj svojo ponudbo dopošlje oskrbništvu grajščine Schönegg, pošta sv. Peter pri Celji. St. Peter bei Cilli. 1—3

Toplice radenske slatine

pri Radgoni (Radkersburg)

v dolnjej Štajerskej,

so po priliki štiri ure od postaj: Maribor, Ptuj, Ormož, Središče, v krasni Murski dolini na prav dobrem glasu radi izvrstne slatine, ktera presega vse poznane ogljeno kislino, ogljenokisli natrij, litij, brom in jodnatrij, zadržavajoče slatine, ter delujo vspešno po lanskej skušnji v sledečih boleznih: v kroničnem protinu, revmatizmu, kataru grla, pluč, želodca, črev, matrnice, mehurja, žolča in obisti, kakor tudi proti pesku in kamnu omenjenih udov; v kožnih boleznih, škrofelnih, angležkej bolezni dece; v slabokrvnosti, v začetku jetike, zlatenici, zlatnej žili (haemorrhoidih), v samostalnih debelih jetrah, v kroničnih izvirih (exsudat), v nepravilnem ženskem krvotoki (dysmenorrhoe), v oslabljenosti živcev, v histeriji, božjasti itd.

Knjižica o radenski slatini, dobivajoča se pri ravnateljstvu kopališča razjasne na tenko blagodarno moč te izvrstne slatine, ktera se posebno čisla, kakor pijača ali sama ali z vinom ali z mlekom (se zvaro) ali se sladkimi dodatki.

Poseben ozir se ima vzeti na kopelno vodo, zadržavajočo mnogo železa, v prid slabokrvnim in dražljivim osebam.

Cena je v radenskih toplicah celó nizka stanovanju, jedi in pijači, da v nobenem kopališči nij nižja.

Dr. Klemenčič,
1—3 zdravnik kopališča.

Ponudba.

Skušan **organist,** več let že v službi želi dobiti primerno službo, kjer bi tudi mogel poučevati v petji in godbi. Pisma naj se pošljejo uredništvu „Slov. Gosp.“ 1—2

Kupčijsko posestvo.

Zarad preselitve proda podpisani svojo kupčijsko posestvo pri **sv. Miklavži blizo Ormoža** obstoječe iz zidanega prostornega poslopja, njiv in travnikov. Na tem poslopji se uže več let izvršuje trgovina različnega blaga, krčma in žganjetočarija, vse z dobrim uspehom. — Po razmerah se da to posestvo tudi v najem. Kraj je ugoden tudi za trgovino z vinom in deželskimi pridelki. — Oglasi se sprejemajo do konca tega meseca.

Maks Robič
2—2 pri sv. Miklavži (Friedau).

Digitized by Google

Oznanilo

zastran vlaganja prošenj za štipendije, katere je deželni odbor štajerski rapisal za kmetijsko deželno šolo v Grottenhofu blizu Gradca za prihodnje šolsko leto od 1. okt. 1883 naprej in ki znašajo deloma 120 fl. deloma 100 fl. se naj pogleda v štev. 17. „Slov. Gospodarja“.

Prošnje se vlagajo do 31. julija 1883 pri ravnateljstvu deželne kmetijske šole v Grottenhofu. 2—2

Hiša v Ljutomeru.

G. Hüttner proda svojo hišo štev. 117 v Ljutomeru iz proste roke. Več pové lastnica sama.

Adresa: **J. Hüttner, Schillerstrasse, Nr. 7. II. Stock, Graz.** 3—3

Zahvala in priporočba.

Dozvolujemo si p. n. občestvu naznaniti, da nadaljujemo rajnega našega očeta gospoda Henrika Schöna obrt z juvelami, zlatnino in srebrnino ter se zahvaljujemo za rajnemu očetu skazano zaupanje in prosimo tudi nas počastiti z obilnimi naročili na blago iz bogate naše zaloge zlatnine in srebrnine.

Priporočujemo torej: **Zlate in srebrne križce, srebrne verižice, gospoške in gospojinske zlate verižice, zlate prstane, diamantne prstane, zlate uhane in ušene kinče, granatne garniture, zlate in srebrne garniture, garniture z narokvicami, zlate in srebrne svetinjice in medaljone, navratne sponice ali broše, mizne tóke ali jédno pripravo, naprstke, ključne državnike, poobedno jedilno pripravo, jedilno orodje za otroke, zajemnike za smetano in juho, čajeva cedilca, sladkorovne klješče, servietno obročke, jajčne kozarčke, solenke, tasice za sadje in sladkor, gorúšične ali ženefeve posodice. tobačnice itd.**

Vse te reči imajo najmodernejšo podobo in so jako mnogovrstne.

Ob enem dajemo slavnemu občinstvu na znanje, da prevzemamo vsakoršne

poprave,

ki se naše kupčije tičejo, **vrezna dela, ognjevita pozlačenja itd.**

Tudi kupujemo ali zamenjujemo

žlahtno kamenje, staro zlatnino in srebrnino.

Tujim prišlecem se brž postreže.

Henrik Schönn-ovi dediči 2-3

žlahtnokamenarji, zlatninarji in srebrninarji v Mariboru.

Oglas naročnine.

Moja **„Književna zgodovina slovenskega Štajerja“**, posvečena o sedemdesetletnici dr. Miklošiču in obsegajoča str. 181 in VII v osmini dotiskana je, ter se po 1 gld. dobiva tako, da kdor jo po denarni nakaznici naroči, naj v ime poštnine priloži 5 novčičev. Ako njih več pošlje denarje ob enem, pripošljejo se tudi knjige ob enem, neplačavši poštnine ter naročniki poštnino razdelé med seboj. — Pole za naročnike pripošljejo se po mogočnosti vsem čitalnicam in národnim društvom. — O novem letu se bo knjiga izročila knjigarnam, ter bo poskočila cena.

Ivan Macun,

gimn. profesor, Leonhartgasse 18 v Gradci.

Oljnatih firnežev in barv

lakov, trpentinovca, raznovrstnih barvil, zlato v listkih, srebro v listkih in novih čopičev ima na izbiro in prodaj v Mariboru

H. Billerbeck,

3—3 **v gosposkej ulici pri psovi.**

Harmonična zvonila

jarmi vred proti poroštvu, da so dobro vglasbena in iz najfiniše robe.

Zvončke za na steno, zvončke za službo v cerkvi, za 3, 4, 5 glasov po 6, 8, 10 fl. eden. Dalje:

Cerkvene svetilnike

lustre, svetilnice, svetilnike za na steno, kanontablice, masivne iz zmesi zlatu podobne po izvrstno okusnih modelih lite, ki se krasno svetijo, kakor bi zlate bile, in so trpežne za več, kakor 100 let, solidno delane in jih po **nizkej ceni priporočuje**

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik **Anton Brožé.**
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: **Drag. Lorenc.**)

Digitized by Google

Štev. 22. V Mariboru 31. maja 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kronanje ruskega carja.

Spomin na nesrečno smrt carja Aleksandra II. braniľ je nasledniku, sinu Aleksandru III. dati se precej po starodavnem načinu slovesno kronati. Odložilo se je toraj do letos. Bali so se tudi nihilistov, da nebi svečanosti motili in morebiti celo novemu carju po življenji stregli. To se ni zgodilo. Kronanje se je završilo redno, sijajno.

Dne 21. pripeljal se je car s carico iz Petrograda po železnici pred Moskvo, glavno mesto in srce celej Rusiji, vsemu cesarstvu ki obsega toliko sveta, da na njem solnce nikoli ne zaide. Okolo 100 milijonov ljudi obrača tje svoje oči. Car in carica sta ostala v Petrovskem gradu in 22. t. m. obhajala slovesen uhod v Moskvo in tamošnji grad Kreml. Car je jahal belega konja, carica pa se peljala na vozi, kojega je vleklo 8 krasnih konj. Uhod je bil sijajen, ljudstvo navdušeno.

Iz Kremla sta se 23. t. m. car in carica preselila v mali gradič sredi zelenih gajev na južnej strani Moskve v „Neskučnijo palato“, kder sta se postila in z molitvijo pripravljala na slovesno maziljenje in kronanje. Med tem so došli poslaniki cesarjev, kraljev in republik skoraj celega sveta v Moskvo, dalje poslanstva raznih ruskih narodov, stanov, mest, kmetov. Opomnimo še tukaj, da so namesto vojakov izbrani kmetje ruskega carja varovali in ga stražili pred „Neskučnijo palato“. V soboto 26. t. m. zvečer sta se car in carica podala nazaj v Kreml.

V nedeljo 27. t. m. ob 10. uri dopoludne zagromijo topovi, vsi zvonovi zvonijo in obdana od sijajnega spremstva vhajata car in carica sredi skoz vojaštvo in ljudstvo h kronanju v Uspenskej cerkvi. Trije nadškofje mazilijo carja in carico: moskovski, novgorodski in kijevski ter molijo za nju. Potem si dene car sam cesarsko krono na glavo in z drugo venča carico. Zatem čeravno ves v cesarskem blišči poklekne pred sv. altar in bere glasno molitev za ruski narod. Telegrami poročajo, da je to carja silno ganilo in pretreslo, da se je razjokal. Maziljena in kronana car in carica obišćeta sedaj v sijajnem sprevodu Blagovenščensko in Arhangelsko cerkev in se podata v „Granovitajo palato“ in se pokažeta s „krasnoga krilca“ ali rudečih stopnic ljudstvu, ki ju navdušeno pozdravlja. Svečanost bila je dokončana. Sledile so potem razne veselice za cesarske goste in ljudstvo.

Isti den objavilo se je dvoje carjevih pisem. V prvem odpušča ljudstvu vse davke zaostale do 1. jan. 1883, pomilosti politične in druge kaznovance razven razbojnikov, zlasti pa dovoli prosto vrnitev poljskim vstašem in puntarjem. V drugem pismu pa, ki je poslano ministru zunanjih zadev, povdarja ruski car, da ne namerava nobene vojske, ampak, da mu bode glavna skrb ohraniti mir in urediti veliko državo rusko ter ljudstvu pomagati do vsestranskega napredka in blagostanja.

Dvojno pismo napravilo je po celem svetu ugoden utis.

Popravljena šolska postava.

L. 1869 so nemški liberalci naredili novo šolsko postavo. Konservativni možje so zastonj svarili in pravili, da postave ne bode mogoče izvrševati. Prerokovali so, da jo bode treba kedaj prenarejati, ker ljudje, zlasti na kmetih ne bodo mogli tolikih bremen nositi. To se je precej začelo kazati in uže l. 1870 je minister Stremajer zaukazal nekoliko olajšav. S časom prijavilo se je toliko napak, težav, plačil, nedostatkov pri šolah, da jih celo liberalci niso več tajili. Zlasti pa so nemški kmetje volili l. 1879 v državni zbor take poslance, ki so jim morali obečati, da bodo pomagali šolsko postavo prenarediti. Cela 4 leta so se poslanci za to v državnem zboru potegovali in letos se jim je posrečilo. Šolska postava je v najpotreb-

Digitized by Google

nejših točkah prenarejena in prenaredba od cesarja potrjena. Glavne točke so sledeče:

1. Liberalci so prej katoliške, verske šole spremenili v brezverske. Zato se je zgodilo, da so katoliškej kristijanskej deci postavljali celo judovskih učiteljev, lutrovskih ali brezverskih, najbolje na Dunaji, na Českem itd.

Temu prihaja sedaj § 48 prenarejene šolske postave v okom. Kder je deca zvečinoma katoliška, mora biti vodja šolski katoličan. On mora tudi skušnjo imeti, da zna v potrebi krščanski nauk učiti in je dolžen zraven biti, kedar bo šolska mladež verske vaje opravljala, n. pr. k spovedi, sv. obhajilu šla.

Mnogo žalostij so dobri kmetski ljudje uže imeli, ker so učitelje morali trpeti ki se niso dobro obnašali ter starim in mladim bili v pohujšanje in v sramoto tovaršem.

Prenarejena šolska postava ponuja v § 54 pomoči, ki zahteva od učitelja tudi zunaj šole dobrega obnašanja. Kdor bi se tukaj pregrešil, ta bi prišel sedaj v hude preiskave, zadrege in kazni. Pridnim učiteljem pa ta paragraf ni nevaren; kajti pristavljeno je, da se nobeden stalno nameščeni učitelj ne sme odstaviti brez redne disciplinarne preiskave. Malopridnim učiteljem pa je potrebni strah narejen.

2. Veliko nevolje pouzročila je nova šolska postava s tem, da so bili starši kaznovani, če so svoje 13- in 14-letne fante ali dekleta doma pri kakem potrebnem delu pridržavali. Sicer je minister tu pa tam dovolil, da smejo otroci časih doma ostajati, pa to je stalo starše veliko potov in prošenj. Temu je sedaj konec storjen. Sicer zaukazuje tudi novi § 21 šolanje do konca 14. leta. Toda staršem se mora, ako to zahtevajo, dovoliti 13- in 14-letne otroke doma pridržavati. Zamuda se pa ima popravljati s tem, da takšne otroke v šolo pošiljajo vsaj pol leta (n. pr. po zimi in so po leti lehko doma) ali do poludne ali vsaj nekaj dni v tednu. Takšni odraščeni šolarji se morajo podučevati v posebnih oddelkih.

3. Največ bremen delalo je ljudem stavljenje novih šol in povekševanje starih učilnic. V tej reči veleva novi § 59, da morajo povsod poskrbeti za novo šolo, kder zaporedno v petih letih poprek naštejejo več kakor 40 šolarjev v okrožji ene ure, ki so sedaj prisiljeni dalje, kakor 4 kilometre v šolo hoditi.

Koliko otrok da se more enemu učitelju odmeriti, to kaže novi § 11. namreč: ako pride v celodnevnem podučevanji v treh zaporednih letih na enega učitelja 80 učencev, tedaj se mu mora skrbeti za drugega učitelja, in če 160, za tretjega. Tedaj le, ako se v povedanej meri pomnoži število učencev, dolžne so šolske srenje in šolske oblasti prirediti večjo šolo in novega učitelja. Pa tudi tukaj si lehko še pomagajo s poludnevnim podučevanjem, ki je po § 7 tudi dovoljeno. Kder toraj zlasti na kmetih kaže upeljati samo poludnevni poduk tako, da nekaj dece zjutra, nekaj pa večerka šolo obiskuje, ga lehko uvedejo. No, in tukaj smejo enemu učitelju odmeriti do 100 učencev, preden treba skrbeti za drugega. Sploh pa se pri odmeri otrok za enega učitelja, kedar se preiskuje, jeli treba večje šole in še drugega učitelja, ne smejo vštevati učenci 13. in 14. leta, ampak samo šolarji v 7., 8., 9., 10., 11. in 12. letu starosti.

To so najvažnejše točke prenarejene šolske postave. Zahvaliti jih imamo grofu Taaffeju, ki je v gosposko zbornico poklical dovoljno število konservativcev, dalje českim, poljskim in nemško-konservativnim poslancem, s katerimi so glasovali tudi slovenski, med njimi baron Goedel, g. Herman in dr. Vošnjak. Šolska bremena so znatno polajšana! Treba je, da se postava točno izvršuje.

Gospodarske stvari.

Prvo občno zborovanje „Cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer.“

V nedeljo popoldne 20. t. m. se je v Šentjurji ob južni železnici zbralo, dasi je deževno vreme, nad šestdeset prijateljev sadjerejstva iz raznih krajev in stanov.

Društveni ravnatelj g. dr. Gustav Ipavic izrazi svojo zadovoljnost o mnogobrojnej udeležbi — pri tako slabem vremenu, ter pozdravljaje nazoče otvori prvi občni zbor „Cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer..“ Prehajaje k poročilu o društvenem delovanji opomni, da se je iz poprejšnjega sadjerejskega društva namenjenega šentjurskej župniji (fari), pretvorilo in razširilo v sedanje društvo, ki razteza svoj delokrog na ves Spodnji Štajer. Prejšnja društvena pravila so se primerno prenaredila. Njegova visokost cesarjevič Rudolf je dovolil, da se sme tudi to razširjeno društvo, kakor prejšnje, po Njegovem imeni „Cesarjevič Rudolfovo“ in društveni vrt „Štefanijevi vrt“ imenovati.

Društvo je od trške občine vzelo „trški pašnik“ „gmajno“ v spodnjem trgu, ki meri nad jedno oralo (joho) v najem, ga globoko (75 ctm.) prekopati in z latami ograditi dalo. Divjakov se je po — in presadilo 14000, okoli 2000 se jih je razdelilo posestnikom, okolo 4000 se jih je požlahtnilo, za 8000 cepičev razdelilo.

Predelovanje „gmajne“ v vrt, ograjenje in vse druge potrebščine so prizadjale 680 fl. stroškov, predno se je vrt tako lepo priredil, kakor je zdaj; večino teh visokih stroškov pa so žrtovalni in domoljubni tržani Šentjurčani nosili sami že pri prejšnjem društvu, za kar jim gre

Digitized by Google

po pravici vsa zahvala. G. dr. objavi potem nekatera važnejša društvu došla pisma n. pr. onega od glavnega pobočnistva Njega visokosti cesarjevič Rudolfa, od ml. knezo-škofa J. M. Stepischnegg-a.

Društvo se je obrnilo za podporo do ministerstva za poljedelstvo; prošnjo je osobno izročil državni poslanec g. dr. I. Vošnjak, ter jo toplo priporočal; g. minister je društvu obljubil podpore. Prošnje za podporo so se poslale tudi na vse okrajne zastope in posojilnice na Spodnjem Štajerji. — Tu naj omenim, da so se nektere prošnje, komaj razposlane, vže rešile, in to ugodno rešile za naše društvo; med temi je slavno imenovati okrajni zastop celjski, posojilnico celjsko in posojilnico sevniško. Od drugod pa se ugodne rešitve razposlanih in še razpošiljajočih se prošenj še pričakujejo. —

H koncu g. ravnatelj še navdušuje in vse vabi — opominjajoč na tehten izrek našega presvitlega vladarja: „Sè združenimi močmi“ — na skupno delovanje, ter navdušeno zakliče presvitlemu cesarju trikratno „slava“, kar med navzočimi živo odmeva.

Iz blagajnikovega poročila g. Franc Praunseis-a se povzema, da je društvo, od kar se je preustrojilo, imelo 192 fl. dohodhov; stroškov pa 154 fl. 13 kr. Udov šteje društvo do sedaj nad 200. —

V pregledovalce računov se volijo: Gg. Matija Kavčič, Franc Kartin in Franc Vučnik.

Iz podučljivega in živahnega govora g. Iv. Boštjančiča naj slede tukaj le glavne poteze. Govoril je o pridobitvi in popravljanji pečk za sejanje, o gojitvi mladih drevesc, o presajanji mladih drevesc, o požlahtnenji drevesc, o zasajanji in presajanji večjih drevesc, kakšna drevesca naj se sadé in od kod naj se dobivajo, kam naj se posajajo, kako naj se snažijo drevesca, in o napravi drevesnic. Njegov govor bil je pohvalno sprejet.

G. dr. Ipavic priporoča navzočim mnogoštevilno zbranim kmetovalcem in drugim, ki bi vtegnili biti v eni ali drugi reči gledé sadjereje v zadregi, da naj se zaupljivo obrnejo do društva, ono jim bo šlo vsestransko po svoji moči na roko; priporoča tudi, da si naj vsak, komur je priložnost, ogleda vrt in nasade veščega sadjerejca Vizjaka, po domače Pečovšeka v Teharski fari.

G. M. Vizjak — Pečovšek izreče, da je pripravljen vsakemu pokazati vrt, raznotere nasade, in podučiti v tej ali oni reči, ki spadajo v to stroko, ter da ga bo veselilo če bo mogel komu kaj postreči.

Po odborovem sklepu priporočata g. dr. Ipavic in vitez Berks, da današnji občni zbor g. dr. Haffner-ja in g. grofa Attems-a z ozirom na obilne zasluge, ki sta si jih ta dva gospoda za sadjerejo pridobila, imenuje kot častna uda našega društva. Oba ta predloga se gladko sprejmeta.

Tajnik društveni govori potem o potrebi poverjenikov po vseh večjih krajih Spodnjega Štajerja, da bo mogoče uspešnejše in obširnejše delovati, opisuje dolžnosti poverjenikov, ter priporoča pismeni predlog, ki ga je doposlal g. Franc Žiher, predsednik ptujskega učiteljskega društva, kateri nasvetuje nastavljenje poverjenikov.

Ta predlog se sprejme, ter se takoj za posamezne kraje nasvetujejo poznani, marljivi sadjerejci ali vneti domoljubi in prijatelji sadjereje ali gospodarskega napredka sploh in sicer po jednega ali dva skupno, katera naj edino delujeta društvu na prospeh.

Ko so se po daljšem nasvetovanji odbrali poverjeniki za kakih dvajset krajev, se po nasvetu g. dr. J. Serneca iz Celja nadaljna izvolitev poverjenikov prepusti ravnateljstvu. — O izvoljenih poverjenikih se bo poročalo toraj pozneje enkrat.

Tajnik obznani na dalje drugi društvu došli pismeni predlog g. Franc Praprotnik-a nadučitelja pri D. M. v Pušavi nad Mariborom, kateri želi, da naj bi društvo pošiljalo sadjereje vešče, spretne učitelje v počitnicah v razne občine, (ker vsak učitelj ni imel priložnosti se v sadjereji spretno izuriti) da bi ondi podučeval šolsko mladež in druge odrasle z besedo in djanjem, poučeval naj bi v šolskem (ali pa kakem drugem) vrtu praktično, vsako delo kazal in razlagal.

Grajščak vitez Berks dodaja temu predlogu še sledeče: Ker smo se danes prepričali, da je g. Iv. Boštjančič spreten učitelj v sadjereji, da je ne le zmožen v sadjereji dobro podučevati, temveč da je zmožen podučevati v domačem, kmetovalcem in sadjerejcem na Spodnjem Štajerji umljivem slovenskem jeziku, kar smo do sedaj težko pogrešali, se ravnateljstvu nalaga, da ono na merodajnem mestu doseže, da se g. Boštjančič imenuje potovalnim učiteljem, ter da se mu za to delo odloči plačilo, kakor drugim potovalnim učiteljem v tej stroki; na dalje da društvo poizvé več takih spretnih učiteljev, ter jih enako priporoči.

Ves ta razširjeni predlog se sprejme.

Za tim predlaga g. Mihael Vošnjak iz Celja, da naj bi se o prihodu cesarjevem tudi naše društvo v deputaciji poklonilo preljubljenemu našemu vladarju.

Ta predlog se z odobravanjem sprejme in se po g. Vošnjakovem predlogu tedaj volijo gg. dr. Gustav Ipavic, vitez Berks, Fr. Kartin, Fr. Praunseis in Matija Kavčič, kot zastopniki društva, ki se bodo šli cesarju poklanjat.

Ko še g. dr. Josip Sernec iz Celja za obilni trud pri vodstvu društva in današnjega zboro-

Digitized by Google

vanja izreče zahvalo ravnatelju g. dr. Ipavicu, se sklene prvo zbororanje „Cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer.“

Valentin Jarc,
tajnik.

Premiranje bikov in jih licenciranje vrši se za Mariborski in sv. Lenartski okraj prihodnjega meseca junija, to pa na večih krajih, da bode posestnike leži stalo: v trgu sv. lenartskem 5. junija ob 10. uri predpoldnem na dvorišči gostilničarja g. Matije Poliča, v Mariboru 8. junija ob 7. uri zjutra na vojaškem vadišči za občine levega obrežja, ob $^1/_2$10 uri za občine desnega obrežja na dvorišči g. Lorberja v sv. Magdalenskem predmestji, in še tisti den v Slivnici ob 2. uri popoludne za tamošnje srenje. 9. junija ob 7. uri zjutra v Selnici ob Dravi in ob 2. uri popoludne pri št. Ilji v Slov. goricah.

Cena hmelju je nategnila, Žateški hmelj velja 275—285 fl. 50 kilo.

Sejmi. 1. junija Vojnik, 2. junija Ptujska gora, 4. junija Jurklošter, Tinsko.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Cesar-Jožefova svečanost.) [Dalje]. Koliko „nemškega“ ljudstva se je sešlo pri tej demonstraciji! No mi pač poznamo vse te ljudi. Zbobnali so skupaj nemčurske kričače, ki jih vže do dobrega poznamo in prišlo je tudi nekaj ljudstva iz kmetov, toda iz gole radovednosti. Ali ne veste, koliko vencev ste privlekli na kolodvor, ter jih siloma kmetom na rame obešali, ali kako so ti vence od sebe suvali in Vam marsikatero debelo potisnili pod nos? Da vam bode nemčurski župan Marinič, šentvidski babnež Šoštarič, in brbljavi št. Janški „Löschnigg“ venec prinesel, o tem nismo dvomili. Ali povejte nam kakega druzega moža? Tudi nesmo dvomili, da dobite nekaj ljudi, ki bodo šli zastonj jest in pit, ali kako ljudstvo je to? To so ljudje, ki jih dobite za vsak posel; če ga plačate, stori vse. „Toda može, ki pri ljudstvu kaj veljajo, teh neste imeli pri svojih mizah, t. j jedra našega ljudstva neste imeli.“ Povejte vi kričači vsaj nekaj imen, t. j. tacih mož, ki kaj veljajo od tistih 80 kmetov, katerih je prišlo Vaših pet lizat. Kar dalje to „slavnost“ zadene, nas ne briga mnogo, samo to moramo svetu še povedati, da je vaša gospoda, kakor se sami imenujete, na minoritskem trgu kričala „pereat“, t. j. proč z njimi in isto tako pred „Narodnim domom“. Je li mar to tudi izobraženost? Sram vas bodi! Kdo pa je bil, ki je to kričal? Nemški, mariborski gimnazijski dijaki, kateri so tudi položili venec na Jožefov spomenik. Kaj bi storili s slovenskim dijakom, ki bi se drznil jednake demonštracije vdeležiti se! Kaj bode rekel mariborski ravnatelj k takemu početju svojih učencev? Tudi se nam čudno zdi, da se je tukajšnje veteransko društvo te demonštracije vdeležilo! Ali temu društvu ni znano, da se demonštracij ne sme vdeleževati? Ali tem možem ni znano, da so se s tem pravila prekoračile? Toliko za denes.

Iz Celja. (Deputacija za sprejem cesarja). Dne 20. majnika se je v dvorani Celjske čitalnice od navzočih zastopnikov kmetskih občin sodnijskih okrajev: Celje, Laško, Šmarije, Konjice, Slovenjgradec, Šoštanj, Gornjigrad in Vransko volila deputacija, ktera bo dne 11. julija t. l. se predstavila cesarju v Celji kot deputacija kmetskih občin omenjenih sodnijskih okrajev. V to deputacijo so se sledeči gospodje volili. Za celjski okraj: župani Bračič Miha, Smodej Janez, posestniki: Vizjak Miha, Lipovšek Franc. Za laški okraj: župani Gučck Franc, Kačič Jernej. Za Šmarijski okraj: župani Podgoršek Franc, Ocvirk Jaka. Za konjiški okraj: župan Gradišnik Jernej, posestnik Rudolf Janez. Za Slovenjegraški okraj; Načelnik okrajnega zastopa Bart Janez, župan Vivod Janez. Za šoštanjski okraj: Načelnik okrajnega zastopa Skubic Franc, posestnik Vošnjak Ivan. Za gornjigradski okraj: Posestniki Lipold Jože, Spende Jakob in za vranski okraj: Posestniki Prislan Franc (Braslovče), Šorn Gašpar. — Za govornika je voljen gospod Lipold Jože iz Mozirja. Prošuja, da se sme ta deputacija presvitlemu cesarju predstaviti, se je že na dotičnem mestu vložila. Samo ob sebi se razume, da bo nagovor se vršil v naši mili slovenščini!

Od sv. Barbare v Halozah. (Poštenjak — nadučitelj.) Poročati imam danes tužno vest, da smo v sredo pred Binkošti črnej materi zemlji zročili prezgodaj za vse, ki so ga poznali vmrlega vrlega poštenjaka, izvrstnega rodoljuba in nepremakljivega značajnika, kakšni se le redkokedaj med prostim ljudstvom nahajajo, namreč Šturmbergar Franca v Gruškovci, komaj še 48 let starega. Pokojni je bil podpredsednik krajnega šol. sveta, več let obč. predstojnik in okrajni zastopnik ptujskega okraja. V vsakem obziru, čeravno so ga mnogokrat hude zmotnjave od različnih strani premagati hotele, ostal je pokojnik jeklen značaj. Naj ga v hvaležnem spominu ohrani vsak poštenjak osobito Slovenec! Bodi mu zemljica lahka! K tej žalostnej vesti imam pa še poročati neko drugo, ktera se je malo časa pred omenjeno vršila. Vršila se je namreč volitev v obč. zastop. Neki ptujski kričači, posestva tukaj imajoči, sklenoli so namreč bili v zvezi s tukajšnjim g. nadučiteljem, kmete našuntati in sami tako voliti, ka v obč. odbor ne bi bil

Digitized by Google

voljen obče spoštovani tukajšnji župnik g. Raič Božidar in učitelj g. Ivan Kelc. Istinito so ti Ptujčani kmete po krčmah lovili in jih hujskali, naj nikakor zgoraj omenjenih ne volijo. A tukajšnji kmetje, poštenjaki, se nikakor niso dali za par kupic vina pridobiti, nego so ravno navzlic najprej v odbor zvolili gosp. Božidara Raiča in pozneje g. Kelca Ivana, čeravno so dobro vedeli, da poslednji ima oditi, pa še je takrat imel pravico v našej občini voliti in tedaj tudi pravico voljen biti. To so vedeli prosti kmetje, a g. nadučitelj ni tega vedel, zato mu še je hotel zadnji hip vgreniti, in tožil ga je, za to, ka so ga drugi izvolili, okrajnej političnej oblasti, ktera pa je vse popolnem prezrla. Menda ima omenjeni gospod preveč novcev, ka bi bil lehko potroške nove volitve, če bi se mu to bilo posrečilo — plačal — ka li? Pa o žalost! o nesreča! Tukajšnji gospod nadučitelj ni dobil za odbornika niti jednega glasa, celo njegovi privrženci, ptujski kričači, so bili popolnem na-nj pozabili. Žalost je bila prevelika, moral je iti pit in pri tukajšnjem židovu nad toliko nesrečo in zgubo bridke solze pretakati, kar sem še le danes zvedel. Iz vsega se itak lehko razvidi, koliko velja naš g. nadučitelj, razširjevatelj cesar Jožefovega svečenja, nemško kulturo pa celo nekterim na Hrvaško vsiljevaje. Bog mu vendar enkrat pamet razsveti! Star bi že bil skoraj dovolj.

Iz Ljutomera. (Društvo okrajne založnice) imelo je 14. t. m. glavno letno sejo, pri kterej se je pretresoval in odobril račun za leto 1882 in se opravile volitve v razne društvene zastope. Društvo je imelo na konci leta 1882—291 udov z 291 opravilnimi deleži, mej tekom opravilnega leta jih je 8 pristopilo, a 11 odpalo, na opravilnih deležih bilo je 683 fl. 4 kr. vplačano, a 671 fl. 31 kr. izplačano. Vsled predloženega in potrjenega računa sprejelo se je leta 1882 v tekoči račun 72.893 fl. 40 kr., a izplačalo 64.706 fl. 89½ kr., torej je preostal na konci leta blagajniški preostanek v gotovem 8186 fl. 50½ kr. — Bilanca o društvenem premoženji kaže sledeče: I. Imetje: a) Gotovina 8186 fl. 50½ kr.; b) Vrednost menjic 103.145 fl. 42 kr.; c) Vrednost inventara 300 fl. d) Dolžne in naprej plačane obresti 2108 fl.; 22 kr.; e) Vloga pri Ljutomerski hranilnici 4000 fl. Vkupaj 117.740 fl. 14½ kr. — II. Dolgovi: a) Terjatve društvenikov 16.160 fl. 35 kr. b) Terjatve hranilničarjev 86.977 fl. 3 kr.; c) Terjatve štaj. hranilnice 6000 fl.; d) Terjatve rezervnega fonda 6391 fl. 43½ kr.; e) Terjatve fonda za mogoče zgube 624 fl. 23 kr.; f) Vrednost inventara 300 fl. g) Naprej sprejete obresti 1287 fl. 10 kr. Vkupaj 117.740 fl. 14½ kr.

Kukovec, načelnik. Zemljič, denarničar. Gomilšek, preglednik.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nadvojvoda Albreht ogleduje vojaštvo na Ogerskem, nadvojvoda Rainer pa v Dalmaciji. — Deželni zbor štajerski začel je v pondeljek zborovati. Deželnemu glavarju Blagotinšeku-Kaisersfeldu je poznati, da se je postaral. Jako zmedeno je govoril simotamo ter najavil, da je baron Mayr-Mellnhof za deželno hiralnico daroval svoj grad Erlau in 25.000 fl. Poslancem se je podalo več poročil, med temi tudi, da hoče trg Lemberg od Sladke gore in Prepola od sv. Marjete biti razpisana in da v Slatini čudno gospodari novi ravnatelj Geutebrück. Volitev radgonskega dr. Kotzbecka, ki je od 454 glasov dobil 109. in grofa Herbersteina, ki je v velikem posestvu od 167 glasov vlovil 67, se je potrdila. V nekoje odbore so bili tudi Slovenci izvoljeni: dr. Dominkuš v finančni, profesor Žolgar v naučni in v peticijski g. Šnideršič, v kulturnem in občinskem odboru ni nobenega Slovenca. — Na Kranjskem je volilna praska; Ljubljana voli 2 poslanca in kot kandidata sta postavljena župan Graselli in dr. Mošej, liberalci, nemškutarji ne volijo ne na kmetih pa ne v mestih; samo v velikem posestvu še hočejo srečo poskusiti. — Slišati je, da minister Konrad odstopi, ter da na njegovo mesto pride grof Schönborn, nam štajerskim Slovencem bilo bi to jako povoljno. — V Istri napravijo Slovenci in Hrvati 5. junija v Brezovici velikansk tabor. — Na Tirolskem so pri volitvah zmagali konservativci, liberalci so zelo pobiti, ker takrat so s konservativci potegnili tudi Italijani južne Tirolske. — Ogerski državni zbor je odložen do oktobra. Morivci Majlatovi so umor obstali, namreč Sponga in Pitely, Berecz pa še zmiraj taji; reka Temes je mnogo jezov predrla in veliko povodenj naredila.

Vnanje države. Kronanje ruskega carja se je brez vsake nezgode sijajno završilo. Vladarji evropski so carju čestitali po telegrafu. — V turškega sultana dregajo posebno Angleži, naj Armencem v Aziji dovoli in pomore do večjih pravic nasproti mohamedanom, ker se je drugače punta bati. V Damasku je umrl 78letní Abd-el-Kader, glasovit emir arabski, kateri je nekdaj v Algijeru 12 let Francozom kljuboval, a naposled vjet pa izpuščen se preselil v Sirijo; on je bil pravicoljuben mož in je večkrat kristijane v Damasku branil zoper zdivjane mohamedance. — Italijanski škofje in duhovniki napravijo s številnimi verniki 20. septembra veliko procesijo v Rim; to je bil den, ob katerem so Pijemontezi pred 13 leti vdrli v Rim in papežu vzeli mesto. — Nemški general Moltke potuje sedaj na Francoskem, kar Francoze silno jezi, ker ga imajo le za ogleduha, ki hoče slabosti francoskih mej in trdnjav preiskati, Fran-

Digitized by Google

cozi so se zapleli z Anamskim cesarjem v Aziji v vojsko zavoljo dežele Tonking; v mesto Hanoj je peščica francoskih vojakov zaprta, komandant Reviere in 40 mož je uže mrtvih in sedaj preteče blizu mesec dnij preden iz Evrope dojde pomoči; tudi Kitajci žugajo Francozom, ker ne vidijo radi Tonkinga v francoskih rokah. Na otoku Madagaskar pa so Francozi srečno napali in vzeli mesto Majungo in imajo pot odprto v glavno mesto Tananariva. — Portugalski kralj je obiskal španskega ter snujeta nekakšno zvezo obeh kraljestev.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

III. Do XVII. stoletja. L. 1545 je bila taka vročina, da so se semtertje gozdi vžgali, v Ptuji pa je kuga davila. Sedem let poznej — l. 1552 se je morivka zopet oglasila v naši deželi, da bi si poiskala svoje žrtve. Pobrala jih je mnogo, posebno v Gradci. Da tudi slovenskim krajem ni prizanesla, se samo ob sebi razumeva. V Gornjem gradu so pokapali za kugo umrle nekaj časa okoli cerkve, pa ljubljanski škof Urban je to prepovedal. Pobožni so se ustavljali tej prepovedi in so se pritožili pri cesarji Ferdinandu I. Toda ta je dne 5. aprila l. 1555 potrdil škofovo prepoved. L. 1560 je imela Radgona od kuge trpeti, l. 1568 pa mesto Ptuj. Vkljub temu so pijanci ondi tako razsajali, da si mestna gosposka ni vedela pomagati in je moral grajski oskrbnik neporedneže strahovati. Zato so se Ptujčanov povsod bali, in mesto Ljubno na gornjem Štajerskem ni hotelo nobenega sprejeti, ki je s Ptuja prišel. Zelo hudo je bilo pri nas l. 1570.

Po slabih letih je nastopila strašna lakota na Koroškem in slov. Štajerskem. Ljudje so mleli brezovo skorjo, tropine in želod in pekli iz te zmesi kruh. Travo so jedli, kakor živina, in našli so se po cestah mrliči, kterim je še trava gledala iz ust.

Lakoti je sledila, kakor navadno — kuga. Najpred se je l. 1572 prikazala v Gradci; zato so deželni pooblaščenci pribežali v Maribor, kar je zastradane prebivalce slov. Štajera zelo prestrašilo.

Nadvojvoda z vlado je bil nekaj časa v Judenburgu. Ko pa je kuga se tudi tje bila zatepla, je vlada proti jeseni pobegnila v Ptuj. Iz gornjega Štajera, kjer je več let hudo davila, prinesli so vinski kupci kugo tudi v naše kraje. Največ je pobrala v Radgoni in Jarenini. Prihodnje leto so jo imeli zopet v Gradci; v slov. Štajeru pa je celo prenehala — za več let. Že so menili ljudje, da kuge nikdar več ne bo, kar se spomladi l. 1586 zopet oglasi. Sprvega je le malokoga napadla; ko je pa začela pripekati letna vročina, pokazala je morivka kuga zopet enkrat svojo grozno moč. Semtertje je izpraznila cele vesnice. Tudi v Mariboru in okolici jih je mnogo umrlo. Ker Wolf Wilhelm Herbersteinski ni dovolil, da bi pokopali mrliče pri sv. Miklavži na polji, morali so nje iz Cerkovea, Digoš in drugih vesnic voziti eno uro daleč na Hočko pokopališče. Pa nekteri vozniki so bili tako brezvestni, da so na samotnem potu mrliče slekli in gola trupla v jamo za cesto vrgli Zato so vaščani prosili solnograškega nadškofa, da bi smeli v Brezji postaviti leseno kapelo in okoli nje pokapati mrliče, kar jim je bilo tudi dovoljeno.

Iz dravskega polja jih je mnogo bežalo k vinogradom prek Drave in žalibog so zatepli tudi tje kugo, ki je strašno morila. Redka je bila hiša, ki bi v tednu ne imela mrliča. Semtertje je pomrlo toliko ljudi, da je pogrebnikov zmanjkalo in so mrliči ostali nepokopani. Grozen smrad je puhtel iz gnjilih trupel, ki so jih psi trgali in koščeke okoli vlačili.

Tako žalostno se je končalo šestnajsto stoletje. O ko bi se ž njim bila končala tudi dolgoletna doba britkosti za naše kraje! Pa nikar; — ona je trajala še dalje in je dosegla svoj vrhunec še le v sedemnajstem stoletji.

(Dalje sledi.)

Smešnica 22. Hlapec pokliče pastirja in mu da prazno kupico, rekoč: idi in prinesi liter vina. Pastir reče: dajte mi še denarjev. Hlapec odvrne: za denarje bi lehko vsak bedak vina prinesel. Pastir odide, se pa kmalu vrne s prazno kupico rekoč: nate, napijte se zdaj: Hlapec: kako bi se iz prazne kupice napil. Pastir: iz polne se lehko vsak bedak napije, napijte se vi iz prazne! „Vertec“.

Razne stvari.

(„Slov. Gospodarja“) štev. 21. bila je konfiscirana zaradi dopisa iz Maribora, zadevajočega slovenščino pri mariborskej sodniji.

(„Konfiscirana“) bila je 43. številka „Südsteirische Post“ zavoljo dopisa „Vom Draufeld“ o „preganjanji narodnih učiteljev“.

(Za izvolitev deputacije) k cesarju vabi poseben odbor narodnjakov Ševniških vse župane s svetovalci vred občin v okrajih Kozjanskem, Brežiškem in Sevniškem k shodu na Blanco v nedeljo 3. junija t. l. ob treh popoludne. Deputacija bode se cesarju šla predstavljat v Zidani most.

(G. učitelj J. Trobej) v Slov. Gradci nam dne 28. t. m. piše, da ni resnično, da bi se on kedaj bil pisal Trobey, dalje da na hiši njegovega stanovanja ni vihrala velikonemška

Digitized by Google

zastava ob času prihoda koroških pevcev binkoštne praznike, kakor je bilo v Gospodarji dne 17. maja v dopisu iz Slov. Gradca brati. G. Trobej stanuje v drugej hiši trgovca g. Winklerja, ki je zraven štajerske in koroške še belgijsko zastavo izobesil, katero si je bil od druge svečanosti prihranil.

(Ljubljanski Zvon) je v zadnji številki objavil: Najlepši dan, Cyclamen, Spomin na maturo, Spomini na jutrove dežele, Bajke, Ne zveni mi, Svet pesniku, Slovenska književnost, Štef. Kocijančič, Klara Milič, Slovenski glasnik.

(Sorschagg), Štefan in Sorko ne pridejo v kajho, ker je najvišja sodnija izrekla, da so prepozno bili toženi.

(Ne podpišite) slovenski župani od liberalnega županstva v Eggenbergu doposlane adrese in poženite „Tagespošto“ doposlano kot „Dienstsache“. Tam psujejo na nemške konservativce in vaše prijatelje, n. pr. kneze Lichtensteine.

(Ptujski liberalci) pravijo, da se je 100 kmetov zahvalilo, da so smeli v Ptuji zastonj jesti. To je laž. Mnogim je le žal, da so se zapeljati dali!

(G. barona Moškona) prosimo ne voliti tudi tiste, ki so nam iz Pišec za njega pisali. On je naš nasprotnik.

(Bistriški župan) Stiger je hud na kmete, da so ti sklenoli, naj jih njihov poslanec dr. Radaj cesarju predstavi. Kar je sklenjeno, pri tem ostane. (Je uže namestniji naznanjeno!)

(V Gornjem gradu) so v okrajni odbor izvoljeni gospodje: Jak. Spende, načelnik, Ton. Goričar, namestnik, Jož. Lipold, Ton. Turnšek, č. g. Lovro Potočnik, č. g. Sternad in J. Krajnc, odborniki.

(Sv. lenartska hranilnica) v Slov. goricah imela je lani 101.080 fl. prejemka in 101.316 fl. izdatka. Iz Radgonske hranilnice imela je 8677 fl.

(V Gomilskem) s spodnjej Savinjskej dolini imajo sedaj od 1. maja t. l. naprej c. k. pošto; ona velja za gomilsko faro in občino, za Grajsko vas in okolico. Pošti je ime: Gomilsko.

(Obrtnikom slovenskim) v korist izhajati je začel v Ljubljani poseben list „Obrtnik“. Donaša tudi nemške sestavke. Velja do konca leta 1 fl. 20 kr. Tisk: Klein in Kovač.

(V Beljaku) na Koroškem pri tamošnjem okrajnem glavarstvu ne zna ne glavar pa nobeden komisar in koncipijent slovenski, pri davkariji so 3 adjunkti in 3 praktikanti, ki ne umejo nič slovenski, okrajni sodnik in 3 adjunkti so trdi Nemci; ves okraj pa je trdno slovensk.

(V Slov. Bistrico) pride g. Anton Vraz kot sodnijski adjunkt namesto g. Toplaka, ki je v Celje k okrožnej sodniji prestavljen.

(S Ptujskega grada) se je velik kamen odtrgal in na cesto trešil, pa nesreče ni bilo nobene.

(V Slatini) novi ravnatelj Geutebrück slabo gospodari; še toliko vode ne bo prodal, kakor njegovi predniki. V deželnem zboru bo gotovo prišlo na razgovor.

(V Brežicah) sta se v farnej cerkvi fanta J. Novak in M. Zavrač tepla in sedaj morata pred sodnijo.

(Hmelj) pridelovati začel je tudi g. Oskar Pongrac na svojem posestvu pri Slov. Bistrici.

(Ustrelil) se je žandar Markus v Radkus v Radgoni.

(Žganjico) pijejo ljudje uže čez vso mero; šnopsa pijani Anton Babček iz Šikole na Dravskem polji se je poleg železnice vlegel, da mu je vlak desnico zdrobil.

(Konkurs) napravili so čč. gg. Fr. Jan, Fr. Rojko, J. Canjkar, Fr. Dovnik, Jan. Prešeren, Kal. Heric, M. Frece.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Fritz 20 fl. (poprej že 70 fl.), Potočnik 2 fl. (za l. 1881 in 1882), Wolf 1 fl. — Iz zapuščine pokojnega župnika v sv. Lenartu nad Laškim, Ivana Jug, je družba prejela volilo 300 fl. ali po odbitem desetku 270 fl.

☞ Dnes je priložen izkaz izdelkov znanega ☜ umetnika J. B. Purgerja, v Groeden ☜ na Tirolskem.

Loterijne številke:

V Trstu 26. maja 1883:	20,	65,	88, 48, 59.
V Linci „ „	67,	65,	37, 60, 80.
Budapešt „ „	34,	30,	10, 3, 85.

Prihodnje srečkanje: 9. junija 1883.

Razglas.

Ker se počne žetev, **c. k. priv. vzajemna zavarovalnica zoper požar v Gradci** vse s. p. n. gospode kmetovalce vljudno opozoruje, da zavaruje ona zraven **hiš in vsakterega pohištva, strojev, živine** itd. tudi **pridelke na njivah in senožetih zoper požar** pod mogočno ugodnimi pogodbami.

Dotična vprašanja se vljudno vselej razjasnijo v zavarovalničnih kanclijah **(Gradec, Sackstrasse štv. 20)**, kakor tudi pri vsakem okrajnem zastopniku, kjer se tudi zavarovalne ponudbe sprejemajo.

C. k. priv. vzajemna zavarovalnica zoper požar v Gradci.

Okrajno zastopništvo v Gradci

meseca julija 1883.

Digitized by Google

Častiti duhovščini

priporočam se v okusno in stilu primerno izdelovanje **oltarjev, tabernakeljnov, okvirjev za križev pot** itd. Več pové priloga.

J. B. Purger,
Groeden na Tirolskem.

Služba

občinskega tajnika ali **pisarja** in tudi **sluge**, se uže posamezno, ali tudi združeno pri podpisanem občinskem uradu oddaja. — Letno plačilo je 200 fl.

Popolno znanje slovenskega in nemškega jezika se zahteva. Prošnje se vlagajo do konca rožnika 1883.

Občinski urad v Velenji, dne 21. majnika 1883.

Ivan Rak,
občinski predstojnik.

1—2

Vabilo

k

Občnemu zboru

ormoškega, hranilnega in posojilnega društva,

registrirane zadruge z omejeno zavezo,

ki bode

v petek 15. junija 1883 ob 3. uri popoludne

v beležniškej pisarnici v Ormoži.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednikovo, polaganje konečnega računa in bilance za leto 1882;
2. Volitev pregledalcev računov;
3. Razprava in odobravanje poslovnega poročila in bilance, določba o rabi čistega dobička;
4. Predlog odborov, naj se zadružna pravila v nekaterih točkah spremenijo, posebno: naj se omejena zaveza spremeni v neomejeno in naj se vpelje nadzorno svetovalstvo, ter se naj spremenjena pravila sprejmejo; ako se obnovljena pravila sprejmejo, pride:
6. Nova volitev predstojništva gledé na nova pravila, in
7. Volitev nadzornega svetovalstva;
8. Volitev glasobrojcev;
9. Razni predlogi.

Ormož 24. maja 1883.

Ivan Vertnik, knjigovodja. — Dr. Ivan Geršak, načelnik.

Mežnarsko službo

želi dobiti neki mladenič 23 let star, je dobro izurjen, ker je mežnarski sin, vajen je tudi poljskega dela. Več se zve v tiskarni J. Leona v Mariboru.

Št. 193.

Šolske službe

IV. plačilnega razreda, in sicer: učiteljsko mesto v Kostrivnici, in podučiteljsko mesto v Žitalah so izpraznjene.

Nemškega in slovenskega podučevanja zmožni prosilci naj svoje prošnje do konca jun. t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Rogatci
dne 20. maja 1883.

1—3 ***Premerstein.***

1—3

Hiša

nova, pritlična s 3 sobami, kuhinjo, kletjo in lepim vrtom na prodaj je na Slatini zraven „Vila Madelli“ ob cesti proti sv. Križu po nizkej ceni. Kupci naj se oglasijo pri lastniku

Jožef Meisel,
dacarji v Priboldu (St. Paul b. Pragwald.)

Oznanilo.

Mal vinograd Jožefa in Karoline Lovec, malo uro od železniške postaje Poličanske v Zbelovskej gorci (od nekdaj sloveče vino Plankensteiner) blizu 2 orala, z žlahtnim trsovjem zasajen se proda. Sadunosnika je 800 oralov s košnjo. Hram je lesen, preša nova. Tudi se doproda 12 oralov Gore, pod prosto roko, oboje vkup ali posebej, vkup za 1400 fl. Pogoji so lahki, plačuje se lehko v obrokih, nekaj pa vknjiženega ostane. Oglašajo se naj kupci do 15. junija t. l. pri Franji Mohl na Zbelovem v Dravinjskej dolini, v Konjiškem okraji, pošta Heil. Geist, Loče. 3—3

Gozd za posekanje.

Grajščina Schönegg da svoj gozd — Commende-Wald imenovani — blizu Polzele v Savinjskej dolini, okolo 36 oralov, same smreke in bore, posekati. Posekanje se oddaje ali za celi gozd ali v kosih ne pod 10 oralov. Več pové posestnik Jožef Kolar (Martinek) v Polzeli — Heilenstein, ter pokaže vsakemu meje gozda. Kdor hoče posekovanje prevzeti, naj svojo ponudbo dopošlje oskrbništvu grajščine Schönegg, pošta sv. Peter pri Celji. St. Peter bei Cilli. 2—3

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 23. V Mariboru 7. junija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nepotrebno nadlegovanje Slovencev.

Borlski grof Wurmbrand zatrobil je v deželnem zboru na največji rog, kojega glešta. Vprašal je c. k. namestnika: je-li mu znano, kako nemško-konservativni poslanci ljudi nagovarjajo, naj podpisujejo od njih sestavljeno adreso do cesarja, volijo deputacije itd. in kako tudi na spodnjem Štajerskem posebne adrese sestavljajo in tudi posebne deputacije volijo? Vpraša dalje, hoče li c. k. namestnik takšnim adresam in deputacijam pot odpreti do cesarja?

C. k. namestnik baron Kübek je liberalec on naš poseben prijatelj ni pa tukaj je nam ugodno odgovoril rekoč: 600letnica Habsburška je svečanost za vso deželo, cesarja se vsi veselimo in toraj naj vsak dobi priliko bližati mu se. Vse redno naznanjene adrese in deputacije pridejo pred cesarja, ki se ovega obiskovanja Štajerske zelo veseli.

Ta odgovor bil je nemškim konservativcem po volji pa tudi Slovencem. Kajti izvedeli so, da jim nemški liberalci pota do cesarja samega ne morejo popolnem zastaviti, kar bi najrajše storili.

Čeravno pa od c. k. namestnika nemški liberalci niso dobili ugodnega odgovora, delajo na vse kriplje, da nemškim konservativcem, zlasti pa Slovencem zabranijo pristop k cesarju. Najrajše bi spodnji Štajer cesarju pokazali v nemškej koži, Slovence na stran potisnili in prekrili. Na to delajo v Mariboru, Bistrici, v Celji itd. Bodimo toraj opazni; zlasti pa se naj slovenski župani naj ne dajo nemškutarjem v koš spraviti s tem, da nemško adreso nemških liberalcev, doposlano jim od županstva v Eggenbergu blizu Gradca nepremišljeno podpišejo. To druga ni kakor zanjka, past nemčurska. Uže sedaj se iz Slovencev v „Tagespošti“ norca delajo, kako so nekateri slovenski (nemškutarji) župani obečali podpisati. To je nedostojna politična demonštracija, s katero hočejo nemški liberalci pobahati se in svetu pokazati, kako vsa Štajerska, nemška in slovenska, pred njimi trepeče, jihovo jerobstvo voljno prenaša, preponižno pete liže in vse podpiše, kar v kebljači kakega liberalnega kričača izcimi. Poštena, pametna slovenska duša pa jim ne gre na limance!

Slovenci smo sprva nameravali velikansko adreso do cesarja pouzročiti, katero bi na tisoče ljudi podpisalo. Reklo pa se nam je, da bi to bila politična demonštracija, katera ne kaže za sedanji prihod cesarjev ob priliki 600letnice Habsburške. Zato smo sklenoli politične demonštracije popolnem opustiti dokler vsa svečanost ne mine. Zadovoljujemo se z deputacijami in zahvalnicami, katere so se sklenole uže v Mariboru, sv. Lenartu, Slov. Bistrici, Celji, Blanci itd. itd. ter so uže c. k. namestniji najavljene.

To pa rečemo, da je grdo, ako se sedaj nemški liberalci z Gradca in Eggenberga in drugi barusasti škrici iz Maribora, Bistrice, Celja nam Slovencem zopet za jerobe ponujajo, nam „Tagespošto“ in nemške adrese pošiljajo brez poštnine, kar le predrzno kot „Dienstsache“. Še grdobneje pa bi bilo, če bi Slovenci se jim uklanjali. Ostanimo, kar smo: pošteni Slovenci, ki uže sami vemo, kar nam storiti. Poženimo Eggenberško adreso v kot, odbijmo jerobstvo nemških liberalcev, ne dajmo se od njih nadlegovati! Desterniški.

Kaj bode z denarji za lovske izkaznice ali karte dobljenimi?

Štajerski deželni zbor je postavo sklenil, da mora vsak lovec pri okrajnem glavarstvu rešiti izkaznico ali karto — Jagdkarte. Za njo mora nekaj plačati. Lani so uže pobirali od lovcev takšni davek. Nabrali so za 6691 izdanih izkaznic 20.073 fl. To je precejšnja svota in sedaj se vprašuje, kaj bode s tem denarjem?

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Nemški liberalci v deželnem odboru mislili so sprva s temi denarji podpirati kmetijstvo in gozdarstvo. Sedaj so si premislili. Nasvetujejo pa, naj se denar porabi za uboge tako, da bodo srenje zanaprej menje plačevale v sedanje hiralnice, po nemškem: Siechenhäuser. Morebiti bode mogoče, kedaj vse tiste siromake, katere sedaj od hiše do hiše pošiljajo, pobrati in v hiralnice spraviti.

Imamo pa sedaj 3 takšne hiralnice, kder pobožne usmiljene sestre revežem hiravcem strežejo: v Ptuji, Wildonu in Knittelfeldu.

V Ptuji bilo je lani 177 hiravcev v oskrbovanji in stroškov 27.006 fl. Za vsakega hiravca je tedaj prišlo na vsaki den 38·5 krajcarjev. Srenja ali posamezniki so plačevali poprek 21 kr. in 17·5 kr. pa je doplačevala dežela. Blizu jednako je v Wildonu in Knittelfeldu. S pomočjo dohodkov ali davka od lovskih kart dalo bi se plačanje srenjam zmanjšati, da bi na primer namesto sedanjih 21 kr. plačevale morebiti le 15 ali 10 kr. To bi bila velika dobrota za itak uže silno obložene srenje ali občine. Ako se toraj tukaj priskoči srenjam v pomoč, je to zelo prav. Kar pa ni prav, to je, da liberalni gospodje pri deželnem odboru še hočejo, naj bi se takšno podpiranje hiralnic pričelo z dohodki lovskih kart v l. 1885.

Kam pa hočejo djati dohodke od l. 1884 in 1883, kakih 40.000 fl.? Za novo hiralnico v Hartbergu, za katero je uže 50.000 fl. darovala štajerska hranilnica. Po tem takem bi srednji Štajer imel 2 hiralnici, prvo v Wildonu, drugo v Hartbergu, gornji in spodnji Štajer pa le eno. No, temu bi se nekoliko lehko odpomoglo, če bi deželni poslanci sklenoli za Ptuj vse dohodke od l. 1885 (20.000 fl.) in za Knittelfeld od l. 1886 (20.000 fl.) odločiti, da se tamošnje hiralnice povekšajo. Od l. 1887 naprej pa bi se naj dohodki lovskih kart med vse 4 hiralnice delile, da bodo srenje imele menje plačevati za svoje hiravce, ubožce.

Kaj bo pa s tistimi 20.000 fl., ki so jih lovci uže lani vplačali?

Te hočejo pa nemški liberalci v deželnem odboru porabiti za 600letnico Habsburško ob prihodu cesarja v Gradec. To se nam nikakor prav ne zdi.

Habsburška svečanost zadeva vso deželo, a ne samo lovce. Kolikor deželni odbor za dostojni sprejem cesarja potrebuje, to se ima iz deželne blagajnice vzeti. Tako lehko rečemo, da je vsa dežela pripomagala svitlega cesarja sprejeti. Sicer pa bodo rekli, da so Štajerci prisiljeni uže lovcem v žepe segati, kedar hočejo svojega deželskega poglavarja dostojno sprejeti. Naposled je še pomisliti, kako ravno sedanji svitli cesar slujejo po vsem svetu zavoljo svoje usmiljenosti do ubogih. Zato nikakor ne kaže ubožcem hiravcem, preobloženim srenjam 20.000 fl. vzeti in jih v Gradci za svečanosti porabiti. Gradec kot glavno mesto je uže milijone goldinarjev od dežele prejel in potrošil. Lehko toraj in tudi bode storil sam, kar je za svečanosti treba. Kar deželni odbor potrebuje, to mu naj vsa dežela da, siromakom pa se naj pusti, kar jim je uže namenjeno.

Gospodarske stvari.

Ržena in pšenična slama.

Na trgu je navadno za pšenično slamo bolj težko kupca dobiti kakor rženo. Poslednja se včasih za neprimerno visoko ceno prodava. Tudi navadni kmetovalec daje rženi slami prednost pred pšenico zlasti za rezanje konjem in za nastelj. Goveji živini in pa ovcam pa rajši pšenico poklada. Ako prašamo po vzroku tega ravnanja, tako bode nam pred vsem kemična analiza teh slamnih vrst povedala, zakaj se tako ravna.

Pšenična slama ima za 25% več redivnih snovi v sebi od ržene slame, ali pa z drugimi besedami povedano: če ima 1000 kilogramov pšeničnice za 16 gld. redivne vrednosti v sebi, tako je redivna vrednost od ravno tolike množine ržene slame le 12 gld. Iz tega se vidi, da se bode rezanje iz pšenične slame z večim pridom rabilo in vendar tudi prvozročilo, da bode živina oves popolnoma drobno sožvekala. Temu nasproti pa tisti, ki le rezanje iz ržene slame rabi, pravi, da temu ni tako. Kdor pa kaj takega trdi, ta mora tudi odgovor na to vprašanje imeti. Kako pa ravnajo po deželah, v kterih le malo ali celo nič rži ne pridelujejo; kjer ržene slame za rezanje nimajo, kakor je to na Angleškem? Tu lahko po dnevih daleč potuješ in ne bodeš zagledal rži na polji. Tu so toraj ljudje, ko bi tudi ne hoteli, primorani pšenično slamo za rezanje porabiti. Po velikih mestih se tukaj le pšeničnica prodava. Iz vsega povedanega pa sledi, da se pri naših kmetovalcih nahaja še škodljiv presodek v ti zadevi, kteri ravno tako dolgo obstoji, dokler se ga ljudje držijo, in brž premine, ko hitro se ga ljudje iznebiti hočejo.

Kar se pa tiče porabe te slame za nasteljišče, prideta tukaj dva pomisleka v poštev, prvi je, da se pravi, ržena slama more več vlage v se vzeti in toraj se more z njo delj časa izhajati, drugi pa je vsebina redivnih snovi v teh dveh slamnih sortah.

Ali je prvi pomislek pa tudi resničen, to morajo primerjavne skušnje po teži na vagi pokazati. Ker pa ima ržena slama več lesnega vlakna v sebi, tako se vidi, da bi zarad tega ržena slama za nastelj bolj služila od pšenične. Ta stran bi pa le v takih gospodarstvih mogla se v poštev jemati, v kterih imajo pičlo slame

Digitized by Google

na razpolaganje, kar bi pa ne smelo v nobenem gospodarsvu ne biti. Take razmere bi se morale odstraniti, ker je treba število živine tako vravnati, da gospodarstvenim potrebam nikdar slame ne primankuje. Kar se slednjič razmer redivnih snovi tiče, so te pri obeh slamnih razmerah menda precej jednake.

Iz vsega tega pa sledi nauk, da naj gospodar kolikor mogoče pšenične slame doma za rezanje porabi in tam, kjer se ržena slama more dobro v denar spraviti, naj toto na trg postavi.

Opravila pri konjih meseca junija.

Najvažnejše opravilo ta mesec za konjerejca je priskrbeti žrebetom planinske paše, kder le mogoče. Vendar naglo jih ne sme vgnati na planino. Treba jih poprej na to pripravljati, zlasti tista, katerih še meseca maja ni gonil na pašo ali jim ni polagal nič trave ali detelje. Naj jih toraj pripravlja na pašo, da po malem doma travo meša med seno.

Žrebeta s slabimi, skrhanimi kopiti kaže podkovati, preden se v planino ženó.

Planinska paša je žrebetom neizmerno koristna. Rastejo, kakor bi jih vlekel. Mišice, kite, spone se čudovito ukrepijo, kopita učvrstijo. Vsa žival postane zdrava in krepka, kakor nikoli v hlevu.

Kobile z žrebeti se vé je tudi dobro spravljati na planine pa le tam, kder so hlevi blizu, da najdejo zavetja in mirnega prenočišča. Kder tega ni, ondi bolje storimo, če kobile doma pustimo.

Kedar meseca junija solnce pripeka, ostajajo naj konji v hlevih. Zato pa jih moramo zgodaj v jutru in proti večeru spuščati na hlad, da se sprehodijo. Med tem se pa hlevu odprejo dveri in okna, da se prevetri. Ta moramo pa zopet na enej strani zapreti, ko vženemo konje v hlev, da ustavimo prepih.

Tega ne smemo pozabiti, zlasti takrat ne, kedar nevihta, ploha ali toča konje s paše zapodi v hlev. Okna zadelavajo z zelenim vejevjem in po hlevu škropijo hladno vodo. Tako odganjajo muhe in hlev je vedno malo hladen. Če so noči tople, puščajo konje na pašnikih. Tudi vprežne konje kaže po opravljenem delu marljivo na pašo goniti. Ta mesec režejo 2-letne žrebce. Pferdezüchter.

Dopisi.

Od sv. Lenarta v Slov. gor (Sv. misijoni — deputacija k cesarju.) Tukaj sta čč. gg jezuita Valjavec in Lempl, pri sv. Bolfanku pa čč. gg. lazaristi obhajali sv. misijone. Ljudstvo je goreče pridganje rado poslušalo, se v obilnem številu udeleževalo in ohrani čč. gg. misijonarjem hvaležen spomin. Bog plati. V nedeljo 27. t. m. bil je tukaj naš deželni poslanec g. dr. Radaj, ki je bil povabil župane, načelnike šolskih svetov in cekmeštre celega okraja, naj izvolijo deputacijo, ki bode šla v Maribor cesarju se poklanjat. Prišlo je okolo 40 mož, ki so izvolili 7 vrlih Slovencev v deputacijo. Ti so: Janez Krautič iz Malne, Janez Kos iz Vrange, Franc Fekonja iz Tronkave, Jernej Rojs iz Črmlenšaka, Alojzij Ornik iz Kremberga, Anton Golob iz Porčiča. Trg sv. Lenart lehko, ako hoče, sam izvoli še enega moža, da se pridruži. Deputacijo je g. poslanec uže naznanil pri c. k. namestniku Kübeku in jo bode 10. julija cesarju v Mariboru predstavljal.

Iz Rogaca. (Cesarjev prihod v Slatino.) Za dostojni sprejem skrbi poseben odbor. No, in odborniki so odobrili nasvet, naj okoličani Podplatski cesarja v Podplatu pričakujejo ter se nastavijo tík velike ceste počenši od podružnice Rozalije noter do gostilnice Žurmanove. Semkaj bi spadale fare Kostrivnica, sv. Ema, sv. Peter, kos Sladke gore, Zibike, Šmarije in Podčetrtka. Ako svitli cesar ne pridejo v Šmarije, lahko Šmarije in Podčetrtek deputacije pošljejo na Slatino, občine pa nastavijo v Podplatu. Kedar se svitli cesar drugi dan nazaj peljajo, hočejo učitelji šolsko mladež nastaviti.

Iz Konjic. (Ptujskim renegatom odposlani pozdravi.) Ker nemško-židovske časnike, kakor je listič „nachtwachterca“ nikakor ne čitamo, smo še le sedaj zvedeli, da so bili iz Konjic Ptujskim renegatom k cesar-Jožefovi svečanosti (?) štirje pozdravi telegrafično odposlani. — Prvič se je naš župan G. Hasenbichel predrznil v imenu občinskega zastopa (!) Ptujčanom čestitati k cesar-Jožefovemu spomineku. Gospod župan, kako ste zamogli to storiti? Ali mislite, da ste nas slovenske kmete v Konjiških okolicah tudi zastopali? Ali ne veste, da imamo tudi mi v Konjiškem občinskem zastopu govoriti in da so v tem zastopu tudi možje, ki politične demonštracije ne odobravajo? Ali ne veste, kaj imate v takih slučajih storiti? — Mi nečemo da bi občinski zastop se s politiko pečal, posebno s tako ne, ki je sedanji vladi in Slovencem sovražna. To pa vemo, da so v Ptuji — večinoma renegati — proti Slovencem in proti vladi demonštrirali in upili. Mi slovenski kmetje ne bomo nikdar v isti rog trobili, ter v lastno skledo pljuvali. — Mi slovenski kmetje, ki pod Konjiško občino spadamo, pričakujemo, da bote gospod župan isto čestitko preklicali ter rekli, da ste jo v lastnem, ne pa v imenu Konjiškega občinskega zastopa odposlali. — Prihodnjič pa se brigajte kot župan le za občinsko korist, za občinske ceste itd. ne pa za Slovencem sovražno politiko. — Da je drugič tudi tukajšnja

Digitized by Google

požarna bramba Ptujske renegate pri omenjenej nemški (!) svečanosti pozdravljala, ni drugače pričakovati, kajti njeni načelnik je naš župan. No gospod župan, Vi hočete še celo v društvu, ki nima ničesar s politiko opraviti, politizirati in demonštrirati. Nam se zdi, da Vi kot načelnik požarne brambe ne veste, da mora ista geslo imeti „s združenimi močmi.“ Kako je pa mogoče s združenimi močmi delovati, če Slovencem sovražno politiko uganjate? Nam se dozdeva, da ste tudi tukaj v lastnem imenu Ptujske renegate pozdravljali. — Kako pa, da se je tretjič tem pozdravom tudi tukajšnje veteransko društvo pridružiti zamoglo, to je nam nerazumljivo. Nobeno veteransko društvo ni odobrovalo Ptujske proti vladi nameravane demonštracije, kakor tukajšnje in Ptujsko. Toda v zadnjem je vsled tega njeni stotnik odstopil, kar je popolnoma prav napravil. Kajti namen veteranskega društva ni in ne sme biti demonštracija proti vladi. Taki stotnik pa, ki se v veteranskem društvu s politiko peča, ter proti vladi demonštrira, bi bil bolji za stotnika pri „šnopsu.“ — Da je slednjič tudi tukajšnja skupina nemškega „šulvereina“, — ktera je tako potrebna, kakor peto kolo pri vozu, — pozdrav odposlala, je samo ob sebi razumljivo. —

Od Ljutomera. (Župan-trstika.) Neketeri prijatelji otročjega predstojnika v Noršencih stikujejo po dopisniku, ki je čislanemu in priljubljenemu „Gospodarju“ kot neustrašljivemu branitelju narodnih pravic poslal poročilo, v katerem se omahljivemu županu zasluženi „leviti berejo.“ Na sumu imajo posebno nekega zavednega starega narodnjaka v občini. To pa celo po krivici. Mi nedolžnega moža radi zagovarjamo, čeravno ne bi bilo potrebno. Kdor namreč po dopisnikih stikuje, je to že očivesno znamenje, da je poročilo bilo resnično, Zadeta oseba mirne vesti ne bo preiskovala, kdo je kaj pisal, ampak kaj je kdo poročal. Pravicoljuben človek bo se v takem slučaji oziral le na zapopadek dopisa in bo se potem znal ravnati, na dopisniku mu pač ne bode ležeče. — Obžalovanja vredna občina Noršenska ima dovolj značajnih korenjakov na izbiro. Zatoraj vrli ter za mir in blagor naroda vneti možaki! pri volitvah, najsi veljajo bodi za občino bodi za deželni ali pa za državni zbor, prevdarite dobro, komu da smete z lahkim srcem zaupati. Častne službe niso za veternjake, kakoršen je mladeniški in še neizkušeni župan-trstika.

Iz Pišec. (Oba zvona) Na dopis iz Pišec v št. 16 Slov. Gospodarja, se takole odgovarja: I. Dopisatelj pravi, da je g. baron Moscon pri nastopu županstva najšel 180 fl. v obč. blagajnici. To je sicer res, a našel je tudi dolga okoli 60 fl. za šolske potrebe. Ko je pa županstvo izročil, ni svojemu nasledniku zapustil nobenega dolga. II. Dopisatelj pravi, da je g. baron nasledniku samo 1 fl. 50 kr. v blagajnici pustil. To se mora tako popraviti: G. baron je nasledniku zapustil 173 fl., katere je v eni srečki od reguliranja Donava in v dveh hranilničnih knjigah izročil! Dalje svojemu nasledniku je izročil že zapadli kupon za 98 fl. Dopisatelj pravi dalje, da se g. baron za ceste v Dedjevasi in Pišecah ni brigal. No, in on je v Dedjivasi 195 fl. izdal. Naredil je nov zidan most za 120 fl. in nove rante za 60 fl., ktere so pa sedaj vsled povodenj poškodovane. V okolici Pišece je g. baron naredil 3 lesene in 4 zidane kanale in en zidan most čez Gabrnico blizo župnijske cerkve. Vse je bilo celo potrebno, posebno pa ta most, ker tam čez Gabrnico so se nosili mrliči, in je šla procesija najmenj dvakrat na leto, pa po vodi. Še zadnje leto njegovega županovanja je izdal za popravo ceste od Pišece proti Bizeljskemu 48 fl. Dostavlja se še, da je g. baron občinske doklade znižal od 15% na 10%. Zato bi želeli, da bi on zopet izvoljen bil v župana in upamo, da ga dobimo z resničnim in pravičnim obnašanjem na narodno slovensko stran.

Dostavek uredništva. Toliko priobčimo iz večjega dopisa, da pokažemo svojo resnicoljubnost. Resnica in pravica mora biti tudi političnemu sovražniku nasproti. Došlo nam je raznih dopisov v tej reči, pa smo jih do dveh vse zavrgli. G. baron Moskon bi iz Saula moral postati Paul. Dokler pa tega v djanji in besedi ne pokaže, ampak le nasprotno delatačas ga imamo za političnega sovražnika Slovencev, katerega jim Slov. Gospodar v župana ne more priporočati.

Iz Laškega trga. (Zmaga Slovencev.) Pretečeno leto je bila volitev odbornikov za občino sv. Krištofa, katera je pa, ker se ni povsem zakonito vršila, vsled rekurza narodne stranke bila ovržena. Letos pa je bila 2. junija z novega volitev. Borba je bila huda, posebno ker so nekteri nemčurski rovarji hoteli tudi slovenski značaj te občine izbrisati. Radi tega so volilce za svojo stranko nagovarjali, češ, mi nočemo nič druzega, nego „vorenga“ mora biti. Tržani bi radi slovenščino izbacnili iz urada, in toplice, železnico, pivarno in še nektere druge hiše bi radi priklopili trgu; vsled tega so vse žile napeli, da bi večino odbornikov svojih v občini imeli, pa zaman, kajti zmaga je na narodni strani. Pravična reč mora zmagati ali prej ali slej. Bog daj, da bi se naš kmet povsem zavedal svoje narodnosti in povsod možato stopal na dan in glej že nam mileje solnce narodne svobode sije, Bog kliče in Slovenec dolgo tlačen stopa združen in čvrst pred svet na svoje slavno mesto. Ne dajmo več tujcem in uskokom gospodariti na domačih tleh, pokažimo pri volitvah, kterim žalibog slov. kmet še premalo

Digitized by Google

važnosti prišteva, da smo in hočemo na domačih tleh sami gospodarji biti. —

Na Blanci. (Deputacija slovenska k cesarju.) V tukajšnji občinski pisarni zbrali so se danes zastopniki kmetskih občin okrajnih sodnij Sevnica, Brežice, in Kozje, da se dogogovorijo, kako bo najvredneje slaviti spomin na 600letno združenje kronovine štajerske sè slavno hišo habsburško. Gospod notar Vršec otvori posvetovanje s primernim nagovorom, zadevajočim pomen današnjega shoda; v predsednika bil je na predlog g. Veršečev izvoljen g. Ivan Tanšek iz Brežic. G. Franc Lenček opisuje v jako lepem govoru lastnosti dobrotljivega našega cesarja in dolžnosti, ktere imamo proti vladarju, kakoršnega ni na celem svetu. Potem se je volila deputacija, katera bode presvitlega cesarja pozdravila na Zidanemmostu. V deputacijo bili so voljeni gospodje: Franc Lenček, veleposestnik na Blanci ob enem za voditelja in govornika, Novak Franc, župan Blanški; Kljun Anton, župan Senovški, Klenovšek Miha, svetovalec šentlenarski, Deržanič Adam, župan Artički; Brstovšek Anton, svetovalec Pišečki, Podvinski Franc, župan v Globokem, Tanšek Ivan, svetovalec Kapelski, Černelič Jožef, župan Šentpeterski, Debeljak Fr., župan v Sedlarjevem, Leskovšek Andrej, svet. v Vrtačah in Presker Jožef, svet. v Podsredi; dalje trije namestniki: Franc Cerjak, Franc Pečnik in Franc Hladic. Na sklepni govor g. Tanšekov je pač iz srca zadonel trikratni „živijo“ na cesarja iz priprostih kmetskih grl. Da se Slovenec po dovršenem delu raduje, to vsak ve. Napitnica se je vršila za napitnico, dokler nam vozovi niso gostov odpeljali. Veselilo nas je, da so tudi trgi in mesto Brežice bili mnogobrojno zastopani, čeprav niso bili vabljeni.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Čehi, Slovenci, Hrvati, Italijani, Nemci v Českem in nemškutarji bijejo hud volilni boj. Na Českem je glavna bitka v velikem posestvu, ki voli 78 poslancev; na katero stran se tu zmaga nagne, tam bo večina v deželnem zboru. Če propadnejo nemški liberalci, tedaj zgubijo največjo trdnjavo, českí deželni zbor. — Iz Kranjskega došla nam je dnes vesela novica, da stranka „Narodova“ in „Slovenčeva“ složno postopate. Obadva lista priporočujeta kmetom iste kandidate. Volitev bo 9. t. m. Bleiweiss-Trsteniški, L. Robič, J. Kersnik, K. Klun, B. Mohar (kmet), Fr. Poklukar, dr. Vošnjak, dr. Zarnik, M. Laurenčič, Pfeifer, Svetec, Sterbenec (župnik), Aleš (dekan). Fortuna in Pakiž vsled porazuma s Kočevarji, vkup 16. — Goriškim Slovencem se v Tolminu ponuja za kandidata baron Depretis, in zmaga, če se Slovenci med seboj ne poravnajo, nek svojeglavnež in bogataš Devetak v Tolminu dela hude zmešnjave; lahoni in nemčurji pa se režijo in smejijo. — V Istri začeli so letos prvič pri volitvah Hrvati gibati se; s Slovenci vred so sklicali tabor v Brezovico, kder se je sešlo 3500 ljudij, ki so pritrdili in si roke dali, da hočejo vzajemno postopati zoper Italijane za svoje narodne pravice. Če se vstrajno dela, utegnejo 9 svojih poslancev spraviti v isterski deželni zbor. — Magjari in Italijani nečejo Hrvatom pustiti Reke (Fiume), čeravno stoji na hrvatskej zemlji; vsi dogovori v Budimpešti bili so radi tega zastonj. Hrvati hočejo potrpljivo čakati bolje prilike.

Vnanje države. Papežev poslanik Vannutelli bil je od ruskega carja častno sprejet pri kronanji v Moskvi. — Nemški cesar, stari Viljelm pa nekoliko boleha. — Francozom žuga vojska s Kitajci, ki ne pustijo Anamske dežele in Tonking. Mnogo kitajskih prostovoljcev pomaga Anamčanom. Ko so Francozi iz mesta Hanoj na deželo hoteli, bili so napadeni, in pali so general Reviere, 4 oficirji, 11 mož, 7 oficirjev in 44 mož je ranjenih. Sedaj hitijo francoske ladije od vseh stranij v Hanoj na pomoč; toda sovražnika je okolo mesta 15.000 mož. — Papež nameravajo baje sklicati vse škofe na občni cerkveni zbor. — V Egiptu bodo Angleži in Francozi vkup Sueški kanal raztegnili, da bode povsod najmenje 80 metrov širok, kraj ene stene se bode vozilo naprej v Rudeče morje, kraj druge pa nazaj v Srednjezemsko morje.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

IV. S sedemnajstim stoletjem je nastopila dolga doba britkosti in žalovanja za slov. Štajer. Ne le da so ga obiskale raznovrstne reve in nadloge, kterih tukaj ne bomo naštevali, davila je prek osemdeset let tudi še kuga v naši domovini tako hudo, kakor nikdar poprej. Kuga — in zopet kuga, — to je znak sedemnajstega stoletja, ktero bi se smelo v domači zgodovini kakor pogrebni list črno obrobiti.

Angelj morije obiskoval je sicer tudi v prošlih stoletjih pogostoma našo domovino, a prišel je navadno le v eden ali drugi kraj; — v teku sedemnajstega veka pa je njegova strupena pušica zadela vsak še tako samoten kotiček — po dva, — trikrat, in sme se trditi,, da ga na slov. Štajerskem ni kraja, ki bi v tem veku ne imel od kuge trpeti. In preden se je ovo za našo domovino osodepolno stoletje prav še končalo, trohnelo je uže več stotisoč kužnih

Digitized by Google

žrtev pod gomilo, in ves slov. Štajer — od Mure do Save, postal je v kratkem času tužno morišče.

V sedemnajstem stoletji razločujemo lehko tri glavne kužne dobe; prva od l. 1623 — 1625, druga v letih 1641 — 1648 in tretja od leta 1679 — 1683. Semtertje davila je kuga tudi še l. 1600 in v letih 1664 — 1669. Vsakokrat razsajala je najhujše le prva dva mesca. Večinoma lotila se je samo čutnic in žilstva, pa s toliko silo in naglostjo, da za druga kužna znamenja navadno ni bilo časa. Po kratkem hudem glavobolu padal je okuženi človek v nezavest; vsled hude znotranje vročine očrnel mu je jezik, v prsih ga je bodlo, udje so mu otrpnoli, na usta mu je se spustila kri, — in skoraj brez izjeme sledila je uže tretji den gotova smrt. Pri redkih bolnikih so tretji den preživeli, razvile so se bule razne velikosti, — a tudi te so bile skoro vsikdar nedvomljiva znamenja bližnje smrti. Le če so se bule začele gnojiti, podaljšala se je bolezen, — in v tem slučaji je tu in tam kteri tudi ozdravil, kar je se le zelo redko zgodilo.

Nekteri — bolj močnega života — zamogli so, čeravno uže okuženi, — opravljati še nekaj časa svoja vsakdanja opravila; pa nenadoma jih je obšla slabost in kakor bi bili od strele zadeti — so se zgrudili in umrli. Drugi — bolj nježne postave, — osobito slabotne osebe ženskega spola, — postali so pa pred smrtjo zamaknjeni ter niso le naznanili uro svoje smrti, ampak so tudi še povedali, kdo bo za njimi umrl prvi za njimi.

Omeniti bi se dala še ova posebna prikazen, da se je skoraj povsod, kjer je bila kuga davila, v naslednjih letih — posebno pa l. 1687 nenadoma mnogo otrok narodilo; — dvojčekov in celo trojčekov zasledimo v krstnih bukvah takrat mnogo več, kakor v drugih letih.

Da bodo spoštovani čitatelji precej obširno tvarino tega oddelka laglje pregledali, jo hočemo po večjih mestih slov. Štajerja razvrstiti v štiri dele in povedati, kedaj in kako je kuga v kterem mestu in njegovi okolici razsajala.

a) Celje in okolica. Z najlepšimi nadami začeli so Celjani novo leto 1600. Po stari krščanski navadi so vošili eden drugemu srečo in zdravje, toda le prehitro morali so se prepričati, da so njihove želje bile prazne. Precej po novem letu se je namreč v mestu oglasil neprijeten gost, ki se je ondi — v grozo in pogin meščanom — za več časa naselil. Ta gost ni bil nihče drugi, kot brezusmiljena kuga. Uže meseca januarja začela je daviti, ter je davila in morila celo leto — ne samo v mestu, ampak proti jeseni tudi v okolici. To razvidimo iz pisma, ki ga je Mihael Žega, nadžupnik v Žavci pisal dne 7, oktobra l. 1600 ljubljanskemu škofu Tomažu. Med drugim piše, da kuga noče nikakor prenehati. Naročil je ljudem, kar mu je bil škof ukazal. Rabili so „zlato jajce“ in druge dobre stvari; — tudi „Bog pomagaj“ so pogostoma izrekovali zdravi in bolni, — pa kakor se vidi brezuspešno. Vsled želje škofove sklical je bratovščino 7 žalosti v Celje, — a zaradi ondi razsajajoče kuge si ne upa nihče tje. V farovži je umrl eden fantek, v šoli pa troje otrok, zato so jo zaprli. Pri sv. Duhu pokopljejo vsaki den 5, 6 in še več za kugo umrlih. Ker se je nesrečna kuga prikazala uže tudi v nekterih vesnicah žavske fare, si ne upa synode sklicati, akoravno mu je bil oglejski patriarh to ukazal.*)

Tudi na Vranskem in v sosednjih vesnicah obhajala je kuga v tem letu svojo žetev. Vranski vikar Egid Zipperle poroča dne 4. oktobra l. 1600 škofu Tomažu, da je motniški grajščak Zurler zaradi kuge odbežal z otroki v Trojane, gospa njegova pa se mudi v Celji. V gradu umrlo je uže več oseb za kugo, ravno tako tudi v sosednjih vesnicah.**)

Kako dolgo je davila kuga takrat v Celji in okolici, nam ni znano, pa iz tega, da o njej več let nikdo nič ne poroča, smemo sklepati, da je uže l. 1601 prenehala.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 23. Magjarski husar zagleda na mizi pri svojem generalu razprostrti zemljovid. Ko vidi neko deželo z zeleno barvo zaznamenovano reče: no, ta dežela se mi uže dopade, tam mora dosti zelene krme za konje biti.

Razne stvari.

(Slov. društvo) obhaja precej po odhodu cesarjevem občni zbor v Ptuji, na kar narodnjaki opozorujemo.

(Habsburški rod) je ime ličnej knjižici z 12 podobami, kojo je za 600letnico Habsburško spisal g. Tomšič. Eden iztis velja 10 kr. 25 iztisov 2 fl. 50 izt. fl. 4.50 100 izt. fl. 8.—. Dobiva se pri Buchdruckerei Rauch Karl, Wien, V. Spengergasse. V lepem slovenskem jeziku spisana res čedna spomenica na Habsburško svečanost.

(Mariborska posojilnica) je imela do konca maja 150.178 fl. 42 kr. prejemkov, 141.341 fl. 88 kr. izdatkov, toraj prometa 290.520 fl. 30 kr.

(V črne bukve) se naj dene Miha Predika s Podlož, ki je hodil v Ptuj nemškutarskih kostij glodat.

(Celjsko učiteljsko društvo) ima svoj mesečni zbor dne 7. junija t. l. v okoliškej šoli v Celji. Začetek ob 11. ure dopoludne.

---

*) J. Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant III. Theil 71.

**) J. Orožen, Das Dekanat Frasslau 76.

Digitized by Google

(V Spielfeldu) je umrl Fr. Mikuš, „bauernvereinski“ kralj.

(Na Donački gori) bodo stavili krčmo za potovalce in lepe steze tje napravljali.

(Javno zahvalo) izreka Cvenska šola družbi sv. Mohorjevej za darovanih 51 knjig, šola Ljutomerska č. g. Šrolu župniku za podarjenih 64 knjig in šola Malonedeljska trgovcu J. Koseju za darovani zemljovid Evrope.

(Pri sv. Lovrenci v puščavi) so pokopali pridnega 15letnega župana Kumenskega g. Štefana Witzmanna. Mož postal je silno star. Živel je 3 mesece v 100. letu. Zapustil je 3 otroke lastne, 2 pasterka, 18 vnukov, 9 vnučičev. Č. g. župnik so mu spregovorili genljivo nagrobnico.

(Radgonski liberalci) so se nedostojno in grje, kakor neotesani hribovci obnašali. Župan Deller je dekanu prepovedal po stari navadi slavolok postaviti in tam knezoškofa sprejeti, češ, most bi se podrl. Da bi pa bili liberalni trgovci, krčmarji ob času birme svoje luknje zaprli, tega pa ni bilo, ampak so radi jemali denarjev od številnega ljudstva, katerega je le zavoljo birme in knezoškofa navrelo. Župan ni toliko olikan, da bi se knezoškofu bil predstavil. To je grdo.

(Šolski praznik.) Spomin, da je minilo 600 let, odkar je naša dežela združena z vladajočo rodovino Habsburško, bodo šole vsled določila deželno-šolskega sveta slovesno obhajale dne 2. julija.

(Toča) je 31. majnika znatno škodo napravila po vinogradih v obližji sv. Janža pri Velenji.

(Nove marke za pisma) dobimo meseca julija. Imele bodo c. k. orla in nadpis. Po 2 kr. bodo rjave, po 3 kr. zelene, po 5 kr. rdeče, po 10 kr. višnjeve.

(Prestavljeni) so čč. gg. kaplani: J. Hajšek v Skale, Jož. Kotnik v št. Martin, J. Pajtlar v Svičino.

(Konkurs) naredili so čč. gg. Rojko, Cajnkar, Dovnik, Prešeren, Heric in Frece.

(Grdo opsovala) je „vahterca“ župnika v Podčetrtku in št. Ilji pri Velenji.

(Obsojeni) v Celji so Matija Mlakar iz Mihovec in Treza Udovič iz Trbovelj, vsak na 6 let, Boštjan Goliat je dobil 6 tednov in Fr. Alt iz Trnovec 2 leti težke ječe.

(Dopisi) dnes izostali prihodnjič. Hvala dopisateljem.

Loterijne številke:

V Gradci 2. junija 1883: 7, 77, 78, 24, 72.
Na Dunaji „ „ 46, 11, 65, 63, 74.

Prihodnje srečkanje: 16. junija 1883.

Oznanilo.

Dne 1. julija prične drugi ½letni kurz na deželskej podkovskej šoli v Gradci. Razpisanih je 10 deželskih štipendij po 50 fl., dalje štipendije, katere je ustanovil okrajni zastop v Kozjem, Brežicah, Radgoni, Celji, Arveži, Ivniku, Lipnici, Maribor dve vsako po 50 fl. dalje okrajni zastopi Lonč, Aflenz, Bruck, Gleisdorf, Mürzzuschlag, kmetijske podružnice Fürstenfeld, Ostgraz, (20 fl.)

Pogoji podelitve so: prošnik mora biti 18 let star, zdrav, krepek, Štajerec, dobro izšolan in 2 leti pomočnik kovaški. Zaveže se pa vsak, da ostane po dokončanem kurzu 3 leta na Štajerskem kot kovač. Dotična prošnja, spričevala, pošljejo se deželnemu odboru do 10. junija t. l. Za one, ki ne prosijo za štipendijo pa želijo kot učenci sprejeti biti v podkovaško šolo, morajo vse gori navedeno dokazati, samo zavezati se jim ni treba na 3 leta ostati v deželi. Naglasiti pa se morajo pri ravnateljstvu podkovaške šole do 4. julija 1883.

V Gradci meseca maja 1883.

Deželni odbor štajerski.

Slatina

iz Slovenskih goric v Šavniškem dolu gornje-radgonskega okraja.

odlikuje so po finem, dolgo vzdržajočem se musiranji, jako prijetnem okusu in nenavadnej čistoti. Pomešana z vinom ima to prednost, da temu ne dela črne barve. Velja kot pomoček zoper neprijetno riganje, razne katare v čevih, plučah, mehurji, v selzeni, slabo kri, škrofule, in rachitis.

Slatina se prodava v steklenicah dobro zamašenih. Zamašek nam kaže podobo sv. Cirila, da slatino spoznavamo od vsake druge, na kar se naj posebno pazi.

Zalogo ima v Mariboru

M. Berdajs,

trgovec na Sofijinem trgu.

Št. 193.

Šolske službe

IV. plačilnega razreda, in sicer: učiteljsko mesto v Kostrivnici, in podučiteljsko mesto v Žitalah so izpraznjene.

Nemškega in slovenskega podučevanja zmožni prosilci naj svoje prošnje do konca jun. t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Rogatci

dne 20. maja 1883.

2—3 ***Premerstein.***

Digitized by Google

Cerkvena služba.

V Vuzenicah je služba organista in cerkovnika izpraznena in se more precej nastopiti. Plače je 132 fl., prosto stanovanje, prostovoljna zbirca in postranski zaslužki. Rokodelec krojač bi dobro izhajal. Prošnik mora biti neoženjen, poštenega obnašanja in ima sposobnost za službo s spričevali dokazati.

2—3

Hiša

nova, pritlična s 3 sobami, kuhinjo, kletjo in lepim vrtom na prodaj je na Slatini zraven „Vila Madelli“ ob cesti proti sv. Križu po nizkej ceni. Kupci naj se oglasijo pri lastniku

Jožef Meisel,
dacarji v Priboldu (St. Paul b. Pragwald.)

Zahvala in priporočba.

Dozvolujemo si p. n. občestvu naznaniti, da nadaljujemo rajnega našega očeta gospoda Henrika Schöna obrt z juvelami, zlatnino in srebrnino ter se zahvaljujemo za rajnemu očetu skazano zaupanje in prosimo tudi nas počastiti z obilnimi naročili na blago iz bogate naše zaloge zlatnine in srebrnine.

Priporočujemo torej: **Zlate in srebrne križce, srebrne verižice, gospoške in gospojinske zlate verižice, zlate prstane, diamantne prstane, zlate uhane in ušene kinče, granatne garniture, zlate in srebrne garniture, garniture z narokvicami, zlate in srebrne svetinjice in medaljone, navratne sponice ali broše, mizne tóke ali jédno pripravo, naprstke, ključne državnike, poobedno jedilno pripravo, jedilno orodje za otroke, zajemnike za smetano in juho, čajeva cedilca, sladkorovne klješče, servietno obročke, jajčne kozarčke, solenke, tasice za sadje in sladkor, gorúšične ali ženefeve posodice. tobačnice itd.**

Vse te reči imajo najmodernejšo podobo in so jako mnogovrstne.

Ob enem dajemo slavnemu občinstvu na znanje, da prevzemamo vsakoršne

poprave,

ki se naše kupčije tičejo, **vrezna dela, ognjevita pozlačenja itd.**

Tudi kupujemo ali zamenjujemo

žlahtno kamenje, staro zlatnino in srebrnino.

Tujim prišlecem se brž postreže.

Henrik Schönn-ovi dediči 3-3
žlahtnokamenarji, zlatninarji in srebrninarji v Mariboru.

Toplice radenske slatine

pri Radgoni (Radkersburg)

v dolnjej Štajerskej,

so po priliki štiri ure od postaj: Maribor, Ptuj, Ormož, Središče, v krasni Murski dolini na prav dobrem glasu radi izvrstne slatine, ktera presega vse poznane ogljeno kislino, ogljenokisli natrij, litij, brom in jodnatrij, zadržavajoče slatine, ter delujo vspešno po lanskej skušnji v sledečih boleznih: v kroničnem protinu, revmatizmu, kataru grla, pluč, želodca, črev, matrnice, mehurja, žolča in obisti, kakor tudi proti pesku in kamnu omenjenih udov; v kožnih boleznih, škrofelnih, angležkej bolezni dece; v slabokrvnosti, v začetku jetike, zlatenici, zlatnej žili (haemorrhoidih), v samostalnih debelih jetrah, v kroničnih izvirih (exsudat), v nepravilnem ženskem krvotoki (dysmenorrhoe), v oslabljenosti živcev, v histeriji, božjasti itd.

Knjižica o radenski slatini, dobivajoča se pri ravnateljstvu kopališča razjasne na tenko blagodarno moč te izvrstne slatine, ktera se posebno čisla, kakor pijača ali sama ali z vinom ali z mlekom (se zvaro) ali se sladkimi dodatki.

Poseben ozir se ima vzeti na kopelno vodo, zadržavajočo mnogo železa, v prid slabokrvnim in dražljivim osebam.

Cena je v radenskih toplicah celó nizka stanovanju, jedi in pijači, da v nobenem kopališči nij nižja.

Dr. Klemenčič,
2—3 zdravnik kopališča.

Ponudba.

Skušan **organist,** več let že v službi želi dobiti primerno službo, kjer bi tudi mogel podučevati v petji in godbi. Pisma naj se pošljejo uredništvu „Slov. Gosp.“ 2—2

Gozd za posekanje.

Grajščina Schönegg da svoj gozd — Commende-Wald imenovani — blizu Polzele v Savinjskej dolini, okolo 36 oralov, same smreke in bore, posekati. Posekanje se oddaje ali za celi gozd ali v kosih ne pod 10 oralov. Več pové posestnik Jožef Kolar (Martinek) v Polzeli — Heilenstein, ter pokaže vsakemu meje gozda. Kdor hoče posekovanje prevzeti, naj svojo ponudbo dopošlje oskrbništvu grajščine Schönegg, pošta sv, Peter pri Celji. St. Peter bei Cilli. 3—3

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. **Odgovorni urednik Anton Brožé.**
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. **(Odgovoren: Drag. Lorenc.)**

Digitized by Google

Štev. 24. V Mariboru 14. junija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vremena bodo Kranjcem (Slovencem) se zjasnile!

(Franc Prešeren.)

Da Slovenci ne moremo lehko do potrebnih narodnih pravic prodreti, čeravno so nam uže od samega cesarja v § 19. postave od 24. decembra 1867 zagotovljene, temu kriva je naša razcepljenost. Razmetani smo po Ogerskem, Štajerskem, Koroškem, Kranjskem, Goriškem, Istriji, Primorji in Italijanskem. Skoro povsod nas je tukaj le peščica. Vedno smo v manjšini. Le na Kranjskem smo tako gosto sejani, da smo po številu prvi v deželi. Kranjska šteje 447.000 Slovencev zraven 26.000 Nemcev.

Po številu toraj in po davkih bili so Slovenci tam prvi, ne pa tako v deželnem zboru in deželnej upravi. Tukaj so imeli Nemci prvo besedo podpirovani od grdobnih nemškutarjev, ki so pod vodstvom renegata odpadnika Dežmana pljuvali v lastno skledo, ter s pomočjo nemško-liberalne vlade knez Auerspergove Slovence k tlam držali.

Pri zadnjih volitvah l. 1878 so zmagali pa kako? Z najhujšo silo, z največjim beganjem in pritiskom na Slovence. In ker tudi to ni hotelo pomagati, poslužili so se najnesramnejše goljufije. Potrebovali so namreč k zmagi še dveh poslancev, katera voli trgovska in obrtnijska zbornica v Ljubljani. Ko so pa zapazili, da utegnejo tudi tukaj Slovenci prodreti, ponaredili so v treh dneh in treh nočeh 2000 krivih volilnih listkov, prave pa uničili. Tako so zmagali, tako je se umogočilo, da je 26.000 Nemcev jerobovalo 447.000 Slovencem 6 let.

Sedaj je temu konec storjen. Minister knez Auersperg je Slovanom pravičnemu grofu Taaffeju moral umakniti se. V Ljubljano je prišel goriški Slovenec g. Winkler za deželnega predsednika, ki je uradnikom prepovedal volitve motiti.

No, in uže to je Nemce liberalce in nemškutarje odpadnike tako potrlo, da si na kmetih nikder pa tudi v mestih in trgih ne, še niti v Ljubljani ne upajo iti volit. Konservativni in pametni Nemci pa so v Kočevji s Slovenci se lepo porazumeli, da ne dela nobeden drugemu krivice, ampak še pomaga k zmagi pravice.

Tako so se začele 9 junija volitve. Izvoljeni so bili v kmetskih skupinah sami Slovenci, sami slovenski narodnjaki, skušeni domoljubi: 1. dr. vitez Bleiweis-Trsteniški (sin slavnega Bleiweisa, očeta Slovencev), 2. Luka Robič, prejšnji poslanec, 3. Janko Kersnik, notar, 4. Karol Klun, duhoven in državni poslanec, 5. Blaž Mohar, kmet in župan, 6. dr. Poklukar, advokat in prejšnji poslanec, 7. dr. Vošnjak in 8. dr. Zarnik, prejšnja poslanca, 9. M. Lavrenčič, prejšnji poslanec, 10. V. Pfeifer, državni poslanec, 11. Luka Svetec, prejšnji poslanec, 12. dr. Jurij Šterbenec župnik, 13. dr. Papež, advokat, 14. J. Rudež, grajščak in 15. Primož Pakiž, prejšnja poslanca, 16. Eduard Dev, okrajni sodnik.

Na Kranjskem so Slovenci uže v mesta prodrli, postali so meščanje. Zato so v torek 14. junija tudi v mestih Slovenci zmagali: 1. Graselli in 2. dr. Mošej v Ljubljani, enoglasno, 3. vitez plem. Schneid v Idriji, enoglasno, 4. grajščak Detelja v Kranji, enoglasno, 5. dr. Samec v Kamniku z 111 proti 109 glasom grofa Thurna, 6. Šuklje s 206 proti 90 prošta Urha v Rudolfovem in 7. dr. Dolenec v Postojni s 78 proti Deuju s 48 glasi, 8. poslanec mestni g. Braune je vsled porazumljenja z Nemci izvoljen v Kočevji enoglasno. V trgovski zbornici sta izvoljena Slovenca Kušar in Murnik.

Veliki posestniki volijo 10 poslancev pa sedaj ne morejo ničesar Slovencem škodovati, če tudi nemškutarje izvolijo, kar pa še ni gotovo. Mogoče je, da tudi tukaj zmagajo Slovenci.

Vsakako pa so kranjski Slovenci otresli nemškutarski jarem in ko cesar 12. julija pridejo v Ljubljano, pozdravljal jih bode v imenu

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Kranjske dežele slovenski deželni glavar, slovenski deželni zbor.

Štajerski Slovenci se veselimo in radujemo tega ter prisrčno čestitamo jihovej vstrajnej delavnosti, močnej vstrajnosti in sijajnej zmagi! Živeli kranjski Slovenci. Živeli novi poslanci. Slava slovenskim volilcem!

Desterniški.

Deželni zbor štajerski pa Slovenci.

I. V Gradci nekdaj Slovencem niso bili tako neprijazni, kakor sedaj. Ozirali so se tudi na Slovence. Tako so uže pred 300 leti tedajšnji deželski stanovi veliko denarja dovolili za tisk slovenske (čeravno luterske) biblije ali sv. pisma Jurij Dalmatinovega; l. 1810 so pa odločili 420 fl. plače profesorju slovenščine na visokej šoli v Gradci; nemški jezuit Purgstall je l. 1750 sporočil 40.000 fl., da se osnuje v Mariboru slovenska gimnazija; nadvojvoda Jovan, čegar žena, sedanja grofica Meranova, je po očetu Plohelnu od sv. Lovrenca v Slov. gor. vendarle Slovenka, je v Pekrah nad Mariborom po nemških vinogradarjih od Rheina napraviti dal vinograde pa jim ukazal slovenski naučiti se, ako hočejo tam v njegovej službi ostati. Sploh mnogo Nemcev je bilo Slovencem na Štajerskem, zlasti v Gradci, precej prijaznih in so podpirali našo narodno napredovanje na podlagi mile naše slovenske govorice.

Sedaj je drugače, sedaj so le konservativni Nemci pod vodstvom knezov Liechtensteinov nam prijazni, a sedaj merodajni nemški liberalci so naši najhujši nasprotniki. Krofasti jihov glavač in poslanec Graški kar hrepeni, da nas Slovence hitrej ko mogoče zatre in ponemči tijan doli do hrvatske meje.

No, in liberalci nemški gospodujejo v deželi 20 let, ves čas, odkar poslance volimo. Ugnezdili so se v deželnem zboru, utaborili v okrajnih zastopih, kmeta držijo v kleščih svojih hranilnic ali šparkas, katerim je dolžen.

Oni držijo deželno mošnjo v rokah in vse šolstvo je v njihovej oblasti. Napravili so si volilni red za volitve v deželni zbor, da kmetje sploh in kmetje slovenski posebič ostanejo vselej v manjšini, dokler ne zmagajo v velikem posestvu konservativci.

Čeravno kmetje največ deželnih doklad plačujejo, imajo vendar le 23 poslancev, slovenski samo 8, mesta, trgi in trgovske zbornice pa vkup 25, a veliki posestniki 12. Vrhu tega še v nemško-liberalnih očeh slovenski kmet veliko menje velja pri volitvah, kakor nemški, kajti 22.000 gornje-štajerskim kmetom je dovoljen 1 poslancev, med tem ko je v ptujsko-rogačkem volilnem okraji 55.000 kmetskih ljudi, ki smejo tudi 1 poslanca izvoliti. Pri davkih je pa ravno na opak!

V 20 letih so gruntni posestniki, zvečinoma se vé sami kmetje, vplačali **24,628.558 fl. 60 kr.** deželne doklade (Landesumlagen) torej spodnje-štajerski kmetje več kakor 8 milijonov goldinarjev!

No, in kaj je slovenski kmet za to dobil? Kot Slovenec nič. Še tistega „gospodarskega berila“ ali „Landwirthschaftliches Lesebuch“, o kojem so nekaj časa govorili, niso na svetlo spravili. Nemškim kmetom hodi več potovalnih učiteljev umnega gospodarstva učit za dobro plačo, Slovencem niso niti jednega poslali, ki bi mogel slovenski govoriti, t. j. kaj koristiti. Veliko postav deželskih so uže izdelali, a nobene niso na slovensko prestavili, da bi slovenski človek tudi v svojem jeziku zvedel, kako so mu nemški liberalci naložili n. pr. kebre klati, gosenice moriti, v okrajne zastope voliti, kedaj sme zajce streljati, vincarja napoditi, hlapca sprejeti, kaj se je sklenolo zastran ubožcev, potepuhov, kaznovancev, cest, šol, itd. Sploh deželske postave še sedaj niso Slovencem v slovenskem jeziku pristopne in umevne.

Od toplic v Doberni so gospodje v Gradci v deželno blagajnico dobili vplačanih **211.918 fl.** čistega dohodka, t. j. po odbitih stroških, od Slatine pa **1,056.137 fl.** Vendar se pa nemški liberalci vselej kislo držijo, kedar se za slovenski Štajer kaj zahteva. In če uže kaj dovolijo, tako je povsod vse ogreneto z nesrečno nemškutarijo.

Ni dano slovenskemu otroku, kakor nemškemu se v materinščini izobrazovati. Slovenski otrok se mora poprej nemški učiti ali vsega ob enem v nerazumljivi nemščini in tako več prestati, kakor nemški ali za njim zaostajati. Liberalni deželni zbor v Gradci pa Slovencem ni dal slovenske gimnazije v Ptuji, ne slovenske sadje- in vinorejske šole v Mariboru, ampak vse nemško.

Pametno in pravično bilo bi le, da bi se učili predmeti slovenski, da bi jih naša deca leži umela, a zraven učil nemški jezik, da bi znali tudi nemški, kedar šolo zapustijo.

Tako bilo bi pametno Toda ker bi to Slovencem koristilo, zato nemški liberalci rajše delajo nespametno. In temu ne bode prej konec, dokler jih konservativci in narodnjaki ne potisnejo v manjšino, kakor se je zgodilo v državnem zboru.

Gospodarske stvari.

Poverjeniki „Cesarjevič Rudolf-ovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer.“

Da bi društvo moglo uspešnejše in obširnejše svoje delovanje v narod ukreniti, da bi svoj blagi namen, povzdigo sadjereje, po vseh vseh krajinah južnega Štajerja tem sigurneje

Digitized by Google

dosezalo, je v svojem prvem občnem zboru 20. maja t. l. sklenilo, postaviti poverjenikov, kateri naj bi blagotno delovali društvu na razcvitanje in národu na obilne koristi.

Glavne dolžnosti poverjenikov bi bile te: Poverjeniki nabirajo društvu novih udov, jih s pristopnino vred — letniki 50 kr., ustanovnik enkrat za vselej 10 gld., pošiljajo blagajniku, g. Fr. Praunseisu veleposestniku in usjnarju v Št. Juriji; za vsacega tako naznanjenega uda, bodi si ustanovnika ali letnika dobodo tiskane pristopnice, da jih med dotičnike razdelé. Poverjeniki naj bi ves svoj upliv obrnili na to, da se v ondašnjem kraji pridobé možjé za ustanovo drevesnice — vrt, v katerem bi se odgojevalo mlado sadovno drevesje, da vnemajo staro in mlado za sadjerejo, da bi po svoji moči delali na to, da se posebno mladina v šoli in na šolskem vrtu teoretično in praktično podučuje, da se ji vcepi ljubezen do odgojevanja sadunosnega drevja itd. Poverjeniki naj bi bili v vedni dotiki z ravnateljstvom. V ta namen je društvo izvolilo sledeče gospode, kateri naj bi blagovolili poverjeniški posel prevzeti.

P. n. gospodje:

J. Rupnik, nadučitelj v Šent-Lovrenci pod Prežinom;
M. Vizjak, zaslužni sadjerejec in Iz. Selič v Teharjih;
Ant. Žuža, dekan in J. Drobnič, trgovec v Laškem;
Fr. Gabršek, učitelj na Zidanem-Mostu;
Fr. Lenček, veleposestnik in J. Boštjančič, učitelj na Blanci;
Fr. Jamšek, nadučitelj v Reichenburgu;
Matija Šušteršič, posestnik in Drag. Ripšl, župnik na Vidmu;
Iv. Tanšek, koncipijent in dr. G. Srebre, odvetnik v Brežicah;
J. Podvinski, župan in Ant. Kokot v Pišecah;
J. Dobršek, posestnik in Pitha, zdravnik v Kozjem;
Jos. Schulman, nadučitelj v Podčetrtku;
Supanc, posestnik na Pristavi;
Peperko, posestnik in Kotnik, učitelj v Žusem-u;
Alojzij Kreft, župnik na Kalobji.
Anderluh, nadučitelj pri sv. Štefanu;
Bošt. Sirk nadučitelj v Slivnici;
Mih. Oberski, nadučitelj na Ponikvi;
Jurij Bezenšek, župnik v Čadramu;
Jos. Lasbacher, učitelj v Črešenjcah;
Fran Gregorič, posestnik v Makolah;
Pezdevšek, nadučitelj v počitku in Kene v Sladki gori;
Iv. Žolnir, učitelj v Spitaliču;
J. Ranner. nadučitelj v Poličanah;
F. Skaza, veleposestnik in J. Flis, učitelj v Šmarji;
pl. Iljačič, c. k. knjigovodja in Rok Orač, nadučitelj v Rogatcu;
Rak ml., posestnik v Velenji;
J. Mikuš, dekan in dr. Prus v Konjicah;
Breznik, posestnik in Voh, župnik pri sv. Martinu v Rožni dol;
Blaž Dolinšek, župnik in Filip Koderman, nadučitelj v Frankolovem;
J. Zdolšek, nadučitelj pri Novicerkvi;
J. Gajšek, župnik na Dobrni;
Ant. Brezovnik, učitelj v Vojniku;
J. Modic, župnik na Prihovi;
Dr. Šuc, župnik in deželni poslanec in Jos. Barle, ravnatelj v Slov. Gradci;
Rataj, notar in Ant. Hajšek, dekan v Slov. Bistrici;
Jurij Žmavec, župnik v Remšniku pri Marenbergu;
Fr. Praprotnik, nadučitelj pri M. D. v Puščavi
Jak. Bohinec, dekan in Jos. Pauer, trgovec v Brašlovčah.
Ivan Hausenbichler, posestnik in Anton Petriček, učitelj v Žavci;
Jos. Dobnik, učitelj in Vivot, posestnik pri sv. Florijanu pri Misljinji.
J. Uranič, učitelj pri sv. Rupertu.

Postavili bi radi še na drugih krajih poverjenikov, a nam razmere niso dosti znane; prosimo toraj, da bi se vneti sodelalci za to podjetje blagovoljno sami oglasili ali nasvetovali druge sposobne gospode; isto tako prosimo, ako bi kdo od zgoraj imenovanih p. n. gospodov nikakor ne mogel ali ne hotel poverjeniški posel prevzeti, da bi nam nasvetoval druge vnete in marljive domoljube za ta posel.

Vpisalne pole se bodo pozneje razpošiljale.

V Št. Jurij ob juž. železn. 12. jun. 1883.

V. Jarc, tajnik. Dr. Ipavic, ravnatelj.

Zakaj nam konji pogosto oslepnejo!

Velika nesreča je za kmeta, če mu konj na eno ali obe oki oslepne. Žali Bog, da se to prepogosto nagodi, kakor pri nobenej drugej domačej živali ne. Uzrokov je različnih in mnogo.

Na prvem mestu imenujemo lojtre, ki so prepogosto konjem previsoko nad jaslami obešene. Vsled tega mora žival visoko glavo vpenjati po krmo. Pri tem pa kedaj bodi kaj v očesa konjem padne. Oko začne bolehati, se vname, gnoji in naposled oslepne. Konjski gnoj in hcanje dela oster sopuh, sam amonijakov plin. Ta človeško oko časih tako grize, da se solzi. Da toraj isti plin tudi konjskemu očesu škoduje, to je lehko umevno. Časih je tudi svetloba uzrok oslepnenju konja, če napačno v hlev prihaja. Če svetloba vhaja skoz postransko okno, tako osvetljuje samo eno oko, drugo je več ali menje v temi. Z glavo v kot postavljeni konj ima pa vedno temo pred seboj in ga

Digitized by Google

vselej v očesih zaboli, kedar ga iz hleva na svetlobo ženejo. Proti svetlobi obrnenemu konju pa se preveč bliščí ín oko sčasoma oslabi.

Jako škodljivi so tudi usnjati naočniki. Uboga žival ne more naravno gledati, ne se prahu braniti. Tudi bič padne časih na oko, je rani in pogosto bolezni in slepoto zakrivi.

Kdor toraj hoče svojim konjem očesa varovati pred oslepnenjem, naj odpravi previsoke lojtre nad jaslami, gnoj marljivo kida, pod z gipsom potroša, okna mogoče visoko v hlevu postavi, naočnike odreže in z bičem opazno ravna.

Sejmi. 20. junija Vitanje, 21. junija sv. Tomaž pri Velikej nedelji, 24. junija Konjice, Podsreda, Laško, sv. Janž na Dravskem polji. Žetale.

Dopisi.

Iz Slov. Gradca. (Odgovor.) V zadnji številki Slov. Gospodarja popravlja g. Trobej, učitelj Slovenjgraški, moj dopis iz Slov. Gradca češ, da binkoštne praznike ni bil on nad svojim stanovanjem zastavo razobesil, ampak njegov sosed, in da ta zastava ni bila velikonemška ampak belgijska. Naj pa tudi jaz svoje povem. Jaz sem bil na binkoštno nedeljo iz radovednosti zarano v mesto prišel, da sem svoje opazke delal; a vže takrat je zastava nad J. Trobejevim stanovanjem od vetra jako zamotana na strehi mirno ležala, ter ni se dalo lahko razsoditi, je li velikonemška ali belgijska; vendar pa to ljudje, ki so jo še prosto v zraku vihrati videli, trdili, da je velikonemška. — To se je tudi meni tem bolje verjetno zdelo, ker se je ravno g. T. pa podučitelj Seitler najbolje trudil, da se je ta slovesnost pod pokroviteljstvom dr. Tomscheggga na korist nemškemu šulvereinu vredila. Kterega učitelja slovenskega pa ni sram ud biti nemškemu šulvereinu? Kdor se drzne ta madež med Slovenci nositi, ta se naj ne čudi, ako ga ljudstvo tudi sposobnega ima, velikonemško zastavo razobesiti. No, in g. Trobej je ud šulvereina, tega najhujšega nasprotnika Slovencev. Sedaj pa še nekaj vprašanj: ali ni res, da je g. Trobej nekemu tovaršu, ki ima značaja dovolj, da se pretekle binkoštne praznike Slovencem protivnih demonštracij ni hotel vdeležiti, s svinčnikom pisal, da g. Baumgartner vže to vé in da zna to njemu jako škodovati; je li res g Trobej bil tisti, ki je rekel, da Slovenjgraško pevsko društvo ne sme nobene slovenske pesmi peti, akoravno so nekteri društveni udje zahtevali, naj bi se tudi ktera slovenska pesem zapela. Dalje, ali ni res, da je g. Trobej tisti junak, ki je pri Lobe-ji v Slov. Gradci na drevo splezal ter na zahtevanje dr. Tomscheggg-a z drevesnega vrha slovensko zastavo vzel, kamor so jo bili nekteri pametni slovenjgraški brizgalničarji obesili, dobro vedoč, da Slovenjgračani le od Slovencev ne pa od Nemcev živijo? Je li res, da je na ta svoj junaški čin najmenje 15 odličnih gostov od Lobe-ja odšlo? Ta zadnji junaški čin se je sicer uže pred enim letom zgodil, pa mi se ga še vedno dobro spominjamo. Naposled bi še dobro bilo izvedeti, je li res ali ne, da sta g. Seitler in g. Weixler tako skrbno stikala po onih številkah Slov. Naroda, katere je menda Matschniggg, urednik Celovških „Freie Stimmen potreboval, da bi Judu dr. Jaquetu pomagal — odgovoriti na pismo Kranjskega deželnega predsednika g. Winklerja? Sta li ta dva mlada gospodiča menda tudi s temi nasprotniki Slovencev v dotiki?

Iz Konjic. (Tukajšnji šulverein) je poslal k cesar-Jožefovi svečanosti v Ptuj deputacijo, ki je na spominek cesarja Jožefa II. venec položila. Ker se pa naši renegati vedno s svojo omiko in inteligenco ponašajo, jih hočemo svetu pokazati, kdo da so. — Prvi je človek, ki je nekdaj kot pomagač glinaste piskre delal. Ker pa pri glini ni mogel lahko svojo velikodušnost in razumnost pokazovati, je postal najnižji pisač ali „škric“, ki se pa seveda obnaša, kakor da bi bil „prvi.“ Temu človeku bi mi svetovali, da bi raji na prihodnost mislil, kakor se pa z rečmi pečal, pri katerih ne sme gline poleg biti. Drugi v tej deputaciji je človek, ki se je sicer pri pisariji zdelal, ki pa je potem mali branjar ali „grajzlarček“ v Žičah postal. — Dalje so bili v tej deputaciji še nekateri, kakor neki debel mesarski pomagač itd. — Seveda v isti rog, kakor ti ljudje, trobi tudi tukajšnji poštni ekspeditor. Mi sploh ne razumemo, da ta človek, kateri skoraj čisto nič slovenski ne zna, tukaj služboje. Ako oddaš na tukajšnji pošti pismo ali kaj druzega s slovenskim naslovom, dobiš vložnico ali „recepis“ — še celo brez slovenskega tiska. — Namesto da bi se kot poštni ekspeditor mirno obnašal ter se svojih ur točno držal, hodi okoli ter agitira za nemški „šulverein“. Še celó v Zreče se je podal, da bi tamkaj katerega na svoje limanice dobil. — Sploh ta človek bi rad posunil vse, kar je slovenskega; toda za to je še v vsakem oziru premal. Tem ljudem se še pridruževa človek, ki se rad „inženirja“ imenuje, akoravno inženirske šole še menda obiskoval ni. Sploh se sliši, da je le inženirjem table in verige nosil. — Ti ljudje, so — inteligenca naših renegatov — sedaj tudi „fortšritlari.“ Toda naj si bodo, kar hočejo, takim ljudem ne moremo drugače reči, kakor: „Bodi jim odpuščeno, saj ne vedó, kaj delajo.“

Iz Ptuja. (Deputacija k cesarju.) Našega okrajnega zastopa odbor je 5. t. m. sklical vse župane ptujskega okraja zavoljo volitve v deputacijo, ktera se ima presvitlemu

Digitized by Google

cesarju pokloniti. Prišlo jih je okoli 50. Načelnika namestnik g. dr. Gregorič jim je pomen tega shoda razložil, ter posebno povdarjal, kako dobrotljivega vladarja da imamo, skoro ni fare, kamor nebi naš cesar toliko in toliko stotakov vže daroval, in da smo dolžni, vladarju dostojno se zahvaliti. Potem so bili sledeči župani v deputacijo izvoljeni: Mikl Tomaž, pri sv. Marjeti, Vidovič Janez, v Pervencih, Cizerl Martin na Mostéh, Pihlar Štefan pri sv. Andraš-i. Kolarič Janez pri sv. Urbani, Čuček Martin pri sv. Bolfanku, Jurič Jakob pri sv. Lovrenci, Pislak Jožef na Gori, Štrafela Juri na Hajdini, Habjanič Jožef v Gruškovji, Šmigoc Matevž na Leskovci, Bezjak Jožef v Gruškovcih. Deputacijo bode vodil Mikl Tomaž.

Iz Ptuja. Nemški liberalci z Gradca in Eggenber-ga so razposlali najpoprej „Tagespošto“ brez poštnine na tukajšnje župane, in sedaj pa še nemško adreso za podpisanje. Naši župani pravijo, da te adrese ne bodo podpisali in imajo prav, ker mi Slovenci imamo celo druge želje in potrebe, kakor Nemci; mi Slovenci več dače plačamo, kakor Nemci na gornjem in srednjem Štajerji, in vrh tega še od 35% v deželno blagajnico nam nič ne odpustijo, pač pa na tisoče goldinarjev za Anižo in Muro potrošijo, za škodo, ktero nam Drava in Pesnica dela, pa je vsikdar mošnja prazna. Župani pošiljajo tedaj adreso nazaj, ali jo v kot mečejo.

Iz Svičine. (Tatje) so na predvečer presv. rešnjega Telesa pri tukajšnjem predstojniku Andreju Kremavca ulomili v hišo, ter precej obilni družini Kremavčevi odnesli vso praznično obleko, mnogo perila, 4 zlate, 2 zlata prstana s črkami A. K. in A. M. Uboga družina na praznik presv. rešnjega Telesa ni imela kaj obleči, da bi v cerkev šla. Ravno tisto noč so tatje ne daleč od ove hiše, še v nek drugi hram vlomili, ter nekemu pristavniku odnesli kruha in mesa. Tretjo noč potem so baje ravno tisti tatje blizo sv. Križa nad Mariborom vlomili v neko kmečko hišo, ter ondi zopet vso obleko odnesli. Ubogi kmet po dne mora se truditi in delati, da za silo svojo družino preživi in dačo plača, po noči mesto počivanja, pa bi moral čuvati in bedeti, da mu tatinski potepuhi njegovo malo imetje ne odnesejo; pa mu tudi ponočno čuvanje malo hasne, ker se dobro oborožanim tatom ne more v bran postaviti. To so gotovo britki nasledki liberalne prizanesljivosti, ker se potepuhom v ječah bolje godi, nego ubogemu kmetu na deželi. Pravijo, da je bil nek znani tat iz ječe spuščen, ki sedaj zopet svoje tatinske pajdaše krog sebe zbira in svojo nekdajno tatinsko umetnost še veliko spretnejše nego poprej izvršuje.

Iz Maribora. (Princ Jovanova svečanost — nesreča.) Bogati dr. Otmar Reiser, Pekerski mogotec, ki baje pri Dunajski hranilnici vsako leto zasluži 40.000 fl., kupil je tistega železnega nadvojvodo Jovana, ki so ga nekdaj v Zidanem mosti namenili postaviti. V nedeljo bilo je slovesno odkritje tega spomenika. Svečanosti udeležili so se: mil. knezoškof, c. k. namestnik Kübek, grof Meran, baron Moškon, cesarski svetovalec Mullé, general Kriegshammer, plem. Schreiner, ki so potem pri županu dr. Duhači obedovali. Dve slovenski deklici iz Peker hotele ste venec položiti na spomenik, pa nekdo je rekel: das gehört in den Saustal, t. j. to gre v svinjak in deklici napodil. Ko je vse minolo in ste se deklici sramote in jeze jokale, dovolilo se je venec oddati. Dr. Duhač je pa po stari navadi kresnol po Slovencih v svojem govoru, kakor da bi ti hoteli Štajersko raztrgati. Nemškutar in renegat se ne poboljša kmalu. Nadvojvoda Ivan bil je vsem Štajercem prijazen in zato bi se Slovenci udeležili svečanosti, pa župan Duhač ni hotel čitalničarjev povabiti in toraj so izostali, samo slovenske zastave so izobesili. Sicer pa zraven prusačkega „šulvereina“ pošten Slovenec ne hodi. — Usnjarja Badelna sin je z neko žen ko, pravijo da gledišno igralko Langhammer, kot moški oblečeno, se peljal od Ruš po Dravi. Nacnkrat se zvrneta v reko, on se reši, ona pa utone. Pravijo, da je Badelna smrti otel apotekar Bankalari in da so žensko mrtvo našli pri sv. Petru.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zmaga Slovencev na Kranjskem pri volitvah v deželni zbor je nemškutarje silno potrla. Vidijo, da jim je Kranjska za vselej iz krempljev izvita, ter lahko sklepajo, da napredovanja Slovencev ni moči več zavreti. — V deželnem zboru štajerskem leze vse navadno pot. Dr. Dominkuš, prof. Žolgar, dr. Šuc, dr. Radaj bili so vendar enkrat v nekatere odbore od nemških liberalcev izvoljeni. Trg Lemberg bo odpisan od Sladke gore, sv. Marjeta na Dravskem polji pa od Prepole in Trnič ne, ker se gre za novo šolo pri sv. Marjeti. Kozjanski okrajni zastop ne shaja z dosedanjimi dokladami in dobi pravico še večjih nalagati. Strašno je to, kako nemške nekatere občine gospodarijo: Ivnik ali Eibiswald dobi dovoljenje občanom naložiti 125% občinske doklade (Gemeindeumlagen). Res žalostno za lepi kraj, Bog nas varuj liberalnega gospodarstva. Za Dobrno hočejo l. 1884 izdati 18547 fl. pa se nadejajo dohodkov 25,887 fl. in bi tako imeli še 7000 fl. dobička. Muta prosi za 5000 fl. v zajem iz deželne blagajnice, da si vodo napeljati da v trg. Jeli resnično tega treba, to nam ni znano. — V Dalmaciji so skoro povsod zmagali slovanski nam bratje

Digitized by Google

Hrvati in vsled tega začenjajo njihovi tlačitelji Italijani izseljevati se, 8 rodbin je samo iz Spljeta potegnilo v Italijo. Z Bogom. — V Trst došle so sedaj tiste velike ladije oklopnice, ki so lani mesto Aleksandrijo v Egiptu bombardirale. Ljudje se kar čudijo tem železnim velikanom na morji. — Magjari in Hrvati se zastran Reke niso pogodili. Hrvati so rekli, da Reke ob morji Jadranskem ne morejo pustiti Magjarom, stanujočim na pustah ob Tisi. —

Vnanje države. Turki bi morali kos Albanije vsled zadnje vojske pustiti Črnogorcem, pa Albanci niso hoteli. Turški bataljoni izšedši iz Skadara bili so od Albancev napadeni. Palo jih je mnogo in še več je ranjenih. — Ruski car in carica vrnola sta se od kronanja domov v Petrograd. — V nemškem državnem zboru je vendar enkrat Bismark predložil črtež postave, ki daje preganjanim katoličanom malo odduška, mešniki bodo smeli brez posebnega dovoljenja pruskih policajev sv. mešo brati in zakramente deliti, kar je sedaj prepovedano. Pa je uže res grdo, kako nemški lutrovci nemške katoličane zaradi sv. vere nadlegujejo celih 10 let. Skoro vse škofe in veliko mešnikov je pregnanih ali zaprtih. — Na Italijanskem imajo sedaj volitve v mestne odbore, katerih se tudi verni katoličani udeležujejo, ki so do sedaj to opuščali. No, in čudno, ravno v Rimskem mestu so katoličani več svojih spravili v odbor — Francozi poslali so v Tonking 12000 mož in veliko brodovja, tudi velike ladije oklopnice, da zabranijo Kitajcem podpirati Tonkinčane. Tem hočejo Francozi deželo vzeti. — Krivi prerok Mahdi v Abisiniji bil je od egiptovske vojske hudo tepen, njegovo konjeništvo je skoraj vse uničeno.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

V. L. 1624 se je prikazala zopet v celjski okolici. Da bi se od ondot ne zatepla še tudi na Kranjsko, poslal je deželni namestnik kranjski, baron Bernardin Barbo, nekega Horacija Carminelli iz Ljubljane na štajersko mejo, da ondi vse ceste in pota zastraži. Še tudi l. 1625 morali so v Savinjski dolini imeti kugo, kajti dne 31. julija istega leta poroča vranski vikar Andrej Fellmann, škofu Tomažu, da je vsled lakomnosti in nemarnosti cerkovnika pri sv. Radegundi v Kapli prišla kuga v njegovo hišo in da je ondi umrlo uže četvero oseb. Mrliče mu je prepovedal pokopati na pokopališči pri sv. Jurji, kjer še kuge nimajo, ker imajo v Kapli lastno pokopališče.*)

*) J. Orožen, „Das Dekanat Frasslau 77."

Mnogo, prav žalostnih poročil imamo iz let 1644—1648. Ta doba je bila za Celje in okolico najstrašnejša, kajti kuga je podavila v teh letih ondi najmanj 10.000 oseb,

Kakor drugekrati so imeli tudi zdaj kugo najpred v Celji. Ko je l. 1644 začela pobirati ondi svoje žrtve, polastil se je meščanov nepopisljiv strah. Nekteri so odbežali v Savinjsko dolino ter zavlekli kugo še tudi tje: drugi so pa ostali doma in iskali pomoči pri Bogu. V imenu vseh meščanov obljubil je župnik Gregor Šolej pred izpostavljenim presv. rešnjim Telesom, da bo s farani šel v procesiji k slavni romarski cerkvi Matere božje na gornjem Štirskem, — v Marija Celje, če kuga preneha. To je menda tudi storil, ker je kuga l. 1645 za nekaj časa prenehala. V tem letu je dobila farna cerkev sv. Daniela tudi lepo srebrno monštranco v dar — brez dvoma vsled kake obljube.*)

Kakor po hudem požaru iskra pod oglenjem in pepelom tli in če ljudje na njo skrbno ne pazijo črez kratek čas zopet vsplamti, enako je bilo tudi s kugo. Ugasnila je sicer, pa le, da bi se uže v prihodnjem letu zopet prikazala in hujše morila, kakor kedaj poprej. Kakor razvidimo iz nekega pisma na solnograškega nadškofa Otona Friderika, davila je kuga v Celji, Žavci in na Vranskem še meseca decembra l. 1647. Mrtvaška knjiga celjske župnije omenja, da je l. 1647 v mestu kuga davila dvakrat in da je umrlo za njo 400 ljudi.

Nič manj hudo godilo se je v teh letih tudi po drugih krajih celjskega okrožja, kar razvidimo iz raznih poročil.

Filip Trpin, braslovški župnik in kužni komisar za ondotne kraje, poroča dne 27. maja l. 1646 svojemu škofu, da v župniji sv. Andreja nad Polzelo ima nek Senčnik, tam najbogatejši kmet, kugo in da so uže tudi nektere sosednje hiše okužene; tako vsaj mu je bil povedal ondotni vikar Primož.

Tudi v Griže bi jo bili skoraj dobili. Neka žena je namreč prinesla iz žavske fare prek Savinje oblačila svoje za kugo umrle hčerke, kar je pa vikar Schauss še o pravem času zvedel. Takoj je naročil, da so ovo hišo zaprli in razširjenje kuge srečno zabranili.

V žavski fari umirali so ljudje najbolj v Levcu in Drešinji vesi. Den za dnevom pošiljali so od ondot mrliče na žavsko pokopališče; da bi pa ljudi v bližini strah preveč ne prevzel, niso pustili v Žavcu mrličem zvoniti.

Žavski trg je bil celo leto s stražo obdan in nihče ni smel ne ven, ne noter; zato so morali še meseca novembra l. 1646 dvoje otrok krstiti pri Petrovškem križi pod milim nebom, ki sta oba kmalu umrla.**)

*) Ta je bila l. 1872 iz tabernakeljna božjegropno ukradena

**) J. Orožen, „Das Bisthum und die Diözese Lavant III. 352."

Digitized by Google

Ravno tisti Filip Trpin vé tudi povedati, da je Fandova rodbina, ki se je bila iz spodnje Savinjske doline preselila v Trnjavo, — ves v fari sv. Štefana v Gomilskem, prinesla kugo seboj in da so meseca julija in avgusta v oni hiši vsi umrli, le ena oseba je živa ostala.

Dne 9. avgusta umrla je za kugo tudi v sosednji hiši neka 3letna deklica. Ker ostrška gosposka ni dovolila, da bi mrliče pokapali na navadnem pokopališči pri sv. Štefanu, zaukazal je Trpin, skopati za nje posebno jamo. Toda vkljub prepovedi prinesli so deklico v Gomilsko in so jo ondi pokopali. Ker so zaradi tega Gomilsko s stražo obdali, prosil je Trpin škofa, da bi smel pri sv. Roprtu pod milim nebom ali vsaj pred cerkvo božjo službo opravljati.

Za kugo je umrl tudi nek Jernej Šlander in vsled tega je bilo dne 19. julija več oseb v sosednji hiši okuženih.*)

Farni cerkvi v Braslovčah so vsled obljube prizidali l. 1646 kapelo sv. Roka, v ktero so v poznejih letih postavili še altar v čast sv. Jožefu.

V Ojsterški vesi, v župniji sv. Jurija pod Tabrom umrlo je za kugo samo 7 oseb; toliko več jih je podavila kuga pa na posestvih neke Anastazije Vogl v „Lorfli“, kteri je pobrala 241 podložnih. (Dalje prih.)

Smešnica 24. Jurij: zakaj si prišel v Šoštanj k nemškemu šulvereinu, ko nemški ne znaš? Jaka: hotel sem zvedeti, kakšen razloček je med našim krajem in Šoštanjem. Jurij: kakšen? Jaka: pri nas so bika na turen vlekli, da bi travo pojedel, v Šoštanji pa so ga zvalili, da bi kmete pobodel. Jurij: tri sto medvedov, vzamem sekiro in mu noge pobijem. Jaka: ne tako, rajši mu ne polagaj več krme, potlej bo pa uže z bokanjem te klical, da mu prineseš krme pa mu nje ne položi, dokler ni ves krotek.

Razne stvari.

(Svitli cesar) peljajo se dne 11. julija od Slatine na Podplat, v Šmarije, sv. Vid in sv. Jurij in potem na železnici dalje.

(Sv. Iljčani) v Slov. goricah nastavijo se z duhovenstvom učitelji, župani, šolarji in farani ob železnici, da pozdravijo cesarja. Dobro bi bilo, da bi vse fare ob železnici z bližnjimi vred tako storile in s tisočeri živijo-klici vladarja pozdravljale.

(Nadvojvoda Albreht) je se vozil od Celja po Savinjskej dolini in kraje ogledoval do Kamnika in Bleda. Pravijo, da velja to novej železnici.

(Mahrenberški okrajni odbor) se je drznil 20 fl. iz okrajne blagajnice prusačkemu šulvereinu obesiti, domači berači pa skoraj nagi hodijo s šolarji vred.

(Prusački šulverein) imajo sedaj v Šmariji pa tudi v Šoštanji. Tukaj je nek Poglayen, fužinar Mislinjski svoje roge pokazal in Slovence imenoval zamorce. Mora uže pravi nemškutarski „of“ biti, da se je k zamorcem priselil. —

(Železnico) od Spielfelda v Radgono zopet merijo.

(Nemčur obsojen). Ptujski trgovec Kašper je obdolžil blagega g. Rajšpa, načelnika okrajnemu zastopu, da je oklice s sten po ulicah trgal. Kašper in Pisk nista mogla tega dokazati, Kašper mora plačati 25 fl. ali iti 5 dnij kaše in ričeta jest.

(Celjski Rakuš) je hodil v Maribor dijakov za ptujske demonštracije lovit. Nekaj jih je nalovil. Zapeljani so v Ptuji grdo razsajali in kričali „pereat Slovencem“, t. j. proč s Slovenci ali „poginejo naj Slovenci“. Nekateri dijaki so bili 3 dni pijani, z nekim profesorjem vred so jih lasi boleli pol tedna! To je tedaj razupita „nemška kultura“?

(Dr. Tomscheggg) bil bi rad načelnik krajnemu šolskemu svetu v Slov. Gradci pa so ga Slovenci zvrgli. Izvoljen je g. Barle, ravnatelj.

(Pri sv. Barbari pri Wurmbergu) snidejo se v nedeljo 17. junija t. l. Slovenci ptujski in mariborski, se vé, če bode lepo vreme.

(V Globokem) blizu Brežic so po hudej borbi zmagali narodnjaki pri volitvi v občinski odbor.

(Umrla) v Hošnicah pri Slov. Bistrici je vrla Marija Mlakarjeva, mnogim zaradi izredne gostoljubnosti znana. Naj počiva v miru.

(Rožek) na Koroškem s 3 cerkvami je pogorel

(Umrl) je Ladislav Possek pri Ločah.

(Savinjski sokol) je napravil sijajen izlet v Brašlovce 10. jun.

(Toče) je 11. jun. škropilo po Savinjskej dolini pa ni škodila.

*) J. Orožen, Das Dekanat Frasslau 23.

Listič uredništva: Dopisi iz Šmarije o „Wouku“, s Tolstega vrha, sv. Jakoba v Slov. goricah, z Gomilskega prihodnjič.

Loterijne številke:

V Trstu 9. junija 1883:		33, 37, 25, 26, 76.
V Linci	„ „	26, 90, 49, 66, 32.
Budapešt	„ „	6, 71, 72, 89, 26.

Prihodnje srečkanje: 23. junija 1883.

Kmetijsko posestvo in mlin

z enim tečajem, njiv in travnikov 7 oralov, v občini Spodnja Korena, s proste roke proda.

Več se izvé pri Filomeni Fluher v Velki Zimici, pošta Št. Lenart v Slov. gor.

Digitized by Google

Stev. 235.

Razpis.

Učiteljske službe pri sv. Miklavži pa na Runči in podučiteljske službe pri sv. Tomaži in pri sv. Bolfanku, vse v 4. plačilni vrsti, so razpisane.

Prosilci naj svoje prošnje dotičnim krajnim šolskim svetom **do 15. julija t. l.** pošljejo.

Okrajni šolski svet v Ormoži
3. junija 1883.

Predsednik:
Premerstein.

Šolske službe izpraznene.

1. Nadučiteljska in podučiteljska služba na ptujski Gori III. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

2. Učiteljska služba pri sv. Andraži v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

3. Učiteljska služba v Stopercah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

4. Učiteljska služba pri sv. Barbari v Halozah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

5. Podučiteljska služba pri sv. Janži na Drav. polji IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem,

6. Podučiteljska služba pri sv. Marku IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjen;

7. Podučiteljska služba za okolico Ptuj III. plačilnega razreda;

8. Podučiteljska služba v Cirkovcah IV. plačilnega razreda.

Prosilci nemškega in slovenskega poučevanja zmožni naj svoje prošnje do 15. julija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuju.

Prvosednik:
1—3 **Premerstein.**

Služba

občinskega tajnika ali **pisarja** in tudi **sluge**, se uže posamezno, ali tudi združeno pri podpisanem občinskem uradu oddaja. — Letno plačilo je 200 fl.

Popolno znanje slovenskega in nemškega jezika se zahteva. Prošnje se vlagajo do konca rožnika 1883.

Občinski urad v Velenji, dne 21. majnika 1883.

Ivan Rak,
2—2 občinski predstojnik.

Slatina

iz Slovenskih goric v Savniškem dolu gornje-radgonskega okraja.

odlikuje so po finem, dolgo vzdržajočem se musiranji, jako prijetnem okusu in nenavadnej čistoti. Pomešana z vinom ima to prednost, da temu ne dela črne barve. Velja kot pomoček zoper neprijetno riganje, razne katare v čevih, plučah, mehurji, v selzeni, slabo kri, škrofule, in rachitis.

Slatina se prodava v steklenicah dobro zamašenih. Zamašek nam kaže podobo sv. Cirila, da slatino spoznavamo od vsake druge, na kar se naj posebno pazi.

Zalogo ima v Mariboru

M. Berdajs,
trgovec na Sofijinem trgu.

Toplice radenske slatine

pri Radgoni (Radkersburg)
v dolnjej Štajerskej,

so po priliki štiri ure od postaj: Maribor, Ptuj, Ormož, Središče, v krasni Murski dolini na prav dobrem glasu radi izvrstne slatine, ktera presega vse poznane ogljeno kislino, ogljenokisli natrij, litij, brom in jodnatrij, zadržavajoče slatine, ter delujo vspešno po lanskej skušnji v sledečih boleznih: v kroničnem protinu, revmatizmu, kataru grla, pluč, želodca, črev, matrnice, mehurja, žolča in obisti, kakor tudi proti pesku in kamnu omenjenih udov; v kožnih boleznih, škrofelnih, angležkej bolezni dece; v slabokrvnosti, v začetku jetike, zlatenici, zlatnej žili (haemorrhoidih), v samostalnih debelih jetrah, v kroničnih izvirih (exsudat), v nepravilnem ženskem krvotoki (dysmenorrhoe), v oslabljenosti živcev, v histeriji, božjasti itd.

Knjižica o radenski slatini, dobivajoča se pri ravnateljstvu kopališča razjasne na tenko blagodarno moč te izvrstne slatine, ktera se posebno čisla, kakor pijača ali sama ali z vinom ali z mlekom (se zvaro) ali se sladkimi dodatki.

Poseben ozir se ima vzeti na kopelno vodo, zadržavajočo mnogo železa, v prid slabokrvnim in dražljivim osebam.

Cena je v radenskih toplicah celó nizka stanovanju, jedi in pijači, da v nobenem kopališči nij nižja.

Dr. Klemenčič,
3—3 zdravnik kopališča.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 25. V Mariboru 21. junija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Preganjanje katoličanov na Nemškem.

Nemce je sv. katoliška Cerkva po svojih misijonarjih iz pošumskih divjakov pretvorila v krščanski, omikani narod.

Uže pred 1000 leti je Nemcem pomagala pod cesarjem Karolom velikim osnovati velikansko rimsko-nemško cesarstvo.

Bilo je veliko stotin let najslavnejša, najmogočnejša država na svetu. Da je propalo, zakrivila je Lutrova krivovera, ki je Nemce razcepila na dvoje. Nastalo je več menjših državic katoliških in lutrovskih, ki so se vedno trgale med seboj.

Iz lutrovskih državic najkrepkejša kazala je se Braniborska pod vladarji iz sprva grofovske in pozneje vojvodske in kraljevske hiše Hohenzollern,

Po zvitej politiki, srečnih vojskah naraščala je braniborska državica, postala pred 180 leti prusko kraljestvo, pred 10 leti pograbila vse nemške državice tako, da je ministru Bismarku se posrečilo svojega pruskega kralja Viljelma dati oklicati za novega nemškega cesarja.

Nemci imajo torej zopet cesarstvo, to pa je lutrovsko ali protestanško, kajti cesar Viljelm je lutrovec, večina ministrov, uradnikov in prebivalcev pripada lutrovskej veri. Katoličanov šteje 8 milijonov duš v pruskem kraljestvu in 6 milijonov na Bavarskem, Saksonskem, Würtemberškem itd.

Tudi novo nemško cesarstvo sluje kot najmogočnejša država na svetu. Nobena še ruska bi jej sama ne bila kos.

Vendar to je od zunaj tako videti. Doma uže rije črv, ki podjeda orjaško poslopje. Sicer zviti Bismark in prebrisani cesar Viljelm sta toliko preveč lutrovca, da nista mogla prekriti svoje prirojene mržnje do sv. katoliške Cerkve. Ko sta Avstrijo premagala in Francoze pomandrala, lotila sta se doma sv. katoliške Cerkve. Zvezala sta se v državnem zboru z lutrovci, z liberalci in freimaurerji, novošegnimi ajdi. Tukaj se prekličejo najprvlje postave katoličanom ugodne, potem pa osnujejo nove postave, majnikove, ker so meseca majnika 1872 od cesarja Viljelma podpisane in razglašene.

Postave merijo na počasno uničenje katoličanstva na Nemškem. Najhuje razsajalo je se doma v pruskem kraljestvu. Kmalu so izgnani skoraj vsi redovniki in redovnice, izpraznjene duhovšnice, mnogo škofov in mešnikov izgnanih. Sedaj je več kakor 1000 župnij brez fajmoštrov.

Katoličani pogrešajo redne službe božje, deca krščanske izgoje, umirajoči sv. zakramentov. To je 10letna grda nemška „kulturna borba“. Ta pa je zaspane katoličane vzdramila pa ne k puntanju, ampak vojskovanju na postavnej poti pri volitvah v deželni pruski in državni nemški zbor. Izvolijo po 100 samih čvrstih katoličanov, ki zahtevajo preklic majnikovih postav in versko svobodo.

Toliko poslancev katoliških je osupnilo Bismarka in cesarja Viljelma. Jihovo neprestano ugovarjanje v zborih jima uvira vse postavodajalstvo in razupija Nemčijo kot preganjalko katoličanov in jo spravlja ob dobro ime, neti razprtije, širi nezadovoljstvo. Razdraženost pa resnično raste po vsej Nemčiji, ki ima sedaj v sebi najnevarnejšega sovražnika: versko razprtijo.

Bismark se je z ozirom na to, da so si Francozi v 10 letih na noge pomogli in da mu Rusija ni več prijazna, tako prestrašil, da skuša preganjanju konec storiti. Ker se s katoliškimi poslanci ni hotel pogajati, obrnil se je do papeža. Ta zahtevajo preklic sovražnih postav. Bismark pa tega neče.

On jih hoče kot klešče v rokah obdržati ter obeta, samo da ne bode z njimi več ščipal pritiskaval, Papež ga toraj zavrnejo. To prisili Bismarka, da začne sam tiste postave trgati in podirati. Vendar podreti neče vseh, ampak sedaj samo eno.

Nasvetoval je v državnem zboru, da se katoliškim mešnikom dovoli sv. mešo brati in

Digitized by Google

zakramente deliti brez policajev. No, in ta postava bo jeseni sprejeta. S tem bode vsaj toliko doseženo, da bodo verniki namesto fajmoštrov saj misijonarjev dobivali in zopet imeli redno službo božjo.

Katoličani pozdravljajo to kot prvo stopinjo iz 10letnega krutega preganja sv. katoliške Cerkve na Nemškem. Zmagoviti Bismark je prvič premagan — od Jagnjeta božjega.

Desterniški.

Deželni zbor štajerski pa Slovenci.

II. Letos zastopa nas zopet samo 8 slovenskih poslancev, katere je slovenski kmet poslal v Gradec. Grajščaki spodnje-štajerski zvečinoma le rabijo slovenske hlapce, dekle, delavce, a za narod ne marajo, med katerim živijo. Še sovražni mu pogosto so. Mesta pa so še vsa polna Nemcev in še več nemškutarjev in nemškut, ki se matere slovenske sramujejo in svoja slovenska imena grdo zavijajo, da bi se tujemu nemštvu bolje prilegala. Zato pišejo Duchatsch (Duhač), Tomschegg (Tomšek), Bressnigg (Breznik) itd.

Dakle 8 slovenskih poslancev zastopa nad 440.000 Slovencev štajerskih. Brkov Jožef od sv. Vrbana doma in kot dr. Kotzbeck v Radgoni v poslanca izvoljen vleče z Nemci po suhem in blatnem.

V sedanjem zborovanji deželnega zbora v Gradci slovenski poslanci niso bili tako prezirovani in za dveri stavljeni, kakor prejšnja leta. Nemški liberalci se bojijo, da jih nebi nemški konservativci potisnoli drugo leto pri volitvah v manjino, ter so malo menje srboriti. Zato so izvolili v finančni odbor dr. Dominkuša, v šolski odbor profesorja Žolgarja, v odbor za Slatino dr. Radaja in dr. Dominkuša, v peticijski odbor g. Šniderščiča, v odbor za gruntno rešitev dr. Šuca in v odbor za prenaredbo volilnega reda dr. Radaja. V odbor za stavljenje železnic izvoljen je tudi dr. Dominkuš.

Zastran Borlskega grofa Wurmbranda smo uže poročali, kako bi rad Slovencem k cesarju pot zaprl in samim nemško-liberalnim adresam dveri odprl pa je bil od c. k. namestnika barona Kübeka zavrnen, kar je temu čistemu liberalcu bržčas težko djalo. Toda dolžen je bil liberalcu Wurmbrandu resnico povedati, da so vsi Štajerci, liberalci in konservativci, Slovenci in Nemci cesarju vdani in torej se nobenemu ne sme braniti pot k vladarju.

Za lovske karte dobilo se je lani 20.000 fl. Nemški liberalci so hoteli ta denar, ki je siromakom in zaradi siromakov obloženim srenjam namenjen bil, za svečanosti in veselice ob priliki cesarjevega prihoda v Gradec porabiti pa se niso upali z ozirom na to, ker so listi povedali, n. pr. „Südsteirische Post“ in „Slov. Gospodar“. Dovolili so si iz deželne blagajnice 20.000 fl. za cesarjevo svečanost, kakor se spodobi. Denarji od lovskih kart l. 1882, 1883 in 1884 dobljeni gredo pa v deželno blagajnico, kakor drugi davek.

Kozjanski okrajni zastop čudno gospodari. Prosil in dobil je dovoljenja okrajne doklade pomnožiti do 49%. To je strašno.

Gruntni davek znaša letos tam 36672 fl. 61 kr. Na ta znesek naloži okrajni zastop še 17869 fl. 44 kr., da pokrije vse stroške, namreč 26.669 fl. 44 kr.

Vendar vplačane morajo biti tudi še zaostale doklade in subvencije za ceste v znesku 8800 fl. Za kaj pa gre toliko penez? No, a) za ceste I. reda 5128 fl. 22 kr.; b) za ceste II. reda 7962 fl. 24 kr.; c) za narejene dolgove 8837 fl. 24 kr.; d) za pisarnico, uradnike in upravljanje 1054 fl.; e) za štipendije in premije 320 fl.; f) za zdravnike in zdravila ubogim 650 fl.; g) za šole v šolsko zalogo 2567 fl. 8 kr. in h) za razne potrebe 150 fl.

To naj prebivalci in davkeplačilci kozjanskega okraja malo premišljujejo in prevdarjajo. Se li ne da bolje gospodariti?

Ljutomerski poslanec g. Kukovec je vprašal c. k. namestnika barona Kübeka po interpelaciji, katero so tudi podpisali poslanci: Kada, dr. Šuc, Šniderščič, Žolgar in Fluhar, namreč: je li vlada voljna preračuniti oškodovanje vinogradnih posestev vsled lanske toče v okrajih ormožkem, ljutomerskem in gornje-radgonskem in potem dotični znesek davka tudi letos odpisati? Namestnik je odgovoril, da ukaže glavarstvom oškodovanje preračuniti, in bode potem on finančnemu ministru vse poročal in nasvetoval, kakor bode kazalo. Lemberg so odpisali od Sladke gore, Trnič in Prepole od sv. Marjete na gornjem Dravskem polji pa ne.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Krompir bolezni braniti.

8. Metenica se zaradi pridelka prej ne poreže, ko je listje uže zvečinoma zvenelo. Kopati se pa krompir more brez vse skrbi, da bi začel v kleti bolehati, še le 6 tednov pozneje.

Kakor je iz vsega povedanega jasno, je toraj varovalno ogrebanje glavni pomoček zoper krompirjevo gnjilobo. Da se pa včinek tega pomočka tudi do dobrega spozna, je treba še tudi nekoliko besedi spregovoriti o vzrokih in početku krompirjeve bolezni.

Krompirjeva bolezen ima svoj postanek jedino le v neki zajedavki, ki je po vsi svoji naturi in vsem svojem včinku glivi podobna. Imenuje se z znanostnim imenom Peronospora infestans.

Digitized by Google

O poletnem času naredi ta gliva na krompirjevcu znane črnorujave maroge, po kterih se potem zasejavke ali semena (spore) razvijajo in zorijo.

Ta glivična semena se mnogokrat v taki obilici in množini nahajajo, da jedna jedina rastlina, kakor so štetve in računi pokazali, po 20—30 milijonov takih semenskih zrn ali spor na sebi nosi. Ta zrna padejo potem na zemljo in deževnica jih splavi do krompirjevih gomoljev, na kterih pozneje kalijo.

Kalivne nitke proderó gomoljevo lupino in naredé pod njimi gosto glivično tkanino. Vsled tega postane gomolj bolen, t. j. dobi rujave maroge, grdi okus in začne gnjiti.

K sreči pa ima zemlja lastnost, da imenovane glive v mnogem številu na se drži in deluje tukaj tako, kakor kako tenko precejavno sito. Tedaj je le treba okoli gomoljev tako visok prsten nasip nasuti, da ta semenska zrna ali celo ne ali pa vsaj v prav malem številu do gomoljev prodirati morejo.

Taka prstena plast je toraj poglavitna stvar varovalnega ogrebanja.

Drugi imenitni del tega varstva pa je polaganje na zemljo krompirjeve metenice.

Vendar pa poslednje ni ravno v primeri z globoko prsteno odejo tolike važnosti, da si ima tudi bistvene koristi v sebi. S tem, da se metenica na tla položi, se zabrani, da voda ob steblih v zemljo ne vdira, s tem se pa sporam ali glivičnemu semenu zabrani pot do krompirjevih gomoljev. In če metenica čez bližnjo brazdo navzdol visi, se manj glivičnega semena na nasute prstne grebene zatrosi, kakor pa bi se jih zatrosilo, ko bi steblo ravno po konci stala.

Poslednja okoliščina pride, posebno o deževnem vremenu, zelo v račun. Deževne kaplje vjamejo posamezna zrna glivičnega semena, ko pa je tako zrno enkrat v kaplji, ne more več iz nje priti, ampak mora tjekaj, kamor ga kaplja pelje.

Iz te opazke pa sledi, da o deževnem vremenu zrna glivičnega semena ali spore z deževnimi kapljami navpik doli padajo, kar jih ne poteče po steblih v zemljo, kar pa poprečna lega stebel zabranuje.

Pri suhem vremenu letajo glivične spore prosto okoli po zraku in se bolj jednakomerno po tleh raztrosijo, na metenični legi pri tem ni dosti ležeče. Ako pa pomislimo, da se pri deževnem vremenu dosti več glivičnih spor od plodišča loči, kakor o suhem vremenu in da spore le o deževnem vremenu do gomoljev priti morejo, tako bodemo spoznali, da je poprečna lega krompirjeve metenice, ki čez sosednjo brazdo prek visi, bistvene važnosti. Vendar pa ostane debelost prstne odeje vedno še poglavitna stvar.

Kako se napravi ognjavarna pomaža.

Za lesenino pri poslopjih je dostikrat potrebno, da se kolikor mogoče ognjavarna naredi. Na drugi strani pa je zopet treba gledati na potroške, da ti preveliki ne postanejo.

Taka maža se naredi iz sledečih postojbin: vzame se dvajset delov na drobno v prah stolčene steklovine, 20 delov ravno tako stolčenega porcelana, 20 delov praha iz peščenega kamna, 10 delov gašenega apna in 30 delov vodne steklovine, kakoršne se dobiva v štacuni na prodaj.

Trde postojbine v prah stolčene se skozi sito presejejo, potem z vodo pomočijo in slednjič z vodnim steklom pomešajo.

Vse vkup čini potem sirupu podobno mažo, s ktero se potem lesovina maže. Pridjati se ji more tudi še ktero barvilo, tako, da je les s to mažo pomazan tudi zajedno pobarvan.

Dvakratna pomažba je zadostivna. Drugokrat se sme še le 6 ur po prvem pomazanji, zopet mazati. Tudi železnine se smejo s to mažo pomazati, da se jih rija ne prime.

Sejmi. 22. jun. sv. Jurij pri Celji, Cerkevnjak, Sevnica, Šoštanj, 25. jun. sv. Jurij pri Vranskem, Konjice, Podsreda, sv. Janž na Dravskem polji, sv. Lenart v Slov. goricah, Črmožiše, Laško, 26. jun. sv. Križ na Murskem polji, Cmurek, 27. jun. sv. Lovrenc na Dravskem polji, 28. jun. Gradec, 29. Gomilica, 30. jun. Gornja Radgona, Reichenburg, Zreče, Trnovci, Spod. Polskava.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Volitve v okrajni zastop) Po oglih nahajajo se oznanila, da zboruje 19. t. m. zvečer ptujski „fortšritverein“. To društvo nas sicer malo briga, ker gospodje, kakor so Pisk, Hinterič, mladi Rodošegg, po božji milosti pisač, in Bratanič, dobrotnik vseh tistih, ki potrebujejo nujno denarja, „štimani Šulfink“ in drugi taki ljudje sveta ne prevrnejo. Toda takrat bodo se tudi o volitvah v ptujski okrajni zastop pogovarjali in nameravajo nek odbor izvoliti, kateremu bode delati priprave za bodoče volitve v okrajni zastop. Pa ti gospodje ne bodo delali za nas Slovence in nam v korist, ampak za-se in v svojo korist; oni za kandidate tudi ne bodo priporočali Slovencev, ali saj takih Nemcev, katerim se koža ne ježi, kedar se govori o nas Slovencih, ampak naše nasprotnike. Zato bodemo morali uže sami za se skrbeti, to pa o pravem časi. Zato že denes opozarjamo vse Slovence vseh stanov, da pazijo, kaj se bode godilo; nevedne treba je podučevati, mlačne opominjati, naše narodne nasprotnike, če so predrzni in se nam usiljujejo, ostro, brez strahu in brez vse milosti zavra-

Digitized by Google

čati. Saj se imamo potegovati za preimenitne reči. Bodimo tedaj jedini in delavni!

Iz Ormoža. (Premiranje bikov) in licenciranje bode dne 28. junija 1883 ob 9. uri pred poludnem na pašniku pri pristavi ormoške grajščine; razven podpore od kmetijske družbe in deželnega odbora odločil je okrajni odbor za povzdigo živinoreje 100 fl. ter dobijo na zahtevanje tisti, ki bike priženejo, podporo iz okrajne blagajnice, če so biki licencirani ali ne, kar okrajni odbor ormožki s tem na znanje daje, da naj okrožni prvosedniki na gori imenovani den sami pridejo ali pa konči jihovi namestniki ter da naj za to skrbijo, ka bo vdeleženje od strani živinorejcev živahno, ker po deželnej postavi dne 9. jan. 1882 št. 12 morajo vsi biki, ki se pripuščajo tujej živini, biti licencirani, ter se tisti, ki bi tujej živini takove bike pripuščali, ki nemajo dopustnice (licence), kaznujejo z globo od 1 fl. do 10 fl.

Iz Vodranec. (Mnogovrstne krivice) G. Rakuša, učitelj na Holmu pri Ormoži je mlad značajen mož, izboren odgojitelj, a vendar ga je nekdo tožil, da zanemarja šolo, da v Ormoži po krčmah poje, da je preveč naroden. Tožbo je tožnik poslal c. kr. deželnemu šolskemu svetu v Gradec. V kratkem potem pridem k sv. Miklavžu in ondi mi tedanji podučitelj g. T. reče, da sem g. Rakuša jaz tožil in g. R. ondešnji trgovec je temu pritrjeval. Mislil sem iz početka, da me gospoda samo dražita, ali ko še sta drugi dan ostala pri svoji trditvi, obšla me je jeza in žalost. Hoteč se o tej stvari natančneje prepričati, šel sem k g. F. bivšemu učitelju pri Svetinjah, pa mi je tudi rekel, da so vsi narodnjaki v Ormoži tega menenja, da sem jaz res sestavitelj, ker je tožba lično pisana in ker sem jaz lanskega leta g. J., župana na Holmu tožil. Istina Bog, da je preteklega leta k meni prišel dvakrat, a dvakrat poslal je svojega sina M. A. posestnik in bivši občinski svetovalec na Holmu. mi pripovedal, da ondešnji župan ni dobro naredil občinskega računa ter me prosil, da mu sestavim zoper njega tožbo zbog te nemarnosti. Misleč, da ima M. A. prav, in da je on mož pravičnik, poštena duša, prosil sem res v njegovem imenu deželni odbor v Gradci, naj se pobrine, da g. J. predstojnik na Holmu naredi iz nova občinski račun. Sem li s tem komu kako krivico storil? Ko bi bil vedel, da je mož, ki me je na to nagovoril, čuden ptič, ki rad in neprestano tožari, bi ne bil tega storil. Ne imajoč mira šel sem prašat g. učitelja, kaj je na tej stvari, in on mi je rekel, da je na tožbi videl moje lastno ime podpisano. Mežirki so se mi delali, ko sem to slišal. Nadalje rekel je g. učitelj, da je tožba datirana dne 22. januarja l. l. in dana v Središči na pošto. Jaz sem bil tega dne v Ormoži zaradi čestitke učitelju g. R., ki je bil istega dne poročen, katero sem pustil pri organistu g. Fr. Še istega dne krenol sem iz Ormoža proti sv. Miklavžu. Na poti srečam kmeta iz Šalovec, ki je bil namenjen iti isto pot kakor jaz. Domov sem prišel stoprv drugi dan. Je li torej dokazano, da sem g. Rakuša jaz tožil? Da bi jaz kot slovenski pisatelj narodnega učitelja zbog narodnosti tožil, to bi bilo več nego pljuvati lastni materi v lice! Človek tedaj, ki je g. Rakuša tožil, je najnesramnejši grdež in slepar, in obrekovalec, ker on je g. učitelju to nagodil, da še sedaj nema v rokah dekreta, akoprem je že pred tožbo bil imenovan za definitivnega učitelja na Holmu in da zbog tega v denarnem obziru škodo trpi. Nagodil je pa tudi meni slabo, ker mi je na glavo nakopal mnogo nepotrebnih sitnosti in spravil ob dobro ime.

Božidar Flegerič.

Iz Laškega. (Sprejem cesarja na postaji laškega trga.) Na posebno prošnjo lastnika laških toplic (Kaiser Franz-Josef-Bad) se bo mudil cesarski vlak dne 11. julija malo časa tudi v omenjeni postaji. Ta postaja pa spada k občini sv. Krištofa, zategadelj je tudi le ta občina opravičena za slavnostni sprejem Cesarja na postaji potrebno preskrbeti. To pa greni nemške „purgarje„ v Laškem trgu. Kaj storiti? Pustijo nagovarjati župana občine sv. Krištofa, g. Kačiča po g. okrajnem glavarji, naj on dovoljuje gosp. županu Laškega trga tudi v imenu občine sv. Krištofa cesarja na kolodvoru pozdraviti. Na tak način bi se občina sv. Krištofa sama podvrgla tržanom! Gospod Kačič pa na ravnost gospodu Haas-u odgovori, da na Laški postaji železniški bode občinski zastop sv. Krištofa sam za se pozdravil presv. cesarja ter bo ta občina sama skrbela za slavnostni sprejem. Tako prav, odločnost mora biti.

Iz Celja. (Posojilnice v Istri.) Dne 3. junija se je vršil velikanski „tabor“ na Brezovici v Istri. Sprejetih je bilo več resolucij, med temi tudi ta, da se naj „posojilnica“ v Podgradu ustanovi. Omeniti je posebno, da cela dežela Istriška še niti ene posojilnice nima ter sploh nobenega narodnega denarnega zavoda. — Načelnik zveze slovenskih posojilnic, gosp. Mihael Vošnjak v Celji, je v tem smislu odposlal odboru omenjenega tabora sledeči telegram: „Zveza slovenskih posojilnic pozdravlja z veseljem tretjo točko vašega dnevnega reda, to je ustanovitev posojilnice za Podgraški okraj. S tem naj bo storjen prvi korak v važnej zadevi osnovanja narodnih denarnih zavodov: posojilnic v Istri! Odjarmiti se mora napredujoča Istra tujega denarnega sredstva ter osnovati se morajo narodni denarni zavodi: posojilnice v Trstu, Poreču, Rovinji, Piranu itd. Pripravljen sem pri ustanovitvi teh zavodov Vas podpirati v vsem, kar je mogoče.“

Digitized by Google

Iz Šmarijskega okraja (Rogovilstvo za nemški šulverein.) Neki moj sosed je pred kratkim v „Slov. gospodarji“ poročal, da v našem okraji volk — ali Wouk — straši. Nekega Kohneta, bivšega župana na Sladkej gori, je pisač Wouk v uradnej sobani vlovil in ga prisilil, da podpiše polo in pristopi v šulfarajn. Po nekolikem prevdarjanji pa se je Kohne vendar le izstrezil in svoj izstop iz šulfarajna pismeno prijavil. Ta Kohnetov izstop pa Wouku in njegovim poveljnikom nikakor ni ugajal. Moral je tedaj Wouk hote ali nehote znova se odpraviti na lov. Da bode pa vspeh siguren, združi se Wouk še z „Wreschakom“, češ da jima sedaj Kohne pet ne odnese. Wreshak je vpil in Wouk lovil. Zasledila sta Kohneta v Cvekovi krčmi, vpila in udrihala po njem ter ga silila, da naj svoj prijavljeni izstop pismeno zopet prekliče in ud šulfarajnov ostane. Upliv našega vrlega narodnjaka, gostilničarja Cveka pa je nakane teh lovcev uničil. Prihodnji dan zgodaj napoti se Wreschak h Kohnetu, zasači ga še doma, vabi ga z vsemi silami zopet v pristop ter mu preti s kaznovanjem zaradi razžaljenja časti, ker se je s svojo pismeno izstopno prijavo pregrešil, če ne pristopi zopet k temu zveličavnemu šulfarajnu — in tako vjame prestrašenega Kohneta konečno vendar le zopet. Goldinarček pa, ki je po pravilih vsakemu udu na leto plačevati, obljubil je Wreschak iz svojega žepa plačati. Jeli pa šulfarajnarjem Šmarijskim več mar za denar ali za gole podpise, prevdarjaj častiti bralec sam. Kohneta pa je ta novi pristop k šulfarajnu neki že zopet zgreval in pravijo da je že tudi vdrugič izstopil. Prav tako gospod Kohne! Ne pozabite, da ste Slovenec, in da je nemški šulfarajn pravičnim terjatvam Slovencev protiven. Podpirajte raji naše domače revne šolarje, kateri Vam bodo za to gotovo tudi hvalo vedeli. Tudi Šmarijskega dacarja je Wouk na limanco dobil, ker mu je pravi namen farajnov in korist, v ktero se nabrani denar porabiti ima, bržčas zvito zakrival. Ko je pa ta gospod ta namen poizvedel, precej je pismeno prijavil izstop in ne bodeta ga več ne Wreshak prevpil pa ne Wouk vlovil. Več po teh diurnistih privabljenih ljudij, ki so pa pozneje svojo zmoto uvideli, je že iz šulfarajna izstopilo, in nadejati se je, da jih še tudi dosti izstopi. Tako se vedejo pisači naši Šmarijski. Upamo, da jim vrlo spoštovani sodnik, kteri gotovo še o vsem tem nič ne ve, to marljivo delo skoraj prepove. Prihodnjič bomo poročali, kako se je po Pristavi in tam okolo lovilo in kdo da je tam lovil in kako. Ne mislite, da sta tudi tam Wouk in Wrešak sama lovila. Neki drugi gospod se je tamo okolo kakor brzojav naglo vozil, ker se je nemara od svojega tovarša bivšega telegrafista, take naglice naučil.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarske rodbine obiskovat prišla je španska kraljica na Dunaj. Črnogorski knez mudi se tudi tam in pričakuje bolgarskega kneza. Po končanih pogovorih z njim odpotuje domov v Črnogoro. — Kranjski veliki posestniki so volili liberalno — nemčursko. Zavrgli so dva narodna volilca in pustili voliti, ki ni imel pravice. Med 10 izvoljenci sta tudi Dežmann in Schrei, čeravno nimata grajščin. Ponudeno spravo so nemčurji zavrgli tudi spravedljivega grofa Thurna in grajščaka Savinšeka. Deželni zbor tega ne potrdi. Deželni poslanec Kušar je položil poslanstvo in trgovska zbornica je izvolila grofa Thurna, da pride v deželni zbor. Nemčurji pravijo, da bode grof Thurn deželni glavar, njegova volitev in Savinšekova v velikem posestvu potrjena in ona Dežmana in Schreija ovržena in tako bi deželni kranjski zbor prvokrat bil brez Dežmanovih: „Prokletih grabelj.“ Thurn bi pa zopet Kušarju prostora dal. — Sedaj je pozornost obrnjena na volitve v Goriškem in Istri. Upamo, da Slovenci in Hrvati zmagajo, kder je to le nekaj mogoče. — Na Češkem pričnejo tudi kmalu voliti. Borba je uže silna. Čehi se močno veselijo novega škofa v Budejevicah, za katerega je imenovan češki rodoljub dr. Pruha. — Na Ogerskem pričela se je sodnijska obravnava z Judi, ki so deklico kristijansko v Tisza-Eszlarji za velikonočne praznike lani zaklali. — V Dalmaciji je izvoljenih v deželni zbor 31 Hrvatov in Srbov pa samo 10 Italijanov.

Vnanje države. Listi poročajo, da nameravata ruski car in carica potovati na Dansko in Angleško, potem Nemško in naposled obiskati cesarja Viljema v Gasteinu, kamor pride tudi naš cesar. General Črnajev našel je novo, krajšo pot iz Ruskega mimo Aralskega jezera v srednjo Azijo. — Kolonski nadškof Pauler je umrl v prognanstvu na Holandskem. — Pruska policija je zaprla 71letnega poljskega pesnika Kraševskija, češ, da je za Francoze in Ruse risal črteže nemških trdnjav, kar je zelo neverjetno — Na Angleškem imajo čudno navado tudi otroke v teater pošiljati, nedavno je v takšnem teatru nastala gnječa, da je 180 mrtvih in 100 ranjenih otrok. — Turkom se v Albaniji slaba godi; ti so jim baje posekali 3 bataljone in 15. junija so jih Turki le s pomočjo kanonov vrgli nazaj, palo je 250 Turkov. — Francozi so pretepali Madageze in se polastili mesta Tamatave. Bodo li jednako srečni v Tonkinu, to je težko reči, Anamski cesar ima 150000 dobro orožanih mož in Kitajci se delajo, kakor da jim pojdejo na pomoč. — Italijanski minister prosi Egipčane in Angleže, naj rešijo katoliške misijonarje, katere v Sudanu trpinči krivi prerok Mahdi.

Digitized by Google

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. S'e'kovec.)

(Dalje.)

IV. V Gornjemgradu imeli so tudi kugo. Dne 26. oktobra l. 1646 zbolel je za njo malarjev hlapec, kmalu za njim pa še dve dekli. Ker je hlapec uže prihodnjo nedeljo umrl, zaprli so malarjevo hišo in zastražili tudi vse one hiše, kterih prebivalci so prišli z malarjevimi v kako dotiko Do srede umrli ste tudi dekli in v sredo še en mož; vse so v vrtu globoko zakopali.

Poznej sta umrla za kugo še dva tržana in več drugih faranov. Ljubljanski škof, lastnik gornjegraške grajščine, ceni škodo, ki jo je vsled kuge bil trpel na desetini in štibri, na 3147 fl. 32 kr.

V Vojniku ni bilo hiše, ktere bi kuga ne bila obiskala; enega ali dva mrliča je imela vsaka, nektere pa so postale celo prazne. Umrlo je jih 127. Grajščini Konjice in Triebenegg zgubile ste l. 1647 vsled kuge106 podložnih.

Grajšina Zbelovo (Plankenstein), sedaj lastina konjiškega Wallanda, imela je tudi mnogo škode, kajti v 538 njej podložnih hišah zgubila je 1165 oseb, ktere je kuga podavila. Poličanski gosposki je morivka pobrala 158 oseb.

Tudi v fari sv. Jurija tik južne železnice davila je bržkone l. 1643 kuga, ker so prebivalci ondotnih krajev postavili poddružnico sv. Rozalije, ki je slovela kot kužna priprošnjica.

Ako še pogledamo zdaj na južno in vzhodno stran od Celja in gremo kraj Savinje in Save tijan do Sotle, zapazimo tudi ondi povsod spominke iz ove kužne dobe.

V Laškem okraji podavila je kuga 706 oseb; največ jih je umrlo v Trnovem, Klenovem, Udmatu, Sedraži, Brdcah, Brezni in v Tremerjah. Ko se je bila prikazala v Tremerjah, v vesi ob desnem obrežji Savinje, ki z Debrom šteje nekaj črez 60 hiš, podal se je en duhovnik iz Laškega trga, okoli kterega je bil zaradi kuge kordon nastavljen, k poddružnici sv. Mihela in je od ondot prevideval okužene s sv. zakramenti.

Ime tega blagega pastirja, ki je iz ljubezni do hudo obiskovanega ljudstva svoje življenje v nevarnost postavil, nam sicer ni znano, pač pa še živi med ljudsvom spomin na njegovo požrtvovalnost in še den denešnji se pripoveduje, da mu je ljudstvo potem, ko je bila kuga prenehala, šlo v procesiji nasproti in ga je pod nebom sprevodilo slovesno v trg.*)

Razun teh krajev v Laškem okraji imenujejo stari zapisniki še sledeče kot od kuge obiskovane: Debro, Gabersko, Gouce, Hrastnik, sv. Jakob v Dolu, Holešni dol, Klek, Loko, Koritno, Ladno, Marno, sv. Marjeta, Ogeče, Črni studenec, Savodne, Senožet, Svinje, Slivno, Studence, Selo, Brezno, Volavšek in Trbovlje.

V Trbovlje dobili so kugo od sv. Marjete. Nek Janez Rottar šel je namreč s tovarišem tje in je vkljub svarjenju prenočil v okuženi hiši. češ, da njemu nič ne škoduje. Še norčeval se je z bolnimi v hiši. Drugi den se je vrnil domu, a nalezel je bil kugo in je umrl črez tri dni brez sv. spovedi. Njegovo hišo so z vsemi prebivalci, 16 jih je bilo, obdali s stražo; če je v hiši eden ali drugi umrl, morali so ga domači zakopati v vrtu za hišo.

Pa tudi na drugi strani župnije se je bila kuga vnela, V Prapretnem umrl je za njo nek fant in mati ga je imela tri dni doma. Na praznik sv. rešnjega Telesa pa, ko je bilo prišlo mnogo ljudij k večernicam, prinesli so ga vkljub prepovedi k cerkvi ter so ga hoteli pokopati na navadnem pokopališči. Ker jim vikar Peter Tomažin tega ni dopustil, so z mrličem odšli. A drugi den so ga prinesli zopet k cerkvi in s pogrebniki je prišla velika množica ljudi z bombardami in drugim orožjem. Rekli so: „Naj velja, kar hoče, smrt ali življenje, mi ga moramo tukaj zakopati; če bo pokopališče premajhno, bomo pa pokapali na župnikovem vrtu“. — In zakopali so ga na pokopališči pri cerkvi. Toda kazen je kmalu sledila. Eden za drugim so zboleli in umrli.

Ljudstvo, podšuntano od nekterih rogovileževv, je mrliče pokapalo pred cerkvo, češ, da bo kuga uže prenehala, ko bo pokopališče z mrliči napolnjeno. Vsled tega je v fari bilo vse po konci in župnik si s kaplanom ni upal na svitlo; zato je prosil škofa, naj bi mu naznanil, kaj mu je v teh žalostnih razmerah početi.*)

V teh žalostnih časih so ljudje zahajali kaj radi k sv. Lenartu nad Laškim ali na vrhu na božjo pot.**) (Dalje prih.)

Smešnica 25. Dekla strežnica nese novo jed na mizo, se spodtekne, da ji skleda na tla padne in zlomi. Gospodar ji nevoljo prekrivajoč reče: tako bi jaz tudi znal narediti. Deklica mu takoj šaljivo odvrne: se vé, ko ste sedaj videli, kako se naredi.

Razne stvari.

(Gračani) pa še nekateri prenapetneži hočejo puntarske zastave črno-rudeče-žolte ob cesarjevem prihodu razobesiti, čeravno vedó, da se to ne spodobi.

(Svitli cesar) so dr. Geršaka kot načelnika in g. Čuleka kot namestnika okrajnemu zastopu v Ormoži potrdili.

---

*) J. Orožen, Das Dekanat Tüffer 32.

*) Pismo vikarja Petra Tomašin-a od dne 4. jul. l. 1647 J. Orožen, „Das Dekanat Tüffer, 387.“

**) Janisch, Top. stat. Lexik. von Steiermark II. 79.

Digitized by Google

(Javna zahvala.) G. dr. Alojzij Gregorič v Ptuji, krajni šolski ogleda pri sv. Vidu itd., je podaril tukajšnji šolski mladini 110 iztiskov knjižice „Habsburški rod“ v spomin šeststoletnice združenja Štajerske z Avstrijo. Blagemu dobrotniku slovenske mladine se za lepo darilo prisrčno zahvaljuje Janez Robič, nadučitelj.

(V Litiji) je vlak 3letnega čuvajevega dečka povozil in ubil.

(V Gutsteinu) sta učitelj Henker v Prevalih in Böhm zbobnala prusački „šulferajn“ in se Nemci bahajo, da so par Slovencev za društvo vlovili.

(Družbi sv. Mohora) izreka se najgorkejša zahvala za obilno število različnih knjig, ktere je ona ljudski šoli v Šmartnu v Rožni dolini darovati blagovolila.

A. Lanjšič, učitelj.

(Umrl) je v Velikej nedelji oskrbnik nemških križnikov g. Henrik Schmidl. Žalovanje za njega je občno, ker je bil v pravem pomenu besede blaga duša in tudi nam Slovencem pravičen. —

(Strela udarila) je v občini Pirešica 11. in 15. junija in obekrat užgala gospodarska poslopja.

(Velik požar) je v Rožeku na Koroškem napravil škode nad 100.000 fl.

(Toča) je 15. junija zvečer povzročila znatno škodo po vinogradih na Ravenščaku in tudi po Gorici blizo Dobrne.

(Poštni hranilnični urad) na Dunaji se s posebno prošnjo obrača do duhovnikov, učiteljev in županov, naj bi ljudem razlagali namen poštnih hranilnic. Brnski škof na Moravskem so v tem oziru razposlali pismo do svojih duhovnikov.

(G. Kern) v Šoštanji, svečar, nam piše da ni res, kar je brati v dopisu „Iz šaleške doline“ dne 5. aprila t. l. namreč, da bi bil on najboljši sodelavec Wagnerjev pri nabiranji udov za prusački „šulferajn“. Dobro, če ni bil. Kaj pa če je on celo ud ovega društva?

(Od sv. Lovrenca v Slov. gor.) prosijo č. g. župnik Meško, naj se jim naznani, če se kaj izvé o posestnici tamošnji Ani Čuš, ki je s svojo sosedo šla se kopat v Radenjske toplice, pa tam nekam preminola, med tem ko je soseda v kopeli bila. Nji se je časih motilo. Bila je 38 let stara, bolje visoke in močne postave.

(G. Silvester) naroden nadučitelj nam piše, da on pri volitvah ni bil zoper č. g. Raiča in g Kelca, ter da ni imel opravka s ptujskimi kričači pa tudi ni bil širatelj cesar Jožefovega svečenja. Doposlal mu se je iz Dunaja zaboj cesar Jožefovih podob, kakor drugim učiteljem. On je bil in ostane zvesto naroden učitelj. Prav tako!

(Darovalnost.) Do 29. maja so Čehi za spomenik svojemu Slomšeku, namreč pokojnemu škofu Jirsiku, nabrali 9937 fl. Za zidanje narodnega gledišča. ki jim je lani pogorelo, pa 1,234.970 fl. Vrh tega so tudi za popravljanje stolne cerkve v Pragi v kratkem času zbrali več tisoč goldinarjev.

(Pevski zbor) celjskega kat. podpornega društva bode v nedeljo 24. t. m. v Marijini cerkvi pri sv. meši celjskih gimnazijcev ob 9. uri predpoldnem pel latinsko mešo od J. Singenbergerja pod vodstvom izvrstnega muzika č. g. Hudovernika. Slišati bo prav angeljsko petje cerkveno!

(Urednik „Mira“) edinega političnega lista koroških Slovencev, g. Haderlap, je od nemškutarjev Grebenjskih bil tožen in čeravno se je izvrstno zagovarjal, obsojon bil na 4 mesece v ječo in 200 fl. pri kauciji, katere pa „Mir“ nima. Obžalujemo g. Haderlapa. To je uže narodno mučeništvo!

(Obsojeni) v Celji bili so krčmar Bestelak v Pilštanji na 6 let, Marija Beuc na 6 mesecev zaradi obrekovanja Jožef Zdouc na 3 leta, Franc Bezjak iz Spodnjega št. Jakobskega dola v Slov. goricah bil je lani na 10 let obsojen letos pa nekriv spoznan.

(V Ljubnem) na mostu je Jožef Golob dvakrat iz pištole ustrelil v pleča Janeza Črnenšeka.

(Novo farno cerkev) stavijo v Grižah.

(V Nadolah) je Liza Horvatova mišnico pozabila v fažolu, oba otroka sta jej umrla.

(Nemčurji) v št. Krištofu pri Laškem ne dajo miru. Hočejo novih volitev pa ne bo šlo.

(Ptujskih Slovencev) napravilo je 60 izlet k sv. Barbari pri Wurmbergu, mariborski so se deža zbali.

(Železnico Spielfeld-Radgonsko) stavi južna železnica,

(V Dežnem) pri Slov. Bistrici je nekaj časa bival delavec Puschauer ter je imel jako trapastega in nesnažnega otroka pa ga je jezen potujoč v Gradec vrgel v Dravo, da je utonil.

(Oderuh) v Pušencih Blaž Stiberc mora pred sodnijo. Grozno je ljudi odiral.

(Strela) ubila je v Kapli nad Arvežem 15letno Marijo Kalužnikovo, ubeglo pod drevo.

(V pokoj) gre č. g. župnik Koren, starši in župnija v Bučah je razpisana.

(Strašna toča) je 18. t. m. sekala ob 1/2 3. uri popoludne pri št. Ilji v Slov. goricah in dalje kraj Mure. Zadeta najhuje je Selnica Ciršak, Novine in pol št. Iljske občine, Spielfeld, št. Vid, Cmurek. Pravijo, da je segala do sv. Trojice.

(Za most) v Ormoži je Hrvatska voljno doplačati 8000 fl. Štajerska 4000 fl.

(V Oseku) na Slovonskem nekov Bartalovič ni hotel pred judom sodnikom priseči, jud

Digitized by Google

ga obsodi na 100 gld.; Bartolovič plača pa se pritoži pri banalskej stolici v Zagrebu. Ta mu odpusti kazen in ga ukaže pred sodnika kristijana postaviti.

(Graški profesorji) so predzadnjo nedeljo na Plači, v Gomilci, Ernauži celi den okolo plazili, pili, peli in jedli in Slovencem zabavlali, kakor v Tagespošti beremo pa v cerkvo nobeden ni pogledal.

(Upravni odbor društva „Narodni dom“) nas je naprosil, naznaniti vsem onim gospodom, ki jim je poslal svoje srečke v razprodajo, da naj jih blagovolé pridržati, razpečavati in nerazprodane mu še le 15. decembra t. l. vrniti.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Križan 10 fl., Merkuš 10 fl., Heber 10 fl., Haubenreich 12 gld. (ustn. dpl.), Čepin 1 gld., Wolf 1 gld.

Loterijne številke:

V Gradci 16. junija 1883: 48, 35, 55, 60, 30.
Na Dunaji „ „ 55, 24, 26, 6, 59.

Prihodnje srečkanje: 30. junija 1883.

Izjava.

Jaz niže podpisani prekličem javno obrekovanje, ktero sem proti gospodu Jožefu Achmanu, mesarju pri sv. Barbari, storil in ga prosim za odpuščanje in s tem vsem dajem na znanje, da je obrekovanje izmišljeno bilo.

Ignac Bezjak,
posestnik v Ciglencah.

Služba

organista in **cerkovnika** je izpraznjena pri sv. Florijanu v Doliči in se more takoj nastopiti. — Stanovanje, hrano, perilo itd. dobiva v faroži in nad 60 fl. plače na leto.

Prošniki se naj osebno oglasijo.

Štupo proti svinski bolezni

priporočam kako do zdaj vsako leto, tudi letos, tako imenovano

M. Tetley-evo zdravilno štupo za svinje.

Zavitek po 60 kr.

Ob enem si dovoljujem tudi ponuditi vsake vrste barve (farbe) bodi si v firnežu pripravljenih ali pa suhih ravno tako vse sorte **lake** in **čopke** (penzelne) po silno nizki ceni

M. Berdajs,
1—3 **v Mariboru.**

Kmetijsko posestvo in mlin

z enim tečajem, njiv in travnikov 7 oralov, v občini Spodnja Korena, s proste roke proda.

Več se izvé pri Filomeni Fluher v Velki Zimici, pošta Št. Lenart v Slov. gor.

Št. 193.

Šolske službe

IV. plačilnega razreda, in sicer: učiteljsko mesto v Kostrivnici, in podučiteljsko mesto v Žitalah so izpraznjene.

Nemškega in slovenskega podučevanja zmožni prosilci naj svoje prošnje do konca jun. t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Rogatci
dne 20. maja 1883.

3—3 ***Premerstein.***

3—3

Hiša

nova, pritlična s 3 sobami, kuhinjo, kletjo in lepim vrtom na prodaj je na Slatini zraven „Vila Madelli“ ob cesti proti sv. Križu po nizkej ceni. Kupci naj se oglasijo pri lastniku

Jožef Meisel,
dacarji v Priboldu (St. Paul b. Pragwald.)

Šolske službe izpraznene.

1. Nadučiteljska in podučiteljska služba na ptujski Gori III. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

2. Učiteljska služba pri sv. Andraži v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

3. Učiteljska služba v Stopercah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

4. Učiteljska služba pri sv. Barbari v Halozah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

5. Podučiteljska služba pri sv. Janži na Drav. polji IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem,

6. Podučiteljska služba pri sv. Marku IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjen;

7. Podučiteljska služba za okolico Ptuj III. plačilnega razreda;

8. Podučiteljska služba v Cirkovcah IV. plačilnega razreda.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni naj svoje prošnje do 15. julija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuju.

Prvosednik:
2—3 **Premerstein.**

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. **Odgovorni urednik Anton Brožé.**
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. **(Odgovoren: Drag. Lorenc.)**

Digitized by Google

Štev. 26. V Mariboru 28. junija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

☞ *Z mesecem julijem začne „Slov. Gospodar" drugo polletje; prosimo torej p. n. naročnike, ki so samo za pol leta bili naročnine poslali, naj ponovijo naročilo o pravem času, da ne pride nered v pripošiljanje.*

Tudi novi naročniki se sprejemajo. Do konca leta znaša še naročnina 1 fl. 60 kr., do 1. oktobra pa 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravništvo.

Cesarjeva zastava ali bandera.

Uže od nekdaj je v navadi, da vojskovodje, kralji in cesarji naznanjajo svojo navzočnost na katerem kraji s tem, da ondi razobesijo svoje zastave ali bandere. Da se od drugih razločujejo, ima vsak svojo. Štajerski vojvodi so imeli bandere ali zastave zeleno-bele, spodnje-avstrijski rudeče-bele. Slednje ima celo zgodovinski pomen po slavnem vojvodu Lavoslavu Babenberškem. Ta je namreč v Svetej deželi se vojskoval zoper divje mohamedane tako hrabro pred mestom Ptolomais, da je bil ves krvav; le tam bila je obleka še bela, kder je imela opas. Zato si je izvolil on in njegovi nasledniki rudeče-bele zastave ali bandere. Kranjski vojvodi imeli so pa trobojnice, t. j. zastave rudeče-modro-bele.

Kakor deželski poglavarji, imajo tudi kralji in cesarji svoje posebne zastave, bandere, barve. Prajzovski kralj n. pr. črno-bele (srake), bavarski: modro-bele, a naš avstrijanski cesar črno-žolte (zlate).

Jednako je tudi zastran narodov in držav. Magjari imajo rudeče-zeleno-bele, Čehi, Hrvati in Slovenci rudeče-modro-bele zastave, nemško-prajzovska zastava: črno-belo-žolte, naše avstrijsko cesarstvo pa vedno črno-žolte (zlate). Kder koli tedaj stanuje naš svitli cesar ali se prijavi njegov minister, namestnik itd. ondi zaplapola v zraku črno-žolta zastava.

Črno-žolta je toraj cesarjeva, cesarska, državna-avstrijska zastava ali bandera. Nje se poslužuje cesar, ona velja vojakom, njo kažejo mornarji na svojih ladijah itd.

Podobno pa se bander ali zastav poslužujejo ljudje, da svetu pokažejo svojo narodnost, svoje politično mnenje. Kdor tedaj pri nas razvije rudeče-modro-belo zastavo, ta naznanja s tem, da je Slovenec.

Kdor razobesi zeleno-belo bandero, javlja, da je Štajerec. Kdor pa se posluži črno-žoltih zastav, ta kaže, da spoštuje, ljubi in časti avstrijskega cesarja, avstrijsko cesarstvo, da je avstrijansk domoljub. Če pa kdo pri nas natakne na kal črno-belo, ali celo črno-belo-žolto bandero, ta se drzne kazati, da je Prajz ali Prus in da mu je nemško-prusko cesarstvo ljubše od avstrijskega.

No, če je res tuji n. pr. nemško-prajzovski cesar pri nas, se mu iz uljudnosti izobesijo njegove zastave. Drugače pa je tako razobešanje tujih zastav pri nas neumnost ali izdajstvo.

Kaj pa pomenijo črno-rudeče-žolte bandere? Zastarano puntanje od l. 1848. Takrat so namreč se nekateri Nemci spuntali proti našemu cesarju, bavarskemu, pruskemu kralju itd. ter v Frankfurtn zbobnali veliki nemški državni zbor, ki bi imel vse strahovati ter neko nemško republiko osnovati.

No, in ti nemški puntarji in rogovileži so v kratkem bili razgnani.

Ako tedaj naši graški, mariborski, celjski, ptujski itd. Nemci in nemškutarji razobešajo puntarske črno-rudeče-žolte zastave, tako kažejo svetu le svojo nevednost, neumnost, budalost ali pa avstrijskemu cesarstvu sovražno, našemu cesarju žaljivo politično zagrizenost in nezadovoljnost z njegovim vladarenjem.

In ker smo Slovenci zvesti podložniki avstrijskega cesarja, tako smo vselej žaljeni, kedar nam kak nezadovoljnež nemčur razvije črno-rudeče-žolto bandero na avstrijskih, na štajer-

☞ **Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge" kot prilogo.** ☜

Digitized by Google

skih, na slovenskih tleh. Nedavno je v Welsu v nemškej zgornjej Avstriji nek nemčur razobesil tako črno-belo-žolto prusačko zastavo pa je od c. k. okrajnega glavarja bil kaznovan, da je plačal 25 fl. globe. Na Magjarskem bi mu še 25 batin intabulirali tam, kder jih še Bog zbrisati ne more.

Nekdaj bila je navada cesarja latinski pozdravljati s klicanjem: vivat, t. j. naj živi! To ni več navadno. Vsak narod pozdravlja sedaj svoje vladarje v lastnem jeziku. Italijan upija: evviva, Nemec se napenja s Hochklicanjem, Magjar vreši: eljen, a Slovenci imamo najlepšo, najprimernejšo in uže od nekdaj navadno pozdravičko: živijo!

Iz povedanega more vsak pošten avstrijski domoljub, vsak priden Štajerec in vsak pameten Slovenec razbrati, kaj mu je storiti, kedar pridejo preljubljeni naš avstrijanski cesar, mili Franc-Jožef I. na Slovensko! Živijo!

Desterniški.

Deželni zbor štajerski pa Slovenci.

III. Podkovskej šoli v Gradci sklenoli so deželni poslanci novih pravil, katerih se vodstvo te šole držati ima. Za nemški Štajer priredijo sedaj s pomočjo ustanove barona plem. Melnhofa in štajerske posojilnice dve novi hiralnici — Siechenhäuser — namreč na gradu Ehrnau in v Hartbergu. Nemci imajo tedaj uže 4 hiralnice, Slovenci samo 1, namreč v Ptuji.

Muti se je prošnja odbila, v katerej je njeni župan bil prosil 5000 fl. posojila iz deželne blagajnice, da bi si kupili železnih cevij za vodovod v gornji trg.

Vinorejska šola v Mariboru bo l. 1884. imela 16780 fl. stroškov in 10630 fl. dohodkov, treba ji doložiti iz deželnih denarjev 6150 fl. Stari ravnatelj g. Goethe je šel v pokoj, novega pa še iščejo. V deželnem zboru poročeval je o tej reči g. dr. Dominkuš v imenu finančnega odbora. Nasveti bili so sprejeti, namreč: novi ravnatelj dobi 1600 fl. plače s prostim stanovanjem in vrtom, dalje pravico do 400 fl. doklade v 10 letih, če je zadovoljno služboval; služba se mora razpisati ali sposobni mož poklicati, če bi se prošnikov ne oglasilo dovolj dobrih, in naposled da se pri nastavljenji gleda na to, kar pravila vinorejske šole v 14. paragrafu tirjajo (14. Sept. 1868 v deželnem zboru sklenjena). Po teh pravilih bi moral pomočni učitelj ali adjunkt, eden učitelj in sodar znati slovenski, ravnatelj se pa slovenski naučiti, če še tega jezika zmožen ni. Do sedaj so te popolnem opravičene točke pravil ostajale zvečinoma le na papirji. Radovedni smo, kaj bo sedaj?

Zastran postranskih železnic je deželni zbor sklenol podpirati stavljenje železnice od Feldbaha v Fürstenfeld in od Spielfelda v Radgono. Železnico staviti namerava južna železnica. Stala bode 1,400.000 fl. ter na leto dajala po 30.000 fl. čistega dobička, s katerim se bodo obresti in kapital plačevali. Dežela dovoli 8000 fl. letne podpore skoz 10 let. Za železnico iz Poličan v Slatino pa se je odkazalo 3000 fl. inženirjem itd. naj poiščejo in zmerijo najboljo črto. Zaradi trtne uši so poslanci v zadregah bili, kaj storiti? Naposled obvelja g. Šniderščičev nasvet, da vinorejska šola vinogradarjem v brežiškem okraji prodaja ameriški trs po znižanej ceni.

Močno čudili smo se, da je deželni zbor v najlepšem redu našel vse, kar se noveji čas v Slatini godi, čeravno leze na slabše in ondi človek zapoveduje, ki je dosedaj povsodi nesrečno gospodaril.

Imenitno za spodnji Štajer je tudi nasvetovana prenareditev volilnega reda. Do sedaj so morali nekateri tržani daleč potovati in denarje trošiti, če so hoteli svoje pravice poslužiti se in voliti deželnega poslanca, n. pr. Ljutomerčani in Središčanje morali so v Ormož, Gornjegračani, Ljubenčanje, Mozirčani itd. v Celje. To bi naj prenehalo; povsod bi naj volili doma in izid volitve dalje telegrafirali. Saj je do vseh trgov telegraf napeljan. Dalje mnogo trgov je sedaj po krivici od skupine mest in trgov odcepljenih in volijo s kmečkimi skupinami. To ni prav na nobeno stran. Zato nasvetujeta poslanca g. dr. Radaj in nemški konservativec Karlon, naj se trgi, ki sedaj s kmeti volijo, potegnejo k mestnej skupini. Takšnih trgov navaja dr. Radaj na Slovenskem več: sv. Lenart v Slov. goricah, Kozje, Vransko, Vitanje, Konjice in Šmarije. Toda dodati bi se moral še: Veržej, sv. Jurij na južni železnici, Lemberg, Velenje, Brašlovce, sv. Lovrenc v puščavi itd.

Liberalni poslanci nemški, zlasti Wildhauški Karneri, tem prenaredbam niso prav prijazni. Izgovarjajo se, da dotični trgi sami tega ne želijo, ker se nič ne gibljejo in nobenih prošenj ne vlagajo. Mislimo, da se da temu pomagati do prihodnje seje, ki bode 1. in 12. julija t. l. kajti do tiste dobe je obravnava preložena. Gibljite se toraj in oglaste se!

Gospodarske stvari.

Grozdni sukač ali kiseljak.

Po nekaterih vinogradih dela letos grozdni sukač. — Nemci mu pravijo Sauerwurm — veliko škode pa ljudje tega ne vedó. Potem pa se čudijo, kam so številni kabrnki preminoli. To je zakrivil majhen rumeno-sivkasti metuljček sukač ali kiseljak. Profesor Erjavec ga je lani dobro opisal v sv. Mohorjevih knjigah „Naše

Digitized by Google

škodljive živali". Kdor jih nima, naj pa sledeče prebere, da bode vedel, kako ta škodljivec škodo dela.

Konci meseca aprila ali prve dni meseca maja, kakor je namreč vreme, pride metuljček iz prezimivše bube na dan. Po dnevi se skriva pod listje, po noči pa leta živahno okolo tje do svetlega jutra. Kmalu potem odloži samica svoja bela in svitla jajca za mladi zarod. Za štirnajst dni izvali se gosenčica in zvleče s svilastimi nitkami nekoliko cvetnih popkov skupaj in sredi njih sedeča, požre jih polagoma.

Ko je z enim ograbkom gotova, napravi si druzega in tretjega, ter naposled, ko se je v tem nekolikokrat prekožila, doraste in se spusti ob niti navzdol ter se zabubi v belem spredku za trsovim lubom in po druzih kotičkih, časi pa tudi onde, kjer je žrla.

Gosenica je s prva bela, glavo ima pa črno in po hrbtu rudečkasto progo. Ob straneh in zadaj je nekoliko kosmata. Pozneje je rusa in meri dorasla 12 milimetrov.

Uže sredi meseca julija leta metulj druzega zaroda, ki je se vé da mnogo številnejši od prvega. Oplojene samice polagajo na grozdne jagode, ki so zdaj uže precej debele. Najljubše so jim trte z gosto nabitimi grozdi in z mehkimi jagodami. Mlada gosenčica zavrta se v jagodo in onde nastane modra pika in sredi nje luknjica, skozi katero se je škodljivka zadolbla v jagodo in skozi katero tudi izriva blato, ki potem pogostoma na nitkah visi ob jagodi.

Gosenici ena jagoda ni dovolj, temveč gre od jagode do jagode. Izjedena jagoda se usuši in odpade, pri mokrem vremenu pa gnije in se skisa. Ako se v trgatvi take jagode ne obirajo, temveč se grozdje mesti, kakeršno je, potem je vino kislo in nestalno. Odtod tudi ime: kiseljak.

Metuljčki naj se lové. Jako koristno je pokončevanje gosenic pomladnega zaroda. Gosenica se poišče sredi očitnega spredka in se zmesti. Še hitreje gre to delo od rok, ako na gosenico kanemo kapljico neke tekočine, ki jo gotovo umori. Tekočino si napravimo, ako obarimo prostega tobaka in tej obari pridenemo trideset odstotkov vinskega cveta (spirita) in pet do šest odstotkov pátoke. Pri tem nam dobro služi orodje, s katerim se v šivalne stroje olje kaplje, samo da naj bode nekoliko večje. Najbolje pa storiš, ako zatiraš bube v zimskem stanu s tem, da odrgneš in odstraniš s trt ves stari mrtvi lub in očistiš vse poke in globelice na trsu in na kolji. Pri tem delu dobro služijo dratene krtače in nalašč za to napravljene dratene rokavice. Ako ni teh pri roci, dober je tudi nož, ki pa ne sme biti oster. Vse, kar se je s trt zgulilo ali odrezalo, mora se pobrati in sežgati. Sploh je pa tudi v vinogradu gledati, da je čist in da imajo mrčesi v njem kolikor mogoče malo skrivališč.

Premiranje bikov in licenciranje vršilo je se uže na večih krajih slovenskega Štajerskega. Došla so nam poročila iz Ljutomera, sv Lenarta v Slovenskih goricah, Maribora, Celja. Slov. Bistrice, katera zaporedom objavimo!

Pri sv. Lenartu vršilo se je to 5. junija. I. državno darilo prejel je Franc Rajšp v Radehovi za $1^1/_2$ leta starega bika Marijahoferskega plemena, I. deželsko darilo Janez Krampergar v Cerkevnjaku za $2^1/_2$ leta starega bika domačega plemena, II. deželsko darilo tisti pa za $1^1/_2$ leta starega bika domačega plemena skrižanega z Marijahoferskim, III. deželsko darilo Jurij Bezjak v Ledinku za 2 leti starega bika, domačega in Marijahoferskega plemena, IV. deželsko darilo Ignac Šparovec iz gornjih Žerijavec za $2^1/_2$ leta starega bika in tudi domačega in Marijahoferskega plemena in V, deželsko darilo Ignac Rotman v Gasteraji za 3-letnega bika, črno-belega, domačega plemena.

(Dalje prih.

Letina kaže po vsej Avstriji srednje, zimine so povsod redke, pa klasje narašča krepko. Koruza, ječmen, oves krompir dobro kažejo. Sadovja pa Štajerci poprek letos ne bodo toliko imeli, kakor lani, tem več pa sadjerejci po drugod, posebno na Českem, kder je lani z njim spodletelo. Gorice kažejo dobro, kder je kabrnkov kaj. Ocvetelo bode vse lepo in še ta mesec, vino utegne tedaj dobro prirasti. Hmelj pa je izvrsten.

Sejmi. 2. julija sv. Ilj pri Slov. Gradci, Petrovče, Polenšak, Remšnik, Tinsko, 4. julija sv. Peter na Ottersbacku, Rečica, Vozenica.

Dopisi.

Iz Maribora. (Svečanost — čitalnica — okrajni zastop — nesreča — dr. Duhač) Na prihod cesarjev se mesto živahno pripravlja. Med dr. Radajevim in dr. Schmiderjevim hramom v Graškej ulici postavijo slavolok. Tam pričaka cesarja 56 belo-oblečenih gospa, najlepša mu pokloni cvetlice, za njimi vrsti se 500 belo-oblečenih šolaric. Cesar se pelje skoz dvojni špalir veteranov, turnerjev, požarnih brambovcev itd. skoz poštno, gosposko ulico na veliki trg, potem skoz stolno ulico v škofovsko palačo. Pred njo ga pozdravijo oficirji, uradniki, duhovniki, profesorji, učitelji, župani, šolska mladež. Zvečer bo baklada, razsvetljenje mesta, podoknica in potem se uhodi na stolni trg zaprejo, da bo mir. Drugi den 10. julija ogleduje cesar vojaštvo na velikem vadišči v Radvanji ob 6. uri zjutra, potem ob-

Digitized by Google

išče bolnišnico, daje v škofovej palači avdijence, se vdeleži razkritja Tegethofovega spomenika, se poda v vojaško bolnišnico, na kolodvor, pogleda železniške delavnice pri sv. Jožefu in se pelja o poludne v Ptuj! — Čitalnica obhaja v pondeljek 2. julija 600letnico Habsburško ob 8. uri zvečer z govorom in banketom. — V okrajnem zastopu prosi sv. Jurjevski župan dovoljenja prodati srenjske vrednostne papirje, št. Iljski za podporo nekej cesti, sv. Marjetski za širji most čez Pesnico in Razvanjski, da bi smel srenji velik dolg nakopati za stavljenje nepotrebne nemškutarske šole, katerej „šulverajn“ doplača 1600 fl. Razvanjčanom so mariborski nemškutarji možgane zmešali. Naposled skočijo še vsi iz stare slovenske v novo nemško kožo, katero jim krpajo prusački šulferajnlarji! — Stekel pes je več drugih ogrizel in sedaj delajo zaradi tega mariborski psi britko pokoro. Vsi so zaprti na 6 tednov! — Nemškutar dr. Duhač je za rumunskej kraljici v Celovec poslal šopek cvetlic, a sedaj iz Bukarešta prejel rumunski „orden“. Bog mu ga „požegnaj“!

Od sv. Andraša v Slov. Goricah. (Naj se poboljša!) Naš krčmar in nekdajni cekmešter Rola ne more pozabiti, kako prijetno je bilo, ko je smel v Ptuji, ko so cesarja Jožefa stavili, zastonj jesti in piti. Mož ni tak siromak, kakor so nekteri Haložani in Poljanci, da bi si ne mogel kupiti sam jesti in piti. Če pa je itak šel tje, kjer se je zastonj jelo in pilo, tedaj mu tega ne more nihče šteti v čast in on sam bi naj pametneje storil, ko bi molčal o tem. Če pojde še sfokrat mej Nemce jest in pit, ti ga bodo na tihem vedno zaničevali, on ostane krčmar, ki od slovenskih grošov med Slovenci živi, a nikogar ne bode do tega pripravil, da bi se po njem ravnal. Slovenca še dozdaj pamet ni tako daleč zapustila, da bi se pustil od vsacega barusača za košček mesa in liter vina ali piva zasmehovati in zasramovati. To si naj zapomni krčmar Rola.

Od sv. Jakoba v Slov. goricah. (Vino kupcev nima.) L. 1882 smo hvala Bogu spravili še nekaj in tudi ne najslabše kapljice tukajšnih vinskih goric v kleti s trdim upanjem, da ob svojem času dobimo za njo zasluženi potrebni denar. Pa kako smo se ovarali! Sredi leta že pride in niti enega pravega vinskega kupca še videli nismo. Ljudje so primorani svojo pošteno vino iti ponujat v mesto, pa navadno se žalostni vračajo. Še 30 goldinarjev se jim rado ne obljubi za štrtinjak. Reveži, koliko jih stane dela, stroškov, koliko imajo skrbi, kolikokrat molijo za dobro vinsko leto in dela se jim ponudba, kakor da bi vino ukrali. Neki kupec v Cmureku ga je baje po istej ceni nad 50 štrtinjakov kupil. Jeza lahko poprime vsako pošteno srce, kako še bojda neki krčmarji po mestih in goratih krajih ovo nezdravo brlizgo krčmarijo, ki se ji pravi ponarejeno vino. Nikder se ne sliši, da bi se bilo zoper take „pančarje“ postopalo. Nič manje žalostno je, koliko vina se iz Ogerskega sem na Štajersko zvozi in tukaj proda. Ni treba vprašati, ktero obeh je bolje in vkljub temu so kleti mestnih vinotržcev preobložene z ogerskim vinom, ter gredo od tod na Koroško in gornje Štajersko, kodi se občinstvu priporočajo po 28—40 krajcarjev na liter, po naših poprek boljših vinih pa nihče ne bara. Veliko krivi so tudi cmureški in mariborski, Bog vedi odkod privandrani vinski trgovci, ki so prejšnje kupce splašili. Če se to kmalo na bolje ne obrne, gredo naši kmetje zaporedoma na boben in rakom žvižgat.

Iz Ptuja. (Nemškutarji se pripravljajo iti lovit slovenskih kmetov.) Tukaj je nemško društvo „Fortschritsverein“. Načelnik mu je znani kričač in rogovilež, doktor Hans Mihelič. Tega človeka je predlanskim nek tukajšnji komij pri sodniji ovadil, ker se je prê (gosp. doktor) pregrešil zoper kazensko postavo zavoljo nekega prav gnjusnega djanja, o katerem nam pisati ni mogoče. Mi čakamo že dobro leto, da bi se ta doktor opravičil ter komija na laž postavil. Toda doktor molči in to njegovo molčanje nas sili verjeti, da je to istina, kar je trdil komij v svojej tožbi. Drug človek bi odložil vse častne službe in se lepo skril. Ali Mihelič tega ne ve in ostane ud okrajnega zastopa, ud mestnega okrajnega šolskega sveta, zelo glasnega nemškega šulfereina kakor tudí „fortschritsfereina“ itd. Toti mož je povsodi prvi, kjer se ruje in psuje na nas Slovence pa na ubogega kmeta. Omenjeni „fortschritsferein“ je imel 19. t. m. neko sejo. Nas zinimiva samo jedna točka te seje t. j. volitev rogovilskega odbora za prihodnjo volitev v okrajní zastop. V toti odbor so bili voljeni sledeči gg.: Doktor Mihelič, W. Pisk, Rodošek Gustav, Kaiser Martin, Bratanič Otto, Hutter Simon in čujte bivši trgovec Eckl. Ko bi naši nemčurji le malo kaj pomislili, ne rogovilili bi tako proti nam, posebno zgoraj omenjeni gospodje nekteri se imajo za vse, kar imajo, zahvaliti našemu kmetu. G. Pisk je privandral iz Moravskega. Kaj je bil, ima li kaj ali nič, kako vero ima, sploh ta človek je pri nas zelo „temna“ osoba in še celo njegovi prijatelji in pajdaši nič o njem ne vedo. To pa vemo vsi, da bi bil g. Pisk ptujski župan, načelnik okrajnega zastopa, itd. Tudi o tem možu bodemo še nekaj ob priliki govorili. O g. Rodošeku pa za danes molčimo. Mož je še mlad in morebiti da ga vendar še pamet sreča. Martin Kaiser pa ima najmanje razloga proti nam rovati i možko ni, da se pusti za nos voditi še mokrim mladičem. Sicer pa ome-

Digitized by Google

nimo, da zemeljsko bogastvo še ni vsa sreča na svetu, da to ne dela človeka ne izobraženega pa tudi ne uplivnega posebno če se pomisli nekoliko — na preteklost; vsaj se poznamo. — Otto Bratanič pa je prê pravi naslednik svojega dobrotljivega očeta, kterega posebno imajo Haložani še v „dobrem“ spiminu. Ker nima nikakega posla, ostajalo mu bo dovolj časa za rovanje. Simon Hutter pa je v kratkem pri šnopsu obogatel. Ta mož je sicer Nemec, zato bi mu svetovali, da naj nas Slovence pri miru božjem pusti. G. Eckl pa je bralcem „Slov. Gospodarja“ poznat, posebno od tistega časa sem, ko je v okrajnem zastopu našim kmečkim zastopnikom, kateri pa imajo, kakor znano ravno tako pravico tam biti, kakor on, kričal: „ihr Bauern, bleibt's bei euerem „Pflug“. Tudi ta mož si je pridobil od našega slovenskega kmeta nekaj novcev, zdaj ko ima zadosti, izročil je trgovino drugemu, sam pa rogovili proti nam. — Ti gospodje tedaj imajo nalogo proti nam rogoviliti in slovenskega kmeta iti lovit.

Iz Sevnice ob Savi. (Vspeh tukajšnjega šulferajna.) Prostora jim že zmanjkuje za ponemčevanje otrok. Morajo dozidavati za tukajšnji „šulferajn“. Ko bi bili vendar vsi, tudi kmetje, tako pametni, kakor je bila neka osebnica, ki je dala svojo hčerko koj v začetku v šulferajnsko šolo toliko da so jo oblekli, potem pa jo doma obdržala, grozili so se sicer, da bo kaznovana, in da bo žandar prišel po njo, a niso nič opravili! Ko bi jih več tako storilo, ne bilo bi jim treba šole dozidavati. Tega so si kmetje in drugi sami krivi, ko ne vejo, kaj delajo. Mislijo si: naj se nauči kaj nemški, da ne bo takov tepec kakor sem jaz. Če grem kaj v komisijo ali na davkarijo pa nikjer nič ne poznam, zakaj in kaj plačam. Res je to! Pa jih ni treba ravno tem nemškim naseljencem v šolo dajati! Saj se tudi v trirazredni ljudski šoli toliko nauči, da nekaj zastopi in zna. Gosp. Ausserer in pa Kaučič, ako se že hočeta in pa morata teh krajcerjev znebiti, naj bi jih pa v Tirole ali na Nemško pošiljala svojim rojakom in znancem; saj vemo, da je tudi tam dovolj revnih, ki potrebujejo oblačila in hrane. Tiste Sevničane in pa sevniške občane pa bodi zelo sram, da hočejo svojim otrokom tisti jezik, katerega so jih komaj naučili, tako rekoč: izdreti in zavreči dati.

Posavčan.

Iz Slov. Gradca. V dopisu iz Slovejngradca 14. junija t. l. je sledeče neresnično: 1. Moram še enkrat kot neresnično zaznamovati, da ni nad mojim stanovanjem o binkoštnih praznikih nemška zastava bila razobešena; bila je le belgijska, a ne od mene, ampak od mojega hišnega gospodarja postavljena. 2. List, kojega sem s svinčnikom g. Runovcu učitelju v Razborji pisal, je druzega zapopadka, kakor dopisatelj trdi. 3. Ni resnično, ka bi jaz kedaj kot pevovodja tukajšnjega pevskega društva izustil, slovenske pesmi društvo ne sme peti; nisem za take izraze nikakor ne pooblaščen; a res je, da so slovenjegraški pevci že mnogokrat pod mojim vodstvom gospodom okoliščine serenade s slovenskimi pesmami peli. 4. Ni resnično, da sem kedaj na ukaz obče spoštovanega g. Dr. Tomscheg-ka pri Lobeji na drevesa plezal, češ, drevo slovenske zastave obropati; to je storil brizgalničar Lahovc in njegov tovarš.

Janko Trobej, učitelj.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar nahaja se sedaj v Ischelnu, cesarjevič Rudolf pa v Laksenburgu pri svojej ženi princesinji Štefaniji, kojej se bliža porod. Te mati kraljica beljgijska je tudi tam. Če porodi princesinja princa, utegne ta kedaj naš cesar biti. — Finančni minister je izrekel, da je uravnava gruntnega davka dokončana ter da bodo $22^{7}/_{10}\%$ od čistega dohodka pobirali do l. 1895. — Slovenci so v Goriškem sijajno zmagali, tudi v Tolminskem. Slava in čast slovenskim volilcem! Izvoljeni so dr. Jožef in dr. Nikolaj Tonkli, Rojic, Kovačič, Abram in Mohorčič, skoraj vsi jednoglasno. Tudi v Istriji so združeni Hrvatje in Slovenci prvič izpipali vsaj 4 poslanstva. V Kopru sta zmagala Spinčič in Križanac in Volovskem Laginja in Strk; drugod so propali. Za prvi začetek je to veliko. — Kranjska ima sedaj zopet svoj slovenski deželni zbor. Deželni glavar je grof Thurn, namestnik ljubljanski župan Graselli. Obravnava je slovenska. Grof Thurn govori gladko in pravilno slovenski. V prvej seji so cesarju trikrat gromovito zaklicali: živijo in Slava. Stari Schrey in Deschmann in še nekaj izmed 10 liberalno-nemških pristašev je prav revno zmes hripalo hoch. Na predlog Svetičev so izvoljeni bili poslanci iz vseh skupin, da sestavijo cesarju pismo udanosti. V drugi seji je slovensko ovo pismo, sestavljeno od poslanca Šukljeja, bilo jednoglasno sprejéto in izvoljen bil novi deželni odbor. Dr Vošnjak je zopet odbornik. Tretja seja bo 11. julija. Med tem se pripravlja Ljubljana, prvo slovensko mesto, da cesarja dostojno sprejme. Iz Hrvatskega pridejo cesarja v Ljubljani pozdravljat ban Pejačevič, kardinal Mihajlovič in več gospodov. — Na Dunaji je profesor Maasen nemškim liberalcem povedal, kako neumno da kljubujejo tudi Slovanom pravičnej vladi. To pa je 30 nemških profesorjev tako piknolo, da so ga v objavljenem listu napali in zasramovali. Slabi zgled porabili so kmalu tudi „študentje“ in Maasna začeli očitno zasramovati in upijati: pereat, t. j. naj pogine.

Digitized by Google

Vnanje države. Na Pruskem so vendar enkrat katoličanom nekaj privoščili, deželni zbor je sprejel postavo, vsled katere ne bodo preganjali duhovnikov zaradi svetih opravil. Začetek je storjen, da se prekličejo slaboglasne majnikove postave. — Ruski car je ukazal 218000 vojakov novincev odbrati. — Turki so v Albaniji vendar upor premagali in izročijo Črnogorcem kos dežele ob Skadarskem jezeru. — Francozi in Kitajci se pogajajo zaradi Tonkina pa do sedaj brez pravega uspeha. Zoper Anamskega vladarja pa pride skoraj gotovo do vojske; Francozi mislijo, da mu bodo z 12.000 vojakov kos. — V Egiptu začela je razsajati kolera in v Mehiki imajo rumeno mrzlico. V mestu Vera-Cruz je vže več tisoč ljudi umrlo. — Otok Madagaskar so si Francozi skoraj ves osvojili. — Egiptovska vlada odpošlje precej vojakov, da krivega preroka Mahdija popolnem premaga in vzame dežele, kder ta divjak hudo razbija in zlasti kristijane preganja.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

V. Iz Breclove, kamor sta bila l. 1645 prinesla kugo iz Ptuja dva ničvredna fanta, dobili so njo v Šmarije. Prebivalci so se obrnili z zaupanjem k sv. Roku ter so njemu na čast postavili majhno leseno kapelico na kalvarski gori.

Ker je kuga l. 1646 srečno prenehala, hodili so zanaprej dvakrat v letu, — na binkoštni pondeljek in na Štefanovo tje v procesiji. Z milodari, ki so se pri teh priložnostih nabrali, postavili so sedanjo lepo romarsko cerkev sv. Roka.*)

V bližnjem Lembergu je v 25 hišah umrlo 67 ljudi. Huje kakor ondi bilo je v Podčetrtku, kajti umrlo jih je 240, — med njimi tudi vikar Primož Janežič.

V Žusemu, kjer jih kuga podavila 172, je vikar sicer tudi zbolel, pa je zopet ozdravil. Zemljiška gosposka v Podčetrtku je v teku enega leta zgubila najmanj 400 podložnih.

Največ so imeli od kuge trpeti sledeči kraji: Brezje, Dobrina, Dol, Cmereški breg, Ceste, Hajnsko, Hrastje, Imeno, sv. Janez na vrhu, Mestinjska ves, Nekmajer, Nezbiše, Njimno, Medvedovo selo, Polje, Presek, Rodne, Roginska gorca, Sodnja ves, gornje in spodnje Tursko, Trebič in Verbovec.

Podsreda, — nekdaj trden grad znanega grofa Erazma Tattenbach-a, sedaj lastina kneza Hugo-ta Windischgrätz, — zgubila je 260 podložnih in sicer 39 v trgu, 221 pa v okolici; med umrlimi bil je tudi vikar Kancijan Matjašič. —

V fari sv. Vida pri Planini in v drugih selih, ki so spadala pod planinsko gosposko začela je kuga dne 4. maja l. 1646 daviti, ter je davila 10 mesecev nepretrgano. Med žrtvami, kojih zapisniki naštevajo prek 1000, imenuje se tudi kaplan Klemens Planinšek; vikar Jakob Doberšek, ki je bil tudi zbolel, je pa ozdravil.

Zlo hudo se je godilo v fari sv. Mihala pri Pilštanji, kajti kuga je podavila ondi 2000 ljudi. Vsled tega postalo je več hiš praznih. Tudi v farovžu so umrli vsi: župnik Matija Wetz, kaplan, župnikova mati in sestra in vsa družina.

Pri sv. Petru pod sv. gorami ni bilo nič boljše. V teku nekterih mesecev pobrala je kuga 1797 ljudi. Med kužnimi žrtvami imenujejo se tudi župnik Ivan Kodrič, kaplan Matija Cif in Bizelski podvikar Ivan Presinger, ki je prišel k sv. Petru v pomoč; tudi drugega kaplana Jurija Wolf-a se je kuga bila lotila in bi ga bila gotovo umorila, ko bi se mu ne bile še o pravem času kužne bule odprle; — več tednov je bolehal in potem srečno okreval.

Kostrivniška gosposka imela je l. 1646 v 35 hišah kugo, rogačka pa v 182 hišah. Od kuge trpeti so imeli sledeči kraji: Babni vrh, Brezovo, gornja in spodnja Kostrivnica, Dol, Gradiše, sv. Jurij, Lehno, Čačja ves, Negovnje, Gornja ves, Podgorje, Pristanje, Rodne, Rotonska ves, na Colu, Cerovec, gornje Sečevo, Sotla, Slogomer, Stojno selo, Tekačevo, Tržišče, Verbje in Videmšek.

Ker je po nekterih krajih, posebno za Sotlo umrlo mnogo dušnih pastirjev in bi bolni bili drugače brez duhovne pomoči, poslali so tje druge duhovnike. Nekteri teh so nam po imenu znani, namreč: Jurij Fajdiga v Bizelskem, Iv. Mravle v Podčetrtku in Jurij Planinšek v Planini. V fari sv. Petra pod sv. gorami, kjer sta umrla župnik in eden kaplan, pomagal je jezuit o. Gailer s svojim redovnim bratom 7 mesecev ostalemu kaplanu v težavnem dušnem pastirstvu.

Vsled kuge imele so grajščine ogromno škodo. Na mnogih krajih niso mogli pospraviti poljskih pridelkov, ne pobrati desetine. Zato je morala vlada v l. 1645, 1646 in 1647 grajščakom in veleposestnikom več kot 60.000 gld. davka zbrisati.

Na Laškem ostalo je zavoljo pomanjkovanja delavcev 213 mernikov pšenice, 100 mernikov rži in 591 mernikov ovsa na polji nepožeto; škoda, ki jo je vsled tega gosposka trpela, znašala je 1491 gld.

Tudi pri sv. Petru pod sv. gorami in v okolici niso mogli potrgati grozdja, ne pobrati desetine. In še od tega, kar so bili pobrali, šlo

*) V njej se nahaja podoba predstavljajoča Šmarije s farno cerkvo, pod sliko je precej poškodovan napis, ki nam pove kratko zgodovino ove cerkve.

Digitized by Google

je mnogo na kvar; vino so deloma izpili vojaki stražniki, deloma se je pa spridilo po pivnicah. Škodo so cenili blizo 700 gld. — V Pilštanji znašala je zguba na trgatvi prek 1000 gld.

Pa tudi za kužne potrebščine se je potrošilo mnogo denarja. Vladni namestnik v Celji izdal je l. 1646 in 1647 v ta namen 7853 gld. Vlada je poznej tirjala, naj njej dežela ovo svoto povrne, — a ta se je branila; zato je vlada l. 1653 odstopila od svoje tirjatve.

V okuženih krajih vladal je sem ter tje strašen nered, kajti gospoda je večinoma pobegnila, nižji uradniki pa si niso upali na svitlo. Zato je ubogo ljudstvo bilo samo sebi prepuščeno in si ni vedelo pomagati, posebno ako je kuga pobrala tudi duhovnika, kar se je pogostoma zgodilo.

Vlada je toraj imenovala in v okužene kraje poslala kužne uradnike; razun teh ustanovila je pod poveljem grofa Hohenwarth-a še tako imenovano dirjajočo kompanijo. Ta je imela nalogo, nadzorovati uradnike, spolnujejo li svoje dolžnosti ali ne.

Stroške, potrebne za ovo upravo morâli so prebivalci okuženih krajev sami poravnati; v celjskem okrožji morala je za to plačati vsaka hiša 15 kr. (Dalje prih.)

Smešnica 26. Godec je šel drv krast. Ko si je pod suknjo nabasal polen, kolikor jih je nesti mogel, pride mu hišni gospodar nasproti in ga vpraša, kaj da nosi. „Gosli“, odgovori prestrašeni godec, in eno poleno mu padne na tla. „Glej, glej! struna se ti je vtrgala in na tla padla“, reče gospodar tatu, ki je videl, da je izdan, ter je bežal.

Razne stvari.

(Visoka c. k. namestnija) je v posebnem dopisu Slov. Gospodarju naročila naznaniti, da bodo v Gradci svitli cesar dne 3. julija t. l. ob 10. uri predpoldnem v cesarskem gradu dajali občne audijence t. j. sprejeli vsakega, ki ima kaj prositi, pritožiti se itd. Vendar prej mora to nazniti. Takšna naznanila sprejema od 29. junija naprej c. k. dvorni tajnik Franc plem. Hawerda-Wehrlandt v Gradci (Statthalterei, Burgring Nr. 4. ebenerdig links.)

(Prazen strah.) Nemčurji lažejo, da bodo Slovencem prepovedane njihove zastave ob prihodu cesarjevem, da bodo smeli samo nemški govoriti, morali vse slovenske občinske table poskriti, le klicati: hoch in „fifat“. To je prazno strašenje. Nihče ne prepoveduje Slovencem cesarja slovenski pozdravljati na Slovenskem. Cesar so tudi nam Slovencem tako kakor Nemcem premili poglavar. Kakor so Slovence radi sprejemali lani na Goriškem, Primorji tako bodo tudi letos Slovencem prijazni se kazali na Kranjskem in Štajerskem. Kateri Slovenec se pa namškutarskih barusačev boji, ta se naj le nekam skrije. Drugi bodemo šli pred svojega cesarja in ga pozdravljali slovenski!

(Ustrelil) je v Kozjaku Konjiškega okraja 11letni fantič Suščev svojo lastno sestro, 8letno Frančiško, kedar se je z nabito puško igral.

(Pišečka srenja) kder je nemškutar baron Moškon nekaj let županil, je deželi še od l. 1866 dolžna izposojenih 408 fl. Deželni odbor je prisiljen bil lani in letos prositi za politično eksekucijo.

(Mariborska čitalnica) obhaja Habsburško svečanost v pondeljek 2. julija ob 8. uri zvečer.

(Ljubljanski zvon) objavil je v 6. zvezku: Mutec Osojski, Slepemu dekletu, Cyclamen, Lastavice, Spomin na jutrove dežele, Bajke in povesti o Gorjancih, K molitvi kličejo, Nedolžen, Tuga, Francoska družba, Naše obzorje, Štefan Kocijančič, Jarnej Levičnik, Slovenski glasnik. List velja 2 fl. 30 kr. do novega leta.

(Gospodično Langhammer), ki je v Dravi utonila, našli so pri sv. Martinu pod Wurmbergom in tam pokopali.

(Baron postal) je kranjski deželski predsednik g. Winkler.

(Iz Mahrenberga) se nam piše, da so ondi tatje v farnej cerkvi tružico za milodare strli in denarjev ukradli. Koliko? To ni znano. Pustili so še 3 fl. 36 kr., ker niso mogli do vsega priti.

(Cena hmelju) je poskočila. Zatiško velja 280—290 fl. 50 kilo.

(Prestavljen) je č. g. kaplan Ferd. Šošterič v Ljutomer, č. g. Čurin gre zopet za kaplana k sv. Križu na Murskem polji.

(V pokoj) gre pridni nadučitelj, Udel v Jarenini.

Listič uredništva: Več denes ne objavljenih dopisov pride na vrsto prihodnjič.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor	8	20	6	20	5	80	3	60	6	—	4	80	5	—
Ptuj	9	90	7	10	8	—	6	50	7	—	6	—	7	80
Celje	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec	8	—	5	70	5	77	3	70	4	79	5	62	4	90
Ljubljana	8	21	5	37	4	65	3	13	5	60	4	30	6	18
Celovec	7	80	5	60	6	—	3	65	4	95	5	—	5	—
Dunaj	10	40	8	15	9	—	7	15	7	16	8	85	—	20
Pešt	10	25	7	95	9	75	7	—	5	55	6	82	6	30

Digitized by Google

Loterijne številke:

V Trstu 23. junija 1883:	77,	63,	75,	31,	2.
V Linci „ „	83,	44,	82,	58,	32.
Budapešt „ „	73,	63,	27,	2,	40.

Prihodnje srečkanje: 7. julija 1883.

Štupo proti svinjski bolezni

priporočam kako do zdaj vsako leto, tudi letos, tako imenovano

M. Tetley-evo zdravilno štupo za svinje.

Zavitek po 60 kr.

Ob enem si dovoljujem tudi ponuditi vsake vrste barve (farbe) bodi si v firnežu pripravljenih ali pa suhih ravno tako vse sorte **lake** in **čopke** (penzelne) po silno nizki ceni

M. Berdajs,
2—3 **v Mariboru.**

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo sl. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

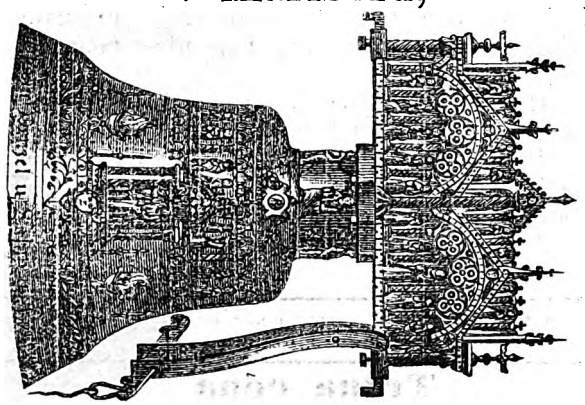

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!

5—8

Šolske službe izpraznene.

1. Nadučiteljska in podučiteljska služba na ptujski Gori III. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

2. Učiteljska služba pri sv. Andraži v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prosto stanovanje;

3. Učiteljska služba v Stopercah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

4. Učiteljska služba pri sv. Barbari v Halozah IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem;

5. Podučiteljska služba pri sv. Janži na Drav. polji IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjem,

6. Podučiteljska služba pri sv. Marku IV. plačilnega razreda s prostim stanovanjen;

7. Podučiteljska služba za okolico Ptuj III. plačilnega razreda;

8. Podučiteljska služba v Cirkovcah IV. plačilnega razreda.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni naj svoje prošnje do 15. julija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuju.

Prvosednik:
3—3 **Premerstein.**

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgom in jihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte,

Vodonosnike razne sostave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljavanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno

priporočuje po najnižjej ceni proti **5letnemu** poroštvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rokih. Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 27. V Mariboru 5. julija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeništu (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Cesarja naj nam Bog živi!

Veselje čuje se povsod,
Obhaja se slovesni god,
Črez hribe, dole se glasi:
Cesarja naj nam Bog živi.

Stotine let minulo je,
Slovenec ud je Avstrije,
Viharjev se nikol' ni bal,
Cesarju zvest je zmir ostal.

Sinovi zvesti tudi mi
Za vselej bomo Avstriji.
Zanašaj se na nas vladar,
Življenje, kri Ti damo v dar!

Razlegaj radost se povsod!
Praznujmo zdaj veseli god!
Črez hribe, dóle naj doni:
Cesarja naj nam Bog živi.

2. JULIJ 1883.

2. JULIJ 1883.

Fran CIsk V Džef V

VDnost presr Čio pr Iega Dnes

V Dio z V t S L V ne C

Digitized by Google

Šeststoletnica Habsburška.

Dne 2. julija preminulo je 600 let. odkar so pokrajine slovenske, zlasti Štajerska. pod vladarji iz preuzvišene hiše Habsburške. Veliko veselega pa tudi žalostnega se je v tem dolgem času pri nas dogodilo. Poprek pa se smemo med srečne šteti. to pa iz mnogih uzrokov.

Vladarjem Habsburškim posrečilo se je okolo vojvodstev štajerskega, kranjskega in avstrijskega nabrati še mnogo drugih, deloma večjih dežel in vse zediniti v veliko in mogočno cesarstvo. Vsled tega postalo je Štajersko nekako sredina vsem, daleč proč od nevarnih mej državnih. Zato pa je Štajerska najmenje trpela po vojskah. Od l. 1683 do l. 1797 tedaj celih 114 let naša dežela ni videla sovražnika, čeravno smo imeli mnogo bojev.

Druge dežele so veliko trpele, ker so po raznih verstvih razdevane. Pri nas so skoraj sami katoličani. To se imamo zahvaliti vojvodom štajerskim iz Habsburške rodovine, ki niso trpeli rogoviljenja lutrovskih pridgarjev. Habsburški vladarji odlikovali so se vselej po svojej velikej pobožnosti in udanosti do sv. katoliške Cerkve. Katoliški duhovniki našli so vselej pri tej preuzvišenej rodbini čislanja, zaslombe in podpore.

V teku 600 let predrugačilo se je veliko v vsakem oziru. Vselej pa so Habsburški vladarji modro ravnali tako tako, da se je vsaka dobra prememba vršila mogoče mirno, pravično.

Vse to je krepilo zaupanje, netilo ljubezen do vladajoče rodbine in umogočilo, da ni na svetu cesarske rodbine, ki bi toliko udanosti uživala pri svojih ljudstvih, kakor preuzvišena rodbina Habsburška. Zato pa tudi v zgodovini dolgih 600 let nikder ne beremo o kakšnem občnem puntanji, ki bi merilo na odstavljenje, zatrenje, prirojenih vladarjev. Še l. 1848 so le Magjari in nekateri velikonemški kričači se spuntali, Štajerci, Kranjci itd. smo zvesti ostali, cesarja branili in obranili, to pa uže pod vladarstvom sedanjega blagodušnega cesarja Franca Jožefa I.

Naš sedanji preljubljeni cesar je kmalu 53 let star. Vladari pa uže 35 let. Prevzel je vladarstvo sredi revolucije in nevarne vojske na Ogerskem pa Italijanskem l. 1848. Imel je potem boj s Francozi, Italijani, Prajzi in Turki. Moral je trpeti znotranje prepire med posameznimi strankami, deželami in narodi.

Toda vse je modro znal tako vravnavati, da se Avstrija vidno krepi in miri na podlagi vsestranske pravičnosti.

Slovenci pa še posebič imamo uzrokov do največje hvaležnosti, neomahljive zvestobe in udanosti.

Pred 600 leti bili smo Slovenci sami podložniki, rabotarji, tlakarji, hlapci in sužnji nemškim grajščakom. Sedaj smo svobodni, Nemcem, Magjarom in Italijanom jednakopravni državljani. Pod drugimi vladarji nemškimi bili bi uničeni; pod Habsburžani smo se ohranili, napredovali in ojačili. Sicer nas še na Štajerskem zavidljiva in strastna nemško-liberalna svojat v zvezi z narodnimi Judeži zadržuje, kder le more.

Najraje bi nam slovenske jezike izpipala, povsod za dveri postavila, pot do vladarja zastavila in zaprla. Tu pa tam se ji to posreči, a povsod ne

Celo drugače pa bode na Kranjskem. Tukaj so Slovenci vendar enkrat sami gospodje na domačih tleh. Otresili so jarem nemčurski. Oni imajo sedaj svojo slovensko glavno mesto, belo Ljubljano, svoj slovenski deželni zbor in slovenski odbor, svojega slovenskega deželnega glavarja in namestnika. Vse je tam slovensko: kmet. tržan in meščan. Prvokrat tedaj pozdravi avstrijskega cesarja popolnem slovenska dežela, očiščena tujih peg in marog.

Slovenija krasna in veličastna pozdravi na Kranjskem ob konci 600letne dobe v snažnej domačej obleki, v sladkej slovenskej besedi, svojega vladarja in cesarja Franca Jožefa I. Preblagi vladar bode zavzet gledal veselje in užival hvaležnost k novemu narodnemu življenju probujene slovenske dežele.

Štajerski Slovenci nismo tako srečni. Cesarjevo potovanje nima sicer javno izrečenega namena političnega pa bode imelo političnih nasledkov. To vedó naši sovražniki in zato skušajo še dalje svet slepiti: češ spodnji Štajer je uže ponemčen. Slovenci uže sami sebe zaničujejo. v narodni grob lezejo, Nemcem in nemčurjem ni treba več, kakor še par motek prsti na nje vrči. da ne ustanejo. To hočejo naši sovražniki svetu še dalje kazati, da bi se Slovencev nihče več ne usmilil. Zato nas odrivajo povsod od cesarja. nam branijo narodne zastave, narodne pozdrave, slovenske nagovore!

Ne tako, dragi rojaki slovenski. Ne udajmo se! Velikoveč vzdramimo se! Hitimo od vseh strani v obližje premilostnemu cesarju Francu Jožefu! Pozdravljajmo ga povsod po stari pošteni **slovenski** šegi! Kažimo javno svojo udanost, svojo hvaležnost. Naša 600letna zvestoba vladarjem iz Habsburškega roda prodre tudi enkrat, da bode priznana in spoštovana! Sramota, kdor zataji, svoj rod v tako važnih prilikah. Slava mu, ki se zanj potegne! **Bog nam ohrani, Bog živi našega cesarja Franca Jožefa!**

Digitized by Google

Gospodarske stvari.

Razstava konjska v Radgoni.

Štajerski konjerejci, zvečinoma Slovenci, imeli so uže dvakrat čast svoje konje samemu svitlemu cesarju na ogled postaviti; prvič l. 1870 v Gradci, l. 1873 na Dunaji. Sedaj dobijo tretjokrat takšno priliko, to pa v Radgoni.

Konjerejsko društvo štajersko vzelo je vse v svoje roke in priredi konjsko razstavo ob priliki cesarjevega prihoda dne 9. julija predpoldnem. Razstava se začne ob 6. uri zgodaj. Ob tem času moraje vsi konji v Radgoni biti. Namenjenih in uže naglašenih ter ga razstavo vsprejetih je 15 državnih žrebcev in 3 privatni, 44 kobil in žrebet iz Radgonskega in 84 iz Ljutomerskega konjerejskega okoliša.

Nastavljena so častna darila, srebrne in bronaste svetinje, častne diplome in darila v denarjih. Za častna darila odločilo je konjerejsko društvo štajersko srebrn kozarec, mestni zastop Radgonski 5 zlatov v krasnem ovitku, 5 zlatov brez ovitka, in jednako tudi župan Deller 5 zlatov z ovitkom in 5 zlatov brez ovitka. Darila v denarjih najprvlje za Radgonski ali II. konjerejski okoliš so a) za licencirane žrebce 15 fl. (okrajni zastop Cmereški daroval) in 10 fl. b) za 3-4letne kobile za 4—5 letne breje kobile, in kobile z žrebeti 40, 25, 20, 20, 15, 10, 10 fl c) z 1—2letne žrebice 20, 15, 15, 15, 10, 10, 10 fl.

Za Ljutomerski ali III. konjerejski okoliš, kateremu pripadajo tudi Žetinci, Dedonjci, Radgona, Farovce, Gorca, Celtinje a) za 3-4letne kobile, za 4—5letne breje kobile in za kobile z žrebeti 40, 25, 20, 20, 20, 20, 15, 15, 15, 15, 10, 10, 10, 10, 10 fl. b) za 1—2letne žrebice 20, 15, 15, 15, 10, 10, 10, 10, 10, 10, 10 gld. Vkup tedaj se na razstavi razdeli 650 fl.

Pridnim konjskim hlapcem pripoznajo 4 darila, vsako po 5 fl. v srebru. Želimo srečnega vspeha!

Premiranje bikov v Slov. Bistrici vršilo se je 6. junija. I. državno darilo dobil je Fr. Eker v Studenicah za 2 letí starega bika Muricodolskega, II. deželsko darilo Jož. Jager v Stanovskem za $2^1/_2$letnega bika Muricodolskega, III. deželsko darilo Lovro Sovič v gornjej Bistrici za 2letnega bika Muricodolskega, IV. Peter Dreo v Leskovci za 3letnega bika Muricodolskega, V. Števo Jagodic v Peklu za 2letnega in VI. Jurij Jernovšek v Pretreži za $1^1/_2$ letnega bika Muricodolskega. Licencirane bike imajo še: Jan. Pivec na Breznici, Jurij Pernad v Črešnovcah, Franc Brumec v Leskovci, Jož. Pliberšek v Tinjah, Ant. Pušnik v Pretreži, Pongrac Fink v Žabji vasi, Robert Tomažič v gornji Loznici, Števo Sorko v Šentovci, Andrej Ačko v Črešnovcah, Martin Brumec na Breznici, Jož. Pernad v Leskovci. Med te posestnike se je razdelilo 100 fl. iz okrajne blagajnice, vsakemu po 5 fl. v srebru.

Za Mariborski okraj vršilo se je ovo delo 8. in 9. junija. Državno darilo dobil je Dominik Wagner pri št. Ilji za 2letnega bika Marijahoferskega. Deželna darila pa ti možje: 1. Miha Mohorko v Orehovi vesi (Mariahofer), 2. Jahringhof (Muricodolsko pleme) 3. Graf Nugent, Rogoza (Möllthalsko) 4. Grajščina Slivniška, 5. Miha Jamnik v Lembahu, 6. Aloiz Pec v št. Ilji, 7. Faalska grajščina, 8. Jožef Bauman pri sv. Marjeti, 9. Razerhof, 10. Windenavska grajščina, 11. Gregor Perko, v Digošah, 12. Gregor Šparovec v Rušah, 13. Jožef Scherbaum v Mariboru, 14. Miha Sorko v Kaniži, 15. Jož. Sernko v Frauheimu, 16. Jožef Walcher v Selnici, 17. Dr Hirschhofer v Rožpahu. Licencirane bike imajo: dr. Draš v Ranzenbergu, Ant. Novak v Bohovi, Franc Pfandl v Radvanji, Franc Ledinek v Kumnu, J. Kramer v Frauheimu, Andrej Simič v Solčavi, Fr. Robič v Lembachu, dr. Reiser v Pekrah, Jurij Kosar v Radvanji, Franc Lovrenčič v gornjem Dupleku, Jož. Krajnc pri sv. Martinu, Janez Kek v Pobrežah, Jurij Majo v Rančah, Števo Grif pri sv. Marjeti, Anton Frangež v Račah, Jurij Habijanič pri sv. Marjeti, Miha Kozjak v Krecenbahu, Števo Dobaj pri sv. Križi, Jož. Krebs v Cerbergu in Simon Fluher v Svičini,

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Ptuja. (K volitvam v okrajni zastop.) V zadnjem dopisi od tu smo opisali tiste nemške oziroma nemčurske može, kateri so izvoljeni od naših meščanov, se vé da nemčurskih, delati priprave za volitev v okrajni zastop. Kakor čujemo, so ti ljudje svoje delovanje uže pričeli, kar naj bi bilo tudi nam v spodbujo. Razven uže navedenih mož, pa imajo naši „nemški purgarji“ še druzega pomagača na svojej strani in to je v Celji izhajajoči na nas Slovence in kmete vedno hujskajoči listič zoveč se „Deutsche Wacht“. Toti listič ima v svojej zadnjej številki 51 dopis iz Ptuja, kateri nas Slovence in tiste kmete, kateri ne trobijo v njihov rog, po svojej navadi prav grdo psuje. O kmetu misli, da ne sme kaj druga biti, kakor hlapec ošabnemu nemčurskemu meščanu. V onem dopisi se trdi, da je morala nemška ali bolje nemčurska manjšina okrajnega zastopa izpraznitи kelh največje bridkosti ter da bila ona vedno tlačena. Slovenska večina je hotela našemu mestu vse pravice odvzeti ter ponižati to mesto v najslabšo ves. Naši „učeni (?) purgarji“ morali so vbogati kmečko kleri-

Digitized by Google

kalno večino. Opominja pa dalje naše meščane, da naj ne bodo zaspani, da naj bodo složni, ker v okrajnem zastopu ptujskem mora meščan-nemčur vladati in zapovedovati našemu kmetu. Tudi laže dopisun, da so v vseh okrajnih zastopih na Spodnjem Štajerskem nemčurji v večini, pozabi pa, da imajo Slovenci v Ljutomeru, Ormoži, v Šmariji, Šoštanji, Slov. Gradci, Gornjem gradu, na Vranskem uže več let večino in da so jo pretečeno leto tudi v Radgoni dobili. Slednjič še mož-piskač svojim vrnim zažuga, da naj se olikano meščanstvo ne da več dalje od kmečkih zastopnikov in duhovnov po tem grdem načinu strahovati dati. Tako nemčurski dopisun. Mi temu le pristavimo, da je bilo mesto Ptuj prav dobro zastopano, kajti mesto pošilja 18 zastopnikov v okrajni zastop, na celi ptujski okraj jih pride pa samo 22 in da se je slovenska večina še prelepo obnašala proti tem zagrizenim ljudem, če pomislimo, da se je pri sejah več v nemškem kakor slovenskem jeziku razgovarjalo. Nam se ne ježi koža, če se nemški govori ali kakor vselej našim nemčurjem lamp zaboli, če toti jezik čujejo. — Tudi ni res, da so se hotele mestu Ptuju kake pravice odvzeti, česar okrajni zastop tudi storiti ne more. Ali jezilo je te može, ko so videli, da naši zastopniki nimajo le koristi mesta, ampak celega okraja pred očmi. Tudi nam je predobro znano, da zaničujejo ti ljudje v prvej vrsti mešnike in potem kmete. Vsaj vemo zakaj. Zato se tem bolje čudimo, da je še vedno par kmetov, ki te ljudi poslušajo. Bere se v sv. pismu: po delih jih bodete spoznali. Ali ti slovenski kmet, še ne poznaš dela teh ljudij? Ali še vedno ne veš, kdo je na tvojej strani? Spoznajte jih po delih in potem se gotovo od njih obrnete proč!

Slovenec.

Od sv. Jurija pod Tabrom. (Letina — toča — volitev.) K nam prihaja 15—20 izstisov Slov. Gospodarja. Naj toraj sledeče objavi! Letina pri nas je koj dobra; sadja je srednje dosti, razun črešenj in orehov ga letos ne bode toliko, kakor lani. Na poljih vse lepo kaže, da je veselje gledati, le tu pa tam je klas že rumeno-zrel — vsled rje, ki je letos posebno obilna. — Tudi v vinogradih lepo kaže, grozdja — kakor pravijo — sicer ni prav veliko, a to je krepko in polno. — Do sred preteklega tedna je bila pri nas — kakor tudi drugod — precej občutljiva suša, da je že vse jamralo — razpokana zemlja in ljudje in vsak je hotel biti prvi deževno-vremenski prorok in pridno suhe oblačke na višnjastem obzorji pretuhtoval. V petek — 15. t. m. popoldne po 5. uri se zopet zberejo, kakor so se že poprej večkrat pokazovali, deževnim podobni oblaki na južnej strani našej in kmalu se začenja pogosto grmenje v oblakih. Ljudje na poljih se komaj zavejo, ko se naenkrat vlije ploha in vmes naletava, kakor lešniki — in tudi debeleja voglata toča, ki pa ni dolgo padala in v našej dolini ne dosti škodovala; a po reških hribih, Št. Pavlu — St. Lorenci, Grižah, Žalci itd. je — kakor se sliši, občutljivo klestila, posebno po drevji in žitah, tako, da na nekaterih krajih je žito kar za kositi — ne za žeti. Tudi zadnje dneve so se ponavljale plohe in proso, turšica ali koruza, vrti itd. je dosti namočeno, tako, da ljudje zavoljo mnogega dela — košnje itd. zopet jasnega neba želé. Pri nas se, kakor tudi po sosednih krajih Savinjske doline prav pridno hmelj obdeluje in prav lepo kaže; skoro vsak večji posestnik ima svoja hmeljišča in gozdi so vsled tega pri mladem vitkem drevji mnogo trpeli. Da bi le veliko „okroglega“ prinesel skrbnim hmeljarjem. — Pri nas smo imeli 31. dne p. m. občinske volitve in izvoljenih je bilo 18 odbornikov, skoro samih pridnih in zavednih domačinov, ki so potem iz svoje srede dne 17. t. m. v nedeljo izvolili jednoglasno za župana obče spoštovanega, znanega i vrlega narodnjaka, posestnika in trgovca g. Valt. Južna. Upamo in tudi smemo upati, da bode novi izvoljenec v blagor in prid občine svoje uplivne moči daroval, akoravno njegovo začetno stanje ne bode tako ugodno, kakor prednika, ker je občina zadnje čase vsled raznih popravil in z zidanjem nove šole itd. denarno veliko žrtovala. Želimo torej novemu g. županu i njegovemu starešinstvu: „Mnoga leta, veliko sreče in — vspeha!“ —

„ — l — “

Iz Virštajna. (Letina — volitve.) Kar zadeva letino še hvala Bogu vse lepo kaže. Mnogi stari posestniki si zopet letos obetajo „vierundreisigarja“ pridelati, ali bo težko, ker so že sedaj noči tako mrzle; toda Bog ga daj. Češenj je bilo srednje, ter niso bile posebno dobre. pravijo tudi, da to pomeni na grozdje. Češpelj in grušek bode malo, orehi in jabelka so močno polne. Podnebje in lega sadunosnemu drevju sta tukaj posebno ugodna, le škoda, da se posestniki še vse premalo brigajo za njega. Bilo bi priporočati, naj bi se kje tukaj blizu ustanovila kaka podružnica novega cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva ali da bi vsaj vsaki posestnik ud imenovanega društva bil. Tako bi si lahko več žlahtnega sadja oskrbeli. V 25 št. od 21. junija objavlja „Slov. Gospodar“, kako čudno gospodari okrajni zastop Kozjanski. Temu se ni čuditi. Dokler bodo prijatelji Celjskega lisjaka gospodarili, si tudi ne upamo boljše prihodnosti. Na čigar stroške je predsednik okrajnega zastopa, ob priliki obč. seje že pretečeno leto trosil lisjaka po Virštajnu? Dobro bi bilo, da bi si premislili davkoplačilci tudi ob času volitev v okrajni zastop. Ker se tudi volitve za župana bližajo, toraj

Digitized by Google

možje — bodite modri, ter volite si moža značajnega, ki bode vedel sam gospodariti, ne le za se, ampak tudi za blagor občine!

Iz Gutštajna. (Šulferajn.) Znana povest od orjaka, kateri je z vso svojo močjo mahnil z mečem misleč imeti pred seboj velikana, a je zagledal ponižni — mlin, prišla mi je na misel, ko so se začeli naši nemčurski glavači bati za Nemce, katerih je tukaj in v Prevaljih v primeri k Slovencem borno malo. Sedaj, ko povsodi vedno močneje na dan stopa grozna (za naše zoprnike) pošast narodne zavednosti, ko celo vlada če izvesti ravnopravnost itd., sedaj, rekli so nemčurski prvaki, moramo za nemštvo nekaj storiti. In res, zbobnali so pred par meseci nemški šulferajn. A kako so nabirali družnike? Pri premogokopu v Lješah službojoči jamski nadzorniki so z malo izjemo sami Slovenci; in ti so bili tako rekoč prisiljeni, nemškemu šulferajnu pristopiti (samo dva se nista vpisala.) Tedaj nova žrtva plačevati za svoje zatiranje! Pomilujemo veliko milijonov broječi nemški narod, ako se mora za njega obstanek res tako postopati!? Izrečemo pa tudi zasluženo grajo možu, kateri je posestnik lepe kmetije, samostojen, od nikogar odvisen, in katerega smo imeli do sedaj za narodnjaka, da se vendar dal zvabiti na limanice in je temu društvu pristopil. Ta mož je kmet Tone Papež. Kaj ste storili? Zatajili ste svojo narodnost, izdali mili materni jezik, prodali svoje otroke kot sužnje ljutemu našemu sovragu. Ali lahko, in skoraj gotovo, Vam namere tega društva niso pri pravej luči znane, da Vam so spis ali volka v ovčji obleki kazali in Vas tako prevarili. Ako je temu taka. tedaj precej pismeno naznanite izstop iz društva, katero so škof v Linci hudo grajali, in „Slov. Gosp.“ bode, ako mu to na znanje pride, pripravljen Vas javno opravičiti in Vaše ime iz črnih bukev izbrisati. O prežalostnem stanji našega šolstva poročam prihodnjič, danes le g. učitelju Henkerju, kateri je v Gutštajnu z g. Böhmom ustanovil nov šulferajn, odkritosrčno svetujem, naj mesto rovanja proti Slovencem, med katerimi in od katerih deloma tudi živi, raji svoje učiteljske dolžnosti zvesto spolnuje.

Od Slov. Bistrice. (Prihod svitlega cesarja.) Ljubi Slovenci! bliža se dan 10. jul. ko bodo svitli cesar tudi obiskali Slov. Bistrico. Kaj lepo in praznično se oblači in snaži naše mestece. Prav tako! Bolje dobrotljivega vladarja nima svet! Tako je že večkrat poročal „Slov. Gospodar“. Resnično je. Ko je l. 1881. toča tukaj strašno potolkla, zlasti vinske gorice, darovali so nam cesar na prošnjo našega vrlega državnega poslanca barona Gödelna (kojega pa je na to opozoril naš blagi deželni poslanec g. dr. Radaj) veliki znesek 8000 gold. Mnogokrat pa so tudi v pozidanje kake cerkve šole itd. kaj darovali. Kdor kaj časnikov prebira, tisti uže ve, da so oni dobrotljivi in usmiljeni oča. Slov. Bistričani še nismo bili tako srečni, da bi nas cesar obiskali. Slovenci se srčno veselimo tega dneva in takrat gremo vsi skupaj pred ljubljenega našega vladarja, da ga hvaležni in udani pozdravimo: „živijo — naš svitli cesar Franc Jožef“. — Vsak dober kristijan se Njih veseli videti in pozdraviti kot najboljega, krščanskega vladarja. Oni bodo v Mariboru stanovali v škofovskej palači. oni spoštujejo Kristusovo cerkev in njene namestnike. Oni pa tudi ljubijo vse narode, Slovence kakor Nemce, in nam želijo in vošijo ravno take pravice, kakor Nemcem. Hočemo Njim torej ljubezen in vdanost skazati. ter dne 10. julija vsi enoglasno in krepko pozdravljati: živijo — naš svitli cesar Franc Jožef I.

Narodnjak.

Iz Celja. (Deputacija kmečkih občin.) Shod županov in obč. svetovalcev dne 20. maja je izvolil deputacijo kmečkih občin, sodnijskih okrajev: Celje, Laško, Šmarije, Konjice, Slovenjgradec, Šoštanj, Gornjigrad in Vransko, obstoječe iz 18 členov namreč: Bračič Miha, Smodej Janez, Vizjak Miha, Lipovšek Franc, Borina Miha, Guček Franc, Podgoršek Franc, Ocvirk Jakob, Gradišnik Jernej, Rudolf Janez, Vivod Janez, Skubic Franc, Vošnjak Janez, Lipold Jože, Spende Jakob, Prislan Franc, Šorn Gaspar in Bart Janez. Slavnostni odbor v Celji je dobil pismeni odlok: Njegovo Veličanstvo presvitli cesar bojo to deputacijo v dne 11. t. m. v Celji sprejeli. Povabijo se toraj zgoraj imenovani člani deputacije, da pridejo omenjeni dan v čitalnico v Celji točno ob 9. uri zjutraj, kjer bodo dobili vstopne liste in se skupno podali na kolodvor.

Iz Maribora. (Cesar-svečanost-Weitlof-okr. zastop,-Ferlinc.) Mesto se močno pripravlja za dostojni sprejem cesarja. V torek ob ½6 uri zjutraj obišče cesar vojaštvo na vadišči pri Vindenavi. -- Šestoletnico Habsburško so tukaj slovesno obhajali tudi gimnazijci, to pa v dvorani starega grada. Nemške dijake je začelo grizti, ko je slovenski govor se zglasil ter so jo skoz dveri potegnili. pa ravnatelj jih je zavrnol nazaj. Mladina je zapeljana. V novinah se tudi lahko bere, kako razsajajo dunajski profesorji in dijaki. -- V čitalnici se je zbralo k 600letnici okolo 40 udov ter je č. g. dr. Mlakar izvrstno govoril slavnostni govor. — Dne 30. junija zvečer prišel je v Maribor dunajski advokat Weitlof, predsednik nemškemu „šulferajnu“ ogledovat kakor kakšen šolski nadzornik šulferajnskih šol. Bil je tudi v Pekrah in Razvanji, spremljan od Hammer-Ambossa Schmidererja. Sploh pa sta obadva Schmidererja zadnji čas postala strastna rogovileža zoper Slovence ter stopata na mesto zdelanih

Digitized by Google

Seidla in Brandsteterja. V kasini so se imenovani večer sešli glavači dr. Duhač, obadva Schmidererja, profesor Günther, profesor Nagele, profesor Knobloh. dr. Mally, stari Löschnigg itd. ter so kar goreli za Weitlofa. to tem leži, ker so skrbno pili, to pa celo noč. do nedelje jutra. — Okrajni zastop je uže pokazal svojo prijaznost Slovencem s tem, da je prošnjo št. Iljske srenje za cesto, in sv. Marjetske za most vrgel pod klop, Razvanjčani smejo 2000 fl. v najem vzeti za šulferajnsko šolo in sv. Jurjevčani vrednostne papirje 1600 fl. prodati. — Umrl je 89letni mnogim znani bukvovezar stari Ferlinc!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Štajerska dežela ima sedaj svojega poglavarja v glavnem mestu v Gradci. Dne 2. julija bil je ves deželni zbor od cesarja sprejet. Ljudstvo je navdušeno za Franca Jožefa. Tem grje ravnajo mnogi graški „purgarji“, ki razobešajo žaljive nemške črno-rudeče-žolte zastave. Vsi listi graški so izišli v lepšej, okinčanej obliki samo liberalna „Tagespošt“ se kuja in je izhajala na navadnih cunjah. Sicer pa se svečanosti vršijo v najlepšem redu. — Čehi so zmagali v Pragi popolnem in Nemcem ondi vzeli zadnja dva poslanca. Sedaj je zlata Praga le po čeških poslancih zastopana. — Iz Gorice poročajo veselo novico, da so Slovenci tudi v velikem posestvu sijajno zmagali. Izvoljeni so bili Kocijančič, Povše, Ivančič. — Na Kranjskem sta v deželni šolski svet izvoljena dr. Vošnjak in Murnik; nemškutariji je tam glava zdrobljena. — Koroški liberalci pravijo, da bo jim treba iz državnega zbora izstopiti; nihče jih ne naganja; če pa so za manjino tam preošabni pa naj gredó. — Hrvatom je umrl blag narodnjak dr. Makanec, ki je deloval za spravo s Srbi. Zguba za Hrvate je velika. — Ogrski poslanec Istoči črti Jude, ker ti magjarski narod na nič spravljajo. Nedavno je zaradi sovraženja Judov tožen bil pa porotniki so ga nekrivega proglasili. — V Bosnijo začeli so se Nemci iz Prajzovskega seliti. Nekaj jih je uže tje došlo. V Hercegovini delajo naši vojaki marljivo novih trdnjav. — V Trst pribežalo je uže veliko ljudij iz Egipta, kder je kolera začela razsajati.

Vnanje države. Sosedni nam Romuni utegnejo nam nevarni biti kedaj na jugo-izhodu, kakor so Italijani na jugo-zapadu. Strežejo Avstriji vzeti Bukovino, Sedmograško in kos Banata, ker ondi tudi Romuni stanujejo, katere pa nespametni Magjari tlačijo. Romuni utrjujejo meje proti nam, kupujejo konj na Ruskem in se orožajo, kakor da bi res vojska uže pred pragom stala! — Ruski car namerava sedež ruskej vladi prestaviti v Moskvo. Za njega pripravljajo in popravljajo grad Kremel. — Socijalisti na Nemškem (ljudi, ki hočejo vse prenarediti ubogim v pomoč s tem, da bogate oropajo) se množijo vkljub najostrejšim postavam. Eden njihovih voditeljev, Beble po imenu, bil je celo za državnega poslanca izvoljen, to pa ne v kakem kotiči, ampak v Hamburgu največjem trgovinskem mestu cele Nemčije. Bismarka in liberalce je to kar osupnilo. V Aahenu je pogorel rotevž, ki je imel še eden stolp od Karola velikega. — Francozi se s Kitajci zavoljo Tonkinga niso porazumeli in bati se je vojske, francoske ladije odvažajo hitro vojakov in streliva v Tonking. Angležem to ni po volji, ker bode vojska močno motila njihovo kupčijo. — V Egiptu prikazala se je kolera ter je uže veliko ljudij pobrala, največ v mestu Damiette, kder je baje blizo 200 oseb umrlo. Tudi v Aleksandrijo se je zatepla. Kdor more, ta beži v Evropo; v Trst jih je pribežalo blizo 100 v Benetke pa uže čez 300.

Za poduk in kratek čas.

Cesarjevo potovanje.

I. Pred 600 leti še ni bilo avstrijskega cesarstva pač pa je obstajalo česko in ogersko s hrvatskim kraljestvom, dalje štajersko, kranjsko in koroško vojvodstvo zraven avstrijskega. Vse nadkrilovalo pa je sosedno veliko nemško-rimsko cesarstvo. Českim deželam zapovedoval je hrabri domači kralj Premisl Otakar, iz staroslavne češke rodovine nekedanjega kmeta Premisla.

Na Ogerskem in Hrvatskem gospodaril je kralj Bela IV. Na Štajerskem in Avstrijskem pa niso imeli več svojega vladarja; kajti Friderik poslednji iz slavne Babenberške rodbine, iz katere je tudi bil sv. Leopold, je bil ubit v vojski pa ni zapustil možkega zaroda.

Tedanji nemško-rimski cesar Friderik II. je pa bil uže postaran in se ni več veliko brigal za ove reči. Vsled tega se je zgodilo, da je češki kralj Otakar kot mož Margarete sestre zadnjega Babenberžana postal vojvod avstrijski pa tudi štajerski potem, ko je ogerskega kralja potolkel, ki je nekaj časa našo deželo pograbil.

Toda med tem umerje nemško-rimski cesar in v naslednika je izvoljen grof Rudolf Habsburški, star 55 let. Kot rimsko-nemški cesar je zahteval, naj se mu kralj Otakar pokori in prizna, da je odvisen od nemškega cesarstva. Otakar tega po vsem storiti ni hotel. Nastane vojska. L. 1278 na dan sv. Jarneja pride unkraj Dunaja blizu Dürnkruta do odločilne bitke. Otakar je od Milote Zdeničkega sramotno in izdajalno zapuščen bil in prema-

Digitized by Google

gan. Užaljen se zakadi med sovražnika, išče in najde častno smrt. Iz sedemnajstih ran mu izteče kri in umerje na bojišči; kmalu oropan vseh oblačil, da nag na zemlji leži.

Zmagonosni cesar Rudolf sklene z vdovo českega kralja mir, osvoji si vojvodstvo avstrijsko, štajersko, kranjsko in koroško. Tri leta mudi se potem cesar Rudolf na Dunaji in Štajerskem in zapusti tukaj svojega sina Albrehta kot namestnika.

Prišedši v Augsburg zbere nemške kneze in vpričo njih podeli Avstrijsko, Štajersko in Kranjsko svojima sinoma Albrehtu in Rudolfu dne 27. decembra 1282.

Toda štajerski velikaši niso bili s tem zadovoljni in so prosili, naj se le jednemu sinu dežele izročijo. Cesarju bilo je to prav in je vsled tega Albreht sam postal novi vojvoda avstrijski, štajerski in kranjski z odlokom cesarja Rudolfa od 1. junija 1283, ki je takrat bival v švicarskem mestu Rheinfelden. Štajerski velikaši podajo se potem k svojemu novemu poglavarju Albrehtu Habsburškemu ter mu dne 2. julija 1283. prisegnejo svojo zvestobo.

Od tiste dobe je Štajerska zmiraj zvesta ostala vladarjem iz Habsburške hiše, ki so sčasom osnovali veliko avstrijsko-ogersko cesarstvo. Minulo je od tiste dobe 600 let No, in tega se ravno letos spominjamo v tako imenovanih 600letnicah Habsburških.

Kar pa ovi spomin posebno odlikuje, to je navzočost samega svitlega cesarja in Jegovo sedanje potovanje po Štajerskem in Kranjskem.

Dne 1. julija zapustil je grad Schönbrunn pri Dunaji in se peljal na Štajersko. Železnica ga pripelja najprvlje na Semmering.

To je na nemški jezik zaviti Smerečnik, ime visokej gori na štajersko-avstrijskej meji. Obraščena je še sedaj s smerekami in zato jej zelo pristaja ime Smerečnik ali Semmering.

Železnica potegnena je kaj umetno in drzno po silnem gorovji. Hlapon sopiha skoz mnogo predorov ali tunelov.

V Mürzzuschlagu pričakoval je cesarja namestnik baron Kübek, trd nemec, ki ne zna nič slovenski, v Brucku pa deželni glavar, stari Mauricij, Blagotinšek plem. Kaiserfeld, Slovenec, ki pa se je ponemčil.

Od Semmeringa peljal se je cesar v Bruck in dalje v Gratwein. Tukaj je zapustivši železniški vlak odšel obiskovat staroslavni samostan Runski (Rein), kder počivlje njegov prednik vojvoda Ernest železni, ki je pri Radgoni leta 1418 Turke slavno pobil. Od ondot je prišel cesar ob 4. uri popoludne v Gradec, glavno mesto štajersko.

Mesto so najprvlje pozidali nemški, bavarski prišleci, naseljenci. Okolica bila je še vsa slovenska in Slovenci so zavoljo grada, okoli katerega je nova nemška naselbina bila pozidana, imenovali Gradec. Slovenci so sčasoma preminoli, ime je pa mestu ostalo, samo da so Nemci si je spremenili v Grätz in Graz.

Mesto je sedaj veliko in šteje blizu 100.000 ljudij. Bilo je sijajno okinčano in cesar se je peljal skoz krasno opravljene ulice v grad. Zvečer bila je baklada in vse mesto razsvitljeno, po hribih v okolici gorelo je mnogo kresov.

V pondeljek 2. julija bila je velika sv. meša v stolnej cerkvi in potem so svitli cesar sprejeli ves deželni odbor, med temi tudi slovenske poslance: Dominkuša, Radaja, Fluherja, Kukovca, Šuca, Žolgarja, Hermana, Šniderščiča; dalje odbornike trgovske zbornice, med temi tudi g. Bindlehnerja v Mariboru. Cesar se je mudil v Gradci celi teden.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 27. Nemškutarska nemščina je tista, katero v nas vsakojaka protislovenska svojat pše. Tako pokvarjeni Slovenec ne zna prav ne slovenski pa ne nemški in piše slovenskemu župniku po krstni list tako: „Am den 17. Juni 1883. Herrn Ohwidigarr Farer in Trifall Ih ersuhe ffarer uht Pihteh om eihn taufzedhil Bal im geprauht fer dischule farun Ferdinand Leschnik. Geporon 6 Julli 1875. in triffal Pihte bos kost schik in mir Nahnohname Bereschunzolen Ahtres Anton Leschnik Pergmon peidonnovgeselschaft in Kaposstosch Altkolonij Leztepost Fitfkirhen in Ungarin Klikauf.“

Razne stvari.

(Lepo Habsburško svečanost) obhaja kat. podporno društvo celjsko 8. julija t. l. Ob 10. uri je v farnej cerkvi slovesna služba božja in pevski zbor njegov poje prekrasne komade, popoludne ob 4 uri bo koncert v dvorani pri belem volu z bogatim načrtom, namreč govorom, petjem in deklamacijami. Vstopnina znaša za ude 20 kr. za neude 40 kr. Odbor vabi k obilnej udeležitvi.

(V Konjicah) priredi kat. polit. društvo v nedeljo 8. julija ob treh popoludne zbor v proslavljenje 600letnega združenja Štajerske z rodovino Habsburško in odbor vabi k obilnej udeležbi.

(Mariborski okrajni glavar) je županom poslal nemško oznanilo o prihodu cesarja. Pričakovali smo tudi slovensko!

(Slovensko trobojnico) ljutomerski okrajni glavar ni prepovedal, ampak z nemškimi vred ukazal „hintanzuhalten“, t. j. zadržavati. Kaj pa če nemških vkljub temu nihče ne zadržuje?

(Iz Soštanja) nam piše g. Kern svečar objaviti, da on ni ud zloglasnega nemškega „šulferajna“ in se sploh z nobenim djanjem ni udeležil. Prav.

Digitized by Google

(Slovenski cesarja nagovoriti) je c. k. namestnik baron Kübek prepovedal načelniku okrajnega zastopa ptujskega in voditelju deputacije slovenskih kmetov. Proti temu zaukazu je šla pritožba mahoma k ministru Taaffeju. Slovenci se ne dajo splašiti.

(Mariborska slov. posojilnica) imela je do konca junija t. l. dohodkov 170.993 fl. 28 kr. izdatkov, 154.628 fl. 65 kr. prometa tedaj 325.621 fl. 93 kr.

(Nemci liberalci) so nekaj časa trobili: mi ne izobesimo puntarskih črno-rudečežoltih trobojnic, ob prihodu cesarjevem, če Slovenci porabijo samo cesarske, štajerske ali spodnje-avstrijske. Toda v Gradci uže niso bili možbeseda. Pri vhodu cesarjevem je vse mrgolelo nemških trobojnic vsaka 60. je bila frankfurterca. Zdaj razvijejo tudi Slovenci svoje zastave in znani g. Živkov je svojej cesarskej navezal slovenskih trakov.

(Ptujska čitalnica) napravi 10. jul. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu veselico ob priliki cesarjevega prihoda. Pelo se bo: Slovenska dežela, Jadransko morje, Avstrija moja, Vojaška, Noč, Sovračanje, Spomin in up, Venec slov. pesnij, Zvezna. Slavnostni govor govori č. g. Božidar Rajč.

(Javno zahvalo) izreka Cezanjevska šola družbi sv. Mohorja in č. g. župniku Šrolu za 43 knjig, Vojniška šola slov. posojilnici v Celji za 50 knjižic „Habsburški rod“ in Malonedeljska šola g. dr. Gregoriču v Ptuji za darovanih 23 fl.

(Habsburško svečanost) so 2. julija s šolsko mladino povsod na Štajerskem slovesno obhajali. Imamo več poročil prav lepih na pr. iz Doberne, iz Slivnice, od sv. Marjete pod Ptujem pa dnes nimamo prostora. Ponekod se je nedostojno obnašslo, n. pr. v Kamci pri Mariboru, kder so nemški učiteljiščniki v sosedni krčmi od one, kder je mladež od južne železnice bila zbrana, krolili „Wacht am Rhein“. Zvečer je pa na bližnjem travniku bilo, kakor nekdaj na bregu Kozlovec. Celjski dr. Schurbi je štajerskej zastavi navesil nemških trobojnic, Kocijanova hiša imela je 2 in v celjskej gimnaziji vihrala je proti Savinji tudi „frankfurtarca“ trobojna.

(Iz Rogaca) se nam piše, da gre duhovščina v korskih srajcah pred cesarja ljudstvo in šolarji zapojejo cesarsko pesem.

(Konservativni list) Slovenec v Ljubljani postal je dnevnik.

Loterijne številke:

V Gradci 30. junija 1883: 58, 72, 24, 2, 57.
Na Dunaji „ „ 20, 59, 57, 84, 4.

Prihodnje srečkanje: 14 julija 1883

(Ptujsko učiteljsko društvo) bode 10. julija obhajalo Habsburško 600letnico s sv. mešo ob 9. uri v slovenskej farnej cerkvi in potem z zborovanjem v okoliškej šoli.

(Brašlovski župan) g. Prislan je bil prisiljen tožiti Lukeža Šošterja. Ta je pri sodniji na Vranskem, izjavil: priznavam tukaj g. Prislanu, da je pošten mož in župan ter izrečem, da obžalujem, če sem kaj govoril, kar bi bilo poštenju Fr. Prislana škodovalo; dovoljujem tudi. da Fr. Prislan ta denašnje pojasnjevanje rabi, kakor mu ljubo! Na to je blagi župan od tožbe odstopil in ražaljivcu odpustil. To je lepo.

1—3

Prodajalnica in krčma

pri sv. Bolfanku na Kogu ljutomerskih goricah, na medjimurski meji, poleg cerkve, ki vže od nekdaj obstoji, se na tri leta počenši s 1. novembrom letošnjega leta pod jako ugodnimi pogoji v najem daje.

Več o tem se poizvé pri posestniku gosp. **Blažu Stibrcu v Pušencih**, pošta Ormož (Friedau).

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: **pivovarne, fabrike, rude, vodnake**, dalje **vodotočne cevi**, sesaljke in spravo za kletarstvo, angleške cevi iz kovanega železa, cevi iz konopnine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izlajavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu

naposled

blago iz lite kovnine in mednine

po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

Denešnji list ima 1/2 pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 28. V Mariboru 12. julija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Cesar v Mariboru.

Dunajski nemško-liberalni list „Deutsche Zeitung“ poroča, „da je bil cesar v glavnem mestu slovenskega Štajera sprejet večjidel slovenski“. Da si poln nevolje in jeze, poročal je pisec resnično. Tistim. ki so pri tej priliki hoteli Slovence zatajiti in najvišjej osebi v državi pokazati, da je tukaj vse ponemčeno, spodletelo je popolnem.

Proti 6. uri zvečer 9. julija naznani trojni strel, da je cesarski vlak pod Leitersbergom in kmalu potem stopijo cesar z voza v krasno okinčano postajo železniško v Mariboru.

Tukaj so cesarja pozdravili najprvlje mil. knezoškof in potem mestni župan dr. Duhač. Cesar mu kratko odvrnejo, da hočejo malo ob priliki 600letnice Habsburške v Mariboru pomuditi se.

Navzoči bili so g. baron Hein, okrajni glavar, princesinja Turn-Taksis, grofinje Attems, Nugent, Pallavičini, baroninje Goedel, Teuchert itd.

Na prostorih pred železnico, na velikej cesti, po celem graškem predmestji itd. bilo je natlačeno ljudstva. Cesar, oblečeni kot oberst lovskega bataljona, pokriti s klobukom okinčanim z gostimi zelenimi peresi, pokažejo se na stopnicah kolodvora veličastni, zdravi, prijaznega lica in uljudno na vse strani pozdravljajoči po vojaškej šegi. Ljudstvo zagledavši svojega krasnega vladarja zaupije burno, mogočno, gromovito: živijo, kar se je vedno ponavljajo, dalje in dalje grabilo in razlegalo, ter neprenehoma cesarja spremljalo pri celej vožnji v mestu. Posamezno Hoch-klicanje se je kar zgubljalo. —

Naprej se pelja v kočiji župan, potem cesar z namestnikom, dalje generalni adjutant fml. Mondel in fzm. Kuhn, knezoškof itd. Kraj ceste in ulice delali so špalir udje požarnih straž od sv. Trojice, sv. Lenarta, sv. Lovrenca, Mahrenberga, Slovenjgradca, mariborski in kamški veterani, udje društva katoliških, obrtniških delavcev, obrtniškega, pevskega, filharmoničnega, zopet obrtniškega društva, učenci vinorejske šole in požarne straže mariborske.

Pred visokim slavolokom stopijo cesar z voza: gospodični Duhačeva in Prodnikova (sama slovenska kri) poklonite cesarju lepih cvetlic.

Cesar nagovorijo deklice in fantiče krasno oblečene v razne narodne noše, dalje načelnika veteranov gosp. Jošta in veterance: Usar-ja, Črnka in Peljceljna. Živijo-klicanje postalo je med tem tako burno, da so celo Nemci popuščali pusto Hochskekanje in s Slovenci vred upijali na vso moč: živijo. In tako se peljajo cesar dalje mimo grada skoz poštno, gosposko ulico, na veliki trg, skoz stolno ulico na stolni trg.

Tukaj stoji pred knezoškofovsko palačo na izhodnej strani častna kompanija 47. regimenta z zastavo in muziko, generali in oficirji, admiral baron Sternegg, na zapadnej strani stolni kapitel, domača in druga duhovščina (kanonika Glaser in Tutek, dekani Strajnšak, Bosina, Rožanc, Hajšek, župniki Žvarc. Koren, Flek, P. Kalist, P. Eustah, Pauša, Milošič, Sevnik itd.) bogoslovci; uradniki, profesorji, učitelji, župani.

Cesar stopivši z voza pozdravijo najprvlje generale, oficirje; vojaki prezentirajo, boben bobnja, godba svira cesarsko pesem, možnarji pokajo, zvonovi zvonijo ljudstvo pa neprenehoma kliče: živijo.

Ko vojaštvo odmaršira, stopijo cesar h baronu Goedelnu, našemu poslancu in podpredsedniku državnega zbora, mu podajo roko in prijazno nagovorijo. Baron Goedel bil je kot vitez Maltezarskega reda krasno oblečen in okinčan z večimi visokimi redovi. Na to se obrnejo cesar proti ljudstvu in odzdravljajo prijazno ter se podajo v krasno obnovljeno palačo spremljani od mil. knezoškofa.

K cesarskej mizi bili so povabljeni: knezoškof, c. k. namestnik, fzm. Kuhn, stolni prošt, stolni dekan, kanonik Orožen, baron Goedel,

Digitized by Google

ki je cesarju ravno nasproti sedeti smel, poslanci dr. Dominkuš, dr. Radaj, Fluhar in slovenski župani „oča“ Dovnik iz Karčovine, vrli Šparovec iz Ruš in Pec iz Studenc. Po obedu so cesar šli s vsemi 47 gosti zaradi prevelike sparice na dvorišče, kder so cigare kadili in s vsakim več ali menje dolgo pogovarjali se.

Med tem je bilo mesto razsvetljeno in došla je velikanska bakljada 2000 mož. To je bilo krasno in veličastno Nemški možki pevski zbor zapel je potem 3 pesmi in ko so cesar na ulico stopili, zahvalit se, zagromijo tisočeri Hoch- in živijo-klici.

Reči smemo, da je vse mesto bilo prekrasno okinčano in čarobno razsvetljeno. Zastav cesarskih, deželskih je bilo vse polno. Žaljivih „frankfurtarc“ je bilo jako malo videti. In tako je bilo prav. Cesarja moremo le z njegovimi zastavami častiti.

Visoki stolp stolne cerkve bil je poln lučic; krasna je bila palača baron Goedelnova, kasina, rotevž, grad, dekliška šola, hiša dr. Radajeva, posebno pa čitalnica. Tukaj je vse mesto hodilo gledat krasnih vencev, katerih so blagodušne slovenske gospé in gospodične splele, in napis iz samih lučic sestavljen: Živijo naš cesar!

Po okoličnih višavah goreli so gosti kresi. Cerkva sv. Barbare, kapela Device Marije bila je razsvetljena, na Melji je gorela velikanska piramida in križev pot na gori pri sv. Petru bil je razsvetljen, da so luči daleč se svetile po Dravskem polji.

V torek 10. jul. so cesar uže ob $^1/_2$6. uri bili pri vojakih na velikem vadišči pri Vindenavi ter naročili, da se Njihova zadovoljnost in pohvala vojakom najavi v posebnem zaukazu nemški in slovenski.

Ob 8. uri so obiskali bolnišnico, ob $^1/_2$9. začeli sprejemati v knezoškofovskej palači dvorne dostojanstvenike, duhovščino, oficirje in župane. —

G. baron Goedel je se s svojo deputacijo slovenskih županov v kočijah pripeljal, jih cesarju predstavil in v njihovem imenu najponižnejšo zahvalo izrekel za vse dobrote. Cesar so milostno odgovorili, da so zopet pripravljeni pomagati, če bi te kraje nesreča zadela.

Ob $^1/_2$11. uri so cesar zapustili knezoškofovsko palačo poklonivši poprej milostlj. knezoškofu krasen nadprsni križec — pectorale — z briljanti, koje cenijo na 8000 fl.

Cesar so se peljali mimo baron Goedelnove palače, gimnazije skoz gosposko ulico k odkritju novega spomenika Tegetthoffovega. Potem so obiskali vojaško bolnišnico, stolno cerkvo oba železniška kolodvora in se ob 12. uri odpeljali proti Pragarskemu. Nepozabljivi nam ostanejo dnevi 9. in 10. julija 1883 v spominu!

Gospodarske stvari.

Njive, travnike, kako braniti, da jih ljudje ne pohodijo.

Tistii travniki in njive, ki so ob cestah, stezah, potih, trpijo mnogo škode spomladi in jeseni pa poleti ob deževnem vremenu, ker jih ljudje močno pohodijo. Posestniki si prizadevajo na mnogo načinov temu v okom prihajati. Mečejo kraj potov vejevje, trnje, rubidovje pa časih vse ne pomaga nič, ljudje pomečejo vejevje na stran ali pohodijo še dalje od pota njivo ali travnik. Kreganje, prošnje so pogosto bob v steno.

Bolje pomagali so si Jarinčanje v Slovenskih goricah. Potrebne steze do cerkve in šole so si tako popravili, da ne gazijo nikoli po blatu in vsled tega tudi nihče ne stopa na njivo ali travnik. Nasipali so namreč tiste stezice s peskom in šodrom iz potoka in pokrili s kozderjem. No, in to je pomagalo. Sedaj imajo tamošnji ljudje vselej snažno pot do cerkve pa tudi otroci leži zahajajo v šolo.

Vrhu tega pa še zdatno zabranjujejo, da jim nihče s pohojenjem ne dela škode po njivah in travnikih. Tudi mnogim slabim besedam in kreganju storjen je zaželeni konec. Kder so ljudje v podobnih potrebah, naj storijo jednako! —

Premiranje bikov za ljutomerski okraj vršilo se je 19. junija na Klučarovski trati. Dognali so 34 bikov, 1$^1/_2$—2 leti starih, iz Ljutomerskega kraja 5, Breškega 3, Branoslavskega 4, Št. Jurjevske doline 2, Verženskega 6, Lukavskega 7 in sv. Križevskega 7; samo Malonedeljski kraj ni bil zastopan.

Izmed totih se je licenciralo 19. med katerimi jih je bilo 17 premiranih. Ako k tem 19. prištejemo še 9 licenciranih bikov od lanskega leta, imamo po takem v celem okraji 28 licenciranih bikov.

To število pa komaj do polovice zadostuje za ogromno število krav in telic, katerih se je po zadnjem soštetji od lanskega leta po jeseni 6489 po celem okraji redi.

Oziroma na število krav morali bi imeti 64 bikov, ako računimo na 100 krav enega bika. No pa vendar je upanja, da primerno število bikov dobimo in da ne bode trebalo občinam nalagati zastran tega menda nakladov, ako gospodarji in živinorejci pokažejo dobro voljo, da hočejo postavo zastran povzdige goveje živine spolnjevati.

Naše okoliščine so v sedajnih časih že takšne, da ne moremo več konkurirati z drudrugimi narodi gledé na pridelovanje zrnja; za to moramo zdaj pridelovati več krme in rediti govejo živino, kajti to je še edina panoga gospodarstva, ktera nas reši od vsega prepada.

Digitized by Google

V pregledu nahajamo sledeče številke krav in licenciranih bikov v posameznih okrogih I. Ljutomerski kraj ima 1296 krav in 6 licenciranih bikov; taiste imajo: Iv. Grosskopf v Ljutomeru, Mar. Štih v Noršincih, Fr. Krajnc na Moti, Iv. Vargazon v Pristavi, Jož. Nemec v Babincih in Jak. Dolamič v Noršincih. II. Breški kraj 882 krav in 2 lic. bika; tota ima: M. Pukšič v Rinčetovi grabi in Simon Rakovec na Popgradji. III. Branoslavski kraj 521 krav in 2 lic. bika; ta ima A Feuš in Iv. Markovič oba v Cezanjevcih. IV. St. Jurjevska dolina: 811 krav in 1 lic. bika: ta je pri Al. Fürstu v Bolehnečicih. V. Veržejski kraj 803 krav in 8 lic. bikov; taiste imajo: Fr. Stanetič v Banovcih. Jak. Peršak, Anton Bežan in Jak. Kšela vsi trije v Šalincih, M. Zmazek v Krištancih, Jož. Skuhala v Gerlavi, M. Novak in Iv. Alekšič v Veržeji. VI. Lukavski kraj 475 krav in 4 lic. bike; taiste imajo: Mat. Magdič v Ključarovcih, Mih. Kosi in Ant. Slavič na Grabah in Iv. Šalamun v Lukavcih. VII. Sv. Križevski kraj 842 krav in 5 lic. bikov; te imajo: Jož. Magdič v Starivesi dva bika: Iv. Bidner, in A. Ferenc v Bučečovcih in Jož. Štrakl pri sv. Križi. VIII. Malonedeljski kraj: 859 krav in nobenega lic. bika.

Iz tega pregleda se razvidi, da občine poleg Mure imajo zadostno število bikov, vsled tega pa tudi najboljšo govejo živino; nasprotno goričke občine malo bikov, pa tudi živina je jako slaba. Dobro toraj bode, ako poljske občine izrejajo bike in je prodajajo breškim občinam; na ta način je le mogoče, da se v totih goveja živina zboljša. K.

Sejmi. 16. jul. Dobje, Gradec, Zdole, 17. jul. sv. Ana v Slov. goricah, Mahrenberg, Verača, 20. jul. Arvež, sv. Marjeta na Dravskem polji, sv. Marjeta na Pesnici. Vitanje, 21. jul. Buče, Brenska gora.

Dopisi.

Iz Slivnice pri Mariboru. (Habsburška svečanost.) Dne 2. t. m. bila je tudi naša vas praznično oblečena. Že v nedeljo je cesarska razstava iz zvonika vihrala in v pondeljek so ves dan gromovito streljali. Ob 7. zjutraj prišli so že Rački učenci z g. učiteljem in godci uro pozneje tudi Brezulski z okinčanimi zastavami. Ob $^3/_4$9. uri so šli tudi Slivniški v farno cerkev Po končani muzikalni veliki meši podali so se zopet z godbo vsi učenci slivniške, račke, brezulske šole in mnogo število gospodé in faranov v prav krasno okinčano telovadišče in sadunosnik. Pred šolo stal je lep slavolok: „Vse za vero, dom in cesarja!“ Res boljšega prostora bi ne bili našli, kajti na vrtu je imela vsa mladina (okoli 400) naše fare in tudi mi obilo prostora. Nadučitelj, g. Jožef Tribnik je pozdravil navzoče z obširnim govorom o zgodovini naše cesarske rodbine, ki je že 600 let tako hrabro vladala našo deželo, spomnil se svitlega cesarja, ki toliko darujejo ubogim itd., ter končal s 3kratno: „Živio cesar Franc Jožef!“ svoj čvrst govor. Na to je učenka M. Wreg prav dobro deklamirala 600letnico, ktero so učenci vrlo zapeli. Zdaj je povedalo še nekaj učencev primerne pesni, od kterih nam „Avstrija“, pogovor „Rudolfa I. in berač“ ostanejo nepozabljivi. Tako je vrlo! da se otroci čisto, glasno govoriti učé. Škoda, da nam tudi rački, brezulski učenci niso kaj povedali! Konečno se g. Pestovšek zahvaljuje za mnogoštevilno udeležitev, povdarja še kratko slavnost ter k sklepu navdušeno povzdigne: „Cesarsko pesen!“ Po tej slavnosti je dobil vsak slivniški učenec knjižico „Habsburški rod“ in podobico cesarja Franc Jožefa, ali Elizabete, Rudolfa, Štefanije. V gostilni pri J. Wregg-u, kjer so bili učenci vseh treh šol, okrepčavala se je mladina do popoldne s kavo, kruhom, sirom, itd. Godci so godli in lepo petje brezulskih in slivniških učencev povikšalo je veselico. Tudi igrali so. G. Pestevšek je več napitnic nagovoril in „živio klicev“ ni bilo ne konca, ne kraja. Gg. učitelji, posebno slivniški, pa so nam ta dan pokazali, da jim je šola prav na srci. Živeli!

Hotinčan.

Od sv. Marjete niže Ptuja. (Habsburška svečanost). V pondeljek 2. julija smo imeli veseli dan. Komaj se je začelo deniti, je strel in veselo zvonenje prebivalcem naznanilo, da se bo obhajala izvanredna svečanost v spomin, da je štajerska dežela 600 let pod vladarji iz Habsburške hiše. Otroci in odraščeni so se podali k slovesni sv. meši, po kteri je bila slovesnost zunaj cerkve. Nastavljen je bil krasni slavolok, na kterem so bile podobe njih veličanstva svitlega cesarja in cesarice, cesarjeviča Rudolfa in Štefanije. Pod podobami je bil napis „Slava Francu Jožefu, Lizabeti, celi hiši Habsburški.“ Na vrhuncu slavoloka je bil c. k. orel in napis: „Habsburškim bo tronom vedno sreča trdna Avstrije.“ Na desni in levi strani sta se videla grba Štajerske in Kranjske dežele z napisoma: „živi cesar, domovina. večna bode Avstrija“. Domači g. župnik — ud okrajnega šolskega sveta — so stopili na pripravljeni oder ter so v jedernatem govoru pomen svečanosti raztolmačili. Sklenoli so govor s trikratno gromovito „Slava“ na Habsburško rodbino. Po tem so nektere belo-oblečene šolarce in nekteri šolari stopili na oder ter so primerne pesme iz zgodovine Habsburške deklamovali. Zgodba in veselo petje je slovesnost pomnožilo. Po opravljeni slovesnosti so otroci dobili primeren zajutrek in brošurico „Habsburški rod“. Veliko

Digitized by Google

veselje je bilo pri otrocih pa tudi odrašenih posebno pa pri starših. Tak vesel den ostane nepozabljiv za otroke in jih bo tudi spodbujal, da bodo rajši v šolo — hodili in se pridnejše učili. Slava svitlemu cesarju; hvala vsem, kteri so se za to slovesnost trudili.

Iz gornje Savinjske doline. (Sadjerejsko društvo) cesarjevič Rudolfovo bi naj tudi pri nas postavilo poverjenikov. Tako bi utegnilo dobiti mnogo novih udov! — Za poverjenika tukaj je gotovo izvrstni in marljivi nadučitelj, gosp. Peter Vudler v Ljubnem najbolje sposoben. Ta rodoljub obilno svojo ljubezen do sadjerejstva v besedah in djanjih dokazuje. Ali bi se ne dala za našo dolino napraviti „Sadjerejskemu društvu“ jedna podružnica s sedežem v Ljubnem? Tukaj bi se lehko drevesnico napravila; si od sadjerejskega društva najboljših plemen priskrbovala, jih odgojevala in po gornjesavinjskej dolini za primerno nizko ceno prodavala. Podružnica bi za sadjerejo jako sposobnemu okraju lepe dohodke prinašala. Sadjerejci! Vzdramimo, zavedimo se in spreobrnimo našo lepo dolino v najskrasnejši vrt sadjerejski! Jože Budna, gozdar.

Iz Dobrne. (Spomin, da je preteklo 600 let,) odkar naša dežela pripada vladarjem iz slavne rodovine Habsburgovcev, so šole, kakor znano, vsled določila deželnošolskega sveta obhajale dne 2. julija. Ta slovesnost pa ni bila omejena le na šolske kroge, raztegnila se je na ves narod. Povsod se je cesarju zvesto ljudstvo poganjalo, kako bi naj svojo zvestobo do presvetlega vladarja in njegove hiše znovič razodelo. Kar se našega kraja tiče, smo že to na dotičnem mestu storili v posebnih pismih. Razven tega je občinski odbor pod vodstvom duh. svetovalca in župnika, vč. g. Gajšeka, kateremu desna roka je bil g. Kos, v nedeljo priredil tombolo v korist ubožnim učencem. Dobitke oskrbeli so dobri šolski prijatlji. Zahvala jim! Izmed odličnih gostov, ki smo jih pri igri opazili, omenimo samo viteza Franc-Josipovega reda preč. gosp. kanonika Juvančiča in generala grofa Mensdorfa. Po odštetih stroških je za nakupovanje obleke šolcem preostalo 33 fl. Tolikega zneska skoraj da nismo pričakovali, ker je deževno vreme večinoma rahločutnim gostom-topličarjem oviralo izhod iz njihovih izbic. Ko se je dan nagibal svojemu koncu in se glas zvona razlegal čez goro in dol, zaslišali smo pokanje možnarjev s travnika „nad jezerom“, gledali smo praskajoče rakete, občudovali bengaličko luč na omenjenej livadi in na razvalinah starega gradu ter opazovali razsvetljena okna. Med tem pa, ko se je lahkonogi svet že zibal po plesišču v topliškej dvorani, so še naši korenjaški hribovci žgali krese. V pondeljek se je po končanej slovesnej službi božji mladež s svojimi voditelji podala v zalo opravljene šolske prostore, kjer so vč. g. župnik razložili poslušalcem pomen svečanosti. Tukaj smo poslušali še druge dneve primerne govore in pesmi. Sklepoma smo se podali na s zastavami okinčani vrt gospe pl. Heider, katera je učence pogostila in obdarovala z oblačili, s šolskimi potrebami in z denarjem. Bog plačaj blagej dobrotnici. Isto velja tudi posebno vč. g. Gajšeku in g. Orozlu! Pogled na podobo, katera predstavlja, kako Rudolf Habsburški svojima sinovoma podeljuje notranje-avstrijske dežele, pogled na toto podobo, ki jo je vsak vdeleževalec dobil, in pa slavnostna knjižica, kjer se v kratkih črticah popisuje, kaj je Habsburški rod doživel, — to dvoje nam bo med ostalim branilo pozabiti na dan, ko smo radostnim srcem obhajali 600letnico slavne hiše vladarske.

Iz Maribora. (Cesar.) Videlo se je cesarju, da je bil zelo iznenaden. Tako sijajnega sprejema se ni nadejal, zlasti v Radgoni, št. Ilji, Pesnici in Mariboru ne. Slovenjgraški in mahrenberški Slovenci so poslali deputacijo v Maribor in naprosili svojega državnega poslanca g. barona Goedelna, naj jih cesarju predstavi, kar je tudi storil. Toda vseh ni bilo mogoče z deputacijo mariborskih okoliških Slovencev združiti. Zato sta bila izbrana g. Bart za slovenjgraški in g. Hirschmann za mahrenberški okraj. Teje g. baron Godel z mariborskimi vred (Robič, Lorber, Divjak, Pišek, Weingerl, Rotman, Dovnik) cesarju predstavil; ob enem tudi izročil adreso slovensko občine Arlica in Janživrh v Mahrenberškem okraji. Po audijenci peljal se je baron Goedel s svojo deputacijo k odkritju Tegethofovega spomenika, kder so pod lepim šotorom dobili prostora. Naposled je vse baron Goedel povabil k obedu! — Cesar se je peljal enkrat tudi nalašč mimo Goedelnove palače, obiskal gimnazijo pa zaprto našel. Dalje peljajočega se mimo duhovšnice pozdravljali so ga bogoslovci z burnimi živijo-klici v dokaz svoje izborne udanosti in ljubezni do svojega vladarja. Slovenske župane sv. Lenartskega okraja je dr. Radaj cesarju predstavljal. Bilo bi še marsikaj povedati pa trebalo nasprotnikom na nogo stopiti, česar pa v tej številki nečemo, in sploh ne, če nas v odgovor drugod ne prisilijo. Slovenci smo v Mariboru vsakako cesarja mogli pozdraviti tako, da smo zadovoljni.

Iz Sevnice ob Savi. (Dvojno obhajanje 600letnice). Kaj lepo in hvale vredno so obhajali 600letnico Slovenci v Sevnici dne 2. julija. Zjutraj je bila slovesna peta sv. meša; brali so jo č. g. župnik, 2 gospoda sta jim stregla, nazadnje se je zapela na koru in po cerkvi cesarska pesem. Pri sv. meši so bili zbrani skoraj vsi sodnijski in davkarski gospodje, požarna straža in šolarji; vse je bilo v

Digitized by Google

lepem redu. Po sv. meši bila je skušnja otrok, v šoli, kateri so se prav lepo zadržali. Potem so jim gospodje lepe nauke dajali, kako morajo zvesti biti: Bogu, cesarju in vsem svojim učenikom in staršem. Popoldan so jim prav lepo in pošteno veselico napravili, pri katerej so bili skoraj vsi gospodje iz Sevnice. Veselico so imeli pri podružnici sv. Ane. Na vhodu bil je napis: Hrib in hrast se omaje; zvestoba Slovenca ne gane. Iz zvonika je vihrala cesarska in deželna bandera. Bilo je vse v lepem redu. Toraj hvala vsem slovenskim gospodom. Obhajali so 600letnico tudi nemškutarji pod grajskim kozolcem; žrli so tisti lačenbergerji kmečki tako, da jim je slabo bilo. No, dajajo lep zgled s tem svojim otrokom! Gospodje so jim pridgovali, da je Štajerska bila že čisto na nič prišla, pa so jo Nemci na noge spravili in pa da slovenski jezik nima nič veljave, da kedar bodo sedajni cesar umrli, smo Slovenci čisto proč. Nazadnje je mogel jih nekdo s palico domu goniti. Posavski Slovenec.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so Gradec zapustivši mestnim siromakom in milosrčnim zavodom darovali 6700 fl. Tudi še v Gradci pričujoč so kazen odpustili mnogim kaznovancem. — Minister Pražak je zaukazal državnim pravdnikom na Slovenskem naučiti se precej slovenski, da bodo popolnem zmožni slovenski poslovati s strankami, ki slovenski govorijo. Zopet korak naprej! — Predsednik državnega zbora, dr. Smolka, želi, naj bi vlada uže meseca oktobra poklicala poslance in proračun za l. 1884 precej predložila, da bi ga do novega leta sprejeli in druge reči do konca marca zdelali in potem šli domov. — Tiste liberalne adrese, katero je župan Eggenberški s Tagespošto vred poslal vsem štajerskim občinam v podpis, cesar niso hoteli sprejeti. — Deželni zbor štajerski zopet zboruje pa bo kmalu dokončan. — Krški mestni zastop je ministra Taaffeja imenoval za častnega meščana, ker neumorno deluje na spravo in slogo med avstrijskimi narodi. — V Ljubljano sta prišla ministra grof Taaffe in grof Falkenhayn, da se udeležita slovesnega dogodka, ko bode deželni zbor kranjski svitlemu cesarju ob priliki Habsburške 600letnice svojo zvestobo obnavljal. — Zagrebsko mesto vzame 4 milijone na posodo ali v zajem na 50 let, v teh letih plača 10 milijonov. To je slabo gospodarstvo.

Vnanje države. Nemški cesar Viljelm pride 16. jul. v Gostinske toplice na Salcburškem, kder ga bržčas obišče naš cesar. — Ruska vlada pogodila se je s Perzijskim kraljem zastran meje tako, da je Merw sedaj rusko mesto. Slavni general Gurko poslan je v Varšavo za najvišjega poveljnika in upravitelja. — Turškega sultana so se Krečanje zopet navolili in davek odrekli. Nadejajo se pomoči od Grkov, po krvi jim bratov. — Srbi imajo uže kos železnice med Belgradom in Nišom dogotovljen. — Črnogorski knez ima dve hčeri; prvo snubi knez Petar Črnijurij, drugo knez Aleksander Bolgarski. — Francozi poslali so 3000 mož v Tonking, jihov admiral je tam uže mnogo morskih tolovajev pobil in jihovo brodovje uničil. Kitajci se vendar prav ne upajo Francozom napovedati vojsko; v deželi Junan pa so ubili francoskega mešnika, misijonarja, in 16 kitajskih kristijanov ter jim cerkvo razdjali. — Kolere v Egiptu ne morejo zatreti, vedno več ljudi umira za njo, posebno v mestu Damiette. — Angleži se bojijo za svojo tamošnjo vojsko. S Francozi so se tako pogodili, da bodo z njimi vzajemno kopali drugi Sueški kanal, voznino pa na obeh znižali. — V izhodnej Indiji je morje stopilo čez navadne obale, odplavilo več vasi in mestu Sorate podrlo 6000 hiš, mrtvecev je na tisoče. — V Severni Ameriki solnce tako peče, da se ljudem možgani unemajo. Tako je v New-Yorku umrlo 672 otrok in 20 odraščenih.

Za poduk in kratek čas.

Cesarjevo potovanje.

II. Ko je deželni zbor cesarju v Gradci dne 2. julija slovesno izražal svojo udanost in zvestobo Habsburškej državi, storili so to naši poslanci v slovenskej besedi klicajoč: živijo. Gradčani so se vrlo dobro obnašali bolje, kakor smo pričakovali. Odpravili in poskrili so namreč sčasoma vse „frankfurtarce“ ter se posluževali zvečinoma cesarskih in deželskih zastav. Priredili pa so skoraj vsaki dan kakšno posebno svečanost in veselico cesarju v čast. K cesarskej mizi dne 2. julija bil je med drugo gospodo povabljen tudi slovenski poslanec g. Herman.

Dne 3. jul. ogledoval je cesar vojaštvo. Tudi slovenski regiment štev. 87 in slovenski kanonirski regiment štev. 6. bil je zraven. Kanonirji so izvrstno eksercirali, da jih je cesar pohvalil. Prišedši v grad nazaj dajal je audijence. Med zaslišanimi bil je tudi baron Moškon. Popoludan bil je cesar na strelišči v Andrici in je dvakrat streljal in zadel v tarčo. Veselje strelcev bilo je veliko.

Drugi dan 4. julija ogledoval je cesar zopet vojaštvo in obiskal Kleinošekove iz Radgone velikanske kleti in izpil kupico šampanjca iz kristalne čašice na zlatem krožniku mu ponudene. Med k cesarskej mizi povabljenimi ta dan bil je poslanec Karneri in Pauer.

Dalje 5. jul. obiskal je cesar razne zavode, šole, bolnišnice. Bil je tudi v novi cerkvi Srca

Digitized by Google

Jezusovega, ki se mu je dopala. K cesarkej mizi povabljeni bili so tudi Slovenci dr. kanonik Misija, baron Šmigoc (predstarši bili mu so v Halozah doma), in dr. Dominkuš.

V petek 6. julija odpeljal se je cesar z Gradca po železnici v Lieboch in Köflah, kder je 300 rudokopov „knapov“ cesarja pozdravilo, med njimi veliko Slovencev. Nazaj grede ukrenil je cesar v Landsberg, kder ga je 82 letni general Franc Liechtenstein s svojimi pridnimi sini pozdravil in v prekrasni grad Holleneg spremljal. Zvečer bil je cesar zopet v Gradci. V soboto 7. julija obiskal je cesar zopet več zavodov, bolnišnic, kaznovalnico v Karlavi, vseučilišče itd. ter imel zvečer pri častnem obedu tudi poslance slovenske č. g. dr. Šuca in g. Šnideršiča. Toti dan prišel je cesar tudi k konjskej dirki v Karlavi. Tukaj so se zopet Slovenci odlikovali. Štajercem nemškim so darila zvečinoma pobrali tujci iz Dunaja in Linca itd. Ko je pa prišlo do dirke konj čistega plemena, zmagali so slovenski konjerejci ob Muri ter odnesli iz Gradca darila 60, 50, 40, 30 in 20 fl. Med obdarovanimi so: Alojz Ferenc iz Stare vasi, Janez Nemec iz Šalinec in Marko Belec iz Kristanec.

V nedeljo 8. julija podal se je cesar pešice v stolno cerkev k sv. meši in se popoludan udeležil ljudske veselice na travnikih v Goestingu. K cesarskej mizi povabljeni bili so poslanci Fluher, Kukovec, Žolgar in dr. Radaj pa so bili zadržani. Zlasti dr. Radaj ni mogel v Gradec, ker mu je preblago gospo mrtvoud zadel, da desne strani gibati ne more in še vrhu tega trpi na vnetici možganov.

Preden je cesar Gradec zapustil, daroval je ubogim 7200 fl. in v pondeljek 9. julija vzel je slovo od glavnega mesta Štajerske zagotovivši, da se kmalu vrne. V pondeljek jutro pripelja se cesar najprvlje v Gleisdorf, dalje v Feldbach in potem v Gleichenberg, kder se čudi prekrasnej legi teh slovitih toplic

V Radgono je cesar dospel ob 11. uri od meščanov sprejet in spremljan k odprtju nove meščanske šole. Toda sedaj je prišla tudi na Slovence vrsta in smemo res ponosni biti na začetek. Nagromadilo se je Slovencev na tisoče. Pod poveljništvom g. Sterniše prijaše 160 slovenskih mladenčev in kmetov v narodni obleki z Murskega polja na krasnih konjih z izurjenim trobentačem. Potem pride iz Veržeja 50 slovenskih strelcev pod poveljništvom stotnika g. Pintariča, se postavi pred c. k. glavarstvom v Radgoni z banderijem vred. Ko cesar pridejo, prozentirajo strelci kot častna kompanija in poveljnik odda raport. Banderači in jahači pa se cesarju tako dopadnejo, da jih vzame seboj na vojaško vadišče in po opravljenih vojaških vajah kanonirjev veli konjenikom defelirati in jih pohvali, posebno g. Sternišo. Potem se poda cesar z njimi v Gornjo Radgono, kder ga pričakuje deputacija ljutomerskega in gornjeradgonskega okraja, duhovščina vseh bližnjih župnij, župani, belo oblečenih 36 devic, šolska mladež. Deželni poslanec g. Kukovec pozdravi cesarja in mu izreče najponižnejšo zahvalo za pomoč vsled toče oškodovanim, nemški, potem pa je končal slovenski „Bog poživi, Bog ohrani Vaše Veličanstvo, našega cesarja in dobrotljivega očeta še mnoga, mnega leta.“ Cesar je vidno genjen po presijajnem vsprejemu na slovenskih tleh. Na to nagovori slovenski jedna izmed 36 deklic v domači slovenski-narodni obleki cesarja rekoč: **Vaše cesarsko in kraljevo Veličanstvo! mi tu zbrane slovenske deklice pozdravljamo Vaše Veličanstvo in Vam poklanjamo v dar najžlahtnejši pridelek slovenskih rok in domačega našega Ljutomerskega okraja. Naj blagovoli Vaše Veličanstvo z naklonjenostjo ga sprejeti in se nas in našega Ljutomerskega okraja milostljivo spominjati.**“ Pri teh besedah ponudi mu druga čašico izvrstnega ljutomerskege vina iz slavnih Admontskih goric, katere polovico cesar izpije. Cesar se prav srčno zahvali in pojedine najprijaznejše nagovori. Vsem pa obljubi, še zanaprej za nje po očetovsko skrbeti. Mudil je se cesar, ki je hotel samo par trenutkov z voza stopiti, pri nas nepričakovano dolgo, namreč nad ¼ ure in nas vidno genjen zapustil med burnimi živijoklici, ki so mu naznanjali, da se tu začenja slovenska zemlja.

Cesar je potem obiskal konjsko razstavo in se odpeljal v Cmurek, kder je bilo vse polno žaljivih „frankfurterc“. Slovenski nagovor hrabrega župnika Golinarja iz Marije-Snežnice je cesarju zopet naznanjal, da je blizu slovenske zemlje. Ob 5. uri bil je cesar vže v Spielfeldu in 20 minut pozneje v Slovenskih goricah pri št. Ilji. Telegram v Narodu poroča: „Cerkev, farovž, šola, kolodvor in hiše ob železnici z več sto mlaji, smerečjem, zastavami v cesarskih, Habsburških, štajerskih, bavarskih barvah (slovenske trikolore prepovedane, še bavarske so hoteli žandarji konfiscirati) in z mnogimi venci, šopki prekrasno okinčani. Most nad železnico mej cerkvo in farovžem takisto v slavolok predelan ter okrašen z mnogimi venci, v sredini prekrasen cveteči lipov venec s traki. Na kolodvoru ljudstvo z duhovniki, učitelji z učenci. Učenke belo oblečene in ovenčane, s traki čez rame, vsi pa cveteče šopke v rokah. Ljudstva ogromno. Mej zvonenjem, pokanjem možnarjev, sviranjem cesarske pesmi, katero ljudstvo s petjem spremlja, se približuje cesarjev vlak. Slovenci z burnim živio klici pozdravljajo premilostnega vladarja. Navdušenost velikanska. Cesar se genljivo pri oknu zahvaljeval.

Telegram od Pesnice veli: Ob ½6. uri prihod svitlega cesarja. Navdušen sprejem z

Digitized by Google

godbo, z živioklici in streljanjem. Navzočni: č. g. dekan Čuček s svojimi duhovniki, šolska mladež in učitelji z banderi in mnogo ljudstva. Cesar posebno prijazno odzdravljal se po malem mimo odpeljajoč.

O potevanji cesarjevem dalje od Maribora imamo denes samo telegrame na razpolaganje.

Račje. Cesar so došli ob 12. 12 minut. Šolska mladina iz Frama, Slivnice in na tisoče odraščenih so navdušeno z živio-klici sprejeli cesarja. Slivniška godba je cesarsko himno zasvirala. Kolodvor je bil prav okusno okinčan. Bog živi našega cesarja!

(Ptuj 10. julija. Od ranega jutra dohaja brezštevilno praznično oblečenega ljudstva. Delo miruje, mesto deloma, posebno hiše Slovencev, krasno ozaljšane, mej zastavami precej frankfurtarc· Ormožki okraj poslal je sto devetnajst jahačev v narodnej obleki. Vsak nosi cesarsko žastavico in slovenski trak čez prsa. Jahači se odpravljajo cesarju naproti. Ljudstvo vre za njimi.

Ptuj 10. jul. Ko je prišel namestnik baron Kübek na Ptuj in je zazrl demonstrativne do tal viseče nemške zastave, vskliknil je glasno, da so ga vsi čuli: „Skandal, Skandal!“ in in k županu Rodošeku obrnen: „Dafür weiss ich Ihnen keinen Dank und ich glaube auch Seine Majestät nicht!“ — Dr. Gršak nagovoril je cesarja slovenski, rekoč mej drugim: „Naj Nj. Veličanstvo blagoizvoli izvesti tiste pravične postave, ki nam zagotavljajo naš narodni obstanek in srečno bodočnost“. Cesar rekel je mej drugim: da so Mu vse narodnosti jednako pri srci in da si bode prizadeval, da se izvedó vsi zakoni.

Ptuj 10. jul. Nj. Veličanstvo s spremstvom izstopilo je na Hajdini od zbranega občinstva z burnimi živio sprejeto. Cesarja pozdravil je srenjski zastop slovenski, cesar nagovoril je več osob, ogledoval pešce; ko se je peljal ogledovat pijonirje, spremljali so ga slovenski jahači; povsodi Ga je občinstvo navdušeno pozdravljalo z živio-klici. Pijonirji so izpeljali vpričo cesarja most. Ves pot v mesto in skozi do glavarstva, kjer je cesar vzprejemal dostojanstvenike, duhovščino okrajni odbor, polno občinstva, katero je razoglavo pozdravljalo Nj. Veličanstvo. Učitelji izročili so slovensko adreso. Načelnik deputacije slovenskih županov nagovoril Ga je slovenski. Načelnika okrajnega zastopa vprašal je cesar o razmerah okraja, glavarja o narodnosti prebivalcev. Glavar je odgovoril: razen mesta izključljivo slovenski, Namestnik opomnil je mestnemu županu nasproti zastran nemških zastav: „Dafür haben sie von mir keinen Dank!“ Potem je cesar obiskal bolnišnico in hiralnico, na potu tja Ga je pozdravljala šolska mladež in množica ljudstva. Potem se je odpeljal ob polu štirih, odzdravljajoč skozi okno občinstvu, stoječemu tik železnice, katero Ga neprenehoma burno nazdravlja.

Slov. Bistrica. Cesar navdušeno pozdravljen sprejel adreso in peticijo dr. Radajevo. govoril je Motalen iz Vojtine.

Šmarije pri Jelšah 11. jul. Cesar od Poličan odpeljal se ob 6. uri 20 minut Zvečer. Na Podplatu nagovoril župnika in župana Kostrivniškega. Na celi poti mnogo ljudstva Živio klici. Sprejem na Slatini ob 7. uri 20 min. Množina ljudstva iz okolice. hrvatske požarne brambe, domača, iz Krapine, Rogatca, Kozjega. Pozdrav Dr. Wanischa, župana Slatinskega, dekana Rogačkega, okrajnega načelnika, grofa Palfija z narodnimi dečki. Živio klici in eljen se je slišalo. Slatina v narodnem oziru se odlikovala. Zvečer prelepa svečava.

Celje 11. julija. Pri najlepšem vremenu se je vršil sprejem cesarja. Dvorni vlak pripelje se 10 minut pred $^1/_2$11. uro. Občinstva iz dežele ogromno. Na kolodvoru slavnostni sprejem: duhovništvo, uradi, vojaštvo, šolska mladina in razne deputacije. Najprej nagovori župan celjskega mesta cesarja, pozdrav in izraz udanosti. Cesar odgovoril kratko. Potem predstavi knezoškof duhovnike, redovnike in šolske sestre, Potem se predstavijo: Vojaštvo društvo rudečega križa, uradniki, šolarstvo, okrajni zastopi. Zdaj pristopi cesar k deputaciji kmetskih občin, nje vodja Lipold nagovoril cesarja slovenski. Cesar je prav uljudno odgovoril rekoč: Jaz se zahvalim za ta izraz udanosti s prepričanjem. da se vsekdar smem na Slovence zanašati. Po sprejemu deputacije se cesar pelje skoz mesto ter ogleda Marijino cerkev, bolnišnico in nadzorovanje garnizije. Vlak se odpelje po 12. uri na Laško. Povsod, kjer se cesar prikaže, zadoné ogromni živio, ter popolnem zadušijo posamezne „Hoch“ klice. Mesto je lepo okinčano s cesarskimi in deželskimi zastavami, le peščica zagrizenih nemčurjev razobesila je „Frankfurterce“. Slovenci pa so se držali prvotnega programa ter neso razobesili narodnih zastav, ampak samo cesarske in deželne.

Zidani most. Cesarja živahnimi živioklici pozdravile deputacije, duhovniki, šolska mladež, veliko ljudstva. Žnideržič ga za tržane nemški, za kmečke občine pa g. Lenček jedrnato, srčno, navdušeno slovenski nagovoril.

Smešnica 28. Deklica vpraša mater: mati, kam so pa tetka odšli, da jih uže 6 tednov ni več k nam? Mati: tetka so v Krapinskih toplicah. Deklica: za božjo voljo, so li tetka tako zamazani, da se toliko časa v Krapini umivajo?

Digitized by Google

Razne stvari.

(Cesarjevo potovanje) popisano je v denešnjej številki „Slov. Gospodarja“ deloma v vodnem članku, drugo pa v predalu za poduk in kratek čas.

(Habsburško 600letnico) so povsod kolikor mogoče slovesno obhajali. Došlo nam je toliko dopisov, da jih ne moremo ladati. Prosimo potrpljenja. Vse pride na vrsto.

(G. Spende) učitelj v Gornjem gradu izreka javno zahvalo vsem, ki so 2. jul. pripomagali k šolskej svečanosti.

(Pri sv. Vidu) na Dravskem polji je zopet liberalnih ptujskih smrduhov petolizec in nemškutar izvoljen za župana. Nekateri ljudje na Slovenskem so prav slepi in gluhi.

(Celjskej posojilnici) izreka katol. podporno društvo v Celji najiskrenejšo zahvalo za darovanih 171 knjižic: „Habsburški rod“, ki so se potem razdelile deklicam okoliške šole.

(Cezanjevskej šoli) je ljutomerska posojilnica darovala 20 fl., da se ubožnim otrokom nakupi šolskih učil.

(Učiteljsko društvo celjsko) je 5. julija t. l. obhajalo 600letnico Habsburško. Govorila sta g. Lopan in g. Gaberšek.

(Strelci) 7. streliškega bataljona pridejo jeseni iz Trsta v Ptuj.

(K odborovi seji) družbe duhovnikov, ki se bode dne 20. t. m. ob 11. uri predpoldnem obhajala v kn. šk. pisarnici, čč. gg. odbornike vljudno vabi Predstojništvo.

(Ptujski pijonirji) so cesarju most čez Dravo naredili v 25. minutah, in sicer na 27 pontonih.

(V št. Juriji) na južni železnici je stal za cesarja slavolok z napisom: Naj sije Tebi vedno sreče žar, oj dobrotljivi naš vladar. V nedeljo bo novi župnik č. g. Vošnjak inštaliran.

(Župan št. Krištofski) pri Laškem je čast imel cesarja pozdraviti. Govoril je čvrsto slovenski.

(V Terbovljah) je 300 knapov z godbo cesarja pozdravilo, ki je tudi navzoč bil, ko so na treh mestih premog z dinamitom utrgali.

(V Slatini) je pri studenci smela grofinja Gudenus cesarju ponuditi prvo kupico kisle vode: cesar so obiskali tudi prostor, kder deklice flaše nalivajo. Zapele so mu slovenskih pesen.

(V Poličanah) navrelo je velikansko število ljudstva z duhovščino vred cesarja pozdravljat. Jednako tudi v Šmarijah. Povsod bilo je slišati gromovito živijo-klicanje!

(V Ponkvi) so veliko trpeli zavoljo tatinskega Franca Goljufa. Sedaj je obsojen na 3 leta v ječo.

(Nemški šulverein) voha sedaj v Svičini, da bi šolske razmere zmešal.

(V Gradci) je dijak osmošolec J. Nasko iz nemškega Landsberga doma ustrelil iz revolverja v tistega profesorja, ki mu je hotel dvojko dati. Profesor je hudo ranjen, dijak zaprt.

Loterijne številke:

V Trstu 7. julija 1883:		64, 27, 89, 73, 5.
V Linci	„ „	10, 48, 16, 62, 32.
Budapešt	„ „	55, 22, 72, 51, 17.

Prihodnje srečkanje: 21. julija 1883.

Učenca

vzame v pekarijo v Rogaci tamošnji pekar

Ivan Rehar.

Posestvo

na Polenščaku, Ptujskega okraja,

hiša, gospodarsko poslopje, 3 orali vinograda, 3 orali njiv, 6½ orala gozda, vkup 12½ orala, je prodati po ugodnih pogojih.

Več pové **F. Sorko,** pri sv. **Tomaži pri Velikej nedelji** (St. Thomas bei Gross-Sonntag. 1—3

2—3 **Prodajalnica in krčma**

pri sv. Bolfanku na Kogu ljutomerskih goricah, na medjimurski meji, poleg cerkve, ki vže od nekdaj obstoji, se na tri leta počenši s 1. novembrom letošnjega leta pod jako ugodnimi pogoji v najem daje.

Več o tem se poizvé pri posestniku gosp. **Blažu Stibrcu v Pušencih,** pošta Ormož (Friedau).

Štupo proti svinjski bolezni

priporočam kako do zdaj vsako leto, tudi letos, tako imenovano

M. Tetley-evo zdravilno štupo za svinje.

Zavitek po 60 kr.

Ob enem si dovoljujem tudi ponuditi vsake vrste barve (farbe) bodi si v firnežu pripravljenih ali pa suhih ravno tako vse sorte **lake** in **čopke** (penzelne) po silno nizki ceni

M. Berdajs,
3—3 **v Mariboru.**

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 29. V Mariboru 19. julija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dajte Slovencem uradnikov slovenščine zmožnih?

Zamore li na spodnjem Štajerskem kdo kot mešnik ali spovednik poslovati, pa bi slovenski ne znal? Gotovo ne. Zato je naravno, če Slovenci tirjamo tudi uradnikov, sodnikov itd. slovenščine zmožnih. Drugače se žali člen 19. o jednakopravnosti Slovencev z drugimi davkeplačilci, daje povod marsikaterim krivicam in sedaj je tekla celo — kri.

V Brežiškem okraji zasledili so trtno uš. Da jo zatrejo ali njeno razširjevanje omejijo, odposlali so potovalnega učitelja. komisijo večih mož, katerim je nekaj delavcev dodanih.

Toda potovalni učitelj in udje komisije niso slovenščine dovolj zmožni, nekateri ne umejo celó nič slovenski in toraj ne morejo s tamošnjim slovenskim prebivalstvom občevati. Vrhu tega tamošnji vinogradarji ne verujejo, da bi trtna uš kaj posebno nevarnega bila. Pravijo, da je trs več ali menje oslabljen, bolan, ker se mu ni dovolj gnojilo itd. Zato so uže sprva pisano gledali tuje gospode, ki so hodili po njihovih vinogradih, trsje izkapali, sožigali, nove nasade prepovedavali.

Dokler trs ni nič rodil, vinogradarji niso prehudi bili. Vendar sedaj jih zgrabi nevolja in jeza, ko je po dolgih letih vendar enkrat polno grozdja Ako toraj sedaj kdo pride v vinograd in tu pa tam z grozdjem obloženi trs izkoplje, da mu uši poišče na koreninah in ga tako uniči, mora to posestnika silno zaboleti. Dodati je še, da so tam, kakor nam dopisnik iz Brežič poroča, ljudje v silnih stiskah, v pomanjkanji in zadolženi, sploh revni, da je za obupati, a brez vsega zaupanja so na gosposko.

Brez ozira na to je g. Pschibill, nadzornik delavcem, ki imajo vinograde zaradi trtne uši preiskavati, 6. 9. in 10. julija v gorice v Curovci prišel, pa je bil od kmetov silama pregnan.

Dne 13. julija predpoldnem se vrne obdan od 6 žandarjev nad gornjo Pohanco v Ključe. Bil je tudi slovenščine nezmožni okrajni komisar od okrajnega glavarstva zraven. Okolo 300 kmetov orožanih s palicami, motikami itd. jim brani v gorice vhajati. Komisar ne more posredovati, ker ne vé slovenski in žandarjev enega zadene kamen, ki ga je nekdo iz kmetov pognal. Sedaj komandira Brežiški višji žandar streljati in res Bizeljskih žandarjev vodja ustreli Vinka Lapuha, kmeta v Sromljah, da se k priči mrtev zgrudi na zemljo. Ostali žandarji pritisnejo z bajoneti, ranijo hudo 6 kmetov in ugrabijo še nekatere, da jih ženejo v ječo.

Poslanec g. Šniderščič je to po telegrafu zvedel v Gradec in takoj vprašal c. k. namestnika Kübeka o strašnem dogodku in pristavil, da bi gotovo ne bilo prišlo do krvi prelivanja, ako bi politični uradnik, g. brežiški komisar, slovenski umel in ljudi podučil in pomiril, zato vpraša: je li vlada kaj storila, da se ondi ljudstvo poduči, in je li voljna na Slovenskem le slovenščine zmožnih uradnikov nastavljati?

G. baron Kübek je v svojem odgovoru 1. priznal, da je tekla kri, 2. da odposlani politični uradnik ne zna dovolj slovenski, 3. da bode strogo izvrševati dal postavo (zastran trtne uši), 4. da ni vsa krivda pri uradnikih, ampak tudi pri tistih uplivnih in izobraženih možeh v okrajih, ki bi imeli ljudstvo podučiti, in 5. da bi rad slovenske uradnike nastavljal pa jih nima, kajti uže 13 let se razven „ene bele vrane“, kakor je g. baron Kübek se izraziti blagovolil, ni oglasil noben slovensk jurist k političnej službi.

Tako je odgovoril c. k. namestnik gosp. baron Kübek, bivši državni poslanec nemških liberalcev graške okolice. Zakaj pa izmed precejšnjega števila slovenskih juristov se ne glasi več k političnej službi, tega g. baron ni pojasnil, a razjasni kmalu spomenica političnega Slovenskega društva ministru znotranjih zadev.

☞ Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

Državne poslance pa bodemo prosili, da nas podkrepijo v državnem zboru.

Slovenščine nezmožnih uradnikov ne moremo rabiti na Slovenskem Štajerskem. V Ključah prelita kri potrjuje to tako strašno, da večjega dokaza nobeno peró ne zapiše, noben jezik ne izreče.

Dajte nam slovenščine zmožnih uradnikov. In če jih nimate, tako storite pri c. k. namestniji, česar je treba, da se dobijo. Saj k tistim denarjem (adjutum), katerega c. k, namestnik iz državne blagajnice prejema, da podpira juriste vstopivše v politično službo, doplačujemo tudi slovenski davkeplačilci.

Slovenske rojake, kmete v Brežiškem okraji pa naj naši čitatelji blagovolijo podučiti, da ni prav, kar počenjajo. Gosposkam ustavljati se, postopati nepostavno, to nikakor ni prav. Pošljejo naj deputacijo, n. pr. k okrajnemu glavarju, namestniku s prošnjo, naj jim letos vinograde in trsje do bratve na miru pustijo in če bi to ne pomagalo, naj sestavijo pritožbo do grofa Falkenhayna, ministra za poljedelstvo. S silo pa zoper žandarje in sedaj 200 tam nastavljenih vojakov, ne morejo ničesar opraviti, marveč bi le še večjim nesrečam povod dajali.

Sprejem cesarja na slovensko-nemškej meji.

Iz Ljutomera dobili smo in iz Radgone dopisov, ki poročajo, kako so Slovenci cesarja pozdravljali v Radgoni. Veselo je brati, kako so se Slovenci banderaši, Veržejski strelci obnašali. Želeč pa v Slov. Gospodarji mogoče natančno popisati vse, kar se je v nazočnosti cesarja godilo pri nas, prosimo podrobnejih poročil še iz Ptuja, Slatine, Šmarije, št. Jurija, Celja, Laškega, Zidanega mosta in Terbovelj.

Danes objavimo na tem mestu, kako so št. Iljčani v Slov. goricah cesarja počastili.

Šentilj pri Špielfeldu. Naša fara je prva ob južnej železnici na nemški meji. Zanimalo bo toraj ves slovenski svet, kako da smo 9. dan julija našega presvitlega cesarja sprejeli mi, ki smo tako rekoč slovenski graničarji ob nemškej meji. Velika nevarnost je pretila našim predstaršem nekdaj od južno-izhodne strani po divjih Turkih, enaka, dasiravno v drugem pomenu, nam preti zdaj od severno-zahodne strani. Turčini namreč bi nam radi bili vzeli sv. katoliško vero, Nemci-liberalci pa našo narodnost in ž njo še po vrhu sv. vero. Dovolj dokazov imamo iz vsakdanje skušnje, da so naši nemčurji skorej brez izjeme tudi slabi, le samo po imenu kristjanje. Čestital bi vsakemu Slovencu, ki se uči nemščine, da bi ž njo si tudi prilastil dobrih lastnosti poštenega Nemca. Pa navadno je narobe: Slovenec z nemščino srka tudi v sé versko vnemarnost. Kdor pošten Slovenec hoče biti, vere svete nikdar ne sme zatajiti. In kakor verni Slovenci smo pozdravili Šentiljčani svojega premilostnega vladarja. Sklenili smo s prva, da bomo se postavili na veliki cesti pri cerkvi, ktera je tik železnice pred predorom ali tunelom. To je bila tudi pametna misel, kakor je izid potrdil. Pa sebičnost ima prê tudi svoje pote in tako je prišlo, da nam je bil za cesarjev pozdrav odločen prostor pred tukajšnjim malim kolodvorčekom, ki je za predorom, skorej četrt ure od cerkve proti Mariboru oddaljen.

Že dalj časa so naše dekline delale vence, posebno pa še zadnjo nedeljo po popoldašnji službi božji pozno v noč in še celi pondeljek je bilo ogromno dela. Kolodvor je bil z večimi in manjšimi maji — bilo jih je čez sto — v resnici lepo okrašen. Na vsakem maji je bila ena ali več banderic. Pred kolodvorom je visela več metrov dolga belo-zelena zastava. Vsi maji so bili z lepimi venci zvezani in večji zmed njih tudi s krasnimi venci okinčani. Na sredini je bil napis: „Franc Jožefa naj nam Bog živi“. Ravno tako pa smo tudi farno cerkev ozaljšali. Na severni strani cerkve počenši do velike steze je bilo postavljenih čez 70 majev, okinčanih z zastavami, s šopki, in z zelenimi venci. Most nad železnico med cerkvijo in farovžem je bil popolnoma podoben slavoloku, s smerečjem vse lepo prepreženi, z venci zakrit in ker nam je bila po okrajnem glavarji slovenska trobojnica prepovedana, smo postavili nad most prekrasen lipov venec okrašen s traki in najlepšimi cvetličnimi šopki. Po vsej pravici bi se zamoglo reči gledé kinča pri cerkvi in kolodvoru: „Tukaj slava vence vije“. Tudi vse hiše ob železnici so bile z banderami, in z venci lepo okrašene, naj lepše pa šolsko poslopje in nekoliko više ležeča hiša pridnega narodnjaka g. A. Thalerja.

Že pred četrto uro popoldne se je začelo ljudstvo na kolodvoru in pri cerkvi zbirati. Ob ½5. uri smo bili že vsi na kolodvoru zbrani. Ljudstva je bilo gotovo nad 2000: dosluženi vojaki, — med njimi več dekoriranih — s svojo bandero, šolarji in šolarce, kterih je bilo 70 belo oblečenih in ovenčanih. Vsi šolarji in šolarce so imeli čez ramo zeleni venec in v rokah cveteče šopke. Tako smo bili pripravljeni, ko nam ob ½6. uri lepo vbrano zvonjenje in možnarjev pok naznanja, da se cesarjev vlak približuje. Ko svitli cesar cerkev zagledajo, iz ktere visokih lin in strehe je 5 velikanskih zastav Nj. Veličanstvo pozdravljajo, zapustijo svoj vagon, ter zunaj vagona, stojé na najnižji stopnici si na vse strani ogledujejo, kaj da so vse mladih Slovenk pridne roke priredile mogočnemu vladarju v čast. Hlapon s prikopljenimi vagoni komaj da se naprej giblje. Cesar in Njihovo visoko spremstvo, ki je po večem

Digitized by Google

zunaj vagonov stalo, se ogledujejo, pa žive duše ni videti bilo, le pri železniškem čuvaji zraven mosta stoji nekaj starih mater, ki na oddaljeni kolodvor niso mogle iti. Pred predorom se podajo svitli cesar nazaj v vagon. Ko pa se vlak iz predora prišedši približuje železniški postaji, oglasi se godba, ki je cesarsko himno svirala, zadonijo burni živio-klici vlaku nasproti in premili vladar pred oknom svojega vagona stojé z odkrito glavo smehljaje se genljivo odzdravljajo zvestim slovenskim podanikom svojim. Vlak se jako počasoma giblje naprej, bandere vihrajo, šolarji in šolarce Njih Veličanstvo pozdravljajo s svojimi šopki, moški se odkrijejo in ženske z belimi robci krilijo vladarju nasproti; marsiktera solza zaleskeče v očeh pridnih slovenskih mater. Vse je živo in vendar tako mirno, red izgleden. Trenutek nepopisljiv. Med mogočnimi živio-klici ni bilo slišati nobene godbe več. Dobro sem pazil, pa da bi le en sam „hoch“-klic slišal! Nič takega! Žalostni smo gledali za cesarjevim vlakom, pa že ga ni bilo več. V veliki naglici je drdral proti ponemčenemu Mariboru. Tako smo pozdravili Slovenci na nemški meji premilega cesarja.

Nerad še omenim, da je bilo mnogo takih, kterim je bilo „pregmanj“, da bi v domači fari počakali presvitlega cesarja in mu tukaj naznanili svojo udanost in hvaležnost, ter so raje šli v nemški Stras in Spielfeld Nemcem na pot. Od pet občinskih predstojnikov v fari je bil edini g. Ignacij Repnik navzočen pri proslavljanji dobrotljivega cesarja.

Vam pa poštene slovenske dekline, ki ste imele toliko truda z napravljanjem šopkov, vencev, zastav in zastavic, ki ste s svojim neumornim delom največ pripomogle, da je bilo vse tako okusno okrašeno, da se mimo vozeči čudijo ter pravijo, da nobena manjših postaj ni kazala te krasote, kakor „Egidi-Tunnel“. Vam bodi tukaj pred vsem slovenskim svetom izrečena iskrena hvala in zahvala.

Srečno ljudstvo, ki ima takega vladarja kot mi Avstrijanci. — Blažen pa tudi vladar, ki ima tako zveste podložne. Ljubezen ljudstva je vladarjev naj večja sreča. Kakor uganko še pristavim nerazumljivo vedenje žandarjev, ktera sta se nad bavarskimi modro-belimi zastavami spodtikala. Mislila sta menda, da so preveč slovenskim trobojnicam podobne. Le malo je manjkalo, da nam niso bile konfiscirane.

Slovenec.

Gospodarske stvari.

O poštnih hranilnicah.

1. Poštne hranilnice so namenili v Avstriji osnovati že leta 1871, toda prizadevanje dotičnih osebnostij v tem oziru je splavalo po vodi. Predlanskim so se tote zadeve znovič lotili in svoj namen dosegli. Postavo o priredbi poštnih hranilnic so svitli cesar podpisali dne 28. majnika 1882. Sedaj je hranilnica skoro pri vseh poštah, kar jih je po deželah, zastopanih v državnem zboru.

2. Poštni uradi — nabiralnice“ imenovani — prejemajo vloge (t. j. denar, ki ga kdo v hranilnico vloži) ter jih povračujejo, kedarkoli to zahteva vložnik, (t. j. oseba, ki je denar vložila.)

3. Če si vložil vsaj 50 kr., dobil si knjižico, v katerej je poštni uradnik zapisal tvoje ime in priimek, poklic ali delo, s kojim se pečaš, zatem kraj, dan, mesec in leto rojstva, slednjič hišo in okolico, kjer prebivaš. Vrh tega moral si sam lastnoročno zapisati svoje ime in priimek, to pa dvakrat: v knjižico, ki se ti je izročila, in pa na poseben papir — „protipis“ imenovan, Nemci temu pravijo „Gegenschein“, — kateri ostane na pošti.

4. Na „protipisu“ zamore se tudi napisati „geslo“ *), t. j. vložnik si lahko izbere kakšno besedo, katere naj nikomur ne naznanja. Geslo se v knjižico ne zapisuje. Kedar hočeš denar zopet iz hranilnice vzeti, bode izročen le tistemu, kateri dotično geslo pové.

5. Koliko knjižic smeš imeti? Odgovor: Samo eno; sicer bi izgubil obresti ali po okoliščinah še glavnico ali kapital. Pač pa sme ena oseba vlagati tudi za druge. Tako bi n. pr. oče, kateri, postavim, ima četvero otrok, smel vlagati denar za sebe, za ženo in za vsako dete posebič, — smel bi imeti 6 knjižic, vendar na svoje ime samo eno knjižico.

Na podobni način bi gospodar zamogel vlagati za svoje podložnike, za družino.

6. Koliko smem vlagati? — Najmanje 5 kr., največ 1000 gld., vendar tako, da se znesek dá s 50 deliti, toraj: 50 kr., 1 fl. 50 kr., 2 fl., 2 fl, 50 kr. itd. — Tudi zneske od 5 kr. naprej vzprejema poštna hranilnica.

Otrok, recimo, ima 5 kr. S temi naj gre na pošto. Tam bo dobil tako zvano „poštno-hranilnično karto“, na katerej je vtiskana navadna 5-kr.-marka Kedar dete zopet 5 kr. skupaj spravi, naj znovič ide na pošto; 5 kr. pusti tam, a mesto njih dobi 5-kr.-marko, katero naj pritisne na karto zraven prve marke. To ponavlja dotlje, dokler ni na karti mark v vrednosti 50 kr. Če se je ta številka dosegla, mora otrok dotično karto izročiti poštno-hranilničnemu uradniku, a ta mu v zameno da knjižico, kjer je 50 kr. zapisano kot vloga varčnega otroka.

Sedaj otrok naj znovič začne z drugo takšno karto, dokler se nabere zopet 50 kr. Toti znesek mu bodo potem v knjižico zapisali kot novo vlogo, imel bo 1 fl. kapitala v poštnej hranilnici. Ako bi kdo prilepil pokvarjene mar-

Digitized by Google

ke ali take, ki so bile že enkrat porabljene, to jih nabiralnice ne vzprejemajo. Na vsakej karti je prostora za 10 mark po 5 kr.

7. Koliko odstotkov ali procentov daje poštna hranilnica? — Za vloge počenši od 1 fl. dajo se 3% na leto, t. j. od 1 fl. dobiš 3 kr., ali z drugo besedo: za 100 vloženih goldinarjev ti poštna hranilnica na leto daje po 3 fl.

Recimo: Kmet prodal je jarem volov za 300 fl. Denarja pa takrat potrebuje okoli 50 fl., ker še le čez 2 meseca nameni kupiti par mladih juncev. Mesto da mu denar doma v škrinji leži, naj ga v varstvo izroči poštnej hranilnici. Obresti se zaračunjajo vsakih 14 dnij. Čez dva meseca bi za 250 fl. glavnice ali kapitala narastlo 60 kr. obresti. Koliko pa v domačej škrinji? Če sedaj za junčeke potrebuje, postavim, 100 fl., zamore toti znesek vzeti iz hranilnice, a ostatek mu še dalje obrestinosno leži.

(Dalje prih.)

Premiranje bikov v Celji vršilo se je 31. maja t. l. Prignali so 30 bikov. Državno darilo 15 fl. prisojeno je dobil za Marijahoferskega bika g. Emerih plem. Gujto pa je ni sprejel. Naredilo se je iz 15 fl. troje daril po 5 fl. I. darilo (15 fl.) deželsko prejel je Ed. Ledl v Vojniku, II. (10 fl.) Jožef Jelenc v Svetini in Franc Kožer v Celji. Darila po 5 fl.: Luka Andloga v Gotovljah, Val. Toman v Pirešicah, Jernej Buhole v Šmartnem, Anton Knez v Lopati, Anton Jug v Teharji, Joh. Ješovnik v Pirešicah, Alojz Klobučar v Celji, Janez Storman pri sv. Petru, Jakob Janič v Žavci, Jan. Pisanec v Kostrivnici, Fr. Cmok pri sv. Juriji, Peter Jošt v Škofji vasi, Fr. Pisanec v št. Juriji, Jan. Kožuh v Škofji vasi, Mat. Zidanšek v Dramljah.

Licencirane bike imajo: Mat. Apotekar v Smartnem, Jurij Brižar v Vojniku, knez Salm v Novem Celji, Miha Strenčan v Šmartnem, Fr. Gajšek pri sv. Juriji, Jož. Pristovšek v Petrovčah, M. Zupan pri sv. Primoži in M. Urlep pri sv. Juriji.

Sejmi. 23. jul. Ivnik, sv. Helena, Maribor, Oplotnica, Wildon, 24. jul. Ribnica, 25. jul. Dol, Kozje, Ormož, sv Janž pod Arvežem, Lipnica, Žavec, Črmožiše, Slov. Bistrica, 26. jul. sv. Ana v Slov. goricah, Frauheim, Teharje, 30. jul. Ormož, Klein, Kostrivnica, sv. Martin pod Wurmbergom.

Dopisi.

Iz okolice ptujske. (Ptujski nemčurji pokregani.) „S tem se meni nikakor niste prikupili, in tudi Njihovemu Veličanstvu ne", rekel je g. deželni namestnik ptujskemu županu, Rodošeku, ko je pripeljavši se z Hajdine v Ptuj zagledal po mestu razobešene nemške zastave. Kdor nema slame v glavi namesto možganov, bo razumel kaj to pomeni. Černo-rudečežolta zastava, s kateroj ptujski, mariborski in celjski zagrizeni nemčurji nas Slovence na naših domačih tleh tako radi žalijo; ta zastava, kojo so nemškutarji leta osem in štirdesetega počeli razobešavati v znamenje, da ne marajo za našega cesarja, ampak da hočejo iti v Frankfurt in si tam nemškega zbrati; to puntarsko znamenje na naših tleh izsterkavati je za nas Slovence razžaljivo počenjanje in prederzno hujskanje, kajti naše oči niso obernjene proti Frankfurtu, mi nečemo priti nemškemu cesarju v oblast, ampak ostati hočemo tudi za naprej verni deržavljani mogočne Avstrije, in zvesti našemu milemu in modremu vladarju, ki želi imeti mir med svojimi narodi. Dolgo, dolgo, skoro predolgo se njim je skoz prste gledalo, sem privandranim piskačem in pešici domačih nemirnežev, pa nič ni se jim reklo, če so lovili in postavljali svoje zanjke celo med kmetskim ljudstvom in poedine kratkovidneže res vlovili v mrežo nemškega šulferajna, ki ima svoj pravi sedež tam v pruskem glavnem mestu, v Berlinu. Pa ker vsaka malopridna reč po božji previdnosti le samo nekoliko časa trpi, zato moralo je se tem rogoviležem že enkrat povedati: stoj! s tem se našemu blagemu cesarju ne prikupite. — Ob takih svečanih prilikah, ko je cesarjevo potovanje med svojim narodom, se vsako, še prav malo iskreno znamenje verne podanosti rado prizna in pohvali, nasproti temu pa že mora kaj posebno neprijetnega biti, če se v tako svečanem in znamenitem hipu komu reče: s tem se niste prikupili. Kdor izmed vas, dragi moji rojaki, še dozdaj ni bil prav na čistem, ktere strani se v javnem življenji, na primer pri volitvah v deželni zbor, v okrajni zastop itd. ima držati, mora zdaj vendar že le jasno sprevideti, in da je pametneje in pošteneje dati svoj glas onim možem, koje Vam priporočujejo častni in iskreni prijatelji kmetskega stanu, kakor g. župnik Raič, oskrbnik ptujske grajščine g. Rajsp, trgovec g. Jurca, odlični posestniki in vrli narodnjaki gg Koser, Mikl, Jurič itd., ali pa se pridružiti onim Ptujčanom, ki se svetlemu cesarju in slovenske zemlje Gospodarju s svojimi nemškimi zastavami niso prikupili. To dobro prevdariti, kedar stopite k volitvi v okrajni zastop.

Od D. Marije v puščavi. (Šestoletnico) presvitle vladarske hiše smo tukaj prav veselo obhajali. Po sv. meši podali so se otroci v slovesnem sprevodu k načelniku šol. sveta g. Gassnerju, kjer so peli, deklamavali, igrali, ter se z jedjo in pitjem pogostili. Zbralo se je bilo tudi mnogo odličnega občinstva iz okolice trga sv. Lorenca. S kratkimi besedami razloži g. nadučitelj pomen te veselice, ter posebno povdarja, kako nam je v prihodnje za to skrbeti,

Digitized by Google

da postane naša dežela v vsakem oziru eden naj lepših kamnov v žlahtni kroni slavnih Habsburžanov. To dosežemo, ako jo po neutrudljivi gojitvi sadjereje sčasoma spremenimo v prekrasen vrt. Da bi se pa že mladina k temu plodonosnemu in občekoristnemu delovanju spodbujala, ukrenil je slavni kraji šol. svet, da se bode vsako leto tisti izmed učencev, ki kaže največ veselja do sadjereje, zlasti kateri si tudi doma najlepšo drevesnico napravi, odlikoval s posebnim darilom. To častno darilo se bode v vedni spomin današnjega dné „cesarsko darilo“ imenovalo. Po teh besedah vzame šolski načelnik, g. Gassner lepo obrobljen tolar ter ga učencu J. W. na prsa pripné; vse druge pa spodbuja, da se vsak izmed njih v prihodnje kolikor mogoče potrudi za to tako lepo in častno darilo. Razun tega se je med otroke razdelilo mnogo šolskih reči, spominskih podob, in 100 spominskih knjižic, katere so naročili g. župnik J. S. Vse je bilo veselo in radostno in gotovo bode ta dan pri vseh navzočih v prav prijetnem spominu ostal. — Tudi se tukaj presrčna zahvala izreka vsem prijateljem mladine, ki so sè svojimi radovoljnimi doneski največ pripomogli, da se je ta veselica tako lepo vršila.

Gornja Radgona. (Kukovčev govor, frankfurtarca.) V zadnji številki „Slov. Gospodarja“ je bil že na kratko opisan sprejem cesarja pri začetku slovenskih tlá v Gornji Radgoni pri dveh velikanskih okusno okinčanih piramidah. Pozdravil je cesarja deželni poslanec in načelnik Ljutomerskega okrajnega zastopa g. Kukovec. Gotovo bo zanimalo obilne bralce „Slov. Gosp.“ iz okraja Ljutomerskega in Gornje-Radgonskega, kaj je g. Kukovec govoril, toraj naj bo tu priobčen zapopadek:

Vaše cesarsko in kraljevo veličanstvo!

V najvernejšej vdanosti stopamo mi zastopniki okraja Gornje-Radgonskega in Ljutomerskega pred Vaše Veličanstvo, da svojemu najmilostnejemu cesarju in nad vse ljubljenemu deželnemu knezu v imenu prebivalcev obeh okrajev izkažemo dolžno veleudanost in čutila najsrčnejega češčenja. Udanost in zvestobo, katero je narod slovenski, čegar del smo mi, vedno in povsod kazal Vašemu Veličanstvu in Najvišjej cesarskej hiši, bodemo tudi v bodoče ohranili v istej sili, ter najskrbneje gojili in pospeševali. Rane, katere nam je v zadnjih letih prizadela elementov uničujoča moč, je Vaše Veličanstvo z navadno očetovsko skrbljivostjo in na naj veledušnejši način pred vsemi drugimi hitelo lečiti. Srca vseh nas so vsled tega napolnjena z naj globokejšo zahvalo; in ker vemo, in smo v izobilji spoznali, da je v Vašega Veličanstva srci jednaka naklonjenost in ljubezen do vseh Vaših narodov in državljanov, kličemo iz globine srca (do sem je bil govor nemški): Bog poživi, Bog ohrani Vaše Veličanstvo, našega cesarja in dobrotljivega očeta še mnoga, mnoga leta!

Cesar so izrekli svojo zahvalo za to izjavo in dostavili, da hočejo tudi v prihodnje v enakih nesrečah biti naš pomočnik. Tudi v Radgoni so nekteri mestjani delali škandal, ker so razobešali „frankfurtarce“; naštelo se jih je osem. Naravnost žaljivo pa je bilo, kar se je videlo na nekej hiši skoraj ravno nasproti okrajnega glavarstva, kjer so cesar izstopili. — Bila je namreč izobešena podoba našega cesarja, pod podobo pa po balkonskem omrežji je bila razprosterta puntarska frankfurtarca; kaj takega zamore storiti le neumna budalost, ali hudobna zagrizenost!

Iz Maribora. Laž, da je cesar baje našo duhovenstvo pokregal v Mariboru in Celji, je božjim in človeškim postavam vselej zveste gospode silno razžalila. Nesramno laž so petolizci tistih glavačev v freimaurerske liste spravili, ki uže dalje časa narodne duhovnike ovajajo. Nič ni tako skrito, da bi ne bilo kedaj odkrito. Prihodnjič več! — Najhujši rogovilež je tukajšnji „šulvereinski“ zveličar profesor N..... Misli, da bo s šulvereinskimi šolami zalil Slovence. Zato se je silno prestrašil, ko so živioklici njegove „Hoch“ dušili. Stoječ na velikem trgu sliši, kako bogoslovci cesarja z živijo-klici pozdravljajo. Jezen treska z nogama ob tla, krili z rokama, vihti svoj velikonemški črni redos in hriplje proti bogoslovcem: Hoch, nur Hoch pa bilo je zastonj. Njegova žena, boječ se za njega, začne ga kregati in prositi, naj bode pameten! Ta rogovilež pisari v Marburger-Zeitung, Deutsche Wacht, Tagespost in Deutsche Zeitung, liste, ki bi Slovence najraji v žlici vode potopili.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Potovanje cesarjevo po Kranjskem bilo je sijajno, za Slovence častno, za nemčurje pogubno, za Italijane sramotno. Slovenci so cesarja povsod navdušeno pozdravljali, posebno v Ljubljani. Bela slovenska Ljubljana je cesarja lepše in sijajneje sprejela, kakor bogati in ponositi Gradec. Vse je bilo slovensko in s tem je največ rečeno. Naš list bode o tem posebej poročal. Nemčurji so se hoteli tepsti pa Slovenci so jih prezrli. Italijani pa so poslali par možakarjev z bombami, pa vrli žandarji in kmetje so stražili na vseh prelazih in 2 ničvredneža sta komaj všla proti Gorici čez planine. Cesar je obiskal Kamnik, Logatec, Idrijo, Postojno, Kranj, Bled in se dne 17. jul. odpeljal skoz Koroško, gornji Štajer v Ischl, kder ga je pričakovala cesarica in cesarska rodbina. Hvala Bogu, cesarjevo potovanje dokončalo se je vseskozi redno in srečno. Nikoli še Slovenci niso tako sijajno stopili pred cesarja,

Digitized by Google

kakor sedaj. Od Radgone in št. Ilja na Štajerskem do Idrije, Logaca in Leščah na Kranskem gromelo je tisočero slovensko: živijo cesarju Francu Jožefu! Strah in groza objema nemčurje, renegate, Judeže. — Štajerski deželni zbor je za letos sklenol svoje delovanje, prenaredivši nekoliko volilni red! Srenji sv. Krištofa so liberalci zopet hoteli vzeti nekaj posestnikov in pridjati trgu Laškemu; vprašanje pa je, bo li minister Taaffe cesarju v potrditev to nasvetoval ali ne. — V českem deželnem zboru postopajo Čehi jako previdno in ponujajo Nemcem zaporedom prijazno roko, kar nemške liberalce strašno jezi. Ti bi najrajše videli, ko bi se tam nemški in českí poslanci stepli, kar pa se vé ne bode. Liberalcem je mir in sprava med narodi trn v peti. — Na Ogerskem stavijo marljivo železnice, sedaj je dodelana železnica in se je odprla iz Sombotelja v Kisek. — Hrvatski ban in mnogo gospode je prišlo v Ljubljano cesarja pozdravljat. To Magjarom ni po volji. Magjarski freimaurer Pulsky je 151 magjarskih in židovskih pisateljev in pisateljic peljal v Turin na Italijanskem čestitat 80letnemu Košutu. To je grdo od Magjarov. — V Dalmatinskem zboru zahtevajo Hrvate, naj fml. Jovanovič odstopi in na njegovo mesto se postavi za c. k. namestnika mož, ki ni vojak.

Vnanje države. Nemški cesar Viljelm je res potrdil postavo, po katerej bo katoliškim mešnikom dovoljeno sv. mešo brati in zakramente deliti brez žandarjev. Sedaj je stari Viljelm uže pri nas v Gašteinu; naš cesar ga obišče tam 2. augusta. — Italijani pomnožujejo planinske strelce, sedaj jih imajo uže 25.000. Tudi so zopet začeli cikati v Tripol, katero deželo bi radi Turkom vzeli. — Ruski general Gurko neče Poljakov tlačiti, kakor nekteri Rusi želijo. Prizadeva pa se mnogo trdnjav na Poljskem napraviti. — Angležem je uže žal, da so privolili s Francozi vzajemno izkopati drugi Sueški kanal in bi radi celo nagodbo razdrli. Minister Gladstone utegne vsled tega propasti. — Francozi so hoteli Japonce pridobiti kot zaveznike proti Kitajcem pa je spodletelo. Kitajci poslali so 3000 vojakov na mejo proti Tonkingu, kder se Francozi pripravljajo na boj zoper Anamskega cesarja. — Egiptovska dežela je zaporedom nesrečna! lani je angleško brodovje mesto Aleksandrijo bombardiralo in za 27 milijonov goldinarjev škode naredilo, potem so Angleži egiptovsko vojsko razbili in v deželi ostali, in letos razsaja tam strašna kolera, v 22 dneh je umrlo 3649 ljudij; sedaj se je kolera lotila celo glavnega mesta Kajro. — V severni Ameriki so plohe in nalivi strahovito razsajali; mnogo mest je močno oškodovanih. — Peruvijancem se je vendar posrečilo vojsko s Chilenci dokončati; zgubijo nekaj dežel in plačajo tem več milijonov odškodnine. Chilenci so zmagali.

Za poduk in kratek čas.

Šeststoletnica Habsburška v Mariborskej čitalnici.

V pondeljek 2. jul. je priredila slov. čitalnica v Mariboru slavnostni banket, da je praznovala 600letnico slavnega vladanja habsburške dynastije v vojvodini Štajerski. Pri banketu je prvi vzel besedo predsednik g. profesor L. Lavtar ter v kratkih besedah razjasnil pomen slovesnosti in pozval, končaje svoj govor, goste, da zakličejo z njim Nj. Veličanstvu cesarju in celemu habsburškemu rodu: živio! Ko je doneči živio potihnil, so zapeli navzoči pevci cesarsko pesem. Potem je sledil slavnostni govor, v kterem je g. profesor dr. Mlakar tako-le narisal načela habsburške dynastije:

Slavna gospoda!

Slovesno je trenotje, ktero nas je danes le-sem v prijazne prostore naše čitalnice pripeljalo, slovesno, ker nam gre danes na to, da izpolnimo čin lojalnosti in kje in kedaj ni tu Sloven na svojem mestu? Slovesno, saj velja dynastiji, čije slave ne dosegne nobena druga; slovesno, ker uže danes stojimo na pragu v sedmo stoletje, odkar je osoda teh naših krajev in malo da ne vseh slovenskih naselb v najožji zvezi z osodo habsburške hiše. Da, slovesno je to naše trenotje in če se ne motim, to čutimo vsi, moja želja pa je tedaj lahko tudi le ena — ne, da vam, sl. g. ta slovesni čut povzdigujem, tega si ne upam, pa to je moja želja, da vam ga kje ne skalim s svojo slabo besedo. Le predobro namreč čutim, da moje skromne moči takej nalogi niso kos. Toda ker mi je častiti g. predsednik naše čitalnice na to mesto mignil, naj vam bo vsaj nekoliko besedij o vzrokih naše in drugih slovesnostij, ki se vršijo danes.

Habsburška dynastija obhaja v teh dneh resno lep spomin, spomin za njo poln veselja, za nas pa poln hvaležnih čutov, spomin, da stoji ona že sto- in stoletja na čelu lepih znotranje-avstrijskih dežel.

Moj Bog človek živi, če gre vse dobro, poprek le kacih 50 do 60 let ali kaj že v njih ne učaka, ne doživi vsega! Treba je tu le slišati starčka tacih let, vedel vam bo skoraj brez konca in kraja praviti in naj bi se ne bil prav svojega ostrešja nikoli iz oči izgubil. In ne šest d e s e t, ampak šest s t o let ima habsburška dynastija krmilo in z njim več manj celo besedo, srečo in nesrečo naših dežel v svojih rokah; kaj ni tedaj ona, kaj niso nje ljudstva vsega v njih doživela! Zgodovina nam razgrinja raznih podob od 2. julija 1283 do danes, ko se šteje že l. 1883. Tu je cela vrsta temnordečih podob, vse so izmalane s krvijo in prav, saj je krvi avstrijskih ljudstev, krvi habsburških sinov samih bilo v teh dolgih letih obilo

Digitized by Google

teklo. Tam so podobe druge, lepe so in vsaka vam le diha nade, sreče, miru. Kako polnijo te človeku srce z veseljem! Toda tik njih stojé podobe grdo-črne. Človek se trese, kedar gleda na-njih vse uime, vse nesreče, vse bolezni, kar jih je ljudi, živali, vsaka leta sem bilo zadelo.

Tu se človek le vpraša: kako je bilo mogoče, da so ljudstva vse eno še dynastiji ostala zvesta in se slavna dynastija nij vsega zbala, pa se ljudstvom odtegnila?

To je sl. g. vprašanje, na ktero sicer odgovor nij lehek, ali pri slavni habsburški se še najde.

Le poglejmo!

Človek učaka več ali manj sreče in nesreče v svojem življenji, ali kako ji prenese, to je drugo vprašanje. Dobro! Tako se skozi trnje življenja prerine le človek, ki ima trdna načela, visoke vzroke, blage idejale. Komur teh ni mar, njemu je življenje le breme, njemu in drugim na težavo. Toda taki vam niso ti iz habsburške rodovine. Pri njih bote našli načela, uzore, idejale, druge more biti pri drugih, ali brez njih nij in ni bil noben. Se ve, da človek bi ne mogel vseh in jih jaz tudi ne nastavljam vseh v tej uri, par tacih pa mi naj se vse eno dovoli, da vam jih denem v misel.

Prvo, kar nam vleče oči na se v zgodovini habsburške dynastije, je neko religojozno čutenje, versko prepričanje. Zakaj da je slavni sín habsburške rodovine, Rudolf, se vsedel na zlati prestol nemških cesarjev, to nam razjasnjuje mična pripovedka, sila stara je in povsodi znana. Schiller jo ponavlja lepo v svojem: Grofu habsburškem. Če kdo hoče, da je to le sama pripovedka, o tem mu jaz rad pritegnem, ali to mi bo pa sam pridal, da pripovedka ne nastane, kar tako brez vse naslombe, to mi pa zadostuje v tej reči. Kar pa je — ne pripovedka — zgodovina to je blizo enako dejanje svitlega cesarja, pod čegar vlado sedaj stojimo. Bil je Franc Jožef še nadvojvoda, kar se pelje po Dunajskem mestu in nasproti mu pride duhovnik, ki gre s sv. obhajilom k bolniku. Mlad vojvoda to-le vidi, pa že brž stopi z voza, da moli kleče sv. Rešnje telo. Kar pa je njima bilo globoko v srci kalilo, to odlikuje vse, celo habsburško hišo: versko prepričanje.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 29. Nek smešen cerkveni ključar v Šmarijskem okraji. ki je ud nemškega „šulferajna“, pride v gostilno. Tukaj sedijo njemu nasproti vrli slovenski kmetje. Eden med njimi ga k mizi pokliče, mu piti ponudi ter ga vpraša: „No Ti „šulferajnar“, ali vže znaš nemški?“ Ta se nekoliko nehoté nasmeji in otrese ter reče: „Da, takrat, kedar sem pijan“.

Razne stvari.

(Domoljubno zahvalo) izreka vsem, ki so pomagali tako modro, brez vsakega hrupa in politične razdražbe Slovencem štajerskim, da so svitlega cesarja povsod primerno, dostojno pozdravljali, mu svojo udanost in hvaležnost izražali, najuljudneje

Vodstvo Slovenskega društva.

(Javno zahvalo) izreka g. Jož. Dobnik učitelj in vodja šole Šentflorijanske v Doliču vsem, ki so 2. jul. t. l. pripomogli k šolski svečanosti.

(Javna zahvala). Blagorodnemu gosp. Franju Lenček-u, predsedniku šolskega sveta v v Sevnici, kteri je znamenito daroval k slavljenju slovesnosti Habsburške, kakor tudi p. n. prebivalcem trga Sevniškega, koji so tudi blagodušno pripomogli, da se je omenjena slovesnost tako sijajno dovršila, izrekuje najgorkejšo zahvalo vodstvo III. razredne javne ljudske šole.

(Njih Veličanstvo) naš presvitli cesar so na Ptujskem kolodvoru za sijajni sprejem v Ptuji izrekli svojo Najvišjo zahvalo, kar s tem narodu Ptujskega in Ormožkega okraja, ki je k sprejemu tako lepo in važno sodeloval, z veseljem in radostjo naznanja Ferdinand Rajšp, načelnik okraj. zastopu ptujskemu.

(G. Karol Haupt) vodja in predsednik južno-štajerskega hmeljarskega društva v Žavci vabi vse društvenike dne 22. julija ob 10. uri predpoldnem k občnemu zboru. Spored: 1. ogledovanje nekterih hmeljišč in polja nasajenega z vrbjem za pletenje, 2. ogledovanje, kako se hmelj nabira in suši. Popoludne ob 2. uri: 1. letni račun, 2. odlikovanje nekaterih delavcev, 3. hmeljski sejmi in volitev posebnega odbora v to svrho, 4. Nasveti.

(G. dr. Rausch) odgovarja na dopis iz Virštajna v štev. 27. „Slov. Gosp.“: jaz niti nisem prejel, niti ne trošil ne jedne številke celjskega kmetskega prijatelja (celjskega lisjaka) ne po Virštanji, ne drugej, javni računi in občne seje okrajnega zastopa (saj pod mojim predstojništvom) nadalje letošnji sklep deželnega zbora dokažejo, da se ni po nepotrebnem trošilo ali sklepalo na kvar okrajnemu blagostanju.

(Na celjskem kolodvoru) je se neka nemškuta jezila da so Slovenci cesarju klicali „živio“ ter rekla: „diese Windischen mit ihrem „živio“ überschreien ganz das „Hoch“. Njeno godrnjanje sliši dvorni cesarski dostojanstvenik pa jej reče: „Aber Fräulein, wer hindert Sie denn „Hoch“ zu rufen?

(G. Nadamlenski) je odposlan od celjske okrožne sodnije v Brežice preiskovat upor kmetov zoper žandarje. Ko bi ta gospod le bolje slovenski znal!

Digitized by Google

emškutarji v Ljubljani) so pri ljudskej veselici vpričo 30.000 Slovencev te hoteli pod vodstvom nemškega profesorja v tepež nadražiti, ter so trikrat zakrolili „Wacht am Rhein“. Čedni Slovenci pa so jim osle kazali, češ, naj krolijo, kakor hočejo, s tepežem pa ne damo cesarske svečanosti skruniti. Sramoto so nemčurji sami morali za sebe ohraniti.

(Na železniški postaji) Slov. bistriški je vprašal cesar župnika Črešnovskega: katere narodnosti so tam ljudje? Župnik odgovorijo: slovenske. Na to vpraša cesar bližnjega moža: kdo ste? „časti vredni gospod cesar! Jaz sem Črešnovski rihtar“. In kdo so ti? „časti vredni gospod cesar, ti so moji gemeinderoti in ti moji gemeindešusi. Smehljaje odpelje se cesar v Bistrico.

(Iz Poličan) se nam piše: A. Kapun iz Konjic je dne 10. julija t. l. popoldan tukaj ljudi lovil, ki bi naj s „hoch“ in ne z „živijo“ klici presvitlega cesarja pozdravljali. No g. Kapun, ali ste že pozabili, da ste slovenske krvi? — Ali se sramujete svojega maternega jezika? — In če ste renegat postali, ali je to Vaš posel?

(V Mengši na Kranjskem) je videl cesar veterana, kanonirja, ki je na prsih imel veliko svetinjo pa nobene roke. Cesar ga vprašajo, kde je zgubil roki? Odgovori v nesrečni bitki pri Blumenau zoper Prajze. Cesarju se utrne solza in odhajajoč ukažejo vojaku takoj dati 30 fl.

(Slovenski s cesarjem govorili) celo ali deloma so: Kukovec, dr. Radaj, Motalen, dr. Ipavic, Lipold, Kačič, dr. Geršak, Lenček itd.

(Na Dobrni) je 15. t. m. bil za načelnika krajnošolskemu sovetu soglasno izvoljen duhovni svetovalec in župnik, vlč. g. Gajšek. Naš dopisnik obžaluje, da je pri volitvi namestnika vrli kmet J. Kok dobil en glas premalo.

(Iz Šaleške doline) se nam piše, da je dež koristno polja namočil brez nevihte pa mrzlo je postalo in sv. Uršule goro je do polovice sneg pokril. Ob nevihti zvoniti je nevarno posebno, kder nimajo strelovodov na zvonikih in cerkvah.

(V Pilštanji sta imela g. Maček in g. Ferlitsch vsak 5 glasov za župana. Pri srečkanji potegne g. Maček svoj listič iz klobuka in je toraj pravi župan. Toda voditelj volitve reče, da je tisti župan, čigar listič je v klobuku ostal in toraj Ferlitscha proglasil za župana.

Loterijne številke:

V Gradci 14. julija 1883: 75, 65, 64, 39, 23.
Na Dunaji „ „ 2, 32, 5, 53, 33.

Prihodnje srečkanje: 28. julija 1883.

Prošnja.

Izgubil je nekdo v pondeljek 9. t. m. zavitek z različnimi pismi in listi od sv. Marjete do Viadukta. Kdo je to najdel, prošen je, naj blagovoljno pošlje v kuvertu brez marke z napisom: **Stanko Pravoslav. Hl. Dreifaltigkeit in W.-B., Marburg.**

Oznanilo.

Na sadje- in vinorejski šoli v Mariboru vrši se od 27—31. julija drugi letošnji podučevalni kurz za goste. Razlagalo bode se, kako drevesa sadovna žlahtniti in vinsko trto poleti oskrbovati. Kdor se ovega kurza udeležiti želi, naj to naznani ravnateljstvu šole do 26. julija t. l. Vsak izobraženec se sprejme.

V Mariboru dne 14. junija 1883.

Ravnateljstvo
1—2 sadje- in vinorejske šole.

Posestvo
na Polenščaku, Ptujskega okraja,

hiša, gospodarsko poslopje, 3 orali vinograda, 3 orali njiv, 6½ orala gozda, vkup 12½ orala, je prodati po ugodnih pogojih.

Več pové **F. Sorko**, pri sv. **Tomaži pri Velikej nedelji** (St. Thomas bei Gross-Sonntag. 2—3

3—3 **Prodajalnica in krčma**

pri sv. Bolfanku na Kogu ljutomerskih goricah, na medjimurski meji, poleg cerkve, ki vže od nekdaj obstoji, se na tri leta počenši s 1. novembrom letošnjega leta pod jako ugodnimi pogoji v najem daje.

Več o tem se poizvé pri posestniku gosp. **Blažu Stibrcu v Pušencih**, pošta Ormož (Friedau).

Lepa prodajalnica

tik cerkve v **Rečiškem trgu** (v zgornji Savinjski dolini) se ob koncu tekočega leta v najem odda. Več pové

Janez Smodiš,
posestnik na Rečici
1—3 **pošta Mozirje (Prassberg).**

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožé.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 30. V Mariboru 26. julija 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Odgovor listu „Grazer Zeitung“ zastran uradnikov slovenščine nezmožnih.

Strašna smrt kmeta Lapuha v Sromljah ni edini nasledek nesrečne rabuke in žalostnega upora zoper komisijo, ki ondi trtno uš zasleduje. Marveč poslanih je tje iz Maribora 200 vojakov, žandarji zaprli so mnogo kmetov, veliko posestnikov je pobegnolo v gojzde, doma so ženske, otroci in starci; ti naj sedaj sami žanjejo, mlatijo, orjejo, sodnik preiskuje hudodelstvo upora. Vse to bi izostalo, ako bi politični komisar ljudi bil podučil, svaril, opominjal pa tega ni mogel, ker ni znal slovenski. Tako je trdil poslanec g. Šnideršič v deželnem zboru in c. k. namestnik baron Kübek mu je prisiljen bil prav dati.

Odposlani komisar doktor Geimeier ne zna nič slovenski in je baje, kakor Narod in Slovenec poročata, pobegnil in žandarje same pustil, ki so potem toraj na lastno roko začeli streljati in z bajoneti v ljudi zabadati, ko je 14letni dečko kamen pognal.

To je dalo poslancu Šniderščiču pa tudi listom: „Slov. Gosp“, Narod, Slovenec, povod sploh pozornost občinstva obrnoti na žalostno prikazen, da štajerski Slovenci nimamo dovoljno število slovenščine popolnem zmožnih uradnikov ter da se ne stori, kar bi umogočilo, da bi slovenski juristi številneje glasili se k političnim službam. Tako so slovenski listi pisali.

Temu odgovarja uradbeni list „Grazer-Zeitung“ štev. 106, zagovarja barona Kübeka in pravi, da so „neopravičene pritožbe“, o katerih slovenski listi pišejo. Skusa pa tudi svoje mnenje dokazati rekoč: „pri glavarstvih v Mariboru, Celji, Slov. Gradci, Brežicah, Ptuji in Ljutomeru nastavljenih je 27 uradnikov. Teh zna 17 popolnem slovenski, 8 pa toliko, da morejo z ljudmi občevati in dvema se je ukazalo, da se slovenski naučita, ker na spodnjem Štajerskem službujeta.

Po tem takem bi le d v a uradnika bila pri nas Slovencih, ki ne znata slovenski in kedar ta dva naročilu barona Kübeka ustrežeta, imamo samih slovenščine zmožnih uradnikov na spodnjem Štajerskem.

Temu ne moremo pritrditi, če prav bi nas najbolje veselilo, ako bi mogli. Imeli smo priliko pogledati črtež spomenice, kojo pripravlja Slovensko društvo za ministra Taffeja. Ondi so uradniki tudi razvrsteni 1. ki pišejo in govorijo slovenski dobro, 2. ki slovenski malo, za silo govorijo pisati pa ne znajo nič ali saj ne zadosti, 3. ki ne znajo nič slovenski. Prvih je najmanje n. pr. v Slov. Gradci samo eden, namreč g. Viktor Polžer, pri davkariji pa 2, namreč g. Garzarolli in g. Jož. Lah, v Mariboru pa nobeden. Drugih je največ. Tretja vrsta pa jih šteje veliko več, kakor jih Grazer-Zeitung pozna in baron Kübek ne more biti zadosti podučen, ako je samo dvema naročil naučiti se slovenski.

V dokaz le nekoliko gospodov: v Mariboru ne zna nič slovenski: okrajni glavar baron Hein, okrajni komisar Leitner, okrajni inženir Neubauer, baron Essenbeck, namestnijski adjunkt dr. Winkler, stavbarski adjunkt Bülow, gozdarski komisar Franz, okrajni živinozdravnik Hagge, okr. cementarijaš Störk; v Slov. Gradci pisar Schaffernack, v Celji ne znajo nič slovenski okr. komisar baron Zedlitz, namestnijski praktikant Zoff, inženir Angerle, stavbarski praktikant Linhart, obadva rudarska komisarja Riedl in Gattner pri davkariji so 4, ki ne umejo nič slovenski; da je okrajni komisar Geimeier v Brežicah, ki je spremljal trtno-ušno komisijo v Ključe, slovenščine nezmožen, to je pokazal nesrečni, krvavi izid in je c. k. namestnik baron Kübek javno potrdil.

Tako spomenica. Vendar v našo svrho naj zadostuje navedeno, ker druga nečemo, kakor dokazati, kar so pisali slovenski listi, in ovrči, kar piše „Grazer Zeitung“, k čemur smo prisiljeni bili. Naše pritožbe so le preveč „opravičene“. Imena naveli smo pa samo nekaterih

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

ker vseh niti treba ni, iz tega edinega uzroka, da uradbenemu listu „Grazer Zeitung“ resnico svojega mnenja dokažemo.

Spomenici Slovenskega društva pa želimo srečnega uspeha, da dobimo Slovenci našega jezika popolnem v besedi in pisavi zmožnih uradnikov! Desterniški.

Cesar v Radgoni.

Srca Slovencem ljutomerskega okraja so gorela hrepenenja, videti ljubljenega cesarja. Delali so priprav vredno spejeti ga, kedar stopi na zemljo slovensko. Množica je hitela na predvečer v Radgono. Drugi dan 9. julija t. l. od ranega jutra so bile vse ceste proti mestu žive ljudij; gnali so se kakor mravlje proti mravljišču. V marsikterem hramu je ostal za varuha le kak starček z otroci, vse drugo je šlo cesarja gledat. Ljutomerski trg je bil skoro prazen.

Ob ½10. uri zaslišimo trobente glas prihajajočih banderašov iz ljutomerskega okraja, ki so se zbrali na Melah. Jezdila sta dva po dva v domačem oblačili; ponosno je vsak sedel na bistrem konjiči. Na levi strani je nosil vsak visoko bandero avstrijanske barve. Naprej celej trumi je jahal vodja g. Jož. Sterniša, sedanji učitelj v Cezanjevcih. Postavili so se od mosta kraj ceste, kjer se je namenil cesar peljati. Radgona je bila slovesno oblečena, iz vsakega hrama je visela bandera. Na sramoto Radgončanom je bilo tudi 6 puntarskih, nemških. Ura bije 12 in kmalu so zvonovi iz farnega zvonika naznanili, da se vladar bliža mestu. Pri vogerkem mostu ga mestni župan pozdravi, in potem se pripelja do glavarstva. Vojaška banda zasvira cesarsko pesem, gardisti iz Veržeja pod poveljništvom stotnika Pintariča prezentirajo in zastavnik zastavo do zemlje nagne. Cesar bistro s kočije stopijo, nektere besede s svojim dvornikom pogovorijo in kmalu se podajo ogledat Verženske gardo. Na čast se jim mora reči, da so se sijajno vedli. Začelo se je predstavljanje. Prvi so prišli na vrsto dvorni častniki, potem duhovščina. Iz lavantinske škofije jih je bilo 16 iz sekovske 7. Nekatere so prijazno nagovorili in trikrat hvalo izrekli rekoč: „veseli me, da se vas je tak obilno število zbralo, hvala vam. Za duhovniki so se predstavili c. kr. uradniki, za njimi druge deputacije. Cesar so se dalje podali na ogled novega šolskega poslopja, potem k vojakom na vadišče. Kedar se pripeljajo po mostu čez Muro, Njih z burnim živijo-klicanjem pozdravi zbrano slovensko ljudstvo; enako banderaši. Cesarju se je na obrazu poznalo, da Njih je ogromna vrsta banderašev do srca ganila. Neprenehoma so pozdravljali, jahači pa visoko vihteč klobuke živijo klicali. Vaja na vadišči je bila kratka. Topovi še niso omolknili, ko vskok prijaše cesarjev adjutant in g. Sterniši naznani, da da cesar zapovedujejo, naj vsi jahači se kmalu podajo na vadišče. Kakor bi trenil, se počne cela vrsta gibati in urno je šlo naprej, da je od gostega prahu komaj tovarš tovarša opazil. Bilo se je bati kake nezgode, ker so jahači bili brez stremenov, vendar na veliko srečo je bilo vse v najboljšem redu izpeljano. Cesar sedeč na krasnem sivci jašejo banderaše ogledavat in g. Sterniša Njim naproti. Izpraševali so ga raznovrstne reči: „Od kod so jahači: Kdo je vse to oskrbel?“ Kje stanuje, kako se piše? in ker mu je na prsah visela medalja, so ga vprašali, pri kterem oddelku je služil, kje je bil v bitvi? Slednjič mu izrečejo svoje pripoznanje in zahvalo, ter mu podajo ljubeznjivo roko. Povabijo še ga, da jaše celo vrsto kraj Njih. Komu bi srce veselja ne zaigralo, ko vidi moža v belih bergušah in po domače oblečenega jahati na strani močnega vlavladarja. V vrsti opazijo cesar kmeta Bežan iz Šalovec z zlatim križčem na prsah. Pred njim se vstavijoin ga nemški nagovorijo, zaradi kake zasluge je dobil častno znamenje. Mož se vstraši in drugaiz ustne spravi, kakor rihtar — Blagi cesar zdaj začnejo po slovenskem: ste bili župan? Koliko let? To je lepo, so djali.

Tukaj moram pohvalo izreči kmetom, ki so pustili oranje in žetvo na polji in šli v vročini skoro afrinkanski od doma, da pozdravijo svojega ljubeznjivega cesarja. Slava vam! Najlepša čast in hvala pa gre g. Strniši za ves trud in prizadevanje!

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

O poštnih hranilnicah.

8. Komur se omenjena obrestna mera prenizka dozdeva, zamore si priskrbeti tudi viši znesek, veče odstotke. Kedar se ti namreč v poštnej hranilnici nabere primeren kapital ali glavnica, naroči poštno-hranilničnemu uradu, naj na tvoj račun kupi državni papir. Recimo: v knjižici imaš izkazanih 80 gld. Ti od poštnega uradnika imaš pravico zahtevati, da ti kupi n. pr. takozvano „srebrno rento“, to je papir, ki je vreden 100 gld., od tega dobiš na leto 5 gld. obresti v srebru. Toti papir sedaj lahko kupiš za okoli 79 gld., toraj 79 gld. ti na leto vrže 5% t. j. 5 gld. obresti ali prav za le 4 gld. 20 kr., ker moraš davka plačati 16 % t. j. od vsakega goldinarja po 16 kr., to znese 80 kr. Za 79 gld. v poštnej hranilnici dobiš na leto le 2 gld. 37 kr., če ti pa poštna hranilnica naroči „rento“, dobiš na leto po 4 gld. 20 kr. Te papirje, obligacije, srečke ali loze varuje poštno-hranilnični urad, a vložnik dobi

Digitized by Google

takozvano „rentno knjižico“. Lastnik te knjižice sme, kedarkoli hoče, pri poštno-hranilničnem uradu zahtevati, da se njegovi državni papirji pošljejo njemu ali pa prodajo. — Poslovanje s „papirji“ se manjepremožnemu gospodarju ne more priporočati. Znalo bi se namreč primeriti, da bi „papirjem“ cena padla, in kedar bi človek denarje potreboval, bil bi primoran papir po znižanej ceni prodati. Za papir na primer „sreberna renta“ imenovan, ki si ga za časa zadnje rusko-turške vojske dobil za 50 gld., moraš danes dati blizo 79 gld. Obresti sicer ostanejo iste, naj si papir kupim za 50 ali 90 gold. S „papirji“ toraj zamorejo poslovati le tisti, kateri imajo le toliko denarja, da jim je mogoče, kapital skoz več let pri miru pustisti in samo s obrestmi ali činži izhajati.

9. Gledé jezika, ki ga rabi poštno-hranilnični urad, treba pomniti sledeče. Poštno-hranilnični urad na Dunaji obstoji iz osem oddelkov. Eden je posebič za Štajarsko, Kranjsko in Koroško. Po teh deželah govorijo slovenski pa nemški. Zatoraj se pri nas vse tiskanice dobivajo tudi v slovenskem jeziku. Poštno-hranilnični urad dopisuje v tistem jeziku, katerega si vložnik sam izvoli, t. j. če želiš, da ti dopisujejo slovenski, bo se tako zgodilo.

10. Kako se zapisujejo vloge? — V knjižico poštni uradnik zapiše (a) mesec in dan vložbe, (b) znesek, ki si ga bodi vložil, bodi izvzel, (c) iznos vlogov še enkrat s številko, prvič se je zapisal s črkami, (d) znesek vračila, (e) imovina, t. j. vse vloge se soštejejo, (f) podpis poštnega služnika in (g) krajevni in dnevni pečat nabiralnice. Vložnik naj, predno odide iz urada, na tanko pregleda spise v vložnej knjižici ter se prepriča, da li je vse prav zapisano. Knjižico naj si vložnik sam osebno varuje.

14. Prijemno potrdilo. Za vsak vložen znesek poštno-hranilnični urad na Dunaji vložniku pošilja posebno potrdilo. Ako bi toto v teku 14 dnij ne došlo vložniku do rok ali če bi isto kazalo kakšno pomoto glede zneska ali glede imena ali karsikoli drugače bodi vbujalo kakšen pomislek, takrat naj vložnik „reklamacijo“, t. j. poseben list, ki ga najde v vložnej knjižici, iz nje iztrga, popiše dotično pomoto ter list kot priporočeno ali rekomandirano pismo, ki je poštnine prosto, pošlje poštno-hranilničnemu uradu na Dunaj, in sicer v zavitku ali kuverti, ki se na pošti dobiva brezplačno. (Konec prih.)

Konjerejci meseca julija imajo zastran paše in bivanja konj pod milim nebom tiste skrbi, kakor junija. Mladim žrebetom polagati samo deteljo, brez dodanega zrnja, ni svetovati. Če bi hoteli, da nam mlada žival pri takšnjej krmi jednako napreduje in pridobiva v rasti mišič in kostij, tedaj bi jednoletno žrebe moralo vsaki dan v sebe naphati 30—40 funtov, dvaletno pa $^1/_2$ centa zelene krme. To pa ima mnogo slabih nasledkov: vamp se silno napne, prebavljanje vrši se neredno, kolika, napih, drizga muči žrebeta in kosti oslabijo. Enoletnim žrebetom, če visoko iz jasli ali lojter krmo pipljejo, se hrbet neprimerno na dolgo nategne in grdo upogne. Zato se naj dodaja zmiraj saj nekaj ovsa in ječmena.

Na kopita je v tem času posebno paziti. Treba je toraj žival večkrat kovaču pokazati. Ob enem se tako kovačnici, mehu, ognju, kovanju in sajastemu kovaču privadijo in se pozneje leži dajo podkovati. V hlevu je treba konja vaditi, da rad nogo vzdigne. V ta namen vzdigni konju sedaj prvo, sedaj drugo nogo, kakor bi pri kovači bil, gladi, trkaj po kopitu, da se takšnega dela privadi, ki se pri kovanji pozneje resnično rabi.

Dve leti stara žrebeta se začnejo učiti v vožnji. Oprava se jim ogrne v hlevu in po dnevu. V opravi se gonijo simotamo, na vajeti vadijo, pred branovlek, pred kaki ploh in na, posled pred vozič vprežejo. Vsaka vaja naj traja po 8 dni.

Savinjsko hmeljarsko društvo je 22. t. m. v Žavci obhajalo svoj občni zbor pod predsedništvom g. grajščaka Haupta. Vdeležilo je se veliko hmeljarjev; razlagalo o hmeljarstvu nemški in slovenski; ceno hmelju nameravajo postaviti 250 fl. za 50 kilo. Kupcev je bilo iz Prage in Nürnberga pa se ni prodalo nič, razven nekaj malega od ranega hmelja.

Sejmi. 30. jul. Klein, sv. Martin pod Wurmbergom, Kostrivnica, 31. jul. sv. Lorenc v Slov. goricah, Dol. Mahrenberg, Konjice, Zagorje, 1. avg. Gomilice, Gleichenberg, 2. avg. Podčetrtek, sv. Lenart v Slov. goricah, Schwanberg, Velenje, 4. avg. št. Ilj pri Šoštanji, Sv. gore.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Čitalica) praznovala je 2. t. m. spomin združenja Štajerske z rodovino Habsburžanov z banketom v Narodnem domu, kateri je bil z venci in zastavami — se vé, da kot Slovenci svoje slovenske nismo skrivali — lepo okrašen. Napivalo se je Njih Veličanstvu cesarju in slavni vladarjevi rodbini, pela od vseh zbranih cesarska pesem. Desetega t. m. po odhodu cesarjevem bila je v Čitalnici beseda; udje čitalnični, gospice in gospodje so peli in svirali, blagi župnik Rajč govorili so nam dnevu primerne besede ter se hvaležno spominjali cesarja Franca Jožefa I., od katerega smo Slovenci prejeli že toliko dobrot in dokazov očetovske ljubezni. Občinstvo, katerega je prišlo mnogobrojno, posebno kmetov, imeli smo dokaj v naši sredini, pritrjevalo je živahno

Digitized by Google

besedam govornika, ter pazljivo poslušalo ubrano petje in srce razveseljevajočo godbo. Čitalnična dvorana bila je okinčana; spredaj stal je med cvetlicami doprsni kip Nj. Veličanstva cesarja. Narodni dom bil je okrašen, kakor 2. t. m. dasi sta mestni župan Rodošek — mož slovenskega rodu, in glavar Premerstein zabranila, da bi se bil cesar mimo lepega Narodnega doma peljal. Tudi te ljubeznjivosti naj si Slovenci zapomnijo do prihodnje volitve v okrajni zastop. To jasneje govori od besed. Slovenca porivajo pri vsaki priliki v kot, cesar bi ne smel vedeti in videti, da in kako živijo Slovenci v Ptuji in okolici, ob času volitev pa ima mestna svojad polne pešice meda in cukra, da Slovenca zvabi v svoj koš! Ne dajmo se!

Iz Ptujske okolice. (Volitve za okrajni zastop) se bližajo. Treba je Slovencem tukaj vedeti, da volijo v okrajni zastop po postavi 4 skupine, namreč: 1. vele (veliki) posestniki, 2. oni trgovci in obrtniki, ki so najviše obdačeni, 3. mesta in trgi, 4. kmečke občine. Kdo je veleposestnik? Veleposestnik je tukaj vsak, kdor plačuje od svojega posestva najmenje 60 fl. prave (cesarske) dače (zemljiščne dače in razredovine (Klassensteuer). Veleposestniki tedaj niso edino grajščaki, ampak vsak kmet je veleposestnik, če plačuje toliko dače Krivo pa bi bilo misliti, da mora od enega posestva toliko plačevati, da dobi prostor med veleposestniki. Tudi posestnik, ki ima več posestev, uživa isto pravico, ako se nahajajo vsa posestva v ptujskem okraji in če plačuje od vseh vkup najmenje 60 fl. prave dače. Toda, volitve se tisti posestnik ne sme vdeležiti, kateri v domačem katastru ni prepisan, da si je v zemljiščni knjigi prepisan in plačuje sto in sto gold. štibre. Da se da ob pravem časi prepisati, to mora biti vsakega posestnika prva skrb. Ker Slovenci v ptujskem okraji, hvala Bogu, še tudi imamo lepo število kmetov, ki so veleposestniki, moramo se za skupino veleposestnikov brigati. Trgovcev in obrtnikov, ki bi spadali v drugo skupino, je sploh malo; dozdaj njih je bilo v celem mestu le 9. Ker Pisk in Kasimir nista več, ostane njih 7 in med temi imamo mi Slovenci enega edinega, g. Jurco. V tej skupini Slovenci ne moremo nič pridobiti. V skupino mest in trgov spada mesto Ptuj in trg Gora, v skupino kmečkih občin pa vse občine celega okraja. Vsaka teh štireh skupin voli enako število zastopnikov v okrajni zastop. Ker jih je 40, tedaj voli vsaka skupina 10 zastopnikov. Ali je to pravična ali krivična razdelitev, kako posamezne skupine volijo, o tem prihodnjič.

Iz Ptuja. (K volitvam v okrajni zastop.) Naši nemčurji pošiljajo ravnokar sledeči poziv: „Spoštovani gospod občinski predstojnik! V kratkem se ima vršiti volitev v okrajni zastop ptujski. Mnogo mož napredkaškega mišljenja (?) iz celega (?) okraja kakor tudi iz Ptuja samega, imajo za potrebno, da preide večina okrajnega zastopa, katera je sedaj v rokah duhovnih gospodov in njihovih pokornih privržencev zopet v roke naprednaške stranke. To je posebno treba zavoljo šole. Ti možje so mnenja, da se naj duhovni gospodje bolj pečajo z dušnim poslom svojih farmanov nego s posvetnimi zadevami! Za šolo in njeno zboljšanje se bodo gotovo tisti kmetje in meščanje bolje brigali kot duhovni gospodje, kateri ne smejo imeti rodovine in še celo poznati ne smejo čutstva očine ljubezni. Sestavil se je tedaj v Ptuji odbor iz veliko posestnikov in meščanov, kateri ima nalogo skrbeti za večino v okrajnem zastopu. V imenu tega odbora usojajo si podpisani vas prositi, da nas v našem delovanji podpirate ter da nas kot naprednaški mož, kateremu je izročila občina njen blagor, tudi v tej zadevi za blagor in za korist okraja sodelujete. Poznejši predlogi se bodo objavili. Ernst Eckl, Martin Kaiser, Wilhelm Pisk, Dr. H. Mihelič, Simon Hutter, Otto Bratanitsch, Gustav Rodoscheg, Woldemar Hintze, Josef Mlakar, Tomaž Dajnko, Franc Šosterič, Franc Lešnik, Franc Mendaš, Mihael Puchberger, Anton Schneeberger, Anton Svaršnik, Johann Marinič, Josef Kolarič.“ Toti poziv je tako predrzno sestavljen, kakoršnega je mogoče le hujskaču dr. Mihelič-u sestaviti. Mar ta doktor misli, da duhovnik ne sme biti v okrajnem zastopu, kteri o gospodarstvu gotovo toliko razume kakor Hans Mihelič? Ali nemajo duhovni tiste državljanske pravice nego vsakteri advokat? Sicer je pa med 40 odborniki okrajnega zastopa le 6 duhovnikov, kateri so skoraj vsi tudi posestniki in kateri so pri tistej večini, to je narodnej, katera je zadnja tri leta to je od tistega časa sem, kar imajo naši Slovenci večino, plačala 8000 fl. reči **osem tisoč** od tistega dolga, katerega je napravila poprej nemškutarska večina, kajti nemčurska večina je znala tako dobro gospodariti, da je v malo letih napravila 23.000 fl. dolga, in sedaj ga mora naša večina plačevati. Tudi se zelo čudimo, da sta toti poziv podpisala do sedaj poštena kmeta Jožef Mlakar in Tomaž Danjko. Kdo vaji je zapeljal? — Naše kmete pa zopet prosimo, da naj bodo pozorni in da naj se učijo spoznavati prijatelja Slovenca od nemčurskega sovražnika!

Iz zgornje Savinjske doline. (Šeststoletnica Habsburška) se je kolikor toliko slovesno obhajala povsod; ravno tako tudi v Gornjem gradu, kder je c. kr. okr. sodnija. Iz zanesljivega vira se je zvedelo: vsi tamošnji c. k. uradniki, občinski odborniki, kraj. šolski svet, učitelji z mladino in množina prostega ljudsva, so se službe božje vdeležili, razun g. M., ki je ravno ta dan z občnim odbornikom

Digitized by Google

Č. šel na inventuro k Ložekarju v Luče, kder je bila tudi v ta namen slovesna sv. meša; ali nikomur ni znano, da bi se ova dva gosd. udeležila cerkvenega opravila; zakaj ne, to je znano vsakemu, ki z g. M. občuje, akoravno od slovenske matere na Polzeli rojen, vendar je nasprotnik Slovencev, čerano nemškega jezika čisto zmožen ni. Želeti bi bilo, naj bi ta gospod, tako tudi drugi pisači s strankami bili bolje prijazni. kakor do zdaj. Svetovati je tudi onemu g. M., naj se v prihodnje bolj geografije poprime, da bo vsaj za bližnje slovenske kraje vedel, ker baje je ta g. ta čas ko je bil za službovanje v Gornjigrad imenovan, še kak vojak v Kremsu poprašal, ali sliši Gornji grad v ljubljansko ali celjsko nadsodnijo?

Pri sv. Pavlu v Savinjski dolini. Znani med Slovenci naselivši se bar. Hackelberg, kateri je katoliško duhovščino mnogo žalil — imenujoč jo n. pr, „Eulen Roms“. in slovensko ljudstvo, po njegovem izrazu „dumme Bauern“, več let kot „bürgermeister“ strahoval — padel je z županskega stola. Vkljub silnej agitaciji za grajščaka, o katerej še danes v podrobnostih molčimo — podlegel je velikonemški baron, ter je v denašnjej občinskej seji bil za župana izvoljen obče spoštovani slovenski kmet g. Zagožen, a za svetovalce gg Zanier, Potočnik, Šrajnar in Marinec, vsi naši možje.

Vender so ljudje, hvala Bogu! sprevideli, da s tujci ne gre. Zato: Svoji k svojim! Slovenci! ne pozabite, kdo je vaš pravi prijatelj! Živio naš novi župan! Živeli zavedni odborniki narodnjaki!

Iz Šmarijskega okraja. (Nemški šulferajn“ — Celjski lisjak). Pred kratkim ste slišali, kako so se udje za nemški „šulferajn“ lovili. Temu še ni konec. Wreschagg še vedno vpije in Wouk še vedno lovi. Kako dolge zanjke pa ta Wouk ima, lahko iz tega razvidite, da so še celo do Slatine pri Ponkvi segle In kaj mislite, koga je tam vjel? Edinega Loškega in „lisjakovega“ pristaša Antona Galufa. Pa nikakor ne mislite, da je na Ponkvi veliko takih „lisjakovih“ pristašev. Samo dva sta, omenjeni A. Galuf v Slatini in pa A. Zdolšek, po domače Ferjuc v Cecinjah. — Ponkva je bila in bo ostala narodna ter ne bo trpela v svoji sredini časnikov, v katerih se katoliški duhovniki in Slovenci smešijo in zaničujejo. Ona je ponosna, da je slovenska, ponosna pa tudi na mnoge odlične narodnjake in učenjake, ki so v njej beli dan zagledali. Dva „lisjaka“ ki sta in še morda zdaj skrivaj po Loški pošti na Ponkvo dohajata, ne bota nič naredila, In kaj se Galufu v „lisjaku“ tako dopade? To, da prinaša „bisl bindiš, bisl tajč“, kajti njemu se „tajč“ jako potrebno zdi, ako hoče kdo iz Ponkve do Loč priti. In čujte! Nekdo (!) iz Ponkve je se letošnjo zimo še celo v „lisjaku“ oglasil. Blebetal je v njem reči, da sam ni vedel, kaj misli povedati. Dopisun! ostani raji pri plugu, kajti Ti si takrat „lisjaku“ pripomogel, da je okoli 200 kozlov prinesel. — V predzadnjem dopisu ste slišali, da je na Ponkvi še celo prvi občinski svetovalec in cerkveni ključar k nemškemu „šulferajnu“ pristopil. — Ker se pa od nekatere strani cerkvenemu ključarju Fr. Brglez-u, ki je zaveden in zvest Slovenec pa tudi priden katoličan, očita, da smo njega mislili, povemo danes, da je ovi občinski svetovalec in cerkveni ključar Franc Korže, ki je še vedno ud nemškega (prajzovskega) „šulferajna“. Mislil je sicer že izstopiti, toda sedaj si je zopet premislil, Dovolj se je že pisalo, kaj da je nemški „šulferajn“, kaj mislijo o njem in kako ga obsojajo odlični Nemci in častita duhovščina. Obžalujemo samo to, da taki ljudje v takem odlično narodnem kraji, kakor je Ponkva, še vedno častna mesta zavzemajo. Konečno pa prosimo velespoštovanega c. kr. okr. sodnika, da takim pisačem, ki vedno rogovilijo in Slovencem sovražno politiko vganjajo, vsaj enkrat duri pokaže, kajti drugače bi se znalo spoštovanje in zaupanje do c. kr. uradnikov pri priprostem ljudstvu rušiti. Saj je dandanes dovolj poštenih in zmožnih pisarjev, ki se nikakor s politiko ne pečajo.

Iz Črešnjevec pri Slov. Bistrici. (Novega župana) izvolimo si, ki nas ne bode tako smešil pred celim slovenskim svetom, kakor je to storil naš nedavno pred samim cesarjem. Stal je pred Njimi, kakor lipov bog zraven dveh botrov in govoril, da se je vsak izobražen smejal. Kakšne pa so naše ceste? Ko smo seno vozili, napregali smo pred vsaki voz veliko živine, pa vendar je marsikateri v blatu tečal ali se v graben prekopicnil. Kako imamo okolo cerkve? Staročastne lipe so proč, zida ni več, ura pa ob 11. uri kaže na 4. pa jih naklesti 16 po zvonu. Kako se za policijski red skrbi, to nam kaže ponočni vreš in tuljenje po vesi, da pošteni in trudni ljudje še spati ne morejo. Kdo je Sorschagg, znani Miglic, tega še niti omeniti nečem, ker nam ne more biti v posebno čast. Zato, dragi rojaki, poštene slovenske duše, vzdramite se, otreste Migličevo komando! Izberite izmed poštenjakov župana, ki nam bode v čast, občini pa v korist.

Domoljub.

Iz Koprivnice. (Gosp. učitelj Jože Drozg †). Dne 10. jul. ob 6. zvečer smo izročili slovesno telesne ostanke nam nepozabljivega še le 46 let starega učitelja Jož. Drozg-a v krilo matere zemlje. Pokojni učiteljeval je najpoprej v Oplotnici, Čadramske fare, dalje časa v Dobji pri št. Vidi pri Planini, naši nežnji mladini pa je bil odgojitelj nad 16 let. Dve

Digitized by Google

prelepe lastnosti kinčale ste v življenji našega Jožefa; bil je naroden učitelj in miroljuben sosed. Glej! „Slov. Gosp.“ od leta 1870 se je na tebe naročeval in z veseljem ste prebiral; kedarkoli pa je šlo za narodno reč, bila je beseda blagega pokojnika: „To pa že mora biti.“ Priljubljen bil je tudi faranom, kar svedočijo njih besede: „Še pač niso nikomur zamerili.“ Prav so imeli domači č. g. župnik, da so v svojem pogrebnem govoru posebno povdarjali rajnega zastopnost z duhovenstvom in ljudstvom. K večnemu počitku spremljali so ga 4 duhovniki in mnogo ljudstva; sosedni učitelji in učiteljice pa so mu zapeli za slovo genljiv „blagor“ Gomilo pokojnega so rosile obilne solzice učeče se mladine. Bodi mu zemljica lahka!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je v treh pismih zahvalo izrekel Štajercem in Kranjcem pa tudi vojakom, katere je na svojem potovanji ogledoval. — Vojaštvo je pomnoženo za nov regiment, ki bode skrb imel v vojski za železniško-telegrafne potrebe. — Goriški deželni odbor prosil je ministra Konrada, naj uvede na državnih učilnicah italijanski in slovenski poučni jezik namesto nemškega, ker tam Nemcev ni, pa minister se brani. Isti minister si je tudi z nemškimi konservativci navskriž, ker je olajšave v novi šolski postavi dovoljene z izvrševalnimi svoji ukazi tako priškrecnil. da so nemški kmetje silno nezadovoljni, njihovi poslanci bodo v deželnem zboru gornje-avstrijskem gotovo zoper tako razlaganje obstoječih postav ugovarjali in tako se utegne propad ministra Konrada uresničiti, kajti Čehi in Poljaci ga tudi niso kaj veseli. — V českem zboru je dr. Rieger nastvetoval važne premembe volilnega reda, z ozirom na število prebivalcev in na svoto davka bi se naj število poslancev odmerilo brez ozira na Nemce ali Čehe; vsakemu se naj pravica prizna! — Dunajsko mesto je l. 1683 meseca septembra bilo Turkov rešeno, zlasti s pomočjo poljskega kralja Sobijeskija in českih novih regimentov, med katerimi je bil tudi sedanji naš regiment št. 47. Obhajati bi se morala tedaj v kratkem 200letnica, dunajski liberalci pa tega nečejo iz jeze na ministra Taffeja, Poljake, Čehe in Slovence; pravi meščanje pa so hudi, češ, da zgubijo veliko dohodkov, ker ne bo obiskovalcev v mesto; nemški liberalci toraj uže same jeze, da so v državnem zboru v manjini, razsajajo sami neumno zoper sebe! — Magjari so mislili, da so Slovake popolnem potlačili, če so občinske table in vsi napisi uradnic, krčem, štacun magjarski pa varajo se, Slovaki napredujejo vkljub silnemu pritisku. Srbi so ostanke svojega na Dunaji pokopanega pesnika Radičeviča prepeljati dali v Karlovec, kder je bil nov pogreb, sijajen, Srbov je došlo iz vseh vetrov sveta; Magjarom in Nemcem to zopet ni po volji. — Dalmatinski deželni zbor bil je nagloma razpuščen. Hrvati so živahno zaupili: živio, hrvatski kralj Franjo-Josip!

Vnanje države. Nemški cesar Viljem prireja svojim vojakom novo puško repertirarco, iz katere bodo krogle kar sipali na sovražnika. Močno zavzema ljudi to, da Nemec in Rus meje drug proti drugemu močno utvrdujeta; tam vedno več vojakov, kanonov, šanc in živeža kupičijo — Rusi prodajo veliko zrnja in živine v tuje dežele, noveji čas, kar je železnica v Batu ob Hvalinskem morji dozidana, vedno več petroleja. — Rumuni so iz Belgije pozvali slovitega generala Brialmonta, ki jim izdeluje črtežev za nove trdnjave; naročili so uže 250 Kruppovih kanonov in 475 milijonov opek (ciglov), da bodo šance delali okolo Bukarešta. — Italijanski vojni minister odpotoval je na Francosko; pravijo, da pomeni to kaj posebnega, kakor tudi to, da Turki vedno več oficirjev na Prajzovsko pošiljajo učit se vojaških znanostij; pravijo, da hoče Turk stopiti namesto Italije v zvezo z Avstrijo in Nemčijo; sploh razmere evropejskih držav se nekako mešajo. — Francozi poslali so v osrednjo Afriko nekega Brazzaja z vojaki, da jim pridobi deželo ob reki Kongo; toda Anglež Stanley je uže pred njim tam in sedaj je se bati, da se zgrabita. — Zavoljo kopanja druzega Sueškega kanala se je angleški minister Gladstone porazumel s francoskim podjetnikom in staviteljem prvega Sueškega kanala, inženirjem Lessepsem. V Egiptu razsaja kolera zmiraj huje, posebno v Kajiri, kder je umrlo v 24 urah 427 ljudij; mnogo prebivalcev je v puščave pobegnilo; okolo 700 zakuženih hiš so v Kajiri zažgali, pa še le ni konca strašnej bolezni; pravijo, da so jo uže zatepli v Malto. — V Tonkinu začnejo Francozi boj meseca oktobra, ko poneha sedanje tamošnje silno deževje.

Smešnica 30. Črešnjevskega „rihtarja“ botri gemeinderoti in gemeindešusi znajo tako nemškutarščino: Bi gec? Nur gut get! Tajč sogen, bindiš šlogen. Marš ausi.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so štajerskemu „vsemu prebivalstvu“ iz Leobna dne 17. jul. t. l. naznanili v pismu do c. kr. namestnika barona Kübeka svojo zahvalo za sijajni sprejem. Objavimo pismo brž, ko dobimo v roke slovensko prestavo. Do sedaj ga še nismo videli. Mariborski okrajni glavar je dal na oglih prilepiti samo nemško pismo. Ob času vojske l. 1859, 1866, 1878 bili so cesarski oklici tudi sloven-

Digitized by Google

ski. Nadejamo se Slovenci, da nam vlada tudi cesarjevo zahvalnico objavi v naščini.

(Javna zahvala.) Celjska posojilnica je tukajšnjim učencem podarila 23 knjižic: „Habsburški rod“, za ktere naj iskrenejšo zahvalo izreka šolsko vodstvo na Frankolovem.

(Telegram) nam je iz št. Paula pri Priboldu najavil veselo novico uže 22. t. m. da je propal zagrizeni nasprotnik Slovencev baron Hackelberg. Lisjak mu ni mogel pomagati, čeravno se je z njim po svetu baharil. Izvoljen je vrli narodnjak Florijan Zagožen. Živeli volilci slovenski.

(V Teharjih) komandira velikonemec Jelek, župani pa zopet Val. Kovač, svetujeta mu Stojan in M. Resnik, in denarničar je županov svak Gorišek. Slovensko Teharje leze v nemškutarsko kožo. V 1. razredu bil je izvoljen celo Jud-Schwarz. Pridni vrtnar Verhovšek pa je umrl.

(Ljubljanski Zvon) objavil je v 7. zvezku: Stari grad, Cyclamen, Pri meši sv. Cirila in Metoda, Volkodlak in vampir, Nedolžen, Bajke in povesti o Gorjancih, sv. Feliks, Slutnja, Cmokauzar in Ušperna, Naše obzorje, O Salonu, Slov. književnost (Fr. Hauptmann o Senekovičevej fiziki), Cesar v Ljubljani, Slov. glasnik.

(G. Krajec) v Novem mestu izdal je 4. zvezek svoje Narodne biblioteke. Podpirajmo vrlo, koristno podjetje.

(Toča) je hudo razsajala v Laškem 22. t. m. ob treh.

(V Gornji grad) prišli so za nekaj časa premil. knez in škof ljubljanski, dr. Pogačar. Živeli na slovenskej Štajerski.

(Radgonski župan) je pismeno se zahvalil poslancu g. Kukovcu, da je krasni banderij lesk cesarjevega sprejema v mestu pomnožil.

(V Lješah) na Koroškem grdo lovijo kmete za prajzovski šulverein, posebno krčmar Karner pravi: dajte za uboge šolske otroke in zvabi goldinar in sedaj vpiše kmeta šulvereinu, čeravno ta nič o tem ne ve. Tako so vlovili tudi vrlega Antona Papeža; sedaj ga ne dobije nikoli več! Lješki pismonoša pa naj Gospodarja hitro zanese naročnikom. Uradniki v premogovi uradniji si ga naj naročijo, če ga hočejo brati.

(Strašna toča) je v noči 22—23. jul. vinograde ljutomerske potolkla v Svetinjah, sv. Bolfanku, sv. Miklavži. Trs itak ni imel grozdja zaradi lanske toče, sedaj pa je les grozno oškodovan. Na večih mestih je blisk ogenj užgal.

(Živinski sejem) bode 31. t. m. na sv. Ignacijevo pri sv. Lovrenci v Slov. goricah

(Iz Šmarije) se nam poroča, da je v nedeljo 22. t. m. toča sekala do Slatine.

(Od sv. Vida pri Ponkvi) se nam piše, da je 22. t. m. okoli 5. ure popoludne Lipovec, Rakovec toča debela kot kurja jajca obsula do 3 decimetre visoko. Rane od toče l. 1881 še niso zacelile in sedaj je zopet vse proč.

(V Šmartnu pri Slov. Gradci) izreka g. nadučitelj L. Potočnik vsem javno zahvalo, ki so šolskej mladini pomogli do lepe veselice dne 2. jul. t. l. posebno č. g. katehetu Govediču.

(Posojilnica v Šoštanji) je šoli pri sv. Janži na Vinskej gori darovala slike cesarjev in kraljev habsburško-lotrinskih in 40 knjižic „Habsburški rod“, za kar bodi srčna zahvala izrečena vodje šolskega g. Zagoričnika.

(Lodne obleči) morali so Pohorci pri sv. Jungerti in okolici dne 16. julija, ker je pol čevlja debelo nasipalo snega.

(Slovenskega regimenta) štev. 87 prvi in četrti bataljon morala sta iz Celja in Ptuja v Gradec k vajam.

(Lepo veselico) napravijo dijaki mariborske in celjske gimnazije v Šmariji pri Celji v gostilni g. Jagodiča 5. avgusta t. l. ob 8. uri zvečer. Peli bodo tudi dr. Ipavčev: Kdo je mar!

(Utonil) je v Dravinji Podbukošekov 5letni fantič v Penojah.

(Propal) je nemškutar in poštar Franc Marinič pri sv. Vrbanu nad Ptujem. Posestniki so ga zavrgli pri volitvah, da še niti v občinski zastop prišel ni. Tudi njegov brat je na polovico pal

(Umrl) je č. g. Jožef Zadravec, župnik pri sv. Ožvatu ob Dravi, 49 let star. Udeležil se je audijence pri cesarji, a potem naglo zbolel. Pljuča so se mu unela in moral je hitro umreti.

Listič uredništva: Dopisi iz Hammer-Ambosice, Teharja, od sv. Vrbana nad Ptujem, sv. Martina pod Wurmbergom, Brežic, Nove cerkve, Rimskih toplic, št. Ilja, Razbora, Ljutomera zaradi strelcev Veržeških, iz Bistrice, vse prihodnjič in prilično. G. Š v Li. naznanite nam imena slovenskih deklet, ki so cesarju vino ponudile v gornjej Radgoni, da ostaneto v spominu!

Presrčna zahvala.

vsem sočutljivim, ki so mojo 19 let staro nepozabljivo sestrico **Lojziko** 17 t. m. do hladnega groba spremljali, posebno č. g. župniku pri Svetinjah, Janku Gajšeku, ki so s slovesnim sprevodom in genljivo govorečo nagrobnico v slehernem srci nepopisljivo sočutje vzbudili.

Brežice, 20. julija 1883.

Stanko Marin,
brat.

Digitized by Google

Loterijne številke:

V Trstu 21. julija 1883: 76, 50, 3, 2, 49.
V Linci „ „ 77, 63, 48, 61, 5.

Prihodnje srečkanje: 4. avgusta 1883.

Oznanilo.

Na sadje- in vinorejski šoli v Mariboru vrši se od 27—31. julija drugi letošnji podučevalni kurz za goste. Razlagalo bode se, kako drevesa sadovna žlahtniti in vinsko trto poleti oskrbovati. Kdor se ovega kurza udeležiti želi, naj to naznani ravnateljstvu šole do 26. julija t. l. Vsak izobraženec se sprejme.

V Mariboru dne 14. junija 1883.

Ravnateljstvo

2—2 sadje- in vinorejske šole.

Livarna, Badgasse Nr. 9, blizo st. cerkve.

C. kr. privil.

Številnih priznajil za zlite zvonove je priredjenih za ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v Mariboru,

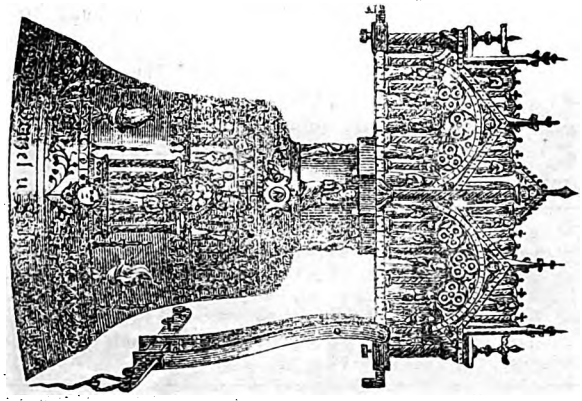

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi **pregibnimi kronami** (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blažinicami na perotih tako, da se zelo lehko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

☞ *Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!*

6—8

1—3

Nov izdelovatelj orgelj in harmonijev

v Mariboru.

Uljudno podpisani dajem čestitim župnikom in dekanom na znanje, da izdelujem vsakovrstne orglje za cerkve, harmonije, s 4letnim poroštvom in kaucijo, po najnižjej ceni, po najnovejšej šegi Dunajskej. Izdelava bo vselej solidna in igranje na inštrumentu prav lehko. Čeprav še le nedavno iz Dunaja semkaj prišedši imam uže več izdelkov pokazati. Vse v ovo stroko spadajoča popravila rad sprejemam in točno izvršujem. Prosim toraj obilnih naročil in uverujem vse častite gospode, da dobijo dobrih izdelkov, zlasti orgelj.

Pri meni so tudi za prodati prav izvrstne in velike orglice ali lajne (lajle) na dveh valekih z najnovejšimi skladbami muzikaličnimi, pripravne za dvorane, gostilniške vrte, panorame in karuseljne ali „ringelspiele“.

Z najodličnejšim spoštovanjem

August Poljak,

izdelovatelj orgelj

v Mariboru, Magdalenskem predmestji, Jožefovej ulici štev. 9.

1—3

Učenca

sprejme v svojo štacuno z mešanim blagom pri sv. Juriji v Slovenskih goricah

Jožef Žagar

trgovec.

Lepa prodajalnica

tik cerkve v **Rečiškem trgu** (v zgornji Savinjski dolini) se ob koncu tekočega leta v najem odda. Več pové

Jancz Smodiš,

posestnik na Rečici

2—3 pošta Mozirje (Prassberg).

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 31. V Mariboru 2. avgusta 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Dve veliki nesreči.

Sedaj poročajo novine o dveh velikih nesrečah: o strašnej koleri v Egiptu pa o groznem potresu na otoku Ischia blizu Neapolja na Italijanskem.

V egiptovskej deželi razsaja uže več časa strahovita kolera, kužljiva bolezen, ki se vedno dalje širi. Najprvlje prikazala se je v mestu Damiette, ob ustji reke Nil. Od ondot širila se je dalje in ljudi pobirala v mestih Mandurah, Tantah, Aleksandrija in naposled lotila se je glavnega mesta, kojemu pravijo Kahira ali Kairo.

Sprva umrlo je vsaki den le nekoliko ljudi, sedaj pa uže teden dni po 200—500. To je strašno. Silna vročina ovira zdravniške opravke in tako grabi bolezen vedno dalje. Evropske vlade so povsod v primorskih mestih zaukazale, da ne smejo nikder prišlecem iz Egipta pustiti med ljudi, ampak povsod jih zaprejo 14—21 dni v posebne bolnišnice, da se gotovo pokaže so li okuženi ali ne. V vseh mestih po celej Evropi se je ukazalo skrbeti za največjo snago. Vkljub temu glasi se kolera uže v Carigradu in Londonu. Bog nas varuj te šibe božje!

Vsa Italijanska zatopljena je v veliko žalost vsled groznega potresa na otoku Ischia. To je precej velik otok ali osredek v morji nasproti prekrasnemu mestu Neapolj. Na njem živelo je 24.000 ljudi, ker je otok silno rodoviten in čudovito lep. Na sredi moli v prekrasno modro nebo košata in lepo zelena gora, visoka kakor Boč pri Poličanah.

Ob njenem znožji, na obalih morja pa je polno vasnic, mest, gradov, gostilnic. Ves otok je vrtu podoben. Iz pečin pa izvira 24 vrelcev, kakoršni so na primer v Doberni, Krapini, Varaždinskih toplicah. Zato je tudi zmiraj veliko tujcev, potnikov, topličarjev tam.

V soboto večer ob $^1/_2$10. uri zabuči podzemeljsko gromenje, zemlja se 3krat strese, tla zazibljejo in v 15 sek. ali trenutkih je ves lepi otok žalostna razvalina. V mestu Casamicciola, ki šteje 4000 prebivalcev, stoji le samo ena hiša po konci. Na mnogih krajih začne goreti. Grozen prah in dim zavije otok v trdo temo. Kar še ljudi živi, to hiti k morju in skuša po ladijah uiti boječ se zopetnih potresov. Koliko je mrtvecev, to še sedaj ni znano.

Med ubitimi je tudi škof in načelnik italijanske vlade na otoku. Sedaj pobirajo mrtve in jih pokapljejo, ranjene pa spravljajo v Neapolj, kder so celó cerkve prisiljeni spremeniti v bolnišnice. Sprva so poročali, da je 1000, potem 2000, 3000, 5000, mrtvih, a sedaj pravijo, da je polovica prebivalcev, ki je uže po hišah spala, pod razvalinami ubita ali ranjena. Nesreča je tolika, da se niti podrobneje popisati ne da!

Desterniški.

Cesar v Radgoni.

II. Cesar se zdaj vrnejo v mesto na razstavo konj, slovensko ljudstvo pa se poda na Glasbah, kjer ste stali pri Sekirnik-ovem hrami dve veličastni piramidi okinčani z banderami avstrijanske, cesarjeve in štajerske deželne barve. Bilo je dovoljeno, da se tukaj sprejmejo deputacije Slovencev ljutomerskega in gornjeradgonskega okraja. Šolska mladina fare sv. Petra, duhovniki v korokih in s cerkvenimi banderami, obdani z ogromno množino ljudstva je želno čakalo prihoda ljubeznjivega cesarja. Kmalu po 2. uri se pripeljajo, ljudstvo mlado in staro enoglasno zaupije živijo. Pozdrav iz zvestih slovenskih src doni daleč čez Muro in Radgono. Cesar s kočije stopijo na razgrnjeni tepih, deželni poslanec in okrajnega zastopa načelnik g. Kukovec Nj. pozdravi najpred nemški in potem slovenski, kakor je „Sl. Gosp.“ predzadnjič poročal. Burni živio-klici besedam govornikovim se ne dajo popisati. Cesar odgovorijo: prepričan sem, da mi je moje ljudstvo brez razločka narodnosti resnično vdano; kar sem nesrečnim za podporo storil, to sem z veseljem storil, in če

Digitized by Google

zopet kaka potreba nastane, naglasite se!“ Nektere gospode še potem prijazno nagovorijo.

Na strani pri velikanski piramidi je stalo 22 deklic oblečenih po stari slovenski šegi. Ena od njih Amalija Mursova, kmečka hčer iz spodnjega Krapja fare ljutomerske, nagovori cesarja lepo slovenski, kakor je brati v štev. 28. „Slov. Gospodarja“.

Na to druga deklica Johana Dijakova iz Ljutomera iz pisane dr. Prelogove majoljke, katero je bil g. profesor Majciger iz Maribora poslal in katero je na srebernej skledici ali tasi držala tretja deklica, Lojza Hofmanova, kmečka hčer iz Šratovec fare sv. Petra, natoči stekleno časico, četerta deklica pa, Friderika Huberjeva iz Ljutomera, jo vladarju na čednem krožniku ponudi, ki jo je prijazno sprejel in in blagovolil nekoliko popiti.

Zdaj ni bilo veselemu živijo-klicanju ne konca ne kraja. Vse je bilo nad ljubeznostjo svitlega cesarja genjeno, mnogotero oko je bilo rosno od samega veselja. Enako so tudi spremljevalci cesarjevi radovoljno prejeli za čašico in žlahtno srago pokusili. Najbolje napravil je g. Seeder, nekdajni glavar v Mariboru, ki je za kupico prejel rekoč: Bog živi!

Kedar se vozovi gibati začnejo, vzdigne se zopet živijo-klicanje. Banderaši se še enkrat dalje od piramid kraj polja v red postavijo, milega cesarja odhajajočega zopet pozdravijo in polovica jih sme cesarja sprevajati na konec meje ljutomerskega okraja.

Jaz pa sem domov nesel prepričanje: svet nima bolje milega, ljubeznjivega, dobrotljivega vladarja, kakor so nas cesar Franc Jožef I, Bog nam Jih ohrani in živi! F. Š.

Gospodarske stvari.

Južno-štirsko hmeljarsko društvo v Žavci.

(Izv. dopis iz Gotovelj.)

Južno-štirsko hmeljarsko društvo v Žavci jako dobro napreduje. Glavnega zborovanja dne 22. m. m. se je udeležilo mnogobrojno občinstvo. Ljudem se je v domačem jeziku povedalo in pokazalo, kako se hmelj trga in suši. Vsem, kteri so za dober svet vprašali, se je prijazno in radovoljno odgovorilo. Nekaj velevažnega, kar naj bi tudi tisti hmeljarji zvedeli, koji se glavnega zborovanja niso vdeležili, se nam je tudi o hmeljskih sejmih reklo. Mislim, da bode najbolje, ako to po „Slov. Gospodarji“ razglasim.

Nasvetovalo se nam je namreč, naj bi otrgani in posušeni hmelj ne prodajali na domu, nego, naj bi ga prinesli na hmeljski sejm. Marsikdo bo vprašal, zakaj tako?

Hmeljski sejmi imajo ta namen, da se hmelj tako plača, kakor mu je prava cena. Zgodilo se je že, da se je najboljše blago po prav nizkej ceni prodalo, ker dotični hmeljar ni vedel prave cene hmelju. Zdaj bo pa samo treba na sejm priti in cena se bode zvedela. Hmeljski sejmi bodo toraj hmeljarjem v velik dobiček. Kedaj se bodo hmeljski sejmi vršili, to se bode o pravem času pri posameznih občinah in po časopisih razglaševalo.

Društvo, kakoršno je južno-štirsko hmeljarsko društvo, je pač vse hvale vredno; pristopite toraj hmeljarji, kteri še niste udi, v društvo in pomagajte na ta način delovati v občni korist.

Osebo pa, kteri se v prvej vrsti imamo zahvaliti za tako uspešno delovanje našega društva, vsak hmeljar dobro pozna.

Iz srca želimo, da bi naše društvo tudi za naprej tako vrlo napredovalo; — g. Hausenbichlerja pa prosimo, da naj ostane tudi v bodočnosti naš vodnik in svetovalec. Bog plati mu ves trud in prizadevanje za povzdigo občnega blagostanja mej narodom slovenskim. Bog živi ga! J. Ž. ud hmeljarskega društva.

O poštnih hranilnicah.

12. Odpoved. — Vložnik sme vsak čas zahtevati, da mu se nekaj njegovega vloga ali ves vlog vrne. Odpoveduje se s posebno tiskanico, namreč na listu, ki ga naj iztrga iz „odpovedne knjižice“, katero vsak vložnik ob enem z vložno knjižico dobi brezplačno.

Na ta list mora vložnik napisati a) znesek, koliko mu se naj denarja vrne b) ime nabiralnice, kamor naj denar pošljejo z Dunaja c) svojo adreso, d) lastnoročni podpis in e) geslo, če si ga je izbral. Tako napisani list se pošlje na Dunaj brezplačno poštno-hranilničnemu uradu v zavitku, ki ga vložnik s knjižico dobi.

Postava zahteva, da poštni urad mora denar vrniti a) pri odpovedi iznosov med 10 in 100 fl. v 15 dneh, b) pri odpovedi med 100 in 500 gld. najdalje v enem meseci in naposled c) pri odpovedi zneska čez 500 fl. najdalje v dveh mesecih potem, ko je odpoved v poštno-hranilnični urad dospela.

13. Komu se vračilo sme izročiti? Vložniku, to se razumeva samo ob sebi. Vračila ne smejo biti manja od 1 fl., razven ko bi vse imetje znašalo manje nego 1 fl. — Vložnik sme tudi katerokoli osebo pooblastiti, da vzdigne odpovedani znesek. Tisti vložnik, kateri ima geslo, zamore pooblastilo drugej osebi dati s tem, da na tiskanico, ki jo dobi vsak vložnik, povedavši pooblaščenčevo ime, geslo zapiše in svoj podpis pristavi. Ako pa dotični vložnik nima gesla, takrat mora vložnikov podpis na pooblastilu potrditi župnik tiste občine ali občinski župan ali katero c. kr. sodišče, ali kak c. kr. beležnik (notar). Pri bolniku zadostuje, da podpis potrdi zdravnik, kateri ima pravico ljudi ozdravljati.

Digitized by Google

14. Pri katerej poštnej hranilnici smeš poslovati? — Pri vsakej. Če si, recimo, v Celji, zamoreš pri celjskej pošti vlagati; ako sledeči teden ali mesec prebivaš v Mariboru, vlagaš pri mariborskej pošti. itd. Isto velja gledé izjemanja. Hlapec n. pr. služi letos v Ptuji, mora mu pošta tam povračevati denar, ki ga je bil vložil, postavim, v Celovci ali v obče kjersibodi; drugo leto pride v službo n. pr. v Brežice, izplačevala mu bo tista pošta, itd.

15. Zanesljivost. — Poštni služniki, kateri komu — razven svojih predstojnikov — karkoli povejo o imenih vložnikov ali o tem, koliko ima kdo hranilne imovine, podvržejo se disciplinarnemu postopku ter bodo po okoliščinah v kazen iz službe djani. Sme se toraj vsak vložnik zanašati, da se bode molčalo o njegevih poslovih, ki se tičejo poštne hranilnice. Vložne knjižice se ne morejo ni v prepoved djati niti se more pridobiti zastavna pravica na nje. Eksekutivna prisodba poštno-hranilne knjižice ni dopuščena. Tudi dohodki, ki jih vložniki imajo iz poštno-hranilčnih obrestij, oproščeni so dohodarine in vsakega davka, kateri bi kedaj vtegnil na nje mesto priti.

Opomba. — Znan krščanski pregovor pravi: Moli, delaj in — bodi varčen.

M. K.

Sejmi. 5. avgusta sv. Janž pri Arveži, Loka, Lemberg, sv. Miklavž v Susahil, Ptuj, 6. avgusta Kaniža, Marija snežna, 7. avgusta sv. Florijan na Nemškem, Ptuj.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Sramota za ptujske nemčurje.) Izjava. „Jaz podpisani Tomaž Dajnko posestnik in občinski predstojnik v Strajni v Halozah izjavim s tem, da jaz tisti poziv na občinske predstojnike zadevajoči volitve v okrajni zastop in katerega je izdala nemčurska stranka v Ptuji nikdar podpisal nisem in ako se nahaja na njem moje ime izjavim, da je ta podpis ponarejen.“

V Ptuji dne 31. julija 1883.

Tomaž Dajnko, l. r.

Iz predstoječe izjave je razvidno, kacih sredstev se poslužujejo naši nemčurji in kako grdo lovijo posestnike v svoje zanjke. Dr. Mihelič bi moral kot jurist vedeti, da je ponarejanje podpisov kaznjivo. Tudi posestnik Jožef Mlakar iz Leskovca piscu teh vrstic trdi, da zgoraj omenjenega poziva nikdar podpisal ni. Iz tacega nesramnega početja se nemčurska stranka sama obsoja in naši vrli kmetje bodo ob časi volitve v okrajni zastop vedeli, kaj imajo storiti.

Od sv. Ilja v Slov. goricah. (Habsburško šestoletnico) smo tudi pri nas slovesno obhajali. Večer 1. julija bilo je šolsko poslopje razsvitljeno in lepo okinčano. Drugi dan ob 8. uri bila je muzikalična slovesna božja služba; razložili so nam tudi č. g. župnik pomen takratnega slovesnega praznovanja. Po sv. opravilu podali smo se vsi šolarji in odraščeni na prijeten prostor nad šolo, kder je potem svirala godba, šolarji bili so pogoščeni z jedjo, vinom in pivom. Med slavnostjo nam je še enkrat se razložil pomen praznika in h koncu govora zadoneli so živahni „živijo-klici“. V spomin šestoletnice prejel je vsak šolar spominek (podobo) izročenja Rudolfa slovenskih dežel svojemu sinu Albrehtu. Pretečene dni pa smo skrbeli za dostojni pozdrav presvitlega cesarja. Okinčali smo cerkev in most čez železnico in železniško postajo. Na teh prostorih stalo je mnogo majev okinčanih z venci in banderi. Na tako krasno okinčani železniški štaciji zbralo se je 9. t. m. popoldne veliko število ljudstva, č. g. duhovna v korskih srajcah, učitelji z šolarji z banderi in belo oblečene deklice v rokih šopke cvetlic, veterani z zastavo, pričakovaje dvorni vlak z nado videti ljubljenega vladarja. Kmalu nam naznani pok možnarjev in glas zvonov, da se vlak bliža. Godba zasvira cesarsko himno in burni „živijo“ klici zadonijo, pozdravljajo Njih Veličanstvo, ki so pri oknu stoječ kaj prijazno odzdravljali. Z veselim sercem smo se razšli, ker smo videli prijazni obraz našega dobrotljivega očeta Franca Jožefa I. Vsi pa gojimo v serci željo naj — Večni Bog oblagodari, — hišo habsburško — nam obvari — živijo Slovencev domovina — in habsburška rodovina!

Goričan.

Iz Rimskih toplic. (Cesar). Naš kolodvor, ves v zelenje ogrnjen, krasno okinčan po preprijaznem obče ljubljenem g. predstojniku, bil je 11. julija t. l. po eni popoldne navzlic slavoloku Marija-Gračke občine, s slovenskim napisom okinčanemu, prelepo prozorišče navdušenega sprejema Njih Veličanstva, cesarja Franca Jožefa! Četiri duhovnije, sv. Marjete, sv. Jederti, sv. Nikolaja in Jurkloštra so se po svojih predstojništvih, duhovnih in svetnih, vpričo mnogobrojne množine presvitlemu vladarju preponižno poklonile! Potem ko je v imenu toplic g. dr. L. krasni album s fotografijami topličke okolice Nj. V. izročil, in ko naprej na vprašanje: „od kod?“ Jurkloštersk župnik odgovor dajo in se zahvalijo, da so cesar ovo duhovnijo ustanoviti dovolili, bližajo se občinskem zastopnikom, izmed kterih je zdaj domači, Marija-Grački župan g. Jan. Klesin srčno poklonico se vè da v domačem jeziku živahno govoril, za ktero se je Nj. V. tudi v slovenskim jeziku zahvalilo, ter še govornika blagovolilo slovenski vprašati: „Ste Slovenec ali Nemec?“ S nagovori počeščeni bili so še nekteri drugi, tudi g. učitelj, ki je učence in njihovo petje

Digitized by Google

cesarske hinme dobro vodil. Prehitro nam je pretekla odločena četrtinka ure. „Živijo“ klici, kakor pri prihodu, se vè da pri odhodu še veliko živahneji, iz naših src vun doneči, spremili so Njih Veličanstvo, s srčnimi željami: „Kar se more v srečo šteti, Večni Bog naj podeli: Franc Jožefu, Lizabeti, Celi hiši Habsburški!“

Iz Razbora. (Cesarjev prihod in učenci.) Kakor v obče, bil je 11. jul., kot dan neomejenega veselja tudi od Razborske šolske mladine sijajno obhajan. Vže teden preje, došle so nam s posredstvom loškega županstva in nja odbora 2 lepi zastavi: cesarska in štajerska. Dne 11. julija pa nas je po tri ure dolgem potu 53 na Zidan most dospelo, kjer so nam v g. Moserjevej gostilni na stroške g. Moserja, s krepko juho in žemljami vrlo postregli. Po dokaj živahnem sprejemu našega presvitlega vladarja, vršila se je v senčnem vrtu poleg Zidanmostne šole brza veselica nedolžnih otročičev, pri kterej so se domače pesni popevale in primerne skladbe deklamavale. Vsa hvala pa gre našemu županu g. Kramerju in g. Moserju, ki sta vsak po eno avstr. vedro dobre trsne kapljice otrokom v postrežbo darovati blagovolila. Enako srčno se zahvaljujemo tudi g. naduč. Kropeju in nja blagi soprugi, ki sta si veliko prizadevala pri vredbi veselice in postrežbi otročičev. Konečno se zahvaljujemo vsem ovim, ki so k veselici na kakoršen koli način pripomogli. Srčna hvala! Bog plati!

Iz Teharja. (Cesar.) Dovolite, da poročam, kako smo slavili cesarjev prihod v naši župniji Teharski. Šolska mladež z zastavami in gospodi učitelji obeh šol namreč iz Teharja in Prožina je pričakovala točno ob 10. uri na kolodvoru v Štorah, kteri je bil lepo ozaljšan. Navzoč je bil deloma Teharski in Prožinki občinski zastop z županoma Val. Kovač in Gajšek; potem častita domača duhovna g. gosp. fajmošter in kaplan, v korskih srajcah med dvema cerkv. banderoma stoječa. Teharčani so prinesli že čez poldrugo sto let staro zastavo, ki je še kaj zala belo rudeča svilnata. Občinstva je bilo mnogo, fabrika je bila kaj lepo dekorirana, napisi seveda nemški, „Gott erhalte unsern Kaiser“, „Viribus unitis“. Koliki broj zastav je vihralo iz nad fabrike in druzega poslopja, pruska nobena. Kmalo po 10. uri naznanja nam gromeči strel možnarjev, da se železniški voz z Njih Veličanstvom cesarjem bliža, in res vesel je bil trenutek, ko se nam prikaže veseli obraz našega vladarja odzdravljajočega občinstvu, ki je z živio klici pozdravljajo cesarja, le samo fabriški uradniki trdi Nemci so „hoch“ klicali, delalci pa „Glük auf“. Cesar so se počasi vozili celi pot od Štor noter do Celja, tako da je lehko občinstvo imelo priliko na večih prelazih čez železnico ga videti. Vsi ti prelazi so bili ozaljšani z mlaji, zastavami in venci samo napisov ni bilo nikjer. Opomba, Celjski lisjak toraj ne piše resnice da bi bil Teharski župan ob enem v Celji na kolodvoru navzoč in s cesarjem govoril, ker je bil v Štorah. G. Janez Gorišek, ki ga omenja Celjski lisjak, da je Teharski župan in čast imel se kot tacega pred cesarja postaviti ni župan, ampak le obč. odbornik in denarničar Teharske kase. Naš velezaslužni g. Miha Vizjak je imel čast z Nj. Veličanstvom cesarjem kot ud deputacije kmetskih občin govoriti na Celjski postaji, česar pa lisjak ne omeni. Celjani so precejšnje število nesramnih „frankfurtarc“ razobešenih imeli.

Sv. Urban pri Ptuji. — (Občina sv. Urbana) je v novejšem času zdatno povečana; pridružena ji je soseska „Janževski vrh“. Sostavljena je sedaj iz sosesk: Desternik, Svetinci in Janeževski vrh. Ta sostava ni bila vsem po volji; ali je bila ta nevolja opravičena ali ne, bode prihodnost kazala. Veliko bolje bi ugajalo, ako bi se občini sv. Urbana pridružil „Vintaroški vrh“, vsaj bi tako naš „trg“ ne bil razklan na dva kosa. Za novo vstanovljeno občino je bila nastavljena volitev novih odbornikov na 3. julija. Vršila se je vkljub našim cerkvenim in narodnim nasprotnikom takó, da je dosedanji nemškutarski župan Janez Marinič bil djan z županskega stola. Dobil je slovo in to čast vrednejšemu odstopil. Mi smo zadovoljni z volitvijo novega župana od 17. julija. Volilci so dvema možema svoje zaupanje dajali: gospodu Francu Simoniču in Janezu Markežu. Srečka je odločila g. Francu Simoniču županske čast. Daj Bog, da bi s tem konec storjen bil grdemu in sramotnemu nemškutarjenju v naši občini! Kdor je ud „šulvereina“ in posluša na povelja Ptujskih lisjakov: ni dober kristijan, ni pošten Slovenec: ni sposoben za našega župana. Tudi pri nas so nektere občine podpisale „Eggenbergsko adreso“. Ni se temu čuditi! Ker korenjakov, poštenjakov nam tukaj manjka. Za narodno pravično reč je tu mnogo ledinc. „Celjskega lisjaka“ nek drug nemčur strastno razširja. — Naši vinogradi še precej upanja dajejo kmetovalcu; sadja je srednje. V Derstelskem vrhu se je tudi nekoliko toča pokazala, vendar ni škodovala mnogo. —

Iz Brežic. (Habsburška svečanost) se je tudi pri nas 2. t. m. veselo in prisrčno vršila. Pri slovesni sv. meši, pri kateri so bili navzoči c. k. uradi, šolska mladež z učiteljskim osobstvom, požarna straža in obilo vrnega ljudstva, je mešani zbor z izbornim petjem pobožnost posebno povzdignil. Po „Te Deum“ je bila od mestnih gospá darovana nova šolska zastava blagoslovljena, s podobami sv. Alojzija in Deteta Božjega v naročji Marije. Šolarji so se potem z godbo in zastavo v grad podali,

Digitized by Google

kjer se je v okusno okinčani, s podobami Njih Veličastev ozaljšani viteški dvorani mnogo odlične gospode in kmečkega ljudstva zbralo. Predsednik o. š. sveta učencem razloži pomen današnjega dneva, blagodušno delovanje Habsburžanov, posebno zadnjega preljubljenega vladarja, šolski vodja pa v kratkih potezah zgodovino Štajerske, č. g. dekan jih spodbujajo k stanovitnosti v veri po zgledu preuzvišene cesarske rodbine, k ljubezni in hvaležnosti do nje. Vsaki nagovor se je sklenil s trikratnim „Živijo“ presvetl. cesarju in Njih rodovini. Po deklamacijah patriotičnih pesen je bil konec dopoldanske slavnosti. — Popoldan je bila na grajščinskem vrtu prosta zabava. Šolarji, katerim so mestne gospe različnih jedil pripravile in njim ljubeznjivo postregle, so se s petjem in nedolžnimi igrami zadovolili; 8 deklic je na oder stopilo ter v začudenje gledalcev vrlo dobro igralo „Teta iz Kranjskega, veseloigro. — Proti večeru se je ena učenka v imenu vseh slavnostnemu odboru, blagim gospem zahvalila za pripravljeno veselje, — za dan veselja, ki bode jim vselej v spominu ostal.

Iz Maribora. (Razne novosti). Dober prijatelj nam je iz Hammer-Ambosije mičen dopis poslal, ki ga objavimo prihodnjič, le to opomnimo, da še si nemškutarji tam niso oddehnili od živijo-klicev na cesarjevi dan. — Profesor Ambrož, blag koroški Slovenec in čitalničar, moral je v nemško Kočevje, v Maribor pa pride nek Biberle; da slovenski ne zna, to je gotovo sicer bi težko bil v Maribor prišel; profesorska služba pa ni bila razpisana, kakor bi bilo. Pri Tegetthofovej svečanosti so „purgarji“ imeli veliko pojedino toda plačati je moralo mesto 506 fl. Psom so zaprtje nategnili do septembra. Toča je precej škode naredila po vinogradih na severni strani od mesta. Dragonarji so na velikem vadišči pri Vindenavi napravili veliko konjsko dirko, ki se je vrlo dobro obnesla. V Kamci se je krojač Schnek obesil, v Vurmatu je pastir J. Rozman v Dravo pal in utonil, v Razvanji, kder nemčursko šolo stavijo, je 70letni babici kos ilovice na glavo pal in jo ubil. — Klobučar Pusswald je na cesti iz Selnice domov prišel pod voz, ki mu je desno nogo zdrobil. — V Dupleku je se na brodu vrv pretrgala ter ne morejo voziti. Jednaka nesreča zgodila se je tudi v Vozenici. J. Frangežu v Račah so tatje iz hiše ukradli 130 fl., mnogo perila in obleke in hranilčne knjige s 500 fl.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Minister grof Kalnoky obiskal je nemškega cesarja in prejel od njega red ali „orden“ črnega orla, najvišje odlikovanje. Pravijo, da to pomeni trdno zvezo Avstrije z Nemčijo. Dne 8. avgusta pride nemški cesar k našemu v Ischl in ostane tam dva dni. — Nadvojvoda Albreht prišel je v Šopron ogledovat vojakov. — Fml. Jovanovič je baje na pritisk magjarskega ministra Tiszaja naglo razpustil dalmatinski deželni zbor in tako Hrvatom usta zaprl. Ti namreč so zahtevati namenili, naj se Dalmacija, Hrvatska, Slavonija, Bosna in Hercegovina v eno hrvatsko kraljestvo združijo. Tega se pa Magjari silno bojijo. Se vé, ker bi potem ne mogli Hrvatov strahovati, kakor sedaj. — V českem deželnem zboru je bil dr. Riegerjev predlog, naj se volilni red spremeni tako, kakor pravica terja, 15 poslancem izročil v posvetovanje; 10. avgusta bo zborovanje končano. — Dunajčani so začeli močno godrnjati zoper liberalnega svojega župana in jegove odbornike, ki so vsako svečanost ob 200-letnici rešenja mesta od Turkov odbili; meščani sprevidajo, da je to grdo in nespodobno in torej v večih shodih zahtevajo, naj župan storjeni sklep prekliče. Sicer pa so meščani sami vsega krivi, zakaj pa volijo take liberalne kričače, ki vedno tako plešejo, kakor jim judovski pisači v novinah godejo! — Lineški škof pa nemški konservativci nečejo sodelovati z ukazi ministra Konrada zastran šolske postave. Trdijo, da jim je minister olajšave šolskih bremen na lastno roko preveč pristrigel. — Minister vojništva nasvetuje našej pa ogerskej vladi, naj hitrej ko mogoče začne železnica staviti od Novija v Knin, od Sarajeva nad Mostar v Dobrovnik in od Sarajeva do Mitrovice na Turškem. Prej ali selej pride gotovo do tega.

Vnanje države. Bismark pomnožuje število vojakov ob nemško-ruskej meji. Nemški katoličani opustijo letos navadni občni zbor. — Ruski general Gurko je rekel v Varšavi, da carju ni volja Poljakov porusiti. To kaže na spravo med Rusi in Poljaci. — Angleži so v Dublinu nekega Careja podmitali, da jim je ovadil morivce vicekralja Kavendiša, morivci so bili obešeni; toda eden jihovih prijateljev O Donnel po imenu, je ovaduha tako dolgo zalezoval, da ga je na angleški ladiji, ki je okolo Afrike se peljala v Jndijo, dobil in ustrelil. Angleži so ga prejeli. — V Livornu so nekateri možje italijanskega kralja psovali, da je lastnik in oberst avstrijanskega regimenta, ob enem kričali: evviva Oberdank. Policija jih je ugrabila pa sodnija nekrive spoznala in spustila. To kaže na veliko jezo Italijanov na nas.— Črnogorski knez obišče v kratkem turškega sultana, ki mu za potovanje pošlje krasno ladijo. — V Egiptovski deželi umira na stotine ljudij po koleri, dne 31. julija jih je v Kahiri izdehnilo 322. Angleži bojijo se za svoje vojake, pri katerih se tudi kolera glasi. — V Tonkingu držijo Francozi mesto Hanoj, nedavno so prasnili vun ter Anamčanom vzeli 7 kanonov in pobili 1000 mož. Anamčani ubijajo kristi-

Digitized by Google

jane: nedavno so bili župnik Bechet (rodom Francoz) in 3 misijonarji pa 3 anamski kristijani javno ob glavo djani. — Kitajci zbirajo 35.000 vojakov in žugajo Anamčanom iti na pomoč, ako bi Francozi nad tote šli z veliko vojsko.

Za poduk in kratek čas.

Šeststoletnica Habsburška v Mariborskej čitalnici.

II. Z vero v ozki zvezi stoji pravica. Kakor una, tako je tudi ta hči doma prav iz nebes. Naj nje ni na svetu, to vam je zemlja kmalu torišče golih strastij, grob vseh milših čuvstev.

Na srečo pa tu lahko rečem, v habsburški hiši pravica ni samo gostinja, ki se povabi, kedar se nam tako ljubi, ne, ona ji je gospodinja, trdna gospodinja, čije beseda odločuje. Ali bi vam sl. g., še zato bilo izgledov potreba? Jaz menim, da ne, kajti če kje katera habsburška dinastija gre v tej reči ne prvo mesto. Resnica je: posestva so se ji močno in skoraj naglo množila

V malih je letih dežele, ki so ji še sedaj zveste, skoraj vse imela v svoji oblasti. Ali kako se je bilo to godilo? Mar z zvijačo? Ne, takej ves čas ni sledu. Ali mar s silo? Ne, te Habsburg ne pozna, kjer hodi za to, naj si dobó novih dežel. Star pregovor pravi: Bella gerant alii, tu felix Avstria nube! Drugim vojske neso, a Avstriji srečno snubljenje. Naj bi si jih potlej pridržala, da jej je zato včasih bitk treba, seči za orožje, kdo bi jej to jemal za zlo.

Toda še v tacih razmerah lehko se človek le čudi, kako jej je bilo za pravico! Do zadnjega je časih šlo preden je za krvavo orožje prijela.

Nam Slovencem ne cveto ravno rožice, le preveč smo še po vseh straneh v trnji, toda vprašam: je li temu slavna dinastija kriva? Ne. ona stoji trdno na stališči pravice in po poti pravice treba da se razvije tako stanje, ki ugaja ne samo tem ali unim, nego vsem narodom, kar jih živi pod njenim žezlom.

Pravico drugim izkazovaje, od svoje nikjer nikoli naj Slovenija ne odjenja, pa ji mora in bo pravica. Tu velja cesarja Franca geslo: Justitia est fundamentum regnorum, in jaz pristavljam, da tudi narodov.

Ali gospoda, pravica, če ostane samica, je sicer dobra gospodinja; kjer je ona, tam gre vse lepo v redu, pod njo je življenje varno, ali pa je prijetno? Ne, to pa ni, to ne mara, da se pravica ne mala zastonj za devico obezanih očij, z mečem v roki, kajti ona je lehko pretrda in seka rane, kjer jih ravno ni treba. Le če gre za njo s pravico tretja hči iz nebes roko v roci — ljubezen, to vam dela potlej življenje v družinah prijetno, v društvih veselo, v državah zdravo.

In da je ona, ljubezen do ljudstev, doma v naši slavni dinastiji, kdo bi poznal zgodovino pa ji tega iz srca ne priznal? Prav den, ki ga dnes slavimo je za to očivestno znamenje. Slavni praded, cesar Rudolf, je bil našim krajem sprva dal v svojih sinih Albertu in Rudolfu gospoda, ali ni še bil tako brž slišal, da bi ljudstva ne imela reda od obeh ob enem, pa je že tudi odločil, naj bi jim le Albert vladal, Rudolf pa odstopil. Le za trenotje se nij oprezal, ker hitro je podal svoje žezlo bratu v roke. Zakaj kje? Ker sta oče pa sin bila imela do ljudstev ljubezni.

Ker te ljubezni, ali kakor ji smemo reči, tega patriotizma od zgorej kakor je rano v habsburški rodovini pognala tako tudi v teku vseh stoletij ni vsahnila, Marija Terezija n. pr. še sedaj slovi med ljudstvom zaradi njene ljubeznjive skrbljivosti za blagor prebivalstva. Nikoli ni ljudstvo vladarjem iz Habsburške hiše streglo po življenji.

Toda v ljubezni prekosi sedanji cesar vse. Ali kateri vladar je, ki bi v toliki meri dobrote delil med svoja ljudstva? Ali kje je kateri, da siplje denar med ljudstva, kedar jih zadene kaka nesreča, nekaj, kar človek z vso pravico občuduje na našem svitlem cesarji, na celi Habsburški rodovini?

Ljubezen, pravijo, rodi ljubezen. Če je v tem kaj resnice, to pa potlej ni čudo, če in da vživa ona vso ljubezen in pri vseh svojih ljudstvih.

Naj vam sl. g. ne sežem dalje, pri sedanjih slovesnostih, bliže pri nas samih ostanem, kaj, vprašam, kaj čemo dnes mi tukaj? Kaj ne to, da damo kolikor toliko znamenje svoje ljubezni do slavne cesarske hiše? Če je pa to taka, potlej mi pač ni treba več besedi.

Črke: A. E. J. O. U. dal je Friderik IV., ki je svoje dni tudi v Celji bival, povsod zapisati, ali kamnu vsekati. Kaj pomenijo? Enim je: Avstria erit in orbe ultima; drugim pa Avstriae erit imperium orbis universi, tretjim zopet kaj druga. Naj pa bo tolmačenje katero koli pravo, eno je že gotovo, da je avstrijska, habsburška dinastija najstarša, torej v resnici in orbe ultima.

Za nas Slovence in vsa avstrijska ljudstva pa je in ostane sreča, če in dokler nas še varuje dvoglavi orel habsburške dinastije, tedaj pa bodi naprej: A. E. J. O. U: „Avstrija Edina Jez Ostane Viharjem!“

Smešnica 31. V mestih je sedaj vedno več Judov med trgovci. Jeden takšen baranta z narejenimi oblačili. Pride k njemu gospod.

Digitized by Google

Jud mu poišče lepo suknjo. Gospod jo obleče pa reče: suknja mi je zelo prav pa le preveč po česniku smrdi. Jud mu precej odvrne: le kupite, ne suknja, ampak jaz smrdim po česniku.

Razne stvari.

(V Brežiškem okraji) so baje po dva in dva uklenoli čez 50 kmetov zavoljo upora proti trto-ušnej komisiji. Utegnejo pa sedaj 2—2 mesece v preiskavi zaprti biti. Treba bode toraj nekaj storiti. Najprvlje si odgnani naj izberejo vrlega advokata, n. pr. g. dr. Serneca v Celji, da bodo kmalu zaslišani in potem domov spuščeni. Dopisi nam došli so srditi in jih ne moremo objaviti pa vodstvo Slovenskega društva jih pošlje ministru Taaffeju. Prosimo hitro natančnih poročil iz Sromelj in Bizelja. V nedeljo 12. avgusta skliče se občni zbor Slov. društva v Sevnico. Tam lehko sklenemo deputacijo do cesarja! Kmetom, ki so le iz nevednosti postavam se uprli, moramo pomagati, kolikor je mogoče in se vé postavno!

(Predrzno „lažejo“) in ljudi nesramno za nos vodijo naši nemškutarji in jihovi listi. V dokaz služi denešnji dopis iz Ptuja, celjskega lisjaka štev. 13, kder pisač nekega mariborskega duhovnika prestavlja, kar pa mogoče ni, ker je definitivno nameščen, štev. 14. kder menda gluh resnicoljub (?) iz Konjic taji, kar je bilo v „Gospodarji“ o g. Kapunu pisano. Nam so se 3 priče poštene ponudile, resnico dokazati.

(Svitli cesar) so v Ljubljani tiste nemške učence pohvalili, kateri so se slovenski učili. Tega pa noben lisjak ne pové. Sicer pa Nemci naj storijo, kakor hočejo. Mi Slovenci se radi naučimo nemški, kder je treba in mogoče, le ponemčuriti se ne damo. Na lastnih tleh hočemo sami zapovedovati. Tako dela vsak narod, ki v lastno skledo ne pljuva in sam sebe ne ubija.

(Ptujski župan) Rodoscheggg je se pred cesarjem peljal, pa zapazivši, da je le malo „hoch“-klicarjev, upija v špalirovce: „Animiren die Leute, animiren“ pa le ni zdalo. Na to začne sam na levo in desno klicati: živijo, živijo in glej čudo, ves narod zagromi: živijo!

(† Umrl) je v Središči g. Vinko Dečko na jetihi. Več v „Cerkv. prilogi“.

(Javno zahvalo) izreka vodstvo šole pri gornji sv. Kungoti vsej gospodi, ki je šolskej deci priredila veselo Habsburško svečanost dne 2. jul. t. l.

(Svarjenje). Med Muro in Dravo se poteplje goljuf, Blaže Simonič je zapisano v službenskih bukvicah, dobro oblečen in pri župnikih in učiteljih denarjev v zajem prosi in laže, da je brat dekana č. g. Simoniča pri sv. Juriji na Šavnici. Dekan imajo samo enega brata in ta je Jihov kaplan č. g. Aleksander Simonič. Goljufa, ki je pri sv. Benediktu, sv. Juriji in Frauheimu ljudi opeharil, treba prejeti in sodnji izročiti.

(Oderuh) Blaž Stiberc v Pušencih pri Ormoži je obsojen na mesec sedeža in 200 fl. plateža, da bo lehko premišljeval, kako grdo je ljudi odirati.

(Smrkljave konje) vozača Črešnarja iz Tepine pri Konjicah so v Lembahu poklali.

(Preminol) da ne vejo kam je Plojev sin v Selcah fare sv. Roprta v Slov. goricah. Meseca sušca bil je še doma.

(Verbanski poštar) g. Marinič nam piše, da je pred zadnjo volitvijo sam se odpovedal vsakej izvolitvi. Moder človek je pač previden!

(Dobro hrvatsko knjigo) v drugem natisu izdal je vrli župnik Hrnetički, č. g. P. Krempler, o vrtnarstvu. Založitelj je knjigar Mučnjak v Zagrebu. Velja 30 kr. Slovencem bi močno ugajala podobna knjiga.

(G. Gertscher) v Šmariji je baje službo popustil.

(V Radenskih toplicah) pri Radgoni priredi v soboto 4. avgusta t. l. slavni mojster na citrah in Radenski rojak, g. Vekoslav Vaupotič, muzikalično zabavo. Kopališče močno napreduje pod opravništvom solastnika g. Romana Henna in vedno več prihaja gostov iz bližnjih in daljnih krajev, n. pr. iz Trsta, Gradca. Tudi slovenske novine so v lepih novih prostorijah na razpolago!

(V Marija-Celje) peljajo se romarji iz Maribora 12. avgusta do Kapfenberga, spremljani od 2 duhovnikov.

(Nadučitelj) v Rušah postal je g. Leske, učitelj pri sv. Pankraciji g. Spitzer. podučitelj v Ljutomeru g. Freuensfeld; g. Stolzer je prestavljen v Runč, g. Juvan k sv. Urbanu, g. Jan. Bezjak stopi v pokoj.

(Notar g. Finžgar) potegnil je iz Kaple v Eberstein.

(Pri zastavnici) v Gradci je g. Jož. Verbošek postal oficijal.

(V Marija-Celje) gre poseben železniški vlak iz Gradca dne 13. avgusta ob 4. uri 30 minutah zgodaj v Kapfenberg. Vožnina je tje in nazaj do polovice znižana.

(Strela) udarila in užgala je Mart. Šamperlovo hišo v Novi vesi pod Ptujem. Vse je pogorelo. Narata Jurija za Slov. Gradcem pa je strela ubila.

(Umrl) v Celji je okrajni komisar g. vitez Gariboldi. Bil je Slovencem prijazen.

(Spremembe v Lav. škofiji). Za kaplana gre č. g. Purgaj v Prihovo, č. g. Irgl k sv. Petru pri Radgoni, č. g. Muha v Šmarten pri Slov. Gradci; novomešniki pa č. g. Gaberc

Digitized by Google

v Dramlje, č. g. Hribernik k sv. Juriju na južni železnici, č. g. Ilešič v Mahrenberg in č. g. T. Rožanc je imenovan za pravega konzistorijalnega svetovalca.

Listič uredništva: Prihod cesarjev v Bistrico opišemo prihodnjič, dopisi o Habsburškej svečanosti v Pišecah, sv. Martinu pod Wurmbergom, gornji sv. Kungoti Prevalj prihodnjič. Denes ni bilo prostora. Naj nam nekdo popiše ormožke banderaše, cesarjev prihod v Ptuj, Slatino, Šmarje, sv. Jurij, Celje, Zidan most in Terbovlje! Prosimo!

Loterijne številke:

V Gradci 28. julija 1883:		44, 63, 89, 19, 68.
Na Dunaji	„ „	36, 33, 13, 50, 87.
Temesvar	„ „	13, 80, 87, 4, 2.

Prihodnje srečkanje: 11. avgusta 1883.

Javna zahvala.

Velečastiti gospod Ivan Aleks. Simonič, vero-učitelj na tukajšnji učilnici, je našej šolskej mladini velikodušno podeliti blagovolil 100 zvezkov knjižice „Habsburški rod“. Za ta velikodušni dar izrekata mu podpisana v imenu razveseljene šolske mladine najprisrčnišo zahvalo.

Krajni šolski svet pri sv. Juriji na Ščavnici,
dne 24. julija 1883.

Anton Stramič, predsednik. — Jože Miheličč, nadučitelj.

Oznanilo.

Jaz podpisani dajem na znanje, da dovoljenje za krčmo, točenje žganja in prodajo duhano v hiši g. Blaža Štiberca pri sv. Bolfanku na Kogu imam jaz sam kot najemnik, katero 1. nov. l. l. lehko drugam prenesem. Toliko za ravnanje!

Liberij Lakič,
kramar in gostilničar.

1—2

Očale,

nanosnike,

fino brušene, a ne lite,
ali iz stisnenega stekla, priporoča

Ferd. Dietinger,
urar in optikar v Mariboru
v gosposkej ulici.

NB. Očale prodava takšne, ki so očem kupčevalčevim primerne, vse dotična popravila izvršuje točno in po nizkej ceni. 1—3

2—3

Nov izdelovatelj orgelj in harmonijev v Mariboru.

Uljudno podpisani dajem čestitim župnikom in dekanom na znanje, da izdelujem vsakovrstne orglje za cerkve, harmonije, s 4letnim poroštvom in kaucijo, po najnižjej ceni, po najnovejšej šegi Dunajskej. Izdelava bo vselej solidna in igranje na inštrumentu prav lehko. Čeprav še le nedavno iz Dunaja semkaj prišedši imam uže več izdelkov pokazati. Vse v ovo stroko spadajoča popravila rad sprejemam in točno izvršujem. Prosim toraj obilnih naročil in uverujem vse častite gospode, da dobijo dobrih izdelkov, zlasti orgelj.

Pri meni so tudi za prodati prav izvrstne in velike orglice ali lajne (lajle) na dveh valekih z najnovejšimi skladbami muzikaličnimi, pripravne za dvorane, gostilniške vrte, panorame in karuseljne ali „ringelspiele“.

Z najodličnejšim spoštovanjem

August Poljak,
izdelovatelj orgelj
v Mariboru, Magdalenskem predmestji,
Jožefovej ulici štev. 9.

2—3

Učenca

sprejme v svojo štacuno z mešanim blagom pri sv. Juriji v Slovenskih goricah

Jožef Žagar
trgovec.

Lepa prodajalnica

tik cerkve v **Rečiškem trgu** (v zgornji Savinjski dolini) se ob koncu tekočega leta v najem odda. Več pové

Janez Smodiš,
posestnik na Rečici
pošta Mozirje (Prassberg).

3—3

Izdatelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Anton Brožič.
Tisk Janez Leon-ove tiskarne v Mariboru. (Odgovoren: Drag. Lorenc.)

Digitized by Google

Štev. 32. V Mariboru 9. avgusta 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kmečkim ljudem še niti dobre letine popolnem pomagati ne morejo.

Da kmečkim ljudem čedalje večja revšina, silno ubožtvo skoz okna in dveri v hiše sili tega se lehko vsak prepriča, kdor ni slep. Uzrokov je mnogo. Nekaj so krive silno napete dače; kajti grunti so pri nas tako obdačeni kakor nikder drugod v Evropi. Mnogo zakrivi tudi nemarnost, lehkomiselnost in zapravljivost, dalje neumnost in nevednost ljudij. Pri nas smemo tudi zaporednim slabim letinam, raznim uimam, groznim točam mnogo na rovaž zarezati. Dodati je še slaba cena pridelkom. Toda vse to se da še nekako prebiti, polajšati, odstraniti, pa vkljub temu rečemo, da so kmečki ljudje sedaj v takšnem položaji, da še jim niti najboljše letine, najlepše cene pridelkov popolnem iz zadreg pomagati ne morejo. Treba jim je postavne, državne pomoči, na kar pa ne mislijo pojudeni liberalci, ampak samo kristijanski konservativci — žali Bog, da vse prepočasno.

Slavni statistikar Czörnig cenil je vrednost vseh kmetijskih pridelkov v celej Avstriji na 591 miljonov goldinarjev l. 1850, dalje l. 1868 na 970 milj., l. 1869 na 827 milj, l. 1877 na 1073 milj., l. 1878 na 1195 milj., l. 1879 na 744 milj., l. 1880 na 1210 milj., l. 1881 na 1227 milj. in l. 1882 na 1428 milj. Jemu pritrdi tudi list „Statistische Monatschrift“, ki tudi pravi, da so kmetijski pridelki lani vredni bili 1428 milj. gold.

Pomislimo, da so lani le na Ogerskem lepo zrnje dobili, pri nas mu je deževno vreme veliko škodovalo. Vkljub temu smo mi ameriško, rumunsko in rusko zrnje prekosili in še zrnja v zunanje dežele prodali za 102 milijona goldinarjev.

Iz povedanega sledi, da smo v tridesetih letih v kmetovanji mnogo napredovali. Kajti kmetijskih pridelkov imamo veliko več in dobivamo za nje skoro 1000 miljonov goldinarjev na leto več denarjev, kakor l. 1850.

Vendar vkljub temu propada kmečki stan, leze v ubožtvo. Naši kmetovalci in obrtniki so skoraj vedno v denarnih stiskah. Nekdaj je po dobri letini bilo povsod penez. Sedaj pa vse v kratkem nekam zgine, kakor kafra. Kmečki ljudje vidno ubožavajo. Niso več veseli, kakor nekedaj, ne kupujejo vsakovrstne robe v štacunah, kakor poprej, ne oblačijo se več tako dobro, kakor pred liberalno dobo. Vrhu tega pa se množi število eksekutivnih licitacij, kmet za kmetom se prežene s posestva. čedalje več dače ostaja na dolgu, mnogi bežijo in se selijo v Bosno ali Ameriko, celo iz rodovitne Ogerske. Kaj je temu krivo?

V prvi vrsti sedanje napačno podedovanje ali „erbovanje“. Posestva visoko cenjena izročijo se dedičem v jednakih deležih. Kdor prevzame, ta je hipoma do ušes zadolžen. Pogosto njegov delež komaj toliko znaša, da plača desetek. Vse drugo je gladko dolžen in obresti ga tlačijo in če dediči hitro svoje deleže tirjajo, ga uničijo. Jednako se godi tistim, ki z malim nadavkom posestvo kupijo, drugo pa dolžni ostanejo. In tako se da več slučajev navesti. Sploh pa so glavni uzroki propadanju kmetov: dolgovi, najeti kapitali, oderuhi. Zadolženi kmet dela, trpi, a drugi uživajo sad njegovih žuljev. To pa se godi sedaj, ko so liberalci postave kapitalistom v korist osnovali, v strahovitej meri, v tako silnem obsegu, da nam kapital v kratkem kmečke ljudi izsrka kakor uši ubogo žival.

Temu se mora postavno v okom priti, kakor se je po napačnih in liberalnih postavah bila ta nesreča zakrivila. Dedno pravo se mora predelati in kapitalu sedanje neomejeno razsajanje pri gruntnih posestnikih ustaviti. Če n. pr. uradniku dolžniki ne smejo vsega plačila zarubiti, zakaj bi pa kapitalist smel celo posestvo vselej pograbiti in posestnika spod strehe pregnati, otroke njegove pa srenji v oskrbovanje obesiti? V svobodni Ameriki n. pr. je prepovedano na grunt 6000 fl. cenjeni več kakor

☞ Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

2000 fl. dolga najeti ali vknjižiti. Pri nas pa sme posestnik svobodno grunte trgati pa jih tudi zadolžiti brez vsake mere. To dela posestnika lahkomiselnega zapravljivca, kapitalista pa predrznega grabežljivca Tukaj se mora v državnem zboru za postavno pomoč skrbeti.

Zastonj rosijo nebesa božjega blagoslova, zahman je dobra cena pridelkom, brez uspeha žuli kmetovi, dokler ne ostaja denar v njegovi mošnji, ampak hajdi zgine v mauhah kapitalistov, oderuhov in železnih blagajnicah „šparkas“ itd.

Svobodno zadolževanje in vknjiževanje in iztirjevanje dolgov, to je največja nesreča za kmečke ljudi. To so jim pojudeni liberalci naložili, kristijanskih konservativcev sveta dolžnost toraj je: tukaj pomagati — dokler še ni prepozno!

Desterniški.

Veržejski strelci.

O priliki navzočnosti Nj. Veličansta, našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. v Radgoni dne 9. julija so se naši slovenski Veržejski strelci zelo vrlo in častno obnašali. V paradni opravi in s strogo vojaškim obnašanjem so naredili na vse občinstvo zelo prijeten vtis in so veliko pripomogli k svečanosti in slovesnosti tega nam nepozabljivega dneva. —

Pod vodstvom svojega izurjenega poveljnika, bivšega častnika. stotnika g. A. Pintariča, se je postavil ta oddelek okoli 50 mož pred Radgonskim glavarstvom, ter je služboval Nj. Veličanstvu kot častna kompagnija, kar se mu sme gotovo v posebno čast šteti.

Cesar si je ogledal to častno kompagnijo, ki se mu je zelo dopala, in se razgovarjal s poveljnikom g. Pintaričem in izrazil svoje dopadenje in popolno priznanje s sledečimi besedami:

„Vi ste res zelo lepo opravljeni in kakor vidim celo po vojaško uredjeni. Menda je bila večina strelcev pri vojakih? Prav dobro izgledate; hvala Vam, tim veča hvala, ker Vas dolga pot ni ovirala, Me tukaj v Radgoni obiskati. Še enkrat se Vam zahvalim.“

Ko je cesar na levo krilo krdela prišel, še je zopet rekel: „Prav lepo, prav lepo hvala Vam.“

Potem še je več gospodov generalov in štabnih častnikov povpraševalo po obstanku oddelka, o njegovi zastavi, itd. kar so vse po poveljniku g. Pintariči zelo na tanko zvedeli.

Po odhodu Nj. Veličanstva je marširalo to krdelo na prostor, kjer se je vršila konjska razstava in tam ga je Radgonski mestni župan g. Deller v nazočnosti dveh občinskih svetovalcev odkritoglav blizo sledeče nagovoril: „Dovolite mi, da se Vam kmalo tukaj srčno zahvalim za Vaše sodelovanje pri denešnji nam vsem nepozabljivi svečanosti. Nj. ap. Veličanstvo, naš presvitli cesar, so mi, kar je meni posebno prijetno, blagovolili naročiti, da naj vsemu občinstvu Njihovo zahvalo izrečem za presrčni sprejem, ki se Jim je danes tukaj pripravil.

Zahvalim se Vam tedaj v lastnem imenu, zahvalim se Vam kot župan Radgonskega mesta, v imenu okrajnega zastopa in v imenu vsega občinstva za Vaše sodelovanje pri denešnji svečanosti, ktero ste Vi tako izvrstno pospeševati pomagali.

Naj nam ta slovesni dan v stalnem spominu ostane.“

Ko so strelci skoz mesto maršili, še jih je mestni župan g. Deller, ki je na balkonu svoje krasno okinčane hiše stal, enkrat pozdravil razkrivši si glavo.

Naši slovenski Veržejski strelci smejo ponosni biti na vspeh, katerega so pri tej priložnosti dosegli, ponosni pa tudi na svojega vodjo, ki je k temu vspehu gotovo veliko pripomogel.

Ob enem pa jih naj priznanje Nj. Veličanstva spodbuja, da bodo skrbeli ne le samo za obstanek, ampak tudi za razširjenje svojega društva in še večo izurjenost družbenikov.

Gospodarske stvari.

Nekaj o sadjereji.

Ne, da bi umne sadjerejce in kmetovalce učil, le nekaj nasvetov bi povedal in pogreškov omenil, ki sem imel priložnost jih videti pri oskrbovanji sadunosnih dreves. Pisatelji sadjerejskih knjig pišejo prav kot pisatelji ali kot praktikarji se večkrat pogrešé; tisti pa, ki berejo, radi ktere točke izpustijo, nevedoč, da so celo važne, in pravijo: saj ni moč vse tako natenko delati.

Kar sem imel priložnost najbolje napačnega videti in kaj ima sploh najslabejih nasledkov, je to, da se drevesa zelo napačno sadé.

Nektere knjige sicer nasvetujejo jame globoke narediti, tem globokeje, čem pusteja je zemlja. To bi bilo dobro, ko bi se tudi primerno široka izkopala tako, da bi popolno doraslo drevo s koreninami vred prostora imelo. To je pa pri močno rastočih drevesih težko izpeljavno. Ker, kakor se vé pri doraslem drevesu sega krona 4—5 sežnjev na široko, ter korenine nič manje. Je pa jama le ozka, kakor seženj široko izkopana, ter nasuta z dobro prstjo, tako to vabi korenine na dno, ter ko izpolnijo jamo, se zavijejo v pusto prst in slabi nasledki so tem večji, čem pusteja je zemlja. Tako drevo začne pešati navadno, kedar bi imelo roditi.

Digitized by Google

Prebrisani Angleži, ki tudi sadjerejo visoko cenijo, ter umno sadjerejo prav razumejo, izdelajo jamo na dnu z opeko ali plošnatim kamenjem in to radi tega, da se korenine površno širiti morejo. Tudi se lehko sami prepričamo, če opazujemo drevesa odrasla; tista, kojim se korenine poznato od zgoraj širijo, so navadno močnejša in rodovitnejša, kakor pa tista, ki so morda globoko posajena in od zgoraj nobenega sledú korenin nimajo.

Koliko bolj napačno je pa, kar sem mnogokrat videl, da je kdo izkopal jamo globoko pa čisto ozko, ter drevo za čevelj pa tudi za več globoko posadil, kakor je poprej stalo. No če sem nasvetoval, da naj bolje plitvo sadi, mi je odgovoril, da bi drevo veter podrl in pa poletna suša drevesu preveč škodovala, ter s tem na znanje dal svojo nemarnost in nevednost.

Tedaj še tega ni vredno drevó, da bi se mu kol pristavil? No, če se zalivati neče, naj se drevesno kolo z gnojem pokrije in zemlja bo vedno vlažna ostala.

Napačno mislijo nekteri, da je boljše drevo na mesti rasti pustiti, kakor pa presaditi. No, boljše že je, kakor pa napačno presaditi. Vendar pa drevo prav presajeno, na vejah in koreninah prav obrezano, bo imelo lepi vrh, močno in pa goste korenine sesalke, ter se čisto nič v rasti ne moti, temuč le pospeši. Tako drevo začne poprej sadne popke pripravljati, ter poprej in obilniše roditi.

Obrezuje naj se na koreninah vedno primerno vejam in nasprotno čem gosteje so korenine več se naj vej pusti in popkov.

Umno obrezovanje se šteje med najvažneje ter najumetneje opravilo sadjorejstva. S pametnim obrezovanjem se naredi, da drevo rano cvetne popke nastavi, ter izvanredno velik sad in obilno rodi.

Seveda umnega obrezovanja se ni lehko naučiti pa trda volja in veselje do dreves bo marsikoga naučilo.

To so največe napačnosti, ki se storijo pri nas. Je pa tudi še drugih dosti, ter če je čestitim bralcem po volji in pa če slavno uredništvo dovoli, drugikrat navedem. F. Ogorevec.

Dostavek uredništva: Lepa hvala za ta sestavek in prosimo nadaljevati. Hvaležni Vam bodo številni posebno kmetski čitatelji našega lista.

Konjerejsko društvo je sklenolo državne žrebce pri sv. Juriji na južnej železnici iz Lokarja prestaviti v Bezovje. Skušnje za podkovanje konj udeležilo se je v Gradci na tamošnjej podkovaškej šoli iz spodnjega Štajera 16 kovaških pomočnikov: iz Celja 1, iz Radgone 2, Maribora 4, Ptuja 9.

Vinogradi kažejo le po nekaterih krajih dobro, posebno v Brežiškem in Konjiškem. Tukaj so najšli prvi cvet 2. jun. in uže 29. jul. so se ljubi čerički glasili, kar je tam kaj zelo nenavadnega, ki naznanjajo, da grozdje mecajo in res so najšli mehke jagode, izabelo in tudi drugo črnino pa barvano. Ako Bog da, nadejajo se tam če ne sila veliko pa saj dobre kapljice.

Jernej Pepelnjak,
sadje- in vinorejec.

Dopisi.

Iz Svičine. (Znan nemčurski rogovilež) in po sili zdravnik, se klati po našem okraji, zdravi ljudi, dasiravno še zdravniških skušenj nima, zraven pa tudi nabira udov za nemški šulverein; ljudi so tukaj že veliko popustili od nekdajne svoje nemčurske trme, ter priznavajo, da je za Slovenca vendar tudi dobro, ako svoj materni jezik dobro zna; šole so tukaj pred nekterimi leti bile popolnoma nemške, zaradi tega ljudje iz tistih časov ne znajo ne nemški ne slovenski, a sedaj se podučuje v šolah tudi v slovenščini in to je Štefliča tako razgrelo za nemški šulverein, da leta od hiše do hiše in ljudi silno nadleguje, da izvije kak goldinarček za prajzovski šulverein. Ali bi ne bilo bolje za tega človeka, da bi mesto se vtikati v reči, ki ga nimajo brigati, se pripravljal za svoje zdravniške skušnje, da bi mu ne trebalo se zarad izvrševanja svoje zdravniške umetnosti skrivati, kakor kakemu tihotapcu, ki kontre-band tobak črez mejo nosi. Ako mu slovenska zemlja ni povoljna, tako želimo srečno pot v veliko Nemčijo ali pa med Turke, za nas tako ne sodi. V cerkvi ga še nikdo videl ni, le v krčmi ga lehko vsak in vsaki čas najde. Prihodnjič kaj več! — Tudi tukaj se je 2. jul. napravila šolska svečanost zaradi Habsburške slavnosti. Nagovor sta skovala Šteflič in krčmar Menhard, se ve da nemški, dasiravno so šolarji slovenski; v tistem nagovoru ni z nobeno besedo omenjen namen slavnosti ali svečanosti; opisujejo se le prebivalci Gornjega in Spodnjega Štajerskega, Nemci se do nebes povzdigujejo, Slovenci pa za dveri stavijo.

Od Gornje Kungote. (Slavnost Habsburške 600letnice) se je 2. julija pri nas izvanredno slovesno obhajala. Ob 10. uri je bila slovesna sv. meša z asistencijo, pri kteri so peli šolarji v splošno zadovoljnost; na konci meše so še zapeli lepo Zoranovo po dr. Ipavci vglasbeno himno. Šolski predsednik blagi g. Gustav Landauer in veleposestnik na Frauenhofu je po sv. meši vse šolarčke in šolske goste povabil na svoj z zastavami in venci okinčani dom, kjer jih je lepo pogostil. Med pokanjem možnarjev in sviranjem vojaške godbe 47. pešpolka se poda šolska mladina pod vodstvom blagega G. Landauerja, g. učitelja in drugih odličnih gostov na Frauenhof, kder je pod mi-

Digitized by Google

lim nebom bilo mnogo miz pripravljenih za povabljene goste. Šolska mladina je bila kmalu z dobrimi jedili postrežena, potem pa tudi vsi drugi gosti. Gola ljubeznjivost in dobrotljivost se je brala na lici G. Landauerja, ki se je urno sukal med otročiči, ter jim stregel. Po obedu so sledile razne igre: plezanje na mlaje, dirjanje v vrečah, petje, telovaje, deklamacije. I. Eden dečkov je gladko slovenski razlagal pomen svečanosti, drugi je deklamiral pesem Šilerjevo o zvonu poslovenjeno po Slomšeku. Tudi deklice so govorile. Vse se je vršilo prav veselo. Na večer je bila lepa razsvečava na drevoredu pred gradom z lampioni in umetalnim ognjem, kar je g. Berenreiter iz Maribora kaj izvrstno znal narejati. Konečno je blagi g. Landauer vse šolarčke z obleko oblagodaril in vsakemu dal knjižico „Habsburčki rod“ in s podobo spomenico na 600letnico. Vsaki učenec je smel žlico seboj vzeti, s katero je jedel. Marsiktero nedolžno srce je blagi gospod razveselil, pa tudi sam je imel veselje, kakoršnega le zavest storjenega dobrega dela človeku prinašati zamore. Moremo reči, da ni kde kmalu o tej letošnjej šolskej svečanosti kdo tako blagodušno, požrtovalno in sijajno šolskej deci veselje napravil, kakor g. Landauer. Prav iz srca sta toraj govorila vsem g. učitelj zlasti pa č. g. župnik Šinko, kedar sta se v svojih napitnicah hvaležno spominjala blagega prijatelja šolske mladine. Čast in hvala mu!

Od sv. Martina pod Vurbergom. (Habsburška svečanost.) Tudi pri nas smo 2. julija Habsburško 600letnico slovesno obhajali. Po dokončanej službi božji smo se zbrali z učenci v šoli, kjer nam je nadučitelj g. Janez Muršec razložil pomen te svečanosti, ter se spomnil našega presvitlega cesarja, ki vsako leto toliko dobrega storijo ubogim, in končal svoj govor s 3kratnim: živijo naš presvitli cesar Franc Jožef! — Potem smo se podali v Vurberški grad, kder nam je g. oskrbnik S., ki je kakor prijatelj šol znan, radovoljno grajske sobane odprl, da smo si zamogli starinske, spomina vredne reči ogledovati, za kar se g. S. srčno zahvaljujemo. — Okolo 12. ure smo šli s šolsko mladino nazaj k sv. Martinu v sadunosnik srenjskega predstojnika g. Klemenčič-a, kjer so se otroci pogostovali in kratkočasili z mnogovrstnimi igrami, s telovadbo in s petjem blizo večera. Konečno se je razdelilo med šolarje 100 knjižic „Habsburški rod“, kupljenih od kraj. šolsk. sveta, in pa 90 podob cesarja Franca Jošefa in cesarice Lizabete. Pred odhodom se je eden izmed učencev v imenu vseh zahvalil gg. županom za to veselico podeljenih 32 gld., sl. kraj. šolsk. svetu in pa gg. učiteljem za trud, ki so ga imeli pri tej svečanosti. — V resnici se je videlo veliko veselje na obrazih otrok in tudi odrašenih, posebno pa starišev. Gotovo bo ta veseli den vsem v vednem spominu ostal. Vsem pa, ki so v enem ali drugem obziru k tej veselici pripomogli, izreka tukaj prisrčno zahvalo

šolsko vodstvo.

Iz Koprivnice. (Volitev novih županov.) V sredo, 1. augusta, bila je pri nas volitev novih županov za Koprivnico, Veliki kamen in Mrčnoselo. Za prvo občino bil je voljen g. France Pihler, ki je zdaj že v tretje to težavno poslovanje prevzel; Veliki kamen dobil je novega predstojnika, obče spoštovanega g. Jožeta Sotošeka in v okolici Mrčnoselo ostal je prešnji župan g. Martin Vračun. Vsi trije so pošteni možje, ki se bodo gotovo po svoji moči potegovali za blagostanje njim izročenih občin. Mi bi samo nekaj še radi dostavili. Možje! ne pozabite, da ste slovenske matere sinovi! Poprimite se slovenščine pri svojem poslovanji, kakor že mnogo drugih občin. Početkoma Vam bode morebiti trdo šlo, pa vaja in dobra volja premaga vsako oviro. Berite zategadelj pridno Slov. Gospodarja, ki Vam vedno kaj podučnega prinaša. Sploh bi bilo skrbeti, da bi v naši prijazni Koprivnici vsaj nektere hiše in krčme bile naročene na ta časopis, ki tako neustrašeno in krepko zastopa ves slovenski Štajer. Tako bi se še bolje probudila med ljudstvom zavest, da Slovenec že tudi nekaj ume in da mu ni treba pobirati drobtinic, padajočih od tuje mize. Žali Bog, da imamo posebno v naših sosednjih trgih mnogo takih, ki se sramujejo svoje matere, ki nečejo biti Slovenci, če tudi ne znajo po nemško svojega kljuna odpreti. Take Judeževe hlapce mora človek lo omilovati: „tužna jim majka.“ Vam pa, možje, ni se treba jeziti nad takimi plevami, Vaše občine so še v tem oziru nepokvarjene, in Vi bodete zato lažje svojo sveto nalogo izvrševali. Ne bojte se hujskanja in natolcevanja, ampak z možato besedo stopite v boj za narodne svetinje, in Vaši vnuki se Vas bodo še po Vaši smrti z veseljem spominjali, kazaje na Vaš grob rekoč:

Taka glava korenine,
Je slovenski oratar!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nemški cesar Viljelm je zapustil Gostinske Toplice in došel v Ischl. — V českem zboru so sklenoli volilni red spremeniti po predlogu dr. Riegerja — V Pelznah ustanovi vlada česko obrtnijsko šolo. — V Prago je došel slavni poljski poslanec Hauzner, bil od Čehov sijajno sprejet in počeščen, mnogo se je napivalo na vzajemno postopanje Čehov in Poljakov. — Nemci v deželi Vorarlberg terjajo šolske polajžbe tako, da bi vsa deca do 10. leta celi den v šolo zahajala, od

Digitized by Google

10—13 leta pa samo po zimi, in od 13—16 v nedeljske šole. — Na Koroškem in Tirolskem bodo Dravino strugo popravljali samo do zgornjega Drauberga, kar bo stalo $2^1/_2$ milijona. — Mnogo nemških dijakov je odpotovalo na Prajzovsko k odkritju nekega študentovskega spomenika v Jeni, kder se je upijalo in legalo, kako se Nemcem pri nas krivice godijo. To je res nesramno, da mokroušesni fanti v tuje dežele zahajajo, Avstrijo grdit in obrekovat; krivi so temu največ naši prenapeti nekateri profesorji nemci pa hujskajoči judovsko liberalni listi, ki mladini možgane mešajo in avstrijsko domoljubje iz src kradejo. — Na Ogerskem so v Tisza-Eszlarji ugrabljeni Judi bili nekrivi spoznani umora kristijanske device Salomossy. Toda advokat Szalay, zavetnik nesrečne matere, je pritožbo vložil. Tudi se je preveč bralo o mogočnosti judovskega denarja. — Isterski Italijani snujejo liberalno društvo in list, kakoršen je celjski lisjak, da bi tamošnje Hrvate in Slovence lovil za lahonstvo. — Hrvatje imajo v Zagrebu 2 narodni izdajici, eden je nesramno obabljeni pop Miškatovič, drugi pa zvijačnik Živkovič. Obadva vlečeta na magjarsko stran na vse pretege. Živkoviču čestokrat hrvatski dijaki šipe na oknih pobijejo, za kar so kaznovani, pa Živkovič se ne zmezi, drži ga ban Pejačevič kakor Miškatoviča. Magjari lažejo, da je fzm. Filipovič zakrivil vstajo v Bosni in Hercegovini zoper našo vojsko, da bi tem bolje hvalili svojega Kalay-ja, ki sedaj ondi zapoveduje v svetnih zadevah. Fzm. Filipovič je Turke pregnal in deželi cesarju pridobil, a potem na pritisk Magjarov hitro slovo dobil. Vstajo so nesposobni Magjari, Nemci in Judi zakrivili.

Vnanje države. Nemški katoličani bodo vsakako še letos obhajali veliko zborovanje, da se pogovorijo, kako dalje vojskovati se za versko svobodo. — Rusi vpeljavajo občno vojaško dolžnost pri vseh narodih svojih in deželah in je tako mogoče, da bodo v nekolikih letih imeli strahovito vojsko 5 milijonov v orožji izurjenih vojakov. Knez Dolgoruki dobil je od našega cesarja veliki križ reda sv. Štefana, ker je ob priliki carjevega kronanja cesarjevega brata nadvojvodo Ludvika častno sprejel in mu dvoril. — Rumuni so naročili res 120 Kruppovih kanonov in hočejo mesto Bukarešt spremeniti v velik vojaški tabor ali ostrog; na Ruskem so kupili 1000 vojnih konj. — Srbski kralj Milan potuje v Italiji, doma se je Srbom hudo zameril. Črnogorski knez obhaja sedaj ženitvo svoje hčeri Zorke s knezom Petrom Črnimdžordževičem; ruski car da več milijonov rubljev kot doto; potem se poda knez v Carigrad k turškemu sultanu. — Italijani nabirajo milodarov za nesrečneže, ki so smrti všli na otoku Ischia. Pravijo, da je nad 8000 ljudij mrtvih; med njimi škof Menesella. Novi potresi branijo stanovati na otoku. — Francoske republike predsednik, stari Grevy, je na papeževo pismo odgovoril, da on pa njegovi ministri nečejo katoličanov preganjati in tako z poglavarjem katoliške cerkve prepir začeti. Toda to so prazne besede. Freimaurerji vendar razsajajo, kakor hočejo. — V Egiptu je kolera nekoliko začela pojemavati; najhuje mori še v mestih Kairo, Rosette, Izmajla, Tantah, Manzurah; do sedaj je pobrala blizu 15.000 ljudij. Pravijo, da se glasi tudi v Siriji, zlasti okoli Beiruta. — Anamski cesar Tu-Duc je umrl; njegov naslednik baje hoče mir sklenoti s Francozi. — Zulu-Kafri so ubili svojega kralja Cetajvojo, ki je predlanskim od Angležev bil premagan, ulovljen pa zopet domov odpuščen. Sedaj je ubit.

Za poduk in kratek čas.

Cesar v Slovenskej Bistrici.

Ko se je spomladi zvedelo, da pride cesar na Štajersko in Kranjsko in obiše Gradec, Maribor, Ptuj, Slatino, Celje, prizadevali so se zastopniki mesta, da bi visoki gost tudi Slov. Bistrico počastil s svojo navzočnostjo. Prizadevanje ni bilo zastonj in velika radost napolnila je vsakega, ko je to slišal, bodi Nemec bodi Slovenec, meščan ali okoličan. Začele so se priprave cesarja spodobno sprejeti. Naš slovenski poslanec g. dr. Radaj je v gostilno pri „Elefanti“ zbral župane celega okraja, tudi mestni župan g. Formacher bil je zraven. Sklenoli so pod vodstvom dr. Radaja, ker se je blagi J. Mlakar v Hošnici branil, cesarja pozdraviti v imenu cele okolice in adreso izročiti, v katerej je tudi prošnja za novo kosarno. Adreso je dal g. dr. Radaj sestaviti po glavnem uredniku Slov. Gospodarja in napisati. Po raznih spletkarijah so naposled vendar Slovenci dosegnoli, da je narodnjak J. Motaln (Levičnik), veliki posestnik v Smrečnem fare sv. Martina na visokem Pohorji čast dobil, okoličanom biti voditelj k cesarju. Dr. Radajeva adresa je tudi ostala, čeravno so jo nekateri prenapetneži nemčurji hoteli spodrinoti.

Pričele so se priprave. Cesto od železniške postaje v mesto so posipali z belim peskom, jednako tudi veliko cesto do g. Formaherjeve hiše. Meščanje so popravljali in čedili svoje hiše, ograjo čez most. Den pred dohodom cesarjevim bilo je mesto že lepo nakinčano z zelenjem, podobami, grbi zastavami na stotine, same cesarske, deželske in spodnje-avstrijanske, „frankfurtarce“ so na povelje županovo poskrili. Tudi napisov je bilo precej, posebno lepo na g. Formaherjevej hiši. Vštric kosarne bil je slovenski napis: V spomin o čestitem prihodu na-

Digitized by Google

šega milega očeta, blagega gospoda svitlega cesarja Franca Jožefa I. Živeli svitli cesar — Živela Avstrija — Živeli Slovenci.

Dne 10. julija prišli so požarni stražniki iz Konjic in so kraj ceste vrvi potegnili, da bi prostor ostal za cesarjev voz. Okolo 4. ure popoludne dojde cesarski vlak. Cesar stopijo z vagona, zagromijo trikrat mogočni živio-klici, zmes je bilo tudi nekaj „hoch“ slišati. Zbrano je bilo veliko število ljudi: duhovniki sosednih župnij, župani, učitelji, šolska mladež. Vladar nagovorijo nektere navzočih potem se pa vsedejo na g. Formaherjev voz ter se odpeljajo v mesto pred rotovž. Tukaj se najprvlje obrnejo do dekana, č. g. Hajšeka, kojemu izrečejo pohvalo za poduk ljudstvu, da se spodobno obnaša. Belo oblečene šolarice trosijo cvetlice in jedna poda krasen šopek. Cesar vstopijo potem v rotovž in sprejmejo duhovenstvo, uradnike, mestni in okrajni zastop, šolski svet in naposled župane slovenske iz okolice pod vodstvom J. Motalna. Ta je dr. Radajevo adreso na pamet znal in jo cesarju prednašal rekoč:

Vaše cesarsko - kraljevsko - apostolsko Veličanstvo!

„Najponižnejše podpisani občinski župani, načelniki krajnih šolskih svetov in udje cerkvenih konkurentnih odborov okraja Slovenje-Bistriškega, pozdravljamo z najiskrenejšim veseljem Vaše Veličanstvo prilično 600letnice združenja dežele Štajerske s prevzvišeno cesarsko hišo Habsburško.

Pri tej veselej priliki izrekamo Vašemu Veličanstvu najprisrčnejšo, najpokornejšo zahvalo za premilostljive darove, katerih je Vaše Veličanstvo nakloniti blagovolilo posameznim občinam, kedar so bile po toči, mrazovih ali povodnjih oškodovane, dalje posameznim šolskim svetom, da so mogli leži šolska poslopja staviti in popravljati, in naposled posameznim cerkvam, kedar je bilo podpore potreba.

Za vse tolike darove in dobrote izrekamo Vašemu Veličanstvu svojo najponižnejšo zahvalo in se radujemo Najvišje očetovske skrbljivosti, h kterej sme vsak deželan v nesrečah in stiskah zaupno pribežati, ter zagotavljamo Vašemu Veličanstvu svojo neumahljivo zvestobo in udanost.

Ob enem upamo še preponižno podpisani pridružiti se ovej pred tremi leti od Slovenje-Bistriškega mesta vloženej prošnji, naj bi se kavalerijska kosarna za tri eškadrone postavila z ozirom na njeno veliko korist za celo okolico.

Bog ohrani, Bog obvarji Vaše cesarsko Veličanstvo v blagor Avstriji in kronovini Štajerskej!“

Po sprejetji adrese so cesar Motalna vprašali o slabih letinah, kar je Motaln z drugimi župani vred potrdil, da vže več zaporednih let ni dobre letine. Cesar vprašajo: Kako pa je z vinogradi? Motaln odgovori: ravno tako, včasi vinogradi še ne plačajo stroškov ne, ktere zadenejo.

Cesar nadalje govorijo: če imate tako slabe čase, kako pa želite kosarno imeti in za vojake prositi? Motaln odgovori: pri nas na visokem Pohorji dosti ovsa zrase po ravnah pa krme za konje. Za vojake pa je dosti klavne živine in drugo se vže dobi, česar je treba.

Potem se župani cesarju spodobno poklonijo in odidejo.

Potem so svitli cesar se popeljali kosarne ogledat. Feuerwehristi so pred cesarjem v eni sapi prileteli, da bi v kosarni pešica vojakov ž njimi vred „hoch“ klicala. Ali vojaki so z ljudstvom potegnili in živio klicali.

Peljali so se cesar po mestu do županovega poslopja, govorili z nekterimi, tudi z učitelji itd. Potem se zopet vrnejo s spremstvom na kolodvor in se ljubeznjivo odzdravljajoč podajo v vagon in odpeljajo proti Poličanam.

Slednje za njimi vsi navdušeni Slovenci vskliknemo in zakličemo iz srca: Bog nam ohrani in obvarji tako prijaznega, za vse dobro vnetega vladarja Franca Jožefa I.

Lovro Stepišnik,
posestnik v Slov. Bistrici.

Smešnica 32. Kmet na slovenskem Štajerskem da hišo zidati. Med zidarji je tudi nek Italijan. Pri južini se pa Italijan oslanja, kakor bi mu jed ne dišala. Gospodar ga pogleda in poišče par italijanskih besed ter mu reče: madžorno, madžorno, poko makaron. Vse se mu začne smejati, on pa oči v tla pobesi uvidevši, da ni za ta jezik ustvarjen.

Razne stvari.

(Občni zbor v Sevnici) obhaja Slovensko društvo v nedeljo 12. avgusta t. l. popoludne ob 3. uri v g. Simončičevej gostilni. Dnevni red: 1. državni poslanec g. dr. Jož. Vošnjak poroča o delovanji državnega zbora in o političnem položaji Slovencev, 2. deželni poslanec gosp. Fr. Šnideršič poroča o delovanji deželnega zbora Štajerskega, zlasti o svojej interpelaciji do c. k. namestnika zadevnej upor zoper trto-ušno komisijo, 3. g. Fr. Lenček priporoča cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo, 4. g. inženir Miha Vošnjak govori o naših denarnih zavodih, zlasti posojilnicah 5. prečita se spomenica do ministra grofa Taaffeja o slovenskem uradovanji na Štajerskem, 6. poljubni nasveti društvenikov. K temu zboru povabljeni so vsi društveniki, vsi naši državni in deželni poslanci, vsi domoljubi slovenski.

Dr. Fr Radaj, predsednik. **Paul Simon,** tajnik.

(Prošnja.) Slovensko društvo obhaja letos še občne zbore pri sv. Ani v Slov. goricah

Digitized by Google

v Ptuji in glavni zbor v Mariboru. Tudi namerava spomenico do grofa Taaffeja itd. tiskati dati; stroški se toraj množijo in prvo leto je preteklo. Zatoraj prosi vodstvo p. n. društvenike, naj blagovolijo letnino za 1883 vplačati pri denarničarji g. dr. Jarneji Glančniku, advokatu in predsedniku slovenske posojilnice v Mariboru.

(Kmetijska podružnica celjska) napravi svojo redno sejo dne 12. avgusta t. l. v šolskem poslopji na Dobrni (Neuhaus) posledečem načrtu: 1. Slovesna izročitev premije od 30 fl. hlapcu Janezu Pukmojster, kteri služi že 31 let na graščini Lemberg. 2. Govor g. Kalmana o sadjereji s posebnim ozirom na tisto sadje, ki se tukaj dobro obnaša. 3. Drugi nasveti. K temu zborovanju so povabljeni tudi nedruštveniki, sploh vsi prijatelji kmetijstva.

Odbor.

(Slovenska posojilnica) v Mariboru je do konca julija imela 187.03. fl. 25 kr. dohodkov, 164.529 fl. 12 kr. izdatkov.

(Gosp. dr. Vošnjak) državni poslanec vabi vse svoje volilce Sevniškega, Brežiškega in Kozjanskega okraja k občnemu zboru Slov. društva v Sevnici dne 12. avg. t. l. ter bode jim poročal o delovanji v državnem zboru.

(Rudnarji na Ostrem) bodo vsi odpuščeni, ker so delo ustavili, tudi uradniki razven direktorja. Delavcev dobijo takoj od Hrastniškega in Trboveljskega direktorja. Na Ojstro je prišlo 12 žandarjev. Do 7. t m. ni se zgodil noben nered, le delati nočejo delavci pod tako negodnimi pogoji.

(Iz Središča) se nam poroča, da je toča 22. julija pobrala malo grozdja, kar ga je bilo. Isto noč je strela udarila na Kogo v gosp. M. Šinkovo viničarijo, da je pogorelo vse, kar je bilo lesenega. Zavarovano je bilo za 650 gold., škode pa je 1500 gld.

(Posojilnica celjska) šteje ob konci julija 541 glavnih deležev; hranilnih vlog 78.208 gold. ter je 498 zadružnikom posodila 100,455 gold. 25 kr.

(V Pirešicah) za Celjem so Slovenci s pomočjo gornjih Ponkvičanov pri volitvi v srenjski zastop potlačili grde nemčurje in jih vrgli z njihovih sedežev. Dobro, slava! Nemčurji hočejo rekurirati, kar pa itak povsod storijo, kder jim Slovenec tisto luknjo pokaže, katero tesar ali zidar pustita.

(Javno zahvalo) izreka „Bralno društvo“ v Slov. Bistrici vsem dobrotnikom, ki jim „Slov. Gospodarja“ brezplačno pošiljajo. Hvala jim!

(Obsojeni v Celji) bili so Marija Mohorkova od sv. Lorenca na Dravskem polji na 4 leta, hlapec Alojz Kraigher na 3 leta, Martin Hriberšek na 6 mescev, Matija Puschauer k smrti, Marija Žumbar na 2 mesca, Klementina Nekrep na 1 leto, Karl Findeisen na 7 let, Ferdo Sedlaček 5 let, Marija Perkovič 1 leto in Franc Fellner 2 leti. Marija Ferk 2 leti, Ana Ferk 1 leto v ječo.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Einsiedler 8 fl., Jan Ferd. 6 fl., Terjašek 5 fl., Gaberc, Sparhakl, Frece in Kapus po 1 fl.

Listič uredništva: Mnogo raznih novic morali smo zaradi pretesnega prostora odložiti, pa tudi dopise iz Pišec, dva iz Ptuja, Pilštanja, Bistrice, Lovrenca, Slatine, Terbovelj, Šmarije, Prevali, Bosne, v cerkveno prilogo denemo dopise iz Brašlovec, Celja, od Nove cerkve, sv. Ane, sv. Duha Pikelbaha, Vurmberga.

Loterijne številke:

V Trstu 4. avgusta 1883: 54, 88, 41, 28, 32.
V Linci „ „ 4, 21, 18, 63, 69.

Prihodnje srečkanje: 18. avgusta 1883.

Zahvala.

Vsem gruntnim posestnikom okolice Mariborske naznanjam, da sem bil zavarovan pri ‚northbritische Feuerversicherungs-Gesellschaft‘ samo 3 mesece, pa ko sem pogorel, se mi je škoda v znesku 686 fl. 2 kr. popolnem izplačala, za kar se slavnej ovej zavarovalnici dostojno zahvalim in jo vsem prijateljem in znancem svojim priporočim.

V Frauheimu dne 8, avgusta 1883.

J. Koprivnik,
posestnik.

Za 130 fl. a. v.

se dobi **mlatilnica z vitalom,** v popolno dobrem stanu stoječa, z zraven spadajočimi potrebnimi jermeni.

Stroj se postavi lehko na pod, in se mlati z rokami, ali pa se vitalo na zunajnem prostoru vpreže z živino, o kojem slučaji se jermena stikata na vitalo.

Vidi in kupi se stroj z vitalom pri **Fran Vabič-i v Laškem,** do kterega se tudi lehko pismeno obrača. 1—3

Očale, 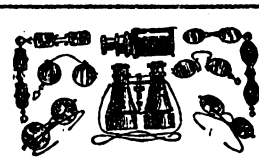 nanosnike,

fino brušene, a ne lite,

ali iz stisnenega stekla, priporoča

Ferd. Dietinger,
urar in optikar v Mariboru
v gosposkej ulici.

NB. Očale prodava takšne, ki so očem kupčevalčevim primerne, vse dotična popravila izvršuje točno in po nizkej ceni. 2—3

Digitized by Google

1—3

Zobozdravnik.

Prilično svojega bivanja v toplicah na Laškem (Tüffer) bode

Zobozdravnik Dr. Tanzer,

c. k. vseučiliščni docent graški

od 5. do 20. avgusta t. l. zobozdravniške in tehniške ordinacije dajal.

Oznanilo.

Jaz podpisani dajem na znanje, da dovoljenje za krčmo, točenje žganja in prodajo duhano v hiši g. Blaža Štiberca pri sv. Bolfanku na Kogu imam jaz sam kot najemnik, katero 1. nov. l. l. lehko drugam prenesem. Toliko za ravnanje!

Liberij Lakič,

2—2 kramar in gostilničar.

3—3

Učenca

sprejme v svojo štacuno z mešanim blagom pri sv. Juriji v Slovenskih goricah

Jožef Žagar

trgovec.

3—3

Nov izdelovatelj orgelj in harmonijev v Mariboru.

Uljudno podpisani dajem čestitim župnikom in dekanom na znanje, da izdelujem vsakovrstne orglje za cerkve, harmonije, s 4letnim poroštvom in kaucijo, po najnižjej ceni, po najnovejšej šegi Dunajskej. Izdelava bo vselej solidna in igranje na inštrumentu prav lehko. Čeprav še le nedavno iz Dunaja semkaj prišedši imam uže več izdelkov pokazati. Vse v ovo stroko spadajoča popravila rad sprejemam in točno izvršujem. Prosim toraj obilnih naročil in uverujem vse častite gospode, da dobijo dobrih izdelkov, zlasti orgelj.

Pri meni so tudi za prodati prav izvrstne in velike orglice ali lajne (lajle) na dveh valekih z najnovejšimi skladbami muzikaličnimi, pripravne za dvorane, gostilniške vrte, panorame in karuseljne ali „ringelspiele“.

Z najodličnejšim spoštovanjem

August Poljak,

izdelovatelj orgelj

v Mariboru, Magdalenskem predmestji, Jožefovej ulici štev. 9.

Preměščenje.

Uljudno dajem na znanje vsem naročnikom novin pa tudi vsemu p. n. občestvu, da se

Zaloga papirja Janez Leonova

od **4. avgusta t. l.** naprej nahaja

v šolskej ulici štv. 2. (Schulgasse.)

Zahvaljujem se za skazano mi zaupanje na starem prostoru in prosim mi je ohraniti še za na dalje.

Janez Leonova vdova.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 33. V Mariboru 16. avgusta 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminari). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila — plača se od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovensko društvo v Sevnici.

Veselega srca in z veliko radostjo nastavimo denes pero in poročamo za sedaj v kratkih potezah o važnem zborovanji Slovenskega društva v prijaznej Sevnici ob zelenej Savi.

Po železnici došle goste so blagi narodnjaki Sevniški pričakali na kolodvoru in v lehkih kočijah odpeljali v snažno Sevnico. Kmalu po 3. uri popoludne 12. avgusta in opravljenej službi božji odpre predsednik g dr. Radaj zborovanje v g. Simončičevej gostilni, ki je bila okusno ozaljšana z veliko podobo cesarjevo; stene so bile prevlečene s slovensko trobojnico in z napisi okinčane: Zedinimo se — Ne vdajmo se. Iz strehe na ulico je plapolala velika slovenska zastava. Navzoč je bil c. k. okr. glavar g. Rupnik in okolo 400 mož iz Sevniškega in Brežiškega okraja.

G. notar Veršec pozdravi v gladkej besedi navzočega drž. poslanca g. dr. Vošnjaka, ki potem med živahnim živio-klicanjem društvenikov stopi na lepi oder in poroča prav umevno in mojstersko o delovanji državnega zbora, prilično tako, kakor v Celji in Šoštanji. Možje so ga kaj pazno poslušali in vprašali o raznih rečeh, n. pr. blagi Lenček starejši, kaj je z živinsko soljo in če bi se ne dala kruhenska sol ceneje prodavati?

G. dr. Vošnjak odgovori, da je to težko, ker sol vrže po 6 milijonov goldinarjev državnej blagajnici; ko bi to prenehalo, pozvišati bi trebalo druge dače, živinska sol se bode pa kmalu začela prodavati, brž ko bode sredstvo iznajdeno, ki se bode soli dodavalo, da ne bode živini škodljiva, a je ljudje vendar ne bodo mogli kuhati in za se rabiti. Kdor tako sredstvo izume, dobi 5000 fl. nagrade od ministerstva.

Posestnik Kljun iz Senova prosi, naj se dela na to, da bodo tatom menje dobro stregli v kajhah; sedaj se jim predobro godi. Dr. Vošnjak izjavi, da je on tudi tega prepričanja, in bode za to glasoval, kedar pride v državnem zboru na vrsto.

J. Hlebic iz Blance želi, da bi župani smeli braniti ženitev ljudij, ki nič nimajo in so potem prisiljeni krasti. Dr. Vošnjak opomni, da so takšni predlogi uže večkrat se stavili v deželnem zboru štajerskem pa nemški liberalci so te opravičene želje kmetov vselej ošabno vrgli pod klop.

Konečno nasvetuje J. Zalokar iz Blance g. dr. Vošnjaku najpresrčnejšo zahvalo s prošnjo, naj blagovoli svoje volilce še v bodoče jednako krepko zastopati, čemur navzoči z burnimi živio-klici pritrdijo.

Namesto poslanca dr. Šniderščiča, ki je povabilo odbil češ, da boleha, poročal je g. dr. Radaj o delovanji deželnega zbora štajerskega in povdarjal, kako imajo slovenski kmetje premalo poslancev.

Potem je g. Lenček mlajši v iskrenih besedah priporočal sadjerejo in društvo cesarjevič Rudolfovo v št. Juriji, g. inženir Miha Vošnjak, pa jako poučljivo pojasnil denarstvene zavode Slovencev. Obadva govora objavimo posebič.

Naposled se je prebrala spomenica do ministra Taaffeja s trojno prošnjo: 1. naj se zanaprej na spodnjem Štajerskem nastavljajo samo taki uradniki, kateri bodo slovenski in nemški dobro govorili in pisali, slovenšine popolnem nezmožnim političnim, davkarskim in poštnim uradnikom (80) se pa naloži slovenščine naučiti se, 2) podpora 7700 fl. za 14 konceptnih praktikantov c. k. namestniji dovoljena se tako razdeli, da pride 2500 fl. za 5 slovenskih juristov v porabo; 3. pri ministerstvu znotranjih zadev nameščí se referent za slovenske dežele in v Mariboru ali Celji ustanovi se oddelek graške namestnije. Spomenica bila je odobrena in se predloži ministru po 3 naših slovenskih državnih poslancih.

Denešnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Omeniti še moramo, da se je zavoljo 11 vsled upora trto-ušnej komisiji zaprtih kmetov (eden ima doma ženo, 8 otrok in 80letno mater in očeta) državne poslance prositi, naj se takoj do cesarja obrnejo, da bodo za čas preiskave domov spuščeni, ker je silno veliko dela. G. dr. Vošnjak je obečal, takoj vse storiti, kar je mogoče. S 3kratnim burnim živijo na cesarja bilo je zborovanje skončano.

Zvečer so vrli domoljubi gostom iz Štajerske in Kranjske, zlasti iz Krškega in Ljubljane, od koder je bil urednik „Slov. Naroda“, g. Železnikar, navzoč, priredili lepo veselico s petjem.

Vršile so se razne napitnice. Mnogo dopala je ona, katero je g. dr. Vošnjak spregovoril čestitima gospodoma župniku in kaplanu, dr. Radaj blagemu županu Sevniškemu in g. dr. Turnar iz Budimpešte navzočim gospam in gospodičnam.

Sevnico štejemo od sedaj med odlično narodne slovenske trge. Gornji grad, Mozirje, Braslovce, Vransko, Žavec, št. Jurij, Šmarije, Središče, Veržej itd. dobijo novo narodno tovaršico, prijazno Sevnico. Živela slovenska Sevnica ob zelenej Savi!

Prisrčna hvala vsem domoljubom in domoljubkinjam, ki so pripomagali, da se je 4. občni zbor Slovenskega društva tako izborno lepo vršil.

Celjski lisjak je zopet nemiren.

Več časa se uže nismo brigali za kozle celjskega lisjaka. Toda ker ga uže toliko srbi, da ne da miru, treba mu počohati.

Dobro vemo, da ta list ni slovenski, ampak nemškutarski list, ki si prizadeva Slov. Gospodarja spodrinoti, če uže ne v žlici vode potopiti in uničiti. Vendar preslab je ta „lisjak“. Slovenci so ga spoznali ter ne marajo za njega. To ga pa jezi, da uže ne vé, kaj bi začel. Izmisli si naposled glavnega urednika Gospodarjevega napadati in če le mogoče od uredovanja odpraviti. Zato zbada, peha v njega, kder le more, časih prinese tudi debelo laž n. pr. ko ga je v Slivnico za župnika poslal, ali meni nič tebi nič iz Maribora prestavil. Zastonj.

Sedaj se pa še bolje potuhne, preobleče se v samo ljubezen, pobožnost in svetost ter začne Slovence in posebno duhovščino omilovati, da na takšnega Gospodarja poslušajo in ga vzdržujejo. No, uže vedo zakaj in celjski lisjak je zadnji, kateri jim ima tukaj naukov in svetov dajati. Lisjakova jeza, smešno potajevanje pa je najbolji dokaz, da je Gospodar prav uredovan, primerno časom, v katerih živimo, in ljudem, proti katerim teče narodna, cerkvena in verska borba.

Da se v teku mnogo let marsikatera pomota itd. vrine, temu se ne more nihče čuditi, kdor reč pozna. Kaj se pa na nasprotnej strani napinja in svetu kot poštenost uže prav ostudno ponuja, to kažejo sledeči dogodki.

Celjski lisjak in jegov urednik, advokat celjske „šparkase“, znani velikonemški in liberalni piskač, g. dr. Glantschniggg; lovi uže več časa Gospodarjevega urednika, da bi ga pred celjsko sodnijo in porotnike spravil. Ta se ne boji sodnije, ampak tega, da bi ne prišel pred porotnike, ki so njegovi politični nasprotniki in sovražniki, liberalci, mogoče tudi freimaurerji. Da se človek takšnim ogiblje, to je naravno. Vendar je letos dr. Glantschniggg meseca januarja tako nesramno udrihal okolo sebe, da je urednik začel tožiti. Toda v preiskavi pokaže se sledeče: g. dr. Glantschniggg, celjski advokat, je pri sodniji izjavil, da je urednik Sevniško šulvereinsko šolo bil v Gradci pri deželnem odboru ali deželnem šolskem svetu zatožil ali ovadil, češ: otroci tam ne dobivajo poduka v kerščanskem nauku. Sodnija vpraša deželni šolski svet: je li to res? Deželni šolski svet pa odgovori, da to ni res, urednik Gospodarja ni nikoli kaj tje tožil ali ovadil. Tako je bil dr. Glantschnigggggggg, urednik lisjakov, pri sodniji na sramoto postavljen. Gospodarjev urednik pa je potem tožbo vzel nazaj rekoč, da se s človekom, ki zamore pri sodniji tako krive, neresnične, celo izmišljene reči v protokol dajati, kakor tukaj dr. Glantschniggg, neče tožiti.

Drugi dogodek. Mahrenberški notar Rudl, ima pisarja Lešnika. Ta toži Slov. Gospodarja zaradi nekega dopisa iz Mahrenberške okolice. Ker še tožba ni končana, prepoveduje postava o njej podrobneje poročati. Pisar Lešnik ali prav za prav njegov advokat dr. Glantschniggg izvesta, da je dopis poslal Remšniški č. g. župnik in ga takoj tožita. Ta otrese tožbo z neko „izjavo“, katero je v Mahrenbergu podpisal in se z njo s tožnikom spravil. Tota „izjava“ je potem prišla v nemško-liberalne liste n. pr. Tagespost, Deutsche Wacht, Marburger-Zeitung in v lisjaka. Povsod pa so dopošiljavci ove „izjave“ nesramno in po krivici napadali glavnega urednika in očitali mu, da je on „tisti“, ki je župnika „izdal“. Dopošiljavec „izjave“ Marburgerci, je stopil popolnem in brez vsega srama med lažnjivce in na ravnost rekel, da je glavni urednik pisarju Lešniku dopisnika naznanil. Marburgerca je bila po §§ 19. tiskovne postave prisiljena laž preklicati in resnico povedati, kako sta dr. Glantschniggg in Lešnik dopisnika izvedela, kar pa „lisjak“ popolnem prekriva! Zakaj? No, ker bi sicer po uredniku ne mogel udrihati.

Resnica je namreč ta: na ukaz celjske

Digitized by Google

okrožne sodnije morala je okrajna sodnija mariborska poklicati glavnega urednika kot pričo, in mu razložiti, da mora tako govoriti, kakor bi zamogel s prisego potrditi, to pa na dvojno vprašanje 1. je li Vam dopisnik znan? 2. če Vam je znan, je li Remšniški župnik? Uprašanec se brani in prosi, če sme tukaj molčati, se izpovedanju odtegnoti, sploh ne odgovarjati? Sodnik reče, da ne, ampak da ima le reči: da ali ne! Ker je toraj bilo izpovedanje sodnijski zaukazano, je se moralo tudi po resnici izpovedati tako, kakor se pred živim Bogom zamore vsaki čas s prisego potrditi. Tako veleva poštenost, tako zahtevajo božje in človečje postave.

To vé in mora vedeti tudi advokat dr. Glantschniggg. Ako pa on resnico prekriva in psuje, kaže to, da je vse njegovo početje neumno, neopravičeno, njegova skrb za duhovnike in jihovo čast nekaj zelo smešnega, njegovo kričanje, da Gospodar mir kali, tako resnično, kakor njegova izjava pri sodniji, da je urednik šulvereinske šole pri deželnem šolskem svetu tožil, njegova trditev, da on duhovnikom čast skazuje, katera jim gre, tako ljubeznjiva kakor tedaj, ko je v lisjaku pisal, da so mešniki „umazanci“, kterim ne gre več rok „lizati“ dalje ko je brodil „o farškem“ gospodstvu v šoli itd. ter mešnike „oslom“ prispodabljal.

Oj lisjak! potajuj se kolikor hočeš, jamraj o „moralnosti“, poteguj se za mešnike, hvali svojega „dekana“ (?), ti si in ostaneš lisjak. Za vsako dlako te najdemo. Ti ne bodeš Slovencem še manje pa duhovnikom naukov z uspehom dajal. Tvoje jeze in srda pa se Gospodar nič ne boji.

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Puter pa poletna vročina.

Da tudi v poletni vročini puter slasten in okusen ostane, ravnajo v severni Ameriki tako-le: Vzamejo v ta namen toliko soli, kolikor je morejo $2^1/_2$ litra vode raztopiti, pridenejo 63 gramov solitarja in 250 gramov belega sladkorja.

Vse to se zavre, pene se sproti posnemajo in poslednjič se vse vkup razhladi. Puter, kteri se ima vložiti, mora biti dober, črstev in trden, dobro pregnjeten in osoljen.

Narejajo se iz njega po pol kilogramov težki svalki, ki se dobro v tanko pa snažno platno zaviti v glinast lonec položijo in potiknejo tako, da se ne pomučkajo med seboj.

Na tako v lonec potaknjeni puter se od popisane solne juhe toliko nalije, da je vse prek in prek z vodo pokrito in vrhoma se še lonec z glinastim pokrovom ali pa s kamneno ploščo dobro zavezne.

Gori popisane solne juhe se mora pa nekaj hraniti da se je more, kedar je treba, vedno nekaj doljiti. Tako si hranujejo praktični severni Amerikanci o vročih poletnih časih svoj puter.

Kako pomagati, če svinje na šenu vzbolijo.

Prva skrb je, da se bolenim prascem prav prozračen hlev preskrbi, in da se vsaka žival vsaki dan dva do trikrat z mrzlo vodo iz škropilnice čez in čez polije. Ako je voda za kopanje v bližini, je dobro vanjo zaganjati, da se cele ure v nji kopljejo in hladijo, kar jim dobro dene. Navadni vsakdanji krmi se vsakdan na žival za oreh debel kos lesenega oglja stolče pa ne v prah zmane, kar živali rade jedó. Zmesnina iz $^1/_2$ grama karbolne kisline in 25 gramov vode, ki se potem bolenim živalim vbrizgne, je imela že mnogokrat naj boljše nasledke. Če se je to za pravega časa zgodilo, je bolezen brez škode minila.

Kako muhe pregnati.

Prav zanesljiv pomoček silno nadležne muhe iz sob, kuhinj itd. pregnati, so plitve posodice, v ktere se je nekoliko lavorikovega olja nalilo. Te posodice se postavijo v sobo in duri in okna odprejo in muhe skozi nje pobegnejo. V kuhinji in jednih shrambah je dobro vso lesovino s tem oljem pomazati. Pravijo, da vse muhe pred tem oljem pobegnejo.

Sejmi. 18. avgusta Podsreda, Kostrivnica Devica Marija v puščavi, 19. avgusta Gradec, Lembah, Sevnica, Obrež pri Ptuji, Mozirje, Vozenica, Straden, Strass.

Dopisi.

Iz Pišec. (Habsburško svečanost) smo tudi tukaj mogoče slovesno obhajali. Uže v nedeljo 1. jul. vihrale so z zvonika velike bandere: cesarska, štajerska in slovenska. V pondeljek 2. jul. zbralo se je veliko ljudstva ob 9. uri k sv. meši, ker so č. g. župnik bili dan poprej s prižnice razložili pomen svečanosti. Po dokončanej službi božji se je podala mladež v lepo okinčano šolsko poslopje, kder je nadučitelj g. Kokot kaj lepo govoril o vladarjih iz Habsburške hiše in zlasti omenjal vesele in žalostne dogodke iz slavnega vladanja sedanjega cesarja. Ko je toraj rekel: želimo, da bi naš presvitli cesar še mnogo let krepko in srečno vladali, ter iz srca recimo: Bog ohrani našega dobrega cesarja in vso njegovo preuzvišeno rodbino, vskliknejo vsi učenci navdušeno: živijo, živijo, živijo! Potem so zapeli cesarsko pesem in prejeli vsak knjižico: Habsburški rod.

Digitized by Google

Popoludne zbere se zopet vsa šolska mladina in se poda pod vodstvom učitelja na prijazni hrib gospe Högelsbergerjeve na severnej strani od cerkve. Nad njim je plapola 5 metrov dolga cesarska bandera, streljanje pa se je kakor dopoludne tudi sedaj krepko glasilo in daleč razlegalo. Na višini je senčnata ravan, kder se mladež pogosti s kruhom in vinom. Zmes vršijo se razne igre, napitnice, deklamacije, pesmi n. pr.: 600letnica habsburška, Avstrija moja, Pozdravljam domovina te itd. Hvaležno poslovivši se dobrotnikom vračajo se proti 7. uri šolarji domov in zapojejo še pred hišo gospe Pleteršnikove cesarko pesem in se razidejo. Čast in zahvala pa bodi tukaj javno izrečena vsem, ki so k tej ljubej svečanosti pripomagali. Bog povrni! Čast in hvala pa tudi vrlemu skladatelju Dr. Gust. Ipavec, kteri je pesmi: „Šestoletnica združenja Štajerske z Avstrijo“ tako lepi, genljivi in veličastni napev vglasbil, in so tukaj srednje dele te pesmi samo na koru, začetek in konec pa pri vsakej kitici v cerkvi ljudstvo in šolarji združeno izvrstno peli. Omeniti je še, da je imela tudi tisti dan šolska mladež cesarjevič Rudolfove šole v Globokem pri podružnici sv. Jakoba na Malemvrhu božjo službo in potem veselico na ravnini pri Razlagu v Globokem, ktere se je tudi mnogo šolskih prijatlov udeležilo, toraj se zamore reči, da je vsa fara ta dan slovesno in spodobno obhajala. Bog daj, da bi tudi naši potomci tisočletnico habsburško tako veselo slavili, kakor smo mi letos šestoletnico!

Iz Pilštanja. (Letina — vreme). Letina tukaj koj dobro kaže. Sena bilo je po obilem in se je tudi večidel v lepem spravilo. Otave bo tudi dosti. Na nekterih krajih je povodnja veliko škode napravila. Ječmen in rž sta se skazala. Pšenica je sosebno bolj v hribih dobro storila. Zrnje je drobno, pa čvrsto kot pesek. Koruza dobro dela. Vinogradi so letos sladko upanje kmeta. Bog vari kake nesreče. Deževalo je zadnje dni meseca pogosto. Toče še ni bilo slediti. Kaj nas v naših krajih najbolj žalosti, je, da se vino, zlasti lansko kazi. Najprej se skali, potem začne v sodu šumeti in bobneti, naposled postane črno-zeleno, in proč je ž njim. Prosimo za dober svét! Sadja ni po obilem razun jabelk. Koruna ne bo dosti. Božjega pota k Mariji Bistriški se je veliko romarjev iz naše fare udeležilo. F. L.

Iz Ptuja. (Poziv zaradi dr. Miklošičeve svečanosti). Dne 2. sept. t. l. obhajala se bode o Ljutomeru slavnost slovenskega velikana, po vsem svetu v učenjaških krogih znanega Miklošiča. Udeležilo se bode te slavnosti, kakor se iz pisem, na dotični odbor došlih sklepati sme, jako obilo dostojanstvenikov, tako slovenskih in sploh slovanskih, kakor tudi inonarodnih. Da se ta slavnost dostojno izvrši, treba je tudi petja, to pa izbornega in tej slavnosti primernega. Pevci ptujske čitalnice vadijo se v to svrho že dalj časa. A malemu številu, ktero ptujski pevci premorejo, ni mogoče, pevskih točk tako izvesti, kakor se vsakako takej slavnosti pristaje. Vabijo se toraj slovenski pevci, duhovniki, učitelji, profesorji uradniki in dijaki, da blagovolijo pri tej slavnosti sodelovati. Do zdaj se je določilo, da se bodo sledeče pesmi skupno pele: 1. D. Jenko — Molitev. 2. Hajdrih — Jadransko morje. 3. Nedved — Zvezna. 5. Foerster — Slava Slovencem. 5. B. Ipavic — Kdo je mar? 5. Nedved — Mili kraj. 7. Jenko — Na moru. 8. B. Ipavic — Vojaška. 9. Jenko — Što čutiš. 10. Slovan. 11. Lepa naša domovina. Kdor hoče sodelovati, naj blagovoljno pevcem ptujske čitalnice naznani, kteri glas da bode pel in ali želi, da se mu sekirice pošljejo. Prva skupna vaja bode v nedeljo, dne 26. avgusta ob 2. uri popoldne v „Narodnem domu“ v Ptuji, druga pa dne 2. sept. ob 8. uri dopoldne v Ljutomeru. Kdor hoče pri slavnosti peti, mora se vsaj ene skupne vaje udeležiti; želi se pa, da se večina pevcev prve skupne vaje udeleži.

Odbor čitalničnih pevcev v Ptuji.

Od sv. Vrbana pri Ptuji. (Nemškutarija.) V našo faro je prišlo več „Sloven. Gospodarjev. Za neke dni pa so ti listi pod enim zavitkom na opravništvo lista nazaj prišli in na zavitku je bilo pisano: „wurde von den instehenden Adressaten nicht angenommen, retour Marburg“, (dotičniki lista niso sprejeli, tedaj nazaj v Maribor). Kdor Urbančane pozna kot bistre glave ktere tudi to zanima, kar se po velikem svetu godi, in tedaj časnike radi čitajo, se je moral čuditi, kako to, da „Slov. Gosp.“ vračajo, povprašali smo tedaj tiste kmete, na ktere je bil list poslan, ali ti so odgovorili, da lista nikoli niso v roke dobili, in da ga tedaj tudi niso nazaj poslali. Naš pridni in spoštovani občinski predstojnik v Ločiči je podpisal sledečo izjavo: Jaz podpisani Johann Wenko (Benko) župan v Ločiči potrdim s tem, da jaz nobenega „Slovenskega Gospodarja“ nisem nazaj poslal, ali pa na zavitku retour zapisal. V Ločiči 5 avg. 1883. Jan. Wenko, občinski predstojnik. Kdo je tedaj te liste nazaj poslal? Nikdo drugi, kakor poštar Marinič, ker razun njega ni nihče listov v rokah imel. Mi smo si potem zavitek, kterega nam je opravništvo pokazalo, pogledali in smo se prepričali, da je pisava poštarja Mariniča, ktero mi dobro poznamo. Tako poštar Marinič pošto zlorabi v svojem sovraštvu proti Slovenstvu. O tem še bode se na drugem mestu govorilo. Mariniči se bojijo, da bi mi kaj druga zvedeli, kakor njihovo modrost.

Digitized by Google

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so v posebnem pismu čestitali kardinalu Schwarzenbergu in nadškofu v Pragi, ki obhaja zlato sv. mešo, in tako zopet pokazali svetu, kako čislajo katoliško duhovščino, delujočo za blagor vsakega ljudstva. Kardinal je se vselej tudi za narodne pravice Čehov potegoval. — Na Dunaji so razni delavci v velikem številu se zbrali pred policijskim ravnateljstvom in razsajali, ker je njihov list „Zukunft“ pogosto konfisciran ali pograbljen. Policaji in vojaki so pa se zakadili v delavce in jih razgnali. Pri tej priliki bilo je 42 delavcev ranjenih pa tudi nekaj policajev. — Gališki c. k. namestnik grof Potocki je šel v pokoj. Na njegovo mesto pride vitez Zaleski. — V Budimpešti so se Judi drzno obnašali in Magjare razdražili, ti pa so začeli razsajati in v večih ulicah Judom vse pobili: šipe, dveri, pohištvo, dokler niso policaji in vojaki miru napravili. — Hrvate čedalje bolj stiskavajo Magjari. Tako je magjarski Jud in najvišji finančni uradnik David v Zagrebu dal pribiti ogerski grb namesto hrvatskega, česar si dosedaj ni upal. Na dalje slišimo, da hočejo Magjari primorsko mesto Reko (Fiumo) popolnem od Hrvatske odtrgati, kar bo se ve ljudi še huje razdražilo. — Na Koroškem se je čudo zgodilo. Slovenci v Rožeki dobijo slovensko šolo. To je deželni šolski svet vsled velikim prošnjam vendar enkrat dovolil. Blizu 100 šol vzdržujejo koroški Slovenci pa se podučuje nemški pogosto od nemških učiteljev, ki ne umejo nič slovenski. Deca se uči nemški brati, druga pa se skoraj ne nauči ničesar. To je ravno taka krivica, kakor če bi se Nemcem vsiljevali kitajski učitelji, ki bi nemško deco namesto v umljivej nemščini podučevali v neumljivej kitajščini. Da bi vendar liberalni Nemci enkrat sprevideli in popravili krivico, katero delajo tukaj po omiki hrepenečim Slovencem!

Vnanje države. Cesar Viljem je zopet doma in je srbskega kralja Milana povabil k velikim manevrom. To bodo pa Rusi gotovo zamerili. Sploh pa se ti pripravljajo na mogoči boj zoper Nemčijo, s katerim ta že več časa žuga. Zato delajo nove in velike šance okolo Varšave, Modlina, Ivangrada in Brešta-Litevskega, tudi nove železnice stavijo naglo, da bi leži in hitreje vojakov porivali na vse strani. — Na Španskem nastala je na večih krajih revolucija, zlasti mnogo vojakov in oficirjev želi kralja pregnati in republiko proglasiti. Vendar do sedaj še so kraljevci močneji od republikancev. — Papež so francoske republike predsednika v posebnem pismu svarili, naj popusti sv. katoliški Cerkvi neprijazno politiko. Predsednik je dolgo premišljeval in odlagal, sedaj se je kakor nekdaj pijemonteški kralj izgovarjal na ministe in poslance. Črnogorski knez je svojo hčer Zorko v sijajnem ženitovanji omožil s princem Petrom Črnimdžordževičem; ruski car bil je zastopan po knezi Orlovu. V Egiptu še zmiraj kolera davi ljudi, vsaki dan še jih umrje 300—400. — Kitajci so iz Amerike zadnje mesece za 10 miljonov goldinarjev orožja in streliva dobili in pošiljajo proti Tonkingu vedno več vojske novemu Anamskemu cesarju v pomoč. Toda Francozi zbirajo tam tudi vedno več vojske in tako utegnemo vsaki čas od ondot čuti o krvavih bitkah.

Za poduk in kratek čas.

Cesar v Ptuji.

Znano je, da mi Slovenci, odkar je odložil g. dr. Ploj svoj mandat, nimamo ne jednega zastopnika v mestnem zastopu. Mi Slovenci tedaj v tem zastopu nimamo govoriti niti besedice „čast“ pa imamo plačevati velike mestne doklade, kajti gospodarstvo je povse slabo. Mislil bi si pa vendar vsak, da ob priliki, ko pride sam presvitli milostljivi vladar v naše mesto, bode mestni zastop kaj storil za olepšavo. Pa kako se bi varal. Če je treba poslati deputacijo na Dunaj k nemškemu „parteitagu“, kder so na Slovane in tudi nas Slovence zabavljali in psovali, takrat ima naš zastop takoj zadosti denarja, da pošlje „naprednjaka“ ali menda le nazadnjaka Miheliča itd. na Dunaj. In če je treba napraviti kako Jožefovo „slavnost“ zopet ima mestni zastop mnogo denarja na razpolaganje, vsaj ima vsa taka slavnost edini namen nas Slovence psovati in svetu lagati, da je pri nas vse nemško, akopram so pri nas le pravcati „nemškutarji“.

Ko pa ima priti sam svitli vladar, naš milostljivi cesar, mestni zastop stori blizu toliko, kakor nič.

Slovenci so pa radi pokazali, da svojega cesarja črez vse ljubijo in da so mu čez vse vdani. Olepšali so svoje hrame, naši nemčurji pa so razobesili nekaj zastav, ki so jim od Jožefove svečanosti ostale in mej temi je bilo mnogo frankfurtarc, t. j. tacih, ki so pri nas v Avstriji prepovedane. Toliko o mestnej olepšavi. Toda naši okoličani, pošteni slovenski kmetje, znajo svojega cesarja bolje čislati kot ošaben nemčurski „purgar.“

Zjutraj uže na den cesarjevega prihoda, to je 10. julija si povsodi zapazil brezštevilno praznično oblečenega ljudstva v našem mesteci. Ormožki okraj poslal pa je 119 jahačev v narodnej obleki. Imeli so čile konje, na katere smejo ponosni biti. Vsak jahač je imel cesarsko zastavico v rokah in slovenski trak čez prsa. —

Okoli $10^1/_2$ odjašejo cesarju proti na Haj-

Digitized by Google

dino. Tukaj je bilo uže na stotine ljudstva. Kmečki hrami bili so lepo ozaljšani. Vse se je veselilo na cesarjev prihod.

Okoli pol ene se zasliši strel, v vseh cerkvah zvonijo, jabači pa v strahovitej vročini grejo cesarju nasproti. In ko cesar dospe na Hajdino, zaslišalo se je iz sto in sto grl „živio.“

Na Hajdini pozdravi Nj. Veličanstvo občinski zastop slovenski, cesar pa je blagovolil nagovoriti več osob, mej druzimi tudi g. župnika in hajdinskega nadučitelja znanega nemškutarja, kateri je tako lačen, da od nemško-prajzovskega šulfereina groše jemlje, Vincenca Kocmuta vprašaje: kako otroci šolo obiskujejo? Na kar odgovori Kocmut: „prav slabo“. Če je tudi to istina, se nam zdi tak odgovor nasproti cesarju samemu zelo nepremišljen, kajti s tem je učitelj pred najvišjim gospodom vso občino osramotil. Pa kaj to nemčurja briga?

Cesar spremljan slovenskih jahačev poda se proti Dravi, kder so pijonirji napravljali most črez reko. Most je bil v 22 minutah gotov. Cesar sam, kakor tudi njegovo spremstvo podalo se je na most. Potem se poda cesar v mesto. Ves pot v mesto in skozi do glavarstva, kjer je cesar vzprejemal dostojanstvenike, duhovščino, okrajni odbor, pozdravljalo ga je polno občinstva razoglavo z navdušenimi živio-klici.

Tu imam omeniti, da so naši nemčurji na vse pretege na to delali, da bi vse zadušili, kar je slovenskega. Toda dva znana glavača sta obračala, naš vrli slovenski kmet pa je obrnil in sicer tako, da je moral cesar sam razvideti, da so tu slovenska tla.

Nemčurji so dognali, da se cesar ni peljal mimo „Narodnega doma“, na katerem je plapola kranjsko-slovenska trobojnica, prepovedati pa so tudi hoteli **samovoljno** slovenske nagovore, kar se pa jim ni posrečilo. Župan Rodošek pa bi bil najraje videl, da bi kmečko ljudstvo ne bilo prišlo toti den v mesto in čul sem celo, da se je kmetom vhod v mesto branil. Tudi je bil toliko malosrčen, da si ni upal prepovedati razobešanje znanih frankfurtarc, in zato ga je, kakor tudi Premersteina c. k. deželni namestnik baron Kübek precej ostro pokaral: „zato (zavoljo razobešanja teh zastav) od mene ne bote imeli hvale in mislim tudi od. Nj. Veličanstva ne, in zopet: to je pravi „škandal, oj škandal“. To so gotovo ostre besede, če se pomisli, da so bile od tako visokega nam Slovencem gotovo ne prijaznega gospoda v pričo toliko imenitnih gospodov in poštenih slovenskih kmetov govorjene. Župan Rodošek pa je se toti den kazal tako smešnega, kakor bi imeli pustni torek, ko se ..... po mestu vozijo. Z voza je kričal: „klobuke dol, pa hoch, vivat“, toda nihče se ni zmenil za njega, kakor da bi on ne bi bil župan Ptujski. Še le ko vidi, da s „hoch“ nič ne opravi, začne sam prav plaho vpiti: no vpite, „čivio“, „čivio“, ljudstvo ga uboga in iz tisočerih močnih slovenskih grl si čul „živio“, „živio“ (pa ne „čivio“.). — Deputacije so bile vse milostno sprejete. Vrli župan g. Mikl nagovoril je Nj. Veličanstvo v imenu županov slovenski, cesar pa je posamezne vprašal o tej in onej zadevi. Ko odpusti to deputacijo reče jej: „srečno“! Tedaj sam svitli vladar se našega jezika ne sramuje, našim nemškutarjem pa se začne takoj ježiti koža, kedar čujejo slovensko besedo. Premerstein je bil vprašan, kake narodnosti so prebivalci okraja, na kar je moral odgovoriti: razun mesta celi okraj slovenski. Najvažnejši pa je bil odgovor na dr. Geršakov slovenski sledeči odgovor: „Naj Nj. Veličanstvo blagovoli izvesti tiste pravične postave, ki nam zagotovljajo naš narodni obstanek in srečno bodočnost“; na kar cesar mej drugim rečejo: Meni so vse narodnosti jednako pri srci in prizadeval si bodem, da se izvedo vsi zakoni. G. Raišpa je blagovolil cesar vprašati o razmerah okraja, kako kaže letina itd. Omeniti imam, da je bil načelnik našega okrajnega zastopa jako prijazno sprejet, katero čast Rodošek ni tako imel. Po predstavi deputacij odpelje se visoki gost v bolnišnico in v hiralnico, na potu tja Ga je pa pozdravljala šolska mladež in množica ljudstva. Potem se je odpeljal ob polu štirih, odzdravljajoč skoz okno občinstvu stoječemu tik železnice, katero Ga je neprenehoma burno pozdravljalo. To so glavne točke Najvišjega bivanja v našej okolici in mestu Ptuji in ne zdi se mi potrebno bolje natanko tega popisovati, ker je skoraj vsakkteri podrobnosti sam opazil. Mi Slovenci smemo s cesarjevim obiskom prav zadovoljni biti, vsaj smo tudi storili, kar je bilo v naših močeh. Naši nemčurji pa so vsled povedanih neumščin potrti.

I. M.

Smešnica 33. Velik gospod je v Celji se naobedoval. Ko plača, doloži še nekaj okroglega natakarici strežnici. Ta pogleda dar in začudena reče: gospod, Vi ste se zmotili, to je samo pol krajcarja. Gospod odvrne: jaz se nisem zmotil, jaz nikoli ne dam — menje.

Razne stvari.

(Javna zahvala.) Podpisana izrekata naj toplejšo zahvalo v svojem in v imenu šolske mladine v celjski okolici vsem blagim dobrotnikom, ki so pripomogli, da so dobivali učenci in učenke skoz celo leto opoldne tople hrane. Dalje se prisrčno zahvaljujeta slavn. predstojništvu celjske posojilnice za 300 iztisov knjižice „Habsburški rod“, ktere je letos šolskej mladeži pri Habsburški svečanosti podarilo. Franc Lipovšek načelnik kraj šolsk. sveta, J. Lopan, šolski vodja.

Digitized by Google

(Častno srenjčanstvo) podelil je trg Ljutomerski preslavnemu rojaku profesorju dr. Fr. Miklošiču. To je lepo. Slava Ljutomerčanom!

(V Podovi) na Dravskem polji so 22. februarja volili srenjske odbornike, župana pa še starega imajo, kateremu je nekdo srenjsko „tablo“ odnesel v dokaz, da bi se ga radi znebili. Bo treba pri glavarstvu potrkati! Župan in njegov pisač uradujeta nemški tako zmedeno, da je grdo.

(Minister Falkenhayn) da po kranjskem potovalnem učitelji g. Kramarji: „Gospodarsko berilo“ za napredovalni gospodarski poduk spisovati, to pa na prošnjo kmetijske podružnice št. Jurske ob južni železnici, predloženo po g. dr. Vošnjaku.

(V Zagaji pri Ljutomeru) je hčer nekega posestnika svoje novorojeno dete v kuhnji na tla padnoti pustila, da je umrlo; telo je v kleti skrila. Žandarji so prišli po njo.

(Umrl) je grajščak Šmarijski baron Rudolf Goedel-Lannoy 69 let star, brat našega drž. poslanca.

(V Mariboru v kajho) zaprli so znanega oderuha Gassmajerja.

(V Ojstrem) je 10. t. m. bil plačilni den in odpust rudarjev. Pripeljala se je zarad tega cela kompagnija vojakov iz Ljubljane, tudi 16 žandarjev je bilo navzočih. Vsem rudarjem je obljubil posestnik rudokopa g. Sarg, ako na delo idejo, poprejšnje dobre pogoje, toda rudarji so tirjali vrh tega še odpust ravnatelja, v kar pa Sarg ni privolil, in tako je rajši rudarje odpustil, 11 so jih vklenoli in zaprli, 50 takoj odpustili, vsi drugi so delo zopet nastopili.

(V Žičah blizo Konjic) se je precej močno vratna bolezen (Diphtheritis) pokazala, ter že več otrok, pa tudi učencev napadla in nekaj tudi zadavila; zarad tega je šolsko obiskovanje od 12. avgusta naprej začasno prenehati moglo.

(Za nadučiteljsko službo v Rušah) so od okr. šols. svetovalstva bili prezentirani gg. Ernest Leske, Feliks Majcen in D. Trstenjak. Izmed teh treh je c. kr. deželni šolski svet izbral si Ernesta Lesketa iz Maribora.

(Ogenj.) V Obreži niže Brežic je pogorelo 5 posestnikov; škode je 10.000 fl.

(V Dramljah) je zopet izvoljen Franc Svetelšek za župana. Edini nasprotnik mu ni napravil nič. Svetovalci so: Fr. Mastnjak, Matija Freisteiner, Janez Vengušt in Fr. Šolinc; vsi v občinskem zastopu z županom vred so narodnjaki. Živeli!

(V Račah) na kolodvoru bila je ob cesarjevem prihodu tudi šolska mladina iz Rač, Brezule in sv. Marjete z učitelji vred navzoča. G. Paulšek, rački učitelj, si je za okinčanje kolodvora veliko prizadeval. Hvala mu!

Loterijne številke:

V Gradci 11. avgusta 1883: 63, 80, 22, 23, 39.
Na Dunaji „ „ 32, 76, 7, 20, 72.

Prihodnje srečkanje: 25. avgusta 1883.

†

Vsim prijateljem in znancem, ki so med boleznijo njunega premilega, nepozabljivega sinčeka **Leona** svoje blago sočutje razodevali in pri njegovi smrti toliko lepih vencev darovali, izrekujeta najsrčnejšo zahvalo

Emilija in Miha Žolgar.

Celje, 12. avgusta 1883.

Zahvala.

Za mnoge dokaze prijateljstva in prijaznosti o priliki bolezni in smrti naše srčno ljubljene, nepozabljive tašče, oziroma stare matere, gospe

Frančiške Schupeuz,

svečarjeve vdove

za mnoge lepe vence in za izredno številno spremstvo pri pogrebu, izrekajo podpisani vsem, v prvej vrsti prečastitej duhovščini, sl. konventu usmiljenih sester, sl. katoliškemu društvu za Kranjsko, sl. katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov, zadnjim tudi za genljivo petje, najprisrčnejšo zahvalo,

V Ljubljani, dne 8. avgusta 1883.

Žalujoči ostali.

Za 130 fl. a. v.

te dobi **mlatilnica z vitalom,** v popolno dobrem stanu stoječa, z zraven spadajočimi posrebnimi jermeni.

Stroj se postavi lehko na pod, in se mlati z rokami, ali pa se vitalo na zunajnem prostoru vpreže z živino, o kojem slučaji se jermena stikata na vitalo.

Vidi in kupi se stroj z vitalom pri **Fran Vabič-i v Laškem,** do kterega se tudi lehko pismeno obrača. 2—3

Očale, nanosnike,

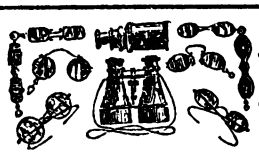

fino brušene, a ne lite,

ali iz stisnenega stekla, priporoča

Ferd. Dietinger,

urar in optikar v Mariboru

v gosposkej ulici.

NB. Očale prodava takšne, ki so očem kupčevalčevim primerne, vse dotična popravila izvršuje točno in po nizkej ceni. 3—3

Digitized by Google

2—3

Zobozdravnik.

Prilično svojega bivanja v toplicah na Laškem (Tüffer) bode

Zobozdravnik Dr. Tanzer,

c. k. vseučiliščni docent graški

od 5. do 20. avgusta t. l. zobozdravniške in tehniške ordinacije dajal.

Živinski sejem

bo pri sv. Tomaži nad Veliko nedeljo dne 29. avgusta 1883 na den obglavljenja sv. Janeza. 1—2

Podučiteljske službe

so razpisane: Na dvorazrednih, v IV. plačilni vrsti stoječih šolah Veržej in Cven provizorično v Cezanjevcih definitivno, eventuelno provizorično. Nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisanju popolnema smožni prositelji naj vložijo svoje prošnje po predpisanem potu, do 10. septembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih, pošta Ljutomer.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru,

dne 8. avgusta 1883. 1—2

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: **pivovarne, fabrike, rude, vodnake,** dalje **vodotočne cevi,** sesaljke in spravo za kletarstvo, angleške cevi iz kovanega železa, cevi iz konopnine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izljavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu

naposled

blago iz lite kovnine in mednine

po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

Premeščenje.

Uljudno dajem na znanje vsem naročnikom novin pa tudi vsemu p. n. občestvu, da se

Zaloga papirja Janez Leonova

od **4. avgusta t. l.** naprej nahaja

v šolskej ulici štv. 2. (Schulgasse.)

Zahvaljujem se za skazano mi zaupanje na starem prostoru in prosim mi je ohraniti še za na dalje.

Janez Leonova vdova.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 34. V Mariboru 23. avgusta 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Miklošičeva svečanost.

Slovenski Štajer ima precejšnje število blagih mož, ki so za duševno probuditev Slovencev delovali in svoje ime proslavili, da jih hvaležni potemci ne morejo pozabiti. Vendar med sedajnimi najbolje, najdalje pa najviše zaslovel je g. dr. Franc Miklošič. Sami svitli cesar Franc-Jožef so ga počastili ter ga povzdignili v viteški stan in pozvali v gosposko zbornico kot zastopnika vseučiliščnih učenjakov. Njegovo ime slovi po celem širokem in dolgem slovanskem svetu, poznajo ga povsod na zemlji, kder se pečajo s temeljitim jezikoslovjem.

Nam Slovencem je uredil slovnico in pravopisje, da prekosimo daleč Nemce. Po pravici veselimo se toraj tega velemoža in pravo storimo, da se njegove 70letnice hvaležno spominjamo. Bodi toraj naslednje vabilo slavnostnega odbora vrlo priporočeno vsem domoljubnim narodnjakom!

Dne 2. septembra letos slavili bodo Slovenci v naročji lepe svoje domovine sedemdesetletnico preslavnega učenjaka svojega v Ljutomeru, in k tej slavnosti vabi podpisani odbor Miklošičeve učence in častitelje, národnjake in národ iz ožje naše domovine, iz slovanskega juga, takisto bratove na severni strani bivajoče; potem drugih národov štovatelje svečarjeve in prijatelje slovanske knjige, da pokažemo v njegovem rodišči, rajski okolici Ljutomerski med Muroj in Dravoj, dostojno spoštovanje najodličnejšemu sinu slovenskemu, kteremu vrstnika še dosle Slovenka ni porodila, dr. Fr. vit. Miklošiču. On je kot pisatelj in vseučiliščni profesor na Dunaji razkril jezikovne zaklade staroslovenske in poprek slovanske tako obilno, kakor še nikdor in jezikovno znanost slovansko zasnovano Dobrovskim in Kopitarjem uredil, razširil in povzdignol na sedanjo častno višino.

Rojaki! pridite na množine, da vredno proslavimo diko slovanskega národa, ponos slovanske vede, solnce slovanskega učenjaštva.

Slavni gostje hoteči se voziti iz Ormoža v Ljutomer naj se oglasijo zaradi prilike pri g. dr. Geršaku, ces. kr. beležniku, ali pri gosp. dr. Žižku v Ormoži. Skupni obed oskrbava gosp. Vaupotič v Ljutomeru. Početek svečanosti ob 11. uri.

Ljutomer dne 18. avgusta 1883.

Slavnostni odbor.

Slovensko društvo v Sevnici.

II.

G. Fran Lenček iz Blanice je povdarjal v krepkem govoru korist sadjereje in važnost sadjerejskega društva v Šent Juriji in predlagal potem naslednjo resolucijo:

I. Tržanom Št. Jurija na južni železnici izreka zbor Slovenskega političnega društva v Sevnici zahvalo, da so z velicimi stroški napravljeno občinsko sadno drevesnico brezplačno prepustili sadjerejskemu društvu.

II. Slovensko politično društvo naj se poleg političnega delovanja v prospeh národnega gospodarstva prizadeva:

1. da se v šoli otroci za sadjerejo navdušujejo in da se v šolskih vrtih v sadjereji obširno poučujejo;

2. da se za slovenski Štajer nastavijo potovalni učitelji, kateri znajo slovenski poučevati, ali da se za ta posel imenujejo ljudski učitelji, kateri so za pouk v sadjereji sposobni;

3 da se upelje napredovalni pouk v poljedelstvu kjerkoli mogoče in

4. da si okrajni zastopi vsako leto odločijo primerno svoto v korist sadjereje.

III. Slovenskemu društvu se nalaga:

1. da visokemu c. kr. ministerstvu za poljedelstvo predloži prošnjo, da naj blagovoli podpirati izdavo slovensko pisanih knjig za kmetijski napredovalni pouk, in

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

2. da izroči centralnemu odboru kmetijske družbe v Gradci prošnjo, naj živahno podpira cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer, in da naj priredi sadjerejske razstave.

Resolucije vsprejmó se jednoglasno.

Pri prihodnjej točki nastopi g. inženir Mihael Vošnjak, predsednik zveze slovenskih posojilnic, ter razpravlja v jako poučnem govoru pomen in koristi posojilnic, katerih se je v treh letih 7 na novo osnovalo, tako da šteje zveza slovenskih posojilnic 13 posojilnic (8 v Štajerskej, 4 v Kranjskej, 1 v Koroškej), ki bi se pa lahko še pomnožile. Povedal je na dalje, da se je za slavnostnih dnij poklonil ministerskemu predsedniku grofu Taffe-ju, proseč, da bi vlada s tem, da jim hranilnice iz reservnih zakladov dajale posojila po 2 do 3%. Po tem načinu, ki ima mnogo upanja, da se uresniči, bilo bi možno, kmečkemu posestniku dajati posojila za še nižje obresti nego sedaj, in še bolj razširiti dobroto posojilnic.

Ta govor, kakor prejšnji bil je sprejet z obilnimi dobro- in živioklici in vidno je bilo, da občinstvo dobro razumeva korist posojilnic, nič manj pa tudi izredne zasluge g. M. Vošnjaka v tej zadevi.

Končaje poročilo še omenimo, da so zbrane pozdravili telegrafično domoljubi Šentjurski in Šmarijski.

Šent Jurij: v brambo narodnih pravic zbranim bratom kličejo Šentjurčani navdušeno: Živeli! Dr. Ipavic, Kavčič, Praunseis, Ripšl.

Šmarije pri Jelšah: slava vsem navzočim Ševniškim in drugim zbranim narodnjakom: Živeli! Narodnjaki Šmarijske okolice.

Šmarije pri Jelšah: svojemu neustrašljivemu in srčnemu boritelju za pravice in napredek slovenskega naroda, dr. Josipu Vošnjaku kličejo gromovito: Živio! Jelšanski Šmarijčani.

Gospodarske stvari.

Sadjerejcem.

Že enkrat sem priporočal, naj si vsak krajni šolski svet za svojo šolo naroči list „Obstgarten“. Danes svoje priporočanje podpiram s tem, da članek iz 23. številke navedem kteri gotovo zasluži, da ga vsak sadjerejec pazljivo prebere, in se po njem ravna.

Cepljenje drevesc jeseni. Drevesa večjidel spomladi cepimo. Marsikomu pa bi utegnilo neznano biti, da se drevo tudi od 1. avg. do konca septembra prav lehko cepi. Posebno se priporoča to onim, kteri so po svojih opravkih zadržani, spomladi cepiti. Jaz sem vže več let jeseni in vsakokrat z dobrim vspehom cepil, in trdim, da so drevesa bolje rastla, kakor druga spomladi cepljena.

Cepi se v jeseni po navadi! Cepič mora zrel biti in listje se more odrezati,

Vredništvo lista „Obst und Weinbau“ tudi priporoča cepljenje dreves jeseni, pa pristavi, da to le velja za drevo z enim deblom. Za stara drevesa bi ne veljalo, ker bi ne bilo dobro, več listnatih vej jeseni odrezati.

Omenim še cepljenje marulic meseca julija namesto okuliranja, katero se večjidel slabo obnese. Naj se marulica meseca julija cepi za kožo in še tisto leto prav lepo požene.

Dr. Stoll.

Prosim tedaj sadjerejce, posebno gg. učitelje, naj poskusijo meseca avgusta in septembra v drevesnicah cepiti, in pozneje o tem poročati.

V Šentjurji 14. avgusta 1883.

Dr. Ipavic.

Korist sadjereje.

(T. Ogorevec v Pirženbergu pri Brežicah.)

Široko je polje neobdelano, pripravno za žlahtno sadjerejo na milem Slovenskem. Mnogo truda bo še stalo tiste blage može, ki navdušeni delajo za povzdigo sadjereje, za vzdramljenje kmečkega ljudstva. — Pa, jutranja zarja se že svetli. Z genjenim srcem vskliknemo vsi prijatelji sadjereje, da ni več deleko dan, ki nam prežene trdo noč, ko pride čarobno solnce s svojimi blagodejnimi žarki, obuditi v srcih pogum in navdušenje do žlahtne sadjereje. Mislimo si v duhu krasoto slovenskih pokrajin, ko se bo spomladi brezštevilno drevje, lepo, krasno razsvitalo, a jeseni se veje šibile pod težo žlahtnega, lepega in okusnega sadja. Kako krasen raj bo to! — Komu se milo ne stori videti po Slovenskem toliko trnja in robidovja, kjer bi najžlahtnejše drevje najpripravnišo lego imelo? Zraven pa so prebivalci, akopram sicer prebrisani, v velikih stiskah zaradi denarja in dostikrat tudi zaradi pomanjkanja potrebnega živeža. Ne manjka na besedah a manjka še dosti na djansko izpeljanih izgledih, na praktično uredjenih vrtih. Brž, ko Slovenec spozna korist sadjereje, ga ne bo več treba priganjati in siliti. Blagi in vse hvale vredni početek je storjen v Št. Jurji na južni železnici. Poglejmo tedaj korist sadjereje.

Prosti kmet, posebno kteri malo bere v sedanjem času, ne vé tudi, kako in kaj se kje godi; nima zapopadka od sadjerejne koristi. Če imam dosti jabelk, si naredim sladke tolklje, dosti kisa ali jesiha. Drugo kar se surovo ne povžije, se posuši iz sliv pa naredi dobra slivovica. Seveda tudi to je korist, pa tega ne vé, da se nekoje žlahtne jabelke prav ohranjene v mestih en komad celó po 80 kr. do 1 fl. proda. Tako je preteklo spomlad beli zimski kalvil se prodajal na Dunaji eden po 80 kr. Lani je strokovnjaški lista „Obstgarten“ poročal, da je bil urednik lista sam priča, ko je kupec

Digitized by Google

nekemu kmetu blizu Gradca ponudil za 160 jabelkovih dreves obrati precej veliko svoto 1800 fl.; drevesa so bila kacih 20 let stara. No, kmet mu odgovori, če mu dvojno svoto tedaj 3600 fl. ponudi, se bo še kacih 8 dni premislil. Kaj ne, da lepa svota, ktero bi marsikteri slovenski kmet jako potreboval? In koliko kmetovalcev poznam, ki bi lehko 300—500 in še več drev imeli, pa bi ne bile kje na poti.

Statistika poroča, da je lani v zadnjem četrtu leta, iz štajerske dežele izpeljalo se sadja za celih 1800 železniških vozov. Če se meterski cent računa le po 10—11 fl. kar je vsakako malo, znese okoli 2 miljona goldinarjev. Če se še priračuni, da je v prvi polovici letošnjega leta 128.317 Mtrcnt. se izpeljalo, tak celi pridelek od leta 1882, 450.937 Mtrcnt. potem da se v deželi polovica ali ena tretjina porabila, tako se zamore ceniti na vrednost okolo $6^1/_2$—7 milijonov goldinarjev. —!

Lepo posušeno sadje da se tudi prav dobro prodati; to mi bo že marsiktera gospodinja pritrdila. Videl sem večkrat ktero, da je kakih par kilgr. v štacuno prinesla posušenih sliv, ko že ni vedela kako drugače krajcarja dobiti. Posušeno pa more biti snažno in izvrstno, ne kakor je pri nas navada, da se kar po kurjavi v peč nameče ne glede na snažnost ne na visokost vročine in če se ne prepeče ali celo zgori, je polno prahu in pepela in brez duha. Za sušiti so nalašč za to narejene sušilnice, ktere si bi naj vsaka vas omislila vkupno, ali nekteri večji posestniki. Tako v sušilnicah posušeno sadje se mnogo dražje proda. Italjani, kteri k nam po slive prihajajo, sušijo jih na solnci in kakor sem videl, cela reč nebi bila težko izpeljavna za nas kmete, samo naučiti se je treba. Take slive se prodajo za okoli 75—80 fl. cent, kar mi je sam kupec pravil.

Vzemimo samo nezrelo in pa tisto sadje, ki ni surovo za vžiti in tudi ne za sušiti, kako dober jesih se da narediti! Na dve vedri mošta se še sme pridjati eno vedro vode, jesih je še zadosti močen in se navadno po tri gold. pa tudi po štiri gold. vedro proda. Pa koliko sadja se vidi gnjiti pod drevesi, ktero prerano odpada, zraven je pa še tudi to, da se tisti črvi množijo če tako sadje pod drevesi ostaja, ter tako tudi prihodno leto črvivo sadje naredijo.

Vzemimo sedaj kakov pomen ima sadje za lastni užitek. Nemore se reči, da bi bilo tako redivno kakor neki poljski pridelki: leča, fižol, ali krompir. Najnovejše skušnje so dokazale, da ima eno jajce toliko redivne snovi ko 0.53 kilo češenj, 0.75 kg. grozdja, 0.75 jabelk 2.00 kg. hrušek. Primerno s krompirjem, ima 100 kg. krompirja redivne snovi toliko kakor 114 kg. češenj, 120 kg. grozdja, 127 kg. jabelk, 192 kg. nekih hrušek. Pa to nas ne sme splašiti, ker skušnje so tudi dokazale, da ima sadje mnogo drugih tvarin, ki pospešijo prebavljanje, ter mnogo k zdravju služijo. To poznajo najbolj Francozi, ker se jim ne mili dati toliko frankov za en sam sad, kolikor bi nas nikdo ne hotel krajcarjev šteti. Sadje za užiti pa more biti žlahno in zrelo, ker drugače bi tudi zdravju škodovalo.

To naj bo pa omenjeno, prava korist ne bo izostala, samo prizadevajmo si umno drevesa oskrbovati, ter kar moč v največi meri še drugih nasaditi. Ta važna stvar naj ne ostaja vedno v besedi, izpeljavajmo jo tudi dejansko, vsak po svoji moči; tako vsaj prostor priredimo, da ne bodo naši potomci toliko ovir imeli. Učitelji pa, odgojitelji naše mladine, bi naj v prvi vrsti zasajali veselje do sadjereje v nežna otroška srca, le tako je upati na napredek, na bodoči raj mile slovenske domovine.

Konjska dirka v Žavci bo v nedeljo 2. septembra 1883 ob 3. uri popoludne. Dan poprej t. j. 1. septembra bo premiranje konj s premijami v znesku 535 fl. Kateri posestniki konj se hočejo dirke udeležiti, ti se naj na dan dirke oglasijo v občinskej pisarni Žavskej do 10. ure predpoldnem, da dobijo številke in znamenja.

Načrt dirki je sledeč:

I. Pričetna dirka velja za žrebce in kobile V. konjerejskega okoliša ali sploh Savinjskega plemena konjskega. Konji ne smejo več, kakor pet let stari biti. Posestnik mora dokazati, da je njegov konj Savinjskega plemena. Pot, ktero ima konj enkrat predirjati, meri en kilometer. Prvo darilo (državno darilo) je 5 zlatov, drugi dar 3 zlati, tretje dar 2 zlata.

II. Dirka plemenskih konj velja za kobile in licencirane žrebce V. konjerejskega okoliša, t. j. plemena Savinjskega. Pri kobilah mora posestnik dokazati, da so zadnja tri leta žrebe prinesle. Pot za dirko je en kilometer dolga in konj jo mora dvakrat predirjati. Državna darila: prvo darilo je 8 zlatov, drugi dar 4 zlati, tretje darilo 3 zlati, četrto darilo 6 fl. v srebru.

III. Društvena dirka. Konj bodi star, kolikor koli in plemena, katerega bodi. Dirkino pot eden kilometer dolgo, mora dvakrat predirjati. Prvo darilo znaša 8 zlatov, drugo dar. 5. zlatov, tretji dar. 4 zlate, četrti dar. 2 zlata, peti dar. 1 zlat.

Konje je treba dan poprej naglasiti pri g. Hausenbichlerji v Žavci. Kot dirkarska pravila veljajo ona graškega dirkarskega društva. Vsak, kateri se hoče dirke vdeležiti, mora biti ud štajerskega konjerejskega društva in se more do 1. sept. 1883 pri gospodu Hausenbichlerji v Žavci vpisati dati. Pri III. društveni dirki je založina 3 fl. za plačati.

Digitized by Google

Listi za sedeže na tribinah se dobijo pri gosp. Ernest Širca. Sedeži veljajo 50 kr.

Funkcijonarji: Sodnija zastran daril: Gospodje: Konjeniški stotnik Dragotin Haupt, predsednik; polkovnik vitez Friedrich. namestnije svetovalec Haas, Otto Falke, major vitez Schuberth, stotnik grof Maks Spauer. (Beli trak.)

Kuri: Gospod major pl. Schuberth.

Starterja: Gospoda: Hausenbichler in Žigan. (Rudeči trak.)

Razsodnija: Gospodje: baron Hackelberg, baron Vaj, Pongrac, Lipold, Lenko. (Modri trak.)

Namestniki: Nj. svitlost knez Salm in gospoda baron Warsberg in dr. Langer. (Modri trak.)

Na tekališči: Gospodje: Dragotin Žuža, Jože Širca, Rudolf Žuža, Franjo Roblek. (Zeleni trak.)

Reditelj: Gospod Ernest Širca, mlajši. (Rumeni trak.)

Hmeljski sejmi. Južno štirsko hmeljarsko društvo v Žavci naznanja vsem hmeljskim trgovcem, pivovarjem in pridelovalcem hmelja, da bode letos na hmeljskem sejmi v Žavci v sredo dne 5. septembra prišlo na prodaj 2—3000 centov hmelja, drugo leto pa do 6000 centov. — Hmeljni sejmi bodo od 5. septembra počenši vsako sredo in saboto v mesecih: september in oktober; ako pa na sredo ali saboto kaki praznik pride, bode sejm drugi dan. Naznanja se še, da je savinjski hmelj vsled svoje finosti in ker ima veliko lupulina, pri pivovarjih jako priljubljen in je vprašanje za njim močno.

Odbor južno štirskega
hmeljarskega društva v Žavci.

Pilštanjsko skazeno vino varovati, da popolnem pod zlo ne gre, je menda edini pomoček, ako se prekuha v žganjico. Neka tamošnja kuharica je iz njega delala rozolijo pridavaje v kotelj znanih dišil, n. pr. olupov limonadinih, pomarančnih, pelina, melisa, rmana itd.

Jož. Živkov.

Kako ravnati s kuhanim medom? Zvedenci so prošeni na ta sledeča vprašanja objaviti odgovorov v „Slov. Gospodarji“, namreč: bi li kazalo kuhani med pretočiti in kedaj? In kedar se nalije v sod, ga je li treba hitro zabiti ali mu odduška dati? Bi li kaj škodovalo, če bi se kuhani med preganil in prepeljal iz ene kleti v drugo, preden bi se točiti namenil? Kaki sodi so najbolji za med, vinski ali žganjični?

Sejmi. 27. avgusta Ljubno, Obrež ptujski, 28. avg. sv. Trojica v Slov. goricah, Svičina, 29. avg. Mahrenberg, Berače: Poličane, Žavec, 30. avg. Hajdina, 1. sept. št. Ilj v Slov. goricah, št. Ilj pri Šoštanji, Planina, Mozirje, 2. sept. Podsreda.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Prihodnja volitev v okr. zastop.) Imenitnost te volitve razvidna je iz poslov, katere ima okrajni zastop opravljati. Izmed mnogih poslov omenim le, da ima okr. zastop za ceste skrbeti, da odločuje, kako se imajo ceste vzdrževati, kje nove napraviti, katere prestaviti, katere opustiti, katere iz enega razreda v drugega prestaviti itd. To pa stane vse denarjev in se dotika tistih, ki ceste potrebujejo in jih rabijo in tistih, ki plačujejo z dačo doklade, ki se za ceste in mostove uporabijo. Vsak, ki plačuje dačo, ve, koliko mora plačati leto za letom z dačo doklad, da se pokrijejo potrebščine okraja. Plačati pa so morali prebivalci okraja ptujskega doklad vkup za leto 1880 59.409 fl. 89 kr., za l. 1881 63.361 fl. 72 kr., za leto 1882 59.185 fl. 35 kr. To so gotovo lepi denarji in se more z njimi mnogo dobrega storiti za okraj, ako razumejo možje, ki sedijo v okrajnem zastopu, dobro gospodariti; zguba pa je tudi velika, ako se s tolikim denarjem slabo gospodari. Potem ima okrajni zastop pravico, da voli iz svoje sredine zastopnike v okrajno šolsko svetovalstvo. Ta pravica pa ni tako brez vsega pomena, kakor marsikateri nevednež misli. Okrajno šolsko svetovalstvo sodeluje pri nastavljanji učiteljev in učiteljic. Ko bi imeli Slovenci sprva in do zdaj večino v okr. šols. svetovalstvu bi ne imeli učiteljev in učiteljic po naših šolah, kateri niso za naše šole, bi se ljudje ne silili, da stavijo v sedajnih slabih časih, ko dače ne zmagajo in jim živeža primanjkuje, novih šol, namesto da bi se stare popravljale in po mogočnosti razširjevale. V bodoče se to zabrani le s tem, če imamo svoje može v okrajnem zastopu in okrajnem šolskem svetovalstvu. Še nekaj: nova šol. postava dovoljuje, da smejo otroci, ki so zahajali šest let marljivo v šolo in so dobro napredovali, po dokončanem šestem letu izstopiti, kar dozdaj ni bilo dovoljeno in so se starši, ki niso otrok 7. in 8. leta v šolo pošiljali, če tudi so jih doma za delo nujno in krvavo potrebovali, z denarji in zaporom kaznovali. Če bodo možje v okrajni zastop voljeni, ki poznajo naše razmere, bodo se nove postave posluževali, če pa pridejo taki, ki poznajo le mesto in mestne šole, bo ostalo za nas Slovence vse pri starem. Ko so nam Slovencem ljudje take sorte, kakor so Dr. Strafela, notar Rodošek, privandrani Pisk, Eckl, ki je slovenskim kmetom, ko so se zadnja tri leta v okr. zastopu sem ter tja oglasili za svoje pravice, pravil, „vi kmetje, vi ostanite doma pri svojem plugu“ v okrajnem zastopu gospodarili, dajali so takim učencem na pripravnišnici štipendije, katerih zdaj ne morejo rabiti nikjer med Slovenci, ker se ti mladi gospodje niso toliko potrudili, da bi se bili slo-

Digitized by Google

venski naučili, čeravno so slovenske groše jemali in se ž njimi šolali. Ko so nam ti gospodje v okr. zastopu gospodarili, stavili so jako drage moste, n. pr. Borlski črez Dravo, za kateri je okraj še pred 3 leti bil okroglih 26.303 fl. dolžan, ter dolžuje še danes 15.500 fl., dajali so drage pojedine, darila itd. In ko je šlo za okrajno hranilnico, katera bi imela stopiti na mesto mestne, katere dohodki bi bili v korist celemu okraju ne samo mestu, (mariborska hranilnica nesla je minolo leto mestu črez 27.000 fl., tedaj je vrgla ptujska mestu gotovo črez 12.000 goldinarjev) so se imenovani gospodje temu najbolje upirali, skrbeč za mestno posojilnico (Vorschusskasse) in svoj žep. In takih rečij je več, toda ni prostora, da bi se vse zapisale. Če Slovenci ne bomo pametno volili, ali se za volitev nič brigali, bomo zopet v okrajni zastop dobili one gospodarje, kateri so nam v škodo preje 12 let gospodarili. Narodnjaki in domoljubi! národu je treba poduka! Podučevati ga je treba povsodi in pri vsaki priliki, da nas sovražnik ne prehiti, ki vse sile napenja, da ga zapelja. Če Slovenec neha biti gospodar v svoji hiši, postane hlapec in hlapčevanja ga Bog obvari!

Iz Loke ob Savi. (Loški pismonoša.) Gamšek, znani agent „Kmetskega prijatla“ še vedno rogovili in Slovence draži Ob času cesarjevega prihoda je na Zidanem mostu svoj „hoch“ gonil, da je še zdaj hripav. Neprenehoma hvali „lisjaka“ rekoč, da se iz njega lahko nemški in slovenski uči. Res žalostno, da se 50 let ni nemškega naučil, kar nam razni debeli kozli njegovega pisanja jasno pričajo, res žalostno, da kot kranjski rojak, slovenskega jezika zmožen ni. To je sad, ker se je v šoli nemški in slovenski vse ob enem učil in se nobenega dobro naučil ni. Ni še dosti, da Gamšek po tej mirni vasi rogovili, on tudi ptiče iz gnjezd jemlje in jih v kletke zapira, tako, da je že svojo sobo v celo menažarijo spremenil. Bode mu treba na prste iti. Tukajšnja učiteljica, ktera je v jeseni semkaj kruha jest prišla, se je izrazila uvidevši domačega fanta v sokolskem klobuku rekoč: „Jetzt werden auch hier diese Eseln existiren“. Svetovali bi ji, da bi se naravoslovja bolje učila, da ne bo fanta v sokolskem klobuku za osla imela. Naj si pri priložnosti osla bolje natanko pogleda, kar ima najlaglje priliko, če v Celje k nemškutarjem pride. Ni čuda, da ona otrokom, ki prvo leto šolo obiskujejo nemščino v glavo vtepa. Na eni strani Gamšek odraščene z „lisjakom“ krmi, na drugi pa učiteljica mladino ponemčuje!

Iz Celja. (Celjsko zdravniško društvo) je v svojem glavnem zborovanji 5. decembra 1881 o poravnanji zdravniškega plačila sledeče sklenilo: 1.) Pri nepoznanih ali kot slabe plačevalke znanih strankah, se mora plačilo vsacega obiska takoj zahtevati. 2.) Kje pa zdravnik tega ne zahteva, naj se pravilo postavi, da se plačilo kmalu po dovršitvi zdravljenja poravna, ako ni se posebna nagodba sklenila. 3.) Zdravniki pošljejo strankam, ako se zdravniško plačilo takoj ne izroči, v poljubnem času, najdalje konec vsacega polletja svoje račune, kar uže mnogo zdravnikov stori in kar je tudi mnogim strankam ljubo. 4.) Ako se dolžnik brezuspešno opominja, tedaj bode društveni pravdnik za poravnanje dolga skrbel. 5.) Društveniki si bodo vzajemno imena nagajivnih dolžnikov naznanjali, in od teh se ve da zahtevali, da takoj plačajo. Ti sklepi so 1. januarja 1882 svojo veljavo dobili, in društveniki so se zavezali, je v svoji praksi izvesti.

Iz Šaleške doline. (Svoji k svojim.) Meseca aprila t. l. se je pri nas osnovala takozvana „ortsgrupe“ nemškega „šulferajna“ in od istega časa so se tudi tukajšnje društvene razmere tako poostrile, da se pošteni Slovenec in nemškutar niti videti ne moreta. Treba se mi zdi izpovedati, da v občinskih zastopih naših trgov ima narodna stranka veliko večino, toraj zamorejo le izvanredni ljudje biti, ki se za nemškutarijo tako zanimajo. In temu je res taka. Največ nemškutarjev postavijo naši učitelji. Judež Iskarijot je brezvestno Kristusa za 30 srebernikov izdal. To pa služi našim učiteljem v izgled, da za 30 Judeževih goldinarjev, katere jim nemški šulferajn za uspešno ponemčevanje ponuja, hladnokrvno svoj narod izdajo. Ali svesti si naj bodejo, da se jim bode posojeno vračalo. Pride čas, ko bodo svojo lahkomiselnost grenko obžalovali. Drugi del pri šulferajnu postavijo naši trgovci. Le ti pa bi najmanj smeli se v zadeve vmešavati, katere so njihovim kupcem nasproti. Sicer imamo pa tudi tukaj pri trgovcih hvalevredne izjeme, katere hočem tukaj omeniti, da se bodo vsi zavedni prebivalci in pošteni Slovenci našega okraja vedeli po njih ravnati. V Velenji je trgovec g. J. Mahan rojen Nemec, h kateremu je prišel v svojem času neki L. Tišler, ter ga nagovarjal, naj k „šulferajnu“ pristopi, a oni mu odgovori: jaz dobro znam, ka to društvo le razprtije mej Slovenci dela, pa jaz od Slovencev živim, toraj mi nikakor ne sodi k „šulferajnu“ pristopiti. To so besede poštenega nemškega trgovca. V Šoštanji se je pa naselil pred kratkim trgovec g. V. Vokav in svojo štacuno odprl v Zabreznikovej hiši. Kolikor mi je znano, je ta gospod pošten Slovenec in si poleg razprodaje dobrega blaga le skromni dobiček išče. Ta dva trgovca toraj vsem zavednim narodnjakom v našej bližini najtoplejše priporočam ter je vsakega posameznika dolžnost v pristopnih mu krogih ves upliv porabiti, da se le nam prijazni trgovci podpirajo. O naših oštirjaših hočem še danes molčati, ali tudi

Digitized by Google

to ljulko bode treba iztrebiti, predno bode dozorevala. Za danes dovolj.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarska rodbina je sedaj zopet na Dunaji, kder so zbrani vsi ministri in tudi hrvatski ban grof Pejačevič. Ta poroča o rabukah v Zagrebu, Karlovci, Sisku zoper ogerske grbe z magjarskimi napisi. To je zoper postavo; napisi morajo na Hrvatskem biti hrvatski. Magjari baje hočejo strgane grbe po sili zopet pribiti. No, Hrvati jih bodo gotovo zopet strgali. — Na Dunaji mudi se srbski kralj Milan, došel je tudi rumunski kralj Karol. Pravijo, da ima to visoke politične namere. — Liberalni „Bauernverein“ šteje na Štajerskem 1716 vpisanih udov, ki so vplačali 945 fl., a liberalni vodje so potrošili 1064 fl. To je prav liberalno gospodarstvo, ki je kmetom tako koristno, kakor njivam toča. — Kranjski deželni odbor začel je slovenski uradovati. Slava! Nemški liberalci so pa kosmato lagali v svet in trobili, da bo deželni predsednik g. Winkler prestavljen na Dunaj. Vse je zlegano. — V Trstu so lahoni pridnega urednika vladnega lista „Tagblatt“ po noči napali in grdo razmesarili, da je revež komaj pri življenji ostal, nemški liberalci tega nič posebno ne grajajo, pač pa se grdo režijo, ker je baje v Ljubljani nek slovenski sokol nemškuti puntarski, frankfurtarski trobojni trak premeknil. — Koroški učitelji imajo prvokrat za slovenske kraje v Podkloštru velik shod, za nemške pa v Belaku. Graška „Tagespošta“ je kar omedlevati začela, ko je to izvedela, zlasti črno pred očmi jej postaja, ker je šolski inšpektor celó v Borovljah slovenski spregovoril. Tako črtijo in sovražijo liberalni Nemci uboge Slovence, katere imenujejo „Wenden“. Ko bi Slovenci tako hudobni bili, lehko bi jim vračali ter jih imenovali „Švabe“. No, tega pa nečemo. — Zavoljo magjarskih grbov je tudi v Senji in še nekaterih mestih hrvatskih in slovonskih prišlo do razbijanja; Hrvati so povsod magjarske grbe potrgali s sten. Hrvati se ne dajo dalje od Magjarov tako naduto tlačiti, kakor se je do sedaj godilo mnogo let.

Vnanje države. Nemški cesar Viljelm in jegov železni Bismark tuhtata na vojsko zoper Ruse in Francoze ob enem, ker mislita, da drugače ne zapustita Nemčije za vse veke vekov zagotovljene in zavarovane. Zato iščeta zaveznikov po vsem širokem svetu: Turke, Rumune, Italijane, Španijolce in Kitajce. Z Avstrijo sta zvezo podaljšala na 6 let, vendar ta zveza ne meri na boj, ampak v ohranitev miru. — Francozi podpirajo punt zoper španjskega kralja, ker je baje ta Bismarku obljubil, v slučaji vojske Francozom prhnoti za hrbet. — Judom so Rusi prepovedali krščanske hlapce in dekle v službo jemati. — Srbski minister Piročanec prejel je od nemškega cesarja red rdečega orla in pravoč je, da se Srbi zvežejo z Nemci proti Rusiji, če pride do vojske; toda Srbi preženejo poprej Piročanca z Milanom vred, preden toliko nehvaležnost in bratomorstvo pričnejo. — Črnogorski knez bil je v Carigradu od sultana častno sprejet. Kaj to vse potovanje pomeni, to ni prav jasno. — Italijanski republikanci imajo v Raveni velik shod; vlada se ga ne upa prepovedati. — V egiptovski deželi davi kolera še vedno najhuje v Aleksandriji, menje v Kahiri, v celej deželi umerje vsaki dan po 300 ljudij. — V Tonkingu so baje Francozi začeli napadati glavno mesto anamsko Hue, upajo pa potem anamskega novega cesarja prisiliti v mir, preden mu Kitajci dojdejo na pomoč. Ti se namreč resno pripravljajo na boj zoper Francoze.

Za poduk in kratek čas.

Še enkrat cesar v Ptuji.

Nazočnost cesarjeva v Ptuji nas je z velikim veseljem napolnila, ker se je takrat pokazalo, da so Slovenci v Ptujskem okraji v ogromni večini, in da je Nemcev le mala peščica.

Od Hajdine do mesta, kder se je cesar peljal, ni druga slišati bilo, kakor „živio“, v Ptuji pa, kder so si nemškutarji prizadevali, cesarju nemško lice mesta pokazati, so bili „živio“ klici tako glasni in mnogoštevilni, da so se „hoch“ klici slišali, kakor zamolklo hripanje pod razvalinami pokopanega, in tudi na dvorišči okrajnega poglavarstva, kder so sami dostojanstveniki čakali na cesarja, so „živio“ klici tako glasno zadoneli, ko se je vladar pripeljal, da so še tisti, kteri so „hoch“ skekati nameravali, v odločivnem trenutku na to pozabili.

Duhovniki, od cesarja sprejeti, so se z „živio“ klici poslovili ravno tako naši vrli kmečki župani. Zato je presvitli cesar tudi, ko je bilo okrajno glavarstvo z okrajnim šolskim svetom sprejeto, prvo vprašanje na okrajnega glavarja stavil: „Ta okraj je slovenski?“ Na kar mu okrajni glavar odgovori: okraj je izključljivo slovenski samo v mestu Nemci stanujejo.

G. komisarja Arailzo je presvitli cesar vprašal: „Vi gotovo tudi znate slovenski“. Na kar mu ta odgovori, da zna.

To je važno. Prvo vprašanje bilo je res vprašanje. Cesar je hotel popričano imeti, da je okraj slovensk. Iz odgovora pa je sledila posrednja zapoved v obliki vprašanja, „da v slovenskem okraji uradnik tudi slovenski znati mora“.

Digitized by Google

Kmečki župani so nagovorili cesarja po govorniku g. Mikl-nu slovenski, in cesar jim je odgovoril slovenski: **„zahvalim se“**, in ko so se kmeti poslovili, jim cesar reče zopet slovenski: **„srečno“**.

Ko je vodja deputacije okrajnega zastopa naš blagi okrajni načelnik g Rajšp svoj že po časnikih razglašeni izvrstni govor završil, se je cesarju od veselja obraz zajasnil, in pokazajé svojo jako zadovoljnost se je s presrčnimi besedami zahvalil za izraženje udanosti in zvestobe tega okraja, ob enem pa na zahvalo za njegovo darežljivost ob vsaki priliki kake koli nesreče rekel: „jaz pomagam, kolikor je v moji moči, in kar dam, rad dam“.

Naš okraj se ima tedaj nadejati, da če ga kaka nesreča doleti, pomoč cesarjeva ne bo izostala.

Druge zastopnike je vprašal, kaka je letina, v kakih okoliščinah ljudstvo živi, in ko je na to dobil odgovor, je rekel sam: letošnja letina se kaže boljša, ali do sedaj ste imeli več slabih letin in tudi toče.

Iz tega se vidi, da je cesar dobro podučen, in da če se med svoje ljudstvo vozi, ne gleda samo, kako so mesta okinčana, ali razsvetljena, ampak pogleda si tudi polja in njih setva, kakor pridni oča, kterega srce je napolnjeno s skrbjo za svoje ljudstvo.

Gosp. Dr. Gregorič-a je vprašal, ali ima okrajni zastop dosti posla, ali dosti stroškov. Ta mu je odgovoril, da je posla mnogo in da so stroški veliki, ker je jako mnogo okrajnih cest, in jako malo državnih cest, in ker skoro vse ceste mora vzdržavati okraj, znašajo okr. stroški vsako leto časih okoli 70.000 fl.

Na to je cesar odgovoril: „to so za okraj res veliki stroški“.

Presvitli cesar se je potem peljal v cerkvo, tu pa so ognjegasilci in veterani vrv potegnili, da se ljudstvo nebi preveč naprej gnjelo. Na to pa stopi spremljevalec cesarjev, F. M. L. Mondel pred nje, in jim po nemški reče: pustite ljudstvo naprej, naj gleda svojega cesarja, potem pa se obrne Mondel k nekemu slovenskemu dekletu, in njej reče po slovenski: „Micika, poglej si Ti Tvojega cesarja“.

Tako je šlo do konca; presvitli cesar se je prepričati priliko imel, „da tu Slovenci živijo“, njegov zvesti in vsikdar vdani národ; mi pa bomo ljubili svojega cesarja Franca Jožefa I. še zanaprej kakor najpravičnejšega in najskrbnejšega očeta, pred kterim vse spletke nasprotnikov razpršijo, kakor prah, če blaženi dež iz milega neba na njega padne. Živeli Ptujski Slovenci! Dr. A. G.

Smešnica 34. Dravski mlinarji so sploh prebrisane glave. Nemškutarsk bivši župan pripelja tam doli nekde pod Ormožem takšnemu mlinarju pšenice pa jo je doma tako zmočil, da je skoro iz žakljev teklo, misleč sedaj bo mlinar prisiljen več melje ali moke dati. Toda mlinar posuši pšenico, koja sedaj meri 5 litrov menje pa jo zamelje in da nemškutarju po pravici toliko melje, kolikor je suha pšenica merila. Nemškutar pa nosi sedaj dolgi nos! K.

Razne stvari.

(Slovensko društvo) nameravalo je dne 26. avgusta obhajati 6. občni zbor pri sv. Ani v Slov. goricah. G. dr. Vošnjak je uže obljubil priti, poslanci g. Herman, g. Kukovec in dr. Radaj bili so povabljeni poročati o delovanji državnega in deželnega zbora; več gospodov iz Maribora in Radgone se je pričakovalo — toda naenkrat se nam poroča od sv. Ane o nezgodi, ki se ne da precej odpraviti in zato bo treba za tiste kraje drugod zborovati, n. pr. pri sv. Lenartu, sv. Trojici! Kedaj? Tega ne vemo. Nameravani shod pri sv. Ani sedaj ni mogoč.

(K šulvereinu) v Šmariji in Slatini ne hodite kmetje slovenski, ne pljuvajte v lastno skledo v nedeljo 26. t. m. Za Judeže imamo črne knjige.

(Savinjsko učiteljsko društvo) zboruje 2. sept. od 6. zvečer v Gornjemgradu: odobrenje zapisnika zadnjega, nagovor predsednikov, kako deco vaditi ubogljivosti doma (g. Šorn), petje (g. Škoflek), posamezni nasveti, vpisovanje novih udov. Odbor vabi k obilnej udeležitvi.

(General Appel) cesarski namestnik v Sarajevu, biva sedaj v toplicah na Dobrni.

(Pogorel) je Podklošter na Koroškem, namreč: grad, pošta, kosarna pa 11 hiš.

(Cena hmelju) štajerskemu je v Norimbergu ali Nürnbergu na Nemškem od 360 mark poskočila do 375 mark za 50 kilo.

(Grdo udrihal) na Slovence je dr. Foregger v Laškem rekoč, da smo Slovenci prej nagi hodili pa so nas Nemci oblekli. No, kako so nas nemški nekdajni grajščaki potem advokatje, notarji, oderuhi oblačili, to znamo!

(Izlet napravi) Savinjski Sokol v nedeljo 26. t. m. na Rečico. Sokoli se zbirajo v Mozirskej čitalnici ob 2. uri popoludne. Odhod točno ob ½3. uri, prihod v Rečico ob 4. uri, pozdrav od Rečiških ognjegascev, odzdrav Sokola, šaljiva tombola, javna telovadba, petje in ples. Odbor vabi društvenike in druge domoljube.

(Za Miklošičevo svečanost) bo v ptujskej čitalnici v nedeljo 26. t. m. ob dveh popoludne skupna pevska vaja, h katerej uljudno vabi odbor.

(Od sv. Jungerte na Pohorji) nam poročajo, da se pravi živi medved klati po planinah; ovac je že mnogo pojužinal, Pušnikovemu juncu je zvonec mesto vratu odtrgal. Dne 21. t. m. so šli Mariborski lovci medveda lovit.

Digitized by Google

Loterijne številke:

V Trstu 18. avgusta 1883: 39, 3, 9, 85, 10.
V Linci „ „ 52, 36, 55, 34, 72.
Budapešt „ „ 42, 34, 39, 6, 53.

Prihodnje srečkanje: 1. septembra 1883.

Živinski sejem

bo pri sv. Tomaži nad Veliko nedeljo dne 29. avgusta 1883 na den obglavljenja sv. Janeza. 2—2

Ponudba.

Neki učitelj, rojen Slovenec, ponuja svojo zmožnost **nemščine, slovenščine, hrvaščine** in **taljanščine** onim, kteri bi želeli naučiti se teh jezikov v govorici ter pisavi.

Točneje se zvé v Leonovej tiskarni v Mariboru.

Oznanilo.

V deželno kmetijsko šolo v Grottenhofu blizu Gradca sprejmejo se v početku novega šolskega leta dne 1. oktobra 1883 učenci proti sledečim pogojem:

Prošniki morajo do 15. sept. t. l. osebno predložiti prošnje za sprejem ravnatelju ter priložiti.

a) rojstni list v dokaz, da so uže 16 let stari;
b) spričevalo osepniško in od zdravnika, da so zdravi;
c) šolska spričevala zlasti odpustnico iz ljudske šole.
d) tisti prošniki, kateri dokažejo, da so razven ljudskih šol obiskovali še srednje šole, zamorejo takoj vpisani biti v dvaletni strokovnjaški kurz ter jim ni treba obiskovati enoletnega pripravljalnega kurza;
e) pismeno izjavo staršev ali jerobov, da bodo izpolnjevali plačilne pogoje. Ti so:

1. Za hrano na leto 180 fl.
2. Za stanovanje in rabljenje pohištva in postelje 14 fl.
3. Za podučevanje 36 fl., vkup 230 fl.

Plačilo za hrano odrajtava se četrt leta drugo pa pol leta naprej.

V Gradci dne 3. avgusta 1883.

Deželni odbor štajerski.

Kupiti želi

nekdo: stanovanje z gospodarskim poslopjem, kder bi krčma bila na hramu pri cerkvi. Ugajalo bi, če bi zraven bilo še 2—3 orale njiv in travnikov 1 oral. Kdor tako reč ima, naj v „Slov. Gospodarji“ naznani.

Podučiteljske službe

so razpisane: Na dvorazrednih, v IV. plačilni vrsti stoječih šolah Veržej in Cven provizorično v Cezanjevcih definitivno, eventuelno provizorično. Nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisanju popolnema smožni prositelji naj vložijo svoje prošnje po predpisanem potu, do 10. septembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih, pošta Ljutomer.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru,
dne 8. avgusta 1883. 2—2

3—3

Zobozdravnik.

Prilično svojega bivanja v toplicah na Laškem (Tüffer) bode

Zobozdravnik Dr. Tanzer,

c. k. vseučiliščni docent graški

od 5. do 20. avgusta t. l. zobozdravniške in tehniške ordinacije dajal.

Naznanilo in priporočilo.

Visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu sploh naznanjam, da sem po smrti svoje stare matere, gospé **Frančiške Šupevč**-eve, prevzel njeno dobro znano

svečarijo,

katero bodem vodil pod sedanjo firmo:

Fr. Šupevc.

Zahvaljevaje se za ranjkej izkazano zaupanje, priporočam se uljudno visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu, da tudi mene blagovolé počastiti z mnogimi naročili, ker so rajnka stara mati toliko izgotovljenega blaga zapustili, da mi je mogoče takoj vsakej želji ustreči. Zagotavljam pa tudi, da v prihodnje poleg dosedanje firme ostanejo tudi dosedanji izkušeni in vestni delavci, dosedanje nizke cene, dosedanja točna in natančna postrežba in dosedanje — **popolnem čisto in nepokvarjeno blago.**

Z najodličnejšim spoštovanjem

Josip Bernard mlajši,
vnuk ranjke Fr. Šupevc.

1—4

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 35. V Mariboru 30. avgusta 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Železni Bismark pa evropski mir.

Pravijo, da je železni Bismark z Avstrijo podaljšal zvezo na 6 let. Avstrija privolila je v zvezo proti temu, da se ohrani mir, katerega smo silno potrebni. Pridružila se je baje po jednakih pogojih tudi Italija. Te tri vlade so toraj sklenole vzajemno zavrnoti vsakega, kateri bi evropski mir kalil in enega treh zaveznikov napal n. pr. Italija in Avstrija bi pomagale Nemčiji, ako bi to Francozi napali. Kaj pa če bi Italijani sami začeli boj zoper Francoze? V tem slučaji, pravijo, bi ne bile dolžni Nemčija in Avstrija iti na pomoč Italijanom. Jednako lehko roke križem držite Italija in Avstrija, če bi Bismark začel vojsko zoper Ruse. Tako saj sklenjena zveza kaže.

Sedaj pa vidimo čedalje jasneje, da hoče Bismark Ruse ali Francoze, ali obadva ta naroda tako dolgo dražiti, da primeta za orožje. V tem slučaji bi mu vsled sklenjene zveze morale Italija in Avstrija pomagati, sploh nastala bi strahovita vseevropska vojska, neizmerno kriprelivanje. Ravno te dni se je Francozom z vojsko pogrozil tako naduto, da če še ti jednako odgovorijo, vojska ni več daleč.

Zakaj pa se namerava vse to? Najbolj odkritosrčni novinarji navajajo te le uzroke: pruski ali prajzovski politikarji so v 20 letih pograbili vse nemške državice in ustanovili novo, mogočno nemško cesarstvo. Toda novo cesarstvo ni nikder priljubljeno na svetu. Vse sosede žali več ali menje in jim žuga s svojim gospodstvom. Strahovito ponižani Francozi pa so si zopet čudovito pomogli, jihova vojska je številnejša od nemške, vsa meja proti Nemčiji z velikanskimi trdnjavami zavarovana, ves narod pa hrepeni po maščevanji. Vrhu tega je Bismark še Rusa razdražil in tam zapoveduje novi car, ki ni prijatelj Prajzom, kakor je bil njegov oča. Naposled je še pomisliti, da je cesar Viljem 85 let star, Moltke 82 in Bismark bliža se 70. Izkušeni generali in oficirji, ki so l. 1864, 1866, 1870 se bojevali, tudi niso neumerjoči in tako hoče Bismark, preden ga smrt pobere, še enkrat z mečem zavihteti, da obstanek svojej Nemčiji zagotovi: Francoze in Ruse, te še želi potlačiti in neškodljive storiti.

Italijanski listi so prvi to nakano svetu razkrili. Pravijo, da Bismark dela po sledečem črtežu: Avstrijo vabi in tišči vedno globljeje v Balkanske in sploh v južne in izhodne zadeve, da bi Rusi razjarjeni vojsko pričeli; jednako napeljuje Italijane in Španskega kralja proti Francozom, da bi ti boj napovedali. Potem pa Bismark reče: sedaj moram zaveznikoma iti na pomoč. Velikansko vseevropsko klanje bi se pričelo, a krivdo bi navesil Rusom in Francozom. Vojska bi pa se tako vršila, da bi Španci, Italijani pa nemške trdnjave ob francoskej meji Francoze 3 — 4 mesece motile in držale nazaj. Med tem bi pa vsa nemška armada z avstrijansko vred planola nad Rusa in tega v nekaterih bitkah potrla, potem se pa vrnola in Francoze popolnem pomandrala. Viljem in Bismark bi vsej Evropi zapovedovala.

Tako poročajo italijanski listi. Črtež je velikansk, glave Bismarkove vreden. Toda ravno ker meri na vrhovno gospodstvo Nemčije na vsej Evropi, oprezni so Rusi, Francozi pa tudi Italijani in naši sedanji avstrijanski ministri. Če potlači Bismark še enkrat Francoze pa Ruse, potem tudi Avstrija in Italija ni več varna pred njim. To vidi pri nas vsak pameten in zaveden domoljub. Želeti je toraj, da sedanja zveza z Nemčijo traja naprej, ki za ohranitev miru skrbi. Tudi Bismarka nekoliko v špripci drži. Ako pa hoče Bismark sam vojsko zoper Francoze in Ruse, naj pa se tudi sam z njimi hrva. Mi mu vsled zveze nismo dolžni iti v pomoč. Popolnem obeh ne potlači in tedaj smo tudi mi varni pred njim. Tako svetujejo nemški konservativni listi pa tudi slovanski jednako pišejo. Le nemški liberalci bi radi Avstrijo ponižali, da bi le Bismarku na strani stala.

Digitized by Google

Celjski lisjak zdivjal.

Nedavno smo celjskega lisjaka in jegovega Glantschnigga počohali pa mu je kri zravrela, da kar besni in divja. Duševni revež utegne še pamet zgubiti, kolikor mu je nemškutarija pustila. Začel je glavnega našega urednika napadati prav grdo, nedostojno in krivično. Z resnico ne opravi zoper „nikogar“ nič, ker je prisiljen kot nemškutar vojskovati se zoper resnico in naturo, zoper zdravo pamet. S pisavo more še menje kaj doseči, ker vselej le svojo nevednost in neumnost v Slovence pše. S potajevanjem tudi ne gre. No, zato se mora drugam krenoti. Loti se urednika samega ter ga skuša s samim zasramovanjem, s samimi „lažmi in obrekovanjem“ kar zadušiti.

Ali tukaj je nastopil nevarno pot. Pred vsem se mu godi, kakor tistemu neumnežu, ki je smradljivo gnojnico kvišku škropil in blato v mesenc poganjal tako, da mu je na glavo in usta padalo in jega samega ogrdilo.

Speklo ga je pravično očitanje „Gospodarjevo“, da je Glantschnigggg tako drzen bil in pri sodniji v zapisnik dal, da je urednik Sevniško šolo pri deželnem šolskem svetu ovadil, a ta je celjskega dohtarja na sramoto postavil. Sedaj se opravičuje s prav nesramno povestjo, s katero pa urednik v nobeni zvezi ni. Glanschniggg pravi, da sta dva duhovna dohtarja in profesorja prišla k nemškemu župniku Dominiku (1. laž, sešla sta se slučajno z njim pri nekej priložnosti) in rekla, da sta od škofa poslana (2. laž) in mu svetovala, naj ne pojde v Sevnico. Potem sta kozistoriju ovadila, da se na nemški šoli v Sevnici ne uči krščanski nauk (3 laž, onedva nista konzistoriju ničesar poročala). Glantschnigg se drzne pisati, kakor da bi eden teh dohtarjev bil naš glavni urednik (4. laž, urednik je še le pred par dnevi vse to podrobneje zvedel) ali da je saj urednik ova dva dohtarja poslal (5. laž).

Ko je Glantschniggg tako svojej resnicoljubnosti ustregel, trdi še, da je njegova resnična izjava pri sodniji, katero pa je deželni šolski svet na sramoto postavil, pred svetom opravičena. Kedaj se pa neresnica z novimi neresnicami opravičuje?

Potem ukrene Glantschnigg k Lešnik — Gospodarjevej pravdi in taji drzno, kar se je pri sodniji vršilo. Da je advokatu mogoča tolika nesramnost, to je res čudno. Pravi, da je vse „gola laž“. No, in s čem opravičuje to? S tem, ker je urednik, ko je kot priča zaslišan bil in mu se dvojno vprašanje predložilo z dostavkom, da mora odgovarjati, potem sam svojo izjavo pisarju narekoval. Glantschnigggggg je kot advokat uže mnogokrat pri sodniji bil pa ni vselej pustil v protokol diktirati sodniku, ampak je to sam storil. Kako neumno bi toraj bilo, njegovo izjavo kot „golo laž“ zasramovati, samo zato, ker jo je Glantschnigggggg sam v protokol narekoval? V protokol naj diktira kdorbodi, če le resnica v zapisnik pride.

Kolike krivice dela Glantschnigg pisoč: „če toraj trdi (urednik Gospodarjev) da je vedil (t. j. vedel) Glantschnigg že poprej, da je pisal I. Žmauc tisti članek proti Lešniku, je zopet lagal, lažnjivec ostane lažnjivec itd.“ priča to, da urednik tega nikdar ni pisal. Tu se je Glantschniggg popolnem zmotil, ker v naglici Gospodarja ni pazno bral. Gospodar pravi le, da sta Lešnik in Glantschnigggggggg izvedela ime dopisnikovo in takoj tožila; izvedela namreč po sodniji, kajti o tem je govor in to je gola resnica. Ali je Glantschnigggg to poprej vedel ali ne, o tem v Gospodarji niti črkice ni. In sedaj se drzne Glantschnigg tako nesramno režati se. Fejte bodi, grdoba nemškutarska!

Naposled paradira Glantschnigg s svojim „g. dehant Wretschko“ in s pravdo, o katerej še do sedaj nismo besedice spregovorili pa prisiljeni smo prepustivši odgovornost tistemu, ki za lisjakom stoji. Danes le rečemo, da stoji v tožbi prilično: ich behaupte nicht, dass Angeklagter den Freimaurern seine Stellung verdankt, in dalje: ich sage nicht, dass Geklagter Mitglied des Freimaurer-Ordens sei. Velikoveč navaja tožnik več dogodkov, kojih niti ne taji zatoženec ter išče cerkveno-sodnijske razsodbe: ali ni zatoženec prekoračil meje konstitucije papeža Pija IX. od l. 1869, ki ne prepoveduje samo biti freimaurer, ampak tudi jim skazovati kakoršno koli ugodnost (favorem praestiterint qualemcunque).

Zato zopet ni res, ako Glantschnigg piše, da je tožnik rekel, da je „g. dehant Wretschko“ freimaurer ali da ima zahvaliti svojo službo „samo freimaurerjem“. Sploh pa še pravda ni dokončana. In tako imamo sedaj zabeleženih kakih 9—10 neresnic ali če rabimo Glantschniggovo „packarijo“ toliko „lažij“, prek zadosti, da razsvetimo lisjakovo resnicoljubnost.

Naš urednik piše „Gospodarja“ uže 9. leto. Nikakor ni vsprejel vedoma česar, kar bi ne bil on za resnico imel. Da se je časih motil, zlasti pa, da se mu je krivo poročalo, to se vsakemu lehko prigodi. Zato pa je neopravičeno, grdo, kakor Glantschnigg ravna. List, ki tako postopa zoper nasprotnike, zasluži tisto vseobčno obsodbo in zaničevanje, katero celjski lisjak pri poštenih ljudeh, zlasti pri narodnih Slovencih dobiva.

Svoje „laži, lažnjivce, obrekovalce itd.“ pa naj Glantschnigg sedaj lepo pobere, v šopek zveže in za se ohrani. Tudi mu nebi škodovalo k svojemu „dekanu“ iti in z njim katekizem pregledati, zlasti 8. božjo zapoved.

To pa je samo naš dobrohotni svet! On

Digitized by Google

pravi, da o našem uredniku ne bode več govoril. Nam prav prijetno. Vendar bodi uverjen, da ga bode znani „Desterniški“ vselej počohal in če treba tudi naklestil, kedar bo zoper slovenske domoljube preveč srborit.

Gospodarske stvari.

Cesarjevič Rudolf-ovo sadjerejsko društvo za Spodnji Stajer.

Ovo društvo je imenovalo sledeče gospode kot svoje poverjenike:

Fran Žiher, nadučitelj v Wurmbergu; Dragotin Huber, posestnik v Ljutomeru, Ivan Ramuta, posestnik pri sv. Martinu pod Wurmbergom; Miha Korošec, župnik in Ant. Vidovič nadučitelj v Cirkovcih, Miha Nerat, nadučitelj, Henrik Kalman ravnatelj vino- in sadjerejske šole, in dr. Ferd. Dominkuš, odvetnik v Mariboru, Josip Klopčič, učitelj v Št. Petru v Savinjski dolini, Matija Arzenšek, župnik v Grižah, Anton Šibal, župnik in Tomaž Drnjač, nadučitelj v Sevnici, T. Ogorevec, posestnik v Pirženbergu pri Brežicah, Avgust Hecelj. kaplan na Bizelskem, Fran Šorn, nadučitelj pri sv. Jurji pod Tabrom, Luka Kožuh, nadučitelj pri sv. Martinu na Paki, Ferdinand Roš, posestnik v Hrastniku, Dr. J. Sernec, odvetnik in Mih. Vošnjak, inženir v Celji, Josip Tombah, župnik pri sv. Vidu pošta Slovenj Gradec, Miha Lendovšek, župnik v Makolah, Martin Satler, župnik v Monspergu, Anton Balon, župnik in Ig. Cizelj, nadučitelj na Vranskem, Peter Fridav, oskrbnik v Norščencih. Anton Dragar, živinozdravnik v Št. Jurji pod Tabrom.

O društvenem delovanji. O najvišjem pohodu cesarjevem bil je društveni vrt cesarjevičine Štefanije prav lepo okinčan z raznimi zastavami (nad 60) uhod pa z mičnim portalom, grbom, venci in napisom. Presvitli cesar se ni peljal naravnost proti kolodvoru, ampak okoli Štefanijnega vrta. Ograja vrtu je na novo rujavo-sivkasto pobarvana. Zasajena drevesa prav lepo rastejo, ker se marljivo snažijo in oskrbujejo.

Društveno ravnateljstvo je med drugim dopisovanjem odposlalo tudi prošnjo „centralnemu odboru kmetijske družbe v Gradec“, da nastavi slovenskega jezika popolnoma zmožnega potovalnega učitelja, kateri bo zmožen kmetsko prebivalstvo v umevnem domačem jeziku s sadjereji (in kmetijstvu v obče) uspešno podučevati. Da bi se pa s tem podučevanjem prej ko prej začeti moglo, naj pa slov. centralni odbor zmožnim učiteljem podeli pravice potovalnih učiteljev ter jim še to jesen odkaže njih delokrog. V ta namen je društvo za zdaj priporočalo g. Iv. Boštjančiča učitelja na Blanci.

Društvu se je sicer še več učiteljev javilo, kateri bi radi prevzeli ta posel, a ravnateljstvo jih za zdaj (pravim za zdaj) vendar ni moglo priporočati in to iz tehtnega uzroka ne.

Zahvalo. Društvu so lepo podporo poslati blagovolili slavni okrajni zastopi v večem ali manjšem znesku, vendar nobeden menj kot 10 fl. in sicer razven že imenovanega okrajnega zastopa v Celji, tudi Ptujski, Kozjanski, Vranski in Slov. Graški; in slavne posojilnice že omenjena Celjska in za to Sevniška in Mariborska.

Podpisano ravnateljstvo vsem tem zavodom za blagonaklonjeno podporo izreka najtoplejšo zahvalo z najiskrenejšo željo, da bi vsak krajcer naložen v povzdigo sadjereje obrodil tisočeri sad, v dosego tega pa društvo hoče uporabiti vse svoje moči in vsestransko uporabljiva sredstva. Da je društvo pravo pot nastopilo, pritrjujejo mnoga mu došla priznavalna pisma.

„Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer“.

V št. Jurji ob juž. žel. 26. avg. 1883.

V. Jarc, tajnik. Dr. Ipavic, ravnatelj.

Opomnja hmeljarjem.

Hmeljarji, kateri mislijo svojo blago na sejm postaviti, naj si sledeče pomnijo:

Vsaka vreča ali bala hmelja mora se pred, ko se na sejm postavi, pri odboru hmeljarskega društva v občinski pisarnici Žavski naznaniti, tam dobi vsaka bala tekoče število.

Vreče (žaklji) za hmelj se dobijo tudi pri južno-štirskem hmeljarskem društvu; naročene vreče (žaklji) za hmelj se bodo zaznamvale s tekočo številko, potem z napisom: „Južno-štirski hmelj“ in z določeno težo (Tara). Na vreče se tudi lahko zapiše ime dotičnega hmeljarja.

Vreče (žaklji) bode za to postavljena zaprisežena oseba tehtala, da pri prodaji ne nastanejo prepiri. Kupci kakor tudi hmeljarji si lahko zaprisežnega meštarja najamejo.

Društvo prosi vse hmeljarje, da naj na prvi sejm, kateri bo v sredo 5. septembra, veliko lepega in dobro posušenega blaga pošljejo, da bodo pivovarji in kupci, ki od blizo in daleč pridejo, prav zadovoljni, kajti le na ta način bodo tudi sledeči sejmi, kateri se bodo vsako sredo in saboto septembra in oktobra vršili, mnogobrojno obiskovali.

Ako pa je eden teh dni praznik, se sejm na sledeči dan preloži.

V prepirih med kupci in prodajavci razsodi od društva izbrana sodnija.

Tudi bodo postavljene osebe, ki bodo proti plačilu skrbele, da se prodani hmelj hitro naloži in odpelje.

Digitized by Google

Koristna gospodarska iznajdba.

(Od sv, Jungerte na Pohorji.)

Vodno silo, da popisati ni, trpelo je cerkveno in župniško gospodarstvo, pa potniki pri sv. Jungerti na Pohorji. Vedna nošnja izpod strmega brega pa še je vode vedno manjkalo, in še je goved gonit bila v daljno šumo na vode, poletna vročina brez pomoči žgala je vrtni sadež.

Posrečilo se nam je hvala Bogu, — to vodno silo premagati. Omislili smo si umetni vodotók (vodni oven — hydraulischer Stossheber oder Widder), kteri nam donaša studenčnico, kakor jo gora daje, 35 metrov visoko in čez 300 metrov daleč po kovani železni cevi neprenehama gorsem vrh bregá. Ni pa treba poleg ne človeške roke ne mule, ne ognjene, ne soparne moči, ne kolesa, ne peresa.

Priprosta jeklena mašinica, v mali škrinjici pod ključem v zemljo položena, tišči samoteš vodo navzgor, v hišo, v hlev, na vrt, na cesto potniku in v kopališče.

Teža izvirajoče vode sama svojo menjšo polovico navzgor goni; zrak jej pa pomaga. Poldrugo leto sem molčé čakal, bo li se reč tako dobro obnesla, pa ugodni vspeh še presega mojo napeto nado.

Samostan čč. oo. frančiškanov v Nazaretu, ki je še groznišo vodno silo trpel, oskrbuje z vodo že blizo tri leta takšni vodni oven.

„Kovač“ ga imenuje ondi ljudstvo, ker zunajni njegovih dveh ventilov po kovačko tolče, da se daleč okoli čuje. Ondi je železnih cevij napeljanih 700 metrov, vodo pa goni 40 sežnjev visoko. Po dopisih č. g. o. gvardijana se tudi ondi reč izvrstno izkazuje, ter tri leta trohice popravila bilo ni.

Kaj čudo, da je bilo gorsem na Pohorsko višino že na stotine radovednih potnikov raznega stanu ogledovat ter občudovat to prečudno, dobrodelno stvar.

Stokrat bolje je, tako napeljati vodo iz kacega studenca ali potoka navzgor, kamor češ, nego neznani in nezanesljivi svet, dragoceno kopati ter skalovje lomiti, pa lehko da brez vspeha, ali naj si je vode z grozno muko jo zajemati ter vedno dragoceno popravljati.

Priporočiti je ta naprava posebno vaščanom, ki morejo mnogo živine pod breg na vode goniti, vedno težavno, po zimi zelo nevarno.

Bi želel kdo o tej stvari jasnejših vestij, rad mu postrežem. Pa reč je tako priprosta pa tem skrivnostniša, da je težko popisati, čem reči popisati še, pa popis razumeti ne vsacemu, dokler je ne vidiš.

Mož pa, ki nam je ta vodotok napeljal je g Moric Ungar, ključarski mojster (Bau-Zeug Maschinen-Schlosser und Gelbgiesser) v Celji, v svoji stroki jako razumen in zvest delavec, gorkega priporočila vreden.

Opomnim le še, da je treba vso naravo in obilnost studenca ali studencev, ali potoka pred polaganjem cevi temeljito preiskati. Kakoršen je svet med studencem in mestom, kamor vodo želiš, to je mala skrb.

V št. Jungerti na Pohorji 19. avg. 1883.

Anton Slatinšek,
župnik.

Dopisi.

Z Dobrne. (Slavnostno zborovanje.) Dne 12. avgusta so se udje tukajšnje podružnice kmetijske družbe zbrali v šolskem poslopji. Tem se je razven številno gospodarjev iz domače občine pridružilo več gostov iz sosednjih krajev. Soba prvega šolskega razreda je kot zbirališče bila primerno okinčana. Pogled na prednji del izbe nas je prav živo spominjal, da ves blagoslov, pa tudi vsaka čast prihaja od Boga. Razpelo in ob straneh istega viseči podobi, predstavljajoči svitlega vladarja z blago cesarico, in pod križem nameščena slika pokojnega nadvojvode Jovana, ustanovitelja kmetijske družbe in velikega podpornika v gospodarstvenih zadevah, — vsi ti predmeti bili so oviti s svežimi venci. Čemu to? Predstojnik podružnice kmetijske v Celji, g. dr. Langer, je pozdravivši zbrane „drage prijatelje“ povdarjal, da delati mora vsak človek, in če vsakdo dolžnosti svojega stanu zvesto spolnuje, takrat koristi samemu sebi in svojemu bližniku, s tem postane vreden ud človeške družbe. Enej pridnej osebi, velja današnja skupščina. Pri lastniku posestva Lemberg je mož, kateri tam služi že dolgih 34 let. Janez Pukmajster je temu hlapcu ime. Pri letošnji glavni skupščini c. kr. kmetijske družbe štajerske v Gradci je vrlemu službeniku bilo priznano darilo 30 fl. Ta znesek je vložen v hranilnici, vsled česar so na mizi ležale hranilnične bukvice. Tote je govornik izročil preč. g. župniku Gajšeku kot načelniku tukajšnje podpodružnice. Imenovanec s knjižico v roki povzame besedo ter govori o razmerji med predpostavljenci in podložniki v obče in še posebič o navzočem odlikovanci in njegovem gospodu. Redki so hlapci, redke so dekle, kateri bi več desetletij služili pri eni hiši, zatoraj se pa tudi na marsikaterem služinčetu prerado vresničujejo besede: „Goste selitve — redke suknje“, t. j. tisti, ki vsak čas na drugem mestu služijo, so navadno še zapravljivci, a posebno na stare dni jih čaka beraška palica in strgan rokav. Svoj govor je končal, naj bi se vsako družince prizadevalo z bogoljubnim službovanjem delati sebi čast na tem svetu, potem bo upanje, da bode ob času smrti Gospodar vseh gospodarjev zamogel reči: Ti dobri in zvesti hlapec, ti dobra in zvesta de-

Digitized by Google

kla, — pojdi v veselje svojega Gospoda! Potem je knjižico govornik dal vrlemu hlapcu. Ko se je obdarovanec bil zahvalil, je njegov gospodar segnil po drugo knjižico hranilnično, pokazal jo je svojemu hlapcu, rekoč: „Janez! Ti si priden, ti si prav priden; ni ti se treba bati, da bi pomankanje trpel, dokler jaz kaj premorem. Če bi pa vendar kedaj v kakšno zadrego prišel, pomagaj si s to-le knjižico, ki je ravno toliko vredna, kakor tista, ki jo že imaš v rokah. Janez! Ti si pa tudi dober, še več, ti si predober; kar imaš, to rad drugim razdeliš, in jaz ti svetujem, da denarja iz hranilnice ne vzameš do „„železne sile““. Vrh tega je gospodarjeva gospa hlapcu napravila 6 srajc, njuni sin pa je poslal žepno uro. — Druga točka, ki je bila določena, se je morala nekoliko spremeniti. G. Kalman, se je namreč napovedal, da bo nam razlagal o sadjereji toda ni prišel. Vsled tega je nadučitelj g. Lopan iz Celja razkazoval „cepljenje z očesom“. Za to je mesec avgust najprimernejši.

Iz Ptuja. (Kmetom) ptujskega okraja, posebno jihovim občinskim predstojnikom imamo resno besedo spregovoriti, enkrat se jim mora resnica povedati, če je tudi grenka. Pred obiskovanjem cesarja je občina v Nemškem, z imenom Eggenberg, takozvano egenberško prošnjo do cesarja tudi po celem slovenskem Štajerji na podpis razpošiljala. Tudi „graška Tagespošta“ se je občinam brez marke pošiljala, v kteri se je ta prošnja priporočala. Vsi beriči, prefetiši, v obče vsi nemškutarski hlapci so bili na nogah, da so to prošnjo okoli na podpis nosili; in zares, ne samo naši Švaršniki, Mariniči in Kolariči, kteri so vsikdar prvi, kedaj se gre nemškutarijo podpirati, so toto prošnjo podpisali, ampak tudi skoro vsi drugi občinski predstojniki brez male izjeme nekih poštenjakov. Drugod pa je niso podpisali, ne v Ljutomerskem, ne Ormožkem, ne Celjskem ne Konjičkem okraji, samo v Ptujskem okraji so veliko silo imeli. Vpraša pa se: kdo je imel prav, tisti ki so prošnjo podpisali, ali ki je niso podpisali? Gotovo tisti, kteri je niso podpisali, ker cesar tote prošnje ni sprejel, ker se mu ni dopadla. — Bližajo se volitve v okrajni zastop, in ptujski nemškutarji so oklic izdali in razposlali, v kterem pravijo, da v prihodnjem okrajnem zastopu mora biti večina druga, zopet nemškutarska, s sedanjo večino niso zadovoljni, ne zarad tega, ker bi slabo gospodarila bila, ne, tega še njej najhujši sovražnik očitati ne more, ampak zarad tega, ker je slovenska. Zopet so bili Švaršniki, Mariniči, Kolariči tisti, ki so ta oklic nemškutarjem na ljubo podpisali. Za Boga, kmetje, kaj Vam ni prav? Če se gospodje volijo, Vam ni prav, in če so kmeti v večini, Vam zopet ni prav. Ali znate, kdo sedaj v okrajnem zastopu zvonec nosi? Kmetje. Ali Vam poštenjaki, kakor so: Merkuš, Kosiše, Žunkovič, Koser, Mikl, Jurič, Domiter, in drugi niso po volji? Toti so do sedaj v okrajnem zastopu odločevali, ne pa nemškutarji. Kar so ovi dovolili, to je bilo dovoljeno, česar pa niso dovolili, to ni bilo dovoljeno. Nemškutarji niso mogli ničesar napraviti, če so kmetje rekli, ne. In le na taki način smo tako daleč prišli, da se je v 3 letih, kar je tota večina, okoli 20.000 fl. dolga poplačalo, kterega so poprej nemškutarji napravili, ko so ti bili v večini. In Vi si zopet ta blaženi čas nazaj želite? Tota tri leta so kmeti kamen ali šoder na ceste navažali; če pa bodo zopet nemškutarjem na krmilo pustili, tedaj bodo pa meščanski podjetniki ceste navažali. Vaši konji bodo v štali stali, Vi pa bote za grošom gledali, kde bi ga zaslužili. Le potegnite z nemškutarji pa bodo si meščanje z Vašimi krvavo pridelanimi krajcari moste stavili, in mesto „flajštrali“, Vi pa bote svoje konje z drogi iz blata vlačili. — Ptujski kmetje, Vi ste že od leta 1848 naprej vse storili, kar so Vam ptujski nemškutarji veleli, vse podpisali, kar so oni hteli, zato ste tudi tako daleč prišli, da ste Vi berači, mestni nemškutarji pa bogatini, in vender še jim več verjamete, kakor Slovencem. Zopet Vam moramo povedati, kaj je nemškutar? To je po rodu Slovenec, pa bi po sili rad Nemec bil. To so vekšinoma Ptujčani. Njihovi očetje so tam vuni po slovenskih vaseh se rodili, sini pa bi radi Nemci bili. Čujte, kaj je Lovro Modrinjak pred 70 letmi na znanega mešnika Cvetkota, rojenega v Dornavi pisal:

Zadnji človek je na sveti,
Ki svoj rod za nič drži;
Zapstonj so mu rožni cveti;
Njemu nikaj ne diši.
V nadrah maternih se shrani,
V njenoj reji se zredi;
Mačeho oslepno brani,
Mater pa za nič drži.
Erjav kakti Judež bodi,
Naj te pes za plotom jé,
Med Slovence naj ne hodi,
Ki je prav Slovenec né!

Čudno, da je Modrinjak ravno na nekega gospoda iz Ptujskega okraja kaj takega pisal, ptujski nemškutarji so že pred 70 letmi morali na slabem glasu biti, in Vi še jih sedaj niste spoznali? Nič ne zamerite!

Od sv. Urbana pri Ptuji. (Kaj smo si vzredili!) Slovenci smo v enem obziru srečni, da smo si, akoravno nas je malo število, odgojili primerno mnogo učenih mož, kteri z vso močjo in vednostjo slovenskemu národu služijo. Tem se imamo zahvaliti, da smo Slovenci, o kterih še pred 1848 leto skoro ni govora bilo, pozornost višjih oblastnikov na se obrnoli. Ponosni slobodno so Ljutomerčani, da imajo Mi-

Digitized by Google

klošiča, kteri s svojo izredno učenostjo po celem svetu slovi, ponosni Svetinčani na svojega Stanko Vraza, Sv. Peterčani na svojega Krempeljna, Tomaševci na svojega Božidara Raič-a, Savničarji na svojega Trstenjaka, Malonedeljščani na svojega Razlaga itd.; tudi mnogo drugih mož imamo z velikimi zaslugami za slovenski narod. Imena jihova so znana in po domovini na dobrem glasu, ker se za domovino žrtvujejo. Kaj pa smo si mi Urbančani izredili, če izvzememo nekaj učenih narodnjakov? Vzemimo na primer rodbino Kocmutovo. Bilo jih je pet; dva odvetnika dohtarja, eden notar, in dva učitelja, eden pri nas doma, eden na Hajdini. Od prvih 3 sta vže dva mrtva, eden še živi in je pre jako bogat. Ali je kedaj kteri za slovenski národ, za svojo domovino kaj storil? Nikdar nič. Vsi so po izšolanji slovenskemu národu hrbet pokazali, in so šli s trebuhom za kruhom, še teptati so slovenski národ pomagali; zato pa tudi nikdar nihče o njih ne govori. Pozabljeni so. Kaj pa brata učitelja? Tudi sta se slovenskemu národu izneverila, in sedaj klečéplazita za Nemci in nemškutarji, in beračita za Judeževe groše nemškega „šulferajna“. Hajdinski Kocmut je celo rekel, da mu to ni dosti, da tu pa tam kakih 30 fl. dobi, on hoče v šole tako nemščino vrivati, da bode od „šulferajna“ stalno plačo dobival. Tako zatajuje svoj národ, in služi drugemu, svojemu na kvar. — Tudi naša Mariniča sta neke lete v višje šole hodila, toliko da sta se za narod pokvarila; za kmeta sta se preveč; za gospoda premalo naučila. Ker pa bi vendar rada gospoda bila, dobrikata se nemškutarjem po mestu in svoj slovenski národ izdajati pomagata. — To smo si mí izredili.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Magjari strežejo Slovake, Prekmurce, Rumune, Srbe, posebno pa Hrvate ravno tako si podjarmiti, kakor nas Slovence, Čehe, Poljake nemški liberalci. Toda Hrvati so se začeli upirati. V Zagrebu so ogerske grbe z magjarskimi napisi, ki pomenijo magjarsko nadoblast, vse potrgali. Nastala pa je tudi pri Majki božji v Bistrici rabuka; kmetje so potrgali pri tobak-trafikah vse ogerske grbe: notaroše, mešnike, učitelje prisilili podpisati, da nečejo biti Magjari, ampak ostanejo vrli Hrvatje. Notaroš Francois, župan Ciproš, jud Grünwald bili so hudo tepeni. V Zlataru so žandarje napali pa so bili 4 kmetje ustreljeni. Tudi v Stubici so žandarji prisiljeni bili streljati, eden kmet je mrtev, mnogo ranjenih. Sedaj je primarširalo mnogo vojakov v iznemirjeno Zagorje. Ban Pejačevič je službo položil, Magjarom neče se pokoravati, a ti ne odjenjajo od tega, da jim potrgane grbe zopet pribije. Toda na Ogerskem so tudi nemiri, to pa zoper Jude, tem so vVelikej Kaniži, v Čurgi, Gyekenyesu, Lendvi, Sarhidi okna ubili, čez 60 hiš oškodovali; vojaki so komaj ljudi ukrotili. V Poreči so italijanski poslanci, ki imajo še večino, ovrgli izvolitev skoro vseh hrvatskih in slovenskih izvoljencev. In ko je Laginja začel hrvatski ugovarjati, nastal je strašen hrup in Italijani so kar pobrisali iz zbornice. Slovanske poslance so potem domov izhajajoče grdo psovali, v nje lupinje in gnjil sad metali. Žaljeni poslanci so zapustili Poreč in isterski zbor bil je nadaljevan pa tudi uže sklenjen brez njih. Da je peščica Lahov tako drzna, temu je krivo večjidel italijansko opravništvo, ki slovanski malo ali nič ne zna. Čuti je, da bode Slovanom neprijazni namestnik Depretis odstavljen ter na njegovo mesto pozvan vsem pravičen general. To bode za sedaj najbolje.

Vnanje države. Stare francoske kraljevske rodbine Bourbonske zadnji možki, grof Chambord, kot namenjeni kralj Henrik V., umrl je pri Dunaji, njegovo truplo prepeljajo v Gorico, kder je njegov strijc kralj Karl X. pokopan. Če Francozi kedaj staro kraljevsko rodbino Ludvika svetega pokličejo nazaj, tako pridejo na vrsto vojvode Orleanski. Toda sedaj so Francozi republikanci ter nečejo ne kraljev pa ne cesarjev. — Nemški cesar Viljelm pozval je zastopnike vseh nemških podložnih mu državic, da dovolijo več denarjev za vojaštvo. — Ruski car in carica odpeljala sta se v Kopenhagen obiskovat kraljevske danske rodbine, ruska carica je danska princezinja. — Rumunski in srbski kralj mudila sta se pri našem cesarji na Dunaji pa se nista sešla, prvi je odpotoval domov, drugi pa v Gleichenberg pri Radgoni. — Kolera v Egiptu je uže znatno ponehala, umerje še po 50—100 ljudi vsakih 24 urah. — Zoper anamskega cesarja so Francozi 12. in 14. avgusta prasnoli z vojsko naprej pa niso nič opravili. Toda 18. 19. avgusta vzeli so Anamčanom vse baterije, ki so branile ladijam vhajati po reki Hue navzgor in sedaj je glavno mesto v nevarnosti, palo je okolo 700 Anamčanov, jihov mladi cesar se je tega tako prestrašil, da prosi miru. Sedaj bodo Francozi leži šli nad Tonkinčane in Kitajce; vendar Kitajci si utegnejo premisliti in vojsko opustiti. Toda ob enem morajo tudi bogato deželo Tonking pustiti Francozom.

Smešnica 35. Tat: gospod sodnik, prosim obravnavo odložiti, moj dohtar je zbolel. Sodnik to ne gre, Vas so pri tatvini ugrabili in resnično ne vem, kaj bi naj dohtar za vas povedal. Tat: jaz tudi ne vem, zato sem pa močno radoveden, kaj je neki moj dohtar za mene v zagovor iztuhtal.

Digitized by Google

Razne stvari.

(Škofijska synoda) ali shod duhovenstva cele škofije v to svrho pozvane vršil se je pod osebnim vodstvom Milostljivega kneza in škofa nepričakovano točno, redno in za prvokrat vsakako izvrstno. Udeležilo se je 130 duhovnikov.

(Slavnej družbi) sv. Mohorja, ki je ljudski šoli v Brezuli (okraj Maribor) blagodušno podarila lepo število knjig za šolsko bukvarnico, izreka s tem presrčno zahvalo krajni šolski svet v Brezuli.

Andraž Pungartnik Srečko Majcen,
načelnik. šolski vodja.

(V Račah) pri Mariboru se nek tujec ponuja v župana. Pa kako hoče Slovenec takega človeka voliti, ki za nas drugih besed nima, kakor: „verfl..... windischer Bauer, Gsindl, Pakasch überanand". Zato bodo Račanje najpametneje volili, če skažejo dosedanjim odbornikom zopet svoje zaupanje.

(Miklošičeva svečanost) v Ljutomeru 2. sept. vrši se tako: ob 10. uri svečani vhod iz Kamenščaka v trg, sv. meša, kojo služi zlatomešnik dr. Muršec, petje na trgi, pozdrav dr. Kreka, slavnostni govor g. Rajča, petje, vkupni obed pri g. Vaupotiči, večer veselica. Isti den imajo tudi kranjski Slovenci sijajen shod v Postojni.

(Umrl) je dež. živinozdravnik dr. Klingan.

(Šaleška čitalnica) obhaja obletnico njenega ustanovljenja, dne 9. septembra ob 3. uri popoludne s sledečim dnevnim redom: 1. Sprejem in pozdrav „Savinjskega sokola"; 2. Govor; 3. Petje, godba; 4. Prosta zabava. K obilnej udeležbi najuljudneje vabi Odbor.

(Strela zadela) je mlada zakonska Jakoba in Ursulo Zafoštnik v Pleterji pri sv. Lovrenci na Dravskem polji; mož se kmalu zopet zave, ženo pa morajo domov odpeljati, desna stran je hudo ožgana. Isti den je strela ubila J. Žumreku v Dražencih žrebico, za katero so mu 200 fl. obetali.

(Toča) obiskala je nekatere srenje pri sv. Ani v Slov goricah

(Hudobnež) užgal je Dogšajevo vinčarijo v Jastrebci nad Središčem.

(V Šmariji) in Slatini so zadnjo nedeljo razni nemčurji grdo razsajali zoper Slovence, mešnike in učitelje.

(Preminol) je 11letni pasterk Tom. Golobov v Rogoznici na poti v Ptuj.

(Zavoljo trtne uši) zaprti v Celji so iz brežiškega okraja: Jož. Pintarič, Jož. Kroželj, starši in mlajši, J. Borovinšek, M. Molan, Fr. Stergar, Jan. Cizelj, J. Klemenčič, Dav. Toplinšek, J. Matjašič in Bl. Kroželj.

(Porod) prirccsinje Štefanije pričakujejo vsaki den.

(Pošto) po imenu „Juršenci" dobili so k sv. Lovrencu v Slov. goricah, s 4kratno zvezo s Ptujem na teden.

(Zadrgnil) je Franc Spuraj čevljarja Skrbiča na travniku pri Slivnici, ker ga je ta za dolžnih 80 krajcarjev tirjal.

V (Mali nedelji) so kramarju Razlagu tatovje štacuno skoraj izpraznili, posestniku Franku pri sv. Lovrenci na Dravskem polji pa ukradli 350 fl.

(Pri Slov. bistriški postaji) so na železnici našli pod lesenim podsekom kosti moža, zraven pa železje od handžara in pištole.

(V Škofji vasi) pri Celji spravili so skoraj same nemčurje v srenjski zastop. To ni lepo.

(Podklošterškim pogorelcem) na Koroškem so cesar darovali 1000 fl.

(Zblaznila) je ter se obesila kmetica Krivec v Gorici pri Lembergu; nesrečnici se je že skoz nekoliko let v glavi motilo.

(Most čez Dravo) pozidali so v Barči, železniški postaji Kaniža-Pečuh.

(Umrl)je v Loki ob Savi 27. t. m. ob 8. uri zjutraj po kratkem trpljenji previden s sv. zakramenti za umirajoče dijak učiteljskega pripravništva v Mariboru Ivan Novak. Rajni je bil 18 let star in je do 4. majnika t. l. še šolo obiskal. Z njim smo zgubili za slovensko reč vnetega mladenča. Bodi mu zemljica lahka.

(V dijaško semenišče) so na novo sprejeti: Koser Rudolf, od sv. Lorenca v slov. Goricah, Škarjanec Matija od sv. Pavla pri Priboldi, Žilnik Mihael, od sv. Jurja pod Tabrom, Pilej Alois, od Ljutomera, Mohorič Franc od Ljutomera, Gregorec Ponkracij od sv. Vida pri Ptuji, Kukovič Janez od sv. Lorenca na Dravskem polji, Janžekovič Jožef s Polenšaka, Stiglic Matija iz Brašlovec, Žmavec Janez od Kapel pri Brežicah in Šket Mihael od sv. Križa pri Slatini.

Listič uredništva: Dopisi iz Mozirja itd. prihodnjič pa tudi Cesarjevo potovanje.

Loterijne številke:

V Gradci 25. avgusta 1883:	4,	77,	63, 20, 34.
Na Dunaji „ „	58,	66,	76. 60, 85.
Temesvar „ „	65,	87,	5, 9, 89.

Prihodnje srečkanje: 8. septembra 1883.

Dva hrama sta na prodaj

z opeko krita, 3 sobe, 1 sobica. 2 obokani kuhnji, klet, hlev za 6 krav, 1 škedenj, okoli 4 orale zemljišča, sadovno drevje, sočivnjak, za vsako podjetje pripravna, 900 fl. hranilničnih se lehko prevzame. Posestvo je 20 minut zunaj Maribora ob Ptujskej cesti. Več se izvé v hiši štev. 13. v Tezni pri Mariboru. 1-3

Digitized by Google

Na prodaj

posestvo na **Libanji,** pol ure od Ormoža, lep zidan hram s pivnico in drugim gospodarskim poslopjem in 4 plugi dobrih njiv; ondi je bila navadno krčma, ker leži na ormožko-ljutomerskej občinskej cesti; plačilni pogoji so ugodni; — drugo posestvo pa na **Lešnici,** pol ure od Ormoža, tudi zidan hram, pri glavnej cesti Ormož-Tomaževskej in pa okoli 7 plugov njiv, sadovnjaka, košenine in nekaj hoste; plačilni pogoji tudi lehki. Natančnejše kupec lehko izve v **c. k. beležniški pisarni v Ormoži.** 1-3

Štacuna v najem

ali narajtengo je v Kapli pri Arveži (Arnfels), ker tik cerkve se prav rado kupuje. Sposoben bi bil samski krojač ali šivilja.

Pogoji so ugodni in se zvedó pri **Juriji Vollmajer, oštarijaši v Kapli.** 1—3

Za 130 fl. a. v.

se dobi **mlatilnica z vitalom,** v popolno dobrem stanu stoječa, z zraven spadajočimi potrebnimi jermeni.

Stroj se postavi lehko na pod, in se mlati z rokami, ali pa se vitalo na zunajnem prostoru vpreže z živino, o kojem slučaji se jermena stikata na vitalo.

Vidi in kupi se stroj z vitalom pri **Fran Vabič-i v Laškem,** do kterega se tudi lehko pismeno obrača. 3—3

Oglas.

Da ustrežem občnim željam, si dozvoljujem, daleko po svetu raztrošenim prijateljem, posebno pa častiti duhovščini in sorodnikom gospoda Adam Planarja, tukajšnjega vračitelja, naznaniti, da je ta bil na potu bolnike obiskajoč 14. avgusta tako od mrtvouda zadet, da se revež ni več zavedel in moral svoje življenje že drugi dan pod tujo streho sklenoti.

On je tukaj kak zdravnik skoraj 20 let svoj posel opravljal in ker je kak taki dobro izhajal, si je postavil tudi lastno stanovanje. Ker zvun lenartčkega in trojičkega trga v „Slovenskih goricah“ nikjer blizu zdravnika nimamo, se sme trditi, da bi kaki novi zdravnik zamogel tukaj prav dobro shajati.

Vdova pokojnega bi bila pripravljena, dati mu primerno stanovanje in prepustiti mu tudi lekarno. Natančneje o tej reči poročati je pripravljeno županstvo pri **sv. Juriji v Slovenskih goricah.**

Nace Mulec.

Sejem

pri sv. Antoniji v Slov. gor., kateri je vsako leto na Ruško soboto bil, bode letos, ker je ta dan praznik, v pondeljek, t. j. 10. septembra.

Premeščenje.

Uljudno dajem na znanje vsem naročnikom novin pa tudi vsemu p. n. občestvu, da se

Zaloga papirja Janez Leonova

od **4. avgusta t. l.** naprej nahaja

v šolskej ulici štv. 2. (Schulgasse.)

Zahvaljujem se za skazano mi zaupanje na starem prostoru in prosim mi je ohraniti še za na dalje.

Janez Leonova vdova.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 36. V Mariboru 6. septembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Liberalni kmetski prijatelji.

Kmetske ljudi so nekdaj pri nas nemški grajščaki tlačili. Sedaj jih pa izsesavajo nemški liberalci. Prvi so se upirali na svoje grajščine, drugi pa odirajo kmetsko prebivalstvo s svojimi liberalnimi napravami, najhuje s pomočjo denarja, kapitala. Nekdaj je kmet hlapčeval grajščakom in trepetal pred njihovimi beriči, sedaj rabota liberalnemu kapitalu in se trese pred svojimi upniki in oderuhi. Traja to uže 20 let. Kmetski stan naglo propada, kar vidi vsak, ki ni slep. Kmetje sami to uže dobro spoznavajo in si prizadevajo liberalni jarem otresti. Povsod volijo, kder so le nekoliko še živi, konservativne može v župane, zastopnike poslance. Pri Nemcih je na kmetih liberalen poslanec bela vrana. Novošegni liberalizem jim velja povsod kot najhujši sovražnik.

Liberalci to sami dobro vedó. Tem bolje se moramo čuditi jihovi predrznosti, da zopet prihajajo kmetov lovit. No, hvala Bogu, pri nas je tudi slovenski kmet uže toliko spametovan, podučen, da le malokteri še veruje v liberalno evangelije. To se je videlo tudi v nedeljo 26. avgusta, ko so nemški liberalci močno bobnali v Mahrenbergu, Šmariji in Slatini. Vabili in lovili so kmete v nemški „šulverein“, pa kaj so opravili? Nič druga, kakor da so nekaj pijanih muh privabili, z njimi vred se upijanili in potem v razne svoje liberalne časnike lagali.

Takšni pijani shodi ugajajo k večjemu krčmarjem, kmetu ne pomagajo nič. Ta uže vé ali se lehko uveri iz sledečih vrstic, da nemški liberalci nimajo srca niti za nemškega, kamo li še za slovenskega kmeta. Jim je le za gospodstvo mar in za liberalni žep svojih kapitalistov. Le konservativci, nemški in slovenski, brigajo se za kmeta. Oni si prizadevajo liberalno povodenj, ki hoče kmečki stan zaliti, hitrej ko mogoče zajeziti. Minister Pražak je uže lani ukazal iz zemljiščnih ali gruntnih knjig izpisati vse dolgove, da se izvé, koliko so gruntni posestniki dolžni in koliko obrseti ali činžev da na leto plačajo. No, in tu izvemo strašne reči. V liberalni dobi od l. 1860 naprej so kmete spremenili v tlakarje liberalnim napravam in kapitalom. Samo od l. 1871 — 1881 se je vsako leto dolgov navesilo po 80 milijonov, vkup 859 milijonov goldinarjev. Drugo pa malo poprej. Pred l. 1860 bili so kmetje še primeroma malo zadolženi. Brez Dalmacije, Gališkega in Bukovine vknjiženih je v vseh naših deželah 2722,527,610 fl., od teh pripada na kmetska posestva: 1946,000,000 fl. in morajo kmetje vsako leto plačati činžev, ako nečejo tožeb imeti in dražbam zapasti: 186 milijonov. To je nova tlaka in rabota, katere prej v totej meri ni bilo. To je sad nemškega liberalizma, ki je razsajanju kapitala, oderuhom dveri na stežaj odprl.

Najhujši so štajerski liberalci. Zato so pa štajerski kmetje primeroma najhuje zadolženi. Kajti na Kranjskem pride povprek na enega človeka v primeri dolgov do prebivalstva, 135 fl., na Koroškem 185 fl., na Štajerskem pa 213 dolga. Kranjski kmetje imajo vknjiženega dolga 54,885,850 fl., koroški 52,108,789 fl., štajerski pa: 190 milijonov in 763,839 fl. Pomnite, kmetje slovenski in čitatelji „Slov. Gospodarja“, toto strahovito številko: 190 milijonov so štajerski kmetje dolžni, zvečinoma hranilnicam, kder se advokatom in liberalnim zveličarjem in nemškutarskim glavačem n. pr. celjskemu Glantschnigggu itd. ne godi preslabo, ter morajo plačati poprek kakih 9½ milijona goldinarjev obresti ali činžev! To je čez 4 krat toliko, kakor znaša ves gruntni davek (letos je 2,082.000 fl. grut. davka predpisanega.

Pomislimo še, da so štajerski liberalci deželne doklade strašno pomnožili, ker so deželne stroške do 4,712.336 fl. (l. 1861 bilo jih je kakih 800.000 fl.) pozvišali, da so drage okrajne zastope vpeljali, potepuhe in oženjene nemaniče srenjam obesili, trganje gruntov itd. zagovar-

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

jali, in dosta imamo o liberalnih kmetskih prijateljih, kakoršnji se ponujajo sedaj n. pr. ptujski odzadnjač Mihelič ali celjski („Bauernfreund“) Glantschnigg pa njegov rep! Sedanja vlada si saj prizadeva kmetom pomagati, a toto vlado je eden izmed tistih liberalnih kmetskih prijateljev, ki so 26. avgusta v Slatini zoper Slovence rohneli, očitno psoval in želel: naj jo h.... vzame! No, to so nam lepi kmetski prijatelji, kmetom to, kar trtne uši vinogradom! Z Bogom! Drugokrat pa nekaj!

Desterniški.

Spomenica

političnega Slovenskega društva za ministerskega predsednika grofa Taaffeja, zadevna slovensko uradovanje na Štajerskem, sprejeta v občnem zboru v Sevnici dne 12. avgusta 1883.

1. Več kakor 1200 let prebivajo Slovenci na tleh sedanje kronovine Štajerške. Polnih 600 let veljajo kot najzvestejši podložniki vladarjem iz preuzvišene hiše Habsburske. Ko je cesar Rudolf I. Habsburški naše kraje pridobil, bili so Slovenci žalostni in nesrečni rabotarji, tlakarji, podaniki nemškim grajščakom. Še le blagodušna cesarica Marija Terezija začela je kmetom stanje olajšavati, pravice grajščakom krhati, cesar Jožef storil je še več in cesar Ferdinand I., mili, je 7. septembra 1848 podpisal cesarski patent, s katerim je kmečki človek bil tisočletnega rabotanja in tlake za vselej rešen. ter v čast in veljavo svobodnega državljana povzdignen. Tisoč let svobode oropani Slovenec postal je zopet človek, kakor so drugi svobodni ljudje.

Sedajni slavno vladajoči cesar Franc Jožef I. pa je 21. dec. 1867 podpisal državne osnovne postave, v katerih je vsem narodom svojega cesarstva podaril jednakih državljanskih pravic. S tem stopili smo Slovenci kot vsem drugim narodom mile Avstrije jednakopravni ljudje na pozorišče svetovne zgodovine, postali smo vsem drugim jednakopraven narod!

2. Slovencev nas je $1^1/_2$ milijona duš, ter smo, iz mislij pusteč Italijo in Ogersko, rastreseni po 6 kronovinah avstrijskih. Na Štajerskem nas biva skupaj več kakor 400.000 duš v 7 okrajnih glavarstvih: Radgona, Maribor, Ljutomer, Ptuj, Slov. Gradec, Celje in Brežice. Zadnjih 6 skupaj pripada v cerkvenem oziru škofiji Mariborskej. Po letošnjem šematizmu šteje cela ta škofija 466.372 duš, večinoma samih Slovencev, kajti Nemci imajo popolno faro in farno službo božjo samo v Mariboru in Ptuji, pol službe božje pa v Slov. Bistrici, Celji in Mahrenbergu. Vendar v vseh imenovanih mestih in trgu Mahrenbergu treba je tudi slovensko službo božjo oskrbovati. To pa terja, da na spodnjem Štajerskem ni in tudi ne more biti noben duhoven nameščen, ki bi dobro ne znal nemški in slovenski.

L. 1880 so ljudi šteli, pa na spodnjem Štajerskem našteli samo blizu 390.000 Slovencev, ki so izrekli, da navadno govorijo slovenski. Iz tega pa sklepati, da sploh ni več Slovencev tukaj kakor 390.000, to bilo bi popolnem krivo; kajti mnogo slovenskih hlapcev in dekel in delavcev še niti vprašali niso, ampak zavoljo njihovih nemških gospodarjev precej zapisali mej Nemce; mnogo ljudij zna slovenski in nemški in so jih zaradi tega že Nemcem prišteli. Pravih Nemcev pri nas je malo, mnogo Slovencev govori tudi nemški, a ogromna večina zna le slovenski. No, in že iz tega se more sklepati, kako potrebno je na spodnjem Štajerskem, da tudi uradniki umejo obadva deželna jezika, namreč nemški in slovenski.

3. Od tiste dobe, ko smo Slovenci postali vsem drugim jednakopraven narod ter dobili vsem drugim jednake pravice, morali smo tudi tem pravicam jednaka bremena prevzeti. Moramo vsled tega plačevati velike gruntne dače, precej hude deželne, okrajne in občinske doklade, razven tega nas je pa še vojniška dolžnost zadela. V tej reči smo mi štajerski Slovenci celo Nemcem naprej, kajti čeravno štejemo na Štajerskem 200.000 Nemcev več kakor Slovencev, vendar moramo Slovenci dajati več vojakov. Tako n. pr. nabirajo od Nemcev novince za 27. celi pešpolk in za dva lovska bataljona, pa za polovico 47. peš-polka; pa tudi od Slovencev, čeravno jih je za 200.000 duš manje v deželi, jemljejo rekrutov tudi za celi pešpolk 87, za dva lovska bataljona (Ptujski in Celjski), vrhu tega pa še za 6. artilerijski (topničarski) in 5. dragonski polk, mnogo slovenskih sinov služi cesarja pri pijonirjih itd. Ako tedaj država Slovencem štajerskim nalaga toliko bremen, dolžna jim je tudi privoščiti in dati, česar potrebujejo za svoj obstanek, razvitek in napredek, t. j. dejansko jednakopravnost v šolah, uradih in javnem življenji, kakor nam to od samega cesarja podpisana postava svečano zagotovlja. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Odbiti ali odlomljeni rogovi.

Pogosto se primeri, da si govedo odbije ali odlomi rog. To se pa primeri na dvojni način ali tako, da rog od roženega čepa odpade ali pa da se oboje roženi čep in rog odkrhne. Če se samo rog odkrhne, se rana lahko zaceli, ako se okoli krvavega čepa platnene capice ovijejo in z jesihom in žganjem proti namakajo.

Drugi dan se pomaže platnena capica s katranovcem in z njo rana obeže, da se tako

Digitized by Google

vseh zvunajnih škod obvaruje. Ako se pa tudi roženi čep odbije, tako rana začne včasih močno krvaveti in žival postane pogosto omotična in zelo nemirna.

Ako roženi čep ni do cela odbit ali odlomljen, tako je upanje, da čep zopet priraste. Ako pa je od čelne kosti ali lobanje popolnoma odbit, takrat se mora rana po gnojenji zaceliti. V prvem slučaji se mora čep krvi osnažiti, na svoje pravo mesto spraviti in če je kaj koščic na njem in med lobanjo, se morajo te lepo rahlo proč vzeti in potem vse s poklejeno obezo pritrditi in zvezati.

V drugem primerleji se mora najprej kri vstaviti in potem rana z rahlim hodnikom omotati, z jesihom ali z galunovo vodo omočiti. Večkrat je treba rano osnažiti in posebno poleti nadložnega mrčesja varovati, kar se s tem doseže, da se rana z grenko vodo izpira ali pa s katranovcem ali njegovim oljem pomaže.

Pomoček zoper ovčjega brecelja.

Najboljše sredstvo, da se brecelju zabrani, da svojih pogubnih jajc ne zaleže, je katranovec. Brž ko črviči v ovčjem nosu iz jajc izlezejo, hitijo v glavo ovci. Če se pa ovcam nos meseca julija in avgusta dobro s katranovcem pomaže, se ga brecelj ogiblje in jajc ne zaleže tako namazani ovci v nos.

Namaže se pa nos ovcam z čopkom, kteri se v katranovec pomaka. Kjer je pa ovec na stotine, tam je to delo sila mudno in dolgotrajno. Pomagajo si pa tako, da korita ali žlebove, v kterih ovcam dajejo soli lizati, na njih vzgornjem delu z katranovcem pomažejo, da si tako ovce pri lizanju same katranovec na nos spravijo.

Dobro je tudi, da se na ovčji paši izorje brazda, po kteri morejo ovce nos v vzrahljano prst potikati. Če so pa črviči že iz nosa v glavo vzlezli, je pre dobro, da imajo ovce podne solnčno pašo in da se ponoči v hlev zaprejo. Pravijo namreč da brečljevi črviči svitlobo in solnčno toploto ljubijo, in da jih ta iz glave vzvabi in da ovcam nazaj v nos zlezejo, pa je mogoče do njih in jih živalim iz nosa potegniti.

Kako spoznati ali je vino godno za steklenice.

Da spoznamo ali je vino godno, da se z njim naljijejo steklenice in da se tako hrani, se mora vino namreč nekaj vina do toplote od 60 stopinj sogreti. Če je vino godno, se ne vsede v njem nič nesnage na dno, če pa še ni, postane vino navadno motno.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Miklošičeva svečanost.) Pri najlepšem vremenu vpričo ogromnega števila slov. ljudstva se je izvršila svečanost na čast prvemu slavistu, našemu rojaku Dr. Francu vitezu Miklošiču. Na krasno okinčanem ljutomerskem trgu je bil postavljen velikansk oder, okoli kterega se je že od ranega jutra mnogo ljudstva zbiralo. Okoli 10. ure se jih je veliko podalo na Kamenščak k Nemcu, kder je pri postavljenem slavoloku bil slovesen sprejem iz Ormoža došlih tujih gostov. Ob 11. je bila slovesna sv. meša, ktero so služili zlatomešnik Dr. Muršec z Gradca, pevci iz Ptuja in bližnjih krajev pa so na koru peli slovesno mešo zloženo od brata slavljenčevega g. Janeza Miklošiča. Točno po sv. meši so se zbrali odlični gostje in poslanci raznih družeb na prostornem odru drugi pa okoli odra po trgu. Najpred je Dr. G. Krek z Gradca zbrane pozdravil in v kratkih pa krepkih besedah razložil pomen denešnje svečanosti. Za njim je burno pozdravljen g. župnik Rajč v izvrstnem govoru razlagal življenje Dr. viteza Miklošiča vpletaje marsiktere poduke slov. ljudstvu, ki je govorniku neprenehoma z glasnimi „živijo“ pritrjevalo. Naposled še je nastopil g. Janez Miklošič, brat slavljenčev, in se je v svojem in v imenu svojega brata srčno zahvalil za toliko počeščenje, kar je velik upliv naredilo na vse poslušalce. Med posameznimi govori so pevci prav dobro zapeli na program zaznamljene pesmi, namreč v začetku „Molitev“ od Jenkota, potem „Lepa naša domovina“ od Lichteneggerja, „Mili kraj“ od Nedveda in „Što čutiš“ od D. Jenkota. Po svečanosti je bil občni obed pri g. Vaupotiču, kder je bilo vse lepo pripravljeno in nad 100 gostov, ki so se k občnemu obedu oglasili, dobro postreženih. Med obedom so se pod burnimi živijo prečitali telegrami od vseh strani slovenskega sveta, med kterimi je najbolj vse zazveselil telegram iz Belegagrada, v kterem se je poleg pozdrava javilo, da je srbski kralj Milan slavljencu podelil red sv. Save I. vrste. Tudi izvrstne napitnice so veliko navdušenje obudile. Naj omenim med drugim napitnico D. Kreka na svitlega cesarja, D. Račkija iz Zagreba na slavjansko slogo in župnika Rajča na D. Muršeca itd. Da je v takih razmerah tudi večerna veselica izvrstno se obnesla, ne more nihče dvomiti. Pri toliki množini ljudstva, ki je bilo v nekterih trenutkih vse navdušeno, se vendar ni najmanjši nered zgodil, kar najbolje kaže, da je naše ljudstvo vrlo, zavedno in da vé kaj dela. Bog daj, da bi ta svečanost še bolj pomnožila narodno zavednost ljudstva in slavo Dr. viteza Miklošiča.

Iz Loke blizo Zidanega mosta. (Volitve.) Loški kmetje! približuje se važni trenutek za Vas, kterega morate dobro porabiti; približuje se čas volitve občinskega predstojnika, (župana) svetovalcev in odbornikov. Pazite dobro kot slovenski kmetje, vzbudite se vendar enkrat, iz

Digitized by Google

dolgega spanja in nikar si ne volite nemškutarja za župana, kakor je žali Bog do sedaj bilo; nikar ne mislite, da bi bil mož, ki prejema „Kmetskega prijatelja“, ta celo popačeni in slovenskim kmetom nasprotni list, ako ravno se jim prilizuje, in da bi bil on, ki podpira in prejema celjski grdobni list, Slovencem sovražni „Deutsche Wacht“ kedaj na Vaši strani! Ako to mislite, se jako motite. Bodite toraj pazni in volite za župana narodnega in za slovensko reč vnetega moža, kteri Vas ne bode ..... in po krčmah obiral sramotil, kakor je sedanji župan nedavno klestil po svetovalcih in odbornikih, koji so pa vendar le hvale vredni narodni možje, temveč da bode po očetovsko za občino skrbel. Tako Vas tudi opominjam kot narodnjak, da si ne bodete za svetovalce in odbornike volili mož, ki je njih prijatelj „Lisjak“. Saj imate narodnih in zato sposobnih mož. Toraj možje! Nevdajte se, zdramite se in ne dajte se ponemškutariti, kar se ne zgodi, ako le malo pazite. Pred volitvijo se še vidimo! Narodnjak.

Mozirje. (Savinjski sokol.) — Preteklo je uže leto, odkar se je ustanovilo društvo „Savinjski Sokol“ sè sedežem v Mozirji, katerega namen je, združovati sinove Slovenije pod svojo zastavo, jih krepiti telesno a bolj še dovajati jih k pravi národni zavesti kot prvemu pogoju národnega napredka. — V teku omenjenega časa se je društvo vežbalo tudi v telovadbi in je napravilo več izletov, kojih namen je bil, národ probujati in vzlasti udom dajati priliko za združene zabave in vpeljavati doraslo mladino v pravo národno mišljenje in gibanje. — Društvo omislilo si je v teku tega časa tudi najpotrebnejša telovadna orodja, katera pa so mu prouzročila mnogo stroškov. — „Savinjski Sokol“, uvidevši, da treba pri raznih slavnostih in izletih, ki se vsako leto prirejajo, pred vsem tudi še društvene zastave, katera naj bi bila ponos društvu in brez katere se društvo niti popolno smatrati ne more, sklenil je vsled občne želje, taisto si naročiti. — Zastava bode krasna; stala bode nad 300 fl. in se bode blagoslovila prihodnje leto v praznik svetnikov Petra in Pavla dné 29. junija z veliko slovesnostjo tu v Mozirji. — V to svrho počelo se je pri rodoljubih po Spod. Stajerskem nabirati prostovoljne darove, da se pokrijejo veliki stroški za zastavo in troški, ki bodo nastali s slavnostjo nje blagoslovljenja. — Obračamo se tedaj do blagih rodoljubov po Spod. Stajerskem z najuludnejo prošnjo, naj bi taisti izvolili mlademu društvu z obilimi darovi prihiteti na pomoč ter mu tako s tem pripomoči do že davnej zaželene društvene zastave, katera naj bode služila v čast društvu, hrabrost vsacega posameznega člana, v navdušenje národa našega in v obrambo našim nasprotnikom pod národnim gáslom: „Naprej zastava slave!“

Iz Rač pri Mariboru. (Volitev) novega občinskega odbora bo v kratkem naznanjena. Pozor tedaj! Čujemo, da se tu in tam silijo možaki v odbor, s kterimi, ako bi jih volitev zadela, ne bi mogli zadovoljni biti. Ne tujcev! Imamo pripravnih in dostojnih mož pod domačo streho dovolj! Ne kričača (da ga vsi poznamo), ki pri vsaki slednji priliki slov. kmeta velikotrebušno in širokomafasto „Verfluchter windischer Bauer, Gsindel, Pakasch überanand“ in enako imenuje, Bog nas takih varuj! Šolskega načelnika ne kaže voliti iz večih vzrokov in ima že svoj posel. Da bi ga le tudi v redu in dobro izpeljaval. Takih tedaj, ki se posredno v odbor vriniti hočejo, ne voliti, kajti njihove razmere predobro poznamo! Katerega pa tedaj? Stari odbor, hvala mu, je dobro služil v prid občini! Mnogo grenkega mu je bilo požreti, mnogo zavoljo njegove trdno národne podlage. Ne znamo bolje storiti, kakor staremu odboru zopet glase dati ali vsaj enakomisleče, poštene može voliti. Ni mi treba tukaj osobito imenovati jih, ker gotovo vem, da ne bo šlo krivo, če se zjedinimo! Zberimo se na dan volitve polnoštevilno in združimo glase. Župana bo novi odbor že tudi pravega zadel in najlepše stori, da g. Požegarju staro zaupanje zopet izkaže. Imenujte mi bolje pripravnega! Še nekaj! To leto bi se po prizadevanji šolskega odbora imela začeti staviti nova šola. Do sedaj, res je, smo njo morali porivati po tujih, nezdravih kotih, polnih miši in podgan. Tudi je zadnji šolski hram nevaren, ker je pod preslab in je moral že podpret biti. Spoznamo koristnost šole, ako je v pravem duhu uredjena in nikdar se nismo zoperstavljali žrtvovalnosti v tej zadevi! Vendar pa tirjamo, da se odpravijo vse nedostojnosti, katere so se kazale na starej šoli, da zginejo in se odpravijo. Pa še nekaj! Po Dravskem polji se dolgo časa potika nek zakotni perutninski kupec in v svoje zaboje ubogih živalic v tej vročini naloži, prav za prav nabaše, da ena na drugej čepi in več dni v tej hudej legi prestati mora, Kupec si nikdar po dnevu v mesto ne upa, ker se boji, da bi ga ne zaprli. Ne samo da se pametnemu človeku to nečloveško ravnanje studi, še tako zanemarjeni mladini pohujševanje daje. Občinski predstojniki in vsaki naj obrne svojo pozornost na to, da se ta nedostojnost odpravi.

Iz Kozja. (Grdi prusaki ali prajzovci.) Ako kdor o meji hrovaški in kranjski potuje, bi vendar misliti moral, da nahaja tukaj same narodne kraje. A motil bi se ako bi bil prišel večer pred cesarjevim rojstnim dnevom v našo nemčursko gnjezdo. Tukaj so petaki leteli godcem v žep, da je le zadonela prajzovska „Wacht am Rhein“. Več kakor 30-

Digitized by Google

krat so jo morali ta večer ponavljati na povelje necega debelotrebušnika. To še ni zadostovalo, drugo jutro so morali za en petak nekega grajščinskega doktarja za jutranji pozdrav še nekterekrat zagosti nemško himno. Ako bi kdor drug na cesarjev rojstni dan dal igrati prusko himno, ne bi bilo lepo, da je pa storil cesarsk uradnik, to je grda sramota.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Veliko veselje navdaja cesarsko rodbino pa vso Avstrijo o srečnem porodu v cesarjevič Rudolfovej hiši. Mnogo mest je dogodek svečano obhajalo, posebno češka Praga in slovenska Ljubljana. — Minister Kalnoki je obiskal Bismarka v Solnogradu, potujočega v Gostin ter je več časa se z njim razgovarjal. Pravijo, da sta ministra se dogovorila o politiki Nemčije in Avstrije, baje tudi o tem, kaj bo z Bosno in Hercegovino. — Ljubljansko mesto dobi še letos popolnem slovenske ljudske šole, a v 3. razredu se začne nemščina učiti kot učni predmet. — Koroški deželni zbor je sklican: Slovence zastopa edini g. Einspieler. — Magjari neprehoma preganjajo Jude, posebno okoli Zale-Egersneg, v Söjtöru, Szigethvaru, Siklošu itd. Žandarji in vojaki jih branijo pa ne pomaga nič. Mnogi so ubiti, ranjeni, hiše in štacune razbite in blago pokončano. Sedaj došlo je mnogo vojaštva v tamošnje kraje in je proglašen obsedni stan, ali hitra sodba. — Proti Hrvatom so sedaj Magjari na konji: ban Pejačevič se je branil magjarske grbe v Zagrebu zopet pribiti in je radi tega iz službe djan pa Hrvati ga tem bolje ljubijo in čislajo. Bana pa Hrvati baje ne dobijo kmalu tudi deželni zbor ne bode sklican. Velikoveč magjarski minister Tisza bode vse strahoval, in general Ramberg dobi kot kraljevi komisar nalog grbe magjarske povsod, če treba, s pomočjo vojakov pribiti; slišati je, da morajo vojaki iz Ljubljane v Zagreb. No, Hrvati bodo branili pravice svoje, to pa tem leži, ker so v tem zedinjeni in celo od Srbov podpirani. Davkarski in drugi uradniki so delali v Zagorji tolike krivice, da so se kmetje vsega navolili. Prišlo je torej zopet do hude rabuke v Krapini, kder je 2000 kmetov silno razsajalo, žandarji so 1 ustrelili in 34 zaprli, v Bistrici pa 36. V Samoboru, Veliki Gorici, Moravcah, Belovaru so grbe potrgali, povsod pa magjarske napise s črno barvo zamazali.

Vnanje države. Ruski car in carica mudita se v Kodanji na Danskem, kder so ljudje močno navraženi proti Nemcem. General Obručev postane vojni minister. — Bismark ni Francozov tako v kozji rog ugnal, kakor se je nadejal, in začne malo od svoje jeze odjenjati. Poznanski Poljaci so hoteli slaviti 200letnico kralja Sobijeskija, ki je pomagal Dunaj rešiti Turkov pa Bismark jim je to prepovedal. Vratislavski škof je za avstrijsko-šlezki del svoje škofije si od papeža dal dovoliti pomočnega škofa. S tem se je Bismarku močno zameril, ker ga ni prej vprašal. Iz tega se vidi, kako drzen da je Bismark, kakšnega pomočnega škofa kdo za Avstrijo ima, ta ga nima nič skrbeti. — Rumunski minister Bratiano potuje po Evropi, da iztakne, bo li vojska ali mir. — Španski kralj Alfonzo pride 9. sept. na Dunaj k našemu cesarju in gre potem k nemškemu in se udeleži s srbskim kraljem Milanom velikih manevrov nemških. — Črnogorski knez je na poti domov od Carigrada. — Na otoku Java v izhodnji Indiji bil je strašen potres, 30.000 ljudij je ubitih. — Anamski cesar se pokorava Francozom in je sklenil z njimi mir pripoznavši nadoblast francosko. Sedaj imajo Francozi Anam, Chochinchino in Tonking v svojej oblasti. Kitajci jim tega ne pustijo in so uže 25.000 vojakov odposlali v Tonking. Zato pride do vojske med Kitajci in Francozi, kar bode Bismarku največ po godu.

Za poduk in kratek čas.

Cesar v Poličanah in Slatini.

Cesarjevo potovanje na Slatino:

Veselje, da naš presvitli cesar obiščejo tudi Slatino, je bilo v tukajšnji okolici nepopisljivo in hitro je bilo vse na nogah pripravljati se na spodoben sprejem.

Dne 10. julija si pa lehko videl že v jutru cele Poličane s kolodvorom vred v najlepši obleki. Vsak si je prizadeval po svoji moči okinšati svojo hišo, in cesta od koldvora skozi Poličane bila je podobna krasnemu drevoredu, posuta z belim peskom noter do Slatine.

Posebno lepo okinčan bil je kolodvor in pa obče znana, ljubeznjiva hiša Hartner-jeva, pred ktero je človek nehote obstal ter občudoval krasne vence in okusno dekoracijo.

V torek 10. julija popoldan točno $^3/_4$6 prisopiha med pokanjem možnarjev cesarski vlak; ljudstva se je vse trlo želno videti preljubeznjivega vladarja, dobrotljivega cesarja. Iz vagona izstopivšega cesarja pozdravi g. Mahorič v imenu občin iz okolice, in potem nagovorijo presvitli cesar zbrano duhovščino prav ljubeznjivo, zahvaljevaje se za lep sprejem, ter imajo skoro za vsakega duhovnika prijaznih besed. Potem vsedejo na voz ter se med burnimi živijo-klici peljajo proti Poličanam, kjer Jih pri okusnem slavoloku pričakuje šolska mladina z ogromnim številom ljudstva. Šolarji se kar tlačijo k vozu in cesar sami pomignejo kočijašu naj postoji.

Digitized by Google

Smehljajoč sprejmejo krasen šopek, kterega Jim ponudi učenka J. G.; povprašajo g. nadučitelja po šolskih razmerah, in potem naprej proti Slatini. 15 vozov Jih spremlja in kaj lepo je bilo gledati dolgo vrsto krasnih domačih vozov z uniformiranimi kočijaši. Lahko si videl marsiktero solzo veselja na licih prostega ljudstva, ki se je prav izvrstno obnašalo in še daleč za Njimi pošiljalo srčne pozdrave in gromovite živijo-klice.

Celi pot do Slatine je bil okinčan z lepimi slavoloki, posebno na Pečici, kjer je Sladkogorska duhovščina s šolsko mladino pozdravila ljubeznjivega vladarja. Napisi so bili vsi slovenski razun Slatinskega, ki je bil latinski.

Slatina je bila v najlepši praznični obleki, z dolgimi zastavami, in nikjer ni bilo videti nespodobnih „frankfurterc“.

Sprejeti so bili z navdušenimi živijo-klici, razun nekterih judovskih „hoch“, ktere so pa kmalo čisto zadušili krepki živijo-klici vrlih Slatinčanov in dragih sosedov Hrvatov.

Takega veselja krasna Dravinjska dolina še ni doživela in vsak pokazal je po svoji moči svojo ljubezen in vdanost do presvitlega cesarja! Bog nam Jih ohrani še mnogo, mnogo let!

Drugi dan na vse zgodaj pregledali so vso Slatino, in ko pridejo v hišo, kjer se polnijo flaše, zapojejo domača dekleta v narodni obleki, ljubo pesem „Po jezeru“. Cesar postojijo in veselega obraza poslušajo milo doneče glase slovenskih deklet. Ob 8. zapustijo Slatino in se odpeljajo v Šmarije, kjer so bili neizrekljivo lepo sprejeti.]Prosimo do nedelje popisa, ker še nimamo nobenega iz Šmarije. Ured.]

Cesarjev sprejem na Slatini 10. julija je res bil sijajen nepričakovano. K temu je bilo mnogo sodelovalo, kojim vsim hvala gre namreč: deželni zbor pa odbor glede stroškov. Slatina, vsa okolica, na tisoče zbrano ljudstvo in smo menili, da jih je bilo 8000, mnogo odličnih hrvačkih gostov — pa knez dr. Alfred Windischgrätz, ki je nalašč za par dni zborovanje českega deželnega zbora zapustil, da se kot višji dedovni deželni nadkonjušnik štirski in spodnje-štirski rogački veliki posestnik udeleži cesarskega sprejema. Ker je ta gospod zraven svote za stroške še Bočevo goro, kar je mnogo stalo, razsvitliti dal, mu gre še posebna hvala!

Slatina je bila slavnostno okinčena in plapolala je na široko zastava na zastavo, štirske pa avstrijske, slavolok pred Leitnerjevo gostilnico je stal nad 400 fl.

Cesar se pripeljajo ob $^1/_2$8. uri zvečer. Nastalo je veselo vrišanje pa nazdravljanje, da je bilo kaj! Nemci so klicali „hoch“, Magjari „eljen“, šolska mladost, Hrvati pa Slovenci „živijo“.

Cesar ogledajo najprvlje skupno požarno stražo Krapinsko hrvačko, Rogačko Slatinsko in nekaj Kozjanske, kakor so pravili, zatem stopijo z voza pred svojim stanovanjem in tukaj jih pozdravi prvo g. dr. Wanisch v imenu deželnega odbora; zdaj obrnejo se cesar k nastavljenim deputacijam, pristopijo k duhovščini, ki je bila nastavljena v korskih srajcah med cerkvenimi zastavami: prečastiti g. dekan Rogački pozdravijo cesarja v imenu duhovščine, ter jih zagotovijo najzvestejše udanosti. Cesar se milostno zahvaljujejo in razgovarjajo z g. govornikom vprašaje, kako daleč je Rogatec odstranjen, so li vsi gospodje duhovniki iz okolice; rečejo, da jih prav veseli, da so se gospodje v takem številu znajdli (15) in rečejo, da se gospodom zahvaljujejo lepo.

Zdaj se pokloni Slatinski srenjski zastop, dalje Rogački magistrat, okrajni zastop; potem predstavi c. kr. namestnik sodnika Rogačkega, s kojim se cesar marljivo pogovarjajo, pokloni se še ravnatelj Slatinski, pa oba zdravnika, grof Palfi, hrvacki sosedni veliki posestnik in stotnik zasebne krajne straže, gospa grofica Palfi na levi rami imajoč šopek narodnih rož z dečki sinovi v narodno-hrvački obleki, zadnjič pa Alfred knez dr. Windischgrätz v opravi nemškega viteza kot častni član.

Zdaj sledi cesarski obed, h kateremu so bili povabljeni iz Slatine: č. g. nadžupnik pa gospodje: Slatinski ravnatelj, oba doktorja zdravnika pa župan; iz Rogaca č. g. dekan pa gospodje: c. kr. sodnik, župan, načelnik okr. zastopa. Po obedu je bila razsvitljava hiš pa umetna bengalična razsvitljava vseh okoliščnih gor in gričev, kar vse je bilo kaj izvrstno izpeljano. Lahko se torej ume, da je bilo vse zadovoljno z lepim cesarskim sprejemom, ki je v naši domači zgodovini z zlatimi črkami zabeležen. Cesar so podelili Slatinskemu direktorju zlat prstan in denarničarju zlato iglo.

Smešnica 36 Ritmeister pride po daljem odpustu zopet k svojim dragonarjem. Močno se razsrdi, ko vidi dragonca slabo jahati. Nevoljen mu pravi: kako se držiš grdo na konji, vse si zopet pozabil; kaj bi s teboj počel? Gospod ritmeister, odgovori dragonar, spustite me domov!

Razne stvari.

(Princesinja Štefanija) porodila je na angeljsko nedeljo v gradu Laksenburg blizu Dunaja svoje prvo dete, nadvojvodinjo, ki je bila potem 5. sept. slovesno krščena na ime sv. Elizabete.

(Slovensko društvo) prosi društvenike, naj odrajtajo društvenino za l. 1883. Vodstvo opomni, da so drugo leto volitve za deželni zbor in da se nemškutarji, liberalci

Digitized by Google

uže sedaj pripravljajo na nje. Nemški „šulvereini“ so ena izmed teh priprav.

(V Kozjem) začeli so nemčurji ljudi za „šulverein“ loviti. Slovenci dveri jim pokažite. Zadnja „vahterca“ je narodnjakom kozjanskim začela žugati. Kdo se neki celjskih dedov boji?

(V Bistrici) so liberalci baje na stroške okrajnega zastopa napravili plavališče in kopališče pa tako neumno, da sta dva človeka komaj smrti všla, nedavno pa je nek davkarski uradnik utonil.

(Hudobna roka) je posestniku Brumcu v Črešnjevcah užgala 20 ostrvi ovsa. Škode je 200 fl.

(Preminol) je 13letni sin Simon Roberjev v Žabji vesi pri Bistrici.

(Tatje) so posestniku Vrazu v Senarski v Slov. goricah ukradli 2 kravi, v Bučah pa kramarju Spicerju precej izpraznili štacuno, krošnjarju Martiniju iz Oplotnice je nek tujec v krčmi na Ptujskej gori vzel čevlje, srebrno uro in in 6 fl.

(Posojilnica Sevniška) postala je zadruga z neomejenim poroštvom.

(Na Vozenici) je težka truga za pesek pala na 2letnega dečka Skrubejevega in k priči ubila.

(Hudo grižo) imajo v Sevnici, ki je uže veliko ljudij, zlasti otrok pobrala.

(Šolsko vodstvo na Vranskem) zahvaljuje se prisrčno veleštovanemu gosp. dr. Ipavicu, ravnatelju „Cesarjevič Rudolfovemu sadjerejskemu društvu za spodnji Štajer“ za poslane plemenite cepiče, kateri so se porabili v požlahtenje po navodu v št. 34. „Slov. Gospodarja“. Bog daj blagodejnemu društvu najboljši vspeh!

(Savinjski sokol) vabi k izrednemu občnemu zboru svoje sokole v saboto 8. sept. ob 5. uri poludne v Mozirskej čitalnici: nagovor staroste, poročilo tajnikovo o telovadnem orodji, razgovor o zastavi, volitev odbora za nabiranje darov za zastavo, razni nasveti, zabavni večer s petjem in plesom, svira društvena godba. V nedeljo 9. sept. napravi Savinjski sokol izlet v Šoštanj obhajat obletnico šoštanjske čitalnice. Sokoli se zberejo ob ½1 popoludne na g. Lipoldovem kegljišči. Točno ob 1 uri odhod. Držati se je strogo uže znanega reda.

(Všel) iz kajhe v Slov. Gradci je nekov K. Potočnik.

(Klatež) poteplje se po spodnjej Koroški in sosednji Štajerski ter kmetom denarje pobira. Slepar si da prinesti dačne knjižice in pravi da je dolžen jih pregledati in zaostale zneske iztirjati.

(Mesar Kleinšek) v Mariboru je vse svoje premoženje in še ono svoje žene zaigral, zadnjič 800 fl, eno noč v zaprti hiši neke kavarne, potem pa všel proti Leitersbergu in blizu tunela se vrgel železniškemu vlaku pod kolesa, da je bil takoj mrtev.

(Celjski lisjak) in jegov urednik dr. Glantschnigg je zadnjič dr. Vošnjaka, mnogoletnega, velezaslužnega branitelja Slovencev, grdo napal, še njegove rodbine ne pusti pri miru.

(Od Zagreba) nam piše prijatelj lista, da so v Zagorji kmetje zato hudi na Magjare, ker te dolžijo, da morajo toliko davka plačevati, ki se neusmiljeno iztirjava.

(Hvaležni učenci) prof. Žepiča nabirajo denarjev za nagrobni mu spominek v Zagrebu. Ravnateljstvo zagrebske gimnazije prejema denar.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Šmid 12 fl., Vraz Jožef 2 fl., Lacko 2 fl., Beljšak, Bezenšek, Erjavec in Rat po 1 fl.

Listič uredništva: G. Zalokar v B. hvala, prejeli, objavimo prihodnjič, jednako g. K. v S. Davorin: se porabi za poduk in kratek čas, hvala. Dopis iz Holma prihodnj č. jednako iz Sromelj, Velenja in Hajdine. G. D. z. s. prosimo!

Loterijne številke:

V Trstu	18.	avgusta	1883:	58, 48,	5, 74, 35.
V Linci	„	„		14, 41,	9, 59, 3.
Budapešt	„	„		77, 26,	6, 73, 15.

Prihodnje srečkanje: 8. septembra 1883.

1—2

Oznanilo.

V deželno kmetijsko šolo v Grottenhofu blizu Gradca sprejmejo početkom novega šolskega leta dne 1. oktobra 1883 učencev. Pogoji so v oznanilu „Slov. Gospodarja“ štev. 34. podrobno navedeni. Prošnje se vlagajo osebno pri ravnateljstvu šole do 15. septembra t. l.

Na prodaj posestvo v Laporjih pri cerkvi, zidana hiša, na kteroj je krma; potem gospodarsko poslopje, čez 2 orala njiv in 1 oral travnikov. Več se izve pri Mihlu Zorko, krčmarji v Laporjih pri Bistrici (Windisch Feistritz.)

Na prodaj

je posetvo z novo zidano hišo v Kamci in okoli 10 plugov njiv.

Zve se v J. Leonovi prodajnici v šolski ulici št. 2.

Dva hrama sta na prodaj

z opeko krita, 3 sobe, 1 sobica, 2 obokani kuhnji, klet, hlev za 6 krav, 1 škedenj, okoli 4 orale zemljišča, sadovno drevje, sočivnjak, za vsako podjetje pripravna, 900 fl. hranilničnih se lehko prevzame. Posestvo je 20 minut zunaj Maribora ob Ptujskej cesti. Več se izvé v hiši štev. 13. v Tezni pri Mariboru. 2-3

Digitized by Google

Učiteljska služba

na enorazredni šoli pri sv. Andražu v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem je izpraznena. Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 24. septembra t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji.

Prvosednik:
1—3 **Premerstein.**

Na prodaj

posestvo na **Libanji,** pol ure od Ormoža, lep zidan hram s pivnico in drugim gospodarskim poslopjem in 4 plugi dobrih njiv; ondi je bila navadno krčma, ker leži na ormožko-ljutomerskej občinskej cesti; plačilni pogoji so ugodni; — drugo posestvo pa na **Lešnici,** pol ure od Ormoža, tudi zidan hram, pri glavnej cesti Ormož-Tomaževskej in pa okoli 7 plugov njiv, sadovnjaka, košenine in nekaj hoste; plačilni pogoji tudi lehki. Natančnejše kupec lehko izve v **c. k. beležniški pisarni v Ormoži.** 2-3

Štacuna v najem

ali narajtengo je v Kapli pri Arveži (Arnfels), ker tik cerkve se prav rado kupuje. Sposoben bi bil samski krojač ali šivilja.

Pogoji so ugodni in se zvedó pri **Juriji Vollmajer, oštarijaši v Kapli.** 2—3

Naznanilo in priporočilo.

Visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu sploh naznanjam, da sem po smrti svoje stare matere, gospé **Frančiške Šupevč-eve,** prevzel njeno dobro znano

svečarijo,

katero bodem vodil pod sedanjo firmo:

Fr. Šupevc.

Zahvaljevaje se za ranjkej izkazano zaupanje, priporočam se uljudno visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu, da tudi mene blagovolé počastiti z mnogimi naročili, ker so rajnka stara mati toliko izgotovljenega blaga zapustili, da mi je mogoče takoj vsakej želji ustreči. Zagotavljam pa tudi, da v prihodnje poleg dosedanje firme ostanejo tudi dosedanji izkušeni in vestni delavci, dosedanje nizke cene, dosedanja točna in natančna postrežba in dosedanje — **popolnem čisto in nepokvarjeno blago.**

Z najodličnejšim spoštovanjem

Josip Bernard mlajši,
2—4 vnuk ranjke Fr. Šupevc.

Naznanilo in priporočba.

P. n. občestvu dajem najuljudneje na znanje, da sem v **Tegethofovej ulici štev. 9.** (v graškem predmestji) prevzel prejšnjo štacuno **J. V. Zupanovo z manufakturnim blagom,** ter da bodem podjetje pod firmo:

KARL SOSS

nadaljeval. Uverjam pa p. n. občinstvo, da si bodem prizadeval, vselej mu ustrezati **točno, in z dobro odbranim blagom,** katerega imam ravno sedaj obilo v zalogi. Z največjim spoštovanjem

Karl Soss.

V Mariboru meseca septembra 1883. 1—2

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 37. V Mariboru 13. septembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Magjari, Hrvatje in Judi.

Naši sosedje in bratje Hrvati imajo z Magjari skupni državni zbor in skupno ministerstvo v Budimpešti za skupne zadeve ali potrebe. Doma v Zagrebu pa jim gospodari ban in deželni zbor, ki pa ima veliko več pravic, kakor na primer naš štajerski ali kranjski. Uradni jezik je povsod hrvatski, grbi ali „vapni“ so pa le za skupne urade n. pr. finančne, poštne itd. na Hrvatskem skupni t. j. ogerski združen s „hrvatsko-slavonskim, to pa s hrvatskimi napisi. Tako so se pogodili Hrvatje z Magjari l. 1868. ter je ostalo celih 14 let.

Mnogo Hrvatov kmalu sprva ni bilo veselo ove nagodbe. Pripuščala jim je preveč upliva Magjarov na Hrvatsko. Da so imeli prav, to se kaže čedalje bolj. Magjari porabljajo nagodbo v to, da s časom Hrvate popolnem vklonijo magjarskim koristim in gospodstvu. Vzeli so Hrvatom uže Medjimurje, Reko (Fiumo), vzrinoli magjarskega nadškofa, železnice le tiste in tako stavili, ki so Budimpešti v korist, Zagrebu, Varaždinu itd. pa na škodo. Državne stroške ženejo čedalje više, davki naraščajo in iztirjevanje dače je silovito, neusmiljeno. V okolici Krapinski je nedavno bilo samo jeden den 30 eksekucijonov. Čedalje več magjarskih uradnikov, grajščakov prijaja na Hrvatsko.

Sedaj pritisnejo Magjari še huje, prelomijo nagodbo in ukažejo dosedanje grbe zameniti z novimi, kateri kažejo magjarske napise. To je bilo Hrvatom preveč. Začeli so povsod, naj preje v Zagrebu, trgati in pometavati magjarske grbe. Kmalu zavre po vsej deželi, ves narod je razburjen in preganja vse, kar na Magjara spominja, zlasti prijatelje magjarske, magjarone, ki so to, kar naši nemškutarji: „Udri, udri in der Stadt — Magjaronu štrik za vrat“ pojejo in razbijajo, najhuje v Zagorji.

Štajerci smo nekdaj 80.000 zlatov plačali, da nam cesar ni puščal Judov v deželo. Nemški liberalci in prijatelji Judov so pa nas spravili ob to predpravico. Vendar toliko sinov Izraelovih še ni privrelo k nam, kakor jih imajo na Ogerskem in Hrvatskem. Tukaj so našli novo obljubljeno deželo. Vse trgovstvo, krčmarstvo in oderuštvo (lihvarstvo) je v judovskih ali židovskih rokah, kar jim je nakopalo silno sovraštvo. Zato ni čuda, če sedaj čujemo, kako jih Magjari in Hrvatje preganjajo; to pa ne zavoljo vere, ampak le zavoljo čezmerne pohlepnosti. Čeravno so Judje tam narodni, napadajo jih povsod. Kedar kde na Hrvatskem magjarske grbe pomečejo, magjarone pretepejo, zavikne kdo: „Hajd na žide“ in takoj se zavali ljudsvo v judovske štacune, krčme, hiše, da vse pokonča.

Magjarski minister Tisza je toraj slabo zadel, ko je ukazal magjarske napise izobešati in pometane zopet pribijati. Razdražil je Hrvate tako, da preganjajo njegove Magjare z Judi vred. Sedaj morajo naši vojaki na Hrvatsko, da vzdržijo red in mir.

Spomenica.

(Dalje.)

4. Žalibog, da nosimo sicer bremena nove dobe, a pravic še v dejanji in resnici malo ali nič ne uživamo. Še vedno se borimo kakor l. 1848. za dejansko jednakopravnost. Tisti rod, ki je takrat borbo pričel, pada v grob, a sedanji rod še vendar bije vedno isto vojsko, ter ni misliti, da bi kmalu bila povsod končana. L. 1848. prosilo je tedanje Slovensko društvo pri ministerstvu, naj uvede slovensko uradovanje in l. 1860. smo poslali ministru Schmerlingu velikansko peticijo, katero je podpisalo 20.000 Slovencev. V peticiji smo prosili, naj bi se v uradih tudi slovensko uradovalo in l. 1864. je cesar sam priznal jednakopravnost slovenščine v uradih in šolah. Toda bilo je vse zastonj in zato so številni tabori isto zahtevali. Sedaj imamo Slovenci samo take državne in

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ in „Izpisek banke Slavije“ kot prilogo.

Digitized by Google

deželne poslance, ki so pred volitvijo morali izpovedati, da si bodo prizadevali Slovencem pomagati do dejanske veljave njihovega jezika v šolah in uradih.

Kljubu temu moramo dasi žalostnim srcem priznati, da naš slovenski jezik še ne uživa jednakopravnosti v šolah in uradih in, če pomislimo kakovost večine sedanjih uradnikov, uvidimo, da ž njimi niti mogoče ni izvrševati jezikovne jednakopravnosti, ker slovenski niti ne umejo. Iz tega pa izvirajo vedni prepiri mej narodi zavoljo jezika. Vrhu tega prihajajo iz tega, če pri nas uradniki obeh jezikov dobro ne znajo, razne krivice in časih največje nesreče. Navajamo samo dva slučaja:

a) V Mariboru ne zna komisar Leitner čisto nič slovenski, pa je šel s komisijo v Rače na Dravskem polji, kjer sta se dva slovenska kmeta tožila zaradi vode, ki je služila napajanju travnikov. Prvi kmet je imel zagovornika seboj, g. notarja in poslanca dr. Radaja, ter je po njem dal svoje zahtevanje in uzroke zanj v protokol. Drugi pa je prišel sam, a govoril samo slovenski ter ustno izpovedal tudi svoje zahtevanje in uzroke, toda v protokol jih ni mogel dati, ker ga politični komisar ni umel. V zadregi vpraša komisar g. dr. Radaja, kaj neki hoče slovenski kmet? Ta ga zavrne, da on zamore kot zagovornik zastopati le jednega kmeta, ne pa obehdveh, ker sta si nasprotnika. Tako so stali več ur in ničesa opravili, dragi komisijon pa sta bržas kmeta plačala.

b) Žalostneji pa je drugi slučaj, ker je imel krvavih nasledkov in še sedaj ni končan. V mislih imamo nesrečni upor slovenskih vinogradarjev v Sromljah zoper trtno-uš-komisijo, kjer so žandarji jednega kmeta ustrelili. Kmetski ljudje Brežiškega okraja so morebiti sedaj najubožnejši v celi deželi. Pravi siromaki so, če jim vinske gorice ne obrodijo. To pa se godi že več kakor 10 zaporednih let. Letos je vendar jedenkrat vinska trta z obilnim in lepim grozdjem obložena. Toda sedaj pride trtna-uš-komisija, udira v vinograde in začne trsje z grozdjem obloženo ruvati in izkopavati. Takšno silovito ravnanje moralo je ljudi tem bolje žaliti, ker niso vedeli nič o cesarskej postavi o zatiranji trtne uši in ker sploh niso bili prav prepričani o nevarnosti tega novega škodljivca. Razen tega vznemirjali so ljudi najneumnejše govorice; n. pr. Judje so g. Šniderščiču v Brežicah, ki je trtno uš v Kapelah zasledil, obečali 50.000 fl., če pomaga v 10 letih Bizeljske vinograde uničiti. Tukaj je toraj bilo treba opaznega postopanja in pouka. Žalibog se to ni zgodilo, a tudi zgoditi moglo ni; kajti od ministerstva poslani trtno-ušni potovalni učitelj g. Hanzelj ni zmožen slovenski kaj razlagati. Od ove komisije ni umel nobeden prav slovenski. In naposled spremljal je dne 13. julija trtno-ušno-komisijo v Oklukovo okrajni komisar g. dr. Gaymaier, ki ne zna slovenski. Nihče v to poklicanih mož ni mogel razburjenega ljudstva pomiriti, nihče poučiti. Kar se je potem zgodilo, to je sedaj sodniji izročeno. Žandarji so jednega kmeta k priči ustrelili, jednega hudo ranili; prišlo je 200 vojakov iz Maribora, potem pa še preiskovalni sodnik iz Celja, ki je 11 kmetov dal dva po dva zvezati in v Brežice in Celje odgnati. Nepopisljiva je žalost zapuščenih žen in otrok, to pa ob takem letnem času, ko je toliko najsilnejšega dela zunaj. Pravijo pa vsepovsod ljudje, da bi bilo vse to izostalo, ko bi slovenščine zmožni gospodje bili ljudstvo o pravem času poučili in pomirili. To je tedaj drugi žalostni slučaj in dokaz, kam pridemo, če uradniki na slovenskem Štajerskem slovenski ne znajo.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kedaj trgati in kako hranjevati peščeno sadje, t. j. jabelk in grušek.

Trenutek sadje trgati se ravna popolnoma po času zrelosti raznovrstnih sadnih sort. Natanko ga morejo le prav skušeni sadjerejci pri vsaki sorti določiti in povedati.

Skušali so za vsako sadno sorto določeni trenutek zrelosti vstanoviti, vendar je to le poprečno zanesljivo, ker zrelost zavisi od kakovosti zemlje, od klimatične lege stališča, od vremenskih razmer in še od mnogih drugih okoliščin, ki provzročujejo, da je sadje prej ali slej zrelo. Tudi ni pri isti sorti in pri istem drevesu ta čas vsako leto isti. Včasih sadje kterega drevesa za celih 14 dni pozneje dozori, kakor druga leta, akoravno vremenske razmere zorenju nič manj ne ugajajo kakor druga leta.

Sadjerejec mora toraj na razne prikazni svojo pozornost obračati, ki mu deloma na tanko, deloma vsaj blizo pravi čas naznanjajo, kedaj se ima sadje z dreves jemati.

Čas trgatve pri tako imenovanem ranem sadju se da lahko spoznati, ker se tako sadje, brž ko na drevesu dozori, potrgati mora. Zrelost se pa kaže po spremenjeni bolj živi barvi sadov, po lahkem odluščenju peceljna od drevesne vejice in pa po črnih ali rujavih peškah v prerezanem sadu.

Digitized by Google

Mnogo sort ranega sadja je, ki smejo brez škode na dobroti noter do vžitne zrelosti na drevesu obviseti, med tem ko se druge nekaj dni pred popolno zrelostjo potrgajo in še le do vžitne zrelosti obležati morajo, ker sicer sočnost zgubijo in moknate postanejo.

Bolj težavno je pravi čas trganja zadeti pri poznem in zimskem sadji. Tu je treba dotične sadne sorte že dobro poznati. Jesenske gruške in jabelka se trgajo od srede septembra do srede oktobra in morajo, da popolnoma dozoré in dobra postanejo, nekaj časa obležati. Tudi pri njih se more popolna zrelost in pravi čas trgatve na barvi spoznati.

Nekoliko drugače pa je pri zimskem sadu. Ta sad ostane čez čas trgatve trd in barve ne spremeni. Še le, ko že mesece leži, postane vžitno. Zimski sad se ne sme pred sredo oktobra z drevesa jemati. Prezgodaj trgano sadje postane na ležišči velo in suho, med tem ko sadje o pravem času potrgano še ležé polno dobroto in sočnost dobi. Obležano zrelo sadje se spozna na tem, da če se med prstoma lahko stisne, meso pritisku rahlo odjenjuje.

Sadje se sme le o suhem vremenu trgati in sad, ki se ima hraniti, se mora skrbno in rahlo trgati. Nikakor se ne sme metati, tolči in kakorkoli otiskovati. Tresti se sme le malovredno sadje, ktero se ali koj suši ali pa stolče in spreša. (Konec prih.)

IV. Trgatev ali branje. Stiskanje grozdja. Spravljanje mošta.

Naš bratski sosed pôje: „Kedar pa doide sveti Mihal, on ga bo zoril, ja ga bom bral“ itd. Da, da, — zori ga sv. Mihal, včasi celó prav pridno, a malokdaj ga on pri nas popolnoma dozori. Zatorej bo treba, če hočemo boljšo kakovost dobiti, z belim grozdjem vsaj do 10. oktobra, s černino pa, tudi zaradi barvila, do sv. Terezije, če že ne do sv. Uršule čakati. Med Muro in Dravo je redkokedaj pred 20. dnem vinotoka dobrano.

Pred branjem povabi vrla posla Snago in Red v svojo klet (zidanco, pivnico, hram), naj se, posebno ta čas, malo dalje pri tebi mudita, vode nanosita, stiskalnico, kadi itd. zamočita in z drugo vinsko posodo in potrebnim orodjem vred skrbno izmijeta in izplahneta, nabite sode (vozenice), čiste ko steklo in brez vsakega duha pripravita, pa tudi metli in omelcu svoje delo odkažeta.

Vsi vinski prostori imajo zdaj nekako praznični obraz, kajti snaga in red smejita se ti nasproti. Preša, sodje na podlogah (gantrjih), miza sklopmi, kadi (čebri), grozdni mlin in mreža za črnino, brente, vedri, (škafi, štulci), lakomnica itd. z eno besedo: vse je na svojem mestu; v zaklenjenej omarici pa je moštna tehtnica Klosterneuburg-ska, toplomér, žveplo za nasit praznih sodov, majolka, sklenice in kupice (čaše). Vinorejcem je tu naročiti: Preskrbite si zanesljivih in naglih stiskalnic, kadij in sodov sè železnimi obroči, poleg tega en obroč z vitjo (šravfom) za silo, — in dajte si tudi svoja poslopja v vinogradu z blagom vred pri kaki zanesljivi družbi proti požaru zavarovati. Tudi proti toči je zavarovanje že mogoče. — Saj veste, da nesreča nikoli ne počiva in da previdnost nikoli ne škoduje.

Zdaj pa v branje!

Ako je le grozdje res zrelo in vreme lepo in toplo. Gnjilo in plesnjevo grozdje naj se podbere in podberina v posebno posodo za domačo rabo nalije. Kjer je mnogo črnine (za 1 do 2 hl. se ne izplača), naj se poprej belo obere (drugače pa vse vkup). Brentač prinaša polne brente ali pute, jih izpraznjuje v zato nad kadjo (tudi krnico) postavljeni grozdni mlin, in zmelje (zmečka) ž njim prinešeno grozdje. 1 brenta da okoli 12 bok. = 16 litrov, 100 brent tedaj 1200 bok. = 30 veder = 17 hl. mošta. Nezrelo (sv. Martina) grozdje naj ostane za paperk. Da se grozdje ne tlači več z nogami, je hvalevredni napredek pri vinstvu.

J. Jamšek.

Sejmi. 15. sept. sv. Vid na Vogávi, Žavec (hmeljski sejem), Zdole, 18. sept. Ljutomer, 19. sept. Vransko, Žavec (hmeljski sejem).

Dopisi.

Iz Ptuja. (V okrajni zastop), katerega so nam nemški liberalci v Gradci prav po nepotrebnem obesili, volijo 4 skupine: a) veliko posestvo, b) veliko obrtništvo, c) mesto in trg in d) kmetske občine. Prva je za nas Slovence sedaj najvažnejša, ker ona odloči, ali dobimo Slovenci večino v zastopu ali Nemci in nemškutarji. Postava pravi, da v velikem posestvu voli, kdor plačuje 60 fl. ali več gruntnega ali pa hišnega davka (Haussteuer). Na prvi hip uže tu vidimo, da to ne more jednaka razmera biti mej tistimi, ki plačujejo 60 fl. gruntnega davka in mej tistimi, ki plačujeje 60 fl. hišnega davka in da se mora tu tistim, ki posedujejo zemljišča, goditi krivica. In to je v resnici tako, ker tisti, ki plačuje 60 fl. gruntnega davka, plačuje z dokladami vred, Bog sam vé, kako se vse te doklade imenujejo, ki se nakladajo posestnikom, naj manje skupne dače 155 fl. do 135 fl. na leto in tako posestvo stane za obdelovanje mnogo denarja. Tudi so pridelki posestnikovi vedno v vremenskih nevarnostih. Kako pa se godi tistemu, ki plačuje 60 fl. hišnega davka? No 60 fl. hišnega davka, kateri pa je brez doklad, plačujejo po mestih ljudje, ki nimajo pedi zemlje in vendar imajo pravico voliti v velikem posestvu.

Digitized by Google

Jaz s tem nečem trditi, da bi imeli v mestih premalo dače, kajti te ima vsak hitro zadosti, bodisi kmet ali meščan; jaz hočem le dokazati, kak razloček je mej kmetom volilcem in meščanom volilcem. Meščan da svoje sobe ali hiše v najem in prvi dan vsakega meseca dobi gotovi denar od „štantnarja“, katerega mu ne vzame toča, ne povodenj ali kaka druga nesreča in zato da lahko nekaj od tistega kar dobi gotovo laglje, kakor pa kmetu polovico več od tistega, kar je vedno v nevarnosti. Po mojem prepričanji bi tedaj tisti, ki plačuje 60 fl. hišnega davka ne smel imeti pravice voliti v tistej skupini kakor oni, ki plačuje 60 fl. gruntnega davka, ampak prvi bi imel spadati v kako drugo skupino, kajti na tak način godi se posestnikom velika krivica. Ker pa je ta pravda uže dognana, kajti l. 1881 je upravno sodišče razsodilo, da spada direktni davek k gruntnemu davku, ne pomaga druzega, kakor udati se. V tej skupini volijo: možki posestniki sami; pooblastilo sme dati le takrat, če stanuje zunaj okraja; za žensko posetnico pa, ako je omožena, voli nje mož brez pooblastila, če pa nima moža, sme dati kateremu koli možu, ki ima volilno pravico v kakej občini okraja, pooblastilo. Če pa jih je več, ki posedujejo jedno zemljišče, sme voliti tisti, ki ima pooblastilo od posestnikov. Voljen v tej skupini pa sme biti vsak, kateri ima v katerej občini okraja volilno pravico (t. j. pravico voliti v občino.) Vsak pooblaščenec pa sme imeti le eno pooblastilo, voli pa lako večkrat, postavim: mož sme voliti za svojo ženo, potem voli lahko s pooblastilom kakega druzega in ako je načelnik kake korporacije t. j. kakega društva, sme tukaj za to voliti in tako voli trikrat.

Iz Slatine. (Nemški šulferajn.) Ker sem že večkrat od nemškega „šulferajna“ v Slov. Gospodarji bral, sem si mislil, da nam v naš kraj ne bode tako hitro prisopihal, ali motil sem se; — ker že 26. avg. t. l. je bilo na večer v g. Leitnerjevi gostilni precej veliko ljudi zbranih, ki so zastonj vina in piva dobili, (Oho, celjski lisjak, tako tedaj, tvoji nemškutarji so z vinom in pivom kmete lovili, ali te ni nič sram?) in so pijani čez Slovence, duhovne in učitelje klestili. Že celi poprejšnji teden so „Bürgermeister Jan. Ogrizek, S. Streiter, Miglič, in drugi slatinski nemškutarji“ vabili slovenske župane in kmete na svoje limance. Nemškutarji so djali: „saj bodete pili zastonj, kolikor bodete hoteli“, in s tem so jih nekaj vlovili pa sicer iz Šečova: Gregor Križanec župan, ki je še celo govor imel, ko so se mu tiho nemškutarji smejali pa Matija Cvetko, Anton Janžek in N. Koreš iz Cerovca, Matiček Drofenig posestnik s svojim „kunštnim advokatom“ Francl Žumer od sv. Križa; od sv. Trojice: Janez Čonč mizar, Franc Micilošek posestnik in Anton Čonč župan s svojim „študiranim šribarjem“ Jernej Pelkom z Brestovca, ki bi mu boljše bilo, da bi svojim vaščanom „staro Brestovško“ pesem zapel, kakor pa da župane in kmete sili in nagovarja k temu „šulferajnu“ stopiti. Poboljšajte se ljubi kmetje in ne hodite v nemškutarske mreže —, ne pluvajte v lastno svojo skledo. Te druge pustimo za danes, če se pa ne zboljšajo, pridejo drugokrat na vrsto. Domoljub.

Iz Sromelj. (Zavoljo trtne uši) je lani trto-ušna komisija v Volčji zasledila ta mrčes, pa le malo; v Curnovci pa uže mnogo več. Vimpolšekov vinograd, 600 fl. vreden, je popolnoma uničala. Drugim so zavoljo 5, 6 ali 10 ušivih trsov na stotine zdravih posekali, sežgali, korenine izkopali in uničili. Cenilna komisija pa je potem posestnikom obljubila, da bode od uničenega vinograda davek odpuščen, večletna škoda povrnena, to pa do konca marca ali aprila 1883. Obroki minejo. Posestniki hodijo h gosposki, k okrajnemu glavarju vprašat, kaj je s tem, kar se je bilo obečalo, in prosijo, naj se vendar eksekucije za davek ustavijo, ker so vinogradi uničeni. Glavar odgovarja: le čakajte. Okrajni komisar in Hanzel pa sta bila jezna, če je kateri kmet kaj vprašal, ker vprašanj nista umela. Delalci komisijski so rekali: „kder mi hočemo, najdemo trtno uš, kder pa nečemo, tam nje tudi ne najdemo“. Zatega voljo jim je marsikdo pijače dal, da bi v njegovem vinogradu nobene uši ne našli itd. Take reči so ljudi hudo razdražile. (Konec prih.)

Iz Sevnice. (Javna hvala slov. društvu — lažnjivcem v Celji pod nos). Občnega zbora dne 12. avgusta se kmetje radi in hvaležno spominjamo. Mnogim kmetom je prav žal, da se niso udeležili, ko so čuli od domov prišedših, kako poučljivo izvrstno so govorniki ljudem na srca govorili. Želijo, da bi še enkrat bil tukaj kde občni zbor Slovenskega društva. Čez tisoč ljudi bi prišlo. Zato, dragi kmetje slovenski, prosite voditelje omenjenega društva, naj skoraj kde skličejo takšno zborovanje, ki ponuja kmetom v kratkih urah toliko hasnovitega. V naših krajih bi pa prosili, da tudi o ponarejevanji vina kaj spregovorijo, ki še zmiraj ni odpravljeno. Naših vin ne pridejo več Gorenjci kupovat, odkar vino ljudje ponarejajo. Vsem govornikom, voditeljem Slov. društva, posebno pa našemu neustrašljivemu prvoboritelju za naš mili slovenski narod, za naše pravice, za obstanek kmetskega stanu, g. poslancu dr. Vošnjaku izrekam v imenu in po naročilu zbranih kmetov najprisrčnejšo zahvalo. Bog krepi Slovensko društvo. Bog živi Slovence.

Jož. Zalokar, kmet.

Iz Mozirja. (Za zastavo „Savinjskega Sokola v Mozirji) darovali so gg.: Joža

Digitized by Google

Lipold, Mozirje, 20 fl., Ant. Goričar, Mozirje, 10 fl., Ivan Kovačič, Mozirje 5 fl, Tona Turnšek, Nazaret 10 fl., dr. Vošnjak, Ljubljana 10 fl., dr. Sernec, Celje 3 fl., Viljelm Grohman, Žavec 5 fl., gospa Neža Zupanc, Celje 5 fl., gg. Jan. Zupane Celje 5 fl., dr. Hrovat, Celje, 2 fl., dr. Fr. Gross, Ptuj 10 fl., A. Jeraj, Spod. Rečica, 5 fl., Martin Matejk, Rečica 1 fl., dr. Dominkuš, Maribor 5 fl, Jan. Kolman, Letuš, 1 fl., Fran Štiglic, Letuš 1 fl. 40 kr., Mihael Vošnjak, Celje 20 fl., Njih prevzvišenost mil. knez in škof lavantinski, Maribor, 15 fl., vis. čč. gg. dekan J. Jeraj, Žavec 5 fl., dr. Muršec, Gradec 5 fl., J. Toporišič, župnik pri sv. Lovrenci, 5 fl., dekan Ant. Žuža, Laški trg, 10 fl. Jakob Krušič, župnik Št. Andraški, 3 fl., — Skupaj 161 fl. 40 kr. — Za slavnost blagoslovljenja zastave darovali so: G. Joža Lipold 30 fl. in g. Ant. Jahn, tovarnar, Pegau pri Gradci, 1 cent smodnika (janita). Vrli rodoljub g. Ant. Jahn, akoravno zapustivši svojo domovino, Slovensko Štajersko, ter se preselivši mej nemške Štajerce, spominja se nas vedno v enacih prilikah radostnim srcem. Zvest svojemu narodu, podpira vsakaka národna podvzetja vsigdar z veseljem. Živijo! — Vsem čč. darovateljem presrčno zahvalo odbor „Savinjskega Sokola“.

Iz Velenja. (Naš župan) je še le jedenkrat svoje odbornike sklical k seji pa so razpisali službo občinskega tajnika s plačo 200 fl. Razglas smo brali v Gospodarji pa tudi na naše začudenje v Tagespošti; menda se je le dvema nemčurjema na ljubo to zgodilo. Prošnikov se je zglasilo do 30. maja t. l. 18, pa do sedaj še ni bilo seje. Namesto tega pa da župan odbornikom podpisati se, kedar k njemu v krčmo pridejo, na neko pismo, naj bi sedanji tajnik ostal. Nam je tajnik zelo prav, vendar seja se naj skliče, kakor občinska postava zahteva. Nedavno je trebalo za neko zbolelo siroto pomoči. Župan zopet ne skliče nobene seje, ampak pošilja neko „umlaufšreiben“, naj vsak odbornik zapiše, kaj misli o tej reči. To pa mnogim ni povoljno, da bi svoje mnenje dajali javno okolo nositi ter želijo, da se skliče seja. Zakaj pa župan tega ne stori? Pravijo, da zato ne, ker se boji, da nebi narodna večina sklenola slovensko uradovanje. Tukaj baje zajc čepi. No, treba ga izza grma spoditi. Narodni odborniki naj zahtevajo od župana sejo ter naj sklenejo slovensko uradovanje, kakor se to poštenim Slovencem na slovenskih tleh spodobi. Nemcem pustimo nemško uradovanje, Slovenci pa uradujmo doma slovenski.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Dunajčanje pa tudi domoljubni ljudje po Avstriji obhajali so 12. den septembra slovesno, ker je ta den l. 1683. bil Dunaj rešen Turkov. Poljski kralj Sobijeski pa vojvoda Lorenski sta Turke sijajno premagala. — Pri cesarji se mudi španski kralj Alfonzo. — Koroški deželni zbor bode za popravljanje Dravine struge blizo 40.000 fl. moral dovoliti. — Predarlski deželni zbor zahteva, naj ministerstvo skrbi, da se postave o svečenji nedelje poojstrijo. — Goriški zbor je sklenol pogozdenje Kraških goličav. — V Špljetu so ljudske šole od letos naprej vse hrvatske. — Cesar so baje magjarskemu ministru Tiszaju neradi privolili, kar je zavoljo Hrvatov zahteval pa sedaj tudi on nosi vso odgovornost. Tisza je mislil, da bode magjarski general v Zagreb poslan kot kraljevi komisar z magjarskimi vojaki. To se ni zgodilo. Komisar je naš fcm. Ramberg in v Hrvatsko pozvani so zvečinoma slovenski regimenti štev. 7, 17, 47 in 87. Pretečeni petek je dal fcm. Ramberg v Zagrebu pribiti s pomočjo 31. lovskega bataljona magjarske grbe finančnemu poslopju, v soboto so bili uže zasmoljeni in s kamenjem razdrapani in popoludne je Jud Sachs zakričal iz štacune: jeden zweiten Kroaten soll man hängen t. j. vsakega drugega Hrvata treba je obesiti. To je dalo silnej rabuki povod. Razjarjeni ljudje so kmalu vsem Judom pobili vse šipe na oknih in štacunah. Celo uro so razsajali, dokler jih ni vojaštvo razgnalo. Sedaj stoji straža pred magjarskim grbom in vojaštvo noč in dan na Jelačičevem trgu. Vendar župan si močno prizadeva ljudstvo pomiriti. Po deželi je tudi tako: magjarone in Jude preganjajo in se ustavljajo žandarjem in vojakom, ki so uže več kmetov ustrelili n. pr. v Velikem marofu pri Varaždinu 3, v Remetah 1; rabuke so bile v Višnici, Bednjici, Ivanci, Desenici, Pregradi, dalje v Glini, Petrini, Jabukovci, Mlinogah itd. Jako hudi so ljudje na občinske notaroše in dačne eksekutorje, zraven pa še Judom vse pobijajo. Malo pomirilo je ljudi to, da se je posilno iztirjevanje davkov ustavilo. Tisza je začel odličneje Hrvate k sebi v Budimpešto pozivljati, da bi se z njimi dogovoril, kako nemirom hitrej ko mogoče konec storiti. To kaže, da se Magjari vendar uže bojijo nasledkov, katere so s svojimi magjarskimi grbi zakrivili.

Vnanje države. Bismark je pridobil Rumunijo in Srbijo kot zaveznici in sedaj brzčas še Špansko. Tako misli, da se mu ni bati, da bi ga Rusi in Francozi napali. Avstrijo pa vabi, naj bi se od njega še bolje dala zajeti ter ponuja, naj stopimo z Nemčijo v neko kupčijsko zvezo. Tega nas Bog varuj! — Ruski narod žaluje na grobu svojega najslavnejšega pesnika in pisatelja Turgenjeva, ki je v Parizi umrl. Njegovi spisi so veliko pripomogli, da je car Aleksander II. svobodo priznal ruskim kmetom, da niso več robi, ampak svobodni dr-

Digitized by Google

žavljani. Na Poljskem delajo Rusi neprestano vojne priprave. — Turški sultan je baje zvedel, da je Bismark avstrijskim ministrom svetoval, naj vojakom iz Bosne ukažejo prodirati naprej v Macedonijo do Egejskega morja, do mesta Soluna. — Črnogorski knez je sultana poprosil, naj knezovega zeta Črnidžordževiča namesto Alekopaše pošlje v Rumelijo pa sultan tega ni hotel. — Kolera je v Egiptu precej odnehala. — Za oškodovane pri potresu na laškem otoku Ischia nabrali so 2 milijona frankov. — Papež so dunajskemu nadškofu in sploh vsem našim škofom pisali, naj skrbijo za konservativne, katoliške novine ali „cajtinge“ ki bodo krepko pobijale laži in krive nauke liberalizma. — Zavoljo Tonkinga se Francozi še niso pogodili s Kitajci. Vendar je upanja, da ne pride do vojske.

Za poduk in kratek čas.

Cesar v št. Juriji na južnej železnici.

Malo pred 10. uro dopoldan, 11. julija so začeli pokati možnarji pri starem gradu Rifniškem, ter naznanjati, na tisuče zbranemu ljudstvu, da se bliža presvitli cesar meji šentjurske občine. Na Grobelnem je stal veliki slavolok z napisom: „Viribus unitis“. Hiše ob cesti so bile z maji, banderami in venci lepo okinčane. tudi najmanjša bajtica je oblekla belo praznično obleko. Pri vhodu v spodnji trg je stal drugi veliki slavolok, lepo okinčan z napisom:

„Naj vedno Tebi sije sreče žar,
Oj dobrotljivi mili naš vladar!“

Na obeh straneh ste stali veliki podobi: Avstrija in Stirija z dotičnimi grbi. Množina ljudstva je bila tik ceste zbrana, ter z burnimi živijo-klici pozdravljala svojega preljubljenega vladarja, koji se je počasi peljal skoz slavolok mimo Ripšlnove, Šešerkove in Kaučičeve hiše, katere so bile prekrasno okinčane, dalje okolo Štefanijskega vrta, kateri je bil z mnogimi banderami okinčan.

Vhod vrta je imel lepa gotiška vrata z napisom, in belgijskim in avstrijskim grbom. Ko se cesarski voz proti Velajevi hiši zasuče, se vidita na vsaki strani ceste velika obeliska, na levem je bil z bršljanom okinčani napis: „11. juli 1283“ na desnem z rožami obdani napis „11. juli 1883“. — V drevoredu, ki pelje od okr. ceste na kolodvor, je bil odločen prostor za šolsko mladino, koje se je sešlo okolo 600, t. j. domače 400 in Drameljske in Ponkovske okoli 200. Na eni strani so stali dečki, na drugi deklice, koje so imele vsaka lep šopek cvetljic v rokah.

Ko cesarski voz v drevored zakrene, se zaslišijo iz 600 otročjih prs navdušeni živijoklici, koji so se ponavljali, dokler Nj. Veličanstvo ni z voza stopilo. Na kolodvoru, kateri je bil krasno okinčan, so se zbrali župan s svojimi svetovalci in občinskimi zastopniki, gg. duhovniki iz domače in iz bližnjih far, vsi tržani in tržke gospe. Tudi so prišli župani in občinski zastopniki od Kalobja, Slivnice, Dramelj in Ponikve in se ve da velika množina ljudstva.

Požarna straža je skrbela za red. Ko cesar z voza stopi, ga pozdravi župan g. dr. G. Ipavic v slovenskem jeziku z besedami:

„Vaše Veličanstvo! Sijajen je bil 11. dan meseca julija 1283, ko je prebivalstvo vojvodine Štajerske po svojih poslancih blagosrčnemu sinu slavne Habsburške hiše prvokrat izreklo svojo vdanost in zvestobo. Veliko sijajniši pa je 11. dan meseca julija tekočega leta! Ne poslanci, ljudstvo samo vživa preveliko srečo, da se sme približati Vašemu Veličanstvu, da sme gledati obličje svojega presvitlega vladarja, da sme osobno izreči zahvalo za velike darove, posebno tiste, katere je mila očetova roka darovala ubogim po toči poškodovanim prebivalcem naše občine in sosednih krajev; da sme ljudstvo samo izraziti svojo vdanost najmilejšemu sinu slavne Habsburške rodovine in sme iz celega srca klicati: Bog živi — bog ohrani Vaše Veličanstvo in ves Habsburški rod!“

Njih Veličanstvo je prijazno poslušalo ta nagovor in ko je bil končan, se zahvali in reče da smemo zagotovljeni biti, da se bode prihodnjič večkrat na Št. Jur spomnil. — Na dalje reče Nj. Veličanstvo, da mu je znano, da smo imeli pretečeni 2 slabi letini, ter vpraša, kako je kaj letos? — Župan odgovori: Kruha bomo imeli: — Na to vpraša cesar: Kako se kaj kaže v goricah? — Župan odgovori, da je upati precej dobre trgatve. — Dalje vpraša cesar: „Imate tukaj obrtnijskih zavodov?“ Župan: Ne. teh nimamo! — Nj. Veličanstvo reče na dalje: „Vaš kraj je jako lep!“ Govorijo ljudi tukaj nemški? Župan odgovori: Le nekateri!

Sedaj še obrne se cesar h gospodu Nikol. Ripšlnu, tukajšnjemu zdravniku, kateri je imel vojno svetinjo na prsih, ter ga vpraša, kje da je pri vojakih služil? — G. Ripšl odgovori, da je v vojski 1859 na Laškem kot vojaški zdravnik služil. Na to vpraša cesar, če niso še drugi župani od sosednih občin tukaj navzoči? G. dr. Ipavic predstavlja župana Bukošeka iz Kostrivnice. Cesar ga vpraša, če govori nemški? Župan pravi da ne,

Sedaj se obrne Nj. Veličanstvo h gg. duhovnikom in nagovori č. g. župnika Mastnjaka iz Slivnice, kje da je doma itd. Ravno tako č. g. župnika Kuneja iz Dobja, č. g. župnika Einsiedlerja iz Dramelj, č. g. župnika A. Krefta iz Kalobja in čč. gg. kaplane iz Planine, Št. Roperta itd. St. Jurskega č. g. Andreja Podhostnika, koji je bil tudi z vojno svetinjo kin-

Digitized by Google

čan je vprašal: katerega leta ste služili pri vojakih? — Odgovori: 1866 na Laškem. Cesar vpraša na dalje: pri kterem polku? G. Andrej odgovorijo: Pri polku Nr. 47. Cesar vpraša na dalje: Pri kterem bataljonu? — G. Andrej rečejo da pri tretjem. Na to mu reče cesar: Pa ste še precej mladi!

Ko se je približal čas odhoda, hoče Njih Veličanstvo se podati v svoj voz, kateri je z dvornim vlakom na Št Jurskem kolodvoru čakal. Ko pa cesar zapazi dve vrsti belo oblečenih deklic, koje so bile do cesarskega voza nastavljene, stopi nazaj in se poda skoz vrsto srečnih deklic proti svojemu vozu. Preden v voz stopi, mu poda hčerka Št. Jurskega župana, gospodična Minka Ipavčeva prekrasen šopek lepih cvetljic z besedami: „Blagovolite Vaše Veličanstvo prejeti te cvetljice kot znamnje ljubezni, zvestobe in vdanosti mladine svojemu prevzvišenemu vladarju!“ Cesar prijazno sprejme šopek in vpraša gospodično, ali je v Št. Jurji doma? — Gospodična odgovori, da. Cesar vpraša na dalje: čegava hčerka da je? Gospodična reče, da je hčerka Št. Jurskega župana Dr. Ipavčeva. Na to se cesar prijazno nasmehljaje h županu obrne. Končno reče Nj. Veličanstvo dariteljci cvetljic: „Šopek je jako lep, hvaležen sem vam za nježni dar!

Sedaj se obrne cesar h svojim spremljevalcem in se poda v svoj voz ter se prikaže takoj pri velikem oknu in prijazno odzdravlja ljudstvu, kojo ga z gromovitimi živijo klici spremlja, dokler se voz ne odpelje — le prehitro od nas! Reči pa moramo da so igrale v marsikterem očesu solze veselja, ki so veljale preljubljenemu našemu vladarju.

—č.—

Smešnica 37. Učitelj: Koliko je 20 menje 20? Učenec: nevem. Učitelj: nu, tega ne veš? Pomisli, ti bi imel dvajsetico v žepu in bi jo zgubil; kaj imaš potem v žepu? Učenec: luknjo! Vrtec.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so podarili čast tajnega svetovalca mil. knezoškofu, red železne krone 3. vrste, preč. g. proštu Modrinjaku, red Franc-Jožefov dr. Dominkušu, zlati križec s krono dekanu Centrihu in Rožancu, prof. Janežiču, dr. Ipavcu, poslancu Kukovcu, in srebrni križec s krono županu Dovniku v Krčevini pri Mariboru in nadučiteljema Tribniku in Borštniku.

(Slovenski župani) na Kranjskem odpravljajo občinske in zacestne tablice z nemškimi napisi in dajejo napravljati slovenske napise.

(Javno priznanje) in zahvalo izreka več sv. Andraševčev g. J. Krajncu, vračniku pri sv. Urbanu nad Ptujem, za srečno vračenje.

(Javna zahvala.) G. Fr. Hauptman, prof. v Gradcu, je šoli pri sv. Duhu vrh Luč podaril več knjig za bukvarnico, in zemljevidov (od Slov. Matice). za kar se blagemu prijatelju šolštva prisrčno zahvaljuje: K. Kotnik, učitelj.

(Vpisovanje učencev) na spodnjej gimnaziji v Ptuji bo 14. in 15. t. m.

(Vabilo.) Kat. pol. društvo v Slov. Gradci. ima nedeljo 16. t. m. ob ½4. popoludne občni zbor pri g. Petru Bošnarji (Telečnik). Dnevni red: politični ogled, zmaga čez Turke 12. sept. 1683 pred Dunajem in pomen te zmage, razni predlogi društvenikov, volitev novega odbora. Vabljeni so društveniki in prijatelji.

(Železniško postajo) dobijo Hoče pri Mariboru. Razvanjski nemškutarji so hoteli, da bi jim Hočani nemško šolo plačevali, pa ni šlo.

(Občinska volitev) v Črešnovcah pri Slov. Bistrici bode v četrtek 22. t. m. in so vrli Slovenci tam prošeni naj odpravijo Migličevega župana in nemškutarja, ki se toliko ljudem zopet ponuja. Saj vsa ves dobro vé, da ne sodi za župana, ki je celo občino pred cesarjem osmešil in sploh ni sposoben.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Prestavljeni so čč. gg. kaplani I. Purgaj v Prihovo, Nachtigal v Podsredo, Dekorti k sv. Križu pri Slatini, Škorijanec kot provizor v Reko; za kaplane pridejo čč. gg. Gaberc v Dramlje, Hribernik k sv. Jurju na južni železnici, Ilešič v Središče, Grušovik v Ribnico, Klepač k sv. Hemi, Kukovič v Vitanje, Majcen v Rečico, Marzidošek v Leskovec, Raktelj v Mahrenberg, Zidanšek v Slov. Bistrico, Šalamon v Hoče.

Loterijne številke:

V Gradci 7. septembra 1883:	53,	83,	21,	15,	81
Na Dunaji „ „	24,	90,	48,	77,	78
Temesvar „ „	63,	31,	34,	90,	45

Prihodnje srečkanje: 22. septembra 1883.

Siva krava ukradena

je od 3. do 4. t. m. po noči posestniku Franc Košarju v Slavatincih. Svetovati bi bilo, da se vsi kupci nebi puščali v hleve živine ogledovat in se le za prodajo namenjena živinčeta na dvorni prostor za ogled gonila; ker nekteri si le priliko za krasti ogledujejo in še kupiti ne mislijo. Poskusimo in bode menje kravje tatvine. **Franc Košar**, posestnik.

Trije vinogradi

z grozdjem vred v Malečniku pri sv. Petru, v Rosbahu in v Kamci pri Mariboru se pod dobrimi pogoji prodajo.

Več pové vredništvo tega lista. 1-2

Digitized by Google

2—2

Oznanilo.

V deželno kmetijsko šolo v Grottenhofu blizu Gradca sprejmejo početkom novega šolskega leta dne 1. oktobra 1883 učencev. Pogoji so v oznanilu „Slov. Gospodarja“ štev. 34. podrobno navedeni. Prošnje se vlagajo osebno pri ravnateljstvu šole do 15. septembra t. l.

Učiteljska služba

na enorazredni šoli pri sv. Andražu v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem je izpraznena. Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 24. septembra t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji.

Prvosednik:
2—3 **Premerstein.**

Na prodaj

posestvo na **Libanji,** pol ure od Ormoža, lep zidan hram s pivnico in drugim gospodarskim poslopjem in 4 plugi dobrih njiv; ondi je bila navadno krčma, ker leži na ormožko-ljutomerskej občinskej cesti; plačilni pogoji so ugodni; — drugo posestvo pa na **Lešnici,** pol ure od Ormoža, tudi zidan hram, pri glavnej cesti Ormož-Tomaževskej in pa okoli 7 plugov njiv, sadovnjaka, košenine in nekaj hoste; plačilni pogoji tudi lehki. Natančnejše kupec lehko izve v **c. k. beležniški pisarni v Ormoži.** 3-3

Naznanilo in priporočilo.

Visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu sploh naznanjam, da sem po smrti svoje stare matere, gospé **Frančiške Šupevč-eve,** prevzel njeno dobro znano

svečarijo,

katero bodem vodil pod sedanjo firmo:

Fr. Šupevc.

Zahvaljevaje se za ranjkej izkazano zaupanje, priporočam se uljudno visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu, da tudi mene blagovolé počastiti z mnogimi naročili, ker so rajnka stara mati toliko izgotovljenega blaga zapustili, da mi je mogoče takoj vsakej želji ustreči. Zagotavljam pa tudi, da v prihodnje poleg dosedanje firme ostanejo tudi dosedanji izkušeni in vestni delavci, dosedanje nizke cene, dosedanja točna in natančna postrežba in dosedanje — **popolnem čisto in nepokvarjeno blago.**

Z najodličnejšim spoštovanjem

Josip Bernard mlajši,
3—4 vnuk ranjke Fr. Šupevc.

Naznanilo in priporočba.

P. n. občestvu dajem najuljudneje na znanje, da sem v **Tegethofovej ulici štev. 9.** (v graškem predmestji) prevzel prejšnjo štacuno **J. V. Zupanovo z manufakturnim blagom,** ter da bodem podjetje pod firmo:

KARL SOSS

nadaljeval. Uverjam pa p. n. občinstvo, da si bodem prizadeval, vselej mu ustrezati **točno, in z dobro odbranim blagom,** katerega imam ravno sedaj obilo v zalogi. Z največjim spoštovanjem

Karl Soss.

V Mariboru meseca septembra 1883. 2—2

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 38. V Mariboru 20. septembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi Hammer-Amboss in pravi prijatelji slovenskim kmetom.

(Izv. dopis iz Maribora.)

Naši nemčurji osnovali so si politično društvo „Fortschritt“, da bi pri zborih tega društva svojo modrost svetu oznanjevali, ter se posvetovali, kako bi nas Slovence v svoj koš spravili.

Tako je to društvo tudi 19. avgusta v Laškem trgu pri Celji zborovalo. Nekatere jihove besede so za nas tako zanimive, da si *jih* je treba prav dobro zapomniti.

Dr. Ausserer, znani kričač iz Sevnice, pravil je „ker nam ni, da bi se zmirili s Slovenci, moramo Nemci gledati, da bodemo postali kladivo, ne pa nakovalo“, t. j. mi nečemo sprave s Slovenci, nego mi hočemo vladati, mi hočemo biti kladivo, da bodemo po Slovencih tolkli, kakor kovač po nakovalu ali ambosu.“ Te besede nam sicer nič novega ne povejo, kajti dr. Ausserer samo to prežvekuje, kar so vže drugi govorili.

Te besede je vže namreč pred par leti govoril dr. Schmiderer, katerega je mesto Maribor volilo v deželni in državni zbor. Zanimive pa so te besede zarad tega, ker se tolikokrat ponavljajo. To nam svedoči, da so vsi nemčurji v Mariboru, kakor v Celji v Ptuji i drugod teh misli, ter da vsi le na to gledajo, kako bi po nas tolkli!

Govoril je tudi dr. Foregger iz Dunaja, katerega pa je mesto Celje v državni zbor za svojega poslanca izvolilo. I to, kar je ta gospod govoril, treba je, da si dobro zapomnite slovenski kmetje!

Znano je, kako nemčurji vedno kričijo: „Kmetje, ne poslušajte slovenskih narodnjakov, to je, slovenskih duhovnov, advokatov, notarjev in drugih vrlih Slovencev, zakaj ti vas hočejo samo za se porabiti, da za nje glasujete; če pa se vam dobro ali slabo godi, na tem jim ni nič ležeče. Posluhnite le nas, mi smo vaši pravi prijatelji; mi kar gorimo za vaše koristi in vaš blagor; mi hočemo vse za vas storiti, samo volite nas!“

Da pa temu ni tako, ampak ravno naopak, moral je pri tem zborovanji dr. Foregger sam priznati, ter dati slovenskim narodnjakom najlepše spričevalo, za to, da toliko skrbijo, da bi se slovenski kmet opomogel in laglje živel. Pravil je: „Iz celega delovanja in ravnanja, slovenskih narodnjakov se vidi, s kako veliko skrbjo se ozirajo na gmotni ali materijelni blagor ljudstva“, da mu pomagajo, da prestoji ta hudi čas, ter da bode z časom došel do večega blagostanja, ter potem lažje izhajal. „Posnemajmo jih; jihovo delovanje bodi nam vzgled!“

Kar so toraj slovenski narodnjaki vže od nekdaj delali, kar vedno delajo, tega bi se naj naši nemškutarji še le učili, naj bi posnemali slovenske narodnjake, da bodo potem pri naših kmalu več veljali!

Ali pa ni tudi čisto naravno, da se slovenski narodnjaki skrbijo za korist in napredek slovenskega ljudstva? Kdo so slovenski narodnjaki?

To so vsi duhovni, večina učiteljev, slovenski advokatje, notarji itd.. sami možje, ki so se rodili pod kmečko streho, ki so od mladih nog videli, koliko trpi kmet, da vsaj ubožno preživi sebe in svojo družino ali obitelj. Imajo še stariše, brate, sestre, ali druge sorodnike na kmetih, kateri obiskujejo, ali kateri prihajajo k njim v obisk, tako da so vedno v najbližjej dotiki s kmečkim stanom. Kdo se bo toraj čudil, da poznajo na tenko vse težave in reve, ki stiskajo našega kmeta, da imajo resno voljo mu pomagati in mu tudi resen pomagajo.

(Dokazov prihodnjič in konec.)

Digitized by Google

Spomenica.

(Dalje,)

5. Dne 14. julija zboroval je deželni zbor v Gradci zadnjikrat, ko se tam po telegrafu izvé, kaj se je v Brežiškem okraji zgodilo. Slovenski poslanci pripravijo takoj poslanca za Brež. okraj g. Šniderščiča, naj vlado vpraša ali interpelira. To se zgodi. G. Šniderščič vpraša, je-li strašni dogotek v Sromljah g. c. k. namestniku znan; nesreča bi se ne bila zgodila, ko bi politični komisar pomirljivo in podučno posredoval, česar pa storiti ni mogel, ker slovenski ne zna; vpraša se torej: namerava li vlada ljudstvo dati podučiti in dalje, hoče li ukreniti, da se bodo zanaprej na slovenskem Štajerskem nastavljali samo takšni uradniki, ki popolnem umejo obadva deželna jezika, nemški in slovenski?

G. c. kr. namestnik baron Kübeck odgovori, da mu je nesreča znana, da dotični komisar res slovenski ne ume dosti. pa da so tudi drugi, a ne samo uradniki nesrečo zakrivili (koga je g. namestnik v mislih imel, tega ni povedal). Zastran pouka ljudstva ni omenil nič, pač pa, da je voljan strogo ali ostro postopati. Zastran uradnikov pa je dejal: da bi rad slovenščine zmožnih uradnikov nastavil pa jih nema. Celih 13 let (kar je on namestnik cesarja v Gradci) se ni oglasil noben slovenski jurist k političnej službi, samo letos se je jeden oglasil, prav bela vrana. S tem, dejal je baron Kübeck, sem vprašanje ali interpelacijo rešil.

Ta odgovor ni samo slovenskih poslancev, ampak vse Slovence, ki kaj berejo, močno razžalil, zlasti ker je c. kr. namestnik kot dostojno smatral, o tako žalostnem, krvavem dogodku svoj odgovor z nepotrebno smešnico o belej vrani končati in se o tako resnobnih rečeh šaliti. V Okljukovi gori usmrteni kmet še niti pokopan ni bil, ležal je še na pravici, ko se je v Gradci tako govorilo.

Zakaj pa slovenski juristi nečejo k političnim službam na Štajerskem, uzrok povedal je „Slovenski Narod“, češ, da se tukaj uradnikom, ki svojega narodnega slovenskega mišljenja in čuvstva ne prekrivajo, slaba godi; človeku je tukaj treba svojo slovensko narodnost zatajevati in jej celo nasprotovati, zlasti ob raznih volitvah, česar značajen, izobražen slovenski človek storiti ne more. Tako pravi „Slov. Narod“. Slovenski poslanci pa so izvedeli za drugi uzrok. Gosp. baron Kübeck ima 7700 gld. za 14 konceptnih praktikantov, tedaj za vsacega 500 gld. letne podpore na razpolaganje tistim juristom, ki hočejo k političnemu službovanju pristopiti. Sedaj pa so se baje ravno slovenskim juristom dveri do one podpore v Gradci celih 13 let nekako zapirala. Pri c. k. namestniji se je baje čestokrat rekalo: „Wir brauchen keine Windischen.“ Če je to res, potem je lahko umevno, da c. k. namestnik pravi: nemam slovenščine zmožnih uradnikov.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Kedaj trgati in kako hranjevati peščeno sadje, t. j. jabelk in grušek.

II. Velike važnosti in velikega vpliva na trpežnost in okus sadja je tudi način hranjevanja. Kder se kraj hranjevanju izbira, se mora posebno na to gledati, da je prostor suh pa vendar zopet ne presuh, prezračen in jednakomerno hladen, kolikor mogočno temen in pred mrazom popolnoma zavarovan.

Dobra klet ali pa soba in kamrica bodo najprej ti potrebi ugajale. Predno se pa sadje v take prostore pospravi, jih je treba prezračiti in do dobra očistiti.

Strope in stene je dobro z apnom pobeliti, da se tako plesnoba, ki se pogosto sten in stropa drži, vniči. Potem se postavijo police iz desk ali ozkih lat jedna nad drugo vendar tako, da se more o vsakem času sadje lahko pregledati in nagnjito odbrati. Na take police se sadje, kteremu se je vse pokvarjeno ali poškodovano odbralo, po sortah drugo poleg drugega polaga in hranjuje.

Ko je sadje v svoje shrambe pospravljeno, se okna še nekaj dni odprta pustijo, da se sad do dobra posuši. Na to se vse odprtnine zapró in prostor temen obdrži, ker svitloba zrelost pospešuje in se sadje ne obdrži dolgo časa zdravo in dobro.

Od časa do časa se morajo sadne sorte pregledati, nagnjiti sad odbrati in potem preudariti, kteri sad je treba prej v porabo ali prodajo vzeti. Pri tem opravilu, ktero se opravlja, ko je vreme toplo in suho, se shrambe za nekoliko ur odpró in prezračijo.

Drugi hranjujejo sadje radi in z dobrim vspehom v sodih. Izbere se najlepši in brezmadežni sad potem ko je že nekaj časa na kupo ležal, se z mehkim suknom čisto obriše, sad za sadom v mehki svilnati papir povije in potem v sode plastoma položi. Pri tem delu je posebno na to gledati, da pridejo vsi receljni kolikor mogoče po koncu obrnjeni. Tako do roba napolnjeni sodi se potem zaprejo in na hladen, suh kraj postavijo.

Tako pripravljeno dobro sadje se da daleč noter do prihodnjega poletja hraniti slasti če shramba stanovitno temperaturo od 4—5° C. ima. Če je v shrambi bolj toplo, tako to naredi, da voda iz sadja izhlapi in sad vel postane, če pa je bolj hladno od povedane temperature, se v sadju ne nareja cuker ali vsaj le počasno napreduje in tako sad svoj prijeten okus zgubi.

Digitized by Google

Premiranje bikov v Kozjem bilo je 20. avgusta t. l. in so prignali 24 živinčet. Vsem je sedaj priznana licencija. Darila prejeli so Jožef Špan v Golobinjaku (12 fl.), Jan. Geršak v Dekmarci (12 fl.), Jožef Skrbec v Kozjem, (10 fl.), Jož. Tržan v Zagorji (10 fl.), Fr. Reberšak v Beračah (7 fl,). Val. Skurbi v Zagorji (6 fl.), Jan. Stadler pri sv. Petru (5 fl.), Fr. Kunej pri sv. Petru (5 fl.), Jožef Gubenšek v Brenskem rebru (5 fl.) Celi okraj kozjanski ima sedaj 28 licenciranih bikov, kar znači lep napredek.

Konje premirali so v Mariboru 10. sept. t. l. Najlepših kobil so prignali iz ormožkega okraja. Ker pa ta kraj ne spada v mariborski konjerejski okoliš, zato niso mogli tekmovati za nastavljene premije. Toda bogati vitez Geiza plem. Wachtler dal je 10 konjerejcem ormožkim razdeliti vsakemu 5 fl.

Premije za kobile z žrebeti so prejeli: Fr. Koper, Vogrin, iz ptujskega okraja 40 fl., St. Jurko, iz Gornje Polskave 25 fl., A. Badl v Mariboru 20 fl., I. Novak v Bohovi 20 fl., Fr. Bothe v Račah 20 fl., K. Hrastnik v Sp. Polskavi 20 fl., St. Srnko v Račah 15 fl., Jur Zelenik v Šetarjevi 15 fl., M. Sušec v Hotinji vesi 15 fl., J. Laufer v Cerkovcah 15 fl., St. Pungartnik v Hotinji vesi 15 fl., J. Mulec v Lazah 15 fl., Mat. Flakus v Bohovi 15 fl., Jož. Lešnik v Žerjavcah 10 fl., Fr. Janšic na Pesnici 10 fl., Janez Fluher pri sv. Jakobu 10 fl., Sim. Vraz ori sv. Janži 10 fl., Tom. Kranjc v spod. Voličini 10 fl.

Za mlade konje prejeli so darove: Pauer v Hrastovci 20 fl., Lininger v Mariboru 15 fl., A. Dobič v Bohovi 15 fl., Fr. Pivec v G. Polskavi 15 fl., Mat. Lešnik v Spod. Voličini, Fr. Obrecht pri sv. Janži 15 fl., G. Berglez v Račah 10 fl, Fr. Janšič na Pesnici 10 fl., J. Jurič v Hočah 10 fl., Jan. Grahar na Hajdini 10 fl., Huber v Mahrenbergu in F. Kranjc v Spod. Voličini dobila sta priznalno diplomo za licencirane žrebce.

Sejmi. 22. Žavec (hmelj), 24. sept. Ernauž, sv. Juri na južnej železnici, sv. Martin pri Slov. Gradci, Remšnik, Slov. Bistrici, 25. sept. sv. Trojica v Slov. goricah, 26. sept. Žavec (hmelj), 28. sept. Cmerek, 29. sept. Vransko, Mahrenberg, sv. Lorenc na Dravskem polji, Šoštanj, Veržej, Žavec (hmelj).

Dopisi.

Iz Sromelj. (Vinorejcem) je g. Hanzel nekaj govoril o trtnej uši pa ga niso razumeli, ker je le nemški razlagal. Pravil je tudi, da trtne uši niso kos uničiti, le zabraniti še morejo, da se hitro ne razširi; zoper uš še niso našli nobenega pomočka. Tudi g. Šnideršič, deželni poslanec, je prerokoval: preden mine nekaj let, pa bo trtna uš v brežiškem okraji zatrla vse vinograde. Na to so ljudje rekali: no, čemu pa tedaj denarje trošimo, če nič ne pomaga, naj se raje vse pri miru pusti. Potem se zbere več mož 9. julija t. l. in zabrani vstop v vinograde tistim, ki so trtno uš iskali. Okr. glavar naroči županu v Sromljah, naj pride v Okljukovo goro, kder bo komisija iskala trtno uš. Tje pride staro in mlado, zvečinoma iz radovednosti. Ženske in otroci so hoteli videti trtno uš. Komisija pride s 6 žandarji. Ko pa vidi množico prihajati, takoj pobegne. Žandarji se sprejo z ljudmi, ki hočejo zvedeti, kde je komisija; ljudstvo hoče naprej, žandarji mu zastavijo pot; nek neumnež požene v tem hipu kamen in žandar ustreli 60letnega Lapuha in rani dva druga, ljudje razbežijo. Žandarji poberejo palice, na katere so se starci upirali. Pozneje pride 200 vojakov krotit „revolucíje.“ In naposled odženejo 11 posestnikov v ječo.

Od sv. Krištofa pri Laškem. („Celjska vahterca“) in jeni Laški pisuni čestokrat po našej občini udrihajo, čeravno bi pred lastnim pragom dosta imeli pometati. Nedavno bil je v Rečici ubit J. St. Ni bilo ga kaj prida. Zapil je ves zaslužek, ljubosumnost pa ga je storila morivca. V torek 4. t. m. zvečer so ga ubili, sredo prinesli v našo mrtvašnico, sodnijska komisija pa je še le v petek popoludne prišla. Stalnega pogrebca res nimamo pa do sedaj bil je še vsak mrtvec pokopan. Zato se tudi Laškim nemškutarjem ni treba bati, da bi kateri pri nas pod milim nebom segnjil, če bi v našej občini dušo spustil. Pes pa tukaj taco tje moli, da bi našo občino pisuni v „vahterci“ čedalje huje ogrdili in ločitev nekaterih posestev od nas dognali, kar pa se ne zgodi kmalu. Vodstvo tukajšnjih toplic se čestokrat pritožuje o ponočnih nemirih. Toda kdo je kriv? Laški fantalini „lehrpobi“, ki časih do 2. 3. ure popolnoči v topliškem gaji razsajajo in ljudi iz spanja vzbujajo, zlasti ob sobotah in nedeljah. Naši ljudje nikomur mir ne kalijo.

Iz Ptuja. (Nekaj važnega o volitvah v okrajni zastop). Mnogo kmetov je še, kateri plačujejo na leto 60 fl. gruntne dače, vendar pa nimajo pravice voliti, ker v katastru t. j. v dačnih knjigah še niso prepisani. Nekateri se celo tega prepisa bojijo, ker mislijo, da bi se jim znala naložiti še kaka nova dača. Stvar pa ni taka. Vsak naj gleda, da se prepisanje zgodi o pravem časi, ker s tem ima red in potem se mu ni treba bati, da bi ga čez nekaj let terjal sosed ali pa še tožil, zaradi dače, katero je on namesto njega plačeval. Drugače pa se zna zgoditi, da bode sosed prepis tirjal in vršitev davka ali pa dotični grunt. Naši kmetje naj si vzamejo meščane v izgled, kateri prav dobro skrbe, da so vsi prepisani

Digitized by Google

in se na ta način ne krati nikomur volilna pravica. Zakaj bi tedaj kmet samo za to plačeval da bi napuhnjeni nemškutarski meščan njemu gospodaril in mu zapovedoval? Vsak naj si bodi svoj gospod. Ne držimo križem rok! Iz skupine mest in trgov se bode volilo najbrže 10 odbornikov, in sicer voli Ptuj 8 Gora pa 2. Ptuj voli kakor znano same zagrizene nemčurje, Gora pa je zadnjokrat volila dva prav poštena moža in sta se vedno držala naše stranke ali kakor jo nemčurji imenujejo „bauernpartei“ t. j. „kmečka stranka“. Mi smo pa na našo kmečko stranko prav ponosni. Tudi mej velikimi trgovci je samo jeden naš in to je gosp. And. Jurca. Ostaja nam tedaj le še skupina kmečkih občin. Ptujski okraj šteje 77 občin. Občino zastopajo predstojniki. Voli tedaj iz vsake občine nje predstojnik in občinski odbor voli še jednega volilnega moža, ipa ni da bi moral biti odbornik ampak biti mora samo volilec v občini, na kar opozarjam osobito duhovščino in učitelje. V sledečih občinah našega okraja pa se izvolita dva volilna moža: Pri sv. Andraži v slov. Goricah, sv. Janži na Dravskem polji, Karčevini, sv. Lorenci na D. polji, Majšpergu, Slovenji vesi, Vurbergu in Cirkovcah. V tej skupini je zmaga gotovo naša, ako složno delujemo in ako vsak svojo dolžnost tudi stori. — Prva naša dolžnost bodi, da vsak reklamira ali pa po kacem drugem reklamirati da svojo volilno pravico, ako v imeniku ni kot volilec vpisan. Da nam je treba vse žile napeti, ako hočemo, da je zmaga naša svedoči volilni red, kateri je nam nepravičen in kar bodemo prihodnjič s številkami dokazovali.

(Konec prihodnjič.)

Iz Hajdine. (Spomin na cesarja.) Tik šolskega poslopja postavili smo čez $3^1/_2$ sežnja visok, in 4 sežnje širok slavolok z napisom „Bog ohrani, Bog obvari, nam Cesarja, Avstrijo“! s cesarkim grbom. Slavolok bil je s cesarskimi, avstrijskimi in štajerskimi zastavami in cvetlicami okinčan. Šolsko poslopje ravno tako; cesta bila je osnažena in z maji nastavljena. Že pred pol dnevom je prišlo od bližnjih in daljnih krajev mnogo ljudstva. Uvrstili so se tudi dosluženi vojaki, reservisti itd. Iz okraja Ormožkega prijaha na konjih kakih čez 115 kmetov v domači obleki, vsak imajoč cesarsko zastavo. Nekoliko minut od vasi je železnica in vadišče vojakov. Ob $1^1/_4$ uri zapazimo vlak. Cesar izstopijo, nekoliko časa vojake ogledujejo potem se pa bližajo v kočiji k nam. Polovica banderašev se poda naprej in druga polovica pa za cesarjem. Presvitli vladar zapustijo kočijo in najpoprej č. g. župnika prijazno nagovorijo: ste Vi župnik v Hajdini? Odgovorijo: „Vaše Veličanstvo: da“, in še na nektera vprašanja odgovorijo, ter se za obiskovanje tega kraja zahvalijo; potem se cesar obrnejo k obč. zastopu, ter vprašajo: Kako in če se vam prav dobro godi? „Vaše Veličanstvo“! „ne prav dobro, ampak srednje“. Tudi g. nadučitelja in šolskega ogledo počastijo s vprašanji. Med tem pa zvonovi zvonijo, in ko stopijo zopet na voz, ki ga je vozil Fürst iz Ptuja, zakličemo: „Njih Veličanstvo, našega cesarja naj Bog živi“! trikrat živio, živio, živio.

Izpod Holma. Kakor več občin tako je tudi občina L. izgubila letos svojega župana, katerega triletno županovanje se nam je zdelo tako dolgotrajno, kakor da bi županoval devet let. Akoprem smo skoro vsi občani močno želeli, da bi se iznebili takega županstva, vendar je vedno še upal, da mu ostane še dalje časa ta čast, misleč in okoli govoreč, da je on edini v občini sposoben za župana, ker je „študiran“ človek. Kako se je šolal, lehko odkritosrčno povemo: Prišedši v Varaždin v prvi gimnazijalni razred dobil je ondi vročo dvojko iz računstva. Potem ga je oča odpeljal na Ptuj v štrti „klas“; šel je tedaj nazaj. kakor rak. Ker je štrti klas dobro izdelal, prišel je na gimnazijo v Maribor, kder pa tudi obtiči. Ko smo bili na volišči, gledal je željno na desno in levo med svoje izvoljence, da bi ga zopet volili, ali vrli posestniki iz F. so z nami potegnili in takim načinom je naš nemškutarski župan sijajno propal. Ta izid volitve nas je tako razveselil, da bi si lahko „alelujo“ zapeli, a jega pa je hudo jezil, in to zbog tega, ker sta dva posestnika iz bližnjih občin g. J. na Holmu in g. H. na Hardeku še dalje župana ostala, a on po vsej priliki ne bo se več nikoli vsedel na županski stol.

Iz Šaleške doline. Kako se je vršila obletnica ustanovljenja naše čitalnice, naj popiše spretnejše peró, jaz hočem samo omeniti to, česar ni treba bilo. Pred vsem sitnega dežja ni treba bilo, kateri je koj v začetku veselice začel precej debelo naletavati. Treba tudi ni, da šoštanjski g. svečar vsakokrat, kedar ima čitalnica kako veselico, se po svojih poslih vozi; ali morebiti to ni posel, ako se v Celovci nemškega „sängerfesta“ udeleži? Kaj pa šoštanjski g. poštar in drugi? Toda kam pridemo, če koza brez brade zvonec nosi? Sicer pa utegnem v kratkem še prav zanimive reči poročati.

Iz Mozirja. (Za zastavo „Savinjskega Sokola“) so dalje darovali: vis. čč. gg. Ivan Kalin, župnik, Mozirje, 5 fl., Ignacij Rom, kaplan, Mozirje, 5 fl., Mih. Strašek, kaplan, 2 fl., J. Kozinc, kaplan, Sv. Križ, 1 fl., Fr. Škorjanec, kaplan, Sv. Križ, 2 fl., Fr. Mikuš, dekan, 10 fl., Ivan Ramor, župnik, Št. Mihal, 3 fl. 40 kr., Josip Žičkar, kaplan, Celje 2 fl., neimenovana gospa, Mozirje, 5 fl., gg. Vasić, ministerijalni svetovalec, Lanov pri Celji, 10 fl.

Digitized by Google

dr, Pirnat, Kamnik, 5 fl., Franjo Raušer, Mozirje, 5 fl., Ivan Mravljak, Mozirje 1 fl., Josip Turnšek, Mozirje, 3 fl., Oroslav Kolenc, Mozirje 5 fl., Josip Pirš, Mozirje, 5 fl., Mozirski dijaki (potom kazni za nemške besede) 1 fl. 61 kr., J. Ogrizek, Sv. Križ, 1 fl. 10 kr., Josip Dolinar, Loke, 2 fl., Josip Kren, Gornji grad, 5 fl. — Znesek 79 fl. 11 kr. — Prištevši prvemu izkazu z 161 fl. 40 kr., znese z denašnjim izkazom skupaj 240 fl. 51 kr. — Vsem vis. čč. gg. darovateljem izreka za njih blagodušno podporo najprisrčnejšo zahvalo

odbor „Savinjskega Sokola“.

Iz Konjic. (Šulverein in renegati.) Po Ptujski cesar Jožefovi svečanosti (?) bil je tukaj nekoliko časa mir. Toda sedaj se zopet gibljejo. Žalostno je, da naši tržani več ali manj te ljudi, ki so se malo učili in malo po svetu izskusili, vendar le radi poslušajo, kar naše društveno življenje in naše razmere le še žalostneje dela. Ti ljudje mislijo, da so trdi nemški stebri, ki bodo nemštvo, katero ni v nevarnosti, rešili, pred katerimi se morajo Slovenci na svoji domači zemlji pripogibati in Bog ve še kaj. — Podali so se tudi dne 26. avgusta t. l. k šulferajnovemu zborovanju v Smarije. Židovski časopisi so naenkrat v telegramih poročali, da so bile Konjice zastopane. Obžalujemo, če niso od drugih krajev odličnejše deputacije prišle. — Vprašali bi te ljudi, kakega stanu da so, in v kterem imenu so se v Šmarije podali? — Koga je zastopal nekdajni pisač, katerega še celo njegovi pristaši zarad njegovega obnašanja pri požarni brambi niso trpeti mogli? — Koga je zastopal človek, ki je bil komij, prepisalec, in ki sedaj deske prelaga in šteje? — Koga je zastopal davkarski praktikant Pollainšek itd.? — Taki ljudje gotovo niso niti tržanov, niti c. kr. uradnikov zastopali. In glejte, ne samo to. Sedaj se že močno pripravljajo k odborovim volitvam tukajšnjega „šulferajna“, katere bi mislile dne 23. t. m. biti. Pri tej priliki hočejo neko svečanost (?) prirediti. Toda mi jim bomo nekoliko na prste stopili, smo jim dolžni še od Silvestrovega večera, ter vemo nekaj reči, katere bi bile jako neugodne, ako bi se objavile. Zarad svečanosti imajo sedaj v gostilnicah večkrat pevske vaje. Pri teh vajah popevajo najhujše nemške pesni do pozne noči, kakor „das deutsche Lied“, „Wacht am Rhein“ itd. — In kaj mislite, kdo še te pesni navdušeno popevati pomaga? — C. kr. avskultant Alfonz Kapun, ki je bil nekdaj kot dijak v Gradci vnet Slovenec. Marsikdo bi vprašal, zakaj je bil takrat Slovenec? Najbrž, ker so mu takrat Slovenci inštrukcije davali in tako k zaslužku pripomogli. — In tako ravna tudi njegov oča, tukajšnji nadučitelj. Ta plačuje „šulferajnu“ na leto eden goldinar, da dobiva potem po trideset znanih srebernikov. Tako društvo in tako popevanje pa gotovo ni A. Kapunovemu stanu primerno. —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar so imeli zopet odličnih gostov: španskega in srbskega kralja. Pri velikem obedu so pa tudi ruskemu carju nazdravili, ker je ravno bil njegov rojstni dan. Ta zdravica je močno osupnila naše nemške liberalce, magjarone in Jude, ki vedno ščujejo Avstrijo v nepotrebni boj z Rusijo. Sedaj so zvedeli, da med našim in ruskim carjem ni nobenega sovraštva, kakoršnega si ovi liberalni lažnjivci želijo. Srbskemu kralju Milanu so še podelili lastništvo 97 regimenta. — Vojni minister je dovolil, da smejo delavci in ubožneži rekruti tam biti pozvani k novačenju, kder stanujejo, da jim toraj ni treba potovati domov. — V Brnu in Dunaji so Nemci prisiljeni bili pripustiti ustanovljenje českih šol, kar so do sedaj zabranjevali. — Kranjski deželni zbor zopet zboruje, volitev Schreyova in Dežmanova bode bržčas ovržena. Bila sta voljena od grajščakov, čeravno grajščin nimata, tako kakor celjski dohtar Glantschnigggggggg v okrajni zastop, akoprem nima velikega posestva. Toti nemškutarji so res smešni, ker se mešajo med ljudi, katerim še niti ne pripadajo. — V gornjej Avstriji bil je dekan Grienberger iz konservativne manjine imenovan za namestnika deželnemu glavarju. Liberalcem se je to močno pod nos pokadilo. — Kneza in poslanca Alfred in Aloijz Lichtenstein sta v grad Riegerburg pozvala okolo 7000 nemških kmetov in konservativcev, in sta poročala o delovanji v državnemu zboru. Kmetje so tema žlahtnima boriteljema za boljšo bodočnost kmetskega stanu navdušeno pritrjevali. Liberalni nemški „bauernverein“ je zelo pobit v tistih krajih. — Magjarom je baje uže žal, da so na Hrvatskem s svojimi grbi toliko nesreče pouzročili, prav za prav jih je pa strah zavoljo nasledkov; kajti Hrvati ne bodo več lehko trpeli magjarskih davkarjev, eksekutorjev in Judov. Krvi se je dosta prelilo. Posebno v banskej granici so vojaki prisiljeni bili med ljudi streljati, ker so srenjske načelnike, župnike, učitelje, bodi resnične ali navidezne magjarone, tepli in pobijali; ustreljenih kmetov štejejo samo v Jabukovci blizo 40. V Zagorji so ljudje mirni, vojaštvo zopet odhaja.

Vnanje države. Zavoljo Francozov so si Nemci vendar v večnih straheh in prisiljeni veliko denarja trošiti za vojaštvo. To je Nemcem preveč. Začeli so toraj iskati zaveznikov in Bismark želi zbrati shod mogoče veliko zastopnikov evropskih vlad, ki bi sklenil, naj se v Evropi število vojakov, in tedaj tudi stroški in dače znižajo. Papež so baje privolili neka-

Digitized by Google

terim zahtevam pruskega ministra zastran vzgoje novih duhovnikov in jih nameščenja v službe, da se vrne cerkveni mir in izgnani škofje vrnejo na svoje sedeže. — Ruski car mudi se še vedno v Kodanji pri danskej kraljevskej rodbini. Tje je tudi angleški prvi minister, sloviti Gladstone, po morji se pripeljal, kar gotovo ni brez pomena. — Irski nezadovoljneži so zopet več ljudij umorili; dobivajo tudi mnogo nitroglicerina pa dinamita, da se je novih zločinov bati. Kako Irci črtijo Angleže, to ni dopovedati. — Rumunski in srbski kralj baje popolnem vlečeta z Bismarkom; toda njuni ljudje doma s tem niso po vsem zadovoljni. — Italijani imajo strašno dačo; vsak, ki da kaj na mlin, mora nekaj davka plačati, ki na leto znaša vkup 50 milijonov lir; to dačo hočejo baje ministri sedaj odpraviti. — Mesto Hartum v osrednjej Afriki je sedaj v hudej nevarnosti; krivi mohamedanski prerok Mohdi stoji pred njim z vojsko 30 000 mož. Če vdere v mesto, utegne pomoriti tamošnje številne kristijane. — Zavoljo Tonkinga so Francozi zadnji čas večkrat skušali udariti na od Kitajcev poslane prostovoljce, da bi jih premagali, pa ni bilo mogoče kaj opraviti. Zgubili so uže precej ljudij in silno deževje jih moti.

Za poduk in kratek čas.

Cesar v Trbovljah.

Dne 10. julija na večer je bila tukaj lepa baklada z godbo, ktera je šla iz Trboveljske vasi do Vode.

Dne 11. julija je okoli 12. ure vže vse polno ljudstva na kolodvoru cesarja čakalo. Zbrali so se tukaj Trboveljski odborniki, kranjski deželni predsednik Winkler, glavar iz Litije, zagorski župan in duhovščina.

Pod poveljstvom gosp. lajtnanta Vidra je stalo 200 mož rudniških uniformiranih ter so napravili špalir.

Ob 2. uri popoludan dospe presvitli cesar; kolodvor kakor vsa okolica je krasno okinčana. Tik njega stoji krasen slavolok z zelenjem, z deželnimi grbi in znamenji rudarstva. Na visokih drogih vihrajo zastave belo-modro-rudeče, žolto črne, belo rudeče, na kolodvoru na meji kranjski pa tudi modro-žolte, frankfurtarce ni bilo nobene. Vlak postoji in iz tisuč grl se ne sliši druzega kot živijo-klici, kteri se ponavljajo ves pot, kajti povsod je stalo polno ljudstva živijo klicaje.

Presvitlega cesarja so tukaj, kar ni bilo v redu, najpoprej Kranjci pozdravili, mesto se mu na zadnje. ko se je od nas poslovil, predstaviti, namreč deželni predsednik baron Winkler ga je prvi nagovoril — potem predsednik Trboveljske delniške družbe Pirquet — v imenu rudnikov potem še le g. župan Logar, kteri bi imel prvi na vrsto priti.

Cesar so nagovorili tukaj še sledeče gosp. odbornike, Bittnarja, Sraunika, Kolara, plemenitega Gosleta, centralnega direktorja Hertleja, direktorja Trpotica, lajtnanta Vidra, nadlajtnanta Zigeunerja, župnika Stagoja, župnika dobovskega in kaplane trboveljske — zdaj zagledajo cesar tudi pl. gosp. Kaiserfelda, ki je na zadaj stal in mu se zahvaljujejo za ljubeznjivi sprejem ter se podajo na voz in se odpeljajo v rudniško bolnišnico. Pred bolnišnico čaka Njih Veličanstvo 1200 šolarjev trboveljskih iz rudniške šole, iz Hrastnika, iz Trbovelj in sv. Katarine v dolgih vrstah na obeh straneh pota. Hči doktorja Prosenjaka podari cesarju lep šopek. Tukaj se cesar le malo ponudijo ter se odpeljajo potem na unajni rudnik „Tagbau I.“ Ves rudnik je kaj lepo ozaljšan z mlaji in zastavami. — Pri rudniškem poslopji, kjer premog perejo (Separation), je bil narejen pot do unajnega rudnika. Tukaj so zopet čakali rudarji uniformirani v vrstah postavljeni nad 200 mož pod komando lajtnanta in uradnika Penčerta z godbo na cesarja. Povsod kakor tudi tukaj, akoravno so imeli rudarji zapoved cesarja „z Glück auf“ pozdraviti, se ni druzega slišalo, kot živijo.

Delavci so na unajnem rudniku delali, za spremljevalca je bil centralni direktor Hertle, ki je cesarju vse razkazal. Ko si je cesar vse ogledal, podal se je v krasen paviljon. Tukaj so cesarju ponudili vina šampanca, kterega je tudi sprejel.

V petih spodkopih je bilo nabasanega dinamita 1300 kilogramov, električna iskra je vse to sprožila in v hipu je bilo nad 15.000 meterskih centov premoga podrtih.

Od tukaj vrnejo se cesar zopet nazaj na kolodvor, tam se Kaiserfeldu posebno srčno zahvalijo za sprejem na Štajerskem, ter dosta vijo, da Jih veseli, da so Štajerci toliko žrtvovali, naj bi Jim sprejem kolikor mogoče prijeten storili, „Znam, da so mi Štajerci zmirom vdani, in Vas zagotovim, da si želim Štajerce in Štajersko še večkrat obiskati“. Ko vže odhajajo, pristopi k Njim Kübek ter se tik voza od cesarja poslovi, vsi drugi smo pa ko je vlak vže odhajal neprenehoma živijo upili in si druga ne želimo, kakor Bog nam živi mnoga leta našega presvitlega cesarja, našo ljubo Avstrijo!

Rodošek.

Smešnica 38. Moja zdravila vselej pomagajo, pravi nek zdravnik boleniku. Ta mu je uže mnogo bil za vračenje denarjev izplačal in reče malo nevoljen: to Vam uže verjamem, da pomagajo, če ne bolniku pa Vam in apotekarju.

Digitized by Google

Razne stvari.

(Veteransko društvo v Konjicah) si je izvolilo za svojega načelnika zopet navdušenega in vnetega domoljuba, tržana M. Tušeka. Tako je prav. Društvo je s tem pokazalo, da ima še zdrave nazore. Ta Vas gotovo ne bo v take zadrege spravil, kakor poprejšnji s svojim nepremišljenim ravnanjem pri cesar Jožefovih svečanostih v Celji in v Ptuji. Živelo društvo in njega sedanji načelnik!

(Toča) je veliko škode napravila v Slov. goricah, zadete so občine: Gačnik, Jarenina, Volčji dol, sv. Jakob, Zlatinek, Flekušak in Ročica, v Hlapji je blisk užgal viničarijo župnika sv. Jakobskega, škode je 1040.

(Izredno velika čast) je došla našemu državnemu poslancu g. baronu Goedelnu. Bil je kot podpredsednik zbornice poslancev navzoč pri slovesnem krščevanji princezinje Elizabete.

(Minister Taaffe) dal je solncu svoje milosti svetiti političnim prijateljem in neprijateljem. Zato najdemo med odlikovanci tudi nemškutarje, kakoršni so: dr. Duchatsch, notar Reiser, župan Neckerman in Amon, Geutebrük in Ogrisegg, Rossitsch pa opat Wretschko.

(Veselo) je bilo 8. t. m. v Mozirji: požarni brambovci, gostje iz Celja in Žavca s pevci napravili so sijajno veselico. Takšni shodi veliko pripomagajo k narodnemu napredku v trgih in mestih.

(Spominek) postavili so č. g. dr. Ulagi, bivšemu dekanu in nadžupniku v Konjicah na tamošnjem pokopališči in 17. t. m. blagoslovili. Životopis baje sestavlja profesor čast. gospod dr. Pajek.

(Celjski lisjak) ima na prvi strani podobo prav zarovanega nemškega deda s pipo v zobeh. Grdi pa v zadnji številki zopet Slovence, hvali nemčurje pa nemške „šparkase“. Ob enem smeši duhovnike, opisavajoč nekega norljavega človeka kot mešnika. Gospodarske reči so pa iz nemškega tako budalasto prestavljene, da človek nehote misli na konjiškega komarja.

(Slovenski regiment 87) mora v Stolac v Hercegovino.

(Zlati križec s krono) dobil je pridni vračnik Appel v Mahrenbergu, učitelja Drnjač v Sevnici in Zdolšek v Novi cerkvi srebrni križec s krono.

(Užgal) je hudobnež Marije Dovarjeve hišo v Pečkah pri Slov. Bistrici, da je pogorela.

(Tat) Janez Wretscko je bil ugrabljen pa je občinskemu slugi Juriju Gajšeku v Trnovci prst srednjak odgriznil. Vkljub temu je moral v luknjo.

(Slatinskih nemškutarjev) je takšnih več, ki so po 1—3 hlače prodali.

(Umrl) je v Celji general de Treaux, žlahtnik Baron Zojzove rodbine; truplo odpeljajo na Gorenjsko.

(V Podčetrtku) so se bali Hrovatov pa tudi v Brežicah pa je bil le prazen strah. Tamošnje nemškutarje menda vest peče.

(V Prevalji) je všel tamošnji učitelj in luteran Henker, največji rogovilež za šulverein. Dolgovi so ga napodili.

(Judom) v Veržeji in sv. Barbari v Halozah so razjarjeni ljudje veliko škode naredili. teh je mnogo sedaj zaprtih.

Loterijne številke:

V Trstu 15. septembra 1883:	20,	32,	49, 23, 15
V Linci „ „	61,	74,	9, 54, 79
Budapešt „ „	9,	8,	27, 88, 31

Prihodnje srečkanje: 29. septembra 1883.

Naznanilo.

Hiša na prodaj v St. Martinu na Paki, tik farne cerkve in šole, na okrajni cesti s štacunoj, novo zidana, obokane kleti, toraj za vinsko barantijo pripravna. H tej hiši pripada tudi še nekaj zemljišča, ako ga kupec hoče zraven kupiti, je za hmelj pripravna dobra zemlja. —

Plačilni pogoji so lehki in cena ni velika. Več se lehko poizve pismeno pri županstvu na Paki, pošta Šoštanj (Schönstein).

☞ Ako se hiša ne proda, odda se tudi v najem. 1—2

Priporočba.

Prav močne, nove polovnjake, ki držijo 300 litrov, z železnimi obroči obdane, prodaja po najnižji ceni

Felix Schmidl,
sodar v Mariboru
v koroški ulici.

Trije vinogradi

z grozdjem vred v Malečniku pri sv. Petru, v Rosbahu in v Kamci pri Mariboru se pod dobrimi pogoji prodajo.

Več pové vredništvo tega lista. 2-2

Štacuna v najem

ali narajtengo je v Kapli pri Arveži (Arnfels), ker tik cerkve se prav rado kupuje. Sposoben bi bil samski krojač ali šivilja.

Pogoji so ugodni in se zvedó pri **Juriji Vollmajer, oštarijaši v Kapli.** 3—3

Digitized by Google

Mlin

na prodaj na 4 kolesa, z zelo novo opravo in stroji za snaženje zrnja, zraven je hišno poslopje. Proda se iz proste roke ali se da tudi v najem.

Vpraša se naj v Slov. Bistrici, v hišni številki 51.

Učiteljska služba

na enorazredni šoli pri sv. Andražu v Slov. goricah IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem je izpraznena. Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 24. septembra t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji.

Prvosednik:
3—3 **Premerstein.**

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem
1-5 **Maks Macher.**

Velik živinski sejem

pri sv. Trojici v Slovenskih goricah v pondeljek po kvaterni nedelji, to je letos 24. t. m.

Občinsko predstojništvo.

Dva hrama sta na prodaj

z opeko krita, 3 sobe, 1 sobica, 2 obokani kuhnji, klet, hlev za 6 krav, 1 škedenj, okoli 4 orale zemljišča, sadovno drevje, sočivnjak, za vsako podjetje pripravna, 900 fl. hranilničnih se lehko prevzame. Posestvo je 20 minut zunaj Maribora ob Ptujskej cesti. Več se izvé v hiši štev. 13. v Tezni pri Mariboru. 3-3

Zoper snet

pomaga **Dupuy-jev lug,** v katerem se pšenično seme pred sejanjem namaka. Na prodaj ga ima trgovec

M. Berdajs
1-3 **v Mariboru.**

Naznanilo in priporočilo.

Visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu sploh naznanjam, da sem po smrti svoje stare matere, gospé **Frančiške Šupevč**-eve, prevzel njeno dobro znano

svečarijo,

katero bodem vodil pod sedanjo firmo:

Fr. Šupevc.

Zahvaljevaje se za ranjkej izkazano zaupanje, priporočam se uljudno visoko častitej duhovščini in slavnemu občinstvu, da tudi mene blagovolé počastiti z mnogimi naročili, ker so rajnka stara mati toliko izgotovljenega blaga zapustili, da mi je mogoče takoj vsakej želji ustreči. Zagotavljam pa tudi, da v prihodnje poleg dosedanje firme ostanejo tudi dosedanji izkušeni in vestni delavci, dosedanje nizke cene, dosedanja točna in natančna postrežba in dosedanje — **popolnem čisto in nepokvarjeno blago.**

Z najodličnejšim spoštovanjem
Josip Bernard mlajši,
4—4 vnuk ranjke Fr. Šupevc.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 39. V Mariboru 27. septembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

☞ *Z mesecem oktobrom začne „Slov. Gospodar“ tretje polletje; prosimo torej p. n. naročnike, ki so samo za tri četrt leta bili naročnine poslali, naj ponovijo naročilo o pravem času, da ne pride nered v pripošiljanje.*

Tudi novi naročniki se sprejemajo. Do konca leta znaša še naročnina 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravništvo.

Spomenica.

(Konec.)

6. Tem jasnim besedam o pomanjkanji slovenščine veščih uradnikov nasproti pa smo se močno čudili, ko je baron Kübeckov uradni list „Grazer Zeitung“ štv. 166 t. l. najedenkrat slovenske liste začel podučevati rekoč: ni res, da bi Slovencem manjkalo slovenščine zmožnih uradnikov, imamo jih. Potem pravi: pri okrajnih glavarstvih v Mariboru, Ptuji, Ljutomeru, Slov. Gradci, Celji in Brežicah je 27 polit. uradnikov. Izmed teh zna 17 uradnikov popolnem dobro slovenski, 8 vsaj za silo z ljudstvom slovenski govoriti more in le dvema je bilo treba naložiti, naj se slovenski naučita, če hočeta na spodnjem Štajerskem službovati.

Ako pomislimo, kaj se je v Sromljah godilo, kaj pri komisijonih v Mariboru, moramo se tej izjavi tem bolj čuditi, ker so slovenski listi trditev „Grazer Zeitunge“ takoj s številkami in imeni popolnem ovrgli in uničili.

Slovensko društvo predlaga imenik uradnikov političnih, davkarskih, poštarskih, zdravniških, gozdarskih itd., ki na spodnjem Štajerskem službujejo. Razpoloženi so po 3 vrstah. V prvej vrsti so tisti, ki res umejo dobro slovenski govoriti in pisati; v drugej vrsti, ki znajo le za silo govoriti, pisati pa ne; in v tretjej vrsti, ki ne znajo slovenski ne govoriti ne pisati. Podatki so vzeti iz ustnega občevanja slovenskih strank z dotičnimi uradniki.

Vzemimo sedaj, da ima „Grazer Zeitung“ prav, kedar piše, da je na slovenskem Štajerskem 27 političnih uradnikov nameščenih. Toda nema prav, ako trdi, da izmej teh zna 17 dobro slovenski, 8 za silo in 2 nič; kajti v resnici so samo 3 slovenščine popolnem zmožni uradniki, namreč okrajni komisar Jerman v Ptuji, okrajni komisar Felicetti in okrajni sekretar Vajda, obadva v Celji; za silo slovenski govori 12 uradnikov, a 12 je takih, ki ne znajo nič slovenski. Tako kažejo skušnje!

V Mariboru, Ljutomeru, Slov. Gradci in Brežicah nemamo niti jednega uradnika, kateri bi dobro in pravilno slovenščino govoril in pisal.

Okrajni glavarji, posebno oni v Brežicah so v stanu vsaj govoriti s slovenskimi strankami in z njimi v slovenščini občevati, novi Mariborski glavar pa še niti tega ne zmore

Priloženi imenik kaže, da štejemo na spodnjem Štajerskem političnih, sanitetnih, gozdarskih, cementarskih, davkarskih in poštnih uradnikov 171.

Od teh zna dobro slovenski in nemški samo 37,
za silo slovenski ume jih 54,
in čisto nič slovenski pa jih ne zna 80,
171.

Slovensko društvo je tega mnenja, da le-te številke dovolj jasno pričajo in dokazujejo, da se s takšnimi uradniki ne more ustrezati vseskozi koristim javnega službovanja, pa tudi ne potrebam slovenskega prebivalstva, najmanje pa izvrševati po državnih osnovnih postavah Slovencem zagotovljene pravice do jednakopravnosti njihovega slovenskega jezika v uradih in javnem življenji.

Zatoraj si usoja sledeče prositi: visoko ministerstvo notranjih zadev naj blagovoli prouzročiti:

1. da se političnim, davkarskim in poštnim uradnikom, ki na Slov. Štajerji poslujejo in ne znajo slovenski govoriti in pisati, ukazuje, da se ko najbrže slovenščine popolnoma naučé; ko

☞ **Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ in „Izpisek banke Slavije“ kot prilogo.** ☜

Digitized by Google

bi pa tega ne storili, da se nadomestijo z uradniki, slovenskega jezika zmožnimi;

2. da se c. kr. namestniji v Gradci za 14 konceptnih dovoljenih 7700 fl. tako razdeli, da se za 5 slovenskih juristov 2500 fl., t. j. 500 fl. za vsakega porabi;

3. naj blagovoli pri ministerstvu notranjih zadev nastaviti posebnega poročevalca ali slovenskega referenta za vse slovenske okraje in v Mariboru ali Celji ustanoviti oddelek Graške namestnije za slovensko-štajerske okraje.

Novi Hammer-Amboss in pravi prijatelji slovenskim kmetom.

(Izv. dopis iz Maribora.)

(Konec.)

Kdo je snoval posojilnice, ter jih še snuje, da se pomaga kmetu, če je v stiski, z denarjem proti malim obrestim na osebni up, to je, da se ne vknjiži dolg na posestvo? Ali nemčurji? Kaj smo videli pred par leti, ko so v okrajnem zastopu ptujskem Slovenci, ki imajo sedaj večino, sklenoli osnovati okrajno hranilnico, da bi se naši kmetje otresli ptujske mestne hranilnice i ptujskih oderuhov? Ali niso napeli vse žile, zbobnali vse svoje prijatelje v Gradci pri namestništvu i na Dunaji pri ministerstvu, da se ta hranilnica ni dovolila? I tako delajo povsod. Kar se je toraj storilo tukaj, napravili so edino le slovenski narodnjaki.

Kdo je ustanovil in ustanavlja bralna društva, da ljudstvo čita, ter se tako uči, kaj se po svetu godi, kako ravnajo drugod, da laglje izhajajo? Slovenski narodnjaki! Ti pišejo slovenske liste, i slovenske knjige, katere n. pr. izdaja družba sv. Mohorja, ter jih na jezero in jezero vsako leto med slovensko ljudstvo razpošilja. Slovenski narodnjaki vas učijo hmelj pridelovati, ki v sedanjih časih še največ dobička donaša. Slovenski narodnjaki so osnovali sadjerejsko društvo, ki bo pospeševalo i širilo sadjerejo, katera bo, če Bog da našemu še toliko haska donašala! Kjer imajo Slovenci večino v okrajnih zastopih, skušajo povsod z varčnim gospodarstvom dolge, katere so prej nemčurji, ko so bili v večini, tako pridno delali, poplatiti, da bo potem možno okrajne doklade, kolikor najbolj, znižati. V ptujskem okrajnem zastopu n. pr. gospodarijo Slovenci še le tri leta, pa so že poplačali, kakor čitajte v Slov. Gospodarji št. 35. z dne 30. avg., 20 jezer for. dolga, katerega so nemčurji prej v korist mestu Ptuju napravili. Ormoški okrajni zastop, ki je sedaj naroden, pa vže ravno tako nad jezero for. dolga poplačal, katerega poprej Kada napravil, itd.

V deželnem zboru potegujejo se naši poslanci, da bi dežela nekaj tudi za spodnjo Štajersko storila, ne pa samo za gornjo i srednjo Štajersko, med tem ko do sedaj moramo Slovenci samo plačevati, da črno gledimo.

Ravno tako v državnem zboru, kjer so naši poslanci pomagali, da se je že par postav sklenolo, katere so kmetu v korist, kar tako oni, ki „Slov. Gospodarja“ čitajo, znajo.

Tako se slovenski narodnjaki povsod trudijo, da bi se zboljšalo stanje naših kmetov. Ti pa so to tudi kmalo spozali, ter vedo dobro, kdo se samo hlini, kakor lisjak. Poslušali so toraj slovenske narodnjake i jih podpirali v njihovem delovanji. I glejte, sedaj je celo zagrizen nasprotnik dr. Forreger moral priznati i pohvaliti slovenske narodnjake, da res veliko storijo v povzdigo svojega naroda!

Posnemati hočejo torej nemčurji slovenske narodnjake. Ali pa bode tudi šlo? Kdo so ti nemčurji? Rojeni v mestu, izgojeni v mestu. O kmetu in o njegovih nadlogah znajo pa ravno toliko, kot nič. O nemškutarji velja, kar je Modrinjak pel:

„Proti sirotam slep i gluh,
On ne zna, kje izraste kruh,
Na brestu, al' na vrbi.“

Zatoraj pa nemškutarji ne morejo znati, kako bi se kmetu pomagalo, tudi ko bi mu res pomagati hteli, kar pa tako niti misliti ni; kajti oni hočejo le nad Slovenci vladati, ter po nas tolči, kakor po nakovalu.

Ko bodo došle opet volitve, lazili bodo nemčurji okolo vas, kmetje, i se vam sladkali; hvalili se bodo, kako veliki prijatelji da Vam so, i kaj da hočejo vse za vas storiti, pa le hočejo, kajti v resnici dobrega za vas še niso nič storili. Nasprotno pa bodo črnili opet slovenske narodnjake, rekoč, da ti za ljudstvo nič ne storijo. Kmetje, spomnite se tedaj, da je celo dr. Foregger sam moral reči, „slovenski narodnjaki se ozirajo z veliko skrbjo na materijelni ali gmotni blagor slovenskega ljudstva.“

I. D.

Gospodarske stvari.

Ne hodimo prezgodaj grozdja trgat ali brat!

Trgatev ali branje po vinskih goricah bi se naj takrat pričelo, ko je grozdje dozorelo. Spoznavamo to na tem, da so belih sort jagode na prisojnem delu žoltkaste ali rumenkaste, plavih ali modrih pa prek in prek z očrnelo barvo prevlečene in sploh malo uže vele. Zrelim jagodam se peške zelo lehko od meče ali mesa ločijo in peceljni so krhki, da grozd lehko odtrgaš.

Mnogo ljudij pa na to nič ne gleda ter brž ko je grozdje nekoliko mehko pa hajd na trgatev ali branje! Nasledek temu pa je, da imajo kisel mošt in slabo vino, za katero kup-

Digitized by Google

cev ne dobi. Tako delajo vinogradarji posebno v šmarijskem in rogačkem okraji pa tudi po drugod nekateri. Pogosto se zgodi, da, ker so uže nekateri potrgali grozdje, druge s tem prisilijo tudi iti brat, čeravno bi še radi dalje čakali. Tako pa vsi škodo trpijo.

V okom priti temu popolnem, to pri nas ni lehko mogoče, ker nimamo takšne postave, kakor na Nemškem, Francoskem, deloma tudi uže na Hrvatskem, kder gosposka ali vsaj občinski uradi čas določijo, kedar se sme s trgatvijo pričeti. Zato kaže pri nas, da se posestniki jedne občine, fare ali okraja poprej dogovorijo med seboj o času za trgatev, to pa tako, da se dogovora imajo vsi držati!

Letos je ugodno vreme, da lehko čakamo do tistega časa, ko sad božji dozori. Storimo toraj tako, ter ne hodimo prezgodaj na trgatev. Vina veliko sicer ne bodemo imeli, a to utegne prav dobra kapljica biti, če s trgatvijo počakamo, kolikor je le mogoče.

Dirka na Cvenu.

Pri letošnji dirki s kobilami domačega plemena dne 8. septembra se je vdeležilo 17 dirkarjev in sicer: pri začetni dirki 4, pri dirki s plemenicami 9 in pri društveni dirki 4 dirkanji. Iz tega števila vdeležencev je razvidno, da je bilo manj konkurentov, kakor poprejšnja leta, zato pa so toti tem bolje vajeni in odličnejši. To je tudi vzrok, da je marsikteri zgubil voljo spustiti se z njimi v dirko, ker je znal, da ni mogoče tako lahko zmagati. S tem pa naj konjerejci ne mislijo, da ni treba jim nič več storiti; ravno to bodi v spodbudo. Tudi nikakor ne zadostuje, kar so nekateri mislili, ako kdo napravi s svojimi konji pred dirko nekatere vaje na Cvenskem travniku, nego mora porabiti vsake prilike in pokazati, kar s svojo sprego zamore.

Zmagovavci so bili sledeči: I. Pri začetni dirki 1krat okoli = 1 kilometer: 1. Al. Ferenc iz Stare-nove vesi, dovršil v 2 m. 27 s. 2. Fr. Vozlič iz Cvena, v 2 m. 38 s. in 3. Mat. Županec iz Berkovec, v 2 m. 55 s. — II. Pri dirki s plemenicami 3 krat okoli = 3 klm.: 1. Al. Ferenc, v 7 m. — s., — 1. Ant. Petovar iz Bunčan, v 7 m. 4 s., — 3. Jak. Nemec iz Šalinec, v 7 m. 32 s., — 4. Marko Belec iz Krištanec, v 7 m. 42 s., — 5. Iv. Rajh iz Pristave, v 7 m. 45 s. — in 6. Jak. Misleta iz Hrastja, 7 m. 46 s. — III. Pri društveni dirki 2krat okoli = 2 klm.; z dvema konjema in svojim vozom: 1. Al. Ferenc, v 5 m. 10 s. — 2. Jak. Nemec iz Šalinec, v 5 m. 50 s. — in 3. Mart. Golob iz Pristave, v 6 m. 32 sec. — Kot zastopnika konjerejskega društva v Gradci sta bila navzoča gg. major Schubert in Falke; pred ko so se darila razdelila, je govoril g. I. Kukovec o važnosti dirk za naše domače pleme. —

Letina je sploh le sreduja, po nekod tudi slaba, posebno v Slovenskih goricah. Prosa so na Kranjskem dobili srednje, a zrno je lepo. Ajda kaže na Koroškem slabo, še huje v Notranjskem. Lan je skoraj povsod lep, posebno na Tirolskem. Hmelja je na Českem precej malo se pridelalo, zato utegne prehudo prerokovanje nemških listov biti, ki naznanjajo, da mora cena močno pasti in da imajo v Žavci 1000 met. centov hmelja, pa kupcev ni. Vladina poročila govorijo o precej slabem uspehu hmeljarjev českih, kar je uže nekaj, da cena preveč ne padne. Sadja imajo Korošci letos največ. Grozdje v Dalmaciji, Istriji in Goriškem je dozorelo in obetajo vinogradi veliko in dobrega vina, na Štajerskem pa je precej zaostalo in ga sploh ni mnogo, najlepše kažejo vinogradi na Bizeljskem.

Sejmi. 29. sept. Vransko, sv. Lorenc na Dravskem polji, Mahrenberg, Žavec (hmelj), Šoštanj, Vržej. 1. oktobra Konjice. 3. oktob. Žavec (hmelj).

Dopisi.

Iz Šaleške doline. (Čitalnica — šiba šulvereinarjem). Narodna čitalnica v Šoštanji oziroma v Družmirji obhajala je dne 9. t. m. obletnico svojega obstanka. Zbralo se je bilo mnogo zavedenega in tudi nekaj nezavedenega bolje radovednega ljudstva na vrtu narodnega župana in društvenega predsednika g. Mih. Tajnika, kateri se je z druzimi odborniki vred veliko trudil za priprave, posebno za dostojen sprejem ljubega nam „Savinjskega Sokola“, koji je največ pripomogel, podati tej narodni veselici prazniški obraz. Najprej pozdravi g. predsednik Tajnik čestite goste in posebno vrle nam Savinjske Sokole, na čelu jim starosto g. Lipolda iz Mozirja. Potem je g. Lipold v kratkem jedarnatem govoru povdarjal važnost zbiranja Slovencev in veliko potrebo, naš materni jezik bolje častiti in spoštovati ter strogo od nasprotnikov tirjati, da ga tudi oni spoštujejo. Govor je bil z velikim navdušenjem vsprejet. Potem nastopi g. Ivan Vošnjak iz Šoštanja ter v krepkem govoru opisuje, da nismo Slovenci več nepoznani narod mej druzimi narodi, ampak da se je jelo tudi z nami računiti gori na najvišem mestu, da se mora vlada tudi z nami in našimi tirjatvami pečati in kako spoštuje naš jezik tudi cesarska rodbina, kar kažejo dogodki lanskega in letošnjega potovanja našega presvitlega cesarja. Ta svoj lepi govor končal je g. Vošnjak s trikratnimi živio-klici na cesarja Franca Jožefa, na kar je celo občinstvo navdušeno pritrdilo in godba je cesarsko pesem dvakrat zaporedoma zaigrala, katero je občinstvo celi čas stoječe in s klo-

Digitized by Google

buci v rokah poslušalo. Govoril je še potem g. Škoflek, predsednik Mozirske čitalnice, ki je v prav lepi in za prosto ljudstvo razumljivi besedi opozorjal posebno stariše, naj pazijo na svojo deco, kam zahajajo, s kom se pečajo in kaj delajo, da hudi duh iz nasprotnega tabora jih nedolžnih src ne pokvari in zastrupi in jih ne izneveri slovenski materi. Koncem pred drugo dežno ploho je g. Lipold še enkrat v krepkem govoru narisal deroče volkove v jagnetovi obleki, ki se potepljejo po celi Sloveniji in jih je posebno v Šaleški dolini, t. j. v Šoštanji in v Velenji nepričakovano veliko. Kaj lepo je svaril pred temi deročimi volkovi in tudi prav resnično povdarjal, ka smo mi Slovenci prepotrpežljivi s svojimi nasprotniki. V dokaz kazal je na predrzno društvo „nemški Schulverein“, ki se šopiri in smeši tudi v naši lepi Šaleški dolini. Konečno je vprašal g. Lipold kmete, kaj li oni mislijo, da bi se zgodilo kakim peterim ali šesterim možakarjem Šaleške doline, kateri bi romali gori na nemški Štajer, pa se tam naselili in čez kratko časa tam osnovali slovensko društvo v podporo slovenskih šol in če bi celo za svojo naselbino slovensko šolo zahtevali!? „No, po trebuhu bi nas vrgli čez prag in s cepci bi nas napodili iz dežele“, je bil odgovor kmetov; in gledite, pravi govornik naprej, kako pa mi mirno gledamo te-le privandrane rogovileže, da nam ljudstvo pačijo in goljufavajo; kajti očitna goljufija je to, ako se neveden kmet nagovarja pristopiti k nemškemu šulvereinu in ako se od njega in celo od tržanov, kakoršnih je dosti — namreč bedastih, jemlje denar za podporo nemških šol, za katere itak vlada skrbi in za katere itak visoki davek plačujemo, in katere tudi v istini imamo, koji denar pa čisto kam drugam maširа. In kaj se stori proti tej druhali, ki nam popolnoma pači naše narodne učitelje, da so že čisto zbegani, kakor zgubljena ovca? — Nič se ne zgodi. Zatoraj kličemo mi naše poslance na pomoč, naj storijo svojo dolžnost in naj nas rešijo enkrat teh pijavk, ki mir in red v državi rušijo“. Živahno odobravanje. Druga dežna ploha nas je potem razškropila, posebno žalostni smo gledali Savinjske sokole odhajati; drugi ostali in bolje domači pa smo bili še skupaj in se prijazno pomenkovali.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Ptuja. (O volitvi v okrajni zastop.) Kedaj se bode volitev vršila, še ni znano. Do zdaj še imenik veleposestnikov ni razglašen. obrok za reklamacije še ni razpisan. To se pa zgodi v nekih dneh, na kar opozarjamo vse narodnjake. Da se ob pravem časi reklamira, da se vzroki reklamacij dobro podkrepijo, od tega bo odvisno, deloma, kdor bo konečno zmagal, ali kmetje in jih prijatelji, ali kmetom sovražni nemčurji in meščanje. Kandidatje še dozdaj niso za nobeno skupino postavljeni. Bodo se postavili pozneje in naznanili volilcem po zaupnih možeh in v Slovens. Gosp. Kandidatje pa se bodo tako izbrali, da bo v okrajnem zastopu imel v resnici celi okraj zastopnike. Da se izbero pametni. zanesljivi in skušeni možje, na to se bo že gledalo. Kakor sem rekel, je zdaj prva skrb, da ob pravem časi reklamiramo vse svoje glase, da zato priskrbi vsak potrebne pripomočke tam, kjer se bodo zahtevali. Kar bi se v tem oziru zamudilo, ne dalo bi se več za bodočo volitev popraviti. Ker je za reklamacije odločenih le 14 dni postavno, ne smemo dela odlagati. Če bo potrebno, naznanila bodo se imena veleposestnikov v „Slov. Gospodarji.“

Iz Ptuja Celi naš okraj pošlje 40 odbornikov v okrajni zastop. Prva skupina (veliko posestvo) voli 10 odbornikov, druga (vel. trgovci) 9, tretja (mesto in trg) 10 in četrta (kmečke občine) 11. Prva skupina plačuje 27.899 fl. 24 kr., druga 658 fl. 50 kr., tretja 15.339 fl. 56 kr. in četrta 119.803 fl. 65 kr. Prebivalstvo našega okraja šteje mesto Ptuj 4258 duš, Gora 1352, ostale občine okraja 44598 tedaj vkup 50.207 duš. Če le površno te številke pregledamo, razvidimo, da se nam godi velika krivica in da ima le mesto kakor povsodi tako tudi pri nas prednost. Mesto Ptuj samo voli uže 8 odbornikov in to mesto ne plačuje več kakor 12.071 fl. 7½ kr. dače. Dalje ima mesto še 9 odbornikov in ti plačujejo dače samo 658 fl. 50 kr. dalje pa ima v našem mestu skoro vsak drugi hram ali bolje njegov gospodar volilno pravico v velikem posestvu. Kmečke občine pa s 44.598 prebivalci, ki plačujejo 119.803 fl. 65 kr. dače, volijo samo 11 odbornikov. Vse druge skupine tedaj, v katere spada dača samo 43.897 fl. 30 kr. s 5609 prebivalci voli 29 odbornikov, kmečke pa, kakor ravno omenjeno, s tako ogromno dačno številko 119.803 fl. sme voliti borih 11 odbornikov. Iz teh številk tedaj kmečki posestniki razvidite, kako so vam nemški in nemčurski liberalci krivični, kajti oni so skovali ta krivični red, s katerim se imamo bojevati.

(Konec prihod.)

Iz Konjic (Razprtje med renegati.) Dne 2. avgusta t. l. na večer so se v gostilni pri J. Walland-u nekateri tukajšnji renegati med seboj sprli in prepirati začeli. V tem prepiru so drug drugega častno žalili in slednjič zdravnika Dr. F. Premšak-a na zrak postavili. Govorilo se je sicer, da je bil dr. Premšak ta večer tudi nekoliko tepen, a o tem on viteško nič ne ve ter temu oporeka. Dr. Premšak je potem nekatere zarad žaljenja časti tožil, a tudi proti njemu se je enaka tožba vložila. Za te kazenske obravnave se je od graške nadsodnije c. kr. okr. sodnija Celjska delegirala,

Digitized by Google

katera je glavno obravnavo v tej reči na den 3. t. m. pri c. kr. okr. sodniji v Konjicah določila in kot kazenskega sodnika g. c. kr. sod. pristava Dr. pl. Zhuber-ja odposlala. Pri tej kazenski obravnavi je bil tudi tukajšnji župan zastran Dr. Premšaka kot priča zaslišan, da je povedal, na kakem glasu je. In čujte, kako žalostno in osodepolno je bilo to zaslišanje za Dr. Premšaka! Naš župan je rekel, da so se od tistega časa, ko je Dr. Premšak v Konjicah, prepiri in škandali vedno množili, katere je več ali manj on prouzročil. On je sejal nemir in razprtije med tržane, on je kalil ponočni mir, druge dražil, se v gostilnicah tepel itd. In zares, kolikor je nam znanega, je že imel skoraj z vsakim več ali manj opraviti ter je pri vsaki priliki rad tožil in tožne groše pobiral. Zarad tega se ga tudi večina izogiblje, akoravno je „šulferajnar“. Toda omenjeni den mu je spodletelo. Bil je obsojen na 50 fl. globe oziroma deset dni zapora. Sedaj si pa naj zapomni pregovor, ki pravi: „Kdor drugim jamo kopa, pade slednjič sam v jamo“.

Iz Slatine. (Šulvereinski zvezdi dve.) Odkar je dobila kopica nemčurjev in slovenskih izdajic po tukaj znanih krivih potih krmilo v roke, pobegnil je blagi mir in zastopnost iz naše občine. Dokler nemčurska stranka pri nas gospodari, dela se vse svojeglavno, ne po mislih in mnenji značajnih možakov, kakor kedaj, marveč sedaj pri nas le tisti kaj velja, ki v nemčurski rog trobiti zna, bodi sicer še tako zabit in neumen. Župani nam vedno nemčur. Ako se tudi kedaj občanom posreči volitev dobrega možaka, kmalo tudi njega potegne samopašnost v nemčursko mrežo. Sedanji župan bil je izvoljen s pomočjo narodnjakov, ker se je delal kot Slovencem prijaznega moža. Jedva polleta držal je še precej svojo besedo, a dolgo se ni mogel ustavljati skrbno nastavljenim mrežam. On je fiaker in gostilničar v slatinskem obližji. Dolgoletno šolanje v Celji ni moglo blagodejno vpljivati na njegov značaj, kakor pri navadnih človeških otrocih; kajti, kakor je sam javil v „Tagespost“, niti toliko ni pridobil, da bi se bil pravilno nemščine priučil. Da pa v svojem nemštvu res ni daleč prišel, priča tudi čudni pravopis na nemških hišnih tablicah, ktere je bil nove priredil: Heil. Kreutc, Zerovetc itd. Da je pri nemškem šulvereinu in zanj kar ves gori, nam je sedaj jasno; morebiti je nemški šulverein s svojim poukom pri g. Ogrizek-u že toliko vspeha imel, da se mu je županski stol zarad nemškega uradovanja toliko priljubil, da se ga drži kakor klošč kože. Njemu vreden sodrug je občanom povoljno znani g. Streitar, sedaj celó krajni šolski svetovalec v našej slovenskej šoli, možak, kterega značajnosti slatinska nemčurska stranka prehvaliti ne more. Znan je vsem čuden fiaško tega gospoda od prvega dne, ko se je tukaj tako rekoč s culo v roki prikazal, do denes, ko se šopiri kot precej imovit hišni posestnik in samostalen krčmar tik Slatine, svitla zvezda slatinskih šulvereinerjev. Toliko je gotovo, da je vedno barvo spreminjal ta čudni gospod, da je bil zdaj „konservativ“ in „klerikal“, zdaj strogo „liberal“, zdaj „egal“, vedno pa „fal“, ako je le njegovej glavi vgajalo. O njegovej zmožnosti nihče ne dvomi, najmanj pa on sam, ki je pri nekej volitvi rekel: „mich wollen olle hoben“. Čudno, da so bili kmetje tako svojeglavni, da takrat niti jednega glasa ni dobil.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Za obrtniški stan obvelja kmalu nova konservativna obrtniška postava. Ta bode obrtnike nekoliko branila zoper liberalni kapital in velike fabrikante, da bodo laglje živeli. Sedaj je treba, da se tudi še za kmečki stan nekaj podobnega stori. — Državni zbor bode še le novembra sklican. — Nemško-pruski „šulverein“ tako rogovili na Českem, da so Čehi uže tepsti začeli šulvereinske rogovileže. Taki tepeži bili so v Trutnovem in kralj. Dvoru. — V kranjskem deželnem zboru se nasvetuje 3 liberalne poslance: Dežmana, Schreija in Juda dr. Mauerja izbacniti, ker so dobili v velikem posestvu premalo glasov v prvi volitvi, in pozvati grofa Thurna in plem. Savinšeka, ki sta dobila 50 in 49 glasov. Druga volitva od liberalcev nalašč storjena, da Dežmana in Schreija na konja spravijo, bila je nepotrebna in neveljavna. Poslanec Klun je nasvetoval, naj se v občinah zopet upeljejo ženitovanjske oglasnice, da se nemaničem zabranjuje ženitovanje na škodo srenjam. Liberalcem ta postava smrdi pa kmetom je potrebna, in jo res kmetje povsod tirjajo. — V Trstu so žendarji ugrabili lahonskega urednika Juretiga (Juretiča), ki je pisal nesramni list „Inedepente“, in ga zaprli. Našli so v njegovi hiši mnogo veleizdajskih pisem. — V Farkoševci na Hrvatskem uprlo se je 600 kmetov žendarjem in vojakom. Kričali so: proč z magjarskimi tablami, napisi, eksekutorji in kamenje poganjali in streljali. Na to da lajnant Ferlan tudi streljati in več kakor 20 kmetov obleži mrtvih. Vendar to ne ukroti ljudi in oficir se pomakne nazaj, da bi ne bilo preveč nepotrebnega krvi prelivanja. Hrvatski poslanci so razven Krestiča šli v Budimpešto, kder se je pričel državni zbor in bo govor o dogodkih na Hrvatskem. — V Zala-Egerszegu je hitra sodba enega razsajavca zoper Jude na smrt obsodila, pa upati je, da bode obsojenec pomiloščen.

Vnanje države. Nemci so okolo Homburga imeli velike vojaške manevre in nemški cesar je kazal trem kraljem: španskemu, srbske-

Digitized by Google

mu in sakskonskemu svojo mogočnost. Bismark se je vrnil domov iz Gostinskih toplic. — Ruski car in angleški minister Gladstone sta se sešla v Kodanji in baje važne reči zastran turških dežel dogovorila: Rumelija bode baje združena z Bolgarijo, kder je ruski general Lesovoj postal vojni minister. — Srbskemu kralju Milanu se doma slaba godi: njegovi ministri so pri volitvah hudo propali pa odstopiti še nečejo in izganjajo iz služeb vse uradnike, ki še ne služijo 10 let in so glasovali zoper ministre. To pa razdraženost le večjo dela. — Italijanski ministri so bili tako drzni in se pritožili pri naših na Dunaji, zakaj preostro zoper Lahone v Trstu postopamo. To je res drzno. Premehko postopamo zoper lahonsko druhal, ki je celo cesarju z bombami po življenji stregla, — Papež so se z ruskim carjem toliko porazumeli, da pride stalno ruski poslanik v Rim. — Francozi in Kitajci se pogajajo med seboj, da bi vojsko zabranili. Kitajci so voljni Francozom pustiti Anam, če ti onim dajo zasesti Tonking. Francozi se še branijo prítrditi.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).*)

Celje utegne zraven Ptuja biti najstarejše mesto na Slovenskem; le stara Emona, sedanja Ljubljana, je morebiti starejša, Kdaj je bilo torej Celje ustanovljeno? Kdo ga je utemeljil? Na taka vprašanja ne moremo dati ne mi, ne največji učenjaki odgovora; vsaj se na taka vprašanja ne more dati odločnega odgovora, ako bi se tikala tudi večjih mest, kakoršna so Gradec, Dunaj, Praga, Rim, kajti še o ustanovitvi in privotnih stanovalcih takih mest so navadno znane le nekatere pravljice, časih pa še te ne.

Povedali pa bomo v sledečih vrsticah o prijaznem mestu celjskem druge reči, katere utegnejo zanimati častite bralce, ako to mestece poznajo ali ne.

Pred Kristusovim rojstvom že in pa tudi nekaj stoletij po njem stanovalo je po Štajerskem ljudstvo z imenom Kelti, kateri pa niso govorili niti sedanji naš slovenski, niti nemški jezik. Nekateri učenjaki sicer tudi trdé, da so tod že v tistih starodavnih časih bivali tudi naši pradedje, stari Slovenci, pa ta stvar zgodovinska ni še popolnem dognana.

Ti prvotni stanovalci po Štajerskem, ki so torej govorili svoj keltski jezik in le še malo omikani bili, ustanovili so vendar že dve mesti na Štajerskem, postavili so namreč prvi temelj mestoma Celju in Ptuju, kar se je utegnilo že pred Krístusovim rojstvom zgoditi.

V teh časih pa je prišla štajerska zemlja v oblast mogočnim Rimljanom, ki niso zapovedovali samo lepi laški deželi, marveč svojo gospodstvo razširjevali po vsem takrat znanem svetu. Mogočni, pa pametni rimski cesar Avgust, ki je vladal ob času Kristusovega rojstva, podvrgel si je bil tudi štajersko zemljo. Da so bili novi podložniki pokorni rimskemu gospodarju, treba je bilo, da so Rimljani nekaj svojih ljudi poslali v to deželo, nekaj vojakov, ki so jo oskrbovali in strahovali krepki keltski narod. Naselilo se je pa nekaj Rimljanov najprvo v Celji okoli leta 50 po Kr., ob času rimskega cesarja Klaudija; zato so tudi Celje latinski „Claudia Celeja“ imenovali. Tako je to mestece imenoval že rimski pisatelj Plinij (starejši), ki je živel od l. 23—79 po Kr.

Pod rimskim gospodarstvom je Celje rastlo od leta do leta, kajti bilo je Rimljanom središče in zbirališče njihove velike vojaške moči in ležalo je ob glavnej cesti, katero so imeli napeljano iz Laškega čez Emono (Ljubljano), Celje, Ptuj itd. v stari Dunaj (Vindobono).

V 3. stoletji po Kr. je bilo pa Celje za Rimljane tako imenitno, da je bil tukaj sedež rimskih cesarskih namestnikov ali prokuratorjev. Eden takih namestnikov z imenom Klement je bil celo rojen Celjan in se je od nizke vojaške službe vsled svojih zmožnostij povzdignil do visokih namestniških mest in bil celó tajnik dvema rimskima cesarjema.

V Celji so sezidali že Rimljani mnogo trdnih poslopij, zlasti velikih paganskih tempeljnov, ki so bili vsi jako dolgo trpeče stavbe. Posebni mojstri so bili tod gospodarjajoči Rimljani pri zidanji cest in kanalov. Rimske ceste, katerim so naši stari očetje pravili „stare ceste“, „stari potje“, so bile tako trdne, da so se več nego 1000 let ohranile; in v Celji imajo mestne kanale za nesnago še večinoma tiste, katere so bili Rimljani morda pred kacimi 1500 leti sezidali za vodotoke.

Bili so pa Rimljani in njim podložni štajerski stanovalci nekako do 3 stoletja po Kr. še pagani ali ajdje.

V Celji se je najbolj častil paganski bog Mart; znano je tudi ime. „Ursus“ celjskega paganskega duhovnika, kakor tudi božjanskega varuha „Anigemius-a“. Krščanstvo se je na Štajersko zasejalo najprvo menda iz starega mesta „Sirmium“ ali Srema v Slavoniji (dan danes Mitrovice).

Tukaj je bil potem, ko je rimski cesar Konštantin krščansko vero za pravo vero v svoji državi razglasil, sedež škofom, ki so svojo gorečo delavnost razširjevali tudi v naše severnejše pokrajine. Vendar je Celje do 4. stoletja in morda tudi do 5. ostalo paganško, kajti l.

*) Odlomek iz „Zgodovino štajerskih Slovencev“ (rokopis), spisal J. Lapajne v Krškem.

Digitized by Google

284. (283) je moral tu sv. Maksimilijan, sam rojen Celjan, zavoljo krščanske vere po mučeniško umreti, ker ni hotel darovati paganskim bogovom. Sv. Maksimilijan je bil škof v mestu Lork ob Donavi na gorenjem Avstrijskem.

Ko je bilo pa staro mesto Srem v Slavoniji po divjih Hunih (l. 442) razdejano, spadal je spodnji Štajer pod oblast oglejskih škofov, ki so za razprostiranje sv. vere v teh krajih skrbeti jeli.

V 6. stoletji se je bilo pa že število kristijanov tod toliko pomnožilo, da se je v Celji celó mala škofija ustanovila. Znano je vendar ime le enega edinega škofa, Janeza, ki je živel proti koncu 6. stoletja v dobi oglejskega velikega škofa Severa.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 39. Gospod videč, da je sluga gostu z roko kupico vode ponudil, reče mu: „Ali še ti ne veš, da se gospodom voda na krožniku ponuja“. Sluga takoj vodo na krožnik izlije rekši: „Meni je to vse jedno, če bo le gospod hotel s krožnika piti“.

Razne stvari.

(Grazer Zeitung) ni mogla dočakati naše denešnje številke in včeraj napala spomenico Slovenskega društva. Toda z besedami: unwahres Geschwätz, Albernheit, Bosheit, lächerliche Erzählung je pisec slabo ustregel in le potrdil resnice v spomenici navedene. Kdor robo psuje, ta navadno kupi. Da v Gradci nekaj slutijo, na to kaže dosedaj tam nenavadni izraz o Slovencih: achtbarer Volksstamm, der slovenische.

(Železnico) od Spielfelda do Radgone stavi južna železnica. Okrajni zastop radgonski prevzame odkup zemljišč in hiš na svoje stroške.

(„Šulvereinerji“) so v Konjicah baje 50—80 kmetov v svoje mreže vjeli, kakor se liberalci hvalijo, čeravno jih je dež kopal. Navzoči so bili kričači Nekermann, Ausserer, Nagele, Glantschnigg; ptujskega odzadnjača je zmanjkalo. Sedaj hočeta Ausserer in dr. Prossinagg v Hrastniku in Trbovljah jednako rabuko sprožiti.

(Fortšritlerji v Mariboru) se pripravljajo na velik shod meseca oktobra. Govorila bosta obadva Hammer-Ambossa in nedvombeno potolkla vse Slovence — z jezikom.

(Celjski lisjak) se baje tropama razpošilja od nemčurjev in nemškutarjev Slovencev begat in zapeljavat v liberalni tabor. Jezi se pa, zakaj slovenski advokatje vlagajo slovenske vloge, katerih nihče ne razume (?) Kar pa je tako zastopiti, da jih takšni ljudje, kakor je celjski Glantschnigg ne razumejo, ki je šel lisjaka pisat, preden se je slovenske slovnice naučil. Tudi tisti lenuhi ne morejo slovenskega uradovanja videti, ki bi radi pri nas mastne službe imeli, pa Slovenci bi se naj jim na ljubo nemški učili, a svoje domače ljudi za dveri stavili ali po svetu poganjali s trebuhom za kruhom. Takšni neumneži Slovenci nismo več. Nemški učimo se za svoje potrebe, a ne za nemčurske lenuhe.

(Stare goldinarske bankovce) prejemajo denarni zavodi še le do konca tega mesca. Poznej bode jih sprejemala še samo centralna denarnica v Beču. Če kdo ima stare papirnate goldinarje, naj jih toraj o pravem času zameni.

(Eggenberško adreso) ni cesar dobil v roke, ampak samo namestnik baron Kübeck. Je li ta cesarju adresu dal, tega še niti Eggenberški župan ne trdi, pač pa tirja od vsakega župana blizu 5 fl., ker je vsa adresa čez 600 fl. stala. Neumni slovanski župani, ki so adreso podpisali, plačujejo sedaj nemškim liberalcem.

(Vabilo) razposlal je g. Lapajne, bivši nadučitelj v Ljutomeru, sedaj ravnatelj meščanske šole v Krškem ob Savi — Gurk in Krain — naj bi se marljivo naročevali na knjigo, ki izide drugo leto, če se nabere dovolj naročnikov: „Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev“. Knjiga bo nadomestovala Krempeljnovo: „Dogodivščino štajerske zemlje“ in velja 1 fl.

(Ljubljanski Zvon) objavil je v 9. zv. Usmiljena sestra, Fran Josip na Slovenskem 1883, Cyclamen, Spomini na jutrove dežele, Volkodlak in vampir, bajke in povesti o Gorjancih, Kraške jame, tri Gracije, Novejši pisatelji ruski, Narodne pesni, Preširen človek, Redki spisi, Slovenski glasnik.

(Na naših gimnazijah) še nimamo slovenskih paralelk in zato mora okolo 100 slovenskih učencev v mestne šole, da se nemški naučijo. Otroci zgubijo 1 leto, starši pa najmanje 10.000 fl.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Župnik v Podsredi je imenovan č. g. Mat. Novak, v gornjej Ponkvi č. g. Jož. Kunej, v Slivnici č. g. Trnak, za provizarje gredó č. g. Fr. Jan v Prevorje, Fr. Slavič v Soboto, za kaplane pa č. g. Janez Pajtler k sv. Lorencu v puščavi, Janez Žnidarič v Svičino, Jan. Stanjko II. v Veliko nedeljo, M. Vtičar v Vozenico, A. Aškerc II. v Šmarije, Lov. Kramberger I. v Reichenburg, M. Skerbec v Loče.

Loterijne številke:

V Gradci 22. septembra 1883:	18,	89,	23,	64,	32
Na Dunaji „ „	86,	55,	81,	58,	11
Temesvar „ „	31,	1,	6,	25,	32

Prihodnje srečkanje: 6. oktobra 1883.

Digitized by Google

Zahvala.

Vsem p. n. gospodom, ki so mi od vseh strani k mojemu Najvikšemu odlikovanju častitati blagovolili, se prisrčno zahvaljujem.

M. Modrinjak,
Ptujski prošt.

Srčno zahvalo

izrekam Vsem, kteri so mi od blizu in daleč čestitali. k srečnemu izidu moje pravde.

Božidar Poglšek,
župnik.

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptuji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 1. novembra t. l. pri krajnem šolskem svetu na Ptujski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,
dne 20. septembra 1883.

Predsodnik:
1—3 ***Premerstein.***

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga
in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

☞ Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem

2-5 **Maks Macher.**

Naznanilo.

Hiša na prodaj v St. Martinu na Paki, tik farne cerkve in šole, na okrajni cesti s štacunoj, novo zidana, obokane kleti, toraj za vinsko barantijo pripravna. H tej hiši pripada tudi še nekaj zemljišča, ako ga kupec hoče zraven kupiti, je za hmelj pripravna dobra zemlja. —

Plačilni pogoji so lehki in cena ni velika. Več se lehko poizve pismeno pri županstvu na Paki, pošta Šoštanj (Schönstein).

☞ Ako se hiša ne proda, odda se tudi v najem. 2—2

V zalogi

Janeza Leona v Mariboru

izide 15. oktobra t. l.

Južnoštajerski koledar

za na steno
v nemški in slovenski izdaji
za l. 1884,

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnca in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

☞ ***Velja samo 25 kr.*** ☜

Prodajalcem se dovoli primeren nadavek.

Zoper snet

pomaga **Dupuy-jev lug,**
v katerem se pšenično seme pred sejanjem namaka. Na prodaj ga ima trgovec

M. Berdajs
3-3 **v Mariboru.**

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 40. V Mariboru 4. oktobra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kmečke zbornice.

V mestih in trgih, sploh pri sedaj bogatejih, premožnejših ljudeh gini kakor kafra krščanstvo. Cerkve so po nedeljah in praznikih skoraj prazne. Gospodo vidiš tedaj le v kavarnah, sprehajališčih, krčmah, teatrih. Moli tam skoro nihče več. Sploh djansko krščanstvo gini. Paganski duh spodrinjava vse, kar je krščansko. A ob enem gini tudi krščanska resnico- in pravicoljubnost, stara poštenost, mož-beseda.

Zato pa si skušajo ljudje s posvetnimi postavami in napravami pomagati zoper vseobčno sebičnost in razne strasti. No in tukaj so zopet mestna gospoda in premožnejši del prebivalstva v državi mislili na-se. To vidimo pri volilnih redih. Povsod so sebi prisodili predpravic. Ljudem, ki ne plačujejo 10 fl. davka, še niti v mestih niso privoščili volilne pravice, kmetom pa število poslancev nalašč premajhno odmerili, da bi mestni liberalci vselej gospodarili na vekomaj!

Vrhu tega so si omislili posebnih trdnjav, kder posamezni jihovi stanovi branijo svoje koristi. Trgovci imajo n. pr. svoje trgovske-obrtnijske zbornice, kder trgovci zvonec nosijo, obrtniki pa uže precej za dvermi stojijo; dalje imajo advokati svoje advokatske, notarji svoje notarske zbornice itd. le kmetje nimajo nič podobnega. Pa tudi ne dobijo nič, dokler in kder liberalci gospodujejo. To se naj dobro pomni!

Hvala Bogu, temu gospodstvu začeli so konec pripravljati v ministerstvu, v državnem zboru in tistih deželnih zborih, kder imajo konservativci in narodni poslanci večino. Tukaj so začeli od liberalnega gospodstva in neusmiljenega kapitala tlačeno ljudstvo braniti. Obrtniki so uže dobili takšno brambo. Dne 29. septembra t. l. obveljala je nova obrtnijska postava. Obrtniki so nje uže veseli in se vrstijo po raznih zadrugah, podobnih nekedanjim ceham: krojači vkup, čevljarji, mlinarji vkup, vsak v svojo zadrugo, da skrbijo za svoje vzajemne, stanovske koristi in potrebe.

Sedaj pridejo kmetje na vrsto, kar je veliko težavnejše. To pa zato, ker kmetov ni tako lehko uvrstiti v zadruge, kakor obrtnike. Če pa kmetje niso uredjeni, sploh organizirani, tedaj jim drugi postavni pomočki ne bodo veliko koristili. Tudi je se bati, da jim liberalci teh ne poberejo, če zopet na konja vpležejo. Kmetom bo toraj treba bržčas takšnih zbornic: kmetskih zbornic, kakoršnih imajo trgovci. V takšnih kmetskih zbornicah bi le kmetje imeli govoriti in sklepati, to pa le o koristih in potrebah kmetskega stanu.

In res skoraj vsi, ki resnično želijo, kmetski stan rešiti pogina, s katerim mu nesrečni liberalizem preti, nasvetujejo takšne zbornice. Ni toraj dvomiti, da bode o njih kmalu več govora.

Ministerstvo nabira podatkov o zadolženji kmetskih posestev, v državnem zboru pride več kmeta zadevajočih vprašanj na vrsto, v gališkem deželnem zboru pa tudi v gornje-avstrijskem želijo svobodno trganje gruntov omejiti. V kranjskem deželnem zboru pa je poslanec Klun nasvetoval, naj se ženitovanje nemaničev na škodo srenjam zabranjuje, in po dr. Vošnjakovem nasvetu bode na Kranjskem odbor večih poslancev moral preiskavati, kaj je krivo, da kmetstvo propada, in kako mu pomagati.

To zopet kaže, da se le konservativni in narodni poslanci za kmeta res brigajo, liberalci pa ga le begajo in lovijo, da jim služi v podlago do zopetnega gospodstva!

Varujte se toraj, kmetje, liberalnih lisjakov.

Nemško-prajzovski šulvereinarji v Konjicah.

Dne 23. septembra t. l. so konjiški nemčurji svoj šulverein skupaj zbobnali. Pri tej

Digitized by Google

priliki so, kakor je sedaj že navada, znane zagrizene sovražnike Slovencev povabili, ki so se tukaj širokoustili. Saj je pa tudi treba, kajti naši nemčurji nimajo v svoji sredini niti ednega pravega govornika. To so najboljše na Silvestrov večer m. l. pokazali — nezmožnost, zagrizenost itd.

Slovenci bi radi tukaj na svoji domači zemlji mir imeli, toda nemčurji, ki večinoma od krvavih žuljev slovenskega kmeta živijo, nas vedno pikajo. Od župana do zadnjega občinskega beriča se vsi z nemčursko politiko pečajo. Ali je to prav? Nikakor ne. Župan bi moral med strankami posredovati ter za to skrbeti, da se stranki druga drugej približujete. A on ravna nasprotno.

Toda poslušajte kako so ovi den praznovali. Slovesne sv. meše niso slišali, akoravno bi jim bilo treba, da bi jih sv. Duh razsvetil. Zato so pa na vse zgodaj in sploh že celi teden poprej kmete lovili, ki bi jih poslušat prišli, ter so jim obetali jedi, pijače in smodke. Nekateri so razobesili zastave, katere so jim Celjani posodili. Ta den ste lahko videli zagrizene sovražnike slovenskega jezika in sploh Slovencev. Pokazali so očitno, da naš jezik ne ljubijo in da hočejo vse ponemčiti.

Med drugimi so razobesili znane nemške „frankfurtarce“ notar Kummer, doktor Lederer in trgovec Mišjak, sami ljudje, ki so se obogatili pri Slovencih in ki sedaj naš narod in naš jezik tlačiti hočejo. Ali ste menda slišali, da so rekli, da je treba se tudi slovenski učiti in da so tudi slovenske šole potrebne? — Nikakor ne. Šulvereinarjev geslo je: „zatajuj in izdaj svoj dom in svoj jezik ter pojdi za nami.“ Pa zakaj tako? Zato, da bi se privandranim Nemcem v našem prelepem rodovitnem kraji ne bilo treba slovenskega jezika učiti in slovenski uradovati, da bi Slovenci na svoji domači zemlji služb ne dobivali in tako Nemci nam gospodarili, mi pa jim hlapčevali. In čujte, kako so kmete lovili? Pred gostilnico so nemčurji stali, ki so mimo gredoče vstavljali ter jih v gostilnico vabili, kajti noter je več sodčekov piva in več sto smodk zastonj. Toda premeteni kmetje jim niso šli na limanice. Samo okoli 20 „lačenbergarjev“ so vjeli. Ko je pa prišlo, da morajo k društvu pristopiti ter goldinar plačati, jim je večina všla. Govorili so samo stare navadne reči, seveda tudi proti vladi, ki hoče vsaj nekoliko pravična biti, in proti Slovencem.

Z zadovoljnostjo moramo priobčiti, da se naši c. kr. uradniki, akoravno so udje „šulferajna“, tega zborovanja niso vdeležili in da so s tem pokazali, da takih demonštracij ne odobravajo. A nerazumljivo nam je, kako da je znanemu Gerčarju iz Šmarije dovoljeno, se vseh demonštracij vdeleževati ter ljudstvo na vrle slovenske poslance hujskati. Rekel je, da so nam slovenski poslanci strašno velike davke naložili itd. (Nevednež! ravno v konjiškem, celjskem itd. okraji so gruntno dačo znižali. Ured.)

Vprašali bi ga, kdo je pa strašno velike dolgove državi napravil, katere moramo sedaj plačevati? Ali ne nemčurji in liberalci s svojim slabim gospodarstvom? — Kako zamore on kot c. kr. sodnijski uradnik proti narodu, med katerim in od katerega živi, očitno hujskati? Proti takemu uradniku ne more ljudstvo zaupanje imeti, kajti on očitno kaže, da je sovražnik Slovencev in slovenskega jezika.

A ne samo to. Tudi Franc Bračič, p. d. Čebilek, kmet iz Šent Jerneja, prijatelj znanega Jurija Sajko-ta, p. d. Kešpreta iz Verholj, v katerem vreje popačena nemčurska kri, je se oglasil. In čujte, kako je v svoji budalosti naše vrle slovenske fante osramotiti hotel! Rekel je, da se brez nemškega jezika ne da več živeti. Ako slovenski fant vojak postane, mora nemški znati, kajti drugače bi ne razumel, kaj se pravi „eins, zwei“ in potem bi mu morali „slamo in seno“ na noge privezati itd. Tako zabiti pa naši slovenski fantje vendar le niso. (Regimente so sedaj večinoma doma nastavili in oficirjem je zaukazano naučiti se pri slovenskih regimentih slovenski. Ured.)

Slovenci so bili vsikdar prvi in najboljši vojaki, ki so stali, kakor skala za dom in za cesarja proti vsakemu sovražniku. Zato so pa bili pogostoma tudi od presvitlega cesarja posebno pohvaljeni in odlikovani. Akoravno niso nemški znali, so se poprej eksercirati naučili, kakor nemški „Seppelni“.

Ubogi Bračič! morda si bil Ti tako zabite glave in popačene nemčurske krvi, da nisi vedel razločevati, katera noga je „eins“ in katera „zwei“, kajti drugače bi ne bil mogel tako bedasto govoriti. Saj si bil tudi v višjih šolah, zakaj se pa nisi izšolal, če si prebrisana glava? Da bi pa brez nemškega jezika se ne dalo živeti, to ni res.

Mi poznamo slovenske kmete, ki akoravno nemški ne znajo, vendar izvrstno in bolje gospodarijo, kakor tisti, ki nemški znajo. „Študirani kmetje“ so navadno zapravljivci

V ljudski šoli se pa otroci ne bodo nikdar nemški do dobra naučili, ako doma slovenski občujejo. Le tedaj, ako bodo z Nemci občevali ali višje šole obiskovali, se bodo, kakor Čebilek in menda še bolje, nemški naučili.

Da pa bodo naši „šulferajnarji“ nemško omiko ložje razširjali, so si izvolili Joh. Sutterja za načelnika. Boljšega bi si ne bili zamogli izbrati, kajti ta bo lahko v svoji šnopsariji „brudarje“ nemški učil ter med njimi nemško omiko s šnopsom razširjal.

Slovenci smo uže veliko prestali in tudi nemški „šulverein“ nas ne more pohrustati.

Digitized by Google

Gospodarske stvari.

Sadjereja.

Meni se zdi naš kmetič, kakor sv. Peter, ki podkve na cesti ni pobral, ker se mu je pretežavno zdelo, a po posamezne črešnje je pa več ko 50krat na tla segel. Marsikteremu kmetu ali posestniku se tudi zdaj po sadne pečke in košice, ki mu jih lepa priložnost na milijone ponuja, ne zdi vredno poseči, ter jih iz sadja nabirati; rajši bo spomladi po hostah lazil in si z veliko težavo kopal starikastih, sločenih grbačastih debel, na kterih dostikrat komaj le dobro vajeno oko po 3—4 slabe, obžuljene koreninice zagleda. Tak krempelj se potem vsadi v ozko, globoko jamo, se z vso močjo zateptá, in — kmetič čaka mirno na rast in sad.

Taka drevesca se navadno že v prvem ali pa v drugem letu posušè, in kmet potem pravi: „Pri nas sadno drevje ne stori!“

Zategadelj vam ljubi kmetje v tej zadevi na srce polagam svet:

Kdor si je sadno pijačo pripravljal, naj zbere iz stiskanega (sprešanega) ostanka pečke, katerih je na tisoče; če pa sami niste delali tokovca, pa pošljite k sosedu po nje. Pečke dajte potem v lonec, kterega s peskom napolnite, in shranite vse v hladni hram ali v suho klet tako, da miši peček ne snedó.

Ravno tako ravnajte, ako hočete breskve, češplje, orehe, itd. saditi.

Zaradi breskev še posebno opominjam, da, ako košico žlahtne breskve vsadite, dobite drevesce, kterega potem ni treba požlahniti.

Breskev iz košice žlahtne breskve vam zmiraj žlahtni sad prinese. Zapomnite to, in ako se vam primeri, da zveste za prav dobre in žlahtne breskve, kupite jih zavolj košice, nikoli ne bodo predrage. Le pazite, da potem košice lepo shranite v pesku, kakor sem že poprej omenil. Ako bi se vam prostor, kjer hranite pečke, zdel vendar presuh, ne bo od škode, če pesek v lonci včasi po zimi z vodo škropite.

Kostanj pa je najbolje, če se v ježici (bljakovni ali lupini) v suho klet spravi, in spomladi sadi. Nekateri priporočajo tudi, da se kostanj shrani čez zimo v tekoči vodi v kaki posodi, tako globoko, kjer voda ne zamrzne. Tedaj na delo: „Zrno do zrna pogača“, — „Kamen do kamna palača!“

Dr. Ipavic.

Hmelju cena stoji. Zatiško velja 170—195 fl. 50 kilo.

Sejmi 6. okt. sv. Lovrenc v Slov. goricah, Kostrivnica gornja, Pišece, Žavec (hmelj), Schwanberg, 8. oktobra Dobrna, Gomilica, Obrajna, sv. Helena, Mozirje, 10. okt. Žavec (hmelj), 11. okt. Gnas, 13. okt. Žavec (hmelj.

Dopisi.

Iz Maribora. (Marsikaj.) Gimnazije ravnatelj g. Gutscher prestavljen je v Gradec. Z Bogom! Na njegovo mesto pride nek dr. Steinwendter. Zna li slovenski ali ne, to ni znano. — Naša posojilnica je do 30. septembra prejela 221.462 fl. 26 kr., izdala 185.500 fl. 69 kr., ves promet znaša 406.962 fl. 95 kr. — Judom so nova skladališča pri juž. železnici v Melji prav po volji, uže dva hrama sta polna ogerskega zrnja. — Nemški učitelji so se pri zadnjem shodu deloma nedostojno obnašali. Ko jim je možko pevsko društvo zapelo pesen: „Mein Oesterreich, mein Vaterland“, rekali so nekateri prusaki izmed njih: Was? Pereat sollen wir schreien. Sollen wir denn sonst nichts sein als Oesterreicher? Ko so zagledali priti slovenskega učitelja, djali so: da kommt schon wieder ein windisches Gsicht, den grüssen wir nicht. Slovenski učitelji so se lehko prepričali, da jih nemški ne marajo. Čemu se jim toraj dobrikati in peneze v Gradec pošiljati? — Pri zadnji tomboli na velikem trgu je železnišk delavec dobil 25 zlatov, kondukter 50 srebrnjakov. Skoraj vsi loterijski igralci so v Trst stavili 83 in dobili; toda zastavili so gotovo več, ker so dolgo na 83 čakali. — Pekerske nemčevalnice so uže Reiserjevi ljudje siti. Eden je rekel: otroka vzamem hitro iz te neumne šole, kder se deca ničesar prav ne nauči, ne nemški pa ne slovenski in druga še menje, ko se službe znebim! — V Karčovini je oča Dovnik zopet župan. — Čitalnica priredi g. dr. Dominkušu banket, ko prejme križec Franc-Jožefovega reda!

Iz Ptuja. (Zakaj ne smemo rok križem držati) pri bodočih volitvah za okrajni zastop? Hočemo kmalo z odgovorom postreči. Marsikdo si bode mislil, da je vse jedno, če je okrajni zastop v slovenskih ali nemškutarskih rokah. To ni resnica. Če imajo tako imenovani liberalski nemškutarji večino v tem zastopu, potem oni gospodarijo le sebi ali mestu na korist, na kmečke občine ti ljudje popolnoma pozabijo in ako ima naša stranka večino, vendar tu in tam kmet kak groš prisluži, inače gre vse v mošnjo meščana. Okrajni zastop pa odloči tudi večino v okrajnem šolskem svetu, ker pošlje tje več mož. To pa je v sedanjem času za nas velike važnosti, kajti dokler je ta v naših rokah, se nemško-prajzovski „šulferein“ ne more tako šopiriti mej nami, kakor bi se, ako bi nasprotniki bili tu v večini. Okrajnim zastopom so pa tudi vsled nove šolske postave (novele) od 2. maja t. l. podeljene velike pravice. Tu navedem kratko nekaj slučajev. § 7. navedene postave pravi: ali se ima šolska mladež razdeliti na razrede in oddelke, to se ravna po številu učencev in po številu učiteljev, ki jih ima katera šola ter se sme po okoljnostih,

Digitized by Google

osobito po deželi ta razdelitev uravnati po načelih poldnevnega poučevanja. K temu § določuje ukaz ministerstva za uk in bogočastje od 8. junija t. l: šolske oblasti imajo pravico obstoječe šolske uravnave glede celodnevnega ali poldnevnega pouka le takrat spremeniti, če za to prosijo všolane občine ali krajni šolski sveti. Na podlagi takšnih prošenj more deželni šolski svet — zaslišavši krajni in okrajni šolski svet — dovoliti poldnevni pouk za stalno ali začasno in to posebno takrat, ko bi bilo glede velikega števila otrok potrebno šolske prostore razširiti, kar bi davkoplačilce hudo zadelo. In § 21. navedene postave veli: na ljudskih (narodnih) šolah naj se otrokom, ko izpolnijo 6. leto svojega šolanja, posebno na kmetih dade polajšanja v šolskem obiskovanji v tem, da se poučevanje skrči na zimo ali na pol dne ali na posamezne dneve v tednu. In ukaz ministrov od 8. junija к temu § pravi: ako ne prosijo vse všolane občine ampak le ena ali njih več za šolske olajšave, **tako o tem razsoja okrajni šolski svet kakor tudi v prošnji posameznih starišev.** S kratka: če je veliko otrok, bi bilo treba več učiteljev, vsled tega tudi več učilnic, učnih sob, nove klopi, ali zidati ali prostore v najem vzeti, učitelju skrbeti za stanovanje itd. zato je naj bolje, naj ceneje poldnevni pouk vpeljati, prositi pri okrajnem šolskem svetu in če ima ta razum in srce za kmeta, bo gotovo gorko podpiral krajni šolski svet, da se deželni šolski svet izreče z ozirom na revščine in nadloge ubornega kmeta za poldnevni pouk. Če pa, kakor omenjeno, posamezni starši prosijo za olajšave in posamezne občine (ne vse šolske občine), sme olajšavo dati okrajni šolski svet. Iz predstoječega tedaj se razvidi, kolike važnosti je okrajni šolski svet, kajti ta oblast vam kmetom lahko mnogo koristi pa tudi mnogo škoduje. Če bodo tedaj še dalje naši možje, kateri vsi so tudi kmečkih staršev, tedaj jim je kmetovo gorje predobro znano, v okrajnem šolskem svetu, obrnete se lahko na nje in gotovo vam pomagajo vsaki čas. V vaših rokah pa je bodočno sestavljenje okrajnega šolskega sveta in ako hočete da ostanejo naši možje še dalje v njem, volite vsi jedno glasno tiste može v okrajni zastop, katere vam bode priporočala narodna stranka

II. **Iz Šaleške doline.** (Čitalnica — šiba šulvereinarjem). Zdaj pa si poglejmo malo dve nemčurski gnezdi podrobneje, namreč Šoštanj in Velenje. Jaz že nekaj let živim v tej prijazni, krasni dolini in sem že marsikaj doživel veselega in žalostnega, a tudi neumnega; a take neumnosti in prismodije, kakor se je vršila v nedeljo 16. pr. m. v Šoštanji in Velenji, nisem še doživel, tudi na pustni dan ne. Šulvereinarji v Šoštanji so se pomenili z onimi v Velenji, kako bi dobro bilo, če bi enkrat napravili „eine Haupthetz“, kajti do pusta je še predolgo. Velenčanji so namreč priredili veselico v čast šulvereinarjem in se ve da povabili svoje ravno tako pametne Šoštanjce. Šoštanjski ..... (razun treh, o katerih bode pozneje govor, so namreč res sami ..... na duši in v žepu) oziroma „kasa“ tistih Judeževih grošov je namreč najela vse vozove, kolikor se jih je zamoglo dobiti v trgu in v okolici in potem zbobnali skup vse, kar rado pije in se vozi zastonj, da se tako svetu pokaže, kako strašno veliko udov šteje šulverein. No tacih udov ne zavidamo! Na teh najetih vozeh so se peljali se ve da na prvem mestu „gnadljiva frava“ načelnika tukajšnje „Ortsgruppe“, g. Wagnerja in kot njeni „pobočnik“ tisti siloviti in imenitni šribar, ali kakor ga nekateri nevedni stari kmetje še imenujejo, tist gospod „birt“, ki so bili časi za notarja, kedar ni bilo druzega — potem dva čevljarja in zopet dva krojača, se ve da vsi v kočijah (če tudi časih še za „to pre ..... sol“ in za ta „ljubi tobak“ novcev manjka), nadalje občinski slugi Eder in Zobec, prvi v svoji polni uniformi, za tima dva fanta ..... še in potem še visoka plemenitaška gospoda, na čelu njej g. pl. Schnitzer, kot župan Šoštanjskega trga (čudno za Slovence), potem g. Wagner sam in dva c. kr. uradnika gg. davkar Ziegler in kontrolor Simonič (časih tudi Simonitsch, kakor mu bolje kaže), ti štirje brez uniforme. — Ako si pogledamo vse te šulvereinerje zaporedoma, moramo priznati, da razun g. Simoniča ni nobeden zmožen, naši narodni reči dosta škodovati, a čudno smešno je sestavljeno to šulvereinstvo. G. pl. Schnitzer je grajščak in župan v trgu, človek čisto prost, brez posebnega talenta in druga če zelo miren in sem prepričan, da mu je cela ta komedija deveta briga, timveč je njemu le za kako „Hetz“. Jaz mu to odpuščam; ali kot plemenitaš in v omikanem Dunaji rojen, bi vendar smel toliko ponosa imeti, da bi se ne pečal in vozaril samo zaradi „Hetze“ s takimi ne plemenitimi pajdaši in naj bi raji skrbel s svojo merodajno besedo za mir mej obema strankama. A nij dosti, da nij njemu žal se vdeleževati takih shodov in se pajdašiti s tacimi ljudmi, še celo občinskega slugo Ederja, ki je ob enem policaj in kot tak silno potreben posebno ob nedeljah, da je doma in da pazi na mir in red po trgu, in kateri združuje v svoji osebi tudi častno službo vžigalca trških svetilnic, katere ono nedeljo se ve da niso bile prižgane in so morali drugi doma ostali sotržani, ki ga plačujejo, po temnih ulicah korakati in butati ob pijanih fantalinih, ki so v Wagnerjevi hiši oziroma štacuni špirita se napili — tedaj tudi to drugače tako nedolžno a vendar potrebno osebo, policaja edi-

Digitized by Google

nega in vžigalca svetilnic je seboj komandiral g. pl. Schnitzer, kar pač vse slabo kaže, kako župani, o čemur bomo še govorili z g. pl. Schnitzerjem in g. c. kr. okraj. glavarjem.

(Dalje prihod.)

Iz Ptuja. (Volitve za okrajni zastop) so razpisane. Volilci velikega posestva volijo 19. novembra, mesto in trg Gora 21., kmetske občine 24. novembra t. l. Obrok za reklamacije začel se je 1. t. m. in poteče s 14. t. m. Tedaj na delo narodnjaki in pozor! Občine dobile so tudi že nalog, da volijo volilne može. Treba je gledati, da se volijo pametni, neodvisni, zanesljivi možje. Kdor ne vé, zakaj gre, kdor ni zanesljiv, kdor je meščanom dolžan, ali tako rad okoli jih lazi, naj se ne voli. S takimi ljudmi proč!

Iz Mozirja. (Za zastavo „Savinjskega Sokola) so dalje darovali: Vis. čč. gg. Lovro Potočnik, dekan, 5 fl.; D. Matek, novomešnik, 1 fl.; Zd. Mikuš, novomešnik, 1 fl. 50 kr.; V. Čepin, kaplan, 1 fl.; vsi iz Gornjega grada; A. Fišer, kaplan, Laški trg, 2 fl.; M. Sternad, župnik, Ljubno, 3 fl.; Ignac Orožen, kanonik, 10 fl.; Iv. Modic, župnik, Prihova, 5 fl.; Gr. Presečnik, kaplan, Maribor. 5 fl.; Fr. Globočnik, župnik v št. Jurji p. T. 2 fl.; J. Klančnik, kaplan v št. Jurji p. T. 2 fl.; I. B. 25 fl.; A. Urek, župnik, Polzel, 2 fl.; I. Jurčič, kaplan, Žavec, 3 fl.; I. Ž. v št. P., 2 fl. — Gospe: Ana Vovšek, Braslovče, 1 fl.; Beti Hilich, Braslovče, 2 fl.; — Gospodičine: Vilma pl. Levinsky, 1 fl.; Fani Mikuš, 1 fl.; Antonija Špende, 1 fl.; Fani Žehelj, 1 fl.; vse iz Gornjega grada; Marija Rojnik, Braslovče, 3 fl. — Čč. gg.: R. Wolf, 2 fl.; Dr. J. Detiček, 5 fl.; Fr. Lončar, 1 fl. 50 kr.; Bohinec, 1 fl.; Morocutti, 2 fl.; Jarc, 2 fl.; I. Hren, 1 fl.; Hočevar, 1 fl.; I. Kranjc, 1 fl.; I. Žehelj, 1 fl.; vsi iz Gornjega grada; dr. I. Hrašovec, Ljubljana, 1 fl.; Fr. Fasching, Maribor, 5 fl.; V. Potočin, Zidan most, 10 fl.; dr. A. Mravljak, Ljutomer, 5 fl.; dr. I. Jurtela, Ptuj, 5 fl.; Ant. Šlamberger, Ljutomer, 5 fl.; I. Janežič, Griže, 2 fl.; I. Fischer, Ljutomer, 2 fl.; I. Prislan, 1 fl.; Fr. Brišnik, 2 fl.; Seb. Bohinec, 2 fl.; Jos. Pauer, 5 fl.; Ant. Plaskan, 5 fl.; Anton Resner, 2 fl.; A. Vovšek, 2 fl.; Iv. Prislan, 1 fl.; Fr. Prislan, 1 fl.; Fr. Šporn, 1 fl.; vsi iz Braslovč; Iv. Hausenbichler, 10 fl.; E. Širca, 2 fl.; I. Širca, 3 fl.; I. Janič, 3 fl.; vsi iz Žavca; I. Žigan, Polzel, 2 fl.; M. Pahle, Letuš, 1 fl.; Iv. Rajšp, 2 fl.; M. Kohne, 1 fl.; I. Milavc, 2 fl.; E. Vošnjak, 2 fl.; G. Kohne, 1 fl.; M. Puncer, 1 fl.; I. Brinovc, 1 fl.; vsi iz Mozirja; Fr. Hrašovec, Špital, Koroška, 2 fl.; I. Gradišnik, Vransko, 1 fl. — Vsem čč. darovateljem izreka presrčno zahvalo

odbor „Savinj. Sokola“.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Fzm. Kuhn v Gradci je obhajal 50letnico svojega vojaškega službovanja; cesar so mu pismeno čestitali. Srbski kralj Milan se je poslovil od cesarjeve rodbine in odpotoval v Beligrad. — Liberalcem se čedalje huje godi, čeravno razsajajo, kakor da bi bili znoreli: pri volitvi velikega posestva so v sp. Avstriji komaj zmagali, v Moravskem za deželni zbor samo do polovice, a za državni zbor popolnem propali. — Koroški deželni zbor je sklenil vodo v Celovskem jezeru niže spustiti. Novo železnico merijo od južne železnice v Železno Kaplo in Jezero. — Poslanec Šuklje nasvetuje v kranjskem deželnem zboru vinorejsko ali kmetijsko šolo za Dolenjsko. — Hrvatski poslanci mudijo se v Budimpeštu in tirjajo, naj se magjarski grbi in vladni komisar odpravijo, deželni zbor skliče, novi ban in minister postavi; minister Bedeković je namreč prosil in dobil odpust. Ker so Magjari malo mirneji postali, mogoče je, da se ogerski minister Tisza in hrvatski poslanci pogodijo, kar je iz več uzrokov želeti. — Grof Szapari je umrl, to je tisti general, ki je v Bosni nesrečo imel in se pred Turki moral od Tuzle do Doboja pomikati nazaj. Železnica od Zenice do Sarajeva je dodelana. Vojakov gre 5000 iz Bosne in Hercegovine domov na odpust. Dobrovniški trgovci prosijo dovoljenja staviti železnico od Sarajeva v Mostar in Dobrovnik.

Vnanje države. Nemški cesar je španskemu kralju podelil lastništvo ulanskega regimenta, ki je nameščen sedaj v Strassburgu, pred zadnjo vojsko še francoskem mestu. To je Francoze silno razdražilo. Ko se je toraj španski kralj vračal domov čez Pariz, so mu tukaj na kolodvoru napravili pariščanje strašansko mačkinjo muziko; kričali: proč z ulanom, ubijte prusaka itd. Kralja so žandarji komaj ubranili. Republike predsednik je potem kralja za odpuščenje prosil; vendar zviti Bismark je Francoze in Špance precej razdražil, kar je hotel doseči. — Ruski car mudi se v Kodanji, v Bulgarsko pošilja se mnogo streliva. Z Angleži so se Rusi baje pogodili tako, da odstopi sedanji bolgarski knez ter da pride na njegovo mesto knez Peter Črnidžordževič in združi Rumelijo in Bulgarijo; Angležem pa ostane Egipt in dosedanji upliv v azijskih deželah turških. — Zaradi Tonkinga še porazumljenje med Francozi in Kitajci ni dognano. — Afganistanski emir, od Angležev pred leti vpostavljen, dobil je hudo revolucijo; Ghilzi vstajniki so njegovo vojsko pretepli. — Srbski minister Piročanec je odstopil. Na njegovo mesto je pozvan Kristič. — Chilenci v Ameriki nadaljujejo vojsko zoper Peruvijance. Vojska traja uže 3 leta.

Digitized by Google

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

II. Ko so došli Slovenci, takrat še pagani, v te kraje, prenehalo je krščanstvo tod. Celjsko mesto je sicer že prej, v dobi preseljevanja narodov, bilo od raznih, tu mimo se valečih narodov zeló razrušeno, tako da ga v srednjem veku nahajamo bolje podobnega razvalini, nego mestnemu človeškemu bivališču. Vendar se je pa v dobi Karola Velikega in prej že cel spodnji Štajer imenoval po celjskem mestu, vsaj pisatelj Paulus Diaconus piše, da sta si bila dva furlanska vojevoda podvrgla slovansko deželo „Zellia“ (Celjsko), kar ne more druzega pomeniti, kakor Celjsko okolico, Savinjsko dolino ali sploh slovenski Štajer.

Skoro 200 let so ostali Slovenci še v svojih sedanjih sedežih pagani, kajti krščanski škofje, navadno ne zmožni slovenskega jezika, so imeli svoje sedeže v oddaljenem Ogleji in Solnogradu, od koder niso mogli tako lehko za razširjevanje sv. vere med Slovenci delovati. Vendar je (po nezanesljivi pripovedki) že prvi solnograški škof sv. Rupert (umrl l. 718) sam došel l. 698 iz Solnograda v Celje, kjer je na čast sv. Maksimilijanu ustanovil cerkev; vendar se pa od te prvotne cerkve ne nahaja nikakoršnih ostankov več, kajti sedanja je postavljena na razvalinah rimskega poslopja, kar dokazuje že to, da so n. pr. še l. 1846 tu izkopali nekatere rimske kamene.

Do večjega pomena je došlo Celje še le z jako imenitnimi celjskimi grofi, o katerih moramo nekoliko povedati, predno se dalje o druzih dogodkih razgovarjamo.

V 12. stoletji so še živeli v Savinjski dolini mogočni gospodje Saneški, tako imenovani po svojem rodovinskem gradu Sanek, ki se še dan danes kot razvalina eno uro od Braslovč vidi. Imenovali so se ti svobodni gospodje tudi Lengenberški plemenitniki, ker so imeli tudi Lengenberg ali Lemberg pri Dobrni.

Celjski grad (stari) in celjsko mesto sta bila pa prvotno v rokah Heinburških grofov, ki so tudi silno bogati in mogočni bili. Svobodni gospod Ulrik Saneški pa se poroči z edino hčerjo grofa Heinburškega Katarino, l. 1322, in je tako podedoval po poslednji velika posestva, ki so jih ti imeli ob Savinji, Savi in v Šalski dolini.

Vendar se je Ulrikov sin, Friderik Saneški še z orožjem v roci za razna posestva bojevati moral (v letih 1332, 1335, 1341) z drugimi sorodniki Heinburških grofov, ki so tudi po njihovem premoženji hrepeneli.

Po srečno prestalih bojih si je silno obogateli Friderik Saneški stalno v Celji izbral svoj sedež in takratni nemški cesar Ljudovik Bavarski podelil mu je grofovski stan (l. 1341); tako so se prejšnji svobodni gospodje Saneški zdaj Celjski grofi zvali. Za svoj grb so si izvolili grb svojih prednikov, Heinburških grofov, namreč 3 zlate zvezde v zelenem polji.

Moč in veljava Celjskih grofov je hitro rastla. Oni so znali modro uporabiti vse razmere in okoliščine v svojo korist in imeli tudi srečo pri svojih podjetjih.

Cesar Karol IV. potrdil jim je njihovo, od svojega prednika jim podeljeno grofovsko plemstvo in določil meje njihovim posestvom, ki so bila največja na spodnjem Štajeru.

Veljava Celjskih grofov je po svetu kmalu tako zaslovela, da so najmogočnejše osebe knježjega rodu v tisti dobi rade delale ž njimi rodbinske zveze.

Tako se je bil že sin Saneškega Ulrika I., Viljelm I., poročil z Ano, hčerjo poljskega kralja Kasimira. Celjski grof Herman II., ki se je v turški vojski l. 1396 (nesrečna bitka pri Nikopolji) silno odlikoval in s svojo drzovito hrabrostjo rešil turške sužnosti celó takratnega nemškega cesarja Žigo (Sigismunda), dal je svojo hčer Barbaro, jako prepirljivo žensko, ravno omenjenemu cesarju v zakon (l. 1404). Starejša sestra pa je imela goriškega grofa Henrika IV., druga bogatega ogerskega Ladislava Gara. Oče Herman II. sam, ki je bil s takratnimi vojevodi avstrijskimi v jako prijateljski zvezi (Albreht III. in Leopold III. sta ga l. 1372 v Celji obiskala), je bil sam kraljevske krvi, kajti mati njegova je bila bosniškega kralja hči, a svojo nečakinjo je dal Herman II. poljskemu kralju Vladislavu v soprugo.

V rodu so bili Celjski grofi tudi z Ortenburškimi grofi na Koroškem. Ko so ti zamrli (1420), podedovali so Celjski tudi njih obširna posestva po Koroškem in Kranjskem. Postali so na ta način silno bogati in imeli so nad 70 graščin, mest in trgov po Štajerskem, Koroškem, Kranjskem, Ogerskem, Hrvatskem, na dolenjem in gorenjem Avstrijskem. Naslov so si dali po svojih glavnih graščinah, namreč: „Grofje Celjski, Ortenburški in Zagorski“. (Zagorski, t. j. Zagorje na Hrvatskem).

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 40. Celjski nemčurji lažejo, ka slovenski kmet neče slovenskega uradovanja, ker tukaj ne ume slovenskih besed, le nemške so mu baje umljive. Nedavno pa je trd Nemec gornjega Štajera stal pred sodnijo v .... Prebere se mu nemška zatožba. Vprašajo, če je razumel. Nemec odgovori: „n a i h o n n i k s v e r s t o n d e n“ t. j. nisem razumel. Tako tedaj. sedaj uže Nemci ne umejo nemški pač pa slovenski kmet. Pojte se solit nemčurski čuki.

Digitized by Google

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za novo šolo pri sv. Miklavži nad Laškim darovali 250 fl.

(Ponižno zahvalo) izrekujejo pogorelci iz Obreža Njih Ekscelenci milostljivemu knezuškofu za blagodušno darovanih 20 fl., koje so jim po č. g. dekanu brežiškem sporočiti blagovolili.

(Javna zahvala.) Častiti gospod kaplan Gregor Presečnik pri sv. Magdaleni v Mariboru blagovolil je obresti od posojila za nakup „Narodnega doma v Ptuji“ Narodnej čitalnici podariti. Za to izrekajo mu podpisani v imenu čitalničnega odbora iskreno zahvalo. V Ptuji, 29. den sept. 1883. Dr. Gregorič, predsednik; Dr. Fr. Jurtela, t. č. blagajnik; Ivan Urbanec, tajnik.

(Volitev veteranskega načelnika v Konjicah) se zarad neke nepravilnosti ni potrdila. Sedaj bo morala zopet nova volitev biti. Da bi pa stari načelnik in njega namestnik svojo nemčursko zagrizenost in jezo še huje očitno pokazavala, sta dne 23. sept. t. l. brez vedenja in brez dovoljenja udov razobesila revolucijonarno „frankfurtarco“ z napisom „Veteranenverein“. Kaj je to, če se cesarska zastava s tako nadomestuje? —

(Volitve v Črešnjevcah) pri Slov. Bistrici so le do polovice izpale narodno, ker je izvoljenih 6 narodnjakov in 6 nemškutarjev, med temi znani Sorschaggg.

(Liberalni „pauernverein“) hoče v nedeljo v g. Wiesthalerjevej krčmi pri sv. Kungoti rogoviliti, kamor pride iz Spielfelda. Bi kazalo, da toti Nemci pri svojih ostanejo, Slovence pa pri miru pustijo. Mi uže sami vemo, kde nas čevelj tišči.

(Hrvatje) od regimenta nadvojvode Leopolda so nedavno mimo Zidanega mosta peljajoč iz vagona slovansko-hrvatsko trobojnico nataknili. Celjski nemčurji so vsled tega skoro znoreli.

(V Vozenici) je pri Korpovih blizu Drave (Pahernik) začelo goreti, mahrenberški gasilci so srečno obranili hišo in lesovino.

(Kavalerijska kosarna) v Slov. Bistrici se ne bode stavila. Ministerstvo se ne strinja z dotično prošnjo.

(Na Hrvatskem) zaradi zaostale dače strašno rubijo, enemu so zavoljo dolžnih 5 kr. prodali imetje 101 fl. cenjeno, drugemu zavoljo neplačanih 5 gld. 44 oralov veliko posestvo zdražbali.

(Nemškutarji) sovražijo „Slov. Gospodarja“ in so ga sedaj spravili pred porotno sodnijo v Celji. V soboto je obravnava zoper našega odgovornega urednika. Toži „Verbajnski“ Lešnik, pisač pri notarji Rudelnu v Mahrenbergu. Prihodnjič več.

(V okrajni zastop) pri sv. Lenartu v Slov. goricah vršijo se sedaj nove volitve.

(Potres) iznemiruje zopet Hrvatsko, posebno Zagreb.

(Pri gornji sv. Kungoti) mariborskega okraja se je protest bil vložil zoper občinsko volitev pa je bil brezuspešen.

(V bogoslovje vnovič sprejeti) so gospodje Bolkovič Ant. od sv. Jurja na Ščavnici, Čižek Jož. iz Pilštajna, Heric Mart. iz Lotmerka, Horvat Mih. od sv. Urbana, Košenina Peter iz Medvodja na Kranjskem, Mesiček Jož. iz Sevnice, Mihalkovič Jož. iz Ormoža, Pečnik Jož iz Koprivnice, Polanec Štef. iz Laporja, Simonič Franc od sv. Urbana, Spende Jan. iz Gornjega grada, Stazinski Mikl iz Metlike na Kranjskem, Šelih Jur iz Špitaliča, Tikvič Jan. od sv. Lovrenca v Slov. goricah, Tomažič Mark. iz Lotmerka, Vidmajer Franc iz Sevnice. Vseh bogoslovcev je 47.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Č. g. Rakoše postal je župnik v Bučah, č. g. Val. Krajnc gre kot kaplan v Šetale, č. g. J. Wolf pa v Luče.

Loterijne številke:

V Trstu 29. septembra 1883:	87,	42,	83,	60,	9
V Linci „ „	15,	71,	19,	22,	59
Budapešt „ „	88,	3,	19,	43,	25

Prihodnje srečkanje: 13. oktobra 1883.

Oznanilo.

Od 10. do 13. oktobra vrši se na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru poduk za goste. Razlagalo bode se o sadje- in grozdje-znanstvu.

Udeležitev je vsakemu izobraženecu dovoljena. Oglaša se pri ravnateljstvu, ki tudi več pové.

Ravnateljstvo.

Nadučiteljska služba

razpisana do 15. oktobra t. l. pri sv. Juriji na Remšniku. — Prošnje se naj vložijo pri kr. šol svetu.

Krajni šolski svet.

Priporočba.

Prav močne, nove polovnjake, ki držijo 300 litrov, z železnimi obroči obdane. prodaja po najnižji ceni

Felix Schmidl,
sodar v Mariboru
v koroški ulici.

Digitized by Google

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptuji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 1. novembra t. l. pri krajnem šolskem svetu na Ptujski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,
dne 20. septembra 1883.

Predsednik:
Premerstein.

2—3

Kmetijsko posestvo
na Vinskem vrhi
okraja Ormoskega

meri **30 oralov z lepim zidanim poslopjem** se daje na **6 let v najem.**

Posestvo leži v prijetnem kraji zraven velike ceste. — Po razmerah se najemniku tudi potrebna živina prepusti.

Pogoji se izvejo pri lastniku

Andr. Ježi,
na Vinskem vrhu (Fridau).

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga
in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

☞ Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem

3-5 **Maks Macher.**

Majhno prešo

za prešanje grozdja in eno za prešanje drožij, ima na prodaj po nizkej ceni v **Mariboru,** Magdalenskem predmestji štev. 11. v Pobrežkej ulici **„Peer“.**

V zalogi
Janeza Leona v Mariboru
izide 15. oktobra t. l.

Južnoštajerski koledar
za na steno
v nemški in slovenski izdaji
za l. 1884,

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnca in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, vse letne in živinske sejme, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

☞ ***Velja samo 25 kr.*** ☜

Prodajalcem se dovoli primeren nadavek.

Posetvo na prodaj.

V Letuši blizo Mozirja v Savinjskej dolini je posestvo na prodaj. Hiša je zidana in s pohištvom oskrbljena, zraven je hlev, 2 kravi, in okolo poslopij lepo arondirano zemljišče, 14 oralov, namreč vinograd, sadovnjak, travnik, njiva, gozd.

Vinograd se prodá z letošnjim branjem vred, to pa iz proste roke in takoj, ker je posestnik umrl. Zemljišče je zelo prikladno za hmeljarstvo. Cena 4000 fl.

Več pové: **Katarina Mally, v Agonitz,** pošta Leonstein v gornji Avstriji. (Agonitz, Post Leonstein in Oberösterreich.) 1-3

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik A. Brožé. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 41. V Mariboru 11. oktobra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

☞ *Z mesecem oktobrom začne „Slov. Gospodar“ tretje polletje; prosimo torej p. n. naročnike, ki so samo za tri četrt leta bili naročnine poslali, naj ponovijo naročilo o pravem času, da ne pride nered v pripošiljanje.*

Tudi novi naročniki se sprejemajo. Do konca leta znaša še naročnina 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravništvo.

Slov. Gospodar pa borba za narodne pravice štajerskih Slovencev.

Slovencem štajerskim se v narodnem oziru veliko huje godi, kakor pod Giskro in Auerspergom ministrom. Nič ne dobimo, česar smo se nadejali. Narodni nam nasprotniki pa smejo huje divjati, kakor kedaj poprej. Vse se vali proti nam, da nas narodno zaduši. Še celo iz Prajzovskega dohaja denar borbi zoper slovenstvo v pomoč. Na tisoče goldinarjev zajemajo nemčurski in nemškutarski listi iz žepov zbeganim liberalcem, da napadajo narodne, zapeljujejo nezavedne Slovence. Povsod podpirajo jih novošegni janičarji, slovenski odpadniki, narodni Judeži, sebični in zaslepljeni nemškutarji.

Zadnji čas zaletavajo se tudi v Slov. Gospodarja. Ta list jim je trn v peti. Do sedaj so mu uže skazili Gospodarstveno prilogo. Z novim letom mu jo vzamejo celó. Toda Gospodar dobi drugo, novo. Hoteli so mu vzeti glavnega urednika. Ni šlo. Skušali so ga z zasramovanjem splašiti in odpraviti. Ni pomagalo. Mislili so Gospodarju z nemškutarskim „lisjakom“ pobrati kmetskih naročnikov. Toda zadnji Gospodar bil je tiskan v 2150 iztisih. Sedaj sklenejo, tožiti ga. Trikrat hlastnejo po njem, pa še le četrtokrat ga morejo ugrizti. Spravili so ga v 17 letih prvič pred porotno sodnijo v Celji.

Dne 6. oktobra t. l. bila je obravnava. Sodišču predsednik je bil znani Heinricher, votanta g. Stuhec in Toplak. Porotniki izžrebani pa so bili iz Maribora: Alojs Kvandest, Franc Kvandest, Anton Preck (krznar), iz Ptuja: Richard Mahalka, Luschar in Mat. Kucharitsch, iz Brežic Jan. Jugg. iz Rogaca notar Filaferro, dalje Druschovetz iz Senarske, Nowack iz Bohove, Skacedovnigg iz Mute, in Lobenwein iz Narapelj.

Tožil je pa znani celjski Glantschnigg v imenu „Verbajnskega“ Lešnika, ki je sedaj kot koncipijent pri notarji Rudelnu v Mahrenbergu, to pa zato, ker je v Gospodarji letos v 10. številki v dopisu „iz Mahrenberške okolice“ bil kot dopisnik (Lešnik) „Kmetskemu prijatlu“ oštet ter „izgnani študent“ imenovan in da je „zlorabil“ podpis kmeta Tomažiča (Melonika) v spodnjej Vižingi. Zatoženi odgovorni urednik, g. Anton Brože, je se zagovarjal rekoč, da on rokopisa ni dobil v roke, ga niti videl ni, da ga ni on stavil pa tudi korigiral ne. To so tudi priče potrdile. Glavni urednik je izpovedal, da je on rokopis dobil in v tiskarno poslal, stavec g. Ferk je pričal, da je on rokopis prejel in stavcu Močniku dal, in mašinski mojster g. Sakošek je potrdil, da g. Brože takrat niti utegnil ni rokopisov brati in stavljenih korigirati, ker je kot faktor v tiskarni zaradi smrti g. Leona imel preveč dela. G. Brože je pozneje prvič bral dopis, ko se je uže tožiti začelo.

Kmet Franc Tomažič je izpovedal, da mu ni bilo po volji, kar je o notarji in sosedu Rudelnu bral v Gospodarji, in zato Lešniku naročil, naj ob novem leti piše uredniku svarilno pismo. V to svrho je podpisal svoje ime na kos belega papirja. Lešnik je pa kmetu „preojsto“ bil pisal in zlasti konec: „poboljšajte se“ temu ni bil prav. To je kmet č. g. dekanu sam pravil. Ob enem je še izopovedal, da preklicati ni hotel, ker „to ni res, kar je o Rudelnu bral“. (V Gospodarji bilo je poročano, da je Rudel zidan križ podrl in za svinjsko kuhinjo porabiti dal, in da se je njegov sin ustrelil, kar je vendar le res).

☞ **Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.** ☜

Digitized by Google

Na to pride na vrsto preklic č. g. župnika v Remšniku in se prebere. Lešnik je namreč s pomočjo sodnije izvedel, da je župnik pisal „iz Mahrenberške okolice“ in ga tožil. Ta pa je baje 230 fl. plačal, preklic podpisal in je bil tožbe rešen.

Sedaj segneta obadva advokata v obravnavo. Dr. Glantschnigg udriha silno po Gospodarji, časih tako surovo, da smo nehote mislili, to mora glavni urednik „celjske vahterce“ biti. Najbolj srdi se zavoljo Gospodarjevih „nemškutarjev“ in „nemčurjev“.

G. dr. Josip Sernec mu je mirno pa jako izvrstno odgovarjal. Če je Gospodar v 17. letih sedaj prvokrat pred porotno sodnijo, kaže uže to, da ni takšen, kakor ga dr. Glantschnigg opisuje. Na dalje povdarja da je „izgnani študent“ žaljiv le, če se krivo in žaljivo na nemško tolmači: „ausgejagter Student, wie man einen Hund hinausjagt“. To pa je krivo, kajti Slovencem je „izgnani študent“ vsak, kateri je zaradi slabega učenja bil študiranje moral na klin obesiti. Izgani študent je „ausgetriebener Student, ker ga je postava izgnala, ne pa „izpodeni“ študent, kar znači, da ni zaradi slabega napredovanja, ampak zavoljo kake ničvrednosti bil izpoden.

Izvrstno dokazal je naposled, da je g. župnikov dopis v Gospodarji bistveno resničen, preklic pa neresničen. Kajti župnikov dopis bil je obrnen proti „Kmetskemu prijatlu“, ki je objavil Tomažič-Melonikovo pismo do gospodarjega urednika in ki je bilo prav žaljivo.

Da pa je Lešnik sploh žaljivo pisal, to še Tomažiču ni bilo prav. Dalje: pismo Tomažičevo bilo je privatno pismo in po odpošiljatvi lastnina gospodarjevega urednika, do katere brez dovoljenja nihče nima pravice. Vkljub temu je Lešnik žaljivo pismo še prepisal in poslal v Celje „Kmetskemu prijatelju ter ga objavil, do česar pa ni imel nobene pravice, nobenega naročila. In tako mu je č. g. župnik po pravici očital, da jo „zlorabil“ Tomažič-Melonikovo ime in podpis Da pa je župnik pozneje vse preklical, storil je to iz strahu, misleč, da bo on vkljub resnici z Gospodarjem vred v Celji vsakako obsojen, ½ leta zapret in mogoče, da še faro zgubi.

Tako je g. dr. Sernec reč razjaznoval in naposled porotnikom na srce polagal, naj g. Brožeta popolnem nekrivega spoznajo.

Potem je še Heinricher govoril in s pomočjo rečnikov ali besednjakov razkazival žaljivi pomen „izgnanega študenta“ itd. Na to odidejo porotniki v posebno hišo, pa uže za nekterimi minutami po načelniku Al. Kvandestu naznanijo, da je g. Brože kriv. Vsled tega bil je tako obsojen, kakor bi bil res on vse bral in korigiral pred tiskom. Odmerili so 1 mesec zapora, 100 fl. zgube pri kauciji in poplačanje vseh stroškov.

Zoper to naznanita on pa g. dr. Sernec, da zahtevata prepis razsodbe z razlogi vred pa tudi Heinricherjeve „Rechtsbelehrung“ do porotnikov, ter da vložita ničevno pritožbo.

Celjskih nemškutarjev in nemčurjev je prišlo precej v dvorano poslušat pa so bili nekoliko poparjeni in tihi. Le nekateri glavači so sopihali, nosove vihali ter ob konci malo zarožljali. Večina se je obnašala nepričakovano dobro!

Gospodarske stvari.

Raki.

Voda, v kteri se hočejo raki rediti, mora najmanj 0·8—1 meter globoka. kolikor mogoče čista in celo v močvirnatih krajih po vednem pritoku in odtoku ponavljana biti. Najboljše ljuknje za rakovlja stanovanja so tiste, ktere se v precej strme pobrežja ob straneh potoka ali reke v vezano pa nekaj apnovito zemljo narejajo. Kjer se zemlja lahko drobi in vkup leti, tam se morajo potoku ob straneh stene iz kamenja narediti, v kterih se pozneje raki vdomačijo.

Da se ob straneh protje in hraščevje in sploh šumenje potika in polaga, to ne kaže in je odsvetovati slasti v počasno tekočih in močvirnatih vodah. Lesovje začne lahko gnjiti in vodo še bolj spridi, kakor je močvirnata voda že sama na sebi.

Zelo zanimiva je opazovana resnica, da s paše se povračujoči rak, če najde v svojem stanovanji že drugega vsilnika, tega ne preganja. Plava memo ljuknje, svoje do sedajne domačije parkrat sem ter tje in ko se je prepričal, da ima novega posestnika, odplava mirno dalje in si poišče drugo prazno ljuknjo ali pa si skoplje novo.

Kdor še hoče v vodi, ki je za rakovljo rejo odločena, kaj drugega n. pr. ribe rediti, temu je svetovati, da naj samo karpe vsadi ali druge tem podobne sorte, ki ne pripadajo ribam roparicam. Kajti roparic ne sme biti v rakovlji vodi posebno pa nikakor ne jegulj, ki so najhujše sovražnice rakom. Brž za jeguljo pride pa povodna podgana (Arvicola amphibus). Te dve sovražnici ste rakom še bolj nevarni in škodljivi od toliko bojane vidre. Povodne podgane in špičmiši gospodarijo dosti hujše med raki od čaplje, race in žabe, ki le mlajše rake zasledujejo in lovijo.

Pri povodnjih podganah so opazili, da, če se prikrade jedenkrat jedna posamezna v rakovljo vodo, drugo noč že večo družbo svojih tovaršic pripelje tje in da potem hudo mesarijo med raki.

Digitized by Google

Jegulja zgrabi prvega raka, ki jej pride v žrelo, za jedno kleščo, (škarje) ga potem tako dolgo sem ter tje premetava, da mu kleščo izdere in jo potem požere. Pozneje se spravi na drugo kleščo in noge in poslednjič na truplo, če ni preveliko.

Med malimi sovražniki rakov je pijavici podobna, ne črez 0·098—0·009 metra dolga žuželka, ki raka s tem vgonobi, da mu dihavne organe pokonča in sicer tako, da se tam skoraj v brezštevilni meri pomnoži. Brž pa ko je rak mrtev, ti mladi škodljivci mrtvega raka zapuste in se drugega živega poloté, se v njem vgnjezdijo in tu ravno tako delajo, kakor pri prejšnjem. In to je jedna sorta one račje kuge, o kteri je bilo v zadnjih letih večkrat čuti.

O ti priliki hočemo tudi dveh najnavadnejših račjih bolezni omeniti. Prva bolezen, ktero mora vsak rak prestati, je sprememba školjke, ki se mu v prvem letu konec meseca aprila, v poznejših letih pa večkrat v letu med aprilom in septembrom godi.

Prva sprememba ali liljenje je za mladega račica najbolj nevarna, posebno takrat, kdar mrzlo vreme nastopi. Po spremembi školjke, ki s tem počinja, da se mu školjka po hrbtu razpokne, ostane živalica nekoliko dni v svoji ljuknji, se niti ne gane, niti ne je, dokler da se mu mlada školjka nekoliko ne vtrdi.

Druga bolezen je tako imenovana rija, vsled ktere se po školjki raku rijaste maroge narejajo, ki se s časom po celi školjki razširijo in slednjič s poginom raka končujejo. Vzrok ti bolezni, ki se rakov le v vročem poletnem času loti, je prej ko ne preplitva in toraj pretopla voda, zato se najmanj 0·8 metrov globoka voda za rakovljo rejo priporoča.

(Konec prihodnjič.)

Zakaj so črešnjevi receljni.

Navadno se črešnjevi receljni zametujejo na smetišče, ker veči del ljudi misli, da so brez vse koristi in za nobeno porabo. Vendar pa temu ni tako. Ti receljni dajejo dober čaj, ki posebno zoper katar in kašelj dobro služi.

Receljni se o času, ko se črešnje zobljejo, nabirajo, med dva papirnata lista polagajo, da prah ne more do njih in se v senci suše. Tako posušene receljne gre potem v škatli hraniti na mestu, na kterem se ni mokrote ali vlage bati. Kdor čaj potrebuje, kuha se kakor navadni listni čaj in kdor ga rad sladkega pije, naj mu cukra ali strdi pridene. Tak čaj iz črešnjevih receljnov služi posebno dobro pri kataru. Tudi malim otrokom, kdar jih kašelj nadleguje, prav dobro dene.

Koruzni stroki se čestokrat za kurjavo porabijo. Vendar pa imajo ti oluščeki še dosti snovi v sebi, ki se dajo še v večo vrednost spraviti. Imajo v sebi še močiča, vlečiča in rastlinske beljakovine in še drugih prvin, ki se dajo ali za živinsko klajo, ali pa celo v to porabiti, da se iz njih žganje ali špirit žge. V ta namen se morajo stroki slapnemu natlaku od $2^1/_2$—3 atmosfer skozi 1—$1^1/_2$ ure izpostaviti, na kar na prah razpadejo in vse močičeve celice so otvorjene. Na to sledi navadno postopanje mecanja in žganja. Navadno se iz koruznih strokov toliko alkohola nažge, kolikor iz jednake množine krompirja. Ostanki pa dajejo boljšo živinsko klajo, kakor krompir.

Konjerejskemu društvu pristopilo je 28 posestnikov sv. Lenartskega okraja; to je dobro znamenje.

Sejmi. 15. oktobra Apače, Loče, Planina, Preding, Gnas, Rače, sv. Kriz pri Slatini, sv, Lenart v Slov. goricah, 16. okt. Spielfeld, sv. Hema, 18. okt. Trbovlje, Mozirje, Vojnik, Podsreda, sv. 3 Kralji v Slov. goricah, 20. okt. Maribor.

Dopisi.

Iz Maribora. (Marsikaj.) Liste začeli so zopet marljivo konfiscirati. V nedeljo je to celo „Marburgerci“ se zgodilo, da se je vse čudilo, to pa zaradi male opazke o nekej magjarskej loteriji. Tudi „Südsteirische Post“ so pograbili in list tudi v čitalnici pobrali. Za zadeto 83 je tržaška loterija tukaj 20.000 gld. izplačala, ljudje so se kar trli pri izplačevanji. Sedaj stavijo 71. — Nek lakirar je na lestvici stoječ pri „črnem orlu“ mazal strešnični žleb, nek mesar zadene ob lestvico in lakirar padne na tla na pol ubit. — V Lobnici se je ustrelil posestnik Rataj. — Po Hočah in Bohovi lovijo kmete za šulverein. — V Slivnici so inštalirali novega župnika č. g. Trunka ter z možnarji pošteno streljali. Prešlo bi vse brez nesreče, toda mežnar še je začel iz pištole streljati, strel prhne v smodnik in k priči je 5 ljudi hudo ranjenih, mežnar najhuje. Nesreča nikoli ne miruje.

Od sv. Urbana poleg Ptuja. Ko se je pri nas pred koncem šolskega leta razglasilo, da nas mora zapustiti vrli g. učitelj Zadravec, in da pride g. Juvan, katerega je moral deželni šolski svet v Gradci z Gore prestaviti, zbrali so se odborniki krajnega šolskega svetovalstva in so sklenili enoglasno protest proti temu. Taki protest podpisali so tudi vsi občinski predstojniki in pisma so romale v Gradec, da bi nemški gospodje gori zvedeli, da Slovenci pri sv. Urbanu, ki so si teško in za dragi denar novo šolo sezidali, ki plačujejo dačo, da učitelji dobivajo plačo, ne želijo takih učiteljev, katerih drugod ne morejo rabiti. Naše šolsko svetovalstvo in vse občine po svojih zastop-

Digitized by Google

nikih so se sklicevale na postavo, katera pravi, da se morejo učitelji le v sporazumljenji s tistimi nastavljati, ki šolo vzdržujejo in učitelje plačujejo, to so farani, ki dačo plačujejo. Bilo je vse zastonj. Nemški gospodje v nemškem Gradci so odrekli. Slovenci, zapomnimo si to! Kaj pa je z računom za šolsko stavbo? Ali ga ne bo na svitlo? Kje je slavni „baukomite“?

Iz Mozirja. (Za zastavo „Savinjskega Sokola) so dalje darovali: Čč. gg. Fran Petek 1 fl.; J. Globočnik 1 fl.; B. Goričar 1 fl.; J. Ermenc 1 fl ; A. Krolnik 1 fl.; neimenovan narodnjak 5 fl.; Fr. Sedovnik 1 fl.; J. Žmavec 1 fl.; J. Benda 1 fl.; J. Solar 1 fl.; M. Juvan 2 fl.; J. Valte 1 fl.; vsi iz Ljubnega. — prevzvišanost milostljivi gospod knezoškof ljubljanski J. Zl. Pogačar 10 fl.; vč. gg.: M Šmid, kaplan, Ljubno 1 fl.; K. Hribovšek, špiritual, Maribor 2 fl.; K. Trjašek, kaplan, Paka 5 fl.; J. Bohanec, kaplan, Cirkovce 2 fl. — Čč. gg.: Dr. J. Srnec, Maribor 5 fl.; Dr. Drag. Prus, Konjice 2 fl.; J. Willinpart, Nazaret 2 fl.; J. Koren, Mozirje 3 fl ; pri veselici v Lituši nabrano: 15 fl. 74 kr Vsim čč. darovateljem izreka presrčno zahvalo

odbor „Sav. Sokola“.

Iz Šaleške doline. (Čitalnica — šiba šulvereinarjem.) O gospodu Wagnerji govoriti se mi nepotrebno zdi, kajti tolažimo se, da ga prej ali slej zgubimo, saj tako ne more dolgo iti in „šnops“ ga tudi ne bo zmirom držal in morebiti se mu bodo še pozneje oči odprle in se bo kesal, da se je tako trudil za „judeževe groše“. Ozrimo se zdaj na g. davkarja in kontrolorja. Prvi že osiveli samec se boji, da bi se njegova deca, katerih pa hvala Bogu nič nima, ker je samec, ne mogla učiti nemški, ako se ne skrbi za nemške šole. Vendar mislim, da tudi ta ni šel doli v Velenje iz slabega namena, ampak bolje tako kakor g. Schnitzer, pa boljši je od Schnitzerja, ker vsaj svojega sluge ni seboj komandiral, ampak je najbržej se dal sam komandirati od svojega kontrolorja kar je verjetno, ker je g. davkar zelo mehak mož, dobra in poštena duša drugače, a g. Simonič mu je namignil in g. davkarju se zgodilo kot onemu ribiču: „halb zog es ihn, halb sank er hin und ward nicht mehr gesehen“. G. kontrolor je pa vže nevarnejši, ker je enkrat bil iskren narodnjak. On je sin poštenega slovenskega mlinarja v Janežovcih blizu Ptuja pa gori sedaj za prusački „šulverein“, a njegov sinko prepeva „Wacht am Rhein“ z raznimi fantalini, hčerka pa z Orelovo punčico. Tako izgoja okisnen Slovenec svojo deco. Žalostno!

(Dalje prihodnjič.)

Iz Šoštanja. Nekdo tukaj je dobil od okrajnega zastopa slovenski dopis. Akoravno rojen Slovenec vendar slovenskega zmožen ni, se je pritoževal rekoč: „bral bi že še, pa ne zastopim vsega; ta beseda je ruska, ta srbska, hrvaška, furlanska, italjanska, francoska, angleška — če bi bilo nemško pismo, bi ga pa razumel“. Ali ni škoda, da človek, kteri je zmožen nemškega, ruskega, srbskega, hrvaškega, furlanskega jezika — in Bog si ga vedi kaj še vse — svojo učenost bolje ne porabi, ter talente s kojimi je obdarovan, v zemljo zakoplje in med Slovenci služi, kterih jezika zelo ne razume?

Iz Zreč. (Konjiški nemškutarji) tudi v Zrečah išejo novincev za „šulferajn“. Ko so imeli 23. septembra zbrorovanje v Konjicah. so bili k temu tudi dva kmeta iz Zreč povabili, namreč Sebastjana Golčer-ja in Janeza Oroža, novega župana. Pa moža imenovana za povabilo nista marala, bila sta zadosti modra spoznati namen „šulferajna“, ki poskuša pačiti slovenski narod. In kako bi Slovenec od „šulferajna“ blagor pričakovati mogel? Naj le pogleda kakšni možje pristopaje k temu društvu! Ne najdeš nobenega domorodca, nobenega duhovna, nobenega značajnega učitelja in župana, nobenega Slovenca, ki ima razsvetljeno pamet in blago srce. Le slabi kristijani, in napuhnjeni kmetje postanejo udje „šulferajna“. In tako je upati, da Konjiški šulferajn nobenega Zrečana ne vjame.

Iz Konjic. (Nemčurska nevednost.) Kakšni nevedneži da so časih nemčurji in nemškutarji, to je najbolje jasno pokazal naš mjilar ali „žajfar“ in pek g. Johann ..... dne 23. sept. pri konjiškem „Hirschenwirthu“, ko se je nemškemu „Schulvereinu“ na ljubo veliko prazne slame zmlatilo. Pri tisti priliki je naš „žajjar“ povedal, da so Konjice nemška tla. Da je s temi besedami kaj prav čudnega izustil, se mu naj dokaže. Vsakemu človeku, ki se je kedaj kaj pametnega učil, je dobro znano, da se iz imen krajev, okolic in vasi sklepa, kakšne krvi da so njih prebivalci. Imena naših okolic in vasi so čisto slovenska in nahajajo se v zapisnikih in knjigah, ki so nad 200 let stare, ravno tako pisana, kakor jih ljudstvo še zdaj izgovarja, toraj so morali že od nekdaj v teh krajih Slovenci prebivati, zarad česa ne morejo biti Konjice nemška, ampak so slovenska tla. To potrjujejo tudi zgodovinarji. Med drugimi trdi n. pr. nemški pisatelj dr. Karol Hirsch v svoji knjigi „Heimatskunde des Herzogthums Steiermark“ na str. 8 in 9, da so za časa seljenja narodov (Völkerwanderung) v 6 stoletji po Kristusovem rojstvu Slovenci večji del Štajerske dežele zasedli. Tu na spodnjem Štirskem, kamor Konjice spadajo, so se do današnjega dne ohranili, kar iz tega sledi, da še do zdaj živa duša na svetu dokazala ni in tudi dokazati ne more, da bi bil kdo od tistega časa Slovence na spodnjem Štajerskem pohrustal. In Slovenci tukaj bivajoči so raznim krajem, vodam, goram itd. slovenska imena dajali, kar se samo ob sebi

Digitized by Google

razume. Nektera slovenska imena pa so k Slovencem privandrani Nemci, iz kterih so se tu in tam sčasoma nemčurji izvalili in pa domači nemškutarji, to je rojeni Slovenci, ki so hoteli in ki še hočejo Nemci biti, čudno popačili, ponemčili in ponemčurili, kar to — le spričuje. Nemškutarji in nemčurji so napravili v konjiški fari iz Nove vesi — Neudorf, iz spodnje in zgornje Pristave — Unter- in Oberpristava, iz Konjiške vesi — Gonobitzdorf, iz Brega — Ranndorf, iz Blata — Kothdorf, iz Vešeneka — Hangenberg, iz Tepanja in Tepanjskega vrha — Töpinadorf in Töpinaberg, iz Bezine — Wösina, iz Žeč — Seitsche, iz Brda — Werdu in iz Konjic — Gonobitz. Imena drugih konjiških okolic in vasi niso mogli nikakor popačiti in prekrstiti, toraj so jih pri miru pustili, in te so: Polena, Preloge, Dobrova, Gabrovlje, Skalice, Prevrat, Prežigal, Perovec, Gabrovnik, Dobrnež in Štrtenek. Če tedaj naš „žajfar“ in pek, ki je iz nemškega Weitza na slovensko zemljo priromal, in ki se je „žajfo“ kuhati in žemlje peči, ne pa štajerske zgodovine učil, misli, da so Konjice morebiti zategadelj nemška tla, ker so nemškutarji in nemčurji naša lepa že več sto let stara slovenska imena zlasti v tem stoletji grdo pačili in ponemčevali, je jasno, kakor beli dan, da on ravno tako krivo misli in govori, kakor bi debelo lagal tisti, ki bi trdil, da on kot rojen Nemec „žajfe“ in „šnopsa“ v Konjicah ne prodaja. Iz rečenega že vsak pameten kmetič lahko spozna, da bi bilo čisto prav, ako bi naš „žajfar“, pek in načelnik konjiških „šulfereinarjev“ g. Johann S..... zanaprej pri „žajfi“, „šnopsu“, loji, svečah in žemljah ostal, kajti je to njegov „profesijon“, kterega se je učil, o zgodovinskih in drugih enakih rečeh pa nič ne govoril, ker o njih ravno toliko ali morda še manje ve, kakor njegov sinček „Hanz“, ki v konjiško šolo hodi.

Iz Braslovč. (Čuden baron.) Čim bolj se slovensko ljudstvo zaveda svoje narodnosti, tem bolj delajo naši nasprotniki nemškutarji na vse kriplje zoper naše veljavne in velezaslužene može med nami razpor narediti ali vsaj njih upliv pri ljudstvo zmanjšati. Pred nekaterimi dnevi sem se z nekim baronom pogovarjal. Najini pogovor se zasuče tudi na našega „Vranskega“ novega okrajnega načelnika obče spošt. g. dekana J. Bohinca. Baron pravi: „kako je to, ker so „pauri“ toliko pametni pa vendar tako neumni, da duhovnike za take volijo“. Na to rečem: Mi se na domače ljudi vedno bolj zanesemo, ker jih lahko zastopimo oni pa nas; mi imamo tudi g. Haupta radi, pa ker našega jezika ne zna, zato ne moremo z njim lehko občevati. Na to pravi, slovensko bi se vže naj pisalo, da bi le „Pf.....“ zraven ne bilo, in pristavi: „bodete vže videli, kam vas bodo pripeljali“. To nam je Slovencem dosta, da se takih ljudij, kakor je ta nemški baron, lepo ogibljemo. Občini št. Paulski čestitamo, da je gospodstvo H. otresla.

Iz Čadrama. (Volitev občinskega odbora v Oplotnici) se je vršila 2. dne t. m. in naši nemčurji, kakor uže znani konjiški Alojzi Walland, občinski pisar — bivši žendar Mahr, Fr. Kunaj ml. in drugi so vse žile napeli, da bi v vseh 3 volitvenih oddelkih zmagali, zato so žene lastnice s policajem in pismenim ukazom tirali v občinsko pisarno in so njim tam može svoje stranke kar napovedali, kterim so morale nevedne sirote oblast izročiti. Kruti Turki bi tudi skoraj lepše ravnati ne zastopili! In to se je tudi den volitve pokazalo, kajti župan Kunaj st. je dobro vedel. da ni prišla k volitvi le njegova nemčurska družba, ampak tudi narodna duhovnika in z njima toliko kmetov, da, ako bi bila se volitev imela vršiti med pravimi olikanci, bi bila zmaga gotovo na konservativno narodnej strani, pa naši nasprotniki ne poznajo toliko zatajevanja, da bi nasprotniku kake drobtinice privošili, oni hočejo le sami povsod gospodovati, če tudi niso vselej zato najsposobnejši, ker v volitveni odbor je naš župan si izbral znanega kranjskega človeka nadučitelja Malenšek-a, poštarja in trgovca Jonke, Čadramskega mlinarja Jožefa Klinc, ker ga Gril-i držijo tako, da mu že sape zmanjkuje, in nje on še pri nemčurjih iše, in pa sicer prav poštenega nemca Kriechbaum, kteri pa vendar večidel z nemčurji potegne, kar njemu rodom nemcu že zameriti ni. Da je ta volitveni odbor lehko zmago na svojo stran spravil, se razume, a le deloma, zakaj v 3. razredu je zmagala duhovščina s svojimi kandidati, čeravno je župan sam volil za neko ženo, koje mož še živi, kar postava naravnost prepoveduje in se je glas enega narodnega volilca po odboru zavrgel, ker sta bila z enakim imenom in je volivec še razločno rekel: Jaz sem Matija Flis iz Dobrove. Nihčer mu ne oporeka, on voli in si svest svoje spolnjene dolžnosti odide k svojemu delu na dom, in ker do kraja ni ostal, so bili razun peka Kriechbaum vsi zato, da ni on volil. Pač stokrat gorje pravici, če bi njo vselej taki nemčurji razsojevati imeli! (Konec prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar se odpeljajo na Ogersko ogledovat. kako so Magjari mesto Szegedin iz nova pozidali. — Delagacije snidejo se meseca oktobra, državni poslanci pa meseca novembra. — V krajnskem deželnem zboru so naposled slovenski poslanci spoznali, da so volitve velikega posestva bile redno in pravilno vršene in so toraj volitev Dežmana in Šraja potrdili. Želeti je, da se poslanci zaradi

Digitized by Google

tote sitne reči do konca ne sprejo med seboj, ker le 24 poslancev z nemškutarji vred je za potrditev glasovalo, 6 proti, 7 pa ni bilo navzočih. Tolaži nas to, da so dunajski in graški liberalci jezni na ovo potrditev; to pa je vselej pomenljivo. — Za popravljanje Dravine struge na Koroškem bo $2^1/_2$ miljona goldinarjev treba, za Glano pa 195.000 fl. Država prevzame večino stroškov. — Poljaci v Gališkem mislijo poseben poljski oddelek deželnih brambovcev osnovati. — Iz Ogerske se je v treh letih veliko tisoč ljudij izselilo, največ Slovanov in Nemcev, malo Magjarov, a nič Judov, znamenje, da se tem tam dobro godi. V Budimpešti napadajo državni poslanci ministra Tiszaja, zakaj je na Hrvatskem nemire pouzročil, a naposled pred Hrovati skleknol. Tisza se dobro brani, češ, da je na Hrvatskem treba vsakako mir narediti in nered odpraviti. Hrvatski poslanci še niso vstopili v državni zbor v Budimpešti. Pravoč je, da bode zloglasni baron Rauch zopet ban hrvatski. To bo slabo za Hrovate. V Zagrebu so uže pričakovali, da se snamejo magjarski grbi pa do sedaj se to ni zgodilo. — V Bosni in Hercegovini izbrali so k vojakom 1200 novincev.

Vnanje države. Bismark zahteva od papeža, naj tudi ta odstavi izgnana nadškofa Melchersa in Ledohovskija, česar pa sv. Oča ne storijo radi. Toliko pa je vendar Bismark od preganjanja odjenjal, da sedaj blizo 600 iztiranih mešnikov ide nazaj iz prognanstva v svoje prejšnje službe. — Ruski car vrne se 15. t. m. na Rusko nazaj. — Srbski kralj Milan izbral si je nove ministre, same uradnike in vojake ter skupščino poslal domov; to je Srbe silno razburilo, ker je protiustavno. — Bolgari imajo sedaj zopet svoje lastne ministre namesto ruskih generalov; sklenili so tudi železnico avstrijsko — srbsko dalje skoz Bolgarsko nadaljevati in s turško zvezati. To bo za našo kupčijo v jutrovske dežele velike važnosti. — Francozi imajo zopet novega vojnega ministra. Thibaudin je odstopil, ker se ni hotel španskemu kralju prikloniti, ko je ta skoz Pariz potoval. — Kolera v Egiptu je popolnem prenehala. — V Tonkingu so Francozi nekaj kitajskih čet pretepli, ki so bile došle Anamskim vstajnikom na pomoč.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

Vsled te velike bogatije postali so pa silno častilakomni. Častihlepnost zapeljala je že Hermana II., čegar slika se hrani še dan danes v Lipoglavi na Hrvatskem, v velike pregrehe in neizmerno ostrost zoper lastnega sina. Friderika II. Ta je bil namreč poročen z Elizabeto Frankopansko, plemenito ženo iz rodu slavnih hrvastkih velikašev, ki so tudi po Kranjskem imeli obširna posestva. V svoji mesni poželivosti je ta človek storil marsikateri grdi greh. Pripovedka ljudska pravi, da se je hotel pregrešiti s kmetskim dekletom v Teharjih. Kmetje ondotni so bili nad tem silno razkačeni in bi bili morda grofu tudi česa žalega storili. Da je Friderik te svoje podložnike potolažil, dal jim je nekaj svoboščin, namreč to izredno pravico, da so smeli že v tistih hlapčevskih časih, ko kmet nikakoršnih pravic še imel ni, lastnega župana in svetovalce voliti. Pismo o teh pravicah so bili pa Teharjani pri nekem požaru izgubili in morali so z nova zanj pri deželnih knezih prositi. Ponovil jim je te svoboščine Ferdinand I. 25. maja l. 1547.

Prejšnji pogoltni Friderik II. Celjski je umoril ali pa umoriti ukazal svojo pravo soprugo Elizabeto le iz tega namena — umor se je zgodil ali v Krškem gradu ob Savi (zdaj razvalina) ali pa v Krapinskem gradu v hrvatskem Zagorji — da bi se mogel poročiti z lepo hrvatsko devico Veroniko Deseniško, rojeno iz manj žlahtne hrvatske rodovine v Desenicah v Zagorji.

Nad to zakonsko zvezo, ki ni odgovarjala visokim naklepom Friderikovega očeta, razsrdil se je poslednji (Herman II.) tako zeló, da je dal sina zapreti v velik turen na starem gradu celjskem*) kateri stolp (imenovan Friderikov turen) je še dan danes nekoliko ohranjen, Veroniko Deseniško je pa tožil pred sodnijo, da je čarovnica (copernica), a sodniki so jo spoznali za nekrivo, dasiravno so bili oni sami Hermanovi uradniki in torej od njega odvisni. Ker je bil pa siloviti tast sklenil smrt svoje sinahe, ukazal je svojemu oskrbniku, da jo je v Gradu v Ostrici (nekdaj pri Vranskem) v kopelji zadušil. Njeni soprug, katerega je bil oča tudi s tem kaznoval, da mu je podrl njegov grad v Kočevji, pokopal je bil njeno truplo v Jurkloštru pod Celjem, kjer je bil v tistih časih kartuzijanski samostan.

Po smrti Veronike Deseniške spravila sta se bila zopet oča in sin, in prišli so za celjsko grofovsko rodbino zopet slavni, zgodovinsko važni dnevi.

---

*) Stari grad je bil po smrti celjskih grofov od cesarskih prodan raznim osebam, ki so silno malo skrbele, da bi se bilo nekdaj trdno zidovje dobro ohranilo. Nek posestnik, ki se je bil že prej iz višine preselil v grad v mestu, prodal je bil razvaline starega gradu bližnjemu kmetu Gorišku za bornih 30 fl. Ta je iz razvalin prodajal kamen za kamnom, dokler se štajerska dežela ni usmilila tega zgodovinskega spominka in ga kupila, da nima nihče pravice, razdirati ga.

Pisatelj.

Digitized by Google

Svak Friderik II., nemški cesar Žiga, povzdignil je njega in sina Ulrika II., l. 1436. v knežji stan. To je pa silno žalilo avstrijskega in štajerskega vojevoda Friderika V. Vsled tega je nastala med tema gospodarjema slovenskih pokrajin nekaj let trajajoča vojska, v kateri so naši kraji veliko trpeli, kajti vojskoval se je brat zoper brata, t. j. Slovenec zoper Slovenca.

Še le l. 1443., ko je bil vojevoda Friderik V. voljen za nemškega cesarja, pogodila sta se s Celjskimi grofi tako, da jim je cesar Friderik potrdil njih knežji stan, a ti so pa nasprotno pripoznali Friderika V. za svojega fevdalnega gospoda.

V omenjenih praskah z avstrijskimi vojevodi je bilo celjsko mesto, za katero so domači grofi še precej skrbeli, skoro do tal pogorelo. Friderik II. je potem to svoje mesto čisto popravil, obdal ga z zidovjem in mu l. 1451 podelil iste svoboščine, katere so imela takrat že druga štajerska mesta.

Njegov sin, grof Ulrik II. poročil se je bil s srbsko kneginjo, Katarino Brankovičevo. On je bil poslednji, pa tudi najslavnejši Celjski grof. Bil je varuh in prvi minister mlademu njemu sorodnemu kralju Ladislavu (Posmrtiču), vladarju Ogerskemu, Českemu in Avstrijskemu. Zapletel se je pa bil v velike neprijateljske homatije z Ogerskimi velikaši, ki so ga bili 9. novembra l. 1456 v Belgradu umorili. Njegovo truplo so pa prinesli v Celje in tu v cerkvi minoritov (dan danes nemška cerkev) jako slovesno pokopali. Ko je pri tem slovesnem pogrebu herald (grbonosec) v črni obleki trikrat zaklical:

„Danes grof Celjski
in nikoli več!“

zagnali so — tako poroča stara knjiga — možje in žene tako žalosten jok in krik, da ga ni mogoče popisati.

Njegova vdova Katarina, katera je morala celjskih grofov posestva drugim pripustiti, šla je nekaj časa bivat na Hrvatsko, potem v Krški grad, kateri jej je bil v last prepuščen, in potem pa v Dobrovnik v Dalmaciji. Naposled pa se je podala v Macedonijo na Turškem k svoji sestri Mari, ki je bila vdova po turškem sultanu Amuratu IV. (Konec prihodnjič.)

Smešnica 41 Jud Majer je naredil krido, in jegov sosed, ki je mislil, da je pri tej priložnosti Majer svoj denar skrivoma na stran spravil, mu je enkrat rekel: „Ko bi pač jaz imel vaš denar!“ Jud mu odvrne: „In ko bi jaz imel vašo pamet, tedaj bi oba imela nič.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so Pilštanjanom darovali 100 fl. v povečanje šolskega poslopja.

(Častno srenjčanstvo) podelili so št. Ilj̆čani v Slov. goricah svojemu prejšnjemu mnogoletnemu županu Svatiju. Slava!

(Ormožki nemškutarji) grdo rovljejo zoper svojega pridnega župnika in ga tožijo od Poncija do Pilata pri vseh uradih — zastonj. Ogromna večina prebivalstva stoji za njim in ga visoko spoštuje.

(Banket) g. dr. Dominkušu na čast bo v mariborski čitalnici 28. t. m. ob 8. uri zvečer.

(Najiskrenejšo) zahvalo izreka za izvrstno zagovarjanje pred porotniki v Celji g. dr. Josipu Sernecu uredništvo Slov. Gospodarja.

(Šolstvo.) Nadučitelj v Vodah pri Terbovljah imenovan je I. Kern, učitelj Franc Gross in podučiteljica Amalia Drenig, učitelj v Svetini Jož. Topolovšek, učiteljica ročnih del v Vojniku in Novi cerkvi Maria Zotter.

(Morivci) grofa Majlatha: Berecs, Sporga in Pitely so k smrti obsojeni.

(Sromeljski kmetje) in tovarši, zavoljo trtoušne komisije v Celji zaprti, so na cesarjevo milost iz zapora izpuščeni ter ne pridejo pred porotnike, ampak pred trojico sodnikov okrožne sodnije celjske.

(Iz Sesterž) nam piše slovensk krčmar, da imajo sedaj na Ptujskej gori dacarja ali „Bestellter“, ki ne zna nič slovenski, kar dela veliko sitnost slovenskim krčmarjem.

(Slav. Narodna šola) v Ljubljani je podarila narodni šoli na Ščavnici v Gornje-Radgonskem okraji za šolsko in učiteljsko bukvarnico mnogo lepih in jako primernih slovenskih knjig, za katere se šolsko vodstvo prisrčno zahvaljuje.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Planinšek 11 fl. (ustn. dopl.), Mavčič 2 fl., Hribernik, Klepač, Kramberger Martin, Majcen, Matoh, Šalamun po 1 fl.

(Iz Velenja) se nam piše, da je v neki krčmi navduševal čevljarsk mojster (najbrže ud šulferajna) navzoče kmete za nemštvo, rekoč: Ali ni res, Ogri so vsi Slovenci? Vidiš, in če pa Slovenec prideš ne Ogersko, in ne znaš nemški, te ne bo nikdo zastopil! Pa Rusi so tudi vsi Slovenci. Pa le idi na Rusovsko in govori slovensko, če te bo kdo zastopil! Bi li ne bilo koristneje, ko bi se dotični gospod zdaj o vseh Svetih v prvi razred ljudske šole vpisal?

(Potres) je bil 10. t. m. na spodnjem Štajerskem, v Celji pa tudi na Slatini so ga 3 sekunde dolgo čutili.

(Gospodična Tribnikova) slavno znana igralka na glasoviru omožila se je v Gradci s plem. gosp. Engelbertom Grössl, ki je žandarski ritmajster in poveljnik žandarstva v Dalmaciji.

Digitized by Google

(Savinjski sokol) je v nedeljo 1. t. m. naredil v Letuši lepo veselico, katere so se tudi gostje iz Celja udeležili.

(Tatje) so po noči od 5—6 t. m. Florijanu Prislanu v Parizlah v Savinjskej dolini vkradli debelo svinjo, na polji zaklali in odnesli.

(Snega) je po tirolskih, koroških in štajerskih planinah globoko v doline zapalo.

Loterijne številke:

V Gradci 6. oktobra 1883:		6, 14, 74, 20, 54
Na Dunaji	„ „	63, 54, 57, 80, 81
Temesvar	„ „	17, 58, 27, 12, 88

Prihodnje srečkanje: 20. oktobra 1883.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva

zaloga narejenih oblačil

v Mariboru,

Vetrinjskej ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,

ima mnogo na prodaj

po jako nizkej ceni.

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim žametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje **hlač** vsake sorte, **srajc,** z ovratnikom, pa tudi brez njega, srajc za delavce iz molinos, plavega in belega **barheta** itd. 1-4

Veliki živinski sejem

bo dne 29. oktobra t. l.

pri sv. **Tomaži** pri **Velikej nedelji,** ker bo Simon in Juda v nedeljo. 1—2

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptuji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 1. novembra t. l. pri krajnem šolskem svetu na Ptujski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,

dne 20. septembra 1883.

Predsednik:

3—3 ***Premerstein.***

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga

in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem

4-5 **Maks Macher.**

Posetvo na prodaj.

V Letuši blizo Mozirja v Savinjskej dolini je posestvo na prodaj. Hiša je zidana in s pohištvom oskrbljena, zraven je hlev, 2 kravi, in okolo poslopij lepo arondirano zemljišče, 14 oralov, namreč vinograd, sadovnjak, travnik, njiva, gozd.

Vinograd se prodá z letošnjim branjem vred, to pa iz proste roke in takoj, ker je posestnik umrl. Zemljišče je zelo prikladno za hmeljarstvo. Cena 4000 fl.

Več pové: **Katarina Mally, v Agonitz,** pošta Leonstein v gornji Avstriji. (Agonitz, Post Leonstein in Oberösterreich.) 2-3

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 42. V Mariboru 18. oktobra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr

Zoper ženitovanje na škodo srenjam ali občinam.

Kar naše kmetsko ljudstvo posebno želi in pri vsakej priliki zahteva, to je, da bi se srenje ali občine zopet braniti mogle zoper ženitovanje nemaničev. Nekdaj so takšno pravico saj deloma uživale, dokler so predpisane bile tako zvane: žinitovanske oglasnice: politische Ehemeldzettel. Ali to so liberalci zatrli. —

L. 1863 je to tirjal liberalni dunajski Schmerlingov „reichsrath“, štajerski liberalci so mu v Gradci v deželnem zboru 27. sept. 1864 pritrdili in 20. sept. 1868 je minister Giskra proglasil postavo, ki je politični Ehemeldzettel popolnem odpravila povsod.

Kmetje začeli so kmalu skušavati grenki sad nemškega liberalizma, ko se je vse nemaništvo začelo na njihovo škodo ženiti in sedaj tirjajo povsod ženitvanskih oglasnic nazaj. No, in kde jih morejo dobiti? Le tam, kder so pri volitvah v deželni zbor liberalci propali in konservativcem pa narodnjakom prostora naredili, kakor n. pr. lani na Kranjskem. Tukaj je uže konservativno-narodni poslanec g. Klun nasvetoval postavo, da se uvedejo ženitvanske oglasnice. Po tej postavi bo moral vsaki mož, ki se hoče ženiti, to naznaniti svojej domovinskej občini. Ta mu v 14 dneh izroči ženitvansko oglasnico, da se sme ženiti, če ni nobenega zadržka. Vendar odreči mu tudi sme oglasnico 1. ako je ženin od občine ali kake javne dobrodelne naprave dobival miloščino, pa še ni preteklo 1 leto; 2. ako je dokazano, da ženin živi od beračenja ali da nima toliko zaslužka, da bi za silo zadostovalo za preživitev njegove rodbine; 3. ako je ženin dokazano slabega zadržanja, da se je po pravici bati, da za potrebni živež svoje rodbine in za dobro izrejo svojih otrok ne bode skrbel.

Zoper županovo in starašinstva (svetovalcev) sklep zamore se prošnik pritožiti pri občinskem odboru in naposled pri deželnem odboru. —

Kranjski kmetje bodo tote postave zelo veseli in svojemu poslancu hvaležni. Da je podobne postave tudi na Štajerskem treba, temu pritrdi vsak pameten kmet. No, in če drugo leto volimo konservativne pa narodne poslance ter liberalne kričače potisnemo nazaj, jo tudi dobimo, drugače pa ne!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Raki.

II. Za novi nasad naj se izberejo raki nekoliko veče sorte z rudečkastimi kleščami, ker se to pleme od onih rakov z sivo barvo s tem razglašujejo, da imajo boljše in trdnejše meso in se v močvirnati vodi tudi bolje obnesejo od drugih. Na dalje je treba tudi gledati na to, da je med nasajenci vedno nekoliko več samic ko samcev Poslednji so že v prvi mladosti po tem lahko spoznati, da imajo daljše in tanše klešče in nekoliko manj ploščeviti timveč bolj valjasti trebuh. Samice tudi hitreje rastejo in so vselaj v večem številu zastopane. Slednjič se naj vzamejo raki različnih let od prvega leta do sedmega, najboljše tri in štiriletni, da se tako najprej do kakega doneska pride, ker rak v prvih petih letih svojega življenja le prav počasno po petem letu pa že hitrejše raste tako da mesec dnistari in več gramov težki in 25 milimetrov dolgi samiči ko dorastejo že teže od 125 gramov in dolgost od 22 centimetrov dosežejo. Samice postanejo večidel le 80—90 gramov težke pri temu primerni dolgosti. Parijo se v celem mesecu novembru noter do prvih dni meseca decembra. Kmalu potem se veči raki v svoje ljuknje poskrijejo, da v njih zimo preživé. Oplojenje se, vsaj kolikor se je do zdaj opaziti moglo, s tem zgodi, da se samičina spo-

☞ Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

lovila z samčevim semenom pomažejo, na kar se kmalu potem jajca, ki so se bila že mesece poprej v maternem jajčneku pripravljala na spodnjem delu maternega repa pritrjena prijavijo. Nekoliko časa pred sedmim mesecem tedaj meseca junija, ko mladi rakiči iz jajčkov prihajati začnó, jih samice, iz ljukenj prišedše s tem varujejo, da si rep k drugemu truplu pritegnejo in se proti napadom ne kakor drugekrati z repom, ampak le s kleščami branijo. Jajčica, ki se po nakljućbi od maternega telesa, predno mladiči izlezejo, odločijo, so zgubljena. Mladiči pa težko izlezejo in so starim rakom že popolnoma podobni, le konci nožic in kleščic so nekaj bolj rudečkasti, in ostanejo, da dobé bolj trdno školjko, še kakih 14 dni pod varno odejo maternega repa. Ko so pa mater zapustili, se ta za nje kar nič več ne zmeni in jih prepusti popolnoma samim sebi, da si sami hrano poiščejo.

Prereditev rakov je prav lahka, kei jim, če boljšega nimajo, vsakovrstne rastlinske snovi godé, med temi je posebno korenje, tikve, rakičje steblovje, rumene lilije in podobne močvirnate rastline, kakor tudi mrhovina rakov prava sladčica. Čvrsto meso, ki še ni vsmrajeno, jim je zdravejše.

Ker potrebujejo raki, da veselo prospevajo in rastejo, apna, kajti račje lupine so iz apna, mora se jim toraj skrbeti za apno. Če toraj voda, v kteri se raki redijo, nima apna v sebi, tako je potrebno, da se mineralične tvarine v vodo mečejo, da imajo raki snovi iz ktere se lupina narejati more. Zato se je tudi že opazilo, da raki v največi sili izslečene lupine in v vodo pometane jajčne lupine povživajo, da jim tako trda lupina raste.

Med vsemi hranami za rake je neka sorta alge, Chara ali parožnica imenovana, rakom najbolj priljubljena in tečna tako, da če imajo te zadosti, jim je vsa druga hrana skoraj odveč. Ta alga je jako apnenata in raste po šotnih in slanih vodah.

Sejmi živinski in kramarski bodo pri sv. Lenarti v Slov. goricah 12. sušca in 7. sept., svinjski sejmi pa vsako sredo v Imenem pri Podčetrtku.

Dopisi.

Karčevina pri Mariboru. (Odlikovanje župana.) V nedeljo 14. t. m. se je tukaj prav lepa svečanost praznovala. Izročil je namreč okrajni glavar g. baron Hein mnogoletnemu županu te srenje očetu Francu Dovniku sreberni križec s krono za zasluge, kterih si je sivi starček v več kakor 33 letnem županovanji pridobil. Malo po treh popoldne so naznanili možnarji prihod g. okrajnega glavarja spremljanega od g. dr. Winklerja. Ko so bili vsi dotičniki v srenjski pisarni zbrani, je g. okrajni glavar v res izvrstnem govoru težave in važnost srenjskega županstva na drobno razlagal in s tem pokazal, kako dobro so mu mnogobrojni in sitni posli srenjskega predstojnika znani, in v slovenskem jeziku nadaljevaje je pojasnaval velike zasluge župana Dovnika v tem oziru. Na to je pripel na poštene prsi globoko genjenega starčeka častno znamenje srebernega križca. za kar se je odlikovanec v priprosti pa srčni besedi zahvalil in prosil, naj častiti g. okrajni glavar blagovoli njegovo najsrčnejšo zahvalo in izraz najzvestejše vdanosti presvitlemu cesarju sporočiti. Na to povzame kanonik in mestni župnik č. g. Kandut besedo in razlaga z jedrnato nemško besedo lepo očetovsko razmero med Najvišo vladujočo hišo in med zvestimi narodi naše premile Avstrije. Cesarjevo očetovsko oko vidi tudi v najbolj oddaljeni dolini zasluge in jih odlikuje, kakor to nam ravno se vršeči prizor kaže. Trikratni gromoviti „Hoch“ presvitlemu cesarju je končal njegov govor in potem se je nadaljevaje zahvalil preblagemu g. okrajnemu glavarju za njegovo uspešno posredovanje, da je ta vesela in redka čast doletela župana naše srenje, v kterem se tudi celo srenjsko zastopništvo počeščeno čuti. Gromoviti „Hoch“ je zadonel g. glavarju. H koncu povdarja srenjski odbornik g. profesor Majciger v daljšem slovenskem govoru velike zasluge očeta Dovnika za blagostanje Karčevinske srenje. On še dan danes krči nered, krivice in druge nepristojnosti v Karčevinski srenji kakor so pred več ko 1000 leti naši predniki z rokunom in sekiro s krampom in motiko krčili v teh krajih grmovje in divje lesovje in prej divji, nerodovitni kraj spremenili v vinorodne gorice, zelene travnike, plodno polje in sadunosne vrte in sklepa z iskreno željo naj bi sivi poslavljenec še mnogo in mnogo let opravljal ta blagonosni svoj posel. Gromoviti trikratni „živijo“ je zadonel očetu Dovniku iz ust vseh navzočih. Po končanem oficijelnem delu so se pričujoči vsedli h priprosti a okusno pokriti mizi in prijazno se pomenkovaje so veselili se pri zlati vinski kapljici iz Karčevinskih goric. Očetu Dovniku pa poslavljenemu s srebernim križcem s krono želimo še mnoga leta zdravja in kreposti v blagor srenje, ktero naj še veliko let vlada nji v blagostanje sebi pa v čast in veselje.

Od Novecerkve. (G. Janez Zdolšek), nadučitelj pri Novi cerkvi je za velikoletno zvesto delovanje bil dne 10. okt. 1883 poslavljen s srebernim križcem za zasluge s krono. Na preuljudno povabilo odlikovanca prišel je točno ob 8. uri dopoldne c. kr. namestništva svétnik, celjski okrajni glavar g. Haas v novocerkevsko dvorazredno šolo, kjer se je bla-

Digitized by Google

govolil v privatni sobici v svojo c. kr. uradno uniformo obleči. Za precejšnjim brojem čedno oblečene šolske mladine korakala je lepa množica: učiteljev, nadučiteljev, okrajni c. kr. celjski šolski nadzornik, preč. g kanonik, okrajni glavar z odlikovancem v cerkev k sv. meši, pri kateri so šolarji peli. Po sv. meši zbrala se je šolska mladina s poprej že imenovano gospodo v šoli. Tukaj je okrajni glavar pripel odlikovancu na prsi sreberni križec s krono, izročil mu c. kr. pisma (štatute) ter mu čestital na mnoga leta. Odlikovanec se spodobno zahvali najpoprej c. kr. namestniku z obljubo, da se želi pismeno in uradno zahvaliti c. kr. namestništvu v Gradci, kakor tudi pri Njih Veličanstvu na Dunaji. In čujte! Dva koraka odlikovanec odstopi, ter obrne svoje od veselja in hvaležnosti solzne oči na zid, na katerem so visele podobe: cesarja, Matere božje in podoba našega Odrešnika, ter s trepetajočim glasom izusti: Hvala pa tudi Vama Gospod Jezus Kristus in Marija za to čast današnjo, ktero sem si s trudom in velikimi težavami in križi zaslužil, moja tolažba v šoli bila sta vselej Vi dva, in potem se je zahvalil primerno in uljudno odlikovanec vsem nazočim. Na povelje c. kr. namestnika blagovolil je zdaj g. c. kr. šolski nadzornik Bl. Ambrožič v lepi domači govorici razložiti pomen in zasluge odlikovanca. izpodbujal je otroke k pridnemu učenju, v izgled postavljal odlikovanca pričujočim gg. učiteljem, veselje razodeval vsej Novocerkevski fari in slednjič je djal: Otroci le učite se pridno, kakor do zdaj — tako tudi zanaprej v kerščanskem duhu in postali bote gotovo tudi Vi pridni kristjani, državljani, gospodarji in gospodinje! In h koncu povabil nas je govornik k trikratnemu: „živio“ na svitlega cesarja Franca Jožefa I. in iz mladih grl šolske mladine zadoni cesarska pesem: Bog ohrani.... Za spomin te slovesnosti je prejel vsak šolar in šolarca: Spomenico, podobo z napisom. Vso pričujočo gospodo povabil je potem odlikovanec h Kužmanu na obed, pri katerem so se vršile prelepe napitnice v slovenskem in nemškem jeziku. Mimogrede druge napitnice naj omenim tukaj le eno, ktera je vsem najbolj ugodila. G. c. kr. okrajni šolski ogleda blagovolil je to le napitnico izgovoriti: K vspešnemu odgojevanju mladine treba je treh in ti so: cerkva, šola in dom. K tej trojici jaz napivam, naj bodo v lepem soglasji vselej: živio — Spominjali smo se v govorih najizvrstnejših šolskih paedagogov živih in mrtvih. Med zamrlimi spomnili smo se hvaležno večnega spomina vrednega, prvega šolskega slovenskega paedagoga: rajnega vladike Anton Martina Slomšeka in v spomin tega govora zložili smo lepo svoto denarjev, kateri naj se izroči ptujskemu odboru za spomenico rajn. Ant. Martina. Cela židana družba duhovskega in učiteljskega stanu kratkočasila se je izvrstno. — Delj časa smo bili skupaj, bolj smo se zastopili ter svoje misli, nazore itd. glasno izraževali. Tebi pa odlikovanec prisrčno zahvalo izrekam v imenu vseh tako izvrstno postreženih gostov: Bog plati in Marija Mati — pred nebeškimi vrati! Živio — Naprej tako in mi za Teboj, Ti posnemanja vredni uzor!

Od gornje-radgonskega okraja. (Prepovedana pa vendar dovoljena bernja.) Ob času letošnje zrnske bernje so v gornje-radgonskem okraji žandarji stikali za fajmeštri, kaplani in mežnarji kakor za kakimi tatovi in lopovi. C. kr. okrajni glavar ljutomerski je bil namreč žandarjem naročil, da je vsakojaka bernja prepovedana. To pa bi vendar čudno bilo, če bi kaki okrajni glavar imel pravico že od davnih časov obstoječo prostovoljno bernjo na enkrat prepovedati; še bolj čudno pa je, da tako prepoved naznanja le žandarjem, ne pa dotičnim osebam. Tako je prišlo, da so žandarji dvema kaplanoma, ki imata prostovoljno bernjo, nabrano zrnje konfiscirali; da pa po krivici, je razvidno iz razjasnila, ktero je vsled pritožbe visoka c. k. namestnija v Gradci dne 22. septembra dala okrajnemu glavarju ljutomerskemu: da že od nekdaj obstoječe prostovoljne bernje nikakor niso prepovedane tudi po postavi 18. jul. 1871 rešitvo zadevajoči ne, marveč jih ta postava v § 2. alinea 1. določno priznava. Zakaj pa tedaj okrajni glavar ljutomerski dela ljudem sitnosti?!

II. **Iz Čadrama.** (Volitev občinskega odbora v Oplotnici.) Med trajanjem volitve 3. volitvenega oddelka sta si trgovec in mladi Kunaj prave nemčurske surove zasluge pridobivala, ker zadni komaj 20 let stari človek je prav po svoji neotesanosti blizo 70-letnemu poštenemu možu volitveni listič še siloma iz rok spipal, ga raztrgal in pred njega vrgel! Lepo maslo nemčurske kulture! — 3. razred je volil, ker še neki nigdar toliko volilcev bilo ni, do $11^1/_2$ in zdaj se je še le povedalo, da se bo volitev pretrgala in bo 2. in 1. razred še le popoldne ob 2 volil, čeravno je bila 9. ura za vse razrede razklicana. Ker so pa nekteri volilci 2. razreda zgodaj dom zapustili, njim je bilo predolgo čakati, 4 so volišče zapustili in sovražnik je dobro spoznal vzrok odloga volitve, on je v teh 2 urah premotil neko ženo, da je svoje pooblastilo preklicala, koje je prej narodnim volilcem dala, poslal je po dva omahljivca, vpijanil 2 druga in jih tako dolgo motil, da sta čeravno komaj na nogah stoječa vendar še glas oddala in ker je tudi g. Jonke za odišlega nemčurskega kmeta Jož. Kovač iz Slakove nepostavno, kar je pa smislu odbora postavno bilo, volil, zmagali so

Digitized by Google

so naši nasprotniki v 2. in 1. razredu. A njih zmaga upamo bila je pirava. Nezaslišano je našim nemčurjem že to, da bi v njih sredini smelo nekaj narodnih mož sedeti in oni so neki namenjeni se proti volitvi pritožiti, namesto da bi sebe tožili za svoje mnoge nepostavnosti, a tudi narodnjaki so pritožbo vložili do o. c. kr. namestnije. Naj bi le tudi naši možje spoznali, ka je zadnji čas, da si izberejo poštenih slovenskih mož za odbornike, in da ni sila, da bi kakih 10 Oplotniških nemčurjev pri vsaki priložnosti v imenu tolike srenje — kakor je naša, po svetu svojo edino izveličano nemškutarijo razobešalo in svojo liberalnost kazalo, kakor lani, ko smo o tem času brez kaplana par mescev biti morali, zato, ker niso hoteli konkurenčni odborniki kaplanije popraviti; dokler ni škofija gospoda vzela, če tudi so bili že v to obsojeni v Celji pri okr. glavarstvu in pri namestniji v Gradci!

Iz Sevnice. (Odlikovanje.) V nedeljo 14. t. m. vršila se je od 11.—12. ure v šolskem poslopji lepa svečanost. G. c. kr. okr. glavar v vojaškej uniformi nagovoril je mnogobrojno Sevniško občinstvo ter razkladal zasluge našega nadučitelja Tomaža Dernjača na šolskem polji. 41 let posvetil je vse svoje moči le v to, da bi ljudstvo povzdignil na višjo stopinjo omike, 41 let vodil je našo nježno mladino k zvišenemu cilju, nravnemu življenju. Ali on nij bil marljiv le v šoli, njegova delavnost raztezala se je tudi zunaj šole, pečal se je namreč marljivo sè sadjerejo in bučelorejo. Za te njegove zasluge dobil je od cesarja sreberni križec s krono in želimo, naj bi mnogo mnogo let prsi njegove kinčal in naj bi ga Bog ohranil še mnogo let našej šoli in našej mladini. K sklepu govoril je g. nadučitelj Fr. Jamšek iz Rajhenburga v imenu učiteljstva tega okraja prav genljive besede. Popoludne bil je odlikovancu na čast velíki obed, kterega se je tudi naš velecenjeni c. kr. okr. glavar udeležil.

Iz Bosne. (Nekaj tistim, ki se želijo izseliti.) Čitam v nemških novinah, da mislijo se sami Nemci k nam v Bosno naseliti, samo Slovenci ne. Štiri leta sem v Bosni in mi je ondašnje stanje dobro poznato in zato bi svetoval onim Slovencem, kateri bi imeli voljo se izseliti, da bi jim bilo bolje v Bosno iti nego daleko v Ameriko. Za one novce, koje na poti v Ameriko potrošijo, si morejo tu lahko lep kos zemlje kupiti; potem težko kedaj kateri iz Amerike nazaj pride, tudi tamošnjega jezika in šeg ne znajo, podnebju niso privajeni in je še več drugih težav. Od Siska do Priedora je samo 8 ur za iti, 4 ure od avstr. Kostajnice. Priedor leži na reki Sani na vrlo lepem ravnem polji, kakor n. pr. Celjsko. Zemlja je dobra, raste vse, okoli polja so sami zeleni bregi vrlo ugodni za vinograde, pa tudi za hmelj, dober duhan (tobak) raste tu. Lahko se finančnim uradom proda, po 1 fl. do 2 fl. 1 kilo. Eden naseljeni Nemec od Kolina je lani prejel za tobak od c. k. financarjev do 500 fl. Mislim, da je potem bolje duhan saditi, kakor pak vinograde. Vsako leto more nekaj duhana dobiti ali težko se delo od vinograda izplača. Ovde so tudi železne rude. Vsako leto se več 1000 centov železa izvozi v Srbijo in Bolgarsko po reki Sani na barkah. Prilika je zdaj, ko bi se mogla zemlja vrlo jeftino (fal) kupiti, kajti Turki mislijo za vsim nazaj v Azijo oditi, po njihovem „ramazanu“, t. j. postu. Meni vsaki dan ponujajo zemlje in me prosijo, da bi za kupce gledal. Stanje je tu sigurno, tu se toliko ne krade, ne tolče in ne ubija, kakor po drugih krajih. Ako bi kateri imel voljo si v okolici Priedora zemljo kupiti, se naj izvoli pri meni oglasiti. J. Greif, Apothekar, mu iz drage volje pri vsem pripomognem, tudi se je že več Nemcev tukaj naselilo.

Iz Noršinec pri Ljutomeru. (Sadjerejstvo.) Podpisani kot poverjenik „Cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer“ vsojam si prav vljudno vse sadjerejce in prijatelje sadjereje k obilnemu pristopu k temu društvu vabiti. Ker ravno to novo osnovano društvo je najcenejše in nam je prilika dana, naš lepi kraj v sadovni raj spremeniti. Sedanji čas vse naglo napreduje in torej tudi pri sadjerejstvu ne smemo zaostajati. Nadalje nam še uime nagajajo in najhujši sovražnik trtna uš še čaka, toraj pride čas, ko bo vprašanje o sadjereji še bolje imenitno. Toraj oklenimo se pregovora: „Jablane, hruške in druge cepé — Cepi v mladosti za stare zobé. Letni donesek društvu znaša samo 50 kr. ali pa kot ustanovnina 10 fl. za vselej. Povprek še se bo delilo vsako leto, kolikor mogoče, žlahtno cepje i drevesca. Končno omenim, da želim tudi jaz v imenu društva društvenikom po mogočnosti deliti vsako leto žlahtno cepje iz svoje drevesnice, ki šteje okoli 80 žlahtnih sort, nabranih iz raznih kmetijskih šol in od razumnih sadjerejcev, kakor je dr. Haffner v Ligistu.

Peter Fridau,
oskrbnik v Noršencih.

Od Ptujske gore. Marsikdo poreče, oj da bi se vse v našem slovenskem jeziku opravljalo! Pa žali Bog menda ne učakamo tiste ure. Pri nas smo imeli zadnja leta več dacarjev vse sorte narodnosti, še celo luterana in zdaj je velik nasprotnik Slovencev ravno pete odnesel in bode zdaj „Postmajster“ na poštni štaciji naše gore, kteri je rodom Rogačan ali po njegovem „Rohitscher“, pa je grozovit nemškutar ter ni za našo Goro. Vprašaš pa dalje: kakšen dacar je zdaj? Čisto nemšk od pet do glave, da se še reveži potrebnih reči ne moremo ž njim pogovarjati. Sitno je toraj za nas

Digitized by Google

kteri nemški ne znamo. Ko pride, vpraša hitro niks teutsch, ej dass ist schwer? Pa ne ustrašimo se, kmalu spet odide, kajti mi krčmarji nismo zbog njega, temuč dacar je zbog nas- Pazite pa tudi vi slovenski predstojniki in svetovalci in tudi vi predsedniki okr. šolskega sveta, da ne boste na slovenskih tiskovinah svoje narodnosti nemčurjem prodajali, kakor nekdo! kterega ime bode kmalu slov. Gospodar po svetu poslal, če se ne poboljša. Po domače F. Narodnjak.

Iz Ptuja. (Velik dar.) Kakor je v našem listu že bilo povedano, je v smislu deželne postave za povzdigo govedoreje narodnjak g. Dr. Gregorič. odvetnik in veliki posestnik, za prvosednika ptujskega in ljutomerskega političnega okraja imenovan. Ta prvosednik je pri kmetijskej družbi štajerskej v Graci prošnjo vložil, da bi ona iz tistih denarjev, ktere iz državne blagajnice za povzdigo živinoreje dobi, za te okraje neko podporo v nakup plemenskih bikov dala. Prošnja je bila uslišana, in omenjena družba je dovolila veliko svoto 640 gld. S to bode g. Dr. Gregorič plemenske bike nakupil in jih razdelil, kder je največa revščina in kder jih je najbolj potrebno.

Iz Ljutomerske okolice (Vprašanje.) Znano je nam vsem, da je naš deželni poslanec g. J. Kukovec bil od presvitlega cesarja s zaslužnim križem odlikovan; dozdaj pa še nismo nič čuli, kdaj mu bode taisti slavnostno izročen. Mi bi se tudi te svečanosti radi vdeležili. Ali mu je bil menda le tako na tihem izročen? Upamo da ne. Na čem smo tedaj?

Nekteri kmetovalci.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je v Szegedinu; narod ga je navdušeno sprejel, mesto je res z nova in večje pozidano; velikansk jez je brani zoper povodenj reke Tise. — Hrvati dobijo kmalu novega bana in magjarske grbe je dal general Ramberg v Zagrebu odpraviti, pribiti so novi grbi brez napisa. — V Reko ali Fiumo vozi se vedno več blaga, samo moke se je tje pripeljalo letos več kakor 600.000 meterskih centov in po ladijah dalje spravilo. Reka prekosi kmalo Trst bržčas popolnem. Proračun ogerskega finančnega ministra kaže za l. 1884 izdatnov 329 milijonov in dohodka 308 milijonov. Primanjka toraj okolo 20 milj. to pa še vkljub strahovito napetim davkom. — Poljakom so nemški liberalci zopet ponujali zvezo, a Poljaci so rekli, naj se liberalci poprej odpovejo svoji gospodstvaželnosti in strahovanju Slovanov. — Koroški liberalci so ubogej deželi navesli 43 % deželske doklade. V Kranjskem deželnem zboru obravnavajo novi volilni red. — V Olomuci je sodnijska obravnava zoper 17 socijalistov delavcev, ki so ljudi šuntali s tiskanimi listki k neredom in revoluciji. — Državni zbor bode sklican baje 20. novembra; ministri predložijo črtež nove postave, da se ustavi svobodno trganje gruntov in napoti način, po katerem bi se kmetje strahovitih dolgov leži znebili, kateri jih kar uničiti žugajo.

Vnanje države. Ruski car in carica vrnola sta se iz Danskega na Rusko nazaj. Zoper Jude so Rusi še vedno prav hudi. Bismarka je obiskal turški general Muktar-paša, tisti, ki je bil v Armeniji l. 1878 od Rusov hudo tepen, in mu ponudil zvezo s Turčijo, Bismark pa mu je odrekel. — Francozi so ob Švicarski meji začeli trdnjave in šance delati; Švičarji pa so to zamerili in baje vse evropske vlade kličejo na pomoč. Papežev kancelar kardinal Jakobini je zopet evropskim vladam naznanil, da Italijani po krivici posedajo Rim in papežu krhajo potrebno svobodo. — Rumuni delajo tolike vojne priprave, kakor da bi vsaki čas namenila nastati najhujša vojska. — Španski kralj je stare ministre odpustil, in novih pozval, ki pa precej na republikansko stran vlečejo. — Na Portugalskem nastal je punt, veliko tisoč ljudij vzdignilo se je zoper kraljeve uradnike in policaje. — V Ameriko se je letos iz Evrope preselilo 600.000 ljudij. Bismarkovi Nemci vohajo sedaj okolo Afrike, kde bi zamogli kak kos zemlje pograbiti in si nemške kolonije ali naselišča prirediti.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

III. Za veliko dedščino Celjskih grofov nastali so krvavi prepiri, katerih so se udeležili največ avstrijski vojevode Friderik V. (kot nemški cesar imenovan in glasoviti celjski stotnik Vitovec, rojen Čeh katerega so bili že Celjski grofje vzeli v svojo službo, v kateri je dospel do velike oblasti. Ta je stal nekaj časa na strani avstrijskega vojevoda, nekaj časa pa na strani njegovih sovražnikov, sorodnikov pokojnih grofov.

V teh novih in poslednjih celjskih bojih so Slovenci zopet veliko trpeli, a bili so po večini zvesti podložniki cesarja, ki je z njihovo pomočjo pribojeval obširna celjska posestva, katera so potem ostala lastnina naši slavni habsburški rodovini,

Turške vojske so v 15, in 16. stoletji nadlegovale vse slovenske kraje; razumno je toraj, da tudi Celju divji Turčini pri svojih pogostnih pohodih slovenskih dežel prizanesli niso.

Digitized by Google

Turki so namreč pred Celjem — z zidovjem obdano mesto niso mogli — razgrajali l. 1469, 1871, 1473, 1476, 1484.

V tem poslednjem letu so bili Turki seboj v sužnost odpeljali celjskega meščana Jurija Leiser-ja.

L. 1529 je ravno pri Celji Turke potolkel vojskovodja W. Herberstein. V 17. stoletji niso naše pokrajine naravnost več veliko od Turkov trpele, a pridrznili so se bili ti, celo dunajsko mesto oblegati. Ko so bili pa tu dobro tepeni, bežali so nekateri tudi po Štajerskem in mimo Celja domov. Pri tej priliki je ostalo v naših krajih tudi nekaj Turčinov, kajti iz celjskih krstnih bukev je razvidno, da so bile v letih 1687, 1693, 1697 in 1690 krščene v Celji 4 Turkinje in 1 Turek.

Mesto so zadele v teku dolgih stoletij še druge nesreče, n. pr, požari, kuge itd. Požari so bili l. 1448, 1502, 1687, 1783, 1794, 1798. Kuga ali pomor pa v letih: 1600, 1644, 1647, 1679. V dobi mogočnih Celjskih grofov prišlo je na spodnje Štajersko tudi toliko kobilic, da so vse uničile; pripoveduje se celó, da je toliko kobilic napadlo jahajočega grofovskega hlapca, da so njega in konja do kosti objedle.

Povedati nam je tudi kaj o cerkveni zgodovini, ki se dotika našega Celja. V Celji sta obstala še pred kacimi 100 leti samostan in cerkev minoritskih duhovnikov. Ustanovljena sta bila l. 1241, najbrž po takratnih v Celji vladajočih gospodih, Heunburških grofih. Za utrjevanje in razširjevanje krščanskega življenja so ti redovniki začetkoma veliko pripomogli kasneje je pa njih gorečnost nekoliko opešala, kajti v 16. stoletji je bil v samostanu in v cerkvi velik nered. V tej cerkvi so pokopali — kakor smo že omenili — zadnjega Celjskega grofa, Ulrika II. Pri velikem požaru l. 1798 je cerkev zgorela in se do l. 1841 ni več popravila. Red minoritov je bil pa odpravljen po cesarji Jožefu II. in v samostan se novi redovniki niso več sprejemali. Poslednji celjski minorit je umrl l. 1832. Prejšnjo minoritsko cerkev so več let popravljali, dandanes je to nemška cerkev. Pri popravljanji so razrušili tudi rakvo. Od grobov so shranili samo črepinje Celjskih grofov za glavnim altarjem. Na črepini Ulrika II. je na belem listku zapisano, čegava je. Iz samostana minoritskega so pa priredili poslopje okrožne sodnije.

(Konec prih.)

Smešnica 42. Nek duhovnik je imel več parov poročati. Ko je k oltarju prišel, rekel je: „Tisti, ki želijo zdaj v zakon stopiti, naj vstanejo.“ In v tistem trenutku vstanejo vse samske deklice v cerkvi.

Razne stvari.

(Nameščen) kot okrajni komisar v Ptuji je nek Jan. Supančič Haberkorn, v Celji Leitner in Tax, nek Paul Suppan pa kot finančni konceptni praktikant. Rudolf Zoff gre v Gradec nazaj.

(Brez rovanja) zoper mešnike celjska „vahterca“ ne more biti. Šedaj napada vrlega kaplana Sevniškega in mu v svoji goropadnej neumnosti očita, da ne razume očetovskega srca, ker ne more postavni oča ali dedec biti. Nesramnost!

(Nesrečen zakon.) V ptujskem Obreži je lovec Zöhrer svojo ženo z revolverjem v bedro obstrelil. Poročena bila sta 8 dnij. Zločinca so zaprli.

(V Rogoznico) palo je 3letno dete Pukšičevo in bilo pod mlinskimi kolesi ubito.

(Konje kradejo) ob hrvatskej meji zaporedom. V Dečnem selu so Ogorevcu ukradli 2 kobili.

(V Hočah) pri Mariboru so železniško postajo odprli 15. t. m. Nemškutarji lažejo, dajo je znani Seidl, dr Šmidererjev pisač, sam oskrbel, toda največ je storila grofica Nugent v Hausenbachu. Drugo je prazna baharija.

(Za Slomšekovo nagrado) darovali: gg. Hirti 1 fl., g. Ferk, ravnatelj, g. Kocmut Janez in Kocmut Vinko vkup 7 fl. Srčno zahvalo izreka Fr. Žiher.

(Odbor ptujskega učiteljskega društva) je sklenil razpis za spise: „Slomšek kot pedagog“ do konca mesca julija 1884 podaljšati, ker se je ta želja od mnogih strani izrazila. Došli spisi se bodo med tem gospodom vceniteljem poslali, a nagrada se bo v prihodnjih počitnicah razdelila. Poudarjati je treba, da pisatelj zna biti vsacega stanu, ne samo učitelj, in želeti je, da bi se oglasilo več pisateljev. Dozdaj je društvo dobilo dva spisa. — Slovenske časopise prosimo, te vrste ponatisniti. France Žiher, predsednik.

(Iz Kozijanskega okraja) se nam piše, da je pri letošnjem ugodnem vremenu trtni sad izvrstno dozorel. Nabralo se ga je poprek po lanski meri. Naj več je dal mladi trs v dolinah. Mošt ni kaj posebno plenjal, je pa zato 4krat bolji od lanskega. Cena mu je že zdaj 5—6 fl. za veliko vedro.

(Prav čuden) mora biti celjski nemškutarček, znani lisjakec, ker uže inserate pobira, katere Gospodar zametuje. Nedavno je objavil „ženitno ponudbo“ iz Slatine. Takšna oznanila prepušča Gospodar židovskim listom, Tagespošti in — lisjaku. Ženitvanski mešetar Gospodar ni.

(Zgorela) je 2letna Julijana Ditingerjeva nad Muto in 84letna Marija Povalej v Mlačah fare sv. Vida.

Digitized by Google

(V Sevniško nemčursko šolo) lovita oba „Nothlehrerja“ otroke. Wermuth se je oglasil za učiteljsko skušnjo pa ministerstvo mu ni dovolilo, ker je premalo študiral. Tudi njegov tovariš, odpadnik, nima učiteljske skušnje. Zato je lahko, da otroci v nemčurskej šoli še pozabijo, česar so se v slovenskej naučili. Pametni starši se ne dajo slepiti, čeravno se deci obljubuje obleka, bukve itd. zastonj.

(Goličev grad) pri Konjicah je kupil nek Karol Rekert.

(Zadnji potres) čutili so od Hrastnika do Ormoža in doli do Krapine. V Planini in Dobji so se zvoniki močno zazibali in v Podčetrtku je opeka s streh padala.

(Banket) g. dr. Dominkušu v čast bo v Mariborski čitalnici 28. t. m. ob 7. uri zvečer. Mnogo gostov je naznanjenih n. pr. tudi iz Ptuja.

(Veliko zlato gostovanje) obhajata 22. t. m. Lenart in Mica Pučnik v Razboru pri Slov. Gradci. Pavabila sta 34 oseb na gostijo.

(Najslavnejši urednik) avstrijskih Slovanov, Stanislav Skrejšovski, je na Dunaji umrl, 53 let star.

(Krido) napovedala je trgovska firma Matič in Pliker v Celji.

(Zmrznil) je na Solčavskih planinah R. Klemenšakov hlapec M. Kralj.

(Za okrajne volitve) ptujske rogovili nemškutar Leschnigg pri sv. Janži na Dravskem polji in več njegovih tovaršev, da je grdo. Mnogi narodnjaki sicer na glasu pa roke križem držijo. To ni prav.

(Medvedov) iskat gredo lovci 27. t. m. v Pohorje od Kumna, Smolnika do Konjic.

(Umoril) se je rekrut Sobotka pri 87. regimentu in delavec Andrej Kristel v Lazah ob Pesnici; prvi se je v Gradci pod železniški hlapon vrgel, drugi pa obesil.

(Prestavljeni) so pri političnih uradih: baron Esebek grc v Liezen, Bouvard plem. Chatelet v Ljutomer, baron Myrbach v Maribor.

(Zavoljo razsajanja) zoper Jude bilo je 21 kmetskih ljudij od sv. Barbare v Halozah toženih in obsojenih v Celji v zapor od 2 let do 14 dnij.

(Dolgo živel), namreč 102 leti je vojaški veteran Janez Pölzl v Kulbergu pri Gnasu više Cmureka. Dne 10. t. m. so ga zagrebli, brščas enega izmed poslednjih, ki so se zoper Napoleona bili vojskovali v bitki pri Lipskem.

Loterijne številke:

V Trstu 13. oktobra 1883:	3, 49,	2, 83, 39
V Linci „ „	46, 69,	45, 11, 47

Prihoduje srečkanje: 27. oktobra 1883.

Na prodaj

je v ormoškej občini, komaj četrt ure od ormoškega mesta posestvo z zidanim hramom in gospodarskim poslopjem v najboljšem stanji, zemljišča je 4 orale 1454□° njiv, sadovnjaka in košenine pa 136□° ter vse arrondirano; pogoji so jako ugodni. — Ob jednem proda se tudi k temu posestvu spadajoči vinograd v Vinskem vrhu ali s posestvom vkup ali pa posebej pod najugodnejimi pogoji. Natančneje izve se v odvetniškej pisarni g. dr. **Ivana Omulca v Ormoži.** 1—3

Živinski sejem

bo v **Cirkovcih na dravskem polji dne 24. okt. t. l.** Kupci in prodajalci živine se na ta sejem uljudno vabijo.

Martin Medved,
občinski predstojnik.

III. za 8 pol pomnožena izdaja knjige

12 **Zur Congrua-Frage**

des

kath. Seelsorgs-Clerus in Oesterreich

von

J. Martini, Weltpriester

izide v 8 dneh — cena za 27 pol 1 fl. 50 kr. z dopošiljatvijo 1 fl. 60 kr.

Prvi dve izdaji ste razprodani.

Naročila izvrsuje: **„Verlags-Buchhandlung Styria in Graz, Albrechtgasse Nr. 5.**

Veliki živinski sejem

bo dne 29. oktobra t. l.

pri sv. **Tomaži** pri **Velikej nedelji,** ker bo Simon in Juda v nedeljo. 2—2

Digitized by Google

V zalogi

Janeza Leona v Mariboru

izide 15. oktobra t. l.

Južnoštajerski koledar

za na steno

v nemški in slovenski izdaji

za l. 1884,

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnca in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, vse letne in živinske sejme, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

☞ *Velja samo 25 kr.* ☜

Prodajalcem se dovoli primeren nadavek.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva

zaloga narejenih oblačil

v Mariboru,

Vetrinjskej ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,

ima mnogo na prodaj

☞ **po jako nizkej ceni.** ☜

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim žametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje **hlač** vsake sorte, **srajc,** z ovratnikom, pa tudi brez njega, srajc za delavce iz molinos, plavega in belega **barheta** itd. 2-4

Priporočba.

Prav močne, nove polovnjake, ki držijo 300 litrov, z železnimi obroči obdane. prodaja po najnižji ceni

Felix Schmidl,

sodar v Mariboru

v koroški ulici.

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga

in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

☞ Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem

5-5 **Maks Macher.**

Posestvo na prodaj.

V Letuši blizo Mozirja v Savinjskej dolini je posestvo na prodaj. Hiša je zidana in s pohištvom oskrbljena, zraven je hlev, 2 kravi, in okolo poslopij lepo arondirano zemljišče, 14 oralov, namreč vinograd, sadovnjak, travnik, njiva, gozd.

Vinograd se prodá z letošnjim branjem vred, to pa iz proste roke in takoj, ker je posestnik umrl. Zemljišče je zelo prikladno za hmeljarstvo. Cena 4000 fl.

Več pové: **Katarina Mally, v Agonitz,** pošta Leonstein v gornji Avstriji. (Agonitz, Post Leonstein in Oberösterreich.) 3-3

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 43. V Mariboru 25. oktobra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeništču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kako nemškutarji v okrajnih zastopih gospodarijo.

(Izv. dopis iz Ptuja.)

Iz starega Ptuja nam piše mnogoleten prijatelj našega lista dopis, ki utegne mnogo ljudi tudi zunaj ptujsk. okraja zanimati, ker nam pojasnuje s številkami, kako znajo slovenskemu kmetu nemškutarji gospodariti v okrajnih zastopih.

Bližamo se volitvam v okrajni zastop.

Obrok za reklamacije je minol. Reklamacij je bilo dosti. Lotmerski Dr. Hanza in mladi Rodošek, ki pisari pri svojem očetu, sta jih skovala celi kup; da večinoma za meščane, potem nektere kmete in kmečke vdove, katere si upajo vloviti in na svojo stran dobiti, se razume.

Ker so po novi dači med drugimi duhovniki tudi č. g. župnik Raič od sv. Barbare v Halozah, ki so bili dozdaj v okrajnem zastopu ter so tam pri vsakej priliki zagovarjali Slovence, branili kmete, napuhnjenim meščanom in budalastim nemškutarjem pa brez vse milosti po zobeh dajali, veliki posestnik, so nekteri ptujski gospodje kar znoreli.

Se vé, ti gospodje bi radi, da bi Slovenec molčal, plačeval in hlapčeval.

To pa je delal kmet nekdaj, ko ni plačeval na stotine dače, ko je palca pela, če se je v grajščni pritožil, ker se mu je godila krivica, ko so se sinovi slovenskih svojih staršev sramovali, namesto da bi jim bili zagovorniki.

Denes plačuje kmet toliko dače, kolikor posestvo nese, denes ne prosi več milosti, ampak tirja pravico, denes mu tudi pomagajo jegovi sinovi, ki so študirali, katerim sme zaupati, ker so ž njim ene krvi.

Ptujčani, — Nemci in nemškutarji, so prišli do spoznanja, da jih slovenski kmet ne vboga več slepo, da ne da mošnje in gospodarstva vsakteremu v roke. Zmislili so si tedaj zvijačo.

Ker se nahaja v okraji nekaj kmetov, ki so Nemcem in nemškutarjem dolžni, ki radi teh sline ližejo, katerim je samo do tega, da bi se dalo na stroške bližnjega kaj zaslužiti, izbrali so si te, da bi za njih glase lovili. Obljubilo se jim je zato, da bodo voljeni prihodnjič v okrajni zastop. Takih se ogibati, proč s takimi!

Takih ljudi je sedelo prešnja leta še le preveč v okrajnem zastopu.

Ker so le kimali, če so meščanje eno ali drugo predlagali ali tirjali, lehko se je zgodilo, da so okraju napravili samo pri Borlskem mostu 26.302 fl. 76 kr. dolga, od katerega se je v teh treh letih, odkar so v okrajnem zastopu gospodarili kmetje, 10.803 fl. 67 kr. poplačalo.

Ti kimavci z meščanji in nemškutarji vred so zakrivili, da so doklade na dačo vedno rastle. Kajti oni so dovolili, da je oni oficir, ki je delo nadzoroval, ko so delali Borlski most, dobil 1000 fl. v dar, da so se peljali trije meščanje lesa kupovat in so izdali za vožnjo, hrano, prenočišče itd. 127 fl. 42 kr., da se je g. Wibmerju izplačalo za vino, vožnje itd. dobrih in celih. 931 fl. 15 kr., inženirju Markelnu 600 fl., feldvebelnu Gattringerju 200 fl., da se je ptujskim g. Markelnu, Wibmer-ju i. dr. kupila jed in pijača enkrat za 83 fl. 25 kr., drugokrat za 200 fl., da se je naenkrat pokadilo 50 knb, 50 viržink, pojelo kruha, krač in pekarij za 4 fl. 25 kr., 7 fl. 90 kr., 4 fl. 50 kr., 10 fl. 40 kr., toda to vse za denar, ki ga je pridelal in zaslužil davkoplačevalec, ter ga je zanesel v davkarijo.

Ali to ni žalostno? Kmet dela in plačuje, da mu koža poka, Ptujčani in jihovi prijatelji pa se veselijo!

In ti ljudje so predrzni dovolj, da si upajo se slovenskemu kmetu zopet ponujati, da jih voli drugič v okrajni zastop. Možje pokažite jim vrata!

Ni še pozabljeno to, kar so vam hudega storili, ni še pozabljeno, kako slabo so z vašim denarjem gospodarili.

☞ Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

G. notar Rodošek, ki je dobil svoje dni srebrnine v vrednosti 300 fl. od okrajnega zastopa v dar, dal je jo nazaj, ker se je sramoval vzeti to, česar dati bi okrajni zastop vendar si moral premisliti.

Važnost okrajnih šolskih svetov v zadevi učnega jezika.

„Slovenski Gospodar“ je že povdarjal važnost okrajnih šolskih svetov na Slovenskem Štajeru. Ti šolski zastopi so pa posebno imenitni radi tega, ker imajo po postavi pravico odločevati o učnem jeziku.

§. 27., točka 6. postave od 8. februarja 1869 se razločno glasi, da ima okrajno šolsko svetovalstvo v prvi vrsti odločevati o učnem jeziku; krajni šolski sveti pa imajo po isti postavi v tej zadevi predloge staviti (§ 14, točka 15.) Ako toraj krajni šolski sveti na Štajerskem želé, da je učni jezik na njih šolah slovenski, in ako okrajni šolski svet temu priterdi, ne more se nihče na tem spodtikati. Tudi če bi došla pritožba zoper sklepe teh dveh šolskih uradov, teško jih bo deželni šolski svet ovrgel. To nam tudi djanska skušnja potrjuje.

V Ljutomeru je že več let slovenska čvetero razredna ljudska šola. Narodni šolski svet je predlagal, da naj bo po vseh štirih razredih učni jezik slovenski, kar je narodni okrajni šolski svet tudi vsikdar potrdil.

Nemški jezik je po sklepu omenjenih šolskih zastopov bil samo učni predmet, pa ne že v prvem, ampak še le v drugem tretjem in četrtem razredu po štiri ure na teden, ki so se vzele slovenskemu jeziku, kateremu postava 8 ur na teden dovoljuje. Nemški jezik se je pa podučeval na podlagi in s pomočjo slovenskega jezika, ker tako pamet terja, in ker so tudi šolske knjige za nemški jezik tako osnovane. Te knjige pa je potrdilo samo c. kr. naučno ministerstvo, ki jih tiska v c. kr. šolski založbi. Taka uredba ljutomerske šole pa, ki je bila popolnem zakonita, še vendar ni ugajala našim nasprotnikom in tudi ne c. kr. okrajnim glavarjem in c. kr. okrajnim in deželnim šolskim nadzornikom. Neprenehoma so vpraševali, zakaj ni v tretjem za polovico, v četertem razredu pa za večino predmetov nemščina učni jezik? Pri izraževanji svojih željá upirali so se vedno na ukaz deželnega šolskega sveta od 14. septembra 1870, pa nikdar ne pomislili, da je ta ukaz v protislovji s prej omenjeno postavo, in s c. kr. šolskimi knjigami. Krajni in okrajni šolski svet se na take nemške želje nikdar ozirala nista, pa tudi takratni šolski voditelj se je temu odločno upiral. Radi tega si deželni šolski svet v Gradci nikdar ni upal dati ukaza, da naj bi šola vsaj deloma nemška postala. Šolski voditelj je pač moral radi tega marsikaj prestati, a prestal je vendar dobro in srečno, ljutomerski šoli pa obvaroval potrebni slovenski značaj. Tako je bilo še pred 4 leti — in je menda dandanes tudi še. (?)

Gospodarske stvari.

List in sad.

Kolikor sladkejši je vinska jagoda, toliko več sladkorja ali cukrovine mora imeti v sebi. Sladkor pa, ki je v grozdu nabran in rekel bi kakor v nekaki hranilnici hranjen, je le prav mali del vsega sladkorja, ki se je v trsu naredil; veči del njegov se tudi za druge potrebne namene v rastlini porabi namreč v to da rastlina raste, da nove rozge poganja, da nove druge dele nareja, da popke nastavlja, da les dozoreva in da se sploh rekel bi cel trs oddihava.

Listi povživajo naprej in naprej za oddihavanje veliko sladkorja. Vsaka listna ploskev, ki iznaša štirjaški meter razseglosti, porablja v 24 urah tri grame sladkorja.

Doraščeni in zdravi listi narejajo pa, ako so lepo proti svitlobi obrnjeni in od nje dobro obsevani v podnevnih urah več sladkorja, kakor pa v 24 urah podihajo.

Mogoče jim je toraj, kar so sladkorja več nakuhali, tega trsu nazaj dati. Ako so pa razmere razsvitlave neugodne, n. pr. o deževnem vremenu, tako se sladkorja le malo nareja, in to, kar se ga naredi, se sproti porabi. Tako nastane primankljej sladkorja, ki se na razni način pojavlja.

Listi, ki so po drugih listih preveč v senco dejani, sploh ne morejo v veči meri sladkorja napravljati, ker se pa naprej in naprej oddihavajo, porabljajo več sladkorja, kakor ga sami narejati morejo. Namesto da bi torej trsu koristili, mu le škodujejo, ker mu le sladkor jemljejo. Imajo potem takem naravo pravih pravcatih zajedavcev.

Pri vsakem delu toraj z listjem v vinogradu je toraj gledati, da svitloba more kolikor najbolj do vseh listov. Pri vezanji se toraj rozge ne smejo pretesno zvezati. Ravno tako tudi ni dobro pri porezovanji vršičev te v snope povezovati in jih na kolje natikati, kar se pa le prerado in prepogosto godi; snopiči preveč listom senco delajo. Ti snopiči potem takem trsu veliko sladkorja odtegnejo, kterega pa grozdje ravno o tem času najbolj v dozorevanje potrebuje. Listje je vse prazno vsega močiča in sladkorja. In vrh tega so skušnje pokazale, da listi, ko so se snopiči proč vzeli, še dalj časa bolehajo in so nesposobni sladkor narejali.

Digitized by Google

Škoda, ki se s sušenjem po kolovji nataknjenega viničja napravlja, je navadno dosti veča, ko pa ljudje mislijo.

Mladi listi porabljajo za rast in dihanje tudi več sladkorja, kakor ga pa sami narejati morejo. List, ki je še le pol tako velik, kakor ima vzrasti, se tudi še ne more samega prerediti, raste toraj na strošek od drugih listov napravljenega sladkorja. Mnogo mladega listja na trsu deluje toraj neugodno na dozorevanje grozdja. Brž pa, ko je list popolnoma dorastel, začne še le za trs koristen postajati, o solnčnem vremenu prej, o deževji kesneje.

Sladkor, ki se iz listov v jagode prepelja. se more na potu skozi listni recelj, rozgo, grozdovi in jagodni recelj v močič spremeniti. Na celem tem potu se pa nahaja o času, ko grozdje dozoreva tudi sladkor, kterega veči del v nespremenjenem stanu tudi v grozdovo jagode prehaja. Močič, ki se v grozdovih receljnih nabran nahaja, se more pa zopet v sladkor spremeniti in v jagode preiti. Ta prehod sladkorja v grozdove jagode, se od jagod samih provzročuje. Tudi te so pri zorenji delavne in potegujejo sladkor na se.

Kako obvarovati, da konj tako lahko ne pade.

Neki dr. Frank je pravilno vstvarjenega konja, ki je 384 kilogramov vagal, s prednjima nogama tedaj s prednjo roko in potem z zadnjima nogama tedaj z zadnjo roko na vago postavil in je tako našel, da pride pri pravilnem stanji konjevem na prednjo roko 210 kilogr. na zadnjo roko pa le 174 kilogr., da je toraj prednja roka za 36 kilogr. več obtežena od zadnje roke.

Iz tega je tedaj pokazal, zakaj konji tako radi naprej padajo. Dihanje poviša razloček še za 3—5 kilogr. Ako se konjeva glava naprej nagne tako, da se nosnice prednjih pleč dotaknejo pride na prednjo roko 218 kilogr. na zadnjo nogo pa le 166 kilgr. obteženja. Ako se pa konju glava vzdigne, kakor se to z vajeti stori, tako da so mu nosnice v višini vihrovi, potem je na prednji roki le 200 kilgr. na zadnji pa 184; toraj na 16 kilogr. skoraj ravnovaga. Kočijaž toraj, kteri svojega konja visoko drži, mu je dobro na pomoč, ker se prav znamenita teža na zadaj preloži in teža razdeli, tako da je nevarnost, da bi konj padel znatno zmanjša. Podobne zanimive skušnje so tudi napravili s konjem, na kterem je bil jezdec. Konj in jezdec vkup sta vagala 448 kilogramov. Pri pravilnem stanji konjevem, kakor to šola od jezdeca zahteva, je bilo na prednji roki 251 kilogr. na zadnji pa 197, torej je na prednji roki veče obteženje izvažalo 54 kilgr. S tem, da je jezdec svoje truplo nazaj nagnil, je prenesel 10 kilgr. in s tem, da je konja visoko držal, ker mu je vajeti nategnil, sopetne 8 kilogr. na zadnjo roko. S tem toraj da konju jezdec vajeti nategne, ostane na prednji roki le 223, na zadnji pa 215 kilogr. in veče obteženje na spredaj je iznašalo le več 18 kilogr. Tedaj skoraj ravnotežje.

Cesarjevič Rudolf-ovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer. Poročali smo o svojem času, da je ravnateljstvo našega društva centralnemu odboru c. kr. kmetijske družbe štajerske predložilo prošnjo, da bi nam nastavilo potovalnega učitelja, kateri bi v našem domačem, prostemu ljudstvu edino umevnem slovenskem jeziku podučeval z besedo in dejanjem, ter je v ta namen priporočalo g. J. Boštjančiča učitelja na Blanci. V minulem tednu došli odlok na omenjeno prošnjo se v slovenskem prevodu tako glasi: Gradec, 11. okt. 1883. Reševaje cenjeno ondašnjo prošnjo od 16. avgusta t. l. št. 54. opomnimo, da je vodja vinorejske šole v Mariboru kot potovalni učitelj za sadjerejo vešči strokovnjak in slovenskega zmožen ter nimamo uzroka druzega osobja za potovalno podučevanje nastavljati. Centralni odbor c. kr. štajerske kmetijske družbe. Pairhuber.

S to prošnjo smo torej propali in nameravani praktični pouk že v letošnjih počitnicah je splaval po vodi. V. Jarc.

Sejmi 28. okt. sv. Tomaž pri Velikej nedelji, Koprivnica, Muta, Cmurek, 2. novembra sv. Janž pri Arveži, Straden, sv. Vid na Vogavi, Podčetrtek, 3. novembra Pišece, 5. nov. Selnica ob Dravi.

Dopisi.

Iz Konjic. (Iz Šent Jernejskega.) France Bračič po domače Čebil v „nemškutarskem lisjaku“ nekega konjiškega doktorja toži, da mu je list iz Ljubljane brez podpisa poslal, ter se kot Čebilov prijatelj naznanil. V Konjicah nimamo doktorja, ki bi se s „senom in slamo“ ali pa s Čebilom pečal. Bračič odbija odločno, da bi ovi dopisatelj iz Ljubljane njegov prijatelj bil. Istina je, da Čebilek nema prijateljev, ker so ga vsi, ki so ga spoznali, zaporedoma zapustili. Občina Št. Jernejska ga ni več volila za župana, na kterem častnem mestu stoji sedaj vrli narodnjak Jurše. Ker županištva se je moral iznebiti, postal je Bračič občinski pisar ali „š....“ v Verholah in v Tepanji. Ali vrli tepanski župan Jaka Bergdolt je skoraj spoznal, da sam več ume v nemščini in slovenščini, nego Čebil in zategadelj mu je dal hitro slovo. Bergdolt se je slovenski jezik — čitati in pisati — sam naučil, nemščino pa pri vojakih, h katerim so ga vzeli, ko je le slovenski govoril; on zanika, da bi mu kedaj, ko se je eksercirati učil, slamo in seno na noge

Digitized by Google

vezali. — Nekdaj je Bračič tudi rajnega Posek-a svojim prijateljem prištel, alj ta ga je skoraj spoznal in ga je čisto odstranil. Zapustiti je moral Bračič častno mesto uda okrajnega zastopa in direktorja konjiške hranilnice, ker se je njegovi volitvi tudi Posek ustavil. — Ker je Čebil tudi v realne šole v Celji vvohal, mislil je, da je inženir, in poskusil je, grunte izmeriti; toda skoraj so se tisti, ki so ga za geometra najeli, prepričali, da se je Čebilek le malo geometrije naučil in dobil je tudi v tem poslu zasluženo slovo. „Kaj sirota čem storiti?“ Pri nemškem šulferajnu je še treba nemškutarjev in nemčurjev in Čebil skočil je pogumno v to Slovencem škodljivo in sovražno društvo. Mi „šulferajna“ ne zavidamo zarad te pridobitve ali radovedni pa smo, kako dolgo bo Bračič v ta rog trobil. — Koncem še izrazimo: Ovi konjiški doktor, katerega se Bračič loti, ima dosti poguma, če kaj ima proti Čebilu, mu javno v lice izrekati, ne pa po krivih potih v listih brez podpisa in po ovinkih mu resnico vrivati. Sumničiti pa ne dokazati je nesramno!

Iz Slov. Bistrice. Pri c. kr davkariji v Konjicah rešujejo slovenske vloge v nemškem jeziku, ker dva višja uradnika slovenske pisave zmožna nista. Več strank se misli zarad tega pritožiti. Ali je morebiti dotičnima dvema gospodoma ukaz finančnega ministra od dne 12. sušca 1862 št. 12.854. ki veli, da se morajo vloge v istem jeziku reševati, v katerem so pisane, neznan? — Občina Ponikva je sklenila slovenski uradovati, kar se je tudi c. kr. okr. glavarstvu naznilo. Pri dotični seji ni bil navzoč „lisjakov“ pajdaš. Bal se je gotovo popolnega propada. Prilično hočem tudi o njem nekoliko spregovoriti. Neki kramar, ki samo nemško-židovske liste podpira, je bil sicer pri omenjeni seji, a dotični zapisnik ni podpisal. Možje ki ste sedaj pokazali, da so na Ponkvi narodna tla, skrbite, da dobite pri bodočih volitvah sedanjemu vrlemu in obče spoštovanemu županu Fr. P. vrednega naslednika!

Od sv. Lovrenca na Dravskem polji. (Strašen ogenj) uničil je spodnjo Lovrenčko ves. Na sv. Lukaževo proti 1. popoludne začne v kovačnici goreti. V 5. minutah so 4 hiše v ognji in v ½ uri gori vsa ves, celo popoludne in celo noč. Strašen veter je ogenj podpihaval. Pomoči ni bilo od nikod ne iz Cirkovec pa ne iz Ptuja. Marija Kozoderčeva, 76-letna ženska, hotela je še nekaj rešiti pa je v ognji našla grozno smrt. Trgovec g. Turin je železne križe strgal in smrti otel krojačinjo Nežo Blazinovo. Pogorelo je 11 kmetov, 4 želarji in 6 kočljarjev in povsodi vsa gospodarska poslopja z živežem za ljudi in s krmo za živino vred. Ubogi ljude nimajo za bližnjo zimo ne strehe ne kruha, jokajo se in togotijo po vesi, da je strah slišati. Bog nam pomagaj, mati božja in dobri ljudje!

Od sv. Jurja na južni železnici. (Cesarjevič Rudolfovo) sadjerejsko društvo šteje med odbornike tudi znanega in odlikovanega g. Mihaela Bizjaka po domače Pečovšeka v Teharskej fari. Ta je nedavno krasno grozdje od Imperial-trsa poslal cesarjeviču Rudolfu, kí se mu zahvali v posebnem pismu, katero je vrlemu moževi poslal višji dvorski mojster grof Bombeles in ki se glasi: „Njih c. kr. visokost, prevzvišeni cesarjevič je z zadovoljstvom sprejel pridelke Vašega sadjerejstva in zlasti občudoval velikost in krasoto Vašega grozdja. Prijetno mi je Vam to po Najvišjem zaukazu najaviti in priloženi dar doposlati.“ Priložena je bila krasna naprsna zlata igla s krono, katerej je črka R vrezana. Čestitamo vrlemu sadjerejcu in narodnjaku slovenskemu. Živio Pečovšek!

Iz Vojnika. (Cestno stavbeni oddelki.) Okrajni zastop celjski je sklenil, v njegov delokrog spadajoče ceste I. in II. vrste razdeliti v šestero okrajev. Kakor sedaj njegovo vradno (?) glasilo poroča, so cestnim komisarjem imenovani sledeči gospodje: J. Lenko za I. okraj, obsegajoč okrajne ceste 2 vrste: Kapljaves, Trbovlje, Ločica, Noviklošter in Liboje v skupni dolgosti 11.999 metrov; K. Žuža za II. okraj, kteri obsega okrajno cesto 2. vrste v Griže in okr. cesto 1. vrste iz Celja v Slov. Gradec v dolgosti 19.029 metrov; M. Sajovic za III. okraj', kamor spadajo ceste 2. vrste Dobrna-Velenje, Doberna, Vitanje, Nova cerkev, s 19.444 metri; F. Zangger za IV. okraj, za okrajne ceste 2. vrste Zalog, Marov, Spodnja Hudinja, Ljubečna, Arclin, Blagovina, Celje-Laško, skupna dolgost je 26.475 metrov; J. Negri za V. okraj s cestami 2. vrste Teharje-Ponikva, Sv. Jurij-Zajcklošter, Sv. Jurij-kolodvor, v daljavi 22.266 metrov; K. Jelek za VI. okraj okr. cesto 1. vrste Celje-Rogatec, pa za okr. cesto 2. vrste na Planino in v Žusem, kar meri 24.024 metrov. — Gosp. Stiger je prevzel okrajno blagajnico s 1079 gld. 40 kr.

To je vse prav, le odločnih narodnjakov nam je premalo; če pa le nimajo kake politične nakane za ušesi. Poročilo bo znabiti marsikoga zanimalo. — Volitve se bližajo.

Slovenec.

Od sv. Lorenca v Puščavi. (Nemškutarji.) Kakor je že večkrat „Slov. Gospodar“ poročal o naših nemškutarjih, tako si tudi jaz dovolim nekoliko povedati o naših renegatih in agentih „Kmetskega prijatelja“ ali prav lisjaka, kterih štejemo v št. Lorenci in okoli več kot preveliko. Vendar za sedaj še hočem njih imena zamolčati, kar se prihodnjič vendar ne zgodi, ako ne odjenjajo. Eden od teh je baje „Slov. Gospodarja“ že pojedel ali kali? Ti gospodje

Digitized by Google

pač mislijo, da bo njihova protivost in ščuvanje „Kmetskega Prijatlja“, naš list, kar popihalo iz sveta, kar pa upamo, da ako Bog da in sreča junaška, se ne zgodi saj vemo, da ni povsod toliko renegatov in v svojo skledo pluvajočih odpadnikov kakor pri nas. Neki je rekel da bere le celjskega „lisjaka“, ker piše kakor se kmetom godi; na kar mu narodnjak odvrne: „Tega nam itak ni treba pisati, kako se nam godi, ampak nam le poduka treba v vsakovrstnih strokah gospodarstva kakor tudi v političnih razmerah in vse to najdemo v „Gospodarji“. Vendar kmetom se ne more toliko zameriti, da se dado zapeljati po besedah liberalnih gospodov, ker pri nas še manjka dovolj voditeljev in nekteri kmetje mislijo, da je vse res in dobro, kar jim lisjakovi agenti pravijo in ponujajo, misleč, saj so učeni gospodje?! — Nazadnje si še dovolim vprašati, zakaj se občinska oznanila za tržko občino oznanujejo v nemškem jeziku? Mimogrede omenim, da je ta občinski sluga edini Nemec v trgu (vsaj po mojem vedenji) in temu na ljubo in našim nemškutarjem naj bi se učili vsi občani nemški, da bi potem razumeli, kaj se jim oznanuje in oni bi jim dajali potem zato nemškutarja „lisjaka“.

Iz Murskega polja. (Sadunosniki.) Očesu človekovemu, kteri hodi po vinorodnih gričih ob jugo-zahodnej strani Ljutomera razprostira se ravno polje, ki ga prerezuje bistra reka Mura, delajoč naravno mejo med štajarskimi in ogerskimi Slovenci. S hribčekov na polje se ozirajoči človek vidi po prijaznej ravani zelene šumice, med katerimi se skrivajo bela snažna poslopja navadno eno tik druzega. V tem se Muro-poljske vesnice ločijo od onih na peščenem Dravskem polji, ali v rodovitnej Savinjskej dolini, kolikor je pisatelju teh vrstic znano. Vesi ob bregovih Savinje in Drave namreč potniku pred cči postavljajo večinoma le golo zidovje od vseh strani. Tega na Murskem polji ni. Tukaj je za poslopjem posameznih gospodarjev mala hosta sadnega drevja, sadunosnik. Blizo domačega dvorišča je namreč precej velik in bodi z navadnim, bodi živim plotom zagrajen prostor, po ljutomerskej okolici „ograd“ imenovan. Toti del zemlje rabi za travnik in sadunosnik, večkrat je v njem tudi njiva ali barem „grede“ ali zelenjadnik. V ogradi je sadunosnih dreves prav blizu poslopja. Kader so namreč naši predniki, pa tudi vrstniki kje med grmovjem našli divjak, so ga navadno presadili blizo podstrešja, ker je tukaj zemlja v večji meri navzeta redilnih snovij. ki prihajajo iz hlevov in gnojišča pa tudi drugi drobni lesni odpadki, ki se razkrojijo in so sadnim drevesom v prid. Čem dalje od pohištva se gleda, tem menje se vidi drevja. Marsikteri gospodar je sicer poskušal tudi po oddaljenejših krajih drevesc zasajati, skopal je navadno jamo, ali obziroma na naravo prostora pretesno večkrat pregloboko in priredila je se drevescu smrtna jama. Zemlja bi še sadežem ugajala, ko bi bila dobro priredjena, toda večkrat že prve korenince nje ne morejo predirati, drevesce oslabi, ker je svet pretrden. Dvakrat, trikrat človek poskusi saditev, potem pa jej da slovo. To je vzrok prikazni, da je konec ogradov sadunosnega drevja malo ali celo nič. Temu se zamore v okom priti, če se zemlja dobro zrahlja in gnoji. Na delo tedaj dragi rojaki in poskusite reč na novi način. Kajti vsaka zemlja, ako le ni preveč prazna, pešnata in kamenita, je za sadunosno drevo, nektere sorte celo slabo zemljo ljubijo.

(Konec prihodnjič.)

Iz Haloz. (Zavoljo Judov) in razsajanja proti jim bila je 16. t. m. obravnava pri okrožnej sodniji celjskej. Tožil je državni pravdnik, namreč substitut g. Wagner. Dne 5. sept. t. l. so hrvatski kmetje v Visnici Judom A. Klein in N. Heiner štacune izropali. Mnogo vina so izpili. Zraven so bili štajerski kmetje, fanti in viničarji iz Paradiža. Proti večeru tistega dne vrnejo se domu spremljani od 10 Hrvatov, ki so imeli sekire seboj. Šli so od hiše do hiše ter z zvonom Karla Sime zvonili, naj ljudje skupaj pridejo ter nad Juda Morica Blas pri sv. Barbari planejo. Okolo 50 ljudi se res poda tje, mežnar bil je prisiljen zvoniti. Najprvlje so dveri v štacuno vlomili, drugi so pa v dvorišče prasnoli, Hrvatje so kričali, naj jim Juda Kleina iz hiše spusti. Jud Blas ustreli iz revolverja in sedaj hiti vse iz dvorišča naprej pred štacuno in v tem hipu potegnejo Judje z dvorišča skoz vrt in pobegnejo. Na to razderejo možje Judom vse po štacuni in hramu. Trije žandarji storijo razsajanju konec; Hrvati odnesejo v noči pete, a 21 Štajercev je ugrabljenih in v Celje odgnanih. Tukaj so bili obsojeni v težko ječo: Jan. Friedauer je dobil 2 leti, Vido Kozel 18 mesecev, Juri Kelc in Jož. Vidovič vsak 1 leto, Jan. Voglar, Miha Gabež, Franc Emeršič, Jož Potočnik, Andrej Hrenko in Marko Gabrovec vsaki 6 mesecev, Jan. Koletnik 11 mesecev, Jož. Koletnik in Jan. Herzog, vsaki 5 mesecev, Jož. Emeršič starši, Mih. Koletnik, Filip Bratušek in Miha Arnejčič, vsaki 9 mesecev, Jožef Emeršič 4, Jož. Žumbar in Jakob Mlakar vsaki 10 in Jožef Majcenovič 7 mesecev. Ko bi ne bili nemški liberalci Judov v deželo spustili, bi vseh teh nesreč ne bilo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zopet zborujejo na Dunaji delegacije ali poslanci našega pa ogerskega državnega zbora ter se posvetujejo o vo-

Digitized by Google

jaških in diplomatičnih zadevah cele Avstrije. Ogerskej delegaciji predseduje kardinal Hajnald, avstrijskej pa konservativni knez Čartorijski in grof Hohenwart, nemški liberalci so prvokrat iz predsedništva izpahnjeni. Za vojaštvo bo treba drugo leto 111 milijonov. Od teh pride za vojaštvo v Bosni in Hercegovini 7 milj. Veliko denarja gre za nove trdnjave, ona v Premislu bo stala 5 milj., v Krakovem 3, v Poli 4 milj. goldinarjev. Colnina vrže sedaj državi 17 milijonov dohodka. To se imamo zahvaliti sedanjim konservativnim poslancem, ki so liberalno postavo zamenili z boljo in colnino na tuje blago pozvišali. — Krajnski deželni zbor je končan, poprej je še 500 fl. za poučevanje nemškega jezika učiteljem dovolil, kar je dr. Zarnika tako svadilo, da je poslanstvo položil. — Magjarskih 11 poslancev snuje protižidovsko zavezo, ki hoče Judom zabraniti krčmarenje in opravilo sodnika čez kristjane; v Oseku kristjan Bartalovič ni hotel pred Judom sodnikom prisegnoti, pa višja sodnija Zagrebska mu ne daje prav in ukazuje prisegnoti. Novi ban bode še le meseca novembra imenovan; regimenta Khun pa Dahlen marširata domov v Celovec in Ljubljano. — Iz Bosne in Hercegovine nameravajo drugo leto 5000 vojakov domov spustiti, da se vojaški stroški zmanjšajo.

Vnanje države. Francozi se utegnejo republike zopet naveličati; republikanci, liberalci in freimaurerji namreč preveč kradnejo denarjev iz državnih kas, mnogo dolgov najemajo in Jude krmijo. Tudi zaveznikov ne dobijo, dokler obstaja republika, ker jej nihče ne zaupa; kajti ministerstvo, ki danes kaj obljubi, utegne jutri odstopiti, če si poslanci premislijo. Zato mislijo čedalje bolj na sedanjega glavarja stare kraljevske rodbine Filipa Orlejanskega. — Bismark in Moltke baje precej bolehata; da bi umrla, tega bi Francozi najbolje veseli bili. — Ruski car da na mestu, kder je bil njegov oča umorjen, velikansko cerkev zidati. — Rumuni so nam slabi sosedje, nedavno je 150 vojakov vdrlo čez mejo in zažgalo avstrijsko čuvarsko hišico. — Na Turškem velikemu mestu Smirni nasproti na otoku Hij razrušil je strašen potres hiše, da je 20.000 ljudij brez strehe, mnogo je ubitih. — Papež baje tirjajo, da jim Italijani saj tisti del mesta pustijo, kder stoji Vatikanska palača in cerkev sv. Petra, ter izroči kos zemlje do morja s pristaniščem. — V Egiptu blizo Aleksandrije imajo zopet kolero. — Peruvijanci so od Hilencev bili zopet tako tepeni, da so sedaj prisiljeni mir sklenoti in se popolnem podati. Tako je sedaj 3letnemu krvi prelivanju tam konec storjen. — Kitajci postajajo čedalje pogumnejši zoper Francoze in si svojijo ves Tonking in Anam.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

IV. Zanimivo je pri cerkveni zgodovini celjski to, kar piše slavni Ig. Orožen o protestantih, ki so proti koncu 16. stoletja v Celji in v okolici to krivovero utemeljiti hoteli. Pri sv. Maksimiljanu je bil za beneficijata že Primož Truber, kateri je pozneje s pomočjo slovenskih knjig krivovero razširjeval.

Leta 1575 je imel oskrbnik celjske graščine, Jan. Helfenberg, luteranskega pridigarja pri sebi, namreč Jurija Mačka, ki je v zgornjem (starem) in v spodnjem gradu (v mestu) pridigoval.

Po prizadevanji plemenitašev bivajočih v celjski okolici, in deželnih stanov, dobili so luterski Celjani takratni samostan sv. Trojice v svoje roke, in tukaj je postavil deželni luterski pridigar omenjenega Mačka za predikanta. Nad tem človekom so se pa ljudje preveč spotikali in ga v njegovi službi tako zeló motili, da so celjski protestanti sklenili umakniti se iz mesta in drugod lastno novo cerkev sezidati si. Tako lutersko cerkev, ki je bila zelo lepa in draga, postavili so si bili s pomočjo deželnih stanov, toda zoper voljo cesarja in deželnega kneza v Šarfenav-u pri Žavci, kjer so dandanes Golče v Dolnji Ložnici. Dokončana je bila l. 1589.

Pridigovali so v njej sledeči luterski duhovniki: že omenjeni Maček, ki je l. 1596 tu umrl in v tej cerkvi je morebiti tudi pokopan. Ivan Weidinger, ki je bil radi slabega vedenja spoden; Ivan Pistor in Jan Dolijanski.

Ko je cesar luteransko vero ostro prepovedal, bila je ta cerkev podrta in razrušena, kar se je storilo l. 1600 na povelje komisije, ki je preiskovala in kaznovala krivoverce. Na čelu tej komisiji je bil prošt iz Stainz-a, Jak. Rosolenc.

Kapucinski samostan v Celji je ustanovil v l. 1609–1611 ljubljanski škof Tomaž Kren s pomočjo nadvojvode Ferdinanda II.

V srednjem veku je bil v Celji tudi ženski red Klarisink, pa je menda malo časa obstal. — Iz najnovejšega časa je še poročati, da so se lazaristi t. j. duhovniki iz reda sv. Vincenca de Pavla l. 1851 v Celji naselili in prevzeli cerkev sv. Jožefa.

Usmiljene sestre so l. 1875 prevzele oskrbovanje bolnišnice, a l. 1878 so bile nastavljene za dekliško okoliško šolo šolske sestre (iz 3. repa sv. Frančiška.)

Smešnica 43. Ko so se l. 1849 Rusi Ogerskej bližali, so upili Magjari na nekem shodu

Digitized by Google

tako-le: „Rojaki! naj Rusi k nam pridejo ali ne pridejo, v vsakem slučaji se obnašajmo kakor pravi domoljubi in junaki. Če pridejo, vdajmo se jim, ker smo preslabi, da bi se branili; če pa ne pridejo, bodimo pripravljeni braniti se do zadnje kaplje krvi".

Razne stvari.

(Odlikovanje) s srebrnim križcem s krono g. Gašperja Šorna in vrlega narodnjaka iskrenega Slovenca in župana v Grajski vasi v Savinjskej dolini bo 4. nov. t. l. Ob 11. uri bo tam sv. meša in potem odlikovanje, skupni obed in veselica, za katero se vrlo delajo priprave. V kratkem bo menda tudi v št. Juriji za blagega g. dr. Ipavica podobna svečanost!

(Prav srboriti) so postali nemškutarji pa nemčurji in tožijo, če jih kdo samo imenuje, pa zastonj. Tako je nek nemčur iz Vojnika tožil v Celji pa ni opravil nič. Ako tedaj človeka, ki zataji svoj narod, osoliš z nemčurjem, ne žališ njegove časti.

(Wildhauški Karneri) je svojo grajščino prodal Badelnu staršemu za 80.000 fl. Slovenci imamo med velikim posestvom enega nasprotnika menje.

(Pogoreli) so Andrej Golob v Žabjivasi in njegova soseda Andrej Pajek in Blaž Pobejač. Da ni ogenj dalje grabil, zabranil je mladi Jurij Vengušt, ki se je pri gasenji hrabro obnašal, čeravno se je znatno opekel.

(Ukradli) so tatje Kokošineku I. Ritonji v Rogoznici v Slov. goricah 37 kokošij, v gradu Weichselstätten pri Celji zlat križec, krasen biser, zlato svetinjo in dva zlata prstana.

(Všla) je 23letna Jovana Gasparičeva v Runči nad Veliko nedeljo in jo iščejo, ker je baje svoje dete umorila.

(Pogoreli) so posestnik Družovec, Kramberger in Kurbos v Šenarskem sv. Lenartskega okraja. Ogenj je užgala hudobna roka.

(Bralno polit. društvo) snujejo narodnjaki v Slatini, a v Šmariji čitalnico. Tako je prav.

(Na Muti) je neka „frajla" se dala poročati z nekim zvijačnikom, ki je nekaj časa dobro jedel in pil potem pa — všel.

(V Mahrenbergu) se je užgalo gospodarsko poslopje Marije Brenčurjeve, toda pridni gasilci, zlasti oni iz Vuhreda so obranili njeno usnjarno pa sosede: Hödelna in Pongraca.

(Radvanjsko nemčevalnico) imajo uže pod streho, posestniki se lehko plačevanj veselijo.

(V Mahrenbergu) so g. Appelnu, pridnemu vračniku slovesno izročili 17. t. m. zlati križec za zasluge.

(Vinska letina v Virštanji.) Letos je bila vinska trgatev v naših vinogradih hvala Bogu boljša od pretečenih let. Grozdje je bilo lepo in dobro dozorelo in trgatev se je vršila v lepem vremenu. Imeli bomo torej več in dobrega vina in se nadejamo tudi primerne vinske cene.

(Iz Wurmberga) se nam poroča, da sta kot volilna moža za okrajni zastop tam izvoljena vrla Slovenca Jož. Domitar in Fr. Kolarič.

(Velikega medveda) so zasledili pod Laškim pri Marija-Gradci.

(Za lepo sadovje) prejeli so od vrtnarskega društva na razstavi v Gradci veliko sreberno svetinjo: Jož. Rak v Velenji, kmetijska podružnica in Jan. Bezenšek v Konjicah, kaplan Feil v Ivniku, sreberno svetinjo Peter Friedau v Norščencih, učiteljiščni šolski vrt v Mariboru, 1 srebernik Daniel Ramuta pri sv. Martinu pod Wurmbergom.

Loterijne številke:

V Gradci 20. oktobra 1883: 62, 20, 24, 47, 6
Na Dunaji „ „ 89, 23, 28, 45, 8

Prihodnje srečkanje: 3. novembra 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Turšica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor	7 80	5 —	4 80	2 80	4 80	4 80	4 60
Ptuj	6 80	4 50	5 —	2 80	4 20	5 —	5 75
Celje . . .	9 —	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 50
Gradec	8 35	5 40	5 20	3 10	4 79	4 70	4 80
Ljubljana	8 58	5 32	4 3	3 13	5 48	4 30	3 67
Celovec	7 60	5 55	5 40	3 15	5 25	5 —	5 —
Dunaj	11 66	8 30	10 19	6 80	6 85	8 80	20
Pešt	10 15	7 50	9 62	6 40	5 80	6 82	6 30

Učenca ali praktikanta

sprejme v štacuno različnega blaga

Maks Robič,

trgovec v Središči (Polstrau).

Dražba

cerkvenega mošta, **10 polovnjakov**, se bode v Framu vršila dne 2. novembra 1883, ob 10. uri.

Simon Gaberc,
župnik.

Digitized by Google

Na prodaj

je v ormoškej občini, komaj četrt ure od ormoškega mesta posestvo z zidanim hramom in gospodarskim poslopjem v najboljšem stanji, zemljišča je 4 orale 1454□° njiv, sadovnjaka in košenine pa 1360□° ter vse arrondirano; pogoji so jako ugodni. — Ob jednem proda se tudi k temu posestvu spadajoči vinograd v Vinskem vrhu ali s posestvom vkup ali pa posebej pod najugodnejimi pogoji. Natančneje izve se v odvetniškej pisarni g. dr. **Ivana Omulca v Ormoži.** 2—3

Imenik

koristnih bukev, ki so po **znižani ceni** na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po branji apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih naukov, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehkovezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

Imenovanih dveh knjig posebej hvaliti ni treba; priporočita se in kažeta svojo vrednost vedno že dovolj skoz to, da sta delo slavno znane roke, delo rajnega knezoškofa Lavantinskega, prvaka slovenskih pisateljev. Le eden glas, glas občnega dopadenja, občne pohvale ste si povsod pridobile. Po pravici zamoremo reči, da od knjig enacega zapopadka, jih slovensko slovstvo več nima, še nobena Hrane ni prekosila.

III. za 8 pol pomnožena izdaja knjige

Zur Congrua-Frage

des

kath. Seelsorgs-Clerus in Oesterreich

von

J. Martini, Weltpriester

izide v 8 dneh — cena za 27 pol 1 fl. 50 kr. z dopošiljatvijo 1 fl. 60 kr.

Prvi dve izdaji ste razprodani

Naročila izvrsuje: „Verlags-Buchhandlung Styria in Graz, Albrechtgasse Nr. 5.

V zalogi

Janeza Leona v Mariboru

izide 15. oktobra t. l.

Južnoštajerski koledar

za na steno

v nemški in slovenski izdaji

za l. 1884,

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnca in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, vse letne in živinske sejme, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

Velja samo 25 kr.

Prodajalcem se dovoli primeren nadavek.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva

zaloga narejenih oblačil

v Mariboru,

Vetrinjskej ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,

ima mnogo na prodaj

po jako nizkej ceni.

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim žametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje **hlač** vsake sorte, **srajc,** z ovratnikom, pa tudi brez njega, srajc za delavce iz molinos, plavega in belega **barheta** itd. 3-4

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 44. V Mariboru 1. novembra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Razupita Eggenberška nemška liberalna adresa do cesarja.

Uže enkrat smo omenili, da edina „Tagespost“, celjska „Wacht“ in pa jeni nemškutarski lisjak niso zmogli slavnostne obleke ob cesarjevem prihodu. Nemški liberalci so hoteli menda s kujanjem proti ministru Taaffeju demonstrirati. V Gradci so se nalašč natlačili pred kolodvor, da bi druge in boljše ljudi od cesarja odvrnoli in zabranili navadni navdušeni sprejem. Sami niso hoteli ne „hoch“ klicati pa ne klobukov z glav jemati; cesar bi naj tako spoznal, da je tudi Gradec v žalost zatopljen, ker ministruje tudi Slovanom saj malo naklonjeno ministerstvo.

Tudi adrese, t. j. pisma udanosti do cesarja niso nemški liberalci nobenega sprva hoteli. Še le, ko so slišali, da nemške občine zaporedoma podpisujejo lepo adreso, od konservativnih nemških poslancev, n. pr. knezov Liechtensteinov doposlano, vzdramili so se. No, in sedaj so napravili veliko prasko. „Tagespošta“ je zatrobila v bojni rog, oštela konservativce prav grdo. Naprej pa je moral stopiti srenjski zastop občine Eggenberg pri Gradci ter dotični list Tagespošte pa tiskano nemško-liberalno adreso v podpis vsem županstvom cele Štajerske doposlati kot „portofreie Dienstsache.“

Toda slabo se je godilo tej liberalnej adresi. Med tem ko je konservativno adreso podpisalo 831 županstev in 8000 mož, dobila je liberalna Eggenbergerca komaj 140. Kar pa je nemškim liberalcem največja sramota, to je, da pravi Nemec, nemški kmet za nje ne mara.

Konservativna adresa jim je pobrala skoraj vse nemške kmete, le slovenski nemškutarji in nevedneži so še jim se na limance vsedli. Nalovili so na slovenskem Štajerskem mnogo županov, da so podpisali v imenu občin: Stattenberg, sv. Ana, Pečke, Sl. Bistrica, Makole, Jelovec, Peklo, Dežno, Rann, Pobrež, Cirkovec, Brestje, Verea, sv. Vrban, Windischdorf, sv. Janž, Sedlašek, Sabovci, Pihla, Neukirchen, Monsberg, Trnova, sv. Lovrenc, Lanzendorf, Karčovina, Janežovci, Gruškaberg, Gegenthal, Dolena, Vrtič, Plač, Slemen, sv. Marjeta, sv. Lenart, Sulzthal, Wachsenberg, Svičina, Selnica, Spičnik, Konjice, Spielfeld, Gruschau, Muta.

Teh občin župani so zvečinoma bili zapeljani. Škoda, da niso Gospodarja poprej brali. Ohranili bi si bili plačilo in prazno delo. Kajti liberalno-nemška adresa je stala 642 fl. in Eggenberški župan je tirjal od vsake podpisane občine 4 fl. 60 kr.

Največja nevolja za liberalce pa je, da Eggenberške adrese še cesar v roke dobili niso. Kajti Südsteirische Post je dobila od Eggenberškega župana popravek, v katerem ta trdi, da je on adreso zanesel c. k. namestniku baronu Kübeku, a besedice ne črhne, da bi jo svitli cesar bili sprejeli. Dakle za liberalno-nemško adreso niti nemški kmeti niso marali, podpisalo je jo nekaj slovenskih županov in zanesla se je baronu Kübeku, namesto svitlemu cesarju. Drugače je bilo z nemško-konservativno adreso. Te v slovenske župane ni nihče phal, podpisalo jo je 831 le nemških županov šteje 8000 podpisov, stala je 1600 fl. stroškov pa teh ni nihče od kmetskih županov tirjal, in, kar je največ vredno, svitli cesar so **konservativno** adreso v Ischelnu, v 8 zvezkih krasno zvezano, premilostno sprejeli.

Slovenski župani, ne dajte se od nemških liberalcev in raznih škricev in barusačev za nos voditi!

Veselo pa je poročati, da je ogromna večina slovenskih županov „Gospodarja“ ubogala in liberalno Eggenberško adreso zavrgla

Desterniški.

Olajšava šolske dolžnosti.

(Izvir. dopis iz Šmarijskega okraja.)

Nemški kmetje prosijo v 184 občinah, naj

Digitized by Google

se šolske dolžnosti otrokom olajšajo, s tem pa tudi šolski stroški zmanjšajo.

Ukaz ministra za uk in bogočastje od dne 8. junija t. l. določuje v smislu šolske postave od dne 2. maja t. l. nekatere olajšave o šolskem obiskovanji, ki se morejo deliti na splošnih ljudskih šolah otrokom, ki so bili v šoli poučevani celih 6 let.

Na jedni in isti šoli se more v šolskem obiskovanji deliti le jedna odločena vrsta olajšav. Poučevanje ne sme prenehati ne v 7. ne v 8. šolskem letu. Izmed olajšav, katerih je več vrst, vtegne za kmetovalce pripravna biti ta-le: Obiskovanje šole zimskega poluletja. Prošnjo za olajšavo šolske dolžnosti sestaviti in okrajnemu šolskemu svetu predložiti ima pravico občinski zastop. K prošnji pridene se tudi zapisnik tiste seje, v katerej se je prošnja sklenila in spisala. Zapisnik se spiše tako-le:

Zapisnik.

Vsi občinski odborniki občine J. bili so povabljeni, naj pridejo dne ..... k seji občinskega zastopa, da sklepajo o prošnji: da se olajša šolska dolžnost. Prišlo je k seji ..... zastopnikov in sklenili so predložiti okrajnemu šolskemu svetu pridjano ulogo s prošnjo naj bi jo ta podpiral in odposlal vis. c. k. deželnemu šolskemu svetu.

Občina J.... dne..... 1883.

(Sledijo podpisi župana in dveh občinskih svetovalcev.)

Prošnja.

Slavni okrajni šolski svet!

Občinski zastop občine J....., ki svoje otroke pošilja v ljudsko šolo v J....., sklenil je kakor priča priloženi zapisnik, v seji dne... poslužiti se olajšav, ki jih dovoljuje za šolsko obiskovanje § 21 postave od 2. maja 1883 in prositi: Naj bi otroci, ki so že polnih šest let v šolo hodili, v sedmem in osmem šolskem letu samo po zimi šolo redno obiskovali, po leti pa šolskega obiskovanja oproščeni bili, da se zamorejo doma za manjša opravila porabiti, za katera bi bilo sicer treba tuje ljudi najemati in plačevati.

Podpisani občinski zastop udano prosi, naj blagovoli sl. okr. šolski svet to na šolsko postavo oprto in opravičeno prošnjo podpirati in izročiti vis. c. k. deželnemu šolskemu svetu.

Zastop občine J..... dne ..... 1883.

(Sledijo podpisi župana in tistih odbornikov, ki so s tem sklepom zadovoljni.)

Napis zunaj:

Slavnemu okrajnemu šolskemu svetu v J.!

Občinski zastop v J. prosi, naj se olajša šolska dolžnost v 7. in 8. letu na tamošnji ljudski šoli.

Pridobilne in gospodarstvene zadruge na Avstrijskem.

Malo tednov pred Dunajskim „krahom“ leta 1873. dobila je postava o pridobilnih in gospodarstvenih zadrugah ali društvih, namreč 9. aprila 1873., najvišje potrjenje. Postava je stara že 10 let in gotovo je potrebno, da se pogleda na delovanje teh zadrug in njih razširjenje.

Prvo štatistiko o pridobilnih in gospodarstevnih društvih sestavil je H. Ziller, ki je pred kratkim izšla. Ta štatistika je prvo delo te vrste in obsega celo poročilo o zadrugah prav natanko in številke so tako zanimljive, da je želeti, da bi se spisovatelj kmalu zopet tega trudapolnega dela poprijel, ker iz vkupnega delovanja zadrug je razvidno, se li v smislu zadružne postave na korist ljudstva zadruge širijo in če ljudstvo sploh razvidi korist zadružnega delovanja.

Sledeči podatki, katere sem povžel večinoma iz zgoraj omenjene Zillerjeve štatistike, obsegajo stanje koncem leta 1881., torej le $7^1/_2$ letno delovanje.

Koncem leta 1881. bilo je v Cislitvaniji na podlagi zadružne postave od leta. 1873. registrovanih 1198 zadrug; od teh jih je imela Češka 384, Moravska 331, Galicija 155, Spodnje-Avstrijska 147, Štajerska 45, Šleska 34, Tirolska 27, Gornje-Avstrijska 21 in 54 druge dežele. Razen teh je še 317 neregistrovanih zadrug, ki so prav za prav društva, katera so se ustanovila na podlagi društvene postave od leta 1852. in katera se še neso dala registrovati po novej postavi. Iz mej teh 317 društev je 156 posojilnic, 100 konsumnih, 50 poljedelskih in samo 2 obrtnijski društvi. Teh društev je na Češkem 128, na Moravskem 55, na Tirolskem 51, ostanek po drugih deželah.

Izmej 1198 registrovanih zadrug jih je 572 z neomejenim jamstvom.

Mej temi 1198 zadrugami je 973 posojilnic, 135 konsumnih društev, 39 obrtnih, 10 trgovinskih zadrug, ostalih 41 zadrug se peča z raznovrstnimi podjetji, kakor s stavbami, surovinami, zavarovanjem itd.

Iz teh številk je razvidno, da se peča 81% z denarnim prometom in le mali del vseh zadrug jih ima obrtnija, tako da smem reči, da so mali obrtniki dozdaj prezirali korist zadrug.

Poglejmo si s prvega samo posojilnice. Koncem leta 1881. bilo je vseh 1129 (973 registrvovanih, 156 neregistrovanih). Po deželah se tako delé: Češka 425, Moravska 304, Galicija 140, Spodnje-Avstrijska 128, Šleska 33, Štajerska 32, Zgornje-Avstrijska 16, Koroška 13, Primorska 9, Bukovina 9, Tirolska 8, Kranjska 7, Dalmacija 3 in Solnograška 2.

Digitized by Google

Posojilnice so torej jako različno razdeljene na posamezne dežele in participirate Češka in Moravska s 65% vseh posojilnic.

Zanimljivo je tudi, kako se delé v teh dveh deželah zadruge z ozirom na narod, pri katerih je merodajno jezikovno poslovanje. Na Češkem je namreč 245 čeških in 180 nemških, na Moravskem pa 214 čeških in samo 90 nemških posojilnic.

Ziller-jeva štatistika ne poroča žalibože o delovanji vseh posojilnic, ampak le od 726 izmej 1129, torej ni v naslednjih številkah izražen ves promet.

Vseh zadružnikov imajo češke zadruge, s povprek 693, potem Galicija s 588. Štajerske zadruge imajo povprek 195, Kranjska pa 137 udov.

Skoro polovica zadrug daje tudi neudom posojila itd. in morajo zaradi tega veliko večji davek plačevati.

Kakor računi teh 726 društva kažejo, je bilo leta 1881. izposojenih okroglih 172 milijonov gld.; konec leta 1883. = 134 milijonov gld. Od tega je Češka sama izposodila 67 milijonov (nemške 23 milij., češke pa 44 milij.). Torej je češka sama izposodila več nego tretjino vseh zadrug.

Jako malo so pa vse štajerske posijilnice izposodile, namreč samo 1·7 milij.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

List in sad.

Najbolj so toraj listi blizo grozdov tisti, kteri jagodam največ sladkorja narejajo in pošiljajo. Nabor sladkorja v grozdu in njegovih jagodah je v prvi vrsti odvisen od temperature njihove. Svitloba nima na njegovo pretakanje nobenega vpliva. Nekaj v jagodah nabranega sladkorja se od teh samih porabi za rast in oddihavanje. Kilogram grozdja je začetek avgusta v 24 urah tri grame sladkorja podihal toraj v 10 dneh tri procente med tem ko ga o tem času jagode poprek le 6—7 procentov v sebi imajo.

Kislina v grozdnih jagodah se nahajajoča je tudi izdelek oddihavanja; naprej in naprej se nareja vsled sladkorjevega razkrojevanja kislina, ktera se pa istodobno nadalje razkrojeva in poslednji izdelek ogelno kislino izdihava. Kolikor živejša menjava snovi, toliko več kisline. Bolj ko grozdje dozoreva, manjša je snovna menjava in s tem tudi toliko manj kisline v grozdnih jagodah.

Dvojna pot je, po kterih se dade zorenje grozdja pospeševati. Najpoprej je treba narejanje sladkorja v trsu pomnoževati, kajti iz rozge, ki je bogata na sladkorji, more grozd hitreje in lahkeje potrebi po sladkorju zadostiti, kakor pa iz rozge, ki nima ali nič ali le malo sladkorja v sebi. V drugič morajo grozdi toplo imeti. Zato mora bili zemlja topla, solnce jo mora obsevati tako, da podne in še bolj po noči dosti toplote zraku in grozdju oddavati more. Plevelj ne sme zemlje pokrivati in jo tako hladiti. Ker je zrak v najnižjih plasteh ne posredno nad zemljo najbolj topel, v viših plasteh pa hladnejši, za to morajo grozdi kolikor najbolj blizo zemlje biti.

Gosti listje hladijo po zorenji okolico. Zato grozdje, ki je sred gostega trsovja, po času zori. Grozdi morajo kolikor mogoče prosto viseti in le prav malo v senci biti. Vendar pa tudi ni prav grozdje prek in prek solnčnim žarkom izpostavljati. Tako se grozdje tak močno vgreje, da njegova temperatura, ovo višino, ki je za dozorevanje najbolj ugodna (okoli 30° Celsijevih) prestopi. Tako grozdje dobiva prekomerno debelo mešičje in je manj sladko od onega, ki je bilo sicer dobro greto pa malo v senci.

Podkavanjska skušnja za one kovačke pomočnike, kateri se podkavanja niso učili na podkovskej šoli v Gradci, vrši se tam meseca decembra t. l. Naglaša se do konca nov. t. l. ravnateljstvu omenjene šole.

Sejmi. 5. nov. Lesično, Ribnica, 6. nov. sv. Janž pod Arvežem, Lemberg, Nova cerkva, Brežice, Obrež ptujski, Rečica.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Banka Slavija — Narodni dom) sklenila je v drugem letošnjem četrtletji, t. j. od 1. aprila do 30. junija t. l. 21079 novih zavarovanj za kapital 18,662.078 fl. 73 kr., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 516.036 fl. 66 kr. Za škode se je izplačalo v tem časl 154.596 fl. 51 kr. Denarni promet glavne blagajnice znašal je 2,319.567 fl. 26 kr. in od bančnih kapitalij bilo je v tem času vloženih 212.395 fl. 50 kr. v česko-moravskih in galiških založnicah, in 1,175,550 fl. 34 kr, izposojenih na Lipolske. Gasilne brizgalnice oddala je banka 5 občinam. Od 1. januarja do 30. junija t. l. bilo je na novo sklenenih 30.851 zavarovalnih pogodeb za kapital 29,973.750 fl. 90 kr. proti zavarovalnim in postranskim plačilom 863.098 fl. 42 kr. Za škode se je izplačalo v prvem poluletju 234.022 fl. 99 kr. Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnin postajajo čez dalje bolj priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca junija t. l. 702 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 130.743 fl. 50 kr. in vpisali vlog 526.661 fl. 14 kr, — Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca junija 1883 4452 deležnikov, a njeno premoženje narastlo je na 34.647 fl. 93 kr. — Album na korist „Narodnemu Domu“ v Ljubljani. S tem naslovom izdali bodejo Čehi o prihodnji veliki noči zbirko raznih sestavkov, v verzih in prosi, iz peres najodličnejših svojih pes-

Digitized by Google

nikov in pisateljev, z ilustracijami svojih umeteljnikov ter različnimi prineski svojih glasbenih skladateljev. Temu podjetju na čelo se bodejo postavili možje, katerih imena slové po vsem Českem, kakor: Svatopluk Čech, Jan. Vrehlicky, Jan. Neruda, Jos. Sládek in Ferd. Schulz. — To je torej nov dokaz o zrelosti in kulturnem napredku vrlih Čehov, ki se izmej vseh avstrijskih Slovanov najbolj zanimajo za to narodno naše podjetje, da naj bi nam bil v zgled in spodbujo v požrtvovalnosti za izvršenje te rodoljubne ideje — na korist in proslavo vseh Slovencev!

Iz Prevalj na Koroškem. (Naše šolstvo je tužno.) Otrok, komaj v šolo (v Prevaljah in Lješah) ustopivši, muči se uže z edino zveličavno nemščino, a v maternem slov. jeziku se niti brati ne uči. Ako katerega, ki precej gladko nemški čita, vprašate, kaj je bral, odgovori, da ne ve. Dosti žalostnih primerov imamo, da otroci v nekoliko letih po šolskem izstopu komaj svoje ime zapisati znajo. Ker tega kar berejo in pišejo, ne umejo, nimajo, kar je naravno, do tega nobenega veselja, a tako s časoma vse pozabijo. Ljudska šola, katera ima namen, otroke požlahtniti, jih samostojnega mišljenja zmožne storiti, jim vcepiti blage misli itd., se je sprevrgla v mučenje ubogih otrok v tujem jeziku. Pred 2 mescema je bil naš vse hvale vredni č. g. kaplan, radi nekega dopisa v „Volkstimme“ (pritožba, da otroci niti slov. katekizma brati ne znado in se zategadelj krščanski nauk nikakor ne more uspešno učiti itd., kar je vse prežalostna istina) v dveh nemškoliberalnih listih hudo napaden in se je tam tudi čitalo, da so štiri učiteljske moči rojeni Slovenci. Da rojeni! Ali mi jih smatramo za nemškutarje, odpadnike, kateri se sami štejejo za Velikonemce in bi radi svoje lastne slov. brate na žlici vode popili, raje preje danes, kakor jutri vse Slovence ponemčili. Boga mi! Desetkrat nam je ljubši pošten Nemec, kakor en rojen Slovenec, ki vso moč uporablja, da bi se ponemčevanje uspešneje opravljalo. Rojena Slovenska gospica učiteljica, katera je otrokom pritoživšim se, da radi neumevanja nemški dane naloge niso mogli izvršiti, je odgovorila: „Das geht mir nichts an, die Unterrichtssprache ist die deutsche!“ Pri občinskem zastopu in krajnem šolskem svetu imamo mi večino ali . . . . O krepkej narodnej zavednosti tukaj niti ni govora; tlî le iskra, a debelo s pepelom zasuta; polni smo zastarelih, uže davno ničevnih predsodkov, a odločnosti nam popolno manjka. „Mir“ in „Slov. Gospodar“ orjeta sicer ledino, narod se čedalje bolj in bolj probuja, a manjka nam (in to je britko) voditelja, neodvisnega, odločnega, podvzetnega, omikanega narodnjaka, kateri bi nas podučeval, po katerem bi se ravnali, h kateremu bi hodili po svet, kateri bi nas vodil pri volitvah itd., kateri bi skrbel za ustanovljenje čitalnice ali bralnega društva (akoravno z malim začetkom), te učilnice naroda, tepa pribežališča v tužnih urah, tega vrta slovenske olike in omike. Imamo sicer narodnjaka, uzornega, odločnega, omikanega, kateri bi mogel biti naš pastir, ali temu ste radi njega odvisnosti v našo žalost roki zvezani in pri najmanjši stopinji proglasili in očrnili bi ga naši nasprotniki (kar so itak uže storili) kot največega agitatorja, nevarnega podšuntevalca itd. Bog pomozi!

Iz Slovenjegraškega okraja. Slovenci zahtevamo, da bi se slovenski uradovalo; zakaj neki? saj znajo vsi kmetje nemški. Le pojte gledat in poslušat v tukajšnjo grajščino, kjer se davek ali štibra plačuje in rekli bodete: „Mi smo mi in znamo tajč pohrusten in sloveniš polaboten.“ Bil sem ravno v grajščini, ko neki kmetič pride štibre plačevat in ker je bil videti korenjašk planine sin, mislil sem: ta je prost slovenski oratar; a kaj še! hudó sem se opekel. Glejte štibernski gospod ga je vprašal: Koliko bodete plačali? „Fuhcen gulen! bil je hitri in ponosni odgovor kmetičev. Kaj mislite to še ni vse, kar se v Šentmiklavži zna in vé. Uradnik je ravno nekaj posebnega uprašati imel ter ga vpraša se vè sedaj visoko nemški misleč, da ima trdega Nemca pred seboj in kmetič zopet svojo nemščino k redi se urno odreže: Niks tajč! Glejte ga čudaka! Uradnik ne vé kod in kam. A to še ni vse samo fuhcen gulen! Večkrat se primeri, da taka nemščina že vse preseže in človek bi v želodci grizenje dobil; tu se sliši cva gulen, oh gulen, fuhcen gulen, undert gulen ali tudi „olis colen“! Kaj reče svet k takšnim bedarijam, to je vendar sramota, ako se Slovenec slovenski govoriti sramuje. Saj so med uradniki tudi Slovenci in ti se ne sramujejo z davkoplačevalci slovenski govoriti. Naj bi si to vsi oni zapomnili, ki tako radi nemščino tolčejo. Poljski.

Od sv. Lovrenca na Dravskem polji. O strašnem požaru se naj prvo poročilo v Gosp. s tem popravi; ogenj je uničil srednjo Lovrenčko ves, v spodnjem konci je večina ostala in v srednjej vesi je tudi nekaj koč ognja otetih; goreti je začelo v škopah za gospodarskim poslopjem kovača Vuka. Iz Cirkovec je prihitelo mnogo ljudij gasit, posebno odlikoval se je župan g. M. Medved, hvala vsem; župan bil je pri gasenji ranjen. Trgovec g. Turin je Nežo Blazinovo iz hiše potegnil skoz neke precej široke križe. Ubogi ljudje so mnogo škode trpeli pa se čudovito vdani v božjo pomoč obnašajo in zaupajo tudi na podporo od dobrih ljudi. Prva zdatna pomoč došla je iz daljne Gorice. Nek blag gospod, ki hoče neimenovan ostati, poslal je najubožnejšim pogorelcem 100 gl. podpore. Bog, ki pozna njegovo ime, mu naj plati! Za tim so se revežev spomnili tudi Njih Ekscelenca naš milostljivi knezoškof, ki so blagovolili doposlati 50 gl. — Bog plačivec vsakega daru, naj Njim obilno povrne! Tudi domači pomagajo, kolikor največ morejo z živežem ali oblačilom. Bog plati vsem. Grdo pa nekateri lenuhi in po sili ubogi naše fare nesrečo drugih za se zlorabijo in čeravno

Digitized by Google

niso pogoreli, kakor Lovrenčki pogorelci, po svetu milodarov prosijo in pobirajo. Pred takimi slepariji in goljufi tukaj očitno svarimo. Jakob Jurič, srejnski predstojnik.

Iz Murskega polja. II. Naš kmet ima po več glav goveje pa konjske živine, vrh tega še hvala Bogu ne premalo število drobnice. Iz tega sledi, da more imeti primerno veliko gnojišče; kder je pa to, tam je še dosti gnojnice. Tota pa se prepogosto odceja v bližnji potok, kam v jarek ali kako jamo, kder se razpuhti in le zrak okužuje. Koliko zlatega dobička je pač že po potokih razteklo ali se v zrak razkadilo! Gnojnica je dostikrat več vredna, kakor trdi gnoj v kakem slabem gnojišči. Ona ima za vsakojake rastline take redilne snovi, kakor dobro segnjiti gnoj. Ona je za sadno drevo včasih najboljše gnojilo, posebno takrat, kadar je zemlja mokra vsled doževanja; toti čas se mora porabiti, da se po sadunosnikih razliva. V ta namen se s pomočjo lopate ali motike izkopajo jamice okoli drevesa, katero se misli napajati in se v jame vliva gnojnica. Samo pomniti je treba, da se za polivanje jemlje le takozvana „segnita“ gnojnica, ki pa naj bo s kapnico ali dežnico pomešana, ker pregosta gnojna tekočina korenine ožiga. Nekteri sadjerejci priporočajo gnojenje za vsako drugo ali tretje leto, pa mislimo, da vsaj na Murskem polji vsakoletno polivanje ne bode škodovalo. V obče sadjerejec lahko sam presodi, kje večkratno gnojenje ugaja in kje neugaja. To je namreč odvisno od kakovosti kraja in zemlje. Gnojnica je dobra za jablane, hruške in slive. Za ostalo drevje naj se jemlje trdi gnoj, ki pa mora biti do cela segnit. Gnojiti najbolje kaže v spomladi, dobro je tudi o drugih časih posebno meseca junija, kadar drevesa začnejo drugič poganjati. Kdor ima sadunosnik v takem položaji, da se gnojnica lahko sama po njem razliva, takemu je svetovati, naj med drevjem, posebno na slabejših krajih, sporazkopa jarkov, po katerih naj gnojnica se razceja okoli drevesnih korenin. Najboljše bo, če žleb, po kterem se ima gnojnica razpeljavati, med drevje napravi in se tako njeni iztok po volji zapira in odpira. Za prekapanje so zimski dnevi jako primerni. Nič ne škodi, ako se vse zemljišče z jarki prepreže, sprekopa in spreobrne, saj se spomladi zopet lahko vse zagrne in se zemlja poravna, da skozi leto trava raste, le nekoliko bolj potrebnih jarkov se pusti. Skušnja spričuje, da gospodar, ki sadonosnik tako napaja, z veseljem pozablja na trud, ki mu ga je prizadevalo ravnanje.

(Konec prihodnjič.)

Iz Celja. (Katol. podporno društvo) obhaja prihodnjo nedeljo 4. novembra ob pol štirih popoldne v vrtni dvorani „pri belem volu“ svoj letošnji občni zbor. Dnevni red: Sporočilo načelnika, blagajnika in tajnika; posamezni predlogi društvenikov. Po občnem zboru se bo igrala tombola, za ktero so nekteri blagi udje darovali prav lepe dobitke. Čisti znesek te tombole je namenjen za pripravo obleke in obutve vbogim pa pridnim učencem in učenkam v okoličanskih šolah, ki se njim bo razdelila o prihodnji božični veselici.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar so pred delegacijami prebrali prestolno pismo, v katerem povdarjajo, da živi cesarstvo v miru s vsemi sosedi in bo mir še dalje ohranjen. Isto je izpovedal tudi minister grof Kalnoki. Na vprašanje magjarskega poslanca, je li nam Rusija res prijazna, odgovoril je minister, da ruski car in ministri ne mislijo na boj, če bi pa vendar do tega prišlo, bi Avstrija ne bila sama, t. j. brez zaveznikov. Te besede so ljudi nekoliko iznemirile, ki pravijo, da bi utegnilo tedaj vendar kedaj do krvi prelivanja priti. Toda minister Kalnoki je sam svoje besede popravljal, da se vojske ni bati. — Deželni brambovski bataljoni (83) bodo tako nastavljeni, da pridejo z vojnimi oddelki ali kori v tesnejo zvezo. — Na Dunaji so nemško-liberalni dijaki profesorja Maassena, ko je začel učiti, grdo žalili in kričali: proč z njim. Zakaj? Zato ker je konservativec in tudi Slovanom pravičen. Tako razsajajočo svojat nam vzgajajo nekateri nemški liberalni prenapetneži. — Res dobro bi bilo, ko bi izvrstni German iz Prage pozvan bil v naučno ministerstvo ter dobil vodstvo ljudskih šol v roke. Neumnemu ponemčevanju bi konec storil, in zato se ga bojijo liberalci toliko. — Češki narodni teater v Pragi je dogotovljen in poslanec dr. Rieger vabi cesarjeviča k slovesnemu odpretju. — Kranjski poslanec in glavač tamošnjim nemškutarjem, znani Schrey, je poslanstvo položil. To je bilo najbolje, kar je storiti mogel. Ko bi le „proklete grablje“ bil vzel seboj; klinov jim uže precej manjka. — Ostrogon je slovesno obhajal 200letnico rešenja od Turkov. Nekateri magjarski politikarji so iz Bukovine v deželo zvabili ondi uže nekdáj zaostale Czongo-Magjare, za nje denarjev pobirali, a te zapili in zapravili, znorjene siromake pa v največjo nesrečo spravili; mnogo jih je umrlo, ostali so šli v Bukovino nazaj. — Zagreb vzame 4 milijone na posodo, da mesto olepša.

Vnanje države. Nemcem ni nič prav verovati, da bi nam brezsebično na pomoč prihiteli, ko bi se z Rusi sprli; kajti saj liberalni prajzovski listi pišejo, da ne dajo radi v to svrho „kostij pomorskih mušketirjev.“ Bržčas bi Prajzi le radi bili, da bi se Avstrija in Rusija zgrabile, in v krvavem boji oslabile in potem Bismark obedve strahoval. — Francoski repulikanci se orlejanskih princev toliko bojijo, da jih hočejo vse iz dežele pregnati; katoličanom je umrl vrli kardinal in nadškof Bonnechose. — Portogalski kralj hoče krono položiti in vladarstvo svojemu bratu prepustiti. — Italijanska vlada je ukazala vse svete podobe z vojnega brodovja pobrati; na božjo pomoč toraj italijanski ministri nič več ne porajtajo; no, utegnemo še vi-

Digitized by Google

deti, s kakšnim uspehom. — Bolgarskemu knezu so ruski oficirji lepo, novo vojsko pripravili, toda preveč so se v politiko vmešavali in zato jim je dal knez vsem slovo. Da bo to ruskega carja razžalilo, to je vsakdo mislil, vendar sedaj se uže zopet cela reč pomiruje, ruski general Kotelnikov prevzame z dovoljenjem ruskega carja oskrbovanje vojnega ministerstva bolgarskega. — Kolera v Egiptu dela zopet veliko strahu, tudi v mohamedanskej Meki v Arabiji se je zopet prikazala; 150 egiptovskih vojakov so tolovaji zajeli in vse posekali. — Kitajci imajo 15.000 mož proti Francozom v Tonkingu zbranih, Francozi pa dobijo kmalu 7000 mož iz doma in potem začne se bržčas resen boj za Tonking in Anam.

Za poduk in kratek čas.

Dr. Gustav Ipavic.

Vse slavi ga, vsi so vneti
Zvezda se na prsih sveti
Cesar clo ga čisla sam.
Koseski.

Dne 15. novembra t. l. se v Šentjurji ob južni železnici izroči zlati zaslužni križec ondotnemu županu g. dr. G. Ipavcu. To nam daje povod, o vrlem tem rodoljubu izpregovoriti nekaj besed.

Na Štajerskem, da, po vsem Slovenskem, ni narodnjaka, kteremu bi ne bilo znano ime g. dr. Ipavca. Osobito ga poznajo in čislajo vsi muzikalni krogi zavoljo lepih krasnih skladeb, ki jih je v mnogobrojnem številu poslal med slovenski rod.

G. dr. Gustav Ipavic, rojen v Šentjurji dne 15. avgusta 1831 je sin Franca Ipavca, kteri je dne 11. septembra 1805 kot zdravnik prišel v Šentjur. Minulo je tedaj že nad 78 let, odkar Ipavci izvrševajo v tem trgu zdravniški posel. Izstopivši iz ljudske šole, dovršil je g. dr. Ipavic gimnazijske in modroslovske študije v Celji in Gradci, potem triletni ranocelniški tečaj v Gradci ter štiriletne medicinske študije na dunajskem vseučilišči. L. 1857 je bil na Dunaji promoviran v doktorstvo in se je naselil 11. septembra 1857 kot zdravnik v Šentjurji, kjer še doslej biva. L. 1863. je bil g. Ipavic izvoljen za občinskega odbornika in leta 1869 za župana, in to častno mesto ima še danes v lasti.

Od l. 1869 pa do l. 1882 je bil ud okrajnega zastopa in okrajnega šolskega sveta Celjskega. Tudi je od l. 1869 doslej krajni šolski nadzornik Šentjurske narodne šole. Kot mnogoletni ud štajerske kmetijske družbe in yztrajen sodelavec kmetijske podružnice Celjske je storil toliko v blagor kmečkega stanu in za prospeh kmetijstva, da ga čisla od najrevnejšega do najimovitejšega kmeta vse.

Šentjurski trg, od nekdaj vrlo naroden, se je pod njegovim županovanjem dvignil na jako krepko stališče, a vendar se dače nijso tako rinole kviško kakor žalibog po marsikterih drugih občinah. Skoraj vsako nedeljo je g. Ipavic sklicaval shode v Šentjurskej šoli in tam s krepko, jedernato, pa razumljivo besedo podučeval ljudstvo in ga spodbujal, da naj v svojih kmetijah ravna po načelih slovečih gospodarjev. Velika množica prebivalcev se je vsakokrat udeležila teh predavanj, kajti dr. Ipavčeva beseda je resnično jasna in vrh tega zanimiva.

Kot veren prijatelj šolstva in učiteljstva je dr. Ipavic deloval za razširjenje Šentjurske šole in je tudi v tej stroki svojega delovanja dosegel hvalevreden uspeh. Šentjurska peterorazrednica se mora prištevati odličnim učilnicam. Po njegovem prizadevanji ustanovilo se je v Šentjurji Spodnještajersko sadjerejsko društvo pod pokroviteljstvom Nj. cesarske visokosti cesarjeviča Rudolfa. To društvo ima obširen vrt in bode v kratkem namestilo slovenskega potovalnega učitelja. Ker je dr. Ipavic prvosednik in duša temu društvu, smemo pričakovati najsijajnejših uspehov. Kjerkoli je kaj dela za pospešitev gospodarstvenih koristij, tam nahajamo dr. Ipavca v nesebičnej neumornej marljivosti.

V svojem poklicu kot zdravnik je dr. Ipavic neprestano delaven, vesten, z ljudstvom prijazen in vljuden, zatoraj je, osobito kot zdravnik očesnih boleznij jako priljubljen in uživa po obširnej občini, pa tudi razven področja občine, v kterej županuje, in po vsem Slovenskem neomejeno zaupanje in odlično spoštovanje. Tako je postal dr. Ipavic pravi prijatelj ljudstva in vzor župana, kojemu je gmotno blagostanje svojih soobčanov in rojakov prva poglavitna skrb.

O napredku naroda in o sredstvih, s kojimi se da napredek doseči, so njegovi nazori in nasveti merodajni, kajti dr. Ipavic je vseskozi dosleden in neomahljiv rodoljub, odkritosrčen ljubitelj in zvest sin svojega naroda. On je v viharnih časih ostal zvest svojim načelom in značaj njegov je izgledno čist bodisi v verskem, političnem ali družinskem oziru. Ogromno število njegovih milodonečih muzikalnih proizvodov, ki so razširjeni po vsem širnem slovenskem in slavjanskem svetu, nam daje dovolj povoda, da smo ponosni na to diko slovenstva.

Prva njegova skladba: „Tam za goro“ se je ukoreninila med slovensko ljudstvo, isto tako vrlo znana: „Kje so moje rožice“; to so postale čisto narodne milotinke. Njegova „Savska“, „Zagorska“, „Zvečer“, „Planinski svet“, to so vse skladbe, ki svedočijo o velikanskej muzikalničnej nadarjenosti, o plemenitem in globokem čutji. Če ga pevec občuduje zaradi izbornega muzikaličnega talenta, ga mora po drugej strani vsakdo čislati zaradi prirojene mu odkritosrčnosti in ljubeznjivosti. Presvitli cesar so tedaj tega zvestega državljana, modrega Slovenca poslavili s podelitvijo zlatega zaslužnega križa.

Kratke te besede pač niso sposobne, dostojno častiti vrlega tega rodoljuba za vse to, kar je sto-

Digitized by Google

ril za narod in za svoj dom, kterega tako prisrčno ljubi. Naj mnogozasluženega moža, skladatelja slovenskegá Bog ohrani še mnoga leta soobčanom in nam Slovencem na korist in slavo, spoštovanej njegovej domorodnej rodovini na radost.

Ivan Gabršek.

Smešnica 44. Poslanca prišedšega iz državnega zbora vprašali so volilci: „Kako pa je to, da ni nikoli v nobenem časniku najti, da bi se Vi bili kedaj v državnem zboru zglasili?“ „Vi pač ne razumete, kar berete; saj ste gotovo v časniku večkrat najšli, da je bilo v zboru „občno mrmranje“ ali „splošen smeh“, in takrat sem jaz bil vselej zraven.“

Razne stvari.

(Svitli cesar) so darovali 300 fl. za šolo v Svetinjah in 300 fl. v Vozenicah.

(Čitalnica mariborska) ima v nedeljo 4. t. m. ob ½8 uri zvečer zopet „jour fix“ s slovenskim predavanjem.

(Ptujska čitalnica) napravi 4. novembra t. l. ob 8. uri zvečer lepo veselico s petjem, tombolo in plesom v korist tamošnjej narodnej šoli za uboge učence.

(Slovenska posojilnica) v Mariboru imela je do 31. okt. t. l. sprejema 242.573 fl. 69 kr. izdatka 200.798 fl. 35 kr. torej prometa 443.372 fl. 4 kr.

(† Umrl) je 29. t. m. č. g. Janez Ozmec, deficijent pri sv. Tomaži nad Veliko nedeljo 71 let star.

(Grdo napada) nekdo v „lisjaku“ č. duhovščino sv. Petra pri Radgoni pisoč: „vkljub revi kmeta predrznejo se častiti gospodje iti ga gulit za slednjo zrno do golih kostij, da si ravno že sami hranijo iz prostega ljudstva naguljene tisočake po šparkasah. Berkovski in Stanetinski.“ Lisjakov „dekan mora res medvedovo kožo imeti, če ga to ne gane.

(Iz mariborske okolice) poročajo o pogostih tatvinah pa tudi rogovilstvih za „šulverein“. V Pohorji nad Slivnico je fantič iz Poberž ukradel ovco in ovna, na Šebru je nekdo Langwanu vzel iz zaprte škrinje 80 fl. Zorku v Kaniži 45 komadov obleke in perila. Anton Pajtler s Spičnika je v Gomilici 2 kravi ukradel, ko je gospodar v krčmi sedel, ji blizo Maribora za slepo ceno prodal. pa so ga dobili, zaprli in za 4 mesece v ječo vteknoli.

(Umrl) v Gradci je profesor, slovenski pisatelj Ivan Macun; na sv. Lenartskem mirodvoru počivlje. Letos je izdal književno zgodovino Slov. Štajerja. Rodil se je v Ternovcih ptujskega okraja blizu Pesnice l. 1821. Kot gimnazijski profesor je služboval v Celji, Trstu, Ljubljani, Zagrebu in Gradci. Uže kot dijak mariborski l. 1841 bil je naroden, skoro edini zraven Davorina Terstenjaka in borovškega korarja Krambergerja. Naj počiva v miru.

(Veliki tepež) bil je v Kokarji po noči 21. okt., vsled katerega je žagar Čegala umrl. Zaprti so zaradi tega Fr. Vitenec, Anton Bašl in Turk.

(Lajtnant) imenovan je pri hrvatskem regimentu št. 78. naš vrli rojak, do sedaj častniški namestnik pri slov. reg. štev. 87. g. Fridolin Kaučič. Slava mu!

(Iz Bizelskega) se nam poroča, da so nabrali vkljub razvpitej trtnej uši izvrstnega vina, kakoršnega uže 20—30 let ne. Cena mu je sedaj 8—9 fl. vedro, pa gotovo kmalu pritegne, kar je ubožanim ljudem iz srca želeti.

(Veliko vina) pridelali so okolo Špitaliča v Konjiškem okraji, dalje tudi v Radgonskem okraji, kakor se nam iz Stavenšinec poroča. Nekateri so dobili na 1 oralu po 9 polovnjakov, drugi na 300□° po 3. Želeti je vsem dobrih kupcev. Slišimo, da je takšnih po nekod v sv. Lenartskem okraji n. pr. pri sv. Roprtu mnogo mošta ponakupilo.

(Ubilo) je v Podgorji pri Slov. Gradci mlinsko kolo 52letnega L. Potočnika.

(Novo kaznovalnico) dobimo v Maribor ter bodo mladoletni kaznovanci od starših grešnikov ločeni.

(Dunaj) potrebuje vsaki den 300.000 kilo kruha, v 1 letu 117 milijonov, kar stane, kilo po 18 kr. računjeno, 19,440.000 fl.

(Lovec obstrelil) je lovca, grajščaka Paulsa slivniškega na lovu v Gorici; zadel ga je v lice in ramo.

Loterijne številke:

V Trstu 27. oktobra 1883:	43,	4,	71, 81, 7
V Linci „ „	26,	68,	49, 47, 36
Budapešt „ „	16,	3,	53, 9, 79

Prihodnje srečkanje: 10. novembra 1883.

Dražba cerkvenega vina

pri sv. Petru blizu Maribora

5. novembra, t. j. pondeljek po vseh svetnikih bo se ob 10. uri zjutraj

okolj 50 štartinjakov

novega, sladkega vina po dražbi s posodo proti gotovi plači prodalo.

Župnijski urad sv. Petra bl. Maribora

28. oktobra 1883.

Marko Glaser,
č. kanonik in župnik.

Cerkvenega letošnjega vina

10 polovnjakov bode na Dolgem pri sv. Juriji v Slovenskih goricah dne 5. novembra t. l. v cerkveni kleti po dražbi prodanih.

Digitized by Google

Cerkveno vino.

V cerkveni kleti sv. Marjete na Pesnici, v Nebovi, se bode v pondeljek t. l. dne 12. nov. ob 10. uri predpoldnem

11 štrtinjakov

letošnjega pozno nabranega vina po dražbi prodavalo.

1—2 **Cerkveno predstojništvo.**

Dražba cerkvenega vina.

V pondeljek, to je 5. novembra ob 10. uri predpoldnem se bode

22 polovnjakov

sladkega vinskega mošta v farovški kleti pri **zgornji Kungoti** (Ober-St.-Kunigund b. Marburg) prodajalo.

M. Šinko,
župnik.

1—2

Lepi 3 bikiči

Möllthalskega plemena

bodo sedaj odstavljeni in so za prodati. Kateri čislajo vrlo mlečno Möllthalsko pleme čiste krvi, imajo priliko dobiti prav lepe živali.

Oskrbništvo grajščine Rogoza
zunaj Maribora v Hočkej fari.

Izgubil

je na cesti iz Konjic čez Polčane do Ptujske gore 16. t. m. voznik črno škrinjico z medenim deržalom, v katerej so gosli zaklenjene; najditelj, ki se oglasi pri podpisanem, dobi primerno najdenino.

Ptujska gora 24. oktobra 1883.

Domicijan Serajnik,
nadučitelj.

Na prodaj

je v ormoškej občini, komaj četrt ure od ormoškega mesta posestvo z zidanim hramom in gospodarskim poslopjem v najboljšem stanji, zemljišča je 4 orale 1454□° njiv, sadovnjaka in košenine pa 1360□° ter vse arrondirano; pogoji so jako ugodni. — Ob jednem proda se tudi k temu posestvu spadajoči vinograd v Vinskem vrhu ali s posestvom vkup ali pa posebej pod najugodnejimi pogoji. Natančneje izve se v odvetniškej pisarni g. dr. **Ivana Omulca v Ormoži.** 3—3

Dražba cerkvenega vina.

Dne 15. novembra 1883 ob 10. uri predpoldnem bode se pri sv. Jakobu v Slovenskih goricah **6 štrtinjakov** letošnjega vina proti takojšnjej plači po dražbi prodavalo.

1—2 **Cerkveno predstojništvo.**

Dražba

cerkvenega vinskega mošta, **8 polovnjakov**, se bode pri spodnji Kungoti vršila dne 2. novembra 1883, ob 2. uri popoldne.

Cerkveno predstojništvo.

1-7 **Priznano nepokvarjene, izvrstne**

voščene sveče

izdelujeta

P. & R. Seemann v Ljubljani.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva
zaloga narejenih oblačil
v Mariboru,
Vetrinjskej ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,
ima mnogo na prodaj
po jako nizkej ceni.

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim žametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje **hlač** vsake sorte, **srajc,** z ovratnikom, pa tudi brez njega, srajc za delavce iz molinos, plavega in belega **barheta** itd. 4-4

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 45. V Mariboru 8. novembra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zgodovina sv. katoliške cerkve.

Bukev, ki jih družba sv. Mohorja ravnokar razpošilja med svoje ude, je letos, kakor vselej, lepo število, pa so tudi lépe, vredne naslednice prejšnjih let.

Častiti bralci „Slov. Gospodarja“ imajo jih menda že vsi v rokah in vem, da so vseh veseli; po enem ali drugem zvezku pa so še s posebnim veseljem segli. Zakaj? Ker se jim že prikupi po svoji zvunanji obliki, ali pa jim je po svoji vsebini že star znanec ali jim ustreza — „Slov. pravnik“ imam v mislih — v vsakdanjem, praktičnem življenji.

Ne bo toraj treba, da jih človek tu še posebej priporoča. Toda en zvezek dobe mnogobrojni udi v roke, ki se skriva v neznatno obliko in tudi vsebine nijma znane, vendar pa nij za to, da se prezira.

Na-nj bo toraj prav, če obrnem v naslednjih vrstah oči častitih bralcev — na „zgodovino sv. katoliške cerkve“. Spisuje jo veleuč. g. dr. Ivan Križanič, profesor bogoslovja itd. v Mariboru, ob enem tudi že več let predsednik našega „tiskovnega društva“.

Cela zgodovina sv. cerkve ima v treh delih priti na svitlo; a letos dobe čast. udje le prvi del, drugi pa jim pride v roke čez dve leti in tretji še le čez štiri leta. Tako hoče odbor. G. spisatelj sam razdeljuje zgodovino v tri veke in vsak ima po dve dobi. V letošnjem zvezku nam podaja zgodovino sv. cerkve v prvem veku. Začne ga, se ve da, s Kristusovim rojstvom in raztegne do konca 7. stoletja. Prva doba mu traja do cesarja Konstantina Velikega do leta 313. in vpelje jo s Kristusovim življenjem. V kratkih pa čvrstih potezah nam nariše življenje, učenje, trpljenje božjega Sinú, pride na delovanje apostolov Pavla, Petra in ostalih ter pokaže na krvavo razdejanje mesta Jeruzalema in pa dolgo toda ljubezni polno življenje apostola Janeza.

Za tem pride na vrsto preganjanje kristijanov, najprej krvavo od Nerona (64. l.) do Dioklecijana (312. l.), potlej pa njih preganjanje „z mečem duha“. Z zagovorniki sv. krščanske vere in razvojem sv. cerkve koncem 3. stoletja konča se prvo poglavje.

V drugem poglavji razpravlja se sicer kratko, pa še skorej predolgo zapletena zgodovina krivovercev.

V tretjem poglavji nam razvrščuje g. spisatelj plemena duhovenstva, nas seznanja z važnišimi stranmi bogočastja (tudi prepirov gledè njega nam nekaj omenja) in spisuje uzorno življenje tedanjih kristijanov.

To poglavje je toliko lepo, da ga bo bralcem premalo enkrat brati. Resnica, lepo je bilo ta čas življenje v krščanskih družinah.

Z letom 313. začne se druga doba te zgodovine. Glavno torišče ji je svet na jutru in to je učenemu g. spisatelju, kakor mnogim drugim, brž ko ne uzrok, da potegne to dobo do leta 692., kajti od teh mal naprej se postavi zgodovina sv. cerkve bolj na večerna tla.

Razvrščuje se kakor prva tudi druga doba v tri poglavja in vsako ima kakor v prvi sličnо vsebino. V prvem se namreč razpravlja razširjanje sv. cerkve, v drugem daje mesto glavnišim krivim veram, v tretjem pa opisuje notranji razvoj sv. vere, večji možje sv. cerkve, imenitniše prikazni glede bogočastja in njeno uplivanje na življenje ljudstev. Tudi v tej dobi zanima človeka bolj tretje poglavje, najde pa tudi v prvem in drugem marsikaj, kar mu vzbuja resne čute ali ga navdušuje za sv. cerkev.

Da se ne spustimo tu v posamezne reči, to se pač lehko razumeje, zavrnemo pa toraj tem bolj bralca na knjigo samo. Vidi pa se sicer že iz tega, kar se je navedlo, da je v celi knjigi veliko rečij, veselih pa tudi žalostnih, a učeni gospod opisuje nam oboje tako, da denemo povzdignjeni na duhu in srci knjigo iz rok, želeč, da dobomo drugo kmalu v roke. Ne pove nam namreč le resnice, ampak daje

☞ Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot priloge. ☜

Digitized by Google

nam jo tudi v lepi, poljudni obliki. S to knjigo sodimo, se g. spisatelj lepo prikupi slov. ljudstvu in ne mara, da ne bo na kvar družbi, če prav pretrga za voljo nje g. Staré-ta „občno zgodovino“; vemo ji za oboje hvalo, vsaka ima svojo ceno.

Le ene reči prosimo čast. bralce. Še le čez štiri leta bodo imeli celo zgodovino sv. cerkve v rokah, naj tedaj ta zvezek vsak lepo okovari, kajti če so bukve cele, veš jim stoprv, kaj so vredne. Dr. Mlakar.

Še enkrat olajšava šolske dolžnosti.

Naša konservativna večina poslancev nam je z velikim trudom priborila predrugačenje šolske postave, v kterej so nam nektere polajšave zarad šolskega obiskovanja podeljene to pa takrat, kadar cele občine — ali občine cele šolske okolice — ali pa krajni šolski sveti zato prosijo; ako pa tega ne storijo, zahteva postava strogo osemletno in celodnevno šolsko obiskovanje.

Ne držite toraj rok križem! Šolski sveti in občine zahtevajte polajšavo v 7. in 8. letu šolskega obiskovanja, zahtevajte poldnevni poduk, kder bi morali zavoljo mnogo otrok šolska poslopja ali povečati ali celo nove staviti; skličite brž ko brž seje in sklenite vloge c. kr. okrajnim šolskim svetom doposlati, da naj njih taisti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu s priporočbo predložijo.

Tako so v sejah 14. in 21. t. m. storile občine: Sabovska, Markovska, Bukovska, Stonjska, Pervenska in Borovska spadajoče v okolico narodne šole pri sv. Marku.

Te občine so sklenole sledeče vloge c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Ptuj doposlati, kterih zapopadek se tukaj objavi, da se ga zamorejo tudi druge občine, ako jim kaže, poslužiti, glasi se tako-le:

Zapisnik.

„Vsi udi občinskega odbora občine..... bili so povabljeni.....t. m. se občinske seje udeležiti, da se o šolski polajšavi sedmega in osmega šolskega leta posvetujejo in sklepajo.“

„Pri tej seji bilo je.....udov navzočih, kteri so (enoglasno) sklenoli, tukaj priloženo vlogo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu s prošnjo doposlati, da njo taisti s priporočbo visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu predložiti blagovoli.

Občina N.... dne... 1883.

Podpis župana in dveh svetovalcev ali odbornikov.

Slavni c. k. okrajni šolski svet!

„Zastop občine N..... ktere otroci v področje narodne šole pri N..... spadajo, sklenol je v seji dne.... t. m. — kakor je iz priloženega zapisnika razvidno — da se zadevajočim staršem zavoljo pomnoženih šolskih stroškov in nepotrebnih zaprek pri poljedelstvu nakladana bremena polajšajo, poslužiti se v postavi 2. maja 1883 podeljene pravice in prosi, da se vsled §. 21. te postave sledeče dovoli:

1. da otroci, kteri so šest let popolnoma šolo obiskovali, v sedmem šolskem letu, v zimskem polletji šolo še popolnoma obiskujejo; v drugem ali poletnem polletji pa samo eden poldan v tednu po 3 uri,

2. da otroci v osmem šolskem letu v zimskem polletji samo eden poldan v tednu po 3 ure šolo obiskujejo, v poletnem polletji pa se od šolskega obiskovanja čisto oprostijo.“

„Podpisani občinski zastop vljudno prosi, naj se ta v postavi 2. maja 1883 utemeljena prošnja visokemu c. k. deželnemu šolskemu svetu s priporočbo predložiti blagovoli.

Zastop občine N..... dne... 1883.

Podpis vseh za vlogo glasovalih odbornikov:

Pristavek:

Drugačno zahtevanje polajšave v šolskem obiskovanji bilo bi protipostavno in bi ne bilo dovoljeno.

Sobetince dne 28. Vinotoka 1883.

Jan. Vidovič, župan.

Gospodarske stvari.

Sadjereja.

Dragi mi Jože! Tvoje pismo sem prejel in iz njega razvidel, da si jel močno zanimati se za sadjerejo, kar me močno veseli. Drage volje bodem ustrezal Tvojej želji, ter Ti poslal nekaj drevesc iz društvenega — Cesarj. Štefanijinega vrta, kakor hitro toliko dorastejo, da bodo za oddati. Pa prav malo bi bilo pomagano, ako bi se le ta drevesca, ki bodo v Štefanijinem vrtu odrastla, razposadila in odgojevala; deželi se bode le pomoglo prenašati težka bremena, ako si omisli ne samo vsaki okraj in vsaka občina, ampak tudi vsaka okolica po jedno veliko drevesnico, katera naj javna in privatna pota, pašnike, trate itd. z mladimi drevesci oskrbljuje. Najhitrejše pa in najuspešnejše se da vsak prostorček poobsaditi, ako si napravi vsak kmet in sploh vsak, kateri kaj zemlje ima, za se malo drevesnico, in to bi bila najizdatnejša pomoč.

In to poslednje moj dragi Jože tudi Tebi priporočam in sicer iz sledečih uzrokov:

1. Glej, Ti stanuješ unkraj Radgone — to je precej daleč od Šentjurja. Ali si že poskusil, če bodo mlada drevesca iz tukajšnje zemlje pri vas dobro storila? Kajti druga zemlja, drugo podnebje, druga lega ima velik, a vendar ne vselej ugoden upliv na rastlino. Tu

Digitized by Google

je treba skušnje. — Kdor si pa divjakov vzredi, dobi le takšnih divjakov, ki so ondošnje zemlje, podnebja itd. že vajeni, in bi bili zanesljivejši od onih iz daljnih krajev priposlanih.

2. Doma vzgojena drevesca Te nič ne stanejo razvén to malo betvo dela, da seješ peške, snažiš in požlahtnuješ drevesca, kar je pa pravemu sadjerejcu na veselje in kratek čas.

3. Iz Tvoje drevesnice si lehko odbereš vselej najboljših in črstvejših divjakov za požlahtnenje in presajenje; v nasprotnem slučaji pa moraš vzeti, kar se Ti pošlje.

4. Drevesce, katero si sam iz peške vzgojil, Te bo veliko zanimalo in se Ti priljubilo, da ga bodeš varoval in čuval, kakor Tvojega otroka; kadar bodeš imel čas, ga bodeš hodil gledat, kazal ga bodeš s ponosom svojim sosedom, prijateljem; in lastnim otrokom bodeš pripovedoval: „Glejte, to je moje delo, trud mojih rok, pa tudi moje veselje!“

5. Ne boj se, da bi moral na sad predolgo čakati. — Tu Si vzemi našega pridnega Ogorevca v zgled! On mi piše tako-le:

„Da bi sadjerejski vrt mnogo pripomogel za povzdigo sadjereje, sklepam že iz tega, da, ko sem pred dvema letoma začel peške sejati, je marsikateri sosed zasmehovalno djal: „Od tega še vnuk njegov ne bo dočakal sadu!“ A, ko so pred nekaj dnevi bili nekteri pri meni, in so videli, da je nekaj močnih tistih divjakov od lanskega leta, spomladi z dolago požlahtnjenih že letos mladike pognalo čez 1 met., so se prepričali, da bi se prej dočakalo, ko pa iz starikavih, iz gošave prinesenih divjakov“.

Glej, dragi mi Jože, Ti si veliko mlajši od Ogorevca pa bi se ne upal pripraviti malo drevesnico, v kteri bi si na korist vzgojeval mladih drevesc? Posnemaj Ogorevca, poskušnja velja!

V 8. letih bova pa skušala sad lastnega pridelka. Dr. Ipavic.

Pridobilne in gospodarstvene zadruge na Avstrijskem.

(Konec.)

Močno delujejo narodne zadruge na Moravskem; izposodile so namreč 20 milij., nemške le 6 milij.

Od teh 134 milij. izposojenega denarja se je dalo na osobni kredit 89 milij., 3 milij. proti zastavi, 42 milij. pa na hipoteke.

Po deželah se vrsté posojila tako:

	osobni kredit	zastava	hipoteke
Spodnje-Avstrijsko	80%	3%	17%
Zgornje-Avstrijsko	15%	2%	83%
Štajerska	97%	1%	2%
Češka (nemška)	49%	1%	40%
„ (narodna)....	100%	—	—
Moravska (nemška).	94%	—	6%
„ (narodna).	94%	—	6%

Največ ima torej Zgornje-Avstrijska na hipotekah, to je 83%, potem češka (nemška) društva s 40%; češka narodna društva pa se pečajo samo z osobnim kreditom.

Vsa društva vkup imajo inventarne vrednosti 6·7 milij., naloženega denarja pri drugih društvih 5·9 milij., 20 milij. znašajo zadružni deleži vseh društev, torej 16% vseh posojil. Reservnega fonda je vkup 5 milij. Torej je stabilnega kapitala 25 milij. ali 19%, skoraj petina vseh posojil, kar je v primeri s hranilnicami jako ugodno.

Jako različna je visokost zadružnih deležev posameznih zadružnikov. Najvišji deleži so v Dalmaciji, s povprek 282 fl., najnižji na Češkem s 35 fl. in na Moravskem s 23 fl. V smislu postave z dné 27. decembra 1880. se pa bodo te številke znižale.

Drutva za živež (Konsumvereine). Teh društev je bilo leta 1881. še 235, torej polovico menj, ko leta 1873. Propadu uzrok je neredno poslovanje. Teh društev ima Moravska 67, Češka 62, Spodnje-Avstrijska 28, Tirolska in Štajerska vsaka po 19 itd.

Blago je raznovrstno, katero ta društva prodajajo; največ je pa živeža, kolonijalnega in špecerijskega blaga. Omeniti pa je, da so se nekatera društva pečala z mesarijo, pa se zopet opustila, ker so imela zgubo.

Račune imamo od 101 teh društev. Zadružnikov je 32.979. Prodalo se je za 5½ milj. vrednosti. Blaga ostalo je konec leta 1881. za 916.000 gold.; društva so še na to dolžna 310.000 gld., ker se društvenikom preveč na upanje daje in so društveniki dolžni 207.000 fl.

Zadrug za surovine (Rohstoffgenossenschaften) je bilo konec leta 1881. le 6 in sicer 4 na Češkem in po 1 na Spodnje-Avstrijskem in v Galiciji.

Zadruge za zaloge (Magazinsgenossenschaft) je samo jedna v Gradci za mizarsko blago.

Poljedelska društva (Landwirtschaftliche Produktivgenossenschaften). Vseh vkup je 65 in sicer 41 na Tirolskem, 21 na Predarlskem, 3 na Kranjskem.

Račun imamo samo od štajerskega društva za mleko (Molkereigenossenschaft) v Gradci, katero ima 27 udov in je porabilo mleka za 695.000 fl.

Stavbenih društev je 5, 4 na Spodnje-Avstrijskem in 1 na Češkem.

Zavarovalni društvi sta dve na Šleskem.

Konečno še omenim, da so se ustanovile zveze zadrug, da vkupno delajo na korist zadružtva, da se sploh zboljša in širi zadružtvo.

Mih. Vošnjak.

Konjerejsko društvo naznanja, da se g. Alojziju Kreftu v Očeslavcih ne more dovoliti

Digitized by Google

žrebec, ker so itak 4 v Bučecovcih, tudi sv. Juriju ob južnej železnici drugi žrebec ne, pač pa ostane sedanji, za sv. Lenart v Slovenskih goricah se priskrbi še jeden žrebec, to pa orijentalskega plemena (arabsko-perzijskega), tudi bo se gledalo v Apače spraviti še jednega žrebca. Mnogo udov je pristopilo društvu iz Cerkovec, Metove, Digoš, Hoč, Bohove, Malečnika, Pobrežja, Trčove in sv. Petra pri Mariboru.

Dopisi.

Iz Maribora. Prihodnjo nedeljo ob 7. uri zvečer bode skupna večerja g. dr. Dominkušu na čast v čitalnici. Nadejamo se obilo prijateljev od raznih stranij. — Meščani želijo dobiti vojaško šolo pa še jedno kosarno, da bo več vojakov tukaj. — Kupčijskej šoli je ministerstvo naklonilo 450 fl. podpore. — Katoliški rokodelski delavci so zadnjo nedeljo priredili večerno veselico z gledališno igro. — Vina kupujejo tukajšnji krčmarji in trgovci prav marljivo; zaporedoma vidimo vozove z vinskimi sodi obložene prihajati. Sv. Peterško se je baje prav drago prodavalo 80 — 90 fl. štrtinjak. — Slišimo, do se je nekaterim učiteljem v ljudskih šolah ukazalo, v 3. letu vse predmete samo nemški razlagati. Slovenci moramo to močno obžalovati, ker se tako deca ne nauči ne za življenje potrebnih predmetov, pa tudi nemški ne. Saj nam to že 100letna skušnja kaže zlasti od tiste dobe, ko se je slišalo: riba — fisch, miza — tisch, kaša — brein, lass' mich sein. — Razvanjski „šostar" ne more za „šulvereinsgruppe" od dosti kmetov po 1 fl. dobiti. Vsled tega nabira udov apotekar Bankalari, čegar pradedje niso bili Nemci, ampak Lahi, pa so prišli k nam Slovencem kruha iskat. V nedeljo 4. zvečer ob 6. zborovali so v kazini celjskega Glantschnigga nemški „fortschritlerji". Govorili so Glantschnigg, Duhatsch, Schmiderer, sevniško-tirolski „privandranec" Ausserer, celjski Foregger in prof. Marek. Glavni zapopadek jihovim govorom bil je „ernster Kampf gegen den Slavismus" in psovanje na slovenske domoljube. Duhatch in Ausserer sta še tako grdo udrihala zoper „Gospodarjevega" glavnega urednika, da je celo „Marburgerci" presedalo. Morala sta svoje blato v Tagespošto izkidati. Ljudi je bilo malo navzočih; zato so sklenoli govore tiskati in razdeliti. Če to opustijo, ne bo nobene škode. Telegramov so jim poslali Poglayen, Karneri, Heilsberg in nekdo iz Šoštanja, Mahrenberga in Bistrice. To je bilo vse! Poštenim Nemcem uže preseda neumno rogovilstvo nekih prenapetnežev, „privandravcev", slovenskih renegatov in sebičnikov! — Isti večer bilo je v čitalnici 1. predavanje. Došlo je mnogo gospodov, gospa, gospodičen in gostov iz Ljubljane, Gradca in Hoč. G. dr. Gregorec je razlagal, kako so slovenski kmetje zgubili vse lastništvo do svojih gruntov pred 1000 leti ter postali nemškim grajščakom sužni, rabotarji, tlakarji, desetinarji, podložniki in kako žalostno se jim je godilo, dokler jim niso pomogli Otokar Premisel, kralj Matjaž, cesar Maksimilijan I., vojvoda Karol, cesar Karl VI., Marija Terezija, cesarji Jožef, Franc. Ferdinand in Franc Jožef I. za kterega so slovenski kmetje postali ne samo svobodni posestniki, ampak tudi Nemcem jednakopravni državljani.

Iz Ormoža. (Volitve v mestni zastop). Pred tremi leti so Ormožani imeli že mesca avgusta nove volitve v mestni občinski zastop, letos pa so še le zdaj začeli se gibati; koncem tega meseca ali v začetku decembra se bodo volitve vršile; za našo ormoško občino so sila važne; zato že sedaj opozorujemo vse narodne volilce v Ormoži in v sosednih občinah, ki imajo tudi tukaj volilne pravice, da so pozorni in sicer bolj pozorni, kakor pred tremi leti. Takrat namreč je narodna konservativna stranka še slaba bila in se v nobenem volilnem redu ni vdeležila volitve; ali v zadnjih treh letih se je narodna stranka zelo razvila in vtrdila; osnovala si je katoličko-slovensko politično društvo „Sloga", ki je pri raznih svečanostih in veselicah budila in širila narodno zavest; narodna stranka je v tem času si tudi priborila večino v okrajnem zastopu, in skoraj tudi večino v okrajnem šolskem svetu; čuti se toraj že toliko močno, da bode letos poskusila se z najhujšimi nasprotniki ormožkega mesta pri prihodnjih volitvah in upanje imamo, da zmagamo, ako volilci dobro spoznajo svojo korist in pa namene protivne nam stranke. Vsem gospodom volilcem pa bodi danes naznanjeno, da je „Sloga" v roke vzela volitvene posle in da pri Slogi vsaki volilec najde potrebna razjasnjenja; jako strogo in resnobno pa že danes svarimo vsakega poštenega slovenskega volilca, naj ne posluša zapeljivih glasov od nemčurske strani; naj ga prigovarjajo Martinci, Kozoli, Kadi, Dirmajerji ali celo glasoviti Kmetič, na nikoga teh ljudi naj ne poslušajo, ker oni so neprijatelji Slovencem; držite se toraj „Sloge", ki ima po pravilih svojih tudi pravico in dolžnost, vdeležiti se volitvenega gibanja in odbornike priporočevati.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Ptuja. (Zahvala.) Slavni odbor čitalnice Ptujske je podpisanemu 51 fl. 30 kr. a. v., nabranih pri veselici v korist ubogim učencem štirirazredne šole okolice Ptujske prirejenej, velikodušno izročiti blagovolil. Slavnemu čitalničnemu odboru, človekoljubnim in požrtvovalnim gospam in gospodom, podarovavšim denar in dobitke za tombolo, pevkam krasoticam in vrlim pevcem, ki so s svojim izbornim in čarobnim petjem poveličali večer ter pripomogli

Digitized by Google

k sijajnemu dobrodelnemu uspehu, izreka v imenu obdarovane učeče se mladine najsrčnejšo zahvalo. Krajni šolski svet v okolici Ptujski. Andrej Brenčič, m. p. načelnik.

Od št. Jurja ob juž. želez. (G. dr. Ipavčevo odlikovanje.) V četrtek, 15. t. m. se bode vršila svečanost odlikovanja široko na okrog poznanega zdravnika, priljubljenega skladatelja slovenskega, ravnatelja cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva, mnogoletnega župana Šentjurskega g. dr. Gustav Ipavic-a z zlatim križcem s krono, kterega mu je Nj. Veličanstvo podeliti blagovolilo. To najvišje odlikovanje mu omenjenega dne c. kr. namestnijski svetovalec g. Frd. Haas slovesno izroči. Potem bode odlikovancu na čast v g. A. Nendl-ovi gostilni banket ali skupno kosilo, zvečer pa veselica. Prijatelji in znanci odlikovančevi se vabijo k tej slovesnosti s prošnjo, da tisti, ki se žele udeležiti banketa, to par dnij prej načelniku slavnostnega odbora g. Fr. Kartinu, trgovcu v Št. Jurji naznaniti blagovolijo.

Iz Celja. (Nekaj važnega!) Deželni šolski svet je vničil ukaz tukajšnjega okrajnega šolskega sveta, ki je zapovedal krajnemu šolskemu svetu v celjski okolici, da mora ta sprejemati nemški pisane dopise okrajnega šolskega sveta. V „Slov. Gosp.“ ste imeli enkrat uvodni članek v tej zadevi. Krajni šolski svet je namreč na vse nemške dopise okrajnega šolskega sveta zapisal besedo: Ne razumim in je nemško pisarijo pošiljal vedno okrajnemu šolskemu svetu nazaj ter tirjal slovenske dopise. Na pritožbo pri deželnem šolskem svetu je ta tudi okrajnemu šolskemu svetu v Celji ukazal, da mora v prihodnje dopisovati v slovenskem jeziku. Znani dr. Glantschnigg, ud okrajn. šolskega sveta v Celji, je dobil s tem ukazom po nosu hud vdarec.

Iz Čadrama. (Letina). Pri nas se navadno v nedeljo po vseh Svetnikih zahvalna slovesnost v lepi podružnici sv. Barbare obhaja, kakor se je tudi letos, in pri tej priložnosti se navadno vsi verni spominjajo sreč in nesreč preteklega polletja in se vsakako Bogu zahvaljujejo, ako so srečni bili za ta posebni dar, ako jih je pa nesreča zadela, so hvaležni tudi v tem, spominjaje se, da bi lahko še kaj hujšega nad nas prišlo. O posebni uimi pri pridelkih na polji letos nimamo toževati, pač pa je veliko hiš zadela uima tako imenovane rudeče bolezni pri svinjah tako, da so nekterim skoraj vse pocepale in to že v bolj hladnem jesenskem času in se vidi, da je ta bolezen nalezljiva, in se malo kaj da proti nji opraviti. — Sena smo nekteri več, drugi menj od lani pridelali, in kar se je v Antonovem kosilo, se je lehko spravilo, dober teden pozneje pa že zavoljo tačasnega deževja precej težavno, tako, da se nam je precej skazilo in skusnja nas uči, da rana košnja je tudi zavoljo vremena večidel boljša. Ozimno žito smo še precej lepo imeli, a vendar za vsem ni tako plenjalo, kakor pr. leto, posebno se je pšenica pri nekterih jako slabo obnesla, ker dobili so le po 2—4 zrna, zato nji je pa tudi precej po mlatvi cena poskočila, vagan od 4 fl. 50 kr. na 5 fl. Prav lepa je bila zopet ruska rž, in nam je dala na boljših njivah po 13 zrn. Za kmeta je hudo, kedar mu pšenica odreče dobro žetev, on težko zmaguje svoja plačila, zato bo treba tudi pri nas na bolj prodnatih njivah s hmeljarstvom si obilnejših pridelkov iskati in nekteri poskusi bi dobri bili, da se bo saj spoznalo, je li naša drugači dobra zemlja za ta sadež pripravna ali ne? — Sadja smo tudi precej pridelali in so se slive zrele lehko štrtinjak po 13—14 fl. za žganje prodajale, za jabelke pač letos zavoljo obilnih pridelkov na Českem in v drugih deželah ni bilo prave kupčije, bili so posamezni prisiljeni jih za tolklo obrniti ali posušiti, pa bo ta pijača nekterim ravno dobro služila, ker mošta od vinske trte smo prav malo pridelali, če tudi prav dobrega, ker poprek se sme reči, da na oralu zemlje ga nimamo čez 3 polovnjake, naj bolj poln bil je za vsem še črninski trs in še ta ne v vseh vinogradih, ker v Berjah in Kačnjeku, kjer se najboljša črnina Vinarska imenovana, prideluje, je bil večidel prazen. Prav polna je bila zopet Izabela, tako da je eden naših posestnikov iz 2 prav na široko razpeljanih trsov dobil 14 celjskih veder mošta, in na župnijskih brajdah, ki so pred dvema letoma še le bile na slabem svetu napravljene, tako da ko je neki mogotec v Oplotnici l. 1876 slišal, da se bo tam Izabela sadila, je rekel g. župniku, da se ne bo v 10 letih en polovnjak vina pridelalo, izrastlo ga je že letos čez 2 polovnjaka, kajti sam trs že precej razpeljan imel je grozdov toliko, kolikor dni v celem letu, in ta mošt, ker še le 20. t. m. naprešan je za 2 stopnji boljši od najboljšega ugovskega in bi gotovo dal izvrstno črnino. Zato kmetje, ki imate pripravnih prostorov za brajde, sezite po Izabeli in pripravljajte nji s cestnim blatom ali drugim kompostom dobro zemljo in zdatno bote vinske pridelke pomnožili! Dobra črnina se pri nas prodaja polovnjak 50 — 60 fl. belo vino pa od 25 — 30 fl., a misli se, da bo še poskočilo. Turšice smo imeli prav lepe, tudi krompir je bil prav lep, ajda bila je polna, repa in korenje pa je debelo, kakor že davno ne tako, in ker živina celo leto precej visoko ceno ima, še za denar ni najhujše, naj bi le tudi vsi kmetovalci na to delali, da bi pri nas živinsko pleme pri govedih in svinjah povzdignili, kar bi posebno dolžnost soseskinih mož bila, a na to se pri nas malo misli, pa zadnja leta nas učijo, da pri živini in tudi sadjereji se kmetu trud navadno stoterno po-

Digitized by Google

plača in mi ne smemo mirovati, dokler svojega kraja v pravi paradiž ne spremenimo in veliko jih še prihodnjo zimo hoče žlahtnih dreves si oskrbeti, še v močvirjih drenažo napraviti in na tako posušen svet jablan in drugih sadežev nasaditi, koji nam bodo v poznejših letih še v lepoto in dobiček.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjevič Rudolf se je s soprugo princesinjo Štefanijo podal v Berolin obiskovat nemškega cesarja ter je bil tam sijajno sprejet. — Državni zbor bode sklican 4. decembra in prvič zboroval v novej krasno zidanej palači. — V delegacijah je minister Kallaj poročal ugodno o Bosni in Hercegovini, pravi, da bode mogoče število vojakov tam zmanjšati; želi pa, da bi se železnica stavila do morja. — Električno razstavo so zaprli, obiskalo jo je 120,000 ljudij razven Dunajčanov. — Češki voditelj dr. Rieger pogovarjal se je na Dunaji z ogerskimi politikarji, kar nemške liberalce silno v oči bode. Ti uže celo obupavajo, da bi kedaj na konja prišli ter premišljujejo, kaj bi neki bilo, če bi všli iz državnega zbora? No, kaj bi bilo? Foregger in Hammer-Amboss bi drugim in boljšim poslancem prostora dala, pa bi bilo. V svojih shodih pa uže prav nesramno škilijo v Bismarkovino, češ, naj pustimo Gališko in Dalmacijo, z nemško-slovanskimi deželami pa stopimo v colninsko zvezo nemško. No, to druga ni, kakor novo prežvekavanje razupitega „nemškega frankfurterskega punta“ od l. 1848 zoper katerega smo se takrat Slovenci in vsi cesarju res vdani Nemci na vso moč branili. — Italijani močno rovljejo, da bi v Parenzo-Polo prišel nek župnik Franko za škofa, ki ne zna nič slovenski pa ne hrvatski, toraj večine svojih ovčič še razumel nebi. — Pri mestnih volitvah v Zagrebu zmagali so sami odločni narodnjaki, med njimi Vladimir Mažuranič, sin nekdanjega bana, ki bode brzčas župan. Čast bana ponudila se je baronu Francu fcm. Filipoviču. — Narodni list poroča iz Nevesinja v Hercegovini, da je vstaška četa Stojana Kovačeviča 12 mož od 3. regimenta pri Lukovici ubila, pri Ulogu je bil načelnik patrolje in 1 vojak zaklan.

Vnanje države. Srbski kralj Milan neče tako vladariti, kakor zahteva zakon in večina narodne skupštine. Njej kljubeti je napravil Krističa za ministra. Ta je ukazal, da morajo vsi srbski kmetje orožje vladi izročiti, prepovedal je dosedanjo svobodno tiskanje časnikov in svobodno zborovanje ter na večih mestih proglasil „hitri sod“. To je pa ljudi tako razdražilo, da je prišlo do silovitega upora, do revolucije posebno v Zajčarskem okraji, v Črnejreki in Banji; Milan utegne biti izgnan. Tudi v Albaniji vre, te dni so Albanci poslali evropskim velevladam spomenico, v katerej zahtevajo, da jih od Turka odcepijo in Grkom pridenejo, kajti pod Turkom jim ni moči obstati, še menje napredovati, kakor drugi narodi. — Rumuni izdajo drugo leto za vojaške priprave 30 milijonov frankov. — Ruski car je baje pri nekem obedu živahno zdravico napil francoske republike poslaniku in jo imenoval „zaveznico Rusije“. Puškar Gotekov je v Tuli izumil stroj za puške Berdanke, da bode mogoče iz njih v 15 sekundah 9krat ustreliti. — Nemški vojni minister pošilja zaporedom ogleduhov čez mejo v Rusijo, kder si narejajo mape in črteže okrajev, tudi namerava artilerijo znatno pomnožiti. — Angleži pozvali so večino vojaštva iz Egipta v Malto in Ciper, le v večjih mestih ostanejo angleške posadke n. pr. v Kahiri, Suezu, Aleksandriji. — Francozi imajo proti Kitajcem precej močno brodovje v tonkinskem zalivu; 30 ladjij s 108 kanonov, zasedli so tudi uže mesti Ninbuh in Khonangieh. Francozi mislijo, da se Kitajci samo grozijo, storili pa ne bodo nič.

Za poduk in kratek čas.

Črni vitez pa hudi grof.

Na visocem hribu stal je močen trden grad, v prijaznej dolini pa mala mirna vasica. Srečni so bili ljudje v gradu i vasi, podložni so bili kmetje grajskemu gospodu i dober gospod jim je bil. Nikdar ni on svoje kmete stiskal, marveč če je kdo kaj potreboval, smel je vsikdar priteči k prijaznemu gospodu, kateri je bil z vsimi kakor oča s svojimi otroci. Imel je pa grof zaklad, ki mu je bil ljubši, ko njegovo posestvo, ko njegovo življenje. Bila mu je to edina hči Milica, zlatolasa, modrooka deklica. Slovela je nje lepota daleč okrog, marsikteri vitez je skušal pridobiti si nje srce i roko, a še nobeden ni bil tako srečen. Gostoljubno so v gradu vsacega sprejeli; tako je bil prijazno sprejet neki vitez, ki se je onkraj iz nemškega priklatil. Bil je ta mož lepega obličja, viteškega obnašanja, i vendar se je zdelo Milici, da se pod to gladko površjo krije le slaba duša.

Vsakdo je dobro vedel, čemu se tuji vitez tako dolgo na gradu mudi. Iskal je on zmiraj priložnosti, da bi grofu svoje želje razodel, grof pa, ki ni prav vedel, pri čem da je, se mu je vedno odmikal. Prigodi se, da kmet nogo zlomi, grof in Milica z zdravnikom v vas tečeta, grof se vrne nazaj, nekaj hlapcem naročuje i hoteč vitezu o nesreči govoriti, najde viteza pri mizi sedečega, ki ni zapazil, da se grof bliža, nekaj med sabo mrmra, grof postoji i čuje te besede: „Le čakajte, saj Vam bo kmalu veselje minulo, naj bom le jaz enkrat gospodar,

Digitized by Google

potem vržem tega prismojenega grofa v ječo, z Milico delam kar hočem, vam kmetje! pa bo moj bič zapel. Ha! kedaj se je še slišalo, da zastran tacega psa se toliko udeluje; ustrelil bi ga, če mu za delo ni. Prokleti kmečki pes, i gosposki bedak.“ Lahko si mislimo, kako je bilo grofu, ko to sliši; jeze bled stopi k njemu ter mu reče: „Vaše zadnje besede sem slišal, poberite se mi naglo izpred oči, če ne Vas dam zapreti v tisto ječo, katero ste meni namenili. Izvolite si!“

Z zobmi škripajoč, z maščevanjem v srci vitez grad zapusti. Na bližnjem Hrvatskem si četo malovredneževzbere, v temnej noči na grad planejo, služabnike razven, starega duhovnika umorijo; vitez pa grofa z lastno roko umori. Bil je zdaj gospod, s strahom izve to Milica, od katere je tirjal, da ga vzame za moža, kar je ona odločno odpovedala. Ker ga toraj neče, da jo zapreti v ječo; tudi hrane nesrečna deklica ne dobi. A če je mislil, da mu bo pokorna, se je zmotil; raje bi bila od gladu umrla, nego morivca svojega očeta za moža vzela. Vže je bila tri dni brez hrane v ječi; v tretji noči se ona vrže na kolena in iskreno moli i svojega očeta kliče, naj bi jo rešil. Bilo je polnoči. I glej! zid se odpre, i oča njeni stoji pred njo, bil je smrtno bled, molče jej pomigne, naj gre za njim. On gre pred njo nekaj korakov, se potem še enkrat na njo obrne in izgine, kakor senca. Stala je na širokem planu daleč od grada. Pride mimo stari prijatelj njenega očeta, vitez Blagomir, ter jo odpelje. Strašno je razsajal morivec, ko je zvedel, da je Milica ubegla. „Hudič naj me pri živem telesu vzame, ako ne bom vas kaznoval lenuhi, potepuhi! Hudič naj vas in mene pobere in v svoje žrelo odnese.“ „Ni treba dolgo klicati hudiča“, ga zavrne stari mož, grajski duhoven; mislim, da se ga tudi Vi nimate veseliti.“ Molči stara šleva, zaupije razkačeni vitez in mu z anim mahom glavo odseče. „Hudič gre, hudič“ se oglasijo nekteri, ki so z okna pogledali, naglo stopi grof k oknu in se začne na vso moč smejati. „To ni hudič, bedaki, to je moj prijatelj vitez Pekelski.“ „Prav o pravem času mi prideš, pri meni ostani, pomagaj mi te kmete z lepih sanj zbuditi.“ Ostane novoprišli na gradu i kmalo se je poznala njegova navzočnost, posebno so jo čutili ubogi kmetje, katerih življenje se je zelo spremenilo. Od rane zore do temne noči mogli so delati, še trenutek počitka jim ni dovoljen bil, vedno je stal nadzornik z bičem za njimi. Gorje pa tistemu, ki bi se upal poveljem grofa se ustavljati; ječa, smrt mu je bila gotova. Grof je bil hudoben in njegov prijatelj ga je še učil, kako ravnati s svojimi podložni. V gradu kakor v vasi so sumničili, da ta vitez dolge postave, bledega, suhega lica, razmršenih, rudečih las, ni drugi, ko sam peklenšček. Imenovali so ga črnega viteza, ker je bil vedno črno opravljen. (Dalje prihodnjič.)

Smešnica 45. Jako potrpežljiv mož, ki je imel silno jezljivo ženo; rekel jej je, ko se je ravno spet kregala: „Le tiho bodi, saj jaz tako vem, da imam najpridnejšo ženo“. — „Hudiča imaš!“ odvrne mu ona v jezi.

Razne stvari.

(Slovenci sijajno zmagali) so v Sevnici: pri občinskih volitvah so v vseh treh razredih izvoljeni od narodne stranke priporočeni odborniki. Sevnica je slovensk trg. Slava volilcem!

(Kandidatje narodni) za veliko posestvo in za občine pri okrajnih volitvah ptujskih so uže postavljeni, se v kratkem naznanijo in volilcem priporočijo. Denešnji sestavek župana g. Vidoviča kaže, da želijo Slovenci ptujskega okraja olajšanje šolskih bremen. Zato prosimo, naj ne oddajajo ptujskim nemčurjem pooblastil in če so jih uže oddali, naj jih prekličejo, naj dajo narodnim gospodom ali naj gredo sami volit. Drugače bodo vse prošnje za olajšanje zastonj, če zmagajo sedaj Pisk-Rodošek-Mihaličevi pristaši in „lačenbergerji.“ Pomnite to posebno v Slovenski vesi, Gerečji vesi itd. in sploh na polji in v Holazah. Nemškutarji vam nečejo olajšati nič, pač pa novih in večjih šol navesti. Saj veste, da so uže komisijoni bili.

(Slovensko društvo) ima v nedeljo 11. t. m. ob 3. uri popoludne odborovo sejo v Mariboru.

(Ugrabljen) bil je pri sv. 3. Kraljih v Slovenskih goricah komij Mih. Wostmer, ki je g. Ferd. Ivanuši v Poličanah bil ukradel 135 fl. Jednako je tudi tat Wibmer bil v Mariboru pod ključ djan.

(Celjsko učiteljsko društvo) imelo bode prihodnji svoj mesečni zbor dné 8. nov. t. l. ob 11. uri predpoldne v okoliškej šoli v Celji. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o letošnjem zborovanji „štajerske učiteljske zveze“ v Mariboru. 4. Posvetovanje o tem, kako bi se olajšave o šolskem obiskovanji (ukaz min. za uk in bogočastje z 8. junija 1883. l. št. 10618., V. k § 21. postave z 2. maja 1883. l. drž. zak. štev. 53.) šolskemu napredku najugodneje izpeljale; kako naj učitelj na to upliva. 5. Nasveti. K obilnej udeležbi uljudno vabi odbor.

(Prestavljen) je č. g. Fr. Arnuš kot kaplan v Bizelj, č. g. Aug. Hecl kot provizor v Šusem.

(Iz Mahrenberga) se poroča, da je baron Washington od kmetijske družbe štajerske 3 pridnim hlapcem izročil vsakemu hranilnične knjižice po 30 fl. Hlapec Franc Stelcer služi 38, Jakob Uršnik 30 in Janez Strauss 24 let. Preč. g. dekan A. Jazbec so pri tej slovesnosti obdarovane služebnike s primernim slov. govorom počastili.

(Všel) je v Laškem iz kajhe Paul Omejic.

Digitized by Google

(Lepo knjižico) o slavnem učenjaku dr. Miklošiči spisal je naš rojak g. A. Trstenjak, založil č. g. B. Raič. Dobiti je v narodni tiskarni v Ljubljani.

(V Svetinjah) pri Ormoži so krasno šolsko poslopje pozidali in srečno dokončali.

(Železnico) od južne železnice v Slatino in Rogatec meriti da tudi deželni odbor.

(V Možgancih) nalagajo vinski tržci veliko vina; cena je 90 fl. Žavraškemu 100 fl.

(Ponarejene dvajsetice) klatijo se po Mariboru in okolici.

(V Zidanem mostu) je 3. t. m. po noči mašina trčila na 4 vozove, mašino je vrglo iz kolomaj in tir zaprlo, da 4 ure niso mogli voziti.

(Družbi duhovnikov) jo sporočil pokojni č. g. Andrej Šparavec, župnik v sv. Lovrenci na dravskem polji, 120 fl. — Vplačali so čč. gg. Karba 12 fl. (ustn. dpl.), — Osterc 11 fl., — Muha in Fišer A., mlaj. po 2 fl., — Hajšek A., Kreft, Raktelj in Zabukošek po 1 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 3. novembra 1883:		5, 12, 88, 63, 20
Na Dunaji	„ „	24, 8, 65, 28, 22
Temesvar	„ „	2, 69, 28, 85, 8

Prihodnje srečkanje: 17. novembra 1883.

1—3

Služba organista

se razpisuje. Več pové farno predstojništvo na Muti. (Hohenmauthen a. d. Kärntner-Bahn.)

Sirarja sprejmejo

na grajščini Rogozi — Rogeis, Post Kranichsfeld bei Marburg. — Sirar mora znati trdi in mehki sir narejati in vzrejevanje goveje živine razumeti. Prošniki se naj oglašajo pri oskrbništvu grajščinskem. 1-2

Dražba cerkvenega vina.

Dne 15. novembra 1883 ob 10. uri predpoldnem bode se pri sv. Jakobu v Slovenskih goricah **6 štrtinjakov** letošnjega vina proti takojšnjej plači po dražbi prodavalo.

2—2 Cerkveno predstojništvo.

V najem se da.

V „Narodnem domu“ v Ptuji (prejšnji Hôtel Stadt Wien) daje se s prvim majem 1884 leta restavracija s kavarno in drugimi prostori v najem. Prostori so povsé pripravni za hôtel.

Vse drugo poizvé se pri gospodu doktoru Al. Gregorič-u, čitalničnem predsedniku in odvetniku v Ptuji. (Pettau.) 1-3

Cerkveno vino.

V cerkveni kleti sv. Marjete na Pesnici, v Nebovi, se bode v pondeljek t. l. dne 12. nov. ob 10. uri predpoldnem

11 štrtinjakov

letošnjega pozno nabranega vina po dražbi prodavalo.

2—2 Cerkveno predstojništvo.

Dražba cerkvenega vina.

V torek 20. novembra ob 10. uri predpoldnem se bode

24 polónjakov

sladkega vinskega mošta v farovški kleti v Jarenini prodajalo.

Cerkveno predstojništvo.

2—2

Lepi 3 bikiči

Möllthalskega plemena

bodo sedaj odstavljeni in so za prodati. Kateri čislajo vrlo mlečno Möllthalsko pleme čiste krvi, imajo priliko dobiti prav lepe živali.

Oskrbništvo grajščine Rogoza zunaj Maribora v Hočkej fari.

Imenik

koristnih bukev, ki so po **znižani ceni** na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po branji apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih naukov, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehkovezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

Imenovanih dveh knjig posebej hvaliti ni treba; priporočita se in kažeta svojo vrednost vedno že dovolj skoz to, da sta delo slavno znane roke, delo rajnega knezoškofa Lavantinskega, prvaka slovenskih pisateljev. Le eden glas, glas občnega dopadenja, občne pohvale ste si povsod pridobile. Po pravici zamoremo reči, da od knjig enacega zapopadka, jih slovensko slovstvo več nima, še nobena Hrane ni prekosila.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 46. V Mariboru 15. novembra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Možje volilci za okrajni zastop v Ptuji!

Tri leta so minola, odkar ste volili zadnjokrat v okrajni zastop Ptujski. Takrat je bilo po 12. letih prvokrat, da so se kmečki volilci, veliki posestniki in volilni možje občin tako mnogobrojno udeležili volitve, da so dobili kmetje večino v zastepu. Takrat so se kmetje prvokrat postavili na noge, ter so izvolili iz svoje sredine može neodvisne, pametne, zanesljive in varčne v okrajni zastop.

S to izvolitvijo pa so sami sebi največ koristili; kajti izvoljeni so svojo nalogo vestno in tako dobro izpolnjevali, da se je dolg celega okraja, kateri se je nabral v tistih 12. letih, ko je gospodarila večina Ptujskih meščanov in njihovih privržencev z dežele v okrajnem zastopu, sipajoča denar, plod žuljave kmečke roke, mnogokrat prav po nepotrebnem, znižal od 26.303 gld. 76 kr. na 15.500 gld. 9 kr., tedaj za celih 10.803 gld. 67 kr. in da bodo doklade že prihodnje leto za 3% menjše, da si se je ravno v zadnjih treh letih cest in mostov napravilo za več kakor 15.000 gld.

Če je gospodarstvo tako tudi v bodoče, lehko se znebi okraj vsega dolga, in mogoče je, da bode davkoplačevalcem že leta 1885 treba samo 15% doklade plačevati, ako se ne pripetijo natorne nezgode. V vaših rokah je, možje volilci, da se nam vsem ta želja izpolni, da se plačila v davkariji počasi zmenjšajo.

V pondeljek, 19 nov. t. l. imate Vi, veliki posestniki, voliti 10, dne 24. pa Vi volilni možje in predstojniki občin 11 zastopnikov v v okrajni zastop.

Pridite vsi volit, ne dajte se po nikomur motiti in strahovati, prilizovalcem, kateri Vas nagovarjajo, da ne greste volit, ali da prezirate svoje može in volite iz sredine Ptujskih meščanov in jih privržencev tiste ljudi, ki ne znajo gospodariti in Vam v okrajnem zastopu ne privoščijo tistih pravic, katere Vam grejo, ker plačujete skoro desetkrat toliko dače, kakor mesto, tem dajte slovo, ter se držite svojih.

Vaši nasprotniki Vas zaničljivo imenujejo „bauernpartei“ ali nacijonal-klerikalce.

Pustite puhlim glavam govoriti, saj s tem kažejo pred vsem svetom le svojo nevednost; saj poznate jihov namen, da Vas hočejo uloviti, da hočejo spet postati Vaši gospodarji in varuhi. Da to zabranite, pridite vsi na volišče in volite enogolasno, in sicer Vi veliki posestniki te-le može:

1. Gsp. Mihal-a Brenčič, veleposestnika v Žabjeku poleg Ptuja,
2. „ P. Benedikta Hertiš-a, župnika pri sv. Petru in Pavlu,
3. „ Dr. Franc-a Jurtel-a, veleposestnika v Hvaletincih,
4. „ Franc-a Koser-ja, posestnika pri sv. Lovrenci v Slov. gor.
5. „ Tomaž-a Mikel-na, veleposestnika pri sv. Marjeti,
6. „ Šimon-a Merkuž-a, veleposestnika v Draženci,
7. „ dr. Jakob-a Ploj-a, veleposestnika v Ptuji,
8. „ Ferdinand-a Raišp-a, veleposestnika in grajščinskega oskrbnika v Ptuji,
9. „ Franc-a Urbas-a, veleposestnika pri sv. Lovrenci na Dravskem polji in
10. „ Andraž-a Vodušek-a, župnika v Leskovci;

Vi pa, ki volite za občine, te-le može:

1. Gsp. Jožef-a Domiter-ja, posestnika v Vurbergu,
2. „ Anton-a Greif-a, posestnika v Šikolah,

☞ Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo. ☜

Digitized by Google

3. Gsp. Jakob-a Jurič-a, posestnika pri sv. Lovrenci na Dravskem polji,
4. „ Anton-a Pichler-ja, posestnika v Velovlaku,
5. „ Jakob-a Terstenjak-a, župnika pri sv. Marjeti,
6. „ Martin-a Rodošek-a, posestnika v Skorbi,
7. „ dr. Gregorič-a, posestnika v Ptuji,
8. „ Božidar-a Raič-a, župnika in posestnika pri sv. Barbari v Halozah,
9. „ Janez-a Vidovič-a, posestnika v Sobetincih,
10. „ Jurij-a Strah-a, posestnika pri sv. Andražu v Slov. gor.
11. „ Jakob-a Žampa, starega, posestnika v Juvancih.

Zagovor v „lisjaku“ napadene čest. duhovščine.

V „Slov. Gosp.“ štv. 44. 1. nov. t. l. je bilo med raznimi stvarmi brati: „Grdo napada nekdo v „lisjaku“ č. duhovščino sv. Petra pri Radgoni, pisoč: „vkjub revi kmeta... itd.“ — Ta napad ne velja nam v sv. Peterskej duhovščini; — urednika „Slov. Gosp.“ je menda na to misel spravil napis onega dopisa „iz Gornjeradgonskega okraja“ — komu velja, to je iz zapopadka dopisa razvidno. Ne omenjamo reči, ktere dopisnik v začetku razpravlja, gremo h glavnemu zapopadku. Dopisnik sam pravi, njegov namen je: „razjasniti naše razmerje, v kterem se mi prosti ubogi kmetovalci znajdemo.“ Kaj uzrokuje žalostno razmerje? Slaba letina; o vinskej piše: da se je letos po Gornjejurjevskej fari in po Malonedeljskej na enem oralu niti do 25 pintov ne nabralo; (no v našej sv. Peterskej fari se je letos nabralo toliko, kakor že dolgo ne, ravno v tistej številki „Sl. Gosp.“ se iz naše fare naznanja, da so nekateri na 1 oralu dobili po 9 polovnjakov.), o zrnskej letini pa toži, da so se setva kazala v začetku precej lepa, pa nesrečno vreme jo je vsporedom vzelo.“ (v našej fari kmet nima vzroka tako tožiti “) — In zdaj nadaljuje „Vkljub tej revi (ktere pa pri nas ni) katera je dobro znana našim častitim gospodom, še si predrznejo.... itd.“ — Kateri so ti naši častiti gospodje? Vsaj sta podpisana farmana: Berkovski in Stanetinski. Berkovci in Stanetinci pa ste vesi sv. Jurjevske fare.

Vendar, ker se je dopisnik „Km. prij.“ oglasil iz Gornjeradgonskega okraja, kamor tudi mi spadamo, in drugič, ker se mora vsak duhoven, ki ima pravico po bernji hoditi, zadetega čutiti, hočemo nekaj v zagovor navesti.

1. Bernja je velikej večini duhovnov naše škofije poglavitna, mnogim edina plača. Da imajo duhovni pravico do te plače, je, kar prostovoljno bernjo zadeva — visoka c. kr. namestnija še v najnovejšem času z odlokom dne 22. sept. določno izgovorila. Kedar tedaj duhoven po bernji hodi, si hodi po svojo plačo, če pa se to veli, kmeta guliti, tedaj bi se dosledno ravnotisto zamoglo reči o vseh drugih, ki si hodijo po svojo plačo v davkarijo, kamor tudi kmet svoje goldinarje donaša; kaj takega pa trditi, si bota gotovo še Berkovski in Stanetinski premislila.

2. Kdo bolj trpi s kmetom, in čuti kmetovo nevoljo, kakor ravno duhoven? Zakaj če kmet nič ne pridela, mu tudi duhoven v bernjo ne pride (tako se je pri nas v zadnjih letih bernja deloma opustila (l. 1877. vsled toče; l. 1880. vsled slabe letine.) Drugi v davkariji svojo plačo dobivajoči, naj si tudi kmet nič ne pridela, nobene škode na svojej plači ne trpijo; ali se menda g. dr. Glantschnigg v slabih letinah skazuje kot pravi „kmetski prijatelj“ da od kmečkih strank nobene plače ne jemlje?

3. O „naguljenih“ tisočakih govori dopisnik. Če kteri duhoven kaj glešta, to gotovo ni naguljeno, ampak dobro zasluženo, zakaj kdo v svojem poklici večkrat v prid svojega bližnjega postavlja v nevarnost najdražje blago, svoje življenje, kakor ravno duhoven? Če si kdo kaj prihrani, — kar je dandanes težko — prihrani si ne od obilnih dohodkov — ti so redki — ampak po pametni varčnosti. Slabo je priskrbljeno za onemogle, vpokojene duhovne; s 210 fl. oziroma 315 fl. k večemu in redko 420 fl. vpokojen, slaboten, bolehast duhoven ne more shajati. Takrat pride čas, da si sam pomore s tem, kar si je prej v službi prihranil; dokler pa služboje, menda tudi o duhovniku velja: „vsak delavec je plačila vreden“. — Zdaj pa naj častiti bralci sodijo, ali je oni dopis v „Km. prij.“ narekovala Kristusova ljubezen, ktero tudi dopisnik omenja, ali pa sovraštvo do duhovnov? — Toliko od naše strani, stvar se bo menda še kje drugod zlasti pri sodniji obravnavala. — Sv. Peterska duhovščina.

Gospodarske stvari.

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejstvo.

Začetnik in prvi predsednik avstrijanskemu pomologičnemu (sadjerejskemu) društvu, je grof Henrik Attems, ki stanuje v Gradci (Leechwald — Graz). Ta gospod ima uže velikih zaslug za štajersko vrtnarstvo in sadjerejstvo. Sedaj si prizadeva avstrijskemu, osobito štajer-

Digitized by Google

skemu sadjerejstvu privabiti več kupcev, posebno iz tujih dežel. Presrčno želi, da bi mi jednako od inod denarjev za sadovje dobivali, kakor ga dobivajo Čehi in Tirolci. V to svrho je pouzročil, da so se naši sadjerejci lani obilno udeležili velike razstave v Trstu. Sedaj je izdal posebno knjižico, v kateri nam poroča o uspehih ove razstave in vrhu tega navaja toliko zanimivih, poučljivih podatkov, praktičnih nasvetov, da jih treba po „Slov. Gospodarji“ naznaniti med naše bestite čitatelje.

VelezasIužni mož pravi, da zamore Štajerska za Česko postati prva sadjerejska dežela v celem cesarstvu; da tedaj more Tirolsko prekositi. Štajerska, posebno južna, je za sadjerejstvo ustvarjena, kakor malokatera tako. Sicer imamo uže sedaj mnogo, to pa zelo žlahtnega sadovja, a še je veliko prostora praznega. Da se popnemo do častnega mesta v svetovnej kupčiji s sadovjem, treba je še več storiti. To pa lehko storimo, ker je temu mnogo rečij prav ugodnih. Zlasti pa moramo svoje sadovje pošiljali na razstave, da svet zazvé, kaj da imamo lepega in dobrega. Dalje nam je skrbeti, da zmiraj več žlahtnega sadovnega drevja zasadimo. In naposled se moramo naučiti, kako najbolje sad prodavati in kako razpošiljati. Tega se pa najleži naučimo na razstavah. Pokazala je to uže Tržaška razstava. Tam so razni trgovci spoznali, kako izvrstno da je naše sadovje. Kmalu je privrelo veliko kupcev na Štajersko. Pustili so nam gotoло več, kakor $2^1/_2$ milijona gold. v deželi. Kolika pomoč!

V naslednjem hočemo toraj nekaj podatkov navesti iz Tržaške razstave. Iz njih bodo naši bralci zajemali marsikaj vsega pomislika vredno. Zlasti pa bodo spoznavali bolje svoje sadjerejce in tako vedeli, kde in kaj je pri njih videti; gotovo bodo pri teh tudí dobiti žlahtni cepici, žlahna drevesa itd.

Plemenitaški pisatelj pravi zastran južne, slovenske Štajerske, da je tukaj preveč slabih vinogradov, ki bi se naj s sadunosnim drevjem zasadili. Dobri vinogradi, v res vinskej trti ugodnih legah pa bi se naj pustili in čedalje bolje gleštali vkljub strahu, ki ga dela trtna uš. Zato želi, da bi sadje- in vinorejska šola v Mariboru oboje v resnici bila. Za vino- in sadjerejstvo bí naj v jednakej meri bila prvi zavod. Veseli ga novo cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za južni Štajer. On želi, da bi se podrobnih društev osnovalo več. Sicer pa sadjerejstvo močno uže sedaj napreduje. L. 1882 je marsikateri posestnik v Slovenskih goricah po 1000 fl. dobil za svoje sadovje. Mnogi (v Pekrah, Lembahu, Rušah, sv. Martinu) zasajajo zgoli žlahtne sorte. Cena je različna. V dobrih letinah velja štrtinjak, v katerega gre po 280 kilo sadja, 10—13 fl., v srednjih 13—17 fl., v slabih 20—32 fl. Največ gre sadovja na šajkah po Muri, Dravi in Savi v južno Ogersko, Srbsko in Rumunsko. Takšnim kupcem, ki imajo šajke, sadjerejci tudi najrajši prodavajo, menje pa jim ugajajo drugi, ki izbirajo in mnogo škode narejajo drugemu sadežu. Mnogo sadovja skvari tudi slabo vreme ali ga tatje spokradejo. Večji kupci štimajo najbolje žlahtne sorte: zimske mašanceljne, zlate kosmače (rajnete), zlate parmene, parižki rambor in vse rane sorte.

Tudi na drobno se v mesta proda mnogo sadja. Najleži v denar gredó sorte: kosmači vsake sorte (rajnete), pariški rambor, zlata parmena, zlati pepinek, lederarce, tafelji in zlasti naš zimski, dišeči mašancelj. Jeseni prodavajo takšnih jabelk 2—3 za 1 kr. ob božici pa velja uže vsako 1 kr. Na Dunaj prodavajo na kilo, po 4—5 kr. Po gruškah močno povprašujejo. Štrtinjak plačujejo po 20—30 fl. na drobno pa velja gruška po 2—4 kr. Iz tega pa je razvidno, da bi se na slovenskem Štajerskem močno splačevalo zasajati žlahtnih namiznih gruškek. (Dalje prih.)

Sejmi 19. nov. Ivnik, sv. Jurij na Pesnici, Podsreda, Ljubno, Ruše, gornja Poljskava, Slov. Gradec, nemški Landsberg.

Dopisi.

Iz Maribora. (Dr. Dominkuševa svečanost) v lepo okinčanej čitalnici vršila se je nepričakovano krasno in za slavljenca častno. Došlo je iz raznih krajev mnogo gostov, n. pr. iz Ormoža, Sevnice, Blance, Sl. Gradca, iz Ptuja pa vrli pevci. Predsednik čitalnice, g. profesor Lautar, je v obširnejšam govoru zasluge slavljenčeve za našo slovensko narodno reč razlagal in se tudi pohvalno spominjal njegovega očeta Andreja, ki je iz središča doma, v službovanji na Nemškem vedno zvesto srce ohranil za svoj rod in mu v svojem sinu odgojil izvrstnega zagovornika. Ta je pomagal Slovencem, da so dobili prvi tednik Slov. Narod, prvi znanstveni zavod Slov. Matico, prvo čitalnico, Mariborsko itd. Kot poslanec je mnogo posredovalno dalal, in nepozabljiv mu ostane in hvaležen spomin zavoljo njegovega mnogovrstnega podpirovanja, katero pri njem dobivajo slovenski mladenči v srednjih in višjih šolah. Zato mu pa tudi vsak prisrčno privošči in čestita k cesarskemu odlikovanju. G. slavljenec je genjen se zahvalil in povdarjal v svojem govoru, kako je vsak Slovenec dolžen deloti na to, da zadobimo popolno jednakopravnost svojega jezika povsod, ter končal z zdravico: živela naša domovina! Zbrani so mu pritrjevali z burnimi živio-klici. Potem se je prebralo 33 telegramov in so govorili še gospodje dr. Šuč, dr. Mlakar in dr. Radaj. Na

Digitized by Google

to izreče došlim gostom (70) g. predsednik domoljubno zahvalo in skonča slavnost s trikratnim: Slava g. dr. Dominkušu! Sledilo je potem ljubeznjivo petje ptujskih pevcev, razne napitnice, nagovori, katere so spregovorili dr. Gregorec, notar Veršeč, dr. Geršak, dr. Jurtela in Urbanec. Še le po polnoči razšli so se gostje. G. odbornikom čitalnice gre javna zahvala za njihov trud. G. odlikovancu pa želimo, da se cesarskega odlikovanja veseli še mnoge let. Bog ga živi!

Iz Celja. (Odlikovanje narodnega župana.) V nedeljo 4. novembra vršila se je v Grajski vasi redka slavnost, kakoršnje v tej vasi še ni bilo. Ta dan se je namreč ondotnemu županu g. Gašperju Šornu izročil sreberni zaslužni križec. Že prejšnji večer so vihrale zastave raz hiš in zvonika in vrli prebivalci so napravili prav lično razsvetljavo na čast očetu Šornu. Že za rano 4. novembra pokali so možnarji in nabiralo se je ljudstvo iz bližine in daljave, tako da je bilo že okolo 10. ure polno ljudstva v tej vasici. Okolo 9. ure dospel je preč. g. dekan Bohinec, g. župnik Vranjski in g. namestniški svetovalec Haas, ob 10. uri Savinjski Sokol in Celjski čitalniški pevci. Došli so dalje zastopniki c. k. sodnije Vranjske g. Toplak, zastopniki davkarstva itd. Ob 11. uri služili so g. župnik Gomilski sv. mešo z blagoslovi, pri kterej so pevali čitalpevci. Koj po končanem cerkvenem opravilu zbrali smo se pred Šornovim poslopjem, kjer je bil pod milim nebom postavljen oder olišpan v ozadji s podobami Njih Veličanstev. G. namestniški svetovalec Haas v polnej uniformi je v pravilni slovenščini razločno in živo slikal zasluge in blago delovanje poštenega, rodoljubnega očeta Sorna rekoč, da si je ta pridobil popolno zaupanje svojih soobčanov, uradov in da so presvitli cesar pripoznavši neutrudno delovanje njegovo, počastili ga s srebernim križcem s krono. Pripnevši mu križec na prsi izrekel je željo, da bi bilo odlikovancu dano še mnoga leta nositi častno to znamenje. Koncem vzkliknili smo Njih Veličanstvu trikratno slavo, domača godba pa je zasvirala cesarsko pesem. Na to se zahvali g. Šorn vidno genjen za čast, katera ga je nepričakovano doletela ter obljubi da hoče tudi v prihodnje po svojih močeh delati na javno korist. Tudi on se spominja blagega srca Našega presvitlega vladarja ter mu zakliče z nami vred navdušen trikratno „živijo“. Za njim stopi g. c. k. sodnijski adjunkt Toplak v imenu Vranjskega sodišča in slednjič g. Josip Lipold v imenu Savinjskih Slovencev na oder. V krepki jedrnati besedi povdarja g. Lipold zasluge Šornove za narodov prospeh. Govornik pove, da je bil ob vsakem času vselej na naši strani, da se je hrabro boril za narodne pravice ne glede ne na desno ne na levo. Gromovito živijo zadonelo je po Lipoldovih besedah sivolasemu poštenjaku, kterega so solze oblile videč, kako visoko ceni Slovenec vrle svoje poštenjake. Pri skupnem obedu, kterega so vdeležili se razven rodovine Šornove vsi navedeni odličnjaki, so vrstile se napitnice, a prva, Sornova, je veljala presvitlemu cesarju. Preč. g. dekan Bohinec, g župnik Balon napila sta Šornu v imenu okrajnega odbora in fare zvestemu katoličanu, zavednemu Slovencu. Okolo treh došla je pred Šornovo hišo godba s sokolovci in pevci, ki so Šornu na čast zapeli tri pesni „Slovenca“, „Domovino“ in „Bože živi“. Veselica je bila prav sijajna in velika čast gre slavnostnemu odboru, ki je osobito za olepšanje hiš tako lepo poskrbeti blagovolil. Pred Šornovim posestvom je bil postavljen krasen slavolok s kronogramom:

Blagi odlikanec!
Radostno čestita občIna Grajska Vas, ker V sreči In nesreči MoDer biL si jej Vodnik; Vsak faran, znaneC, prijateLj, kLiče Ti na gLas, ŽiVeL; In prejmi Več zaslužnih še odlik!!

Tudi mi čestitamo radostnim srcem očetu Šornu k tej lepej časti, kajti oča Šorn je bil vedno zvest katoličan, trden, neomahljiv narodnjak in značaj njegov je čist kakor demant! Bog mu daj doživeti še mnogo veselih let v zdravji in blagostanji. On naj bode vzgled mlajšim narodnjakom, kajti ako bo vsak tako vstrajno delal za našo sveto stvar kakor Šorn, bodemo dospeli do našega prava!

Iz Murskega polja. III. Treba je postavim, v štali napraviti nov pod; tista zemlja naj se porabi za gnoj. Tam je velika voda vdrla pregloboko do ceste, na drugem kraji se zopet mora podvoziti podstenje, ... sploh pač ne mine leto, da gospodar ne bi imel kje podvoziti. Zemlja za podvažanje naj se jemlje v ogradi ali v obče tam, kjer se hoče, da bi rastlo sadno drevje, pa svet ni za to primeren; čem več se izvozi, čem vekšna jama se napravi, boljše je. Jama se potem ne sme pustiti prazna. Vsi odpadki, kakoršni se nikjer indi ne dajo porabiti, spravljajo se v njo. Več takih drobnosti se skoz celo leto nabira po dvoru, tu so odpadki od šibja, tam žagovina, tam druge smeti; v spomladi se snažijo travniki in ogradi, takrat se nagrabljajo celi kupi smodja. Ljudje navadno pomečejo take reči v potok, ali na cesto ali pa pod milim nebom sežgejo — sebi na škodo. Vse takšne in enakojake druge drobovine naj se spravljajo v omenjeno jamo, v ktero tudi večkrat naj se vliva ali spušča gnojnica. Med odpadke, ki se v jami kupičijo, se pomeče še zemlje. S tem je zraven prve jame kmalo nastala druga, da je za drobovino prostora v sledečem letu. Vzpomladi naj se zasadi drevce na tako pripravljenem svetu,

Digitized by Google

rastlo bode posebno lepo, delalo bo sadjerejcu veselje in — čast. Recimo, da ako gospodar gospodari 30 ali 40 let in da vsako leto samo eno drevo po opisanem načinu v zemljo spravi, tako se prerova celi prostor, kteri v prvem letu gospodarjenja še ni bil niti pošten pašnik. Po takem prostoru, bo se gospodarjevo oko naslanjalo s pogledom po lepem sadunosniku, zadnje dneve gospodarstva in bo srce veselo. Koristilo bo namreč ne le njemu, ampak tudi njegovim naslednikom. Toti bodo bogati sad trudov vživali, ki je prav za prav bil samo neka igrača, in se spominjali na dobrotnika, ki bode že zdavnej v hladnem grobu počival.

J. K. murčan.

Iz Ljubljane. (Narodnega doma) upravni odbor ukrenil je v svoji seji dne 30. okt. t. l., da se ima drugi obrok deležev uplačati še tekom letošnjega leta. Vsled tega prosimo p. n. gospode deležnike, ki še neso vplačali druzega, oziroma prvega in druzega obroka svojih deležev, da blagovolé to storiti do 31. decembra 1883. — Ob jednem — s pogledom na bližajoče se žrebanje — prosimo vse one gospode, katerim smo poslali loterijske srečke, naj nam pošljejo do sedaj za nje skupljeni denar, nerazpečane srečke pa naj še pridržé v daljšo prodajo. V Ljubljani dne 5. novembra 1883.

Za upravni odbor društva „Narodni dom“:

Iv. Hribar, tajnik. Dr. Alf. Mosché, prvosednik.

Od Mure. (Letina — lisjakov mešetar). Vinska bratev se je pri nas, to je okoli Kapele in v Murskih vrhéh teden dni pred vsemi svetci že skoro dovršila. Ko bi bili kakih deset dni pozneje počeli brati, dobili bi preizvrstno kapljico, kajti vreme bilo je vedno lepo in vinogradom kaj vgodno, pa nemile skušnje prejšnjih let bile so vzrok, da smo se boječi deževja in snega malo prenaglili in si zato gledé dobrote naškodili, no itak bo se letošnje vino smelo meriti z onim iz leta 1879, tu pa tam bode še morebiti boljše. Gledé množine mora se reči da je v starih vinogradih bila še le komaj srednja letina, ponovljenih to je po izgledu gosp. Ostfelerja prekopanih in na novo nasajenih pa je bratev bila dobra. Pa žali Bog da je še le komaj deseti del vinogradov po tem prirodnem načinu v ponovljenih; devet desetin vinogradskih posestnikov še se zmirom trdovratno drži starega kopita in je slepih in gluhih za pameten napredek, premda leto za leto vidi veliki razloček med dobro vdelanim vinogradom skrbnega soseda in med lastnim zanemarjenim. Imenovani g. O., ki ima svoj vinograd v Račkem vrhu, pol ure niže Kapele nabral je letos na desetih oralih čez 79 polovnjakov, tedaj na oralu blizo 4 štertinjake, kar je pri tukajšnjih vinogradih za čudo redka prikazen. Pa ne samo letos, že kakih 29 let imade rečeni razumni vinski gospodar po razmeri najboljše bratve počenši od Radgone do Ljutomera in še dalje in predava svoje izvrstno vince vedno po visokej ceni, ali bolje rečeno toči ga v Gradci sam, in če se Gradčanom zaželi prave nepokvarjene dobre kapljice, pošiljajo si po Ostfelerjevo vino. Koliko vinogradskih posestnikov hodi mimo teh krasnih goric, njih gleda, se čudi, kde kteri tudi jezi, pa mesto, da bi svoj vinograd tudi tako predeloval in obdeloval, kakor je to počel pred 27. leti g. O. sè svojim na vzgled in blagor celega okraja, držijo se mnogi vinogradniki prav trmasto stare slabe navade pa vsled tega — so prazne kleti. Res je, da so stroški pri takem prekopavanji in novem nasajevanji v početku veliki; pa vsako zimo nekaj, sčasom se itak cel vinograd ponovi in prerodi. Tu pri g. O. je, ako se ne motim, polnih deset let ali še več preteklo poprej ko si je ves vinograd ponovil. (Konec prih.)

Iz Celja. (Požari.) V kratkem času smo imeli v celjski okolici 3krat ogenj. Pred 14 dnevi je nažgal Miha Zupanec blizu Svetine v Laški fari sam svojo kočo, potem je skočil v ogenj, iz katerega so ga sicer še potegnili živega; toda zavoljo hudih speklin je vmrl v celjski bolnišnici. Pred nekterimi dnevi je zgorel hlev zunaj Celja na cesti proti Teharjem; najbrž ga je vžgal kak ponočni capin. Pretečeno sredo pa je pogorela hišica Jožefa Veber na Ostrožnem. Mogoče da se je ogenj zatrosil po iskrah goreče treske, ktero je ob hudem viharji nosila okrog voglov neprevidna ženska.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Delegacije so dokončale svoje delovanje in dovolile penez potrebnih za vojaštvo. — Nemški liberalci ne morejo na Českem več sami gospodovati in zato tirjajo, naj se zdaj nemški del loči od českega. Toda ravno tistih kričačev hlapci pri nas kar jeze rohnijo, če štajerski Slovenci tirjamo namestnijski oddelek v Maribora in višjo sodnijo slovensko v Ljubljani. Nemški liberalci pač hočejo po nas Slovencih zmiraj teptati; sedaj rogovolijo najhuje s šulvereini okolo Maribora pa jim ne bo nič pomagalo. — Arlsko planino so 13. t. m. predrli, kmalu bo tunel dogotovljen in nova železnica nas vezala s Švico in Francosko, sedaj bo naša kupčija neodvisna od nemško-pruskih železnic. Kar so nemški liberalci 20 let odlagali, to so sedanji konservativno-narodni poslanci Avstriji v par letih pripravili. — V Sore na Kranjskem je nemški šulverein poslal nemškovalnega učitelja pa je moral pobrati šila in kopita; nihče ga ni hotel

Digitized by Google

pod streho vzeti. — V zlati Pragi odprejo 18. t. m. slovesno prekrasno češko narodno gledališče. Od vseh avstrijskih Slovanov pride zastopnikov, slovenskih iz Ljubljane, n. pr. od mesta, od Matice in Sokola. V Pragi bode tedaj sijajno slovansko pobratimstvo. — Fcm. Filipovič brzčas ne bode hrvatski ban, Magjari ga baje nečejo. — V dalmatinskih mornarskih šolah se uvede hrvatski jezik namesto italijanskega. Tako je prav, saj služi na ladijah največ slovanskih mornarjev.

Vnanje države. Nemško-pruski cesar je poslal namesto sebe svojega sina na Španško, da vrne obiskovanje španskega kralja. Politikarji pravijo, da pojde na povelje Bismarkovo utrjevat nemško-špansko zvezo zoper Francoze. Te hoče Bismark še enkrat potolči, preden oči zatisne. — Ruski prvi minister Giers zopet po Evropi potuje. Najprvlje je obiskal cesarja Viljelma in Bismarka. — Italijani nameravajo od Benetek kraj Jadranskega morja staviti novo železnico do Trsta. Nemški knez in kardinal Hohenlohe je papeža razžalil in potegnil iz Rima. Papež ga kličejo nazaj, če ne, ga izpahnejo iz zbora svojih svetovalcev. — Na Srbskem so vojaki kralj Milanovi nekaj uporníkov postreljali, nekaj zaprli, nekaj pa čez mejo v Bolgarsko porinoli. Vendar umirjena še dežela ni, ker je „hitri sod“ oklican še v 4 pokrajinah. — Na Gerškem so nalivi v Tesaliji mnogo vasnic in več mest skoraj do čista uničili. — Egiptovska vojska v osrednjej Afriki je bila tepena. Krivi prerok Mahdi je zmagal in potolkel 400 Egipčanov. — Na otoku Madagaskar je v glavnem mestu nastalo hudo klanje med Madagezi samimi, Francozi vzamejo brzčas mesto, da naredijo red in mir. — Panamaški veliki kanal koplje sedaj nad 10.000 delavcev. Kanal odpre ladijam kratko pot iz Atlanškega v Veliko morje.

Za poduk in kratek čas.

Črni vitez pa hudi grof.

II. Izvesta, da je Milica v gradi Jelšanskem, da se je poročila z ondotnim mladim gospodom in da se njeni mož grozi, do pride s svojo vojsko nad morivca. Tega nečejo čakati, hudi grof se takoj če maščevati, zato zbere zopet svoje ljudi, udarijo na grad i sicer po noči ker je trdil vitez in vedel grof, da je noč tacemu početju posebno ugodna.

Mislili so, da si grad lahko pridobijo pa zmotili so se. V gradi so že vedeli, da ti tolovaji pridejo, zato so bili tako dobro sprejeti, da so se po dolgem boji s krvavimi glavami vrnili. Hudi grof je bil ranjen, rotil se je in klel, da je bilo groza. Videli so grofovi, kako je eden z mečem črnemu vitezu po glavi dal, drugi je ustrelil, a krogla in meč mu nista nič prizadjala.

Ko v grad dospejo, se mora grof uleči, rana je bila nevarna, in da ne bi imel tako zvestega prijatla, bi bil gotovo umrl. S satanskim smehljajem sedi črni vitez pri njem ter pravi sam sebi: „čakaj ptiček, tvoje peruti so še prekratke.“

Grof ozdravi in bil je še hujši ko poprej. Necega dne če pokazati svojo izurjenost v streljanji. Da toraj poklicati kmeta, postavi ga pred sebe, ukaže mu usta odpreti, meri in meri, i res nesrečnežu ravno v usta kroglo pošlje. Zgodilo se je to na ravnem polji, v bližini so nekteri delali. Ko ti vidijo to hudobijo, se razkačeni na grofa vržejo; ali on zatrobi i četa oboroženih se na uboge kmete vsiplje, nektere koj ubijejo druge pa v ječo vlečejo.

Tako se je vrstila hudobija za hudobijo, dokler ni bila mera grofova polna. Bil je zimski čas; šli so na lov, kjer pa niso sreče imeli ter se prav slabe volje domov vrnejo; med potjo išče grof koga, da bi jezo na njega spustil. Pred borno kočico v visokem snegu se valja mali deček. Ko ga grof zagleda, se grozno nasmeji in konja tako požene, da mora čez dečka iti. Konj poskoči, a ubogi deček od njegove kopite zadet, se s krvavo glavo mrtev na tla zvali. Ustavijo se lovci in grofa hvalijo.

Sedaj prileti iz sobe žena, mati otroka; videč njega mrtvega strašen krik zažene, vzame mrliča v naročje, stopi pred grofa i mu s strašnim glasom pravi: „Dosedaj ti je nebo prizanašalo, zdaj ti ne more več! Kri nedolžnega vpije po maščevanji, mraz naj te trese, dokler se ne boš v peklu s tvojim tovaršem grel.“ Zdaj grof naglo konja spodbode, beži od tod. Ali bilo je res ali se mu je zdelo, da ga mraz trese. „Jaz sem bedak, da se dam od te babe v kozji rog zagnati, meni je vroče.“ Ali ni mu bilo toplo niti v gorki sobi, naj še tako simitamo koraka, naj se zavija kakor če, naj pri ognji sedi; njega zebe. Ni mogel spati, strašni obrazi ga spremljajo noč in dan; sam neče biti, strah ga je. Tako sedita eno noč v prostornej silno razgretej sobi črni vitez pa grof pri ognji. Grofa zebe, prikazni ga nadlegujejo, britko toži proti prijatelju, kateri se mu le smeji. „Ti se lehko smejiš, ker ti je vroče kakor bi ravno iz pekla prišel.“ „Čaj pa ti jaz zakurim“. zavpije razkačeni vitez, segne v peč in vrže goreče treske po sobi. S prva so to za šalo imeli, a ko je začela soba goreti ko so zastonj ugaševali, so hoteli naglo pete odnesti. Ali iz plamena so se krog in krog in krog vzdigovale črne peklenske pošasti, črni vitez se tudi v eno spremeni, objame grofa, da kar zakriči in mu pravi: „Segrej se ljubi

Digitized by Google

bratec“, ter se z njim v okrogu vrti. Tako se zgodi tudi z njegovim hlapcem. Vsak hudič si enega izbere in z njim pleše.

To pa je istina, videli so kmetje, kako je grad gorel in kako so v plamenu plesali; slišali so tudi grozno tuliti in kričati. Ko pa prvič petelin zapoje, izgine vse, namesto ponosnega grada stoji kakor je še danes videti — kos črnega zida.

Smešnica 46. Celjski „lisjak“ brez kozlov nikoli ne izide, ker njegovi pisači znajo na Slovence in slovenske narodnjake veliko bolje psovati, nego pravilno slovenščino pisati. Zadnji 2 številki pa ste uže smešni. Tako n. pr. javlja dr. Glantschnigg, ta visoko študirani dohtar, da „Drava“ skoz Konjice proti Ločam in Poličanam teče, ker je pri Pesekovem mlinu Podkovšekov 4letni fantič v „Dravi utonil“. Dalje čenča, da dr. Vošnjakovi volilci petrolej jedó, ker je tem „petrolej narpotrebnejši kruh“. Tudi ve povedati, da kmetje svoje pridelke shranjujejo namesto v kozolcih, uže v „kozelih“ (kozlih). Zdaj pa naj še kdo reče, da celjski lisjak ni dobro pisan za neke — klobase.

Razne stvari.

(Domoljubi ptujskega okraja) so prošeni volitve za okrajni zastop dne 19. in 24. t. m. gotovo udeležiti se, pa tudi omahljivce seboj vzeti, ali od njih pooblastila dobiti. Kdor pa ni volivec, ta naj drugače stori svojo narodno dolžnost. Ako Slovenci tam propadnejo, ne bo nemčurskemu krohotanju dolgo nobenega konca. Narodne Judeže pa denemo v črne knjige.

(Narodno kmečko društvo) v Slatini bode v nedeljo 25. t. m. s primerno slovesnostjo pričelo svoje delovanje. Povabljeni so vsi narodnjaki.

(Slovensko društvo) obhaja v nedeljo 2. decembra svoj 5. občni zbor v Mariboru.

(Šulverein zbobnali) so nemškutarji Slatinski. Načelnik mu je dr. Hojzel, namestnik župan Ogrizeggg, tajnik stavbar Miglitsch, namestnik trgovec Löschniggg (Lešnik), denarničar nekov Streiter iz Tirolskega in namestnik mu Stoinscheggg. Toti ljudje še menda premalo dače plačujejo, ker si novo sami nalagajo in še druge vabijo.

(Stekel pes) zgrizil je v Monsbergu 4, v Makolah 3 osebe.

(Iz Loč) se poroča, da pri vrlem sadjerejci in vinogradniku J. Pepevnjaku v Gradišji, Zbelovske fare uže drugič letos cvetejo in zorijo lepe jagode. Sploh so njegovi nasadi vse pohvale vredni.

(Ustrelil) je 11letni Janez Sušec v Kozjaku konjiškega okraja svojo 8letno sestrico.

(V Zidanem mostu) je bil 7. t. m. potres; nekaj dni potem je kondukter K. Keravž s zida pal 9 metrov globoko in se pobil tako, da so ga v Zagreb odpeljali v bolnišnico.

(Zasulo) je v Trbovljah delavca Anton Suharja, da so ga mrtvegu izvlekli.

(G. dr. Hojzelj) rojen Slovenec je nekaj časa močno delal na to, da je deželni odbor ukrenil v Slatini samo slovenščine zmožnih zdravnikov nastaviti. Sedaj pa je šel med nemškutarje, postal načelnik tamošnjemu šulvereinu in 11. t. m. udrihal po duhovnikih, ter imenoval Slovence, ki še nemški ne ropotajo, da so „trotelni“. Pravoč pa je, da še Hojzelj baje sam brez hibe nemški ne zna.

(Celju) so naložili 69.599 fl. dače.

(Pri sv. Trojici) v Slov. goricah napravijo veliko loterijo z dobitki. Čisti dohodek se porabi za nakup orodja za gasilno društvo.

(Zgorela) je 2. nov. t. l. 5letna deklica Bračičeva v Juvancih. Otroci so na paši zakurili in je ogenj deklici obleko užgal.

(Društvo Slovenija) na Dunaji, kojemu predsednik je doktord. Murko, odbornik dr. Dominkošev sin, obhaja 20. t. m. sedemdesetletnico Miklošičevo v Gartenbaugesellschaft, I. Parkring.

(† Umrl) je č. g. Anton Žičkar, župnik v Loki, 58 let star.

(Iz kajhe všel) v nemškem Landsbergi je Franc Pečnik iz Mahrenberga.

(V poštno hranilnico) je vloženih denarjev do 30. sept. na nemške knjižice 227.609 fl. češke 98.490, poljske 24.561, rusinske 3645, slovenske 6212, hrvatske 440, italijanske 8505, rumunske 1955 fl., vkup 371.417 fl.

(Colnina) od tujega blaga bode letos znašala okoli 48 milijonov goldinarjev. Dokler so nemški liberalci zvonec nosili, tega ni bilo. Ti so tujemu blagu pot na stežaj odpirali zaslepljeni po podmitanih svojih judovskih novinah.

(Pogorel) je J. Knaflič v Mačkovci pri Laškem, Matija Ploj v Senarskem sv. Lenartskega okraja in Helena Poštrak v gornjem Dupleku. Ploja so vendar obranili.

(V Loznici) pri Slov. Bistrici je nek krčmar bolene svinje klal in meso gostom pekel in prodaval. Sodnija reč sedaj preiskuje.

(V Jurkloštri) je posestniku Skoberneju medved raztrgal dve ovci.

(Preminol) ja v Mariboru 4letni Ludvig Purkhart, v Središči pa 19letni Anton Poljanec. Ta je velike postave, temno-belih pristriženih las. Imel je črn klobuk, staro suknjo, bočkore, vrhačni barveni predpasnik, je vešč nemškega in slovenskega jezika. Izkaznice nima nobene. Kdor ga zasledi živega ali mrtvega, dobi 50 fl. nagrade.

Digitized by Google

(Nemčurji) se hudo jezijo, da je baje nek sodnik moral iz šulvereinskega odbora vsled višjega ukaza izstopiti. Bi le prav bilo, kajti v Slatini so pri šulvereinskem shodu grdo psovali tudi sedanjo vlado. Eden kričač je rekel, da jo naj h...č vzame! No, če tedaj tako napadena vlada koga malo počohati da, temu se res ni čuditi. Brž̌čas pa nemčurji zopet debelo lažejo, ker se z nobenim imenom ne upajo na svitlo.

(Celjskim jetnikom) daje hrano nek A. Spitzer daleč doma iz Kaposvara na Ogerskem, ter zaračuni 8 kr. od vsakega na den. Kruh pošiljata pa Celjana Rakeff in Lachnit, po 5·3 kr.

Loterijne številke:

V Trstu	10. novembra 1883:	4, 89, 49, 83, 43
V Linci	„ „	43, 19, 46, 77, 5
Budapešt	„ „	90, 68, 42, 51, 29

Prihodnje srečkanje: 24. novembra 1883.

Podučiteljska služba

na trirazrednici pri sv. Urbani poleg Ptuja, IV. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca 1884 pri krajnem šolskem svetu sv. Urbana poleg Ptuja vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji
9. novembra 1883.

Prvosednik:
1—3 **Premerstein.**

Sirarja sprejmejo

na grajščini Rogozi — Rogeis, Post Kranichsfeld bei Marburg. — Sirar mora znati trdi in mehki sir narejati in vzrejevanje goveje živine razumeti. Prošniki se naj oglašajo pri oskrbništvu grajščinskem. 2-2

2—3

Služba organista

se razpisuje. Več pové farno predstojništvo na Muti. (Hohenmauthen a. d. Kärntner-Bahn.)

V najem se da.

V „Narodnem domu“ v Ptuji (prejšnji Hôtel Stadt Wien) daje se s prvim majem 1884 leta restavracija s kavarno in drugimi prostori v najem. Prostori so povsé pripravni za hôtel.

Vse drugo poizvé se pri gospodu doktoru Al. Gregorič-u, čitalničnem predsedniku in odvetniku v Ptuji. (Pettau.) 2-3

Učiteljska služba.

Na dvorazredni IV. plačilni vrsti stoječi ljudski šoli pri Malinedelji je nadučiteljska služba definitivno, in na trirazredni v III. plačilni vrsti stoječi dekliški šoli v Ljutomeru ena služba učiteljice eventuelno podučiteljice definitivno ali provizorično razpisana.

Nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisanji popolnoma zmožni prositelji vložijo svoje prošnje nardalje do zadnjega decembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru
dne 8. novembra 1883.

Predsednik:
1 - 2 ***Trautvetter.***

1—3

Živinski sejem.

V pondeljek **3. decembra,** god sv. Frančiška Ksaverijana bode letos zadnji veliki živinski sejem pri sv. **Tomaži nad Veliko nedeljo,** na kar se živinski kupci in prodajalci opozorujejo.

Harmonična zvonila

jarmi vred proti poroštvu, da so dobro vglasbena in iz najfiniše robe.

Zvončke za na steno, zvončke za službo v cerkvi, za 3, 4, 5 glasov po 6, 8, 10 fl. eden. Dalje:

Cerkvene svetilnike

lustre, svetilnice, svetilnike za na steno, kanontablice, masivne iz zmesi zlatu podobne po izvrstno okusnih modelih lite, ki se krasno svetijo, kakor bi zlate bile, in so trpežne za več, kakor 100 let, solidno delane n jih po **nizkej ceni priporočuje**

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

☞ *Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.*

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 47. V Mariboru 22. novembra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izkaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Šulvereinskim zapaljevancem v poduk.

(Izvirni dopis iz mariborske okolice.)

Pamet je bolji ko žamet pravi slovenski pregovor. Pa žali Bog pri nekterih naših „paverskih“ kmetih je prav malo pameti najti. Če le iz kakega kota kaki nemčurski škric primiga, ki ima široka usta, brke in očale, ter jim slovenski jezik grdi in psuje in le nemškega hvali in priporoča, mu naši kmeti vse verujejo, čeravno bi jih bil petkrat za nos zvodil.

„Bliže mesta, bliže vraga“ to velja tudi za našo ubogo Kamco. Kmet za kmetom premine, na njegove mesto pa pridejo meščani. Ne bo dolgo, pa bomo v Kamci kmete na prstih ene roke lahko prešteli. K vsem drugim nevoljam še si je pa ta peščica naših kmetov „nemški šulverein“ nakopala. Nemčurski iz Tirolskega privandrani mariborski profesor Nagele, ki uže dolgo v Kamci okoli šnofa, je učitelju g. Gratze, ki je ob enem občinski tajnik ali „Gemeindesekretär, obljubil lepo plačo, če mu pomore tudi v Kamci ljudi naloviti za šulverein. Na Martinsko nedeljo je toraj občinski berič Pirker kmete lovil rekoč: da je nek profesor iz Marburga tu, naj se grejo zapisat za šulverein, da bode šola **nemška in slovenska**, ker jo neki Slobenarji ali bindišarji celo slovensko napraviti hočejo. To pa res ni. Resnica je le, da šulverein **slovenski jezik** celo iz šol spraviti hoče in da bi se le **nemški** podučevalo. Prašam zdaj: kako pa bodo otroci, ko bodo enkrat odrastli, če se ne bodo tudi slovenski učili slovensko dobro brati, slovenski krščanski nauk in pridigo razumeti mogli?

Figamožem, narodnim Judežem, ki bi za groš Boga, vero, dušo, očeta, mater in otroke prodali, takim je se ve vse eno, če se narodni jezik in krščanski nauk tudi iz šol izključi. Sicer pa se deca v nemčurskih šolah ne nauči dovolj nemški, ampak spači, da ne zna ničesar prav ne nemški ne slovenski, ne brati ne pisati, ne računati. To kažejo skušnje. Bode li nemščina ljudi srečne in poštene storila? Ali Kamski Draž in Mariborski Brandstätter nekdajna zveličarja Kamških nemškutarjev nista dobro nemški pisati in govoriti znala, in vendar sta kot hudodelnika slej v kajhi čepela? Da je človek pošten, temu je nekaj več treba ko nemščine. Kdo pa svoj jezik, ki ga je mati učila, zametuje in zaničuje, takemu človeku tudi nič druga več sveto ne bo in utegne prav lehko tje priti, kamor sta Draž in Bradstätter prišla. Slab otrok, ki se svoje matere bodi kolikorkoli uboge sramuje!

Čem Vam pa povedati kdo je prof. Nagele, in kaj je šulverein. Nagele je privandrani Nemec in ljuti sovražnik vsega, kar je slovenskega, toraj tudi naših kmetov. Letos 7. aug. je v Grački Tagespošti nekaj o Kamci pisal in kvasil in tam z velikim veseljem in zadovoljnostjo rekel: da meščani Nemci v Kamci grunt za gruntom v roke dobivajo in da slovenski kmetje eden za ovim z gruntov preminejo. Človek, ki ga toraj veseli, če slovenski kmeti ob posestva, in ta v tuje nemške roke pridejo, kteri bedak bo še trdil, da zamore taki sovražni človek Vaš prijatelj biti?

Za tiste cote obleke in nemške bukve, kterih tako Vaši otroci ne razumejo, Nagele hoče Vašo samostalnost in narodnost imeti, hoče Vaše uboge otroke nemčurskemu Molohu v žrelo potisnoti. Kmetje! kteri še niste pameti zapili in zapravili, ne sprejmite sramotne ponudbe. Vaša gospodska so od svetlega cesarja Vam zato postavljeni možje, barusačem ki Vas le za nos voditi hočejo, pa krepko vrata pokažite. To bo častno in pošteno za Vas. „Šulverein“ je bil pred nekaj leti v Berlinu na Lutrovskem Prajzovskem ustanovljen. Cesarski naši vladi sovražni nemčurji so potem to društvo: „šulverein“, tudi pri nas razširjevati začeli. Cesarska naša vlada pa že zdaj sprevidi, da ima šulverein še druge namene ko

Digitized by Google

samo ubogi deci knjige in obleko deliti in za uk nemškega jezika skrbeti, ter je že cesarskim uradnikom naravnost prepovedala nadalje se tega društva: „šulvereina“ udeležiti.

S tem je pač dovolj dokazano, da je „šulverein“ društvo, ktero ni pravo in priporočevanja vredno inači cesarska vlada nebi branila uradnikom se tega društva udeležiti. Kdo je toraj pošten Slovenec in prijatelj cesarski vladi, kteri smo pokorščino dolžni, se ne bo k „šulvereinu“ pripisati dal. Prajzovskega in Lutrovskega pa mi nič nečemo. Mi smo Avstrijanci, Prajz in njegovi pomagači nič zastonj ne dajo, kakor vrag tudi denarja ne da, kakor pravljica pravi, če mu duše ne zapišete. Vse sorte dobrote se Vam bodo obetale.

Če bote verovali tem prerokom, ostali bote slednjič na cedilu, kakor norci. Pravijo Vam, da duhovnikov ne smete poslušati. Koga pa tedaj? Kdo je Vam za svetovalce in pastirje postavljen, ali privandrani škrici ali pa duhovniki? Duhovniki in krivi preroki se ve da nikoli niso prijatelji. S pastirji najpred proč in čeda je volkova. Ko bi duhovniki Judeževih šulvereinskih grošev lačni bili in se nebi sramovali je sprejemati, o tedaj bi si je tudi lahko zaslužili, potem se ve da bi se Vam pa reklo: le duhovnike poslušajte. Duhovniki so Vaši prijatelji, od Boga Vam postavljevi, ki imajo dolžnost Vas opomniti in opozoriti, če Vam nevarnost preti. Od Vas druga ne tirjajo, kakor dolžno krščansko pokorščino in to, kar jim gre. Odirajo Vas le drugi ljudje: Vaši in jihovi sovražniki. —

Konečno toraj rečem: Šola naj ostane v Kamci slovenska in nemška. Obadva jezika sta potrebna. Naj se Nemci tudi slovenski učijo, kakor se mi nemški učimo, jim ne bo nič škodovalo. V šolskih zadevah pa ima cesarska gosposka govoriti, a ne razni ropotarji in škrici, ki jih je veter Bog zna od kod prinesel. Nemir med Nemci in Slovenci pa ravno le taki privandravci delajo, ki bi vse druga ljudstva radi na Prajzovsko, lutrovsko nemško kopito nabili.

Varujte se toraj takih krivih prijateljev, meritiljev in dobrotnikov. Volk ni bil nikoli ovcam prijatelj, in tudi nikoli dobrih pastirjev hvalil ne bo.

Dostavek vredništva. V Kamci so šulverein krpali v krčmi pri g. Joštu, pa so menda za hišo dolžni ostali. Navzoči so bili: tirolski Nagele, koroški učitelj Gratze, stari Seidl iz Pemskega, nemci: Posch z Murskega polja, Zwetler, meljar v Mariboru, iz spodnje Anstrije, dalje 2 Wiesthalerja, nek Stromayer, Lipp, Klinar iz Srbskega, mariborski trgovec Grubitsch, advokat dr. Lorber. Edini pravi Kamčan je menda le berič Pirkar bil pa Rožpaški Kramberger in Habit, katerega je Wiesthaler seboj potegnil, češ naj da 1 fl. ubogej deci za obleko. Pravi Kamški Slovenci Hlebič, Mole, Repnik, Ranar, Gaube nečejo o šulvereinskej ropotiji ničesar vedeti. Tako je prav. Slava pravim Kamškim Slovencem!

Gospodarske stvari.

Poštne hranilnice.

Počenši od 6. novembra t. l. vpelje se pri avstrijskih poštnih hranilnicah nov postopek, ki vložnikom obeta kaj velike koristi ter izpolni željo, ktero so obrtniki in trgovci dokaj let sem če tudi brez vspeha do zdaj izrekali.

To je namreč vže na mnogotero stran pretresani promet z nakaznicami v podobi čekov (angl. Checks), kterega je poštno-hranilnični urad poprijel ter ga pred nekaj dnevih, namreč 6. dne novembra, začel.

Dotični ukaz določuje, da se tistim vložnikom poštnih hranilnic, kteri imajo v poštni hranilnici čez 100 gl. hranilne imovine, ako zahtevajo, pošlje nakazna knjižica, imajoča po 50 golic ali blanketov za čeke (Checks).

Te golice je treba izpolniti takó, da se va-nje zapiše nakazni iznos v cifrah in s pismeni (črkami), in pa kraj in dan s podpisom vred.

Zanimljiva novščina na teh golicahje ta, da imajo po štiri vrste brojk ali cifer (jednice, desetice, stotice, tisočice), kterih vsaka obseza cifre 1—9. S tem, da se odrežejo ali odstrižejo tiste cifre posamičnih vrstá. ktere so višje od cifre v vsaki posamični vrsti potrebne v izraz nakazanega iznosa, onemogočena je povsem izopačba nakazanega iznosa na golici.

Novo občenje z nakaznicami, ki ga c. kr. poštno-hranilnični urad s tem vpeljuje, najde gotovo pri naših obrtnikih in trgovcih jako vdeležbo, kajti po njem bode vložniku mogoče, brez stroškov in vendar varno, hitro in lagotno novčne iznose iz svoje hranilne imovine na vse strani v izplačilo nakazovati.

Ako ima vložnik, recimo, na Dunaji komu kaj plačati, popiše golico iz svoje knjižice čekovnice, da si nakazani iznos pri najbližjem poštnem uradu v svoji vložni knjižici odpisati — pri čemer ni potreba, da bi on sam osebno hodil na pošto — in oddá ali pošlje ček (nakaznico) tisti osebi ali firmi, kteri hoče kaj plačati. Le-ta lahko nakazani iznos ali sama pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu vzdigne ali pa ček v plačilo kteri tretji osebi dalje oddá. Kdor le-ta ček v 14 dnevih poštohranilničnemu uradu predloži, prejme za-nj precej na pokaz nakazni iznos, kajti ček se izplačuje imetniku. (Konec prihodnjič.)

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejstvo.

II. Iz mariborske okolice udeležilo je se s sadovnimi pridelki Tržaške razstave 6, ki so

Digitized by Google

bili vsi s svetinjami odlikovani. 1. g. Ferdinand Staudinger. Ta ima svoje sadunosnike deloma v Hlapji sv. Jakobske fare v Slov. goricah pa v Pivoli ob znožji Pohorja v Hočkej nadžupniji. Največ ima zlatih parmen, mašanceljnov, žlahtnih grušek maslenk, mnogo sliv, črešenj in grozdja za zobanje. Največ proda sadja na Dunaj in Ogersko. V razstavo je djal sadežev od zlate parmene, dalje parkerjev pepping, car Aleksander, knježak, Adamovo parmeno, voščenk (Wachsapfel), poletne in zimske mašanceljne, lederarce, gruške maslenke pečenice (Rostbraune Herbstbutterbirne) in sive jesenske maslenke (Isembart). Priznali mu so srebrno svetinjo. Gotovo so tam tudi cepiči omenjenih sort dobiti.

2. Mariborska hranilnica; ta ima veliko drevesnico. Na razstavi so bili zimski mašanceljni, beli zimski tafeli, zlate parmene, vince. Priznala se je bronasta svetinja.

3. Gospa Marija Furekova v Melji (bronasto medaljo) je poslala: mašanceljne, zlate parmene, šampanjske rejnete (kosmače Marienapfel), kanadaške rejnete, šerzike (russ. Glasapfel, drevo močno rodi), bele zimske tafele, car Aleksander, sive francoske rejnete, rudeče štetinke (vince), rudeče čebularje, bele jesenske maslenke (Kaiserbirn), Dielove maslenke (drevo je prav rodovitno), velike in male zimsko gruške.)

4. G. Janez Wagner pri št. Ilji dobil je bronasto svetinjo za svoje ramburje (Frauen-Calville), škarlatne rejnete, bele tafeljne, rožneke, ananas-kosmače, šampanjske rejnete, Bassamana, mašanceljne, orlejanske rejnete, lederarce drobne, zlate parmene, Gdanske robače, kardinale, zelene rejnete, Blenheimske renejte, pisance.

5. Grof Nugent v Hausambacher ima velike sadunosnike polne žlahtnih sort. Prejel je zlato svetijo. Jabelčne sorte mu so: zlata parmena (jako rodovitna) zlati angleški peping (izvrstno rodi) beli žlahtni zimski tafelj (bogato rodi), rejneta voščenka (obilno rodi), rejneta karmelitarca (dobro rodi), škofovska (precej dobro rodi), siva francoska rejneta (vedno bogato rodi), kasselska rejneta (izvrstno drevo), štajerske devičnice (dobro). mašanceljni (izvrstno) malarsko jabelko (Malerapfel, bogato rodi,) pohorski mašanceljni (vsako leto izvrstno rodi pa sad ne diši), čebularski borsič (izvrstno) zimske vince (rado rodi); 100 kilo ovega sadja poprek prodava grof 100 kilo za 6—7 fl. Gruškek pa ima teh: bele jesenske maslenke (Kaiserbirn, (v dobri zemlji drevo bogato rodi), Dielove maslenke (izvrstno rodi), gruške smokve (obilno rodi), dobra Lojza (izvrstno) mačja glava (izvrstno). Za 100 kilo zahteva in dobiva posestnik poprek 10 fl.

6. G. Daniel Ramuta pri sv. Martinu pod Wurmbergom. V tej fari so pridni sadjerejci. Pridelajo povprek 4000 hektolitrov mašanceljnov, 4000 hektolitrov mešanih sort, 1300 namiznih sort (parižkih ramburjev, zlatih rejnet in rejnet karmelitaric, sivih in rudečih kosmačev, tefeljnov) in po 2500 hektolitrov gruškek. Mašanceljne prodavajo po 3 fl. hektoliter, mešane sorte po 2—2½ fl., namizni sadež 100 po 1—3 fl. ali 6 kr. kilo. G. Ramuta je dobil v Trstu bronasto svetinjo. Najbolje mu rodijo: mašanceljni, zlate parmene, pariški ramburji, golobec, pisani ramburji, sredne pa: rejneta Bredova, jesenska rejneta, rusko jabelko (Glasapfel), rudeče vince, štetinke, rajnete karmelitarce, mačja glava, (gruška velika, izvrstno rodi) pa gruške maslenke rimljanke.

(Dalje prihodnjič.)

Sejmi 24. nov. sv. Marjeta na Pesnici, 26. nov. Loče, Kaniža ptujska, Ptuj, Wildon, 29. nov. Gradec, 30. nov. sv. Andraž v Slov. goricah, Celje, Rogatec, Strass, Veržej, Bizelj, Svičina.

Dopisi.

Iz Maribora. (Čitalnica — mesto — okraj — Nagele). V čitalnici so za vsaki četrtek priredili zabavne večere. Prvega dne 15. t. m. se je mnogo čitalničarjev udeležilo, tudi več hrvatskih oficirjev, ki tukaj bosenske mape izdelujejo. Jihova navzočost je Slovence jako razveselila. V nedeljo je g. dr. Janko Sernec prav zanimivo čital o slovitih Kozakih. Hvala mu! — Mesto Maribor ima drugo leto 236.250 fl. stroškov, a 204.229 fl. dohodkov, toraj treba meščanom samo 32.022 fl. doplačati. Samo od „sparkase“ potegnejo 30.000 fl. To je res vrla krava mlekarica za meščane; vkljub temu pa morajo dolžniki hranilničnega advokata dr. Duhača, ki kot župan vleče 1500 fl. plače, sami plačevati, ker zamudnikom „Mahnschreiben“ dopošilja 2—3 fl. vsakega. Schmiderer-Seidlnov okrajni zastop naznanja, da bo l. 1884 potreboval 40.430 fl. Nič pa ne pové ali je Seidl tistih 4000 fl. od „kreisamta“ uže vrnil ali ne, plačuje li obresti od njih, tudi ni jasno, ali plača mesto kaj za krejsijski vrt, ki ga je v javni prostor spremenilo? — Šulvereinski prvak profesor Nagele je v Hočah pri g. Serneci hudo roval: Nemce je prispodabljal psom, Slovence mačkam. Je li tedaj on človek, ki ga veseli, če psi mačke grizejo? Udrihal je tudi po mešnikih, učiteljih, slovenskih domoljubih, katere je imenoval tate zmikavce „Beutelschneider“. Da je pa privandrani nemško-liberalni poslanec mariborski znani Brandstetter v kajhi sedel, ker je celó vlado za 64.000 fl. oškodoval, tega se vé ta novi privandranec neče vedeti. Kmetom se je režal, da se bodo pred plug sami

Digitized by Google

vpregali. Prihodnjič misli ta človek rogovilit priti k Botheju v Račah itd. Bržčas se med kmete prav ne upa sam, zato ima vedno neko gardo iz Maribora seboj. Nemški „šulverein“ je v djanji politično društvo brez političnih komisarjev, pa dolgo tega ne bomo trpeli.

Iz Hardeka poleg Ormoža. (Volitev v mestni zastop.) Kakor je predzadnji „Slov. Gosp.“ poročal, bodo se vršile volitve v mestni zastop ormožki za kake tri tedne. Te volitve so tembolj važne, ker ne gre tu samo za narodno stvar, ampak so važne tudi za vsakega posameznega davkoplačevalca. Zakaj pa? Drugi zopet pravi: kaj bi se mi vtikali v te volitve, naj Ormožani napravijo med seboj kar hočejo. Je li res tako? Ne! Mi se moramo vdeležiti in sicer vsi brez izjeme te volitve, ker ne moremo in ne smemo še nadalje gledati in pustiti, da bi delal ormožki zastop še nadalje, kakor dosedaj. In ravno mi Hardečani in Dobrovčani se moramo najbolj zanimati za to volitev, ker se ravno nam sedaj godi največja krivica. — Skoro 20 let plačujemo Ormožanom razsvetljavo, ponočnega čuvaja, studence itd. Je li nam teh treba? Moramo to plačevati? Ne! To je protipostavno, kajti § 72. občinskega reda veli, da take stroške ima samo tisti kraj v občini plačevati, kojemu so v korist. Imamo mi od ormožkih studencev, od ormožke razsvitljave, od jihovega nočnega čuvaja kake koristi? Ne! Ormožki mestni zastop je toraj protipostavno od nas skoz 20 let zahteval doklade, koje nemamo mi plačevati, plačevali pa smo jih misleč si, gospodje že znajo, kaj smejo od nas tirjati. Kako pa je tedaj, ako mi od zastopa ormožkega kaj potrebujemo? Na primer, poglejmo si našo „ameriko“! Kje so naše njive, najboljše koruzne njive? Ni jih — Drava, ta nesrečna Drava jih je odnesla, Bog zna kam. — In je res bilo nemogoče kaj storiti, da bi se nam ohranile? Ako bi se mestni zastop ormožki bolj zanimal za to, kakor pa za druge stvari n. pr. za vedne zatožbe proti spoštovanemu gospodaru — nikdar bi mi ne trpeli take škode, kakor jo trpimo. — Hrvatje onkraj Drave si čuvajo svoja zemljišča z raznimi napravami, kaj pa mi? Mi tužnega srca gledamo, kako kapa ena njiva za drugo v deročo Dravo in da bomo skoraj vsi do železnice v vodi. — Mi ne smemo braniti našo posest, občina pa ne stori nič, ker potem bi še g. Kada, Martinc itd. ne smeli iti več onkraj Drave na lov, in kod dobiti fazane in drugo divjačino? Ako bi mestni zastop ormožki pred nekaj leti, ko je bilo še mogoče, za to stvar se zavzel, moralo bi se nekaj storiti in nam bi ostalo toliko in toliko plugov najboljših koruznih njiv! Sedaj pa poglejmo si račune. Kaj pravim račune? To ni mogoče. Zakaj ne? Ko je pokojni g. dr. Magdič pri občinski seji vprašal g. župana kaj je z računi, on bi vendar rad znal, kako da gospodarimo, je g. župan Kozol odgovoril: „ich kann die Herren versichern, dass wir stets vorwärts gehen.“ Istina, ni legal. Bog nas je vže tako ustvaril, da moramo sploh naprej hoditi. Postava veli, da se ima vsako leto do 1. marca račun o preteklem letu predložiti, a mi bi radi vedeli kde je račun za leto 1881. Treba bo vže za leto 1883 račun predlagati, Ormožanci pa si ga še za leto 1881 želimo. To smo pač vsi ne le samo Dobravčani „šlapšuhe“, kakor jih je g. Kada nekdaj imenoval. Morebiti g. župan ni dobil potrdila od nemškega šulvereina? Pri nas imamo dosta siromaške dece, ki mora lačna, bosa, skoraj naga v šolo hoditi, zastop občinski pa pošilja peneze nemškemu šulvereinu! Je li zato dobil g. Rauschl od nemčurskega šulvereina znanih grošev? Sedanji ormožki mestni zastop za nas nič ne stori. — Temu neznosnemu gospodarstvu mora biti konec. Da se tega rešimo, treba toraj, da se pri prihodnji volitvi v mestni zastop ormožki vsi brez izjeme, koji imamo posestva tudi v ormožkej občini, ali koji plačujemo kako direktno dačo, udeležimo, in da volimo take može, ki imajo srce in ljubezen za nas, ne pa za nemški šulverein. Vi pa Dobravčani! zberite se okolo izvrstnega moža g. Gašpariča, in združite se z nami in videli bote, vspeh bo sijajen. —

Iz Ptuja. (Zahvala — prošnja domoljubna.) Častiti, dragi volilci veleposestniki! Izrekamo Vam iskreno zahvalo, da ste prišli 19. t. m. tako mnogobrojno na volišče. Lepa zahvala Vam, ki ste prišli iz Pacinja, Velovlaka, Juvanec, Desinec, Ločiča, Črmle, Trnovec, Drebetnic, Vitomarec, Hvaletinec, Grlinec, Zagorec, Gabrnika, Mostov, od sv. Marjete, z Zavrč, od sv. Barbare v Halozah, od sv. Vida, sv. Trojice, sv. Lovrenca na polji, s cirkovske, hajdinjske, gorske, sv. janževske fare, iz mesta samega in okolice! Vi se niste dali po nikomur motiti, Vi se niste zbali žuganj nekterih meščanov in denarnih zavodov, Vi se niste dali zapeljati prilizovalcem, kateri so s sladkimi besedami planili okoli Vas in Vam delali vsakojake lepe obljube! Stali ste, kakor zid. Slava Vam! Da si smo propali, — ker se je dalo meščanom več glasov, kakor jim gre, — nismo propali nečastno. Ako dobro porabimo te tri leta, ki nas ločijo od prihodnje volitve, če smo delu, koje smo začeli, vstrajni, bode že prihodnjič zmaga naša. Tedaj pogum in spet na delo. Ne vdajmo se! V Ptuji, 20. den nov. 1883. l. Mihal Brenčič, P. Benedikt Hertiš, dr. Franc Jurtela, Franc Koser, Tomaž Mikel, Simon Merkuš, dr. Jakob Ploj, Ferdinand Raisp, Franc Urbas, Andrej Vodušek. Volilcem za okrajni zastop ptujski v skupini občin! Držite se v soboto 24. t. m. tako strogo

Digitized by Google

in možato svojih, kakor so se držali kmečki veliki posestniki. Vam je lehko zmagati, ker volite sami, brez meščanov in grajščin. Naj nobeden ne izostane, naj se nobeden potu v Ptuj ne odtegne! Če bi kmetje v tej skupini propali, potem je okrajni zastop popolnoma mestu in meščanom izročen za cela tri leta. Na to meščanje tudi delajo in zato Vam priporočajo može za kandidate, katere imajo povse v svojih rokah. Še enkrat držite se svojih v Vašo lastno korist! Shod volilcev je ob 9. uri zaran v Narodnem domu. Tu naj se zbirajo, da grejo skupno na volišče; lovilo bode se spet hudo, morebiti se bodo celo po sili jemale izkaznice in volilni listki, kakor so to zadnjič skušali. Nič se bati!

Od sv. Jurija ob juž. žel. (Dr. Gustav Ipavic-ova svečanost). Št. Jurij se je minuli četrtek, dasi je bil delavnik, dasi vreme in pot po snegu ni bila posebno vabljiva, izvan navadno praznično oblekel; imel je pa tudi uzrok, saj je veljalo enemu njegovih najuzornejih sinov. Že v predvečer so švigale rakete visoko v zrak v raznobarvanej razsvitljavi, oznanjevaje nenavadno svečanost prihodnjega dne. Drugega jutra proti 8. in 9. uri se je ves trg ovil v raznobojne zastave, kočije in drugi vozovi, vozeč tujce in domače, jeli so drdrati po trgu gori in doli, po vseh cestah v trg vodečih opazoval si dolge vrste peš idočih gostov proti trgu. Ob 9. uri začnó možnarji pokati in iz zvonika se oglasi veliki zvon ter vabi pobožno ljudstvo k slovesni službi božji, kakor je to le o praznikih navadno. Med tem so se pa pri Nendl-nu zbirali, slavnostni odbor, občinski odbor, učiteljstvo, deputacije raznih društev in drugi veljaki domači in iz Celja, Žavca, Teharjev. Šmarija, Šent-Vida, Ponikve itd, ter šli potem na dom po g. dr. Ipavica, ki je bil v družbi c. kr. namestnijskega svetovalca g. Haas-a (poslednji bil je v lepej uradni uniformi) in sodnijskega svetovalca g. Luleka iz Celja, ter jih spremljal v cerkev; cerkev se je do gnječe napolnila Vlč. g. župnik L. Vošnjak služili so sv. mešo, vlč. g. Dragotin Ripšl, tukajšnji rojak, Videmski župnik, in domača dva gospoda Podhostnik in Hribernik so azistirali. Na koru pa so prav izvrstno popevali po slavljenci postavljeno mešo, ki so se je ravno za to svečanost naučili izvanredni mladi tržki gospodje Franc Črnovšek, V. Šuster ter gospe in gospodičine C. Vučnikova, Iv. Črnovšekova in T. Nendl-nova, pod vodstvom g. Vučnika; na orgle pa je igrala hčerka Vučnikova gospdč. Anika prav precizno med tem ko je še vmesne igre jako svečano spolnjevala Slatinska godba. Cerkveno petje in godba se je močno dopadalo, posebno pa še samospev gospodične Terezike Nendl-nove. Pozneje je neki tuji gospod kazoč na njo vprašal: Je-li ta tista gospodična, ki tako vrlo poje? Po sv. meši spremljani od velike množice ljudstva, požarne brambe v uniformah in čeladah, godbe, šli smo v jako okusno okinčano dvorano, gospoda A. Nendl-na. Na vsacem konci dvorane bil je priredjen oder obstavljen s cesarskimi in slovenskimi zastavami in obilnim zelenjem, cesarskimi orli in s podobo presvitl. cesarja i. dr. Na sprednjem odru, kjer sta bila priredjena samo dva prostora, sta ona zavzela, c. kr. namestnijski svetovalec g. Haas in odlikovanec g. dr. Ipavic; zadnjega pa godba, sredino pa so zasedle odlične gospé in gospodične in zastopili možki raznih stanov v dragi gosposki suknji in v prazničnem kmečkem „pruštohu“.

(Dalje prihod.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Pretečeni teden so po nekod 300letnico Lutrovo obhajali. Luter je bil znani nemški menih, ki je meniško halo slekel, nuno zapeljal in pouzročil krivo vero lutrovsko. Čeravno je pri nas malo lutrovcev, so Lutra vendar slavili najbolje zagrizeni nemčurji in šulvereinerji. Tako so na Dunaji lutrovski in židovski dijaki pomešani s katoliškimi maloverniki liberalci napravili veliko večerjo s pijančevanjem. Navzoč je pa bil tudi ves odbor nemškega šulvereina. Vršile so se razne napitnice. Nek Sereniyi je hotel v zdravici hvaležno spominjati se našega milega cesarja Franca-Jožefa, ki je lutrovcem veliko verskih svobodščin dovolil. So li sedaj kričali navdušeno hoch? Ne, ampak besedo so govorniku zadušili ropotajoč, sikajoč in žvižgajoč. Ta nemško-liberalna šulvereínska druhal je se toraj drznila najmilejšega cesarja v njegovej državi in glavnem mestu razžaliti. Liberalni listi pa o tem besede ne črhnejo. Toda pomnili bodemo to veleizdajsko nesramnost pa šulvereinskim zijakom dveri pokazali. Sedaj vendar vemo, kam pri šulvereinih pes taco moli. Svojega cesarja ne damo na avstrijskih tleh žaliti. — Admiral Pök je odstavljen, na njegovo mesto pride podadmiral Daublevski, tisti ki je pred Višem (Lisi) italijansko ladijo s svojo tako prekucnil, da je hipoma utonila in 450 italijanskih mornarjev z vojaško kaso vred na dno morja seboj potegnila. — Štajerski namestnik Kübek je šel na kratek odpust na Tirolsko, štajerski Slovenci ne moremo biti z njim zadovoljni, pa tudi z njegovimi glavarji ne; tako namreč nikoli ne pridemo do djanske izpeljave člana XIX. občnih državljanskih osnovnih pravic. Tukaj želimo skorajšnje spremembe. — Ogerski državni zbor hoče postavo izdelati, da bi se med Kristjani in Judi slobodno ženitovanje vršilo. Magjari mislijo, da jim bo to koristno pa se varajo; Judi se tako ne bodo

Digitized by Google

pomagjarili, pač pa Magjari v judovske mauhe še globljeje zagazili. Minister Tisza še vedno išče bana za Hrvatsko; a Hrvatje so zadovoljni s tem, kako general Ramberg vladari in čakajo mirno tega, kar ima priti, dobro vedoč, da jihova pravična reč zmaga. Sava je niže Siska predrla jez in vsa Posavina je poplavljena V oseškej in požegovačkej županiji oklicali so zaradi tolovajstev hitri sod.

Vnanje države. Da je prusko-nemški cesarjevič odpotoval na Špansko, to Francoze močno jezi; a zviti Italijani so se v Genovi cesarjeviču precej debelo prilizovali. Od papeža zahteva Bismark, naj bi izgnanje nadškofov Melhersa in Ledohovskega priznal, tega pa Leon XIII. ne stori. — Ruskega carja brat Aleksej snubi staršo hčer grofa Pariškega, sedaj pravega dediča kraljevske krone francoske; to kaže, da se Rusi nameravajo s Francozi zvezati, ako namesto omahljive republike stopi staro krepko kraljestvo. — Ruski minister Giers je obiskal Bismarka, ta mu je do železnice proti šel in ljudje, ki so takrat Bismarka videli, pravijo, da se je močno postaral in oslabel. — Srbski kralj Milan je upornike premagal pa da sedaj grozovito soditi in ljudi streljati, v Zajčaru bili so 3 ustreljeni, med njimi pop Miloje. — Bolgari in Rusi so se porazumeli; knez izvoli vojniškega ministra z dovoljenjem ruskega carja in ruski oficirji ostanejo tri leta v Bolgariji, pa morajo knezu in bolgarskim postavam pokoravati se. — Kitajci in Francozi so se bržčas v Tonkingu uže zgrabili, kajti odjenjati neče nobeden od svojih tirjatev.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

Rustica gens, optima flens, pessima ridens.
Najbolji je kmet, če se solzi, najhujši, če se smeji.

Pregovor nemških grajščakov 16. veka.

1. Nedavno so Slovence šteli ter jih našteli 1,300.000, na Štajerskem okolo 400.000. Čudo veliko. Više od 1200 let se nas spominja ne domača, ampak tuja zgodovina pa nam ne poroča nič veselega. Ovi dolgi dolgi čas je kar strašna zima, grozna veriga samih nezgod, nesreč, duševnega in gmotnega propada, narodnega pogina, brezčastne smrti. Doma nesloga, razprtje, slabost in izdajstvo zraven kuge, pomora, lakote, ognja, povodnji, od zunaj pa strahovito nasilstvo neizprosljivih sovražnikov. Res čudo veliko, da nas še niso iztrebili in uničili: divji Huni, Obri pesoglavci, sosedni Nemci. zviti Italijani, oholi Madjari, grdi Mogoli, grozni Turki pa drzni nemčurji in brezsramni nemškutarji izdajalci.

Vkljub tolikim nezgodam še živimo in se iz grobov dvigamo k novemu narodnemu življenju, k zopetnemu gmotnemu in duševnemu napredovanju na narodnej podlagi. Kdo je toraj pri nas tisti močni studenec, ki ga niti 1200-letna suša ni izsahnila? Kdo je tisto drevo, ki ga tisočletne uime niso ugonobile? Kdo tisto zlato, ki pod vekovitim kladivom ni preminolo, ampak čedalje finiše raztezalo se? Morebiti narodno slovensko plemstvo? Tega sploh nismo imeli v pravem pomenu. Imenitneje in imoviteje rodbine pa nam je uže davno sovražni meč pozobal ali mogočno tujstvo izvabilo in potujčilo. Morebiti narodna duhovščina? Te še pred kratkim ni bilo. Narodno učiteljstvo, meščanstvo? Smo še le ob začetku. Dragoceno, nevkončljivo zlato, neumorno drevo, nevsahljivi studenec slovenskemu narodu je le — pohlevni oratar, slovenski kmet. Ko je drugo uže vse palo, on je se držal; ko je drugod narodna smrt vse pomorila, v njem je še tlela iskrica življenja, in ko je drugo vse bilo izcrpljeno, izropano in potrto, on je še hranil v sebi zakladov, življev in močij za novo narodno življenje. Nemila 1000letna osoda slovenskega kmeta je za oni čas edina zgodovina Slovencev.

Selitev narodov vrši se od nekdaj in še sedaj ni dokončana. V prazgodovinskej dobi preselili so se iz Azije v Evropo najprvlje Kelti, Latinci, Grki, Germani ali Nemci in Slovani. To seljevanje vršilo se je od izhoda proti zapadu. Nekaj stotin let pred Kristusom pa so narodi začeli rivati proti izhodu, na kar so zopet od jutrovih krajev pritiskavali proti zahodu Huni, Obri, Mongoli pa Turki. No, in sedaj tiščijo Nemci na izhod. Med takim seljevanjem in vojskovanjem narodov prišli so Slovani globoko v Evropo, naprej mi Slovenci. Nekatere slovenskih rodbin naselile so se daleč po celem Štajerskem, Avstrijskem, Koroškem, Šalcburškem, Tirolskem in celo v Bavarsko do Brezinja (Freising) in v Švico do blizu Ciriha. To se je godilo od l. 520. po Kristusu naprej.

Zgodovina priča, da so drugi narodi v Evropo zvečinoma prirazbijali in priropali. Slovan je prihajal kot miroljuben lovec, ribič, pastir, oratar. Kot svoboden mož pristreljal je Slovenec v naše kraje za zverjadjo, pripasel z živino in prioral s plugom. Zapuščeno zemljo si je vzel v last. Kmalu nastanejo čedne vasnice z občinskimi pašniki in gozdi. Prijazne griče slovenske obsenči zopet blaga vinska trta, po dolinah in poljanah zori zlatoklasa rž, rumena pšenica, ob potokih in rekah zelenijo krasne livade, lepi travniki in po planinah piska in poje slovenski pastir okolo številne živine. Na razvalinah rimske kulture prikaže se nova, narodna, slovenska.

Tega pa ne trpi lagodni sosed, zlasti Nemec ne. Najprvlje vderejo k nam Bavarci, za

Digitized by Google

njimi Franki in drugi Nemci. Zastonj se vojskujejo slavni Samo, moravski Svetopolk, panonski Kocelj, hrvatski Ljutevit. V teku nekojih stotin let so Slovenci povsod premagani, poteptani in podjarmljeni. Kar je bilo boljega in krepkejega, to so poklali ali potujčili, vsem pa vzeli vso zemljo, pobrali vse lastništvo; Slovenec, slovenski kmet je na lastnej zemlji suženj, rabotar, tlakar prišedšej tujej gospodi. Z letom 800, ko so Karla velikega kronali v Rimu v rimsko-nemškega cesarja, prične za Slovence 1000letna prežalostna doba, za slovenskega kmeta ono gorjé, o katerem naš duhoviti Sim. Jenko piše:

Britka žalost me prešine,
Ko se spomnim domovine,
Vsemu svetu nepoznane,
Od nikogar spoštovane.

Kdo spominja se nekdanjih,
V revni zemlji pokopanih?
Tiho bori vnuk koraka,
Čez grob borega očaka.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 47. Nekedaj sta se v pekli srela mlinar pa krčmar. Pita ali vpraša krčmar mlinarja: no, zakaj so pa tebe sem zagnali? Mlinar mu žalosten reče: zato, ker sem imel na ovem svetu — preveliko mero. Krčmar odvrne: je pa uže čudno; jaz sem imel vedno premalo mero, pa so me le semkaj k tebi poslali. Radoslav Rižnar.

Razne stvari.

(† Umrli) so preč. p. n. gospod Franc Sorčič, infulirani stolni prošt danes ob 4. uri zjutra po mučnej bolezni, previdení s sv. zakramenti. Pogreb bo jutri 23. nov. ob 3. uri popoludne.

(Ptujska čitalnica) vabi za nedeljo 25. t. m. k večernej veselici ob 8. uri z bogatim, lepim vsporedom.

(Slovensko društvo) obhaja v nedeljo 2. dec. t. l. popoludne ob 3 v Mariboru svoj občni zbor.

(V Ptuji) so 19. t. m. pri okrajnih volitvah Slovenci propali in zmani M. v Tagespošti se krohota: die Deutschen haben den Sieg errungen. Kolika sramota za one Slovence, ki so k tej zmagi pripomogli in v lastno skledo pljunili. Zmagali pa niso Nemci, ampak volilni red, ki mestne kočljarje preobrača v velike gruntne posestnike.

(Šolstvo) G. nadučitelj M. Nerat je kot strokovnjak za šolski okrajni svet mariborske okolice potrjen, g. Jož. Pintar je postal učitelj v Koprivnici, g. R. Šuster pomočni učitelj v Mahrenbergu in gpč. Jozefina Hübler učiteljica ročnih del pri sv. Križi pri Slatini.

(V pokoj) stopil je g. L. Schäffer, stotnik 47. regim. v Mariboru.

(Zborovanje) kmečkega društva v Slatini se je od 25. t. m. preložilo na ugodnejši čas. Le predolgo ne odlagati.

(Častno meščanstvo) je Ljubljana podelila učenjaku dr. Miklošiču.

(V Sevnici) je narodni notar Veršec izvoljen v župana, vsi odborniki so narodni. Slava!

(Železnico) v Slatino nameravajo od južne železnice blizo Ponikviškega tunela staviti po Bobovem dolu naprej.

(Iz Mozirja) se poroča, da so 18. t. m. v zvonik Libiške cerkve potegnili novi zvon na Es glas ubran, nekaj čez 19 centov težek. Novi zvon kaj lepo poje po prijazni dolini. Plačala sta ga uže rajni Janez Benek in še žive žena njegova Urša. Bog plati! Zvon je bil vlit v zvonarni g. A. Samase v Ljubljani.

(Po nosu dobil) je celjskega lisjaka očak dr. Glantschnigg v Gradci med dijaki, ko so tudi nemškega Lutra slavili. Začel je kokodajckati s političnim govorom: Wir Deutschen (oj, oj lisjak, zakaj se pa tedaj še časih med Slovence šteješ?) in Untersteiermark wurden noch vor wenigen Jahren als Nichtdeutsche betrachtet... Vladni komisar mu na to hoče besedo vzeti in dr. Glantschniggggggg junaški sklene rekoč: da je uže pred 20 leti v Gradci z dijaki pil in od tiste dobe bil: stets bestrebt den deutschen Geist hoch zu halten. Mora uže čuden „Geist“ biti, da ga je kos držati. Nemškutarji so res čudne stvari, danes Slovenci, jutri Nemci itd.

(Novi župan) v Ponkvi je baje šulvereinar. Res?

(Mnogo štipendij) za dijake je razpisanih do 2. dec. t. l.

(Šulvereinski prvak) Nagele bil je v Hočah vprašan, kde Nemcem kaj krivice delajo Slovenci, pa mu je sicer ostri in dolgi jezik kar obstal. Ni vedel kaj pametnega reči.

(Stekli pes), ki je v Makolah več oseb in živine ogrizil potem jednako v Ločah, bil je tukaj ubit. Živinozdravnik g. Jekel je psa raztelesil in popričal, da je bil hudo stekel.

(Trije nemčurji) zgrabili so na volišči v Ptuji Frangeža Filipa, ga odvlekli od č. g. kaplana Cirkovskega proč na svojo stran in mu vzeli pooblastilo za občino Mihovce.

(Od sv. Heme) se nam piše, da so nekemu nemčurju iz Podčetrtka na sejmi pri sv. Petru rudeče rožice na lice pocoprali in ga okolo ušes drugič birmali se vé brez — krizme.

(Slovenci) so v Ptuji 19. t. m. pri volitvi v komisijo zmogli 97 glasov, nemčurji 106. Potem pa je odpalo 8, nemčurji so vlovili 3, zavrgli 4 pooblastil (Dr. Dominkuševo, Župečke in Šikolske vesi in sv. Lovrenčko), Mihovsko so po sili vzeli, Dražkovič iz Šikol ni

Digitized by Google

hotel voliti, Val. Dolenec iz Mihovec je bolen. Vsled tega so nemčurji zmagali s 109, a Slovenci propali z 89.

(Krčmar v Loznici) pri Slov. Bistrici nam poroča, da je c. k. živinozdravnik njegove svinje ogledal in za zdrave spoznal. Nemški listi, iz katerih je „Gospodar“ reč zvedel, so krivo poročali.

Listič uredništva: Dopisi od sv. Ilja, Male nedelje, iz konjiškega okraja, Mozirja itd. prihodnjič.

Loterijne številke:

V Gradci 17. novembra 1883:	53,	89,	52, 59, 15
Na Dunaji „ „	79,	21,	25, 83, 30
Temesvar „ „	6,	34,	71, 65, 90

Prihodnje srečkanje: 1. decembra 1883.

†

Stolni Kapitel Lavantinski naznanja s prežalostnim srcem, da so p. n. prečastiti gospod

Franc Sorčič,

infulirani stolni prošt, vitez železne krone III. reda, knez. škof. konzistorijalni svetovalec, namestnipredsednik prosinodalnih izpitov, ravnatelj pisarne kn. šk. ordinarijata,

po dolgi bolezni, previdени s sv. zakramenti za umirajoče, v Mariboru dne 22. novembra 1883 ob 4. uri zjutraj v 66. letu svojega življenja mirno v Gospodu zaspali.

Truplo rajnega preblagega gospoda bode 23. t. m. ob 3. uri popoldne v stolno cerkev prenešeno in po opravljenih slovesnih mrtvaških obredih na mestnem pokopališči zemlji izročeno.

Zadušnice se bodo služile v saboto 24. t. m. predpoldnem ob 8. uri v stolni cerkvi.

Maribor dne 22. novembra 1883.

1—2

Vinska prodaja.

V torek 4. decembra bode se pri sv. Barbari pri Vurbergi prodajalo

12 štrtinjakov

Barbarskega in Martinskega vina.

Cerkveno predstojništvo.

Dražba cerkvenega vina.

Dne 28. novembra ob 10. uri bo okolj

9 štrtinjakov

novega cerkvenega vina Ritoznojskega (Rittersberger) v cerkveni kleti po dražbi prodanih.

Cerkveno predstojništvo v Slov. Bistrici.

Učiteljska služba.

Na dvorazredni IV. plačilni vrsti stoječi ljudski šoli pri Malinedelji je nadučiteljska služba definitivno, in na trirazredni v III. plačilni vrsti stoječi dekliški šoli v Ljutomeru ena služba učiteljice eventuelno podučiteljice definitivno ali provizorično razpisana.

Nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisanji popolnoma zmožni prositelji vložijo svoje prošnje nardalje do zadnjega decembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru
dne 8. novembra 1883.

Predsednik:
2-2 ***Trautvetter.***

Podučiteljska služba

na trirazrednici pri sv. Urbani poleg Ptuja, IV. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca 1884 pri krajnem šolskem svetu sv. Urbana poleg Ptuja vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji
9. novembra 1883.

Prvosednik:
2—3 **Premerstein.**

Natečaj.

Zadruga vžitninske zakupnine gorenje savinjske doline v Mozirji sprejme dva dačna opravnika (dacarja) proti letni plači po 500 fl. in s priklado osobnih pristojbin.

Prošniki morajo dokazati, da so za to opravilo popolnoma sposobni ter slovenskega jezika v besedi in pisavi zmožni in gledé poštenja neomadeževani.

Dotične prošnje so vposlati skrajno do 10. decembra t. l. pooblaščencu gospodu **Anton Goričar-ju v Mozirji.** 1-2

2—3

Živinski sejem.

V pondeljek **3. decembra,** god sv. Frančiška Ksaverijana bode letos zadnji veliki živinski sejem pri sv. **Tomaži nad Veliko nedeljo,** na kar se živinski kupci in prodajalci opozorujejo.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Maribora. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 48. V Mariboru 29. novembra. 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništva v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ne vdajmo se — Občni zbor Slovenskega društva.

Češki domoljubi so svojim tlačenim rojakom vedno zabičevali: ne vdajmo se. Narod jih je ubogal in se ni udal. Ponosno dviguje se in zavzema v Avstriji oni prostor, ki mu gre po njegovem številu, delavnosti, omiki in premožnosti. Tudi nam Slovencem velja: ne vdajmo se! Jednakopravni smo sosedom Nemcem v davkariji ali štibernici, pred vojaško komisijo. Cesarski podpis nam jamči in priznava v osnovnih državljanskih postavah pravico do jednakopravnosti svojega slovenskega jezika v uradih, šolah in javnem življenji. Zato nam treba skrbeti še zato, da jo res tudi v djanji uživamo, česar še posebno na Štajerskem zmiraj pogrešamo. Na Kranjskem obrača se to na bolje. Toda pri nas je to drugače. Tukaj razsaja nemčursko-liberalna svojat zoper nas Slovence črezmerno grdo, naduto, ošabno, nesramno, krivično. Mislijo tako glas naših prošenj, naših zahtevanj zadušiti. Nadejajo se, da veljavo domoljubnih mož zatrejo in zlasti slovenskega kmeta zbegajo in pri volitvah v nemškutarski koš spravijo pa uže vidimo, da se varajo. V Ptuji n. pr. so v kmečkej skupini za okrajni zastop vlovili komaj 36 glasov, med tem ko so slovenski kandidatje n. pr. dr. Gregorič, dr Ploj, Božidar Raič dobili 116, 115 glasov. Zastonj so toraj bili cesar - Jožefove pojedine, zastonj šulvereinsko rogovilstvo, zaman denar ptujskih nemčurjev in Judežev, slovenski kmet stoji trdno k svojim. Čast in slava mu pred vsem slovenskim svetom! Hvala pa tudi vrlim domoljubom, ki so toliko pogumno in požrtvovalno borili se za svoj narod. Ne vdajmo se!

Podobno živahno gibanje opazili smo letos tudi drugod, na mnogih mestih n. pr. v Ormoži, Slov. Gradci, Slatini, Šmariji, Konjicah, Celji, Šoštanji, po celej Savinskej dolini, Murskem polji in Sevnici, katera je ponosno stopila med narodne slovenske trge. Naše politično Slovensko društvo je zborovalo v Celji, Šoštanji in Sevnici, povsod prav uspešno. Treba, da svoje letošnje delovanje dostojno in koristno konča za našo slovensko reč. Še enkrat hočemo letos štajerski Slovenci postavno zbrati se, preden naši poslanci odidejo v državni zbor. Še enkrat hočemo letos povzdignoti svoj glas, da ga čujejo ministri in vsa Avstrija. Ne zahtevamo preveliko, a to, kar hočemo, tirjamo tem krepkeje in stanovitneje: postavno nam priznano jednakopravnost. Ob enem bodemo pa tudi zavračali nemčurske in nemškutarske kričače, ki se nam po sili v prijatelje vrinjavajo. da bi nas leži podrli in izdali. Zahtevali bodemo toraj zopet: slovensko učiteljišče v Mariboru, slovenske paralelke na gimnazijah, slovenščine zmožnih uradnikov in sodnikov, slovenskih potovalnih učiteljev za gospodarski poduk kmetom. Ob enem bodemo pozornost sveta skušali obrnoti na celjske porotnike, kder so skoro vselej politični, liberalni, nemški strankarji v ogromnej večini in pogosto porotniki slovenščine nezmožni sodijo ljudi, ki se nemški ne morejo zagovarjati. Naposled bodemo še povdarjali, kako to, da smejo nepolitična društva (šulverein) najstraštnejše politično rogovilstvo počenjati in o samej politiki govoriti, Nemce na Slovence, in te na une, kakor „pse in mačke“ hujskati. Javno politično delovanje je dovoljeno, toda vsak mora držati se postave o političnih društvih. Zakaj sme šulverein izjemo uživati?

Takov je črtež prihodnjemu občnemu zboru Slovenskega društva v Mariboru 2. decemb. ob 3. uri popoludne, zur Stadt Wien. Črtež odgovarja našemu političnemu položaju. Zato upamo, da ta občni zbor ob pravem času s pravim črtežem zboruje. Ne dvomimo, da bode govoril in sklepal iz src vseh zavednih štajer-

Denešnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ in J. B. Purger-jev cenilnik kot priloga.

Digitized by Google

skih Slovencev. Naj se ga toraj obilno vdeležijo. Ne vdajmo se!

Po volitvah v okrajni zastop ptujski.

Prí volitvah v okrajni zastop smo 19. t. m. v skupini velikega posestva propali. Naši možje dobili so pri volitvi komisije 97 nasprotni pa 106 glasov tedaj 9 glasov razločka. Uzrokov je več.

Nemška, prav za prav, nemčurska laži liberalna stranka, ali kakor se sedaj sama imenuje „liberalna slovenska stranka“ pripravljala se je na ta boj več kot pol leta. Da tudi mí nismo roke križem držali, razumno je samo ob sebi, ali naše delo je mnogo težavnejši nego naših nasprotnikov, kajti ti imajo svoje volilce v mestu, naši pa so razkropljeni po celem okraji. Nekaterim pa je tudi težko dopovedati, da gre tu najbolje za pravice kmeta. Ubogali so vendar razun 5 vsi; le to smo obžalovali, da so nekteri ostali doma in tako pripomogli, da je zmagala mestna stranka, in da bodo vsled tega imeli 3 dolge leta „purgarji“ glavno besedo v okrajnem zastopu in celem okraji.

Naši kmečki veliki posestniki pa so se pri tej volitvi prepričali, da nemškutarski meščan ne mara za nje. To priča posebno to, da so meščani-nemškutarji, dr. Bresnigg, Ekl in Pisk zametavali pooblastila slovenskega kmeta, tudi taka, katera so bila popolnem postavno napravljena, a nasprotno pa je „purgarsko“ vsako obveljalo.

Naši pošteni kmetje poznajo zdaj še bolje te nemčurske može, katerim ni druzega mar, kakor dobičkarija. Kake nepostavnosti so se pri tej volitvi dogodile, mi ni treba na dolgo in široko razpravljati, vsaj so kmetje to vse sami videli. Omenim naj le, da je nemčur Kasímir kmetu Frangežu pooblastilo zmeknil, zopet drugi nemčur je listino našega volilca proč vrgel in jo zamenjal z nemčursko. Tudi to ni bilo v redu, da se je vršila volitev v Muršič-evej gostilni, kjer se navadno zbirajo Ptujski najhujši nemčurji ter so imeli „korajžo“.

Ali se še spominjate Vi vrli možje, kako so Vas lovili, da celo pisali so Vam v slovenskem jeziku, katerega ti ljudje zaničujejo iz dna srca in kako so se Vam hlinili! Ali se še spominjate, kako so kričali, duhovnikov in doktorjev ne voliti! Se ve da, duhovnikov se bojijo, ker dobro znajo, da duhovnik nikdar ne bode v njihov rog trobil. Tudi slovenskih dohtarjev se bojita Ekl in Pisk. Pa glejte politično hinavstvo! Zakaj pa so meščani 22. nov. t. l. vse svoje dohtarje t. j Miheliča, Bresnigga, in Strafelo volili v okrajni zastop, ako so dohtarji nepotrebni? Ali oni si mislijo inače, namreč oni hočejo imeti zagovornike dohtarje zato da bi Slovence laglje pokresali.

Da pa so zmagali meščanje, zahvaliti se imate Vi slovenski možje, tudi mnogim tistim ljudem, ki žive med Vami in ki se Vam delajo, da so Vaši prijatelji. Poglavitni ti Vaši pravi sovražniki so: Šostarič pri sv. Vid-u, Švaršnik v Majspergu. Lešnik pri sv. Janži, oba Mariniča pri sv. Urbani in Matevž Pernat iz Mihovec, sploh večjidel Poljanci desnega Podravja. Ti ljudje so zakrivili, da je propala 19. t. m. naša, to je kmečka slovenska stranka. Zato pa je treba, da si te ljudi zapomnite.

Največ imajo ti ljudje na vesti, da bodo dolga 3 leta gospodarili ptujski meščanje z Vašim premoženjem in ti imajo na vesti, ako se bode gospodarilo slabo. V drugej vrsti pa so zakrivili tisti meščanje, katerim nosijo kmetje svoje peneze t. j. Mihelič, Rodošekov sin, notar Filaferro, kramar Koleno, mesar in gostilničar na Bregu Stanič in drugi. — Ker se je pa ta volitev, kakor sem že omenil, vršila nepostavno, vložili smo proti njej Slovenci protest in zahtevamo, da se ovrže ter razpiše nóva volitev. Ako tega v Gradci ne storijo, potem idemo na Dunaj in tam mislimo, da se nam ne da nič druzega kakor vsakemu državljanu t. j. pravica. Pravico išče ubogi Slovenec in nič druzega kot pravico. Ne mislite pa Vi nemškutarji, da smo zbog zmage potrti, ne, drugokrat se bodemo bolje poznali in vedeli bomo, kako so imamo z Vami boriti. Vam slovenskim volilcem pa izrekamo še jedenkrat najtoplejšo zahvalo za mnogo brojno številno vdeležbo, glejte, da vzdramite tudi tiste, ki se te volitve iz tega ali onega vzroka vdeležili niso in kadar dobite zopet glas, da imate priti v črni Ptuj volit, pridite vsi. nikdo ne sme reči, „da brez mene tudi opravijo“ kajti ta volitev nas je prepričala, da je zmaga vselej naša, ako pridemo vsi in smo složni. —c.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Poštne hranilnice.

II. Če pa izdatnik takega čeka želi, da bi se plačilo opravilo pri kterem koli poštnem uradu, in ne na Dunaji, to pristavi na zadnjo stran čeka svoj podpis in adreso tiste osebe ali firme, kteri, in pa imo poštnega urada, pri kterem se ima plačilo opraviti, ter pošlje tako popisani ček poštnine prosto in pod priporočilom poštno-hranilničnemu uradu, kteri brž ta iznos pri dotičnem poštnem uradu nakaže. Ako bi vložnik rad, da bi mu ne bilo treba vsakega s čekom nakazanega iznosa pri najbližjem poštnem uradu v svoji vložni knjižici odpisati dajati, lahko si tudi v tem pomaga in sicer tako le: Treba mu je samó,

Digitized by Google

da svojo vložno knjižico za hrambenico v hrambo izroči poštno-hranilničnemu uradu, kteri po tem odpis nakazanega iznosa v vložni knjižici vselej sam opravi.

S pomočjo te hrambenice moči je na dano v hrambo vložno knjižico pri vsakem poštnem uradu prihranke dodatno vlagati. Kdor svojo vložno knjižico v hrambo dá, prejme, če tako želi, tudi po več hrambenic ali hrambenih listov takó, da mu bode mogoče na eno in isto knjižico v različnih krajih in po različnih osebah ob enem kak iznos vložiti.

Poštno-hranilnični urad pošlje o vsaki poznejši vložbi novcev znano, res da od tega ali onega grajano, ali v tem slučaju pač prav koristno prejemno potrdilo uradovo pod adreso, ki jo je vložnik povedal, recimo n. pr. na Dunajsko firmo, ki ima enega ali več potujočih ljudi na deželi, da ji novce potirjavajo.

Vsak teh potujočih služnikov prejme po eno hrambenico, na temelju ktere on lahko poterjane novce precej pri najbližjem poštnem uradu vloži.

Ta postopek z nakaznicami ali čeki je kaj prost ali enovit, pač vsakemu, tudi zasebniku popolnem razumen in dostopen. Ta postopek sme se šteti za prevelik napredek v plačilnem prometu ter bode gotovo deloval pospešno na novčni pokret ali gib tako države kakor tudi obrtniškega in trgovskega sveta.

Za take male hranljivce, ki nemajo večjih izneskov na razpolago ter želé, da bi svoje vloge lahko v krajših rokih nazaj dobivali, ako bi potrebovali, poskrbljeno je z drugim postopkom, kterega poštno-hranilnični urad počenši od 16. novembra t. l. za zdaj pri blizo 1.400 biralnicah vpelje.

To je namreč postopek „vračil na kratko ali kratkim potem.

Po tem postopku bode moči pri vseh v to določenih biralnicah (izplačevalnicah), ki jih je blizu 1.400 in katerih število bode 1. decembra t. l. še znamenito povišano, zazdaj do 20 gl. precej vzdigniti, samo če se odda odpoved in poslednje prejemno potrdilo ali poslednje potrdilo imovine ter predloži vložna knjižica. Vračilo se izplača na ravnost temu, kterega podpis je bil vzprijet v vložni knjižici. Prejemna potrdila za ta postopek tekó od 16. dne septembra vže med ljudmi ter potrjujejo hranilno imovino s črkami. Po vsakem vračilu, ki ga vložnik prejme po tem kratkem potu, dobi onod poštno-hranilničnega urada s prvo pošto potrdilo o hranilni imovini, kar mu je še ostane (potrdilo imovine, tiskanica št. 57 *a*). Na podlogi tega potrdila on lahko vnovič kako vračilo kratkim potem dobode.

Le-ta vračilni postopek po kratkem potu bode brez dvojbe še znatno povzdignil poštnim hranilnicam število vložnikov, da si je vže zdaj sila veliko.

Državni urad poštnih hranilnic.

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejstvo.

III. Iz ptujskega okraja udeležil je se Tržaške razstave samo nekov Waldemar Hintze, sadovni trgovec v Ptuji. Razstavil je sadež od parižkih ramborjev (belih lederarc), zlatih parmen, ananas-rejnet, sivih lederarc, belih zimskih tafeljnov in štajerskih mašanceljnov. Odlikovanja ni dobil nobenega. Iz tega vendar ni sklepati, da bi ptujski okraj zastran sadjerejstva bil najzadnji. Saj se samo po železnici inam izvozi vsako leto po 1000 vagonov sadja, 15% tega pride na lepe mašanceljne in 15% na drugi žlahtni sadež, ostalo je pomešano z moštnim sadežem. Žlahtnega sadeža je toraj mnogo pa odbirati ga je treba. Na debelo prodavajo moštno sadje 100 kilo po 3—4 fl. mešano 6—10 fl. in kar je žlahtnih mašanceljnov in rejnet pa še dražje. Na drobno plačujejo za 100 izvrstnih jabelk 1—5 fl.

Savinjsko krasno dolino zastopala sta na Tržaškej razstavi samo g. baron Oskar plem. Warsberg in grof Herman Wurmbrand, kar je premalo, kajti Savinjska dolina šteje mnogo, to pa izvrstnih sadjerejcev, tudi med kmeti. Marsikateri kmet ima uže lepe in z žlahtnimi sortami zasajene sadunosnike. Nekateri so zavoljo slabih letin celo vinograde poruvali in s sadovnim drevjem zasadili. Žali Bog, da ni prave cene doseči za lepi sad. Nekaj ga posušijo, še več stolčejo za tolklo, drugo pa kupcem prodajo, škaf po 50—70 kr. Kedar so slabe letine, spravljajo kupci sadež v zaboje; če pa je dobra letina, dajejo sadež na voze naložiti, v Celje zapeljati in v železniške vagone pometati. Tako delajo grajščaki in kmeti v dobrih letinah, ker ne utegnejo varčneje ravnati. Vsak hiti in skuša hitrej ko mogoče sadež v denar spraviti in delo dokončati. V takih dobrih letinah bi predrago hodilo sadež varčno trgati, shranjevati, kupcev čakati, ker veliko sadu prej segnjije. Zato skuša vsak hitrej ko mogoče sadež predati, če tudi po slepej ceni. Če povedano prav pomislimo, moramo jim dati prav. Vendar tako ne sme zmirom ostati. Treba bo popneti se do tega, kakor je na Češkem in Tirolskem, kder kupci sad na drevji kupujejo in zbiranje sami opravljajo. Vendar takšnih kupcev v južno Štajersko zlasti v Savinjsko dolino ne bo veliko, dokler bodo tarife za voznino na južni železnici za sadovje tako pretirano visoke, kakor so sedaj. Tukaj pa morajo le ministri in narodno-konservativna večina v državnem zboru pomagati, kajti nemški liberalci so mnogo kupljeni in podmitani od židovliberalnih denarnih mogotcev.

G. grof Wurmbrand pa tudi baron Warsberg imate dokaj žlahtnih sort: n. pr. rejnete karmelitarce (srednje rodi), parkerjev peping (izvrstno), Henrijeta Varsbergova (nova sorta,

Digitized by Google

bogato rodi), Bohnovo jabelko (obilno rodi trpežnega sadu), beli tafelj (dobro), siva lederarca (izvrstno), mašanceljni (vsako 2. leto obilno rodi), Langstonov dobrin, orlejanska rejneta (drugo leto dobro rodi), zlata parmena (izvrstno), cesarjevič Rudolf (izvrstno), Gdanski robač (močno rodi), kardinal (izvrstno).

(Dalje prih.)

Toča sekala je zadnjih 5 let v avstrijskih deželah po 34 dni na leto, samo l. 1880 poklestila 820.000 hektar in škode napravila za 24 miljonov goldinarjev; na Štajerskem je istega leta uničila 1,324.000 fl., na 1,783.000 hektarah. Na 1 den s točo pride po 38.720 fl. škode. Okraji ob Muri, Dravi, Dravinji, Savi in Savinji so najbolj pogosto zadeti.

Sejmi 3. decembra Konjice, Planina, 4. dec. Polje, Zeleni travnik, Šmarije, 6. dec. Doberna, Lučane, Sevnica, Cmerek, sv. Miklavž v Susilah, Vozenica, Radgona.

Dopisi.

Iz Maribora. V čitalnici je zadnjič g. profesor Lautar prav izvrstno razlagal o elektriki. Škoda, da se na učiteljišči fizika slovenski ne prednaša Naši slovenski prihodnji učitelji bi se veselo in izvrstno učili poslušajoč takega profesorja. Hvala mu za kratkočasni večer. — Novo dekliško šolo bodo v kasinskej ulici zidali in je za drugo leto odmerjenih 50 000 fl. — Javno bolnišnico hoče deželni odbor kupiti, mesto se pogaja sedaj z njim zaradi cene. — Mesto je hranilnici dolžno 135.000 fl. — Vinski trgovci se precej gibljejo in kupujejo vino, najrajše letošnje. — Nemškutarji uže ponujajo za volitve v deželni zbor saj enega kandidata. Nekov dr. Haus Schmiderer bi jim naj na konja vplezal, s katerega smo Slovenci znanega Seidla vrgli!

Od sv. Jurija ob južnej železnici. (Dr. Gustav Ipavic-eva svečanost.) II. Ko se je sicer precej velika dvorana napolnila, povzame c. kr. namestnijski svetovalec gospod Haas besedo, ter pravi, da bi utegnilo namen današnje svečanosti že znan biti; govornik v nemški besedi opisuje delovanje, vspehe in veljavo odlikovanca gosp. dr. G. Ipavica, omenja njegove večkratne izvolitve v razne zastope, kakor okrajni zastop, okrajni šolski svet, kraj. šolski svet, kot župan, etc. ter na posled omeni, da mu je z ozirom na te mnoge zasluge Nj. Veličanstvo presvitli cesar podeliti blagovolil zlati križec s krono. katerega mu zdaj slovesno pripenja na prsi; v. g govornik še pristavlja, da takšna dejanja visoka vlada ne prezira, temveč pripoznava in cesar sami odlikujejo takšne odličnjake; zatoraj v. g. govornik povabi navzoče, da z njim presvitlemu cesarju trikratni „hoch“ izrekó, kar z navdušenim „živijo“ po vsej dvorani krepko odmeva. Godba zaigra cesarsko pesen, sedeči vstanejo. G. dr. Ipavic vidno genjen se zahvaljuje za došlo mu odlikovanje, omenja pa, da to najviše odlikovanje ne velja le njemu, ampak tudi občinskemu zastopu, prebivalcem trga Št. Jurskega in drugim, ki so ga v njegovem podvzetji podpirali, zahvaljuje se tem in pravi, da je lehko delovati, če so tako složni in požrtovalni občani, s kakoršnimi se hvalevredna občina Št. Jurska ponašati more. — Tem v hvaležen spomin na današnji dan, je potem izročil g. dr. Ipavic hranilnično knjižico z uloženimi 50 fl. kot prvi kamen k bodoči hiši, hiralnici za Št. Jurske posle in uboge, občinskemu odboru; on omenja dalje, da je v isti namen že spodbujala in svojo pripomoč obljubila preblagorodna stara Kartinova gospá. — Sè slava in živijo-klici so navzoči te izjave na znanje vzeli. G. vitez Berks potem poprime besedo, ter s posebno živimi izrazi barva zasluge in delovanje g. dr. G. Ipavica kot župana, sadjerejca, skladatelja in kot neustrašljivega narodnjaka slovenskega, kot široko znanega zdravnika; zahvaljuje se mu za njegovo možato postopanje in se mu priporoča v nadaljšnjo podporo v imenu odbora občine Št. Jurske. Živijo-klici so pretresali dvorano, izvrstnemu viteškemu govorniku.

(Dalje prih.)

Iz Ponkve. (Šulvereinskim rovarjem) posvetil je vrli župan g. Korže, ki je postal naročnik „Slov. Gosp.“ in doposlal sledečo izjavo: Blagovolite v Vašem cenjenem listu sledeče priobčiti: V dopisih „Slov. Gosp.“ št. 21. in 30. od dne 25. maja in od dne 26. julija t. l. „Iz Šmarskega okraja“ je mene nekdo zarad tega napadal, ker sem k nemškemu „šulvereinu“ pristopil. — Na to imam sledeče odgovoriti: Jaz sem k nemškemu „šulvereinu“ pristopil, ker nisem njega prave namene poznal. Volk je prav po ovčje k meni prilazil, ter je mene prigovarjal, da bi k nemškemu „šulvereinu“ pristopil, kajti to je društvo, katero bo za to skrbelo, da se bo v naših šolah razven slovenščine tudi nemščina podučevala, revni šolarji pa podpirali. Razven tega so temu društvu udje „prvi gospodje“ v Šmariji itd. Na to sem k temu društvu pristopil. Toda v kratkem sem sprevidel in se prepričal, da nemški „šulverein“ nima take namene, kajti on hoče vse ponemčiti, mrzi slovenski jezik, sovraži katoliške duhovnike ter pri vsaki priliki po njih udriha. Takemu društvu ne morem kot Slovenec in katoličan ud biti. Jaz sem sicer že pred tremi meseci svoj izstop iz tega društva ravno tistemu Volku, ki je po Ponikvi svoje zanjke nastavljal, naznanil. A ker še me vedno za uda imajo, — med drugimi tudi „vahterca“ — naznanim tukaj javno svoj izstop. Toliko dopi-

Digitized by Google

sunu „vahterce“ pod nos, ki neresnico po svetu trosi, ali pa ne ve časa razločevati. Ob enem tudi naznanim, da hočem kot novo izvoljeni župan Ponkviške občine, kakor moj vrli sprednik, slovenski uradovati ter v narodnem smislu delovati. — Na Ponikvi, dne 24. listopada 1883.

Fr. Korže, župan, Fr. Podgoršek, priča, Franc Kraner, priča.

Iz okolice Celjske. (Zopet nemčurje na zvijači dobili.) Pisalo se je o „zudrangu“ v nemške mestne šole v Celji. Polagoma pa se je zvedelo skoraj bi rekel prečudno ravnanje, katero je bilo tako vabljivo otrokom in starišem, da so se šli vpisovat v nemške mestne šole Celjske. Čuda! Slovensko ljudstvo je sicer znano, da je dobro talentirano, a da bi učenci iz slovensko-nemških šol iz Celjske okolice iz prvega razreda mogli prestopiti v mestne nemške šole kar v četrti razred, tega bi vendar ne bili mogli verjeti, če bi se to ne bilo dejansko zgodilo. Kaj hočemo k temu reči — k temu „zudrangu“? Kaj druzega nego največje priznanje okoliški šoli, da že v prvem razredu toliko otroke sposobi — da morejo kar prestopiti v četrti razred mestnih šol, iz slovenskega prvega razreda v četrti razred mestnih nemških šol. — Imena so na razpolaganje.

Od sv. Ilja v Slov. Goricah. Proti pretečenima dvema letoma 1881. in 1882. je letošnja jesen dosti prijetniša. Od konca septembra pa do novembra vladalo je v enomer lepo in prijetno vreme. Pridelki so lepo pospravljeni in so precej zdatni razun ajde. Vinskih pridelkov je pri nekterih več, pri drugih menje in bodo v primeri prošlih let dosti boljši. Sadje, tudi zdatni pomoček za kmeta, da si pridobi krajcar, obrodilo je v tako pičli meri, da ni omembe vredno. Šena pa smo dobili letos prav obilno, da že dolgo ne toliko. In to je tudi dobro za vsakega živinorejca, posebno za kmeta, da zamore svojo živino dovoljno krmiti. Ozimine so vse posejane. Ako nam je zima ne poškodi ali na leto uima ne vkonča, bode se pridelalo dosti več zrnja od prejšnjih dveh let, ki se bosta zarad slabih jeseni lahko pozabile. Stara prislovica je, ako na god sv. Lenarta vlada lepo vreme, tedaj lehko tekočo jesen vsak lenuh nastelje dobi. Bomo videli, bo li tako ali ne. S.....n.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar mudili so se zadnje dni v Budimpešti tudi z našimi ministri in je bilo z ogerskimi skupno posvetovanje. Pravijo, da so sklenoli staviti železnico od Mostara v Metkovič v Hercegovini. Prihodnji torek začne državni zbor zopet zborovati. Nemški liberalci prihajajo precej pobiti nazaj, ker vse jihovo „šinfanje“ ali psovanje ni moglo ministerstvo grof Taffejevo podreti. Tudi vse leganje, da se Nemcem krivica godi, je zastonj. V Pragi so se pogovarjali, kaj storiti, bi li šli zopet v državni zbor ali ne, pa so le gredé, tako da se tem politikarjem uže vse posmehuje. — Cesarjevič Rudolf in princezinja Štefanija obiskala sta v zlati Pragi novi krasni češki teater in bila z navdušenimi Slava-klici sprejeta. Češki narod je tega visokega obiskovanja močno vesel; grdo pa je, da so se nemški liberalci v Pragi nevošljivo v stran poskrili. — Minister Pražak je sodnijskemu pristavu Rotschedelnu prepovedal predsedavati nemškemu šulvereinu v Šmarijah, ker se to ne dohaja za sodnika na Slovenskem; ljudje bi ne mogli zaupanja imeti v vsestransko pravičnost sodnije. — Kranjski slovenski poslanci so se hvala Bogu zopet spravili in porazumeli in so državni poslanci izmed njih nalog prevzeli na Dunaji krepko zahtevati djansko jednakopravnost za vse Slovence. Ta sklep je nas štajerske Slovence jako razveselil in Bog daj, da se poslancem posreči, saj najpotrebnejših rečij od ministra dobiti n. pr. slovensko učiteljišče v Mariboru in slovenske paralelke na naših gimnazijah. — Magjari se pokoravajo Judom, da je uže res čudno, nek judovski poslanec je v državnem zboru krščenim Magjarom v lice povedal, če nečejo Judov, pa naj se poberejo iz dežele. Judovska nesramnost! — Za Hrvate še zmiraj iščejo bana.

Vnanje države. Nemškega cesarja sin bil je na Španskem sijajno sprejet in španski kralj je popolnem zavit v politične mreže zvitega Bismarka. — Francozi ali prav za prav jihovi republikanski freimaurerji so narod s celim svetom sprli: z Nemci, Italijani, Rusi, Španci in Angleži, Turku so vzeli Tunis in sedaj imajo vojsko s Kitajci na hrbtu. To utegne preveč biti! — Italijanski vojni minister se je uže sam ustrašil, da generali zahtevajo za brambo pomorskih obal z železnimi stolpiči, katerih vsak bi naj imel po 2 strahoviti kanoni, 1000 milijonov lir t. j. več kakor 400 milijonov goldinarjev. Liberalni ministri so cerkvam pobrali vse premoženje, sedaj stegujejo roke po ustanovah ali „štiftingah“ za uboge. — Egiptovski vice-kralj je angleškemu generalu Hiks in mnogim nemškim, angleškim oficirjem izročil 16000 mož pa 34 kanonov, da užugajo Mahdija, krivega preroka, v osrednjej Afriki. Toda Mahdi jih zvabi v klance in soteske in pobije v 3dnevnem boji celo egiptovsko vojsko do zadnjega moža Vseh 34 kanonov, veliko pušek in streliva je zaplenil. Sedaj stoji že pred mestom Hartum, od koder Evropejci bežijo na ladijah po reki Nil. — Francoze so Kitajci v Tonkingu res dobro za nos vodili. Med tem ko so se z njimi po svojem poslaniku v Parizu pogajali simotamo, pošiljali so vedno

Digitized by Google

več vojakov v Tonking. Sedaj se čutijo uže tam tako močne, da Francoze napadajo. Ti se komaj branijo, ker jih je premalo. Nagloma se pelja celi vojaški oddelek na pomoč iz Francoskega, pa v Tonking je daleč in Kitajci bodo skušali poprej zmagati.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

II. Ko so v staroslavnem Rimu l. 800. Karlu velikemu na glavo posajali rimsko-nemško cesarsko krono, bili so Slovenci popolnem Nemcem poddani. Vso zemljo so jim vzeli in jo razdelili 1. nemškemu cesarju, 2. nemškej duhovščini pa 3 nemškej gospodi.

Nič bolje, kakor pozneje mohamedanski Turki, delali so takrat krščanski Nemci. Turki so namreč tudi podjarmljenim narodom jemali zemljišča in ja delili sultanu, mošejam in svojim begom. Najbolje zemljišče odbral je Karol veliki za cesarski dvor ter napravil velike pristave, katere so doposlani nemški grofi oskrbovali. Zatem je prišla na vrsto nemška duhovščina. Tej se je odmerilo, zlasti salcburškim nadškofom pa raznim samostanom, neizmerno veliko zemlje: gozdov, travnikov, njiv, goric. Čudno pa je to, da nemška duhovščina s tem ni bila še zadovoljna. Izposodila si je celo judovsko postavo in ovčicam svojim navrgla desetino. Pozneje so pa nemški grajščaki se vsilili duhovščini nemškej za jerobe — Vogte — češ, da je ta preslaba desetino sama pobirati. Tako so grajščaki prišli do desetine pa nje niso duhovščini odrajtavali, ampak za-se hranili.

Kar je še zemlje slovenske ostalo, to pa je se dalo v last nemškim globoko iz Nemčije prihajajočim vojvodam, knezom, grofom, baronom, žlahtnikom ali plemičem, vitezom, slobodnjakom, pušenjakom in vojakom.

Kaj pa je tedaj Slovencem, slovenskemu kmetu ostalo? Nič kakor delo, trpljenje, zaničevanja, tepenje, solze in smrt.

Nekateri so postali zlasti na cesarskih grajščinah popolnem sužnji. Takih so mnogo tudi inam odgnali, zamenili, prodali. Nemec in za njim Italijan, Francoz in Anglež so Slovanu takrat pečat vžgali tolikega zaničevanja, da še dan današnji za besedo rob, sužnik ne gleštajo druge besede, kakor Sklave. Drugi so pa bili podložniki, rabotarji in tlakarji. Rodbine slovenske oča je dobil odkazano nekaj zemljišča. To je moral obdelovati pa zraven desetine še mnogo pridelkov kot davek, davščino vsako leto prepuščati vsak svojemu nemškemu gospodu grajščaku. Ali to še ni bilo vse. Vrhu tega moral je Slovenec rabotati, tlako delati, t. j. vsaki teden po več dni delati za svojega nemškega gospoda. To je bila tako imenovana tlaka in rabota. Toda posestvo, na katerem je slovenska rodbina živela, ni bila njena last, njena lastnina, ampak vselej grajščakova. Ta je mogel vsaki čas zemljišče vzeti nazaj in za se porabiti. To se je navadno takrat zgodilo, če je katero posestvo bilo lepo obdelano, n. pr. s sadovjem, z vinsko trto zasajeno. Zato so ubogi kmetski ljudje sčasoma opustili vse bolje obdelovanje. Rekli so: kaj pojem in spijem, to je moje, drugo pa nič. Ni čuda tedaj, da beremo o pogostih lakotah. Kmet ni rad kaj več prideloval. grajščaki so pa mnogo požrli in spili in tako je kmalu nastalo pomanjkanje, če je slabeja letina potegnila.

Desetina jemala se je od vina in žita. Davki pa so bili navrženi na vsakojake reči: oves, ječmen, proso, repo, korenje, mak, kokoši, race, goske, piščance, kopune. jajca, sir, predivo itd.

Rabota in tlaka je tudi bila mnogovrstna: ženske so hodile v gradove semena lušit, prediva prest, perila prat, možki so morali grajščakom orati, sejati, kositi, žeti, gorice kopati, drva sekati, sodarji sode delati, kolarji vozove napravljati, vse zastonj in pri svojej hrani.

Najhuje godilo pa se je slovenskim rabotarjem, tlakarjem, kedar so morali nove ceste delati ter na visokih strminah tujej nemškej gospodi trdne gradove zidati z globokimi kletmi za slovensko vino pa tudi s strašnimi ječami za slovenske siromake, če bi vselej se ne pokoravali svojim strahonjem in njihovim beričem.

Pravo sodili so grajščaki ter lehko živeli, kakor so hoteli. Mnogi izmed njih bili so pravi tolovaji, roparji, ki so kakor jastrebi z visokih gradov na okolico prežali in napadali potnike, trgovce, plenili kder so mogli. Zapisano tudi je, kako so ti klateži časih ostudno živeli, slovenske žene nadlegovali, device skrunili. Slovenski človek ni našel nikder pomoči, nikoli pravice; še tuje duhovenstvo ga ni moglo tolažiti, ker ni govorilo njegove govorice. Nemška duhovščina stala je sredi ljudstva nema. In tako trpelo je naše ubogo ljudstvo od Karla Velikega naprej v trdi temí grozne nevednosti sramotnega sužanstva brez vsake premembe na boljo stran celih 400 let. Še le za Premisla Otokarja, kralja Matjaža in cesarja Maksimilijana iz preuzvišene hiše Habsburške začelo je se svitati. Iz te dolge noči nimamo nobene slovenske pesni, ne žalostne ne vesele, ne cerkvene pa ne svetne. Vse je otrpneno, mrtvo.

(Dalje prih.)

Smešnica 48. Stara žena si je kupila kavrana. Soseda to izvé in jo vpraša, čemu jej bo ta grda stvar? Starka jej pa reče: lep kavran res ni, pa ker ljudje pravijo, da kavran do 700 let živi, bi se vendar jaz rada prepričala, je li to res ali ne? Vrtec.

Digitized by Google

Razne stvari.

(Slovensko društvo) vabi vse domoljube slovenske k občnemu zboru 2. dec. t. l. ob 3. popoludne „zur Stadt Wien“ v Mariboru. Črtež: nagovor predsednikov, poročila denarničarjevo in tajnikovo, politični govori pa nasveti [g. dr. Vošnjak govori o političnem položaji Slovencev štajerskih], porotniške zadeve južno-štajerske, gospodarske zadeve štajerskih Slovencev, nemški šulverein, poljubni nasveti, volitev novega predsednika in odbornikov. Zborovanje bode važno.

Odbor Slovenskega društva.

(Svitli cesar) so za šolo pri sv. Andraši nad Polzelo darovali 300 fl.

(Okrajni zastop) pri sv. Lenartu v Slov. goricah je po mirnih volitvah dobil sledeče gospode v odbor: A. Mravljak načelnik, Ig. Alt od sv. Antona namestnik, Jož. Joras, plem. Wurmser, Anton Golob iz Porčiča, Ferd. Golob od sv. Trojice in V. Kurnik iz Šetarjeve, odborniki.

(V občini Ponikviški) so bili izvoljeni: Franc Korže za župana, Franc Podgoršek, Jože Zidanšek in Gašpar Senica pa za občinske svetovalce. Vsi so vrli domoljubi. Fr. Podgoršek in Jakob Zdolšek nista htela županstvo prevzeti. V občinskem odboru ni nobenega šulvereinarja.

(Javna zahvala.) Vrlim p. n. spoštovanim rodoljubom ljubenskim izrekamo najprisrčnejšo zahvalo za nenadno sijajni sprejem „Sav. Sokola“ o priliki izleta v trg Ljubno 25. t. m. Živeli iskreni narodnjaki Ljubenčani.

Odbor „Savinjskega Sokola“.

(Za Slomškovo nagrado) so darovali: Č. g. Prešern, kaplan v Sevnici 2 fl., g. Jare nabral pri dekoraciji g. Zdolšeka 7 fl., mariborsko učit. društvo 13 fl. 25 kr. Lepa hvala! Fr. Žiher.

(Velik plaz) 300 metrov dolg, 110 metrov širok je v Trbovljah zasul največjo premogovo jamo, enemu delavcu je drevo razbilo glavo, vas Dobrna pri Retji je v nevarnosti.

(Ljubljanski Zvon) objavil je v 11. zvezku: Jesenske pesni, Na produ, Cyclamen, Bajke in povesti o Gorjancih, Gazela, Spomini na jutrove dežele, Volkodlak in Vampir, Mrtvemu detetu, Tri Gracije, Novejši pisatelji ruski, Črtice iz dunajske električne razstave, Nove muzikalije, Slov. Glasnik.

(Sovraštvo do groba) kažejo uže nemškutarji. Tako je v Bohovi blizo Maribora umrl narodni 70letni St. Strmšek; vrla Slovenka iz Ptuja mu naredi radi tega krasen venec, pa nemškutarji ga niso pustili na trugo položiti.

(Ubil) je posestnik Ozebek v Št. Jurji pod Tabrom posestnika Lebarja; tega so 22. t. m. mrtvega našli na repišči blizu Prekop.

(Na 48 ur v kajho) obsojen je zaradi celjskega Glantschnigga tisti dijak v Gradci, ki je predsedoval shodu dijakov pa ovemu nemškutarskemu prvaku dovolil o političnih rečeh ropotati. Glej Grazer-Morgenpost štev. 272. Toti prvak pisari zopet neresnico trdeč, da se „Südsteirische - Post“ izdaja od kat. tiskov. društva. To ni res, pa takšne kosmatine lisjak najrajši prežvekava.

(Iz Malonedeljske okolice.) V zagovoru od lisjaka napadene duhovščine se tudi o Malojnedeljski fari bere. Toliko bodi povedano, da ako smo Nedeljčani imeli slabo letino, zadeti smo mi, ne pa Celjski lisjak; in da ne bodemo mi nikdar Celjskega lisjaka in Berkovsko - Stanetinskega dopisnika „S.“ hruha prosili.

(Na Vranskem) se je dne 22. t. m. osnovala posojilnica. V načelstvo je izvoljen g. Fr. Vrinovec. Odborniki pa so č. gg.: J. Bohinec, dekan Braslovški; Anton Balon, župnik Vranski; c. kr. notar Schwarzenberg; A. Kummer, J. Musi, S. Meglič, Fr. Govedič — vsi iz Vranskega. Mi temu narodnemu podjetju želimo obilo vspeha v blagor in srečo ljudstva!

(Zdravnika) pogrešajo pri sv. Juriji v Slov. goricah, ker je g. Planer umrl.

Listič uredništva: Dopisi od Male nedelje, Sevnice, sv. Andraša v Slov. gor., konjiškega okraja, sv. Roprta, Mozirja, Slatine itd. prihodnjič in prilično. Jednako večji doposlani in hvaležno sprejeti sestavki.

Loterijne številke:

V Trstu 24. novembra 1883: 47, 51, 39, 59, 50
V Linci „ „ 65, 46, 20, 53, 25

Prihodnje srečkanje: 8. decembra 1883.

(1-2) **V najem**

daje podpisani svojo tik velike ceste stoječo pol ure od Središča oddaljeno krčmo, počemši od novega leta. Pogoji so ugodni Več pri posestniku samem.

V Vodrancih. **Anton Novak.**

Natečaj.

Zadruga vžitninske zakupnine gorenje savinjske doline v Mozirji sprejme dva dačna opravnika (dacarja) proti letni plači po 500 fl. in s priklado osobnih pristojbin.

Prošniki morajo dokazati, da so za to opravilo popolnoma sposobni ter slovenskega jezika v besedi in pisavi zmožni in gledé poštenja neomadeževani.

Dotične prošnje so vposlati skrajno do 10. decembra t. l. pooblaščencu gospodu **Anton Goričar-ju v Mozirji.** 2-2

Digitized by Google

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptuji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca 1884 pri krajnem šolskem svetu na Ptujski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,
dne 16. novembra 1883.

Predsednik:
1—3 ***Premerstein.***

Župnijske tiskovine

vsake baže, v nemškem in slovenskem jeziku
se dobivajo v
J. Leon-ovi tiskarni
v Mariboru.

2—2 # Vinska prodaja.

V torek 4. decembra bode se pri sv. Barbari pri Vurbergi prodajalo

12 štrtinjakov

Barbarskega in Martinskega vina.

Cerkveno predstojništvo.

3—3 # Služba organista

se razpisuje. Več pové farno predstojništvo na Muti. (Hohenmauthen a. d. Kärntuer-Bahn.)

V najem se da.

V „Narodnem domu“ v Ptuji (prejšnji Hôtel Stadt Wien) daje se s prvim majem 1884 leta restavracija s kavarno in drugimi prostori v najem. Prostori so povsé pripravni za hôtel.

Vse drugo poizvé se pri gospodu doktoru Al. Gregorič-u, čitalničnem predsedniku in odvetniku v Ptuji. (Pettau.) 3-3

2-7 Priznano nepokvarjene, izvrstne

voščene sveče

izdelujeta

P. & R. Seemann v Ljubljani.

Služba organista in mežnarja

na Polzeli se oddá 1. aprila 1884. — Več pismeno ali ustmeno pri ondotnem cerkvenem predstojništvu. (1-2)

Imenik

koristnih bukev, ki so po **znižani ceni** na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po branji apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih naukov, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehkovezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

„Mnemosynon slavicum“

spisal **Ant. Slomšek.**

☞ ***Velja mehko vezano 50 kr.*** ☜

1—3 # Laneni cvilih

za narejanje vreč ali žakljev za **hmelj** (torej ne iz jutne preje, ki daje hmelju neprijeten duh), prodava v najfinejšej sorti

Albert Tschöp,
cvilihar, pošta Bielitz.
(Oesterreichisch Schlesien.)

3—3 # Živinski sejem.

V pondeljek **3. decembra,** god sv. Frančiška Ksaverijana bode letos zadnji veliki živinski sejem pri sv. **Tomaži nad Veliko nedeljo**, na kar se živinski kupci in prodajalci opozorujejo.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 49. V Mariboru 6. decembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeništču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Peti občni zbor Slovenskega društva v Mariboru.

[2. decembra 1883.]

Nepričakovano obilno obiskovan in obhajan bil je 5. občni zbor našega Slovenskega drustva. Bilo je navzočih mnogo vrlih Slovencev vsakega stanu iz mesta, okolice in daljnih krajev: n. pr. iz Ljubljane dr. Vošnjak, iz Ptuja dr. Ploj in dr. Jurtela, iz Celja Miha Vošnjak, iz Konjic obadva dr. Prusa, iz okolice poslanec J. Fluher in čez 80 kmetov od sv. Martina, sv. Petra, sv. Marjete, Jarenine, št. Ilja, Kungote, Kamce, sv. Križa, Selnice, sv. Lovrenca, Ruš, celo iz visokega Smolnika, iz Lembaha, sv. Magdalene, Hoč, Cerkovec, Digoš, Slivnice in Frama.

Vlado je zastopal gosp. Kankowsky, c. k. okrajni komisar. Predsednik dr. Radaj pozdravi navzoče može ter izraža svoje veliko veselje, da so prišli v tako obilnem številu. Zatem sledijo poročila denarničarjevo in tajnikovo, iz katerih povzamemo, da je društvo lani prejelo 369 fl. 70 kr. in izdalo 81 fl. 30 kr., dalje, da je društvo zborovalo z velikim uspehom v Celji, Šoštanji in Sevnici. Nameravani zbor pri sv. Ani in Ptuji je odložen. Odbor je imel tudi 5 zborovanj in zlasti s tem največ posla, da smo Slovenci 600letnico Habsburško dostojno obhajali pa svitlega cesarja častno in slovensko sprejeli. Bilo se je pisalo na vse strani in pouzročilo, da so številne deputacije prihajale cesarju se poklanjat, ogromne množice ljudstva pa vladarja pozdravljat k železniškim postajam itd. Državnemu zboru, naučnemu ministru itd. odposlale so se razne prošnje, za ministerstvo znotranjih zadev izdelala spomenica o spodnje-štajerskih uradnikih zastran tega, so li zmožni slovenščine ali ne. Oboje poročilo vzelo se je pohvalno na znanje.

Kot političen govornik je besedo povzel najprvlje naš velezaslužni državni poslanec g. dr. Jožef Vošnjak, od zbranih z živio-klici pozdravljen. Njegov govor objavimo natančneje prihodnjič. Le toliko omenimo danes, da je nam veselo novico vedel povedati, kako so kranjski državni poslanci sklenoli v državnem zboru krepko in odločno zahtevati, da se vsem Slovencem tedaj tudi štajerskim saj toliko dovoli v narodnem oziru, kolikor se je Kranjcem uže dovolilo; slovensko učiteljišče, slovenske paralelke na gimnazijah itd. Slavnemu govorniku se je izrekla živahna zahvala in zaupanje.

Za njim je g. Dečko, Središki rojak, spreten jurist in pisatelj razlagal v izborno gladkej in živahnej besedi res čudne razmere porotniške v okrožji celjske okrožne sodnije. Ob konci je posebno poslancev pozornost obračal na to. Njegov govor objavi „Gospodar“ kmalu ves. —

O gospodarskih rečeh je zopet neumorno delujoči domoljub celjski, g. Miha Vošnjak, govoril. Njegov zanimivi govor objavimo posebič. Kot važne postavimo sem nasvetovane in jednoglasno sprejete resolucije:

a) Peti občni zbor Slov. društva povdarja zopet potrebo namestnijskega oddelka graške c. k. namestnije za spodnji Štajer — nameščenje slovenščine v besedi in pisavi popolnem zmožnih uradnikov — imenovanje slovenskega referenta pri ministerstvu notranjih zadev za vse slovenske pokrajine — slovenskega učiteljišča v Mariboru — slovenskih paralelk na gimnazijah v Celji in Mariboru. Dotične prošnje se naj ponovijo!

b) Odboru se naloži prošnjo vložiti pri ministerstvu poljedelstva, naj to precej imenuje slovenskega potovalnega učitelja za spodnji Štajer.

Naposled je prišel nemški „šulverein“ na vrsto, na kar so poslušalci vidno radovedni čakali. Jihovim željam se je dovoljno ustrezalo. Dr. Gregorec je dokazal, da ovo društvo gledé na tisti namen, ki ga je vladi naznanilo, še niti potrebno ni, saj se Nemcem nikder krivica

Digitized by Google

ne godi, saj imajo vse polno nemških šol, gledé pa na pravi namen, je Slovencem škodljivo, ker meri na množitev nemškutarjev, narodnih Judežev, pači učitelje, ljudstvo in deco, in naposled, da nasproti vladi naznanjenemu namenu rovlje povsod kot politično društvo. Zato ima vsak narodnjak dolžnost temu društvu vsestranski upirati se. Da so poslušalci govornika dobro razumeli, kazalo je ob konci živahno pritrjevanje in živio-klicanje. Nemškega šulvereina bodo kmalu povsod Slovenci na kmetih dobro poznali in mu dveri kazali. Saj si druga ne zasluži ta najnovejši sovražnik duševnemu in gmotnemu napredku Slovencev, na narodnej podlagi!

V odbor bili so izvoljeni gospodje: Paul Simon za predsednika, Dominkuš, Radaj, Glančnik, Gregoréc, Dečko, Mih. Vošnjak, dr. Prus, Božidar Raič in dr. Gregorič za odbornike. S telegrami društvo počastili so: dr. Gregorič iz Ptuja: „slabo zdravje mi ne dopušča okolo voziti se, zlagam se s vsemi sklepi, Slovence na Štajerskem očividno germanizirajo, ravnopravnosti še mi ne čutimo.“

G. baron Goedel iz Dunaja: „srčno pozdravljam svoje rojake, obžalujem, da mi važni posli ne pripuščajo udeležiti se“.

Č. g. Ripšl, videmski župnik: „Slava in živeli!“

Slovenski društveniki iz Sevnice: „hvala, slava junaškim boriteljem za naš mili narod“.

Iz Gradca: „z branim rodoljubom, ki branijo pravice Slovencev, kličemo krepki: „živijo in naprej!“ Graški Slovenci“.

Hvala in slava vsem, ki so pripomagali, da se je 5. občni zbor Slovenskega društva tako sijajno vršil.

Po volitvah v okrajni zastop ptujski.

II. Ker smo 19. nov. propali, postali smo nekoliko boječi in tesnim srcem pričakovali 24. den novembra. Ta naša bojazen pa je bila opravičena, kajti vedeli smo, da silno proti nam rujejo meščanski nemškutarji pa tudi znana vrbanska Marinič-a, majsperški Svaršnik, št. janžki Lešnik, mihovski Pernat in novi Piskov pomagač Jan. Kolarič, znani „Mohrenwirth“ v Ptuji. Ekl in Pisk bila sta vedno na nogah in podpisavala nemške in, glejte lisjake! tudi slovenske pozive. Zopet drugi so ljudstvo strašili, da gre pri teh volitvah posebno za šolo, kajti legalo se jim je, da smo Slovenci tako neumni ter ne pustimo nikomur več učiti se nemščine. Toda naš vrli, pošteni slovenski kmet tem zvitim ptičem ni hotel iti na limance in ni se dal vjeti, kajti on vé ločiti prijatelja od sovražnika, Slovenca od ošabnega nemškutarja.

Odvalil pa se nam je kamen od srca, vstopivšim v „Narodni dom“, kder je ob ½10. zbranih kakih 80 volilnih mož, vsi zavzeti za naše kandidate. Ni jim bilo treba razlagati, zakaj da hočemo tudi mi imeti v okrajnem zastopu advokatov. Vsakteri je izprevidel, da Slovenci potrebujemo svojih zagovornikov v tem važnem zastopu in da le tem je lahko odgovarjati dr. Bresnigg-u, Miheliču, Strafeli in zvitemu Pisku.

V gostilni g. Muršeča, kjer se je volilo, zbralo se je mnogobrojno stevilo ptujskih nemčurskih rovarjev, med temi tudí znani tukajšnji okrajni zdravnik g. Dr. Kleinsasser, mož, ki je v prvej vrsti hlapec za nemški „šulferein“, vedno psuje nad našo vrlo duhovščino in sploh Slovence ter okraju dela marsikatere nepotrebne stroške in kmetom velike sitnosti. Memogredé še omenim, da bi po mnenji tega moža naši duhovniki zato ne smeli voliti v okrajni zastop, ker so v mestu nameščeni, mož pa pozabi, da je bila to volitev v **okrajni**, a ne mestni zastop, pa da on ruje proti 80.000 prebivalcem slovenske narodnosti.

Druge agitatorje razven trgovca Kasimira, ki živi največ od slovenskega ljudstva, se mi ne zdi potrebno in tudi ne vredno omeniti. Volitev vodil je plem. Premerstein, o katerem nič ne rečemo, da „Slov. Gospodar“ ne bo konfisciran.

Že pri sestavi volilne komisije se je razvidelo, da imajo našinci ogromno večino. Nemčurji postali so klaverni, eden za drugim odrinil je s kislim obrazom. In ko je bila volitev dovršena, postali so od sramote vsi poparjeni, kajti naši kandidatje so po največ dobili 118 glasov, nemčurski pa 32. In za to se je nek znani tukajšnji nemškutar, nekdaj zavzet Slovenec in kateri baje ne bode več volil v skupini velikega posestva, vskliknil: da propadnemo, to sem znal, ali tako sramotno, tega bi ne bil pričakoval.

Po volitvah zbrali so se naši možje v „Narodnem domu“. Tu smo videli kako se navdušuje že priprosti posestnik za našo narodno stvar. Blagi naš župnik Raič napil je kmetom volilcem, proseč, da, kedar nas zopet pokličejo na volilni boj, vedno naj stojijo tako trdno, kakor so stali denes. Gosp. Dr. Gregorič pa je pozdravi kot predsednik tukajšnje Čitalnice, katera je lastnica „Narodnega doma“, da se zbirajo v tem, kedar jim ljubo, kajti tu vedno najdejo nas Slovence in sicer pod domačo streho.

Naši Nemci oziroma nemškutarji pa so se pri teh volitvah prav do dobrega prepričali, ako so se hoteli, da kmet za nje ne mara, kajti prepričan je, da od teh mož nema nič dobrega pričakovati, in pozna ga le takrat, kedar je kaka – volitev ali če je kaj — zaslužka.

Digitized by Google

Vi možje pa ste se tudi prepričali, kdo Vam želi dobro in zato držite se tudi zanaprej teh Vaših voditeljev. Ti voditelji so Vam edini Vaši prijatelji, kajti rojeni so na kmetih, ko so študirali, ni se jim kaj dobro godilo, kajti podučevati jim je bilo treba, in največkrat se vé da — Nemce, da so prislužili toliko, da jim je bilo mogoče svoje študije nadaljevati in če so postali kaj, postali so vsled svoje marljivosti. In ti Vaši možje plačujejo veliko dačo, katere bi isto tako radi, kakor Vi nekoliko otresli, in znane so jim natanko Vaše težnje.

K sklepu pa še enkrat: „hvala Vam vrli slovenski možje in kedar nas pokliče volilna borba, katera bi utegnila poprej biti, kakor se kdo nadeja, pridite vsi in potem je zmaga gotovo naša. V to pomozi Bog!“

J. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Opravila pridnega konjerejca meseca decembra.

Zima je. V hlevih treba je skrbeti za toploto ali prav za prav stalno temperaturo, da ne bo pretoplo pa ne prehladno. Ako termometer kaže 10° Reaumur, to utegne najbolje ugajati konjem pa tudi žrebetom. Konje pokrije zimska dlaka, naturna suknja zoper zimski mraz. Zimska dlaka je konjem na ogerskih pustah in divjim konjem v Aziji edina odeja in bramba, da ne zmrznejo. Da ondi nimajo posebno dobre klaje, to je umevno. Toda ovo trdo življenje jim ne škoduje, ampak jih dela še krepkeje in trdneje zoper vremenske nezgode. To so pa nekateri konjerejci na enkrat hoteli posnemati; ali hudo so se zmotili. Bilo je namreč nekde v Avstriji državno kobilarstvo. Njegov ravnatelj ukaže sredi hude zime malo polagati, to pa še le mešanice, namreč malo sena pomešanega z obilo slame. Konje so izganjali pod milo nebo večji del dneva, čeravno je termometer kazal — 20° Reaumur in je toraj silno mrzlo bilo. Če pa ni kazalo na zrak puščati konj, morali so pa v hlevih stati, kojih okna in dveri so bile noč in dan odprte. Voda v vedrih je zmrznila, gnoj in hcalnica je bila trda ko led. Ali kaj se zgodi? Breje kobile oslabijo, da ne morejo se več po konci držati. Mnogo jih povrže, in kar vendar živo pride na svitlo, je revno in mršavo. Ni dolgo trpelo neumno gospodarstvo. Prisiljeni so z njim prenehati pa tudi ravnatelj se mora pobrati.

Zopet drug ravnatelj cesarskega kobilarstva je se pregrešil v nasprotno stran. Dal je namreč za konje napraviti hleve, kakor izbe ali sobe nič slabeje, kakor za ljudi. Lepa peč gorela je skoraj ves dan. Kakšen pa je bil nasledek? Zmiraj konj ni bilo mogoče v hlevu imeti, časih bilo je treba jih spustiti na zrak. In sedaj so dobili konji zaporedom hripo, vnetico, drisko.

Iz povedanega se ima posneti modri nauk: hlev ne sme konjem biti ne premrzel pa ne pretopel. Če je hlev prevelik in zato hladen, treba vanj nanositi stelje, v sili tudi krme: slame, sena pa vse se naj do dil opredeli z deskami. Kder pa so hlevi premajhni, prenizki in zato soparni, ondi se naj konji vsaki den gonijo na zrak in med tem se pustijo dveri in okna odprta, pa ne predolgo, če je zima velika. Na zdrave konje v hlevu odeje polagati, to pa nikakor ne kaže. To bi ravno tako bilo, kakor če bi kdo v kurjenej hiši kožuh oblekel, a ga vselej slekel, kedar bi na zrak šel.

(Konec prihodnjič.)

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejstvo.

IV. Slov. graški okraj pripada onim, ki štejejo mnogo izvrstnih sadjerejcev. To pripisovati smemo tudi temu, ker še v tem kraji nemškutarji niso toliko polu-nemško-slovenskih trapežev vzredili, kakor v mahrenberškem okraji. Kajti slov. graškega okraja Slovenci saj berejo, čitajo sv. mohorske knjige, slovenske časopise, zlasti „Gospodarja“ nekdaj pa so Novice radi prebirali. Ljudje so sploh brihtni, zavedni in toraj tudi za gospodarstvo bolje skrbijo. Temu nehoté pritrdi tudi grof Henrik Attems, ker v svojej knjižici tamošnje ljudje hvali, zlasti slov. graško kmetijsko podružnico, ki je na Tržaško razstavo poslala lepega sadja. Bila je zato odlikovana s srebrno svetinjo.

Razstavili so pa takšnega sadu, katero kaže, da so tamošnji sadjerejci modro in srečno znali odbirati pravih sort in jihovo zasajanje pospeševati. Škoda le, da sadeži po sortah niso bili razdeljeni in z imeni zaznamovani.

Predsednik podružničin g. vitez Naredi-Rainer ima za lepi uspeh mnogo zaslug. Ne bodemo se pa motili, če rečemo, da jih tudi g. nadučitelj Barle mnogo ima. Hvala obema!

Zelo drugače je v Mahrenberškem okraji. Tukaj so nemškutarji v šolah nemčevalnicah ubogo kmetsko ljudstvo uže strašno skvarili. Ne berejo ali čitajo nič, ne nemški, ne slovenski — izjem je zelo malo — nikder ni videte po cerkvi tako malo molitvenih knjig. Gospodarstvo je hudo zanemarjeno, nikder ni videti napredka.

Najbolj žalostno pa je zastran sadjerejstva. Povsod je vse polno goličav, kder bi se dalo mnogo sadovnega drevja zasaditi, ki bi ravno tako lepo rastlo in obilno rodilo, kakor v slov. graškej dolini pa n. pr. v Lavantskej na Koroškem.

Digitized by Google

Tržaške razstave se ni udeležil nihče, še niti mahrenberški Rudl ne, ki bi vendar ves okraj rad komandiral.

Bila je razstava letos tudi unkraj Radelna v prijaznem Ivniku. Iz vseh sosednih okrajev štajerskih bili so razstavljalci, le iz mahrenberškega ni bil nihče. Slovenskih domoljubov pozornost bodi na to obrnena. Z druženimi močmi se da tudi tukaj pomagati.

Laški okraj šteje mnogo pa uže sedaj krasnih mladih sadunosnikov. V kratkem bodo začeli roditi. G. K. Valentinič ima prav žlahtnih sort: parižke ramborje, guldarje ali štruceljne, lederarce, poletne mašanceljne, tafeljne, g. F. Tieber pa zlate pepineke.

(Konec prihodnjič.)

Zborovanje konjerejcev bo 6. decembra v Ptuji, 9. v Račah, 16. v Lipnici in 17. pri sv. Lenartu.

Sejmi 10. dec. št. Ilj v Slov. goricah, 13. dec. Jurklošter, sv. Križ na Murskem polji, sv. Peter pod sv. gorami, Žavec, Studenice, 15. dec. sv. Lovrenc pri Celji, 18. dec. Ljutomer, 19. dec. Buče.

Dopisi.

Od Mure. (Konec slučajno založenega dopisa v štev. 46.] (Letina. — Lisjakov mešetar.) Z veliko radostjo pridodam, da so se že tudi posestniki manjših vinogradov tu pa tam gibati in gosp. Ostfelerja posnemati počeli in sicer s prav lepim vspehom. Tako si je na primer stari pošteni nagornjak Anton Kürbos svoj komaj 700 sežnjev veliki vinograd po Ostfelerjevem zgledu skrbno prekopal in nabral čez šest polovnjakov; Vido Krajnc tudi v Turjanskem vrhu nabral je v svojem malo čez pol orala velikem vinogradu 7 polovnjakov. Še nekteri drugi razumni vinogradski posestniki kmetskega stanu, postavim Radinski Zemljič, Rihtarovski Vaupotič, Turjanski Bratkovič, Motarski Žitek, ki po Ostfelerjevem načinu svoje vinograde obdelavajo, so na oralu 7—8 polovnjakov nabrali. Lotite se tedaj tudi še vi drugi razumnejšega obdelovanja in ne bojte se znoja na čelu. Kaj prav imel je Voduik napisavši: Slovenec Tvoja zemlja je lepa in krasna, samo ne bodi zaspan in nemaren, ker tudi v rodovitnej zemlji čaka lenega raztrgan rokav, palca beraska, prazen bokal. — Sila zanimivo in koristno bilo bi, ko bi mnogočislani g. Ostfeler hotel javno razglasiti način in zgodovino prenarejanja in popravljanja svojega lepega vinograda. Marsikteri vinogradnik bil bi mu še v poznih letih hvaležen za poduk. Nadamo se da bo nam blagi gospod to željo izpolnil; pisatelj teh vrstic bi dragovoljno pripomagal. („Slov. Gospodar“ pa rad objavil. Ured.) Ob priliki moral bom Vam pisati o nekem možiceljnu, ki si kaj truda zavda celjskega lisjaka med našo ljudstvo spraviti, pa skoro brez vsega uspeha. Navadno pahnejo ga z lisjakom vred čez prag, pa se ko smrdljiva stenica zopet pritepe. Ko bi bil ta človek, kakor bi po svojem poklici imel biti, značajen in resnoben, bi tega ne delal, in jezična krčmarica se onda tudi nebi osodila vdenjati si ga včasih za „oberkelnerja“, včasih za „komedijanta“ naj bi za prijazen pogled in čašo žganjice pijancem do pozne noči kvasil svoje liberalne norosti in bedastoče.

Martin Sever.

Iz Mozirja. (Za zastavo „Sav. Sokola“) so dalje darovali: Vis. čč. gg.: J. Bohanec, kaplan, Cirkovice, 2 fl., Anton Balon, župnik, Vransko, 5 fl., Fr. Kosar, kanonik, Maribor, 2 fl., Dr. M. Napotnik, Maribor, 1 fl., Herg Lovro, kanonik, Maribor 2 fl., J. Šparhakl, župnik, št. Peter, 5 fl., Anton Borsečnik, korvikar, Maribor, 5 fl., A. Ribar, kaplan, Braslovče, 5 fl., Mariborski bogoslovci (nabral Rančigaj), 12 fl. 60 kr. — Čč. gg.: Dr. Ant. Prus, Konjice, 5 fl., M. Kodela, Maribor, 5 fl., V. Šušterič, Žavec, 2 fl, J. Praznik, Kokarje, 2 fl., P. Kračun, Nazaret, 1 fl., Dr. Petovar, Ormož, 1 fl., Dr. Geršak, Ormož, 3 fl., M. Schwarzenberg, Vransko, 10 fl., J. Zajec, Braslovče, 1 fl., pri veselici v Grajski vasi, 5 fl. — Vsem čč. darovateljem izreka presrčno zahvalo

odbor „Sav. Sokola“.

Iz Sevnice ob Savi. Letina je letos pri nas srednja, žita smo srednje mere dobili, ajda je celo slaba skoro za polovico menje kakor je navada; pri nekaterih še manje. Krompir se je še dosti dobro obnesel. Fižol in drugo sočivje še tudi ni bilo ravno preslabo. Svinjske piče je bolj po malem. Samo vina je letos nekaj več in pa boljšega, kot lani; tudi boljšo ceno mu obetajo. Sadja je bilo le tu pa tam kaj malega; pri nekterih celo nič. Toče pri nas hvala Bogu ni bilo veliko videti. Mislimo toraj, da pametni stariši bodo že še mogli svoje otroke doma preživeti, in jih slovenskim učiteljem v šolo dajati; jih ne bodo v „šulverein“ na pašo gonili, da potem ne bodo znali ne nemško ne slovensko. Zelo predrzna mora biti celjska „vahterca“, da si upa kaj črhniti, o takem gospodu, ki so toliko marljivi in goreči za čast božjo in skrbni za naš narod, kakor so naš č. g. kaplan. Bog jih živi!

Od Slatine. Dragi „Gospodar“ danes ti hočem od naše „frankfurtarske“ Sotle, kakor so jo Rogačani imenovalo, marsikaj zanimivega naznaniti. Tukaj se je sestavilo slovensko društvo, ktero je v sredo 14. p. m. prvokrat zborovalo. Udov šteje že zdaj preko 60, samih poštenih kmetov, in število še narašča. Predsednik temu društvu je g. Martin Debelak, vrli narodnjak in za našo pravično reč vneti mož. Udje tega društva imeli bodo 11 raznih

Digitized by Google

časnikov v svoji izbi, kjer jih bodo lehko prebirali in se marsikaj važnega učili. Družba ima sploh obširno polje za svoje delovanje. In ker se je vkljub mnogim zaprekam tako dobro začela, imamo upanje, da bode tudi svojemu geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“ zvesta, dobro in uspešno napredovala. Sklenilo se je sicer v prvi seji, da bi slovesnost 25. t. m. priredili; a zavoljo nekterih zaprek hočemo to slovesnost preložiti. Zdaj pa še nekaj o zadnjem zborovanji nemškega „šulvereina“ tukaj 11. t. m. Mati celjskega „lisjaka“, „Deutsche Wacht“ se je hvalila, da ima tukaj 150 udov. Naj jih ima! Ali omeniti moram, da so taki, kakor jih mi potrebovati ne moremo, in „šulvereinarjev“ zavoljo njih nikdar zavidali ne bomo! — Slišati je, da bojda celo otroke v „šulverein“ zapisujejo! Pri tej priložnosti se je tudi govorilo. Hudo klestili so po duhovnikih in narodnih učiteljih, da je marsikteremu liberalnemu nemčurčeku srce takrat radosti poskakovalo. Sad govora se je še tisti večer prikazal. Nekega tukaj znanega pijanca so tako vneli za svojo reč, da je še v pozni noči razsajal. Govoril je tudi pa doktor Hojzel. Še celo tukajšnji Streiter se je dal zapeljati, da je splezal na govorniški oder. On je svojim poslušalcem govoril o „mračnjakih“ — Finsterlinge — Bog mu greh odpusti, saj res ne vé, kaj dela! Tudi naš „deutscher purgermeister“ je nemški „šulverein“ v svojem govoru hvalil. Za njega bi pa res dobro bilo, ako bi ga šulverein nekoliko lepše pisati naučil!

Od sv. Jurija ob južnej železnici. (Dr. Gustav Ipavič-eva svečanost.) Okolo 1. ure popoludne pričelo se je skupno kosilo ali banket, katerega se je udeležilo do 80 oseb, med temi je bilo blizo 30 kmetovalcev večinoma iz domače fare. Sedelo se je v dveh vrstah, katere ste bili na jednem konci zvezani s poprečno mizo. Vrsto napitnic je pričel odlikovanec g. Dr. Ipavic na presvitlega cesarja, katera se je z burnimi „živijo“ sprejela, godba pa je zaigrala cesarsko, katero so navzočni poslušali stojé; od zunaj pa so gromeli možnarji, da je odmevalo na široko. Drugi povzame besedo g. dr. Sernec, predsednik čitalnice celjske; v svojem daljšem govoru posegel je g. govornik nazaj v zgodovino, kjer je še roboval slovenski kmet, kjer se duševno in gmotno zatirani naš národ ni zavedal svoje narodnosti, svojih pravic. Stopili pa so na površje v javnem življenji nesebični, za blagor svojega naroda vneti domoljubi, kateri so nevedno ljudstvo podučevali z besedo in dejanjem ter mu bili pravi voditelji v vsakem obziru. Na slovenskem Štajerji govornik omenja več takih buditeljev, marljivih delalcev, ki so si tudi med ljudstvom pridobili spoštovanje in hvaležnost, med drugimi omenja rajnega Dr. Kočevarja; med mlajše boritelje za narodno blagostanje pa govornik prišteva g. Dr. Gustav Ipavica, današnjega odlikovanca, spominja se njegovih zaslug, katere si je pridobil kot vrl zdravnik, njegovih milo donečih pesmic, ki se med narodom tako rade prepevajo, njegovo delovanje na kmetijstvenem polji, o sadjereji itd. je ne le v okolici, temuč široko okrog vsem dobro znano. Nadaljevaje naznanja g. govornik, da je čitalnica celjska z ozirom na te mnoge zasluge imenovala g. Dr. Gustav Ipavica svojim častnim članom, ter prečita in potem izroči odlikovancu v imenu čitalnice prekrasno izdelano „diplomo“. Gromoviti „živijo“ odobravanje z rokoploskom po vsej dvorani spremljalo je to slovesno izročitev lepega odlikovanja. Godba, napitnice, čitanje brzojavnih častitek menjavalo se je v kratkih prenehljajih. G. Vučnik je potem nazdravil namestnijskemu svetovalcu g. Haasu, župnik vlč. g. Kreft nagovoril je napitnico sodnijskemu svetovalcu g. Luleku, namestnijski svetovalec g. Haas g. Ipavicu; vitez Berks je v daljšem govoru razvijal težnje po izvršitvi ravnopravnosti posameznih narodnosti v mnogo-narodnej Avstriji, ter napije ministerskemu predsedniku grofu Taaffe-ju, ki je prevzel nalogo ravnopravnost izpeljati pri vseh narodih mnogojezične Avstrije; ta napitnica se je z jako živo navdušenostjo sprejela in še posebno med navzočnimi kmetskimi gosti. (Dalje prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor se je iz lesenjače, katero je znani nemški liberalec Šmerling dal zbiti, preselil v krasno novo palačo, ki je stala veliko milijonov. Predsednik dr. Smolka v svojem nagovoru do poslancev je to omenil in želel, da bi se tam vselej v blagor Avstrije zborovalo. Finančni minister je potem proračun za l. 1884 predložil: dohodkov bo 472 milijonov, stroškov 511, od katerih gre samo na nove železnice in v podporo vsled povodnji onesrečenej Tirolskej in Koroškej 32 milijonov, tudi za šolstvo se bode več potrošilo. — Rudolfovo železnico na Koroškem in Franc-Jožefovo na Českem nakupi vlada in bo leži tarife znižavala kmetijstvu in obrtnijstvu v korist. — Na dunajskem vseučilišči so nemško-liberalni dijaki tako nesramni, da razsajajo zoper vsakega nemškega profesorja, ki se količkaj Slovanom prijazen kaže n. pr. profesor Maassen, profesor Lorenz. Slednjega so skoraj tepli in tako žalili, da je zbolel. Konservativni listi tirjajo, da se ima takšim neredom konec storiti. — Na Štajerskem je veliko kmečkih občin na podlagi nove šolske postave tirjalo polajšav v obiskovanji šol. Liberalni okrajni šolski sveti so pa prošnje zavrgli. Na to se pritožijo občine pri ministerstvu in to je tem prav dalo; polaj-

Digitized by Google

žbe so dovoljene. — Hrvatski ban je imenovan grof Khuen-Hedervari, madjaron z dušom in telesom, njegovi predstarši so tirolsko-madjarske krvi, hrvatske krvi niti kaplje ne glešta. Ta mož, komaj 30 let star, sede se na stol hrvatskih banov, kjer so sedeli slavni Zrinjski, Jelačič. Hrvati so tega silno nevoljni. — Fml. Jovanovič hoče spletskega kapitana Kovačeviča v Istro izbacniti, Kovačevič je pa narodnjak in narodni poslanci hrvatski ga branijo. — Železnica od Budimpešte v Novisad, Karlovec, do Zemuna in Mitrovice je dodelana.

Vnanje države. Ruski car je nemškemu cesarju pismo pisal, v katerem zatrjuje, da Rusija ne misli na vojsko, kar je starega Viljelma vidno razveselilo. Kmalu utegne tudi Rusija dobiti vstavo z državnim zborom in zbornico gosposko, kakoršno mi imamo. — Nemški cesarjevič mudi se še na Španskem. — Zastran preteče francosko-kitajske vojske sklenil je Bismark vojne ladije odposlati, ki bi združene z ruskimi, angleškimi in ameriškimi varovale Evropce, stanujoče na Kitajskem. — Turški sultan se je Mahdija v osrednjej Afriki silno ustrašil, kajti ta namerava čez Rudeče morje mahnoti v Mekko in vse Arabe spuntati zoper Turke. Zato ponuja sultan egiptovskemu vicekralju turških vojakov v pomoč zoper Mahdija. — Tudi Angleži so imeli z afriškimi zamorci prasko ter so 2 mesti zamorski ob Atlantiškem morji razdjali. — Francozi pošljejo 8000 mož na 32 ladijah v Tonking proti Kitajcem, kojih število se množi. Nedavno so ti Francoze napali po so bili tepeni, 200 Kitajcev je mrtvih obležalo. Ves svet je sedaj radoveden, kako se bo francosko-kitajska štrena razmotala.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

III. Od Karla velikega do Presmisla Otokara zgodilo je se Slovencem to, kar še danes britko dirne vsakega izmed nas: potisnili so nas Nemci nazaj do sedanje narodne meje, ki reže od Radgone nad Arl, Labod, Gospo sveto, Celovec, v Beljak na Koroškem. Iztrebili so naše pleme na Švičarskem, Bavarskem, Predarlskem, Tirolskem, Salcburškem, gornje- in spodnje Avstrijskem, pa še iz velikega dela Koroške in Štajerske. Od Premisla Otokara naprej stoji narodna meja nepremaknena z malimi izjemki. No pa res, s českim kraljem Otokarjem Premislom, ki je bil nekaj časa tudi štajerski vojvoda, začela se je Slovencem svitati prvič zarija bodoče bolje osode. Ta vladar je namreč začel meščanstvo nasproti grajščakom podpirati. Tudi je dal mnogim grajščakom roparjem grade razdreti, kar je prvič vbogemu slovenskemu kmetu namignilo, da ne bode njegovo robstvo vekomaj trpelo, da tudi nemškim grajščakom in naselnikom utegne doteči jihov čas. Kralj Matjaž bil je ogerski kralj pa ni veliko manjkalo, da bi ne bil postal tudi štajerski vladar. Dosta, slovenski kmet si ga je za vselej zapomnil, ker mu je bil naklonjen ter grajščake brzdal pa tudi opominjal, naj z njim človeški ravnajo. Nekokrat je svoje pridvorske grajščake po mastnem obedu povabil v vinograd. Kralj sam sleče suknjo, vzame motiko in začne kopati. Jednako storiti ukaže grajščakom. Ti so potem za kraljem mahali z motikami trdo grudo in kopali, da so kar sopihali. Potili so se, da so bili mokri kakor miši. Naposled zastavi kralj motiko, se obrne h grajščakom rekoč: glejte, tako težko prideluje kmet, kar vi tako lehko zapravljate; zato imejte usmiljenje z njim. Slovenski kmet pa si je kralja Matjaža dobro zapomnil. Preveč mu je pretresla otožno srce nepričakovana kraljevska blagodušnost. In glejte, čudo! Stotine let vsahneni vir pesenski zopet oživi in slavi kralja Matjaža v narodni pesni, ki pripada med najstarše, najlepše slovenske pesniške izvode.

Prvi izmed vladarjev iz prevzvišene hiše Habsburške pa se je za kmeta posebno začel zanimati cesar Maksimilijan. Rad se je spominjal tega, da so Habsburški grofi nekdaj plug imeli v svojem grbu in je toraj začel stan, kateri s plugom dela in skrbi za vse druge, bolje čislati in ga podpirati več, kakor vladarji pred njim.

Kakor je namreč Premisel Otokar podpiral meščane proti grajščakom, tako so Maksimilijan in njegovi nasledniki začeli braniti kmeta. Ta bramba bila je s prva le neznatna a čedalje obširneja in krepkeja. Maksimilijan dal je zapisovati v posebne javne knjige — urbarie — posestva grajščakov z vsem, kar imajo od kmeta tirjati po dosedanjej navadi. S tem je hotel zabraniti nadaljšnje preoblaganje kmeta. Štajerskim slovenskim kmetom je še posebič dovolil, da smejo svoje vino vsak slobodno skrčmariti ali pa prodati kolikor le mogoče drago. To prej ni bilo dovoljeno, ampak grajščaki so kmetom vinsko ceno trdno nastavljali, draže ni smel nihče vina inam prodati. Njegov vnuk vojvoda Karl je kmetom dovolil puške imeti in preobilno zverjad streljati. Grajščakom pa je z ostrimi kaznimi se pogrozil, če bi njihova zverjad kmetom preveč škode delala. To je grajščake precej včipnilo. Vendar še huje za nje bilo je posebno sodišče, katero je vojvoda v Gradci ustanovil, namreč: tajno svetovalstvo. To je dobilo pravico in nalog sprejemati pritožbe vsakega človeka zoper grajščake, tedaj tudi od slovenskega kmeta. Takšne naredbe so pa med kmeti hipoma pro-

Digitized by Google

budile nekšno zavest, spomin na pretekle boljše čase. Začelo je med njimi vreti in kmalu jih napoti nepremislena naglost v trikrat poskušeno puntanje in upiranje proti grajščakom. Trikrat so se vzdignoli, posebno na slovenskem Štajerskem. a vselej bili so strahovito pobiti in od strani nemških grajščakov po nepotrebnej grozovitosti kaznovani.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 49. Učitelj vpraša fantiča: zakaj so v koledarji nekateri dnevi rudeče barvani? Fantič, krčmarjev sin, odgovori: ker se take dni pogosto ljudje tepejo in še časih katerega ubijejo.

Razne stvari.

(Mariborska posojilnica) imela je do konca novembra 255.545 fl. 59 kr. dohodka, 215.831 gold. 96 kr. izdatka, toraj prometa 471.377 fl. 55 kr.

(Javno zahvalo) šolsko vodstvo Razborsko izreka slavnemu ravnateljstvu c. k. učiteljišča v Mariboru za doposlana razna semena.

(Za celjski grad) da se razpada varuje, dovolil je deželni odbor 200 fl.

(Zbrisali) so firme Janda v Radgoni in Matič pa Plicker v Celji.

(Iz Prekmurskega) ali iz Medjimurja prišel je kakih 25 let star človek v Muto pri Ljutomeru, se v konjski hlev Al. Žitkov skril, kder so ga mrtvega našli. Nad zatenjakom je bil sklan, bržčas v Ižekovcih ali Bakovcih.

(Odlikovan) je g. dr. Gerčar, okrajni sodnik v Mariboru z redom Franc Jožefovim, ker je sestavo novih gruntnih knjig prvi završil.

(Prepozno tožil) je č. g. S. Sporn, velezaslužni župnik Ormožki in toraj ni mogel zmagati zoper nasprotnike, ki so ga črnili zaradi njegovega domoljubja slovenskega. Žalostno pa je, da med nasprotniki narodnega duhovnika zraven mož: Dirmeier, Kada, Stammer, Delavnia in Seyfried nahajamo Slovence, n. pr. Martinca, Kmetiča, Petovarja. Takšni nemškutarji so obžalovanja vredni.

(Obsojeni) v Celji so bili Jožef Medved 2 mesece v ječo, Jakob Ferž 2 leti, Blaž Mihorko 15 mesecev, Franc Krašovic 6 let, J. Stuller, mozirski trgovec na 2 leti, ker je na ime svoje žene ponarejal menjice.

(Ubili) so v Gorici pri Jurkloštru drvarja Lukeža Lončarja.

(Močno žaloval) je mislinjski Poglajen, ki se Nemcem prišteva, da slov. graški šulverein pri slovenskih kmetih nič ne opravi in mu pametni Nemci tudi uže hrbet obračajo. Ubogi Poglajen! Maček se je tudi solzil, ko mu je sosedova mačkica brco dala.

(V Slatini) nabirajo domoljubi doneskov, da kupijo ubogej dečici slovenskej obleke in učil. Slava! Čudno, nemčurjem pa ovo lepo delo ni po volji!

(Nesreče.) V Sesteržah je Andrej in Helene Koroščeve otrok v mlaki utonil, šiviljo Ano Dornikovo je vozač povozil pri sv. Petru v Savinjskej dolini, da so jo morali v celjsko bolnišnico spraviti.

(Tisočletni koledar), t. j. od 1. prosinca 1801 do 31. grudna 2800 izdelal je vodja c. k. cimentirovalnega urada, Emil Štörk v Mariboru. Koledar je v veliki obliki v dveh barvah tiskan, se lahko na steno nabije in je zélo pripraven za urade, pisarnice, gostilnice itd. Milostljivi knez in škof lavantinski so se prav pohvalno čez to delo izrekli. Cena koledarju je 1 fl. in se dobi pri gori imenovanem založniku.

(V mariborski čitalnici) bilo je v nedeljo večer prav veselo, ker je mnogo kmetov in gospodov se sešlo, med temi dr. Jož. Vošnjak, Miha Vošnjak, oba dr. Prusa itd. Vršile so se zdravice in govori.

(Vrtinec) je ugrabil z drvami obloženi flos g. Morojev na Dravi pri sv. Ožvatu, trešil ob skalo in razdjal; flosar Janez Hozič je utonil.

(Pri sv. Petru) v Medvedovem dolu se je z vinom obloženi voz zvrnil in ubil hlapca M. Sabavovega.

(Šulvereinskemu prvaku) Nagelu se je baje v Hočah slaba godila. Brez mariborske garde bi ne šlo. Rekel je baje: noch eine solche Versammlung und wir sind verloren.

(V Kamco) sta prišla dva privandravca iz Maribora in zvedela, da je g. kaplan na več iztisov „Gospodarja“ naročen. Strašno. Jezna rečeta: dies muss man dem Bezirkshauptmann anzeigen und der Bischof muss den Kaplan übersetzen.

(Brežiški policaj) M. Summberger je hotel nekega Brataniča ugrabiti pa ta mu je lice spraskal, ovratnik in plašč raztrgal in še v roko ugriznil.

(Ptujski domoljubi) so vabljeni in prošeni 13. dec. t. l. priti v Narodni dom na pogovor zaradi velevažnega predmeta.

(Za rajnim proštom) č. g. Sorčičem so v Kapeli pri Brežicah č. g. župnik s sosednimi duhovniki in dekanom obhajali 25. nov. lepe zadušnice. Bilo je mnogo ljudstva zbranega v podružnici sv. Trojice.

(Davica ali difteritis) je pri Povšetu nad Slivnem Laške fare v 24 urah umorila od 8 oseb 5, med temi gospodarja. Dva mrliča so nesli iz hiše, ko tretja oseba umerje in četrta (gospodar) precej po sv. odvezi izdihne, čez eno uro umerje še eno dekle.

Digitized by Google

(Volitve) za okrajni zastop so v Slov. Gradci za velike posestnike 18. dec. Vsak narodnjak, vsak pošten Slovenec naj gre volit ter naj izbere 8 slovenskih korenjakov.

(Na kontrolni zbor) v Ormož pride iz Zagreba bogoslovec. Župan mu zapiše v vojaške bukvice: „Anmeltung in nasch Agram, Obriž am 1. Oktober 1883. Franz Šallamun, G. V.“ Sam stotnik je bil nevoljen in menil: „So Einer sollte slovenisch schreiben, wenn er das Deutsche nicht versteht“.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Č. g. J. Jurčič je prezentiran za župnika v Dramljah, č. g. Ant. Gorečan je provizor, č. g. B. Kukovič pa kaplan v Loki.

Loterijne številke:

V Gradci 1. decembra 1883:	81, 42, 36, 43, 84
Na Dunaji „ „	20, 33, 67, 42, 34
Temesvar „ „	83, 79, 36, 84, 1

Prihodnje srečkanje: 15. decembra 1883.

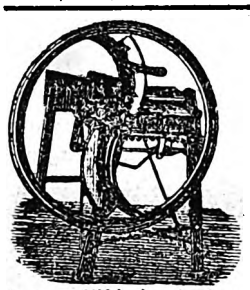

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezajoče v vsakej poljubnej dolgosti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.

izdelovalci strojev.

Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopošljejo brezplačno.

Debelih puranov in kopunov

kupi več stotin parov in plačuje po najboljšej ceni, in sicer 8., 10., 11. in 12. decembra t. l.

Jos. Robič,

v Mariboru, Magdalenskem predmestji,

Triesterstrasse Nr. 10.

(2-2) **V najem**

daje podpisani svojo tik velike ceste stoječo pol ure od Središča oddaljeno krčmo, počemši od novega leta. Pogoji so ugodni. Več pri posestniku samem.

V Vodrancih. **Anton Novak.**

Podučiteljska služba

na trirazrednici pri sv. Urbani poleg Ptuja, IV. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca 1884 pri krajnem šolskem svetu sv. Urbana poleg Ptuja vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji

9. novembra 1883.

Prvosednik:

3—3 **Premerstein.**

Služba organista in mežnarja

na Polzeli se oddá 1. aprila 1884. — Več pismeno ali ustmeno pri ondotnem cerkvenem predstojništvu. (2-2)

Imenik

koristnih bukev, ki so po znižani ceni na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po branji apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih naukov, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehkovezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

„Mnemosynon slavicum“

spisal Ant. Slomšek.

Velja mehko vezano 50 kr.

2—3

Laneni cvilih

za narejanje vreč ali žakljev za hmelj (torej ne iz jutne preje, ki daje hmelju neprijeten duh), prodava v najfinejšej sorti

Albert Tschöp,

cvilihar, pošta Bielitz.

(Oesterreichisch Schlesien.)

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 50. V Mariboru 13. decembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

„Slovenski Gospodar“ prične z novim letom svoj XVIII. tečaj. Dosedanji p. n. prijatelji, naročniki, društveniki „Tiskovnega društva“ so prošeni, da mu zvesti ostanejo še zanaprej ter naročbo svojo ob pravem času ponovijo in listu pridobijo novih naročnikov. List bode izhajal s prilogami in stane za celo leto 3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. Stare naročnike prosimo zaradi polajšanja našega dela dosedanjo tiskano adreso na poštno nakaznico prilepiti, ali pa vsaj tisto številko nam naznaniti, katera se na vsakej adresi na desni strani tiskana nahaja.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

Svojim naročnikom in prijateljem Slov. Gospodar.

Drugo leto bodo volitve, za deželni zbor štajerski celo gotovo. Takrat moramo Slovenci ravno tako zmagati na spodnjem Štajerskem, kakor nemški konservativci v srednjem in gornjem Štajerskem pa v velikem posestvu. Drugače ne otresemo nemško-liberalnega jarma. Na spodnjem Štajerskem moramo tudi v trgih in mestih zglasiti se in kandidate postaviti. Izmed Nemcev je mnogo, ki so liberalizma do ust siti in slovenskih volilcev je tudi uže precejšnje število v trgih in mestih.

Zato treba uže sedaj na to misliti in pripomočkov pripravljati.

Eden izmed prvih pomočkov je pa naš „Slovenski Gospodar“. Več kakor 2000 prejemnikov šteje na kmetih. To je gotovo uže nekaj!

Vrednost „Slov. Gospodarja“ pa nam uvažavajo in kažejo najbolje njegovi nasprotniki: nemški liberalci, ki ga hočejo s pomočjo slovenskih odpadnikov, narodnih Judežev, neumnih nemškutarjev kar uničiti. Uže dolgo psujejo ga na vsak način, delajo mu zaprek, preganjajo njegove naročnike, dopisatelje, urednike in uže stavce v tiskarni. Zadnji čas ga hočejo z njemu ponarejenim lističem spodrinoti in sedaj ga mislijo s samimi tožbami zadušiti. Toda vse bo zastonj, zlasti, če mu njegovi dosedanji naročniki zvesti ostanejo v novem letu in prijatelji pomagajo list dalje širiti.

Stroški v tekočih pravdah utegnejo znatni biti. Ob času volitev bo treba prilog za dopise. Zato gre do vseh slovenskih domoljubov nujna prošnja, naj podpirajo štajerskim Slovencem toliko potrebni in važní list.

Osobito prošeni pa so p. n. deležniki kat. tiskovnega društva, naj listu ne odtegnejo svoje blagodušne podpore. Želeti pa je in se vljudno vabijo domoljubi, naj pristopijo z deležnino 5 fl. kajti le tako bo društvu mogoče ostati pri nizkej naročnini 3 fl. in tako listu pot odprto držati med prosto, kmetsko ljudstvo.

Sovražniki slovenskega kmeta so tako dolgo rovali, da je kmetijska družba štajerska prisiljena bila svojo „Gospodarstveno prilogo“ našemu listu, najbolje med kmeti razširjenemu, celo odtegnoti.

Zato je pa slavni odbor kat. tiskovnega društva sklenil s Cerkveno prilogo, ki se je 2krat na mesenc prilagala, tako obrnoti, da bode l. 1884 vsaki mesenc listu dodajala se 1 Cerkvena in 1 Gospodarstvena priloga.

List bode tedaj še vsakako precej obsežen in za 3 fl. dober kup.

Bližamo se novemu letu, času ko se naroča na časopise. Prosimo toraj naj naši p. n. naročniki in prijatelji povedano dobro uvažajo in takoj začnejo naročnino, deležnino pošiljati in novih naročnikov nabirata. Nobena srenja bi naj ne bila na slovenskem

Denešnji list ima ½ pole „Gospodarstvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Štajerskem brez „Gospodarja“. Čem več, tem bolje.

Bodi vsem za trud in požrtvovalnost izražena domoljubna zahvala slovenska. Z Bogom vse za vero, dom, cesarja.

O političnih razmerah Slovencev štajerskih.

(Govoril g. dr. Vošnjak 2. dec. t. l. v Mariboru.)

„Ko smo l. 1879. zmagali in nas je 14 slovenskih poslancev došlo na Dunaj, sklenili smo, da bodemo sedanjo vlado podpirali, in to zato, ker je vlada v svojem programu izrekla, da bode pravična vsem narodom v Avstriji. Zatorej smo smeli tudi mi Slovenci pričakovati, da bode dala tudi nam vse pravice v šoli in uradu. Drug razlog bil je pa tudi ta, ker je zagotovljala, da bode skrbela za poboljšanje kmetskega in obrtnijskega stanu, katera sta stebra vsake države“.

Govornik omenja slabih postav, katere je prejšnja večina sklepala, in njih slab upliv na kmetski in obrtnijski stan. „Povsod se je gledalo samo na to, kako bi se iz kmeta in obrtnika dobival denar, ni se pa tudi mislilo na to, da bi si ti stanovi denar tudi prisluževali in pridobivali. Ker je vlada kazala dobro voljo, zaradi tega smo jo podpirali in upam, da jo bodemo mogli še zanaprej podpirati. V narodnem oziru je strašno malo od začetka storila. Državni zbor je sklenil slovenske šole. Dobili so sicer na Kranjskem slovenske paralelke in slovenski jezik uvel se je kot učni jezik na učiteljiščih. Tam je vlada nekoliko svojih obljub vsaj deloma spolnila. V uradu storilo se je nekaj malega: politični uradniki morajo slovenski uradovati znati; da bi slovenski uradovali, o tem pa še ni sledu. Tudi minister Pražák je slovensko uradovanje zapovedal, dal je tiskati slovenske tiskovine, tako, da bi lehko vsi uradi slovenski uradovali, ko bi hoteli; ali dozdaj se še odločno upirajo. Osobito na Štajerskem ostalo je še skoro vse pri starem; tukaj imamo še veliko pritožeb, in te bodemo v prihodnje prav odločno poudarjali.

„Kar se kmetskih in obrtnijskih stvarij tiče, dobili smo par dobrih postav, n. pr. proti ponarejanju vina; ali žalibože še ta postava ni dobro izvedena. — Za živinorejo se je mnogo storilo, da bi se boljša plemena uvela. Na uvažanje živine iz inozemstva naložil se je col, da se tako ne more tuja živina, kakor do sedaj uvažati, in da se sploh živina, če je v tamošnjih državah kuga, ne sme uvažati. Vsled tega je cena živine znatno poskočila, — Zabranilo se je jemati velike (oderuške) obresti. Sklenila se je postava zarad hranilnic in hranilnih društev, vsled katere se je mnogo novih takih zavodov osnovalo, ker posebno manjši zavodi ne plačujejo več tako visokih davkov. Še le, če imajo 2000 gld. na leto čistega dohodka, plačujejo celi davek, t. j. 10 % od čistega dohodka. Sedaj se mora še nekaj storiti, namreč, da se zabrani in zavaruje, da se ne bodo kmetje kar tako tebi nič meni nič spravljali raz posestva. Nekaj zemlje naj bi kmetu vedno ostalo, da mu upniki vendar vsega ne morejo vzeti.

Taka postava obstoji dosedaj že na Hanoveranskem in v Ameriki; zovejo jo Heimstättengesetz ali Höferecht. Treba bode tudi nove podedovanjske postave, da se ne bodo kmetije preveč drobile in skrbeti bo treba, da se zagotovi obstanek tistemu, ki gospodarstvo prevzame, da ne pogine ne on, ne tisti, katere ima izplačati.

Sedaj pa o političnem položaji.

Kranjski deželni poslanci so preteklo nedeljo se zbrali v Ljubljani, da se posvetujejo, kako se naj ravnajo zanaprej, ali naj podpirajo še naprej sedanjo vlado, ali jej naj stopijo nasproti. Mi slovenski poslanci odločujemo večino; vlada ne more reči: idite kamor hočete! Vlada nas potrebuje, ako hoče še dalje vladati. K večjemu, če državni zbor razpusti.

Vlada je za kranjske Slovence nekaj storila, ali ker so ti samo del, in ker, če so štajerski in koroški Slovenci ponemčeni, pride potem vrsta na kranjske, zaradi tega je životno vprašanje tudi za kranjske Slovence, da se razmere tukaj zboljšajo. Zaradi tega se je sklenilo z vso odločnostjo potegovati se za ostale, izven Kranjskega bivajoče Slovence. Sklenilo se je, da idejo naši poslanci h grofu Taaffeju ter mu izročé spomenico, v katerej so izražene naše terjatve. Natančnejši obseg se bode ob svojem času razglasil. V tej spomenici se bode poudarjalo, da mi priznamo, kar je vlada storila za kranjske Slovence, ali da to ni zadosti, nego ravno to, kako se proti ostalim Slovencem postopa, to kaže, kake volje je vlada. Zaradi tega ne moremo trpeti, da nas v vseh drugih deželah stiskajo. Če nam bo vlada nekoliko dobre volje pokazala, tedaj pač mislim, da jo smemo z mirno vestjo še dalje podpirati. Posebno pa nam vlada sedaj mnogo laglje ustreže, ker imamo manje prositi, ker se je za kranjske Slovence nekaj storilo. Taaffe sam prizna, da je na Kranjskem sedaj mir, in da bo treba na Štajerskem in drugod tudi ravno tako red napraviti.

Se ve da, kar se je v 20 letih grešilo, se ne more v par letih vse popraviti, ali upati smemo, da se bo vendar in to korenito popravilo.

Končujoč svoj govor, kličem: Bog živi vrle slovenske može Mariborskega okraja!“ (Burno, dolgo trajno odobravanje.)

Ta govor je sploh napravil velik utis in pozornost tudi nasprotnikov vzbudil.

Digitized by Google

Gospodarske stvari.

Kako se pitanje goveje živine izplača.

Pri zadnjem občnem zboru Slov. društva v Mariboru je prečast. gosp. M. Vošnjak med drugimi gospodarstvenimi nasveti tudi to točko povdarjal, da se bode moral slovenski kmet pri sedajnih neugodnih gospodarstvenih razmerah odrejevanja in pitanja goveje živine bolj resno in umno poprijeti, ako hoče da bode velikim tirjatvam, ktere dan današnji država, dežela in srenja do njega stavi, le kolikaj zadostovati mogel in pri tem še sebe in svojce pošteno preživel.

V podporo tega nasveta hočem tukaj nekoliko primerljejev in številk navesti, kakor sem jih v številki 41. dunajskega kmetijskega časnika „Prakt. Landw.“ našel in iz njih našim častitim bralcem pokazati, kako se pitanje goveje živine kmetu izplača.

Oni časnik pravi: „Kolike vspehe ima umno izvedeno pitanje goveje živine, naj pokaže nekoliko izgledov, ki so vzeti iz hleva, v kterem se redno leto in dan veliko repov goveje živine opitava. Pri tem pa se povdarja, kolike važnosti da je pri pitanji pravo mešanje krme in prava izbira pitavne živine. Kajti le takrat se more pri takih podvzetjih o dobičku govoriti, ako se tudi pri živinoreji z razumnostjo in preudarkom postopa.

Najboljši vol izmed večega števila uhlevljenih volov je bil št. 52. Ta vol je stal 99 dni v hlevu in je njegova teža se povzdignila od 680 kil. na 870 kil., tedaj je pridobitek na teži na dan iznašal 1·61 kil. Kupna cena mu je bila 200 fl.

Potroški za opitanje so iznašali:

Za 275 kil. sena 6 fl. 60 kr., za 845 kil. slame 10 fl. 98 kr., za 4900 kil. zelene rezane repe 11 fl. 14 kr., za 3900 kil. skisane rezane repe 11 fl. 14 kr., za 155 kil. repične prge 9 fl. 92 kr., za 51 kil. turšice 4 fl. 96 kr., za 166 litrov ovsa 5 fl. 71 kr., za 102 litrov grahorice 5 fl. 61 kr., za 5 kil. soli 30 kr., postrežba 7 fl. 42 kr. Skupni stroški znašajo 262 gold. 60 kr. Prodavna cena 299 fl. 25 kr. Pitanje vola je tedaj dalo dobička 36 fl. 65 kr. Tedaj za 262 fl. 60 kr. v 99 dneh 36 fl. 65 kr. dobička. (Konec prih.)

Opravila pridnega konjerejca meseca decembra.

II. Konje moramo tudi po zimi na tekališča spuščati, da se ondi sprehodijo. Vendar opaznosti je treba. Mogoče je namreč, da je zemlja trdno zmrznena in potem kaže tekališče osnažiti raznih rup in jam, kder si konj lehko noge in kopita skvari. Zato moramo tekališče kolikor mogoče poravnati. Kder pa je tekališče tratnato, ondi je tudi polzko in je zopet konjem nevarno. Treba je tedaj s kompostom, gnojem, pepelom potrošati. Še slabeje za konje pa je, če snega zapadne. Pomagamo s slamo, kojega nekaj natrosimo.

Sedaj je tudi potrebno konje za voz ostro dati podkovati in podkove večkrat poojstriti, ker se kmalu zglodajo in odrgnejo. Velike vrednosti in priporočevanja vredno je sedanje podkovanje s podkovami, katerim se močne in ostre brade dajejo priviti ali „prišravbati“. Kajti če jih ne potrebujemo, posebno če konj v hlevu stoji, jih lehko od podkove proč vzamemo. Če so pa zglodane, jih odvijemo in pri kovači poojstriti damo. To je res velike vrednosti. Če ni blizo takšnega kovača, nam ne sme pretežavno biti, da ga pojdemo tudi dalje iskat. Zlasti kopitom ostanejo krone vedno bolje okovarjene in zdrave.

Potovalnih učiteljev imajo nemški kmetovalci štajerski mnogo na razpolaganje. Plačuje jih deloma vlada, deloma kmetijska družba štajerska, le slovenski kmet ne dobi slovenščine zmožnih potovalnih učiteljev.

Dopisi.

Iz Maribora. V čitalnici bila je v nedeljo gledališčna veseloigra, katero so domoljubni gospodje in gospodične prav izvrstno igrale. Hvala in slava jim ter naj igro ponovijo. — Ravnatelj g. Reš na privatnej trgovskej šoli dobil je rumunsko zlato svetinjo, malo menje, kakor dr. Duchatsch, ki je dobil rumunski „orden“; pa menda nima z njim preveč veselja; predpisano je namreč nositi ga na traku z bojami, ki so slovanskim slične. — Nemški dijaki marljivo krolijo „Wacht am Rhein“ in se sploh neotesano obnašajo proti Slovencem. Na hujskače uboge zapeljane mladine lehko vsak s prstom pokaže. — Mestni zastop nadleguje stolnega župnika in bi mu najrajši gospodarska poslopja iz mesta spravil. Pa na sedaj mu poljubni način ne bode šlo. Šolskim sestram pa je dovolil 150 fl. za drva, kar je hvale vredno. — Cerkovčani dobijo živinske in kramarske sejme, Studenčanje pa gosp. Jagerja iz Radvanja za nadučitelja. — Profesor g. Glaser doma iz Hoč postal je prvi doktor sanskritskega jezika na dunajskem vseučilišči. Velika čast njemu pa tudi Hočanom. — V Radiselu je pri nekem gornjaku 6 oseb se najelo kruha in omotico dobilo, ker je zrnje imelo preveč pijanke. Nesreča se dalje ni zgodila nobena. V Slivnici je g. Wreggu krava povrgla 2 teleti, prvo popolnem izraščeno, drugo pa razven glave popolnem okamenelo. — Umrl je v Mariboru junaški stotnik 47. regimenta, g. Poterč, doma iz Trnovec ptujskega okraja. Mož se je voj-

Digitized by Google

skoval pri Kustoci, Novari, Kraljevem Gradci ter iz prostaka, ki je le šolo pri sv. Bolfanku obiskoval, popnel se do oficirja stotnika.

Iz mariborske okolice. (Šulverein). Iz Kamce smo poizvedeli enkrat nekaj prav veselega. Šulverein, ki je 11. novembra tam ude lovil, še komaj rojen uže poginjava. Razven udov, takrat naklonjenih nikdo noče več pristopiti, akoravni si mladi Wiesthaler dosti prizadeva. Šoberijanski, Jelovški in drugi kmetje od šulvereina nič vedeti nočejo, ter so rekli, da mu bodo z metlo vrata pokazali, kdo jih bo prišel na to prajzovsko iznajdbo k pristopu nagovarjat. Obče spoštovani župan g. Poš je le zato pristopil, ker se je 11. novembra reklo, da bo šulverein tukajšnjo ubogo deco z obleko in knjigami podpiral. Ravno iz tega uzroka je pristopil tudi pošteni kmet Habit Če bo šulverein pa politične nemčurske homatije začel, pa bodo še ti kmeti, (saj jih tako ni več, kakor kakih pet iz Kamce pristopilo k šulvereinu) iz društva stopili. Le „tukajšnja Seidelova stara garda“ ki bo takrat pametna postala, kedar bo zadnji iz Gradca prišel, se še zanima za šulverein, ter svoje č. gg. duhovnike po krčmah okoli ogovarja in psuje, ker so oni, kakor je bila dolžnost, ljudem svetovali, naj k šulvereinu ne pristopijo. Če trije ali štirje nemškutarski možakarji duhovnikov pogledajo ali ne, bode tem pač malo mar. Omeniti pač moram pošteno in prav pametno besedo Kamškega posestnika in prvega občinskega svetovalca g. Šnopl-a. Ko so ga k šulvereinu imeti hoteli je rekel: da za šole skrbi in ima skrbeti cesarska gosposka ne pa taki vereini ali društva, ki so od dnes do jutra. On nima otrok, če pa bi je imel, naj bi se slovenski in nemški učili, zakaj bi neki trdi Nemci postati mogli? To je pametno in pošteno govorjeno in veseli nas, da g. Šnopl in večina pravih slovenskih kamških kmetov si ne hodi Seidlnove modrosti izposojevat, ker sami vejo, kaj je prav in ne prav. G. Strohmeier rodom Nemec pa pošten mož šulvereinu ni pristopil, in je bil prav razžaljen, ko se je govorilo, da je na Martinovo zraven bil. Iz tega vsega izprevidimo k našemu veselju in zadostovanju, da Kamčani nečejo tako, kakor Pekerčani in Razvajnčani, v Nagelnov nemčurski koš poskakati. Živeli pošteni, samostalni in pametni kamški kmetje! NB.: Dajte tisti goldinar raji za lepe Mohorske knjige!

Iz Št. Jurja ob juž. žel. (Dr Gustav Ipavič-eva svečanost.) Telegramov je došlo 32. 1. Šmarije. Delo časti človeka! Slava Vam g. dr. Ipavic, ki podučujete ljudstvo na polji in vrtu, ne boječ se žuljev in pekočih solnčnih žarkov. Da nam Vas Bog še mnoga leta ohrani, to Vam želé k Vašemu današnjemu odlikovanju Šmarski rokodelci: **Josip Pušnik, Rok Sket, Karol Kravs, Franjo Krušič, Alojz Kolar, Franjo Adrinek, Rok Skale, Gregor Novak, Franjo Lorgar, Raimund Ringer, Franjo Matijaš, Andrej Pondelak, Janez Esig, Jakob Krajnc, Peter Gavtroža, Franjo Kovačič, Vinko Čuješ, Karol Rataj, Maks** (— dalje se ne dá brati), **Franjo Gutman, Tomaž Stoklas, Miha Štumberger, Josip Pžibil, Štefan Pžibil, i. t. d.** brez konca. 2. Maribor. Slovenskemu rodoljubu, našemu skladatelju in neumornemu pospešitelju materijalnega blagostanja, burni živijo! Mariborska čitalnica. 3. Maribor. Uzornemu človekoljubu, neumornemu delavcu za razvoj in napredek naroda v gospodarstvenem in duševnem oziru, požrtvovalnemu domoljubu, boritelju za narodne pravice zbog svojih obče pripoznanih zaslug po cesarji samem v veselje naroda odlikovanemu g. dr. Ipavicu srčno čestita v imenu narodnih deželnih poslancev. Dr. Dominkuš. 4. Faal. Kdor živi in dela za vsestranski napredek svojega ljudstva, njega vse slavi. Živijo. Pohorci. 5. Celje. Car te časti, rod te slavi, dovoli, da ti po tej poti tudi mi izrazimo naše gorko čestitanje, globoko spoštovanje in iskreno ljubezen. Večna slava tebi, skladatelju „Slovenca“, navdušenemu narodnjaku, zaslužnemu županu. S ponosom imenoval bode vsak Slovenec vedno tvoje ime. Živel vodja Št. Jurskih Slovencev! Živeli navzočni vrli rodoljubi! Celjski dijaki. 6. Slovenska Bistrica. Odlikovanemu narodnjaku čestitajoč, slava, zahvala, gostem „živijo!“ Zadržani Hajšek (drugo se ne dá brati). Narodnjaki Slov. Bistrica. 7. Krško. Bog ohrani še mnogo let dr. Ipavica na prid našemu narodu. Mihael Vošnjak. 8. Šmarje. Dekoriranemu narodnjaku g. dr. Ipavcu kličejo gromovit Živijo! Nenavzočni njega častitelji Šmarski. 9. Kozje. Čestita Tebi in najnemu rojstnemu kraju. Dobršek. 10. Sevnica. Neslutne ovire so uzrok da nisva osobno v krogu Vaših čestilcev, a duh najin je vendar pri Vas! Moža, ki si je življenje oslajšal s tem, da je živel in delal le narodu svojemu na korist, mora narod častiti! Mnoga leta Bog živi slavljenca, živi zbrane častilce! Lenček, Boštjančič. 11. Mozirje. K znamenitemu odlikovanju Vam čestitajo veselim srcem Rečičani. (Dalje prih.)

Iz Slov. graškega okraja. (Skrb okrajnega zastopa za kmetijstvo — blag mož pokopan.) Na poziv narodnega okrajnega odbora sešlo se je letošnjo jesen v gosp. Güntherjevej dvorani mnogo vrlih kmetovalcev, da se razgovarjajo o živinorejstvu sploh, o pripomočkih, kako tukaj živinorejstvo povzdignoti in o natančnej izpeljavi nove deželne postave za povzdigo živinoreje. Po okrajnem odboru naprošen je g. Barle, ravnatelj mestne šole, prav podrobno in lepo slovenski o gori navedenih

Digitized by Google

točkah govoril. Rekel pa je, da je treba dobrih plemenskih bikov Marijahoferskega plemena, katero bi za ta okraj utegnilo najbolje ugajati. Tukajšnji okraj bi lehko še več živine redil pa gledati bo treba, da začnemo travnikom gnojiti in sejati krminskih zeliš ali rastlin. Za napravljanje gnoja pa je treba dobrega gnojišča in bi dobro bilo, da bi nam kdo takšno v „Gospodarji“ popisal. G. vitez Naredi je potem razlagal, koliko bikov je treba za določeno število krav. Tudi naš velespoštovani poslanec č. g. dr. Šuc je važnost živinorejstva povdarjal in pritrdil potrebi, da se število bikov pomnoži, dalje da se pozornost prebivalstva obrača na sadjerejstvo, hmeljarstvo in pogozdovanje posekanih planin. Tukaj je še spodbuje treba. Prav je toraj storil Mislinjski župan, ki je pri okrajnem odboru vložil prošnjo, naj se tudi tam gospodarji skličejo k podobnim poučljivim shodom. — V št. Martinu bil je sijajen pogreb. Spremljali smo h grobu veleblagega moža Janeza Prošta po domače Kolarja. Ranjki je za veliki zvon št. Martinski o svojem času daroval 2000 fl. Sedaj mu je mogočno donel k slednjemu počitku. Bodi mu zemljica lahka. Naj počiva v miru!

Od sv. Martina pri Vurmbergu. (Slovenščina — vino). V tej fari so v 3 srenjah predstojniki in odborniki v imenu vseh drugih srenjčanov želeli se poslužiti nove polajšane šolske postave (dne 2. maj. 1883), ter so — v slovenskem jeziku pri slavnem okrajnem šolskem svetu prošnjo vložili: naj bi se šolarji v 13. in 14. letu od šole oprostili v smislu postave. Tudi v 4. srenji sv. Martinski, blizo cerkve, jih večina želi ono polajšavo šolskega obiskovanja. Vender, ker v tem srenjskem zastopu eden mož svetovalec ni hotel podpisati, tudi drugi si niso upali prošnje podpisati, čeravno je bila prošnja tudi slovensko pisana. Izgovor je bil: „Če si on ne upa, ki je vendar bolj pameten, kakor mi, kako bi pa mi podpisali?!“ Pa o tem se noče nič dalej soditi, le to se dalej naznanja in z veseljem, kar se je potem nazaj odločilo za one 3 vloge, namreč: „Št. 577. Gospodu županu v . . . z opominom, da se ima ta prošnja krajnemu šolskemu svetu predložiti, ker ne prosijo vse k sv. Martinu pri Vurmbergu všolane občine za šolske olajšave. Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 7. novembra 1883. Predsednik: Hein mp.“ Rečem: Koga ne bi veselilo, ako vidi in bere, da c. k. gospodska (vlada) na slovensko prošnjo, tako lepi slovenski odgovor pošlje? Le vprašam: Zakaj se ne bi poslužili pri gospodski svojega maternega jezika? Odgovor na to imam iz lastne skušnje v ravno teh dnevih: Preteklo saboto smo imelí zavolj očetove dedšine nekaj opraviti pri c. k. notarji v Ptuji. Smo se vse pogovorili in prosili: naj notar dotično pismo slovensko piše. Ali on na nikak način tega ni hotel storiti. No, smo pa šli k drugemu c. kr. notarju, ki pa je z veseljem napravil slovensko pismo. Le obžaloval je, da ljudje to redkokrat terjajo. Pri sv. Martinu, se ve da na vino ne smemo pozabiti. Branje je bilo boljše kot lani; cena je zdaj 50—60 fl., vina še dosti, le kupcev manjka. Tedaj Vas, vinske kupce, prijazno vabimo priti, veselje bo dvojno: mi bomo se veselili denarja za prodano vino — vi pa se veselili dobre vinske srage.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor bil je prepozno sklican, da bi proračun za l. 1884. mogel še dokončati. Zborovanje bode pretrgano čez svetke in se 10. jan. pr. leta zopet začelo. Da pa vlada more pred sprejetim proračunom davke pobirati, dala je k temu privoljenje konservativno-narodna večina; nemški liberalci so pa zopet kujali se. Tudi so ministerstvo hoteli dregati s sitnimi vprašanji zakaj da je znani Vestenek moral od Slovencev jo popihati med Nemce in zakaj je bil šmarijski Rothschädel primoran šulvereinerjem hrbet pokazati? No, ministri bodo lehko kazali na sodnijske preiskave, katere je politično rovanje šulvereinsko uže zakrivilo. Mogoče pa tudi je, da vlada ali državni zbor sploh šulvereinerjem nit življenja prereže. — Na Koroškem peša konservatizem. Izvrstni list: Frei Stimmen preneha ob novem letu. Tem bolj pa smo vsi Slovenci dolžni „Mir“ podpirati in se sploh za koroške Slovence bolje zanimati. Kajti oni trpijo pod nemško-liberalnim jarmom še huje, kakor mi štajerski Slovenci, mi imamo saj 160 slovenskih šol, oni pa nobene, še na papirji ne. — Ogerska gosposka zbornica je zavrgla minister Tiszajevo postavo, naj se Judi in Kristjani ženijo in možijo pred župani, kakor ljubo in drago; magjarski škofje so krepko ugovarjali in res zmagali ter za Kristijane sramotno postavo s 109 proti 103 glasom pokopali. Judi, liberalci in Kalvini se pa jezijo. — Novi ban grof Khuen je došel v Zagreb in vlado prevzel. Magjaroni se ga najbolje veselijo, narod še molči. Dne 17. dec. začne zborovati hrvatski zbor in vstopijo prvokrat poslanci iz nekedanje hrvatske pokrajine.

Vnanje države. Bismark se Rusom zopet prijazen dela in tudi Rusi se dobrikajo Prajzom. Govorica je celó raznesla se, da se kmalu snideta ruski pa nemški cesar in povabita tudi avstrijskega. Gotovo pa je, da Bismark od vojske zoper Katoličane odjenjava: tako je cesarju dal pomilostiti Limburškega škofa Bluma. Zopet mu pustijo do sedaj ustavljene dohodke. Ob enem je dobil cesarjevič nemški, kateri sedaj potuje po Španskej deželi,

Digitized by Google

od očeta nalog obiskati papeža Leona XIII. v Rimu. Tukaj se je mudil in papeža obiskal tudi ruski princ Pavel. — Srbski kralj Milan grozovito ravna z ugrabljenimi vstaši. Zaporedom jih da obsoditi in takoj ustreliti. Ta grozovita naglica se nikder ne odobrava. — Egipčani so bili zopet tepeni. Od Suakima ob Rudečem morji odposlali so 5 bataljonov proti zamorskemu preroku in kralju Mahdiju. Ti so bili pa kmalu zajeti in posekani, le 50 mož je všlo zapustivši kanono, katero so imeli seboj. Sedaj se uže Angleži bojijo za Egipt in peljajo 5 regimentov iz Indije po morji Egipčanom v pomoč. — Kitajci so v Kantonu začeli Kristjane in sploh Evropce preganjati in so razdrli katoliško cerkvico v mestu. V Tonkingu so zopet Francoze napali pa so bili vselej tepeni. Sedaj dobijo Francozi baje kmalu toliko pomoči z doma, da bodo sami mogli napadati sovražnika.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

IV. Bilo je l. 1515, ko se kmetje okolo Brežic do Celja in Konjic vzdignejo zoper nemško gospodo. Srditost je morala velika biti. Nemški gospodje so namreč pravili: kmet naj z voli seno žre in se naj z njimi ravna kakor z osli. Kmetje pa so tirjali „staro pravdo“, t. j. stare pravice nazaj. Navrelo jih je na tisoče pa so bili razkropljeni, nekateri ubiti, drugi pa k cesarju v Augsburg poslani. Cesar jih prijazno sprejme in opominja, naj bodo mirni, pravice se jim priznajo. Ker pa cesar zaradi vojske z Benečani ni utegnil priti na Štajersko, menili so kmetje, da grajščaki cesarja zadržavajo. Na to se jih vzdigne 80.000 in od Brežic do Celja, Konjic in Lipnice gradove razdirajo, grajščake kolejo, da je bila strah in groza. Naposled prilomastijo vojaki in grajščaki nad nje pod vodstvom Sigmunda Ditrichsteina in Jurija Herbersteina ter jih blizu Ptuja razbijejo. Mnogo jih potolčejo na drevje obesijo, 136 v Gradec odženejo in tam obesijo. Nemški grajščaki so se potem še dolgo rogali slovenskemu kmetu in se hvalili v robatej pesmi, kakor so jih umarjali:

gar maniger ward erstochen
auf der bauren seyt,
in klainer zeit.
Stara prauda!
sy haben die schantz verloren,
man hat sy trucken geschoren
Leuhkup, leuhkup uvoga gmajna,
durch ihr falsch sinn und arglist
erhangen und auch gespist.

L. 1573 vzdignejo pa se hrvatski kmetje v Zagorji zoper grajščake. Rajši stokrat umreti, pravijo, kakor više tlako delati. Vodja jim je pogumni Matija Gubec iz Stubice pa prebrisani Ilija Gregorič od Brdovca. Slednji se obrne kraj Save na Kranjsko in Štajersko, pri Sevnici ukrene v Planino. Tukaj pa izvé, da je njegov kranjski oddelek vsled izdajstva od Uskokov in od kranjskih grajščakov pod grofom Thurnom posekan blizu Krškega. To preplaši tudi njegove pristaše in zato se obrne proti Hrvatskemu nazaj, da se združi z Gubcem. Toda blizu Pilštanja ga dohiti nemški grof Schratenbach in razprši kmete ali jih pobije. Ilija beži v Bizeljske gorice, kder ima ženo in otroke skrite, v naglici vzame od njih slovo in skuša uiti na Turško pa uže blizu Samobora je ugrabljen, na Dunaj in v Zagreb odpeljan in umorjen. Tukaj je tudi uže pred njim Matija Gubec, kmetski kralj, storil grozno smrt. Premagan od grajščakov in ugrabljen bil je v Zagreb odgnan in tukaj na razbeljen, žareč železni tron posajen in z razbeljeno žarečo železno krono kronan, da je v strašnih mukah dušo izdehnil. Tako je delala nemška in magjarska gospoda s slovanskim kmetom, skoro še huje kakor Judje s Kristusom.

Vkljub temu pa se je gospodstvo grajščakom polagoma rušilo in osoda kmetova izboljšavala, to pa največ s pomočjo vladarjev iz Habsburške hiše. Tako je cesar Karl VI. dovolil kmetom l. 1713 tobak saditi in prodavati in ves dobiček za se porabiti. Še huje djalo je grajščakom cesarjevo dovoljenje koruzo saditi, ki je desetine prosta bila. Ljudje so kmalu zapazili, kam cesar meri, in so začeli prav marljivo saditi in sejati koruzo. Jednako tudi krompir, ki je tudi bil davščine prost. L. 1728 je isti cesar proglasil desetinski patent in precej uredil sitno pobiranje desetine. Še več je storila Marija Terezija.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 50. Nemškutar pride v gostilnico ter vpraša, če so „frava“ zdravi? Natakarica ga prav ne razume in misli, da vpraša, če je krava zdrava. Zato mu reče: krava je zdrava pa gospa so boleni!

Razne stvari.

(Hudo zbolel) je naš poslanec g. Miha Herman v Gradci.

(Načelnika) okrajnemu zastopu konjiškemu volijo 18. t. m. Upamo, da takrat nobeden slovenski mož v stran ne potegne, ampak stori svojo narodno dolžnost. Slovenci zbirajo se 18. t. m. v gosp. Druškovičevej gostilni ob 1. uri popoludne.

(Divja strelca) sta imela pri sv. Marjeti na Dravskem polji le jedno puško pa skrito. Mladi Klauž jo hoče izvleči, puška se sproži in Klauž se zvrne mrtev na tla.

Digitized by Google

(Celjski okrajni zastop) zahteva za l. 1884 celih 33.555 fl. 77 kr. Dohodkov ima 4440 fl. Ostalih 29.415 fl, 77 kr. navrže davkeplačevalcem kot 23 % okrajno doklado na direktni davek, kojega je predpisanega 128.593 fl.

(Zavoljo trtne uši) in znane rabuke v Okljukovi gorci bo 19. t. m. 53 kmetskih ljudi iz brežiškega okraja stalo pred celjsko okrožno sodnijo. Ko bi uradniki in potovalni učitelj slovenski znali, ne bilo bi te nesreče.

(Sprli) so se Frankovčani s Pušenčani pri Ormoži zavoljo drv. Prvi so nasekali precej drv v občinskem gozdi. Toda Pušenski župan in nekaj Pušenčanov pride s 150 Hrvati in začnejo drva na Hrvatsko spravljati, češ, da je gozd Pušenske občine. Frankovčani tega ne dajo veljati pa so bili s sekirami napadeni in hlodi. Mart. Munda in Fr. Zorijan so ranjeni. Na to pridejo žandarji in Hrvati pobegnejo, le Filip Bristovič iz Vratna je vjet in v Ormož odpeljan.

(Tatje) so mlinarju Mlakarju v Stopšah ukradli debelo 3½ centa težko svinjo, jo zabodli, drob na drevo obesli, drugo pa razsekali in odnesli, učitelju Šilterju v Selnici ob Dravi zlato uro, Miha Čirič iz Muravec, posestniku J. Pušaku 131 fl. 4 cigani J. Glaserju pri sv. Lovrenci v puščavi mnogo obleke, zlatov, zlato uro, prstan.

(Tepeži in uboji.) V Oseku sv. Lenartskega okraja je hlapec Mih. Bolkovac ubil kmetskega sina Mat. Hebeta. Blizu Arveža so se pijanci domov gredé tepli, da je Leopold Košak mrtev obležal in Jurij Peterlin hudo ranjen. Zaradi tega mora M. Cužnik 6 mesecev, Jož. Stomac 3 leta v kajho. Pri št. Jurji pod Tabrom je J. Ozebek ubil posestnika Lebarja in so tega mrtvega pobrali na repišči blizu Prekop.

(Koledar za na steno) dobijo naročniki „Slov. Gospodarja“ v g. Leonovi tiskarni po 20 kr. komad. Naslov prav dobro, praktično nastavljenemu koledarju je: Južnoštajerska viseča pratika. Bodi vsem priporočena, kateri želijo slovenskih namesto nemških pratik.

(V Pilštanji) so 3. t. m. slovesno pokopali 84letnega g. V. Čižeka. Rajni je se narodil pri št. Ilji v Slov. goricah in služboval pri sv. Lenartu, Apačah, Ljutomeru, Vrženji, sv. Benediktu, celih 43 let. Na stare dni je močno oslabel in se pobožno na smrt pripravljal. Naj počiva v miru.

(Šulvereinski prvak) Nagele ima 16. t. m. ob 3. uri popoludne v Brestenici nemško šolo v Wiesthalerjevi krčmi.

(Liberalni Slovenci) „iz dušoj in iz telesom“ so brati na oklici ptujskih možakarjev, ki so slovenske kmete lovili, pa ne dobili: M. Gassner, Ernst Eckl, A. Schneeberger, W. Pisk. Kdor ne veruje, da je to slovenska kri, ta naj vpraša Fr. Mendaša v Jurovcih, J. Kuharja v Puhlji, A. Šoštariča pri sv. Vidu, J. Mariniča pri sv. Vrbanu, Fr. Lešnika pri sv. Janži, J. Habjaniča v Leskovci, J. Kolariča v Ptuji in M. Pernata v Mihovcih, ki so vsi v nemčurski koš hopnili. Kozlov na oklici pa ja več, kakor v celem Ptuji z okrajem vred.

(Umrl) je preč. g. Matija Fric, dekan pri Velikej nedelji 64 let star.

(Svičinska fara) je za popravo cerkve prejela 200 fl. od cesarice Marije Ane.

(Javno zahvalo) izreka Anton Ornik, šolski vodja pri sv. Ani v Slov. goricah slavnemu društvu sv. Mohorskemu za darovanih 50 knjig.

(Za sv. misijon) ki so ga obhajali č. g. Doljak, jezuit od 29. novembra do 6. decembra t. l. pri sv. Martinu v Rožnej dolini, pa č. g. župniku izrekajo za prirejeno duhovno veselje najprisrčnejšo zahvalo Jan. Smodej, župan, Janez Podjavaršek, svetovalec, Janez Cigelšek, odbornik.

(Propal) je v Šicah sv. Lenartskega okraja nemškutar Efferl in njegovi pomagači. V srenjski zastop so izvoljeni sami narodnjaki: Franc Belec, predstojnik, Simon Lorber, Gašpar Lorenčič, svetovalca. Slava!

(V Celji) bode kat. podporno društvo obhajalo v nedeljo 23. decembra božično veselico otrokom v veselje in podporo. Več prihodnjič.

(Volitve) za ptujski okrajni zastop bodo brzčas ovržene. Novine poročajo iz Gradca, da je okrajni glavar imenik velikih posestnikov sestavil na podlagi davka od 1882 namesto od l. 1883, ki je večja, in tako je odpalo mnogo volilcev.

(Častno srenjčanstvo) podelila je občina Radislavska pri Mali nedelji g. poslancu Kukovcu in župniku č. g. Božidaru Raiču zazadi njunih zaslug za narod. Slava. Živeli!

(Slabo vest) morajo vendar Slatinski in celjski nemčurji imeti, ki slovenske kmete sumničijo, da baje ti hočejo šulvereinarjem po hrvatski posvetiti. Prišel pa je preiskovalni sodnik g. Toplak in baje zaslišal 60 ljudij, kolikor nam znano, brez nemčurjem zaželenega uspeha. Vidimo toraj sad šulvereinskega rovanja, da morajo sodnije posredovati.

(Pri sv. Ilji) v Slov. goricah lovijo za šulverein ljudi in uže s tepenjem grozijo, kdor neče goldinarja in imena dati. Najhujši rogovilež je nekdo, ki misli, da „ima za ene krplje več pameti, kakor sofarmani“, ter obrekuje dopisatelja „Gospodarjevega“ S—n, pa ta mu pové, naj pazi, da na zobe ne padne.

Loterijne številke:

V Trstu 7. decembra 1883:	90,	85,	28, 81, 29
V Linci „ „	15,	31,	72, 5, 39
Budapešt „ „	45,	14,	71, 15, 75

Prihodnje srečkanje: 22. decembra 1883.

Digitized by Google

Zahvala.

Sv. Križevski pevci so za cerkveno petje vže več let zelò vneti! Da bi pa petje še v večem redu bilo; so se čast. gospod nadžupnik in Njih čast. 2 kaplana dogovorili, da bojo č. g. kaplan Jožef Dekorti ravnatelj in pevski predstojnik.

Čast. gospod J. Dekorti so to nalogo radi prevzeli in grejo celo k sv. meši med fante „pevce“ pet. in tako vsem pevcem nepopisljivo veliko in srčno veselje delajo.

Zdaj se v naši fari po cerkvah vsaki dan tako petje razlega, da je reči „nebesko veselje“. Vsaki človek, tudi terdnovratnež, je pri srci genjen. —

Bodi torej čast. duhovščini za to uravnavo prav srčna zahvala za Njih trud in prizadevo, in vse k veči časti božji.

Hvaležni križevski farani in genjeni pevci fanti in dekleta.

Zmanjševalna licitacija,

po kateri se bode nazidanje enega nadstropja šole v Laporji 20. decembra 1883 od 10—11. ure. predpoldnem oddavalo, se s tem pristavkom razpisuje, da so celi stavbeni stroški na 4100 fl. 15 kr. cenjeni, in da imajo licitanti 10 % ove cene za vadijum vložiti, kteri znesek potem kot kavcijon ostane.

Krajni šolski odbor.

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptuji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca 1884 pri krajnem šolskem svetu na Ptujski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,
dne 16. novembra 1883.
Predsednik:
3—3 ***Premerstein.***

1—3

Hiša na prodaj

v Celji, gosposki ulici št. 21. vštric kosarne, pripravna za vsaki obrt ali trgovino, posebno za krčmo, ker je že veliko let gostilna; zraven sta tudi dva vrta. Cena je 8800 gld. 5800 fl. bi bilo treba šteti, 3000 gld. pa lehko na hiši ostane. Opomniti moram, da se je pred 4 leti za to hišo ponujalo 10.000 gl. — Cena je tedaj prav vgodna. Več pové lastnik

Franc Krašović,
pozlatar v Celji.

Častiti duhovščini

priporoča fine po želji narejene kolare iz grolc, po nizki ceni

Marijeta Seyfriedova
na Šavnici, pošta Radgona
(Radkersburg.) 1-3

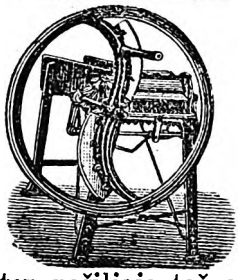

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezajoče v vsakej poljubnej dolgosti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.

izdelovalci strojev.
Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopošljejo brezplačno. (2-10)

1—2

Hiša štv. 6

na ptujski gori

zraven cerkve, s 5timi sobami, vrt, hlev in 3 johe zemljišča, se prostovoljno po najnižji ceni proda. Dopisi na:

Anna Goldner,
posestnica na Ptujski gori
(Maria-Neustift b. Pettau.)

3—3

Laneni cvilih

za narejanje vreč ali žakljev za hmelj (torej ne iz jutne preje, ki daje hmelju neprijeten duh), prodava v najfinejšej sorti

Albert Tschöp,
cvilihar, pošta Bielitz.
(Oesterreichisch Schlesien.)

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 51. V Mariboru 20. decembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za cele leta 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeniščn (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

† Mihael Herman.

Nemila smrt nam je nenadno pobrala najstaršega poslanca, prvoboritelja za naše narodne pravice. Gospod **Mihael Herman** ni več med nami. V soboto 15. dec. t. l. pozno zvečer zatisnil je svoje oči za ta svet v javnej bolnišnici v Gradci po mučnej bolezni, spreviden s sv. zakramenti za umirajoče.

Žalostne vesti nam ni poročal noben nedeljski list. Še le v pondeljek 17. dec. smo to zvedeli in zatoraj ni bilo mogoče, da bi se bilo več Slovencev iz spodnjega Štajera pogreba hvaležno udeležilo. Storili so pa to vrli graški Slovenci. Ob 4. uri popoludne 17. dec. so ga spremili na mirodvor sv. Petra. Sprevod je vodil monsignor kanonik Hebenstreit.

Blagi ranjki porodil se je 24. sept. 1822 v fari sv. Andreja pri Jagerbergu na nemškem Štajerskem. Po dokončanih visokih šolah v Gradci posloval je kot sodnik najprvlje na grajščini Thanhausen in pozneje kot sodnijski adjunkt v Ptuji. Tukaj se je naučil slovenski in dobil globoko sočutje za ubogi, teptani, zaničevani, povsod nazaj stavljeni slovenski narod. To je žalilo njegovo pravno čut, njegovo trdno pravicoljubnost. Ljudstvo se mu usmili in zato sklene vse svoje moči žrtvovati njemu v pomoč, posvetiti borbi za djansko jednakopravnost, za njegov napredek na narodnej krščanskej podlagi. In kar je sklenil, tega se je držal vse svoje žive dni. Celih 22 let se je boril dosledno, krepko, duhovito za nas Slovence. L. 1861 bil je v ptujsko-rogačkem okraji za poslanca izvoljen v deželni zbor štajerski. In kakor je g. Herman zvest ostal Slovencem, tako je tudi ptujsko-rogački okraj vselej zvest bil njemu in mu poslanstvo poveril še leta 1867, 1870, 1871, 1878 za deželni in l. 1873 in 1879 tudi za državni zbor. Od l. 1870 naprej bil je odbornik v deželnem odboru štajerskem. Lani so ga svitli cesar imenovali za c. k. deželnega sodnijskega svetovalca.

Tako je tedaj pretekla njegova možka doba v samej borbi za politične, narodne pravice Slovencev. On je bil starosta vsem slovenskim poslancem, duša narodnemu gibanju na spodnjem Štajerskem. Pri vsakem narodnem podjetji ga najdemo. Tudi tiskovnemu kat. društvu in „Slov. Gospodarju“ v sedanjej obliki bil je g. Herman med začetniki, jednako „Slov. Narodu“. Slov. matica, Mohorjevo društvo, Slovensko društvo, Narodni dom v Ptuji, posojilnica v Ormoži itd. kažejo sledu njegovega delovanja. Sploh pa, da se štajerski Slovenci čedalje krepkeje popenjamo in postopamo kot politična stranka, na katero imajo uže merodajni okrogi v deželi ozirati se, to je večjidel zasluga g. Hermanovega prizadevanja. G. Herman je bil oča in prvoboritelj ne samo narodne, ampak tudi konservativne, krščanske stranke na Štajerskem in vsej Avstriji.

Lehko umljiva je tedaj britka žalost, katera nas je prejela zaslišavše, da smo tolikega moža nenadoma zgubili, da je srce utrpnilo, katero je za nas gorelo, omolknil zgovorni jezik, ki nas je tolikokrat zagovarjal. Povsod, kder Slovenci živijo, pretresa domoljubom srca žalostna vest, da g. Hermana ni več med nami.

Denešnji list ima ½ pole „Cerkvene priloge“ kot prilogo.

Digitized by Google

Blagi pokojnik ni imel ne žene, ne otrok. Za njim ni hčeri ni sina pa vendar mu ostaja dovolj spomina. Postavil si ga je v srca hvaležnih Slovencev. Dokler bo teh kaj na sveti, dokler se bode njih spominjala zgodovina, omenjala bode tudi častno in hvaležno blagega, značajnega, duhovitega, požrtvovalnega slovenskega prvoboritelja g. Mihaela Hermana. Umrl je telesno, a po svojem duhu in delih ostane in živi med nami. Vselej mu ohranimo zlasti štajerski Slovenci hvaležen spomin!

Prošnja za slovenskega potovalnega učitelja.

(Sklenjena v 5. občnem zboru Slovenskega društva.)

Visoko c. k. ministerstvo poljedelstva! Političnega „Slovenskega društva“ veleudano podpisanemu odboru je bilo v občnem zboru dne 2. decembra 1883 v Mariboru naročeno: visokemu c. k. ministerstvu predložiti najpokornejšo prošnjo, naj ono blagovoli imenovati slovenščine popolnem veščega potovalnega učitelja za gospodarski poduk slovenskim kmetskim ljudem na Štajerskem.

Na slovenskem Štajerskem živi več kakor 400.000 duš kmetskega prebivalstva. Pečajo se zvečinoma s poljedelstvom, vinogradstvom, živinorejo, sadjerejstvom, bučelarstvom, hmeljarstvom, gozdarstvom, ribstvom itd.

Toda za gospodarstveni poduk je primeroma vse premalo skrbljeno,

Štajerski deželni zbor je sicer uže l. 1863 sklenil gospodarsko slovensko berilo izdati, a ga še sedaj nimamo, ko je uže 20 let minulo. Dežela vzdržuje kmetijsko šolo v Grottenhofu, podkovsko šolo v Gradci, sadje- in vinorejsko šolo v Mariboru. Ali vse tote šole so popolnem nemške in toraj pred vsem le nemškim kmetovalcem koristne.

Imamo v deželi več gospodarskih društev: n. pr. gozdarsko, vrtnarsko, mlekarsko, vinorejsko, perutninsko, bučelarsko, konjerejsko društvo itd. Izmed teh uplivajo na slovenske kmete saj nekoliko: konjerejsko, perutninsko, bučelarsko in gozdarsko društvo. Koliko? To se lehko uvaža iz tega, da je le konjerejsko društvo svoja dirkarska pravila dalo slovenski natisnoti, druga vsa poslujejo le nemški in so toraj zopet le bolje za nemško prebivalstvo pristopna.

C. k. kmetijska družba v Gradci ima sicer po celem Štajerskem svoje podružnice; na slovenskem Štajerskem 17. Vendar slovenskih kmetov je malo vpisanih, ker se v njih zopet z malimi izjemami povsod le v njim nerazumljivej nemščini posluje.

Omenjena kmetijska družba dobiva znatno državne in deželske podpore in vzdržuje več potovalnih učiteljev, kojih pa nobeden ne zna slovenski. Zato le bolje med nemške kmetovalce zahajajo. Časih pridejo tudi v spodnj Štajer, govorijo po uro dolge govore nemške in prosijo naposled kovega učitelja, naj povedano kmetom tolmači. Zgodilo se uže je, da so kmetje všli, preden je do tolmačenja prišlo.

To je vseobče znano pri nas in skoraj ni verjetno, da bi centralni odbor ne bil spoznal potrebe nastaviti slovenščine popolnem zmožnih potovalnih učiteljev, zlasti ker se v tej reči uže dolgo in javno govori in ker so celo Slovenci za to prosili. Ti so namreč osnovali uže prisiljeni posamezna gospodarska društva, n. pr. hmeljarsko društvo v Žavci, sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo pri št. Juriji na južnej železnici. No, in to društvu je letos prošnjo za potovalnega učitelja slovenskega vložilo pri centralnem odboru kmetijske družbe štajerske v Gradci — zastonj.

Na slovenskem Štajerskem vgnezdila se je v Brežiškem okraji nesrečna trtna uš — filoksera. Visoka vlada je uvidevši potrebo poduka tamošnjim ljudem imenovala potovalnega učitelja v osebi g. Julija Hanzel-na bivšega adjunkta na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru. Toda mož ni zmožen slovenski govoriti in toraj ni mogel v slovenskem okraji, kakoršen je Brežiški, vspešno delovati. To je tudi nesrečna skušnja potrdila. Nevedni kmetje so se namreč trtno-ušnej komisiji bili uprli tako, da so žandarji 1 ustrelili, 53 pred okrožno sodnijo celjsko odgnali. Vseobčno mnenje pa je, da bi se bila tolika nesreča zabranila, ko bi kmetje bili podučeni o postavi, o nalogi komisije, sploh ko bi potovalni učitelj svojej nalogi bil kos, kar pa ni, ker s kmeti zarad svoje nezmožnosti v slovenskem jeziku govoriti ne more.

Korist potovalnih učiteljev je povsod priznana in bi zlasti na spodnjem Štajerskem bila znatna, ker bi razna društva n. pr. hmeljarsko, konjerejsko, bučelarsko, sadjerejsko, mlekarsko, vrtnarsko in tudi kmetijska družba štajerska laglje in vspešneje delovala.

Zato prosi slovensko društvo tem nujnejše, naj visoko c. k. ministerstvo blagovoli za spodnji Štajer s sedežem v Mariboru, kder se nahaja tudi učiteljišče in duhovšnica, imenovati slovenščine v besedi in pisavi popolnem zmožnega, zgovornega potovalnega učitelja!

V Mariboru dne 2. dec. 1883.

Gospodarske stvari.

Kako se pitanje goveje živine izplača.

II. Drugi vol št. 13 je bil ravno tako dolgo v hlevu, teža mu je se vzdignila od 520 kilo na 650 kil. ali 1·3 kil. na dan.

Vol je veljal 147 fl. 25 kr., krmljenje in strežba 62 fl. 38 kr. Tedaj skupni potroški

Digitized by Google

209 fl. 63 kr. Prodavna cena 231 fl. 75 kr. Tedaj dobiček 22 fl. 12 kr.

Tretji vol št. 349 se je še le po 147 dneh prodal, dasiravno je bil že prej opitan. Prvotna njegova teža je bila 620 kil., konečna pa 805 kil. ali nadnevni pridobitek 1·24 kil. Že po 86 dneh je kazal pridobitek na teži 120 k. ali 1·4 kil. na dan. Ker se je pa vol moral prepozno prodati, ni vrgel nobenega dobička, pa tudi ni bilo škode pri njem.

Poleg teh komadov omenjamo še vspehe dveh drugih volov. Št. 57 je stal v hlevu, kakor številki 13 in 52, je privzel na teži v 99 dneh 170 kil., na dan 1·41 kil. in je dal čistega dobička 19 fl. 93 kr.

Št. 4 se je še le po 111 dneh prodalo, že v 86 dneh je privzel na teži 130 kil. ali 1·51 kil. na dan in je vrgel 12 fl. 99 kr. dobička.

Teh malih podatkov naj bode zadosti, da se prepričamo, da je pitanje goveje živine zlasti pa pri kmetovalcu, ki le malo repov pita, z lepim dobičkom v zvezi. Seveda se mora živina tudi po pravih in umnih načelih pitati. Kjer je pa veliko in raznovrstne živine v jednem hlevu, je to nekoliko težavnejše.

Vendar pa kmetovalcu ostane gnoj, če že ni drugega dobička, po vrhu in brez potroškov. V manjšem hlevu pa, kjer si zna in zastopi kmetovalec le 5 do 10 živinčet pametno izbrati in pri pitanji na naturo vsakega živinčeta več ali manj pametno ozir jemati in če ve opitano živino o pravem času v denar spraviti, mora umno pitanje živine, če kmeta Bog nesreče obvaruje, najsijajnejše vspehe za seboj imeti.

Sejmi 20. dec. Gradec, 21. dec. sv. Florijan na Laznici, 22. dec. Brežice, 27. dec Gnas, Gradec, Vitanje, 28. dec. Straden, 29. dec. Teharje, 2. jan. 1884 Buče, Brenska gora, 3. jan. Gradec, Radgona.

Dopisi.

Iz Maribora. V našej čitalnici je g. profesor Lautar zadnjo nedeljo dokončal svoje zanimivo razlaganje o elektriki, za kar so mu čitalničarji po g. dr. Serneci izrekli domoljubno zahvalo. Dne 26. t. m. ima čitalnica po starej navadi svoj občni zbor. — G. profesorju Majcigerju je tat vlezel v hišo in ukradel 173 fl. Tatje so uže tako drzni, da celó pri okrajnem glavarstvu vdirajo in kradejo. — Nemškutarje pa nemčurje še vedno srbi, kder jih je „Gospodar“ nedavno počohal in se jezijo, da šulvereinski denar imenujemo Judeževe groše. Čujemo, da je v Selnici eden dobil 100 fl. V Mariboržanki je nekdo hujskal tukajšnje „Geschäftsleute“ na Slovence in jih vabil v Brestenico k šulvereinskej rabuki. To je nevaren zgled, kajti „Gospodar“ lehko našteje, kedaj in kako je kdo v Maribor prišel in se od Slovencev obogatel ter se sedaj šopiri, kakor jež v lisičjej luknji. — Realka šteje tako malo učencev in stane toliko penez, da jo hoče ministerstvo razpustiti. Se vé Nagele bi potem moral zopet „vandrati“.

Iz Ljutomera. (Naša gospodarska podružnica) bode imela sejo v nedeljo dne 23. t. m. po večernici v tukajšnji realki; glavne točke vzporeda so: govor o gospodarstvu, volitev novega odbora in razni predlogi; s tem vabi vse g. gospodarje k obilnej vdeležitvi. — Reč je jako važna; znano nam je, da bode „štaj. kmet. družba“ od prihodnjega leta za naprej opustila od „gospodarske priloge“ ter bode izdajala poseben list za slovenski Štajer; tukaj bi bilo na pravem mesti, da bi občinski župani naše okolice, kakor tudi posebno mlajši gospodarji, pristopili kot udje k naši podružnici ter ob enem se naročili na omenjeni gospodarski list, — kateri bode prevod nemškega „Steir. Landbote“. Ta list bode za naše gospodarske razmere jako važen, ker s pomočjo taistega udržimo zvezo s kmetijsko družbo. — Podrobnejša razprava zastran tega bode se vršila v omenjeni seji. J. K.

Iz Ptuja. (Soli na gnjilobo.) Vrli g. U. poročal je precej obširno in vestno o končanih volitvah v okrajni zastop. Toda zdi se mi potrebno temu še nekaj dodati. Treba je imena vseh vedeti, kateri so Hinteriču, — Eckelnu, — Pisku pomagali slovenske kmete in jih zagovornike spodkopavati ter si jih zapomniti za vse čase. Najhuje besnil in roval je obojekrat trgovec Kolenc. On ni imel pravice voliti v veleposestvu, a Bog mu je bil milostljiv in dobil je pooblastilo. Pred voliščem skušal je obdelovati kmete, veleposestnike iz Velovleka in Zagorec. Pa trčil je ob može. Vse jegovo blebetanje ni koristilo nič; smejali se mu so in iti je moral z dolgim nosom, kakor ga je pozneje v štacuni G. kazal rekši, „vidíte, to zdaj imate Slovenci“? Na volišči so nekega duhovnega gospoda, ker je tu prijel kmeta ter mu pomagal, da ga niso iztrgali iz vrste, s „fej vas bodi“ žalili: trgovec Kaspar, tržeč z vinom Konrad Fürst, kavarnar Tognio, malar Kazimir in če se ne motim tudi trgovec Kasimir. Zadnji imel je saj volino pravico, „malar“ pa ne in imel je samo čast voliti za svojo taščo. Taki mladenči pa, ki smejo le za druge voliti, bi morali tihi in mirni biti, sicer bi jim smel vsak kmečki volilec povedati, kar jim gre. Na volišči videli smo tudi starega trgovca Šaka, potem „ptujsk' farba“, Reiterja, Sadnika, Poskočila, glažarja Vogelna, peka Ornika mlaj., krčmarja Turka, mesarja Staniča in tiskarja Blankeja, Blažiča, in vsi so se postavili bili proti kmetom in duhovnikom. Zato naj velja geslo: „svoji k svojim“. Nemci se ga že dolgo drže, in naši brtaje Čehi so začeli še le takrat napredovati, ko so se ga z

Digitized by Google

vso silo prijeli. Mi nikomur narodnosti ne jemljemo, mi ne tirjamo, da bi naši Nemci postali Slovenci. Mi jim ne zavidamo Mariničev, Svaršnikov, Lešnikov, Šoštaričev, te naj le vse poberejo in vse za se podržijo. Slovenci smo brez teh izhajali pa še bomo. Ali advokatje kakor Mihelič, Bresnig, Strafela, notarji kakor Filaferro in Rodošek, zmorejo li ti kaj brez nas Slovencev? Nasprotni nam trgovci in obrtniki ali se branijo naših težko pripravljenih grošev? Gotovo ne. No, zato bi vendar kazalo, svoji k svojim! Ali ne? Kdor nas zaničuje in nas pri vsakej priliki na norce stavi, kdor nas z besedami „dumme Kerle“, „psi“, „berači“ krmi, kakor se nam je ob volitvi godilo, ta bi vendar naj slovenskim grošem slovo dal in si iskal zaslužka pri samih Nemcih in nemškutarjih. Ali ni to res, ali ni tako edino pametno in prav?

Iz St. Jurja ob južnej železnici. (Dr. Ipavic-eva svečanost.) 12. Šmarje. Beste Glückwünsche zum heutigen solennen Feste! Rosa Pichler, Neschmach, Dolinšek, Baner, Stumberger. 13. Dunaj. Nikdar naj ne mine slava izrednemu slovenskemu domoljubu in umetniku. V duhu z Vami! Živeli Ipavec in njegovi čestilci. Za slovansko pevsko društvo Dr. Lenoh. 14. Šmarje. Po bolezni zadržan udeležiti se osebno današnje svečanosti udeležujem se je v duhu in kličem: Slava Vašemu narodnjaku in neustrašenemu boritelju pravic dr. Ipavicu! Franc Lorgar v Šmariji. 15. Mozirje. Častitamo k visokemu odlikovanju. Ljubljenci. 16. Velenje. Neustrašljivemu boritelju narodnih pravic kličem trikrat „živijo!“ Jezovnik. 17. Maribor. K slavnemu odlikovanju čestita hvaležni Slovenski Gospodar. 18. Šmarje. Odlikovanemu, za svete pravice zaslužnemu narodnjaku g dr. Ipavicu čestita okrajni odbor Šmarski pri Jelšah. Janez Anderluh načelnik, M. Stummberger, Fran Detišek, Janez Vehovar, odborniki. 19. Maribor. Službeno zadržani se Vaše slavnosti osebno udeležiti se vendar v duhu z navzočimi veselimo ter slavljencu, neutrudljivemu boritelju za blagor naroda zakličemo burni „Slava“! Živeli še mnoga leta. Miklošič, Koprivnik in Nerat. 20. Celje. Kot Šent. Jurčan srčno čestitajoč priklenem se tudi jaz veselemu krogu, Vas obdajajočemu. Dr Herman. 21. Sevnica. Trg Sevnica kliče živijo in slava odličnemu domoljubu, slavnemu skladatelju in velecenjenemu pospeševatelju umnega gospodarstva Slovencev Medic, župan. 22. Toplice Slatinske. Slava vrlemu odlikovancu! Odbor političnega kmetijskega društva. Debelak, predsednik. 23. Laški Trg. Neomahljivega rodoljuba, globoko čutečega skladatelja slovenskega naj Bog ohrani še mnoga leta nam Slovencem na korist in slavo. Laško duhovenstvo. 24. Šmarje. Slava čestiteljem zaslužnega odlikovanca in prevrlega narodnjaka g. dr. Ipavica. Ivan Župančič. 25. Poličane. Zur verdienstvollen und feierlichen Decoration an Herrn Dr. Ipavic bringen ein živijo die verhinderten Mareiner. Jagodič, Anderluh, Wagner, Löschnig, Urednig, Heritsch. 26. Maribor. Za blagostan slovenskega ljudstva vnetemu boritelju in odličnemu skladatelju, čegar pesmi so toliko pripomogle v probujo našega naroda, pošiljajo ob priliki najvišjega odlikovanja presrčna vošila Pevci Mariborskega bogoslovja. 27. Konjice. Mnogozaslužnemu odlikovancu kliče burni živijo! Konjiško učiteljsko društvo. 28. Köszeg. Slava kinču slovenskih korenjakov. Brglez, ogerski Slovenec. 29. Ponikva. Ein donnerndes Hoch! Grabler. 30. Mozirje. Za blagor naroda vnetemu, mnogozaslužnemu voditelju kliče o priliki odlikovanja presrčni nazdravje mnoga leta! Savinjski Sokol. 31. Žavec. Bitte auch von mir die aufrichtigsten Glückwünsche zu der Ihnen gewordenen Auszeichnung freundlichst anzunehmen! Antonie Strohuber. 32. Celje. Unsere herzlichste Gratulation. Caroline u. Gustav Wokaun. (Dalje prih.)

Iz Celja. (Občinske volitve Celjske okolice). Včeraj je volil tretji razred občinske odbornike občine celjske okolice. Volilni zapisnik obsezal je 496 volilcev, med temi skoraj polovica celjskih meščanov, ki imajo zunaj posestvica in ki večinoma po 2 do 3 fl. davka plačujejo. Dozdanji župan znani nemškutar Male poklical je same nemčurje v volilno komisijo, zatoraj se je pri volitvi prav čudno godilo. Že meseca septembra, ko naša stranka od volitve nič vedela ni, so nemčurji od vdov in žensk pobirali pooblastila. Večjidel so vse preklicale ta pooblastila in dale nova naši stranki. Ob enem so te volilke vložile preklic okrajnemu glavarstvu in volilni komisiji, kakor tudi terjale od tistih, ki so jih pobrali pismeno nazaj; a vse ni nič pomagalo, tudi protest navzočega vladnega komisarja g. Felicettija, ki je volilni komisiji svoj protest zoper to neopravičeno postopanje naznanil, ne. Volilna komisija je takih pooblastil ovrgla 22 z datum od decembra in s preklicem vred in nasprotni stranki priznala volilno pravico s preklicanimi pooblastili meseca septembra. — Zgubili smo toraj 22 glasov, toraj razloček 44 glasov na našo škodo. Po tem takem smo propali, seveda le za ta čas, dokler namestnija našo pritožbo (rekurs) ne reši, potem bodo imeli naši kandidati večino. Nasprotna stranka dobila je okoli 150 naša okoli 130 glasov, a po tem bo to narobe, naša 150 in una 130 glasov. Volitev trajala je od 9. zjutraj do 1. popolnoči nepretrgano. Naši volilci so stali ko skale nevstrašljivo in se ne umaknili do 1. popolnoči.

Digitized by Google

Prigovarjanji znanega urednika celjskega lisjaka Dr. Glantschnigga imeli so zaprta ušesa. — Danes je volil II. razred. Tudi tukaj je v enem slučaji vladni komisar protestiral, v enem pa bode ugovarjala proti nepravilnemu pooblastilu narodna stranka. Zmagalo je pet naših kandidatov, trije propali za dva glasova, ki pa bodo po gotovo ugodnemu rešenji naše pritožbe tudi izvoljeni. — Juter voli I. razred. Meščani upajo po imeniku volilcev dobiti večino. — Bomo videli. Akoravno bi se upanje jim uresničilo, bo vender občinski zastop celjske okolice imel dve tretjini narodnih odbornikov.

Iz mariborske okolice. (Bauernvereinarji in šulvereinarji pa dolgi nos). Nesrečna je bila nedelja 16. dec. za naše nemčurje. Liberalni „Bauernverein“, ki mu je znani Hammer-Amboss oča in pokrovitelj, je za ta dan povabil naša narodna poslanca Dr. Radaja in Fluherja k Weingerlu v Pesnico, naj bi tam dala odgovor od svojega deželnega poslanstva. Onedva sta sicer prišla, pa razun 4—5 nemškutarjev ni bilo nikogar, še komisarja ne. Tako je „bauernvereinovu“ zborovanje po Pesnici splavalo. Nič bolje se ni godilo „šulvereinarjem“ v Kamci. Tam so zbobnali pri Wiesthalerji „šulverein“. Vino ima Wiesthaler zmiraj dobro, tedaj se ni čuditi, da se je 4—5 kočij Mariboržanov pripeljalo. Tudi več kamških kmetov je prišlo in znani „prvak“ Nagele je začel zborovanje s tem, da je takrat nekoliko pohlevniše svojo nemščino kvasil, in svoje nemške knjige, kakor Jud na sejmi svojo kložnjo, razložil na ogled. Potem so kamški in mariborski kričači kmete začeli nagovarjati k „šulvereinu“ pa tukaj se je vnel precej živahen upor in prepir, ker so Kamški neodvisni in pametni kmetje rekli, da šulvereina ne potrebujejo, ker je šola že tako zadosti nemška in privandrancem poprek ne upajo. Bog vé, kaj bi podpisi še nasledkov imeli. Prav krepko so se ustavljali posebno Dobaj, Ciringar in Repnik in tudi drugi; šli so iz hiše in za njimi tudi ostali kmetje tako, da razun tistih mevžavih dedov, ki bi še na svoj lastni „Dummheitszeugniss“ se podpisali, nikdo ni pristopil, razven Selniške Seidl-garde, katero je vodil stari nemškutar Gartner. Wiesthalerjev hlapec je ljudi vkup zganjal, pa zastonj; nekteri so se raji celo poskrili. Nagele je bil s tem vspehom očivestno prav slabe volje, pa tega obstal ne bo, temuč bo pa kvasil, kakor dobro da je vse šlo. Take lisjake je treba poznati. Konečno le rečemo, da ljudem, ki sami otrok nimajo, kakor Wiesthaler, Lipp in drugim je lehko vse eno, kaj se z deco v šoli godi: ako se ponemči in spridi in lastnej krvi izneveri, pravemu očetu pa to ni vse eno. Slava pa pravim slovenskim Kamškim kmetom, ki so takrat pokazali, da od šulvereina, ki grdi in podkopuje slovenski narod, nič vedeti nočejo. Norcem nemškutarjem pa Bog daj pamet.

Iz Ljubljane. (Loterija za „Narodni dom“). Upravni odbor društva „Narodni dom“ je sklenil v svojej seji dne 26. novembra t. l., da se žrebanje efektne loterije na korist „Narodnemu domu“, določeno na dan 31. decembra 1883 vsled dovoljenja visokega c. kr. fin. ministerstva preloži za jedno leto, torej na dan **31. decembra 1884**. Da se bode loterija obnesla povoljno ter obrodila pričakovani uspeh, treba je, da se razproda polno število izdanih srečk, česar se nadejamo v tem podaljšanem obroku ter prosimo slavno občinstvo slovensko, da v tem času marljivo kupuje srečke, ter omogoči sijajno izvršitev našega rodoljubnega podjetja.

Dr. Alf. Mosché, predsednik. Ivan Hribar, tajnik.

Od Male nedelje. (Letošnji pridelki) so pospravljeni in vsak gospodar zna kaj je pridelal. V obče se pri nas, kjer nam je toča lani vse omlatila, letina zamore le med slabe šteti. V spomlad kazalo je, da bo vse rano dozorelo; toda kasnejše mrzlo in deževno vreme je prvo nado izpodbilo. Pšenice in žita naželo se je srednje, toda zadnje bilo je v obče slabo in nerodno. Istotako bilo je s hajdino. Koruza, oves in druge podrobnosti so še se precej obnesle. Tudi po vinogradih, katere nam je lani toča potolkla nismo pridelali nič. Jedino le kar se je letos v obilji pridelalo je krma za živinorejo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je prišel iz Budimpešte na Dunaj. — Državni zbor je do 22. januarja odložen, med tem bode se vršilo več dopolnilnih volitev. — Na Moravskem so veliki posestniki izvolili 2 liberalca v državni zbor, ker so konservativci bili prelenuhasti, da bi o pravem časi prišli in komisijo zasedli. — Na mesto umrlega g. Hermana vstopi č. g. kanonik Karlon v deželni odbor štajerski. — Blizu Dunaja zborovalo je neko delavsko društvo, zvečinoma socijalisti, brezverci. Po zborovanji pritisne v temi delavec Schaffhauser in ustreli vladinega komisarja Hlubeka. Ves Dunaj je zavzet. — V Budimpešti vrši se sodnijska obravnava zaradi Tisza-Eszlarskega uboja, ker je advokat umorjene deklice krščanske zoper oproščenje Judov bil rekuriral. — V Zagrebu je zbran deželni sabor, prišli so tudi deželni poslanci iz prejšnje vojaške granice. Novi ban grof Khuen bil je svečano spremljan v zbornico, kder je obljubil skrbeti za pravico in napredek v gospodarstvu. Neodvisna hrvatska stranka hoče zvezo z Ogerskim preinačiti in za Hrvatsko

Digitized by Google

pridobiti več samostalnosti in neodvisnosti od magjarskih ministrov, zlasti pa tirjajo Reko in Dalmacijo. — Za avstrijsko-ogerske železnice bodo osnovana 4 ravnateljstva. Eno bo sedež imelo v Lvovu. — Iz Pole jadra vojna ladija v Kitajsko branit naših trgovcev, če se Francozi in Kitajci res spopadnejo.

Vnanje države. Najvažnejši dogodek poročajo iz Rima. Tje namreč je prišel nemški cesarjevič Friderik, obiskal kraljevsko rodbino pa ni hotel v Kvirinalskej palači prebivati, katero je kralj Viktor Emanuel bil papežu vzel. Dalje se je od palače ruskega poslanika peljal v Vatikansko palačo k papežu Leonu XIII. in pri njem ostal čez pol ure. Potem je obiskal cerkvo sv. Petra. — Ruske novine poročajo, da bode mir saj za eno leto v Evropi gotovo ohranjen. Tedaj bi se nam za 1 letom bilo vojske bati? — Bolgari dobijo gosposko zbornico 43 udov in zbornico poslancev, v katero se voli 100 poslancev. — Francozi bodo prisiljeni proti Kitajcem več vojakov poslati. Anamčani so Francozom prijaznega kralja umorili in Kitajcem naklonjenega izvolili. V Tonkingu so Francozi še smiraj tako slabi, da se ne upajo iz trdnjavic svojih. — Egipčani so poslali Baker-pašo ogledovat, bi se li kaj dalo opraviti zoper Mahdija? No, Baker-paša poroča, da bi trebalo 12000 mož, če bi se hotelo v Hartum varno prodirati. Toliko vojakov pa ni na razpolago. Zato utegne Mahdi skoraj mesto Hartum dobiti v svojo last.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

V. Zadnjič je v tem sestavku korektor prezrl besedi „kolejo“ še jeden **j** vtakniti (koljejo) in besedici „kakor“ zbrisati sitni **r**. Ima se namreč brati: nemški grajščaki so se dolgo rogali slovenskemu kmetu in se hvalili v robatej pesmi, k a k o so jih umarjali itd. No vkljub temu prihajali so boljši časi.

Slavna Marija Terezija je precej pripomagala s tem, da se je čedalje bolj cesarsko oblast utrjevala deželsko pa, kder so nemški grajščaki gospodarili, polagoma krčila. Tako je dala Štajersko razdeliti v 5 okrogov ali „krajsij“. Sedeži so jim bili: Judenburg, Bruck, Gradec, Maribor in Celje. Načelnikom, krajsijskim glavarjem, Kreishauptleute, tudi popačeno „krechautmani“ zvanim, bilo je strogo naloženo kmete podložnike proti gospodom braniti, posebno proti neopravičenemu, svojevoljnemu preobloganju z davki in dačami od strani grajščakov.

Vendar robstvovanje je še trpelo pri nas do cesarja Jožefa. Zlasti na spodnjem Štajerskem bilo je radi tega časih prav hudo. Gruntni gospodje ali grajščaki so namreč pogosto rodbinam zemljo jemali nazaj, časih uže po smrti prvega gospodarja. Žena in otroci pa so se morali pobrati in oditi.

Pogosto so grajščaki zemljo, grunte dajali v najem, da je zemljišče, hram, pohištvo, živina itd. vse bilo grajščakovo, kmet pa samo težak. Kedar je umrl pa so žena in otroci šli si kruha prosit. Temu je cesar Jožef konec storil. On ni samo robstvo — Leibeigenschaft — povsod zatrl, ampak tudi zaukazal, da grajščaki ne smejo kmetom gruntov jemati nazaj, ampak pri rodbini pustiti tudi po smrti hišnega gospodarja. —

Očetu kmetu je toraj smel sin, hčer itd. nasledovati na zemlji, pod streho, kder se je rodil. Vendar dače, desetina, davki, tlaka in rabota je še ostala.

Cesar Jožef je tudi sploh vse davkarstvo hotel prenarediti. Bilo je preveč nereda pri cesarski dači ravno tako kakor pri davkih, ki so se grajščakom itd. odrajtavali. Prvi je cesarsko gruntno dačo zaukazal Ferdinand I. Zavoljo turške vojske postajala je vedno večja in zavoljo prajzovskih bojev pod Marijo Terezijo uže neznosljiva; samo Štajerskej se je navrglo 3 milijonov goldinarjev gruntne cesarske dače. Cesar Jožef je toraj dal grunte zmeriti. Vse dosedanje dače bi imele nehati pa tudi davki za grajščake, rabota, desetina, deseti penez, gornja, vršnik, činžno zrnje, činžno vino, jajca, predivo, kapuni itd. Na mesto vsega tega bi naj stopila ena gruntna cesarska dača pa še ena gruntnemu gospodu vsako leto v penezih odrajtovalna. Toda cesar Jožef je prej umrl, kakor je to izpeljati mogel in njegovi prvi nasledniki so vse pri starem pustili. Le toliko je cesar Franc dodal, da so grajščaki morali peti del pri desetini, vršniki, raboti, desetem penezi pustiti.

Po končanih strahovitih francoskih vojskah je cesar Franc zaukazal grunte meriti in od vsakega zemljišča čisti dohodek izračuniti in zapisati. Od tega se je imela cesarska gruntna dača računiti.

L. 1846 bilo je to delo na Štajerskem dokončano. Tedajšnji gubernij sedanja namestnija v Gradci je po nasvetu krajsijskega glavarja Marqueta v Mariboru okoli 75.000 fl. dače Nemcem odpisal in Slovencem pripisal. Zato je štajerski slovenski kmet do leta 1882 plačal okoli 2700.000 fl. dače v državno blagajnico — p r e v e č.

(Konec prih.)

Smešnica 51. Župnik pravijo zakonskemu možu: „Kaj, vidva se hočeta ločiti?“ Ali ne vesta, da sta mož in žena eden?“ Na to jim mož odgovori: „O Gospod župnik, ko bi časih mimo nas šli, bi pač koj mislili, da nas je dvajset!“

Digitized by Google

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za novo šolsko poslopje v Črešnicah darovali 200 fl. pri sv. Juriji na Pesnici 100 fl. in ubogim št. Jurklošterčanom rok za stavljenje nove šole podaljšali za več let, to pa vsled posredovanja državnega poslanca g. barona Goedelna.

(Slovenskemu društvu) denarničar je zopet preblagi g. dr. Jarnej Glančnik v Mariboru. Letnino prosimo torej njemu pošiljati z imeni društvenikov vred. Vsak zaveden štajerski Slovenec bi naj pristopil. Čaka nas silna volilna borba za deželni pa tudi državni zbor. Domoljubi, ne pozabite tega.

(Ptujski domoljubi) so podpirovani od g. Mih. Vošnjaka osnovali slovensko ptujsko posojilnico. Hvala Bogu! Tega zavoda je bilo uže strašno treba. Zakaj bi Slovenec svoj denar Nemcem in nemčurjem nosil, da z njim barantajo in svoje gnezdo s slovenskim perjem postiljajo! Sedaj imamo 10 denarstvenih zavodov: v Mariboru, Slov. Gradci, Šoštanji, Mozirji, Vranskem, Celji, Sevnici, Ljutomeru, Ormoži in Ptuji. Kaj pa Brežice, Kozje?

(Kmetsko društvo) v Slatini obhaja 26. dec. t. l. popoludne ob 3. uri javno zborovanje. Vspored: Nagovor predsednikov. Pozdrav gostom, govor o slovenskem kmetu, o šolstvu, o političnih razmerah, o gospodarstvenem položaji Slovencev na Štajerskem. Zborovanje bo v gostilnici: Hotel Europa. Za njim sledi veselica. Kot govornikov je napovedanih več gospodov iz Celja in Maribora.

(Imenovan) za okrajnega sodnika v Gornjem gradu je g. Vovšek v Mariboru. G. Sok pride v gornjo Radgono, g. Morocutti v Terbiž.

(Pri učiteljstvu) so sledeče premembe: nadučitelj v Jarenini je imenovan g. Slekovec, za Lehen-Brezje g. J. Kopič, za Studence g. Jager, učitel na Remšniku g. Smolej, za Razbor g. Runovec, sv. Anton na Pohorji g. Hellenberger, podučiteljica v Gornjem gradu gdč. M. Spende, v Vozenici g. M. Negotevič.

(Konkurs) proglašen je za vse premoženje J. Seederjevo, žagarja v Gradci in tudi Polzeli v Savinjskej dolini; jednako tudi zastran M. Mihelina v Sevnici.

(Razpisana) do 4. januarja je služba sodnijskega sluge v Slov. Gradci.

(Železnico) Spielfeld-Radgonsko postavi južna železnica.

(Nesreče) v Trbovljah bil je delavec pri vožnji premoga Hanošek hudo ranjen, v Jurkloštri se je hlapec Lončarič toliko žganjice napil, da je umrl, v Mahrenbergi bil je J. Krasar s plinom zadušen, pri sv. Marjeti pod Ptujem je hlapec Kolednik prišel pod mlinsko kolo in bil ubit.

(Ptujski nemškutarski prvak) nekdanji Slovenec dr. Breznigg je od graške finančne prokurature dobil pismo dne 5. dec. t. l. naj svoje okrajnemu šolskemu svetu naračunjene stroške 125 fl. 97 kr. ali celo pusti, ali zmanjša ali saj samo to zaračuni, kar je gotovega plačal. S tem pismom si v „vahterci“ celi „die Wunden, welche ich lediglich wegen meines Einstehens für die deutsche Sache empfangen“.

(Roparji) so pri Ivniku napali deklo A. Breznik in ji vzeli 3 lakti platna, eno srajco in robec z glave, pri sv. Vidu šmarijskega okraja pa čevljarja A. Drame in K. Anderlič posestnici Neži Otorepčevej oropali denarjev.

(Nesramno) napadajo liberalno-nemčurski listi celjska Wacht in pa Marburgerca duhovnike. Nemčurji res uže besnijo.

(Občni zbor šaleške čitalnice) bode dne 30. dec. ob 3. uri popoludne. Vspored: 1. Poročilo predsednika, tajnika i blagajnika; 2. Volitev novega predsedništva ter odbora; 3. Potrdilo računa od leta 1883, in sestava proračuna za leto 1884; 4. sklep o premembi društvenih pravil; 5. Razni nasveti in predlogi. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Odbor.

(Savinjski sokol) ima 26. t. m. ob 3. uri popoludne v Mozirskej čitalnici občni zbor.

(V celjskej okolici) so v 2. razredu zmagali narodni Slovenci: baron Vašič, Šah, Glinšek, Žnidar in Ostrožnik, propali so Lipovšek, Kodela in Vrečar ter namesto njih smuknili v zastop trije nemškutarji in liberalci: Mathes, Mraulagg in — opat Wretschko.

Loterijne številke:

V Gradci 15. decembra 1883: 42, 66, 83, 87, 85
Na Dunaji „ „ 38, 23, 75, 52, 5

Prihodnje srečkanje: 29. decembra 1883.

Vabilo k naročbi.

„Slovenski Gospodar“ prične z novim letom svoj XVIII. tečaj. Dosedanji p. n. prijatelji, naročniki, društveniki „Tiskovnega društva“ so prošeni, da mu zvesti ostanejo še zanaprej ter naročbo svojo ob pravem času ponovijo in listu pridobijo novih naročnikov. List bode izhajal s prilogami in stane za celo leto 3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. Stare naročnike prosimo zaradi polajšanja našega dela dosedanjo tiskano adreso na poštno nakaznico prilepiti, ali pa vsaj tisto številko nam naznaniti, katera se na vsakej adresi na desni strani tiskana nahaja.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

Digitized by Google

1-3

Oznanilo.

Na deželskej sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru obhaja se od 15.—18. jannarja 1884 poduk v kletarstvu za goste. Udeležiti se dovoljeno je vsakemu izobraženeu. Naglašanja sprejema in razjasnila podaja.

Ravnateljstvo sadje- in vinorejske šole.

Oznanilo.

S početkom bližnjega šolskega leta 1. marca 1884 se oddaste na sadje- in vinorejski šoli v Mariboru 2 polni štipendiji in 5 polovičnih štipendij. Prednost daje se sinom vinogradarjev, ki bodo o svojem časi prevzeli vinograd.

Prošniki morajo biti najmanje 17 let stari, telesno zdravi, zoper osepnice cepljeni, samični, pošteni in v predmetih ljudskih šol podučeni.

Doložiti je treba krstni list, nravitnostno in zdravstveno spričevalo, dalje spričevalo o cepljenji, domovinski list, siromaško spričevalo. Tako priredjeno prošnjo mora prošnik osebno predložiti pri ravnateljstvu sadje- in vinorejske šole konči do 15. januarja 1884.

V Gradci dne 6. decembra 1883.

Deželni odbor štajerski.

Priporočba.

J. B. Purger v Grödnu na Tirolskem

priporočuje se p. n. čestitej duhovščini, cerkvenim predstojništvom za narejanje altarjev, tabernakeljnov v slehernem slogu. Tudi imam veliko zbirko fotografnih podob, črtežev, da si more vsak izbrati, kar mu najbolje ugaja.

Na razpolago je tudi raznih križevih potov, betlehemskih jaslic mnogovrstne velikosti, sposobnih tudi za cerkve. Cenike dopošiljam brezplačno, le črteže zahtevam nazaj. Za dobro blago sem porok.

J. B. Purger.

Spričba

g. J. B. Purgerju v Grödnu na Tirolskem.

Z velikim veseljem spričujem, da je za naš misijonski križ rezana podoba Kristusova vseobče dopadla. Podoba je takšna, da sodi v najlepšo cerkev in uže obžalujemo, da mora na prostem ostati. Zaboj in ovitek za podobo je tako dobro narejen, da se ni bati nobenega oškodovanja na pošti. Firma **J. B. Purger, Gröden, Tirol** bodi vsem priporočena.

Antishofen v gornjej Avstriji
meseca oktobra 1883.

Anton Schwenter,
kaplan.

2—3

Hiša na prodaj

v Celji, gosposki ulici št. 21. vštric kosarne, pripravna za vsaki obrt ali trgovino, posebno za krčmo, ker je že veliko let gostilna; zraven sta tudi dva vrta. Cena je 8800 gld. 5800 fl. bi bilo treba šteti, 3000 gld. pa lehko na hiši ostane. Opomniti moram, da se je pred 4 leti za to hišo ponujalo 10.000 gl. — Cena je tedaj prav vgodna. Več pové lastnik

Franc Krašović,
pozlatar v Celji.

Častiti duhovščini

priporoča fine po želji narejene kolare iz grolc, po nizki ceni

Marijeta Seyfriedova
na Šavnici, pošta Radgona
(Radkersburg.) 2-3

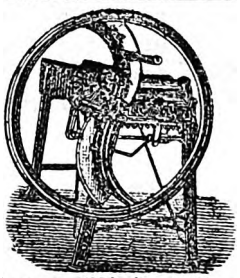

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezajoče v vsakej poljubnej dolgosti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.

izdelovalci strojev.

Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopošljejo brezplačno. (3-10)

2—2

Hiša štv. 6

na ptujski gori

zraven cerkve, s 5timi sobami, vrt, hlev in 3 johe zemljišča, se prostovoljno po najnižji ceni proda. Dopisi na:

Anna Goldner,
posestnica na Ptujski gori
(Maria-Neustift b. Pettau.)

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Štev. 52. V Mariboru 28. decembra 1883. Tečaj XVII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semeništču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

„Slovenski Gospodar“ prične z novim letom svoj XVIII. tečaj. Dosedanji p. n. prijatelji, naročniki, društveniki „Tiskovnega društva“ so prošeni, da mu zvesti ostanejo še zanaprej ter naročbo svojo ob pravem času ponovijo in listu pridobijo novih naročnikov. List bode izhajal s prilogami in stane za celo leto 3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr.

Stare naročnike prosimo zaradi polajšanja našega dela dosedanjo tiskano adreso na poštno nakaznico prilepiti, ali pa vsaj tisto številko nam naznaniti, katera se na vsakej adresi na desni strani tiskana nahaja.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

Slovo staremu letu 1883.

Kmalu zatone staro leto 1883 v brezkončno morje večnosti. Ostane pa nam v obče na boljem spominu, kakor njegovi predniki, to pa v mnogovrstnem oziru.

Letina n. pr. je bila sploh takšna, da so ljudje zvečinoma zadovoljni. Prirastlo je še vsega nekaj. Tudi se kaže neko dobrodejno uplivanje nove colninske postave, katero je narodno-konservativna stranka v državnem zboru sklenila: cena našim pridelkom se zboljšava, posebno živini. Postava zoper oderuhe, čeravno še pomanjkljiva tudi nekaj pomaga.

V Evropi ohranili so letos mir. Ni prišlo do vojske, čeravno se povsod strahovito orožajo. Ruski car bil je v Moskvi svečano kronan. Mlajši kralji so pogosto potovali in se glasili v Berlinu pa Dunaji. Srbski kralj je upor radikalcev krvavo zadušil.

Angleži so vzeli Egipt, doma pa se prepirajo z Irci. Francozom je umrl zadnji princ iz stare Bourbonske rodbine in republika se zaplela v boj s Kitajci. Judov grabljivcev so ljudje povsod začeli naveličati se, najhuje so jim Rusi zadevali.

Avstrija je učakala dveh velikih dogodkov: cesarjevo potovanje po Štajerskem in Kranjskem pa predor Arlberške planine za železnico, ki bode za našo kupčijo z zapadno Evropo neizmerne vrednosti.

Madjarski minister Tisza je prvič telebnil z glavo v zid, da je moral nazaj. Hotel je uvesti za Jude in skvarjene kristjane civilni zakon pa gosposka zbornica mu ga je zavrgla. Hrvate pa je nameraval potlačiti in vkloniti pod madjarski jarem, pa je zakrivil krvavih uporov in rabuk. Mir narediti morala je vojaška oblast in Tisza madjarske grbe pobrati.

V Bosni in Hercegovini so spomladni upor srečno zatrli. Potem je bil mir.

Čehi se veselijo prekrasnega narodnega teatra, ki so ga letos v zlatej Pragi odprli. Poljaci začeli so se z Rusini spravljati. Slovenci pa smo v Ljubljani imeli čez dolga leta zopet narodni deželni zbor.

Nemški liberalci razsajajo povsod zoper sedanje ministerstvo in delajo na vse kriplje, da bi pri bodočih volitvah zmagali in prodrli zopet do gospodstva. Največ trpimo od njih koroški in štajerski Slovenci. Tukaj imajo proste roke in razsajajo huje od divjakov Hotentotov. Vse, kar se Slovenca čuti, to preganjajo. Posebno zaletavajo se v slovenske urednike. Mirovega so v Celovci djali pod ključ na 3 mesence, Gospodarjevega pa v Celji obsodili na 1 mesenc.

Vrhu tega smo štajerski Slovenci zgubili skušanega voditelja g. Hermana. Čakajo nas najsilnejše volitevske borbe!

Zastran sv. katoliške Cerkve moramo omeniti, da se je papežu Leonu XIII. posrečilo z ruskim carjem pogoditi se. Ruski katoličani uživajo zopet verski mir in so dobili novih škofov. Tudi z nemškim cesarjem se bližajo

Današnji list ima 1/2 pole „Cerkvene priloge“ in „Kazalo“ kot prilogo.

Digitized by Google

razgovori brzčas srečnemu završetku. Na to smemo sklepati iz tega, da je nemško-pruski cesarjevič obiskal sv. Očeta v Rimu.

Naposled bodi vsem prijateljem, dopisateljem „Slov. Gospodarja“ izražena najiskrenejša domoljubna zahvala s prošnjo, naj še dalje ta list podpirajo. Želimo vsem čitateljem svojim veselo novo leto.

Slovensko slovstvo l. 1883.

Kdor duševno živi, ta ne umerje. On živi še po telesnej smrti v svojih duševnih umotvorih. Jednako tudi ljudstvo ne pogine, ki duševno deluje. In to je nam Slovencem velika tolažba sredi nepovoljnih političnih razmer. Naš narod kaže od leta do leta večjo duševno gibanje in delavnost, plemenito poroštvo boljšej bodočnosti. Lani je izhajalo 25 časopisov, in se na svitlo izdalo 109 knjig in knjižic. V naslednjem podamo svojim čitateljem nekaj podatkov o tem, kar se je letos godilo.

1. Časopisov je izhajalo raznih, vkup 26, to pa v Ljubljani: „Slov. Narod“, Slovenec, „Novice“, „Zgodnja Danica“, „Učiteljski tovarš“, „Vrtec“, „Slovenski pravnik“, „Ljubljanski zvon“, „Cerkveni glasbenik“, „Deželni zakonik“, „Brencelj“, „Škrat“, „Obrtnik“, „Slovenska čebela“, „Ljudski glas“, v Mariboru: „Slov. Gospodar“, „Popotnik“, v Celovci: „Kres“, „Slovenski prijatelj“, „Mir“, v Gorici: „Soča“, „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“, „Gospodarski list“, „Šola“, v Trstu: „Edinost“, na Dunaji: „Državni zakonik“.

Vsi toti listi bodo tudi l. 1884 izhajali izvzemši: „Slov. pravnik“ v Ljubljani in „Slov. prijatelj“ v Celovci, ki prenehata. Pristopijo pa še novi listi: „Slovan“ in „Dušni pastir“ v Ljubljani in „Štajerski gospodar“ v Gradci.

2. Mnogo tiskovin izdala so razna društva: sv. Mohorjeva družba: življenje Marije, Cecilijo, Cerkveno zgodovino, Slovenski pravnik, Slovenske večernice, koledar, Matica slovenska: letopis, Turgenjeve lovčeve zapiske in spomenik o 600letnici habsburški, dramatično društvo 52. zvezek igrokazov.

3. Nove knjige so izišle v Ljubljani: Geometrija za nižje gimnazije, spisal Celestin 1 fl. 10 kr. Fizika za nižje razrede srednjih šol, A. Senekovič, cena 1 fl. 95 kr. Prirodopis rudninstva, Fran. Erjavec, 85 kr. Lurski Majnik od Marešiča, Mali katekizem, spisal Simon Zupan, Stezica v nebesa, Cerkveni obredi, Izgledi bogoljubnih otrok, spisal A. Kržič, Abcednik za slovenske ljudske šole, sestavil Praprotnik, Habsburški rod, pri Giontiniji so izišle povesti: Hirlanda, Zveličana Hildegarda, Nikolaj Zrinjski, menda tudi: Kopališče v Radencih in povest: Na valovih južnega morja.

Jako marljiv je tiskar Krajec v Novem mesti. Pri njem izhaja: Tisoč in ena noč, Narodna biblioteka, Spisi Krištofa Šmida in priporočamo prav izkreno ova podjetja vrlega založnika in tiskarja. Snopič biblioteke velja samo 14 kr. Dosedaj jih je izišlo 7.

V Gradci je izdal uže umrli g. Macun knjigo: književna zgodovina slov. Štajera, 1 fl. V Trstu so beli dan zagledale knjige: Zgodovina Trsta in okolice, Zemljepis za 2. in 3. razred srednjih šol, izdal Jesenko, 90 kr. V Gorici je izišla fizika Čebularjeva v 2 zvezkih, 1 fl. 30 kr. in Sveta gora pri Gorici, spisal A. Črv.

Naposled omenimo še, da so letos tudi mnogovrstne muzikalije tiskane se objavile n. pr. Skladbe Vilharjeve pri Giontiniji, 2 fl. 40 kr. in Pesnij venec od V. Parma, 55 kr. pri Blazniku: Skladbe Lebanove, 30 kr. in v Lipskem: Slovenske pesni od dr. Ben. Ipavica itd.

Občne zgodovine Jesenkove izišel je I. del v 2. natisu in Slovnica latinska in Vaje latintinske so popolnem razprodane. Vse to kaže na izredno živahno gibanje duševno pri Slovencih l. 1883. Bog pomozi dalje.

Gospodarske stvari.

Kako škodljivega jabelčarja pokončati.

Ni ga menda sadjerejca, kteremu bi ta škodljivi kukec že ne bil na lepo se razvijajočih cvetkih jabelčnih dreves pogosto občutljivi kvar naredil. Rano spomladi, ko se jabelčni popki začno prek in prek lepo razvijati in naraščati, zapusti ta škodljivec svoj pozimski stan in se začne zaplojati. Oplojena samica nagrize popke jabelčnih cvetkov in zaleže v nje po jedno jajce v vsako, iz kterega se pozneje izleže ličinka, ki začne svojo zibelko, jabelčni popek, na vse strani razjedati. Že od daleč se dajo nagrizeni popki spoznati. Barve so rujavkaste in pripeti se pogosto, da so vsi popki kakega drevesa na tak način razjedeni. Potem, ko je živalica kot ličinka le malo časa živela, zapre de se še o popku in ko teden dni preteče, prileze že za pleme godna žival iz svojega skrivališča.

Bližnji žlahtnik jabelčarju, je gruščar, ki popke cvetkov na gruškah pokončuje na isti način kakor jabelčar na jablanah.

Ker ti mrčesi že rano spomladi, brž ko ugodno vreme dopušča, svoje prezimovališče zapuščajo, zato je pokončavanje njihovo o tem času najbolj vspešno. Čas za ranega jutra o oblačnem vremenu je za to delo naj ugodnejši, ker kukci, kedar solnce sije, radi odletijo. Kukci se morajo v poddržane plahte poloviti in nabrati. To delo se mora večkrat ponoviti in po-

Digitized by Google

tem skrbeti, da se nabrani mrčes tudi pokonča. Ako se nabodeni popki tudi poberejo, je pokončanje še bolj popolno. Se ve, da se nasledki še le drugo spomlad poznajo, ker se s tim jeden del onih kukčevih ličink pokonča, ktere se še drugo leto plodé in množé.

Kdor si sadovnjak na novo zasaja, ta naj si izbere take drevesne sorte, ki krepko in hitro ženejo. S pametnim obrezovanjem in preudarjeno pognojitvijo, se dajo drevesa tudi h krepki in hitri rasti prignati. Tudi obroči okoli debla s katranom ali smolovcem namazani se priporočajo, ker branijo kukcem po deblu med vejevje vzlesti. Vendar pa se od takih obročev manj vspeha pričakovati, ker se kukci lahko perotnic poslužujejo in tako na drevo vzletijo.

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejsko društvo.

V. Pridni sadjerejci kraj Save v Sevniškem okraji pridelajo mnogo sadja. Najžlahtniši sadež pa je tam jabelka voščenka, nemški Wachsapfel. Škoda pa je, da daljni kupci prepozno dohajajo, ko je mnogo sadja uže prodanega ali za tolklo stolčnega. Voščenke veljajo 5—6 fl. za 100 kilo, drugi namizni sadež 4—4 ½ in moštni 2—2 ½ fl. Mošta jabelčnega veliko prodavajo na bavarsko in virtenberško Nemško, v Esslingen, Ulm; mnogo sadja se izvozi po železnici in po Savi na Ogersko, dalje v Rumunsko in Rusko. Vedro jabelčnice pa velja po 2 ½ fl.

Tudi prekrasni brežiški okraj šteje dokaj vrlih sadjerejcev in je želeti in svetovati, da se jih število še pomnoži, zlasti naj izbirajo si žlahtnih sort, ki sodijo za tamošnje kraje. Ako jim trtna uš res uniči vinograde, imeli bodo tem lepše sadunosnike in toraj precejšnji nadomestek.

Tržaške razstave udeležil je se edini g. baron Moškon iz Pišec. Svet je težka ilovica plasteča nad leithaškim apnenikom. Lega je krasna, prisojna, zavetna; le spomladi piše prav silno močan jug.

Na razstavo poslal je g. baron Mokšon sledeče sorte: beli, zimski tafelj, kaže to posebnost, da jabelka skoro nikoli niso črviva; zimski mašancelj, jako trpežen sad, na drevesi nikoli ne gnjije, rudeča rajneta, portugizka (Mirling), fino namizno jabelko, jako trpežen sad, kanadaška rajneta, jako fini sadež, trpežen in dozori še le februarja ter dobi takrat fini, prijetni okus, lederarce, jako rodijo, pa proti novemu letu postane sadež vel, pa okus ima še vsakako izvrsten, le zunanja podoba se jim skazi, dalje jabelka maršalka, zlati peping itd.

Ormožki, ljutomerski, gornjeradgonski, št. lenartski, slov. bistriški, konjiški, mahrenberški, šoštanjski, šmarijski, rogački in kozjanski okraj niso bili na tržaškej razstavi celo nič zastopani. Toraj grof Attems o njih nič ne poroča.

Ob konci teh sestavkov pa želimo, da se sadjerejstva naši sloveski posestniki povsod marljiveje in umneje poprimejo. Mnogo lepega prostora je še praznega. Požlahtnjenih dreves vsake sorte pa tudi cepičev žlahtnih je dobiti vsakemu, ki se za to resnobno potrudi in vsaj nekoliko za začetek žrtvuje.

Z veseljem pa moremo poročati, da se to res uže godi. Nekatere drevesnice na glasu so uže kar izpraznili in vse drevesje uže letošnjo jesen pokupili in pozasadili. Bog daj blagemu delu svoj blagoslov!

Občni zbor kmetijske družbe štajerske bo 20. februarja p. l.

Cena hmelju je malo pritegnila: zateški hmelj velja 160—170 fl. 50 kilo.

Živina dobila je lepo ceno. Na Dunaji so 10. dec. izvrstno plačevali pitane vole do 68 fl., krave do 59 fl. meterski cent žive teže.

Sejmi 29. dec. Teharje, 2. jan. 1884 Buče in Brenska gora. 3. jan. Gradec, Radgona.

Dopisi.

Iz Maribora. (Igralci — prvak Nagele.) Mesar Kleinšek je veliko denarjev zaigral in ves obupan se vrgel železniškemu hlaponu pod kolesa, da je bil strašno raztrgan. Njegovi prijatelji igralci bili so vsled tega pred sodnijo pozvani in zaradi igranja prepovedanih iger obsojeni, namreč mesarji Polegek, Kranjc, Lorber in Repnik, dalje kavarnar Petovar in upokojeni krajsiski tajnik Bankalari, plačajo vsak po 300 fl., mesar Fritz pa samo 100 fl., ker je 90 fl. vdovi Kleinšekovej nazaj dal. Kaznina 1900 fl. pripadne siromaškej kasi mestnej pa vdova bi jih tudi potrebna bila. — Šulvereinski prvak Nagele je Razvanjčanom obesil veliko šolsko palačo. Ljudem se uže lasi ježijo zaradi plačevanja, ki bi jih utegnilo še dohiteti. Zato se Pohorčani uže v stran vlečejo in iz Hoč so samo 4 šulvereinerji bili dobiti. V Bresternici bil je šulvereinskej „Ortsgruppe“ izvoljen Ursig v načelnika, Wiesthaler v namestnika, Zwetler v denarničarja, sami častilci Seidlnovi garde. Čudno le je, kako je kamški župan Posch med take ljudi zagazil. Pričakujemo, da položi dvomljivo čast zapisnikarja šulvereinskega! Iz Maribora bil je navzoč tudi zraven znanega dr. Mallyja tudi znani Hammer-Amboss pa njegov brat „Hans“, ki je baje od nemčurjev odbran, da jim pomaga barona Goedelna spodrinoti pri prihodnjih volitvah. Bo težko kaj. Iz Konjic je ponemčeni dr. Lederer in iz Weiza privandrani Sutter pismo poslal, ki je tako za Slovence žaljivo, da bo treba še posebič o tem spregovoriti. Dr. Lederer se dela nevednega, ter ima slovenska

Digitized by Google

tla, na katerih si je on uže lepo premoženje napravil, za nemško zemljo, katero je baje treba oteti Slovencem; te ima za „halbcivilisirt“, t. j. Slovenci smo še na pol divjaki. Zakaj pa tedaj ne pobriše med „ganz civilisirte“ Nemce?

Iz Sevnice. (Srečno podrli) smo nemčurstvo v kmetijskej podružnici. Pri volitvi dne 16. t. m. dobila sta Kautschitsch in Ausserer le 21 glasov, čeravno sta žene in otroke v volitevski boj zapodila. G. Franc Lenček, grajščak na Blanici, je v predsednika izvoljen s 23 glasi. Tudi ves odbor je naroden. Gospodarstvu bo to na veliko korist; kajti nemškutarjem je le za politiško rogovilstvo bilo mar. Dokaz temu je, da hočejo sedaj iz kmetijske družbe izstopiti, ker ne morejo več komandirati. Novi predsednik je dober gospodar in povsod podpira umno kmetovalstvo. Dobil je premijo za bika, pa jo dal med kmečke posestnike razdeliti. Kautschitsch je pa uže tri premije tiho v svoj žep djal. Je pač nekaj razločka med narodnim in nemškutarskim Slovencem!

Iz Konjiškega okraja. (Okrajni zastop, okrajni šolski svet, župan v Grušovji.) Imeli smo 18. t. m. volitev načelnika za okrajni zastop. Bilo je prišlo 13 narodnih volilcev in 19 (polno število) nasprotnikov. Izvoljen je gospod E. Mulley Vitanjčan; s tem je skoraj vse rečeno. Pri razpravi o tem, ali je volitev Matija Flisa v okrajni zastop postavna ali ne, trdil je ta učeni gospod, da volitev ni postavna, ker je volilni odbor tačas 3 nemčurjem, ki niso svojih povabil seboj imeli, volitev prepovedal. Trdil je, da so povabila le znamenje, da sme volilec v dvorano, če je pa znan, da sme brez povabila v dvorano in k volitvi. Nasprotovalo se je, da tačas še obče znanega gospoda župnika od sv. Jungerte brez povabila v dvorano in k volitvi niso pustili, tako da je moral po list, kterega je v gostilni pozabil, poslati. Kar mi storimo, če je še tako v redu, nam hočejo nasprotniki podreti. Razvidi se pa, kako važno je vedno povabila seboj nositi, ki so tudi zarad tega važna, da se volilec ž njimi izkaže. Akoravno smo v manjšini, nas je vendar eno razveselilo, to je, da naša dobra reč napreduje in da značajni in odločni možje z nami se bojujejo: Ne vdajmo se! Novega učitelja bodemo namesto g. Serajnika dobili. Naš krajni in okrajni š. svet sicer mrgoli nemškutarjev, vendar smo prepričani, da si bodo učitelja zbrali, ki je sposoben za to, da podučuje na šoli, kjer je na stotine slovenskih otrok. Sliši se sicer, da udi šulverajna za nekega šulverajnarja, ki iz slovenščine še izpita nima, močno agitirajo, pa upamo da je to le grdo obrekovanje. Ravno mi pride na misel, smejo li učitelji od šulvereina tisti „Judežev groš“ jemati? Meni se pač tako zdi: učitelj, ki je od vlade plačan za to, da podučuje po načrtu od postave potrjenem, mora s plačo zadovoljen biti in tako podučevati, kakor mu postava narekava. Če s plačo ali načrtom ni zadovoljen, si lahko drugo službo poišče. Da šulverajnarski učitelji resnico mojega mnenja tudi „čutijo“, razvídi se iz tega, da dotični učitelji svojo „Ehrengabe“, v našini Judežov groš, le po skrivnem sprejemajo. Gospodi, zakaj se skrivate. če Vas čast doleti? Ven na svitlobo z grošem, da vsakomu v lice povemo, kaj o njem mislimo! — Mesto strokovnjaka v okrajnem šolskem svetu bilo je tudi za g. Serajnikom izpraznjeno. Učitelji našega okraja imeli so 13. t. m. volitev namestnika. Glasi so se cepili. Eni so volili šulverajnerja našega nadučitelja g. Kapuna, drugi pa Zreškega nadučitelja g. Tribnika Za ožjo volitvo bil je zadnji izvoljen. Tudi mi smo s to volitvijo zadovoljni. Strokovnjak mora vendar nadarjen in za svoj stan navdušen biti. G. Kapun pa, kteremu tudi svojih zmožnosti ne odrekujemo, že nekaj let v višjih razredih, to je v 4. in 5. razredu ljudske šole ne podučuje. Ali je to le naključje? Mislimo, da v gornjih 2 razredih podučevati, kjer je več zmožnosti treba, je nalog nadučitelja. To nadučiteljsko službo pa opravlja vsa ta leta prav marljivi podučitelj. Upamo in pričakujemo od pravice našega krajnega in okrajnega šolskega sveta, da bode temu podučitelju do izpraznjenega učiteljskega mesta po svojej moči pomagal. — V Grušovji bila je zadnjo nedeljo volitev župana. Izvoljen je vrli kmet Anton Mec. Prejšnji župan le še v odboru sedi. Največa zguba jo to gotovo za Verholskega župana Saikota. ki nima več „nemškega“ župana za soseda.

Iz Slovenskih goric. (Šolstvo.) Po večkratnih prošnjah od strani različnih krajnih in okrajnih šolskih svetovalcev doletela je k nam na slovenski Štajer med vinorejsko ljudstvo novost od dež. šol. sveta v Gradci, vsled ktere je dovoljeno, da se smejo šole zopet začetkom novembra, a ne kakor poprej, sredi oktobra početi. Kako težavno je to bilo, vé vsak učitelj, kteri je imel večkrat priložnosti, se okoli praznih klopi med 4 stenami v postavno za pouk predpisanih urah hoditi. Pri takšnih začetkih šolskega poučevanja pa se mnogokrat pojavi marsikaj, kar je objaviti vredno. Nekteri roditelji se namreč sè svojimi za šolo godnimi otroki vred preselijo in priselijo iz sosednih župnij. Po sedaj obstoječem šolskem zakonu pa mora se v za šolsko dobo odločenih letih šolo pohajati in tako se primeri, da pride včasih naenkrat po več učencev iz različnih sosednih župnij v novo šolo. Ti so iz slovenskih šol in vsi dobro oboroženi z nemškimi spričevali in le malo jih je ali skoraj nobeden, ki bi ne prinesel iz skoraj vseh predmetov svoj zelo pomenljivi „sg“! Učitelj se vsled tega nad

Digitized by Google

tako po spričevalu izvrstnimi učenci raduje, pa ko se sam osvedoči, res žaluje. Otrok ni kriv, če poleg svojega „sg“ namer na „m“ čitati ne zna, ker istinito nahaja se več med takšnimi dobro nadarjenih otrok. Temu je krivo to, da se, kakor sem se sam osvedočil že večkrat, v slovenskih šolah popolnem vratolomno, protipostavno v začetku šolanja, ako pa ne pa v začetku 2. čitaj! drugega šolskega leta, začne lomiti nepoznano nemščino, na zamudo tega, kar ima predpisanega, na kvar blaženju srca in razvijanju vseh višjih in lepših zmožnosti, za vse najboljše, najlepše, najsvetejše, da, za navadno življenje najpotrebnejše. Pameten oča, kteri mora plačevati in vzdrževati vse, ne bi nikdar ne tirjal takšnih proti vsaki pameti zmešanih šol, ako bi vedel, da je domača šola le za to, da se imajo njegovi otroci naučiti v razmerno kratkem času vsega potrebnega za to in uno življenje, ako bi vedel kako težavno je 80—100 in še več otrok le samo v materinščini dobro naučiti krščanskega nauka, čitati v materinščini tako, da ga ne samo vsaki rad posluša, nego da tudi otrok to, kar je čital, tudi dobro razume, zopet svojimi besedami ponavlja, in kar je v kterem čitanji nravitega in blagega, da se to popolnem njegovega srca polasti, da se po tem ravna in pošteno obnaša; ako bi vedel prosti človek, kako potrebno je v sedajšnjem vsakem obziru lagodnem času vsem dobro računiti znati, kako v poljedeljstvu in drugih strokah napredovati. Na dalje, naj bi se kmetom vendar razjasnilo, naj se tisti gospodje, ki so mnogo let po visokih šolah hlače trgali, rajše se naučili bili do dobrega dveh ali več jezikov, da bi se lože ž njimi občevalo. Domače šole vendar niso zaradi tega, da bi se otrok v par letih mogel poleg materinščine še drugega jezika naučiti, da bi se jim pozneje loži pisma v tujščini pošiljala. V tej reči tavajo ljudje še v prevelikej nevednosti. Čudno pa je še to, da celo prav izobraženi učitelji, ako prav dobro vedo, da prazno slamo mlatijo, si vendar še več nalagajo, kakor postava veleva. Naj se to vendar prevdari.

Iz Celja. (Preklic.) Prostovoljno podpisani naznanjam s tem liston vsem dragim sosedom in znancem v celjski okolici, da srčno obžaljujem nesrečni korak, ki sem ga storil pri volitvi pretečeni torek. Akoravno sem poprej obljubil slovenskim možem, da bom pri tej volitvi le za nje glasoval, so me zviti liberalci in nemškutarji tako premotili v sobani, kjer se je volilo, da nisem vedel kaj sem pred volitveno komisijo govoril. Namesto dragega Lipovšeka sem žalibog izgovoril ime nekega nemškutarja in tako pripomogel, da je bil slednji izvoljen namesto Lipovšeka. Zato prosim očitno vse poštenjake v celjski okolici, naj mi tega ne vštejejo za zlo; vse može slovenske pa opominjam, naj se nemčurjev in liberalcev izogibljejo že od daleč, da njih ne premotijo, kakor so mene.

Franc Majer,
posestnik na Polulah.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naš cesar se brani obiskati italijanskega kralja v Rimu, kder stoluje papež; toda voljen je obiskovanje vrnoti v Florenciji, Turinu, Milanu itd. Sedaj tiščijo liberalci na to, naj bi cesarjevič Rudolf posnemal nemškega cesarja in v imenu očeta svojega obiskal kralja in papeža v Rimu. — V Trstu so odprli slovesno nov oddelek tamošnjega pristanišča za ladije, ki je stalo veliko milijonov; sedaj bodo leži blago na ladije nalagali. Slovenski starši so tržaški mestni in deželni zbor prosili za slovensko ljudsko šolo. Poslanec Nabergoj je prošnjo podpiral krepko pa italijanska večina jo je vrgla pod klop. Lahoni pa nemški liberalci so polni sovraštva do Slovanov. — Celjski nemčurji uže begajo volilce ptujskega okraja z izmišljenimi kandidatí za Hermanov sedež v državnem zboru. Slovenci se ne damo motiti, najprvlje volimo narodne volilne može. — Ljubljana prosi pri ministerstvu, naj eden sedež štireh glavnih železniških ravnateljstev njej da. Tagespošta se uže jezi in se boji, da bi potem Slovenci dobili dobre službe na železnicah. No, zakaj bi pa jih samo Nemci smeli imeti? Naravno bi vendar bilo, da bi namesto sedanje slovenščine nezmožnih tujcev bili Slovenci nameščeni pri železniških štacijah na Slovenskem. Dal Bog, da bi ljubljanska prošnja uslišana bila; mnogo Slovencev bi doma dobrih služeb dobilo, ki sedaj v tujih deželah se klatijo s trebuhom za kruhom. Dalmatinski Hrvati se znebijo v kratkem nepovoljnega jim c. k. namestnika fml. Jovanoviča; namestnijski svetovalec Pavič, bivši mariborski okrajni glavar, je tudi uže Zadar zapustil. — V hrvatskem saboru v Zagrebu so pristaši Starčevičevi narodno stranko precej robato pa žali Bog le preveč z resničnimi razlogi napali. Narodna stranka maščevala je se s tem, da je Starčeviču in Piletiču dala ukor in za 8 sej izključila. To pa ne bo veliko pomagalo. Madjaronska politika na Hrvatskem se po krivici šopiri kot narodna politika!

Vnanje države. Nemški cesarjevič se je iz Italije vrnil domov, pravijo, prav zadovoljen z obiskovanjem pri papeži in italijanskem kralji. Veselje motili so le nekateri rogovileži, ki so zopet rohneli zoper Avstrijo in kričali: Evviva Oberdank. Ali je ta krik res bil tako nepovoljen Italijanom, kakor se delajo, to jim ne verjamemo. — Ruski car peljal se je na lov, konji se splašijo in car je hipoma iz sani vržen tako silno ob drevo, da se je ob levo ramo hudo

Digitized by Google

ranil. Vse hudodelnike, kateri so na več časa v zapor obsojeni, odpošiljajo v Sibirijo delat. Tako se prihrani veliko penez, — Papež so se za kristijane od Mahdija v osrednjej Afriki preganjane potegnili pri evropskih vladah in prosijo za pomoč. — Francozi so dne 10. dec. napali kitajsko mesto Sontai, Kitajci so se precej krepko branili pa kmalu bili premagani tako, da so potem v noči pobegnoli. Sontai je v oblasti francoskega generala Courbeta. Palo je 200 Francozov. Ali bo to Kitajce dovolj splašilo in v mir pripravilo, ali jih še le za vojsko unelo, to se mora kmalu pokazati. Bržčas se bodo spraviti dali. Anamčani izvolili so novega kralja po imenu To-duk. Bo li s Francozi držal ali s Kitajci, o tem se sedaj ne da nič gotovega poročati. — Španci ostanejo Francozom prijazni, čeravno jih je nemški cesarjevič k Bismarku vabil.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

VI. Prišlo je l. 1848 in pobrisalo mnogo zastarelega, zlasti pa zlomilo dokaj okov, v katerih je stotine let stari absolutizem uklenjene držal narode avstrijske. Zasvetila se je zarija nove politične svobode, ki je oznanovalka bolje bodočnosti.

Če se je tudi l. 1848 godilo marsikaj, česar noben pametnjak ne hvali, pa vendar mora vsak pravični ocenitelj zgodovinskih prikaznij priznati, da se je veliko slabega za vselej odpravilo in k temu prištevamo tudi odpravo podložništva pri kmetih. Dne 7. septembra 1848 je cesar Ferdinand I. mili podpisal najvišji patent, v katerem je bilo podložništvo s tlako, raboto, desetino in davščinami vred za vselej odpravljeno, slovenski kmet za avstrijskega državljana, z volilno pravico previdenega, proglašen. Mahoma bila je 1000letna veriga strašnega podložništva prekrhnjena, zadnje okove, ki so kmeta nemškej grajskej gospodi priklenjevale, za vselej zdrobljene. Po 1000letni temi zasije tudi slovenskemu kmetu ljubeznjivo solnce zlate svobode. Zemlja, katero je obdeloval, postala je njegova last, on sam z zarodom vred svoboden državljan.

Vendar cesar je tudi grajščakom, prejšnjim lastnikom zemlje, dal nekaj veljati in je v istem patentu od 7. septembra 1848 zaukazal, da se jim ima primerna odškodnina plačati. V to svrho bila je na Dunaji osnovana posebna komisija, s podkomisijami po deželah. Te komisije so morale vrednost prejšnjih desetin in davščin itd. uceniti, kmetom pa uplačevanje posebne rešitve naložiti. Glavne točke pa, katere se je morala držati, bile so: $^1/_3$ zgubijo grajščaki, $^1/_3$ vzame država na-se, $^1/_3$ vplačajo kmetje sami. Za Štajersko je komisija delo dovršila še le v nekaterih letih tako, da je precej nereda zapustila. Kmetje so sicer svoj delež vplačali, a državin delež moral je naposled prevzeti deželni zbor štajerski. In tukaj še sedaj ni konec plačilu. Vsako leto se vzame v to svrho več kakor $^1/_2$ milijona goldinarjev in konec bo storjen l. 1896. Do tiste dobe bodemo vplačanih imeli okoli 22 milijonov goldinarjev kot žrtvo za gruntno rešitev od strani dežele štajerske.

V diplomi od 20. oktobra 1860 se je cesar Franc Jožef odpovedal samovladarstvu in Avstriji dal deželnih in državnih zborov, v katerih bi tudi izvoljeni poslanci vsakega naroda, dežele in stanu imeli pravico govoriti in sklepati o novih postavah. L. 1868 dne 21. decembra pa je cesar podpisal osnovne državljanske pravice, zvršetek in krono vsem. V njih je slovenski kmet, Slovenec s slovensko govorico vred proglašen za jednakopravnega državljana. Slovenec in njegov jezik je pridobil v Avstriji tiste pravice v uradih, šoli in javnem življenji, katere je uživljal uže od nekdaj Nemec in nemški jezik. Toto pravico je svitli cesar Franc-Jožef dne 21. dec. 1868 podpisal in proglasiti dal. Zato pa naj ne preminejo slovenskemu kmetu iz spomina trije cesarji: Maksimilijan, Ferdinand in Franc-Jožef. Prvi je zatrl sužanstvo, drugi podložništvo s tlako in desetino, tretji pa povzdignil slovenskega kmeta do časti vsem drugim jednakopravnega državljana. Večna hvala in slava jim!

Ti pa, slovenski kmet, bodi srečen na svojej lepej slovenskej zemlji. Glej, zopet je tvoja, zopet si sam gospod svoje osode. Drži se. Ne daj se spodrinoti po zvijačnih tujcih. Krepi se, rasti, prospevaj, poganjaj iz sebe podobno dišečej lipi novih vej! Daj nam zmiraj več narodnih omikancev: duhovnikov, učiteljev, profesorjev, uradnikov, prodiraj v trge, napolnjuj mesta! Tako postanemo Slovenci še le popolnem narod, ki je res gospod na lastnih tleh. V to pomozi Bog in sreča junaška!

Smešnica 52. Nek slovenski kmet pelja crknjenega konja na vozu. Sreča ga Nemec in vpraša: bohin (wohin?) Kmet odgovori: je že „hin“, saj ga k „šintaru“ peljam. Nemec debelo gleda in bara: bos (was?). Kmet: bos je bos, saj sem mu podkove popipal. Nemec, ker nič ne razume kmeta, pravi in reče: bist a Esel. Kmet odgovori: a nej se zjezil, od starosti je „hin gratal.“

Iz Slov. goric.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za šolsko poslopje na Šavnici darovali 200 fl.

Digitized by Google

(Volitev državnega poslanca) namesto † M. Hermana razpisana je in se vrši dne 31. januarja v Ptuji in Ljutomeru za okraje: Ptuj, Rogatec, sv. Lenart, Ormož, Gornja Radgona in Ljutomer. Volitev volilnih mož se takoj začne. Domoljubi skrbimo za kandidata, ki bo vreden naslednik nepozabljivemu Hermanu. Najprvlje potrudimo se vsi za izvolitev značajnikov za volilne može. Ne dajmo nikder izvoliti nemškutarja, liberalca, nemčurja Drugo se potem lehko vda.

(Nemškutarji) so baje v Ptuji uže sklenoli postaviti kandidata, se ve liberalca in nemčurja. Nekateri nameravajo kmečko ljudstvo begati s tistim Löschniggom od sv. Janža na Dravskem polji, ½ oskrbnikom pri grajščini Ebensfeld, ki je pri cesar Jožefovej rabuki v Ptuji med slovenskimi „lačenbergerji“ bil. No, tega pa uže ne privlečejo v Dunaj, čeravno mu še par gg pripražejo.

(G. Einspieler) ustavil je izdavanje edinega konservativnega lista: Kärntner-Stimmen ter nasvetuje, da se naj Korošci vzdramijo in osnujejo tiskovno društvo. To je politični testament slavnega prvoboritelja koroškega. Visoka starost mu jemlje pero iz rok.

(Daleč priklatla) sta se Podgornikova sina 10letni Jožef in 13letni Franc iz Poberž pri Mariboru. Prijeli so ju v Döblingu blizu Dunaja.

(Požrešen Lah) je v Doberli vesi pečeno svinjetino tako hlastno žrl, do mu je kos v grlu obtičal in ga zadušil.

(Spridena mladina.) Delavec A. Vrtnik je na poti iz Maribora v Hausenbach blizu velike ceste malo si počival in zadremal. Takoj pristopijo 13—14letni paglavci, mu listnico z denarji zmaknejo in zbežijo, Vrtnik pritisne za njimi, vjame enega in dobi le 1 goldinar. Ostali denar z listnico vred je paglavec v stran pognal.

(Tatje) so Jakobu Grobelniku pri Celji pitano svinjo 75 fl. vredno uzeli, zaklali in odnesli, nekemu Jožefu Kuklu pa par 5letnih volov.

(Nesreče.) V Ojstrem je rudokopa Robovsa ubilo, pri Slov. Gradci je Završekova kajša pogorela in se 75 let stara ženska tako opekla, da je umrla.

(V Slov. Gradci) so Slovenci sijajno zmagali pri volitvi v okrajni zastop, v velikem posestvu s 24 proti 14 glasom, na kmetih pa enoglasno. Živijo Slovenci in jihov tamošnji spretni vodja č. g. dr. Šuo. Celjska „vahterca“ se je same jeze v lastni nos ugriznila!

(Častno srenjčanstvo) podelil je odbor občinski v Moravcih poslancu g. Kukovcu. Slava!

(Javno zahvali) se č. g. Simon Gaberc, župnik slavnemu predstojništvu družbe vednega češčenja sv. Rešnjega Telesa za Framskej cerkvi podarjeni velum.

(Nepričakovana smrt.) Vinčarica Kolenc je na sv. den na poti k Novicerkvi padla na ledu pod gradom Lemberg in nekaj ur potem umrla.

(Popotnik) v Mariboru završil je 4. leto in je objavil dokaj lepega, zanimivega, koristnega. Velja 3 gold. za celo, 1 gold. 60 kr. za pol leta.

(Polit. gosp. društvo) pri sv. Lovrenci v Slov. gor. ima v nedeljo 30. dec. ob 3 popoldne javni občni zbor. Na mnogobrojno vdeležbo vabi prvomestnik.

(Zborovanje) Kmetskega društva v Slatini obneslo se je sijajno, dvorana natlačena ljudi, več kakor 400, govornikom so z burnimi živio-klicanjem in roko-ploskanjem pritrjevali, petje zvečer krasno, telegramov iz raznih krajev 11. Nemškutarji in nemčurji so kar poparjeni nekam zginili, lisjakom je zadnja dlaka posmojena. Podrobneje prihodnjič.

(Ptujska čitalnica) priredi 29. in 31. dec. t. l. ob 8. uri zvečer veselico in društveni večer s petjem, igranjem na glasoviru, citrah in goslih, tombolo.

(Obravnava) zastran volitev za ptujski okrajni zastop bo 15. januarja pri državnem sodišči na Dunaji.

(Dva šaljiva) lista izhajata v Ljubljani: znani Brencelj pa noveji Škrat. Slednji je sklenil zlasti štajerske nemčurje in narodne Judeže hoditi čohat in pehat. Šaljivi listi so za politič. borbo važni.

(V Podčetertku) je nemškutar Vaczulik postal župan, tudi v Šoštanji še ni bilo mogoče Slovencem prodreti. Kar še ni pa bo.

(Novi mirodvor) v Teharjih stane 2427fl.

(Občina št. Kristovska) pri Laškem dobila je nemškutarsko večino v srenjskem zastopi, ker so slovenskih glasov toliko zavrgli, da je liberalcem bilo dosta.

(Šulvereinarjev) je Nagele v Hočah nalovil baje samo 5 in v gornjih Hočah pobira nemški Müller goldinarje za Razvanjsko nebodi je treba šolo pa vsak stiska prste.

(Na Ponkvi) se je naselil naroden trgovec Karel Kristan. Prodaja raznotero, dobro blago po prav nizki ceni. Želimo mu najboljši vspeh ter ga priporočamo vsem domoljubom.

(Pravda) Lešnik-Gospodarjevega pride 18 jan. še enkrat v javno razpravo pri najvišjem sodišči. Toliko so razlogi ničevnostne pritožbe po g. dr. Jos. Serneci sestavljene prejeli in pomagali.

Listič uredništva: Dopisi iz Štor, sv. Tomaža, Mariborske okolice, sv. Jurija ob juž. železnici, Ponkve, sv. Lenarta, Remšnika, sv. Bolfanka, sv. Andraša v Slov. gor. prihodnjič, iz Kalobja itd. v Cerkv. prilogi.

Digitized by Google

(Potres) je bil v Pečuhi in Barči s pozemeljskim gromenjem.

(Celjski porotniki) skličejo se 4. februarja, 31. marca, 3. junija, 4. augusta, 6. oktobra in 24. novembra 1884.

(Odlikovan) z redom železne krone 3. vrste je slovenski poslanec g. dr. Tonkli v Gorici. Slava mu!

(Iz Pečevja) pri Celji se nam poroča, da sta dva rudokopa 8. dec. zvečer iz krčme domov grede se pretepavala s hlapcem Lahom. Nasledek je bil, da je knap Gobec hlapcu Lahu trebuh preparal, da so se čreva izsula. Nesrečnik je 2 dni pozneje umrl.

Loterijne številke:

V Trstu 22. decembra 1883:		55, 22, 51, 87, 35
V Linci	„ „	87, 14, 32, 31, 61
Budapešt	„ „	29, 36, 22, 64, 78

Prihodnje srečkanje: 5. januarja 1883.

Oznanilo

zastran štipendij na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru so prošnje vložiti pri ravnateljstvu konci do 15. januarja 1883, to pa osebno. Več pové Oznanilo v 51. štev. „Slov. Gospodarja“ od 20. dec. 1883.

V Gradci 6. dec. 1883. 1-2

1-3

Oznanilo.

Na deželskej sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru obhaja se od 15.—18. januarja 1884 poduk v kletarstvu za goste. Udeležiti se dovoljeno je vsakemu izobraženu. Naglašanja sprejema in razjasnila podaja.

Ravnateljstvo sadje- in vinorejske šole.

Služba orglarja in mežnarja pri farni cerkvi sv. Mihela pri Šoštanji se odda. Prosilci naj se osobno oglasijo pri cerkvenem predstojništvu.

V najem

da **Franc Verbnjak** svoj mlin na valce s 3 tečaji na sv. Miklauškem potoku pri Ormoži. Najemnik mora biti oženjen, delaven, pošten in pravičen mož.

Župnijske tiskovine

vsake baže, v nemškem in slovenskem jeziku

se dobivajo v

J. Leon-ovi tiskarni

v Mariboru.

Vabilo na naročbo.

„Škrat“

zabavno-zbadljiv in šaljiv list, izhajajoč 2krat na mesec, 10. in 25. dan, nastopi z novim letom svoj II. tečaj. Razen kratkih humorističnih povestij in raznovrstnega, zabavnega in satiričnega gradiva prinašal bode lične podobe ter se pri tem oziral tudi na slovensko Štajersko.

Zaradi tega prosimo štajerske rodoljube, da blagovolé duševno sodelovati pri tem listu, ter ga tudi gmotno podpirati.

Cena za vse leto 3 gld., za ½ leta 1 gld. 50 kr., za ¼ leta 80 kr. Posamične številke po 15 kr.

Uredništvo in upravništvo „Škrata“ v Ljubljani „Narodna tiskarna“. 1-2

3—3

Hiša na prodaj

v Celji, gosposki ulici št. 21. vštric kosarne, pripravna za vsaki obrt ali trgovino, posebno za krčmo, ker je že veliko let gostilna; zraven sta tudi dva vrta. Cena je 8800 gld. 5800 fl. bi bilo treba šteti, 3000 gld. pa lehko na hiši ostane. Opomniti moram, da se je pred 4 leti za to hišo ponujalo 10.000 gl. — Cena je tedaj prav vgodna. Več pové lastnik

Franc Krašović,

pozlatar v Celji.

Imenik

koristnih bukev, ki so po **znižani ceni** na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po branji apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih naukov, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehkovezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

„Mnemosynon slavicum“

spisal Ant. Slomšek.

Velja mehko vezano 50 kr.

Izdatelj in založnik tisk. kat. društvo. Odgov. urednik L. Kordeš. Tisk J. Leon-a v Mariboru. (Odgov. Lav. Kordeš.)

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 2. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 11. januarja. 80.

Družba vednega češčenja v Mariboru.

Z novim letom so začele gospé in gospodičine v Mariboru zopet izdelovati cerkveno obleko za družbo vednega češčenja, kar do zdaj ni bilo mogoče, ker so imele pripravljati oblačila za božičnico tukajšnjih šolskih otrok. Družba vednega češčenja, hvala Bogu! v našej škofiji dobro napreduje; družbeniki se množijo in mili darovi v obilni meri prihajajo od vseh krajev družbinemu načelništvu. Da pa družbin odbor zamore potrebam posameznih cerkev bolje ustreči, bi mu ljubo bilo, če bi častita župnijstva blagovolila naznaniti, katerih reči najbolje potrebujejo, da se zamore na to ozir vzeti; za nekatere reči, postavim: altarna pregrinjala in pogrinjala, bi tudi dobro bilo mero pristaviti, kako dolga so potrebna. Družbini dohodki sicer ne dopuščajo, da bi se dragocena oblačila oskrbljevala, pa vendar se bo skrbelo, da bo obleka dostojna, trpivna in zahtevam cerkvenih ukazov primerna. Ob konci družbinega leta se bo tudi letos napravila razstava teh cerkvenih izdelkov, ki se bodo po tem razdelili ubožnim cerkvam.

Lansko leto je družba 21 cerkvam domače škofije prirejeno cerkveno obleko porazdelila in nekaj je poslala župni cerkvi v Derveniku pri Trogiru na Dalmatinskem, ker je tamošnji č. g. župnik milo za njo prosil. Za prejete reči se č. g. župnik srčno zahvaljuje in med drugim piše: „Dojavljam, da mili dari upisani su u knjigu milih daritelja ove Cerkve. Bog ukripio to pobožno društvo na izgled dobrih kerščana!“ Tudi še dostavi, da je „izpivao sv. miso“ za blagor družbenikov.

Nadškofovski vrhbosanski Ordinarijat v Sarajevu je meseca septembra lanskega leta poprosil tukajšnji kn. šk. Ordinarijat za dovoljenje, da bi smela župnijstva naše škofije poslati v Bosno ponošeno cerkveno obleko, ki tukaj ni več za rabo. Naš preč. kn. šk. Ordinarijat je tej prošnji drage volje vstregel, ter je razposlal dne 8. novembra okrožnico, v kateri naroča podložnim župnijstvom, da naj omenjene reči pošljejo v Maribor preč. kn. šk. konzistoriju. Ne da se tajiti, da je pri mnogih cerkvah naše škofije najti dovolj ponošene cerkvene obleke, ki se tukaj nikoli ne rabi in tudi več ne bo rabila. Kako dobro bi tedaj bilo, da bi častita kn. šk. župnijstva blagovolila pri svojih cerkvah mešno obleko pregledati, in kar nepotrebnega, bodi si še tako slaba roba, semkaj preč. kn. šk. konzistoriju ali pa načelniku družbe vednega češčenja poslati. Družbin odbor je pripravljen takošnje reči očediti in popraviti, ter nadškofovskemu Ordinarijatu v Sarajevu poslati.

Že lansko leto je družba vednega češčenja nekaj cerkvene obleke poslala Vrhbosanskemu nadškofijstvu, ki je bila tamkaj z velikim veseljem sprejeta, kar svedoči pismo, ki ga je družbin načelnik prejel te dni in se tako glasi:

Prečastni Gospodine!

Meni je osobita čast javiti Prečastnostij Vašoj, da je ordinarijat vrhbosanski primio poslane mu prekrasne stvari, ali istom 28. dec. god. 1882, te nije još mogao, da svoju toplu zahvalu izrazi prečastnomu ordinarijatu u Mariboru. Ali kako su nam dobro došle te stvari. Ona biela kazula to je sada najlepša u župnoj (stolnoj) crkvi u Sarajevu! A kako je vani po Bosni! Siromaštvo — nigdje ništa nema! Bio sam sa Presvietlim gosp. Nadbiskupom na kanoničkoj visiti, pa sam vidio tu skrajnju nevolju! Bog platio dobrim darovateljem, pomnožali se što više u korist siromašnej Bosni.

Usudjujem se zabilježiti

Prečastnosti Vaše pokoran sluga

Ivan Gösyl, l. r.

tajnik nadbiskupov i urednik S. J.

Iz tega dopisa lehko spoznamo, kakošno dobro delo je našim ubogim bratom v južnih krajih pomagati, ki so 400 let trpeli kruto sužnost turško, da bodo zamogli spodobno opravljati službo božjo. Bodi tedaj ta lepa bratovščina nadalje vsem živo priporočena!

Novi šematizem lavantinske škofije.

Lavantinska škofija je bila l. 1228. vstanovljena od solnograškega nadškofa Eberharda II. s škofovim sedežem v Sv. Andraži na Koroškem. Po velikem prizadevanji rajnega knezoškofa Antona Martina so škofov sedež l. 1859. preselili v Maribor ter vse štajarske Slovence pod duhovno oblast Lavantinskega škofa postavili. Sedanji knezoškof Jakob Maksimilijan so po vrsti 53. in vladajo od 18. januarja 1863, bodo torej v nekterih dnevih obhajali 20letnico svojega škofovanja, in če Jim Bog zdravje in življenje ohrani, lahko črez 5 let obhajajo sku-

Digitized by Google

paj zlato mešo in srebrni jubilej svojega škofovanja.

Stolni kapitel obstoji iz 7 korarjev in 6 častnih korarjev, od kterih pa zdaj 2 manjka. Pravih konzistorijalnih svetovalcev je 10, častnih 8, in duhovnih svetovalcev 46.

Zdaj obsega lavantinska škofija celi Mali ali slovenski Štajar s 466.372 prebivalci, in je razdeljena na 24 dekanij, v kterih je 189 župnij in 31 lokalij.

Število duhovnikov je 457, dušnih pastirjev pa 352, toraj ima vsak dušni pastir poprek okoli 1300 duš oskrbovati. Število duhovnikov se je letos za 13 zmanjšalo, ker jih je toliko več umrlo, kakor jih je bilo posvečenih; vendar za naprej imamo upanje, da bo se ravnotežje med umrlimi in novoposvečenimi spet vravnalo, ker se kaže, da se dijaki spet v obilnišem številu v bogoslovje oglašajo. V IV. letu je letos 12 bogoslovcev, v vseh 4 letih pa 46, in mlajšega naraščaja v dijaškem semenišči je 42 dijakov.

Samostanov za redovnike ima naša škofija 7, namreč: minoriti v Ptuji; frančiškani v Nazaretu, v Brežicah, v Mariboru in pri sv. Trojici v slov. goricah; kapucini v Celji in Lazaristi pri sv. Jožefu v Celji, ženske redovnice so usmiljene sestre v Mariboru, v Ptuji, v Celji in Brežicah, in šolske sestre v Mariboru, v Celji in pri sv. Petru pri Mariboru.

Med duhovniki je 12 zlatomešnikov, k kterim pridejo letos še 4, če jih Bog do tačas ohrani; namreč Dvoršak Anton, župnik v Št. Vidu pri Planini, Kalin Janez, župnik Mozirski, Koren Matija, župnik Bučki in Kancler Pavel, minorit v Ptuji. K temu naj še dodam novico, da so mil. knezoškof naznanili, da bo se letos obhajala pri nas prvokrat škofijska sinoda in zaukazali v bogoslovji predavanja o tomistični filozofiji. Oba ta ukaza vtegneta biti povod živejšemu duševnemu gibanju, ki bo tudi morebiti pripomoglo, da se več mladenčev odloči za duhovski stan, zlasti če se letos še uravna duhovska plača ter odstrani težka cokla, ki do zdaj najbolj zavira potrebno prosto gibanje v dušnem pastirstvu. Dokler ima duhoven boriti se za vsakdanji kruh, ne more se popolnoma vdati in posvetiti dušnemu pastirstvu izročenih mu ovčic, zato bi se morala duhovniška plača tako vravnati, da bi bili duhovniki vsaj vsakdanjih posvetnih skrbi oproščeni. In če se to zgodi, se nam ne bo treba bati, da ne bi dobili zadosti vnetih in požrtvovalnih duhovnikov.

Pisma o cerkvenem petji.

V. Sedanje petje v cerkvi.

Slednje človeško delo je slabo in pomanjkljivo: nekaj časa se razvija in raste, potem pojema, hira, se ozdravi ali umerje. Tudi cerkveno petje se temu pravilu ni odtegnolo. Da zamolčimo dobo prejšnjih časov, začnimo z 17. vekom. Do 17. veka so glasbeni mojstri tekmovali le v cerkvi; posvetno polje jim je bilo prenizko. Od tega časa pa se umikajo iz cerkve ter pišejo v prvi vrsti za gledišče. Umetna in težka polyphonija da prostor homophoniji. En glas namreč prevzame vodilno melodijo, drugi pa ga spremljajo. Pa tudi drugi glasovi so se umaknili muzikalnemu orodju, ktero je znalo lepše spremljevati, kakor človeški glas. Melodija je začela vladati, in vse drugo služi njej. Tako nastanejo soli v operi. Ko bi to petje le v gledišči vladalo, bi bilo celo prav; šlo je pa tudi v cerkvo in začelo tam koral, polyphonijo in ljudsko cerkveno pesen preganjati, dokler jih ni do čista pognalo.

V 18. veku nahaja se gledišcino petje pri služki Božji vže povsod. Kako razpelo v postu je tudi koral skrit kje na cerkvenih dilah. Stari cerkveni toni so se zgubili, sklada se le še v dur in mol. Motivi se jemljejo iz posvetnih pesem; vera v petji in skladbi peša, jožefinski duh vlada povsodi. Tako je petje v cerkvi propadlo po celej izobraženej Evropi; da se nismo mi revni Slovenci mogli rešiti, se itak razumé. In po tej poti gre v današnjih dnevih naprej.

Kako petje bo tedaj v našej škofiji? Pravično ga more le tisti ocenjati, ki ga je povsodi slišal. Taka ocena pa se je brala očitno pri Graškem občnem cecilijanskem zborovanji, „češ da stoji slabo s cerkvenim petjem?“ Oglejmo si to slabo podrobneje!

Občna prikazen je, da se je latinsko petje čisto izgubilo, in kjer se še goji, je skrčeno. Introitus, Graduale, Offertorium, Communio (kar se imenuje proprium missae) je čisto izpalo; gloria in credo se polovica izpusti, češ da je predolgo; fuge pa vendar tako cigajo in migajo, da trpi meša pol ure predolgo. Tako je po mestih. Na kmetih nas le še responzoriji kakor v sanjah spominjajo nekdanjega liturgičnega petja.

Pravim „kakor v sanjah“; kajti kedar pozdravi duhovnik ljudstvo z „dominus vobiscum“ mu ne odgovori pet človeških grl „et cum spiritu tuo“, ampak pet mrtvih piščalk. Namesto človeškega jezika govorita bor in svinec. Kako vže pravi Pismo, da bi upilo kamenje, če ti umolknejo? Poglej pri Luk. 19, 40.

Petje v cerkvi toraj ni liturgično.

Kolikor je bilo meni mogoče, v raznih cerkvah petje poslušati, sem našel. da povsodi drugače pojejo. Le dve pesni ste si bile povsod nekoliko podobne: Hajdnov „hier liegt“ in Miklošičeva „o sladka ura“. Vsaka fara ima specifično svoje petje in naj si je le eno uro lo-

Digitized by Google

čena od sosednje. To ima v praksi slabe nasledke, ker se organisti tudi spreminjajo; kamor dojde nov organist, je on petju in petje njemu neznano. To pa tudi ni v sebi opravičeno, ker je preveč subjektivno. Cerkvene skrivnosti se naj opevajo pa cerkvenem okusu, ne pa po našem osebnem. Tako ostane pesem bolje objektivna.

Na koru pri orgljah je mala klopica za pevke. O velikih slovesnostih se jih zbere do 6, navadno pa ste samo 2; dostikrat mora samo jedna peti in takrat sirota čivka kakor pišče, ki je zgrešilo za plotom mater in sestre. Vse so pridne, pobožne in navdušene — pojejo pa tako, kakor jim je Bog dal grlo.

Mnogo prav izvrstnih glasov sem vže slišal v kmečkih cerkvah pa kaj — ker so brez šole. Nekaj jih poje naprej (prim), druge pa pomagajo sekund, kakor same znajo. Organist spremlja petje v trizvokih na 1. 4. 5. tonu; ako je samouk, se mu prizanese; ako pa je izobražen, mu tako rokodeljsko orgljanje preseda. On začne umetno orgljati — pevke pa obmolknejo, ker ne znajo umetno peti.

Ta nesrečni, sekund je najbolje kriv, da nam je cerkveno petje samo rokodelstvo. To tudi tam velja, kjer poje ljudstvo v množini. Ako je poje enoglasno, zamorejo orglje petje harmonično spremljevati; ako se pa sekundira, donijo orglje v prim in kvint, v kvint in prim, kar zna tudi žaga. To je pošteno rokodelstvo, ne pa umetnost.

Le eno je polje na kterem zamore cerkvena pesen rasti koral gregorijanski. To polje se je prodalo, mi ga nimamo; jasno je toraj, da mora cerkvena pesen biti posvetna. Večina naših ljudskih pesen je le toliko cerkvena, da ima cerkvene misli in se v cerkvi poje; pa melodija bi naj zunaj ostala. Mislil sem tukaj nekaj izgledov zapisati, pa sem je raji izpustil, ker nočem nikogar žaliti. Iz celega spisa se vže zdaj da posneti, da mi sedaj živeči rod nismo ne v skupini ne v osebi krivi, da je petje tako slabo.

To je zgodovinska prikazen, pri kateri se jeden in tudi 100 ljudij zgubi kakor kapljiča v morje. Marsikateri duhovnik in organist bi si rad pomagal, pa ne more; bolezen je huda in dolgotrajna. Enega pa ne morem zamolčati: naj so melodije cerkvenih pesen v občem še tako posvetne in ničevne, je vsaj beseda boljša; človek že potrpi. Pa, da se pri najsveteših trenotkih ob največjih praznikih, Bog vedi kaj vse skočljivega gode in orgla, to ni več slabost ampak hudobija.

Naj tukaj pohvalno omenjam, da se nekteri moži prizadevajo, pri naših neugednih razmerah rešiti, kar se da: zdravi okus.

(Konec prih.)

Dopisi.

Iz Slovenske Bistrice. (V meščenje novega dekana) vršilo se je kaj lepo in dostojno. Mnogo priprav se je bilo naredilo. Prvi so bili Cigončani. Njihov župan, vrl narodnjak, je skrbel za napravo spodobnega slavoloka (maja) z zastavami barv narodnih, cesarskih in štajerskih; na slavoloku je bil napis: „Dobro došli, naš novi visoko častiti gospod dekan. „Bog nam Jih ohrani in živi dolgo let“. Nasledovali so Cigončane potem spodnja Ložniška in Zafoška mladež, ki je ozalšala svej slavolok z venci in napisom. Pri vhodu v mesto sta tudi slavolok postavila dva posestnika, z zastavami narodne, avstrijske in deželne barve na slavoloku pa napis: „Bog Jih živi dolgo let“. Na drugi strani: „Častitamo Jim — udane ovčice — svojemu novemu pastirju. Živeli! V nedeljo, na starega leta dan, koj popoldne, smo videli — v našo začudenje, se naproti peljati novemu čestitemu gospodu Antonu Hajšeku, prvič mestni župan Karl pl. Formacher, za njim okrajni sodnik g. Sorko, potem mestni prvaki gg.: A. Stiger, M. Nasko i. t. dr. več meščanov. Na Cigoncah so se sešli z novim č. g. dekanom mu častitali in se poklanjali. Tako sprejeti so se z mestnim županom popeljali v mesto. Pri podobi Matere Božje bili so sprejeti od šolske mladeži, požarne straže in sploh od meščanov in od mnogobrojnega ljudstva. Imeli so potem večernice s Te Deum. V pondeljek, novega leta dan, ob desetih po sv. opravilu je bila slovesna inštalacija, pri kteri je meščan rodoljubni gosp. Peter Limavšek, prvi cerkveni ključar, po cerkvenem obredu izročil cerkvene ključe v pričo duhovšine, meščanov in ljudstva. Potem je v pridigi kanonik Krištof Kandut novemu dekanu razlagal duhovne težke dolžnosti, pa tudi farmanom povedal kako morajo pogosto, saj ob nedeljah in praznikih poslušati božjo besedo po njej živeti. in pogosto sv. zakramente pokore in sv. rešnjega Telesa prejemati, i. t. d. Sosednih č. g. duhovnov je bilo precej. Ljudstva domače in sosednih far je bilo toliko, da je bila vel.ka gnječa. Kakor je slišati, omizje z jedjo in tudi nekoliko pijače so dali pripraviti stari č. g. dekan Fr. Druškovič. Naš novi dekan č. g. A. Hajšek so naš bližnji rojak; in v sosedni fari Makolski so župnovali mnogo let, cerkev mnogo popravili in ozalšali, in dosti ubožnim ljudem se milo in dobrosrčni skazovali. Bili so vselej vrli rodoljub, prijatelj narodne zavednosti, napredka in omike, kar nam daje upanje, da ne bodo zaostali, če jim Bog le ljubo zdravje in življenje še ohrani še mnogo let, kar jim iz vsega srca želimo!

Iz Špitaliča. (Beseda o cerkvenem petji.) Ker se je uže mnogo in pa različno govorilo o cerkvenem petji, ne zamerite mi to-

Digitized by Google

rej dragi čitatelji, ako tudi jaz želim svojo priprosto mnenje o tej stroki izreči. Cerkveno petji naj bi bilo po slovenskih pokrajinah čisto slovensko; ako je lepo in naravno, da se povsod pravilna slovenščina rabi, zakaj bi se pa v cerkvi ne? Kako neprijetno in nespodobno je poslušati tiste stare nepopravljene (in tudi nektere nove slabo zložene) pesmi, ki so prava mešanica pol slovenskih in pol nemških besedi. Torej bi bilo srčno želeti, da bi se, uže želno pričakovana pesmarica „Cecilija“ povsod dobro porabila. Kar pa zadeva latinsko petje, čeravno je sicer veličastno, vendar pa ne sodi za priprosto slovensko ljudstvo, ker ga ne umé. Zakaj, sam sem se prepričal v nekem svetišči, da je latinsko petje, namesto pobožnosti le smeh pri ljudstvu učinilo. Cerkveno petje naj bi bilo ta-kole uredjeno: Blagoslovni napevi naj bodo „domači“ da jih tudi ljudstvo po cerkvi lahko spremlja; ali ni lepo in Bogu dopadljivo, ako iz stotine grl zadoni prelepa melodija v čast Najsvetejšemu? Mešni napevi naj bodo strogo cecilijanski, a obhajilne pesni in napevi zopet bolje „domači“ da bodo na ljudstvo, kolikor mogoče pobožno uplivali. Želeti je tudi, da bi se pogosto (ne samo ob dotičnih praznikih) Marijine pesni prepevale, katere ljudstvo posebno ljubi. Pesni in napevi — slednji naj ne bodo prenagli ali takorekoč „pastirski“ — naj bi se često spreminjali, ker se ljudstvo vedno istih zelo naveliča. Ali bi pa ne bilo tudi primerno, ako bi se po božji službi zapelo angeljsko češčenje v vsaki cerkvi po lepem cecilijanskem napevu? Posebno je pa srčno želeti, da bi vsi gg. organisti opustili tiste „poskočnice“ ki so neprimerne in nespodobne za tempelj božji. v katerem se Jezusovo trpljenje ponavlja, ki sodijo le za plesišča, in torej gotovo posvetni duh v srcih ljustva vzbujajo, O kako tezko sem poslušal večkrat v neki cerkvi iste „okrogle“ katere je začel g. organist ročno po povzdigovanji igrati, kakor da bi sedaj začeli — plesati. Priporočati je tudi mešani pevski zbor; vendar pa naj bodo pevci vsekako dobro izučeni. da se ne bojo motili, da bo pravo soglasje kako nebeška melodija; naj bi bili pa tudi prav iz srca navdušeni za petje, ne gledajoči toliko na svojo čast, marveč le na čast in slavo božjo. Kder gg. organisti navadno ob delavnikih ne orgljajo, naj bi se pa pevci sami potrudill, da bi z lepim petjem poveličevali in slavili najsvetejšo daritev, kar bi tudi več ljudi v cerkev privabilo. O da bi se po vseh cerkvah skoraj glasilo čisto slovensko, veličastno in v pravem cerkvenem duhu urejeno petje na čast in slavo Vscmogočnemu in brezmadežnej nebeškej kraljici! D.

Iz Mahrenberga. (Popravek.) „Slovenski Gospodar“ je v cerkveni prilogi štev. 52 prinesel dopis „Iz Mahrenberške okolice“, kateri je, kar tiče Mahrenberško pevsko društvo „Liederkranz“, popolnoma neresničen. G. Zwetti (Cveti) mesca septembra t. l. ni bil ud, toraj še manje vodja društva, katero pri sprejemu č. g. dekana prepevalo ni, ker ni bilo vabljeno in se mu prihod č. g. Jazbec-a o pravem času naznanil ni.“ Vodstvo pevskega društva „Liederkranz“ v Mahrenbergu, dne 31. decembra 1882. Načelnik: V. Baumgartner.

Dostavek uredništva: To ni nikdar na svetu med pametnimi, izobraženimi ljudmi navada, da bi novi dušni pastir imel vsakemu društvecu naprej v ušesa zatrobiti, kedaj da pride; tudi ni navada jih k slovesnemu sprejemu vabiti. To je prostovoljna reč, katera prav umikanim ljudem povsod na pamet pride — o pravem času. G. popravljavec ne popravlja nič bistvenega in bi najbolje storil, ko bi bil tiho djal.

Raznoterosti.

(Šmarijski dekan) so prejeli 50 fl. od Milostljivega kneza in škofa da jih na 20letnico Njihovega škofovskega blagoslovljenja razdelijo dne 18. januarja t. l. med uboge rodbine, ki so po raznih nesrečah lani v pomanjkanje zašle, ter izreka Visokemu daritelju najponižnejšo zahvalo.

(Kdo ima plačevati) učitelja krščanskega nauka ali kateheta, za to so liberalci napravili tako slabo postavo. da je ni mogoče izvesti. Ministerstvo predloži tedaj še letos načrt nove postave državnemu zboru.

(Freimaurerjev) je sedaj po celem svetu 8 milijonov, ki imajo 5000 shodnic ali lož. Na Francoskem jih je 1,600.000, na Nemškem 700.000.

(Za družbo vednega češčenja) so darovali č. g. dr. Jožef Muršec 5 fl., cerkev sv. Alojzija 2 fl. 10 kr., in naslednje župnije: Ptuj 11 fl. 50 kr., sv. Peter in Pavel v Ptuji 25 fl., sv. Marjeta pod Ptujem 16 fl. 18 kr. Šmiklavž 4 fl., Ljutomer 14 fl. 23 kr., D. Marija v puščavi 4 fl. Podčetrtek 8 fl., sv. Rupert nad Laškim 5 fl. 86 kr., Celje 12 fl., Griže 20 fl., Škale 16 fl., Zgornja Ponkva 17 fl. 48 kr., Gomilsko 3 fl. 50 kr.

(Šolske sestre) ustanovijo v Repnjah na Kranjskem večjo dekliško vzgojališče slovensko.

(V Cerkvi umrl) v Velikej nedelji, ko še je imela začeti služba božja, je 73letni starček. Pokojnik je bil „špitalar“.

(Solnograški nadšof) je imenovan za tajnega svetovalca cesarjevega in mu pristaja sedaj naslov; ekscelenca,

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 3. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 18. januarja. Štev. 85.

Premislika vreden nasvet kmetovalcem in kmetijskim podružnicam.

Število udov pri kmetijskej družbi štajerskej bi lehko večje bilo. Še vedno preveč jih pogrešamo iz skupine menjših posestnikov, katerim bi družba pred vsemi rada pomagala. Zavoljo tega pa kmetijska družba tudi tistih vspehov ne doseže, s katerimi se podobne družbe po drugih deželah milene naše Avstrije ponašati morejo.

Po vseh uzrokih tej nepovoljnej prikazni nečemo denes stikati pa jednemu hočemo podrobneje pogledati v oči in tudi nasvetovati nekaj, kar se nam zdi, da bi utegnilo pomagati. Upamo pa tako vzbuditi pri naših kmetovalcih več zanimanja za veliko in lepo kmetijsko družbo štajersko.

Kedar kmeta nagovoriš in povabiš: pristopi kot ud h kmetijskej družbi, odvrne pogosto: kaj pa imam od tega, če pristopim in vsako leto plačam 2 fl.? Tako odgovarja kmet. Morebiti v krčmi ne pogleda tako zvesto goldinar, kakor tukaj. Vendar grajati ga ne moremo; kajti s pristopom h kmetijskej družbi zaveže se k rednim letnim doneskom 2 fl. Preden si pa takšen redni davek na hrbet naloži, je zelo prav, da dobro povprašuje, kaj bo za položeni denar prejemal?

Kaj se mu na vprašanje more odgovoriti? Reče mu se: Vi pristopite družbi, katerej je vpisanih mnogo najodličnejših mož iz vseh krajev naše lepe dežele Štajerske. Ustanovil jo je nadvojvoda Jovan, znani princ preuzvišene cesarske rodbine, nepozabljivi prijatelj in pospešitelj duševnega in gmotnega blagostanja na Štajerskem. Ako pristopite, zamorete v podružnici marsikaj čuti poučljivega in koristnega za Vaše kmetovanje. Ondi smete voliti pa zamorete tudi voljeni biti v odbor, in po odboru v zastopnika izbrani biti za občni zbor v Gradci, kder Vam je mogoče uplivati na centralni odbor. Kot ud kmetijske družbe zamorete priti do cenega in dobrega lanenega semena, pri dotičnih dražbah do izvrstnega bika in plemenskih svinj itd.

To je vse resnično pa vendar ni dovolj močno privabiti mnogo menjših posestnikov, da bi pristopili v družbo kmetijsko. To tem menje, ker so nekatere navedenih dobrot pristopne vsakemu posestniku na Štajerskem. Ljudje zahtevajo več.

Kakor pa sedaj podružnice delajo, ne ponujajo več, in to je krivo, da menjših posestnikov pogrešajo. Sedaj podružnice mislijo, da so uže vse storile, ako na leto po dvakrat zborujejo, najpotrebnejša vprašanja rešijo in razne volitve završijo. Uže veliko se jim zdi, da so storile, če so kakega potovalnega učitelja povabile, da je nekaj o gospodarstvu govoril. Navadno pa skušajo k takim predavanjem kolikor mogoče privabiti kmetovalcev, ki sicer niso udje kmetijske družbe, kar je sicer se vé vse hvale vredno, ali števila udov to ne pomnožuje.

Toda takšnim željam malih posestnikov ne bodo ustrezale podružnice po svojem dosedanjem delovanji. Bode treba večjega delovanja in to je zelo mogoče. Ni dvomiti, da se da marsikaj koristnega storiti, kar bi privabilo brez dvombe mnogo novih udov kmetijskej družbi štajerskej. Denes hočemo opozoriti samo na jedno reč. Kaj pa bi bilo, če bi podružnice zanimale se za to, kako bi kmetovalci naj si kupovali novega semena, gnojil, in kako bi naj prodavali po mogoče dobrej ceni svoje pridelke? Ako se našim podružnicam kaj takšnega posreči, potem ni dvomiti, da jih pristopi na stotine in tisoče menjših kmetskih posestnikov.

Uzrok temu, kar trdimo, je precej na dlani! Kajti nič ne spravlja menjše posestnike v večje zadrege, kakor to: kde in kako bi najbolje kupili, česar potrebujejo, in prodali, kar so pridelali. Naglejmo si to podrobneje!

Kmetovalcu je treba menjati seme, kupiti novih semen, gnojil, vendar le v menjših merah, tedaj nikdar ali saj malokedaj veliko. Toda skušnje kažejo, da stanejo semena itd. primeroma več, ako jih na drobno t. j. v malej meri kupujemo, kakor če si jih naročimo na debelo, t. j. v velikej meri. Pri malih merah gre vedno nekaj v zgubo pri tehtnici, pošiljanji itd. Menjši posestnik tudi redko kedaj poizvé, kde je dobiti najboljšega semena. Zato je prisiljen obrnoti se do najbližnjega kramarja ali trgovca. Ti pa jako pogosto ali želenega semena nimajo ali prav malo, in to se jim dostikrat spridi, ker ga dolgo prodati ne morejo. Uže veliko smo pisali in priporočali: Probsteisko rž, Kanadaški oves, novo pšenico itd., dalje rumeno peso, lucerno, gips na deteljo, zmlete kosti, da bi se z njimi poskusilo, pa ni pomagalo nič. Umetnih gnojil še naši ljudje niti ne poznajo prav, čeravno drugod čudeža z njimi delajo.

Digitized by Google

Temu je glavni uzrok ta, ker ljudje ne vedó, kde bi najbolji kup vse omenjene reči hitro in zanesljive dobrote za mali denar mogli dobiti.

Jednake sitnobe trpinčijo menjšega posestnika pri prodavanji svojih pridelkov. Sploh jih nima veliko. V trg ali mesto jih peljati se ne splača vselej. Ponuditi pa jih večjim trgovcem tudi ni lehko kos, ker ti ne hodijo od hiše do hiše, ampak kupujejo najrajši tam, kder je dobiti ene robe prav veliko. Zato obletavajo menjšega posestnika le menjši trgovci, ki pa ravno za tega voljo tudi slabejo ceno obetajo, da stroške za vožnjo pokrijejo in še nekaj dobička ujamejo. To se jim niti zameriti ne more. Posestniki to tudi dobro vedó, pa so vendar radi, če jim pridejo in kupijo. Takšni trgovci so pa tudi dovolj muhasti in porabijo stisko posestnikovo ter le takrat k hiši pridejo, ko je posestnik n. pr. dačo prisiljen plačati in torej svoje pridelke proda po vsakej ceni.

Tukaj bi tedaj dobro bilo, če bi kmetijske podružnice hotele posredovati na korist menjšim posestnikom. Brž ko bi ti kaj takšnega zapazili, pristopali bi trumama kmetijskej družbi štajerskej.

Praktično izvrševanje mislimo si pa tako: tisti posestniki, kateri želijo novih semen, gnojil, krminskih tvarin, n. pr. oljnih prg itd. naglasijo to svojej najbližnjej podružnici in ta potem naroči za vse vkup pri kakšnem zanesljivo dobrem in večjem trgovci. Dobrote in koristi bile bi znatne.

Najprvlje bi se dobila pri najboljih trgovcih najboljša roba po najnižjej ceni in najmanjšej voznini. Opozoriti hočemo še posebej na nakup dobrih bikov, katerih je še skoraj povsod premalo.

Tukaj bi lehko postopali, kakor na Nemškem. Ondi namreč pogosto kmetijske podružnice odpošljejo svoje odbornike, da nakupijo, n. pr. na Švajcarskem več dobrih bikov, in jih potem doma po dražbi razprodajo.

Jednako mogoče je kmetijskim podružnicam posredovati, da menjši kmetovalci leži in boljše prodajo svoje pridelke. V to svrho kaže, da vsak kmetovalec predstojništvu kmetijske podružnice naznani, kaj in koliko ima na prodaj. To naznani potem predstojništvo na primerni način javno, da se daleč po svetu okrog poizvé. Tako bi večji trgovci se privabili. Potem bi pa kazalo, da vsak posestnik predstojništvu dopošlje nekaj svojega pridelka na ogled, se vé, ne prebranega, ampak prav od tistega, katerega je pridelal. Pravica in resnica velja tudi tukaj največ.

Utegne se ugovarjati, da je vse to pretežavno. Toda odgovorimo, da brez truda in dela nič ne prospeva. In če reč premislimo prav, utegnemo najti, da je naš nasvet jako praktičen in če hočemo zaspane podružnice vzdramiti ter jim menjših posestnikov mnogo privabiti, prav koristen in potreben. Kako bi se naj v pisarnici podružničnej napravil zapisnik vseh na prodaj naglašenih pridelkov, to kaže poseben obrazec v nemškem glasilu kmetijske družbe štajerske v „Steirischer Landbote“ štev. 1.

Wilhelm.

Trtni kukec ali lesotoč.

Strah pred trtno ušjo, ki uže hudo gonobi vinograde na Ogerskem, Hrvatskem in pri nas na Štajerskem v Brežiškem okraji, je kriv, da vinogradarji bolje pazijo na svoje vinograde. Dobro vedo, da je trtno uš zatreti mogoče hitro v začetku, pozneje pa ne več. Vsled tega pa vinogradarji zapazijo marsikaterega škodljivca, za katerega poprej niso marali veliko.

Lani spomladi bil sem v Polzelo v Savinjskej dolini povabljen, da pregledam precejšnje število trsov, ki so se popolnem posušili. Ljudje so uže mislili na trtno uš. To je bil sicer prazen strah pa zasledili smo pri tej priložnosti nekega drugega škodljivca, na katerega tam nihče mislil ni. Trsovje ondi povsod na dolgo režejo in vsled tega so posamezni trsi časih po seženj visoki.

Les je tu pa tam bil videti, kakor da bi z drobnim svincem bil obstreljen. Kazal je majhne luknjice in pod skorjo med strženom in lubjem votle rove, to pa samo na starem, nikdar na novem lesu. Ob kolencih si ga lehko prekrhnil. Votline so tolike, da ne more od korenine dovolj redivnega soka navzgor do mladik in perja in vsled tega trs hira *in se* posuši. Na ½ johe velikem vinogradu posušilo se je tako 1600 trsov.

No, in kdo je bil tisti škodljivec, ki je toliko škode naredil? Majhen blizu ¼ cola dolgi keber. Pravijo mu, da je trtni kukec, lesotoč, schwarzer Kapuciner, Rebendreher. L. 1849 je na Tirolskem hudo razsajal. On je tudi hrastom škodljiv. Tako je v cesarskem gozdu v Montani l. 1855 ugonobil vršičevje mnogim 30—50letnim hrastom. Na Tirolskem ga najbolje poznajo pa se ga ne bojijo preveč. Lani so ga tudi v Mokronogu na Kranjskem našli. Dalje proti severu od nas na Štajerskem ga menda nimajo, ker ga nikder ne omenjajo. Le g. Babo ga navaja v svojej knjigi o vinogradstvu. G. Erjavec pa ga v lanskih sv. Mohorjevih knigah: „Škodljive živali“ natačno opisuje, na strani 320 tako-le:

„Z Goriškega in z Dolenjskega prihajale so letos od vinogradnikov tožbe, da jim trte kvari neki hrošček, ki vrta po lesu. Vsled tega posuši se trta in rozge se lomijo.

Kvarljivec je trtni kukec in spada v vrsto lesotočev, ki so nam znani iz tretjega poglavja. Trtni kukec je pet do šest milimetrov

Digitized by Google

dolg in tri milimetre širok. Veliki zbočeni ovratnik je črn in grbast (zrnat), truplo valjasto, pokrovke so rujave, malce svetličaste in na lehko pokčaste. Tudi trocepne tipalnice in noge so rujave.

Vspomladi navrta samica oko na rozgi in se zadolbe v les. Tu si napravi rov, v katerem se zaplodi, potem vrta dalje in dela rove na okrog in vzdolž ter polaga va-nje svoja jajca. Izvalivše se ličinke so kosmate in dolbejo najrajše od glavnega rova navzdol. Do zime so ličinke dorasle in navadno prezimijo kot bube, časi so pa hrošči uže jeseni gotovi. Rove dela trtni kukec najrajši nad kacim kolencem ali nad kako rogovilo. Po zimi ali vspomladi, ko se trta obrezuje in veže, opazi se škoda prav lehko. Rozge so namreč ali suhe, ali pa se lomijo pod roko, ki jih hoče obviti in vezati. Donde, kjer se je rozga ulomila, opaziš zmerom tudi izotljene rove in po njih bube in hrošče. Škodljivec nahaja se pa tudi v hrastih. V cesarskem gozdu blizu Matavuna v Istri usušil je 1855. leta tridesetletnim do petdesetletnim hrastom vrhove.

Razumeva se, da je vse take poškodovane in lomke rozge treba skrbno zbirati in na mestu sežigati. Vinogradniku, ki je količkaj pazliv, ni se od kukca bati kake večja škode.“

J. Hanzel.

Poročilo centralnega odbora o delovanji kmetijske družbe štajerske l. 1882.

Družbina pravila zahtevajo v § 34, da vsako leto centralni odbor poroča o delovanji kmetijske družbe. Takšno poročilo zastran leta 1882 se je uže objavilo. Iz njega poizvemo sledeče.

I. Deželska kultura v obče. Pretečeno leto je tako, kakor predlansko sprva veliko obetalo pa naposled v mnogih gospodarskih strokah slabo pokazalo.

Travi je rasti branil sprva preveliki mraz pozneje pa prevelika suša. Spravljanje bilo pa je zavoljo deževnega vremena jako težavno. Tudi krompirju je veliko moča škodovala. Koruza je tu pa tam zaostala. da ni dozorela. Hmelju so izredno visoko ceno nastavili, pa pridelkov ni bilo veliko. Sadovno drevje pa je obilno obrodilo in kmetovalcem veliko denarja vrglo.

Imeli smo zopet toče in povodnji. Vendar toča je letos sekala in kvar delala izredno daleč na dolgo in široko in toliko nesreče pouzročila, kakor še nikoli poprej. Centralni odbor je torej poprosil c. k. namestništvo, naj se po nasvetu celjske podružnice v po toči oškodovanih srenjah na davek čaka do drugega leta, eksekutivne dražbe zaradi dolžnega davka ustavijo in sploh pri onesrečenih milo postopa. C. k. namestnik je odgovoril, da bode ukazal storiti, kar postave le pripuščajo. Bodi še tukaj dostavljeno, da so prošnje, naj se z iztirjevanjem dolžnega davka počaka, koleka (štempeljna) oproščene po postavi od 13. decembra 1862 dr. z. l. štev. 89.

Centralna komisija za uravnanje gruntnega davka je svoje delovanje završila. Za 17 kronovin so čisti dohodek gruntov vcenili na 164 milijonov goldinarjev, od katerega se bode na leto plačevalo 37½ milijonov goldinarjev gruntnega davka. Za Štajersko je čisti dohodek vcenjen z 10,714.346 fl. Od teh bodemo plačevali 2,433.000 fl. davka. Ko bi ostalo, kakor je deželna komisija itd. bila dohodke vcenila, tedaj bi od 11,220.625 gold. imeli plačevati 2,475.000 gld. dače. Odbilo se nam je toraj na Dunaji 42.000 fl. Vsakako pa Štajerska poprek namesto 22¹/₁₀ kr. od goldinarja plačuje blizu 23 kr. gruntnega davka.

II. Gospodarstveni poduk. Gospodarstvene napredovalne kurze osnovali so pri 40 šolah štajerskih, med temi so tudi: sv. Barbara v Halozah, Arvež, Ivnik, Vransko, Ormož, sv. Jurij v Slov. goricah, na Šavnici, na južni železnici, Velika nedelja, Hajdina, Jarenina, sv. Križ na Murskem polji in pri Slatini, Mala nedelja, Kostrivnica, Lipnica, Ljutomer, Mahrenberg, Devica Marija v puščavi, Negova, Pribold, Središče, sv. Peter pod Mariborom, pri Radgoni, Brežice, Rogatec, Wurmberg in Slov. Gradec. Ove kurze obiskovalo je 1348 učencev.

Nagrade se je učiteljem razdelilo za gospodarstveni poduk 770 fl. Takšne nagrade so prejeli tudi gospodje: Barle v Slov. Gradci, Cizelj na Vranskem, Dobnik pri sv. Florijanu, Praprotnik v Puščavi, Horvat v Ljutomeru, Stegar pri sv. Petru, Strenkelj v Središči, Vučnik pri sv. Juriji, Erženjak pri sv. Petru, Kocmut v Hajdini, Raušel v Ormoži, Vidič v Priboldu, Dernjač v Mahrenbergu, Košar pri Velikej nedelji, Pirc pri Malej nedelji, Šijanec pri sv. Križi, Slekovec v Jarenini, Čokel v Kostrivnici, Ornik v Brežicah, Rajšp pri sv. Juriji. Za nakup potrebnih učil se je potrošilo 230 fl.

V Gradci se je meseca marcija lani vršil prvi mlekarski kurz. Med učenci je bil tudi Blaž Plohel iz Celja.

Na prizadevanje brežiške podružnice je centralni odbor dognal. da se v Brežicah vstanovi 3mesečni kurz pletarske šole. Štipendij po 15 fl. vsaka priredilo se je 10.

Potovalnih učiteljev je centralni odbor razposlal 8. Od teh je g. Kalman slovenski govoril enkrat pri sv. Juriji na južnej železnici, drugi pa nemški in sicer na spodnjem Štajerskem g. Klingan v Sevnici, g. Müller v Ormoži, Konjicah, Mahrenbergu in Brežicah, g. Posek pri sv. Juriji na južnej železnici, gosp.

Digitized by Google

Schmirger v Radgoni in Cmereku, g. Wilhelm v Žavci.

Gozdarskemu in konjerejskemu društvu dalo se je vsakemu po 200 fl. za potovalne učitelje.

Regijonalne razstave bile so v Oberzeiringu, Lipnici in Sevnici. Za premije dala je država 1000 fl. in dežela 760 fl. Od teh penez se je Sevnici odmerilo 200 fl. iz državnih, 225 gold. iz deželnih denarjev, vkup 425 gold.

Govedorejstvo dobilo je lani posebno, novo deželno postavo od 2. januarja 1882. Centralni odbor je na to deloval uže od leta 1875 naprej.

Da bode leži ovo postavo izvrševati, nastavilo se je četvero okrajnih živinozdravnikov več; vkup jih je toraj 14. Na spodnjem Štajerskem so nastavljeni v Ljutomeru, Slov. Gradci, Celji in Mozirji. Okrajnim zastopom in jihovim odborom pripada glavna skrb. Imajo namreč v porazumljenji z dotično kmetijsko podružnico in politično gosposko sodelovati, da se postava točno in zvesto izvršuje. Gledati jim toraj je za to, da bodo srenje skrbele za dovoljno število bikov. To je res važna in tudi potrebna reč.

Dalje nalaga jim postava dolžnost skrbeti za pametno ravnanje posestnikov z živino, za zavarovanje goved, za posušenje močvirjev, za zboljševanje travnikov, za izvrševanje zaukazov glede goveje kuge in za osnovanje mlekarskih društev.

Štajersko mlekarsko društvo v Gradci je svojih pridelkov poslalo na razstavo v Trst ter prejelo 4 zlate, 7 srebrnih in 1 bronasto svetinjo. Centralni odbor išče inostranskih kupcev mlekarskim pridelkom štajerskim.

Vkljub temu, da so meje ruskim in rumunskim govedom zaprte, čutijo govedorejci le malo od te dobrote. Krivi so temu večjidel mesarski mešetarji, zlasti Dunajski.

Zato si prizadeva vlada in jo podpirajo tudi kmetijske družbe, da se nered na Dunajskem tržišči odpravi. Tudi centralni odbor kmetijske družbe štajerske je koristi govedorejcev branil v posebnej spomenici do mestnega zastopa Dunajskega. Do sedaj pa se Dunajski gospodje niso uklonili zahtevam vlade in kmetijskih družeb in je še vse pri starem.

Od l. 1880 sem napravijo na Dunaji vsako leto veliko razstavo pitane klavne živine. Želeti je, da se nje naši govedorejci bolje udeležujejo.

Dopisi.

Iz Gradca. (Gozdarstvo). Letošnjo spomlad bodo kakor uže druga leta iz gozdarskih vrtov v Celji, Premstätten, Bruck in Liezen razdelivali gozdna drevesca za pogozdovanje goličav. Ubožni posestniki jih dobijo zastonj, ako po drevesca sami pridejo in se zavežejo z drevesci ravnati, kakor se zahteva. Tudi se jim da mecesnovega, borovega, smrekovega semena brezplačno in proti istim pogojem. Premožni posestniki pa plačajo toliko za drevesca, koliko so državo stale. Več povedó naslednji uradi: c. k. Landes-Forst-Inspection v Gradci, c. k. gozdarski komisar v Brucku in Mariboru. Vprašanja in prošnje se vlagajo do 14. februarja t. l. Prošnjam za brezplačno podeljenje drevesc mora priloženo biti srenjskega župana spričevalo o ubožnosti prošnikovej. Vse vloge rešijo se do zadnjega februarja 1883.

Iz Arveža. Ko je podružnica kmetijska zadnjič zborovala, razlagal je g. profesor Schmirger, kako bi naj z malimi gozdi varčno gleštali. G. Heinisch, nadučitelj v Oberhaagu, daleč kot marljiv gospodar poznan, je priporočal pridelovanje lanú, ker tamošnji kraji za njega prav dobro sodijo. Tudi je razkazival, kako bi ga naj pridelovali in belili. G. učitelj Schopper bil je pripravljen govoriti še o zatirovanji koruzne veše pa ni bilo časa več. Kot udje so pristopili družbi kmetijskej gospodje: Franc Šalficki, učitelj v Lučanah, meščana Arveška J. Stelzl in Jos. Totz in kmet J. Haider.

Raznoterosti.

(Podkovsko šolo v Gradci) so odprli dne 2. januarja ter šteje 17 učencev.

(Čebelarsko društvo) ima 25. januarja t. l. v Gradci pri „Florijanu“ svoj občni zbor.

(Umrl) je dne 33. decembra l. l. v Leobnu g. Franc Brunnlechner, daleč znan kot izvrsten ud ribarskega društva.

(Goveja kuga) je na Hrvatskem prenehala in so meje zopet odprte.

(„Pferdezüchter“) se zove list, ki izhaja v Gradci v prid štajerskemu konjerejstvu. Izdaja ga konjerejsko društvo štajersko in velja celo leto 2 fl. 50 kr.

(Sejmi) 20. januarja Arnavž, sv. Lenart v Slov. goricah, Schwanberg, 21. Teharje, 22. Mahrenberg, Mozirje, Radgona, 24. Koprivnica, 25. Gomilica, Gradec, Studenice. Slov. Gradec, 29. Artiče, 1. februarja Jurklošter, Gradec, Radgona. Šoštanj, 3. sv. Jurij na Šavnici, Jarenina, Kostrivnica, Videm, Zeleni travnik, 5. Doberna, Vojnik, Mahrenberg, sv. Peter pod sv. gorami, Videm.

(Poštne hranilnice) začele so delovati dne 12. januarja t. l. Več kakor 3200 poštnih uradov prejema denarje, na Štajerskem 280, od katerih je isti den 246 res začelo pobirati vložene peneze.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 4. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 25. januarja. 81.

Blagoslovi sploh — in blagoslov sv. Blaža.

Bog je človeka stvaril in ga postavil gospodarja čez vse druge stvari. Dokler je bil človek v stanu prve nedolžnosti, bile so mu tudi res vse stvari radovoljno pokorne. Ko je pa grešil, vzdignila se je zoper njega vsa narava in mu ni hotela več biti podložna; še huje — po grehu prvega človeka je tudi vsa natora prekletstvu zapadla. „Bodi prekleta zemlja v svojem delu“, je rekel Bog Adamu po storjenem grehu. (1. Mojz. 3. 17.)

Kristus je s svojo smrtjo na križi človeški rod in vso natoro tega prekletstva rešil. Postavil je sv. Cerkev, kteri je oblast izročil, prilastovati to njegovo odrešenje človeku in vsej naravi: človeka z Bogom spraviti pa tudi vse stvari posvečevati in jih postaviti, kolikor mogoče, v prvotni stan po ustvarjenji. To milost Jezusovega zasluženja sv. Cerkev pred vsem v sv. zakramentih deli. Razun teh potrebnih sredstev izveličanja pa sv. Cerkev človeku, zlasti tudi za telesni blagor, v mnogoterih okoliščinah, dobrote božje z nebes prosi, kliče in moli, naj bi mili Bog odvzel od stvari hudo prekletstvo, da bi človeku teknile, in mu ne škodovale niti na duši, niti na telesu; naj bi bilo posvečeno vse, karkoli služi človeku, karkoli je stvarjenega: „Zakaj vsaka stvar božja je dobra; . . . posvečena je namreč po besedi božji in po molitvi“, piše sv. Pavel. (1. Tim. 4. 4.)

Ljubi Jezus sam, začetnik in vir vseh milosti, je na zemlji mnogokrat delil svoj božji blagoslov. Tako je blagoslovil kruh in ribe v puščavi, kruh in vino pri zadnji večerji, preden je darove spremenil v svoje Telo in svoje Kri, kruh v pričo dvek učencev v Emavsu; nedolžne otročiče in bolenike, ko je svoje roke na nje pokladal; učence pred svojim vnebohodom, itd. Naročil je pa tudi apostolom, naj blagoslovljajo: „Kedar pridete v kako hišo, pozdravite jo, rekoč: Mir, t. j. blagor, bodi tej hiši!“ in jim je zagotovil, da bodo vslišani: „Ako bo tista hiša vredna, prišel po vaš mir, t. j. blagoslov, nad njo.“ (Mat. 10. 12.

Tako še tudi sv. Cerkev po Jezusovem zgledu in naročilu blagoslovlja razne stvari: p. vodo, ogenj, les, pepel, jestvine, polja, hiše, živino in druge reči, ktere so ljudem v rabo odmenjene; prosi Boga, da bi bile človeku zveličavne, in bi se od njih odvrnilo vse škodljivo; blagoslovlja pa tudi ljudi, naj bi jih Bog milostljivo varoval ali rešil te ali druge nadloge.

Takšen pomen ima tudi blagoslov vratú, kteri se po mnogih krajih na god sv. Blaža deli. V zgodbah svetnikov beremo, da se je sv. Blaž, škof in mučenik, vže od mladih let z zdravništvom pečal, in med drugimi mladenča, kteremu je ribja kost v grlu obtičala, čudovitno ozdravil. Zarad tega čudeža so verni kristijani vže od starodavnih časov sv. Blaža častili kot pripomočnika zoper vratne bolezni, in vže od nekdaj je po krščanskem svetu znan sv. Blaža blagoslov, kteri se takole deli:

Mešnik drži vernemu dve blagoslovljeni, goreči sveči križema na vrat in moli: „Po priprošnji sv. Blaža, škofa in mučenika, te reši in obvaruj Gospod vsega zla in bolečine v grlu, v imenu Bog Očeta in Sina in sv. Duha. Amen“ — in pri zadnjih besedah napravi nad vernim, znamenje sv. križa.

Po starih obrednikih se tudi sveče s posebno molitvijo blagoslovijo, v kterej mešnik prosi, da bi vsemogočni Bog po zasluženji svojega škofa in mučenca, sv. Blaža, kteremu je moč dodelil, ozdravljati vratne bolezni, te sveče blagoslovil in jim svojo milost podelil, da vsi, ki v sv. veri z njimi svoj vrat dotaknejo, rešeni bodo vse bolezni v grlu, in veseli častili in hvalili Gospodovo ime.“

Da nam bo pa ta blagoslov v prid, treba ga je prejeti: 1. s čistim ali vsaj skesanim srcem; 2. z živo vero v božjo vsemogočnost in vsmiljenje; 3. z zaupanjem na Jezusovo zasluženje, 4. z dobrim namenom in vdanostjo v božjo voljo.

Ne smemo misliti, da, ako le blagoslov sv. Blaža prejmemo, nam Bog mora pomagati, in vratnih bolezni nas rešiti. Kajti časnih dobrot smemo le takrat in s tem namenom od Boga pričakovati, ako so duši v izveličanje. Prosimo tedaj Boga milosti in blagoslova, prizadevajmo si, božjega blagoslova se vredne skazati; pri vsem tem pa prepustimo njegovej neskončnej modrosti in ljubezni, ali nas vslišati hoče, ali ne: kar Bog stori, vse prav naredi!

Nekteri ljudje blagoslove sv. Cerkve zasmehujejo — to pa iz nevednosti, ker jih pomena in moči ne poznajo; ali iz hudobije, ker sploh vse zaničujejo, kar je svetega in krščanskega. Verni in pobožni kristijan pa ima za

Digitized by Google

dodro in pametno vse, kar dela sv. katoliška Cerkev. In ko sv. Cerkev na prošnjo sv. Blaža Boga prosi, naj bi nas vsake vratne bolezni rešil in ovaroval, bilo bi to le takrat neumno, ko bi res ne bilo nikakih bolezni na vratu ali v grlu, ali pa, ko bi priprošnja Svetnikov in molitev sv. Cerkve nič ne pomagala, — kar pa ni bilo in ne bo!

Zato dragi bralec! naj ti bo sveto vse, kar dela sv. mati katoliška Cerkev. K. H.

Pisma o cerkvenem petji.

V. Sedanje petje v cerkvi.

Sv. Cecilija devica in mučenka iz 3. stoletja, je varhinja svete cerkvene pesmi. Njej so se priporočili možje, ki so se pred 30 leti lotili velikanskega dela cerkveno glasbo reformirati; njej na čast so se ustanovile pevske družbe, ktere so v kratkih 10 letih prepražile Nemčijo, Francosko, Italijansko, Avstrijo, celo morja se niso prestrašile, tudi v Ameriki so Cecilijine družbe; od nje imajo dandanes prijatelji cerkvene glasbe ime, da so Cecilijanci.

Kaj hočejo Cecilijanci? Da odgovorim v kratkem: Cecilijanci hočejo petje v cerkvi tako razviti, da bo zadostovalo liturgiji in umetnosti.

Pred vsem je bilo treba stikati po bibliothekah, da se najdejo rokopisi korala in starih mojstrov.

To delo sta dovršila Mettenleiter in Proske; v vsakej večej cerkvi se bo našel „Enchiridion“ in „Musica divina“. Obe knjigi ste za študije neprencenljive vrednosti. Drugi korak je vstvariti pevce, ki bodo v stanu peti stare mojstre, vdržev ati posebno šolo za cerkveno glasbo. Ta nalog ima šola v Regensburgu! pri nas Ljubljanska orgljarska šola v malem.

Tretji korak je, študirati stare mojstre tako, da smo v stanu v njihovem duhu z novejimi boljšimi sredstvi skladati. To delajo cecilijanski skladatelji; ako imaš katalog pri rokah jih najdeš precej veliko.

Kaj se zamore Cecilijancem oporekati? Stvarno celo nič ne; ker imajo pesni za se. Vsi škofi jih podpirajo, en kardinal je Cecilijinega društva patron, sv. oča Pij IX, so počastili g. Witta z naslovom „doktorja“! Sedanji sv. oča so ustanovili v Rimu posebno šolo gregorijansko za cerkveno petje. Kolikor sem še kritik bral o cecilijanskem petji, so bile ugodne.

Prav sedanji čas, ko mora vse izobraženo biti, naj bode Cecilijancem jako hvaležen, ker imajo oni tako izvrstne pevske zbore; vednost in umetnost naj si čestitate, ker so Cecilijanci veliko imenitnih del na svitlo spravili.

Ako se stvarno ne more Cecilijancem ugovarjati, se jim tem bolje nasprotuje postransko.

Tu je prvič nesrečna politika. Cerkva je, pravijo, jedino mesto, kjer se smeje slovensko govoriti in popevati, ljudstvo rado slovenski poje — zdaj nam hočejo Cecilijanci slovensko petje prognati, v šolah in uradih se nemčuje; v cerkvi se bo latinizovalo — slovenski jezik je zgubljen.

Kdor je moja pisma pazljivo čital, je našel, da nima cerkveno petje s politiko celo nič opraviti, da je liturgija pozitivno od cerkve določena. po katerej se moramo vsi ravnati, da ima ljudska pesen tudi po cerkvenih pravilih svoje zelo obširno polje. Pristaviti imam, da se prav Celijijanci najbolje trudijo, ljudsko pesen v cerkvi čistiti, krepiti in razširjati. Kdo neki nam pripravlja našo „cerkveno pesmarico?“

Drugič. „Navajeno je ljudstvo, tudi pri petih mešah slovensko popevati. Navada naj ostane. Tudi nam nobeden papež in nobeden škof tega niso naravnost prepovedali; Cecilijanci pa hočejo biti bolj cerkveni, kakor papež in škofi“.

Ta ugovor ima mnogo za sebe, ker je praktično cerkven, pa nepolitičen. Pogostoma je navada — razvada, kar posebno tukaj velja. Da bi bila cerkvena gosposka zadovoljna s petjem v domačem jeziku pri petih mešah, ni res; (Witt je o tem spisal posebno knjižico) ona ga le trpi, ker ga ne more z enim mahom odpraviti.

Pred 50 leti so bile, kakor pričajo še zdaj duhovniki, pri nas cerkve tako zamazane, kakor kuhinje; pa se ni živa duša nad tem spodtikala. So bili takrat tudi zeloti mešniki, ki so začeli cerkve beliti, svetnike snažiti, perilo prati itd.? Kako smo jim zdaj hvaležni!

Tretjič! Ako se bo latinsko pevalo, dobimo v cerkvi staro toliko nesrečno formalnost brez jedra, kar apostol zvoneč bron imenuje. Latinsko se ne more z ginljivostjo peti, ker pevci in ljudstvo tega ne razumevajo. Tudi ta ugovor je pošten; prepustimo ga času, kar so moji kmečki pevci latinskega peli, so porazumeli; ako ne pojejo ginljivo, ni kriv jezik, ampak oni, ker so premalo izurjeni.

Četrtič. Latinsko petje je preveč otožne in dolgočasno; človek mora zbežati iz cerkve, ako so bo slednjo nedeljo tako drlo, kakor zdaj pri vigilijah.

Cecilijanci bodo to vže sami poskrbeli, da ne bodo med praznimi stenami peli. Kdor jih je kedaj slišal, jim tega ne očita; kdor jih še ni slišal, naj molči.

Prav to je ena prvih pregreh sedanjega petja, da je preveč „lušno“; Cecilijanci pojejo lepo; pa ne „lušno“.

Petič. Cecilijanci pojejo „lepo“, pa tako visoko, da tega kmet ne razume. Po mestih naj se pečajo ž njim, za kmete je „prekunštno“.

Ta ugovor stoji na umetnosti; naj ga tudi ona odbije. En mali izgled:

Digitized by Google

Oglejva si farno cerkvo v Konjicah. Turn, altarji, kancel, okna, spovednice — vse, je umetno in drago, kaj neki ve Pohorjanec o gotiki? Ranjki g. nadžupnik Rozman so bili čudno nepraktični, da gredo za kmeta tako umetno cerkvo popravljat? Ne! Živa duša ne bo tega rekla, pač pa vsak cerkev občudoval, če prav je ne razume; cerkva namreč ni za Pohorca, ampak za Boga, ki tudi nekaj vé, kaj je umetnost. Konec prih.

Božična veselica katoliškega podpornega društva v Celji.

Ker je „Slovenski Gospodar“ že tri leta poročal o božičnici kat. podpornega društva, naj tudi to leto objavi kratko poročilo o veselici, katero je priredilo imenovano društvo 28. in 29. decemb. pr. leta.

V četrtek po božiči ob 2. uri popoldne, napolnila se je vrtna sobana g. Kožerja s povabljenimi poslušalci. Pričujoči bili so gospodi in kmeti, odlične gospe iz mesta in žene iz okolice; prišli so celo nekateri častiti gosti iz soseske. Dekleta iz dekliše šole celjske okolice igrale so v splošno zadovoljnost igrokaz: „Zofija Podgorska“ ali „Najdenčica“. Dokaj mikavna vsebina igrokaza je na kratko ta: 1. Dejanje: Neka kneginja žaluje na svojem gradu po preblagem soprugu, ki je šel na vojsko, bil od sovražnikove krogle zadet in po mislih druzih, kakor tudi žalostne kneginje umorjen. Zraven tega še milejše toži po upljenjenem detetu, po svoji hčerici Zofiji, katera je že pred več nego 10 letmi zginila iz gradu; kam! ni bilo znano nikomur. Tudi mlajša hčer Miroslava toči britke solze po nepoznani sestrici svoji.

V drugem dejanji se predstavlja kako in kje je bila zgubljena Zofija najdena, in izgojena. Najdla jo je neka blaga gospa, pod neko goró tik kapelice, posvečene Materi božji. Od tod tudi njeno ime, ktero ji je gojiteljca dala: „Zofija Podgorska.“ Dolgo prikrivala ji je dobra krušna mati žalostno osodo, da je z Milico lastno hčerico dobre gospe le samo odrastla, in da ni njena lastna sestrica. Naposled jej vendar vse razodene, ter izroči svetinjico s podobo Marije in njenih roditeljev, katero je najdenčica imela takrat na vratu ko njo je našla krušna mati in katero je od te dobe na vratu pripeto nosila. Zofija in Milica hodile ste večkrat k oni kapelici molit in prosit naj bi Marija pomagala najti kedaj Zofijine stariše.

Po naključji zgubi ravno tam neki dan svojo svetinjico, katero je najšlo kmetsko dekle, ki je šibinje zbiralo po hosti. Pri tem prizoru tretjega dejanja spremenila se je, do sedaj toliko resna igra, v šalivi prizor, čemur je pripomoglo vedenje male igralke, ki je razumela svojo nalogo dobro dovršiti. Bila je pravi uzor preprostega, nedolžno veselega značaja, nepopačeni kmetski otrok. Od vseh strani dohajali so izrazi splošne zadovoljnoti, (kar tudi druzim igralkam raznih prizorov ni na dolgu ostalo) do male deklice, ki je brezboječno in še z nekim nedolžnim ponosom gledala na pričujoče.

Po tej zgubljeni pa v kratkem zopet najdeni svetinjici, spoznala je, kakor kaže 4. dejanje neka potujoča gospa upljenjeno Zofijo, ter jo z njeno gojiteljico in Milico vred pripeljala na očetov knežki dom.

5. Dejanje: Bila je sveta noč. Kneginja lepšala je božično drevesce za svojo Miroslavo. Ko mati otide po opravkih, poklekne Miroslava pred podobo božjega Deteta in iskreno in prisrčno prosi, naj bi ji dal Bog ljubega očeta in sestrico in to milost pričakuje s trdnim zaupanjem do božjega Deteta. In res, preden svojo molitvico dokonča, prikaže se Detece v svitlobelem oblačilu iz pod drevesca spremljano od nebeške radosti; omamljena zgrudi se na svoj obraz, med tem ko jo narbližnji angelj vzdigne in derži, dokler nebeška prikazen ne zgine. Tukaj povedalo je Detece Miroslavi te le besede v uho: „Zofija in oča še živita!“ Vsa radostna pripoveduje prišli materi kaj je videla in slišala. Mati z velikim začudenjem in strahom posluša misleč, da se revici od prevelike žalosti meša, ter začne roke sklepati in Boga za usmiljenje prositi.

Pri tem pride slučajno služabnica in naznani, da se je povrnila gospa soseda iz potovanja ter želi še nocoj kneginjo obiskati. Ko soseda v sobo stopi, pokliče po kratkem razgovarjanji s seboj pripeljano, najdeno Zofijo, njeno rejenko in hčerico Milico pred zavzeto mater in Miroslavo.

Z radostjo pokaže Zofija svetinjico, ter zagotavlja začudeno kneginjo da je njena zgubljena hčer. Veselje je vladalo v srci Zofije kakor tudi sestrice Miroslave in matere. Toda naglo zatemnijo se veseli obrazi, ko Zofija popraša po svojem očetu in ji mati razodene, da jih ni več tukaj, — da so umrli.

Mala Miroslava naglo spregovori: „Ne, ne, ljuba mati Božje Dete mi je povedalo, da tudi oča še živijo!“ — „Da, da, tudi oča še živijo“ — oglasi se v sobo prišli vojaško opravljeni oča blazih deklet, katerega so že toliko let šteli med mrtve, mož jokajoče knežke udove, ki se je ravno iz tujega povrnil. Nepopisljiva radost se razlije v srca presrečne rodbine. Po dokončani igri pele so se mične pesmice s spremljevanjem na harmoniji. Po petji se je zahvalila deklica iz okoličanske šole preblagim udom in prijatlom katoliškega pod. društva Marsikateremu je zaigrala solzica veselja v očesu. — Po končanem govoru začelo se je raz-

Digitized by Google

deljevanje milodarov med uboge otroke dekliške in deške šole v celjski okolici. Koliko blagodejnosti moral je občutiti vsak blagi dobrotnik, ko je opazoval, s koliko radostjo stegovali so ubožčeki svoje ročice po prijetih darovih, kako je iskrena hvaležnost poigravala na nedolžnih obrazcih revčekov do milosrčnih dobrotnikov, katerim Bog poverni. — Obdorovanih bilo je kacih 100 fantov in deklet. Drugi dan 29. dec. vršila se je veselica kakor prejšnji dan; namesto razdeljevanja obleke pa smo zbirali zlate jabelka itd. z „božičnih dreves“.

Dopisi.

Iz Maribora. (Dvojni jubilej v dij. semeniščí). Dne 18. jan. je 20 let, kar so bili milostljivi knezoškof za škofa posvečeni. V dij. semenišči smo toraj obhajali 20letnico jihovega pastirstva ob enem pa slavili tudi našo cesarsko rodbino, ki vže 600 let gospoduje črez slovenske dežele. V ta namen je bila obednica v semenišči svečano ozaljšana z zelenjem in s podobami. Sred stene je bila postavljena doprsna podoba sv. očeta, nad svetim očetom je visela podoba knezoškofa, na desni podoba svitlega cesarja, na levi podoba cesarjeviča. Ko so se višji pastir ob ½6. uri dopeljali v semenišče, je možki zbor zapel: „Kdo je mar“. Potem stopi osmošolec Č. na oder ter se v nemški besedi zahvali, da so milostljivi knez blagovolili ta dan stopiti črez semeniški prag in počastiti seminišče sè svojim prihodom a potem razjasni veliki pomen današnjega dné. Rekel je: Dvajset let škofoske časti, — to je dolgo vreme (čas), za tako težko breme. Dela je bilo obilo, pa tudi sad se že prikazuje. Ta prostorni hram, v katerem imamo mi dijaki drugi dom, ne bi stal, ko bi mil. knez in škof svoje darežljive roke zelo ne bili odprli. Kako bi se skazali za toliko dobroto hvaležni? Obljubujemo,ako nam Bog da milost, da nam kedaj roke pokladate ter nas posvetite za služabnike altarja, da bodemo vestni duhovniki in dobri dušni pastirji. K temu pomozi Bog! — Po govoru se je zapela pesem: „Die Kapelle“. Na to je slovenski govoril osmošolec P. in je v dolgi in gladki besedi razložil častno zgodovino slavne habsburške cesarske rodbine, katerih geslo je zmiraj bilo: justitia fundamentum regnorum, t. j. pravica je podlaga kraljevinam. Habsburška dinastija ima srce za vse svoje narode, za to pa jo tudi vsi podložniki ljubimo, pred vsemi drugimi tudi mi Slovenci. Zdaj so zapeli pevci: „Jadransko morje“; na to je deklamoval šestošolec V. mirno in jasno slovensko pesem: sanje cesarja Rudolfa I., potem so pevci zapeli: Lahko noč. Živahno in zelo dobro je šestošolec M. deklamoval nemško pesem, zloženo o priliki šestoletnega habsburškega jubileja. Naposled še je možki zbor zedinjen z mladimi glasi zapel: „Slovenec sem“ in „cesarsko pesem“. Zdaj stopita dva majhna dijaka čedno oblečena pred milostljivega kneza ter podata napisana voščila v zlato vezana ter z dragim povojem povita rekši: Milostljivi knez in škof blagovolite to dobrovoljno od nas sprejeti. — V treh jezikih so dijaki slavili milostljivega škofa in v treh jezikih so jim potem zvišeni knez odgovorili. Rekli so najpred nemški, da jih je celo iznenadilo veselje, katero so jim sem. dijaki napravili, toda da one pohvale, kakor bi bili sami največ storili za semenišče, ne morejo celo sprejeti, ampak to je v prvi vrsti zasluga lavantinskega duhovstva. Po slovenskem so povedali, da vsem, posebno mlajšim dijakom, menda ne bodo več oni rok pokladali, zavoljo svoje že visoke starosti, toda da v Boga zaupajo, da večim dijakom še to zamorejo storiti. Naposled so še latinski spregovorili ter so gledé napisanih voščil rekli: Vam vsem, ki ste mi to izročili, se zahvaljujem; hranil bom to pismo kot dragi spomin na današnjo svečanost. Kr.

Raznoterosti.

(Javno zahvalo) izrekajo Milost. knezoškofu Žavski župnik za poslanih 15 fl. Gališki za 5 fl. št. Martinski v Rožni dolini za 12 fl. Razborski za 30 fl. Završki dekan za 45 fl. Teharski župnik za 30 fl. Denarji so se razdelili med uboge 18. januarja t. l.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Sv. Jurij v Slov. gor. 11 fl. 50 kr., Fram 4 fl. 24 kr., Hajdina 3 fl. 46 kr., sv. Tomaž pri Vel. nedelji 8 fl. 22 kr., Teharje 3 fl. 5 kr., Kozje 11 fl., Ruše 10 fl., sv. Lovrenc v Slov. gor. 13 fl. 60 kr., stolna cerkev v Mariboru 30 fl., dekanija Konjice 5 fl. 10 kr., č. g. J. Jurčič 5 fl., župnija sv. Heme 13 fl.

(Dijaškemu semenišču) sta darovala č. g. Josip Jeraj 100 fl.; č. g. Josip Sorglechner 10 fl.

(Času primerna knjiga) je izišla v Gradci pod naslovom: Zur Congrua-Frage des kath. Seelsorge-Clerus in Oesterreich. Von J. Martini, Weltpriester 295 strani. Izvrstno poučljiva knjiga duhovnikom ravno sedaj, ko se v državnem zboru delajo priprave, da se plača duhovenstvu, nahajajočemu se v djanskem pastirovanji, vendar enkrat zboljša. Knjiga je dobiti, če se 90 kr. po poštni nakaznici pošlje v Gradec: „Verlagsbuchhandlung Styria“.

(Dopis) iz Makol prihodnjič.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 5. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 1. februarja. 82.

Kaj je človek, stvar z neumerjočo dušo nadarjena ali samo požlahtnjena žival?

I. Nevarnih, pogubnih naukov trosijo hudobni ali zapeljani ljudje mnogo po svetu. Med najnevarnejše slobodno štejemo tisto zmoto, ki naukom sv. pisma in vsega krščanstva nasprotuje ter pravi: človek ni stvar božja v smislu krščanskem; on nima v sebi neumerjoče duše, za večnost ustvarjene, ampak je gola žival, ki pa se je sčasoma po lastnih močeh in silah nature razmotala in razvila iz nepopolne živali in vpnela do sedanje omikanosti in popolnosti, da strahuje vse druge stvari in naturne moči ter jih vporablja sebi v korist in srečo. Človek je sestavljen iz samih vidnih, zemeljskih tvarin. Kar mešniki in jihovi verniki imenujejo duh, dušo, to je le beseda, ki hoče dopovedati veliki napredek in razvitek živalskega bitja, kakor na primer pri drevesih to, kar je na njih najizvrstnejše, najlepše in najžlahtnejše, nazivljamo: cvet in sad. Potem takem je človek cvet in sad živalskih bitij.

Samo po sebi je uže razumevno, da morejo takšni nauki jako nevarno in slabo uplivati na človeško življenje. Kajti vsakšni nauk, bodi resničen ali kriv, upliva na življenje, na vse djanje in nehanje, tistega človeka, kateri jim veruje. Pšenično zrnce požene pšenico, plevel pa zopet plevel. Zato je prav neumno, če kdo pravi: za vero čisto nič ne maram, naj veruje vsak, kar hoče. To je prav neumno. Prav natančno in dosledno ravnajo ljudje v svojem življenji po svojej veri. Kakšnih nazorov in mislij se je kdo navzel iz pajdašenja z ljudmi, v šolah, iz knjig in časopisov, po istih se bode ravnal v vsem svojem mišljenji, delovanji, čeravno niti sam tega prav ne vé in ne čuti.

Kedar hišni gospodar izvé, da njegov hlapec ni kaj prida, tako gotovo ne bode sam pri sebi mislil: za to se mi brigati ni. Velikoveč gospodar bode vedno na to gledal in ob leti skušal odpraviti ničvrednega hlapca in boljega dobiti.

Ako tedaj kdo veruje, da človek nima neumerjoče duše, ampak da je le požlahtnjena žival, ni dvomiti, da bode skušal tej svojej krivej veri primerno živeti. Pa kakšno življenje bo to? Ne boji se ne Boga pa nobenega računa pred Bogom po smrti, ko bi tudi samih v nebo vpijočih grehov natlačen koš imel. Kajti po njegovem mnenji bilo bi na smrtnej postelji z njim popolnoma pri kraji, kakor če pes ali mačka pogine, konj ali vol crkne. Čemu bi si toraj nebesa služil in se pekla bal? Čednosti, ljubezen do bližnjega, to so njemu prazne, jalove besede. Glavna skrb vsakemu človeku mora biti, da mu bode na tem sveti dobro se godilo. Kako do tega pride. to je vse jedno, le toliko naj pazi, da zunanje dostojnosti ne žali in da ga žandarji ne pograbijo in pod ključ ne denejo.

Vsak pametnjak razvidi, da bi se tako na stežaj vrata odprla najgršej sebičnosti in pregrešnosti. No, in kaj pa hoče začeti, ako mu se hrepenenje po časnej sreči ne izpolni, ako je nesrečen, bolan? Kde hoče najti tolažbe? Morebiti v tem, da se drugim tudi bolje ne godi, da ni samo on nesrečen, ampak še mnogo drugih ljudij? To je slaba tolažba. Še toliko ni vredna, kakor zlato, s katerim večerno solnce robi oblake, kedar zahaja. Nekaj trenutkov se bliščí, potem pa zopet premine. Pravo tolažbo nesrečneži ne zajemajo iz svetnih minljivih zakladov, ampak treba jim oči više, v nebesa upirati.

Novošegna in kriva vera o človeku je prava kuga za celi svet. Ona zapira ljudem dveri do zadovoljnosti in prave sreče pa odpira vrata do najgrozovitnejše obupljivosti in skrajnejše pregrešnosti in spridenosti.

Žali Bog, da se toti nevarni nauki vedno dalje širijo in uže med prosto ljudstvo prodirajo. Širijo jih slabe knjige, časopisi in slabi sprideni ljudje, zlasti tako zvani na pol izučeni ljudje. Ti so v knjige pogledali, mnogo brali pa slabo razumeli in sedaj polni domišljivosti in napuha brbljajo po hišah in krčmah okoli, da ljudem kar možgane mešajo in srca pačijo.

Toda nevarnost bi še ne bila tolika, ko bi sovražnik v našem lastnem srci ne imel zaveznika, to je naša naklonjenost v hudo in v krive nauke, nasledek podedovanega greha. Zato se toliko krati zgodi, da hude strasti človeka premagajo in ga storijo, kakor da bi res nehal biti pametna, božja stvar in postal kar le živina.

In tako je bilo uže od nekedaj. To pa se mora reči, da še nikoli poprej krivi nauki niso tako predrzno, zmagonosno se šopirili, kakor sedanji čas. Krivi preroki se bajajo in pozivljajo na učene može, ki so baje dokazali, da je človek — le živinče!

(Dalje prihodnjič.)

Digitized by Google

Pisma o cerkvenem petji.

VI. Petje v prihodnjem.

Pregledovaje cerkveno petje po zgodovinskem nazvitji smo našli, da leži v sedanjem času pohabljeno na tleh: ni umetno, ni cerkveno. Bo zamrlo ali ozdravelo? Odgovor bo dala prihodnjost. Mi zamoremo le sljutiti. Slutim pa, da bo ozdravelo.

Od leta 1848. se je slednje duhovno življenje začelo na bolje obračati, tudi petje ne bo izostalo. Vzemi v roko eno knjigo iz Jožefinskih časov in pa drugo od sedaj o tistem predmetu; na pogled boš sprevidel, da smo sedaj na boljšem. Našo škofijo obdajajo Cecilijanci proti Gradcu, Celovcu in Ljubljani — ne bo več dolgo, da bodo zadoneli tudi pri nas. Predenj pa se bo to dogodilo. bo treba mnogo truda in žrtev.

a) Pred vsem treba, da se sami učimo. Naj si dovolim, nekaj knjig priporočati:

Za koral: Magister choralis od Haberla. izvrstna knjiga;

Ordinarium missae za praktične vaje.

Za orglje: Wedemanns Lehrmeister im Orgelspiel, Kothe, Handbuch für Organisten. Dobro, lahko in ceno.

Za petje in theorijo: Naš Glasbenik, liturgischer Katechismus von Battlog, Cerkvena glasba od P. Hugolma Pri „Glasbeniku“ še moram opomniti, da si kupiš tečaje od začetka Kdor bere kot novinec Glasbenik v IV. ali V. tečaji, ga ne bode razumeval.

b) Treba, da učimo druge. Duhovniki zamorejo v šoli in cerkvi pametno besedo spregovoriti, otroci se morajo organsko učiti peti; znane pesni se naj pohvalijo ali grajajo, kakor pač zaslužijo. Svojim pevcem sem jaz okus že precej olikal, ker jim vedno kažem pri pesmah, kaj je dobro, kaj je slabo.

Za šole priporočam Försterjevo „Pesmaričico“ po številkah.

c) Počasi napredovati: Cecilijanci smo kakor zdravnik pri bolniku; ako da premočne kapljice, škoduje; da preslabe, ne pomaga. Tu je treba potrpežljivosti in previdnosti na cente, sicer stratimo vse.

Pred vsem se naj upeljejo koralni enoglasni responzoriji; ako ni organist v stanu, je samovoljno spremljevati, naj si kupi harmonizacijo Försterjevo; stane mislim 5 krajcarjev. Ako je bolj duhovit, naj seže po Wittovem organum comitans. Poje se naj krepko in počasi; posebno skrb tirja, kako dihati in izgovarjati. Nobena pesen se naj ne pokaže. dokler prav dobro ne gre. Začeti je povsod najbolj težko. Ako so pevci prvo betvo zmagali, grejo za Tebo dalje; so jo pa zgubili, boš težko, težko kaj več opravil.

d) Treba je moliti. To je skriti vzrok propada našega petja: Skladatelji so pisali note, in pevci jih peli pa niso zraven molili. Cerkvena pesen je bistvena molitev. Vsak za se prosimo Boga, naj bi blagovolil naše slabe moči sprejeti k svoji časti v petji. Ako dosežemo kaj, dajmo hvalo Njemu; ako se trudimo zastonj, zgodi se volja božja!

Ljubi moj prijatelj! Si se raztogotil nad mojimi pismi, da jim ni konca? Drugače ni bilo mogoče pisati.

Ako se hoče sedanjo cerkveno petje razumeti, se mora zgodovinsko premišljevati; to sem storil jaz, kratko in mirno. Ti si me razumel. Hvala.

Imam še eno prošnjo: Ti, blagi moj, in nekaj Tvojih duhovnih tovarišev, imate prav dobro muzikalno izobraženost; postavite luč na svečnik ter pomagajte drugim, kterim ta sreča v mladih letih ni došla.

Geslo „viribus unitis“ hoče tudi tukaj obveljati. Ali še nismo toliko izobraženi, da bi cerkveno petje gojili kot umetnost? Osrčujmo drug drugega! Dr. Kukovič.

Sveti Lavrencij brindiški, velik čudodelnik.

XI.

(Nadaljevanje iz leta 1882.)

Čudeži so živa priča za resničnost krščanstva, z njimi dokazuje krščanstvo neprenehoma, da je rojeno iz Boga; oni so kraljeva obleka nebeskega gosta na zemlji. Zategadelj se morajo tudi resnični čudeži vedno nahajati v pravi krščanski cerkvi, kakor je to Zveličar sam naravnost napovedal. Posebno ob časih, kedar se vzdigujejo hudi viharji zoper vero, je dar čudežev toliko bolj pogosta prikazen.

Tak čas pa je bil ovi, v kterem je živel sv. Lavrencij; zato pa tudi vidimo, da so se ravno tiste dni godili prav veličastni čudeži in naš svetnik je eden največih čudodelnikov tiste dobe. V tej zadevi smo že v prejšnjih sestavkih marsikaj povedali, tako n. pr. o daru jezikov, o čudežni moči njegovega križa i. t. d. Lavrencij je delal v Benetkah, Milanu in Neapolu in po drugih laških mestih po znamenji križa ali zgovarjanjem imena Marije veliko število čudežev. Iz Prage so ga poklicali v Monakovo k bolani vojvodinji Elizabeti; nagloma njo ozdravi s svojim blagoslovom.

V Paviji ozdravi z znamenjem križa popolnoma oslepljenega škofovega generalvikarja. Kakor so imeli nekdaj pôtni robci sv. apostola Pavla čudodelno moč, tako tudi robci, s kterimi si je sv. Lavrencij pri daritvi sv. meše brisal svoje solze; zato so ljudje prav skrbno iskali te robce dobiti. Veliko število bolnikov je po njih čudovito ozdravilo. Celó blagoslov, kterega je podelil Lavrencij pismeno, je

Digitized by Google

razodeval mnogokrat čudno moč, kakor je tudi blagoslovu, kterega je bolnikom podelil od daleč, nagloma sledilo ozdravljenje. Ozdravljali so se tudi bolniki skozi to, da so krušnjo skorjo pokusili, ktera je preostala svetniku. Brez števila čudežev se je godilo po svetinjicah, ktere je svetnik blagoslovil.

Zares čuditi se nam je, da je Bog svojega služabnika poveličal na toliko načinov in da je skozi njega podelil naši sveti veri novo moč in delavnost.

Tako čistim in ponižnim dušam, kakoršna je bila duša sv. Lavrencija, podeli Bog dostikrat tudi dar, da zamorejo gledati v človeška srca, ter njim podeli tudi moč, grešnike pripeljati k zveličanju.

Ako pride Lavrencij enkrat v Milan in se mu vse približuje, da zadobi njegov blagoslov, je bil med množico tudi posvetnež, ki je živel dolgo času v prešestvu. Ne pobožnost, temveč le radevodnost ga je prignala, da se je trumi pridružil. Ko ga Lavrencij zagleda, mu gre nasproti. V pravični in sveti jezi ga nagovori: „Gospod, ali hočete vedno taisti ostati? Se li ne bojite božjih sodeb?“ Te besede vdarijo v srce grešnika kakor strela z jasnega. Popusti svoje pregrešne življenje in dela ojstro pokoro.

Ko je bil Lavrencij provincijal v Benetkah. pride pred njega mladeneč kteri želi postati kapucin. Svetnik ga hitro spozna in reče: „Moj sin, ti si se hudo pregrešil. Sprašaj svojo vest in boj se, da te ljubi Bog ne kaznuje.“ Mladeneč odgovori: „Povej mi vendar, ljubi oče, kaj sem storil in jaz se bom poboljšal.“ In Lavrencij odgovori: „Ali nisi krivo prisegel?“ Sramota in strah se polastita mladenča, ko vidi, da se pred svetnikom nič zakriti ne da. Bridko objokuje svoj pregrešek.

Prvi Božič v paganskem Rimu.

Kako so pastirje prvi božič v Betlehemu obhajali, to je obče znano, menje pa, kako se je to godilo isti den v paganskem Rimu. Pastire je Bog podvizal po angeljih k svojemu včlovečenemu sinu, ki strmeči molijo svojega Zveličarja, Rimljane in pred vsem cesarja Avgusta pa je drugače k njemu napotil.

Cesar Avgust, kakor stara pravljica pravi, je namreč hrepenel zvedeti, kdo bo za njim ladal Rimsko?

Radi tega je žrtvoval stotino volov vedežbogu Apolonu v Delfah in ga 21 dni zaporedoma pital za svojega naslednika. Ker pa ne dobi nobenega odgovora, žrtvuje še drugo stotino volov in da vprašati ob enem za uzrok molčanju?

Na to je pre malik spregovoril: Otrok židovski, ki je sam Bog in vladar nebeski, me podi od tod nazaj v prenesrečni pekel, da tukaj nikomur več ne vedežujem.*)

Zraven je cesar tudi bral v sibiljinih knjigah, da bode devica rodila božjega dečka. Za tega voljo, prišedši zopet v Rim, je dal novemu bogu postaviti altar tam, kder so pozneje sezidali, božjo cerkvo „Ara coeli“ in je prepovedal ga še naprej imenovati gospoda, ker se je sedaj narodil pravi Gospod.

Zgodovinarji pa pišejo o tej zadevi: „Ko se je Kristus narodil, so videli v Rimu okoli solnca zlat kolobar in v sredi devico z detetom v naročji. Preroško navdušena vedežnica Tiburtinska je tolmačila, da bode oni otrok Gospod sveta, kteremu imajo podložni biti vsi kralji.**)

To čudovito prikazen je izvrstni slikar Giulio Glovio, (zaprav Juri Glovič rojen l. 1489 v hrvatskih Grižanih) v prekrasni sliki uvečil.

Cesar Avgust stoji s svojim spremstvom sred ljudstva na rimskem trgu. Zamaknena Tiburtinska vedežniča kraj njega ga z desnico drži za plajš in mu kaže z levico na neba Devico z otrokom. Cesar in gledavci na trgu in iz oken vpirajo zavzete oči v nebesko prikazen, ktera jih prešinja kakor petje angelsko Betlehemske pastire in svitla zvezda juterne 3 kralje, in vliva tudi svete počutke in slutnje onim, ki so dobre volje.

Tako so paganski Rimljani obhajali prvi Božič. ž.

Dopisi.

Iz Celja. (Vabilo) k veselici, ktero napravi kat. podp. društvo v Celji v nedeljo. dne 4. februarja ob ½4 uri popoldne v vrtni dvorani gosp. Kožerja. Spored: 1. K. Mašek: „Na Lov“, zbor — poje moški pevski zbor katol. podporn. društva, 2. x—: Pri Plevni — fantazija za klavir, 3. Cavatine Nr. 12 aus der Oper „Freischütz“ von Weber — samospev sé spremljevanjem klavira. 4. x—: Fantazija na harmoniji, 5. Fleischmann: „Na Triglav“ aranžiral za moški pevski zbor A. Förster, poje pevski zbor kat. podp. društva, 6. Šaljivi govor, 7. Tombola. Neudi dobijo vstopne liste pri gosp. Fr. Kapusu za 20 nov. kr. Čisti znesek te veselice je odločen za nakup harmonija za pevski zbor „katol. podp. društva.“ Odbor katol. podp društva.

Zgornja Kungota. Tri mesece smo bili brez dušnega dastirja V sredo 17. prosinca so

*) Me puer Hebreus, Divos Deus ipse gubernans, Cedere sede jubet, tristemque redire sub Orcum, Aris ergo exhinc tacitus discedito nostris. (Niceph. I. hist.)

**) Innoc. serm. 2. de natali Domini. — Cf. Sueton. in Octav. c. 95 et Plin. I 2. hist. c. 28. — Vse iz zgodovinskega katekizma J. E. Schmida na konci 2. členka apostolske vere.

Digitized by Google

prišli novi naš župnik č. g. M. Šinko. Z veseljem smo Njih sprejeli. Množina faranov Njih je pozdravila pri prvem slavoloku z napisom: „Salve! Benedictus qui venit in nomine Domini“. Pri drugem slavoloku z napisom: „Dobro došel!“ na pobrežji farne cerkve so Njih pozdravili č. g. župnik Svičinski svojim g. kaplanom, predstojnik občine Kungočke in g. učitelj s šolsko mladino. Fantič Njih v imenu šolarjev pozdravi, in opleteno dekle Njim šopek cvetlic poda. Med zvonjenjem zvonov in pokanjem možarjev so Njih v procesiji spremljali v cerkev, kder so sv. blagoslov dali. Pred farovžem je bil tretji slavolok z napisom: „Zdravstuj mej nami! Bodi nam dober pastir! — V nedeljo 21. prosinca so se ob 9. uri preč. g. Kristof Kanduth. kanonik in dekan pripeljali, in novega g. župnika z asistencijo vseh sosednih čč. gg. župnikov slovesno upeljali alj inštalirali. V lepi besedi razložili so: „Velika je dobrota imeti lastnega dušnega pastirja.“ Po končani cirkveni slovesnosti je bil obed, med kojim so se vrstile razne in navadne zdravice.

Kungotčan.

Iz Makol. De nam je pretečeno leto vseskozi nevgodno bilo, potrdil nam je dan starega leta, kajti ta dan smo zgubili rojaka č. g. Antona Hajšeka, kateri so nastopili dekanijsko službo v Slovenski Bistrici. Ko so ta dan z lece slovo jemali, ni bilo nobeno oko suho, kar je dovolj dokaza, kako so Makolčani svojega dušnega pastirja ljubili in spoštovali; pa tudi lehko, ker težko se najde župnik, kateri bi za svoje farane, za olepšanje cerkve več storil, kakor ta, vkljub slabim letinam. Če se bližaš Makolam, razveseli te lepo vbrano zvonjenje. Zvonove so skrbni gospod kmalo, ko so tukaj za fajmoštra postali, pripravili. Priskrbeli so tudi veliko stolpno uro; olepšali cerkev zvunaj in znotraj tako, da je vredna biti hiša Gospodova Kamor se ozreš, najdeš znamenja njih pridnosti, delavnosti in kršanske gorečnosti. Postavili so si večen spominek v Makolah, pa tudi v srcih Makolčanov. Na dan odhoda po prvem sv. opravilu so občinski predstojniki in drugi še osebno od njih slovo vzeli, pri kateri priložnosti so se zahvalili za njih trud in duhovno skrb, ter jih prosili, naj Makolčane še v prihodnje v svoji ljubezni in skrbi ohranijo in naj radi, kot dekan mnogokrat svojo rojstno faro obiščejo.

Makolčan v imenu drugih.

Od Celja. („Celjanka“ in njena piča.) „Volk menja vsako leto dlako, pa le ostane volk“ pravi stari pregovor. Kdo se bo čudil, da „Celjanka“ ostala je „Celjanka“, dasiravno jej je v 7. letu njenega čvekanja nov kožuh zrastel. Kakor prej je tudi zdaj njena najljubša piča, da čast. duhovščino obira do belih kosti. Zdaj kresne po enem, zdaj po drugem, če jih pa hoče prav obilno naenkrat zadeti, tedaj pa enega ali drugega črez vso mero hvali. Ko starka lansko jesen v Celji nič ni skupila, se je njeno „požre“ spravilo nad Vojniške čast. duhovnike, ter jih črni pred svetom, kolikor ve in zna. In kaj jim očita? Čujte! Ena pevka je umrla, pa je nista oba tamošnja vč. dušna pastirja k pogrebu spremljala, ampak samo č. g. kaplan — še ve da zastonj. — Pa še ta kako so se „Celjanki“ zamerili, ker so neutegoma še drugega mrliča pokopali, in potem še le za oba skupaj navadni „Očenaš“ molili. Znabiti je bilo kaj takih ljudi na pokopališči, ki bi bili radi tam s svojo nemščino škandal delali, kakoršnega sem na nekem drugem pokopališči doživel. Tam imajo tudi „Feuerwehr“, kakor v Vojniku, ki odličnejše mrliče uniformirana k grobu spremlja. Ko enkrat č. g. župnik z ozirom na obilno večino zbranega kmečkega ljudstva po pogrebu molijo slovenski „očenaš“, ob grobu stoječi „feuerwehristi“ (ki so navadno molčali, kadar se je nemški očenaš molil) na ves glas odgovorijo: „Gib uns heute unser tägliches Brot“ itd., tako da je vsak lehko spoznal, da z molitvijo le demonštracijo delajo. Ali je „Celjanka“, ki zdaj po svetu trobi, da je v Vojniku staro bable umrlo, predenj so njej sv. zakramente prinesli, v svojem starem kožuhu tudi tako razupijala, da je v tistem Vojniškem trgu umrla tudi gospodična brez sv. zakramentov, kterej so se večkrat ponujali, pa jih je z raznimi izgovori odbijala? „Aber Bauer“, ta je pa druga, ona gospodična je pa bila z mojim dopisunom v rodu. Zastopiš? Kar poslednjič očitanje zadeva, da bi Vojničani lehko imeli 2 kaplana, ako bi sedajna dušna pastirja le hotela, priča o neizmerni nevednosti ali pa zlobnosti vse te stranke, ki Celjanko s škandali pita. Če že „Celjanka“ ne more drugače shajati, kakor da vedno obira čč. duhovnike, naj bi vendar njeni redniki vsako leto za njo zložili še 40 kr. da si kupi „šematizem“ ali imenik duhovnikov Lavantinske škofije. Iz tega se lehko poduči, da takrat ko so v Vojniku imeli redno po dva kaplana, bilo je v Mariborski duhovščnici leto za letom po 62 in še več bogoslovcev, in po škofiji do 40 gg. kaplanov več, kakor koncem starega leta 1882. „Celjanka pejd' se solit!“

Raznoterosti.

(Javno zahvalo) izreka Milostljivemu knezu in škofu za dar 10 fl. podeljeni nekej ubogej v Črešnjicah pri Konjicah tamošnji župnik č. g. Alojzij Kos.

(Bivši ljubljanski škof) so v Kranji na smrt zboleli.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 7. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 15. februarja. Štev. 86.

Občni zbor kmetijske družbe štajerske.

Dne 27. in 28. februarja t. l. obhaja kmetijska družba štajerska svoj 59. občni zbor. Kakor drugekrati, so tudi letos razne železnice družbenikom v Gradec k občnemu zboru potujočim dovolile znižano voznino.

Tako dovoli c. kr. privilig. južna železnica od vsake njene postaje na Štajerskem v Gradec in nazaj voznino za II. in III. red do polovice znižati, to pa pri poštnih in osebenskih vlakih. Za I. red in za brzovlake se ovo znižanje ne dovoli. Tako znižana voznina velja samo za jedenkrat, to pa dva dni pred in dva dni za občnim zborom.

Kdor želi ove dobrote poslužiti se, naj se o pravem času oglasi v uradnici kmetijske družbe (Graz, Hofgasse 8) da se mu pošlje izkaznica.

V Gradci, dne 29. januarja 1883.

Centralni odbor kmetijske družbe štajerske.

Oskrbovanje sadunosnega drevja.

Lani smo na Štajerskem veliko sadja nabrali in dobro prodali, to pa na vse strani, tudi v tuje države. To utegne marsikteremu kmetovalcu biti v spodbudo, da začne bolje oskrbovati in gleštati svoje sadovno ali pitovno drevje. Malo je še sadunosnikov, ki bi bili, kakoršni bi biti morali.

Nekateri so hudo zanemarjeni. Krivo je temu več uzrokov. Marsikateri gospodar še niti ne veruje prav, da mu bode drevo obilneje rodilo, ako mu skrbno in dobro streže. Drugi se preveč drži trmaste stare navade pri gleštanji dreves, sploh pa je malo izvrstnih sadunosnikov videti in toraj manjka dobrih zgledov. Pogosto se premalo pazi pri zasajanji novih nasadov na lego, na zemljišče. Po nekod stojijo drevesa pregosto, drugod preredko. Velikokrat se tudi mladi sadunosnik v nemar pusti, naj raste kakor mu ljubo in drago, da je res čudo veliko, ako še v nekaterih letih vsaj nekoliko sadja obrodi.

V severnih krajih, zlasti na Nemškem, ni podnebje pa ne zemlja tako pripravna za sadjerejstvo, kakor pri nas pa umejo vendar pridelati skoraj vsako leto veliko in še lepega sadu, ker svoje drevje pametno oskrbujejo in gleštajo.

To bi moralo nas spodbujati k marljivosti v oskrbovanji sadunosnih dreves. V to naj služijo tudi naslednje vrstice.

Pogosto ljudje ne obrezujejo mladih drevesc, to pa niti pri zasajanji ne, še manje pa pozneje. Nekaterim se tako obrezovanje celó škodljivo zdi. Vsled tega rastejo veje in postanejo dolgim šibam podobne, ki so prav slabe. Brž ko nastavijo kaj sadu, ali če se jih mladi sneg preme, polomijo se zaporedoma. Večleten trud in mnogi stroški so zgubljeni. Temu bi se bilo lehko v okom prišlo s pametnim obrezovanjem, katero si je se vé treba pokazati dati od zvedenega človeka. Obrezavat pa se ne sme iti, kedar je drevo v mezgi. Čas primeren za takšno delo je pozna jesen, zima in prva spomlad.

Nič menje pogosto vidimo, kako so odraščena sadovna drevesa zelo zanemarjena. Tukaj je treba hiteti na pomoč. Najprvlje mora se varčno odžagati in odrezati, kar je na drevesu suholad, postranski izrastek, lim. Izrastki niso vselej nerodovitni.

Treba jih je le kratko prirezati in v nekaterih letih bodo rodili obilno. Vse se pa ima mogoče pri deblu odžagati ali odrezati in rana z nožem vgladiti in z drevesnim voskom pomazati.

Najbolje služi v to svrho mazanje s katranovcem, ki se je bil naredil iz premoga. Rana tako hitro zaraste pa ne zapušča pod seboj trohljivega lesa. Suhi vršiči se morajo tik živega lesa odrezati, da rana precej zaceli. Lim se ne sme trpeti po drevesih. On poriva drevesom globoko pod skorjo koren in jemlje živež, ter jih izsesava kakor uš žival. Ptiči raznašajo limovo seme na druga drevesa. Pregosto vejevje moramo iztrebiti, zlasti takšno, ki navskriž stoji in drugo na drugo riblje in gloda.

Na v mokrih zemljiščih stoječih drevesih zareja se mah. Tega je treba odpraviti. Nekateri ga strgajo pa bolje storijo, če drevo pomažejo z gnojnico, katerej je nekaj ilovice primešane. Tudi zmivanje z apneno vodo pomaga. Mah premine in skorja se pomladi. Vrhu tega se še mrčesja zalega v poklinah skorjinih poskrita do dobra pokonča.

Zoper zajce pomaga, če drevesa pomažemo z apnom v govejej krvi raztopljenim. Premogov katranovec pa škoduje.

Digitized by Google

Tako je nek posestnik storil blizu Gradca pa ves lepi sadunosnik uničil.

(Konec prihodnjič.)

Vinogradi v Slovenskih goricah nimajo trtne uši.

G. Julij Hanzel dobil je od c. k. namestnije lani jeseni nalog preiskati vinograde v Grasnici in Voliči, ker so ljudje uže mislili, da imajo tam strahovito trtno uš. Trsi bili so namreč jako oslabeli videti. G. Hanzel je vsled tega obiskal in pregledal 7 vinogradov pa tudi dalje okrog so videti bili boleni trsi. Rast je deloma jim zaostala pri mladikah, listje postane uže zgodaj po leti žolto, tu pa tam vzame trs popolnem konec. Zemlja v totih vinogradih je apnena, pomešana z glino, katera je precej železnih spojin navzeta.

Nekateri vinogradi so zasajeni v samem glinastem apnenem produ. Ako vinogradar hoče, da mu njegov vinograd rodi, mora mu dobro gnojiti in ga marljivo in globoko obdelovati. Treba je močnega gnoja in dobre prsti. Zadnja leta so pa v tej reči menje storili in vinograde sploh bolje zanemarjali, ker itak ni bilo pravih vinskih letin. Tudi so pogosto druge sadeže sejali in sadili med trsovjem. Za grobanje rabi jim vejnik. Malo razkrojeni hlevski gnoj pa itak ne sodi za apneno zemljo. Trsovje spuščajo do $^1/_2$ ali celo 1 meter visoko. Kolje gleštajo večjidel borovo ali smrekovo. Kder pa v vrstah trsi stojijo, tako da zmes drugi sadeži zorijo, stavijo v zemljo razraščene suhe veje, sadunosnim drevesom odsekane. Od obojega kolja zaostajajo odkrhnjeni kosi v zemlji, pogosto od plesnja oviti.

Uže iz tega, da se nahajajo boleni trsi zraven zdravih, dalo se je sklepati, da bolezni ni kriva trtna uš. In res ko so preiskali in pregledali korenine trsom, niso najšli nikder niti najmanjšega sledu od trtne uši. Po koreninah je bilo precej plesnja. Da so toraj trsi bolehni, temu je krivo slabo obdelovanje in pomanjkaje živeža. Poznati je bila tudi ostra zima poprejšnjega leta. Nahaja se tudi mnogo gobovih trsov, posebno v nizkih in mokrih legah. Rečeno in še drugi škodljivci in sovražniki zakrivili so v omenjenih vinogradih, da je trs začel bolehati, kakor da bi ga bila uže trtna uš izsesavala. No, trtne uši, hvala Bogu, tam ni.

Pomagajo pa lehko tako: naj začnejo dobro gnojiti posebno s kompostom, prvo kop naj mogoče globoko opravljajo, za grobanje naj ne jemljejo vejnika in plesnjive kose od kolja naj marljivo pobirajo in iz vinogradov spravljajo.

Julij Hanzel.

Podkovska šola v Gradci.

Dne 5. januarja so zopet odprli podkovsko šolo v glavnem mestu štajerskem. Stara je prenehala in na njeno mesto dobili smo novo. Pri odpretji bilo je mnogo gospode navzoče n. pr. namestnijski svetovalec Stadler, mestni župan dr. Kienzl, baron Maks plem. Washington, predsednik kmetijske družbe, Karol Haupt, predsednik konjerejskega društva, obrist vitez plem. Friedrich, poveljnik državnega žrebčarstva in deželni odbornik, grof Kotulinski. Ta je tudi v obširnem govoru razlagal zgodovino tega zavoda.

Baron M. Washington izreče javno zahvalo deželnemu odboru za veliko skrb, katero je imel z ustanovljenjem nove podkovske šole. Učencev je 17, ki uživajo skoraj vsi štipendije, ustanovljene od dežele, okrajev in društev.

1. Novej podkovskej šoli namen je izučevati kovače, ki bi znali dobro podkavati konje. Šoli dodana je živalska bolnišnica.

2. Stroške pokrivati pomaga nekaj c. kr. ministerstvo poljedelstva s podporami iz državne blagajnice, nekaj pa mesto Gradec. Česar tote podpore in lastni dohodki šole ne pokrijejo, to plačuje dežela.

3. Poduk traja 6 mesecev. Ob konci je skušnja. Kdor jo dobro prestoji, temu se prizna pravica do podkovskega obrta. Vsako leto sta dva 6mesečna tečaja ali kurza. Prvi začne 1. januarja, drugi 1. julija. Poduk obsega najpotrebnejše za poznavanje trupla, zdravja, bolezni, kopit in parkljev pri konjih in govedih, *dalje* kako se izdelujejo in kujejo razne podkove, *kako* se ima zdravo ali bolno kopito prirediti za podkavanje, kako spoznati in vračiti bolezni na kopitih in parkljih in kako spoznavati in pomagati pri raznih boleznih konj in goved. Učencem se poduk razlaga ustno pa tudi praktično razkaziva, kar je sploh glavna reč. Zavodu je dodan ravnatelj, učitelj za podkavanje in dva hlapca.

4. V živalsko bolnišnico sme vsak svojo bolno žival dati, dokler je prostora. Koliko se sploh plačuje, določi deželni odbor. Denar pripada deželnej blagajnici. Bolene živali morejo se ob določenej uri vsaki dan prignati na ogled in lečenje. Vendar zdravila in obvezki se morajo od inod pripraviti.

5. Kovačnico in podkavanje dobi kovač v najem. Ta mora biti izvpraševan kovač za podkavanje, ter ima vse priprave sam seboj imeti, katere so za takšni obrt potrebne. Obrt pa ne sme poduka učencev motiti.

6. Učencev se le toliko sprejema, da jim s prostorom pretesno ne hodi. Število določi deželni odbor. Taki učenci, ki niso Štajerci sprejemajo se le, kedar je prostora dovolj. Kot reden učenec se sprejme, kdor je 18 let star, v

Digitized by Google

predmetih ljudske šole podučen, zmožen dokazati, da se je podkovati učil, in saj 2 leti kot podkovski pomagač služil. Kot izredni učenci se sprejmejo le takšni. katerim deželni odbor dovoljenje da sprejeti biti. Štajerci ne plačujejo šolnine, od izrednih in tujih učencev pa se tirja 10 fl. sprejemnine. Redni učenci so dolžni pomagati v živalski bolnišnici

7. Štipendije v znesku 50 fl. se razdelijo jednakomerno na vsaki kurz. Dokler je prostora kaj, dovoli se tudi prosto stanovanje v zavodu. Tisti učenci, ki uživajo štipendijo, zavežejo se najmanje tri leta potem na Štajerskem ostati in kot mojstri ali pomagači konje podkavati.

Krompirjeve bolezni.

Dokazano je, da znaša veliko milijonov goldinarjev tista škoda, katero evropskim prebivalcem vsako leto krompirjeve bolezni prizadenejo.

Zato je hvale vredno prizadevanje tistih mož, ki skušajo temu v okom priti. Nedavno je nek J. L. Jensen, predsednik kmetijskemu društvu v Kopenhagnu na Danskem, izumil novih pomočkov zoper krompirjeve bolezni. Trdijo, da ta od njega nasvetovana sredstva gotovo pomagajo.

To sredstvo ima še to prednost pred drugimi, da ni preumetno in zamotano pa tudi ne predrago. Skoraj ni treba druga, kakor drugačišni okopavni plug. Kar pa omenjeni gospodar nasvetuje, to je sledeče:

1. Njiva za krompir bodi dobro obdelana; v rahli zemlji škodujejo krompirju razne bolezni veliko menje, kakor pa v grudasti.

2. Krompir se naj sadi najbolje rano, to pa v vrstah, ki so vsaj 75 centimetrov narazen. Krhlji morajo biti veliki, če so pa majhni, naj se jih več vkup položi; celi krompir saditi je bolje.

3. Prvo okapanje ne sme biti previsoko in debelo; grmi ne smejo biti višji od 10 centimetrov, zgoraj naj so široki.

Brž, ko se na zelenji spozna, da krompir boleha, treba iti ga zopet okopavat ali prav za prav ogrebat. Če se to ni zgodilo, preden so pšenico želi, pa se mora potem zgoditi brez ozira na to, ali se je na zelenji bolezen pokazala ali ne. Ogreba se pa le od ene strani krompirjev grm, to pa precej visoko in strmo. Visoko se naj zemlje nasuje do 12—13 centimetrov. Zel krompirjeva pa se naj malo pritisne, da bode visela v nasprotno stran.

5. Delo se v malem opravlja z navadno motiko. Kder pa je mnogo krompirja nasajenega, ondi kaže omisliti si v to svrho posebič izumljeni in sestavljeni osipavni plug.

Ako se tako zabrani krompirjeva bolezen ali gnjiloba, treba še skrbeti, da se pozneje tje ne zatepe. In zato smemo krompirja iti izkapat še le 3 tedne potem, ko je zadnji list zeli krompirjeve na njivi zvenel.

7. Zel sama se tudi ne sme poprej požeti in odpraviti, dokler ni listje zvečinoma zvenelo. Če se zel prerano poreže, škuduje to dobroti krompirja. Kakih 6 dni potem, ko se je zel z njive spravila, smemo iti krompir izkapat pa se ni več bati, da bi se ga gnjilost lotila. Iz povedanega pa je nam jasno, da je glavni pomoček zoper krompirjevo bolezen ali gnjijenje, če ga na gori povedani način okopljemo ali ogrebamo.

Marsikomu se utegno neverjetno zdeti, da bi nasvetovano sredstvo res pomagati moglo. Toda skušnje in znanstvene preiskave zavračajo vse pomislike. Da krompir zboli in gnjije, temu je kriv plesenj (Peronospera infestans). Če se ta plesenj na list krompirjeve zeli zatepe, naredijo se na njem črno-rujave pege. V teh nareja plesenj svoje seme, kojemu pravimo, da so „trosi“. Teh se časih v kratkem izleže 20—30 milijonov. Trosi padnejo na tla in dežnica jih skoz rahlo zemljo spravlja v dotiko s krompirjevimi gomolji. Na koži gomoljev obtiči tros, začne kliti, zarije tenke nitke svoje skoz olup v krompirjevo mečo, kder se razvija v plesenj. Krompir zboli, začne gnjiti. Ako pa trosom zabranimo pristop do gomoljev, zabranimo tudi, da krompir ne zboli, ne gnjije.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Od Pesnice. (Gospodarske skušnje.) Tukaj se je iz Českega naselil g. J. Vacek in lani poskusil z grahom in novo pšenico. Imel je precej sreče, kakor sledeče vrstice kažejo. Lani spomladi je za grah odbral 600□° (21·6 ar) veliko njivo, krompirišče, ki je za krompir bilo pognojeno. Njivo poseja z grahom, navadnim zelenim, 40 litrov. Seme se plitvo podorje in gladko povlači. Tako ostane njiva do žetve. Pridelalo pa se je $8^1/_2$ hektolitra lepega graha po 80 kilo hektoliter = 680 kilo, in $1^1/_4$ hekt. slabejega graha, ki je zelo dober za polaganje svinjam in kokošim, bodi surov ali kuhan. Ta slabeji grah bil je vreden blizu 5 fl. Od dobrega graha ostane za domače potrebe 80 kilo, 600 kilo pa kupi g. A. Schröffl v Mariboru in plača za 100 kilo 12 fl. Ves grah, 680 kilo, po 12 fl. 100 kilo, je toraj vreden bil 81 fl. 60 kr. in s slamo vred, ki je dobra za polaganje kakor seno, 10 fl. več, toraj vkup 96 fl. 60 kr. Seme je veljalo 5 fl., delo je stalo 8 fl., vsi potroški 13 fl. Njiva je toraj vrgla 83 fl. 60 kr. čistega dohodka. Grah se da lehko kuhati, dobro in hitro, ter je tečna hrana, pasebno delavcem. Malo graha zadostuje kot živež večjej rodbini. Jeseni l. 1881 je g. Vacek posejal na 5 oralov

Digitized by Google

deteljišča in koruzišča brez nove pognojitve z novo menjavno pšenico (Wechselweizen) in pridelal 145 mecnov, po 50 kilo = 7250 kilo izvrstne in 6 mecnov, po 22 kilo = 132 kilo slabeje pšenice, toraj vkup 151 mecnov ali 7382 kilo. Semena je bilo vsejanega 7 hektolitrov in nekaj čez. To kaže, da so v Slovenskih goricah tudi njive dobre, treba jih le prav obdelovati.

Iz Laškega, 13. januarja 1883. Meseca decembra bilo je z malimi izjemki vreme prijazno in proti koncu tako gorko, da je zvončke iz tal privabilo. Snežilo je dne 1. 2. in 23. Toda jug je kmalu sneg odpravil. Zvečer 10. decembra bila je burja s ploho in 11. in 12. decembra smo imeli ob Savinji povodenj. Ozimine kažejo vseskozi dobro. Od 5. januarja naprej je precej mrazno. Kastelic.

Iz Slov. Gradca, meseca decembra 1882. Letos so kmetje poprek zadovoljni z letino. Rž in pšenica je vračala seme 3, po nekod tudi po 10—12krat, kar tukaj ni navadno. Sena in in otave so tudi dobili v srednje-dobrej meri. Različno je pa zastran krompirja. Nekateri so ga nabrali malo, drugi več, tretji prav veliko, kakoršna je pač bila zemlja in seme. V mokrih njivah je večji del krompirja zgnjil, zlasti kar ga je bilo domačega semena. V bolje suhih legah pa so pridelali mnogo in lepega krompirja, največ od tujega semena n. pr. rani rožni krompir, Vermont, Marmont, Gühlih in Amerikanec. Nekateri gospodarji imajo tedaj krompirja, da skoraj ne vedó kam z njim, drugi pa ga komaj za seme zmorejo. Ajda je izvrstno plenjala, posebno v ravenah in če se je seme bilo iz Koroškega priskrbelo. Pri koruzi pa je koruzna vešča skoraj polovico pridelkov uničila. Kmetje nekateri nameravajo za nekaj časa koruzo opustiti, da se koruzne vešče iznebijo. Nekateri so poskusili z rano koruzo, pa sterži jim so premajhni. Japonsko proso je sicer lepo vzrastlo pa ni dozorelo. Dobro odnesel pa se je 6rižnati ječmen in ga bodo zaneprej v večjej meri sejali.

Raznoterosti.

(Zavoljo trtne uši) je minister poljedelstva mnogo strokovnjakov pozval k posvetovanju na Dunaj; iz Štajerskega poklicani so gospodje plem. Schreiner, baron Moškon, cesarski svetovalec dr. Mullé in potovalni učitelj Julij Hanzel.

(Štaj. ribarsko društvo) šteje sedaj 212 društvenikov. Lani je v Muro spustilo 43.000 rib, med temi 14.000 lososov iz reke Rhein. V svojih v najem vzetih potokih ima 2700 postrvic. Letos je iker pripravljenih za 66.000 ribic. Društvo udeležilo se je tudi II. shoda avstrijskih ribarjev na Dunaji, kder se je sklenilo delati na to, da se posebna državna postava izdela ribstvu v korist.

(Razstava pitane klavne živine) bode letos na Dunaji vršila se 16., 17. in 18. marca. Na razstavo sprejemajo pitane vole, bike, krave, telice in teleta do 6 mesecev stara, dalje jagnjeta do 6 mesecev stara, koštrune in ovce, 6—18 mesecev stare, naposled svinje.

(Viničarski red) predelala je Mariborska podružnica. Centralni odbor ga je dal natisnoti in podružnicam in vinorejskim društvom doposlal, naj svoje mnenje izrečejo in opazke pristavijo.

(Centralni odbor) je podružnicam nasvetoval, naj društvenino ne pobirajo predstojniki podružnic, ampak posebni denarničarji.

(Magnetne svetilnice), nemški „Lichtmagnetlampen“, ki baje svetijo brez ognja in jih po novinah priporočajo, niso za nič. Škoda za denar.

(Sejmi.) 89. februarja; Brašlovce, gornja Poljskava, Pišece, Poličane; 22. februarja: Gradec, sv. Filip v Beračah, sv. Vid na Vogavi; 24. februarja: Arvež, Kozje, Rogatec, Laško, Slov. Bistrica.

(Travnike popravljati) je pogosto treba. Kmetijska družba ima v to svrho posebnega inženirja na razpolaganje, namreč g. Riharda Poseka. Lani je ta gospod mej drugim tudi 600 hektar velike travnike blizu Brežic ob hrvatskej meji ogledal in meril, pa dela ni dokončal, ker je povodenj celo dolino *poplavila*. Za Sevniško grajščino je priredil *globoko* drenažo, da bi vodo napeljal do grada in do grajskih hlevov. G. Kartinu pri sv. Juriji ob južnej železnici pa je oskrbel, da voda iz močvirnih travnikov odteka. V Brežicah je dobil grof Attems napravo za izdelovanje drenažnih cevij.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	35	5	28	5	—	3	—	5	63	4	50	4	80
Ptuj . . .	9	—	7	—	8	—	6	70	6	50	5	46	6	40
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec .	8	29	5	47	5	77	3	38	4	79	5	62	3	98
Ljubljana .	8	19	5	43	4	53	3	—	5	61	4	3	6	18
Celovec . .	7	40	3	66	4	76	3	—	4	44	5	—	5	—
Dunaj (100 Klg.)	10	25	7	85	9	—	6	75	6	50	8	85	—	20
Pešt (100 Klg.)	9	90	7	30	7	90	6	60	5	90	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 8. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 22. februarja. 83.

Šolske knjižnice.

(Priporočilo družbe sv. Mohorjeve.)

Postavna določila zahtevajo, da vsaka šola mora imeti svojo lastno bukvarnico. V tote so po nekterih izvlasti po nemških krajih našega cesarstva šolski „prijatelji“ phali take knjige in spise, v kterih veje proticerkven duh, kjer se kali ljubezen do vladarja in do sodržavljanov.

Take, postavim, je nek z Prajzovskega na Dunaj privandrani učitelj, protestant Jesen, bil spisal knjižico, v kterej povsema izmišljene reči pripoveduje kakor zgodovinske in resnične dogodke ter jih rabi kot orožje zoper katoliško Cerkev in Slovane. Totega spisa so šolske oblasti na tisoče iztisov sporazdelile ne le šolskim knjižnicam, ampak tudi posameznim učencem! Imenovani mož je ob enem vrednik nekega v protikrščanskem duhu pisanega učiteljskega časnika.

Da to ne ostane brez upliva na bralce, razumeva se samo ob sebi. Zatoraj nam se ne sme čudno zdeti, če sem ter tje po šolskih prostorih „koprive“ rastejo. Hvala Bogu, da tega o slovenskih šolah trditi ne moremo. Kakšne vrste spisi vse se nahajajo po šolskih učnih celo od ministerstva odobrenih knjigah in po raznih bukvarnicah, jih je (da drugih časopisov ne omenjamo) že preveliko število priobčil v Beču izhajajoči pošteni učiteljski list, „Christlich-pädagogische Blätter“ imenovan.

Za srečno prihodnjost mladine vnetega človeka takšne prikazni v srce pikajo. Za tega voljo je sedanji naučni minister pač prav storil, ko je z odlokom dne 3. januvarija letošnjega leta do šolskih oblastij razposlal posebno pismo, v kterem učiteljem ostro naročuje, naj iz šolskih bukvarnic spravijo vse spodtekljive knjige in da v zbirko ne vzprejemajo spisov, ki skrunijo spoštovanje do vere, zavirajo privrženost do cesarja in žalijo domoljubne čute ali nasprotujejo domovinskim napravam.

Menda ne bo škodovalo, če pri tej priložnosti opomnimo na domači književni zavod, kateri je že milijone dobrih in prekoristnih spisov razposlal med slovenski svet.

Pred očmi nam je namreč slavna družba sv. Mohora. Slednjo knjigo, ki prihaja iz mohorske tiskarnice, smeš brez vsakega straha učencu dati za prebiranje.

V našej škofovini je do 240 učilnic; tote obiskuje okoli 44.500 otrok. Leta 1881 bilo je 74 šolskih knjižnic vpisanih pri imenovanej družbi. Izmed totih je 1882 odstopilo 7 šol, mesto njih se pa 25 na novo pridružilo. Tako je pretečenega leta podpiralo družbo in sebe 92 šolskih bukvarnic na slovenskem delu Štajara. —

Koliko šolskih knjižnic še po takem ne dobiva berila od družbe sv. Mohora?

Še nekaj! Pisatelj teh vrstic je pri vsega priporočila vrednej družbi enkrat naročil knjig za 8 fl., vodstvo mu je pa poslalo tiskovin v vrednosti 16 fl. s pristavkom, naj se priložene knjige sporazdelijo med mladež Obdarovanec je družbinemu namenu mislil najlepše zadostiti s tem, da je spise dal uvrstiti v farnej in v šolskej zbirki. Celo pri malih naročilih je vselej nekoliko iztisov bilo pridjano za mladi svet.

Število knjig, ki jih je družba že raznim šolam naravnost darovala ali pa jih „za mladino“ vsako leto poverjeniki dobivajo po vrhu, tudi ni majhno. Med ostalim še opisana okoliščina nekim načinom opravičuje željo, naj bi družbo sv. Mohora podpirale šolske oblasti. Saj bi totim potem s primerno neznatnimi stroški zbirka poštenih spisov lepo naraščala po itak postavno zahtevanih šolskih knjižnicah. J. K.

Slomšekov životopis.

Antonin Martin Slomšek. Jeho život i apoštolská činost. Ze spisu slovenského Františka Kosara preložil Fr. Klima. Tako se zove nova v čehoslovanskem jeziku tiskana knjiga, ki leži pred nami in je nedavno zapustila tiskarnico v mestu Brno na Moravskem. Slovencem je pač ime slavnega pisatelja in govornika prav dobro znano, vendar bi iz omenjene knjige radi neko posebno za današnji čas zelo pomenljivo črtico iz življenja prvega škofa Mariborskega znovič predložili. Mislimo okoliščino, kako se je mlademu Slomšeku vzbudila ljubezen do materinskega jezika slovenskega. V „latinskih“ šolah v Celji bil je namreč bistroumen in pobožen učitelj Zupančič, katerega pokojni knez nikdar niso mogli prehvaliti; toti je učencem večkrat govoril, da je sramota za omikanega človeka, ako od materinskega jezika ne ve več, kakor prosti pastirji po gorah, ki šole nikdar znotraj niso videli, ter jih je na-

Digitized by Google

govarjal, da šolske naloge včasih tudi naj v slovenskem jeziku pišejo.

Modrega učitelja nihče ni vbogal rajši, kakor nadarjeni dijak s Sloma pri Ponikvi; on se je že z materinim mlekom navzel ljubezni do naroda.

Slomšek so namreč še v svoji starosti večkrat z veseljem pripovedovali, kako jim je bogoljubna mati svete pesmi popevala in pobožne narodne povesti pravila, katerih veliko so jih še na pamet znali. Ko so enkrat šolsko nalogo lepo slovenski spisali, bili so od učitelja očitno v šoli pohvaljeni.

To jih je za slovenščino še bolje navdušilo. Ko je o godu nekega učitelja Zupančič odbral tri dijake, naj bi mu za vezilo napravili pesni v grškem, latinskem in nemškem jeziku, so Slomšek bili močno žalostni, ker tudi njim ta častna naloga ni bila izročena. Za tega voljo sklenejo, natihoma slovensko pesen zložiti ter svoje ljubljene učitelje nenadno razveseliti. In ko na godovno oni trije učenci svoje pesmotvore pripovejo, poprosijo Slomšek dovoljenja, tudi nekaj spregovoriti. Lepo gladko, milo in ganljivo jim teče slovenska beseda, tako, da se nad krasoto slovenskega jezika čudijo učitelji in učenci. Zupančič pa ves osupnjen reče: „Zdi se mi da imate poseben dar od Boga, v slovenskem jeziku kedaj še kaj večega storiti; zato svetujem, da se s posebno marljivostjo istega poprimete“.

Toliko besed je zadostovalo, v srci Slomšekovem vzbuditi narodno zavest ter ogenj ljubezni do materinskega jezika tako vneti, da ga tudi najhujši vihar sovražnih napadov ugasiti ni več zamogel.

Od te dobe so se Slomšek z vso marljivostjo poprijeli slovenščine, a dobri učitelj jim je kaj rad s knjigami zalagal. Slovenski izvirnik — prelagalec je pristavek opustil — dostavlja: Mi pa se iz tega učimo, koliko premore učitelj, kateri zna ljubezen in veljavo pri učencih pridobiti, kateri je pravičen na vse strani in samostalen v prepričanji svojem, kateri se ne vklanja minljivemu mišljenju oseb in časa, menenju, katero veter pripiha in zopet odpiha, marveč čvrsto koraka naprej po stezi, ki jo spozna pred Bogom za edino pravično in dostojno v blagor mladeži sebi izročene. Daj nam Bog takih učiteljskih značajev veliko!

Vprašanje: Bi li brez modrega in nepristranskega učitelja, kateri danes v svojem učenci slovi, bi li brez značajnega voditelja Slovenci dobili svojega Slomšeka? J. K.

Kaj je človek, stvar z neumerjočo dušo nadarjena, ali samo požlahtnjena žival?

II. Na učene može sklicavajo se novošegni neverniki ter pravijo in se bahajo, kakor so ti baje uže dokazali, da človek bistveno ni nič druga, nego žival, malo in slučajno bolja mimo drugih. Toda varajo se zanašaje na krivo učenjaštvo in se opirajo na trohljivo palico. Temu se ni čuditi. Le pomislimo, da živimo v dobi najnesramnejšega sleparstva. Sedaj sleparijo ljudi s ponarejenim vinom, s ponarejenimi zobmi, lasmi s ponarejenim zlatom in dragocenim kamenjem! Kaj čuda, ako tudi z učenostjo in učenjaštvom ljudi goljufujejo! Veliko dobrih in krepostnih ljudij je uže bilo preslepljenih in s poti vernega in krščanskega življenja zvabljenih v neverstvo in pregreštvo. In tako se mnogo duš na veke pogubi.

Kdor tedaj Boga prav ljubi in svojega bližnjega, ta bode vse skušaval storiti, da se največja nesreča od človeka odvrne in največji zaklad, prava, živa sveta vera ohrani. Tudi naslednje vrstice imajo isti namen. Pisane bodo mogoče poljudno, da jih bo kos vsak zastopiti. Razvideli bodo, da le kriva navidezna učenost človeka od vere zavrača, prava, resnična učenost pa h Bogu vodi.

Mnogo sedaj izobraženih ljudij je najbolje zategavoljo nevernih, ker druga ne berejo, ne čujejo, ne porajtajo, kakor to, kar v slabih knjigah berejo, od hudobnih ljudij čujejo. Zato pa je marsikateri takih zapeljanih in ogoljufanih izobražencev zelo usupnen, ako mu kdo resnico pred oči postavi. Mlad pa dobro podučen duhovnik pelja se z nekim inženirjem sam v železniškem kupeji. Inženir mu začne precej zabavljati in se iz nekaterih verskih resnic norčevati. Naposled sklicava se na to, kako da so živali „pametne“. Hotel je reči, da ni velikega, bistvenega razločka med človekom in živalijo in konečno, da vere tudi človeku ni treba, ker je žival brez nje. Duhovnik pa ga zavrne rekoč: kukovica, kakor veste, nasaja svoja jajca drugim ptičem v gnezda, da potem jej ni treba valiti in mladičev rediti. Sedaj pa opazujemo, da kukovica ne iznese vselej jednako barvanih in jednako velikih jajc, ampak vselej takšnih, ki so podobna jajcem tistih ptičev, katerim jih hoče v gnezdo spustiti. To je res čudno!

Vendar nihče ne bode trdil, da kukovica to premišljeno tako dela, morda zato ker je „pametna“ in vsled tega tako zvita, da le takšnih jajc iznese vselej, s katerimi druge ptiče najleži prevari; kajti sicer bi moral reči, da zamore kukovica vselej svojemu jajčniku ukazati, kako debelo in kako barvano jajce more prirediti in izuesti, kar je za verovati vsakako prebedasto. Veliko več kukovica dela in stori tako, ker jej je stvarnik ustvaril takšen nagon; blizu tako, kakor dobra ura natančno pokaže, koliko da je, ker jo je natančen urar naredil. Inženir je omolknil in duhovnika pri miru pustil.

Digitized by Google

V naslednjem bode tedaj govor najprvlje o dokazih za resnico, da ima človek od telesa bistveno različno duhovito bitje, dušo, v sebi, in potem bodemo dokazivali, kako neumen je tisti nauk, kateri trdi, da je človek se iz živinčeta n. p. iz opic ali „otov“ razvil ali porodil. (Dalje prihodnjič.

Venec

pobožnih molitev in svetih pesmi za očitno in domačo službo božjo bogoljubnih kristjanov.

Četrti pomnoženi natis priredil L. Herg, korar. V Mariboru 1883. Založil Jožef Martinz, trgovec; tiskal Janez Leon. 8° str. 384 + 336.

Da med množino slovenskih molitvenih knjig niso vse izvrstne, tudi ne vse dobre, temu se ne moremo čuditi, a da je med njimi mnogo dobrih in izvrstnih, tega pa tudi ne smemo tajiti.

Ker priprosto ljudstvo vse preveč le na zunajno obliko gleda, kedar si molitvene knjige kupuje, in ker večjidel tudi zapopadka ne more in ne ve presoditi, zato je sveta dolžnost ljudskih časnikov, da opozorujejo na dobre molitvenike, ter jih priporočujejo tistim, ki si molitvene knjige kupujejo.

Taka vsega priporočevanja vredna molitvena knjiga je zgorej omenjeni Venec pobožnih molitev in svetih pesmi, ki je ravnokar v četrtem pomnoženem natisu na svitlo prišel.

Ime g. pisatelja in potreba četrtega natisa nas sicer že zadosti prepriča, da je ta molitvena knjiga dobra, še bolj pa se prav lehko tega prepričamo iz njenega zapopadka. Venec obstoji, kakor že naslov kaže, iz dveh delov.

V I. delu se nahajajo različne molitve za očitno in domačo službo božjo, in sicer po kratkem navodu pobožnega življenja najdemo v prvem poglavji jutranje molitve, kratke molitve po dnevu, večerne molitve, molitve pri sv. meši na šest različnih načinov, molitve za sv. spoved in molitve za sv. obhajilo in sv. odpustke; potem še sledi devet litanij z mnogimi primernimi molitvicami.

V drugem poglavji najdemo različnih molitev o praznikih in godovih cerkvenega leta in molitve pri cerkvenih obhodih in procesijah.

V tretjem poglavji pa se nahajajo različne pobožnosti, namreč sv. križev pot, božje poti in pobožna društva in bratovšine. To poglavje se nam dozdeva posebno važno, ker tukaj imamo o omenjenih pobožnostih in vseh med Slovenci navadnih bratovščinah kratek poduk s potrebnimi molitvami in naposled kazalo, kedaj da se v teh bratovščinah zamorejo dobiti popolnoma odpustki.

V II. delu je natisneno 319 svetih pesmi za očitno in domačo službo božjo — po naših mislih do zdaj največja zbirka slovenskih cerkvenih pesmi. Da se pesmi lehko in hitro najdejo, dodjano je abecedno kazalo z začetkom vsake pesmi in redno kazalo, kako pesmi v knjigi sledijo.

Jezik je v celi knjigi gladek, torej so se morale nektere pesmi nekoliko opiliti; tisek je sicer droben pa razločen in papir precej tenek, vendar to se je moralo tako narediti, da ni knjiga pretežka in predebela nastala. Zunajna podoba je lična in cena res jako nizka. Kakor se iz naznanila v „Slovensk. Gospodarji“ vidi, stane ena knjiga v usnje vezana z zlatim obrezkom 1 fl. 60 kr., na pol vezana z barvanim obrezkom 1 fl. 35 kr. in nevezana 75 kr. Nevezani Venec se priporočuje posebno tistim, ki bi si hoteli molitvenik in pesmi posebej vezati dati. S.

Dopisi.

Iz Maribora. (Za ubožne cerkve v Bosni in Hercegovini) so podarili ponošene cerkvene obleke, ki jo bo družba vednega češčenja dala popraviti: veleč. gosp. dr. Ivan Križanič prav lepi beli mešni plašč, č. g. Jož. Toporišič, župnik, novi plaščck za previdenje bolnikov in 5 fl.; nadžupna cerkev v Konjicah 2 mešna plašča, 3 manip., 4 štole in 1 kelih; cerkev sv. Alojzija v Mariboru 4 dalmatike in 1 mešni plašč; župna cerkev sv. Jakoba v Galiciji, 6 mešnih plaščev raznih barv; župna cerkev na Prihovi 5 mešnih plaščev, 3 dalmatiki, in 1 plašč za večernice. Gotovo se najde pri župnih cerkvah naše škofije obilno take cerkvene obleke, ki tukaj brez rabe v prahu leži in trohni popravljena pa bi ubogim Bosnjakem dobro služila. Vodstvo družbe vednega češčenja tedaj prosi cerkvena predstojništva, da blagovoljno postarana in porabljena cerkvena oblačila, ki jim niso za nobeno rabo, semkaj pošljejo preč. kn. šk. Konzistoriju, ali pa v bogoslovno seminišče v Mariboru za uboge Bosnjake in Hercegovince.

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu) so darovali: Po 5 gold.: Č. g. Dr. Lavoslav Gregorec, profesor, Č gospod Dr. Aug. Kukovič, m. kapl. na Ptujem. Letnino z dvema gold. so odrajtali: Č. g. Zelenc, župnik, gosp. Dr. Ljudv. Filipič, gospa L Klein, gosp. Jakob Kobilica, marelar. Spošt. Sokol L, gosp. Edm. Perc, dacar, gosp. Lorenc Baš, Spošt. L. Marout v Gaberji, vlč. gosp. Jožef Kolarič, župnik v Razborji, vlč. g. Anton Belšak, župnik pri sv. Petru, (3 gold.) vlč. g. Blaž Rotnik, župnik v pokoji v Vojniku, bl. g. Maks Pleteršnik, prof. v Ljubljani, spošt. N. Pfeifer, L. Sterniš, J. Žitnik, N. Šah v Celji, vlč. g. Janez Böheim, župn. v Dolu, (3 gld.) Neimenovan iz Terbovlj

Digitized by Google

5 gold., spošt. Miha Škraber, pos. na Lavi, spošt. M. Farčnik v Celji. Več podpornikov 7 gold. 50 kr. Izvanredni dohodki 24 goldinarjev. Hvala dobrotnikom!

Z Dobrne. (Šolski prijatelji.) Nek tukajšnji prebivalec, ki se za svoje premoženje ima zahvaliti slovenskim kmetom in baje celo nekemu za narod vnetemu že pokojnemu duhovniku kot sorodovincu, je nedavno 6 fl. daroval Cerkvi in Slovencem nasprotujočemu nemškemu „šulferajnu“. Brez dvombe se je to zgodilo v nepremišljenej naglici; prepričani smo, da sicer previdni mož svoje ravnanje gotovo obžaluje, to tem bolj, ker je rečeno okoliščno nekdo kakor „veselo novico“ obesil na veliki zvon, raznesla se je še z neko žaljivo in neresnično opombo žalibog po „frajmaurarskih“ časnikih, od celjske ekstranemške „Wachte“ tija do židovske „Neue freie Presse“ na Dunaji Toti čudni šolski „prijatelji“ pa besedice niso črhnili o tem, da so naš veleč. gosp. duhovni svetovalec in župnik zdatnejši znesek darovali, ko so nakupili zimsko obleko ter jo razdelili med domače ubo.e učence obojega spola. V tej zadevi so imenovanega dobrotnika podpirali tudi gg učitelji in še nekateri drugi šolski prijatelji. Nas ptuja mošnja nič ne skrbi. To priobčujemo le za voljo tega, ker nas v srce boli, če znamo, da katoličan rodom Slovenec denar po nepotrebnem trosi tam, kjer vsploh biti ne sme, kjer ga rabijo samo kot orožje zoper Cerkev in Slovane, med tem, ko nam domači učenci pred očmi stradajo. Dragi bralec! Kaj misliš, kje so pravi — šolski prijatelji?

Iz Rogaca. (Pisma o cerkvenem cecilijanskem petji.) Dragi prijatelj! Hvala Ti lepa za Tvojo obširno vsestransko stvarno razpravo! Pri nas smo zaostali proti drugim v cerkvenih rečeh, tudi v cerkvenem petji itd. Ako pa tudi pritečemo par let poprej na bolje, je gotovo, da se imamo tu Tvojemu prizadevanju zahvaliti. Motiš se pa, ako meni toliko muzikalične teorije prištevaš; pri meni bilo bi najti le volje stari plot sedajnega cerkvenega petja porušiti in potreti. Tukaj pa še potrebujeva mnogo rok in bo treba po mojem še marsikatere besede. Še tretji gospod se je oglasil iz Spitaliča. Kateri spol ima tukaj prednost, akoravno si obadva v roke sežeta? Pravijo da možki! Slušaj eden slučaj! Prideva z dobrim prijateljem l. 1879 v Admont, da obiščeva prijatelje žive in mrtve in glej tukaj nepričakovano zjutraj slišiva cerkvno cecil. glasbo. Nalašč v to svrho v samostanu vzdržani pa odgojeni fantiški kor „Sängerknaben“, par možkih glasov še, spremljano vse brez šumeče muzike le z goslami velikimi pa malimi in na orglah. Brate, to Ti je bila cerkvena godba rajska; ta godba močno človeku v srce sega in ga drega pa vabi na pobožno bogaboječo bogočastno stran, toraj za božjo službo naravnoč stvarjena. Tukaj se ve spreletelo me je dovolj prašanj. Prašal sem se: Zakaj tako godbo premalo zagovarjajo: Zakaj tako malo gojijo po stolnih cerkvah, da je nedavno jezljiv dopisovalcev neki poročal o neki stolni kakor pravi „Rokoko pa Zopfstil“ godbi? kedaj bo več možkih cerkvenih pevcev slišati nego ženskih saj po mestih? Zakaj pri stolnih cerkvah neodgojujejo fantiške pevske cerkvene zbore itd.? — Enkrat sem tudi pri nas slišal cerkveno petje, ki je imelo nekaj cecilijanskega duha in to ob priliki 25. župnikovanja g. župnika Kuneja v Čadramu. Peli so v cerkvi pod vodstvom takratnega sedaj g. nadučitelja odbrani boljši glasovi šolarjev in šolaric, od kojih se mi je zdelo več fantiških, — sv. mešo: „Pred teboj na kolenih“ in sicer vsi prvi isti glas, spremljan s primerno nekaj umetno pa pravilno harmonizacijo na orglah. Utis je bil velik. — Možki pevski zbori, ki se včasi v cerkvi zglasijo, znajo dosti pomagati do cerkvenega petja, ako cecilijansko petje nekaj čislajo. Eden možki pevski zbor je uže sklenil, da seže izvanredno tam in tukaj po — cecil. petji. Dobro! — Stare skoro večne pesmi n. pr: Poslan je angel Gabriel, — Jesus male k sebi kliče za šolarske meše itd. bo „Glasbenik“ gotovo rad pregledal za vedno rabo vsakdajno. — Z mano vred sprevidiš tudi Ti potrebo petja na številke za šolsko mladež, zato ni prav celo nestrpljiv biti do organista — učitelja, ki edini mladež ima v svojih rokah, toraj tudi cerkveno petja, če hočemo ga enkrat doživeti. Pa dobro si omenil, da bo *mnogo* predsodkov. — Bi se naj dobri organisti — učitelji objavili? — Za kakšen odbor cerkvenega cecilijanskega petja bi izvolil sledeče gg. Tribnika, Hudovernika, Tebe prijatelj, in Fišerja mlj. — Ves Tvoj J. V.

Raznoterosti.

(Milostljivemu knezu in škofu) najponižnejšo zahvalo izrekata č. g. Franc Klobasa, župnik pri sv. Antoniji v Slov. goricah in č. g. Jožef Vraz, kurat na Skomerskem za darovane denarje, katere je prvi med 3, drugi enemu ubogemu faranu razdelil dne 18. jan. t. l.

(Umrl) je kardinal Mak-Cabe v Dublinu in slovenski misijonar Godec v Ameriki.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile milih darov naslednje župnije: Remšnik 5 fl., sv. Vid niže Ptuja 10 fl. sv. Ana v Slov. Goricah 16 fl. 76 kr., Vransko 26 fl., Maribor 3 fl. 15 kr., Gornjigrad 2 fl. 60 kr., Marija Nazaret 6 fl. 40 kr. Spodnja Polskova 6 fl. 25 kr., sv. Jurij v Slov. Gor. 12 fl., Nova Cerkva 15 fl. 74 kr.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 10. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 8. marca. Štev. 87.

Premije za pridne gozdarje.

Da bi se goličave hitrej ko mogoče zopet z drevjem zasadile in gozd naredil, stori vlada marsikaj po svojih gozdarskih uradih. Menje premožnim posestnikom gozdov daje lesnega semena in lesnih drevesc brezplažno. Vrhu tega pa je nastavila še 12 lepih premij tistim kmetskim posestnikom štajerskim, ki so uspešno kos svojega posestva z zdrevjem zasadili ali pogozdili. Takšnih premij nastavljenih je 12 in se potrebni denar za nje vzame iz državne podpore, katero je v ta namen c. k. ministerstvo poljedelstva dovolilo. Izmed teh premij znaša prva 5 zlatov, dve vsaka po 4 zlate, štiri vsaka po 3 in pet vsaka po 2 zlata, vkup 35 zlatov.

Pogoji pa, katere ima izpolniti, kdor hoče premijo dobiti, so sledeči:

1. Nasad se ima završiti v letih 1882 ali 1883. to pa v planinskih krajih

2. Kos nagozdeni mora najmenje 1 hektaro meriti.

3. Drevesa morajo zasajena biti tako, da niso dalje narazen, kakor po 2 metra. Ali je pa posestnik drevesca sam si vzredil ali od inod dobil, na to se ne bode posebič gledalo zastran premiranja.

4. Kdor želi premijo dobiti, ta se mora za njo oglasiti konči do 15. junija 1883, to pa pri c. k. deželnem nadzorniku ali inšpektorji v Gradci, ali pri c. k. gozdarskih komisarjih v Mariboru ali Judenburgu na gornjem Štajerskem. Ob jednem mora naznaniti svoje ime in stanovališče pa tudi katastralno srenjo, kder ima svoj novi gozd, in še številko dotične parcele. Za premijo prositi sme tudi posestnik, kojemu je gosposka bila zaukazala goličavo nagozditi.

5. Drevesa za nasad morajo biti takšna odbrana in tako nasajena, kakor zahtevajo krajišne razmere.

6. Jeseni 1883 pride c. k. deželni nadzornik ali drug od njega pooblaščeni mož nasada ogledovat. V ozir se pa bode jemalo, kakšna je zemlja, na kolikej višini in kako marljivo da se je delo opravilo.

7. Prednost imajo nasadi l. 1883 zasajeni, pred onimi l. 1882, če ti sicer boljši niso.

8. Za tiste nasade. za katere se je uže l. 1882 premija podelila, se ne daje premija več.

9. Kder so pogozdeni nasadi obširni in imajo vse druge gori navedene pogoje, sme posestnika c. k. namestnija tudi z večimi premijami odlikovati.

V Gradci 10. januarja 1883.

C. k. namestnik:
Kübeck.

Trtna uš na Štajerskem.

Proti koncu meseca avgusta 1880 se je zazvedelo, da so v vinogradih ob hrvatskej meji v Brežiškem okraji našli trtno uš.

Vinogradarji štajerski so se močno prestrašili in mislili, da bo sedaj kmalu vsem vinogradom konec storjen. Saj jim je bilo uže znano, kako je trtna uš na Francoskem in drugih deželah v kratkih letih na stotisoče vinogradov uničila, in da zdatnega pomočka zoper njo ni. Tolažili so se s tem, da je pri nas bolje mrzla zemlja širenju trtne uši in vreme menje ugodno in naše trsovje močneje, trdneje zoper takšnega škodljivca. Nekaj je na tem resničnega. Krajše naše poletje brani tisto grozno množenje trtnih ušij, kakoršno v južnih in gorkejih deželah opazujejo n. pr. na Italijanskem Španskem, Francoskem. Vendar je naše poletje dovolj dolgo in toplo, da se zaredi ušij, da v nekolikih letih cele vinograde pokončajo. Zemlja jim ne dela nobenih opovir in naše trsovje jim nič menje ne ugaja, kakor drugod. Zato pa tudi v Brežiškem okraji nič ne ustavi trtne uši: vedno dalje se širi in polagoma pokončuje vedno več vinogradov.

L 1880 so našli trtno uš v 6 katastralnih srenjah v 42 vinogradih, merečih $5^1/_4$ orala, l. 1881 pa uže v 15 srenjah in 291 vinogradih merečih $59^1/_2$ orala in l. 1882 v 22 srenjah v 622 vinogradih, $147^1/_2$ orala velikih.

Trtna uš bode se tukaj dalje širila, zlasti takrat, kedar jej bode toplo poletje ugajalo. Taka je bilo l. 1881. Lani se trtne uši niso mogle tako silno množiti in ploditi, ker je poletje bilo sploh deževno in hladno. Zato pa je upati, da se lani trtna uš ni veliko dalje razširila. Toda prazno je bilo upanje nekaterih posestnikov, da bode lanska mokrota uničila trtno uš; kajti toti mrčes ne pogine kmalu. Še povodenj vseh ne ugonobi, česar so se na Francozkem prepričali, kder so vinograde nekatere do 1 črevelj visoko z vodo poplaviti dajali. Lani smo v Brešičkem okraji še meseca decembra precej pod zemljo našli še žive trtne uši.

Digitized by Google

Naslednji obrazec kaže, kako se je trtna uš polagoma širila v Brežiškem okraji v treh letih.

№	Občine	Katastralne srenje	Vsi vinogradi merijo		Po trtnej uši napadeni								
					Leto 1880			Leto 1881			Leto 1882		
					Vinogradi	Obseg		Vinogradi	Obseg		Vinogradi	Obseg	
			orali	□ sež.		Orali	□ sež.		Orali	□ sež.		Orali	□ sež.
							86						
1	Kapela	Kapela	33	1367	1	—	—	26	3	428	58	10	1372
2	„	Vrhje	8	912	—	—	—	3	—	222	5	—	466
3	„	Podvin	19	1179	—	—	1563	—	26	—	2	—	90
4	Bizel	Staraves	79	1165	23	2	760	66	16	1391	100	41	209
5	„	Vitmarje	122	1185	14	1	288	75	3	539	134	57	456
6	„	Brezje	30	238	2	—	—	28	—	1457	43	11	1229
7	„	Sušice	190	1381	—	—	—	13	—	1016	51	4	464
8	„	Bukovec	118	1589	—	—	—	2	—	142	7	—	363
9	„	Drenovec	127	1437	—	—	64	—	1	—	9	—	645
10	Pišece	Pišece	88	1346	1	—	900	33	1	1055	65	3	166
11	„	Podgorje	106	1135	1	—	—	9	2	317	16	2	582
12	„	Dedmanci	92	1124	—	—	—	10	—	904	36	4	704
13	„	Paulovci	80	372	—	—	—	5	—	762	10	1	396
14	Bojsno	Bojsno	35	10	—	—	—	2	—	88	16	—	1099
15	„	Brežje	15	1413	—	—	—	11	—	883	31	1	1331
16	Globoko	Pirschbg.	28	353	—	—	—	5	—	925	25	2	612
17	„	Blatno	80	995	—	—	—	3	—	106	10	—	1542
18	„	Malivrh	48	1187	—	—	—	—	—	—	11	1	820
19	Sromlje	Turnovec	146	860	—	—	—	—	—	—	15	1	247
20	„	Volčje	83	1486	—	—	—	—	—	—	4	—	312
21	„	Sromlje	86	888	—	—	—	—	—	—	1	—	*32*
22	Sv. Peter	Königsbg.	11	1538	—	—	—	—	—	—	2	—	*350*
		Vkup	1639	760	42	5	461	291	59	635	652	147	686

Najhuje zadete so občine: Kapela, Stara ves, Vitmarska ves in Brezje.

Če bode tako napredovalo, utegnejo v nekaterih letih vsi tamošnji vinogradi uničeni biti. Kranjci bodo zastonj pisali po Bizelsko itd. vino, ker ga ne bode več. Škoda in nesreča posestnikov bode velika. Kajti vinogradi so sploh rodovitni in dajejo po 100 veder na oralu. Tudi cena je vinu Bizeljskemu in sploh Brežiškemu znatna.

Škoda in nesreča bo toraj za posestnike vsakako velika, občutljiva, pogubna.

Da se trtna uš toliko naglo širi, temu so pa ljudje sami veliko krivi. Ne dajo se podučiti, ne marajo za opominjevanja, ne verujejo, da je trtna uš hiranju vinogradov kriva. Zato pa hodijo po vinogradih simotamo in trtno uš na črevljih, obleki in orodji dalje raznašajo. Ostro je sicer prepovedano, dalje raznašati ali prodavati trsovje, kolje, gnoj, prst pa to ne pomaga nič trtnej uši razširjevanje zabraniti, ker jo ljudje sami dalje spravljajo. Mnogo posestnikov je takšnih, ki imajo še zdrave vinograde. Vendar pošiljajo delavce in viničarje iz okuženih vinogradov tje. Kaj čuda, ako jim delavci trtno uš zatepejo na črevljih, motikah, obleki itd. Gosposka je ljudi svarila pa ti ne marajo veliko za to!

Vkljub temu bi se pa trtna uš ne bila ondi še toliko razširila, ko bi Štajerci hrvatskih delavcev v svoje vinograde ne prosili, kar se več menje godi po celej meji na Sotli tje gori do Rogaca.

Vendar iz Brežiškega okraja se trtna uš ne more lehko dalje proti severu širiti, ker jej to zabranjuje precej visoko in z gozdi obraščeno gorovje. Nesreča preti ostalemu vinogradarstvu štajerskemu najbolje, če Hrvati više od Klanca zoper trtno uš ničesar ne storijo. Od ondot utegne ta mrčes prodreti nad Podčetrtek in Rogatec.

Ako se vpraša, kaj smo do sedaj na Štajerskem zoper trtno uš storili, moremo sledeče objaviti. Ko smo l. 1880 trtno uš prvič zasledili, bilo je že prepozno, da bi jo popolnem iztrebili. To ni bilo več mogoče, to pa tem menje, ker so sosedni Hrvati roke križem držali in ničesar niso storili.

Digitized by Google

Zato smo le na to največ gledali, da trtnej uši iz Brežiškega okraja pot globljeje na Štajersko zastavimo in ondi sčasoma ta mrčez pokončamo. Kder se je na skrajnih mejah našlo malo gnezdo ušij, to se je skušalo uničiti s polivanjem ogromne množine žveplovega oglenca.

Trsovje se je izkrčilo in sežgalo s koljem vred. Drugod pa se je menje žveplovega oglenca porabilo, zvečinoma le toliko, da se nagla pomnožitev in izletanje krilatih ušij kolikor mogoče zmanjša. Tako se je začelo l. 1882 postopati. Uspehi bodo kmalu kazali, ali je ta način pravi ali ne.

Zalivanje bolenih trsov z žveplovim oglencem pomaga sicer, da si trs nekoliko pomore in rodi. Vendar ta pomoček zoper trtno uš je predrag, tudi gnojiti ne morejo vinogradarji tako krepko, da bi trsovje zoper trtno uš uspešno pri življenji ohranjevali

Meterski cent žveplovega oglenca velja na železniško postajo v Brežice postavljen, 30 fl. Obdelovanje vinogradov bi stalo 100 fl. vsako leto za vsak oral ali joho. In to je preveč!

Ko bi vinogradarji tam hoteli dobro gnojiti, kder jim vlada boleno trsovje z žveplenim oglencem zalivati daje, bilo bi še uspeha nadejati se. Toda posestniki tega ne storijo. Sploh pa mislijo, da žveplovi oglenec trsovju več škoduje, kakor trtna uš. Iz tega je razvidno, kako težavna in sitna je vojska zoper trtno uš v Brežiškem okraji.

Drugod na Štajerskem še niso zasledili trtne uši. Zato pa naj vinogradarji dobro pazijo na svoje vinograde. Dokler je le malo trtnih ušij v vinogradu, mogoče jih je popolnem uničiti.

Pozneje pa ne več. Nevarnost ne preti iz Brežiškega okraja, ampak iz drugih obmejnih krajev Hrvatskih.

Zlasti meseca julija in augusta se naj pazi na zbolelo trsovje. Pozneje ni tako lehko trtno uš zaslediti in tudi pomagati ne tako zanesljivo, kakor sredi leta.

Julij Hanzel,
deželni potovalni učitelj.

Oskrbovanje sadunosnega drevja.

II. Najnavadniši bolezni pri naših sadunosnih drevesih sta ožig pa rak. Pri ožigu prikažejo se črne maroge, pod katerimi se skorja in les suši. Sprva je mogoče pomagati. Treba je le maroge do zdravega lesa izrezati in rano s katranom pomazati. Tudi krono prirezati pomaga. Rak je treba hitro izrezati, ko ga zapazimo, in rano pomazati. Če stoji drevo preveč na mokrem, naj se grabica potegne, da voda odceja, in zemlja okolo njega z apnom ali pepelom potrosi. Pregloboko vsajenim drevesom pa kaže nekaj prsti nad korenjem odkopati.

Marsikatero drevo lepo raste pa nikoli nič ne rodi. Tukaj pomagamo, če z ostrim nožem ob deblu in krepkejih vejah skorjo do lubja (pa ne do lesa) po dolgem narežemo. Nekateri tudi odstranijo eno večjih korenin ali prevežejo veje trdno z drotom ali svilom. Če je pa drevo vsled neugodne zemlje, kder stoji, vedno nerodovitno, treba ga precepiti. Zopet druga drevesa ne rodijo, ker je zemlja izpita. Tukaj kaže prst okolo debla prekopati, zlasti po zimi, in pognojiti. Potrebno je to posebno drevesom, ki so prejšnje leto obilno sadu obrodila, da si zopet opomorejo.

Na dalje je drevesa potrebno braniti zoper merčesje, zlasti zoper gosenice dveh metuljev. Prvi je drevesni belinec, drugi pa jabelčni zavijač. V to svrho moramo goseničje zalege po zimi z dreves marljivo pobirati.

Zavijač metulj polaga svoja jajčka v dnu jabelčnega cveta. Iz jajčka izleze drobna gosenica, ki se zarije v mladi sadež. V njem ostane, dokler ne padne z njim vred z drevesa na tla, preden je dozorel. Takšni sad je treba hitro pobrati in pokončati.

Zoper merčesje najbolji pomagači sadjerejcem so ptiči. Zato jim začenjajo gnezdiša delati in po drevesih nastavljati. To je sedaj tem bolje potrebno, ker je starih, razpokanih, votlih dreves zmiraj menje. Gnezdiše se najleži naredi iz smrekove, vkup zavite skorje. Zgoraj in spodaj se luknja z drugo skorjo zadela, na sredi luknjica izreže, znotraj pa klin vloži in novo gnezdiše je narejeno. Treba ga je na drevo pritrditi.

Pogosto je pa neumni človek največji sovražnik sadunosnemu drevju, ker z njim prav ne ravna. Nekateri so še zmiraj tako neumni, da sad z dreves otepavajo, z rajcami po njih udrihajo, da pod njimi na zemlji vse polno vejic naleti. Te sklestene vejice bi imele drugo leto sad roditi pa neumni človek je to sam zabranil. Oškodovano drevo potrebuje celo leto, da novih rodovitnih vejic požene in vzredi. Takšno surovo klestenje in oškodovanje bi naj povsod prenehalo in se umaknilo vseskozi pametnemu oskrbovanju sadunosnega drevja!

Krompirjeve bolezni.

II. Zadnjič razloženi način v okom prihajati krompirjevim boleznim je po skušnjah potrjen in po znanstvenih preiskavah. Ako časih ne pomaga, kriva je slaba izpeljava.

Nekateri niso zadosti visoko krompirja ogrebali. Da se to ne zgodi, naj gospodar visokost prstnih grebenov meri. Najmenje morajo biti 12—13 centimetrov visoki. Zopet drugi gredo prerano krompirja izkapat.

Tukaj se zgodi, da nekoliko plesenjskih trosov padne na izkopano gomolje in obvisi. Gomolje se spravi v krompirjeve shrambe s trosi

Digitized by Google

vred. Ti začnejo ondi rasti, razvijati se in kmalu je ves nakupičeni krompir v kleti gnjil.

Človek se časih čudi in jezi tolikej nesreči pa ne vé, da jo je sam zakrivil. Kdor pa sedaj za uzrok vé, lehko nesreči v okom prihaja. Ni nam znano, ali je pri nas kdo uže poskušaval svoj krompir na povedani način braniti zoper nesrečno gnjitje.

Dobro bi pa bilo vsakako, da s tem pomočkom poskusimo. Če je pomagal drugod, zakaj bi pa pri nas moralo z njim vselej spodleteti? Krompir je v našem gospodarstvu velika dobrota in treba je, da ga varujemo zoper bolezni, kolikor mogoče.

Orjaško korenje.

Korenja štejamo več sort. Med bolje sorte spada orjaško korenje, nemški: Riesenmöhre. Škoda le je, da je pri nas še premalo poznamo in sejemo. Koristi je velike, ne potrebuje veliko dela pa daje mnogo pridelka Najbolje obrodi v globokej peščenej ilovici ali glini.

Blizu Fürstenfelda je kmetovalec, ki jo uže dve leti z najboljim uspehom seje in zaradi tega močno hvali in gorko priporočuje. Semena si kupuje v semenskej štaciji grofa Attemsa v Gradci (Samencultur-Station bei St. Peter in Graz).

Lani meseca marca je takšnega semena posejal z lanenim vred na posebno njivo, to pa le plitvo. Lani ni kaj prida vzrastel in mlade korenjeve rastlinice je po spipanem lenu bilo treba opleti. Sedaj pa korenje močno napreduje in zaduši po celej njivi ves plevel. Njiva je bila 200 □sežnjev velika in je dala tri voze lepega korenja, 20 mecnov. Posamezni koreni bili so po 2 kilo težki; v ugodnejših njivah postanejo pa težki do 3—4 kilo.

Orjaško korenje je dobro za polaganje konjem, kravam mlekaricam in svinjam plemenjačam, tudi govedom in svinjam krmljenkam tekne.

Sedaj bližamo se zopet spomladi Kmetovalci dobijo kmalu polne roke dela, zlasti tudi oranja za jarine. Hoteli smo toraj opozoriti na orjaško korenje, ki se da tudi med ječmen vsejati.

Ko se je prvi sadež z njive sparvil, zadostuje, če z brano plevel raztrgamo. Kdor pa utegne, ta naj mlado korenje opleje. Pozneje ne potrebuje nobenega obdelovanja!

Raznoterosti.

(Vplačale) so kmetijske podružnice od 26. septembra 1882 do 25. februarja 1883 Aflenz 73 fl., Arvež 43 fl., Aussee 47 fl., Birkfeld 20 fl. Celje 134 fl., nemški Landsberg 97 fl., Eisenerz 75 fl., Fehring 59 fl., Vransko 62 fl., Ormož 62 fl., Frohnleiten 91 fl., sv. Gal 25 fl., Gleisdorf 94 fl., Konjice 38 fl., Gradec 24 fl., Gröbming 8 fl., Hartberg 72 fl., Ilz 29 fl., Irdning 10 fl., Judenburg 236 fl., Kindberg 35 fl., Kirchbach 50 fl., Knittelfeld 90 fl., Lipnica 68 fl., Leoben 32, Sevnica 10, Ljutomer 21, Maribor 17, Murau 17, Cmurek 110, Oberzeiring 192, Passail 18, Brežice 22, Cerminj 12, Slatina 77, Stainz 46, Voitsberg 134, Weiz 98, Wildon 92, vkup 2410 fl,

(Avstrijski poljedelci) imajo dne 12. marca velik shod na Dunaji. Razgovarjalo bode se tudi, kako v okom prihajati strašnim povodnjim, kakoršne so lani bile na Tirolskem in Koroškem.

(Dolžnikom štajerske hranilnice) dovolilo je se nekoliko polajšanja v plačevanji dolga in obresti od 1. aprila 1883 naprej.

(Južna železnica) pa tudi Rudolfova je na prošnjo centralnega odbora vožnino za sadovna drevesca znatno znižala.

(Razkužnine) so pri železnicah do sedaj pobirali 3 fl. od vagona z živino naloženega. Ta svota je znižana od 1. marca naprej: za goveda. svinje, konje v navadnem vagonu se plačuje 1 fl. 50 kr. v velikih nastropnih vagonih pa 2 fl. 50 kr.

(Sejmi.) 10. marca Dol, sv. Jurij pod Tabrom, Kapela pri Brežicah, Kostrivnica, Strass, 12. marca sv. Ilj pri Šoštanji, Loče, sv. Jarnej pri Celji, sv. Križ na Murskem polji sv. Lovrenc na Dravskem polji, Mahrenberg, Maribor, Ruše, Selnica ob Dravi, 15. marca Gradec. Zdole 16. marca Ernauž, Ormož, Brašlovce, Straden, Bistrica. 17. marca sv. Ilj v Slov. goricah, Podsreda, Lemberg, Hollenegg. Rečica, Šoštanj, Trbovlje, Podčetrtek, Slov. Gradec, 19. marca Svičina, 20. marca sv. Barbara v Halozah, Studenci, Kamca, sv. Križ pri Slatini, Ljubno. Sevnica, sv. Marko pri Trbovljah, Orehova ves pri Brežicah, Oplotnica, Schwanberg, Zibika.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Turšica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . .	7 42	5 40	5 15	3 20	5 73	4 —	5 —
Ptuj . . .	9 20	7 —	7 80	6 70	6 50	5 60	7 —
Celje . . .	9 —	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 50
Gradec . .	8 29	5 47	5 77	3 38	4 79	5 62	3 98
Ljubljana .	8 19	5 43	4 53	3 —	5 61	4 3	6 18
Celovec . .	7 40	3 66	4 76	3 —	4 44	5 —	5 —
Dunaj (100 Klg.)	10 25	7 85	9 —	6 75	6 50	8 85	— 20
Pešt (100 Klg.)	9 90	7 30	7 90	6 60	5 90	6 82	6 30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 11. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 15. marca. 84.

Katol. podporno društvo celjsko v 4. letu svojega obstanka.

Kakor ima vsaka dobra stvar svoje prijatelje, pa tudi svoje nasprotnike, enako se je godilo v pretečenem letu kat. podpornemu društvu v Celji. Podpirali so nas stari naši blagi društveniki, pristopilo nam je tudi precejšnje število novih udov, po vseh straneh štejemo svoje podpornike. Pa vsaj tudi potrebujemo leto za letom obilno podpore, da se nam obdrži trirazredna dekliška šola pod vodstvom častitih šolskih sester. Marsikdo, ki pa razmer natanko ne pozna, sicer reče: Vsaj imate lepo poslopje, v kterem prebivajo učiteljice in v kterem je dekliška šola, kaj potrebujete še posebne denarne podpore? Prijatelj, ki tako govoriš, ti ne pomisliš, da poslopje daje učiteljicam in učenkam le samo streho; a za živež, za šolske in hišne potrebščine in za mnogo pri takem stanu neobhodno potrebnih stvari se mora še posebej skrbeti, in to skrb ravno je prevzelo naše „katoliško podporno društvo“.

Ko bi se našemu društvu kedaj posrečilo, zbrati toliko glavnico ali kapital, da se iz letnih obresti zamore ta šola vzdrževati, potem bi bil en del društvene naloge rešen. Majhen začetek se je že storil.

Pretečeno leto smo kupili dve obligaciji ali dva dolžna pisma, vsako je vredno (po imenu) 1000 gld. Letne obresti od teh dveh obligacij znašajo 84 gld. in te obresti so zdaj skoraj edini gotovi letni dohodki, ki pa še ne zadostujejo, da bi mogli poravnati stroške enega samega mesca.

V poročilu pretečenega leta smo izrekli željo, naj bi nas blagi prijatelji podpirali, da zamoremo vstanoviti zavod za tako mladino, ktera rase brez vsake krščanske izreje, ter postaja nevarna človeški družbi. V ta namen se nam je izročila obligacija za 100 gld., ktere letne obresti se imajo prištevati k glavnici, ki se ima o svojem času obrniti za ustanovo imenovanega sirotinskega zavoda. Naj nas pri tem početji nikdo napačno ne razumeva! Če se kedaj ta krščanski zavod ustanovi, kakor jih je vže mnogo ustanovljenih drugod, naj nikdo ne misli, da bodo potem vsi zanemarjeni otroci ali njihovi stariši kakšno pravico do njega imeli. Nikakor ne! Edino le odbor „kat. podp. društva“ bo moral vestno v vsacem slučaji prevdarjati, kteremu otroku se ima podeliti kakšna podpora in če se ustanovi posebno poslopje, kteri otrok in pod kterimi pogoji se ima sprejeti za izrejo. Namen tega zavoda ne bo nikdar ta, da bi se ž njim pospeševalo vnemarno, zanikerno življenje!

Poglavitni blagi dobrotnik našega društva in dekliške šole so bili v pretečenem letu kakor od začetka sem naš Premilostljivi Gospod knez in škof, varh in pokrovitelj našega društva. Večkrat so nam pošiljali lepo denarno podporo, tako za nakup mnogih za šolo potrebnih reči, za božičnico . . . Darovali so to leto društvu 125 gld., da se s časoma povrne dolg, kteri se je napravil na dekliško poslopje pri njegovem zidanji. Po posredovanji veleč. gosp. župnika čadramskega Jurja Bezenšeka je društvu poslala blagorodna grofica Teodora Rumerskirh 100 gld. Na Zgornji Hudinji umrla Uršula Prekoršekova je zapustila družbi 50 gld. Sprejem vsacega zneska rednih letnih udov se potrjuje v „Cerkveni prilogi“ — „Slovenskega Gospodarja“ — kteremu izrečemo za to njegovo prijaznost srčno zahvalo.

Dne 30. junija umrl je vrli podpornik našega društva veleč. g. P. Donat Schuster, duhovnik kapucinskega reda v Celji. Na njegovo mrtvaško trugo je položilo društvo v znamenje hvaležnosti lep venec; za njegov dušni počitek pa se je opravila daritev sv. meše.

Ustanovnikov, ki odrajtajo vsaj 40 gold., šteje društvo 42; rednih letnih udov, ki so dajali po 2, 3, 4, 5, 10 ali več gld. smo imeli v tem letu 195. Podpornikov, ki so odrajtali vsaj 52 kr. je bilo 94.

Obhajali smo med letom več društvenih veselic s petjem, tombolo in prednašanjem. Dne 7. maja je govoril podpredsednik društva gosp. Miha Žolgar, gymnazijski profesor, primerjaje dekliško šolo z lepim vrtom, v kterem gojijo učiteljice, šolske sestre, pri deklicah čednosti in za življenje potrebne vede, kakor gojijo skrbne gospodinje v svojih vrtih cvetlice za lepoto in žlahtne rastline za živež. Omenjal je posebno vijolico, belo lilijo, rudečo vrtnico in zelen rožmarin kot podobe najlepših dekliških čednosti itd. 28. in 29. decembra se je obhajala božična veselica, pri kteri se je predstavljal igrokaz „Najdenčica“, pele so se mične pesmi, ter se razdeljevala obleka in obutev med ubožne učence in učenke iz okoličanskih šol. V občnem zboru 19. novembra 1882 so bili preč. g.

Digitized by Google

Anton Žuža, častni korar in nadžupnik v Laškem trgu, izvoljeni v častnega uda našega društva. Imenovani častitljivi starosta lavantinske duhovščine, ki so podpirali naše društvo precej v začetku njegovega vstanovljenja, so obhajali 8. oktobra pretečenega leta svojo biserno sv. mešo.

Dekliško šolo vodijo čč. šolske sestre iz mariborske materne hiše. Prednica in učiteljica priročnih del za odrasle dekline je s. Jakoba Paveu, učiteljica 3. razreda je s. Angelina Križanič, 2. razreda s. Bonaventura Suhač, 1. razreda s. Lidvina Purgaj in hišna s. Teodozija Zöbinger. Šolo obiskuje 207 deklet. Velika večina jih je iz celjske okolice, nektere so pa tudi iz mesta in bližnjih sosesk. Odraslih deklin, ki obiskujejo šivalno in se učijo navadnih ženskih priročnih del za hišo in dom je 20; v nedeljsko šolo hodi 25 odraslih deklin.

Naše društvo ima tudi svoj lasten pevski zbor, kterega je osnoval g. Lud. Hudovernik društveni tajnik. Namen tega pevskega zbora je 1) gojiti petje v cerkvenem duhu in 2) sodelovati pri naših društvenih veselicah. Pevski zbor šteje zdaj 24 pevcev.

V začetku tega poročila smo omenili tudi nasprotnikov, ktere je imelo v pretečenem letu naše društvo. O njih pa radi molčimo, ker so nam nehoté mnogo pripomogli, da nam je pristopilo novih udov, ter smo sprejeli podporo, ktera bi bila drugače izostala. Hvala njim!

Najprisrčnejša zahvala vsem blagim našim podpornikom! Kar ste darovali v blagor najmanjših Jezusovih bratov in sester, to ste darovali Gospodu samemu. Blagovolite nas podpirati tudi za naprej; naj nam pristopijo kot udje še tisti, ki so nas do zdaj podpirali le s prijazno besedo.

(Iz tiskanega poročila ponatisneno.)

Sveti Lavrencij brindiški, velik čudodelnik.

Poslednje potovanje svetnikovo.

XII. L. 1613 se verne sv. Lavrencij iz Nemškega v Rim zopet nazaj, ter opravlja po Laškem svojo službo kot prednik kapucinskega reda, kot pridgar in svetovalec vseh tudi narimenitniših. Vedno veličastnejši čudeži ga obsevajo s svojim žarom, toda silno ga muči grozni protin in strašna bolečina vsled kamena v mehurji. Slednič se loti svetnik zadnjega velikanskega dela krščanske ljubezni; podati se mora na Španjsko. Bila je to njegova poslednja pot.

Neapolitansko kraljestvo bilo je takrat lastnina Španske krone; kot Spanski podkralj je vladal v Neapolu brezvestni človek, grozovita šiba cele dežele. Sam je bil kriv strašnega trpljenja svojih podložnikov; toda neobčutljiv in gluh je ostal nasproti vsem njihovim prošnjam. Zatiral je pravico, v sužnosti je bila zakovana cerkvena svoboda, neprenosljivi so bili davki, malopridni sleparji so gulili ljudstvo, razburjeni so bili vsi duhovi. Tak je bil stan kraljestva, v kterem se je bilo bati vsaki trenutek ljudske ustaje. Tu sklenejo narveljavnejši možje, otresti se jarma, pa tako, da se ne lotijo prepovedanih sredstev. Pred vsem hočejo poslati Španskemu kralju natanjčno naznanilo o Neapolitanskih zadevah: toda nihčer si ne upa prevzeti to nevarno in sitno poslanstvo. Kar zakliče eden izmed njih: „Moža smo najšli! Pater Lavrencij! Vi vsi poznate njegovo gorečnost, njegovo modrost in njegovo veljavo na Španskem kraljevem dvoru!“ Pri priči so bili vsi s tem zadovoljni. Prosijo toraj papeža za dovoljenje in ko to dosežejo, hiti nagloma nek poslanec za svetnikom, ki je potoval v mesto Brindizij, ter ga pokliče v imenu svetga Očeta v Neapel nazaj, rekoč, da gre za posebno važne zadeve. Lavrencij vboga pri priči. Ko pride po noči v samostan v mestu Neapolu, ga pričakuje ondi imenitni zbor dvajset narveljavnejših mož vsega kraljestva. Ti pokleknejo pred njega mu opisujejo strahoviti stan dežele, ter ga prosijo s solznimi očmi, naj se poda kot njihov poslanec k Španskemu kralju in naj bode on njihov odrešnik iz tako velike sile! Lavrencij jame sam jokati, ter odgovori: „Moja starost pa moja bolehnost mi sicer prepovedujete tako daljno pot; že stojim z eno nogo v grobu; ker pa tirja čast Božja, kakor mislim to potovanje, sem voljen v blagor vere in v srečo domovine“. Vsi se mu klečé zahvalijo.

Lavrencij piše zdaj pismo Bavarskemu vojvodi, v kterem se mu zahvaljuje za njegovo blagosrčnost in se izgovarja, da se ne more podati po ukazu vojvode v mesto Brindizij. V tem pismu je tudi napovedal z odličnimi besedami, da bode vmerl na tem Španskem potovanji. —

Španski podkralj zve to reč po svojih vohunih in nagloma zaukaže, da se mora zabraniti pot svetnika. Povsod nastavi ovaduhe, na vseh mostih, na vseh ladjostajah, sploh povsodi, koder je imel Lavrencij mimo iti.

Tudi oboroži dve barki, kteri ste morale neprenehoma stražiti pred Neapolom in kterima je bilo zaukazano, naj preišete vse ladje po vseh kotih, ter naj njemu izročite patra živega ali mrtvega. Celo darilo se je razpisalo tistemu, kdor svetnika vlovi. Pa tudi prijatelji Lavrencijevi so ravnali previdno.

Ob polnoči pridejo nekteri zanesljivi možjé k samostanskim vratom, prinesejo sabo vojaško obleko, ktero je moral obleči Lavrencij. Tako ga peljajo na nek samotni grad, kamor dojdejo ob 2 po polnoči. Lavrencij želi potovanje kar nadaljevati; posadili so ga, ker je zopet hudo terpel za protinom, na konja. To ti je bilo silno divje, plašljivo živinče, a za zdaj ni bilo

Digitized by Google

boljšega dobiti. Grajščak sam ga spremlja in prav dobro vé, da celó skušeni jezdeci komaj zamorejo brzdati konja in da kapucini znajo boljše stopati na leco kakor na konja; zato opominja patra, naj močno drži za ujzde. Toda Lavrencij, kteri še roke ganiti ni mogel, odgovori: „Pustite konja pri miru, vse gre srečno izpod rok;“ in res ostane konj pohleven; toda ko Lavrencij stopi raz njega, bil je divji, kakor poprej. Pes, kteri je čuval vinograde, vgrizne žlahtnika globoko v bedro, da siromak od bolečine glasno kriči. Toda svetnik reče: „Nikar tako zlo ne vpijte, saj ni nič“. Kako se toraj mož začudi, ko rana hipoma popolnoma zaceli! To se je zgodilo v noči od 2. do 3. okt. 1618. Tretjega oktobra se je moral svetnik v nekem zakotji skrivati, ter v veliko svojo žalost ni mogel služiti daritve sv. meše.

Četrtega oktobra, v god sv. Frančiška ga pa niso mogli več zadrževati: dasiravno je bila nevarnost silno velika, morali so ga peljati v bližnji kapucinski samostan, kjer je opravil narsvetejšo daritev. Srečno se povrne zopet nazaj v svoje skrivališče, da se prihodnjo noč poda na morje. Dva kapucina ga spremljata. Na nekem skrivnem kraji morskega obrežja, čakakate dve ladiji, pripravljeni od njegovih Neapolitanskih prijateljev. Toda komaj pride svetnik s svojimi spremljevalci na ladijo, se že prikažete tudi obedve barki kraljevega namestnika. Tam na širokem morji pa tuli grozoviti vihar. Lavrencij se ozira za nekoliko trenutkov nepremakljivo proti nebesom, potem pa zakliče: „Bratje naprej! Le na dalje na široko morje! Morje nam bo bolj milostljivo, kakor kraljevi namestnik“. Vkljub grozoviti nevihti se obnese vse prav srečno. Mornarji so djali: „To ni majhen čudež, da se v taki noči niso ladije razbile in da smo ušli svojim sovražnikom.“ Zastonj preganjate podkraljevi barki svetnika. Po neizmernih težavah pride Lavrencij srečno na Špansko. Od tod se poda v Lisabon na Portugalskem, kjer je takrat prebival Španijolski kralj, da si postavi na glavo Portugalsko krono. Svetnika je sprejel z veliko častjo; večkrat je imel ž njim dolge in zaupljive pogovore. Lavrencij mu poda natanjčno in resnično sporočilo o nesramnem ravnanji kraljevega namestnika; kralj mu obljubi gotovo pomoč. Hudobnež zgubi svojo službo, vržejo ga v ječo, kjer je tudi umrl.

Pisma o cerkvenem petji.

Ljubi „Slov. Gospodar“ blagovoli tudi te moje vrstice sprejeti, naj tudi nekaj povem in svoje mnenje izrazim o cerkvenem petji. Gotovo je vsakega mikala ova izvrstna razprava, ki si jo donašal „o cecilijanskem petji“.

Po vsej resnici je cecilijansko petje neizrečeno lepo in se prilega pravemu cerkvenemu duhu, tam kjer cecilijanci pod izurjenim vodstvom v pravem številu zbrani pravilno popevajo. To so pa po mojih mislih da doseči le po mestih, kjer se nahaja dovolj muzikaličnih močij. Tam bi se zamogel osnovati pevski kor obstoječ iz fantičev in deklet, ki bi se morali temeljito podučevati vsaki den. In po dokončani šoli v petji sploh bi se jim še le zamogla ena ali druga cecilijanska pesem predložiti. Kteri se je iz mladega v muziki vadil, tisti bo najbolje presodil, kako težavno delo da je to. Vendar pa to po mestih ne bi bilo tako težavno, ker se tam izurjeni orglavci nahajajo, in ker se fantiči in dekleta lehko vsaki den kedarkoli pevskih vadb udeležujejo. Vse težavniše pa je to na kmetih. Starih, pridnih izurjenih organistov je že prav malo. Človek bi zares včasi iz cerkve všel, ako mora poslušati, kako nepristojno nekteri orglavci orgle martrajo; ter neusmiljeno oskrunjajo ovo veličastno orodje (instrument), ki je odločeno službo božjo povišavati in spodbujevati srca vernikov k božjemu češčenju. Kaj pa bi še le bilo, ako bi se hotelo naenkrat na kmetih upeljati cecilijansko petje?

Da bi ceciljansko petje po deželi zamoglo vspešno napredovati, je v prvi vrsti treba izurjenih orglavcev. Ti se pa ne plodijo kakor globanje. Treba bi bilo tako imenovanih orglarskih šol, kakoršnih nahajamo na Nemškem (Organisten-Seminarien), kjer se mladenči 3—4 leta ne le samo v petji, ampak tudi v orglarstvu vadijo in izobrazujejo.

Iz vsega tega se lehko razsodi, da zdaj še ni mogoče na kmetih cecilijansko petje vspešno upeljati. Že je res, da se je dalo tu pa tam po strašno velikem trudu posameznim pevcem kakovo cecilijansko pesem v glavo zabiti, pa tako ne velja nič.

Zatoraj pa je moje slabo po lastnih skušnjah v meni vtrjeno mnenje to: ostanimo mi Slovenci pri tem, kar vže imamo, in izobrazujmo to, kar nam naše narodno srce ponuja in to je narodno ljudsko cerkveno petje. In to je petje, ki bi se naj gojilo na kmetih.

Nemci so se vé da morali vpeljati tudi po deželi cecilijansko petje, ker narodnega ljudskega cerkv. petja nimajo in ker ljudstvo nima grla za to.

Slovencem pa je petje že prirojeno. Imamo toliko lepih slovenskih narodnih, novih in starih v pravem cerkvenem duhu sostavljenih cerkvenih pesmi, teh se poslužujmo, ter ne segajmo po ptujem blagu, ko imamo toliko žlahtnega na razpolago doma, kjer je slovensko ljudstvo vajeno enoglasno pri očitni službi božji Boga častiti in hvaliti.

Dragi bralec! ko slišiš vso faro, kako z enim glasom Boga časti, ko v sveti pesmi se strinja na tisoče glasov, vsi z enako vnemo —

Digitized by Google

kaj ni presunjeno tvoje srce?! Mar ne občutiš nekega sv. veselja, ko slišiš pri sv. blagoslovu peti vso cerkvo prelepo: sveto, sveto!

Dragi duhovski brat! li nisi nekako zelo navdušen leco nastopil, ko je poprej iz tisuč vernih ust zadonela enoglasno prelepa pesem: Oče naš?

Da bi se pa to prelepo narodno ljudsko cerkveno petje vspešno na kmetih zamoglo gojiti, naj bi se dalo orglavcem v roke: cerkvena pesmarica za farne orglavce lavantinske škofije, osnovana na podlagi lepe knjige, koje uže četrti natis potuje med slovensko ljudstvo „Venec cerkv. pesmi“ imenovane: ta cerkvena pesmarica, ktera je že skoraj dodelana — bi naj tudi imela še namen po škofiji večo edinost v petji, kakor tudi v prebiranji na orglah upeljati. Na podlagi te pesmarice, naj bi se tudi v učilnicah, kjer se učitelji izobrazujejo, podučevalo. Karol Tribnik.

Dopisi.

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu so darovali: Vlčg. France Ferenčak, župnik v Vojniku 10. gld. Bl. gospa Marija Janič 10 gld. Včg. Jakob Mastnak, župnik v Slivnici 5 gld. Kapucinski samostan v Loki 3 gld. 50 kr. Včg. Matija Arzenšek, župnik v Grižah 3 gld. Letnino po 2 gold. so odrajtali: Včg. Dr. Jožef Pajek, gimn. profes. v Mariboru, včg. Ivan Krušič, c. kr. gimn. prof. v Celji. Neimennovan, gosp. Miha Watzinger, posestnik. Blag. gosp. Ivan Stožir, kr. profesor na gornji realki v Zagrebu, gosp. Jožef Pilih iz Ternovlj, Neimenovan, J. Rudl v Celji, Čč. minoriti v Ptujem: P. Škender Sovič, P. Dominik Grobelnik, P. Stanislaus Prus, po 2 gold., P. Clemens Šalamum, P. Benedikt Hertiš, P. Ernest Čuček, P. Jožef Plešek, po 1 pold., dva podpornika 1 gld. 4 kr. Hvala blagim podpornikom!

Iz Dravinjske doline. (Nov župnik.) Dan 4. februarja t. l. je bil dan veselja ne samo za Makolsko župnijo, temveč za celo Dravinsjko dolino. Prva je dobila pridnega in pobožnega župnika, druga odkritosrčnega soseda in vrlega narodnjaka. — Komu ni znan č. g. M. Lendovšek kot duhovnik, kot narodnjak? Omenim le njegov trud, delavnost in žrtvovanje pri zbiranji Slomšekovih spisov, in vsakdo mora pritrditi, da ga že samo to dela č. duhovšini, kakor vsemu narodu slovenskemu, prijatelja in vse časti vrednega. — Srečna si župnija Makolska, da si dobila pastirja tako blagega, tako pobožnega! blagor pa tudi nam prebivavcem lepe Dravinjske doline, ker smo dobili novega buditelja naroda. Po vsej pravici tedaj se je razodevalo veselje in zadovoljnost ne samo v Makolah, temveč dalje okrog, ko so 4. februarja t. l. včg. dekan sl. bistriški Ant. Hajšek, bivši župnik Makolski v ogronem številu zbranemu ljudstvu predstavili novega g. župnika M. Lendovšek-a ter jih lepo in genljivo priporočili, tako da se je pobožno ljudstvo veselja jokalo. Potem so mil. g. prošt ptujski M. Modrinjak v jedrnatem govoru zbranemu ljudstvu razložili dolžnosti, ki jih imajo do svojega novega g. župnika; kazali so pa tudi v tolažbo nekoliko ganjenemu g. M. L. pridne Makolčane, rekši: „Poznam te kot mojega večletnega duhovnega pomagavca, ves čas si bil moja desna roka in težko mi de, da te zgubim; pa ker je volja božja tako odločila, prevzami z veseljem to čredo in lahko jo bodeš pasel sebi v veselje, nji pa v večno srečo. In res! občna zadovoljnost je bila videti, kamor koli si se obrnol. Vi pa dragi Makolčani! storite z veseljem svoje dolžnosti do svojega novega g. župnika! Ljubi mir in zastopnost naj vas vežeta z njimi in potem bo gotovo Vsegamogočni svoj sveti blagoslov na vas rosil!

Sv. Urban blizo Ptuja. (Sv. misijon.) Genljivo slovesnost smo obhajali tukaj od 26. svečana do 6. sušca. Gospodi misijonarji Lazaristi od sv. Jožefa iz Celja so imeli pri nas sv. misijon. Da je ta pobožnost za ljudstvo primerna, in vsem ugodna bila, se vidi iz *tega*, da se je vernih toliko udeleževalo, da niso v cerkvi večkrat imeli prostora. Po znani gorečnosti so čč. gg. to pobožnost prevzeli in dokončali. Gotovo bode verno ljudstvo prav obilno sadú imelo od tega. Prisrčna hvala je spremljala č. gospode misijonarje pri njihovem odhodu v Remšnik. Ker za premnoge trude niso tirjali nobenega plačila, bodi jim dobrotljivi Bog v nebesih plačitelj!

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so darovale naslednje župnije: Galicija 8 fl., Pernice 1 fl. 92 kr., Mala Nedelja 4 fl. 51 kr., Svetinje 2 fl. 42 kr., Sv. Vid pri Planini 13 fl.; Prihova 14 fl. 24 kr., Zreče 1 fl. 78 kr, sv. Urban nad Ptujem 17 fl. 69 kr., sv. Vid pri Valdeku 5 fl., sv. Marjeta niže Ptuja 12 fl., Rečica 5 fl., sv Juri na Pesnici 1 fl. 70 kr., Podsreda 10 fl. 6 kr., Ljubno 5 fl. 3 kr., Sv. Frančišk 3 fl. 91 kr., dobrotnica v Gradci 2 fl.; č. g. Peter Cizej 10 fl.

(Križev pot), prav lepo izdelan dobila je farna cerkev v Brežicah; farani so prilično velikonočnega izpraševanja darovali zanj 300 fl Bog plati!

(Cerkveni Glasbenik) izišel je v 3. številki s prilogo, ki objavlja napev pesni po povzdigovanji: Zdaj molimo, in za tri glase: Tristis est anima mea.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 12. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 22. marca. 85.

Alleluja.

Hebrejsko besedo Alleluja katoliška Cerkev mnogo rabi, da z njo izraža duhovno veselje in srčno radost nad kako sveto skrivnostjo. Ta beseda, ki je latinski jezik ne pozna, nas opominja večne gostije angeljev in svetnikov v nebesih, katerih posel je ta, da Gospoda vedno hvalijo in mu brez prenehanja slavo prepevajo. Tudi Judje so se te besede često posluževali, zlasti pa so svoje alleluja-psalme (ps. 113 do 118) o praznovanji pasche veliki hallel imenovali. Sv. Gregorij Veliki spričuje v svojih listih, da je raba besede alleluja pri službi božji iz jeruzalemskega tempeljna. Poprijela se je tudi zahodnja cerkev, in že v 5. stoletji je izišel ukaz, ki je določeval, kdaj da se sme alleluja rabiti, in kdaj ne. Bilo je pa tedaj prepevanje alleluje brez besed ter melodijozen in nedoločen iztok radujočega se srca; smeli so začetkom verniki pri svojih pobožnih shodih drug za drugim iz srede stopiti, in kakor se je komu poljubilo, allelujo prepevati. Tertulijan pripoveduje, da so kristijani po sv. meši še alleluja in psalme prepevali. Enako nerazločno petje brez besed popisuje iz lastne skušnje še sv. Avguštin. V pravilih sv. Benedikta pa se nahajajo že gotove določbe o petji alleluje. Razen velikonočnega časa, rabila se je alleluja zlasti pri gradualu, kjer se je pelo po posameznih vrsticah; in sicer ob praznikih z bogatejšimi melodičnimi tropami, tako, da so zadnjemu *a* še daljše melizme pridevale. Rêči se sme, da graduale stoprav dobi vesel značaj, kadar se mu pridene alleluja. Alleluja je slavnostna beseda sv. Cerkve, ki je lepo vrejena za razne sv. skrivnosti; z njo se kinči pevčev jezik in veselo jo nam naspróti poje sveti zbor, kakor pravi Cassiodor. Po hebrejski sostavi pomenja alleluja „hvalite Boga“. V ustih sv. Cerkve se je spremenila v živ klic veselja in radosti, s katerim se ona povzdiguje do večnih hvalnih pesni v nebesih. Sv. Janez piše v skrivnem razodenji: Slišal sem kakor glas veliko trum v nebesih, ki so rekle: Alleluja! In sem slišal kakor glas velike množice, in kakor šum veliko vodá in kakor bobnenje velikih gromov reči: Alleluja! (pogl. 19.) Tako je že pobožni Tobija v preroškem duhu oznanjal: Vrata jeruzalemska bodo sezidana iz safira in smaragda in iz drazega kamenja vse njegovo obzidje okoli in okoli. Z belim in čistim kamenjem bodo pomostene vse njegove ceste, in po njegovih ulicah prepevalo se bode alleluja (13, 21—22). Cerkev na zemlji je ta novi Jeruzalem v svojem začetku. zato se v njem razlega „glas veselja in rešitve“ (Ps. 117, 17) večkrat kakor v stari zavezi, toda vendar ne brez prenehljaja, kakor v zmagalni Cerkvi. Zlasti o velikonočnem času nij alleluje ne konca ni kraja. Kajti praznovanje svetega velikonočnega časa ni nič druzega, kakor nadaljevano praznovanje zmage Izveličarja in izveličanja, praznovanje zmage nad smrtjo in peklom. Tu se v liturgiji ozira vse na večno srečno življenje v nebeški slavi, v katero je Jezus sam šel, in katero je tudi nam zadobil. Tri najveselejše skrivnosti — namreč vstajenje ter vnebohod Kristov in prihod sv. Duha — so za nas studenec pravega in stalnega velikonočnega veselja, tako da za nekoliko časa pozabimo bojev in trpljenja svojega zemskega romanja in pregnanstva in polni hvale z nebeščani vedno alleluja prepevamo, ne da bi se kedaj otrudili. Alleluja je iztok nepopisljivega velikonočnega veselja, katerega je naše srce tako polno, da kar iz njega kipi; alleluja je slavoklic za srečo našega izveličanja. Zato naj bi vsi, kakor cerkveni vekonočni hymnus od nas zahteva po prehodu skozi rudečo morje, okinčani z belimi oblačili pri kraljevi pojedini nebeškega Jagnjeta svojemu glavarju in voditelju prepevali: Alleluja, alleluja, alleluja! Glasbenik.

Žalosten konec neumne šale.

V nekem velikem mestu živel je čevljar, s katerim so dijaki, ki so v ondotne šole hodili, radi šale uganjali. Tudi čevljar je imel prejšnja leta nekoliko dijakov v svojem stanovanji, kateri so mu radi dovolili, da je včasih njihove šolske knjige prebiral. Iz teh dijaških knjig si je ubogi čevljar pridobil nekoliko plitvega znanja, s katerim se je potem bahal, če je bil v kaki veseli družbi. Vtikal je se v razgovore, katerih ni skoraj nič razumel, pa le zaradi tega, da bi si ljudje mislili, Bog si ga vedi, kako učena glava je naš čevljar; to se ve, da je dostikrat povedal kaj tako neumnega, da se mu je vse smejalo. Večkrat bi se mu lehko reklo: Čevljar! slišal si nekje uro biti, a vendar ne veš, koliko je ura!

Dijaki so imeli posebno veselje ž njim. Vse kar jim je modroval in pripovedoval, bilo

Digitized by Google

je neumno. A ravno tem njegovim neumnostim so se dostikrat do sitega nasmejali in se ž njim prav dobro zabavljali.

Vsaki dan je moral čevljar v družbo veselih dijakov, da jim je kratek čas delal. Se ve, da si je čevljar dijaško povabilo štel v veliko čast, ker si je mislil, da ga dijaki med se vabijo le zaradi njegove modrosti in učenosti. —

Ta čudni možiček bahal in hvalil se je najrajši s svojo pogumnostjo in neustrašenostjo. Večkrat je rekel: Naj se mi zgodi, karkoli hoče; jaz se ne ustrašim; pa ga tudi ni strahu na svetu, da bi se ga jaz bal! To njegovo večkratno bahanje in hvalisanje napeljalo je nektere dijake, da so ga hoteli skušati. Eden izmed njih se naredi bolnega in res se njim posreči, da jim čevljarček to laž verjame.

Nazadje se je reklo, da je bolni dijak umrl, in vprašajo čevlarja, ako bi se pač on upal prvo noč čuvati mrliča.

Zakaj pa ne! reče čevljar. Samo to se mi bi moralo dovoliti, da bi smel krpati ali šivati čuvajé mrliča. To se mu dovoli, in čevljar pride prav na tanko ob določeni uri k mrliču v sobo. Mrlič je ležal na slami v postelji in je imel slamnato podzglavje.

Čevljar se vsede in začne svojo delo, ko so odišli prijatelji mrtvega dijaka. Ravno je hotel čevljar. da bi s skladivom potolkel šiv na svojih škornjih, katere je popravljal. kar udari ura in na videz mrtvi dijak se začne kakor na dano znamenje malo vzdigati, odmakne odejo in upre čvrsto svoje oči v ubogega čevljarja. Ali ta se ni dolgo pomišljal. Naglo zamahne s kladivom rekoč: Ej siromak mrtvi! Kaj neki iščeš med živimi? Proč s teboj; ti več ne spadaš med nas! — pri teh besedah udari s vso močjo po glavi nesrečnega dijaka, kateri brez vse zavesti padne zopet nazaj v slamo. Potem nadaljuje pogumni čevljar zopet svojo delo, kakor bi se ne bilo prav nič hudega zgodilo. V tem hipu priderejo dijaki skozi vrata, ki so zunaj pri ključanici videli, kaj se je zgodilo z ubogim dijakom. Nesrečnež kaj si storil! vpijejo od vseh strani! Potem hitijo k postelji nesrečnega dijaka, pa nobenega znamenja kakega življenja ni bilo več v njem. Malo besed je bilo zadosti, [da izvé čevljar kaka nesreča se je zgodila vsled majhne šale, ki si jo je ubogi dijak bil izmislil. Brž pokličejo zdravnika; ali česar so se vsi bali, vresničilo se je, to je: mladi in lepi dijak je bil zares mrtev.

Kaj je zdaj pomagalo vse upitje in žalovanje. Nesreča se je zgodila, in nič se ni dalo več spremeniti. Nesrečni udarec izpremenil je nepravega mrliča v pravega, a nameravano šalo v najbritkejšo in najžalostnejšo igro. Pač žalosten konec neumne in nepremišljene šale!

F. Kaučič.

Kristus v goste povabljen.

(Narodna legenda.)

Svoje dni sta živela uboga zakonska, ki v svoji koči nista ničesa imela, kakor eno kokoš. Ker pa sta bila pridna in pobožna, bila sta vedno s tem zadovoljna, kar sta si s svojimi rokami pripravila in nista nikoli zavoljo svojega uboštva godrnjala.

Nekega dne si mož zmisli, naj bi kokoš zaklala in prihodnjo nedeljo Kristusa na kosilo povabila. Ženi se ta misel dopade, torej rada privoli.

Že v soboto zvečer je zaklala kokoš, ter jo v nedeljo lepo za kosilo pripravila. Mož pa je odšel v cerkev in ponižno Jezusa prosil, naj pride danes v njegovo borno kočo na kosilo, kar mu je tudi obljubil.

Med tem pa, ko je žena doma kosilo pripravljala, pridejo zaporedoma trije berači, ter jo prosijo daru božjega. Vsakemu da, kolikor je premogla, zadnjemu celo kos kokoši, ki je bila ravno že pečena. Berač se lepo zahvali in odide.

Na to pride mož veselega srca domu, ker celi čas ni drugo mislil, nego na Boga, ki bo danes pri njem kosil.

Brž pogrneta mizo in pripravita, kar sta imela. Ker že dolgo čakata, Kristusa pa *le ni* h kosilu. gre mož spet v cerkev in se *pritoži,* zakaj da Kristus svoje obljube ne drži. Ali Kristus mu milostljivo reče, da je že bil pri njem, ter mu pokaže darove, katere je bila njegova žena beračem dala. Še bolj vesel se vrne zdaj mož domu in ženi pove, kaj da je izvedel.

Od tega časa sta imela toliko sreče pri svojem delu, da sta v kratkem obogatela.

Ko o tem bogati sosed zve, posmehuje se vbogemu kočlarju češ, prav se mu je zgodilo, da so na njegovo siromašno kosilo mesto Kristusa le berači prišli.

V svoji ošabnosti pa tudi on ukaže prihodnjo nedeljo veliko gostijo pripraviti. Celi teden so pekli, kuhali, pražili, cvrli in tako sijajno gostijo pripravili. Tudi bogatin gre v nedeljo v cerkev ter povabi Kristusa, naj pride opoldne k njemu na kosilo, kar mu je Kristus tudi obljubil.

Med tem pa tudi k njemu pridejo trije berači, pa nobeden ni ničesa dobil, zadnjega je gospodinja celo z burkljo napodila češ, mi ne pripravljamo kosila za take postopače in berače, ampak za imenitne gospode.

Ko mož domu pride, pritoži se mu gospodinja, kako so jo berači nadlegovali in kako jih je vse napodila, in on jo za to lepo pohvali, mesto da bi jo bil posvaril.

Ker Kristusa tudi k bogatinu dolgo ni, gre tudi on v cerkev in ošabno Kristusu očita,

Digitized by Google

zakaj svoje obljube ne drži, saj je za mnogo imenitnih gostov kosila dovolj, ne kakor pri njegovem siromaškem sosedu.

Kristus ga milo pogleda in reče: „Saj sem bil danes že trikrat pri tebi, pa prvi in drugikrat me je žena dobro oštela, tretjikrat pa celo natepla.“

Mož se je sicer pred Kristusom tega sramoval ali ker se ni kesal zavoljo svoje predrznosti in trdnosrčnosti, je v kratkem času čisto ubožal. S.

Katoliške škofije na Ruskem.

Dolgo je trpelo preganjanje katoliške Cerkve na Ruskem. Sedaj je ruska vlada s papežem vendar enkrat porazumela se. Slišati je, da so sv. oča uže več novih nadškofov in škofov za izpraznjene škofijske sedeže imenovali. Tamošnji katoličani dobijo tedaj v kratkem rednih višjih pastirjev. Vseh škofij štejemo ondi 12. Izmed teh je 11 poljskih in 1 ruska. Prvih 11 škofij obsega prav za prav dvoje nadškofijstev in 9 škofij in te so:

1. Nadškofija Varšavska z dvema pomočnima škofoma 2. škofija v Kijelcah 3. v Kališi, 4. Plocku, 5. Lublinu, 6 Sandomiru in 7. Augustovem, 8. nadškofija v Mohiljevem s 3 podredjenimi škofi 9. v Vilni, 10. v Kovnem in Mednikih in 11. v Žitomiru. Medniška škofija (samogitijska) ima 2 pomočna škofa, jednako tudi Žitomirska za Luček in Kijev. Prav ruska škofija je 12. Kerson-Tiraspolska, ki šteje 2 pomočna škofa s sedeži v Kersonu in Tiraspolu.

Večina teh škofijskih sedežev je izpraznjena, škofje so pomrli ali od ruske vlade prognani. Sedaj bode tem neredom konec storjen. Žalostna je bila osoda Varšavskega nadškofa, veleučenega plem. Felinskija.

Bilo je l. 1863, tedaj pred 20. leti, ko ga ruska vlada naglo pokliče v Petrograd, da se zagovarja zastran svojega pastirovanja. Prijatelji mu naznanjajo, da ga v Petrogradu čaka prognanstvo, in mu svetujejo, naj skrivoma pobegne čez mejo na Avstrijsko ali Nemško. Toda Felinski gre pogumno v Petrograd in prognanstvo. Po zelo kratkem zaslišanji pri ministrih je odpeljan v Jaroslav ob Volgi, kakih 80 ur za Moskvo. Mesto šteje 40.000 prebivalcev, med temi pa samo 600 katoličanov. Nadškofu se je odkazalo posebno poslopje v stanovanje z malo kapelico, kder sme opravljati daritev sv. meše in h katerej tudi katoličani prihajajo. Učiti, pridgati pa ne sme. Plačo dobiva od vlade, da zamore ravno shajati. Mesto zapustiti mu je ostro prepovedano.

Tako je živel nadškof plem. Felinski 20 let in se močno postaral. Vkljub temu je on pravi nadškof Varšavski in drug sme njegov sedež zasesti le, če on umerje, ali sam rad odstopi ali na povelje papeža škofovanje položi. Ali se povrne sedaj v Varšavo nazaj, o tem še ni znano nič. Papež imajo od ruske vlade na prosto voljo dano storiti, kar se jim najbolje zdi, tudi zastran Varšavske nadškofije.

Dopisi.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. Mnogokrat moram iti ali se peljati skoz prijazni trg Ljutomerski. Nedavno sem prišel blizu mirodvora, kjer polek ceste stoji star križ z lepo podobo Kiržanega, zraven razpela pa leži široki in visoki kup gnoja, ki ga vsako leto tam izlagajo in potem v gorice spravljajo. Gnjilobna smrdera mi je udarila pod nas, precej dolgo se nje nisem mogel rešiti. Jezilo me je vsakokrat mimo gredočega, kadar sem zagledal polek podobe Odrešenika našega tako nesramnost, tem bolje po pravici sem se togotil, ker ravno mimo tega gnojišča na stotine ljudi sprevaja svoje ljube mrtve na blizo ležeči mirodvor. Velikokrat me je zgrabila pravična jeza in prevdarjal sem pri sebi, kaj neki mislijo srenjski očetje, da tako nespodobnost, ki žali vsako kristjansko dušo, pripušajo in dovoljujejo? Ali so brez vere ali brez spodobnosti? Med dobrimi in vernimi ljudmi so križi in okoli križa kinči se s cvetlicami tukaj pa gnoj podobi Zveličarja vozijo pod nos. To bi bilo zameriti židovom, trikrat bolje ljudem, ki se spoznavajo k veri kristijanski.

Iz Celja. (Bratovščina Matere božje sedem žalostij.) P. n. družbenikom starodavne, slavne in koristne braterne M. B. 7 žalostij se sledeče poroča: Pretečeni (cvetni) petek je bilo kakor vsako leto v tukajšnji gotiški kapeli žalostne Matere božje navadno, slovesno sv. opravilo, in sicer: govor z razlago o braternskem stanji, potem peta (levitirana) sv. meša. Nenavadno veliko število družbenikov, pa tudi drugih častilcev žalostne Matere božje se je zbralo. — V preteklem braternskem letu, namreč od lanskega cvetnega petka do letošnjega, je, kolikor se je zvedeti dalo, 16 družbenikov odmrlo. Za vsakim posebej se je iz prižnice oznanilo in obhajalo mrtvaško sv. opravilo, in razun tega se je po petkih v žal. kapeli po pravilih bratovščine za vse med letom vmrle družbenike več sv. meš služilo. Dne 3. novembra je bilo mrtvaško sv. opravilo za vse rajne družbenike. Imetje braterne znaša 930 fl. 50 kr. in je v Celjskej hranilnici pod štev. 2927 vloženo. Zvunajni družbeniki, — kteri namreč ne stanujejo v Celji — se vljudno prosijo, naj letnino ali osebno odrajtajo, ali pa po poštnih nakaznicah pošljejo. Od vmrlih družbenikov pa naj sorodniki ali kterikoli braternsko knjižico z naznanilom dneva smrti poslati blagovolijo. Če je kdo znabiti v kaki braternski zadevi v dvo-

Digitized by Google

mu, naj se po poštni listnici oglasi in z veseljem se mu bo s pojasnilom postreglo.

Ant. Šlander,
vikarij in voditelj bratovščine.

Sv. Mihalj pri Šoštanji. (Cerkveno petje.) V cerkveni prilogi je bilo omenjeno o sedanjem corkvenem petji in godbi, da ni nobena umetnost, ampak pošteno rokodelstvo. Tega se človek lehko prepriča v marsikaterej cerkvi; zlasti tam, kder imajo slabega organista. Marsikteri igra na orglje pri očitni božji službi kakor pastir v gorah pri ovcah na piščalko. Poznamo jih, ki igrajo med vso službo božjo eden in tisti glas, kakor postavim c dur, na pedalu pa stojijo kakor bi imeli mertoud v nogah, in da bi še ne bili nikdar slišali praviti, da orglje, najpopolnejši inštrument, 12 dur glasov obsežejo, od 12 mol glasov je pa tako škoda za vsako besedo, ker so mnogi organisti preleni da bi se kaj učili, še manj pa da bi cerkvene pevce podučevali, ker sami nič ne vejo od cerkvenega petja in godbe. Jaz bi svetoval takim organistom, da bi si naročili pri slav. ceciljinem društvu v Ljubljani potrebnih knjig, iz katerih bi zamogli sebe in svoje pevce podučevati v cerkveni glasbi. J. K.

Od Loke pri Zidanem mostu. (Slab mežnar.) Tudi v to mirno slovensko vas se je kosmatinec lisjak, pod imenom: „Kmetski prijatel“ priklatil; tudi tukaj se je ta sladek prilizovalec povaljal in nekoliko dlak pustil. Dolgo ga ni bilo; zdaj pa je vendar tudi ta skriti in mirni kraj izvohal in se tu naselil. Zahvaliti pa se moramo za to veliko dobroto Laškemu pismonoši Gamšeku. Le ta si je toliko prizadjal, da je nekoliko številk med slovenske kmete razdelil. Gamšek, cerkovnik, (mežnar) in „organist“ se ne more od njega ločiti. On veruje v ta list bolj, kakor v sveto pismo. Gamšek ga vsakemu priporočuje kot izvrsten list. Žalostno, da se je dal ta domači rojak toliko preslepiti! Koliko si on vendar prizadeva za nemški jezik! Ko bi bilo po njegovem, moral bi se celi svet ponemčiti. Ali svetovali bi mu se prej nemškega jezika dobro naučiti, ker strašne kozle dela, ako le kako dopisnico nemški piše. Cerkovniku ali po domače mežnarju bi pa svetovali naj si rajši novih loncev kupi in se na nje zvoniti vadi, da bo v Loki lepše zvonjenje. Posebno se pa naj naš „organist“ rajši note uči, da bo vsaj to igral, kar se poje, ne čisto kaj druzega. Zategadelj si naj mesto „lisjaka“ kak glasbeni list naroči. Je še več naročnikov, ktere pa še tukaj nočem imenovati. Vem, da so se ti dali pregovoriti od agenta Gamšeka. Ali če imajo še le iskrico ljubezni do naroda, zavedeli se bodo in spoznali „Lisjakovo“ prilizljivost in ga po šub v Celje poslali. Ako tega ne storijo, preklicali jih bomo v vseh častnih listih. Prosimo Vas toraj Laški kmetje in vas slovenske, kmetske fante, ne dajte se zapeljati od agenta Gamšeka in ne naročajte si krivega „Kmetskega prijatelja!“ Ako vže kaki časnik berete, naročiti si koristni list „Slovenskega Gospodarja“.

Rodoljub.

Od sv. Vida pri Ptuji. Bilo je že leta 1878 omenjeno v „Slov. Gospodarji“ o zlati gostiji naših ljubih starišev Janeza in Ane Kojc iz Majberga, kterih smo spremljali k — zlati poroki od petih otrok, trije sini in hčer; ker sina Janeza zadela je nemila smrt na bojišči leta 1866. dne 3. julija pri Kraljevem gradu in počiva v tuji zemlji pod spominekom našega Mariborskega polka štev. 47. Sedaj pa tudi naznanimo žalost, ktera nas je kmalu po veselji zadela, ker 3 mesece potem smo že ljubo mater k večnemu počitku spremljali. Ljubi oča še so živeli do 26. januarja t. l. pa tudi njih nam je nemila smrt pobrala; bili so od svojega rojstva od leta 1808. do sedaj zmirom pod streho čast. oo. Minoritov Gračkega samostana kakor vinogradnik od l. 1828. do sedaj, kar se le redko pripeti. — Pomenljivo je to kakor pri rajni materi tako tudi pri očetu, da sta obadva v petek na Krist. trpljenja dan umrla; pogreb je bil obadvakrat v nedeljo. Zatoraj ne moremo zamolčati, da nebi izrekli prisrčne zahvale čast. oo. Minoritom Gračkim, pod kterih streho so naši ljubi stariši pa tudi mi otroci tako dolga leta živeli; potem čast. duhovnikom Vidovske fare, kteri so rajni materi, pa tudi — zdaj ljubemu očetu, še na dom popotnico za srečno pot v dolgo večnost prinesli in podelili; Bog jim naj plati. Izrekamo pa tudi srčno zahvalo vsej žlahti, sosedom, prijateljem in znancem, kateri so naše ljube stariše radi v veselji, v trpljenji in v žalosti obiskovali pa njih tudi do groba spremljali, vsem stoterni Bog plati. Rajnemu bratu Janezu očetu in materi pa želimo večni mir in pokoj in večna luč jim naj sveti.

Hvaležni otroci.

Raznoterosti.

(† Umrl) je Andrej Gollmayer, nadškof v Gorici 86 let star.

(Družba sv. Mohora) šteje letos uže mnogo novih udov.

(Cerkvo v Teharjih) so tatje oropali, vzeli so iz darilnikov okolo 8 fl. drobiša.

(Nemški deželni šolski svet) spodnje-avstrijski, obstoječ iz samih liberalcev, je zaukazal, da se imajo učenci javnih šol procesije na Telovo vsi in razoglavi udeležiti. Lani je okrajni glavar v Hornu in okrajni šolski nadzornik za sv. Resnjim telesom korakal s klobukom na glavi, letos utegneta to opustiti.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 15. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 12. aprila. 86.

Kaj je človek, stvar z neumerjočo dušo nadarjena ali samo požlahtnjena žival?

III. Človek je bistveno kaj druga, kakor žival. Na to kaže marsikaj, zlasti pa da človeka povsod nahajamo. On strahuje in zapoveduje vsem živalim, porablja vse, do česar v naravi le priti more, ter združuje nekako vse popolnosti nižjih od njega stvarij.

Po nauku sv. pisma obstaja človek iz umrljivega telesa in neumerjoče, po božjej podobi vstvarjene duše. Po svojem telesu podoben je človek drugim živalim. Prav tako. Saj je poklican vidni svet h Bogu bližavati in po svojej prostovoljnej udanosti v božjo voljo posvečevati. Po svojej duši pa mora Bogu podobnih lastnostij imeti, da nekako kot božji namestnik vidnemu svetu kraljuje in zapoveduje. Ustvarimo, djal je Bog, človeka po našej podobi, da gospoduje ribam v morji, pticam pod nebom in živalim po vesoljnej zemlji.

Se li to ne godi v resnici?

Mogočni oroslan, velikanski slon, kače ropotače, nježni ptiček kolibrič itd. živijo in se plodijo navadno in pod milim nebom le v toplih ali gorkih krajih sveta; morske pse ali tjulne, bele medvede, lose ali severne jelene, kose zimorodke pa nahajamo le v mrzlih, ledenih opasjih zemlje. No, in človeka, tega pa uže nikder ne zmanjka. Res čudovito je, kar vse zamore človek prenašati: vročino in mraz, sušo in mokroto.

Eskimovci stavijo hišice iz snega s šipami iz leda na oknih, zamorci pa hodijo skoraj goli in nagi. Tirolec živi na visokih alpah ali planinah jednako vesel in zadovoljen, kakor Rus ob nižavah Volge in Dnjepra.

Razloček od najhujše vročine do najsilnejšega mraza, kateremu se človek privaditi more, znaša do 80° R. in še več. Človek živi povsod, in vsled tega je sposoben strahovati vse živali, ker mu se nobena ne more nikamor skriti, nikamor uiti, da bi nje ne zasledil. Nekateri ptiči radi in lepo pojejo, se naučijo raznih napevov. Drugim živalim pa to ni dano. Opica ali „of“ je človeku podobneja mimo vseh drugih živalij, pa za petje, za godbo nima čisto nič glave.

Druga je s človekom. Ta zna najlepše, najumetnejše peti in je ustvaril na zemlji uže prav angeljsko petje in godbo. Mravlje ne živijo nikoli posamez, pajeki pa nikdar vkupaj. Vsak si sprede sam in le za sebe mrežo. Človek pa je lehko meščan pa tudi puščavnik, če se mu zljubi. Živali so pač zmiraj pristranske človek pa vsestranska stvar božja.

Pismo o cerkveni glasbi.

Veselo je videti, kako se dandanašnji cerkveno življenje razvija, ter povsod pravi cerkveni duh razširja. Če so že pred 30 do 40 leti za svojo sveto cerkev vneti možje blagoslovsko vedo čistili jožefinizma in racionalisma ter ji tako veliko pripomogli k današnjemu razvoju in cvetu — zato se ne smemo čuditi, če je ista reakcija pričela tudi na polji cerkvene umétalnosti v obče, posebno pa v cerkveni glasbi; kajti tudi tukaj je hudi sovražnik, ko so ljudje spali, veliko luljke vsejal med pšenico. (Mat. 13, 24).

Tudi cerkvena glasba je zmirom bolj zgubavala cerkvenega duha — in kjer ni cerkvenega duha, tam tudi ni prave umetalnosti — musica sacra je zmiraj bolj trivijalna postajala, ljudstvo izgubilo pravi okus in zgodilo se je, da je bila in je tudi še danes na mnogih krajih cerkvena glasba v posmeh drugovercem in v žalost katoličanom.

Pa ne le to. Nastopila je nenaravna prikazen. — Možje druzega veroizpovedanja so morali katolike opozarjati, na to, kar leti sami niso zapazili ali zapaziti hoteli, da je njih glasba silno necerkvena in neumetalna.*)

Bogu je pa vendar človek dolžen dati najboljše, kar ima in premore. Temu žalostnemu stanu v okom priti, je nastalo tedaj na polji cerkvene glasbe živahno gibanje.

Leta 1869 so skoraj vsi nemški škofje (in tudi veliko avstrijskih) podpisali adreso na sv. očeta, v kateri so potrebo reforme cerkvene glasbe v ginljivih besedah izrekli ter povdarjali, da je cerkvena glasba v nerazvezljivi zvezi z opravljanjem presvete daritve (z liturgijo).

Vstanovilo se je ono velikansko cecilijino društvo na Nemškem, ktero so tudi sv. oče Pij IX. s prekrasnim pismom: „ad multos movendos animos“ l. 1870 potrdili, ktero je vkljub najhujšemu kulturnemu boju — kulturo na polji cerkvene glasbe razširjevati začelo in zdaj

*) Mendelsohn, Berlioz itd,

Digitized by Google

kakor košato drevó svoje veje razteguje po vsem katoliškem svetu.

Enako gibanje se je začelo v zedinjenih državah severne Amerike, kjer so škofje na svoje stolne cerkve celó iz Nemškega poklicali v cerkveni glasbi akademično izobraženih mož, kteri naj bi vpeljali hišam božjim dostojno glasbo, ter pozabljene cerkvene določbe gledé cerkvenega petja izvrševati pomagali. In to vse je le z največimi težavami se goditi moglo, posebno ako se ozir jemlje, kako velike so tam škofije in kako silno oddaljene župnije ena od druge, kjer je torej škofom le z velikim trudom mogoče cerkveno disciplino vzdrževati. — Tako so vstanovili na Irskem, v Holandiji, na Italijanskem cecilijena društva in na Avstrijskem, v Pragi, v Salcburgu, Dunaji, Lincu. v Tirolskih škofijah, v Sekavski, Ljubljanski. Celovski in hvala Bogu tudi pri nas se je začelo daniti na polji cerkvene glasbe. Zmirom bolj prodira spoznanje. da se mora tudi v lepi lavant. škofiji cerkveno petje, — ktero je z ozirom na liturgijo silno zanemarjeno, da ne rečem vse posvetno in trivijalno — povzdigniti, če se razumeva na podlagi cerkvenih določb. Začetek temu smatram pretresovanje tega silno važnega vprašanja v cerkveni prilogi „Slovensk. Gospodarja“.

Zato želim tudi jaz svoje mnenje izreči, ter že začetkoma povdarjam, da mi je le resnica in nič kot resnica na srci.

(Dalje prihodnjič.)

Sv. Lavrencij brindiški.

(Zadnja bolezen in smrt svetnika.)

V sredi trudapolnega dela vdari zvestemu služabniku, božjemu nagloma ura k večnemu počitku. Vsled nenadnega obnebja in velikih težav daljnega potovanja se ga loti griža. Peti dan svoje bolezni reče določno: „konec mojega življenja je blizu“. Zdravniki mu zagotavljajo, da bode ozdravil, on pa smehljaje odkima z glavo. V hiši kraljevega kancelarja, ki je svetnika iz prejšnjih časov sem poznal in ga visoko spoštoval, mu strežejo z narvečo skrbljivostjo.

Imenovani državnik zvesto pazi na njega ter poklekne vsaki večer pred njegovo posteljo, da zadobi od njega sveti blagoslov. Enako skrben je bil kralj sam, kteri je večkrat na dan popraševal po bolniku. Narveča težava za Lovrenca je bila ta, da ni mogel več sv. meše služiti; zato pa je sprejemal vsaki dan sv. obhajilo. Ni bilo treba ga opominjati k vdanosti v božjo voljo. kajti na njem nisi zapazil niti narmanjše nejevolje ali kakšnega nemira. Veliko več je prenašal toliko veselejše svoje trpljenje, kolikor hujše so prihajale njegove bolečine; obžaloval je le to, da tako malo trpi za svojega Zveličarja. Njegovo žareče oko je nepremakljivo obrnjeno na podobo Križanega.

V predvečer svoje smrti prosi svoja dva tovarša solznimi očmi odpuščenja, se njima za vse zahvali, ter naroči, naj prosita namesto njega redovnega generala in vse sobrate, da mu odpustijo vse slabe izglede, ktere je dajal, da se zahvalita za vso ljubezen ter ga priporočita molitvi vseh redovnikov.

Zgodaj v jutro prihodnjega dne reče določno: „danes bodem vmrl“ opravi še enkrat solze prelivajoč sv. spoved ter sprejme s prisrčno gorečnostjo, kakor svetnik zadnjekrat svojega Zveličarja. Bil je podoben bolj angelju kakor človeku; njegovi pogledi in njegove besede bile so plameni ljubezni. Sprejme potem sv. poslednje olje; začnejo se smrtne težave; bilo je videti, kakor da sladko zaspi. Navzoči duhovniki opravljajo molitve za vmirajoče; kolikorkrat se izgovarja ime „Jezus“ še priklanja svojo glavo. Ko že vmira, povzdigne še na prošnjo pričujočih svojo roko, da nje blagoslovi.

Tako zaspi 22. julija leta 1619 na svoj rojstni dan ravno 60 let star. Njegovo sv. telo je dal kraljevi kancelar prenesti v Vila-Franko (v Španski deželi Galiciji); tam se je shranilo v samostanu sv. Klare. Ko se približuje sv. telo, zazvonijo sami ob sebe vsi zvonovi po mestu. Srce svetnika, ktero je bilo nenavadno veliko, vzamejo kapucini, kakor dragoceni ostanek saboj. En del srca pride v Brindizij, drugi del dobi vojvoda Maksimiljan bavarski.

Ta sv. ostanek se nahaja dandanes v kapucinski cerkvi v Monakovem. Njegov misijonski križ je shranjen v kapucinskem samostanu v Inomostu (Innsbruck), tako tudi še drug njegov križ, potem njegova palica, hebrejsko sv. pismo in kos njegovega plajša.

Kmalu po smrti velikega služabnika božjega, pošiljajo vojvoda bavarski, cesar Ferdinand II. in drugi knezi narprisrčnejše prošnje k Rimski stolici, da se prišteje Lavrencij „blaženim“; to se je pa zgodilo zaradi mnogih zadržkov še le od Pija VI. prvi dan junija 1783. Zavoljo viharnih časov so prenehale tudi obravnave, naj se prišteje svetnikom božjim; te obravnave so se zopet začele še le leta 1873.

Dne 11. sept. 1881 razglasijo sedanji oče Leo XIII. pismo, da se sme „blaženi“ Lorenc brez pomisleka prišteti „svetnikom“ božjim. Pri tej priliki so imeli papež slovesni nagovor, kterega zadnje besede se glasijo tako-le:

„Zdaj, ko se bo temu velikemu sinu sv. Frančiška skazovala čast na oltarjih, nas tolaži upanje, da bodo po njegovi priprošnji narodi in knezi s tem, da poslušajo glas cerkve, zopet najšli pravo pot ter se odtegnili nevarnostim, ktere njim protijo z neozdravljivo pogubo.“

Digitized by Google

Bilo je 8. decembra 1881 v praznik brezmadežnega spočetja Device Marije, srčne kraljice našega svetnika, ko so Leon XIII. v pričo 350 škofov vbožnega kapucina slovesno prišteli svetnikom božjim, ob enem pa tudi blaženo Klaro iz Monte-Falko, augustinsko nuno, blaženega berača Jožefa Labre in blaženega kanonika Janeza Rossi, vse iz tretjega reda sv. Frančiška.

S tem končam opisovanje čudovitega življenja in trudapolnega djanja našega ljubeznjivega svetnika. V temni noči brezvere in hudobije, ktera krije velik del krščanskega sveta, bodi nam sv. Lavrencij brindiški mil. priprošnik pred božjim prestolom!

V Celji 31. marca 1883.

Jožef Žičkar

Za Marijin mesec.

Nove bukve so prišle na svetlo pod imenom „Lurški majnik in molitvenik“. Obsegajo berila za „šmarnice“ in druge navadne molitve, kot: jutranjo in večerno molitev, sveto mešo, spovedne in obhajilne molitve. litanije vseh svetnikov in Matere Božje, sveti križev pot. — Stanejo po pošti poslane: v polusnji goldinar, vse v usnju brez zlate obreze 1 gld. 10 kr., z zlato obrezo 1 gld. 30 kr. Če bi pa kdo rad imel knjigo še lepše vezano, dobi jo tudi lahko. Kdor vzame 10 knjig. dobi po vrhu steklenico Lurške vode. — Bukve, brez Lurške vode, dobivajo se tudi po nekterih Ljubljanskih kjigarnah.

Franjo Marešič,
pošta: Šentvid pri Ljubljani.

Dopisi.

Iz Celja. (Kat. podpor. društvu) so darovali: Preč. gosp. France Zorčič, stolni prošt itd. v Mariboru zopet 10 fl. Kovačeva hiša na Zg. Hudinji 7 fl. Spošt. g. Andr. Ostrožnik posestnik na Teharjih 4 fl. (za 1882 in 1883). Čast. gg. kaplana Jožef Roštohar in Janez Kozinc pri sv. Križu poleg Slatine 5 fl. Bl. gosp. Janez Šmidt, bukovezar v Celji 2 fl. Sp. Fr. Lašek, mlinar v Gaberji 2 fl. Spošt. g. Matija Murn na Bregu 2 fl. Vlč. gosp. France Keuc, župnik na Sladki gori 2 fl. Blag. g. Kregar Boštjan, učitelj v Celjski okolici 2 fl. Č. gosp. Alojzij Bratuša, kaplan pri Novi cerkvi 2 fl. Več podpornikov 1 fl. 58 kr. Mil knezoškof za povrnitev posojila na hišo šolskih sester 25 fl. Vlč. g. Karol Hribovšek, špiritual (2. oddelek ustanovnine) 10 fl. Spošt. Marija Šribar, posestnica 10 fl. Po 5 fl. so darovali: Vč. gosp. Jakob Zupanič, kaplan pri sv. Urbanu. Spošt. Ana Sevšek, posestnica. Vlč. g. Škerbec, kpl. v Konjicah. Vč. g. Rupert Šuta, kaplan v Zavrču. Vč. g. Martin Napast, kaplan pri Veliki nedelji. Vč. g. Simon Zupan, katehet v Škofji Loki 4 fl. Bl. g. Janez Zupanc, pos (1881 in 1883) 4 fl. Po 2 fl.: Spošt. M. Kovačič. Spošt. N. Cvenk. Spošt A. Grabič. Vč. gosp. Hrastl, kaplan v Laškem trgu. Vč. g. Vinko Kolar, kaplan pri sv. Vidu. Več podpornikov 3 fl. 58 kr. Neimenovan dobrotnik 30 fl. Bog povrni! Kakor se je v letnem sporočilu katol. podp. društva naznanilo, imamo zdaj lastni pevski zbor, kteri pridno goji cerkveno (cecilijansko) petje. Dvakrat je že pel pri očitni božji službi in sicer: Četrto nedeljo v postu v Celjski farni in 19. marca v cerkvi sv. Jožefa poleg Celja.

Iz Rogaca. (Pisma o cerkvenem cecilijanskem petji.) Moj prvi prijatelj je iskal svečo za svetilnik, za kojo sem Tebe, moj dragi prijatelj, sposobnega menil, ter načelnika nasvetoval v dotičnem odboru, in glej! — zdaj Te ne najdemo še čistega cecilijanca! Pa upamo, da Te tek časa prehiti! S preučenimi je tudi križ, ker preveč tirjajo. Kdo bo cec. petje na enkrat tirjal? Tudi mi dobro vemo, da se bo napredek le po decenijih t. j. po 10 letih meril; drugače bi jako muzikalična rodbina... ova jako namnožena na svetu biti morala. Tudi velike reči se z malim počenjajo. Da le reč po mestih priznaš! Tudi se s Teboj strinjam, da cec. petje sedaj na deželi ni mogoče; vendar tega ne trdim sploh, marveč le v sedajni obsegi „Cerkvenega glasbenika“, ki samo ozira se na izobražene kroge mestne, nikakor pa tudi na manje izobražene po deželi, kakor kedaj „Lira Sionska“ ravnopravna na vsako stran; moj prvi prijatelj me tukaj ni umel. Da imamo mnogo slabih organistov, to je istina. Trdim pa, da je večina učiteljev organistov vže zdaj kos cec. petju. Orglarji tudi iz orglarskih šol pa ob enem rokodelci po mojem sploh za cerkveno službo ne sodijo. Tvoja glavna zvišena misel je narodna cerkvena ljudska pesem, kojo bi jaz imenoval ljudsko občno petje kakor po nemškem Volksgesang. in koji se po cec. petji oškodovati ne sme. Pa tudi ni treba, ker smo vže stavili meje, da se niti enemu, niti drugemu ne škodi; ravno v Tvojih navedenih slučajih smo ljudsko petje zagovarjali. Ali je, prijatelj, ljudsko petje razven navedenih slučajev pred pridigo in pri blagoslovu tudi vselej mogoče? Mogoče je le pri poznem opravilu, in tukaj še mi je znano po lastni skušnji na očetovi hiši, koliko vabila je treba bilo; nastavljati je bilo treba najboljše moči na koru, inače je vse zareklo, in sploh se je ogenj ali glas še le pri drugem odstavku vnel redoma, nikakor pa ne pri prvem; organistom je bilo treba pred večimi opravili stopati sred cerkve in prigovarjati na levo in desno. Morda ljudsko

Digitized by Google

splošno cerkv. petje in nikjer tako razcvelo kakor pred 20 leti po mariborskem okraji, pa še stari marljivi organisti so nja propad dočakali; uzroke izkati ne spada semkaj, morda je veselje do petja sploh ležalo v boljših letih, vidimo pa da ni stalno marveč od danes do jutri. Zraven navedenega slučaja sem slišal peti pri šolarskih mešah pevce odbrane in skupne; če pa nočeš prednosti davati odbranim boljšim od skupnih ali saj oboje enako ceniti, si li upaš prve nastavljati za skupnimi? Tudi slovenske srenje najdeš, ki z nemškimi nimajo grla za skupno petje. Li cerkvena pesmarica zdaj organistom ali v učilnicah zadostuje? Ne, dragi moj! Sveča ni zato, da se skrivlje, temuč da se daje na svetilnik i sveti drugim, v odbor za cerkv. cec. petje morda pri prihodnji sinodi bi še nasvetoval č. gosp. žup. Pučko-ta. Mislim še se enkrat oglasiti, potem pa pustimo reč zmožnejim rokam. J. V.

Iz Remšnika. (Očetje lazaristi) so imeli pri nas od 7.—16. sušca sv. misjon. Na hribovitih krajih in pri slabem vremenu je vendar ljudstva zmirom veliko bilo. Neka in neka pobožna duša je rekla, to sneženo in slabo vreme nam je sam Bog dal, da zamoremo v cerkev iti, ker pri lepem vremenu je dela veliko. Fara je vže na Remšniku od leta 1201 pa ni še bilo nikoli jednake svečanosti. Ljudi je zelo razveselilo ljubeznjivo obnašanje in v srce segajoči govori g. lacaristov. Javno se jim zahvaljujemo za brezplačni trud in skrb, da so mnogim dušam pomagali iz velikih zmotnjav. Postavil se je tudi krasno izdelan misijonski križ, z razpelom, katerega je vže znani g. Leopold Perko, podobar pri sv. Trojici v Slov. goricah, napravil. Je pa mojstersko delo in priporočbe vreden je g. Perko vsem posebno Slovencem. Hvala mu prisrčna, ker je 5 čevljev veliko podobo po nizki ceni dal.

Iz Marija-Zvezde v Bosni. (Blaga delavnost čč. redovnikov Trapistov v prid naših južnih bratov.) Prečastiti podprijor P. Bonaventura piše: Neizrečeno hvaležen sem, da se pečate za našo napravo, ker potrebujemo prav posebne pomoči v hudih stiskah, v kterih se zdaj nahajamo. Zméraj imamo čez 50 otrók, kteri dobivajo obleko in živež in popolnoma vso oskerb, pa temeljito izrejo, zraven tega se učijo kacega rokodelstva, ali pa dalje študirajo, če so za to. Tako smo jih dali že več naprej v šole in tako izrejamo apostoljne za Bosno. Kako radi bi to delo ljubezni še bolj razširjali, ako bi se nam pomočki k temu ne pogrešali ter bi mogli stroške zmagovati. Naši častiti dobrotniki naj si toraj bodo svésti, da njih milostni darovi se bodo v naj boljše namene obračali. z njimi se Božja čast in zveličanje duš prav posebno pospešuje. Tudi na Nazaret sega naše misijonsko delo, kajti razun dušnega pastirstva, ktero osebno tam opravljam, tudi vsak teden po dvakrat tje pošiljam kateheta, ki nemške in bosanske otroke podučuje; vsaki dan pa tudi mešnika dajem, ki tam mašuje. (V Nazaretu pri Banjaluki so namreč od l. 1879 redovnice presv. Kervi Jezusove s šolo, v ktero hodi 40 učenk, kakor kaže bosanski duhovski imenik; razun teh se v tem ženskem samostanu odgoja več gospodičin. Dvajset redovnih sester in 21 novakinj je v samostanu.) Tudi podpiramo usmiljene sestre v Banjaluki, ker prepušamo jim v stanovanje dvé hiši in poslopja zdržujemo na svoje stroške. (Ondotne usmiljene sestre, kakor kaže omenjeni „Imenik“, delajo v Banjaluki od l. 1872 in jih je 6 v Banjaluki; njihova predstojnica je S. Gregorija Ješe, iz Kranja.) Naše djanje se razširja enako na telesne revšine in potrebe Bošnjakov, ker dan na dan velikemu številu izmed njih zastonj dajemo zdravila in strežbo oskrbljujemo. Zato smo tudi našim dobrotnikom neizrečeno hvaležni in vsem kličemo: „Tisočkrat Bog poverni!“ (Op. Za zdaj smo poslali samo neko število „intencij“ s priporočilom, naj bi kaj naznanili o svoji delavnosti, ker to bi najbolj budilo dobrotnike k pomoči. na kar je prišlo to pismo, ki dosti očitno kaže, kako res koristna je delavnost častitih redovnikov Trapistov v Bosni in kako še obilniši bi bila, ako bi imeli pomočkov, kterih je pa toliko manj, ker njihov prijor P. Franc je vire močno obernil na misijon v južni Afriki, o kterem misijonu smo nedavno nekoliko poročali. Vr.) „Danica.“

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Lembah 7 gld. 24 kr., Terbovlje 36 fl., Preverje 4 fl., Bizelj 13 fl. 3 kr., Kozje 6 fl. 20 kr., Buče 6 fl. 50 kr., Ulimje 3 fl., Središče 4 fl. 53 kr., Čadram 4 fl., sv. Peter pri Radgoni 15 fl., Vržej 1 fl. 50 kr., sv. Benedikt v. Slov. goricah 16 fl.

(Cerkvene pesmi za šolsko mladež“) je dal natisniti veleč. g. L. Herg, kanonik, ter se dobivajo pri pisatelji in vseh bukvarjih iztis po 8 kr. Kdor jih več skupaj vzeme, dobi nadavek. Od istega pisatelja se tista pri J. Leonu molitvena knjiga „Duhovni Vrtec“ za katoliško mladež s podukom za sv. birmo in za šolska darila. In da se otroki za sv. birmo vredno pripravijo, se jim ima saj 8 dni pred birmo v roke dati.

(Umrl) je v Gorici veleučeni profesor bogoslovja, častni korar in ravnatelj semeniški, č. g. Štefan Kocijančič, 65 let star.

Založa katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 16. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 19. aprila. Štev. 88.

Drugi shod avstrijskih poljedelcev na Dunaji.

Avstrijski poljedelci sklicali so uže drugi shod, da se pogovarjajo med seboj o najvažnejših potrebah za povzdigo poljedelstva. Obhajali so toraj uže dva shoda. Letošnji vršil se je na Dunaji 12. 13. in 14. marca t. l. Navzoči bili so tudi zastopniki vseh kmetijskih družeb. Zastopana bila so tudi razna gospodarska, poljedelska, gozdarska društva. Štajersko kmetijsko družbo zastopali so gospodje Karol Maks baron Berg, tajnik Frid. Müller, profesor Schmirger in profesor Dr. Wilhelm, predsednik g. baron Washington bil je zadržan.

Prvo glavno vprašanje v pretresovanje in posvetovanje vzeto bilo je sledeče: Kako bi mogoče bilo neizmernim nesrečam, zadnja leta po velikih povodnjih pouzročenim prihajati v okom, da se vsaj zmanjšajo, če uže ni moči zabraniti jih? G. dr. Emil Perels, profesor na c. k. visokej šoli za poljedelstvo na Dunaji, poročal je prav podrobno in temeljito o tej reči. Potem pa so se pričeli živahni pogovori in posvetovanja, ki so trajala cela dva dni. Naposled prišlo je do sledečih ukrepov, sklepov, ali kakor navadno pravijo, sprejele so se sledeče resolucije:

1. Vodoslovne in vodostavne znanosti imajo se marljivo pospeševati. Vlada naj dovoli obilne podpore v denarjih.

2. Kedar delajo črteže popravljanju struge katerej reki ali potoku, naj ozir jemljejo na ves tok rekin ali vsaj na znaten njeni kos tako, da reguliranje ne bode škodovalo više ali niže stanujočim pobrežnikom.

3. Za vsako porečje, t. j. za reko in vse njene pritoke ob enem se naj napravi črtež reguliranja, to pa v prvej vrsti z ozirom na poljedelske koristi.

4. Za vse poslovanja vodostavna naj se upredelijo posebni okoliši, ki ne bodo omejeni po okrajih in deželah, ampak obsegali vse, kar je po vodoslovnih načelih skupnega opravljanja. Posameznim okolišem se dodajo posebni vodostavni inženirji.

4. Vlada naj ustanovi centralni zavod vsemu vodostavstvu, ki bode a) gojil vodoslovne in vodostavne znanosti, b) narejal ali odobraval črteže za reguliranje strug pri rekah in potocih, c) nadzoroval vse naprave proti povodnjim, d) pospeševal zboljševanje gospodarstva e) reševal pritožbe zoper odloke političnih gosposk v pravdah zavoljo vode, izvzemši kazenske razsodbe.

6. Naposled se izreče, da je treba več kakor dosedaj žrtvovati v obrambo zoper povodnji.

Stalnemu odboru je drugi shod avstrijskih poljedelcev še naložil, naj se potrudi poizvedeti, bi li ne kazalo zavarovanje zoper povodnji ljudem nasvetovati. Tudi se mu naloži pripraviti za prihodnji tretji shod predlog zastran rentnih bank v povzdigo poljedelstva ali deželne kulture.

Drugo vprašanje bilo je zastran zavarovanja živine. Poročevalec g. M. Rohrmann, grajščak iz Šlezije, opozarjal je navzoče na veliko škodo, katero živinorejci trpijo skoraj vsako leto vsled goveje kuge in živinskih boleznij in raznih nesreč. Zbrani so pritrdili sledečima resolucijama:

a) Deželni zbori naj sklenejo postavo, da bodo vsi živinorejci dolžni zavarovati svojo živino in pomagati škodo povračati, katera bi se enemu ali drugemu pripetila vsled kuge ali bodi katerekoli druge živinske bolezni, kolikor takih škod uže država ne povračuje. Odškodnina bila bi primerna navadnej ceni in bi se za poplačanje navrgla vsem živinorejcem, ki redijo živino, iz med katere je eno zadela nesreča n. p. za cerknenim konjem bi plačevali vsi konjerejci, za onesrečenim volom vsi govedorejci cele dežele.

b) Kar pa tako plačana odškodnina ne pokrije pri škodi, to pa naj pomagajo plačevati nalasč v to svrho od dežele ali vsaj pod njenim pokroviteljstvom ustanovljene vzajemne zavarovalnice.

Tretje vprašanje zadevalo je pridelovanje ječmena, kako bi ga bilo mogoče na višjo stopnjo povzdignoti. Ječmena se namreč veliko potrebuje za pripravljanje piva. Poročal je o tej reči urednik Franz Fassbender ter nasvetoval sledeče resolucije:

a) Ustanovi se poskuševalna štacija, kder se bode skušavalo s pridelovanjem raznega ječmena na razni zemlji, pri različnej gnojitvi:

b) Skrbi se za dobro ječmenovo seme in se razdeliva med ubožniše posestnike proti temu, da seme po mlatitvi poplačajo; tudi se skrbi

Digitized by Google

za trgovca, ki bode zanesljivo dobro ječmenovo seme prodaval;

c) Priredijo se tudi razstave in delijo premije izvrstnim ječmenovim sortam.

V stalni odbor bili so izvoljeni gospodje: baron Henrik Doblhoff, Alfred grof Gatterburg, Kristijan grof Kinsky, profesor dr. Emil Perels, Emanuel vitez Proskovec, Adam knez Sapieha, Karol knez Schwarzenberg, Maks baron Washington in Dr. Artur plem. Wich.

Kako drevesnice narejati.

Marsikoga je menda dobra sadovna letina napotila v to, da si priredi doma lastno drevesnico in si vzredi hitrej ko mogoče lepih, čvrstih in zdravih drevesc. Da preveč ne zabrede, naj mu služijo sledeči nauki kot ravnilo.

Pred vsem je treba drevesnici poiskati najugodnejšega zemljišča. To bodi mogoče ravno in vetrom odprto, da se drevesce uže začetka vadi na prostem obstajati in prospevati. Zemlja bodi rodna, krepka, ne pa slaba, izpita. Najbolje sodijo v to kosi travnika ali njiv, ki imajo najmanje 60—80 centimetrov debelo prsteno plast. Dno ne sme vode zadržavati, ampak jo prepuščati.

Odbrano zemljišče treba dobro rigolati, to je do 64 centimetrov globoko prekopati zemljo tako, da pride zgornja na dno, spodnja pa na vrh. V tako prerahljano zemljo prodira lehko zdravi zrak in potrebna mokrota. Drevo v njem raste dvakrat hitreje in krepkeje, kakor drugod, posebno izvrstno pa se okorenini. Kamenje se ima pobrati in plevel odpraviti, na primer: pirika, oset.

Rigolano zemljišče moramo potem zagraditi. V to svrho služijo: glogovec, gaberje, robidje, švarteljni ali late. Ograja brani zajcem pristop. In zato bodi najmanje do $1^1/_4$ metra visoka; vrzeli pa ne daljše od 5—6 centimet. Potem se rigolana zemlja lepo poravna, da je lehko divjake po vrsti zasajati. Prepogosto divjaki naj ne stojijo. Vrste naj bodo 60—65 centimetrov narazen, divjaki v vrstah pa 30—35 centimetrov.

Da delo hitreje gre izpod rok, služi motvozič, na katerem so imenovane daljine ali naraznine zaznamovane. Preden divjaka vsadimo, treba ga prirezati; divjaki sami naj bodo za gosinjo pero debeli. Jabelčnim in gruškovim divjakom kaže prirezati korenje in deblice. Tako se močneje okoreninijo in precej krepko poženejo. Črešnjam, češpljam, slivam prirezujejo navadno le korenine, debla pa le, če je vršič pohabljen.

Sadita divjake najleži dva človeka. Prvi vzdigava z motiko ali lopato jamice. drugi pa divjake v nje posaja in z nogo zemlje na korenino in k deblu pritiskava. Divjak pa mora se tako v jamo djati, da v njej ne stoji globljeje, kakor poprej na svojem starem mestu.

Kdor ima komposta pri rokah, stori dobro, če ga kaj privrže. Zemlja okolo divjaka se malo stlači in njena površina potem z motiko nekoliko vzrahlja. Tako rahljanje bi se naj med letom večkrat ponovilo, ker rast močno pospešuje. Tudi je skrbeti, da divjakov ne nadlegujejo plevel, mrčesovje, zlasti uši in gosenice.

Kdor bo z drevesnico tako ravnal, ta bode gotovo z divjaki srečo imel.

Maribor meseca marca 1883.

A. St.

Izabela.

Nekoliko let uže poznajo naši vinogradarji novi trs, kateremu je ime Izabela. Trs so l. 1818 v južnej Karolini v Severni Ameriki našli in ga v Evropo, najprej na Francosko prinesli. Iz Francoskega so jo potem spravili na Nemško, Italijo in tudi k nam v Avstrijo. S časom začeli so jo tudi tukaj marljiveje zasajati. Med takšne vinogradarje ima všet biti tudi g. Jožef Löscher, po domače Rudner pri sv. Ulriku blizu Zelenega travnika.

Nek prijatelj mu podari l. 1852 trs Izabelo, da ž njim poskusi. Mož uboga prijatelja in začne Izabelo zasajati, to tem bolje, ker mu je čez nekaj let jeden trs Izabelin dal 20 bokalov ali pintov vina, t. j. pol avstrijanske vedre. Vino bilo je bolje od šilherja, ki tam ni slab.

Nepričakovani uspeh mu da še več poguma in toraj začne Izabelo marljivo zasajati, v brajdah pa tudi na prostem po tratah, v nizkih in višjih legah. V rigolani zemlji rastla je hitro in bujno, ker je dobila kmalu močnega koreninja.

V 5. letu je g. Rudner od 50 Izabelinih trsov polovnjak vina dobil in v 7. in 8. letu pa uže od 25—30 trsov isto mero dobre pijače.

Prvi dve leti je Izabelo obrezoval na reznik z enim očesom; tako je trs postal najhitreje krepek. V 3. letu mu je pustil čep in čerunič do 3—6 očes prirezan; v 5. letu je pustil samo dve rozgi, ji na levo in desno raztegnil ravno, horinzontalno. Vsled tega je vsako oko mladiko pognalo k višku in naleglo jednako velikih grozdov.

Zadnja leta je drugo trsovje slabo rodilo, Izabela pa je dajala vselej lepih pridelkov. To je bilo uzrok, da so jo sosedi tudi pričeli zasajati.

L. 1878 je g. Janez Zafita v občini Brunn na severnem brdu svojega posestva les posekal in 800□° velik vinograd za Izabelo priredil. Jeseni l. 1881 pridelal je v novem vinogradu 4 polovnjake vina. Lani mu je mraz veliko

Digitized by Google

škode prizadjal, vkljub temu nabral je dva polovnjaka.

Vino sprva ni kaj posebnega, trpko je in ima neprijeten okus, kojemu nismo privajeni. Toda g Rudner pravi, da se neprijetni okus po večkratnem pretakanji zgubi in ga pri starini nikakor ni več najti. On ga toči v svojej krčmi in vinopivci ga radi pijejo.

Kder drugi trs ne stori prav, svetovati je Izabelo zasajati, da se dobi zdrave, dobre, ne predrage pijače za domače potrebe.

Gospodinjam na kmetih je treba vrta za sočivje ali zelenjavo.

Najdemo semtertje pridne gospodinje, ki imajo lep vrtič, iz katerega jemljejo sočivja ali zelenjave v kuhinji potrebne. Žali Bog pa je tudi takšnih gospodinj veliko, ki za vrtič nič ne marajo, čeravno jim lepega zemljišča zanj blizu ne manjka. Po zelenjavo ali sočivje pa v mesto hodijo, ali k vrtnarjem, k sosedam, pridnim vrtnaricam in denar zapravljajo, ki bi ga drugod krvavo potrebovale. To je na robe svet, ravno tako, kakor če bi pekar po kruh v protiže hodil ali čevljar iz čevljarske fabrike čevljev prejemal.

Ženske, pravijo se sploh redko poboljšajo, posebno če uže niso več mlade. Toraj ni upati, da bi se tiste gospodinje poprijele vsled teh vrstic marljivega vrtnarstva, katere sploh ne marajo za kaj takšnega ter ne vedo, kako lepo je za nje, če imajo blizu hiše snažen, dobro vrejen in obdelovan vrtič. Je pa razven teh tudi takšnih gospodinj, kojim bi ne zmanjkalo dobre volje pa manjka jim prepričanja, da je vrtič sočivnjak res velika dobrota, jako koristna naprava pri hiši, ki vrže veliko haska in če uže groša v mošnjo ne spravlja, vsaj brani, da groš iz mošnje v druge roke ne uhaja. Mislijo, če nekaj salate in kapusa, kolorabe iz vrta dobijo, pa je dosta. Toda naj pomislijo, da vrtnarji pri mestih po 400 fl. najemščine plačujejo pa še vendar dobro shajajo.

Se vé, tako ni povsod na deželi. Vendar gospodinje bliže mest, fabrik itd. zamorejo veliko denarja z vrtov spečati. In če tudi ni mogoče sočivja prodavati pa je dobro za domače potrebe. Gospodinja lehko pri kuhi vgodno in prijetno s hranami menjava. Vsakako največji zadržek dobremu vrtnarstvu na deželi pa je nevednost. To je pogosto uzrok, da vrta ni, ali da ni na pravem mestu ali slabo obdelan in zanemarjen. Temu naj sledeče vrstice malo v okom prihajajo!

Vrt ni na pravem mesti, če mu pomanjkuje zraka (lufta) in solnca. Rastline potrebujejo solnčne svetlobe in toplote. Zato ni prav, če vrtu hiše, hlevi, drevesa senco delajo. Vrtu se mora tedaj ugodnejša lega, bolji prostor odbrati. Mrzli vetrovi tudi škodujejo, če imajo prost pristop. Ako tedaj na severno stran od vrta ni brega, griča, poslopja, treba ga zavarovati z ne prenizkim plotom ali zidom. Tudi gosta živa meja stori dobro. Sicer pa mora vrt dovoljno zraka dobivati. Tako sočivje vrlo raste in mrčesovje ga menje nadleguje.

Za vrt se naj odbere mogoče dobro zemljišče, slabo pa se naj zboljša, kar na primeroma vendar le majhnem prostoru za vrt potrebnem ni pretežavno pa ne predrago. Zemljo zboljšati je potrebno tam, kder le tenka plast prsti leži na peščenem, prodnatem, glinastem, skalnem dnu.

V takem zemljišči rastline slabo rastejo, ker nimajo kam korenin poganjati. Zboljšavanje vrši pa se tako: ali navoziš toliko dobre prsti, da je dosta, ali gnojiš tako močno in zemljo globoko prekapaš, dokler ne pripraviš dovolj lepe in krepke prsti. Drugače se dela, kder je zemlja ilovnata in mazasta, ki vodo ob deževji in spomladi drži in se le težko obdeluje. Rastline v njej tudi le slabo rastejo. Tukaj treba navoziti ali nanositi in primešati peska, blata s ceste, apna, sipe, listja, žaginja, lesnega pepela, saj, ogelja itd. posebno pa konjskega gnoja. Jeseni treba takšno zemljo globoko prekopati in v mogoče velikih grudah ali kepah ležati pustiti, da jo zimski mraz premrazi.

Na ta način postane prst rodovitna in vrtnarica si spomladi prihrani mnogo gnoja. Peščena in rahla vrtna zemlja hitro vsahne in gladi po deži in zalivanji. Tukaj pomaga nekaj ilovice primešati, ali s govejim gnojem pognojiti. Kompost pa je povsod dober. Naredi se ga lehko. Treba je le na kup zmetati gnoja, tratnice, blata iz grabnov, gnoja iz straniščev, nezrelega plevela, listja, pepela, saj, tršinja ter se pusti leta dni ležati, da strohni in sprhni. Parkrati je treba kup premetati. Zrelega plevela pa ne smemo na kup metati, ker drugače spravimo plevelno seme s kompostom na vrt. Komposta ni treba globoko podkopavati. Zadostuje, če ga z gornjo zemljo pomešamo. Rastline bodo izvrstno prospevale.

Močviren svet ni za vrt in mokrotnim legam treba grabnov narediti, grabne z okroglim kamenjem napolniti in potem grabne zakopati.

Skrbeti je še za vodo, da se z njo škropi. Najboljša voda je dežnica, ki se v jamah ali v zemljo zakopanih sodih nabira. Studenčnica ni tako dobra. Treba jej gnojnice primešati. S studenčnico sme se škropiti in zamakati samo rano v jutru in pozno zvečer. Preveč zamakanja škoduje. Mnogo dela si prihranimo, če so grede s kratkim gnojem pokrite.

Velik pregrešek in še zelo navaden pa je, če vrtnarica s sadeži ne menjava, ter na jedno gredo vedno jednih in tistih rastlin zasaja: n.

Digitized by Google

pr. na eno samo in vedno le salato, kapus, murke, ali špinačo, na drugo pa vedno le grah in bob. To je močno naopačeno in zemlja postane za eden sadež izpita, ko je za drugi še jako močna.

Tudi ljubijo nekatere rastline frišen gnoj, druge pa ne.

S sadeži je treba modro menjavati na gredah. Najbolje kaže večji vrt razdeliti na tri jednako velike deleže. Prvemu se močno pognoji v prvem, drugemu v drugem in tretjemu v tretjem leti.

Na delež s frišnim gnojem se ponasadi takšnih rastlin, ki narejajo veliko steblovje in mnogo listkov: razni kapusi, špinače, murke, glavna salata, endivija in če drugače ni tudi selar. Drugo leto se na totem deleži, ki sedaj nima frišnega gnoja, nasadijo gomoljni sadeži: korenje, peteržilove korenine, rudeča repa itd. Tretje leto pa kaže nasaditi grah, bob in rastline za seme odločene. V menjših vrtih se dela primeroma jednako.

Dopisi.

Iz Dobrne. Tukaj so blagi gospodje: Agrež, Brauner starši, Brauner mlajši, Gajšek, Gruber, Dr. vitez plem. Heider, Jaklin, Karba, Kraner, Križan, Leyritz, Majcen, Orozel, Dr. Paltauf, Wessther in plem. Zeidler, uže lani osnovali podpodružnico kmetijske družbe štajerske. Ta podpodružnica imela je 1. okt. l. l prvo glavno zborovanje in je bil č. g. župnik Gajšek izvoljen za predsednika. Pozneje zborovala je podružnica dne 3. decembra 1882, 8. januarja in 18. februarja 1883. Pri teh shodih govorilo se je o sadjerejstvu, trtnej uši in poštnih hranilnicah. Kmetje ne pristopajo radi poddružnici in zato se je sklenolo vsem dovoliti prosto udeleževanje poddružničnih shodov, ki se redno vršijo vsaki mesec.

Iz Loč 6. aprila 1883. Mesec marcij bil je prvih 6 dnij jasen; od 7—12. pa je bilo oblačno in 10. 11. in 12. začelo snega debelo sipati in oster krivec je pihal. Dne 13. se zopet zvedri in postane mrzlo, da je termometer kazal — 9° R. Do 20. bilo je lepo vreme potem pa dva dni zopet sneg in ko se zopet zvedri, kaže termometer še jedenkrat — 9° R. Dne 26. marca prileteli so prvi škorijančki in zmes tudi pastiričice, 28. pa prve lastovke. Merzlo vreme marca je rastline v rasti zadržavalo. Ozimine pa so lepo zelene in dovolj močno obraščene. Oves in jaro rž sejejo, krompir in peso sadijo. Vinogradno delo zaostaja. Po vinogradih v severnih legah je videti posušenega trsja, brščas od lanske zime. Letošnja mu ni škodovala. Očesa so zdrava, les dozorel. Večji posestniki imajo še precej vina v kleteh od leta 1881 in 1882. Kupcev bi močno želeli.

Paul Leitgeb,
nadučitelj.

Raznoterosti.

(Gospod Maks baron plemeniti Washington) je od cesarja potrjen kot zopetni predsednik kmetijskej družbi štajerskej.

(Obkoreninjene rozge) ali bilfe prodavati je zavoljo trtne uši ostro prepovedano. Kazen znaša do 100 fl. plateža ali pa se odkaže zapor.

(Razstavo cvetljic in sočivja) priredi štajersko vrtnarsko društvo v Gradci od 1.—6. maja. Kdor se hoče udeležiti, naj to naglasi do 22. aprila. Adresa: Präsidium des Gartenbau-Vereines, Graz, Jahngasse 5.

(G. profesor Wilhelm) urednik lista: Steirischer Landbote v Gradci prosi poročil o letini na Štajerskem. Iz „Landbote“ zajema potem „Gospodarstvena priloga“.

(Sadje- in vinorejska šola) mariborska je šoli pri sv. Križi na Murskem polji darovala mnogo divjakov za šolski vrt.

(Govejo kugo) imajo v Podvanskej srenji na Kranjskem; 6 goved in 8 ovac je palo ali so jih pobili.

(Gospod Vacek) poroča od Pesnice, dne 5. aprila, da so v Slovenskih goricah ozimine slabe. Pozno jeseni bile so vsejane, to pa še v mokro zemljo. Jarine so precej posejali in uže poganja.

(Konjerejsko društvo) štajersko bode letos za konje delilo premije v Ljutomeru, v v Žavci in Mariboru; na teh mestih priredi tudi konjske dirke. Društveno vodstvo začelo je ozirati se na malo pa trpežno konjsko pleme na Dravskem polji. Za premije prirejenih je letos za celi Stajer 4585 fl.

Sejmi. 23. aprila: Apače, Ivnik, sv. Jurij na Pesnici, Kaniža, Ptuj, Ponkva, Hoče; 24. aprila: sv. Jurij na južni železnici, Mozirje; 25. aprila: sv. Jurij na Ščavnici, sv. Jurij pod Tabrom, Gotovlje, Obrajna, Klein, Kostrivnica, Mahrenberg, 26. aprila: Gradec; 28. aprila: sv. Anton v Slovenskih goricah; 30. aprila: Arvež, Cmerek. sv. Peter na Ottersbachu, Rogatec, Studenice; 1. maja: sv. Barbara v Halozah, sv. 3 kralji v Slovenskih goricah, Hajdina, Muta, Ljubno, Lipnica, Planina, Berače, Trbovlje, Veržej, Velenje; 3. maja: Brašlovce, Konjice, Gradec (konjski sejem) Jarenina, sv. Kriz na Murskem polji, sv. Lovrenc v Slov. goricah.

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 17. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 26. aprila. 87.

Novo društvo katoliškim Bosnijakom in Hercegovcem v pomoč.

Pod pokroviteljstvom slavnega nadvojvode Albrehta osnovalo se je na Dunaji veliko društvo katoliškim Bosnijakom in Hercegovcem v pomoč. Vabilo k pristopanju razglasilo se je tote dni in se glasi:

Novo težko nalogo, ki pa se vendar ujema z izročili naše slavne vladarske rodovine, ima sedaj izvršiti naše cesarstvo, izvršiti po mirnem potu. Evropske velevlasti zbrane v Berolinskem kongresu l. 1878 so izročile našemu vitežkemu cesarju z njegovimi narodi, da naj zasede in oskrbuje Bosno in Hercegovino trdno se nadejaje, da bode to nalogo častno izvrševal. Kolikor teže je to delo, katero je monarnija prevzela, toliko veča je pa tudi dolžnost slehernemu pravemu rodoljubu, naj dela, kar moč, da se Bosna in Hercegovina, katero je posedla naša hrabra armada, s krščansko omiko in upravo pridobi za Avstrijo. Vlada obeh polovic Habsburške monarhije je mogla že veliko izdati za vojno, ki zaseda te dežele onstran naših prejšnjih mej in ki je tam pripravljena braniti našo lastno državo, prihodki teh dežel pa se morajo porabiti za vredjeno pravosodje in upravo in za najnujše gmotne potrebe.

Da se pa ljudstvo tam, ki je ločeno po veri in narodnosti, pridobi za pravo krščansko omiko in se privadi postavnemu sobivanju, ne zadostuje oborožena sila, ki se plačuje iz državnih dohodkov, ni zadosti, da se ustanové sodnije, upravne oblasti in državne šole evropsko izurjene; viša krščanska omika se mora prinesti v te kraje po naravi tu in tam bogato obdarjene, srca se morajo zopet pridobiti pri rodovih, ki so nekdaj odpadli od keršanstva, ali kateri so nezaupljivi postali, ker jih je stoletja tlačil tuji jarem. Pridobiti se morajo ta srca z močnodušnim zaupanjem, s pomočjo božjega nauka in z blagimi ljudskimi izgledi.

Vzvišena naloga, pri kateri more sodelovati vsak avstrijski rodoljub je: da se podaja bratovska roka ljudstvu, katerega prihodnost je ozko zvezana z osodo Avstrije, da se skrbi za sredstva izobraževanja v zasedenih deželah, da se ustanové naprave krščanskega usmiljenja, da se domače krščansko prebivalstvo duševno in nravno povzdigne in k nam privabi, pa tudi, da najdejo naši tam bivajoči vojaki vsaki čas pomoči, sveta in duhovne tolažbe, isto tako tudi drugi naselniki vsacega stanu tam središča in zaslombe, na to mora delati vsak pravi rodoljub, a vsakemu se tudi prilika ponuja.

Najbolje potrebuje pa pomoči tamošnje prebivalstvo katoliško od nas. To prebivalstvo je že pred zasedanjem z zaupanjem in nadejo oziralo se v Avstrijo in je sočutje do Avstrije razodevalo, ne le med zasedanjem temveč tudi med zadnjim nemirom.

Avstrijsko pomožno društvo za Bosno in Hercegovino ima namen, da skrbi in pospešuje vero, izobraženje in dela krščanskega usmiljenja pri tamošnjem katoliškem prebivalstvu; vse avstrijske rodoljube vabimo, da mnogobrojno pristopajo.

Vsled pravil, katere je potrdila cesarska vlada, osnovalo se je to društvo kot svetno rodoljubno društvo, pravico ima vstanoviti samostalne podružnice po vseh deželah, ki so zastopane v državnem zboru, ker se plačuje na leto najmanj po 1 fl. avst. velj., je mogoče, da se društvo zelo razširja.

Ker je v štatutih določeno, da ima centralni odbor razpolagati z društvenimi doneski v porazumljenji s škofi in z najvišo upravo v zasedenih deželah, dano je s tem poroštvo, da bodo vsi v to poklicani sodelovali in da se bode denar po namenu obračal.

Naj bi se naše upanje vresničilo, da bi pristopilo mnogo rodoljubov iz vseh dežel, ki bi plačevali gotov, dasiravno mali donesek vsako leto, da bi tako moglo društvo mnogo koristnega učiniti, tako bode Bosna in Hercegovina, zoper katere se je toliko ugovarjalo, za vso Avstrijo v obilni blagoslov.

Toliko hrabrih sinov domovine je že tam umrlo in naš najslavnejši vojskovodja je blagovolil sprejeti pokroviteljstvo in s tem odobril naše prizadevanje.

Na Dunaji meseca marcija 1883.

Za avstrijsko pomožno društvo za Bosno in Hercegovino:

Konštantin knez Czartoryski,
predsednik.

Alfred princ Liechtenstein, predsednikov namestnik. *Anton grof Pergen,* perovodja.

Pristopa se pod naslovom: An den österreichischen Hilfsverein für Bosnien und die Herzegovina I. Reichsrathstrasse Nr. 3. Wien.

Digitized by Google

Slovenska nadškofija v Ljubljana.

Kakor Slovenci želijo za se političnega in sodnijskega središča v Ljubljani, tako hrepenijo tudi tje iz Gorice dobiti nadškofijski sedež. Prvi v javnosti sprožil je blago in važno misel vrlo uredovani ljubljanski „Slovenec“. Dotični članek se nam tako važen zdi, da ga tudi svojim čestitem bralcem ponudimo. „Slovenec“ piše:

Mislimo toraj. da bilo bi prav, ko bi dekani s svojo duhovščino in drugi, kateri imajo besedo v merodajnih krogih, prosili, naj bi se nadškofija v sredini slovenskih pokrajin, v Ljubljani vstanovila. Razlogov za to je mnogo. Nekaj jih tu podamo na premislek in povoljno izbiro:

1. Stara Aemona je bila že Rimljanom imenitno mesto, naj brž za Akvilejo prvo mesto v teh pokrajinah; naj bila bi toraj Ljubljana naslednica v nadškofijski časti, ker v Akvileji že tako več ni mogoče.

2. Se je na Ljubljano že tudi zdavnaj mislilo. Škof Ljubljanski Mihael bar. Brigido so bili tudi nadškof od l. 1788 do l. 1806. Škoda, da se je takrat premalo na to gledalo, da bila bi se čast nadškofije tudi za prihodnje čase trdno vstanovila.

3. Sedanji papež, sv. Oča Leon XIII. so Slovanom resnično naklonjeni; tedaj smeli bi upati, da našim opravičenim željam ne bodo nasproti.

4. Krivice pri tem premeščenji ne najdemo nobene; ker Oglej (ali pozneje Grado) ima nasledništvo v Vidmu (Udine). Mar ni čudno, dve nadškofiji tako blizo vkup, le nekaj ur druga od druge oddaljena in vrh tega ravno tako blizo patriarhat v Benedkah! Zlasti, od kar je tu železnica, znaš v malo urah tri nadškofije prehoditi. Takega nakupičenja ne najdemo nikoli nikjer, še v nekdanjih rimskih deželah menda ne. Gotovo bolj prilično bi bilo tudi v cerkvenem oziru, da je med Dunajem in Vidmom nadškofija v Ljubljani, kakor v malem laškem okrožji tri, od Beča do Gorice pa nobene.

5. Enako v cerkvenem oziru je nadšofija v Ljubljani bolj prilična, ker v Ljubljani je popolni korarski kapitel, z dvema infuliranima odličnjakoma. Gorica nasproti ima le pol kapitelna in le enega infuł. prošta; tedaj je gotovo tudi v tem oziru primernejša Ljubljana, kakor Gorica.

6. Škofija Ljubljanska je tudi po prebivalstvu največja, ter šteje 562.000 prebivalcev, Gorica nasproti le 219.000, tedaj še polovico Ljubljanskih ne.

7 Prihodki škofije so v Ljubljani boljši. kakor v sosednih škofijah; tedaj zamore se tú, če treba, tudi vnanji blišč bolj razvijati, kakor le s polovico teh prihodkov. Naj se nam ne očita, da to ni glavna reč; res da ni in „caeteris paribus“ bi se na ta slučaj ne moglo ozir jemati, ali „non obstantibus quibuscumque“ pa na tehtnici tudi to nekaj pomaga, da prevaga. Vikša ko je čast in služba. več tudi časnih pomočkov tirja in če so že tú, zakaj jih zametovati? Res pravijo (se vé, le potuhnjeno) Cerkev ni od tega sveta, tedaj ne potrebuje posebnega blišča. Res, Cerkev ga ne potrebuje, resnica vse ena prodere, če se naj svetejša daritev tudi v cerkvici iz drevesnih desk ali skorij obhaja; á Cerkev je vendar na tem svetu. Cerkev je vidno kraljestvo v svojih telesnih udih, tedaj če tudi ona zase ne potrebuje blišča, pa ga potrebujejo njeni udje in primeren, resnoben blišč pri opravljanji službe Božje pripomore veliko k razširjenju katol. Cerkve.

8. Prenesenje nadškofijske časti in oblasti v Ljubljano tudi v političnem oziru ni nič nevarnega, marveč ravno nasproti. Pri znani nenasitljivi pogoltnosti Italije je nadškofija čez več slovenskih pokrajin ravno na laški meji jako neprimerna, da ne rečemo nevarna. Saj se vé, kako vsak nasprotnik zna vse, tudi nemogoče reči porabiti v svoj dobiček k dosegi svojih sebičnih namenov, zlasti pri znani vestnosti zvijačnih Lahov. Kako lahko bi prekucija nadškofijski naslov porabila v svoj namen, da bi ugrabila ne le Trst in Gorico, ampak *tudi* Kranjsko ter pridejala svojim deželam k razširjanje tesnega čevlja! Mar li ni znano (vidili smo z lastnimi očmi), da se po Italiji očitno uči in tudi javno razprodajajo zemljevidi, ki raztegajo meje čez Vrhniko — Loko do Save; tedaj bi jim komaj Ljubljana odšla, ali tudi ta ne. Res od sanjarij, od načrta do resnice je še pot dolga; ali le nikar ne pozabimo. da bi pred 20 leti so imeli Lahi o Benečiji ravno take sanjarije in načrte in kar nikdo ni mislil. v kratkem — vresničilo se je. Mnogokrat malenkosti prevagajo ter izvršijo, kar nekoliko pred najtehtniši vzroki niso mogli.

9. In zadnjič glavni politični vradi naj bodo v popolni varnosti, da bode njih delovanje vspešno. Lahonski nepokoj in nakane irredentarjev pa mislimo, da k vsestranskemu vspešnemu delovanju malo in slabo pripomorejo. Tedaj mislimo, da tudi avstrijska politika. avstrijski patriotizem se sme saj po nekoliko k drugim vzrokom za prenesenje nadškofije v Ljubljano prištevati.

Toraj prav brez vsega strankarskega šiljenja po slavi ali časti, le zarad tehtnih vzrokov. katerih nam tudi Goriški škofijani in rodoljubi ne bodo ovrgli ali zamerili, bilo bi želeti, da se nadškofija v Ljubljani vstanovi. Vsem Kranjskim prebivalcem kakor tudi drugim Cerkvi in vladarski hiši vselej zvesto vdanim Slovencem bila bi nadškofija Ljubljanska

Digitized by Google

vedni najlepši spomin šeststoletne zveze z Avstrijo in letošnje šeststoletne spominske svečanosti.

Pismo o cerkveni glasbi.

II. V štev. 84. Cerkvene priloge „Slov. Gosp.“ je objavil čast. duhovni tovariš g. Karol Tribnik svoje mnenje gledé na cerkveno glasbo ter tudi on pripoznava potrebo reforme cerkvenega petja; vendar pa je se mu pri vsej njegovi dobri volji vrinilo nekaj, kar je po mojem mnenji vredno še podrobnejega razpravljanja.

Res je, da je cecilijansko petje neizrečeno lepo in se prilega pravemu cerkvenemu duhu; in temu še želim pristaviti, da je to edino pravo, cerkveno petje, ktero vsestransko zadostuje ne le vsem tirjatvam, ktere stavi cerkvenemu petju liturgija, ampak tudi onim, ktere stavi pravi glasbi sploh umetnost. Vse to hočem o priložnosti dokazovati.

Nikakor pa ne morem pritrditi č. g. duh. tovaršu, ako pravi, da bi se to petje le po mestih vpeljati dalo, ne pa tudi na deželi.

Omenim med drugim le, da je sloveči župnik Battlog v Gaschurna na Predarlskem (Vorarlberg) (neznatna ves v hribih) ustanovil si pevski kor, kteri tako slovi, da si profesorji konservatorijev in druzih glasbenih ustavov v čast štejejo — v Gaschurn iti in poslušati ono čarobno petje kmečkih fantov in deklic, ktero, kakor odmev onega nebeskega petja, ktero sv. Janez v skrivnem razdetji popisuje, človeku globoko v srce sega.

In kako se obnašajo ti priprosti pevci! Neki protestant, klasično izobražen muzik, pravi, „dozdevalo se mi je, da se nahajam v podzemeljskih votlinah pri kristjanih prvih 3 stoletij ter čujem njih milo petje nebeskemu jagnjetu, — tako lepo se obnaša ta kor v cerkvi ter se mu pozna, da le v čast Božjo pa ne v svojo slavo poje.

In ljudstvo? To krasno pobožno petje je nekako v nebeske višave povzdiguje. Na obrazih jim je videti, genljiva pobožnost! In kakšna sveta tihota vlada v cerkvi!

Tu sem prvič spoznal krasoto katoliške liturgije in želel bi le, da bi vse kat. katedrale imele tako petje“. . . . .

In s čim je dosegel vse to g. Battlog! On je z največjo vstrajnostjo in potrpežljivostjo se daroval tej sveti stvari.

Kedar bi si drugi duhovnik privošil malo počitka, je on zbiral svoje pevce ter jih podučeval v petji, podučeval po pametnih glasbeno pedagogičnih načelih. —

Da se v naših krajih tako malo doseže v petji, je krivo temu, da skoraj nobeden pevski učitelj niti pojma nima o pedagogičnem podučevanji v petji. (Stimmbildungsübungen, Athemschöpfen, regelrechte Aussprache etc.) da imamo dandanašnji preveč „muzikantov“ premalo pa „muzikov“, t. j. tacih, ki so ne le površno tehnično, temuč tudi historično in estetično izobraženi, da se z divno muziko preveč, kakor „rokodelstvo“, premalo pa kakor umetnost (Götterfunken jo imenujejo stari in novi klasiki) ravna. . . . . G. Battlog se je z eno besedo žrtvoval za cerkveno petje. Pevske vaje je imel le ob nedeljah in praznikih in sicer potem ko je biniral, 3krat na dan govoril ter ves truden si komaj toliko počitka privoščil. da je malo časa za kosilo porabil. Potem še le je 2—3 ure za petje porabiti mogel; toraj ni treba vsaki dan podučevati in se vendar precej lahko doseže. —

Porečeš mi pa dragi čitatelj, to je mogel le g. Battlog storiti, kteri je tako muzikalično izobražen mož. Res je to Battlog storiti zamogel, kakor djanja kažejo, vendar kdo ga je tako izobrazil v glasbi? On sam! Iz bogoslovja je stopil le z pomankljivo tehniko v orgljanji.

Vse druge vednosti si je pa s svojo neumorno marljivostjo pridobil. In kaj mu je dajalo to neumorno marljivost? Prvič spoznanje prežalostnega stanja cerkvene glasbe. Drugič, okoliščina, da se je bavil z muziko posebno cerkveno, kakor umetnost, nikakor pa, kakor rokodelstvo!

Res je to velika žrtva za duhovnika, skrbeti namreč še za cerkveno glasbo, posebno dandanašnji, ko ima vsak veliko s šolami opraviti, ali pomisliti je, da je vse duhovsko življenje neprenehljivo žrtvovanje in kjer tega ni — se ve da nič storiti ni.

K sklepu naj govori Dr. Witt sam: „Kdor je že sam sebe poskusil izobraževati v pravi cerkveni glasbi, ter si ustanovil pevski cerkveni kor, in pevce po pedagogičnih načelih izgojeval v cerkvenem petji, pa prišel do spoznanja, da je to nemogoče, (?) . . . . — temu hočemo verjeti — kdor pa to niti poskusil ni, tega ne moremo v poštev jemati“.

Dopisi.

Iz Celja. (Katol. podp. društvu) so darovali: Po 2 gld.: Spošt. Dimec France, pos. v Medlogu, spošt. Dimec Ana, pos. v Medlogu, blag. gospa Greischl Karolina v Celji, blag. gosp. Hecht v Celji, blag. gospa Janesch Marija v Celji. blag. gospod Koscher Rajmund, gost. v Celji, blag. gospa Regula Marjeta v Celji, blag. gospa Schellander v Celji, blag. gospod Vrečko France, hišni pos. v Celji, blag. gospa Zangger Marija, hišna posestnica v Celji, Č. g. Kunce Janez, kpl. pri St. Petru pri Radg., Č. g. Jožef žl. Pol, kpl. na Ponikvi. Po blag.

Digitized by Google

gosp. Dr. g. Ipavic-i v Št. Jurji na južni železnici 6 gld. Več neimenovanih: 28 gld. Več podpornikov: 7 gld. 32 kr.

Iz Vuhreda. (Nova cerkev.) V nedeljo 6. majnika bode vogelni kamen za novo cerkev položen in blagoslovljen. Cerkev bode v gotičnem slogu zidana, načrt je izvrstno napravil v Gradci g. König-Luef profesor na c. k. državlj. obrtnijski šoli. Stroški znašali bodo 18.000 fl. kterih je g. Franc Pahernik na se vzel. Bog daj blagemu dobrotniku, poštenemu sivolasu novo hišo božjo še letos dodelano videti. Dobri farani pa so velike priprave priskrbeli in hočejo, kolikor le mogoče, združenimi močni storiti, da se nova cerkev postavi, ker je sedajna premala, nizka, temna razpokana, tedaj ni več za božjo hišo. Bog daj svoj blagoslov. A.

Iz Razborja. (Sv. misijon.) Dne 28. sušca dospeli so v velikih vremenskih in potnih težavah k nam č. g. misijonarji Lazaristi iz Celja, ter so nas deset dni kaj lepo podučevali. Veliko ljudstva iz daljne in bližnje okolice se je vdeleževalo sv. misijona, ter marljivo k poduku zahajalo. Upamo, da bo to v nasledkih veliko dobrega sadu obrodilo. — Č. g. očetom in tudi domačemu gospodu župniku pa izrekamo za ves trud presrčno zahvalo. Bog povrni!

Hvaležni farani.

Od Marije Snežne. (25letno župnikovanje.) Na visokem hribovji ob slovensko-nemškej meji pozidana blišči daleč na okrog bela cerkva Marije Snežne. Razgled je kaj čaroben. Ondi ležijo pred teboj Slovenske gorice, košato Pohorje, široki Boč, visoka Donačka gora, od zapada sv. Duh, Kapla in strma Golica, proti severu rodovitni kraji srednji-štajerski z Gradcem, proti izhodu Klek nad Gleichenbergom in dalje Ogerska. Na prijaznem hribu stoji cerkva, farno središče 1713 vernikom. Zraven pozidan je lep in prostoren farovž in v njem stanujejo uže 25 let prvi župnik tote fare č. g. Jožef Golinar. Dne 15. aprila t. l. obhajali so kaj slovesno svečanost svojega 25-letnega župnikovanja. Uže na predvečer nanaznanjalo je streljanje in kresi ovo svečanost. Drugi dan pa se zbere veliko ljudi v prostornej cerkvi in 4 čč. gg. prejšnji kaplani spremljajo zbog mnogih skrbij več kakor zaradi starosti osivelega župnika pred altar. Sedanji kaplan Cirkovski pa stopijo na prižnico in razlagajo pomen svečanosti vpletajoč zasluge župnikove za faro in cerkev Marije Snežne. Omenjeno bodi, da je na prizadevanje č. g. J. Golinarja prejšnja kuracija bila povzdignena k fari in od nemške škofije slovenskej pridjana ter dobila večji obseg in kaplana in drugo božjo službo. V teku 25 let skrbeli so za večje zvonove, za obnavljenje orgelj, del cerkve so dali obokati itd. Sploh povsod je videti sledov očetovske skrbljivosti in neumorne delavnosti. Po končanem opravilu v cerkvi sledil je obed v farovži. Prijatelji in znanci zbrani so svoje čestitke izražali v mnogovrstnih zdravicah. Naposled pokloni Cirkovski kaplan v svojem in v imenu še drugih 3 kaplanov, ki so pri Mariji Snežni služili, srebrno tobačnico čestitemu župniku v hvaležni spomin. Vsi pa želimo, naj Bog ohrani blagega župnika še prav mnogo let v blagor lepej župniji Marije Snežne!

Raznoterosti.

(Premil. gosp. knez in škof) so v spomin 600letne zaveze štajerske dežele s presvitlo habsburško rodovino darovali obligacijo za 1000 gld. celjskemu cerkvenemu vbožnemu zavodu, naj se letne obresti razdeljujejo med farne vbožčeke.

(Varujte se lažnjivih — spisov.) Hudobni človek pridno seje ljuliko. Po mnogih krajih Štajera se poteplje in pridno prepisuje nekovo „sveto pismo“ ali „sveti prif“, ki je poln neumnih budalosti pa tudi pohujšljivih nesramnosti. Zasledil se je v Drameljski, vojniški in Teharski fari, tudi po *dravinjski dolini* se marljivo prebira. Ljubi Slovenci! Če se nočete hudo pregrešiti, poženite to goljufivo sveto pismo v ogenj!

(V katoliško Cerkvo prestopil) je angleški baron Titby s vso rodbino svojo vred in pri tej priliki papežu poslal mnogo podpore in začel staviti cerkev na svojem posestvi, ki bode stala 2,500.000 fl.

(Romarji na sv. Višarje) se vabijo, da se zberejo dne 4. maja, to je, na sv. Florijana dan v Petročah, kjer bo ob šestih zjutraj sveta meša. Kmalu po sv. meši gredó na Vransko, kder bo ob ½11. uri druga sv. meša.

(Cerkvene pesmi) za šolsko mladež se dobivajo pri A. Novaku, bukvovezarji v Mariboru, iztis vezan po 8 kr. zbirka obsega 47 različnih sv. pesmi.

(Č. g. T. Mraz), dekan Vozeniški so med šolarje razdelili nekaj listov Venca in Mira. Podučitelj Grögl pa je liste pograbil, krajnemu šolskemu svetu dal in ta c. kr. pravdniku izročil, naj toži. Ta pa ni našel nobene krivde. Ovaduhi so v mlako pali.

(Knjige za mladino). Marljivi katehet ljubljanski, č. g. Kržič je izdal uže 3 knjižice: Izgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov krščanstva. Vsaka velja 40 kr. v Blaznikovej tiskarni in je vsega priporočevanja vredna.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 19. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 10. maja. 88.

Dunajska Salvator-cerkva.

Nevsahljiva, ker globoko v srcih vsajena je ljubezen avstrijskih narodov do svitle cesarske Habsbursko-Lotarinske hiše. Čut odkritosrčne ljubezni in neprelomljive zvestobe. radovoljne udanosti in neprisiljenega spoštovanja je pognal v prsih avstrijskih podložnikov močne korenine, katerih ne omaja tako lehko tudi najsilovitejša nevihta.

Pa res! Avstrijanec ima domovino, katero ljubiti ima vzrok dober, opravičen vzrok — — bolji vzrok, kakor ga ima kateri bodi drugi deželan. In to ne le radi vrlih krepostij in plemenitih lastnostij vladarja samega ali radi Habsburskega prestola, ki je za papeževim najlepši tron sveta — nego že zavoljo lege in položaja, ki ga zavzema Avstrija sè svojimi raznimi narodi in narodiči v sredi in srci Evrope. Vsi še tako po jeziku, šegah, običajih in po napredku in veri ločeni narodi avstrijski so edini v tem, da sta jih blagor in gorje odvisna od blagra in gorja skupne domovine — mogočne Avstrije, katere treba posameznim narodom tako, da bi se morala po izreku bana Jelačiča takoj ustvariti, ako je ne bi že bilo.

Vidno znamenje te tako potrebne skupnosti in vzajemnosti za mnogorodno, mnogojezično Avstrijo je slavni Habsbursko-Lotarinski dôm. Ljubezen do presvitle cesarske rodovine ne more, ne sme se ločiti od prirojenega nagona do lastne obrambe.

Ta vzajemna ljubezen se je očito in prav sijajno pokazalo dne 24. aprila 1879. leta ob času, ko se je praznovala srebrena poroka ali 25letnica zaroke med Francem Jožefom I. in Elizabeto. Slavil se je po širošírokej državi ta dan, kakor le redko kateri slave praznik.

Glavno in stolno mesto Dunajsko pa se je obleklo v lišp in kinč, kakoršnega ste zamogle največja umetnost in najvišja znanost. Beč še menda sličnih slovesnostij ni videl v tem stoletji, ki se že nagiba k svojemu zatonu. Lehko ni opisati s peresom, kako bleskosijajen kako impozanten je bil obhod okolo „Ringa“!

Vendar slovesnost po splošni sodbi najlepša — je bila konsekracija Salvator-cerkve, tega mojsterski dovršenega, monumentalnega dela. Imenuje se Salvator-Zveličarjeva cerkva tudi Votiv-cerkva ali cerkva zaobljube, ker je bila postavljena po zaobljubi in na poziv duhovitega nadvojvode Ferdinanda Maksa, pozneje toli nesrečnega cesarja Mehihanskega, s pripomočjo in podporo vseh stanov avstrijskih v hvaležni spomin za srečno rešitvo sedanjega vladarja dne 18. februarija 1853. leta pri silovitem napadu Janeza Libenyi-ja, hudobnega madjarskega krojača, ki je hotel cesarja na sprehodu po nekdanjem Koroškem nasipu umoriti pa mu je spodletelo, da ga je samo neprenevarno ranil na vratu.

Blagoslovljenje cerkve je trajalo dne 24. aprila od pete do desete ure dopoldanske. Prelepe in pomenljive ceremonije posvečenja sta opravljala kardinal Kučker in jegov titularni škof Angerer.

Po dokončanem opravilu so jeli se zbirati v presbiterije nadškofje in škofje cele Avstrije rimokatoliškega obreda v mitrah in pluvijalih, grškega in armenskega pa v kronah in dalmatikah. Do 100 in še više število prelatov je obdajalo veliki oltar.

V srednji ladji na desnici ali na evangeljski strani so bili priredjeni dragoceni sedeži za cesarsko familijo; na levici pak za druge plemenitaške družine, za komornike, ministre, dvorne uradnike, poslance, konsule itd.

Točno ob pol dvanajstih se pripelje cesar sè soprugo, sprejet od pokrovitelja cerkve nadvojvode Karola Ludovika, od kardinala Kučkerja, od stavbnega odbora in drugih velikašev. —

Po kratkem pozdravilnem ogovoru pri glavnih vratih so se podali vsi dostojanstveniki na odločena mesta. Na to je služil tiho sveto mešo Dunajski nadškof, obdan od mnogoštevilne asistence. Na koru so prelepo popevali Haydenovo: „Pred Bogom mi klečimo.“

Po zahvalnej pesni in po blagoslovu s prekrasno gotiško monstranco so škofje napravili spalir od velikega oltarja do glavnega izhoda, da je šel po sredini cesar sè svojim spremstvom. In v tem trenotku so različna pevska društva, stopljena v eden kor, navdušeno zapela: „Bog ohrani nam cesarja“, da je po vseh kotih gromelo in odmevalo. Trenotek je bil, da si še orijentalska fantazija ne more veličastnejšega domisliti.

Težavno je opisati, kako navadno stavbo, a še težavneje je: opisati umetno dovršeno. V naslednjem sestavku ti hočem, blagohotni čitatelj! podati le v poglavitnih potezah, v površnih obrisih slabo podobo cerkve, ki je biser

Digitized by Google

cerkvene umetnosti, biser vseh Dunajskih cerkev tudi najuzornejših in katero so stavili 23 trudapolnih let. Temeljni kamen je bil že dne 24. aprila 1856. leta vložen od cesarja in ranjkega kardinala Rauschera.

Kamen je bil poslan iz svete dežele in sicer iz vrta Gethsemani od ondot, kder je Kristus na predvečer svojega trpljenja molil in krvave solze prelival. V ploščo je vrezan gotiški napis: „Wo Christi Herz brach, brach man mich — Kder se je Kristusu srce lomilo, lomili so mene.“

Cerkva stoji na vzvišenem prostoru Maksimilijanovega trga, da se od daleč prihajajočemu opazovalcu impozantno kakor na krožniku prezentira.

Stavba ni sicer ogromna, velikanska, kakor je n. p. Štefanska katedrala, ali je veličastna, zala in fino-okusna; poslopje je, ki združuje veličastnost z nežnostjo, krepkost z mehkostjo. Vsakako je dovršene umetnosti, izredne lepote in redke vrednosti — stroški znašajo okrogle 4 milijone. Vse dopada, ker se vse vjema in je vse umetno izdelano od najdebelejšega stebra do najtenjšega klinca in najdrobnejšega žreblja. Premeten umetnik bi moral biti, ki bi se mogel lepše svetišče misliti. Popolnejšega še od sladkora ni moči vstvariti.

Ko prekoračiš zelen log in skrbno obdelan vrtič poln najprijetnejših rož, ki ti škropé svojo vonjavo v razveseljeni obraz, dospeš po 16 stopnicah k glavnemu vhodu k trem vratam, izmed katerih so srednja najvišja in najširja, da presegajo celó Štefanski ogromni portal. In kako krasno je ozaljšana ta glavna fasada od tal do vrha in od vrha do tal! Posvečena pa je delovanju Božjega Sina ali odrešenju človeškega roda; leva fasada poprečne ladje opominja na delovanje Boga Očeta ali na vstvarjenje; in desna zunanja stran iste ladje je odločena delovanju Boga sv. Duha ali posvečevanju človeškega roda.

V gotiških dubljinah stojé podobe patrijarhov, prorokov, Izveličarja in 12 apostolov; in dalje na okrog po stebrih in pod odstrešjem gledajo kipi vseh svetih varuhov cesarske hiše in avstrijskih dežel na vernike, ki prihajajo in odhajajo v hišo mira in izveličanja.

Vsi ti učenci in spoznovalci škofje in menihi in device opominjajo došle na obili sad, ki se lehko pridobi v tem Božjem hramu.

Čudno in resnično! tukaj misli in govori mrzli kamen. V mrtvem marmoru tli življenje z vsem svojim hrepenenjem, trpljenjem in veseljem.

Skoro ni verjetno, da zamore umetnik v trdi in ledeno-mrzli kamen vrezati dovršeno podobo ter jej vdehniti življenje, kakoršno še narava redko ustvari in redko doseže.

Ti prelepi kipi po oglih in na stebrih, v jamah in kapelah niso le prijetna paša za oko, tudi za srce in duh so knjiga polna zlatih naukov, polna zlatih resnic.

Poleg teh umotvorov še zunaj najdeš druzih lepotij, kakor cvetljic, ki so sicer iz kamna, pa vendar mično cvetó; živalij, ki se skrivajo po kotih in opravljajo razne službe, kakor so strašni drakoni, ki nosijo stebre in postamente, divji merjasci in morski somi, ki bruhajo iz svojih širokih žrel vodo deževnico.

Uzorno lepa sta pri glavnem vhodu dva zvonika po 50 sežnjev visoka s harmonično ubranimi zvonovi in z umetno sestavljeno uro. Ta dva čedna stolpa sta kameniti sursum corda! Cerkva ima podobo križa, in kder se podolgovata ladja križa s poprečno, spenja se kviško ličen stolpič, v katerem visi majhen zvonec, da naznanja cerkovnik ž njim poglavitne dele svete meše.

Razven teh stolpov kipi še sto in sto gotiških stebričev proti nebu, da se kaže gledalcu zunanje lice cerkve, kakor bi gosto drevje raslo po strehi.

Cerkva je zidana po osnovi arhitekta Henrika Ferstel-a, ki je prejel za svoj mojsterski načrt tisoč rumenjakov ter tudi do konca vodil zidanje in stavljenje. Ima tri dolge na dvanajstih okroglih stebrih sloneče ladje sè sedmimi kapelami v apsidi in poprečno ladjo, katero mejiti na vsakem konci po dve kapelici. Srednja dolga in poprečna ladja ste dvekrat višji (15 sežnjev) od desne in leve stranske podolgovate ladjice. Največja dolgost cerkve obseza 47 sežnjev. Prostora v njej hoče do 5000 ljudi imeti. (Konec prih.)

Štefan Kocijančič.

(Marljiv pisatelj za družbo sv. Mohorja.)

Štefan Kocijančič, slovenski pisatelj, vodja osrednjega bogoslovskega semenišča, profesor sv. pisma starega zakona in orijentalskih jezikov ter častni kanonik v Gorici, umrl je 9. aprila ob ½5. uri zjutraj vsled mrtvuda, kateri ga je zadel 5. aprila opoldne. Ranjki je bil rojen v Vipavi 25. decembra 1818 leta, je obiskoval ljudsko šolo doma, gimnazijo in filozofijo zvršil od 1830/1 do 1847/8 leta v Gorici, kjer je dokončal tudi bogoslovje l. 1842; posvečen je bil v duhovnika 26. decembra 1841 leta; od novembra 1842 l. pa do novembra 1846 leta je bil subsidiarij ali duhovski pomočnik v Ločniku, ko so ga poklicali v semenišče za profesorja hebrejskega jezika in sv. pisma stare zaveze; letos meseca januvarja pa so ga imenovali vodjem semenišča.

Bil je učen zgodovinar in jezikoslovec; znal je vse slovanske jezike in mnogo orijentalskih. Najbolj izurjen je bil v hebrejščini, s

Digitized by Google

katero se je pečal, odkar je prišel v semnišče pa notri do (svoje) smrti. Celo učeni Judje iz Padove, Trsta in Gorice so ga visoko cenili in mu dopisovali, večjidel v hebrejskem jeziku ter ga tudi mnogokrat obiskovali. Mnogo tacih pisem in tudi lastnih spisov hebrejskih je dal na svetlo.

V semenišči je tudi nadaljeval svoje študije iz slovanskih in druzih orijentalskih jezikov, kakor iz arabskega, turškega, madjarskega, sirskega in etijopijskega, za katerega je spisal slovnico in slovar, ki sta pa ostala v rokopisu.

Učil je nekoliko časa bogoslovce tudi staroslovenskega jezika, kar mu je pa vlada prepovedala in zato je opustil to podučevanje, dasiravno je bilo jako koristno in potrebno, ker se v Istri in na otocih nahaja še v nekterih krajih slovanska ali staroslovenska liturgija. Bil je znan tudi z mnogimi poznavalci tega jezika in jim je dopisoval, kakor Berčić-u v Zadar in drugim; ruski učenjak Baudovin de Courtenaj ga je vsakokrat obiskal, kadar je prišel v naše kraje.

Poznal je tudi dobro jezike zapadne Evrope iz razna narečja italijanskega jezika; za furlanski jezik je spisal še celo slovnico; klasičnih jezikov niti ne omenjam, se razume samo ob sebi, da je je moral znati, ker je vedno v njih predaval. Vešč je bil dobro sanskrita, zavoljo česar ga je nek tukaj službujoč profesor, ki se je tudi bavil s tem predmetom, večkrat obiskoval, da sta se o njem menila.

V slovenščini je spisal več knjig, kakor: 1. „Vodnik pobožniga kristjana“ v Celovci natisnil Janez Leon, l. 1845; druge izdaja je izšla ravno tam popravljena l. 1866. 2. „Podučne povesti, spisal v laškem jeziku Fr. Soave“, tiskal Paternolli v Gorici l. 1852; prišla je na svetlo pred kakimi desetimi leti tudi druga izdaja te knjige, v kteri pa je Kocijančič sam tako-le pisal: „G. Paternolli je to mojo knjigo v drugič, scilicet, izdal. Tako bi človek sodil po tem, kar je po časnikih rasglasil. Toda ta tobožni drugi natis ni nič druzega, kakor kar bi Nemec rekel, 2. Titelauflage. Naslov knjige je in še slabo ponatisnen, in nič druzega, šestero podob je pridjal, pa hajdi! Knjiga mora kot drugi natis po svetu. Jaz za vse to nisem nič vedel, in ne morem biti za ta ne popolnoma pošteni modus acquirendi odgovoren“. (Glas II. št. 38). 3. „Šestindvajset povesti za mlade ljudi.“ Za družbo sv. Mohora, kateri je bil dosmrtni ud, je spisal: 4. Marija Celj nad Kanalom l. 1854. 5. Fleury-jevo „Zgodovino stare in nove zaveze“ je poslovenil iz francoskega in 6. „Kristusovo življenje in smrt“ od l. 1868 do 1876 za Slovence predelal po nemškem izvirniku.

L. 1853 je spisal životopis Jožefa Stibel-na, dekana v Ločniku in izdal njegove pridige in l. 1874 je spisal životopis Hrast-ov. Spisal je več sestavkov „Bčeli“, „Slovenskemu prijatelju“, „Danici“, „Arkiv-u za povjestnicu jugoslovensku“, „Besedniku“ in jako mnogo „Glasu.“

Jako mnogo je spisal tudi v latinskem jeziku, večjidel je to svetopisemskega iz zgodovinskega ali kakega druzega obsega, kakor: 1. Observationes biblico-geologicae in historiam creationis Mosaicam l. 1875. 2. Prima aetas hominum, 1876 l. 3. Caffou Felix Antonius et Crobath Josephus Fridericus l. 1877. 4. Limude (hakria), hoc est Specimina lectionis scripturae. Editio altera emendata et aucta l. 1860 in k temu delu spadajoč slovar Index analyticus ad utramque oppellae limude hakria editionem.“ 5. Celeberrimi Samuelis Davidis Luzzato paucae quaedam epistolae hebraicae, quibus adjecta sunt alia quaedam hebraica scripta 1868 l. 6. „De bibliothecis ornandis et dirigendis et conservandis“; naštela bi se lahko še dolga vrsta spisov in knjižic različnega zapopadka, katere je spisal bodi si v slovenskem, bodi si v latinskem jeziku; iz vseh spisov pa se razvidi globoka njegova učenost. Pač bi bilo umestno, da bi se našel človek, kateri bi izbral vse njegove slovenske spise, rastresene po raznih časnikih in knjigah in je izdal kot posebne „Kocijančičeve spise“. Veliko zaslug si je pridobil Kocijančič tudi za semeniško knjižnico; prišedši v semenišče prevzel je posel knjižničarja, uredil in pomnožil prej majhno in zapuščeno knjižnico, da šteje sedaj nad 16 tisoč knjig, ko prej še polovico toliko knjig ni imela.

Pokupil je za njo vse knjige, kar jih je mogel dobiti, katere se niso nahajale v njej in njemu gre hvala, da se nahajajo sedaj notri skoraj vsa znamenita dela slavistov, kakor Miklošiča, Kopitarja, Šafařika, Dobrovskega, Račkega in druzih; nahaja se v njej velika množica knjig vsacega slovanskega jezika; da bil v tej zadevi njegov naslednik tudi njegovega duha! Svojo lastno dragoceno knjižnico je zapustil skoraj vso semeniški, ktero bode s tem jako veliko pridobila.

Blag mu spomin in pokoj njegovi duši.

Popravljanje poškodovanih cerkvenih zvonov.

Wittow glasbeni list „Musica sacra“ objavlja v št. 1. l. 1883 iz kraljevograškega škofijskega lista (Nr. 26—1882) sledeče, kar bo mnogotera slavna cerkvena predstojništva naše škofije gotovo zanimalo:

„Že l. 1805. se je iznajšel na Švedskem nov način, po kterem se popravljajo cerkveni zvonovi, ne da bi jih bilo treba prelivati, tako dobro, da zopet dobijo poprejšnji glas in poprejšnjo moč. Iznajdnik je že l. 1827 blizo 100 zvonov po raznih deželah Švedskega popravil in

Digitized by Google

je ravno tega leta prejel svetinjo od domorodne družbe v Stokholmu za svojo verlo iznajdbo. Po tej iznajdbi se dosežejo veliki dobički. Vnuk iznajdnika gosp. O Ohlsson je preračunil, da so stroški za tretjino manjši, kakor pri prelivanji, ter da je popolno poroštvo za prvotni glas in za trpežnost. Ta iznajdba se je tudi že po naših krajih prikupila in imenovani gosp. Ohlsson je prejel najboljša in verjetna priporočilna pisma. Ravno to spomlad (1882) je popravil narveči zvon podružnice Rozice, ktera stoji pod pokroviteljstvom milostljiv. škofa. Ta zvon, vlit l. 1591 in težek 2000 kilogramov, (blizo 35 cenlov), je po neki nesrečni naključbi razpoknil l. 1867, ter ni bil več za rabo. Milostljivi in preč. gosp. škof Jožef Janez so poklicali pred kratkim gosp. Ohlssona, kteri njim je bil od druge strani priporočen. V šestih tednih je gosp. Ohlsson rešil svojo nalogo v narvečo zadovoljnost njihove škofijske milosti in v narvečje veselje Rozičke občine. Zvon ima zopet svoj nekdanji lep in močen glas in med tem, ko bi bilo prelivanje stalo 900 fl. se je umetniku izplačalo 348 fl. Način popravljanja in posebno mešanje kovin je skrivnost družine Ohlssonove. Dela se pa tako-le: Pred vsem se poklina še dalje izdolbi in do poldrugega centimetra razširi, potem se dene več železnih zapenjač (klanf) preko razpozkline. Nadalje se napravi na dotičnem mestu zvona okroj iz ilovice in kositarja in ko so se tisti deli zvona, ki so ravno pri razpoklini, skozi močno žrjavico razbelili, da se stara in nova zvonovina boljše sprime, se zvonova luknja zamaši s kovinsko mesjo, ki se je v tem času, kedar se je zvon razbelil, raztopila. Navadno prestavi pri tej priložnosti gosp. Ohlsson kembel tako, da bije potem ob novih nasprotnih straneh, kajti navadno je tista stran zvona, ob katero zvon že veliko let vdarjal, zlizana in krhka, kar je tudi vzrok razpokanja. — Ker je tedaj ta novi način z ozirom na nizko ceno in na terpežnost tako izvrsten in se po njem poprejšnji glas zvona zopet dobi, se kar nič ne pomišljujemo, da ne bi gosp. Ohlssona nartoplejše priporočevali, ter objavimo ob enem njegov naslov: „Gosp. O. Ohlsson Depenau Nr. 500, Lübeck, Deutschland.“ — Slednjič še omenimo, da zastopi g. Ohlsson nemško in da je treba pri popraševanji zastran popravljanja naznaniti težo zvona in dolgost razpokline.“ — J. Ž.

Duhovni vrtec

ali molitvenik za katoliško mladež s podukom za sv. birmo. Spisal duhoven lavantinske škofije. Drugi pomnoženi natis. V Mariboru 1883. 160 str. 255+61. Cena 45 kr.

Dobro molitveno knjigo za otroke spisati ni lehko delo, vendar imamo med slov. molitveniki tudi za otroke že nektere prav dobre molitvene knjige, h kterim moramo prištevati tudi ravno izišli „Duhovni vrtec.“ Prvi natis te knjige, ki je bila izišla pod naslovom „Spomin na sv. birmo,“ je zdaj v drugem natisu tako ves predelan in pomnožen, da se je knjigi po pravici dalo drugo ime, ker je iz spomina na sv. birmo postala splošna molitvena knjiga za šolsko in sploh odraščeno mladino.

„Duhovni vrtec“ je razdeljen na tri dele. V I. delu, ki obsega poduk za sv. birmo s primernimi molitvami in sv. mešo in litanijami v čast sv. Duhu, je ta drugi natis še najbolj podoben prvemu; v II. delu pa je čisto predelan ter obsega v oddelku za vsakdanje pobožnosti jutranje molitve, kratke molitve po dnevu, otrokom primerne bratovščine, večerne molitve in sv. rožni venec. V oddelku za pobožnosti ob nedeljah in praznikih so četiri vrste mešnih molitev, med kterimi se nahaja sv. meša po katekizmu zložena; potem sledijo spovedne in obhajilne molitve z jako pametnim spovednim ogledalom, in potem litanije v čast imenu Jezusovemu in trpljenju Kristusovemu, sv. križev pot, kakor se navadno v Rimu moli, litanije lavretanske, vseh svetnikov in v čast sv. Alojziju. Tukaj pogrešamo kratek navod za pobožnost sv. Alojzija, ki se naj gotovo v prihodnjem natisu pridene. V III. delu je 47 cerkvenih pesmi za šolsko mladež, ki se tudi posebej vezane dobivajo iztis po 8 kr.

„Duhovni vrtec“ je po svojem zapopadku in po svoji obliki posebno pripravna molitvena knjiga za darila šolarjem, kedar mislijo zakrament sv. birme prejeti, pa tudi o priliki, ko iz šole stopijo.

Cena knjigi je gledé obširnosti in lične zunanje podobe prav majhna, ker trdovezan iztis velja samo 45 kr. in se dobiva pri knjigarji A. Novak-u, in pri večjih naročilih pri pisatelji vč. g Lovro Herg-u, korarji v Mariboru. S.

Raznoterosti:

(Javna zahvala.) Družba sv. Mohora je darovala po preč. g. o. Klemenu Šalamunu, župniku pri sv. Vidu blizo Ptuja 57 primernih knjig za tukajšnjo šolsko knjižnico. Obema so prisrčno zahvaljuje

Janez Robič, nadučitelj.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Čč. gg. Jurkovič za kaplana k sv. Ani v Slov. goricah, Osenjak v Ljutomer, Frece na Ponkvo, pl. Pohl v Trbovlje, Valenčak na Vransko, Škorjanec k sv. Križu pri Slatini in Rostohar v začasni pokoj. Umrl je Jaric Anton, župnik v Triburji, star 72 let.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 20. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 17. maja. Štev. 89.

Cesarsko potrjenje.

Njih veličanstvo svitli cesar so z najvišjim odlokom od 2. aprila 1883 zopetno izvolitev gospoda barona Maksa plem. Washingtona, grajščaka in uda gosposke zbornice, v predsednika kmetijske družbe štajerske premilostno potrditi blagovolili.

Oznanilo.

Nekateri vinogradarji so uže mislili, da prodavanje trsovih sadik, t. j. okoreninjenih rozeg ni več prepovedano. To pa je zelo krivo menenje. Ministerijalni zaukaz od 29. julija 1882. D. Z. L. štev. 9., ki to prepoveduje, še sedaj velja v vseh kraljestvih in deželah v državnem zboru zastopanih. Kdor se zoper prepoved pregreši, ta bode kaznovan po § 17. postave od 3. aprila 1875. D. Z. L. štev. 61 zadevno zaukaze v zatirovanje trtne uši. Kazen znaša ali globe do 100 fl. ali pa se odkaže primerno zapora.

Tretja razstava klavne pitane živine na Dunaji.

Letos se je meseca marca vršila uže tretja razstava klavne in pitane živine v prostorih velike klavnice pri sv. Marku na Dunaji. V marsičem je ta razstava prekosila prejšnji dve ter kaže, da živinorejstvo napreduje. Dunajčanom ni treba strahu imeti, da nebi dobivali zadosti mesa, ker so meje ruskim in rumunskim govedom zaprte.

Avstrijsko-ogerska država ima sama zadosti klavne živine. Toda potrebno je, da Dunajčani tiste mešetarje mesarske odpravijo, ki jim dragočo delajo in sebi žepe polnijo na veliko škodo drugim.

Na razstavi je bilo videti 750 goved, 560 ovac in 260 svinj. Iz Štajerskega bilo je 20 goved, lani samo 6. Spitana pa ta goveda niso bila tako dobro, kakor goveda iz Českega in Moravskega. Zato pa se je le jednemu govedorejcu štajerskemu priznalo odlikovanje. G. Ramsauer iz Kapfenberga prejel je sreberno svetinjo za dobro spitano kravo.

Da je pa mogoče goveda naših domačih plemen dobro udebeliti ali spitati, to so pokazali živinorejci drugih dežel, ki so štajerskih goved nakupili, jih na svojem domu spitali. na Dunajsko razstavo poslali in tukaj premije dobili. —

Tako je n. pr. Janez Mayerhofer v Strasswalchenu na Českem potegnil premijo 100 fl. za najlepšo spitano telico Pinčgavskega plemena, katero je na Štajerskem kupil. Jednakih uspehov in sreče so imeli še drugi češki, moravski, spodnje-avstrijski živinorejci z govedi štajerskih plemen.

Posebno odlikovali so se takrat sosedi Korošci. Njihova goveda Lavantskega plemena je vse občudovalo. Grof Thurn-Vallesassina pri Bleiburgu, H. Knapitsch in J. Zunzer v Brezinskej okolici prejeli so premije. Najlepši spitani voli Lavantskega plemena bili so pa tisti, katere je moravski grof Stokau na Koroškem kupil in jih doma na svojej Napajedelskej grajščini spital. Bilo jih je vseh 30.

Češki in moravski grajščaki, posestniki pivovaren in cukraren so sploh odlični govedorejci. Med vsemi najlepših goved razstavil je posestnik cukrarne ali fabrike, kder delajo cuker, v Duks-Eidlici na Českem. Imel je na razstavi 4 krave, 48 volov in 3 bike. Najlepša bila je njegova živina, kolikor nje je bilo Lavantsko-koroškega in Holandskega plemena. Veliko lepe živine bilo je tudi take, ki se je priredila s plemenjenjem domače z angleškim Shorthorn-plemenom. Takšni zarod kaj hitro raste in v kratkem veliko težo dobi. Komaj 2—3letni voli tehtali so po 727 kilo. Trije takšni voli 5 let $2^1/_2$ meseca stari imeli so vsak po 1070 kilo. —

Spodnja Avstrija je postavila na ogled tudi nekaj goved, najlepša bila so ona žoltastega plemena. Izmed ogerskih živinorejcev odlikoval se je posebno Linzer s sinovi iz Budimpešte. Ti prodajo veliko tisoč spitanih volov vsako leto na Dunaj in so na razstavi letos dobili prvo — cesarjevo darilo. Omeniti še moramo, da je tudi grof Paul Zichy razstavil lepo živino in fabrikant Schlichting iz Temesvara.

Letos je tudi veliko in lepih spitanih ovac bilo na Dunajski razstavi. Najlepše bile so Koroške ovce iz Jezerske in Bleiburške okolice. Grof Thurn-Vallesassina prejel je za svojih 24 Jezerskih koštrunov zlato svetinjo in 100 fl. Moravski in češki ovčarji redijo angleške ovce, ki so velike in se hitro dajo spitati.

Med razstavljenimi svinjami bilo je tudi

Digitized by Google

mnogo angleškega plemena, čistega in križanega, zraven še pa Mangališke svinje. Precej zanimalo je novo ogersko svinjsko pleme iz Šolonske županije. Svinje so rujave, jako velike, težke in dobro spitane.

Razstava Dunajska bode zanaprej vsako leto blizu ob tem času ter dajala svetu priliko opazovati napredek našega živinorejstva.

Wilhelm.

Koruza in buče ali tikve.

Navadno sadijo štajerski kmetovalci buče, tikve, (kurbose) med koruzo. Buč namreč posebič saditi nečejo, a še menje jih celo pogrešati, ker so velike koristi pri gospodarstvu. Vsaka gospodinja rada pripozna, da so buče za krmljenje svinjam prav hasnovite, olje iz tikvinega jederčja pa velja kot izvrstno. Toda zgoraj navedeni način tikve saditi med koruzo se nam ne zdi vseskozi priporočevanja vreden. Nobeden teh sadežev prav ne pride naprej. Drug drugega ovira in mu živeža krade. Težko je tudi koruzo s tikvinimi bilkami prepreženo okopavati, zelo nemogoče pa z okopavnim plugom obdelovati. Zato so pa nekateri kmetovalci si uže celo reč prevdarili in premislili. Začeli so buče posebič saditi. Tako delati kaže posebno večjim posestnikom. Pisatelj teh vrstic pa misli dobro svetovati, ako tistim večjim kmetovalcem, kateri tikve posebič sadijo, dobrohotno priporočuje, naj koruze med tikve nasadijo, da bodo več haska od zemlje pridobivali. Se vé, da ne smejo preveč koruze ponasaditi, ker bi drugače zabredli v staro napačno gospodarstvo. Koruza bi naj se nasadila v vrstah, ki so po 2 metra narazen, tikve pa med vrstami koruzinimi $3^1/_2$ do 4 metre vsaksebi. Tako bi koruza dobivala dovoljno svitlobe in zraka, pa tudi tikvam bi se ne jemalo živeža. Tako bi koruze in tikev pridelali v obilnej meri.

Dobro bi bilo, da bi kdo nasvetovano poskusil in o uspehu poročal v list „Landbote“, iz katerega bi ga posnela tudi naša Gospodarstvena priloga!

Jeli dobro drevesca pri presajanji obrezovati?

Sadjerejci so se precej uže navadili, ob času presajevanja sadnih drevesc te prirezovati tudi v kroni. Pisatelj teh vrstic je tudi tako delal. Tudi drevesca, katerih si je od inod naročil, našel je včasih močno prirezana. To je gotov dokaz, da so se ljudje daleč uže privadili drevesca prirezovati ob času presajevanja. Vendar noveji čas začeli so se sadjerejci temu vstavljati. Jako izvrstni sadjerejec, g. Dr. Haffner, ki je uže veliko pisal o sadjerejstvu v list „Steirische Landbote“, in ki daleč sloví kot eden najboljih sadjerejcev v celej deželi Štajerskej, nasprotuje prirezovanju drevesc in tudi sadje- in vinorejska šola Mariborska oddaje le neprirezana drevesca. Naposled beremo v nekej slovečej knjigi: „kedar drevesca presajajo, prirezujejo jih do 3. ali 4. očesa; toda veliko skušenj je pokazalo, da je bolje, če se drevesca le malo odščipnejo ali celo nič. Vejice v kroni kaže prirezovati še le leto pozneje. Koristi so sledeče: a) zgornja očesa vselej prej ženejo od spodnjih in torej začnejo tudi nove korenine poprej rasti, b) mnogo tvarin se drevesu ohrani, ki gredó v zgubo, če se vejice v kroni prirežejo, c) mlado presajeno drevo ima menje ran, ko pride v novo zemljo, d) poženejo očesa drugo leto gotovo, ki stojijo pod odrezkom, kar pa ne storijo tako gotovo, če se vejice odrežejo nad njimi kmalu pri presajanji“. Tako beremo v knjigi. Bilo bi res želeti natančnih poskušenj, ali je temu tako ali ne! Morebiti napotijo koga te vrstice, da poskusi sam prepričati se, katero je pravo.

Sv. Jurij ob južnej železnici.

Dr. Ipavic.

Poročilo o delovanji centralnega odbora kmetijske družbe štajerske.

Centralni odbor imel je dne 3. aprila 1883 sejo, pri katerej se je obravnavalo o sledečih predmetih.

1. Šolam pri Malej nedelji, Petrovčah, sv. Jederti pri Laškem, sv. Kungoti in Fürstenfeldu doposlalo se je nekaj pešek, divjakov, cepljenih drevesc za tamošnje šolske vrte in tako ustreglo dotičnim prošnjam. Sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo pri sv. Juriji ob južnej železnici pošlje c. k. ministerstvu poljedelstva prošnjo za večletno podporo; odbor sklene prošnjo podpirati.

2. Odbor je dalje uže sestavil in izračunil, za koliko podpore kmetijskej družbi štajerskej bi se naj za l. 1884 prosilo pri c. k. ministerstvu poljedelstva.

3. Gornji Štajer dobi na večih krajih, to pa zaporedno, regijonalne razstave. Za takšne razstave sodijo kraji Murau, Neumarkt, Oberwölz, Oberzeiring, Judenburg, Knittelfeld, Leoben, Bruck, Kapfenberg, Aflenz, Kindberg, Mürzzuschlag, Admont, Liezen, Cerminj, Irdning in Oeblaru.

4. V okolici Kirchberga se priredi zgledna drenaža.

5. Deželnemu odboru, deželnemu šolskemu svetu pošlje se nasvet, naj bi priredili na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru gospodarski kurz za učitelje.

Začel bi se naj 1. avgusta t. l. in trajal 5 tednov. Razlagalo bi se naj učiteljem o sadje- in vinorejstvu, hmeljarstvu, o gnojilih, o škod-

Digitized by Google

ljivih živalih in kako bi se naj šolski vrti prirejali in oskrbovali.

6. Za povzdigo mlekarstva nakupijo se vse posode in orodja po Swartz-Abramskem načinu mlekariti.

Ove posode bodo se na ogled stavljale pri potovalnih podučevanjih o mlekarstvu. Jeseni bode o tej stroki gospodarstva vršil se poseben mlekarski kurz na kmetijskej šoli v Grottenhofu. —

Priporočevanja vredne sorte jabelk.

Graški „Landbote“ priporočuje zasajati jabelčna drevesa: vince in čebularja, kojemu tudi pravijo rudeči štetin. Vince so dvojne, poletne rane in zimske ali pozne. Tem slednjim pravijo Nemci tudi: Winterweinling, Türkenapfel, na Dunaji pa Haslinger.

Rudeči štetin ima gladko mastnato kožo, spočetka je belo-zelena. Celi sad je s svetlo krvavo-rudečo barvo prevlečen, na solnčni strani nekoliko bolj s temno-rudečo. Meča ima nenavadno zeleno-belkasto barvo ter je trda, prijetnega sladko-vinskega okusa.

Zori meseca novembra in se vzdrži do poletja. Za zimo nima toliko vrednosti, kakor za gospodarstvo. Za izvažanje pa je ovo jabelko kaj sposobno. Drevo ne raste lepo in ravno in je podvrženo rakovej bolezni. Vendar z dobrim oskrbovanjem se tudi lehko odpravi. Vince so pa sploh uže znane, rane in pozne.

Te tri jabelčne sorte priporočuje „Landbote“ to pa gledé na lehko in dobro prodavanje sadeža v Gradec in Dunaj, kar s številkami dokazuje.

Meseca januarja letos so namreč na Dunaji štajerske mašanceljne plačevali kilo po 7—10 kr. štetine in vince pa po 12—14 kr. meseca februarja mašanceljne po 7—10 kr. štetine in vince po 14—16 kr. meseca marca mašanceljne po 6—10 kr. štetine in vince po 16 do 18 kr.

Zatoraj kaže ovih sort se bolje poprijeti in jih marljiveje zasajati. Jaz obiskujem Dunajsko tržišče uže več let in poznan tamošnje razmere dobro. No, in poizvedel sem, da po ovih jabelkih od leta do leta več povprašujejo in dobro plačujejo. Na to uže zunanji sadjerejci ozir jemljejo in začinjajo ove sorte saditi, zato se moramo podvizati, da nas ne spodrinejo iz bogatega tržišča Dunajskega!

V Kirchbachu 29. marca 1883.

J. Grabner.

Sušilnice in posušeni sad.

Najlepši sad od drevesa kaže prodati in v denar spraviti. Kar ga pa ostane in ki toraj ni več za prodajo v svežem stanji, to pa se naj lepo posušiti da. V to svrho pa je treba dobrih sušilnic, zlasti tam, kder imajo veliko sadja za sušiti. Za sušenje služijo jabelka, hruške in slive. Jabelk je vendar še najmenje potrebno sušiti, ker dalje časa sveža ostajajo in jih toraj leži v denar spravljamo. Sitneje pa je uže s hruškami. Te so veliko občutljiveje od jabelk. Vse pa stolči za hruškovec in porabiti za pijačo doma tudi ne kaže sedajne dni, ko je vsak gospodar silno potreben penez. Zato je svetovati hrušek posušiti, kolikor se jih da in kot posušen sadež prodati. Blizu jednako je s slivami ali češplji. Teh je naenkrat veliko na prodaj. Vsak tiši svoje slive naprej in skuša se jih znebiti hitrej ko mogoče, ker dolgo ne ostanejo dobre. Mnogo jih žganjarije nakupijo in iz njih slivovico žgejo, pa še jih ostane mnogo za sušiti. Posušene slive pa se dajo pozneje prav dobro prodati.

Sad dobro sušiti ne zna kdorbodi in tudi ne more, če nima dobre sušilnice. Posušeni sad ne sme biti ožgan, okajen, posmojen ali na pol surov. Velikoveč dobro posušeni sad je tisti, ki pri sušenji ni zgubil ničesar druga, kakor samo vodo. On se mora tedaj lehko dati kuhati in imeti snažen, zdrav in sladek okus. Kdor zna tako sušiti svoje drevesne sadeže, ta jih bode lehko prodaval in dovoljno penez za nje dobival.

Menjši posestniki sušijo svoje sadovje na razni način, mnogi samo doma v navadnej peči. Zopet drugi imajo v to svrho posebne sušilnice.

Na Českem pečajo se s sušenjem sadovja na debelo in rabijo velike sušilnice, kder sušijo sadovje za celo okolico. V Lobozicah ima lg. Klepž sušilnico, katerej jednake ni kmalu videti. Posestnik kupuje sadovja iz cele okolice, ki propada najbogatejšim sadovnim krajem na Českem. Za sušenje postavil je poseben hram, ki ima sušilnico, kleti, hiše in shrambe za ves ovi posel. Sušilnica sama je na sredi ter ima 4 peči iz Chamotte-opeke pozidane. Pod tlakom v kleti je kurišče, kder gori sam rujavi premog. Toplota pa vhaja v 4 sušilnice po plehnatih cevah, ki so primerno razpeljane. V vsakej sušilnici je po 55 lesenih les, ki ne stojijo po navadnem načinu druga nad drugo, ampak tako, da pride zgornja nad polovici dveh spodnjih. Dim odhaja skoz visok dimnik, soparico pa odpravlja prepih pouzročen po odprtinicah nad najvišjo leso. V teh sušilnicah se jako hitro in jednakomerno suši. Slive so n. pr. v 8—10 urah posušene, sicer potrebujejo 20 ur. V vsako peč lehko denejo na enkrat 52 mecnov (32 hektolitrov) sliv, tako da posušijo v enem dnevu vse 4 peči okolo 600 mecnov (370 hektolitrov). Delajo pa delavci jako opazno in zvesto. Posušeni sadež se razgrne na zrak, da se tudi tako osuši in potem pospravi v žaklje,

Digitized by Google

ki držijo po 2 mecna ter se dopošljejo trgovcem, slive zvečinoma v Hamburg, hruške pa na Bavarsko in Švicarko.

Pri nas takšno sušenje na debelo ni nikder v navadi pa vtegne v navado priti brž, ko bode sadjereja bolje napredovala. Tedaj se bodo našli tudi večji podjetniki ali zadruge, ki bodo na podobni način postopale.

Jul. Hanzel.

Dopisi.

Od Pesnice 24. aprila 1883. Zastran letine zamorem to-le poročati: pšenica obeta vkljub mraznemu vremenu še dovoljno dobrih pridelkov, tako se je obrastla; slabše pa kaže rž, malo bolje zimski ječmen. Jarine pa so lepo izcimile in bodo dajale dobrih pridelkov, če le vreme ugodno ostane. Detelja mlada si je precej pomagala in krepko obrastla. Sadno drevje ne poganja ne listja ne cvetja; vse še spi, posebno tudi v vinogradih, kder so pvo kop opravili. Trava le po malem raste, mrazno vreme jo preveč zadržava. Zelene krme uže težko pričakujemo, ker je suhe krme začelo silno manjkati. Seno je drago. Koruzi gnojijo, orjejo in jo tu pa tam uže sadijo.

J. Vacek.

Iz Slov. Gradca 23. aprila 1883. Kakor drugod v Avstriji, bila je tudi pri nas pretečeno jesen mokrota. Vkljub temu je naš kmetovalec vesel, kedar med njivami hodi in gleda, kako lepe zelene in krepke so zimine. Jarine sme letos pozno pod zemljo spravljali, še le v drugej polovici aprila; jednaka bila je tudi s krompirjem. Marsikateremu kmetovalcu utegne še neznano biti, da tukaj zimski ječmen še le spomladi sejejo pa vendar obilo pridelkov dobijo. Delajo pa tako: seme zimskega ječmena namočijo po zimi v vodo, da zmrzne. Prve dni spomladne gredó sejat seme, ki je bilo namrznilo, in čuda, iz njega požene krepko mladi ječmen in obilno obrodi. Veselo je tudi poročati, kako si tukajšnji kmetovalci marljivo izposojujejo podružničino brano za trganje mahu in jo potem skrbno rabijo. To kaže, da so prav razumni in dobro spoznavajo korist umnega kmetovanja.

Barle.

Raznoterosti.

(Velikodušno daroval) 200 fl. g. baron Maks Washington, predsednik kmetijske družbe štajerske, 100 fl namreč za nadvojvoda Jovanovo ustanovo, 100 fl. pa za obhajanje 600letnice prevzvišene cesarske rodbine Habsburške na Štajerskem.

(V državnem železniškem svétu) zastopata Štajersko g. Julij Krepež in g. dr. Wilhelm. Ovi svét je obravnaval, kako bi se tarife na železnicah dale bolje urediti in znižati. Zadnja seja bila mu je dne 30. aprila t. l.

(Perutninska razstava) vrši se na Dunaji od 13. do 20. maja.

(Na graški živinski sejem) in klavnico so lani postavili 15406 volov, 1940 bikov, 12977 krav z 2000 telet. Te živine prodalo se je 1400 glav v gornji Štajar, na Dunaj in spodnjo Avstrijo. Konjski sejmi bili so dovolj obiskovani, konj so prignali 150—400. Največ kupcev bilo je iz Ogerskega, Dunaja in iz Nemčije. Na dalje bilo je na sejem prignanih 38000 svinj, 28000 telet in 3000 drobnice, V klavnici zaklali so 20206 goved, 5264 telet, 1062 konj in 1277 drobnice. Pri ogledovanji zavrgli so živinozdravniki 5 konj, 8 goved, 10 telet, 15 svinj ter jih prepustili mrzlemu mesarju.

(Prva štajerska mlekarska zadruga) v Gradci je letos napravila na Dunaji podružnico, kder prodava štajersko mleko s planin, vrhnje in puter za čaj. Lani je prodala v Gradci 815986 litrov mleka, liter po $7^1/_2$ kr. Poprek so zadružniki na den dopošiljali za prodati po 2236 litrov mleka.

(Štimpendije) so rapisane na deželskej kmetijskej šoli v Grottenhofu blizo Gradca, v znesku 100 in 120 fl. Prošniki najmanje 16 let stari morajo svoje prošnje osebno vložiti do 31. julija 1883 pri ravnateljstvu omenjene šole.

(Zrnja in moke) so iz našega cesarstva prodali l. 1881 7,299.247 meterskih centov, lani pa uže 11,273.503, stročjih pridelkov l. 1881 525,196, lani 570.944, moke predlanskim 1,221.821 lani 1,783.853 meterskih centov in smo toraj lani za 57 milijonov goldinarjev iz vnanjih krajih dobili več, kakor predlanskim.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor	8	20	6	20	5	80	3	53	6	—	4	77	5	—
Ptuj	9	80	7	—	7	50	6	60	7	—	6	—	7	—
Celje	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec	8	—	5	88	5	77	3	98	4	79	5	62	5	42
Ljubljana	8	25	5	28	4	75	3	10	5	55	4	3	6	18
Celovec	7	50	5	60	6	—	3	90	4	99	5	—	5	—
Dunaj (100 Klg.)	10	35	7	95	9	10	6	75	6	92	8	85	—	20
Pešt (100 Klg.)	10	25	7	90	9	75	7	—	5	55	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 21. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 24. maja. 89.

Človek bistveno kaj druga, kakor je žival.

1. Da je človek bistveno ločen od živalstva, kažejo njegove duševne lastnosti, s katerimi ustvarja umotvore, umetne reči, t. j. on zamore to, kar je v svojej duši izumel, potem upodobiti v barvah, kamnu, lesu, glasih, sploh človek postane umetnik, malar, kipar, stavbar, rezbar, muzik itd. Zamore li kaj takega ustvarjati katera žival? Nobena ne!

Res čudovito je, kar je človek uže vse ustvaril s svojo umetnijsko roko! Zavzeti občudujemo krasne dome, veličastne cerkve gotiške, romanske, bizantinske. Očarani poslušamo skladbe, kakoršnih so zložili muziki Palestrina, Mocart itd.

Oči se nam radostno pasejo gledajoče malarije Rafaelove, Murillojeve. Nikoli zadosti ne moremo se načuditi pesniškim umotvorom Homerjevim, Dantejevim, Srbskim pesmam itd. Sploh človek je čudovitih umotvorov uže izumel in vtelesil. Nobena žival tega ne more, edinemu človeku je to na zemlji dano! Zakaj? Ker ima dušo, ki je lesk, odsev, podoba božjega bitja ter hrani v sebi iskrice večnih resnic, večne dobrote in božje lepote. Te iskrice se v njegovej duši vnamejo in ga napotijo, da večne nazore ali misli vtelesuje, zadržuje v umotvorih. To pa ravno je, kar nas pri teh toliko veseli, očaruje. Ne mrzli kamen, ne mrtva barva, ne pusti zvok, ampak vzvišene misli, katere se v nas budijo in katere v umotvorih vtrjene opazujemo, te nas povzdigujejo nad vsakdanji prah.

Najleži se tega prepričamo pri muziki. Ta sega vsakemu blagemu človeku mogočno v srce bodi cesar, bodi oratar. Po pravici pravijo muziki, da je hčer nebeska. Muzika ni samo nekšno ščegetanje ušesnih živcev, ampak angelj z drugih svetov, ki nas opozarja na čeznaturno domovino, na nebesa!

Ugovarjajo neverniki: pa tudi živali so umetniki, le poglejmo in občudujmo drobne ptičice, kako umetno znajo gnezdice si staviti, marljivo bečelico, ki znaša sladko strd v duhteče satovje, ki ima kaj umetno narejene celice in katera prelja prede tako tenke niti, kakor majhni pajek? In slavič, kako čarobno zna peti? Res je. Toda vsega tega se omenjene živali niso naučile, ampak to jim je uže prirojeno. One ničesar novega ne izumejo pa tudi slabše nikoli ne izdelujejo svojih izdelkov. Zato ni opaziti pri njih nobenega napredka nobenega nazadka. Pajek še sedaj jednako tenke niti prede in jednake mreže razobeša, kakor je znal v Noetovi barki. Čebelice zlagajo satovje tako, kakor ob času kralja Salomona in slavček zna le samo tiste napeve, katere je uže Adam v paradiži poslušal. Nove napeve, skladbe izumeva le — človek!

Dunajska Salvator-cerkva.

II. Gledé konstrukcije in izpeljave oblik so služili za vzgled najlepši gotiški dômi iz 13. in 14. veka. Razvrstitva je zunaj in znotraj v popolnem soglasji. Stavbarji, kiparji in slikarji so se zedinili, da vstvarijo, kar je moči doseči človeškemu duhu. Gotiške oblike dopolnjujejo slikarske. Vse te razne po stenah in stebrih živo se lesketajoče barve znovič pričajo, da polihromija ali uporaba različnih barv mnogo pripomaga k lepoti in živahnosti sicer pregolega zidovja in prej ednoličnega stebrovja gotiškega.

Ko vstopiš v notranje prostore, ne znaš, kde bi pričel, da kmalu nasitiš oko in napojiš hrepeneče srce. Skrivnostno razsvetljujejo pisana okna ta prečudni tempel, ki je kakor odprta knjiga, katero razume učen in neučen obiskovalec. Čarobne in mamljive so na visocih oknih — 78 je na vseh skupaj — krasne podobe in krasne slikarije. Ko že pri tem ogledovanji najbistrejše oko brzo opeša, oživi ga zopet kinč po zidu in obokih, priklenejo ga ná-se nepopisljivo lepe slike na presno, ki se semtrtje vzdigajo iz bogato pozlačenega dna. Lepota narašča, tim bliže prihajaš velikemu oltarju, tim višje mečeš svoje oči. Najdivnejše poglede na vsako stran uživaš pri sredini poprečne ladje.

Utis, ki ti ga napravlja glavni oltar lesketajoč se v srebru in zlatu in marmoru, ni da ga dopoveš. Oltar stoji na prostem, z umetno-izdelano ograjo obdanem kraji. Oltarna miza od belega marmora sloni na šestih stebrih, ki so iz egiptovskega pisanega marmora, kakoršnega je 23 plohov leta 1863. egiptovski kralj v dar poslal stavbnemu odboru. Nad mizo se vzdiga druga oltarna priprava in oprava v naj finejših oblikah in v naj sijajnejšem blesku. In črez ves oltar se spenja kvišku dragocen baldahin, počivajoč na štirih stebrih od rude-

Digitized by Google

čega granita. Vrhu temu stoji zala Izveličarjeva podoba, katero obdajajo 4 premili angelci, ki nosijo v rokah orodje britkega trpljenja.

Oltar in nebo ali visoki baldahin lepotičijo na primernih mestih mozaik slike, izmed katerih je posebnega spomina vredna podoba, ki se nahaja na čelu baldahina in predstavlja Marijo pomočnico kristijanov. Bila je dodelana v vatikanski tovarni in od papeža Pija IX. v dar poslana našemu svitlemu cesarju. Steno okolo velikega oltarja zaljšajo ogromne slike povzete iz Noetove zgodovine v občnem potopu, kakor jih je narisal slaviti cerkveni mojster Führich in po njegovih načrtih dovršil jegov učenec Wörndl.

Poleg teh najdeš na vsaki strani po dve podobi štirih elementov, ki služijo cerkvi — na levici sta zrak in zemlja, izražena po orglah in zvonovih, po lopatici za pokapanje in po klasji in grozdji za kruh in vino; na desnici sta voda in ogenj, zaznamenovana po škropilnici s škropilnikom in po gorečih svečah. In zraven njih so podobe štirih živalij: feniksa in pelikana, leva in orla, ki po raznih svojih lastnostih spominjajo na Kristusa. Po oknih pa je sv. Petra življenje naslikano se silno jasnimi, gorečimi bojami.

Kakor pri razdelitvi slik po stenah in oboku, po katerem je narisan Jezusov rod po evangeliji sv. Matevža in sv. Lukeža, tako se razodeva tudi pri razvrstitvi podob po okenskih steklih, katere podobe so osnovali Führich, Trenkwald, Jobst, Wörndl, Clausen. Sequens in Steinle, izdelali pa Neuhauser v Inomostu, Geyling na Dunaji in Kratzmann v Pešti — razodeva se, pravim, nekako stopnjevanje umetniške krasote in divote. Okrog glavnega oltarja in v njegovi bližini barve najlepše cvetó in goré najsvitlejše. Tu je združena vsa lepota in tako je dobro. Veliki oltar je glava in srce vsake cerkve.

Vse te dragocene slike so oskrbeli cesar in cesarska familija, cerkveni in posvetni gospodje, razni samostani meniški in nunski, društva, zavodi itd.

Izmed štirih stranskih oltarjev (sv. križa Marijinega kronanja, Marije pomočnice) bodi posebič omenjen oltar zaročenja sv. Jožefa in Marije Device, ki je okusno izrezan iz trpežnega, dišečega lesa ceder Libanonskih ter je dar vseh princesinj cesarske rodovine.

V levem oddelku poprečne ladje stoji krasni krstni kamen — monolit egiptovskega, rumeno-progastega marmora; pokrov mu je od drage kovine. Prižnica sloni med dvema stebroma na šestih stebrih čistega alabastra. V oprsnih jamah ali nišah najdeš Kristusa učitelja in štiri najslavnejše cerkvene očete — Ambrozija, Hieronima, Augustina in Gregorija. — Na strehi lece v lepem gotiškem stolpiči stoji puščave govornik Janez Krstnik. Spodej pod prižnico gleda iz zida obraz Henrika Ferstel-a, mojstra Salvator-cerkve.

Orgle so izvrstno delo bratov Walker v Ludwigsburg-u in štejejo 2673 piščalk z 61 registri, po tem takem presegajo vse druge po cerkvah Dunajskih.

Za razsvečavo skrbé štiri velikanski lustri za 60 sveč: poleg teh je še 12 kandelabrov vsak za pet plinovih plamen med stebri v srednji ladji in 16 svečnikov z ednim plamenom za zidom stranskih ladij in kapel. Posebno lepa sta ona dva kandelabra pri velikem oltarji vsak za 35 lučic. Človek bi mislil, da gorijo najfinejše Apolo-sveče, pa le plin gori, napeljan po cevih svečam podobnih.

Po cesarskem zaukazi dne 2. oktobra 1878. leta bode Salvator-cerkva farna cerkva za novo ustanovljeno župnijo s proštom in najmanj tremi kapelani; zajedno pa tudi vseučiliščna, ki ima prevzeti po dovršenem novem vseučilišči, postavljenem v sosedstvu te cerkve, vsa opravila in vse vstanove stare vseučiliške cerkve sedanje jezuitske.

Razven tega bode služila vsem vojaškim cerkvenim slovesnostim in za sprejem spomenikov slovitih avstrijancev, ki so si pridobili izvanredne zasluge za cesarsko hišo in skupno Avstrijo. Spominek Niklasa grofa Salma, vrlo znanega vojskovodje za časa prvega obleganja Dunajskega mesta po Turcih 1529. leta je že tje zanesen. V kratkem dobita spodobna spominka tudi nadvojvoda Ferdinand Maks in maršal Radecki.

Vladar vsemogočni naj vse molitve, ki se opravljajo v tej Božjej palači, milostno usliši v hasek in dobiček, blagor in srečo ljubljene Avstrije in njenega blagega poglavarja!

Na god sv. Katarine Sijenske 1879.

M. N.

Nadškof Andrej Gollmayr.

† Andrej Gollmayr, knezonadškof goriški in prvostolnik v ilirskem kraljestvu, umrl je 17. marcija ob $4^1/_2$ uri zjutraj po kratki bolezni. Rojen je 27. novembra 1797. l. v Rodovljici na Gorenjskem, latinske in bogoslovske šole dovršil v Ljubljani, kjer je bil tudi v duhovnika posvečen 23. septembra 1821. leta. Nekaj časa je bil kaplan na Brdu, potem je šel na Dunaj v više bogoslovske šole in postal doktor sv. pisme. Ostal je l. 1827. še nekoliko časa na Dunaji in med tem je poslovenil iz hebrejskega jezika petero Mojzesovih bukev.

Ko je od l. 1856. do 1860 v Ljubljani izhajala Wolfova izdaja sv. pisma, rabili so prestavljalci tudi to njegovo prestavo.

Bil je potem zopet kakega pol leta ka-

Digitized by Google

plan v Polji pod Ljubljano, na to profesor dogmatike v ljubljanskem semenišči do l. 1836., ko je bil imenovan šolskim svetovalcem in nadzornikom pri namestništvu v Trstu in nazadnje je postal šolski poročevalec pri naučnem ministerstvu.

Goriškim nadškofom je bil imenovan Gollmayr 18. novembra 1854 leta, potrjen od papeža 23. marca 1855. l. je bil v Ljubljani posvečen v škofa 3. junija 1855. l., 4. junija je dobil palij, t. j. znamenje nadškofovske oblasti; dne 24. junija pa je bil slovesno umeščen v goriški prvostolnici.

Leta 1858. je ustanovil malo semenišče, po njem Andrejišče imenovano, ki ima ravno tak namen, kakor Alojzijevišče v Ljubljani; l. 1862. je šel v Rim poročat papežu o stanji svoje škofije in bil je pri tej priložnosti imenovan za pristojnika papeževega sedeža in za rimskega meščana.

L. 1864. ga je cesar imenoval tajnim svetovalcem, odtod mu naslov prevzvišenost in kmalu na to mu je podelil tudi veliki križ Leopoldovega reda; l. 1871. je imel zlato mešo in 1880. leta je obhajal 25letnico svojega škofovanja. Posvetil je pet škofov in sicer tri poreške, kterih dva sta postala pozneje tržaška, zdanjega krškega z otokov in 5. septembra 1875. leta v Ljubljani zdanjega ljubljanskega prem. g. Pogačarja; odtod se je podal tudi na Gorenjsko in v svoj rojstni kraj, kjer so ga z veliko slovesnostjo sprejemali.

Bil je ustanovnik Matice slovenske, dosmrtni ud družbe sv. Mohora in častni član čitalnice goriške.

Za glavnega dediča svojega premoženja je postavil malo semenišče. Pogreb njegov je bil veličasten; pokopal ga je škof tržaški premilostljivi gospod Glavina; pogreba sta se udeležila tudi tržaški namestnik baron de Pretis in dež. predsednik kranjski And. Winkler. Nadškofija je v njem izgubila skrbnega pastirja in vodnika. N, V. M. P.

Dopisi.

Iz Maribora. (Izlet.) Binkoštni torek napravili so bogoslovci izlet v Ruše. Lep in prijeten je bil den. Pot že od te strani Lembaha pa do Ruš našli smo ozalšano z lepimi slavoloki in mlaji, spomin, ka so pred kratkim počastili te kraje z svojo navzočnostjo naš milostni knezoškof. Po pridigi (č. g. špirituala K. Hribovšeka) in slovesni sv. meši v. g. našega ravnatelja, kanonika F. Ogradija), h kateri se je zbrala velika množica faranov, v staroslavni romarski Ruški cerkvi ter po krepki južini pri gostoljubnem g. župniku podamo se še eno uro daleč na naš pravi cilj v hišo g. M. Sernca, po domače k Maroltovim, marsikteremu tujcu in domačinu po svoji pravi staroslovanski gostoljubnosti občeznani rodbini. Vse je kazalo, ka tu vlada sreča in krščanska zloga in v tem duhu smo se tudi mi veselili, da nam je določeni čas le prehitro pretekel. Pevci so se vrlo obnesli in napitnica sledila je napitnici. Posebno so nam domači g. župnik M. Wurzer v prelepem govoru o Rušah mnogo novega in zanimivega povedali, za kar smo jim vsi prav hvaležni. Povdarjali so važnost Ruš v cerkvenem, zgodovinskem, narodnem in starinskem obziru. V nekdanji slavni Ruški akademiji so dovršili svoje gymnazijske študije učenci, ki so pozneje sloveli daleč čez meje svoje domovine kot višji cerkveni pastirji ali vojaški dostojanstveniki ali višji uradniki. Tukaj so že l. 1700 akademiki predstavljali slovensko igro. Biblioteka hrani važno kroniko in biblijo Dalmatinovo. Pred letimi izkopali so tukaj mnogo starinskih reči, ki so zdaj lastnina grofa Wurmbranda na Borlu. V genljivih besedah sta se spominjala v. g. kanonik L. Hrg in naš gospodar svojega potovanja v Rim. Prelepo smo končali den. S hvaležnim srcem smo se ločili od očeta Marolta prav po slovenski navadi s sv. Janža žegnom, ki smo ga izpili še pred njihovim pragom. Z Bogom, oče Marolt! Vaša prijaznost in gostoljubnost nam ostane v vednem spominu. — Še eno uro, in že hiti urni vlak z nami iz Ruš zopet v Maribor.

Od sv. Ane v Slov. goricah. (Šmarijnice — procesije.) Zopet smo doživeli veseli mesec maj, zopet obhajamo mile nam „Šmarnice“ Mariji v čast; zopet smo okinčali njene altarje! Mislim, da se ta pobožnost povsod v naši slovenski domovini obhaja sedaj, ko imamo cele kope lepih „Šmarijnic“ ki so nje spisale duhovne — marljive roke, in ravno letos nas je razveselila zopet nova v to svrho namenjena knjiga „Lurški majnik.“ Kteremu še manjka naj si jo omisli. V št. 5. „Ljub. Zvona“ na strani 346 nahajaš: „Svoje naročnike, ki kupujejo tudi molitvene knjige, opozorjamo na te Šmarnice osobito zategadelj, ker nam je Marešičev molitvenik živa priča, da se je dan danes tudi v cerkvenih knjigah začela pisati lepa slovenščina. Kako grozovito so še pred nekaj leti terpinčili slovenski jezik nekateri gospodje. ki so nam prav po težaško spisovali t. j. največ iz nemščine prestavjali molitvene knjige! S. Marešič je v tem častna izjema . . . . v obče je jezik pravilen . . Marešič si je v izgled izvolil okusne Francoze, a ne okornih Nemcev.“

Zarad francoskih imen si je v zgled vzel č. g. otca P. Stanislav Škrabca in to nas veseli. Toraj le skrbno sezimo po tem molitveniku in ž njim častimo Marijo v njenem prijaznem meseci maji! Sv. Marka nam je zopet odprl za letos procesije! Tudi pri nas so č. g. M. Osenjak v dveh pridigah kaj genljivo

Digitized by Google

razlagali pomen procesij in kakošne morajo biti; in res, ženski spol jih je vbogal in lepo videti je bilo vrejeno procesijo Križev teden. Križevi torek smo v kljub deževanju šli v „Rožengrund.“ Tudi na dan sv. Florijana smo zopet napravili obljubno procesijo k sv. Trojici in to zarad ognja. To obljubo ima cela dekanija sv. Lenarta in še nektere druge fare, da bi Bog jih na priprošnjo sv. Florijana obvaroval časnega in večnega ognja. Prišlo je 8 procesij! —

Iz Celja. (Katolišk. pod. društvu so darovali: Preč. gosp. dekan Fric pri Vel. Nedelji 10 gld. Čg. Rom Ignac, kpl. v Mozirji 5 gld. Včg. Anton Ostrožnik, župn. v Pernicah 2 gld. Č. g. Šimon Pihler, kpl. v Makolah 2 gld. Janez Lipovšek, na Ložnici 2 gld. Č. g. Alojzij Šijanec, kaplan pri N. cerkvi 2 gld. Več podpornikov 5 gld. 90. Bog plati!

Iz Gaberka pri Šoštanji V naši cerkvi sta l. 1880 bila nam blagoslovljena dva stranska altarja. Stroške sta dva dobrotljiva farana pobotala. Na praznik imena Marijinega lani, bil je blagoslovljen še veliki altar, ki je čudovito lep. Na sredi altarja v tronu je kraljica nebes in zemlje, na eni stani sv. Urh, na drugi sv. Auguštin, zgoraj pa sv. Anton. Blagoslovili so ga tamošnji župnik č. g. Matej Poglšek. Srčna hvala vsem dobrotnikom! Novi Križevi pot se nam pa je blagoslovil letos na tiho nedeljo 11. šusca t. l. Blagoslovili so ga č. g. O. gvardijan iz Nazareta. V prav umljivej in genljivej besedi so nam razlagali, kako se je začel sv. Križevi pot, kako se moramo pripravljati, da se sv. odpustkov udeležimo, kako ga naj marljivo obiskujemo v prid sebi in vernim dušam v vicah. Pripravil ga je neimenovan dobrotnik. Lepa mu hvala! Vse je izgotovil Andr. Cesar, podobar v Mozirji. Vsi Gaberčani se mu prav srčno zahvaljujemo in ga tudi drugim priporočamo. Gaberčani imamo krasno hišo Božjo, da v bližini podružnice enake ni. Samo večih orgelj bi še potrebovali! Bodi vse Bogu v čast in dušam v zveličanje!

M.

Od sv. Jakoba v Slov gor. (Nov križ — pogreb). Na Hlapji, blizu na sredi Slovenskih goric, na lepem krasnem hribu, od koder se daleč naše oko po lepi Štajerski zemlji ozira, sta marljiva posestnika Franz in Marija Lorber na tem mesti, kder je dolgo let vže križ stal ter strohnel, nov križ s podobo našega Odrešnika, pa na kamni stoječo podobo Matere božje, vse prav lepo izdelano, postaviti dala. V pondeljek 8. majnika, čeravno delavnik, se je mnogo ljudi zbralo, ko so domači č. g. župnik sv. križ blagoslavljali in potem o njem lep nauk razlagali. Po dokončanem opravilu sledila je vesela druščina pri vrlem hišnem gospodarji. Bog mu vrni njegovo skrb za očitno češčenje sv. križa, znamenja našega odrešnika! — V soteski, kjer se srečajo griči treh občin, namreč Ročičkega, Hlapenjskega in Pačrnskega vrha, je lepa velika kmetija. Okolo in okolo je obdana od zelenih logov, v kterih Stvarnika letos slavijo trije slaviči. Toda med tem, ko krasna narava v svojem spomladanskem življenji srce človekovo k veselju in radosti vabi, je hiša v žalost zatopljena. Nemila smrt je v kratkem pograbila gospodarja. Dne 4. t. meseca je nagloma umrl daleč okrog po sveti znani Rajzman Janez veliki posestnik na Pačrniku v 74 letu življenja. Premoženje, gostoljubnost in vinska sraga, ktera se od tod na vse vetre sveta odpošilja, so storila rajnega daleč znano osebo. Ni čuda toraj, da se je v kljub slabemu vremenu sešlo mnogo ljudstva k sprevodu pri kterem so nosili rajnega lastni pristaši in vincarji, kojih prvih mu je bilo 6, a zadnjih 12, med slednjimi eden baje 63 in drugi 40 let vincar. Naj počiva v miru božjem!

Raznoterosti.

(Družba sv. Mohora) pridobila je 4000 novih udov.

(Znani Gamschegg) v Loki še vedno „Lisjaka“ ljudem ponuja, bo treba zopet potrkati.

(Teharski župan) in pisač Peer sta prošnjo poslala za brezverske šole, pa odbornikov nista nič vprašala.

(Javno zahvalo) izreka g. učitelj J. Vajksel slavni družbi sv. Mohora, ki je 58 knjig za učilniško knjižnico pri gornjej sv. Kungoti mariborskega okraja darovala.

(Katoliško tiskarno) so vrli katoličani kranjski ustanovili v Ljubljani, v njej se tiska Slovenec.

(Freimaurerji) v Bruselnu so izbacnili jednega svojih. Zakaj? Ker je dovolil svojej hčerki prejeti sv. Rešnje telo.

(Božji rop.) V farno cerkev v gornji Ponkvi so roparji vlomili in ruhe z velikega altarja ukradli.

(Prekmurci) dobili so v Sombotelj novega škofa. Dne 3. t. m. je bil Kornelij Hidassy od ostrogonskega kardinala in nadškofa Simorja v škofa posvečen in slovesno vpeljan.

(Vabilo) k veselici, katero napravi kat. podporno društvo v Celji 27. majnika ob 4. uri popoludne v vrtni sobani „Pri belem volu“. Spored 1. petje pevskega zbora, 2. govor „vojska s Turki l. 1683, 3. igrokaz „Brati ne zna.“ Vstopnina znaša 20 kr. za ude, 40 kr. za neude. Čisti dohodek je za harmonij.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 23. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 7. junija. Štev. 90.

Prihod svitlega cesarja.

Bližamo se času, ko pridejo svitli cesar v deželo Štajersko, ki letos vesela obhaja spomin, da je uže 600 let pod vladarstvom preuzvišene cesarske rodovine Habsburške.

Svitli cesar Franc Jožef I. pridejo meseca julija in bode se potovanje vršilo po sledečem redu. V nedeljo 1. julija: prihod v Gradec popoludne ob 4. uri. Zvečer ob 8. velika muzika in bobnanje meščanske straže, petje pred cesarjevim stanovanjem in bakljada. V pondeljek 2. julija ob 8. velika sv. meša, ob 10. sprejem deputacij, poklanjanje dvorskih dostojanstvenikov, popoludne ob 3. odprtje kulturno-zgodovinske razstave, zvečer ob 8. v teatru igranje, kder bodo videti Štajerci v nekedanjih nošah. V torek 3. julija ob 7. ogledovanje vojaštva, ob 10. audijence, popoludne ob 2. streljanje na strelišči v Andrici. V sredo 4. julija ob 7. ogledovanje vojaštva, mesta, isto tako ob 2. popoludne; zvečer ob ½9. bal v redutnej dvorani. V četrtek 5. julija ob 7. ogledovanje kadetne šole Liebenavske, ob 2. popoludne ogledovanje mesta, zvečer ob 8. teater. V petek 6. julija ob 7. zjutra potovanje po železnici v Köflach, ob 10. uri nad Lieboch in nemški Landsberg v Hollenegg, ob 12½ vrnitev nad Lieboch v Gradec. V soboto 7. julija ob 8. ogledovanje mesta, popoludne ob 4. dirka. V nedeljo 8. jul. ob 4. popoludne ljudska veselica.

V pondeljek 9. julija ob ½7. odhod iz Gradca nad Feldbach v Gleichenberg ½9., prihod v Radgono ob ½11. uri, ogledovanje vojaštva, mesta, konjske razstave, ob ½2. popoludne prihod v Strass, ogledovanje vojaštva. Popoludne ob ½5. uri odhod nad Spielfeld in prihod v Maribor ob ½6. uri. V torek 10. julija v Mariboru ob ½7. uri ogledovanje vojaštva, ob ½ 10. uri poklanjanje dvorskih dostojanstvenikov, ½11. uri ogledovanje mesta, popoludne ob ½ 1. uri odhod v Ptuj, prihod na vojaškem vadišči pri Hajdini ob ½2. uri, ogledovanje 4. bataljona peš-regimenta štev. 87. ogledovanje delanja mosta čez Dravo, ogledovanje mesta. Popoludne odhod ob 4. uri nad Poličane v Slatino in prihod tje ob 6. uri. V sredo 11. julija ob 7. uri ogledovanje Slatine, ob 8. uri odhod v Celje in prihod tukaj ob ½11. uri, ogledovanje vojaštva in mesta. Popoludne ob ½1. uri odhod in ob ½2. prihod v Trbovlje, ogledovanje kraja; ob 3. uri popoludne odhod v Ljubljano.

Predenica, češmin, kozje češnje.

Štajerski deželni zbor sklenil je postavo, in cesar so jo potrdili, da so kmetovalci dolžni pokončavati predenico na deteljiščih, češmin in kozje češnje po zarah vsaj do 100 metrov od žita.

Predenica je brezlistna zajedalka z nitastimi, enojnatimi, zelenkasto-rumenimi stebli, ki se s sesalnimi bradavicami prijema deteljinega pa tudi lanenega stebla in ga izsesava. Zelenkasto-rumeni majhni cveti izrastó v klobčičih iz stebel in imajo vrčast, večkrat nekoliko rudečkast cvetni venec. Plod je skoraj obla glavica. Predenica je po deteljiščih siten, deteljina stebla opletajoč plevel. Cvete junija. julija. Širi se pa silno naglo od 1 — 2 metra na okrog.

Škoda na deteljiščih je časih velika in bila bi neizmerna, ako bi se temu plevelu v okom ne prihajalo složno in vzajemno od vseh posestnikov v občini. Dober pomoček je, če deteljno seme na kakem gostem situ, še bolje pa na trijeri dobro prerešetamo. Predenično seme raznašajo pa tudi miši, ptiči, pasoča se živina. Ko se prikažejo prve predenične nitke, treba jih je z deteljo vred izkopati in prostor z gnojnico zaliti. Izkopano deteljo s predenico pa moramo varčno v rutico pospraviti in odnesti, da nobene nitke na njivi ne zgubimo, in posežgati. Nekateri zakurijo precej na deteljišči, izžgani prostor prekopljejo in zopet z deteljo posejejo. Zopet drugi vzamejo zelo zredčeno žveplovo kislino ter z njo predenico polivajo, da konec vzame.

Osat poganja do 30 in 70 centimetrov globoke korenine v zemljo in odteguje drugim rastlinam veliko živeža. Zato je precej škodljiv plevel. Pomešan z žitom dela veliko sitnob delavcem pri žetvi, mlatitvi, škopanji, ker je bodeč. Dokler še osat ni globoko vkoreninjen, ga kaže z roko pipati. Kedar je pa že globoko korenine pognal, n. pr. do 50 centimetrov, tedaj ga imamo z dolgim nožem podbadati, posebno spomladi, ko je osat v najboljej rasti. Dobro je tudi, če osatu cvete porežemo. Praha in okopavni sadež spravi tudi s časoma osat z njive. Zelo napačno pa je suhi

Digitized by Google

osat na steze metati, da veter seme razpiha na vse strani. Posušeni osat se naj vrže na ogenj.

Mladi osat, narezan, poparjen, ali pomešan med drugo krmo, dobro tekne svinjam pa tudi kravam, ki potem dobro mleko dobijo.

Češmin ali babkovina je 4 — 10 čevljev visok grm s šibami, trnatimi vejami. Jajčasti, dobro napiljeni listi stojijo šopoma skup. Pod vsakim šopom je enojnat ali trodelen trn. Cveti izrastejo v stranskih, visocih grozdih; so popolni in imajo 6 zelenkastih čašnih listkov in 6 čisto rumenih venčevih lističev, kakor tudi 6 prašnikov, ki stojijo narazen, ki se pa, če se jih kaj dotakneš, nagnejo proti pestiču. Plod je podolgasta, živo-rudeča, vžitna jagoda. Raste po grmovji, toda ne povsod in cvete v maji in juniji.

Kozja črešnja je grm, včasih pa tudi vzraste v drevo 2 — 5 metrov visoko. Ima na vskriž stoječe trne, podolgovato-okrogle listke, rumeno-zelene cvete in zori zeleno-črne jagode. Češmin pa tudi kozje črešnje škodujejo žitom veliko, kar so ljudje še le noveje dni zapazili.

Žitni snet je plesenj, ki ga veter raznaša. Če ga vrže kozjim črešnjam ali češminu na listke, vkrepi se tako močno, da začne hitro rasti in se naglo ploditi. Veter ga spravi zopet v žito, ki postane strašno naglo snetljivo. Zato je potrebno kozje črešnje in češmin brez vsake milosti pokončevati.

J. H—p.

Še nekaj o prirezovanji dreves.

Zadnji čas začela so razna mnenja na dan prihajati o prirezovanji dreves, kedar se presajajo. Hočem jih toraj pojasniti s tem, kar sem kot mnogoletni sadjerejec sam poskusil.

Prej so sploh ljudje mislili, da je mlada drevesa pri presajanji v vejah tem bolje prirezovati, čem slabeje so jim korenine. Reklo se je, ka so tukaj korenine preslabe, da bi velike in močne veje mogle dovoljno rediti. Tukaj je nekaj resnice zmes, vendar le tam, kder so drevesa res slabo obkoreninjena in če pridejo v slabo zemljo. Takih slabih dreves pa sploh ne kaže zasajati; toraj takih ne, ki niso bila v drevesnici nikoli presajena, ali divjakov, ki so večjidel uže stari in imajo samo eno močno podolgovato korenino. Če pa uže vsakako hočemo takih dreves nasaditi, kaže jih prirezati. Kdor mora mlada uže cepljena drevesa kupovati, naj si jih naroči iz dobre drevesnice, ne pa od barantačev. Ti prodavajo večjidel slaba, zasušena, malo obkoreninjena drevesca in se ni zanesti, da kupimo pravo sorto, katero dobiti želimo

Ugovarjajo pa, da drevo iz dobre drevesnice ne raste rado kder bodi, n. pr. v menje dobri, ne gnojeni zemlji. To je pomota. Vsako drevesce, ki je v drevesnici bilo dobro gleštano t. j. vekrat presajeno in po Dietrichovem načinu prirezovano, raste tudi v negnojeni zemlji, na njivah, ker hitro požene tankih koreninic okoli glavne korenine in takšno drevo povsod prospeva.

Varovati pa se imamo kupovati dreves, katera so v drevesnici bila naglo kvišku vgnana s tem, da so jim gladko porezovali vse postranske veje in izrastke. Takšno drevo prisiljeno narediti prezgodaj krono je šibko in slabotno. Če se mu zlomi kol, prekrhne ga precej veter. Pogosto se tudi na stran vklonijo in iz korenin novih izrastkov poganjajo. Nespametni ali denarja gladovni barantači nalašč drevesca kvišku dajejo naglo rasti, da hitreje dobijo kaj za prodajo. Če takšna drevesca dolgo v drevesnici ostanejo, zleseni skorja, deblo se ne širi več in sčasoma drevesce konec vzame. Več let je prostor zaslanjalo, naposled je čas, denar z drevesom vred v zgubo šlo. Je-li to umno gospodarstvo!

Pomota toraj je trditi, da drevesa iz dobrih drevesnic presajena na prost zrak v slabo zemljo ne rastejo. Velikoveč rastejo mnogo bolje, nego iz slabe zemlje dobljena drevesca in divjaki. Se vé preslaba ne sme biti zemlja, kamor drevesa presajamo. V preveč slabo zemljo sploh ne zasajamo sadovnih dreves. Toda vsaka slaba zemlja se da popraviti in moramo jo zboljšati, preden drevo v njo posadimo. O tej reči bodem pozneje govoril. Sedaj rečem le, naj si vsak sam priredi drevesnico. Tako ga stanejo menje denarjev, vé za svoje sorte in drevesce privadi se njegovemu kraju, podnebju in zemlji. Kolikor pa za začetek dreves potrebuje, teh si naj nakupi iz zanesljivo dobrih drevesnic.

Kako se imajo drevesnice prirejati, to uči vsaka bolja knjiga o sadjerejstvu. Kateri pešek jeseni ne sejejo, naj jih po zimi dajo v loncih ali zabojih vcimiti in spomladi potem posejati. Zemlja v drevesnici bodi globoko prekopana. Vzrastli divjaki se leta stari izpipljejo, na glavnem ali srčnem korenu prirežejo in presadijo ali v začasno drevesnico (Pickirschule), kder lehko precej gosto stojijo, ali pa v pravo drevesnico v vrstah ali rižah, kder naj stojijo drevesca po 50—60 centimetrov narazen. Šest let blizu se drevesca sedaj v glavnej panogi ali deblu in kder uže treba v vejah krone prirezavajo. Vejice pa ob deblu ne smemo gladko odrezati, ampak puščati moramo s prva večje oklestke, ki se le zadujo leto gladko odrežejo. To stori, da drevesce v drevesnici krepko stoji ter ne potrebuje kola.

Gnojiti drevesnice ni treba, pa nič ne škoduje, če je zemlja par let poprej se gnojila. Vetrom in viharjem drevesnica ne sme biti izpostavljena, in treba je, da se ogradi. Na takem zemljišči vzrastlo drevo prospeva tudi v slabši

Digitized by Google

zemlji, če se mu jeseni jama naredi in čez zimo odprta pusti. Jama bodi najmenje 60 centimetrov globoka, 90 centimetrov ali tudi meter široka; v slabem, kamenitem zemljišči delajo tudi po 2 metra široke in 1 meter globoke jame. Na dno pride dobre prsti z gnojem pomešane, vrhka nje slaba iz jame izkopana zemlja vendar pomešana z dobro, frišno, od inod prineseno zemljo. Drevo se plitvo vstavi v jamo zraven pritrjenega kola. V mokrotnih legah narejamo male gričiče ter na nje zasajamo drevesa. Jabelka in gruške morajo biti 10—12 metrov, črešnje in slive po 8 metrov narazen.

Prirezavanje novo zasajenih dreves vrši se pa tako-le: prvo leto se nič ne prirezuje, k večjemu priškrcnemo predolge šibe v kroni.

(Konec prih.)

Dopisi.

Iz Maribora. (Sadjerejsko društvo) je se tukaj osnovalo. Njegova pravila so od c. k. namestnije potrjena. Društvu je ime: „Sadjerejsko društvo za okrog mariborskega glavarstva“ — Obstbauverein für den Bereich der Bezirkshauptmannschaft Marburg. — Namen mu je pospeševati sadjerejstvo sploh šolske vrte posebej. Društveniki se zavežeje delati na to, da se prirejajo šolski vrti, ter kmetsko ljudstvo za umno sadjerejo pridobiva. Društvenina znaša na leto 1 fl. Občni zbori vršijo se vsako leto enkrat, potovalni pa po potrebi kder bodi v glavarstvu mariborskem. Kedar se društvo razdruži, pripadne premoženje njegovo kmetijskej družbi štajerskej.

Prvi občni zbor na podlagi potrjenih pravil vršil se je dne 5. aprila v gostilni „Zur Stadt Wien“. Prišlo je 60 učiteljev iz mariborskega, sv. Lenartskega, slov. bistriškega okraja, več meščanov in posestnikov iz Maribora: dr. Duhač, dr. Mullé, ravnatelj Kallmann, profesor Mell, Dr. Lorber. — G. Robič, c. k. okrajni šolski nadzornik je povdarjal, da se s pomočjo šole da največ storiti za povzdigo sadjerejstva. G. dr. Mullé, cesarski svetovalec, pa je upanje izrazil, da najde novo društvo krepke podpore pri kmetijskej družbi štajerskej. Sledila je volitev odbora. Izvoljeni so bili gospodje: Robič šolski nadzornik, za predsednika, dr. Ferk za namestnika, trgovec Fontana za denarničarja, nadučitelj Nerat v zapisnikarja, gospodje: Stampfl, Kallmann, Praprotnik, Šlekovec, Reich in Windisch v odbornike. Zatem je g. Stampfl govoril o sadjerejstvu prav zanimivo in praktično, ker se uže sam 30 let peča s sadjerejo. Poglavitni nauki njegovi so: posestnik naj odbere malo sort ter jih naj v svoj sadunosnik ponasadi. Kdor ima veliko sort in od vsake nekaj sadeža, bo veliko težeje našel dobrega kupca, kakor pa tisti posestnik, ki ima malo sort pa od teh veliko sadja. On (g, St.) ima v svojem sadunosniku nad 80 jabelčnih sort pa priporoča sedaj samo 3. Tote 3 dobre jabelčne sorte za naše kraje so: 1. Pariški ramborski kosmač; ta močno rodi žlahtnega sadu, ki se med vsemi jabelkami najdražje preda; 2. Kosmač karmelitar; to drevo jako rado rodi, sad je izvrsten, drevo vzraste veliko in 20—25 let staro da po štrtinjak jabelk; 3. zimska zlata parmena, ki vzraste v najlepše deblo pa je treba vsako 10. leto pomladiti. Pri izbiri ni veliko gledati na sedajne pri nas udomačene sorte; večjidel v drevesnici slabo rastejo, pozno rodijo in slab sadež dajejo, večjidel le za tolklo. Mašanceljnov za naše tukajšnje kraje ne kaže priporočevati. Dobro bilo bi, ako bi ljudje bliže mesta bolje sadili žlahtne gruške. Dajo se gleštati kot visoka drevesa pa tudi kot pritlikovci, rodijo skoraj vsako leto in žlahtnejše sorte najdejo vselej dobrih kupcev. Najžlahtnejše sorte so: Liegelnovka, 2. Dielovka, 3. tehantovka, 4. žlahtna Lojzika, 5. Napoleonka 6. žlahtna šarnevka in 7. Fondante de bois. Vse omenjene gruške ljubijo vlažno, debelo zemljo. Dne 3. maja bila je prva odborova seja. Predsednik je poročal, da je sadje in vinorejska šola po 200—400 divjakov in žlahtnih cepičev razdelila šolam: v Jarenini, Hočah, Rušah, Gornjej Kungoti, sv. Marjeti, Leitersberg-Karčovini, Lembahu, Makolah, Poličanah, sv. Lenartu, sv. Barbari, sv. Juriji v Slov. goricah in sv. Roprtu. Sklenolo se je ravnateljstvu sadje- in vinorejske šole najaviti najiskrenejšo zahvalo.

J. R.

Sv. Lenart v Slov. Goricah. Kdor je lani jeseni rano sejati mogel, temu žita lepo kažejo. Tisti pa, ki so pozno seme spravljali pod zemljo, se žalostijo. Žita jim retka stojijo in malo zrna obetajo. Rano sejatev kmetje malo kedaj zastonj hvalijo. Jarine smo v mokro sejali. Travniki kažejo lepo travo. Seno je uže hudo drago, mnogim pomanjkuje krme. Sadovno drevje je vseskozi obilno cvetja imelo. Nekaj bode vendar ostalo. Trs je pozno gnati začel. Ko je do tega prišlo, poganjale so pa rane in pozne sorte ob enem, kar na dobro vinsko letino kaže. Kabrnki so pogosto za drugim in prvim peresom, kar je tudi dobro znamenje. Nadejamo se toraj srednje-dobre letine, če nam le toče prizanesejo. Stari viničarji pravijo, da sto dni potem, ko je meseca marca megla se kadila po dolinah, toča seka. Potem takem se je bati trikrat toče meseca junija. kajti letos meseca marca se je trikrat megla po dolih vlačila

J. Reich, nadučitelj.

Brežice. Dne 10. februarja t. l. bila je seja tukajšnje kmetijske podružnice. Poročalo se je o vplačevanji družbenine, pregledal imenik

Digitized by Google

družbenikov, in v zastopnika pri občnem zboru izvolil g. Peške in g. Ig. Šniderščič. G. Karol plem. Ilanor, posestnik grajščine Kraj na Hrvatskem daroval je podružnici mnogo gospodarskih knjig, za kar se mu je izrazila zahvala. Kot novi družbeniki sprejeti bili so gospodje: Fr. Blazinčič in J. Malus v Bizelskem, c. k. davkar. Centralnemu odboru se je izrekla še zahvala, da je podružnici prepustil bika po znižanej ceni, pa zraven prošnja dodala, naj bi še letos z enim bikom pomagal dvema velikima občinama, kder bikov pomanjkuje. Pritrdila je podružnica tudi nasvetu podružnice Ostgraz, naj bi se menjše srenje zložile v večje občine. Za pletarsko šolo pletarski mojster Cechet v Foglianu ni hotel prevzeti ponudene mu službe. Zato bo treba druzega iskati. Sklene se toraj po centralnem odboru prošnjo doposlati ministerstvu poljedelstva, naj blagovoli drugega pletarskega učitelja najeti, da se vendar enkrat pletarska šola v Brežicah prične. Naposled govorilo se je o konjerejstvu in povdarjalo, kako je močno želeti bilo, da bi za cesarske žrebce menje bilo plačevati; naj bi se plača znižala do 1 fl.

Cmurek. Naša podružnica kmetijska je zborovala 15. februarja t. l. in izvolila kot zastopnika za občni zbor g. viteza Ladislava plem. Trnavijeckija in H. Zemljiča. Razgovarjalo je se tudi o poselskem in viničarskem redu. Zastran prodavanja okoreninjenih ključev pa se je prošnja sklenola do c. k. ministerstva za poljedelstvo, naj prodavanje dovoli tam, zlasti pri nas, kder ni trtne uši. Tudi je želeti, da bi kmalu bilo dobiti živinske soli.

Ljutomer. Dne 31. januarja zborovala je tukajšnja podružnica kmetijska. Govor je bil tudi o poselskem redu in se želja izrazila, naj bi politične gosposke, kakor tudi župani gledali na zvestejo izvrševanje. G. Jož. Kukovec in g. J. Huber bila sta izvoljena kot zastopnika podružnice pri občnem zboru kmetijske družbe v Gradci. Dva pridna družbenika, ki veliko storita za povzdigo poljedelstva in sadjerejstva, bila sta v odlikovanje priporočena. Naposled se želja izreče, da bi se „Gospodarstvena priloga“, kakor do sedaj tudi zanaprej dodajala „Slov. Gospodarju“.

Celje. Pri zborovanji naše podružnice 3. februarja t. l. bilo je 120 kmetovalcev navzočih. Profesor Wilhelm govoril je o hmeljarstvu in svaril, naj se ljudje ne prenaglijo ter naj ne razširijo podjetja preveč, ker se je prevelikih zgub bati, če spodleti, kar se pri hmelji rado zgodi, kakor žalostne skušnje kažejo. Razgovarjalo se je tudi o novih dačnih predlogih v državnem zboru. V podružnično predstojništvo izvoljeni so gospodje: Langer, predsednik, Karl Gajšek, Dr. Ipavic, J. Hausenbichler, A. Lutz, Fr. Kartin, J. Bilger, J. Lenko in baron Vasič.

Terbovlje. Naša podružnica je 18. marca t. l. zborovala v Hrastniku. Kot družbeniki bili so sprejeti gospodje: Birlič, Dernovšek, Dragar, Filz, H. Kapus, Klein, Marinc, Rückl, Urbač, Zupančič. Zanaprej bode se zborovalo 2krat v Trbovljah in 2krat v Hrastniku; 20 družbenikov je prejelo vsak po 5 drevesc. Razdelilo se je tudi 5 pušic kapljivega drevesnega voska in sklenolo kupiti 2 bika in 2 merjasca Suffolk-plemena. Licenciranje bikov pa se ima vršiti tudi v Hrastniku; mesu in kruhu pa bi se naj določena cena pri nas nastavila, t. j. uvedlo to, kar Nemci imenujejo Fleisch- und Brodsatzung. G. Roš je razlagal, kako kravam pomagati pri teljenji.

Raznoterosti.

(Javno zahvalo) izreka g. Fr. Žiher, nadučitelj v Wurmbergu sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru za darovane jabelčne in gruškove divjake.

(Cena hmelju) je pala. Zatiški hmelj velja 260—265 fl. 50 kilo.

(Štipendije) razpisane so na deželskej kmetijskej šoli v Grottenhofu do 31. julija, na podkovskej šoli v Gradci pa do 10. junija t. l.

(Sejmi) 7. junija Gradec, Radgona, 8. junija Gleichenberg, sv. Marjeta na Dravskem polji, sv. Martin pri Slov. Gradci, 9. junija sv, Marko pri Laškem, Pilštanj, Terbovlje, 11. jun. sv. Primuš pri Celji, 13. junija sv. Ana v Slov. goricah, Kozje, Loče, Gleinstätten, sv. Janž pri spodnjem Draubergu, Brežice, Rogatec, 14. junija Gradec, 15. junija Gnas, Kostrivnica, Lembah, Planina, Oplotnica, Mozirje, Obrež pri Ptuji, Žavec, 16. junija Gabersdorf pri Lipnici.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Turšica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . .	8 20	6 20	5 80	3 60	6 —	4 80	5 —
Ptuj . . .	9 90	7 10	8 —	6 50	7 —	6 —	7 80
Celje . . .	9 —	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 50
Gradec .	8 —	5 70	5 77	3 70	4 79	5 62	4 90
Ljubljana .	8 21	5 37	4 65	3 13	5 60	4 30	6 18
Celovec . .	7 80	5 60	6 —	3 65	4 95	5 —	5 —
Dunaj (1 met. Kl.)	10 40	8 15	9 —	7 15	7 16	8 85	— 20
Pešt (1 met. Kl.)	10 25	7 95	9 75	7 —	5 55	6 82	6 30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 24. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 14. junija. 90.

Skrunjenje svetih nedelj in praznikov.

Kako sedanji čas nedelje in praznike skrunijo, to je uže strašno, zlasti po mestih in trgih. Tukaj leze žalostna lahkomiselnost, malomarnost in očitno zaničevanje službe božje čedalje bolj na dan. Rokodelci delajo uže navadno po nedeljah celo dopoludne, trgovci tržijo, uradniki, advokati in notarji uradujejo. Popoludne se pa zabavljajo kakor vsaki more in premore. Cerkve od znotraj malokteri izmed meščanov in tržanov vidi, besede božje ne sliši, o prejemanji sv. zakramentov še niti govoriti ne moremo, ker je uže vsakdanja molitev v jutru, opoludne, zvečer, pred jedjo, po jedi skoro popolnem zginola. Ko bi krščeni ne bili in v krstnih knjigah zapisani, težko bilo bi dokazati, da so kristijani.

Noveji čas pristopilo je še pa zelo izredno skrunjenje dnevov božjih od strani liberalnih lehkoživcev. Delajo namreč tako imenovane izlete, prirerajo velike shode, napravljajo svečanosti in javne demonštracije, da še mnogo drugih ljudij zmotijo in od obiskovanja redne službe božje zadržavajo. Sami ne pojdejo v cerkve pa še drugim ne pustijo tje.

Na slovenskem Štajerskem smo zadnji čas doživeli več takih pohujšljivih dogodkov. Med tem ko ubogi kmet nima več penez, da bi se pošteno razveselil, pometajo nekteri liberalni lehkoživci kar z denarji, da je grdo. Zapravljajo jih lehkomiselno, ker jih lehko in obilno dobivajo. Tako smo brali v liberalnih novinah, kako so te baže ljudje posebno letošnje sv. binkoštne praznike in lepe nedelje prijaznega maja in junija skrunili.

Privrelo jih je mahoma od nekod ter so pili in jedli, peli in govorili pa zopet pili in jedli in če je še kaj časa bilo, so plesali, kakor da bi bili v večnem „fašenku“ ali pustu. Nikdar pa ne beremo, da bi bili tudi v cerkvo k službi božji prišli, Bogu hvalo dali, kakor kristjanom spodobi, in potem se veselili pošteno.

To je res žalostna prikazen! Ako nam ljubi Bog vkljub tolikemu uže poganskemu razsajanju blagoslovi naše njive in gorice, potem moramo se res zavzeti nad neskončno potrpljivostjo in milostjo božjo.

Pismo o cerkveni glasbi.

III. Kar je bilo neumornemu g. Battlogu mogoče v revni vasi „Gaschurn“ v predarlskih hribih (glej II. pismo o cerkveni glasbi št. 87. „Cerkvene pril.“), to se je po sto in sto drugih krajih zgodilo, v sto in sto druzih ravno tako neznatnih vaséh, kakor je bila nekdaj vas „Gaschurn“ v predarlskih hribih. Da, resnica je, da nemško cecilijino društvo ima največ in najboljših pevskih zborov (razun malo nemških Kathedral n. pr. Münster, Mainz, Regensburg, Köln itd.) na deželi. In kaj misliš dragi bralec zakaj to? Pri cerkvenem petji se mora v ozir jemati posebno to, namreč cerkveni duh. Kjer tega ni, kjer ni pravega katoliškega prepričanja, tam se tudi malo brigajo za cervena določila; kjer so ljudje ostrupeni s posvetnostjo sedajnega stoletja, kjer nimajo nobenega razuma za vzvišene stvari, tam tudi ne bodo zanimali se za v idealni lepoti bliščečo se pravo cerkveno glasbo. ono divno glasbo, ktera tuguje, se veseli in raduje s sveto kat. cerkvijo. Kdor toraj nima srca za cerkev, ta tudi ne bode maral za cerkveno petje. Da so ljudje na deželi dosti bolji otroci sv. cerkve, kakor v mestih, to je znano.

Naravno je toraj, da je cecilijino petje najbolj po deželi razširjeno, da ideja poboljšanja cerkvene glasbe najbolj po deželi prodira. Posebno zanimivo je, da celo amerikanski Indijanci (!) lepo napredujejo v cerkveni glasbi. Tako poroča „Musica sacra“ št. 12, 1882 in po njej „Cerkv. glasbenik“, da je preč. g. opat Aleksij Edelbock dne 9. junija blagoslovil novo lepo cerkev, ktero so benediktinci vso iz kamna sezidali Chippeva-Indijancem na White-Earth-Reservation. Pri tej slovesnosti je pel zbor indijanskih otrok Singenbergerjevo mešo in kor „s. Aloysii“, ktera je zelo dopadla. Ravno tako beremo v „Musica sacra“ št. 4, 1883, da cerkveno petje posebno koralno v Aarhusu (Jütland) in v Kopenhagen-u (Dänemark) prelepo napreduje. Kako je to mogoče, ko so vendar katoličani tam v neznatnem številu in gg. misijonarji vso svojo skrb obračati morajo na vodstvo in vzdrževanje katoliških misijonov? No, to je povsod mogoče, kjer skupno delujejo cerkveni duh, požrtvovalnost in vstrajnost. Tam so katoliški spreobrnenci vsi presunjeni od lepote in resnice sv. kat. cerkve, zatoraj tudi spoznajo čarobno lepoto njenega petja, v kterem jih vodijo njih misijonarji posebno čast. gosp. prefekt Herman Krüder, kteri sam pevske vaje vodi. Da pri takem vsestranskem, požrtvovalnem, resnično katoliškem delovanji sad ne more

Digitized by Google

izostati, se razumé. In tako bi še mnogo, mnogo zgledov lahko navedel v dokaz resnici, da je na deželi mogoče pravo cerkvene petje vpeljati. Pa mislim, da je teh dovolj in da si častiti bralec, prepričan, da bi tudi pri nas na deželi to mogoče bilo, ako je najti dobre volje, poštrvovalnosti in pravega cerkvenega duha.

Kar častiti tovariš gosp. Tribnik piše zastran orgljanja in orglavcev na deželi, to je sicer drastično pa celo resnično. Človeka res mora nevolja zgrabiti, ako je primoran poslušati, kar morajo včasi veličastne orglje, to kraljevo glasbeno orodje, pod rokami nekaterih orglavcev pretrpeti in to tudi po mestih. Pa kdo je tega kriv! Mnogo le tisti, ki ne skrbijo, da bi se na učiteljiščih nastavili akademično v glasbi izobraženi možje, ne pa taki učitelji, kteri sami niti pojma nimajo o cerkvenem orgljanji in še najložji preludium z not tehnično dovršeno igrati ne morejo.

Nekje na Štajerskem je učitelj glasbe zadovoljen, ako pripravniki „Hier liegt vor deiner Majestät“ igrati zamorejo, bodi si iz pameti bodi si z not. Vendar pa na Nemškem niso, kakor misli g. Tribnik, posebne orglarske šole (Organisten-Seminarien). Temuč vsako učiteljišče (pripravnica, vadnica) ima svoje glasbene učitelje, kteri so večidel mojstri v svojih strokah. —

In tako je prišlo, da so na Nemškem učitelji izvrstno v glasbi izobraženi ter cecilijino društvo glavno zaslombo od njih dobiva. Kar pa čast. g. Tribnik misli o ljudskem petji, to je potrebno posebne obravnave zaradi važnosti predmeta.

(Dalje prihodnjič.)

Pripovedka o početku cerkve sv. Duha na Stari gori.

Početek mnogim cerkvam se nahaja v kakšni čudežni dogodbi, ki je pozornost vernega ljudstva na se obračala, ga na kraj dogodbe vabila in ondi s posebnim zaupanjem na milost božjo navdajala.

Svoje zaupanje v Boga so verni očitno kazali v obilnih milodarih, s kterimi se je potem na dotičnem torišči postavila cerkev. Enak početek ima tudi nekdaj imenitna, zdaj pa že skoro čisto pozabljena romarska cerkev sv. Duha na Stari gori.

Ta cerkev je poddružnica farne cerkve sv. Jurja na Ščavnici in stoji ob Ptujski cesti na precej visokem holmcu.

Ljudje pripovedujejo, da je bil prostor, kder zdaj cerkev stoji, nekdaj z brezjem obraščen, in ravno tam, kder je zdaj zvonik, prikazoval se je sv. Duh v podobi svitlega goloba. Ker se je ta prikazen večkrat ponavljala, naznanili so to župniku pri sv. Jurji. Župniku pa se je to zdelo neverjetno ter dolgo časa niso hoteli o tem nič slišati. Naposled se vendar dajo pregovoriti, ter se podajo na Staro goro, da bi se z lastnimi očmi prepričali, kaj da je na tej govorici.

Ko pridejo na mali holmec nasproti unemu, ki je bil z brezjem obraščen, zagledajo tudi oni prikazen v brezji, in ker so pri tem pogledu glavo malo zasuknili, jim je glava tako zasuknjena ostala, dokler ni bilo dovoljeno, da se sme ondi cerkev zidati, kder so prikazen videli.

Iz druge med ljudstvom znane pripovedke se da sklepati, da je na Stari gori že v predkrščanskih časih bil važen kraj, morebiti celo vtrjeno rimsko mesto. Ljudje namreč pravijo, da je v zdaj silno močvirnem kraji pod Staro goro stalo nekdaj mesto, ki pa se je v zemljo pogreznilo in da se še zdaj včasih iz močvirja zvonjenje sliši.

Gotovo pa je, da so ondi najšli, ko so cesto nadelovali, grobe s štirioglatim kamenjem zidane in o njih prstene posode. Verjetno je tedaj, da so na Stari gori, kder zdaj stoji cerkev sv. Duha, zmagonosni Rimljani imeli vtrjen tabor, v kterem so njihove posadke prebivale in podjarmljeno ljudstvo krotile.

Po „Mravljici“ l. 1864.

Plača duhovnikov.

Nobenega izobraženega stanu udje se ne zadovoljujejo s tako malo plačo. kakor jo imajo duhovniki katoliški. Ti morajo veliko in dolgo študirati preden dosegnejo kakšno službo. Stane to veliko stroškov.

Sedaj pa plača ni v nobenem razmerji do tega. Med tem ko so profesorjem, uradnikom plače znatno pozvišali, ostalo je pri duhovnikih pri starem. Po nekod se je še plača shujšala vsled raznih rešitev, večjih davkov, sitnih računov (fasijonov).

Ko bi duhovenstvo imelo proste roke, kakor druga v državi priznana društva, pomagalo bi si precej samo. Toda katoliška Cerkva je tukaj navezana na državo, ki je cerkveno premoženje za cesarja Jožefa vzela v svoje oskrbovanje ter osnovala tako imenovane verske zaloge, nemški: Religionsfond.

Ker se je pa tukaj slabo gospodarilo ali ker so pogosto potrebe prevelike, primorana je sedaj vlada dolagati iz državne blagajnice. Tega pa minister brez dovoljenja državnega zbora ne sme in tako se štrena vedno bolj zamotava.

Državni zbor uže dolgo v posebnem odboru tuhta, kako bi se duhovniška plača dala urediti, oziroma zboljšati. Duhovniki čakajo pa le ničesar ne učakajo.

Naj bolje hudo se godi duhovnikom, ki so zboleli, onemogli, opešali, se postarali, deficijen-

Digitized by Google

tom in penzijonistom. Marsikateri mešnik bi veselejše in trdneje delal za čast božjo in zveličanje duš, ko bi vedel, da se mu v slučaji kakšne nesreče ali na stare dni ne bode hudo godilo. Toda tega prepričanja ne more imeti, če ni na prav dobri fari. Kot kaplanu se mu je vedno bati, da ga vržejo v pokoj odmerivši mu 210 fl. Sedaj pa živi dostojno, če moreš, ako si nisi ničesar prihranil, ali če ne gleštaš lastnega premoženja. Župnikom sme dovoliti namestnija do 315 fl. in ministerstvo do 420 fl. upokojnine. Toda vsakokrat je toliko pisarij in moledovanja in sitnob, da je že marsikateri pobegnol v večni pokoj, preden je dobil za ta svet upokojnino.

Državni zbor je letos pičlo pred razidom ministru naložil, naj provizorično ali začasno plače deficijentom zboljša in mu v to svrho dovolil porabiti 35000 fl. do 38000 fl. za letos. Kedar se državni zbor zopet snide, začne delovati se vé tudi odbor za uravnavo duhovniške plače. Kolikor smo do sedaj od njegovega delovanja čuli, to nam dela malo upanja na znatno zboljšanje. Nekatere njegovih namer kažejo še celo na shujšanje dosedanjega uže nestrpljivega stanja, n. pr. zadevno večnih in sitnih fasijonov. Želeti bi bilo, da se duhovniki sami za to vprašanje zanimajo in v časnikih glasijo. Zanašanje na druge ni vselej dobro. Jako temeljito in izvrstno pojasnuje stvar nedavno v Gradci v 2. natisu izišla knjiga: „Die Congrua-Frage von Martini.“

Dopisi.

Iz Maribora. (Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Sv. Janž na Dravskem polji 4 fl. 70 kr., sv. Lenart v Slov. gor. 6 fl., Gornjigrad 1 fl. 48 kr., Maribor 30 fl., Doberna 8 fl., sv. Marjeta na Polzeli 5 fl., sv. Peter pod sv. gor. 7 fl. 24 kr., Širje 11 fl, Sevnica 14 fl., sv. Martin v Rožni dol. 10 fl., sv. Hema 12 fl., Konjice 9 fl. 60 kr., Celje 10 fl., Gotovlje 8 fl., cerkev sv. Alojzija v Mariboru 5 fl., č. g. J. Canjker 1 fl. Za drugo obletnico svojega obstanka bo družba vednega češčenja presv. rešnjega Telesa priredila na praznik sv. apostola Petra in Pavla razstavo cerkvene obleke, ki jo je ženski odbor v tem letu izdelal. Razstava se bo odprla v stolnem farovžu mariborskem ob 5. uri večerko in bo ostala odprta pet naslednjih dni; potem pa se bo cerkvena obleka porazdelila ubožnim cerkvam, ki so po svojih predstojništvih se za njo oglasile. — K obilnemu obiskovanju razstave uljudno vabi družbino načelništvo.

Iz Celja. (Katoliš. podp. društvu) so darovali po 5 fl.: Vlč. g. Fr. Mikuš, nadžupnik v Konjicah, č. g. Anton Gorečan, kpl. v Loki, Neimenovan na Vranskem, Neimenovan iz Maribora. Spošt. Uršula Kmecelj 3 fl. Letnino po 2 fl. so odrajtali: Spošt. J. Jezernik, Neimenovan iz Laškega okraja, gosp. Dragotin Vanič, trgovski pomočnik, Dva neimenovana iz Celja, Gosp. Fr. Kammerer iz Celja, G. Anton Selinšek, pos. v Celji, Spošt. Marija Majcen v Šmarjeti, Spošt. Jožef Zagode na Babnem. Več podpornikov 9 fl. 66 kr. Hvala vsem!

Svetinje. (Dragocena monštranca.) V časopisu „Grazer Volksblatt“ 10. grudna p. l. je bil dopis iz Rima, v kterem list naznanja, da je od zlatarja August Witte iz mesta Aachen za „Collegium Germanicum“ poslana dragocena monštranca zavoljo posebno umetnega in okusnega dela najdla toliko priznanja, da so celo sv. Oča hvalo izrekli, in jo sami blagoslovili. Ta dopis je bil uzrok, da so velečastiti gospod J. A. Simonič, Svetinjski rojak, kojih izvanredna darežljivost za našo cerkev v preteklih dveh letih je že obče znana, pri tem slovečem umetniku dragoceno monštranco v gotičkem slogu naročili, ktero je po 3mesečnem delu dokončal. S podobami brezmadežnega spočetja bl. Device Marije in sv. apostolov Petra in Paula, ter z okrožnim napisom: „Ecce panis angelorum factus panis viatorum“ okinčana, 60 cm. visoka, je se letos na Telovo prvokrat rabila, ter oko in srce vsakega vernega razveseljuje. Mojster „August Witte, Stiftsgoldschmied für mittelalterliche Gefässe und Geräthe in Aachen“, kojega spretnost in okusnost v nam poslanem umotvoru je v okolici naši že več duhovnov občudovalo, zasluži, kakor si želi, v vsakem obziru vsega priporočevanja pri enakih naročilih. Še ene dragocenosti imamo omeniti, kojo smo z monštranco ob enem dobili, namreč: iz težkega svilnatega damasta z obilnim zlatom všivani izvanredno dolgi mešni plajš za 400 gld. Tako ima cerkev zdaj za 1000 gld. novih paramentov. Župnik in farani pa nismo zmožni, predarežljivemu visoko častitemu gospodu Ivanu Aleksandru Simoniču globoki čut svoje hvaležnosti zadostno izraziti; trdno se toraj zanašamo, da bodo nebeskega plačitelja besede tudi Njim veljale: „Gol sem bil, in ste me oblekli, pridite, da posedete kraljestvo vam pripravljeno.“

Gajšek, župnik; Leopold Petovar, m. p., Ivan Škrinjar, m. p., Jožef Skalič, m. p., Andrej Fekonja, m. p., občinski predstojniki.

Iz Šaleške doline. (Cerkveno petje.) V Slov. Gospodarji se je že dosti pisalo o cerkveni glasbi v naših Bogu posvečenih cerhvah, a vendar še premalo; saj v nekterih krajih ni zapaziti poboljšanja. V neki farni cerkvi prijazne in lepe šaleške doline se nahaja petje, da človeka ušesa bolijo. Orgljanje je takšno, da godec v oštariji bolje cerkvene pesmi spremlja in preludira, kakor organist na koru v cerkvi svetišča božjega. Da so napevi cerkvenih

Digitized by Google

pesem na deželi nekoliko poskočni, to je itak znano, da se pa za medigre ali preludije posvetnih in poskočnih pesnij napevi igrajo in po povzdigovanji valček ali polka, to je pač graje vredno. Vrh tega se rabi pri spremljanji petja razun drugih dovolj močnih spremenov tudi v orglah menda celo nepotrebi kvintbas, kako se to sliši, si vsak lahko misli. Časti vredni gospodje duhovniki bodo si z reformacijo cerkvene glasbe neizmerne zasluge dobili.

Iz Kamnice (Ponovljen stolp, blagoslovljenje križa, jabelka in sv. podob.) Na stolpu prijazne naše farne cerkve sv. Martina so se pokazala precejšnja poškodovanja. Ruja je bila železne plošče, s kterimi je pokrit, prejedla in začela je natekati ob deževji voda. Trebalo je popravila, da nebi škoda večja postala. Č. g. župnik so toraj z nekterimi strokovnjaki glede popravka pogovarjali in pogajali se ter slednjič z g. Kašperičem v Mariboru sklenili pogodbo 2. maja, vsled ktere bi se imele poprave in nov strelovod do 27. maja izvršiti. G. Kašperič je prevzel delo za 330 fl. ter ga v obljubljenem času lepo in hvalevredno dovršil, da ga vsem župnijskim uradom priporočati smemo. Križ in jabelko sta močno in lepo pozlačena, streha popravljena in pokrpana in 2krat premazana in še nektere manjše poprave so storjene. Da se nebi po poti cerkvene konkurence čas zgubil, ker je bila streha jako podrapana, so g. župnik sklenili stroške po radovoljnih darih faranov poravnati in uspeh njihovega prizadevanja je bil prav dober. Dne 27. maja t. l. so nam prečastiti gospod dekan in korar Kandut blagoslovili križ, jabelko in ponovljene podobe sv. Urbana, sv. Ivana Nepomučana, Zveličarja in tri križe ali božje matre. Po kratkem govoru preč. g. dekana so se blagoslovljene reči postavile na svoja mesta in g. Kašperič je izvršil navadne napitnice. Svečanost je privabila mnogo ljudi iz okolice ter se prav lepo vršila. Hvala Bogu se pri tem sila nevarnem delu tudi ni najmanjša nesreča ni pripetila. Ponovljeni turen z lepo pozlačenim križem in jabelkom pa se kaj lepo lesketa in razveseljuje srca v požrtvovalnih faranov. Vsem dobrotnikom in č. g. župniku, ki so pripomogli k temu olepšanju hiše božje, pa kličemo iz srca: Bog plati!

Raznoterosti.

(Javna zahvala.) Meseca maja so naš č. g. župnik Anton Merčnik vsaki den ob $^1/_2$6. uri zjutraj goreče in zanimivo pridgali kraljici nebeskej blaženej Mariji v čast in potem služili pejto sv. mešo s sv. blagoslovom. Č. g. kaplan so uže ob 5. uri pejto sv. mešo pričeli. Cerkva bila je vsaki dan polna in po opravljenej pobožnosti je vsak šel na svoje delo. Bodi č. g. župniku za Njihov trud, s katerim so nam delali toliko duhovnega veselja, izrečena najprisrčnejša zahvala.

Hvaležni farani.

(Velik shod) ali synoda duhovenstva za celo škofijo vrši se letos prvič namesto od knezoškofa Slomšeka upeljanih, a sedaj odpravljenih dekanijskih konferenc dne 28. 29. 30. augusta t. l. Ob enem bodo duhovne vaje v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru.

(Graški stolni prošt) preč. g. dr. Büchinger so obhajali 50letnico svojega ravnateljstva v duhovšnici, kder se je tudi iz naše škofije bilo mnogo pridnih duhovnikov vzredilo. Prav je tedaj bilo in dostojno, da mu je č. g. dr. Križanič, podvodja mariborske duhovšnice, odšel čestitat.

(Nadškof goriški) bode bržčas tržaški škof dr. Zoren; med tremi kandidati za nadškofijski sedež bil je imenovan tudi preč. g. dr. Misija, naš slovenski rojak in kanonik v Gradci.

(Budejeviški škof) tedaj naslednik českemu Slomšeku, letos umrlemu Jirsiku, bode praški pomočni škof dr. Pruha, slavno znan kot pospešitelj katoliških društev.

(Princezinja Amalija Windischgräz), ki je vzrastla v Konjicah, omožila se je z lutrovskim vojvodom Pavlom Meklenburg-Severinskim. Porodila je sedaj drugega otroka in dala krstiti po katoliškej navadi. Brat vojvodov in torej svak princezijin je pa hud lutrovec in je izgnal brata z njegovo ženo vred. Princezinja stanuje sedaj v Nizzi na Italijanskem, njeni mož vojvoda Paul pa namerava postati katoličan in se preseliti na Dunaj.

(Na Češkem) so na večih mestih nemški in freimaurerski liberaci podrli podobe sv. Janeza Nepomučana ter tje postavili železne cesarje Jožefe.

(„Deuče Wacht“) v Celji ali po domače „krompirvahterica“ se jezi, ker se učenci „latinske“ šole v Gradci vdeležujejo procesije na Telovo in na Trojiško nedeljo. Totega dne imajo Gradčani zaobljubno procesijo, da jih je ljubi Bog o svojem času rešil strašne kuge. Omenjena mamica celjskega „lisjaka“ trdi, da se danes kuga odvrača s karbol-kislino, ne pa s procesijami! Tudi cesarskemu namestniku so „liberalci“ zamerili, ker so ga videli pri procesiji.

(Na sv. Telovo) je flosar iz Laznice peljal po Dravi kolje v Ptuj, flos zadene ob ptujski most in flosar ima 100 fl. škode in komaj smrti uide.

(Dopisov) o ključarjih v Duhovskem in vozačih za šolo v Svetinjah ne kaže objaviti. Tudi pisca nista podpisana. Takih dopisov ne moremo sprejemati. Moramo vedeti, kdo piše.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 26. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 28. junija. 91.

Poročilo družbe vednega češčenja presvet. Rešnjega Telesa in v podporo ubožnih cerkev v Lavantinski škofiji za leto 1883.

Minolo je drugo leto, kar je bratovščina vednega češčenja presv. Rešnjega Telesa v naši škofiji vstanovljena. V tem letu je družba zopet dobro napredovala, ter je precejšnje število novih udov pridobila, kateri po določenih urah Jezusa Kristusa molijo v najsvetejšem zakramentu božje ljubezni in kakor marljive bučelice donašajo mile darove za olepšanje hiše Gospodove, za pripravljanje snažnega perila in dostojne cerkvene obleke, da se zamore služba božja spodobno obhajati. Koncem družbinega leta je v matično knjigo vpisanih 6296 družbenikov, kateri so v družbine namene na altar božje ljubezni položili zdatni znesek od 1531 fl. 17 kr. In ako pomislimo, da so iz nekaterih dekanij bili doposlani mili darovi imena družbenikov pa se še niso objavila, se mora tedaj reči, da je število vseh udov gotovo še veče.

Ta misel nas mora z veseljem napolnjevati, pa tudi ob enem spodbujati, da ob določeni uri Jezusa Kristusa pobožno molimo v najsvetejšem zakramentu in da po mogočnosti donašamo mile darove v družbine lepe namene.

Družbeniki sicer že takrat postanejo deležni svetih odpustkov in drugih obilnih dobrot bratovščine, kedar so v družbo sprejeti, pa vendar je treba imena novih udov saj enkrat v letu vodstvu bratovščine v Mariboru naznaniti, da se vpišejo v družbino matico, ker to terjajo družbinska pravila. Kedar pa so enkrat vpisani, jih ni treba zopet objavljati.

Tukaj v Mariboru živeče gospé in gospodične, kot delalni udi bratovščine, so tudi v tem letu skrbno izdelovale in prirejale cerkveno perilo in obleko, katera je sedaj v razstavi na ogled postavljena. In da zamorejo tudi za prihodnje leto primerne reči pripravljati, so častita cerkvena predstojništva, ki zavoljo uboštva vsega potrebnega za svoje cerkve oskrbeti ne morejo, uljudno prošena, da saj do novega leta vodstvu bratovščine, svoje želje naznanijo, da se zamore na to ozir vzeti in zaželeno prirediti.

V tekočem letu je družba dobila v dar tri lepe oljnate podobe in marsikaj druge robe; posebno se mora omeniti, da so skoro vse čipke ali špice na korokih in albah ročno delo tukajšnjih gospá in gospodičen. Za vse to se tukaj spodobna zahvala izreka.

Iz tukajšnje graščinske kapele v Mariboru je družba kupila 5 kazul, 3 Marijine plaščeke, 2 mešne bukve, kelih, velum in nekaj cerkvenega perila; kar se je vse porabilo za družbine namene.

Za ubožne cerkve v Bosni in Hercegovini je družba prejela precejšnje število ponošene cerkvene obleke in drugega cerkvenega blaga, za kar se tukaj očitno zahvali vsem milim darilcem in dobrotnikom. Te obleke še ni bilo mogoče do zdaj vse popraviti; pa vendar se bo to v kratkem zgodilo in po namenu darilcev na odločeni kraj odposlalo.

Iz tega družbinega poročila se lehko razvidi, da je družba vednega češčenja v našej škofiji res blagotvorna naprava, podobna rodovitnemu drevescu, ki se vedno lepše razvija in razcveta, ter že sedaj obilno sada donaša. Zato pa se ta prelepa bratovščina še zanaprej vsem živo priporoča, naj se vedno bolje širi in vtrjuje, da se bo po njej vzbujalo dolžno češčenje in moljenje Jezusa Kristusa v najsvetejšem zakramentu in da se bo očitna služba božja opravljala v dostojni obleki in na lepo okinčanih altarjih, da bomo v resnici zamogli govoriti z kraljevim pesnikom: „Gospod! jaz ljubim lepoto tvoje hiše in kraj, kjer prebiva tvoje veličastvo“, potem: „Kako ljuba so mi tvoja prebivališča, Gospod vojskinih trum. Moja duša hrepeni in koperni po hiši Gospodovi, moje srce in moje meso se veseli v živem Bogu!“ Ps. 83.

Pregled družbenikov in milih darov za leto 1883.

Imena dekanij.	Število udov.	Mili darovi.
1. Maribor levo pobr. ...	379	fl. 171.72
2. Brašlovce	—	„ 30.50
3, Brežice	384	„ 100.48
4. Celje	332	„ 118.32
5. Dravsko polje	307	„ 63.76
6. Gornjigrad.....	65	„ 37.30
7. Jarenina.....	39	„ 31.70
8. Sv. Juri na Ščavnici..	645	„ 144.92
9. Konjice.....	106	„ 35.82
10. Kozje	310	„ 99.40
11. Laško	233	„ 57.36
12. Sv. Lenart v Slov. Gor.	316	„ 76.27

Digitized by Google

13. Marenberg	186	fl.	18.32
14. Maribor desno pobr. ..	135	„	81.02
15. Sv. Martin pri Slov. Gr.	50	„	21.50
16. Nova Cerkev	240	„	50.80
17. Ptuj	799	„	137.43
18. Rogatec	—	„	31.—
19. Slovenska Bistrica....	105	„	18.65
20. Šalska dolina	102	„	33.48
21. Šmarije	711	„	86.78
22. Velika Nedelja.....	377	„	52.52
23. Vuzenice.....	—	„	—.—
24. Zavrče.....	395	„	42.12
Skupno	6296	fl.	1531.17

Pregled prejemkov in izdavkov za leto 1883.

A. Prejemki:

1. Mili darovi družbenikov.....	fl.	1531.17
2. Sporočilo č. g. Petra Cizej, žup.	„	10.—
3. Za družbinske knjige in podobe	„	64.82
4. Različni dohodki.....	„	40.18
5. Gotovina leta 1882.....	„	193.03
Skupno....	fl.	1839.20

B. Izdavki:

1. Za platno in drugo tvarino....	fl.	1424.30
2. Za družbeno poročilo in podobe	„	29.32
3. Za družbine knjižice	„	60.—
4. Potroški za razstavo	„	5.—
5. Različni potroški.....	„	13.80
Skupno....	fl.	1532.42
Ako se od prejemkov	fl.	1839.20
potroški odštejejo.....	„	1532.42
ostane gotovine.....	fl.	306.78

Zraven tega še je črez 400 laktov platna na razpolaganje za prihodnje leto in nekaj druge tvarine ostalo.

Maribor dne 22. junija 1883.

Lavrencij Herg, načelnik.
Krištof Kanduth, Franc Ogradi,
Jožef Heržič,
odborniki.

Pregled razstavljene cerkvene obleke.

Ženski odbor v Mariboru je v tem letu s pripomočjo milih darov družbenikov za leto 1883 naslednje cerkveno perilo in obleko priredil:

21 mešnih plaščev ali kazul raznih barv, 18 dopetnic ali alb, 24 korokov, 72 nadramnic ali humeralij, 100 telesnikov ali korporalij, 100 malih korporalov za pale, 144 kelihovih in 144 lavabo prtičev, 13 altarnih blazink, 3 zvončnih trakov, 23 štol raznih barv, 16 korokov za strežnike, 6 korokov za mežnarje, 2 talarja za mežnarje, 6 pa za strežnike, 12 rudečih, 5 pa črnih haljic za strežnike, 7 altarnih predgrinjal, 7 pogrinjal in 10 pregrinjal, 7 plaščekov za spoved in 2 za ciborij, 18 pasnikov, 2 keliha, 3 oljnate podobe. 4 pajčolane za monštranco, venec in nekaj cvetljic na sveče.

Maribor dne 22. junija 1883.

Anna Eichler, predsednica. Terezija Pöschl, namestnica.

Marija Schmiderer. oskrbnica in tajnica.

Krescentia Pradatsch, Marija Noss, Karolina Woelfling. Marija Ruhri. pomočnice.

Slovanska apostola sv. Ciril in Metod.

(Izv. dopis od sv. Ane v Slovenskih goricah.)

Približuje se zopet dan pravega veselja za vsakega vernega Slovana, za vsakega iskrenega rodoljuba. Kteri zna gorečo ljubiti svoj narod in se za blaginjo naroda svojega žrtvuje, ne more drugače nego ta za vse Slovane tako sveti dan mnogo vzvišenejše čuti v svojem srci imeti, mnogo blažje pomisli o njem vzbujati se. Ta dan je dan 5. julija god in spomin sv· slovanskih apostolov Cirila in Metoda; ta dan vzbuja v nas spomin na važen dogodjaj, namreč prerojenstva Slovanov iz neverstva k pravi veri, preobrat Slovanstva iz teme duševne, k svetlej belej luči. Kdor se je zgodovine o teh sv. blagovestnikih učil in njihovo požrtvovalno delovanje za blagor premilega nam naroda slovenskega premišljeval, njega morajo vsaki hip navdajati najsvetejše čuti o teh sv. bratih, kam bolje pa še na dan, kteri je v novejšem času po sv. Očetu rimskem papežu samem v večjo posvečenje in častenje teh sv. apostolov odredjen. Različni narodi imajo svoje svetnike in apostole, a s takšnimi, kakor jih ima 100milijon-ni slovanski narod, ne more se ponašati nobeden. Sv. Ciril in Metod nam kakor znano nista samo prišla prižigat luči sv. vere, onadva sta vtemeljitelja našega slovstva, po njih je bil naš lepi staroslovenski jezik povzdignjen do gotovo redke časti, namreč, ka so se v njem smeli vršiti in se še vrše vsi sv. obredi.

Po vsej pravici tedaj zaslužujeta ta sv. moža, da se jima vedno iz vsega srca priporočamo, naj pri Bogu boljšo bodočnost za slovanski narod izprosita in sveta dolžnost vsakega slovanskega rodoljuba je, da osobito god teh sv. možev ne samo znotrajno, nego tudi zunajno po mogočnosti počasti. Zaradi tega moramo med narodom slovenskim, najbolj pa v Slov. goricah, kjer sta ta sveta moža potovala in delovala, in kjer je žalibože le preveč vse zaspano, širiti iskreno ljubezen do teh sv. mož.

Digitized by Google

Dopisi.

Iz Ptujske okolice. (Lepa slovesnost — priden organist.) Iz mesta Ptuja dobite, č. g. urednik. večkrat kakšni dopis, ne tako iz Ptujske okolice; ker se v mestu gostokrat kaj zanimivega pripeti ali kakšna slovesnost obhaja. Pa ker sem že slovesnosti omenil, naznanim da smo mi stanovalci Ptujske okolice tudi imeli slovesnost, katera pa se ni samo tri dni, ampak 31 dni obhajala. — Meseca maja (Marijinega meseca) imeli smo letos tudi v cerkvi oo. Minoritov (v cerkvi slovenske fare) v Ptuji „šmarijnice“ vsaki dan. — Neutrudljivi g. župnik o. Benko Hrtiš so mnogim poslušalcem čez teden vsako jutro ob 6., ob nedeljah in praznikih pa po navadni popoldanski službi Božji lepi nagovor imeli. Tedaj 31 nagovorov, med tem pa tudi tri pridige pri rani službi božji ob nedeljah in praznikih in dvakrat krščanski nauk. Ne moremo drugači, nego da se jim tukaj očitno zahvalimo in željo izrečemo: „Bog nam jih ohrani še mnogo let. Marija pa naj jim, kakor svojemu častilcu, izprosi nebesa!“ Ljudstva je bilo vsaki dan mnogo, največ pa ob nedeljah in praznikih popoldan. Na stranskem altarji pred lepo podobo čistega spočetja Marije device, peli so naš č. g. župnik sv. mešo, obadva č. g. kaplana sta jim stregla. Opomenuti moramo, da se je ta pobožnost (šmarijnice) letos prvikrat obhajala v naši farni cerkvi. Slišali smo tudi, da ko bi bili naš g. župnik upešali, bili so g. kaplan P. Stanko zmirom pripravljeni jih nadomestiti. Tudi slovenske Ptujske gospe so se vsaki dan udeležile te pobožnosti. G. Kos, naš organist, si je mnogo truda zadal; prišel je vsaki dan brezplačno k tej pobožnosti, ter je krepko zapel in zaorglal; mi farani mu tega ne pozabimo. Mislimo pa, da bi naš organist še lepšo zbirco dobil, ko bi on ob nedeljah in praznikih pred popoldansko službo Božjo naša dekleta pri sv. Ožvaldu peti učil. Morebiti se da kaj storiti!

Od sv. Bolfanka v Slov. gor. (Sv. misijon.) Veselo genljivo slovesnost smo tukaj od 6. do 15. velikega travna obhajali. Gospodi misijonarji Lazaristi od sv. Jožefa pri Celji so imeli pri nas sv. misijon. Da je ta pobožnost povsod, kder se obhaja za verno ljudstvo primerna, se je tudi tukaj kazalo, ko se ni samo od domače župnije, ampak tudi od okolice vernih toliko udeleževalo, da niso, akoravno je cerkev velika, večkrat imeli prostora. Po znani gorečnosti so čč. gg. to pobožnost radi prevzeli in slavno dokončali. Prisrčna hvala naj bo č. gospodom misijonarjem na veke. Ker za velike svoje trude niso nobene plače hoteli vzeti, naj njim dobrotljivi Bog v nebesih vse obilno povrne. — Hvala pa tudi bodi podobarju gosp. Leopoldu Perko, ki nam je sv. misijonski križ tako izvrstno in prav po ceni napravil.

Hvaležni farani.

Sv. Barbara v Halozah. Tukajšnji nadučitelj se je kljubovljivo orgljarstvu odpovedal, kar je cerkveno predstojništvo takoj odobrilo. To nepričakovano odobrenje njegove odpovedi — mislil je namreč, da ga bodo prosili, naj le ostane — razburila je njegove čutnice tako, da se nikakor vtolažiti ne more. Ministerska naredba za bogočastje in nauk od dne 12. maja l. 1877, štev. 16885 ex 1876 pripoznava, da cerkvena glasba, osobito pa petje, posebno dobrodejno deluje na nravnost in na požlahtnjenje človeških src, zato nujno priporoča, naj gospodje učitelji skrbé za povzdigo cerkvenega petja — gotovo tudi oni, ki niso organisti in ne orgljajo pri šolarskih mešah. — Pa čujte! kaj stori tukajšnji gojitelj mladine? Proti omenjeni ministerski naredbi pustil je v nemar kot pevovodja poučevanje cerkvenega petja ter na den sv. Alojzija — patrona šolske mladine — proti naročilu veroučitelja šolarjem rekel, da pri sv. meši ne bodo peli, vsled česar je izmed zbeganih otrok le malo jih povzdignilo svoj glas k petju. Za Boga milega! pospešuje — li se tako verskonravska vzgoja šolske mladine? — Če se v obče v nemških in slovenskih časopisih pritožbe vrše o nenravnosti, o razposajenosti in kljubovljivosti mladine, je-li drugače možno, — če odgojevatelj sam pravilom in načelom pedagogike tako nasprotuje? — To v blagovoljni pretres okrajnemu šolskemu svetu Ptujskemu,

Krajni šolski svetovalec.

Iz Griž pri Celji. (Zidanje nove farne cerkve.) Res vesel dan so imeli Kamčani, ko so jim blagoslovljali ponovljeni zvonik, Svetinjani pa na praznik sv. Rešnjega telesa, ko se je prvikrat rabila krasna nova monštranca in dragoceni novi plajšč. Še veselejši bil je pa praznik sv. Rešnjega telesa za Grižko faro, ker so nam takrat naš č. g. župnik, pooblaščeni od mil. knezoškofa, blagoslovili in vložili vogelni kamen in blagoslovili temelj za novo farno cerkev. Ob ½10. uri stopijo č. g. fajmošter na prižnico zvunaj na lepo okinčanem prostoru, kjer se bo cerkev zidala, in razložijo v genljivem govoru besede očaka Jakoba: Ta kraj je hiša božja, vrata v nebeško kraljestvo. Po pridigi je bilo blagoslovljenje vogelnega kamna. Ko so kamen vložili, pridjali so tudi pušico, v kteri je poročilo, kedaj so zidali, kteri papež so bili, kteri škof, fajmošter, kaplan, cesar, učitelj, koliko šolskih otrok, v koliko okolic je fara razdeljena, lastnoročni podpisi občinskih odbornikov, bratovšine in koliko ktera udov šteje. Vložili so tudi en novi letos kovani goldinar, kterega so nalašč zato iz Dunaja dobili. Nadalje več sv. podob

Digitized by Google

kakor srce Jezusa in Marije, naše ljube gospe, angelja varha, sv. Cirila in Metoda in več drugih. Zraven so pridjali še papeževo, fajmoštrovo in kaplanovo fotografijo. Č. g. fajmošter so v pridigi vse te reči s prižnice pokazali in od vsake pomen razložili. Vse se je v pušico vložilo, v kamen djalo in s cementom zazidalo. Gospoda učitelja sta pripeljala svoje učence v lepej procesiji in jim razdelila male svetinjice, ktere so č. g. fajmošter sami kupili otrokom v spomin tega dneva. Svetinjice kažejo podobe sv. Alojzija in Angelja varha. Mnogo ljudstva je bilo pričujočega tudi iz bližnih far. Ljudstvo je bilo razpostavljeno po ogromnih skladih kamenja in peska, kjer je bil tudi oder za godce. Ko je ta slovesnost minula, bila je sv. meša in potem procesija pa ne po polji kakor druga leta, ampak na prostor, kjer bo cerkev stala. Po procesiji je bil Te Deum. Cerkev zidajo v podobi križa v romanskem zlogu. Zvonik ostane stari in bo nekaj vzvišen in romanski predelan tako, da bo vsa stavba čisto nova videti. Potreben denar in les so farani sami prostovoljno darovali in ves material sami zvozili, staro cerkev podrli in za novo temelj izkopali. Od 7. do 23. maja je delalo vsaki dan okoli 40 ljudi iz vsake okolice zapored kakor jim je bilo oznanjeno. Vsa čast za to delo gre č. g. fajmoštru, ki so se veliko let v tej zadevi trudili in skrbeli, zraven pa tudi g. kaplanu, ki so večkrat celo faro obhodili, ter obljubljene doneske zapisovali. Bog nam ohrani oba še mnogo let!

Fr. G—k.

Raznoterosti.

(Rastava cerkvene obleke) se bo odprla v stolnem farovži ob 5. uri večerko na praznik sv. ap. Petra in Pavla, ter bo za ogledati pet dni, vsaki dan zjutraj od 9. do 12. ure in od 2. do 6. ure večerko. Vstop je brezplačen.

Vodstvo družbe.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Ormož 15 fl., sv. Barbara 11 fl., sv. Ropert v Slov. goricah 11 fl. 17 kr., Šmarije 20 fl., Zibika 11 fl. 30 kr., sv. Vid pri Ptuji 10 fl., D. Marija v Puščavi 4 fl., pri Brežicah 5 fl. 40 kr., sv. Juri na Ščavnici 21 fl. 30 kr kr., sv. Peter v Savinjski dolini 22 fl. 27 kr., Dobova 17 fl. —

(Dijaškemu semenišču) je daroval za eno vstanovo č. g. Seb. Magdič, župnik v pokoji 1000 fl., č. g. Matija Fric, dekan pri Veliki nedelji 20 fl. Bog plati! —

(Blag dar.) Prevzvišena cesarica udova Marija Ana je za zvonik pri sv. Martinu v Rožnej dolini darovala 100 fl.

(V pokoj) stopi č. g. Koren starejši, župnik v Bučah. Župnija je raspisana.

(Umrl) je č. g. Franc Pirkovič, župnik v gornjej Ponkvi, še le 43 let star.

(Lep zgled) dajal je krščanskemu ljudstvu na sv. Telovo v Novi cerkvi grajščak v Sočki, preč. gospod general grof Mensdorf. V krasni vojaški opravi okinčan z 12 svetinjami in redovi udeležil se je procesije in ponižno spremljal za č. g. kanonikom Juvančičem presveto Rešnje telo!

(Iz Vuhreda) se nam piše, da jim hodi iz tuje fare nekdo za plačo orgljat, pa časih izostane, da imajo tihe večernice.

(Cerkvene tate) 4 so žandarji prejeli v Šoštanji.

(Posvečevanje) novih mešnikov vrši se letos v Mariboru 16. 18. in 20. julija.

(Iz št. Ilja) pri Velenji se nam poroča, da ondi pri krajnem šolskem svetu tožijo učitelja Kunstiča, da je baje dne 27. maja t. l. večim učenkam pobral katekizme in pod klop zmetal rekoč: „te bukve ne slišijo v šolo; ako pa je še enkrat najdem na klopi, jih zanesem v ....., učite se rajše iz knjig, iz kojih jaz učim.“ Radovedni smo, kako se bode zagovarjal. Obžalujemo, če je res in želimo poboljšanja.

(Graški škof) so v pastirskem listu župnikom zaukazali 600letnico Habsburško slovesno obhajati cesarja pa povsod, kder mimo pride, iti pozdravljat in z zvonovi dati zvoniti.

(Rogački farovž) popravljajo. Stroški nastavljeni so na 1964 fl.

(Kosmata laž) je, kar je v celjskej „vahterci“ brati bilo in sta potem „Marburgerca“ in lisjak hlastno pobrala, češ da bode bivši odgovorni urednik „Slov. Gospodarja“ imenovan za župnika v Slivnici. To ni mogoče, ker se niti kompetiral ni. Laž ima kratke noge in bivši komedijant Besozzi in njegov advokat dr. Glantschnigg naj še malo potrpita!

(Vrhbosansko semenišče) v Travniku je ustanovljeno in sprejme jeseni 12 ubogih bosenskih in hercegovskih fantičev, ki se hočejo na mešništvo učiti.

(Tretjemu redu Frančiškanov) so papež pravila v posebnem pismu od 30. maja 1883 prenaredili. Mnogo starih odpustkov zamenjenih je z novimi.

(Katoliška cerkva) šteje sedaj 61 kardinalov, 12 patrijarhov, 176 nadškofov in 710 škofov. Leon XIII. so 263. papež.

(Anamski kralj) preganja katoličane uže od l. 1858. V tej dobi bil je 1 škof ob glavo djan, drugi je v ječi umrl, vrhu tega bilo je zaklanih 123 mešnikov in več kakor 40,000 kristijanov.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 27. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 5. julija. Štev. 91.

Habsburška svečanost.

Štajerska dežela obhaja veseli spomin na tisto zgodovinsko dejanje, ko so štajerski stališi dne 2. julija 1283 nemškega cesarja Rudolfa Habsburškega prvorojenemu sinu Albrehtu kot svojemu novemu vojvodi prisegali udanost in zvestobo. Od tiste dobe do denašnjega dne ostala je Štajerska zmiraj pod vladarji preuzvišene rodovine Habsburške, toraj celih 600 let. —

V povišanje ove svečanosti prišli so svitli cesar Franc-Jožef I. v deželo in se mudijo v njej od 1.—12. julija t. l.

Štajerska je po Habsburških vladarjih prejela mnogo dobrot, tudi kmetski ljudje. Ti so bili sprva ove 600letne dobe veliko časa v najžalostnejem stanji. Kmet ni bil sam svoj, ni bil posestnik zemlje, katero je obdeloval, ne popolni lastnik svojih pridelkov, še niti neodvisen oča otrokom svojim in glavar svojej rodbini. Posestniki zemlje bili so grajščaki, kmetje jihovi podložniki, katere je grajščak lehko predal, podaril, da celo zaigral.

Kmet je moral veliko dni v tednu grajščaku zastonj delati, nekaj svojih pridelkov grajščinam odrajtavati. On ni smel svojim otrokom odkazati, kaj naj bodo, v kakšni stan da naj vstopijo. Vse to je imel grajščak na razpolaganje. Zato pa kmetijstvo ni moglo nikder napredovati. Vladarjem iz Habsburške rodovine gre ona čast in zahvala, da je kmet otresel podložniški stan in kruto rabotanje.

To pa se je godilo le polagoma. Prva kmetom odduška dala je slavna cesarica Marija Terezija Ona je pravice grajščakom najprej nekoliko oklestila. Njeni sin cesar Jožef II. storil je še več in dne 7. septembra 1848 je cesar Ferdinand I., mili, podpisal Najvišji patent, po katerem je bilo izrečeno osvobodenje kmetskega stanu od grajščakov.

Kmetom so se posestva dala v popolnem zagotovljeno last, a grajščakom so morali plačati nekaj rešitevnine, odveznine.

Pod sedanjim cesarjem se je skoraj vsa ta rešitva dokončala, ali se kmalu bo. Tako je pod vladarji Habsburškimi polagoma kmet postal sam svoj gospodar in vsem drugim ljudem v državi, pred gosposko in sodnijo, sploh povsod — jednakopraven državljan!

Še mnogo drugih zaslug bi se dalo našteti, n. pr. osnovanje poljedelskega ministerstva, potrjenje kmetijske družbe itd. pa osvobodenje kmetov, to je največja dobrota, naklonjena tistemu stanu, ki vse druge redi, brani in živi.

Zatoraj naj tudi kmetski ljudje pristopijo in se udeležujejo Habsburške svečanosti. Iz hvaležnega srca naj doni: Bog živi cesarja, Bog ohrani preuzvišeni Habsburški rod. —

Plemenskih bikov.

Kdor jih kaj ima za prodati, je vabljen to najaviti tajništvu kmetijske družbe štajerske, Graz, Hofgasse Nr. 8. Napiše pa naj natančno, koliko bikov ima, koliko so stari, kder se nahajajo, katerega plemena da so in kolika jim je cena.

V Gradci dne 24. junija 1883.

Centralni odbor kmetijske družbe štajerske.

Divji kumin.

Navadni ali divji kumin ima koželjasto dvoletno korenino in kvišku stoječa 1—2 čevlja visoka, vejnata stebla.

Raste povsod po travnikih in pašnikih. Tukaj je škodljiv boljim travam, posebno če potegne vročina. Njegovo steblovje je trdo in slaba krma. V tem obziru prištevajo kumin plevelu, ki se ima z dobrih travnikov odpravljati. Zaredi se ga največ, kedar po seneni košnji nastane večja vročina. Druge in bolje rastline onemorejo. Njemu pa vročina ne more do živega, ker ima dolgo in močno korenje, katero globoko v zemljo prodira. Zato ga imamo potem vse polno v otavi in je ob enem dovolj časa imel svoje seme dalje zaploditi in zatrositi.

Kako ga je mogoče iztrebiti? Nekateri pomagajo si tako, da gredó mogoče rano otave kosit. Tako pokosijo tudi kumin, preden dozori. Na tak način je travnik v treh letih kumina popolnem očiščen. Drugi pa gredo in popipljejo kumin, kar se po zdatnem deži najlaglje zgodi. Trošenje premogovega pepela na travnik pa ne pomaga, kuminu ne škoduje nič. Še je pomočkov nekaj se bilo tu pa tam poskušavalo pa malo zdalo. Prva dva sta najbolja.

A. Rauch.

Digitized by Google

Lucerna.

Deteljo „lucerno“ slovenski tudi „metelika“ imenovano (Medicago sativa) priporoča tudi nemško glasilo kmetijske družbe štajerske „Landbote“.

Ta detelja zahteva prav globoko zemljo, ki ima tudi bogato spodnjo plast; če taki zemlji tudi ne pomanjkuje gnojilne moči, potem smemo reči, da lucerna močno prekosi navadno štajersko deteljo. Najbolj ji ugaja apnenoglinasta zemlja, zeló pa sovraži mrzlo, mokro ilovico. Spodnja zemlja mora biti dobra, ker ravno v njej se metelike najbolj razprostirajo mnogokrat po več čevljev. Če je zgornja zemlja dobra, spodnja pa slaba ali celo mokra, ali celo močvirna, ali težka, cmokasta ilovica ali rahlja, suha peščenina, nikdar ne bomo imeli lepe lucerne. Pogledati moramo tedaj tudi spodnjo zemljo predno hočemo odločiti kako njivo zo lucerno. Če je tudi zgornja zemlja bolj revna in peščena, spodnja pa bogata in dovolj rahlja, more na takej njivi še prav vspešno storiti lucerna. Obnebje gorkeje ji je ljubše od mrzlega; suša jo tako kmalu ne umori, ker njene korenine globoko segajo v spodnje, navadno bolj vlažne plasti. Zemlja mora biti dovolj močna, torej dobro pognojena; posebno moramo paziti na to, da je dobro zrahljana in prosta plevela. Najboljši prostor ji odločimo v kolobaru, če jo stavimo za okopavnimi rastlinami, ktere popuščajo čisto dobro zrahljano zemljo, ki ima tudi še dovolj stare gnojilne moči. Kaj dobro storimo, če smo okopavni rastlini, ki je prednica lucerne v kolobarju, zemljo prav dobro zrahljali, namreč globoko s podzemeljskim oralom; kajti dobro zrahljana spodnja zemlja dobro ugaja tej rastlini. Navadno pa se lucerna na posebnih njivah seje in ne stavi v kolobar, ker ostaja vsaj 6—9 let, v posebno ugodnih slučajih celo 10—12 let na tisti njivi. Če pa jo že uvedemo v kolobar; ostaja navadno le po 5 let na njivi. Seje se ravno tako, kakor štajerska detelja med drugo žito in treba 24—30 funtov semena na en oral, ker ta detelja mora biti prav gosto sejana. Manj primerna in sposobna zemlja, na ktero sejemo lucerno, gosteja mora biti sejana. Prvo leto se prav slabo obrase; zato nekteri pomešajo med njo tudi nekoliko štajerske detelje ali celo nekterih žlahtnejih trav, ktere hitro rastejo, tako da moremo že v prvem letu kaj vspešnega nakositi. Le to je pri tem neredno, da se štajerska detelja kmalu izgubi, tako da ostane v poznejih letih lucerna kaj redka. Nekteri pokrivajo lucerno s slamnatim gnojem čez zimo, da jo obvarujejo hudega zimskega mraza, ki ji posebno v prvi mladosti zeló škoduje. Tak slamnat gnoj pa kaj rad privabi miši, ki imajo v njem dobro zimsko odejo, lucerna pa se zeló razvadi in postane mehkužna. Skrbeti moramo. da je lucerna vedno prosta plevela. ki rad napada to rastlino. Zato jo gre pridno prevleči z brano vsako spomlad in sicer moramo rabiti prav ostro brano in ne smemo se bati, če je tudi njiva na videzno zelo razmesarjena. Brana pokončava plevel in odpira zemljo, da more dohajati v njo potrebni zrak.

Če hočemo zaporedoma več let imeti bogate košnje, moramo lucerni privoščiti tudi nekoliko gnoja; vsaj vsako drugo spomlad jo moramo pognojiti ali s kompostom ali z gnojnico; obe tvarini ste ji ljubi, posebno stara gnojnica je kaj pripravna za polivanje po lucerni. Kakor štajerski detelji, tako tudi lucerni hasne gipsanje. Če ji vsako tretje leto privoščimo nekoliko pepela, prav hvaležna nam bo. Če vemo, da zemlji primankuje apna, prav storimo, da potrosimo tudi nekoliko te tvarine, ki je lucerni neobhodno potrebna. Ako pa zapazimo na njivi tu in tam prazne prostore, moramo jih prekopati in posejati s semenom.

Najhujši sovražnik lucerne je predenica. ki more vso lucerno uničiti. Le v prvem začetku moramo jo zadušiti; zato moramo nemudoma, ko jo zapazimo, uničiti. Rumeno postale prostore moramo prekopati, zgornje ruševje spodrezati in posušiti, ter potem s slamo zažigati. Če pa zamudimo pravi trenutek, razširi se tako zeló in tako hito po celi njivi, da nam ne ostane druzega. kakor preorati celo njivo. Sicer jo nadlegujejo tudi polži in zemeljske bolhe. V prvem letu po setvi se še ne nakosi ravno veliko te detelje. še le v drugem ali tretjem letu potem se popolnoma razrase, ter daje potem prav bogate košnje, tako da jo moremo v enem letu tudi 5—6krat kositi. Predno začenja cveteti, mora biti že pokošena, sicer postane pretrda. Zeleno pokošena je prav dobra piča za živino in prav bi bilo, ko bi imel vsak gospodar vsaj eno njivo posejano z lucerno, ki bi mu dajala celo poletje dovolj zelene krme za krave: se ve da se ne sme pokladati samo zelena lucerna, ampak pomešana s suhim senom ali vsaj s slamo. Lucerna se enako kosi in suši, kakor štajerska detelja. V dobrih letinah moremo po 70 pa tudi čez 190 centov suhe lucerne dobiti na enem oralu. Suha lucerna je v dobroti enaka štajerski detelji.

Da lucerna seme stori, pušča se navadno v zadnjem letu, da popolnoma dozoruje; drugo je ravno tako, kakor prí prvi detelji. Če začenja lucerna postajati preredka, in jo prerašča trava in drugo zelišče, moramo jo preorati. kar pa ni ravno kaj lehkega. Večkratno preoravanje je potrebno in posebno ekstirpator prav dobro deluje, ker njene močne korenine razrezava. Po lucerni more izvrtno obroditi vsaktera rastlina, posebno če smo ji tudi vekrat postre-

Digitized by Google

gli z gnojem; pšenica, pesa, krompir po njej izvrstno obrodijo.

Lucerne je še nekaj drugih plemen, kakor rumeno cvetoča švedska lucerna, ki ima prav globoko segajoče korenine in tudi v suhih zemljah, da je ravno suho poletje, še dobro stori. Rodovitna pa ravno ni. Hmeljna lucerna raste povsod, posebno apnena zemlja ji je ljuba; čeravno ni zeló rodovitna, pa je prav tečna in živina jo prav rada žre. Za pomešanico med druge detelje ali med travo je neprecenljive vrednosti.

Stara pa dobra ravnila živinorejcem.

Uže pred 50 leti so novine priporočale ravnila živinorejcem, ki še sedaj zaslužijo vso pozornost: 1. Skrbi za snago konjem in govedom ter jih „štrigljaj“ vsaki den; 2. Polagaj zvesto ob določenem času, 3. Poškropi krmo časih z osoleno vodo; 4. Spuščaj vsaki dan živino na zrak pa nikdar v vročini; 5. ne puščaj svoje živine med tujo zahajati; 6. Daj živini po leti časih dobro spečenega rženega kruha, pomočenega v vinski jesih in potrošenega s soljo; 7. Skrbi za svetle in suhe hleve, ki imajo od zgoraj prepih v podobi dimnikov; 8. Ne puščaj telic pred tretjim letom k biku; 9. Časih je dobro po nasvetu skušenega živinozdravnika na žili puščati.

A. Avst.

Še nekaj o prirezovanji dreves.

II. Prvo leto novo posajenega drevesa ne kaže prirezovati, k večjemu se priškrcnejo predolge šibe v kroni; pač pa se odrežejo preobilne veje vse, razven kakih 4, ki naj stojijo proti 4 kotom sveta; vendar naj ne stojijo pretesno vkup in tudi ribati druga druge ne sme. Dolge korenine se prirežejo, vendar tako, da je prerez na zdol obrnen. Tenkih, nitkastih koreninic ali mustačev pa ne smemo prirezovati drugače, kakor le celó malo. Potem jih lepo razgrnemo in če treba s prstjo podložimo, da ne ostane nič votlega prostora okoli njih.

Zemljo v okrog debla prekopati je koristno, kakor tudi če kaj dračja, stelje nanj položimo. Vsako leto bi naj okrog prekopali in tam z gnojnico zalivali.

Kedaj bi naj sadili drevesa, jeseni ali spomladi? Pravijo: v peščeni zemlji jeseni, v težki ilovici spomladi.

Jaz imam ilovico, zasajam jeseni pa vselej z dobrim uspehom Zavoljo suše spomladni zasadi rado spodletijo, ker se drevesa posušijo.

Za jesensko saditev pa je treba uže meseca avgusta jame izkopati ter meseca oktobra iti sadit, da se korenine še pred zimo premejo.

Vsem mladim drevesom pa je 5—6 let treba glavno vejo menje, postranske v kroni pa znatneje prirezovati. Nepotrebne in križem stoječe veje se tudi odpravijo.

Kakor sem uže rekel, lastne skušnje mi prepovedujejo v prvem letu zasajeno drevo močno prirezovati. In to je zelo naravno.

Drevo potrebuje svojih vejic in listja na njih, da živi in raste. Kajti listje mu je namesto pljuč, na list diše drevo. Zato pa ljudje prav primerno pravijo. da drevesce zaduši, kdor mu preveč vej odreže. Mlado drevo je itak oslabljeno in potrebuje mnogo snovij in dela, da si pomore. S premočnim prirezovanjem le oviramo njegovo rast. Dr. Jos. Haffner.

Delovanje centralnega odbora kmetijske družbe.

Centralni odbor je imel 7. maja 1883 redno sejo. Ta je bila 500. seja, na kar je predsednik baron Washington navzoče opozoril ter opomnil, da je družba velika in mogočna postala, ker je v duhu miru in složnosti delovala. Deželni odbornik grof Kotulinski čestita potem odboru in družbi k tolikej delavnosti in izreka zahvalo za krepko podpiranje deželnega odbora v njegovih poslih. Predsednik odhvali za vso pri deželnem odboru dobljeno pomoč. G. Pairhuber naznani, da je baron Washington od cesarja zopet potrjen za predsednika, kar je vse veselilo.

Potem so sklenoli, da je dovoljeno bike k licenciranju goniti v tuji okraj pa do premije zgubi pravico.

Bike bode družba kupovala, kakor do sedaj ter jih za polovico nakupne cene prepuščala srenjam. Da se potrebnih tehtnic za tehtanje živine oskrbi, opozorijo se okrajni zastopi in podružnice naj delajo na to. Posebno živinskih sejmov naj ne dovolijo dotične gosposke, dokler se ne kupi živinska tehtnica. Podružnici Arveški se prepusti brana za travnike.

Dopisi.

Od Pesnice zgornje, 12. junija 1883. Rži so tukaj malo posejali in kar je stoji, kaže slabo. Bolje pa je jara rž. Zimska in jara pšenica, oves in ječmen so se pri ugodnem vremenu popravili in obetajo vsaj nekaj povoljno žetev, posebno tam, kder so seme zamenjali z drugim. Prva košnja detelje se je dobro obnesla. Krompir in repa dobro kaže; krompir ima uže mlado gomolje. Koruza čvrsto raste, kmalu bode treba druzega okopavanja. Sena bo za tretjino več kakor lani. Sadovja pa bo le malo ali nič, samo orehi so uže lepi. Vinogradi so dvakrat okopani pa malo vina obetajo.

I. Vacek.

Digitized by Google

Od Vurmberga, 22. junija 1883. Solnce in dež, ako naglo drug za drugim na grozdje delujeta, škodujeta temu, kar se te dni le prepogosto godi. To moti cvetenje prav hudo in marsikteri grozd se osiplje ves. Žito prav lepo kaže, prazni klasi so redki. Zimski ječmen ženjejo. Prav lepe so koruze in krompir. Sena smo spravili, da malokedaj toliko. Po meter visoka trava padala je pod koso. Za krmo pa je po zimi in spomladi bila velika sila. Nekateri so streho pipali in živini polagali. Krave so tu pa tam bile tako izstradane, da še vstaniti niso mogle, nekatere so poginole. Zima je sicer bila dolga pa mnogi redijo preveč živine in slabo in potratno ravnajo s krmo. Sadovja ne bo veliko. Jabelk ni, prav polne so gruške Salcburgerce. Mlado slivje pa je polno, da se veje lomijo.

Fr. Žiher, nadučitelj.

Od sv. Duha pri Ločah, 23. junija. V obče smemo z letino zadovoljni biti. Ječmen je najlepši, rž in oves dobro kažeta; pšenica pa je deloma snetljiva in sploh slabša od lani. Krompir cvete, koruza si je od zadnje suše pomogla, sena smo veliko in lepega dobili. Slana je vinogradom prizanesla, ko bi še tudi toča izostala! Nadejamo se toraj sploh lepih pridelkov, katerih smo silno potrebni; denarjev nam hudo manjka. Jabelka, slive in orehi so precej polni, posebno pa gruške Salcburgerce. Zelje lepo raste. Gosenic je malo videti. Hmelj je tudi krasen. Nasadili so ga veliko ter delo varčno in spretno opravljali. Svinjerejstvo je tukaj precej udomačeno. Vendno pohaja po okolici svinjskih barantačev, ki mnogo svinj v tuje dežele odpošiljajo. Govejo živino nadleguje vranični prisad ali črm. V Suhdolski okolici je več krav in volov konec vzelo.

Paul Leitgeb, nadučitelj.

Iz Sevnice. Dne 12. aprila zborovala je naša podružnica. Kot ud kmetijske družbe bil je sprejet g Anton Levec, c. k. okrajni sodnik. G. Lenček je poročal o 59. občnem zboru in g. Kalman, ravnatelj vinorejske šole v Mariboru, razlagal, kako se kompostni gnoj dela, vinska trta cepi, odgovarjal na več vprašanj in svetoval sadjerejstva marljivo poprijeti se tam, kder vinogradi ne rodijo povoljno.

Iz Konjic. Dne 27. marcija zborovala je tudi naša podružnica. G. Kalman, ravnatelj vinorejske šole v Mariboru priporočal je sadjerejstvo ter razkazival, kako se prireja drevesnica, vzrejajo divjaki, cepijo drevesa, kako presajajo in naposled, katere sorte so najboljše. G. Gril je poročal o 59. občnem zboru.

Laško, 10. junija 1883. Maja še nismo imeli kmalu tako lepega kakor letos. Proti koncu pritiskavala je malo suša. Slana je izostala; le 22. se je po nekaterih brezmeglenih dolih ponujala pa škode ni bilo. Rani trs začel je 5. junija cveteti. Sadovnemu drevju pa je veliko mladega sedeža skapalo, le jabelk in orehov bodemo imeli dovolj. Zimine in jarine dobro kažejo; rž je začela 25. maja, pšenica pa 8. junija cveteti. Koruza je malo obraščena, krompir pa zelo lep. Krme bo po dolih mnogo, menje po višavah. Den sv. Medarda in Primoža (8. in 9. junija) bila sta brez deža, kar uže dolgo ni bilo in dobro vinsko letino obeta.

J. Kastelic.

Raznoterosti.

(Konjska dirka) bo 7. t. m. v Gradci, katero tudi cesar počasti s svojo navzočnostjo jednako, kakor konjsko razstavo v Radgoni 9. julija.

(Društvo avstrijskih pomologov) ali sadjerejcev obhaja svoj četrti občni zbor v Brnu na Moravskem 21. 22. 23. septembra t. l. Prvi je bil v Gradci, drugi na Dunaji in tretji lani v Trstu. Letos priredi se v Brnu ob enem velika razstava sadja. Naglaša se do 15. sept. (Austellungs-Comite in Brünn, Franzens-Museum.)

(Za razstavo klavne živine) na Dunaji l. 1884 spomladi darovala je spodnjo-avstrijska družba kmetijska 1000 fl.

(Živinska sol) bode skoro zopet se prodavala. Ministerstvo je to uže sklenolo storiti.

(Cena) senu, slami, zrnju je pala, klavnej živini in hmelju pa pritegnila. Zatiški hmelj velja 285 — 290 fl. 50 kilo.

(Sejmi.) 6. jul. Obrež pri Ptuji, 7. jul. sv. Hema, Vojnik, 9. jul. sv. Andraž v Susilah, sv. Jurij na Pesnici, Oplotnica, Pišece, Strass, 12. jul. Gradec, Planina, Šoštanj, Rozalija pri Celji, 16. jul. Dobje, Gradec, Zdole, 17. julija sv. Ana v Slov. goricah, Mahrenberg, Verače.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	8	30	6	20	5	80	3	60	6	10	5	—	5	10
Ptuj . . .	9	90	7	20	8	—	6	55	7	20	6	—	7	30
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	7	88	5	77	5	60	3	45	4	79	5	62	4	67
Ljubljana .	8	33	5	22	4	81	3	13	5	39	4	30	3	67
Celovec . .	7	66	5	53	4	85	3	23	5	11	5	—	5	—
Dunaj 100 Klg.	10	27	7	80	7	10	6	60	6	72	8	85	—	20
Pešt 100 Klg.	10	25	7	95	9	75	7	—	5	55	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 30. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. **26. julija.** **93.**

Cesar Franc Jožef I. pa katoliška duhovščina.

Katoliška duhovščina bila je od nekdaj zvesta in zanesljiva podpora vladarjem iz Habsburške rodbine. To se je pokazalo posebno v nevarnih časih vojske in puntanja. Zlasti l. 1848 odlikovali so se katoliški mešniki, nemški in slovenski. Brez njih bi se punt bil iz Dunajskega mesta kot strahovit plamen dalje razširil. Velik delež, da je Avstrija takrat srečno prestala italijanski, magjarski in nemški punt, gre katoliškej duhovščini. In zato ni čuda, ako so tudi vladarji avstrijski to vselej priznavali in svojo naklonjenost do nje najavljali. Slednje godilo se je tudi letos ob priliki cesarjevega potovanja v Gradci, Mariboru in Ljubljani, ko se je bila katoliška duhovščina prišla poklanjat presvitlemu cesarju Francu Jožefu I. Povsod so jo cesar radostno sprejeli in jej svojo Najvišjo priznanje in naklonjenost zagotavljali Pri tej priliki sta zlasti graški in ljubljanski škof besede spregovorila, ki so veliko pozornost vzbudile.

Graški škof dr. Zwerger je cesarja pozdravil rekoč: „Škof in stolni kapitel sekavski in zastopniki svetovne in samostanske duhovščine so prišli, da Vašemu Veličanstvu razodenejo najponižnejše spoštovanje in najpokornejši poklon. V Vašem Veličanstvu spoštujemo cesarja po Božji milosti, namestnika Božjega v posvetnih rečeh. kteremu moramo zaradi Boga in vesti pokorni biti. V Vašem Veličanstvu spoštujemo mogočnega varuha cerkve in najvišjih večnih koristij narodov, da jih mora od Boga v ta namen postavljena cerkev mirno in vspešno gojiti in pospeševati. V Vašem Veličanstvu spoštujemo prevzvišenega varuha prava in pravice do vseh, steber vesoljnega državnega reda. To so nespremenljiva načela, po kterih se je duhovščina te škofije vseh 600 let, in po kterih smo se tudi mi dozdaj ravnali, to so načela, ki jih hočemo tudi odslej vsak v svoji mu od Boga v njegovi cerkvi odločeni službi zagovarjati in sebi izročenim na srca pokladati. Bogu vsegamogočnemu pa se zahvaljujemo, da je dal naši presvitli rodbini v teku stoletij tako močno, jako in pobožno se razcvitati, da so bili od nas odvrnjeni pogubni viharji in neozdravljivo trpljenje, ki je zadelo marsiktere druge dežele in narode. Ob enem se prisrčno zahvaljujemo Vašemu Veličanstu in hiši habsburški za vse dobro, ki je dežela Štajerska v teku 600 let prejela po tej slavni rodbini. V tem namenu smo danes mi in vsi duhovni te škofije Bogu darovali sveto mešo, v ta namen so vsi verni danes pred altarji klečali, v ta namen hočemo tudi odslej vsi, duhovni in verni, k nebu klicati: Bog obvaruj in ohrani Vaše Veličanstvo! Bog vtrdi in blagoslovi vso presvitlo cesarsko hišo na vse čase!“

Cesar so v svojem odgovoru potrdili, da je bila duhovščina Njih hiši vedno zvesta in **da se je za splošno vdanost Štajerske dežele** v prvi vrsti zahvaliti delovanju duhovščine. Zato naj bode prepričana, da nikdar ne bode pogrešala cesarjevega varstva in cesarjeve podpore.

Jednako je ljubljanski škof dr. Pogačar svojo duhovščino cesarju predstavil in ga tako nagovoril: Zastop duhovstva ljubljanske škofije ima danes visoko čast, da tukaj pred prevzvišenim obličjem Vašega Veličanstva o 600letnem spominskem dnevu, odkar je naša dežela zedinjena z Vašo preslavno dinastijo, v lastnem in v imenu izročenih vernikov ponavlja občutke svoje najglobokejše pokorščine, vdanosti in zvestobe. V najprisrčniši hvaležnosti do Boga se spominjamo danes preobilnih blagrov, ki jih je v šest stoletjih dosegala naša dežela pod milosrčno vlado habsburške hiše. Kdo je zmožen vse našteti? In udanemu duhovstvu se posebno spodobi v tem slovesnem krasnem trenutku mislíti na preslavno vstanovo Ljubljanske škofije in stolnega kapitelna po Habsburgovcih, vsled česar imamo srečo v preddedih vzvišene habsburške rodovine in sedaj v preslavni osebi Vašega Veličanstva ljubiti in spoštovati patrona naše škofije v tesnejšem pomenu. Vernim Habsburžanom se je tudi zahvaliti, da je naši deželi ohranjena edinost sv. vere in zveza s središčem sv. Cerkve (z Rimom). V oziru na tolike dobrote naša hvaležnost nikoli ne bo ugasnila. Kakor skalovite gore naše domovine, tako nepretresljiva bo toraj tudi naša udanost in zvestoba do prevzišene cesarske hiše. Z vseh prižnic bodo donela enaka opominovanja v srca vernikov, z vseh altarjev pa se dvigale molitve k nebesom za najobilnejši blagoslov Vašemu Veličanstvu, presvitlemu dednemu princu, in vsej cesarskej hiši.

Digitized by Google

Jedro cesarjevega odgovora je to-le: Napolnjuje Me vesela zadovoljnost, da o jubilejni slovesnosti Kranjske dežele z avstrijskimi deželami zastopnike duhovstva ljubljanske škofije vidim tukaj zbrane. Dobro mi je znano, da kranjska duhovščina pri oznanovanji nauka zveličanja svoj imenitni poklic spolnovaje si neprenehoma prizadeva svoje vernike z domoljubno gorečnostjo učiti tudi zvestobo do starodavne cesarske hiše in njih srca tudi k gorki ljubezni do domovine vnemati. Upam, da z Božjo pomočjo bodo tudi v prihodnje svojo duhovsko službo v enakem duhu opravljali, in za poklon udanosti, ki ste ga Meni izrekli, Vam naznanjam Svojo odkritosrčno zahvalo ter Vas Svoje neprenehljive blagovoljnosti zagotavljam.

Kako je pa bilo v Mariboru?

Tukaj so naš milostljivi gospod knez in škof tudi duhovščino svojo (da se je pritepel in v škofovsko palačo in dvorano vštulil mariborskih luteranov pastor, ter navzoč bil pri zaslišanji katoliške duhovščine, to je uže več nego predrzno) predstavili cesarju in v kratkem nagovoru izrekli zahvalo za milodare, katere so razne cerkve prejele od cesarja in cesarske rodbine. Cesar so odgovorili blizu jednako, kakor v Gradci, ter dostavili: želim pa, da katoliška duhovščina v prav avsrijsko-domoljubnem smislu dela na spravo med obema narodoma v deželi. Potem so si dali predstaviti stolni kapitel, ravnatelja duhovšnice in dijaškega semenišča. Bil jim je tudi predstavljen še dekan Bosina, kojemu so rekli: nicht wahr, ihr Dekanat ist ganz slovenisch (t. j. jelite, vaša dekanija je vsa slovenska). Dekan pritrdijo rekoč: da, vsa je slovenska. Potem so nagovorili šolske sestre in odšli. Zbrani duhovniki so pa zaklicali trikrat: živijo.

Odgovor cesarjev bil je kmalu znan pri liberalcih in nemškutarjih v Mariboru, pa ni jim nič bil po volji. Kajti vedeli so dobro, kako je bilo vse tako nasnovano, — od koga, to je pisatelju znano, pa za zdaj zamolči imena; slovenski svet bode se še kedaj čudil razvedevši tukaj sodelujočo podlost — da bi slavna duhovščina bila pokregana zaradi tega, da je narodna, da ne pljuva v lastno skledo, da se ne sramuje svojega slovenskega imena, da se jej ubogi narod slovenski smili, ker pozna njegovo zgodovino, njegove rane in potrebe, ter poslužujoča se svojih državljanskih pravic poteguje za narodne pravice, uže davno v državnih postavah priznane, to pa brez zanemarjanja svojih stanovskih dolžnostij, brez najmenjše krivičnosti do katere bodi druge narodnosti. Kar vsak Magjar, Nemec, Italijan pri svojej duhovščini visoko čisla, to bi naj bilo grajano. Tako so raznega stanu nemškutarji v Mariboru želeli in vsled mnogovrstne ovadbe ali denuncijacije tudi pričakovali. Nek znani „dohtar“ (?) in prijatelj tudi znanega advokata in renegata v Mariboru je uže 14 dnij poprej nekemu slovenskemu poslancu na uho zatrobil: šiba se za mešnike uže namaka! No, želje so jim splavale po Dravi. In v svoji jezi so šli legat v liberalne, nemške liste. Zlasti celjska ‚Wacht‘ je pritisnila še, čes cesar so tudi v Celji na kolodvoru, kder so tudi milostljivi gospod knez in škof sami predstavili duhovščino — kakih 50 — spregovorili „ein ernstes Wort“. Toda tudi to je zlegano. Cesar so duhovščino naravnost tam pohvalili med drugim rekoč: ich bin überzeugt, dass der Klerus stets für das Wohl des Volkes thätig ist, t. j. **Jaz sem prepričan, da duhovščina vedno za blagor ljudstva deluje!**

Hvala Bogu! Ta Najvišja pohvala zadostuje našej vrlej narodnej, domovini in cesarju vselej zvesto udanej duhovščini. Pred tako izjavo svitlega cesarja Franca-Jožefa skadijo se v prah vsa natolcevanja, vsa obrekovanja in denuncijacije nesramnih renegatov in ovaduhov bodi iz stanu kterega koli, čeprav tudi iz tistega, od katerega bi se kaj takega najmanje pričakovalo! Straženski.

Ukaz ministra za uk in bogočastje

od 8. junija 1883, l. št. 10618., da se izpelje postava od 2. maja 1883. l., drž. zak. št. 53., s katerim se prenarejajo nekatere določbe dne 14. maja 1869, l., drž. zak. št. 62.

Pridrževaje si daljših še potrebnih uredeb zaukažem k izvršitvi postave od 2. maja 1883. l., drž. zak. štev. 53, naslednje:

I. (K § 3. te postave.)

Deželne šolske oblasti naj pregledajo učne črteže za razne vrste splošnih ljudskih šol natančno, gledé na načela, določena v ministerskem ukazu dne 18. maja 1874. l., št. 6549 (za Galicijo ministerski razglas z 22. septembra 1875. l., št. 8337); posebno je gledati na to-le:

1) Prva tri šolska leta gre posebno vaditi učence v govorjenji, branji, pravopisji in ustmenem štetiljenji.

2) Za pouk v geometrijskem oblikoslovji ne gre določiti posebnih poučnih ur, marveč seznaniti gre učence z geometrijskimi črtami, ploskvi in telesi pri poučevanji v risanji na srednji učni stopnji; merjenje in izšteviljenje ploskev in teles naj se poučuje na višjih učnih stopnjah v zvezi s štetiljenjem.

3) Pri izberi učne tvarine iz rečnega pouka (realij) naj se gleda na vseh učnih stopnjah pred vsem na to, koliko da učenci navadno morejo razumeti in kakšne so razmere v njihovem življenji.

4) Po šolah, kjer se kaže potreba za to z ozirom na način preživenja pri prebivalstvu,

Digitized by Google

more se v učni črtež vzprejeti poleg prostega risanja tudi risanje sè šestilom.

5) Poučevanje v petji naj goji razen domorodne in narodne pesni tudi cerkveno petje.

6) Deklice se poučujejo v telovadbi, ako se njih stariši za to oglasé ob začetku leta. Kar le moč, naj povsod, vzlasti pa po viših razredih, v telovaji poučujejo učiteljice.

7) Pri razvrstenji učne tvarine na posamezne oddelke, skupine ali razrede je posebno gledati na to, da dosežejo vsi zdravi otroci učni smoter in so zmožni prestopiti na višo poučno stopnjo.

II. (K § 7. v postavi.)

Solske oblasti imajo preudarjati premembo obstoječih šolskih uravnav, kar se tiče celodnevnega ali poludnevnega pouka, le takrat, ako za to prosijo v dobro podprti prošnji všolane občine ali okrajni šolski svéti.

Pri razsoji o taki prošnji gre se ozirati na obstoječe šolske vravnave v deželi in v okraji, na potrebščine pri pouku, na razsežnost, na razmere zemljišč in občil v šolskem okolišči in na gospodarsko stran prebivalstva.

Na podlagi takih razmotrovanj more deželna šolska oblast — zaslišavši krajni in okrajni šolski svet — dovoliti poludnevni pouk za gotovo dobo, ali stalno; posebno pa takrat, ako bi bili zdatno obteženi davkoplačevalci, ker bi bilo zarad pomnoženja šolske mladeži razširiti ali pomnožiti šolske prostore, tak poldnevni pouk se more privoliti na jednorazrednih ali tudi v spodnjih razredih večrazrednih šol na selih.

III. (K § 8 v postavi.)

Deželna šolska oblast, katera odbira učne knjige in berila, ima gledati na to, in potrebno ukazati, da se zanaprej ne bodo brez potrebe menjevale šolske knjige in da se odpravi vsaka neopravičena razlika pri knjigah v jednolikih šolah posameznih šolskih okrajev.

(Dalje prih.)

Pravljica o „slovenskej Kalvariji.“

Če potuješ iz Maribora proti Lembahu, zapaziš pod košatim Pohorjem posamezen pa prijazen griček, na kterega vrhu se vzdiguje mala cerkvica, ki je posvečena kraljici nebes. Že pri prvem pogledu te nekako čudno mika in če ti čas in osebne razmere le količkaj dopuščajo, ne zamudi iti tam gori; krasen razgled po širokem ptujskem polji in čez mesto, ktero se — ograjeno od zelenih gričev — veličastno pred taboj razprostira, bode tvoj trud dovolj poplačal. Imenuje se ta griček „slovenska Kalvarija“, domačini pa mu tudi pravijo „pekarska gora“ in si o njem sledečo pravljico pripovedujejo:

Bilo je v starodavnih časih, ko se je bogato prebivalstvo mariborskega mesta prevzelo in jelo prav razuzdano živeti. Bog meščane opominja, svarí; a ker trdovratneži zoper dobrohotne opomine gluhi ostanejo in se tudi za ostreja svarila ne brigajo, prepusti stvarnik nebes in zemlje osodo pohujšanega mesta hudiču. Vladar pekla čez to kar od veselja poskoči; skrbi ga le, da mu od zapadlih duš nobena ne uide, zato se podviza in vzleti na Pohorje, kteremu za svoje nakane odlomi celi vršač. — Bila je strašno temna noč, blisk in grom razsajata, ko bi se bližal sodni dan. Hudič zadene odlomljen kos gore na svoj hrbet in drvi proti nesrečnemu mestu sam s saboj govoreč: „Le hitro, le hitro, da vržem to grudo v Dravo, preden odbije ura dvanajst; zaprem ji tako strugo in jo prim oram razliti svoje valove čez zidovje in pokončati vse moje grešne ljubljence.“

Že je bil v dolino prisopihal, a jele so mu tudi pojemati njegove moči in moral si je nekoliko odpočiti. Ko pa težko breme na tla položi, pristopi k njemu svetlo bela žena veličastne lepote in ga vpraša, kaj da namerava storiti. Vladar pekla takoj spozna, da pred njim ne stoji nihče drugi, kakor sama „Mati božja.“ Tako se prestraši nebeske zavetnice, da kar omamljen obstoji in nič spregovoriti ne more. Ko pa med tem celó ura v mestnem zvoniku odbije dvanajst, hudič vse popusti in od strahu trepetaje zbeži. Ona popuščena, „gruda“ pa je naša „slovenska Kalvarija“, na ktero so pozneje prebivalci hvaležnega spomina postavili na čast „Materi božji“ belo cerkvico.

Tam na Pohorji pa, kjer mu je hudič odtrgal vršač, je od tistega časa zdaj tako zvano „črno jezero“. B. T. „Popotnik.“

Dopisi.

Iz Maribora. (Poročilo dijaškega semeniščа.) V začetku preteklega šolskega leta je bilo, kakor navadno, 44 dijakov v semenišče sprejetih. Eden izmed teh je odšel v red oo. kapucinov, štirje pa so med letom izstopili tako, da jih je 39 ostalo na konci šolskega leta. Ker je konci leta še eden izstopil, eden pa bil odpuščen in ker so 4 osmošolci svoje gimnazijalne študije dovršili, ostane še prejšnjih semeniščanov 33 in 11 praznih prostorov, za ktere naj dijaki, ki čutijo v sebi poklic do duhovskega stana in želé v semenišči svoje študije nadaljevati, vsaj do 10. avgusta pri kn. škof. ordinarijatu svoje prošnje vložijo skoz svoj farni urad, kder tudi vse druge pogoje lehko izvedó.

Gledé znanstvenega napredka je izmed 39 semeniščanov svoje šole izvršilo z odliko 6, s I. redom 32, in 1 mora po počitnicah poskušnjo delati. Vsi 4 osmošolci so tudi zrelostno skušnjo dobro obstali, eden med njimi z odliko.

Iz Maribora. (Družba vednega češčenja) je te dni razposlala cerkveno obleko cerkvam domače škofije, ktere so se za njo oglasile. Došle pa so še poznej po razstavi prošnje od nekaterih župnij; tem se bo tudi po mogočnosti vstreglo. Kar pa sedaj ne bo mogoče, se

Digitized by Google

bo v prihodnjem letu zgodilo. In da zamore družba svoje izdelke primerno razdeliti, so častita cerkvena predstojništva prošena, da v svojih dopisih na tenko po imenu omenijo, katere stvari potrebujejo; ker sicer bi se jim lehko reči poslale, katerih že tako dovolj imajo in katere bi drugim cerkvam dobro služile; zato se na splošne prošnje ne bo mogel prihodnjič ozir jemati. Najbolje pa je družbi vstreženo, če se njej še pred novim letom na znanje da, kar katera cerkev potrebuje, da zamore delalni odbor takošne reči prirediti o pravem času.

Za družbo so podarile milih darov naslednje župnije: Žetale 9 fl., Lembah 6 fl. 78 kr., sv. Križ nad Mariborom 3 fl. 18 kr., sv. Bolfank pri Bišu 10 fl. 70 kr., sv. Urban pri Ptuji 6 fl. 60 kr., Makole 15 fl., Fram 1 fl. 12 kr., Slovenja Bistrica 8 fl 40 kr., Kozje 4 fl., Podsreda 2 fl. 10 kr, sv. Jakob v Galiciji 5 fl., Ptuj 10 fl., sv. Marko niže Ptuja 4 fl 50 kr.

Iz Hoč. (Habsburška in cesarska svečanost.) Kakor po drugod, se je tudi pri nas 2. julija veselo obhajal spomin 600letnega združenja Štajerske s Habsburško rodovino. Pri slovesni sv meši ob 7 uri se je razun šolske mladine veliko drugih faranov zbralo. Konec sv. meše, po zahvalni pesmi, so učenci kaj krepko zapeli „cesarsko pesem“. Po sv. opravilu se je v šoli učencem pomen današnje svečanosti razložil ter se je 150 knjižic „Habsburški rod“ med učence razdelilo. Pa pravi den veselja in živahnega gibanja je bil 9. in 10. julij za nas. Že zjutraj 9. julija so 3 krasne bandere iz zvonika plahotale ter so naznanjevale začetek svečanosti in bližnji prihod Njih Veličanstva v Maribor. Vse je bilo po konci. Hajd, dnes gremo v Maribor, je bil edini glas! Hitro po poludne se je jela velika cesta z ljudmi proti Mariboru polniti, voz za vozom se je drdral in ljudstva pešice je vrelo v nepretrganih rajdah v Maribor na veseli sprejem presvitl. cesarja. Na večer je bilo naše Pohorje z obilnimi kresi razsvetljeno; posebno odlikovala se je z razsvitljavo grajščina „Haus am Bachern“ s krasnim transparentom, pod katerim se je cesarska krona kaj lepo videla. Drugi den t. j. 10. jul. — v spomin na ta veseli den — je po končani šolski meši dala preblaga grofica „Nugent“ 20 lepih bander s cesarskim orlom med učence razdeliti; vrh tega je bilo okoli 200 učencev obdarovanih, učenec je dobil po 2 žepni ruti, učenka pa vsaka ruto za glavo. Koliko veselje je bilo med učenci, ko je vsaki v roki imel nepričakovano darilo preblage dobrotnice! Po razdelitvi omenjenih daril smo se podali k železnici presvitl. cesarja pozdravljat. Krasno je bilo videti, ko so učenci s cesarskimi zastavami in deklice belo oblečene zelen trak čez ramo od šole in zbrano ljudstvo od cerkve proč med sviranjem godbe in pokanjem možnarjev korakali proti železnici. Tukaj so na 4 visokih stebrih plahotale razobešene zastave, ter občinstvu naznanjale izvanredno svečanost; na dotičnem mestu pri železnici postavimo se v red: duhovenstvo, preblaga grofica Nugent s svojim spremsvtom, gg. učitelji s svojo mladino in veliko zbranega ljudstva ter čakamo veselega trenutka. Kazalec na uri je že kazal četrt čez poldan in zdajci pridrdra vlak počasno z visokim gostom. Gromovit „živio“ se razlega po zraku, — godci zagodejo „cesarsko pesem“, možnarji pokajo, zvonovi zvonijo — Njihovo Veličanstvo pa veselega obraza glavo sklonivši nam odzdravljajo. Vsakteri se je srečnega čutil, da je videl prijazni obraz presvitl. cesarja. Nazaj grede se postavi šolska mladina pri gostilnici gosp. Šunko-ta v red ter kliče na vso grlo še 3krat „živio presvitli cesar!“ Ko pa grofica Nugent pešice blizo pride, pozdravlja pa tudi visoko dobrotnico hvaležna šolska mladina enoglasno: „Živela grofica Nugent!“ Potem je bila v vrtu gosp. Šunko-ta veselica za učence, kjer so si z jedjo in pijačo svoja suha grla okrepili. Omeniti se more, da so pri tej veselici učenci 3. razreda kaj lepo deklamirali, narodne pesmi popevali, vsem pričujočim, posebno starišem na veselje, za kar pa tudi gg. učiteljem, posebno g. Sabati-ju zasluženo priznanje in zahvalo izrekamo. Tako bo nam vsem ostal ta den šolski mladini, starišem, učiteljem in vsem drugim v najlepšem spominu ter nas bo ta denešnja svečanost uterjevala v pravi verni udanosti in neomahljivi zvestobi do presvitle cesarske rodovine.

Raznoterosti.

(Novoposvečeni mešniki) so čestiti gospodje bogoslovci IV. leta: Adam Grušovnik, Franc Klepač, Blaž Kukovič, Jož. Majcen, Jak. Marzidošek, Rudolf Raktelj, Franc Šalomon, Jož. Zidanšek, Janez Žnidarič, iz III. leta: Franc Černenšek, Davorin Matek, Valentin Mikuš in Franc Simonič. Č. g. Klepač je uže primiciral dne 22. jul. v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru. V vinograd Gospodov bode tedaj letos 12 novih delavcev izposlanih. Bog blagoslovi delo Njihovo!

(Gospa sveta) na Koroškem dobila je novega dekana č. g. Davorina Šašeljna, bivšega kateheta in slovenskega pridgarja v Celovci.

(Zlata sv. meša.) Iz Mozirja se nam poroča, da bode vč. g. Janez Kalin, ondotni župnik in duhovni svetovalec, posvečeni v duhovnika 4. avgusta 1833. l. izpolnivši 50letno dobo svečeništva dne 5. avgusta t. l., to je 12. nedeljo po binkoštih zlato sv. mešo slovesno obhajali.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 32. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 9. avgusta. Štev. 92.

Oznanilo.

Visoko c. k. ministerstvo znotranjih zadev je dne 17. jul. naznanilo, da je goveja kuga v Bosni in Hercegovini prenehala. Vsled tega dovolim v porazumu z ogerskim ministerstvom in deželno vlado hrvatsko, da se smejo goveji proizvodi osušeni iz imenovanih dežel dovažati; vendar pošiljatvam mora biti dodjano spričevalo, da so iz neokuženih krajev, ter da niso ležale v okuženih selih ali skoz takšna šle. Proti jednakim pogojem dovolim tudi dovažanje cunj, če je dokazano, da so bile oprane ali s karbolno kislino razkužene, in če so v trdnih lanenih vrečah ali žakljih. Govejo živad dovažati ali prevažati skoz deželo je pa še prepovedano.

V Gradci 19. julija 1883.

C. k. namestnik:
Kübeck.

Vabilo.

Celjska podružnica kmetijske družbe štajerske skliče v nedeljo 12. avgusta t. l. ob 3. uri popoludne v šolsko poslopje na Doberni shod svojih tamošnjih družbenikov. Vspored: 1. izročitev premije Janezu Puckmeistru, ki je uže 31 let hlapec na grajščini Lemberg, 2. razlaganje g. Kalmana, vodje sadje- in vinorejske šole v Mariboru, o sadjerejstvu z ozirom na sadovne sorte, katerih bi naj v tamošnjih krajih zasajali; 3. samostalni nasveti.

K temu shodu smejo priti tudi, ki niso družbeniki kmetijske družbe.

Predsedništvo podružnično.

Sadjerejstvu v prospeh.

Na Dunaji izhaja poseben list za sadjerejstvo: „Obstgarten“ imenovan. Velja celo leto 5 fl. (Wien, VI. Mollardgasse 41) in prinaša tudi barvane podobe raznih sadovnih sort. Ta list hvali v štev. 18. ad 20. junija t. l. posebno Štajersko kot „prihodno sadjerejsko deželo“ nemški: „Das Obstland der Zukunft“. Ob enem poroča, da bode letos v krajih pri Radgoni, Slov. Gradci in Fürstenfeldu jako veliko sadovja, posebno jabelk. Poroča pa list tudi o drugih deželah, vendar Štajersko hvali zelo izredno kot „prihodno ali bodočo sadjerejsko deželo“.

Ova pohvala meri pa menje na izvrstno lego Štajerske, ki to deželo prikladno dela za sadjerejstvo, marveč na to, da so tukaj ljudje začeli važnost sadjerejstva čedalje bolj spoznavati in se za povzdigo te gospodarstvene stroke zanimati. To je res veselo znamenje in želeti je, da se zlasti kakor sedaj tudi zanaprej zanimajo za to oni možje, katerim je poduk ljudstva v mladini izročen, namreč naši gospodje učitelji. To bode tem raje storili, če bodo povsodi potrebne podpore dobivali. Zato pozdravljamo radostni sadjerejski kurz za učitelje, ki se je v Mariboru dne 1. avgusta t. l. na sadje- in vinorejskej šoli pričel.

Nadalje je močno želeti, da bi krajni šolski sveti hoteli svojim šolam naročiti gori imenovani sadjerejski list: „Obstgarten“. Brez koristi jim ne bo. Podobe se pa lehko v okvirih na stene razobesijo na ogled. List je vrlo dobro uredovan in donaša mnogovrstnih novostij in skušeni pri sadjerejstvu.

Sv. Jurij na južni železnici 1. julija 1883.

Dr. Ipavic.

Mlekarstvo.

Z našim mlekarstvom bi lehko bolje bilo, kakor sedaj v resnici kaže. Treba je na njegovo povzdigo misliti. Glavni uzrok, da mlekarstvo ni moglo povoljno napredovati, je primeroma slaba cena njegovim izdelkom, pomanjkanje zadostnih kupcev. Zato je velike važnosti, če se kupčija mlekarskim izdelkom raztegne in jej pot odpre v daljne kraje, to pa s pomočjo vseh sredstev, katera so trgovini sedanji čas sploh na razpolaganje dana.

V to svrho snujejo sedaj na Dunaji veliko kupčijsko registrirano zadrugo z omejenim poroštvom za mlekarske pridelke. Ona hoče mlekarske pridelke od mlekarjev prejemati in jih dalje prodavati, ob enem pa s vsakojakimi sredstvi, tudi s posojili, posodvami itd. mlekarstvo podpirati.

Če se posreči takšno zadrugo osnovati, in jej dobremu vodstvu, ravnateljstvu izročiti, utegne to našemu mlekarstvu biti v veliko podporo in povzdigo. Posestniki mlekarji bodo vselej imeli zanesljivih in dobrih kupcev, prejemniki

Digitized by Google

pa zanesljivo dobro robo. Zadruga sploh premore več nego posamezen človek. Ona bode torej iskala najboljih krajev za prodavanje, dobivala najleži dobro ceno in gotov denar. Velike vrednosti je tudi to, da bode mešetarjem delo krčila in zato mnogo prislužka, kojega sedaj ti poberejo, naklanjala mlekarjem posestnikom. Vsled tega more zadruga močno uplivati na povzdigo mlekarstva, na pomnoženje goved iz zboljšanje njiv, ker bode gnoja na razpolago.

Nameravana zadruga hoče pa se najprvlje poprijeti izdelovanja surovega masla ali putra. Sirarstvo hoče za prihodnjost odložiti, ko bo uže zastran putra dovolj skušenj imela in celo podjetje na to stran urejeno.

Da s putrom začne, to je zelo prav, ker je to veliko leži in menje drago. Tudi je leži dobiti dobrih mlekarjev za izdelovanje putra, kakor pa izvrstnih sirarjev. Tem je treba velike spretnosti, skušenj, drugače pouzročijo veliko zgub. Vrhu tega puter leži prodavajo, kakor sir. Nekaj časa uže menj po siru povprašujejo ljudje in zato mu cena vedno leze nazaj. Putra pa vedno več porabijo in povsod radi kupujejo. Čeravno uže mnogo umetnega putra pridelujejo, ne pada cena nič znatno pravemu, naturnemu surovemu maslu.

Zadrugi pristopiti zamore vsak sam svoj človek. Naglaša se pismeno. Ob enem ima naznaniti, koliko mlekarskih pridelkov je v stanu zadrugi prepustiti vsaki mesec in koliko deležev si želi. Delež velja 100 fl.

Koliko se ima od te svote vplačati, to določi občni zbor. Kdor ima 5 deležev, sme glasovati v občnem zboru. Več kakor 100 deležev ne sme nobeden zadružnik imeti.

Da pa je zadruga v stanu zahtevam ustrezati, morejo jej zadružniki take pridelke dopošiljati, ki so res za prodajo, tedaj mogoče dobro in vseskozi jednako robo.

Priposlano robo bodo na Dunaji na 5 vrst delili in po teh ceno določevali.

Najbolji puter n. pr. bode djan v I. vrsto, ki ima na Dunaji ceno 1 fl. 20 kr., slabši v II. (1 fl.), ali v III. (90 kr.), IV. (80 kr.) in V. (70 kr.) Vrstna cena bode po časnikih se naznanjevala. Po vrstnej ceni bode vsak mogel puter zadrugi in vselej prodati, če bi doma ne dobil boljih kupcev.

Sploh nameravana dunajska kupčijska zadruga utegne močno koristiti našemu mlekarstvu in bode torej o njej še večkrat govor!

Fr. Müller.

Delovanje centralnega odbora.

Centralni odbor kmetijske družbe štajerske imel je 11. jun. in 4. julija 1883 važne seje, iz katerih navajamo sledeče:

1. G. Karol baron Berg poroča v imenu živinorejskega odseka ter nasvetuje:

a) naj se poudarja, bi li ne kazalo koristim štajerskih kmetovalcev, če bi se na Dunaji priredile klavnice za oskrbovanje mesta s svežim mesom.

b) vlada se poprosi najeti strokovnjakov, ki naj preiščejo, kaj je krvavemu hcanju pri govedih krivo in kako tukaj pomagati.

c) obrtnina kovačem bi se naj tako uravnala, da bi za podkovaški obrt ne plačevali posebnega davka, kar je tudi krivo, da še nimamo zadostno število podkovaških mojstrov; tudi bi kazalo te ljudi bolje nadzorovati, da ne podkavajo konj taki kovači, ki se tega niso učili.

Tem nasvetom se pritrdi:

2. Ministerstvo poljedelstva je zopet kmetijskej družbi izročilo precej denarja v podporo raznim strokam kmetovalstva (subvencije) tudi za l. 1883. Da se denar dobro porabi, sklene se sledeče:

a) Odseku za zboljšavanje travnikov se odmeri nekšna svota, vendar poprej naj naznani koliko potrebuje v podporo zadrugam za napajanje travnikov.

b) Subvencije namenjene v premiranje dobro popravljenim planinskim pašnikom bode kmetijska družba za naprej sama razpisovala

c) Subvencija za pridelovanje lanu v znesku 300 fl. porabi se za nakup ruskega semena, vrtnarsko društvo (v Gradci) dobi 300 fl. Subvencija 200 fl. za hmeljarstvo pa se razdeli med obojno društvo v Fürstenfeldu in Žavci. Društvi morata poročati, kako sta denar porabila. Za sadjerejstvo je odkazanih 300 fl. pa odbor prosi ministerstvo, naj mu dovoli še od drugih subvencij prihranjenih 700 fl. porabiti tej velevažnej stroki kmetovalstva v podporo. Dokler se prošnja ne reši, ne porabi se nič.

d) Za vinorejstvo in gozdarstvo ni dovoljene nobene subvencije. Gozdarskemu društvu dalo je ministerstvo 500 fl. za pogozdovanje goličav. Odbor prosi ministerstvo, naj zanaprej ovo podporo daja kmetijskej družbi v isto svrho, a ne neposredno imenovanemu društvu.

e) Govedorejstvu v pomoč pripravljenih je 2500 fl. Dotični odsek ima poročati o porabi teh denarjev.

f) Subvencija drobnici znaša 350 fl. in 150 fl. je še lanskega ostanka. Od teh denarjev odloči se 200 fl. v nakup plemenskih svinj in ovac, 100 fl. perutninskemu in 150 fl. bučelarskemu društvu

g) Za nadaljevalni gospodarski poduk je odkazanih 1000 fl. Od teh se porabi 600 fl. za učiteljski sadjerejski kurz v Mariboru,

Digitized by Google

ki je pričel 1. avgusta na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru.

h) Potovalnim učiteljem je tudi nekaj penez odkazanih; od teh se pa 200 fl. prepusti konjerejskemu društvu.

3. Regijonalna razstava goved bo letos v Gusswerku na gornjem Štajerskem.

4. Srenja Burgavska dobi za polovico nakupnine bika Oldenburškega plemena.

5. Poseben odsek ima preiskovati, kako bi se dali stroški pri opravništvu kmetijske družbe zmanjšati.

6. Poslanec Heilsberg je poročal o svojem delovanji v komisiji strokovnjakov za nastavljanje tarif pri železnicah, in se je imenovani poslanec skazal posebno, kedar je šlo za tarife za sol, za kar mu je odbor zahvalo izrekel.

7. Da se napiše prošnja, naj bi se davka odpisalo, kedar sneg gozde polomi, izvolil se je odsek 3 gospodov.

8. Totemu odseku se naloži preudarjati predlog, po katerem bi se osnovala zaloga za penzijone osebam, ki službujejo pri kmetijskej družbi.

9. K občnim zborom kmetijskih družeb v sosednih deželah se odpošiljajo zastopniki, kar se pa ima za sleherni slučaj posebič sklenoti.

10. Družbeni list „Landbote“ bode družba zanaprej sama dajala prestavljati na slovenski jezik in toraj ne bode več prilagala slovenskim novinam dosedanjih prilog.

V seji dne 4. julija 1883 se je sledeče sklenolo:

1. Subvencija za povzdigo govedorejstva znaša 3100 fl. Prišteti se ima še podpora iz deželne blagajnice v znesku 640 fl. Vsega denarja je torej 3740 fl. Porabi se pa tako:

a) Premijam za regijonalne razstave v gornjem, srednjem in spodnjem Štajerskem odkaže se 800 fl. iz državne in 640 fl. iz deželne subvencije, vkup 1440 fl.

b) Za nakup in razdelitev plemenskih bikov in podporo posestnikom bikov vzame se 2200 fl.

c) Mlekarstvu v korist odkaže se 216 fl.

2. Za popravljanje travnikov v nemškem Laznica-Bistriškem dolu dovoli se 300 fl. vendar morajo tamošnji kmetovalci napraviti zadrugo za napajanje, v Hartbergu 60 fl. in v Mitterndorfu 350 fl. Družbeni inženir za popravljanje travnikov dobi nalog poročati, kde bi še takih zboljševanj treba bilo.

3. Podružnica Trboveljska dobi brano za trganje mahu po znižanej ceni.

4. Naučni minister je družbi poklonil podobo njenega predsednika barona Washingtona.

5. Ministerstvo trgovinstva je ukrenilo, da ne more telegramov o vremenu tako razpošiljati, kakor borzne telegrame.

6. G. Karol baron Berg je izstopil iz državnega železniškega sveta, na njegovo mesto vstopi dr. Heilsberg.

Poročilo zastran hmeljarstva na Štajerskem.

Hmeljarstva poprijemajo se na Štajerskem kmetovalci čedalje bolj. Na tisoče hmeljevih sadik so letos tudi še po Dravskem in Savskem polji, ob Dravinji, Savinji, Paki itd. zasadili. Stroškov imeli so veliko. Bog daj, da bi tudi imeli zaželenih dohodkov.

Vsakako bode pa mnogo naših čitateljev zanimalo sledeče poročilo iz slovenskih pa tudi nemških krajev hmeljarskih.

Iz Žavca poročajo dne 23. jul. t. l. Prvega Savinjskega hmelja ranega od l. 1883 šle ste dve bali v Nürnberg, glavno tržišče za hmelj na Nemškem (Bavarskem), dne 15. jul.; poslani od oskrbništva grajščine Straussenegg.

Ta grajščina je tedaj letos, kakor lani prva bila z novim hmeljem na tržišči. Kupila je ga firma Julij Neidhart, 400 mark (200 fl.) 50 kilo.

Od tiste dobe pobirajo rani hmelj in kupci marljivo za njim povprašujejo. V obče pa morajo reči, da niso toliko hmelja pridelali, kakor so se bili nadejali. Pridelkov bode le polovica od srednje-dobre letine. Bolje kažejo poznejše sorte. Rastline so do sedaj zdrave, brez ušij. Pobiranje hmelja utegnejo pričeti sred avgusta.

Nasadi na svilo ali drot razpeljani dozorijo 8—10 dni poprej. K. K.

Iz spodnjega Štajera poročajo dne 27. jul. o hmeljarstvu tako: vreme ugaja hmelju, kakor malo kedaj tako. Sadike hitro in krepko rastejo in poganjajo zdravo in močno, bolje, kakor lani.

Hmelj prospeva izvrstno ne samo v Savinjskej dolini, ampak tudi ob Dravinji, v Posavji in Podravji. Pozni hmelj vendar bolje prospeva od ranega, ker popolneje cvete in lepše kobulčiče nareja. Za pozni hmelj ponujajo 80 fl. za 50 kilo. Nek hmeljar je tirjal 150 fl. lani je dobil 90 fl. J. B.

Welsdorf pri Fürstenfeldu 27. jul. 1883. Hmelj so začeli pobirati pa ne naberejo toliko, kakor so se nadejali. Letina hmeljeva bode dobro-srednja. Kupcev je uže precej prišlo. Cena je pritegnila. Za kilo ponujajo 3 fl. posestniki pa se ne vdajo, ker slišijo, da s hmeljem Zatiškim nekoliko slabo kaže pa tudi na Bavarskem in Würtemberškem. Vendar precej obotavljati se je časih posestnikom nevarno bilo, meseca septembra začne cena hmelju padati in sedanja cena je tako visoka, da presega osrednjo ceno 10 let. Dr. K. B.

Burgau 27. jul. Hmelj je zimo dobro prestal. Rastline bile so spomladi snažne in zdrave. Sadike bile so kaj lepe. Hlad meseca maja in

Digitized by Google

junija jih je malo zadržaval pa kmalu so si pomogle, lepo cvetele in popolnih kobulčičev nastavile. Ti so drobni, brez semena in prijetnega duha. Zato bo hmelj izvrsten. Sušilnice imajo grof Kotolinski in še nekateri hmeljarji, to pa prav lepe in prostorne. Hmelj zbirajo in so ga uže precej prodali 250—280 fl. za meterski cent. Jul. plem. Kaler.

Fürstenfeld 29. jul. Tudi tukaj hmelj uže zbirajo. Pridelkov je pa le za srednje-dobro letino, toda roba je izvrstna, kakor malo kedaj v zadnjih letih, če le ostane sedanje lepo vreme. Ta teden so uže precej hmelja prodali 140—160 fl. za 50 kilo. Prve bale hmelja so poslali na Francosko in Nemško ter še več denarjev spečali. To bo velika pomoč kmetovalcem, ki imajo pri zrnji le srednje-dobro letino.

J. Sutter.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukaj obhaja 19. in 20. sep. t. l. učiteljska zaveza štajerska občni zbor. Ob tej priliki bode se tudi o gospodarstvenih rečeh govorilo, zlasti: kako narejati šolske vrte in o vzajemnosti šolskih vrtev in c. kr. vrtnarskega društva. To je hvale vredno. Tudi se prireja razstava raznih učil t. j. šolskih učilnih pripomočkov. Želeti je posebno takšnih, katerih so si učitelji sami priredili in ki zadevajo gospodarstvene reči n. pr.: modele raznega orodja, zbirke semen, sadeže, črteže šolskih vrtov in jih opise. Naj se takšne reči marljivo zbirajo in naglašajo lokalnemu odboru, čegar predsednik je g. Pfeifer, učitelj v Mariboru. A. M.

Iz Laškega. 12. julija 1883. Do 10 junija imeli smo od maja sem samih lepih, jasnih, jako gorkih dnij, noči bile so pa hladne in proti jutru meglene. Sred junija pa je pogosto dež lil pa nevihta razsajala. Proti koncu junija bilo je zopet prijazno in toplo vreme. Rž in pšenica ste dobro ocvele, grozdje pa je slabo vreme v cvetu nekoliko zamotilo do julija. Ječmen začeli so žeti zadnji teden junija, rž prvi julija in pšenica sedaj zori. Sena je bilo obilo in lepega. Vreme v juliji ugaja vinogradom prav izvrstno. Koruza se je znatno popravila.

J. Kastelic.

Raznoterosti.

(Cesarjeva štipendija) ena pa cesaričina v znesku 250 fl. je razpisana na vrtnarskej šoli v Moedlingu pri Dunaji. Prošniki morajo 15let stari biti, zdravi in krepki pa dobro izšolani. Prošnje se vlagajo do 31. avg. t. l. Naslov: „Direction des Francisco-Josephinum, Mödling bei Wien.

(Suhor za konje) delajo na Francoskem tako, da seneno in slamnato res pomešajo z debelo zmleto ržjo, ovsem ali bobom, vse z vodo, na kateri se je bil lan kuhal, polijejo, zmesijo, v štirivoglate tenke hlebce stisnejo in posušijo.

(Gozdarsko društvo) zboruje 26. avgusta t. l. v Gradci. Govor bode tudi, bi li društvo ohranili ali razdružili.

(Premeščeni) so profesorji graški Horky, Wilhelm in Schmirger iz deželne v državno službo na visokej tehničkej šoli v Gradci.

(Premale) ribe in rake prodavati je c. k. namestnija prepovedala. Raki morajo dolgši biti od 11 centimetrov, koštreži ali peršeljni 14, mrena ali mustačar in meniči 19, postrvice 21, lipani 22, karfi, linjaki, zlatovčice in ščuke 24, somi 39, morske postrve, solači, lososi 44. Meri se od očesa do konca repnih plavut.

(Cena hmelju) je padla, Zatiški velja 280—290 fl. 50 kilo.

(Klavna živina) je na sejmi v Gradci 30. jul. dobila boljo ceno, ker je ni bilo veliko. Cena je poskočila za 1 fl. in več za meterski cent.

(Sejmi) 13. avg. sv. Lovrenc ob koroškej železnici, Veržej, 14. avg. Ptujska gora, 15. avg. sv. Trojica v Slov. goricah, 18. avg. Podsreda, Kostrivnica, Devica Marija v puščavi, 19. avg. Gradec, Lembah, Sevnica, Obrež pri Ptuji, Mozirje, Vozenica, Straden, Strass.

(Državno premijo) vzeli so posestniku Štefanu Sallfellnerju v Mitterndorfu, katero je bil lani na razstavi v Gröbmingu dobil za svojega bika progastega planinskega plemena, v znesku 30 fl. Prodal je namreč bika mesarju, preden je določeni čas dotekel. Centralni odbor je pa to poizvedel, c. k. glavarstvu naznanil, ki je po okrajnem zastopu in ta po občinskem županu od Sallfellnerja 30 fl. tirjal nazaj in tudi dobil. Bodi to v svarilo vsem s premijami obdarovanim posestnikom plemenskih bikov.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	8	—	5	60	5	40	3	50	5	60	5	10	5	—
Ptuj . . .	6	80	5	10	5	20	3	—	3	20	5	—	5	20
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	7	90	5	70	4	40	3	30	4	79	4	70	5	4
Ljubljana .	8	25	5	12	4	33	2	96	5	47	4	30	3	67
Celovec . .	7	54	4	84	5	30	3	12	5	73	5	—	5	—
Dunaj 100 Klg.	9	85	7	75	7	10	6	72	6	80	8	85	—	20
Pešt 100 Klg.	10	20	7	95	9	75	6	50	6	32	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 33. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 16. avgusta. 94.

Egiptovska dežela pa katoliški misijonarji.

Čudovita dežela Egiptovska bila je uže enkrat vsa pokristijanjena. Veliko svetnikov in mučenikov božjih spi v njenej zemlji. Toda mohamedanska kriva vera je uničila krščanstvo in vso deželo Arabom v oblast spravila. Nekedanji prebivalci in kristijani so najubožnejši delavci in siromaki. Vladajoči Arabi, mohamedani, so le težko kristijanskim misijonarjem pristopni. Vendar sv. katoliška Cerkva pošilja neprenehoma delavcev ali misijonarjev tje, to pa ne brez uspeha.

V Egiptu namreč so mohamedani sv. veri Kristusovej menje sovražni, kakor v Siriji, Arabiji, Sprednjej Aziji. Veliko temu pripomagali so tudi egiptovski vice-kralji, ki se turškemu sultanu niso tako pokoravali, kakor drugi paše.

Kot misijonarji delujejo v Egiptu največ časa častiti očetje Frančiškani. Ti so uže za kralja sv. Ludvika tam oznanjevali sv. vero. Od l. 1300—1400 jih je veliko pretrpelo mučeniško smrt. Do l. 1840 so težavni misijonski posel sami opravljali. V tem letu pa so jim prišli častiti očetje Lazaristi v pomoč. Teh je sedaj tam kakih 10 ter imajo v Aleksandriji, glavnem pomorskem mestu egiptovskem, 200 učencev.

L. 1844 priselile so se častite usmiljene sestre, ki so zaporedom ustanovile veliko bolnišnico, sirotišče, najdenišnico pa mnogo šol. V teh je 700—800 otrok vsako leto, v sirotišči po 120 deklic in 50 fantičev: v bolnišnici pa oskrbavajo vsako leto do 600 bolenikov.

L. 1849 došle so iz Francoskega sestre redovnice dobrega Pastirja. Sprva imele so majhen samostanič, sedaj pa velikansko „arabsko hišo“ v Kahiri, kder podučujejo do 300 otrok. V drugem delu mesta Kahire ali Kairo pozidale so še večje poslopje.

Začetka l. 1854 naselili so se šolski bratje. Said-paša jim je podaril v Kahiri precej veliko zemljišče in 12.000 fl. Kmalu so pozidali veliko šolsko poslopje, kder po 700 učencev dobiva višji poduk. Ta šola je tako zaslovela, da je celo vice-kralj svoje sine tje pošiljal. Jednak zavod imajo za 400 učencev tudi v Aleksandriji.

Za šolskimi brati prišle so sestre redovnice sv. Jožefa, ki so v Kahiri postavile šolo za zamorce. Naposled ustanovili so še častiti očetje Jezuiti „Koptiško semenišče“ za 70 gojencev. Tudi na misijon v gornjem Egiptu zahaja več jezuitov, to pa vse na povelje rimskega papeža.

Frančiškani oskrbujejo v Egiptu 12 misijonskih krajev.

Strašni konec hudodelca, ki je umoril pariškega nadškofa d' Affrea.

Eden pariških listov piše o konci mizarja Laforce-a, kteri je bil 22. rožn. 1848 pariškega nadškofa Affre-a umoril. Bilo je takrat rogovilstvo v Parizi „črna vojska,“ Laforce se je skrival v neki hiši, ki se imenuje „singe vert,“ v predmestji „St. Antoine,“ in od tam je na vojake streljal. V jutro 25. rožn. je nadškof obiskal generala Cavaignac-a (r. Kavanjak-a) in mu razodel, da se hoče podati rogovileževmirit. Dasiravno mu je general to odsvetoval, se je nadškof vender podal v Št. Antonsko predmestje, ki je bilo obsedeno od rovarjev. Hotel je nadškof vse početi, da bi bratomorskemu klanju konec storil. Ko se nadškof prikaže na Bastilskem trgu sredi med borečima nasprotnikoma, utihne streljanje, in častitljivi prelát mirno in srčno stopa proti barikadi (pregraji). Mladi človek z zeleno vejo gre pred nadškofom, kteri koraka med vrstama vojakov in rojakov.

Pred sredo barikade imenitni duhovski častnik povzdigne križ in začenja govoriti borečima strankama, kar poči puška iz pritličnega okna hiše „singe vert-a“ in nadškof se na tla zgrudi. Morivec je bil Laforce. Ranjenega nadškofa neutegoma odpeljejo v bolnišnico „Quince Vingt,“ kjer je umrl kakor mučenec svoje miroljubnosti.

Morivec je kmalu potem pobegnil, spremljan od svojega 18letnega sina; podal se je v Ameriko in naravnost Kalifornijo; ondi v samotnem rudniku je sebe in svojo strahovito hudobo pred Vsegamogočnim iskal skrivati. Toda z butaro zadolženja obloženi, ki je prelil kri nedolžnega, bil je sicer skrit človeškim očém, ne pa pred Njim, ki govori: „Maščevanje je moje!“ Pred vsevedočim Bogom ni mogel ubežati.

Leta 1856 pride mlad človek strahotnega obraza v predmestje sv. Antona; kmalu spoznajo, da ta človek je sin morivca nadškofa. In kaj bo ta naznanil o svojem očetu?

Digitized by Google

Povedal je, da njegov oča je bil naletel bogato zlato žilo, potem se je s pridobljenimi zakladi vračal v San-Francisko; toda med potjo je bil napaden od razbojnikov, umorjen in oropan, njegovo truplo so žrle divje zveri. Pristavil pa je mladi človek: „To je bila kazen božja, ker je bil nadškofa umoril.“ Dva meseca pozneje je bil mladi Laforce kakor neozdravljiv blaznjenec dan v norišnico, kjer je pozneje umrl!

Ti, ki si to prebral, si morebiti misliš: Hvala Bogu, jaz nisem nobenega duhovna umoril in se mi ni kaj takega bati. Res hvala Bogu, če nimaš kakega bogoskrunstva na svoji vesti; vender pa poglej v srce, če ni morebiti kaj podobnega v duševnem pomenu v tebi? Ali ne sovražiš morebiti duhovskega stanú? Ali nisi kterega obrekel? zaničeval, sramotil pred drugimi? Marsikteri je morivec svoje lastne matere sv. katol. Cerkve, ktero sovraži in zaničuje, namesto da bi jo ljubil in spoštoval, kakor je dolžnost vernega katoličana.

Danica.

Dopisi.

Od Nove cerkve. (Habsburška svečanost pa general Mensdorf.) Novica „lepega zgleda“ tiskana v cerkveni prilogi št. 91. 1883 — kterega je dal krščanskemu ljudstvu na letošnje Sv. Telovo grajščak v Sočki, veleblagorodni gospod general grof Mensdorf s tem, da se je v krasni vojaški opravi, okinčan z 12 svetinjami, ponižno vdeleževal procesije, napravila je v resnici marsikteremu katoličanu — kristjanu velik utis. — Pa vedite kristjani okolo mesta Celja!: Imenovanega visokega gospoda generala in grofa predrznoli so se nekterniki — bojda Celjski gospodje — zavoljo njih lepega zgleda zahmehovati, Njim to pobožnost javno očitati!! Pa kdo so tisti Celjski gospodje? Na to vprašanje odgovarja „celjska vahterca“, ki je vse svoje freimaurerske strune napela, globoko pero zamočila ter pisarila in tiskala podlistek zoper praznik sv. Rešnjega Telesa, da se je samemu besu lehko gabilo! Nadalje so to tisti — gospodje — kteri so ustmeno in pismeno dregali v gospoda grofa o priložnosti, ko se je spominek Jožefov v Celji postavljal s prošnjo: „Naj jim grof z denarji pripomagajo“, pa gospod general in grof zvesti zdaj Avstrijanski deželan tem prošnikom celjskim niti beliča niso hoteli priložiti. Zakaj? Uzroki tega djanja se lahko uganejo in se sami ob sebi umejo. Slednjič tudi celjski jezičniki dobro vejo, da imenovani gospod grof ne častijo Gospoda Boga samo pri procesiji, temveč da tudi natanko izpolnujejo cerkvene zapovedi. Iz teh povedanih vzrokov predrzno zasmehovanje, zaničevanje in očitanje leti iz bogakletnih jezikov na vzglednega kristjana grofa! Pozvejte pa Celjani, kako Vam general grof vaše razžaljivo vedenje plačujejo? Slišite: Dne 2. julija t 1. priredili so ali pomagali prirediti šolsko veselico. Prišli so točno ob 7ih k slovesni cesarski sv. meši, poslušali so pazljivo cerkveni nagovor v spomin 600letnice Habsburške. Spremljali so šolsko mladino na prostor veselice — tam jo pogostiti pomagali s tečnoj južino, igrače izmišljevali in igrali se z njo rekoč: „Lieber ist mir diese Unterhaltung, als 3 Cillier Theater“. Še več. Po Njihovem prizadevanji združili so vso visoko in častito Novocerkevsko gospodo (namreč: Veleblagorodnega grajščaka iz grajščine Tabor, gosp. barona Manteuffel-a, njihove tri hčere; (ta familija je darovala 25 fl. k šolski veselici) preč. duhovščino kakor tudi šolski svet (z godci skupaj) ter pri znanem gostilničarji p. d. Kuzmanu svoj obed imeli, pri kterem so se razne napitnice vršile. Lepo obhajali so Novocerkevčani den 2. julija in duša vsemu temu bili so uzorni grof in general Mensdorf. Pokazali so tako zopet vzgled vsem — (gotovo tudi Svojim sovražnikom Celjskim) da so prijatelj mladine, da so kristjan pa zvest Austrijan in hvaležni Bogu, da vže skoraj 30 let med mirnimi Slovenci živijo. Živeli še mnogo mnogo let.

Iz Braslovč. (Sreberna sv. meša). V sredo 1. avgusta se je pri nas vršila jako vesela slovesnost: obhajali so namreč naš prečestiti, preljubljeni nam g. dekan Fil. Jak. Bohinc svojo sreberno mešo, ker so bili ravno 1. avgusta l. 1858 v mešnika posvečeni. Povabili so tudi svoje nekdanje gg. sošolce iz Kerške in Lavantinske škofije, katerih imajo še 7 živih, da bi se ž njimi vred tega dneva razveseljevali. Pa le samo 3 gospodje so prišli, in sicer: č. g. Jožef Sever, župnik v Zavodnjah, in čč. gg. Jož. Škerbinc in Jožef Hausberger iz Kerške škofije. Braslovčanom je veljal ta dan kot velik praznik, in prizadevali so si tudi, po svoji moči slovesnost povekševati. Že prednji dan so vihrale iz gornjih lin zvonika štiri zastave: papeževa, cesarska, slovenska in štirska. Ob 4. popoludne je zvonilo med pokanjem možnarjev večernice, kakor pred velikimi prazniki. Pred farovžem in pred cerkvijo so se vzdigovali slavoloki, z venci in primernimi kronogrami okinčani. Zvečer, kakor tudi drugi dan med juternim zvonjenjem svirala je godba. Na dan slovesnosti se je začela ob 7 božja služba, k kateri so se čč. gg. jubilanti iz farovža v slovesnem sprevodu, obdani od sosednih duhovnih gospodov in od belo oblečenih deklic, v cerkev podajali. Čeravno je bil delavnik, je bila prostorna cerkev vsa natlačena. Pokazali so farani, kako ljubijo svojega dušnega pastirja, in kako zelo si štejejo v dolžnost, ob tem dnevu posebno, zahvaljevati se Bogu za milosti, katere

Digitized by Google

je v teku teh 25 let njih duhovnemu očetu skazal, in prositi ga, naj jim č. g. dekana še v prihodnje ohrani zdravih in srečnih. Pridigali so preč. g. kanonik Kosar, ter v genljivi besedi po reku iz Ps. 115. 3, 4. „Kaj bom povernil Gospodu za vse, kar mi je storil. Kelih zveličanja bom vzel in ime gospodovo klical“ in gospode srebernomešnike, pa tudi verno ljudstvo k zahvali za vse v teh 25 letih gospodom podeljeni milosti spodbujali. Slovesno sv. mešo služili so č. g. dekan, 3 tovarši pa so jim stregli. Pelo se je pri sv. meši po večjem cecilijansko: „Tantum ergo“, Burgarell, Foersterjeva meša „in hon. s. Caeciliae“. slavnostna pesem: besede Hašnika. skladba Foersterjeva, in Marijna pesem August Leban-a. Pevski zbor je štel 2 soprana, 3 alte, 2 tenora in 1 bas.

Po slovesni sv. meši so bile vigilije in libera ter črna peta sv. meša in 2 tihi za rajne gg. sošolce. Zbralo se je k slovesnosti 20 duhovnikov iz Braslovške in drugih dekanij. Pri obedu so se vrstile zdravice za zdravicami, vesele in resnobne. Zanimivi so bili pogovori gg. tovarišev in jubilantov o življenji v seminišči, kjer so v bratovski ljubezni rajske ure preživeli. Koliko se je od tistega časa že spremenilo, a ljubezen njih src, so gospodje povdarjali, je ostala tista. Solze so pa tudi vsem nazočim v oči stopile, ko so č. g. dekan v prelepi napitnici izrekli, da, kakor se z nekterimi gg. tovarši celih teh 25 let njih mešništva niso videli, se tudi posehmal na tem svetu morebiti več ne bodo. „Ne bodemo pili morebiti na tem svetu več vkup tega kozarca, pa da bi ga le pili v kraljestvu Očetovem“. Mat. 26, 29. Vsi gostje pa so želeli in še želijo čč. gg, srebernomešnikom, posebno mi Braslovčani našemu č. g. dekanu, učakati zlate sv. meše.“ Faran.

Iz Središča. († G. Vinko Dečko) bogoslovec, umrl je v nedeljo 22. jul. na jetiki. Dovršil je šest latinskih šol v Varaždinu, potem pa je bil sprejet v bogoslovje zagrebsko. Mnogo učenje in nezdrav zrak hrvačkega glavnega mesta provzročila sta pri itak že slabej naravi Vinkovej bolezen, katera ga je v cvetočej mladosti položila v grob. Pokojni bil je blaga duša, jako priljubljen med svojimi znanci in kar nam njegovo zgubo posebno britko stori, bil je zavedeu domoljub, iskren narodnjak, kateri je pri mnogih prilikah pokazal, da ni samo z besedo Slovenec, kedar je treba kaj storiti ali žrtvovati za narodno reč. Posebno podpiral je slovensko slovstvo z marljivim naročevanjem knjig in časopisov, ter kazal v obče, da bo postal neomahljiv, značajen narodnjak, kateri se sme postaviti drugim v izgled in posnemanje. Ne bodem ga posebič priporočal v blag spomin, kajti, kdor je poznal jegovo plamtečo ljubezen za narod naš in našo domovino, kdor je poznal jegovo ljubeznjivo, prijateljsko vedenje, jegovo postrežljivost, s kratka, kdor je ž njim občeval, ohranil mu bo svež spomin. Pogreb bil je v torek 24. julija. Nesli so ga jegovi mladi vrstniki in velika množica skazala mu je zadnjo čast. Na pokopališči so domači g. župnik pogrebni govor imeli, ki je veliko navzočih do solz ganil. Sladko počivaj, dragi Vinko!

Od sv. Duha pri Lučanah (Zlata sv. meša). Redko svečanost obhajali smo tukaj v nedeljo 29. julija. Č. g. France Vrabl, župnik v pokoji, so namreč v tukajšnji cerkvi svojo zlato sv. mešo služili. Skoz 25 let so tukaj kot dušni pastir svoje dolžnosti zvesto spolnjevali. Svoje farane so vselej ljubili; in da jih še ljubijo, so pokazali s tem, da so ravno v sredi med njimi obhajali svojo 50letnico. Da so pa tudi Duhovčani svojo staro ljubezen do svojega bivšega g. župnika ohranili, razvidimo iz sledečih vrst. V soboto večer je že oznanovalo gromenje možnarjev bližnjo svečanost. Rakete so švigale visoko v zrak in cerkev je bila z bengaličnim ognjem prekrasno razsvitljena. V bližnji okolici pa je gorelo toliko kresov, da jih prešteti ni mogel. V nedeljo, ko se je zdanilo in je juterni zvon zapel, so zopet možnarji pokali. Ljudje so kmalo začeli v velikem številu od vseh strani prihajati, in ob 9. uri je bil naš ostri vrh posut z daljnimi in bližnjimi, ki so svoje radogledne oči vedno proti lepo okinčanemu farovžu obračali. Kmalu po 10. uri se prikažejo duhovni gospodje, med njimi tudi č. g. jubilant, na pragu farovža. Tukaj so spregovorili g. dekan nekaj genljivih besed, in potem izročili g. jubilantu palico s križekom. Zdaj je stopila pred njih belo-oblečena deklica, ter jim po kratkem nagovoru podala šopek prelepih cvetlic. Solze veselja so se svetile v očeh našega jubilanta. Zdaj jih spremlja 8 duhovnikov, mnogo belo-oblečenih deklet in velika množica ljudi v cerkev. Pred oltarjem se vsedejo č. g. jubilant na njim pripravljeni stol; g. dekan pa stopijo na prižnico, ter v prostih, pa lepih besedah razložijo pomen svečanosti itd. Zbrano ljudstvo je pridigo z neizrekljivo pazljivostjo poslušalo. Po končani pridigi so brali g. jubilant svojo zlato sv. mešo. Po sv. meši se je zapela zahvalna pesem, potem se zahvalijo vsem faranom za ljubeznjivi sprejem in za trud, kterega so imeli, da so to svečanost zvišali. Zdaj se vrnejo g. duhovniki v farovž nazaj, kjer so jim naš gostoljubni g. župnik prelep obed pripravili. Pri tej priliki so se vrstile vesele zdravice, g. jubilantu in gostom. Mi pa jim želimo, da bi se oresničile besede, ktere so na slavoloku brali, namreč: „Bog obVarI Mnoga Leta VeLIke ČastI VreDnIga IVbILarIa FranCIška Vrablna!“ K.

Iz Mozirja. (Zlata sv. meša — ljubljanski knezoškof). Dne 5. avg. 12. binkoštno nedeljo se je obhajala v Mozirji prelepa

Digitized by Google

svečanost. Služili so v. č. duh. svetovalec in župnik Mozirski zlato sv. mešo, pri kteri jim je streglo 23 duhovnikov, in se je zbrala neštevilna množica ljudstva. Vrli tržani so kaj okusno olepšali ves trg in prostore okoli cerkve ter največ pripomogli, da se je dovršila ova redka slovesnost v splošno zadovoljnost. Po zlati meši je bila zlata poroka dveh bolj ubožnih faranov, ktera živita vže 54. let v zakonskem stanu. Po skrbljivosti g. domačega kaplana in gostoljubnosti Mozirjanov se je priredila zlatima poročencema skromna, a prav vesela gostija, tudi sta dobila od glave do nog novo obleko, ktere sta bila posebno vesela in hvaležna in ktera jih bo vsako nedeljo na njihovo zlato poroko spominjala. Ljubljanski knezoškof so 4. avg. zapustili Gornjigrad ter se vrnili v Ljubljano, tukajšnji planinski zrak jim ni dobro storil.

Z Žavca nad Mariborom. (Nova kapela.) Danes obhajali smo tukaj prijazno slovesnost, kakoršnih si po Slovenskem pobožno ljudstvo mnogokrat priredi. Najvišji posestnik na Žavci, po domače Žavčar imenovan, častitljiv sivolas starček, postavil si je lep spomenik v podobi mične kapelice. Ta se je danes slovesno blagoslovila v pričo mnogoštevilnega ljudstva in med pokanjem dvanajsterih možnarjev. Razgled z vrha je krasen, vidi se velik del slovenskega Štajerja, potem daleč gor na Nemško, na Ogrsko in Hrvatsko. — Na večer skazal je vrli gospodar sosedom in prijateljem po stari slovenski navadi izredno svojo gostoljubnost. Vmes glasile so se zdravice, vesele pesmi in zavihrala je — prvokrat na staroslavnem Žavci slovenska zastava.

Iz Celja. (Kat. podpor. društvu) se darovali: Premilostlj. gosp knez in škof 25 fl. Po 5 fl. Čg. Fil. Jakob Bohinec, dekan v Braslovčah, č. g. Valentin Par, župnik v Gotovljah, č. g. Jernej Voh, župnik v Šmartnu; č. g. Ant. Potočnik v Čadramu 6 fl., Neimenovan iz Kozjanskega okraja 10 fl., Neimenovan iz Celja 7 fl. Letnino z 2 fl. so odrajtali: Gosp. Emersdorfer, dimnikar v Celju, g. Kartin v Gradcu, č. g. Ant. Keržič, katehet v Ljubljani. g. Jožef Levičnik, obč. odb. na Bregu, č. g. dr. J. Mlakar, prof. bogosl. (2 gld. tudi za sirotinsko kuhinjo), č. g. Jakob Planinšek, duhov. v pokoju, spošt. Marija Stiglic v Letušu, gosp. Svetel Franc, posestnik na spod. Hudinji. č. g. Ant. Verlič, župnik v Stranicah, spošt. Marija Veternik, posestnica v Lokrovcu, spošt. Franca Zakotnik v Celju. Več podpornikov 4 fl. 45 kr. Bog povrni!

Od sv. Ane v Slov. goric. Mični prizor, kterega sem vžival v predvečer slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, gledajoč nad 20 kresov po lepih gričih, veselih Slovenskih goric, zares navdajali so me sveti čuti! Kako smo potem v dopisu od sv. Ane brali „da bi morali pepel odstraniti, in iskrico, ki v nji tli, vpihati k mogočnemu plamenu. To se je pri nas že začelo in privabilo nekaj iskric iz pepela, ki je mnogo let kakor mrtev bil; in to gre hvala pred vsem našim č. g. duhovnikom in vrlim fantom, ki se niso ustrašili nijednih nezgod. Dne 26. jul. smo obhajali god naše farne patronije sv. Ane. Tudi na to predvečer smo videli 3 in potem v soboto večer 4 lepe krese in mej veselim trijančenjem zvonov smo slišali živahno strelbo, ktera se je slišala malo da ne celo noč. To je lepo, to povzdiguje človeka v nadzemske višave. Hvala torej pogumnim fantom, ki so vkljub deževanju prejšnjega dneva priskrbeli to veselje, ker to je boljše, kakor če bi streljali s samokresi ali denar zapijali. Odstranite pa pepel po drugih slovenskih pokrajinah in oskrbite, da se bo drugo leto pred praznikom slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda užgal iz ene iskrice — mogočen plamen, da bodemo videli mnogobrojno število kresov po vseh hribih slovenske zemlje. Da je iznad visokega zvonika na praznik sv. Ane in potem v nedeljo, ko smo obhajali slovesno jeni god, vihrala narodna zastava, ktero so razvili slovenski rodoljubi, se razume samo ob sebi. Prišli ste dve procesiji: od sv. Petra pri Radgoni in od sv. Jurija v Slov. goricah in prišli bi tudi od sv. Lenarta, pa ker se je videlo deževno, so letos izostali, vendar upamo spet drugo leto! „Žegnovanje“ smo končali mirno brez kakih nezgod, hvala Bogu! A. V.

Raznoterosti.

(Slavni škof Strosmajer) bili so 13. t. m. v Mariboru, obiskali stolno in slovensko cerkvo, spremljevani od kanonika dr. Račkija.

(Č. g. Fr. Klepač) novomešnik nameščen je kot kaplan pri sv. Hemi.

(Pri čest. gosp. frančiškanih) je frater Pantaleon Maher z Graca premeščen v Maribor, fr. Filip Bart od sv. Trojice v Lankovice in fr. Vinko Čerič iz Maribora v Gradec.

(Za Slomšekovo nagrado) so darovali čč. gg. Armin Gradišnik v Postojni nabral od učiteljev 9 fl., župnik Jak. Trstenjak 1 fl., dr. Križanič 2 fl., župnik Zmazek 1 fl., učitelj Zadravec 1 fl., Koprivnik 2 fl., M. Kolarič 1 fl. nadučitelj Jamšek 1 fl. učit. društvo celjsko 6 fl., konjiško 4 fl. Sežansko-Komensko 10 fl., učitelj Kelc na sv. Anino v farovži na Krembergu nabral 7 fl. Hvala vsem Fr. Žiher.

(Lepo obnovil) je gotiške oltarje in prižnico farne cerkve Device Marije na Pikelbahu v Rabskej dolini g. But iz Kostrivnice in se od tamošnjega cerkvenega odbora vrlo priporočuje.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 34. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 23. avgusta. 95.

Nekaj za organiste.

(Cerkveni Glasbenik.)

Dragi čitatelj! Ko bereš ta napis, mislil bodeš: No, zopet kaka suhoparna razprava, za nas malo praktične vrednosti. — Kaj tacega, dragi, nimam namena pisati. Hodil sem tu pa tam, slišal orglati dobro pa slabo, in davno že sem imel namen oglasiti se v tej zadevi v „Cerkv. Glasbeniku“. Danes naj se zgodi.

Kako naj se vêde organist med slovesno sv. mešo? — On naj prinese na kor knjigo z dobrimi preludijami, in naj za vhod igra komad — primeren dnevu, tako, da poslušalec koj po orglanji na priliko spozna, kolik da je praznik. Dobro je, igrati v tistem tonovem načinu, v katerem je pisana prva pevska točka; ker le tako je urna in gotova intonacija mogoča, ako pevcu tonov način tako rekoč v meso preide. Da se pa primeren komad urno najde, dobro je, narediti si kazalo ali repertorij. — Igrá se v začetku pleno. Če so orgle velike, ni treba vsako nedeljo potegniti vseh spremenov. Jezičniki: Trobenta, pozavna, bombarda in kakor se vsi pišejo, naj se le ob velikih praznikih rabijo; tudi ni treba, pri vsaki priliki manualov sklepati (Coppelzug); blesk je le za velike praznike. — Ako je treba vsled kateregakoli vzroka daljše igre, naj se včasih tudi na pozitiv preide, ker je neznosno poslušati pleno skozi pet minut.

Pri petji naj se rabi malo spremenov. Votli, kakor bordun 8′, ni za spremljevanje, k večjemu pri *f*, vendar ga mora paralizirati krepak 4′. Izvolijo naj se spremeni, ki nekoliko režejo (ſtreichende Regiſter): Salicional, Gamba; zraven se pridá flavta 8′, 4′, vox humana, redko principal.

Igra pa naj se ozira ne le na praznik, ampak, če je mogoče, tudi na prihodnji spev, da dobi pevec zaumen o duhu speva, o tempo, taktu itd. Postavim, ako je Tantum ergo v C-dur, $^3/_4$-takt, maestoso, tedaj je naloga organistova pevca vpeljati v skladbo s tem, da igra preludij v C-dur, $^3/_4$-takt, v veličastnem tempo; potem se ni bati, da bi bila intonacija negotova, bojazljiva, če je drugo vse v redu. Tudi naj bo slednji akord na orglah v isti léži (Octav-, Terz-, Quint-Lage), v kakoršni je prvi akord speva, ker potem je pevcem lahko najti glasú. Zadnji akord naj se tudi malo bolj drži, nekako ⌒, med tem pa dirigent, ali organist sam dá takt, in začetek je gotov.

Nekateri mislijo, da se pri „Gloria“ mora „pleno“ začeti; to pa je povse napačna misel. Pevci, če jih je tudi veliko, niso v stanu konkurirati gledé moči s „pleno“. Pleno naj se sploh le v začetku in konec meše rabi, sicer zgubi vtis. Naši organisti pa pri vsaki priliki pleno igrajo, celo odgovarjajo s vsemi spremeni; kakošen efekt bo tedaj na konci? — Nikakoršen, ker so ušesa že preveč privajena. — Dobro naj pazi organist, da z igranjem mešnika ne mudi. „Gloria“ in „Credo“ sevé se ne spojeta med tem, ko ju mešnik odmoli; to se pa ne dá in ne sme predrugačiti. Vendar naj se potem, ko je mešnik „Gloria“ intoniral, ne igrá; ampak akord se dá, in pevci naj nemudoma pričnó. V prejšnjih letih je bila to grozna razvada, da niso mogli pričeti, pa tudi ne jenjati. Organist naj pazi, kdaj mešnik obrede končá, in naj nemudoma jenja. Ako sam ne vidi k altarju, naj ima nastavljenega pevca, ki ga vsakrat opozori. Napačna je tudi misel, da mora organist neprestano igrati, dokler mešnik obredov ne končá, post. po ofertoriji, za paternostrom, po zavživanji. Ušesom prav dobro dé, ako orgle in petje nekoliko prestanejo. Recimo: Ofertorij je odpet, mešnik pa še ni končal sekrete; ali mora organist naprej in naprej igrati? Nikakor ne; velikoveč človeku dobro dé kratek počitek. To naj bi si dobro zapomnili organisti. Ravno tako nekateri ne morejo molčati z orglanjem po responzoriji „Sed libera . .“, ampak z novega prežvekujejo svoje že tolikrat premlete fraze. — Med povzdigovanjem je najlepše in najpraviluiše molčati. Ako so pevci koncem „Sanctus“-a v glasu ostali, zamore se Benedictus brez predigre pričeti, in to je prav svetovati.

(Konec prihodnjič.)

Napuh sedajnega sveta.

Mislim, da mi ne bote zamerili, dragi čitatelji, ako želim, kratko in priprosto narisati podobo napuha sedajnega sveta. Kakor je uže angelje napuh z nebes pahnil, tako tudi ljudi na zemlji od stvarjenja sveta do sedaj največ pogubi; zakaj, Bog le ponižnemu da svojo pomoč, da se zamore zveličati, prevzetnemu jo pa odreče. Kamorkoli se ozremo, v mesto ali na deželo, povsod vidimo manj ali več napuha.

Digitized by Google

Poglejmo tržana ali meščana, — pa se ve da so izjeme — kako mogočno in ošabno z velikimi očali koraka po ulicah, kakor da bi bil sam vsegamogočni Bog. in da bi bil ves svet njegov in če tudi sam vsegamogočni stvarnik nebes in zemlje mimo njega gre (v podobi sv. Rešnjega telesa), se bo težko toliko ponižal, da bi se odkril, da bi se pa priklonil ali celo pokleknil, o to je preveliko ponižanje za njegovo ošabno glavo, prevelika sramota za njegovo čast.

Napuh mu brani, da bi veroval še v katero višje bitje, kakor je on sam; za svojo dušo, za prihodno večno življenje se ne zmeni.

Tudi iz šol kakor na Francoskem in drugih deželah je napuh iztiral Boga, češ: kaj tebe tukaj potrebujemo, saj se mladina itak lahko brez Boga odgojuje. Se ve da se; pa kakšna je potem? Bolj neotesana, nesramnejša in zverinska, kakor najzadnji divjak v Avstraliji. Krščanski pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus se jim zdi uže preveč sramoten za sedajni „olikani svet“.

Mislijo, da je človek le od „novošegne omike“ oblizan, potem je pa uže „srečen“.

Vendar pa, hvala Bogu, je še dosti takih ki ne vzgojujejo samo strogo po svetnih postavah jim izročeno mladino. marveč jej tudi krščanskega duha v srca vcepljujejo. Gorje pa onim, ki toliko število otročičev Jezusu iz rok iztergajo ter jih s svojim puhlim neverstvom večno nesrečne storijo!

In dalje pomislimo, koliko pa med kmečkim ljudstvom jeze, sovraštva, pretepov, ubojev, nepotrebnih pravd, siromaštva in druzih nezgod napuh povzroči; ko bi pa nasprotno vladala povsod prava ponižnost — o tedaj bi se pa ta tužni svet spremenil v rajski vrt veselja! O, kolikokrat se pa človek sramuje pred svetom spoznati, da je kristijan.

Napuh mu brani pogosto sv. zakramente prejeti, pobožno moliti, in sploh se nravno ali čednostno vesti. In kako se v cerkvi obnaša? Stoji tam „zadi“, kakor da bi kol imel v hrbtišči, in če se uže toliko poniža, da se vsaj pri povzdigovanji spusti na eno koleno, je to uže zadosti, da bi pa na oba kolena pokleknil, roke sklenil in pobožno molil, (kar še kralji in cesarji storijo, vbogi siromak pa ne), o to bi bila za njega prevelika sramota, silno se boji, da bi ga svet imel za „pobožnega“ ali pa neumneža. Pa kdo je večji neumnež, isti, ki se na zemlji poniža, pa potem v nebesih večno slavo vživa, ali oni, ki je tukaj v časti in slavi pri posvetnih ljudeh, a v večnosti je pa vekomaj nesrečen?

Pa oglejmo si še nekoliko kmečko žensko mladost. Skoro bi smel reči, da večino sedajnih deklet je napuh uže tako spačil, da po svoji gizdavi noši ali „novošegni modi“ niso več podobne ne kmečkim dekletom, ne mestnim gospodičnam, da so toraj le — smešne spake. In ob nedeljah se takšne „frajlice“ skoro celo jutro lišpajo. žajfajo, v zercali ogledujejo in kdo ve kaj še vse počnejo, da bi le bile bolj „lepe“, da bi jih kdo rajši pogledal, in potem, ko je še skoro polovica božje službe minulo. pa z velikim šumom, kakor da bi se „turševna peljala“ prifrčijo v cerkev, kjer pa s svojim šepetanjem in smejanjem še druge ljudi pri molitvi motijo.

Marsiktera nespametna mati pa še sama pripomore, da se njena hči „lišpa“, da si kupuje židane robce, „špice“, uhane in drugo lepotičje, češ: da bo bolj „fest“, da se bo ložej omožila, pa veste s kom se takšna „frajlica“ najbolj gotovo omoži? Pa predaleč bi se pri tem lahko zašel.

Omenim še samo to, da tudi pri pobožnih ljudeh je včasih še dosti napuha. Sem videl v sosedni cerkvi ob nedeljah veliko število pobožnih deklet k božji mizi pristopiti, a bilo je pri tem tako škripanje in šum po cerkvi, da sem si mislil: to pač gotovo ponižnemu Jezusu ne dopade — kako bi se zamogel vredno s prevzetnim srcem zediniti?

Ker je tedaj toliko napuha in ošabnosti na svetu. ni čuda, da pravični Bog posamezne ljudi, kakor cele národe, tako strašno tepe; in če se prevzetni svet ne bo poniževal pred vsegamogočnim Stvarnikom, se nam je v resnici bati v prihodnosti še hujših šib od sedanjih.

D.

Dopisi.

Z Dobrne. (Cesarjev rojstni dan) smo v soboto obhajali s slovesno sv. mešo ob devetej uri. Razumeva se samo ob sebi, da so pri službi Božji bili pričujoči občinski odborniki. udje krajnošolskega soveta, učitelji z učenci, potem veliko število cesarju vedno zvesto vdanih farnikov in avstrijski mislečih gostov-topličarjev. Nenavzočim je poglavitne dele sv. opravila naznanjalo zvonjenje in strelba. Skoz dan so nekatera poslopja bila s zastavami okinčana. V zvečer so v topliškej dvorani priredili veselico v korist šolskej mladeži. Skupilo se je do 80 fl. Praznik smo pa končali še le v nedeljo. Ob četrtej uri popoludne bila je tombola, katero je priredil nek trgovec, ki sedaj na podobah prodaja vdeleževalce, ker jih je dal skupno fotografovati. Pozno v mraku so še rakete po zraku praskale. S tem so sklenili cesarsko svečanost. — Dne 29. julija so preč. g. kanonik in dekan Juvančič v pričujočnosti množine farnikov blagoslovili del podaljšanega grobišča. Sledeče razlaganje obredov ali šeg, ki smo jih bili gledali, je ljudstvo z vidno radostjo poslušalo. — Dne 15. avgusta obhajali smo god naše farne cerkve, posvečene preblaženi Devici Ma-

Digitized by Google

riji. Ob enem se je vršila za našo okolico redka slovesnost. Gosp. Grušovnik, naš rojak, je namreč istega dne prvikrat opravljal najsvetejšo daritev. Ljudstva je k novej sv. meši prišlo od raznih krajev toliko, da še dopisnik menda ni doživel takšne stiske, gnječe.

Iz Spitaliča. (Premicija.) Naj kratko poročam, da smo tukaj dne 12. avgusta imeli imenitno, a redko slovesnost, namreč: novo sv. mešo. Naš rojak preč. g. Jožef Zidanšek so ta dan opravili svojo prvo najsvetejšo daritev z veliko svečanostjo, kakor se to spodobi. Azistirala sta jim preč. gg. F. Mikuš in Pajek; slednji so imeli tudi izvrstni govor, zadevajoč novomešnika in ljudstvo. Petje na koru so ta dan prevzeli gg. dijaki, Špitalski in iz drugih far; peli so v cecilijanskem duhu pred pridigo latinski: Veni S. Spiritus in potem mešno in novomešno pesen tako izvrstno in veličastno, da se jim sme občna pohvala priznati. Med darovanjem in po sv. meši je pa godba svirala svoje „poskočnice“. Da je bilo vsled lepega vremena silno ogromno ljudstva, to mi ni treba omenjati. Iz nad učiteljskega poslopja je plapolala velika, tribojna slovenska zastava. — Na Velikemeše dan so potem č. g. novomešnik imeli razven božje službe tudi prvi svoj izvrstno ganljivi govor od Marije, nebeške kraljice, katera jim bo gotovo milostno božje pomoči prosila, da bodo zamogli v svojem težavnem, imenitnem poklici z gorečnostjo delovati za čast božjo in zveličanje svojih ovčič.

D.

Iz Celja. (Katol. podporn. društvu) so darovali: Gospa Marija Janič, posestnica v Žalcu IV. del vstanovnine s 10 fl. — g. Karol Šah, občinski svetovalec v celjski okolici in Matija Hrastnik, v Celji letnino po 2 fl. — Preč. gosp. opat Anton Vrečko, 50 fl. — več neimenovanih in podpornikov, 17 fl. 32 kr. Opomba. Društveni stroški za dekliško šolo pod vodstvom šolskih sester znašajo od 1. januarja t. l. do 15. avgusta 1883 že 830 fl. to je: osem sto in trideset gold. — Lanska prošnja našega društva do deželnega zbora v Gradci, naj se tej šoli nakloni primerna podpora iz deželne blagajnice, se je popolnoma odbila. Letos je društveni odbor prošnjo ponovil ter s natanjčnimi številkami dokazal, da se je po obstanku te dekliške šole štajerski deželi prihranilo že stroškov za več sto goldinarjev, kteri bi se bili morali plačati, če bi te šole ne bilo. To prošnjo je izročil deželnemu zboru društveni predsednik in deželni poslanec gosp. M. Žolgar, o njej pa deželnemu zboru poročal gosp. kanonik in deželni poslanec A. Karlon. Deželni zbor je sklenil letos: naj se ta peticija izroči s priporočilom deželnemu odboru, letà naj reč dalje preišče in prihodnjič v deželnem zboru stavi svoj predlog. — Mogoče je toraj, da dobimo v prihodnje kakšno pomoč od dežele; od leta 1879 do zdaj ni imela in nima ta 3razredna učilnica, ktero vsako leto obiskuje veliko nad 200 učenk, nobene druge stalne podpore, kakor od „katoliškega podpornega društva“. Naj bo toraj tudi na dalje naše dobrodelno društvo priporočeno vsem našim blagim prijatlom!

Iz Cirkovec. Ko se je 1872. leta tukajšnjemu šolskemu poslopju prizidalo še nadstropje (staremu poslopju je bil namreč omenjenega leta rušt pogorel), se je priredila tretja učilna soba za razširjanje šole, a nihče ni mislil, da tretji učitelj tudi stanovanja potrebuje. Ko je tedaj 1880 šola res postala trirazredna in tudi tretjo učiteljsko moč dobila, sta bila tukajšnji krajni šolski svet in občinski odbor prisiljena, za drag denar tretjemu učitelju stanovanje v kmečki hiši najeti, kar sta tudi vselej rada storila; za učitelja vendar ni bilo brez sitnosti. — Da bi tudi tretji učitelj stanovanje v šolskem poslopji dobil, je nadučitelj pri neki priliki zbrane ude šolsk. sveta in obč. odbora poprosil, naj bi šolskemu poslopju dali prizidati še izbico za stanovanje tretjega učitelja. Takoj so bili možje pripravljeni, in sedaj se je že delo pričelo, ktero stane lepo svoto nad 400 fl. Hvala jim. Želeti bi bilo, da bi to višje gospodske videti hotele, in Cirkovčanom dobrega in stalnega učitelja dati blagovolile. — Omenjeni možje s tukajšnjim častitljivim gospodom katehetom, ki so ob enem šolski ogleda, in kteri imajo za blagor šolstva in šolske mladine ne le odprto svojo blago srce, ampak tudi vsakokrat, kedar je treba, svojo denarno shrambo, so priredeli dne 2. julija t. l. tukajšnji šolski mladini prav primerno veselico. Bog vsem obilo poplati! Kar národnost tukaj zadevlje, bilo bi lehko bolje. Ljudstvo se ne zaveda, ali tega ni samo zakrivilo; vzrokov sedaj vender nečem navajati, ker bi ne bilo brez žaljenja. Cirkovičani! zdramite se iz národnega spanja. Pomislite, da celi izobraženi svet svojo národnost spoštuje. Ne mislite, da s tem svetu svojo izobraženost kažete, če na slovensko pismo svoja popolno slovenska imena z nemškimi pismenkami zapišete. S tem ravno pokažete, da je bil vaš poduk nenaraven. Ne poslušajte zmiraj tistih ptujskih nemčurjev, kteri se vam prilizijujo, dokler vas za svoje zlorabe potrebujejo, za hrbtom pa vam osle kažejo; — saj tudi doma imate prijateljev, kteri vam gotovo dobro želijo!

Iz Globokega blizu Brežic. (Za svečanost habsburško) so uže dan poprej dekleta in šolarska mladež vence vili in tudi možki so pridno pomagali, ter stavili mlaje tako, da je bilo krasno videti. Razlegal se je tudi glasen strel, dve veliki zastavi ste plapolale, ena cesarska, druga slovenska trobojnica.

Digitized by Google

— V jutro 2. julija se je mnogo okoličanov zbralo, ter šlo s šolsko mladino k podružnici sv. Jakopa k sv. meši. Po službi božji se je na povabilo g. Gregorevčiča, celi občinski odbor in šolska mladež podala na zajutrk, kjer se je prav dobro postreglo. Potem smo se podali č. g. župniku proti, ki so nam prišli blagoslavljat šolskega poslopja. Po blagoslovljenji so č. g. župnik razlagali pomen obredov blagoslovljenja, ter ljubim otročičem prav ganljivo priporočali koristne nauke, za blagor časni in večni. Za tem je g. Vodušek nadučitelj spregovoril in razložil pomen habsburške svečanosti tako dobro, da je vsako srce genjeno bilo. Tudi nekteri pridni šolarji in šolarice so lepo slovenski deklamirali in potem bili vsi obdarjeni s knjižico „habsburški rod“ in na to se podali k „slovenski lipi“. — Pri veselici, ktere se je tudi občinski odbor udeležil, se je najprvo napilo svitlemu cesarju in njegovi blaženi rodovini, na kar se je s trikratnim „živijo“ klicem in strelom sklenilo. Med veselico je šolska mladež vse navzoče veselila z lepim petjem in mičnim igranjem. Vsem vdeležnikom tej svečanosti ostane blagi spomin, a vsem, ki so pripomogli, bodi srčna zahvala!

— O. —

Od sv. Lovrenca na Dravskem polji. (Cesar.) Vže teden preje se nam je naznanilo naj bi 9. julija mladež in odraščeni snažno pripravljali se in cesarja z živio-klici pozdravljali. Vsa šolska mladež z g. učitelji je pričakovala ob 1. uri na kolodvoru Šterntal, kateri je bil z zastavami okinčan. Navzoči so bili tudi č. g. fajmošter in kaplan v korskih srajcah med 2 cerkv. banderoma stoječa. Kmalu po 1. uri naznanja nam gromeči strel možnarjev, da se železniški voz s cesarjem bliža, in res veselo je bilo vsako srce, ko se nam prikaže mili obraz našega vladarja odzdravljajočega občinstvu in šolskej mladeži, ki veselo z živijo-klici našega cesarja pozdravlja. Po takem veselem sprejemu našega presvitlega vladarja vršila se je veselica nedolžnih otročičev na postaji Sterntal. Vsa zahvala pa gre našemu č. gospodu kaplanu J. Slekovcu, posebnemu prijatelju šolske mladine, in gospodu občinskemu predstojniku Jakobu Juriču, ki sta blagovolila otroke z nekaj pijače in jedjo razveselovati.

Iz Ljubljane. (Šolske sestre v Repnjah), katere so se naselile tje iz Maribora, sklenile so prvo leto svojega delovanja. Blago seme, ki so ga pričele one sejati, pokazalo je že letos, da njih trud ne bode zastonj. Obiskovalo je letos 45 učenk šolo, ki dobro napredujejo v navadnem uku, kakor tudi v ženskih ročnih delih. Častite sestre priljubile so se že s svojim ponižnim obnašanjem in mnogim trudom, ki ga imajo pri podučevanji, našemu ljudstvu. Bog daj, da bi kmalo spoznali vsi njih blagi namen, ter jih po svojih močeh podpirali v njih poklicu, da bi tudi one že zamogle veseliti se sadu, ki ga obrodilo je njih vspešno delovanje. Vsakako pa gotovo dočakajo hvaležnost onih, s katerimi se sedaj trudijo.

Raznoterosti.

(Prezentiran) za župnika v Slivnici pri Mariboru je č. g. Blaž Trunk.

(Drzno kresal) je celo po knezoškofijskem konzistoriji Sevniški Ausserer na Laškem rekoč, da mu je delalo obljub na obljube pa naposled vse prelomilo. Nam o takih obljubah ni znano nič pač pa poznamo čezmerno drznost liberalnega prišleca.

(Pri sv. Roprtu v Slov. goricah) obhajali so čč. oo. Lazaristi sv. misijon, katerega so se farani pa tudi sosedi prav obilo udeleževali.

(Kardinal Schwarzenberg), nekdaj tudi naš salcburški nadškof, je v Pragi obhajal prav slovesno in častno zlato sv. mešo.

(Orglarska šola) v Ljubljani štela je v pretečenem šolskem letu 18 učencev, ki so se pridno učili. Novo šolsko leto pričnejo 2. okt.

(Salcburški nadškof) so nedavno prav naglo zboleli, da so po noči poslali po zdravnika. Sedaj je malo bolje.

(Nevarno zbolel) je č. g. Jožef Divjak, velezaslužni župnik pri sv. Ani v Slovenskih goricah.

(Cecilijino društvo) v Ljubljani obhaja v četrtek 11. oktobra t. l. občni zbor. Pri tej priliki bodo litanije in petje v novi cerkvi Srca Jezusovega.

(„Slovenska matica“) izda meseca septembra t. l. za l. 1882. in 1883. troje knjig: 1. „Letopis“ za leto 1882/3. z Miklošičevo podobo; 2. „Lovčeve zapiske“, I. del; 3. „Spomenik“. Vsak član, ki naprej plača 4 fl. letnine za l. 1882. in 1883., dobi po en iztisek vsake teh knjig. Kdor plača samo 2 fl. letnine naprej za leto 1882. in 1883., dobi samo po en iztisek „Letopisa“ in „Lovčevih zapiskov“, ker Matica „Spomenika“, ki je sam vreden mnogo nad 4 fl., nikomur ne more dati za 2 fl. Imena tistih članov in poverjenikov, ki do 31. avgusta t. l. ne pošljejo nobene podpore za l. 1882. in 1883., izbrišejo se po § 3. Matičnih pravil iz imenika Matičnih članov in poverjenikov leta 1882. in 1883. Na upanje Matica knjig dati ne more.

(V spomin zlate poroke) je g. Franc Brinovec, posestnik in odbornik okrajnega zastopa Vranskega ubogim Vranske in Jeronimske občine daroval 50 fl. Bog plati.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 36. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 6. septembra. Štev. 93.

Državna podpora sadjerejstvu.

Slavno ministerstvo poljedelstva dalo je centralnemu odboru kmetijske družbe štajerske zopet nekaj denarja na razpolaganje, da podpira sadjerejstvo na Štajerskem.

Dobi pa denarjev vsak sadjerejec, podružnica ali okraj, ki se za podporo zglasi in pismeno storiti obljubi, kar se zahteva.

Pogoji pa so sledeči: denar se ima porabiti edino le za napravo novih in vzdrževanje starih drevesnic, to pa na več let. Drevesnico mora strokovnjak ali zveden sadjerejec pripraviti, šolskej mladini pa za poduk vhajati dovoljeno biti.

Požlahtnjena drevesa mora lastnik kmetovalcem v okolici po znižanej ceni prodavati tako, kakor centralni odbor veleva. Temu se mora vsako leto zapisnik predložiti, iz katerega je razvidno: koliko je v drevesnici divjakov cepljencev, vse razvrsteno po številu, sortah, kako so drevesca debela in visoka, koliko se jih je predalo in po kakšnej ceni, koliko učencev je v drevesnico zahajalo, kakšni škodljivci da so jo nadlegovali in kakšne uime zadele. —

Polovica podpore izplača se naprej, ostanek pa, ko se je centralni odbor bil prepričal, da so vsi pogoji do slednjega izvršeni. Ta ima pravico vselej poslati zvedenca, ki pregleda drevesnico, in more podporo tirjati nazaj, če se z njo slabo ravna.

Kdor želi takšne državne podpore za sadrejstvo, naj se oglasi s prošnjo do 15. sept. t. l. pri centalnem odboru v Gradci.

Sadovna letina 1882 na Štajerskem.

Koliko so štajerski sadjerejci lani sadja po železnicah dalje poslali, to se da natančno poizvedeti, ker je vse zapisano. No, in ravnateljstva južne, graško-ogerske in Rudolfove železnice so to centralnemu odboru kmetijske družbe štajerske blagovoljno naznanila.

Iz zapisnikov torej izvemo, da se je od 1. julija 1882 do 30. junija 1883 v posameznih železniških štacijah sadja naložilo.

	met. cent.
1. Od Maribora, koroške štacije do Spodnjega Drauburga.....	649
2. Od Leobna do Mürzzuschlaga..	2097
3. Od Ormoža do Ptuja.....	10.418
4. Od Hrastníka do Rač.....	15.199
5. Od Brežic do Sevnice.....	17.402
6. Od Maribora do Puntigama....	136.172
7. Od Gradca do Pernegga.....	160.394
8. Na Rudolfovi železnici do Leobna	518
9. Od Zelenega travnika do Köflaha in Gradca.....	8807
10. Na graško-ogerskej železnici...	99.250
Vkup...	450.906

Od tega sadja šlo je na Koroško meterskih centov 437, na Tirolsko 3704, v Ljubljano, Gorico, Cormons in Trst 4845, na Ogersko in Hrvatsko 33.670, v Švico in južno Nemško 57.457, proti Dunaju pa 350.787.

Več kakor 100 vagonov s sadjem so naložili v Ptuji s težo 10.225 meterskih centov, Wildonu s 10.553, v Lipnici s 12.196, v Sevnici s 12.664, v Mariboru s 14.455, Ernauži s 19.079, Gratwein s 26.298, na Pesnici s 33.548, v Spielfeldu s 42.983 in v Gradci s 130.355 met. cent.

Na dalje naložili so v Brucku sadja 1872 met. cent. pri št. Juriji na južnej železnici 1966, v Vidmu 2001, v Zidanem mostu 2211, Lebringu 2518, Brežicah 2544, Judendorfu 3238, Poličanah 3628 in v Celji 6156 met. centov.

Na štacijonih železnice od Köflacha v Gradec naložili so s sadjem 88 vagonov, na onih graško-ogerske pa 992.

Številke navedene kažejo pa samo, koliko sadja so po železnicah dalje prodali. To pa utegne blizo $^1/_3$ vsega sadja biti, kolikor ga je bilo lani na Štajerskem obrodilo. Drugo in tretjo tretjino so pa ali doma povžili in porabili ali pa na vozeh dalje prodali ali po Muri, Dravi in Savi odpeljali. Zatorej smemo reči, da so lani na Štajerskem dobili sadja 1,260.000 met. centov. Od teh pride na gornji Štajer 37.000, na spodnji 400.000, na srednji pa 823.000 met. centov. Koščičastega sadja bilo je $^1/_4$ od vsega, $^3/_4$ pa peščatega.

Poprek je meterski cent sadja veljal 6—7 fl. Zato je vse sadovje bilo vredno 7,560.000 fl. in za inam prodani sad prišlo je v deželo štajerskim sadjerejcem v roke 2,700.000 fl.

Fr. Müller.

Podlesek.

Ta rastlina cvete meseca septembra in oktobra. Po nekod pokriva travnike brez šte-

Digitized by Google

vila gosto, da so kakor da bi z lilasto barvo bili prevlečeni. Podlesek cvete jeseni, liste poganja in plod zori še le prihodnje leto.

Rastlina je hudo strupena in je torej potrebno, da jo zatiramo. To pa ni lehko, ker jej čebula do 30 centimetrov globoko v zemljo prodira. Najleži se pokončava spomladi, ko čebula liste požene. Vzame se prišpičena palica. Z njo se gre po travniku. Kder koli zapaziš podlesek, kako liste iz tal poganja, idi in zabodni s količem ali palico sredi med listki tako, da jo porineš 40—45 centimetrov globoko in raniš čebulo. Količ potegni nazaj in pusti nastalo luknjo, da se napolni z dežnico. Ranjena čebula bo vsled mokrote začela trohneti in vzame naposled konec.

Jeseni bo uže veliko menje podleska cvelo in prihodnjo leto listkov se kazalo. Če še sedaj zopet tako delamo, kakor prvo leto, tedaj ugonobimo še tiste rastline, katere so nam prvokrat všle. Delo ni predrago; dober delavec lehko v enem dnevi po 300 rastlin s količem zabodne. Ta pomoček se je uže na večih krajih z dobrim uspehom bil porabil.

Zrnska letina 1883 v Avstriji.

Na Dunaji bil je 27. avgusta t. l. uže jedenajsti mejnarodni sejem za zrnje in seme. Sešlo se je 5000 mož, deloma jako imenitnih na pr. zastopniki ministerstva trgovinskega, poljedelskega in vojniškega. Predsednik g. Naschauer razložil je najprvlje važnost takšnih sejmov za pravo oceno poljedelskih pridelkov: Zatem je poročal o zrnskej letini. Rekel je:

1. Pšenica v ogerskih deželah ni dobro plenjala. Skoro nikder ni segnola do srednje-dobre letine. Po nekaterih županijah je precej pod srednje-dobro letino in bi vsa Ogerska pridelala za 5 milijonov hektolitrov menje, kakor srednja letina daje, ako bi v zadnjih dveh letih ne bili veliko nove zemlje s pšenico posejali. Ove zemlje pridobili so največ s tem, da so prejšnje povodnji z jezi zabranili, mnogo močvirja izsušili, dobljeno zemljo pa s pšenico posejali. V naših avstrijskih deželah smo tudi pšenice pridelali za 2 milijona hektrolitrov menje kakor ob navadnih srednjih letinah. Najhuje spodletelo je s pšenico na Češkem in Gališkem. Zrno pa je različne dobrote.

2. Rži pridelali so na Ogerskem nad 2 milijona hektolitrov pod srednje-dobro letino. Pri nas je pa še slabše. Dobili smo 3 milijone hektolitrov menje, kakor v navadnih srednjih letinah, ter je posebno na Češkem in Gališkem slabo z ržjo pokazalo. Zrno pa je skoraj povsod dobro.

4. Z ječmenom se je godilo na Ogerskem, kakor s pšenico. Pridelali so ga veliko menje, kakor navadno, menda za 3 milijone hektolitrov menje. Vendar posejali so toliko novega zemljišča z ječmenom, da ga imajo samo za 1 milijon hektolitrov menje, kakor druga leta s srednje-dobrimi letinami. Tudi pri nas je z ječmenom več ali menje spodletelo tako, da ga imamo letos za $^1/_2$ milijona hektolitrov menje, kakor v drugih srednjih letinah. Lepega zrna ječmenovega pa je malo ne samo pri nas, ampak tudi na Ogerskem, kar je posebno pivovarjem neugodno.

4. Oves na Ogerskem slabo plenja in ga bo za 3 milijone hektolitrov menje, kakor lani ali predlanskim. Toda pri nas smo z ovsem srečo imeli in ga pridelali za 1 milijon hektolitrov čes srednjo letino. Tudi zrno je lepše pri nas, kakor na Ogerskem.

Koliko bo zrnja za prodati v vnanje dežele, o tem se da sledeče povedati. Stare pšenice imamo še 5 milijonov meterskih centov. Toda ker smo rži premalo pridelali, segali bodo ljudje pri nas tem bolje za pšenično moko. Zato ne bodemo letos imeli toliko pšenice za izvožnjo pripravljene, kakor lani, k večjemu $5^1/_2$ milijona meterskih centov.

Ječmena bode v vnanje dežele šlo kake 3 milijone meterskih centov. Ovsa ne bo za izvažanje pač pa za domače potrebe dosta.

Ako pomeni številka 100 toliko, kakor srednje dobro letino, tako se dajo posamezne dežele razvrstiti, da se kmalu razvidi, kakšno letino da so imele. Procenti nad 100 kažejo dobro, oni pod 100 več ali menje slabo letino.

	Pšenica,	Rž,	Ječmen,	Oves.
Avstrijsko	85	89	86	104
Ogersko	100	86	92	79
Prusko	90	94	94	92
Saksonsko	80	75	85	85
Bavarsko	80	70	80	80
Švabsko	101	100	108	116
Badensko	92	92	85	100
Würtemberg	87	78	95	95
Meklenburg	93	105	85	80
Švica	80	75	65	100
Dansko	105	100	—	70
Švedsko	105	70	—	—
Italija gornja	65	70	—	—
„ srednja	87	87	—	—
„ južna	80	—	100	100
„ izhodna	105	—	100	100
Francosko	85	85	100	100
Holandija	100	90	95	90
Angleško	80	—	101	102
Kurlandija	77	77	85	105
Rusija severna	95	90	—	—
Podolsko	60	70	65	100
Rusija srednja	70	67	70	78
Rusija južna	85	110	150	105
Besarabija	80	90	40	100
Rumunija zapadna	80	77	60	—
Rumunija izhodna	100	150	110	80

Digitized by Google

Moldava	80	70	75	90
Srbija	110	105	85	95
Egipt	120	—	100	—

Amerikanci so pridelali letos pšenice 156 milijonov hektolitrov (lani 183), koruze 654 (lani 588). Zrno je pa sploh slabše od lanskega. Iz vzhodnje Indije pa bodo angleški trgovci imeli 20—25 milijonov angleških centov pšenice za izvažanje pripravljene.

Šolski vrti.

Deželni šolski svet naročuje ljudskim učiteljem skrbeti za šolske vrte. Daje jim tudi navod, katere rastline bi naj v njih zasajali. Nekateri izmej učiteljev gotovo tega ukaza niso bili prav veseli boječ se za pridelke, katerih so do sedaj dobivali iz šolskih vrtov ter da jim ne bode mogoče svobodno rabiti vrtno zemljišče. Toda ta bojazen ni vsakako upravičena, kajti dobro urejeni in delani vrt daje tudi mnogo koristnih pridelkov. V Nemškem imajo veliko število šolskih vrtov pa so učitelji z njimi prav zadovoljni; nobeden se ne pritožuje zaradi skrčene svobode. Zato je se tudi nadejati, da tudi pri nas takega toževanja ne bo, če se šolski vrti jednako pomnožijo. Dobro urejeni in skrbno obdelani šolski vrti so učencem zmiraj na veliko veselje in ugoden odpočitek. Otroci bodo rastline začeli dobro spoznavati in jih čislati. Tudi odraščeni jih bodo radi hodili obiskavat, posebno, če je dotični učitelj v stanu vedno kaj novega, zanimivega in koristnega ljudem povedati o enej ali drugej rastlini. Tako bodo tisti učitelji posebno radi delali, kateri imajo srce za blagor ljudstva, in ki dobro vidijo, kako zanemarjeni so tu pa tam vrti sočivnjaki. Učenkam, dekletom so šolski vrti posebno lehko na veliko srečo in korist, kar se naučijo, kako se ima vrt gleštati. Marsikatera takih deklet uzraste tako za dobro gospodinjo, ki si priredi lep vrtič sočivnjak pri hiši.

Našim fantičem ne more škodovati, če se uže v šolskem vrtu učijo spoznavati različno vrednost zemljišč. Tudi na duševne lastnosti mladega človeka blagodejno upliva. Človek, ki se peča z rastlinami, je rad krotek in blag. Tudi se privadi ljubezni do snage in reda. Korist šolskih vrtov tedaj ni majhna in vsakako mnogovrstna.

Želeti je toraj, da bi se jih prav mnogo zamoglo prirediti.

Najleži se začne spomladi pa tudi jeseni se da mnogo storiti za prihodnji šolski vrt. Če je dosedanji šolski vrtič premajhen, gledati je, da se mu prostor nategne, kder le mogoče. Če pa to ni mogoče, pa se da v njem z gredami drugače morebiti obrnoti, da bode za več rastlin prostora.

Šolsko poslopje ima bržčas eno ali dve steni, ki ste več ali menje prisojni. Tukaj kaže trsovja nasaditi ali drevesca pritličasta, da jih po stenah razpeljamo. Če šolsko poslopje ni preveč ob cesti, kaže pred njim malih gredic prirediti in jih s cvetlicami zasaditi ali z drugimi rastlinami. Prostor za telovadbo moremo z drevesci zasaditi, ki bodo po leti prijetno senco dajali. Zmes so lehko ribeželj, gredice za cvetlice, ki senco ljubijo.

Sprva bo to nekaj stroškov stalo pa ni treba, da bi jih učitelj iz svojega žepa pobotoval; kajti ni dvomiti, da bode za ove svrhe povsod našel prijateljev učeče se mladine, zlasti med udji šolskega sveta. Slednji lehko nekaj denarja dovoli in za drugo se bodo uže drugi tudi naprositi dali. Toda začeti je treba.

V. Prangner.

Kedaj ne smemo rib in rakov prodavati.

Lovcem ni dovoljeno vselej divjačino streljati in prodavati, ampak le ob času, ko to postavno ni prepovedano. Takšna prepoved je potrebna, ker bi sicer divjačino ljudje kmalu vso iztrebili. Lovci bi zgubili priljubljeno jim veselje, občine pa najemščino za lov. Toda še bolje potrebno je takšne prepovedi za ribe in rake, ker bi sicer ljudje preveč polovili. Zato je tudi ribe in rake prepovedano loviti, kedar se najbolje plodijo in zarejajo. Takšna deželna postava za Štajersko velja od 9. junija 1882 in 2. sept. 1882 je c. k. namestnija dodala še nekaj izvrševalnih zaukazov.

Iz teh je posnet sledeči izkaz, katere ribe se ne smejo loviti in v katerih mescih ne. Isto velja tudi zastran rakov.

Loviti, prodavati prepovedano je meseca:
januarja: lososе, meniče, rake;
februarja: rake;
marca: lipanje, okunje, rake, od 15. naprej solače;
aprila: lipanje, okunje, solače, karpe, stremelje, rake;
maja: karpe, stremelje, mrenice, rake;
junija: karpe, linjake, mrenice;
julija: karpe;
oktobra: postervice, rake;
novembra: postervice, lososе, rake;
decembra: postervice, lososе, meniče.

Če v tem času ribar takšno živalico vlovi, mora jo zopet v vodo spustiti. Deset dnij potem, ko je prepovedani čas začel, se ne smejo navedene ribe ne prodavati pa ne v krčmah kot jed pripravljati.

Dopisi.

Iz Laškega 8. avgusta. Meseca julija imeli smo v prvej polovici precejšnjo sušo, v

Digitized by Google

drugi pa močo. Žetev je vendar zvečinoma srečno bila završena. Dne 22. julija sekala je po okolici posebno proti izhodu deloma prav huda toča. Sadovju in vinogradom je največ škodovala. Močni vihar pa je istega dne izruval mnogo velikih dreves in tudi več hiš oškodoval. Toča je bila v prerezu 1—2 centimetra debela, je pa menje škode naredila, kder je z gostim dežem padala. Pšenica, rž, ječmen so srednje-dobro plenjali; zrno je lepo, slama pa slaba. Koruza ne kaže posebno dobro. Nekaj je trpela po suši nekaj po moči. Lan kaže lepo steblovje pa malo semena. Orehov in jabelk še bode nekaj, kder jih ni toča sklestila. Grušek in sliv je malo videti. Malo so cvele in še tistega sadeža, kolikor ga se je bilo prikazalo, je največ skapalo. J. Kastelic.

Iz Ptuja. Naša podružnica je zborovala 8. februarja t. l. in je takrat v pretres vzela tisto spomenico, katero je centralni odbor kmetijske družbe spisal zastran sejmovskega reda klavne žine na Dunaji. Tudi vinicarski in poselski red prišel je v razgovarjanje. Podružnica je potem pritrdila prošnji, naj bi se za Gajevce dovolil živinski sejem. Ker ni takšnih potovalnih učiteljev, ki bi kmetom tudi slovenski mogli kaj razlagati, sklene se pri občnem zboru nasvetovati, naj se ljudski učitelji izberejo, da bodo o gospodarstvenih rečeh prednašali, in se jim za trud dovoli primerna nagrada iz družbinskih denarjev, se vé po nasvetu dotične podružnice. Za nadvojvoda-Jovanovo vstanovo se ne odmeri nič penez, ampak se denar obrne v nakup zemljišča za podružnični vzgledni vrt. Izvršitev tega sklepa prevzel je podružnični odbor. Kot zastoponika izvoljena sta za občni zbor bila g. Kaiser, vinogradar v Ptuji, in g. J. Robič, nadučitelj pri sv. Vidu. G. nadučitelj Žiher priporočal je poskusiti s hmeljarstvom ter vabil pristopiti k spodnje-štajerskemu hmeljarskemu društvu. G. Wibmer in Tognio sta nasvetovala mestni zastop dregnoti, naj za živinske sejme kupi kakšen travnik in sploh skrbi, da bodo ptujski sejmi bolje obiskovani.

Raznoterosti.

(† Umrl) je g. dr. Henrik Klingan, deželni živinozdravnik. Mož je veliko deloval in se trudil za povzdigo živinorejstva na Štajerskem in ljudstvo mu ohrani blag spomin.

(Konjska dirka) bo 8. sept. ob 2. uri popoludne v Ljutomeru in 9. sept. ob 3. uri popoludne v Mariboru.

(Napredovalnega kurza) gospodarstvenega udeležili so se na vinorejskej šoli v Mariboru gospodje učitelji: Janez Reich, nadučitelj od sv. Lenarta v Slov, goricah, Andrej Simonič, učitelj v Cmereku, Jan. Robič, nadučitelj pri sv. Vidu pod Ptujem, Simon Strenkelj, učitelj v Središči, Valentin Brence, nadučitelj v Velenji, Leitget, nadučitelj pri sv. Duhu v Ločah, Karol Valentinič, nadučitelj v Hrastniku. Dne 7. sept. bo javna skušnja.

(Hmeljski sejmi) priredili so se v Žavci za vsako sredo in saboto meseca avgusta, septembra in oktobra.

(Štajersko vrtnarsko društvo) priredi v Gradci 13.—17. oktobra svojo letno razstavo. Kdor na razstavo kaj poslati hoče, ta se naj do 30. sept. oglasi pri društvenem predsedništvu.

(Družbenine) vplačale so podružnice Konjice 56 fl. Lipnica 72 fl. Sevnica 30 fl. Mahrenberg 67 fl. Maribor 109 fl. Ptuj 45 fl. Brežice 48 fl. Terbovlje 57 fl. Slov. Bistrica 72 fl.

(V Ivniku) bo 6. in 7. oktobra t, l. kmetijska razstava pridelkov: sadjerejstva in vinstva, vrtnarstva, poljedelstva, bučelarstva, perutninstva, kmetijskega orodja, knjig, spisov, črtežev, šolarskih del. Naglaša se do 25. septembra t. l.

(Cena hmelju) začne padati. Zatiški hmelj velja 260—270 fl. za 50 kilo.

(Sejmi) 7. sept. sv. Jedert pri Laškem, Svete gore, Vojnik, Kapela pri Brežicah, Cerkevnjak v Slov. goricah, Slivnica pri Mariboru, 10. sept. Apače, sv. Jurij v Slov. goricah, Gnas, sv. Janž pri Spodnjem Draubergu, Šmarije, Ruše, Gornji grad, Žavec (hmeljski sejem), Spodnja Polskava, 11. sept. Lang, 12. sept. Gornja Radgona, Žavec (hmeljski sejem), 14. septembra sv. Ana v Slov. goricah, Ivnik, Rogatec, Golobinjak, 15. sept. sv. Vid na Vogavi, Žavec (hmeljski sejem) Ždole, 18. sept. Ljutomer, 19. sept. Vransko, Žavec (hmeljski sejem).

(Učencev) sprejmejo na kmetijskej šoli v Grotenhofu blizu Gradca. Oglaša se do 15. sept. t. l.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	20	4	80	4	20	3	—	5	60	4	80	5	—
Ptuj . . .	6	80	4	50	5	—	2	80	4	20	5	—	5	75
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	8	35	5	40	5	20	3	10	4	79	4	70	4	80
Ljubljana .	8	58	5	32	4	53	3	13	5	48	4	30	3	67
Celovec . .	7	60	5	55	5	40	3	15	5	25	5	—	5	—
Dunaj (100 Kil.)	11	66	8	30	10	19	6	80	6	85	8	85	—	20
Pešt (100 Kil.)	10	15	7	50	9	62	6	40	5	80	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 37. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 13. septembra. 96.

Lavantinska škofijska sinoda.

V lavantinski škofiji je bila že davno sprožena misel, naj se o primernem času skliče tako zvana diecezna sinoda, ki je davnoslavna in blagonosna naprava sv. katoliške cerkve, v katerej so bili ednaki cerkveni zbori prav pogosto in vselej z najboljšim vspehom za razcvet krščanskega življenja obhajani.

Leta 1862. že je bilo pastirskim konferencam predloženo vprašanje: „O katerih prédmetih iz dušnega pastirstva v sedanjih razmerah naj bi se na provincijalni in o katerih na diecezni sinodi, da se take skličejo, po razsodbi in želji gospodov dušnih pastirjev razpravljalo in sklepalo?“

Deležniki raznih dekanijskih konferenc so z ozirom na diecezno sinodo odgovorili na stavljeno vprašanje nekako tako le: Škofijskej sinodi bi pripadali vsi predmeti, o katerih se je doslej na pastirskih konferencah vršil razgovor; dalje bi bil pretresovanju vreden predmet — ustanova dijaškega semenišča in posebne zaloge v podporo onemoglim dušnim pastirjem; uravnava domačih razmer med župniki in njih pomočniki sosebno, kar se tiče skupne mize; določenje ednakomerne službe božje za celo vladikovino; poprava katekizma in priprava cerkvene pesmarice za vse župnije itd. Primeri sklepni konferenčni zapisnik št. XV. oddelek III. str. 10 in 11 l. 1862.

Tako je bil s predloženim vprašanjem in z danim odgovorom že pred dvajsetimi leti prvi korak storjen k sinodi škofijski. Leta 1864. bila je pri večkratnih konferencah želja po rečenem cerkvenem zboru javno izrečena. In kn. šk. ordinarijat je radovoljno obljubil, da se hoče zaželeni shod sklicati, kedar nastopijo ugodne okoliščine. Beri konferenčni zapisnik l. 1865. št. XVIII. B. odd. 3. str. 9.

Leta 1881. pa se nahaja med raznovrstnimi vprašanji in prošnjami, ki so jih stavili dušni pastirji na dekanijskih zborih, tudi naslednji predlog:

„Glede razmer in vprašanj, ki se vsak den zoper cerkev stavijo; glede bojev, ki se zoper njo ali že ljuto bijejo ali po dokaj razumljenih znamenjih naznanjujejo; gledé političnega stanja narodov v Avstriji, kateri hočeš ali nočeš vpliva na cerkvene razmere; gledé tudi nedostojnih dohodkov mnogih cerkvenih beneficij v našej vladikovini — vsak mora spoznati potrebo dieceznih sinod, katere bi kakor nekdaj imele nalogo, duhovščino storiti edino, možato, značajno, podučeno in srečno. Zatorej se stavi predlog, naj konferenca preponižno prosi, da prezvišeni kn. šk. ordinarijat kar hitreje nastopi tiste poti, ki bi zapreke, obhajanju dieceznih sinod zoperne, odstranile in naj bi se po izgledu slavne preteklosti naše sv. cerkve in po zaukazi sv. Tridentinskega zbora diecezne sinode takoj vpeljale!“

Na le ta predlog, ki je stare želje obujal in bil stavljen od prerano umrlega Dr. Jožefa Ulage, moža prevnetega za vsako dobro stvar, odgovoril je knezo-škofijski ordinarijat tako-le: „Se bo zgodilo; ker se ta predlog strinja tudi s škofovimi osebnimi željami.“

V tem ko se teženje po diecezni sinodi, katera sicer redno še le provincijalni zbor nasleduje, s pohvalo priznava, se pa tudi zaupanje izreka, da je častita duhovščina popolno na jasnem, kar zadeva pravice diecezne sinode in njenih sklepov. V tej zadevi piše slavni J. Philipps v svoji knjigi „Lehrbuch des Kirchenrechtes“ str. 352 tako-le: „Diecezna sinoda služi sosebno v to, da naredbam, zapovedim, opominom, podukom in določbam posameznega škofa v njegovi škofiji potrebno moč in veljavo zagotavlja.“

Gledé pomena diecezne sinode ima se ohraniti med duhovniki in škofom ono razmerje, da je v tej skupščini vladika edini sodnik in postavodajalec. Vsi drugi pak, katere je sklical, nimajo odločilnega glasa, nego zamorejo le dajati nasvete, na ktere pa škof ni navezan; med tim ko veljavnost po škofu razglašenih določeb ni odvisna od tega, ali je sinoda sprejme, ali ne“.

„Tudi Kongregacija za razlaganje Tridentinskega zbora je izrekla brez ovinkov, da postave škofove niti odobrenja niti potrjenja od strani sinode ne potrebujejo, in da klerikom ni dovoljena pravica protestirovanja! V dokaz rečenega poglej konferenčni sklepni zapisnik leta 1881. št. XXXIV. B. oddelek 17. str. 17.

(Dalje prihodnjič.)

Pisma o cerkveni glasbi.

(Glej III.)

Moj častiti duh. tovariš g. Tribnik trdi, da nam Slovencem je ostati pri tem, „kar že imamo, kar nam naše narodno srce ponuja — in to je narodno cerkveno petje!“

Digitized by Google

To je vse prav in lepo — pa vse na pravem mestu in ob pravem času! Mi moramo pri tem ostati, kar nam sveta mati katoliška Cerkev ponuja, kajti pred vsem moramo biti zvesti katoličani, in v cerkvenih rečeh malo odločuje čut našega srca, veliko ali pa vse ukazi sv. kat. Cerkve.

Sv. kat. Cerkev, ktera vse narode z enako ljubeznijo sklepa v svoje materno srce, ter se vedno na potrebe posameznih narodov ozira, je tudi nam Slovencem, kakor drugim narodom dopustila petje v domačem jeziku, določila pa je natenko, kakoršno mora biti to petje (da se mora namreč čisto naslanjati na koral, kteri je v eminentnem pomenu narodno petje sv. cerkve); določila je tudi, kedaj in kako se sme peti v domačem jeziku. Vse to nam bo pozneje iz nekterih določeb jasno. Za zdaj si usojam le to trditi: „Narodno cerkveno petje sploh je dovoljeno, in neizmerne zasluge si pridobi ovi, kteri se trudi, to petje povzdigniti.

Nikakor pa ni dovoljeno v domačem jeziku peti pri slovesni sv. meši in pri vseh slovesnostih, o kterih zastran petja natančna določila nahajamo v gradualu, misalu, vesperalu, pontifikalu itd., ktere knjige so na svitlo dane „sub auspiciis Rom. Pontificis“, ter imajo vse rubrike v teh knjigah enako veljavno moč, kakor ukazil kongregacije ss. obredov.“

To so načela, kterih se drži v vseh svojih ukazih kongregacija sv. obredov, ktere pripoznavajo vsi rubricisti, in ktere vsprejema vsako pravo cecilijino društvo kot svoje, in ktere nobena še tako dolgotrajna nasprotna navada (razvada) ovreči ne more.

Pomotno pa je dalje, ako se trdi, „da so Nemci morali vpeljati tudi po deželi cecilijino petje, ker narodnega ljudskega cerkvenega petja nimajo, in ker ljudstvo nima grla za to“.

Znano in tudi znanstveno je, da nobeno ljudstvo ne goji v tej meri ljudsko petje, kakor ravno Nemci, in to posebno od časov reformacije sem, ko so Luterani vsaki spomin na Rimsko cerkvo in toraj tudi latinsko liturgično petje od sebe otresti hoteli. Te napore Luteranov so žalibog! tudi katoličani nemški posnemati začeli in latinsko petje skoraj čisto iz cerkev izbacnili — kar se je posebno godilo za časa Jožefa II., kteri je kot tedajni „merodajni rubricist“ zapovedal latinsko petje odpraviti, ter petje v domačem jeziku, ktero se je tudi poprej, pa vselej o pravem času rabilo, za vse liturgične slovesnosti določil. Storil je Jožef s tem ukazom zopet korak k svojemu idealu — nacijonalni cerkvi. In še dan današnji se imajo nemški cecilijanci boriti s tem žalostnim plodom jozefinizma.

Posebno zanimiva prikazen je, da čem dalje korakaš proti zahodu in severu, proti nemški meji, tem bolj gojijo ljudsko cerkveno petje. Na Kranjskem in pa na Goričkem pa skoraj nobenega ljudskega petja v cerkvi ne boš nahajal. Sklepe iz teh prikazni si, častit čitatelj sam lahko napraviš. — Mimo še omenim, da melodije nemških cerkvenih pesmi vsem tirjatvam umetalnosti zadostujejo in so posebno nektere tako lepe in jedrnate, da so največji glasbeni mojstri jih kot motive rabili in še rabijo za svoje največje umotvore (F. Bach, Händel, Brosig itd.)

Večina naših tako zvanih cerkvenih pesmi je necerkvenih, veliko pa trivijalnih. To je tudi izvrstno ljubljansko cecilijino društvo spoznalo, ter sklenilo po družbi svetega Mohora na svitlo dati pesmarico — v ktero bodo le prave cerkvene pesmi vsprejete in ktera bo kakor je za trdno pričakovati v vseh slovenskih škofijah vpeljana. V kar pomozi Bog in sv. Cecilja. S to pesmarico, ktera bo kakor je upati od tacega klasično izobraženega mojstra, kakor je g. Foerster, vsestransko izvrstna, bo gotovo tudi za lepo cerkveno petje vnetemu g. Tribniku vstreženo! Prihodnjič bomo po svojih slabih močeh poskusili na podlagi dotičnih cerkvenih določil pretresovati vprašanja:

a) kdaj je dovoljeno ljudsk. cerkv. petje in kdaj ne?
b) kake morajo biti melodije in spremljevanje?

Ukaz ministerstva za uk in bogočastje

z 8. junija 1883. l. št. 10618., da se izpelje postava z 2. maja 1883. l., drž. zak. št. 53., s katerim se prenarejajo nekatere določbe postave dné 14. maja 1866. l., drž. zak št. 62.

(Dalje.)

IV. (K §§. 17., 18. in 19. te postave.)

Kar se tiče uravnave meščanskih šol, se ukazuje:

1) Iz vsake užé obstoječe osemrazredne meščanske šole se morate napraviti s začetkom l. 1883/4. dve samostalni učilnici: splošna ljudska šola in trirazredna meščanska šola, ki ostane, kakor dosihmal, obvezana ljudska šola za všolane dečke ali deklice. Ob jednem se preosnuje odločena splošna ljudska šola, oziroma utesniti se ima po potrebi na tisto število razredov, da je somerna sè številom učencev.

Z vzdrževatelji šole se je porazumeti o tem, ali imate ostati splošna ljudska šola in meščanska šola kot „splošna ljudska in meščanska šola“ pod jednim vodstvom meščanskega šolskega ravnatelja skupaj, ali se ima za splošno ljudsko šolo postaviti nadučitelj. Skupno vodstvo obeh šol se pa priporoča le tam, kjer ste v jednem prostorji. V večjih krajih, kjer je po več šol, priporoča se, da se splošne ljudske šole od meščanskih tudi po prostoru ločijo.

Digitized by Google

2) V prvi razred meščanskih šol se vzprejmejo otroci, ki se s šolskimi naznanili ali s spričali skažejo, da so z zadostujočim uspehom obiskovali peto leto kake splošne ljudske šole; dalje otroci, ki so dovršili naj manj deseto leto in se skažejo s vzprejemno skušnjo, da so zadosti poučeni.

Za vzprejem v kak viši razred je potreba primerne starosti ali dokaz zadostujoče predizobražbe po vzprejemni preizkušnji.

3) Učni črtež gre tako urediti, da meščanska šola popolnoma izvrši zadevo ljudski šoli postavljeno in ob jednem učenca izobrazi toliko, da more prestopiti v učiteljsko izobraževališče in v take strokovne šole, pri katerih je pogoj za vzprejemanje pripravljanje v meščanski šoli takisto tudi, da ga sposobi za praktično življenje po posebnih potrebah šolskega kraja in okraja. Za vsako meščansko šolo posebej bode treba učnega črteža, in nič ne dela napotja, da se v krajih, kjer je več meščanskih šol, ozirajo v učnih črtežih pri posameznih šolah na različne potrebe.

Okrajne šolske oblasti naj za posvetovanje učnega črteža za vsako posamezno šolo skličejo posebne konference. K tem konferencam, katere ima voditi okrajni šolski nadzornik, se povabijo razen učiteljev na meščanski šoli ravnatelji učilnic, katere se nahajajo v okraji, za ktere ima pripravljati meščanska šola, isto tako strokovnjaki, ki zastopajo obrtne in gospodarske koristi v šolskem kraji in okraji.

V krajih, kjer je več meščanskih šol, gre v ta namen po zaslišanji posameznih učiteljskih oseb obdrževati konference, pri katerih so navzoči ravnatelji meščanskih šol, potem dotičnih strokovnih šol in učiteljišč, isto tako tudi zastopniki obrtnikov.

Podloga teh posvetovanj imajo biti učni črteži predpisani z ministrskim ukazom dné 18. maja 1874, št. 6549 (za Gališko ministerski razglas dné 22. sept. 1875, št. 8373) za samostalne trirazredne oziroma za 6., 7. in 8. razred, osemrazrednih meščanskih šol za dečke in deklice, pri tem gre gledati na to:

a) Ozirati se gre na razne potrebe meščanskih šol za dečke in deklice;
b) držati se gre kakor dosihmal sredotočne (koncentrične) metode pri razdelitvi učne tvarine pri tistih naukih, ki se poučujejo po več razredih;
c) največ sme ur biti v vsakem razredu po 30;
d) določila imenovanega vzornega črteža, v kterih se poučuje v naukih, nezavisnih od posebnih potreb šolskega kraja in okraja, ti so: veroznanstvo, učni jezik, zemljepis, zgodovina, petje in telovadba, imajo ostati tudi zanaprej s tem pristavkom, da se število ur za veroznanstvo odločenih na teden poviša za dve in se ima pri petju gledati tudi na prijavo mnogoglasnih pesen;
e) število drugih učnih ur, isto tako tudi učna tvarina v drugih naukih, namreč pri prirodopisu, prirodoslovju, računstvu, geometriji in geometrijskem risanju, na prosto roko, lepopisju in v poučevanju ženskih ročnih del za deklice, bode zaviselo od posebnih praktičnih potreb, tako da n. p. v krajih in okrajih, kjer obrtnijske razmere zahtevajo, da se bolj gleda na risanje ali da se nauk v kmetijstvu razširi; ozirati se je na to v učnem črtežu, v drugih krajih pa, kjer preoblada kmetijstvo, je gledati na te razmere pri nauku v prirodopisu in prirodoslovju, in podpirati gre ta nauk s posebnimi učili, kakor so: šolski vrt, drevesnica itd.;
f) v učnem črtežu gre tudi določiti število pismenih nalog, ki se dajejo na teden ali na mesec; vender gre to omejiti le na jezike in na številjenje;
g) določila, dana pod I. v tem ukazu: 5., 6. in 7. imajo veljati tudi za meščanske šole;
h) ako je dovolj učnih moči, more se na meščanških šolah za dečke osnovati poučevanje, da se doseže nekaka ročna spretnost (delavska šola), vendar to ni obligatno.

Učni črtež za vsako posamezno meščansko šolo ima predložiti deželska oblast naučnemu ministerstvu v odobrenje, ima pa pridejati svoje mnenje. Dokler načrt ni odobren, ima pa obdržati vsaka meščanska šola svoj dozdanji učni črtež.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Ljutomera. (O primicijah.) Ljutomer z okolico bil je meseca avgusta celi čas židane volje. Zvonovi so veselo peli, možnarji pokali, v posebno za to pripravljenih, krasno okinčanih bajticah pa je sedelo na stotine gostov, pomenkovaje se pri dobri postrežbi in narodne pesmi pevaje. Kaj bi ne, obhajali smo troje premicij. Začel je 15. avgusta č. g. Ivan Žnidarič, iz Podgraja ter zapel v Ljutomeru prvo sveto mešo. Slavni domači gospod župnik Fr. Šrol so govorili po evangelji zbranim genljive besede. — 19. avgusta obhajal je svoj slavni dan Franc Šalamon v Lukavcih fare sv. Križa. Zunaj cerkve pred kapelico, v kteri se je služila nova meša, je bila pripravljena prižnica, raz ktere so v. g. dr. J. Križanič blagovolili imeti slavnosti primeren govor. — 26. avgusta veselili so se Noršinci fare Ljutomerske, kjer je tretjeletnik č. g. Franc Simonič pel prvo svojo sveto mešo. Pridigali so mu č. g. dr. Fr. Feuš. — Tako slavno se je povsodi obnesel prvi dan. Pa tudi naslednji dnevi premicij imeli so svoje prijetnosti. Da preveč za Epikurom ne potegnem, omenim na kratko, da so Žnideričevi skazali zares svojo pristno staroslovensko gostoljubnost. Živijo! — Elegantno

Digitized by Google

se je obnesla Šalomonova premicija. Tukaj si ne morem kaj, da bi ne omenil enega prizora. Ko se je napitnica vršila za napitnico, vstal je priprost kmet in napil svitlemu cesarju, kar nas je vse prijetno iznenadilo. — Ravno tako izvrstno smo se zabavljali pri g. Simoniči. V lepo okinčani utici bilo je dobro biti in zares solza je igrala v očesu marsikomu pri ločitvi. Srečni ostanite! Sedaj pa še le malo besed o primicijah v obče. Jaz mislim, da mora vsakemu na tem ležeče biti, da se take slovesnosti, kakor dozdaj, tudi zanaprej kolikor mogoče sijajno obhajajo, in sicer ne samo iz prijetnih, marveč tudi hasnovitih vzrokov. Ljudstvo z veseljem pripomore, saj so take svečanosti redke in mu zastopajo vse druge drage piškave zabave, koncerte itd. Praktična stran premicij pa naj bo posebno ta, da ta lepa svečanost navduši mnoge stariše dati sinka študirat na mešni stan, kar nam je dandanes tudi sila potreba.*) Tudi svoj narodni značaj so še ohranile te veselice, kar je hvalevredno in se mora varovati, Dalje se vdeleži premicije do 3, 4, 500 ljudi in tukaj je na svojem mestu za narodno probujenje krepka beseda, če mogoče domačega poslanca ali sploh narodnega, navdušenega moža.

Fran.

Od Žavca. (Pogreb vč. g. Štefana Vodušeka). V četertek po angeljski nedelji, dne 6. septembra izročili smo na pokopališči sv. Kancijana hladni zemlji truplo našega blagega prijatla, veleč. gosp. Štefana Vodušeka, ki so po dolgi in strašno hudi bolezni, večkrat s sv. zakramenti previdenі dne 4. septembra v svoji lastni hišici v Petrovčah mirno v Gospodu zaspali. Bili so pokojni gospod Štefan mlajši brat rajnega celjskega opata preč. gosp. Matije Vodušeka, ki so dne 11. decembra leta 1872 blizo 71 let, toraj v enaki starosti kakor njihov brat umrli. Rodila sta se oba od poštenih kmečkih starišev v Vodulah, v Drameljski ali Marija Magdalenski fari, v znožji krasne Šent-Uršulske gore. Na tej gori so pokojni vč. gosp. Štefan pred 40 leti na angeljsko nedeljo novo sv. mešo peli, pri kteri so njihov brat gosp. Matija, takrat še ravnatelj glavnih celjskih šol, pridigovali. To svečanost je takrat silno povikšala redka dogodba, da sta oča in mati teh dveh častítljivih mešnikov tisti den obhajala zlato poroko, ali 50letnico zakonskega stanu. Rajni gosp. Štefan služili so potem za kaplana pri sv. Martinu na Pohorji (od l. 1843 — 1845), v Doberni (1845 — 1848), pri sv. Vidu blizu Ponikve (1848—1849), v Sromljah (1849 — 1852), poslednjič pri sv. Martinu na Paki (1852—1858), Po smrti pokoj. vč. g. Fidelisa Perne-ta dobili so faro sv. Petra v Savinjskej dolini, kjer so 13 let (od l. 1857 leta 1870) marljivo in sadunosno delali v vinogradu Gospodovem. Prizadevali so si posebno veliko za povekšanje in popravljanje cerkvenih in farovških poslopij, kar jim je mnogo skrbi pa tudi precej sitnosti napravljalo. Znabiti so jim te skrbi le prerano njihovo čvrsto zdravje podkopale. Bolezen v grlu jih je primorala se fari odpovedati in l. 1870 stopiti v stalni pokoj. Naselili so se blizo slovite cerkve M. B. v Petrovčah, kamor so hodili sv. mešo služit. Pred dvema letoma zadel jih je mrtud, ter niso mogli več sv. mešo opravljati, kar jim je bolezen posebno težavno delalo; naposled celo niso mogli več govoriti, pa pri zavednosti so bili blizo do konca svojega trudapolnega življenja. Prav po naročilu, kterega je dal prerok Ecehiel kralju Ecehiju, spravili so časno ob pravem času v red, kakor da bi bili slutili, da na zadnje bi tega ne bili več storiti zamogli. Koliko spoštovanja in ljubezni da so pokojni vč. gosp. Štefan Vodušek vživali pri ljudstvu kakor tudi pri častiti duhovščini, kazal je njihov sijajni pogreb. Vkljub silnemu dežju, ki se je že zjutraj napovedoval, potem pa od 9. ure dopoldne neprenehoma škropil in lil, zbralo se je k pogrebu 19 duhovnikov iz Celjske, Braslovške in Novocerkevske dekanije. Od hišice, kjer so pokojni na mrtvaškem odru počivali, v cerkev M. B. v Petrovčah vodili so sprevod preč. g. celjski opat, ki so po opravljenih mrtvaških biljah govorili „nagrobnico“ v cerkvi, in so potem slovesno mrtvaško sv. mešo peli. Ko so potem še pri mrtvaškem odru zapeli „Libera“ za dušni mir pokojnega vč. g. Štefana, poslovili so se od njih, ter prepustili pokojnega svojega prijatelja domačemu župniku vč. g. Jožefu Jeraju, da ga spremljajo na pokopališče Žavske fare. V dežju in po grdem blatu spremljalo je še 14 duhovnikov in prav lepa množica vernega ljudstva pokoj. vč. g. Štefana Vodušeka k sv. Kancijanu, kjer so jim v obilnem številu zbrani gosp. učitelji in organisti za slovo zapeli Jenkov zbor: „Blagor mu“. Naj v miru počivajo!

*) Dokaz nam je tudi Tirolsko. Kjer se premicije slovesno obhajajo, imajo mnogo duhovnikov, in nasprotno. Tako so pravili, ki so tam bili.

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Razborje 2 fl. 12 kr., sv. Marjeta pod Ptujem 17 fl. 28 kr., Ljubno 10 fl., Maribor 80 fl., Stranice 1 fl., Marenberg 5 fl. 80 kr., Sobota 1 fl. 70 kr., Slivnica pri Celji 8 fl., Zavrče 3 fl. 50 kr., Solčava 1 fl. 10 kr., sv. Križ pri Ljutomeru 24 fl. 40 kr., Brežice 12 fl. 70 kr., sv. Peter v Savinjski dolini 18 fl., sv. Marjeta na Planini 4 fl. 55 kr.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 39. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 27. septembra. 97.

Žalostna je hvala, če jo mešniku pojejo liberalni listi.

Nerad nastavi pisatelj naslednjih vrstic danes pero. Toda, ker celjskega opata, č. g. Antona Wretschka, prilično njegovega odlikovanja z redom železne krone hvalita in v liberalna nebesa povzdigujeta „celjski lisjak“ pa njegova mati „Deutsche Wacht“ tako, da tudi po „Gospodarji“ udrihata, prisiljen je ta odgovoriti. Omenjena lista navajata „velike zasluge“ opatove, zaradi katerih je bil odlikovan. No, kakšna je liberalna tehtnica in kako prikladna za uvažanje zaslug katoliškega duhovnika, to uže davno znamo. Mislimo pa, da se ima sedanji celjski opat za svoje odlikovanje pred vsem zahvaljevati prizadevanju dveh mogotcev štajerskih, ki sta nedavno zabranila po dobno odlikovanje, od dotičnega glavarstva nasvetovano za duhovnika zlatomešnika, čegar zasluge pozna vsa škofija. Sedaj pa še nekaj!

Celjskemu opatu č. g. Wretschku hvalo pojeta morebiti konservativna, katoliška lista? Ne! Marveč to delata liberalna pisača najhujše sorte. Celjskemu lisjaku so mešniki „umazanci“. Da je „Deutsche Wacht“ uže kot „Cillier Zeitung“ hvalila in zagovarjala „freimaurerje“, sedanje antikriste, to je „Gospodar“ uže večkrat poročal. Pa tudi sedaj kot „vahterca“ ne prekriva svojega sovraštva do mešnikov, ne zatajuje svoje mržnje do svete katoliške Cerkve.

V dokaz bodi sledeče: mešnike ima za „fofe, denarja lačne rimljance, blagoslovljene požeruhe in pustne norce (geweihte Fallstaffs), skopljence (Eunuchen), verske šole so jej: zavodi, da se ljudstvo v neumnosti obdržuje, pridne, duhovnikom prijazne učitelje grdi kot: čevljelizce duhovenstva itd. Tako grdobno, tako nesramno piše „vahterca“ o katoliških mešnikih, zavodih itd.

Prav ostudna je tudi štev. 75. od 20. sept. 1883, v katerej žali Bog tudi celjskega opata nahajamo v prav nedostojnej zvezi s tem nesramnim listom. Tam psuje list čestite duhovnike pri sv. Križi blizu Slatine ter jih ima za: „kaplane ščuvarje in čuke“. Malo prej obrekuje shod nemških katoličanov v Düsseldorfu, hvali mešnika odpadnika dr. Michelisa in navaja nasvet, naj se državnemu zboru dopošiljajo nujne prošnje, da se uvede, se vé razvezljivi „civilni zakon“.

No, in čudo veliko, v tistej številki „vahterce“ beremo naznanilo ali „inserat“ v katerem se razpisuje cerkvena služba organista pri opatijsko-župnijskej cerkvi v Celji. Med čitatelji freimaurersko-liberalnih listov, tam bodo pravi organisti!?

Tudi liberalni svet hvali, kar je njegovega! Celjski sedanji opat slovi kot „liberalni opat“. On bere, naročuje in podpira jih liste, zato mu pa tudi dostojno in dolžno hvalo pojejo tam, kder njegove duhovne tovarše, njegovo službo, njegov stan, njegovo Cerkvo sramotijo.

Kakšen kmet je to, ki z onimi vleče, kateri njegov stan zaničujejo, kakov oficir je to, ki s tistimi drži, ki njegove pajdaše napadajo, in kakšen je mešnik, ki svetej Cerkvi nasprotne liste podpira vkljub temu, da to obsojujejo papež, škofi, pri nas vseh 450 mešnikov razven opata, vsi verni katoličani? To vprašanje si naj častiti bralci rešijo sami!

Res žalostna je hvala, če jo mešniku pojejo liberalni listi, zlasti pa še takšni, kakoršne pišeta bivši komedijant Besozzi pa celjski lisjak. V našej škofiji se je godilo uže marsikaj, a celjski opat č. g. Anton Wretschko jej je pripomogel do posebnosti, ki se bode kedaj rado kot nedostojnost z zagrinjalom močljivosti pokrivala.

Zapisano in objavljeno pa bodi to v dokaz, da v naših dneh nismo vsi molčali ter svojih src s katoliškim prepričanjem v hlačah nosili. Desterniški.

Lavantinska škofijska sinoda.

II. Premilostljivi knez in škof so sami izkreno želeli, obhajati diecezno sinodo in so vsled tega svetega očeta papeža Leona XIII. vprašali, bi li se smela sklicati sinoda, predno se skliče provincijalni koncil, za katerim še le ima po navadi sledeti škofijska sinoda.

Odgovor se je glasil. da je to dovoljeno, ako se to vladiki potrebno in koristno dozdeva. Vsled tega določila se je dne 25. oktobra leta 1882. razposlalo častiti duhovščini naznanilo prve diecezne sinode. „Naznanjam že naprej, pišejo preuzvišeni knez in vladika v rečenem oklici dne 25. oktobra 1882. leta št. 2600, da mislim tekom prihodnega leta 1883. tukaj v Mariboru obhajati diecezno sinodo. Vse drugo, kar semkaj spada, hoče se o pravem času na-

Digitized by Google

znaniti". In res! par mesecev za tem poročilom bil je v cerkvenem uradnem listu za lavantinsko škofijo št. 1218 l. 1883. razglašen pastirski list, datiran od dne 30. maja 1883. l., ki s prav živimi besedami naznanja prav škofijsko sinodo. V tej lepi okrožnici pravijo knez med drugim: „Kar smo že dolgo želeli, namreč obhajati diecezno sinodo, hočemo sedaj z Božjo pomočjo začeti in dovršiti. Čestitamo si, da s tim naznanilom tudi vašim željam ustrežemo, posebno pa kar je še za nas najvišjega pomena, da z obhajanjem diecezne sinode ustrežemo cerkvenemu povelju, katero je obnovil sv. Tridentinski zbor."

V nadaljem se pojasnuje namen in korist takih cerkvenih skupščin ter se v sasebni poduk priporočajo znamenita dela kakor: Klasično delo papeža Benedikta XIV. De synodo dioecesana lib. XIII. Kdor te slovite knjige ne dobi, naj prebira: „Ueber die Provincial-Concilien und Dioecesan-Synoden von Dr. Joseph Fessler. Innsbruck 1849. — Der Klerus auf der Dioecesansynode. Ein kirchliches Gemälde entworfen von Dr. J. Amberger, Regens des Klerikalseminars zu Regensburg. Regensburg. 1849. Dodal bi še vsakako vrlo delo vrlo znanega kanonista Jurija Philipps-a: Die Diöcesansynode von Georg Philipps. Freiburg in Breisgau 1849. 8° str. 219. Ta knjiga je bila pisana, da se zavrnejo in popravijo kriva načela, katera so o dieceznih sinodah zagovarjali svoje dni osobito leta 1848. in 1849. pisatelji Wessenberg: Die Bisthums Synode. Stuttgart 1849; Dr. Haiz: Das kirchliche Synodal-Institut; Dr. Filser: Die Diöcesansynode. Augsburg 1849; F. B. Hirscher: Die kirchlichen Zustände der Gegenwart. 1849. Haiz in Hirscher, katerih knjigi ste bili postavljene na indeks prepovedanih knjig, sta se hvalevredno podvrgla sodbi apostolskega sedeža, preklicavši svoje hude zmote in krive nazore o dieceznih sinodah.

A vrnimo se nazaj k škofovej okrožnici, v kateri je bil začetek prve sinode napovedan na praznik sv. Avguština škofa in učitelja cerkvenega, katerega slavni god se vedno na njegov smrtni den to je 28. avgusta obhaja († 28. avgusta 430. l.) Povabljeni in poklicani so bili korarji stolne cerkve, dekani, župniki, predstojniki samostanov, redovniki z župnijsko jurisdikcijo in vsi, ki morajo in smejo po cerkvenem pravu ali vsled zakonite navade k škofijskim sinodam prihajati.

Kdor bi pak ne vtegnil in bi bil zadržan obiskati zbor, da se opraviči s tehtnimi razlogi. Naposled se je še ukazalo, naj se v katedralni cerkvi služi vsakega četrtka sv. meša v čast in slavo sv. Duhu; podrugod pa naj duhovniki pri daritvi sv. meše istega dne opravljajo, kedar koli rubrike dopuščajo, molitve v počeščenje tolažnika in razveseljevalca svetega Duha. Pa tudi pobožni verniki naj bi molili in prosili presveto Trojico za potrebno pomoč in potrebne milosti.

To naznanilo „edictum indictionis" je bilo prilepljeno na vrata stolne cerkve in ta razglas je vezal vse in vsakega, ki ima pravico in dolžnost obiskovati sinode, kakor bi bil vsakteri osebno po imenu pozvan in povabljen.

Ker je pa še nastala tu in tam dvomba o pravem začetku sinode, razposlal se je po vladikovini dne 21. avgusta 1883. štv. 1218. zadnji odlok, da se sinoda v torek 28. avgusta t. l. ob sedmih zjutra sè sveto mešo slovesno odpre; vendar prvo občno zborovanje ali prva generalna kongregacija se hoče že v pondeljek ob petih popoludne vršiti.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Jarenine. (Obnovljenje farne cerkve.) Lansko leto v jesenskem času se je naznanilo, da se je pričelo prenovljenje in slikanje tukajšnje farne cerkve, ter se je dovršilo marmoriranje altarjev in pozlačenje na njih postavljenih podob, kakor tudi slikanje presbiterija. V letošnji spomladi se je začelo renoviranje nadaljevati, in bo v teku tega meseca s polaganjem cerkvenega tlaka dokončano. Na oboku cerkvene ladije so naslikane častitljeve podobe od Boga čudovito razsvitljenih mož stare in nove zaveze, ki so bili kakor mogočni stebri, s kterimi je podprta bila vera v pravega Boga. Ti so namreč štirje sloveči cerkveni učeniki in štirje veliki preroki. Na severni strani oboka se zagledate podobi sv. Gregorja, papeža, in sv. Avguština, škofa; na južni strani pa podobi sv. Jeronima in Ambroža, škofa Milanskega. Za temi podobami se proti koru nahajata na eni strani naslikana preroka Izaija in Ecehiel, na drugi pa Jeremija in Daniel. Na sredini oboka cerkvene ladije med omenjenimi podobami je naslikano počastenje najsv. altarskega zakramenta, in v okrogu simbolična predstava štirih sv. evangelistov, namreč v podobi človeka in orla, levove in volove glave z odprtimi evangeljskimi bukvami. Blizo prižnice vidi se veličastna podoba sv. Urbana, patrona vinogradov, s katerimi so Slov. Gorice prav bogato obdarovane; in zraven je naslikana v znožji farna cerkev z nekterimi bližnišimi hišami.

Na moški strani kora se nahaja podoba sv. Jožefa z božjim detetom v naročji, na ženski strani kora so se stare že precej poškodovane podobe nadomestile z novimi, od slavnoznanega slikarja g. Brollo z oljnatimi barvami mojstersko na platno naslikanimi podobami apostolov, pripetimi v pozlačenih okvirih. Vrh tega ste se na južni in severni strani kora

Digitized by Google

napravile dve bolj majhni okni v gotiškem slogu, ki delite potrebno svitlobo, in delate lepo simetrijo. Na oboku, pod kterim se iz ladije cerkve prestopi v prezbiterij, vidi se napis, ki naznanja, v kterem letu se je zvršilo prenovljenje cerkve, in se glasi: MarIa DeI genItrIX, pIa IanVa CoeLI sVCCVrre nobIs.

V stranski kapeli, posvečeni sv. Blažu, se na oboku zagledate dve podobi, ki predstavljate v legendi pripovedani prigodbi iz življenja tega sv. škofa, namreč, kako je ozdravil mladenča, kteremu je kost v grlu obtičala, in pa, kako je po morji korakal, ne da bi bil vtonil; častilci ajdovskih malikov pa, ki so se predrznili ga posnemati v ti hoji po vodeni cesti, se zaporedoma vtapljajo in v globočino pogrezujejo. V križevski kapeli so na oboku naslikane podobe angeljev božjih, držečih v rokah orodje, rabljeno pri britkem trpljenji odrešenikovem; in za križevim altarjem na steni naslikano je mesto Jeruzalemsko z goro Kalvarijo. Vrh tega je po vajeni spretni roki mladih umetnikov gg. Oswaldo in Egidio Berti cela cerkva v živih barvah z arabeskami in celó naravno narisanimi cvetlicami tako mojstersko in bogato olepšana, da se to odtegne vsaki natančnejši popisavi, ampak se zamore le z očmi občudovati ta krasota.

V začetku tega meseca so se od sv. Trojice v Slov. goricah od cerkvenega mizarja g. Potočnika iz hrastovega lesa v gotiškem slogu mojstersko izdelani cerkveni stoli pripeljali, in na odločene prostore postavili, in po železnici je od Judendorfa iz fabrike Walter na postajo „Pesnica“ poslan bil cerkveni tlak, ki se je po tem začel polagati.

In tako je farna cerkev, ki se je edino le po veliki darežljivosti jareninskih faranov, navdušenih po vis. čast. gosp. dekanu Jož. Čuček-u, ki so umetnikom in delavcem iz svoje kuhinje in kleti priskrbeli potrebne hrane in pijače, zamogla celo in popolnoma od tal do stropa prenoviti, zdaj kakor slavna nevesta, vsa v novo krasoto ogrnena in z zalimi cvetlicami olepšana, pričakuje veseli dan blagoslovljenja.

Iz Vojnika. (Čudno godovanje.) Obhajali smo 26. avg. god farnega patrona, sv. Jerneja. Kakor vsako leto, so vrli slovenski mladenči iz trga postavili tudi letos tri visoke maje. Na srednji nataknili so slovensko bandero. Ta je bila našim nemčurjem trn v peti. Hitro priskoči znani Vojniški g. Cotel. Mladenčem obljubi dva goldinarja in dva vedra vina, ako slovensko bandero odpravijo in z drugo nadomestijo. Vrli slovenski fantje odgovorijo: „Mi smo si sami kupili vina, ko smo smreke podirali in jih belili; si bomo kupili tudi zdaj, ko bomo smreke stavili. Hočete pa tudi vi piti, kupimo tudi še vam.“ — Pripelo je bandero na maj srčno, slovensko dekle iz trga, ter zapodilo nemčurje v beg. Znani Cotel je od jeze pihal, ko ga je slov. dekle nagnalo; obrnil se in pete pobral. — Ubogi maj pa s svojo bandero ni imel miru. Od nemčurjev nahujskani „pebarji“ so plezali po noči na njo pa do bandere niso mogli. Nemčurji posilijo domačega župana, naj da maj podreti. Vsako leto je maj stal celih 14 dnij do sejma, letos pa so ga zavoljo slov. bandere že peti dan podrli. Tržki slov. mladenči bandero z maja snemejo, ter jo nepoškodovano med klicanjem „Živio Slovenci“ po trgu nosijo. Sram pred svetom vas bo, Vojniški nemčurji! Očitno ste pokazali, kaj ste. Judež je svojega Gospoda izdal, vi pa svoj narod. Hočete biti Nemci, pa še nemški govoriti ne znate. Od kake olike pri vas ni ne duha, ne sluha. Ako se štulite za Nemce, kteri od vas je li Nemec? Znabiti g. Cotel? Iz Žavca slovenskega je doma, kmečkega očeta in matere sin — ki nista dobro nemški znala, kakor tudi on zdaj ne zna. Jeli Nemec zagrizeni slovenožerec Hostonski? Njegov oča je iz Poljskega doma in kdor ga je kedaj slišal, se je prepričal, kako težko nemški govori. Sin njegov pa, slovanske krvi, Slovane črti, od kterih živi, ter njih jezik in znamenje slovensko zaničuje. Slovensko bandero nam ti nemčurji imenujejo „cunjo ali coto“. — Jeli Nemec znani Jošt, po domače „prukenvirt“? Burgar se imenuje, pa še posestnik ni; in zakaj da ni, je vsakemu znano. Zidarja sin, nekega kočljerja tam za gošo; in to malo, kar nemški zna, se je pri vojakih naučil. Sedaj pa sam Slovenec Slovence zaničuje; kmeti, od kterih živi, mu smrdijo. Ni to prve vrste nemčur ali nemškutar? Pri tem nemčurji je nemški „kazino“, kjer se njegove „glihe“ zbirajo in poštene Slovence obirajo. Ko bi se smelo reči, da je kteri Vojničan Nemec, bi velalo od g. Kleinšrotta, ali Šeiblauer-ja; ali ona kot poštena tržana spoznata, da sredi med Slovenci prebivata, od njih živita, ter tudi Slovencem pravic, ki jim grejo, privoščita. Na veliko Gospojnico popoldan pokliče nemčur Hostonski v svojo hišo slovenskega dijaka, ter ga osorno vpraša, od kod ima pravico, slovensko trobojnico nositi. Enako stori Cotel z drugim dijakom in ker ne ume tuje besede, vpraša: kdo vam dopušča nositi čez prsi „trakular“? Na trake je mislil, ktere v štacuni prodaja; besede „trikolora“ ni znal izreči, kar pomeni po naše tribarvico, bandero v treh barvah. — Ko se je 600letnica Habs. obhajala, so nemčurji otrokom omislili nemške spomenice (bukve), ter se jih je 50 med slovenske otroke razdelilo. Otrokom seveda ni bilo za nje, ker jih niso razumeli. Tudi Hostonski kot šolski ogleda v šoli otroke inšpiciral in jih izpraševal. Ktero ni dobro nemški znalo, to je grajal, drugim je pa dal v šoli razdeliti nemške bukve „deuče Mährchen“. Od

Digitized by Google

kod ima pravico, otroke izpraševati in v šoli premije med otroke deliti? Kedaj ga v cerkvi vidiš, Bog to zna. In taki človek zvonec znosi in je šolski ogleda? Tudi je ud srenjskega odbora. Sramota za Vojniške nemčurje, privandrovca volijo, ter nimajo v svoji sredi „sposobnega, domačega človeka.“ Konečno si zapomnite nemčurji še to: Kdor maternega jezika ne spoštuje, ni vreden, da je slov. matere sin. Kdor svoj narod zaničuje, mu tudi za vero ni. Nemčurstvo in brezvera sta si navadno brat in sestra. Živeli pa vrli, slovenski Vojniški fantje, — živela hrabra, slovenska, Vojniška pevka, Spilerjeva Ivana; — živeli vsi pošteni, pravicoljubni Nemci! —

Iz Slov. goric. (Duhovniki in učitelji.) Odkar se je vpeljala nova šolska postava — in je učiteljstvo pre samostalnije postalo, ako se obče sme to samostalnost imenovati, ka se za narodov napredek uneti in delujoči učitelji nadlegujejo in prestavljajo, od tistega časa si stojita še vedno in v premnogih krajih učiteljstvo in duhovništvo v nasprotji. Istina je, žal! ka premnogo učiteljev nasprotuje narodnemu duhovništvu le zaradi tega, da bi se svojim predpostavljenim prikupili in dosegli marsikaj v materijalnem obziru. Premnogokrat pa so tudi tako malenkostne stvari na jedni pa tudi uni strani krive nepotrebnega prepira, da človek mora le žalno pripoznati, ka tu vlada pretiranost in prenapetost. Ali pa to komu koristi? Mislim, in to je tudi gotovo, da ne jedni ne uni stranki, a škoduje pa največ narodu samemu. Ako si prosti narod naobraževajoča činitelja nasprotujeta, ne more na nikakšen način vzgoja vseh duševnih močij v lepem soglasji, nego ravno v protiglasji vršiti se. Kjer vlada takšna vzgoja osobito pri nežni mladini uže, tam mora hote ali nehote narod duševno in vsakoobzirno hirati in njegov propad mu je v klici uže zagotovljen. Kjer pa vlada med duhovništvom in učiteljstvom prava zastopnost, kjer se pri pouku in vzgoji ljubeznjivo podpirata, tam se lehko na prvi hip opazi, kako nedolžna mladež brez vsacega pritiska rada hodi v cerkev in šolo, se rada uči, si lepe, blagodejne nauke rada pomni in se po njih drži, ter dobrodelne posledice takšne naobražbe ne morejo izostati, nego se gotovo javiti prej ali pozneje. V dokaz takšnega poučevanja naj služi skušnja pri sv. Ani v Slov. goricah, iz krščanskega nauka dne 24. avg. pri kterej sem bil sam navzoč. Tamošnji kaplan č. g. Jurkovič Davorin pokazali so svojo izredno spretnost pri pouku krščanskega nauka pred obilico zbranega naroda, pred gg. učitelji in pred dekanom in kanonikom č. g. Tutkom od sv. Leonarda. Kako veselega in genjenega srca je bilo poslušati, ko so šolarji in odraščeni vedeli prav mnogo in izvrstno odgovarjati. Velč. g. dekan in kanonik so pred vsim občinstvom javno v cerkvi izrekli izvrstno pohvalo, rekoč: „tako še pri sv. Ani nisem slišal“, in to pohvalo večkrat ponavljali. Pri vsem pa se je vršil najlepši red, k čemur so gg. učitelji tudi po mogočnosti pripomogli. Gotovo je vsak šel popolnem zadovoljen domov. Kjer tedaj učitelj in duhovnik v popolnem soglasji pri naobražbi vršita svoj posel, tam povoljen in ugoden vspeh nikakor ne more izostati.

Iz Celja. (Katoliškemu podp. društvu) so darovali: Svitli knez Salm v Novem Celji 30 gld. Neimenovan v Celji 12 fl. Vlčg. Matija Sternad, župnik v Ljubnem 10 fl. Vlčg. Jurij Bezenšek, župnik Čadramski 10 fl. Spošt. L. Marovt. v Celji 25 fl. Blagorodna baronesa Konstancija de Traux 6 fl. Neimenovani dobrotnik iz Zg. grada 5 g. Spošt. Matija Hrastnik v Celji 10 fl. Kovačeva hiša na Zgornji Hudinji 4 fl. Gospa Friederich Pavla v Libojah 2 fl. Bog povrni.

Raznoterosti.

(Umrl) je č. g. Janez Einsiedler, mnogozaslužni župnik v Dramljah 65 let star.

(Stolno cerkvo) Somboteljsko na Prekmurskem so tatje oropali. vzeli so dragoceno monštranco in več zlatih in srebernih posod.

(Šoštanjski župnik) č. g. M. Poglšek bili so pri škofijstvu toženi, odstavljeni. Zoper to so pritožili se pri nadškofu v Salcburgu, ki so jih nekrivih spoznali. Zoper to pa se je škofijstvo pritožilo pri papeži, katerih so zastopali olomuški nadškof. Ta so razsodbo nadškofovo potrdili in tako so č. g. Poglšek nekrivi priznani. Sedaj je se vé, vse radovedno, kedaj jim bode glavarstvo odvzete matiške knjige vrnilo in kako. Vsakako brez „bobnanja“.

(Sedaj vemo.) Župan dr. Duhač je učitelje štajerske pri shodu v Mariboru nagovoril: bewahren Sie sich Ihren freien Sinn, halten Sie fest zum Volke und machen Sie sich nicht zu Schleppträgern einer Kaste, die sich zu hoch über dem Volke dünkt, um ein Herz für dasselbe zu besitzen.“ Toti nemškutar vedno plazi okolo škofijske palače pa se drzne duhovnike javno oznamovati kot „svojad ljudij, ki nima srca za ljudstvo“. Hočemo še misliti, da deda ni vedel, kaj je blebetal.

(Papež) so mesec oktober roženkrančkej Mariji posvetili in se bode do 2. novembra v vsakej farnej cerkvi molil 1 del sv. roženkranca. Pobožnim se naklonijo veliki odpustki.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 41. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 11. oktobra. 98.

Lavantinska škofijska sinoda.

III. Med tim ko se je vse to naznanjalo in naravnavalo, delale so se skrbno tudi priprave za točno in vspešno vršenje, tako dolgo pričakovanega in tako močno zaželenega shoda.

Najprej bili so izvoljenim činovnikom ali uradnikom sinodalnim doposlani dekreti s potrebnim podukom in navodom. Za sinodalnega urednika ali promotor-a, ki mora skrbeti, da se dnevni red natančno, hitro in koristno izvršuje, bil je izvoljen prečastiti gospod Matija Modrinjak infulirani prošt v Ptuji. Za tajnika ali sekretar-a, ki skrbi, da se naznanjajo seje, pripravljajo vse reči, ki bi se potrebovale pri sejah, n. pr. listki za skrutiniranje, bil je odločen preč. gospod Juri Tutek, častni kanonik, dekan in župnik pri sv. Lenartu v slovenskih goricah.

Tajniku v podporo je bil pridjan kot čitatelj in beležnik — lector et notarius synodalis — Dr. Mih. Napotnik, profesor bogoslovja, ki naj bi bral, kar je treba brati, in sestavljal zapisnike po vsakem občnem zborovanji in po vsaki javni seji.

V zagovornika ali prokurator-a klera je bil imenovan vlč. gospod Martin Stranjšak, nadžupnik in dekan Hočki. Naložena mu je bila dolžnost, govoriti v imenu sinodalcev, da se zabrani nered in nemir, ki bi nastal, ko bi imel vsakdo pravico ugovarjati, kadar in kakor mu drago.

Zagovornik ali branitelj klera naj bi sam razodeval želje in pritožbe duhovnikov, ki bi se oglasili zoper naredbe sinodalne. On sam naj bi predlagal in nasvetoval pripomočke in sredstva za prenaredbe sinodalnih sklepov in določeb, ko bi take tirjali zborniki.

Preč. gospod Franc Ogradi, kanonik in ravnatelj bogoslovskega semeništča ter č. o. Kalist Herič, gvardijan frančiškanskega samostana v Mariboru, sta bila poklicana kot oskrbnika stanovanj — praefecti hospitiorum — da priredita zanesljiva, duhovskemu stanu primerna in v vsakem oziru nesumljiva prebivališča in prenočišča za došle sinodalce. Preč. g. Ignacij Orožen, stolni kapitular, preč. g. Juri Tutek, častni kanonik in vlč. g. Jakob Filip Bohinc duhovni svetovalec, so bili sodniki pritožeb in izgovorov — judices querelarum et excusationum — katerim gre izrekati kratko razsodbo ostalih prepirih gledé prednosti pri procesijah in sedežih pa tudi presojati veljavo in vrednost razlogov, s katerimi bi ne došli gospodje opravičevali svojo nepričujočnost. Uredovalca obredov — magistri caeremoniarum — sta bila velečastita gospoda Janez Žuža, konzistorijalni svetovalec, dvorni kapelan in doktor romanus s. c. ter Karol Hribovšek, duhovni svetovalec in semeniški spiritual, kojima je pripadala skrb, da se vsi obredi lepo, veličastno in točno vršé.

Službo varuhov cerkve — munus ostiariorum — sta opravljala čč. gg. korvikara Ant. Borsečnik in Franc Heber. Da se pripravi in izdela potrebno gradivo za diecezno sinodo, ustanovljeni so bili 4 odseki, vsak sè svojim predsednikom, poročevalcem in beležnikom, ki so pridno preiskovali in se posvetovali, katere še stare in katere nove postave bi bilo dobro sprejeti med sinodalne štatute; se vé, ako je pred vsemi odobrijo milostljivi vladika.

Posebne važnosti je, da se natenko določi dnevni red sinode pa tudi obredi in molitve, ki se imajo opravljati pred začetkom in po svršetku sleherne seje.

V dosego mirnega in rednega zborovanja se je sestavil nekak program v knjižici: Ordo in actionibus synodi dioecesanae Lav. servandus. Ex mandato Celsissimi ac Reverendissimi Dom. Dom. Jacobi Maximiliani Principis-Episcopi etc. Marburgi. Typis Joan. Leon 1883. Ceremonije so vredjene po ceremonialu za škofa in po rimskem pontifikalu s pomočjo navoda, razloženega v knjigi: Norma in actionibus Synodi dioecesanae Budvicensis servenda. Pragae Typis Caroli Bellmann 1863.

V predgovoru se nahaja kratka razlaga, kaj je kongregacija partikularna in kaj generalna in kaj je javna seja. Za tim sledi od 4. do 11. strani dnevni red, po katerem se mora zborovanje vršiti v generalnih kongregacijah in v javnih sejah.

Od 11. do 32. strani so iz rimskega pontifikala ponatisnene prelepe in prepomenljive molitve, ki se imajo skupno in glasno opravljati od sinodalcev pred vsakim shodom in po vsakem shodu. Na konci je pridjano izpovedanje sv. vere po zapovedi papeža Pija IV. s pristavkom od Pija IX. ukazanim, ki zadeva dogme poslednjega občnega zbora Vatikanskega.

Prva generalna kongregacija.

Po teh pripravah se je v pondeljek 27:

Digitized by Google

avgusta o večernicah pričela sinoda s prvo kongregacijo generalno, h kateri se je že nad sto dušnih pastirjev zbralo v cerkvi sv. Alojzija — sekularci v talarih, redovniki v redovniški obleki in sinodalni oficijali v korokih. Po dohodu preuzvišenega in premilostljivega kneza in škofa se je s povzdignenim glasom molila himna: „Veni creator Spiritus“ in se sklenila z genljivo molitvo: „Adsumus“. Na to so pozdravili vladika iz daljnih in bližnih župnij obširne lav. škofije došle sinodalce v prav lepem nagovoru, v katerem so naštevali razloge, ki so jih napotili obhajati prvo diecezno sinodo.

Po dokončanem ogovoru so bila pričujočim naznanjena imena že gori naštetih sinodalnih oficijalov, ki so tudi takoj zasedli pripravljena mesta. Brž potem so se sinodi predložili in so bili od zborovalcev voljeni tako zvani sinodalni izpraševalci — examinatores synodales in sicer pet kanonikov stolne cerkve preč. gg. Ignacij Orožen, Franc Kosar, Lovro Herg, Janez Kanduth in Franc Ogradi ter pet druzih gg. Matija Modrinjak, Jakob Bohinc, Martin Stranjšak, Jožef Jeraj in Dr. Mihael Napotnik. Izmed teh morajo po določbi Tridentinskega zbora (seja 24. pogl. 18 o reform.) naj manj trije pričujoči biti pri skušnjah za župnijske beneficije.

Po dovršeni volitvi so se na prošnjo promotora in na privoljenje vladike napovedala imena predsednikov, poročevalcev in beležnikov vseh štirih odsekov, katerim so bila sinodalna vprašanja v pretres in izdeljavo izročena. V prvem odseku so bili p. n. gg. Ignacij Orožen, Dr. Ivan Križanič in Ivan Skuhala; v drugem gg. Fr. Kosar, Dr. Mih. Napotnik in in Dr. Franc Feuš; v tretjem gg. Lovro Hrg, Dr. Jožef Pajek in Tomaž Rožanc in v četrtem gg. Krištof Kanduth, Franc Trafenik Škalski dekan, in Dr. Ivan Mlakar.

Ko se je na to oznanila prva javna seja za vtorek 28. avgusta in so bile opravljene zahvalne molitve, kakor je rimski pontifikal za konec vsake kongregacije zapoveduje, dokončano je bilo prvo občno zborovanje in duhovniki so se razšli ob $^1/_2$7. uri, ko se je ravno pri vseh mariborskih cerkvah pričelo slovesno zvonjenje, ki je trajalo do sedmih.

(Dalje prihodnjič.)

Sladka gora.

Dan 15. avgusta je bil radosten za vsakega pobožnega kristijana, ker obhajala je sv. katoliška Cerkev veseli praznik Marijinega v nebovzetja ali Velike Gospojnice! Navdušeni so hiteli k Marijinim svetiščem, in to cele trume v prav daljne kraje mej tuje ljudi.

Tudi verni in pobožni Slovenci niso za druzimi narodi ostali, kar trumoma so šli nekteri prav daleč na gorenji Stajer k slovitej romarskej cerkvi v Marija-Celje; a drugi so se podali proti drugim trem. na enkrat obiskovanim božjim potom: Sladki gori, Šmarijam in na tako imenovano Tinjsko goro; romarji iz Slovenskih goric še domu gredé obiščejo Ptujsko ali „Črno goro“, ter tudi sv. Trojico v Slov. goricah. Veliko izmej njih je šlo na ta imenovana svetišča iz zaobljube in pobožnosti; redki menda iz hudobije, tatvine, slabega znanja, česar Bog varuj na onih krajeh! Ker sem lani obljubil nekaj več o tej tako imenitnej romarskej poti na Sladki gori spregovoriti, storim to tem raje, ker sem tudi jaz eden izmej ozdravljenih na priprošnjo Device na Sladki gori!

Najpopred omenim, da so zgorele vse listine, zadevajoče zgodovino te cerkve in fare, ter popisi mnogoštevilnih čudov, s kterimi je zala cerkev pomalana, komaj rešili so krstne in mrtvaške knjige.

Leta 1854 se je obhajala 100letnica obstanka Marijine božje poti.*)

Prečista Devica
Nebeška kraljica,
Glej mileno nas,
Da hvalno pomnili,
Kar brumni storili,
Dvigujemo glas.

Alj cerkvico malo
Predela kaj zalo
Pobožnosti mar;
In tebi Devica
Nebeška kraljica
Daruje altar.

Zdaj stoto je leto
Kar delo se sveto
Zgotovilo je,
Tud' danes raduje
In k tebi dviguje
Se naše srce.

Od sleherne strani
Tečejo kristjani
Te tukaj častit,
Si revnim v nadlogi
Sirotici vbogi,
Tolažba in škit.

Kristjani poznali
In zdavn' obisk'vali
So Sladko goro,
Ker cerkvica svete,
Device Marjete,
Je stala lepo.

O blažena mati
Naj slava stokrati
Dans tebi velja!
Na Sladki naj gori
Teb' juterni zori
Čast vedna se dá.

Ak' jezer let mine
Čez hribe doline
Klic naj bo takó:
„Marijo častiti
Mi hočemo iti
Na Sladko goro“.

Prečista Devica
Nebeška kraljica
Glej mileno nas!
Spomin ponoviti
In tebe častiti
Dvigujemo glas.

Začetka tej cerkvi ne znamo, vendar so čuda, ki so se tamkaj godila, bila uzrok, da se je ondi ustanovila fara, ker popred je bila fara pri sv. Miklavži v Lembergu.

Po mnogih stopnicah, kjer ubogi berači držijo roke svoje nasproti, se pride v obzidje in do cerkve, stoječe proti jugo, imajóče dva zala stolpa in kuplo nad glavnim altarjem. Procesija se vije in prepeva okolo cerkve in v

*) Drobtinice l. 1859 in 1860

Digitized by Google

njo. Vsakega romarja prvi pogled je na Marijo. Vsi pa popadajo na kolena, kakor da bi kakšna nevidna moč naglo noge podmeknola, in tako se pomikajo do glavnega — zalega Marijinega altarja

Milo doneče trijančanje zvonov in lepo glasno petje ovenčanih deklic gane vsakega kristjana. Deklice svoje venčeke in mladenči šopke svoje mečejo za altarjem v pripravni kraj. Romar prvokrat tukaj se zares čudi!

Vsaki dan ob času romarskem so po tri pridige, večernice in tako imenovane „rimske procesije“. Kdor pride iz verskega prepričanja na Sladko goro, ta, je kedaj že pobožno molil ali ne, tukaj bo gotovo storil pred podobo Marije, vse druge misli človeka zapusté, le edina še ostane: svojo pobožnost zvesto končati in si uslišanje izprositi Zvečer pa, ko se rimska procesija vrača v cerkev nazaj, takrat je krasen prizor, mičen za vsakega, na stotine lučic sveti.

Cerkev ima 5 ličnih altarjev. Prižnica je na desnej strani, kakor tudi zakristija. Dveh spovednic ne smemo pozabiti, ker ste zares lepo delo, nahajate se ena v kapeli sv. Dominika in druga v kapeli sv. Frančiška, na njima ste podobi dveh najimenitnejih spokornikov sv. Petra in sv. Magdalene. Orgle imajo milo doneči glas, enako tudi 5 zvonov; tlak je vložen iz belega in črnega marmorja. Zlasti spomina vredni so pa čudeži, s kterimi je cerkev ozaljšana.

Vseh popisati bilo bi pretežavno, sedaj ko so listine proč. Vsak čudež na stropu pomalan ima svojo številko, in to je dokaz, kako so bili v listinah zapisani, žali Bog zgorelih!

Bralec, ako prideš kedaj tjekaj, oglej se v desnej kapeli sv. Dominika na strop, opazil boš podobo, predstavljajočo peljati voz snopja, konji se splašijo, uidejo in voznika po glavi pomandrajo, da kri curkoma lije, on pa v zaupanji na Sladko goro srečno ozdravi; tik imenovanega čudeža je zibelka s spečim otročičem, konji z zvozom težko notovorjenim pred jo stojé niso se dalje premaknoli.

V levej kapeli sv. Frančiška boš zapazil kako ženska v vodnjak pada, in misel na Sladko goro njo je rešila, da so jo srečno še v pravem času izvlekli; spet tam je podoba, kako je tolovaj jednega pograbil, na tla vrgel s koleni na prsi butal in ga tako trpinčil. Na koru je podoba, kako je voznik vozil 4 polovnjakè vina, prišel pod voz in zakričal Devica na Sladki gori pridi mi na pomoč, in res, pritekla mu je na pomoč. Takih in enakih čudežev bi lahko veliko naštel, pa v tem skromnem sestavku naj navedeni zadostujejo!

Kraj je lep! Na južnej strani se pride po mnogih stopnicah, na severni strani jih je manj. Na tej strani se razprostirajo vinogradi.

Sladka gora ima tri podružnice: Sv. Mihaela; sv. Benedikta; sv. Miklavža v Lembergu. Sicer še potem ima več majhnih cerkvic.

A. V.

Dopisi.

Od Radelna. (Slovo pridnega učitelja.) Dne 23. avgusta bila je v Remšniku skušnja iz veronauka pod vodstvom prečastitega g. dekana A. Jazbeca. Otroci so prav dobro odgovarjali in g. dekan so jih posebno pohvalili. Pripomogel je k temu tudi naš blagi nadučitelj g. Janez Bezjak, ki ni samo učil po navadi nove šole i, u, e, in razne sorte novotarij, temuč je tudi rad pomagal katehetom, ako so bili zadržani v podučevanji veronauka, ter dal večkrat mesto drugega berila tudi katekizem brati in šolarje opominjal rad: v mladosti se učite vsega, kar je dobro, in to vam bo blagor in srečo donašalo. Bodi mu hvala do smrtne ure. Po dovršenem izpraševanji so se podali učenci spremljani od 5 duhovnikov na odločeni kraj, kjer so bili s kruhom in vinom podarjeni. Tamkaj nagovori domači župnik učence: „Posebno slavnost obhajamo dnes, ne samo veselo, temuč tudi pomenljivo. Vi se boste zdaj veselili, ker boste mogli svoje torbe v kot djati, ker konec šolskega leta je za vas, pa nekaj druga še tudi pomeni dnešnja slavnost, konec delovanju je vašega g. nadučitelja, kteri so 30 let pri vas bili, noči in dneve se trudili za vas. Niso samo vas podučevali, temuč tudi večinoma vaše stariše. Zdaj pa na konci njihovega delovanja, ko slednjokrat pri vas, se jim zahvalite za trud, kojega so z vami imeli in kličite naj jih Bog živi še mnogo let „živijo“. Na to reče g. J. Bezjak: Res 30 let sem že pri vas, in se mnogo trudil, a zdaj ne morem več, ne pozabite name nikdar, prosite za me. Naročujem vam, da novega g. učitelja ravno tako lepo in radi vbogate, kakor mene, ker to, kar se otrok dobrega v mladosti nauči, ga nikdar ne kesa, temuč mu le srečo donaša. Bržčas bom še tukaj ostal in kedar pride po mene smrt in me preseli na drugi svet, priditi tudi takrat in se zberite v tem številu, kakor dnes okoli moje truge in me spremljajte na mirodvor, to je na britof, in molite za mojo dušo. Ihtenja in jokanja ni bilo ne konca ne kraja. Ko so se malo odahnili in z vinom okrepeli, so živahno kričali živijo, živijo, še mnogo let. Pri obedu so g. dekan v pokoj stopivšega nadučitelja J. Bezjaka nagovorili: „Vi ste znani kot prijatelj duhovnikov, kot pevec in pesnikar in slednjič kot izvrsten narodnjak. Pomagali ste radi katehetom, trideset let ste na nemški meji branili slovenski narod pred tujstvom, in to so velike zasluge, da Remšnik ni nemškutarski, kakor veliko drugih krajev. Vse to ste Vi s svojim

Digitized by Google

tridesetletnim delovanjem v šoli pouzročili. Toraj Vas naj mili Bog še mnogo let živi". živijo. Prestopivšemu v pokoj želimo mnogo let, nasledniku pa izgled.

Iz Jarenine. (Blagoslovljenje farne cerkve.) Dne 7. oktobra, roženkransko nedeljo, se je zgodilo blagoslovljenje prenovljene cerkve Marijine. Okolj 1/2 9 ure so se iz Maribora pripeljali Njih Ekscelenca, milostljivi knezoškof, ter so se pod baldahinom (nebom), spremljani od 2 vis. čast. korarjev in dekanijske duhovščine, kakor tudi od obilne množice in belo oblečenih, z vencem na glavi okinčanih deklet, med sviranjem zbrane godbe, in jarnim zvonjenjem podali v primerno okinčani farovž. Ob 9. uri smo se v procesiji podali v prenovljeno cerkev, da se opravi njeno blagoslovljenje. Najpoprej so se blagoslovile novo pozlačene podobe in na novo posrebreni svetilniki prednjega in 4 stranskih altarjev, kakor tudi fresko malane slike, in na platno narisane podobe apostolov Gospodovih, ki se nahajajo ob prednji strani kora. Zatem so Njih Ekscelenca, milostljivi knezoškof imeli roženkranskemu prazniku in obhajani svečanosti primerno pridigo, po kteri so, med izvrstno vredjeno godbo in petjem, služili veliko pontifikalno sv. mešo. Razun čast. gosp. župnikov jareninske dekanije so nas s svojim prihodom in navzočnostjo razveselili vis. čast. jubilant in častni korar od sv. Petra blizo Maribora, ki so, kakor je obče znano, posebno vneti za olepšanje hiš božjih, in za ozaljšanje k časti nebeške kraljice pozidanih cerkev. Nepozabljiv bo ta praznik, posvečen kraljici sv. roženkranca, ostal farmanom jareninskim, ker so si pripravili veliko duhovno veselje z občudovanja vredno darežljivostjo, ktero so razodevali pri ponovljenji svoje farne cerkve, saj so mnogi prav globoko v žep segnili in iz njega potegnili petdesetake in stotake, in jih izročili v olepšanje cerkve. Dobrotljivi nebeški Oča naj po priprošnji Marije vsem blagim dobrotnikom njihovo radodarnost povrne s svojim mogočnim blagoslovom.

Iz Slovenjegradca. (V blag spomin vrlemu učitelju.) Dne 4. oktobra je umrl v bližnjem Staremtrgu obče spoštovani učitelj g. Anton Gaberšek, v 75. letu svoje starosti. Rajni je bil rojen v Vojniku, služil kot podučitelj v Konjicah, Šoštanji, v Šentilnu pri Turjaku in skoz 33 let kot učitelj in organist v Podgorji blizo Slovenjgradca. Rajni Hriberšek je bil eden onih pridnih učiteljev, kteri niso samo otroke podučevali, nego tudi krščansko odgojevali. Zraven je povsod šolarje in posestnike podučeval v sadjereji, in dosegel tako srečne uspehe, da je bil za svoj trud poslavljen s sreberno medajlo. Ko je 52 let v učiteljstvu preživel, podal se je v pokoj, in živel v Staremtrgu kot izgled pobožnega kristijana in mirnega občana. Dne 6. oktobra so vrlega moža pokopali, starotržki č. g. župnik so mu v spomin govorili, v srce segajoče besede, bližnji učitelji pa zapeli milotožno nadgrobnico. Rajni Anton Hriberšek je tudi bil zaradi svojih učiteljskih zaslug poslavljen od svitlega cesarja s srebernim zaslužnim križcem s krono, a naj lepše odlikovanje ste ljubezen, spoštovanje, ktero je užival ves čas svojega življenja pri svojih nekdanjih učencih in pri vseh poštenih ljudeh. Lahka mu zemljica. Eden njegovih nekdanjih hvaledolžnih učencev.

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu) so darovali: Prevzvišeni in premilostljivi gospod knezoškof 25 gld. v pomanjšanje dolga na poslopje šolskih sester; včg. Matija Kertna, župnik v Šmartnem pri Gornjem Gradu 6 gld.; včg. Henrik Križan, župnik v Št. Janžu 5 gld ; čg. Jožef Jurčič, kaplan v Žalcu 5 gld.; neimenovani v Celji 5 gld.; čg Alojzij Meško kaplan v Starem trgu 3 gld. Letnino po 2 gld. so odrajtali: g. Miha Altziebler, lončarski mojster v Celji; g. Milan Hočevar, trgovski pomočnik v Celji, čg. Jurij Vtičar, kaplan v Vozenici, gospa M. Kandušer v Celji, včg. Jožef Matoh, župnik v Galiciji, g. Miha Žičkar, posestnik v Rajhenbergu, čg. France Jan, kaplan v Rajhenbergu, neimenovan v Mariboru. Več podpornikov 5 gld. 54 kr. Bog povrni vsem!

Raznoterosti.

(Inštalacija) slivniškega župnika se je 7. t. m. slovesno vršila. Odlikovani nadučitelj g Jož. Tríbnik je s svojimi pevci in godci kaj izvrstno svečanost povzdignil s Šmidovo Es latinsko mešo, slovenskim gradualom v Es in dvoglasno prelepo Marijino pesnijo.

(Od sv. Jarneja) pri Konjicah se nam piše o lepem pogrebu pobožne žene Katre Jurševe, župana narodnjaka v Ličenci. Rajnka je bila mati revnim, tolažnica žalostnim, lep izgled krščanskim gospodinjam. O podobnej reči pišejo nam iz Razbora, kder so še mlado in pridno Verčkovsko Lenčko, omoženo Vitkovo zagrebli. Naj počivate v miru!

(Č. g. Škrbec) ostane kot kaplan v Konjicah.

(Na Pragarskem) so od učiteljskega shoda prišedši učitelji nemčurji zagledali duhovnika in zakrožijo njegov stan zasramujočo pesen klafarsko. Nekde drugod je isti den nek učitelj udrihal po duhovnikih, pa navzoči drugi učitelji so kričaču precej usta zavezali.

(Občni zbor) obhaja Cecilijino društvo kranjsko v Ljubljani dnes 11. oktobra.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 42. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 18. oktobra. Štev. 94.

Novi tržni red za klavno živino na Dunaji.

Uže davno je trebalo novega reda na Dunajskem tržišči za klavno živino. Kajti nekateri mešetarji so tam imeli vso trgovino živinsko v svojih rokah in si brezobzirno žepe polnili. Dunajčanje so morali drago meso jesti, živinorejci pa zadovoljevati se s slabo plačo. Sedanja vlada je ukazala Dunajskemu mestnemu zastopu, naj reč prenaredi po nasvetih vladinih. Toda mestni zastop držeč z mešetarji ni hotel. Na to objavi vlada sama in naglo dne 7. septembra t, l. novi tržni red, ki stori samovolju mešetarjev hipoma konec, brž ko zadobi postavno veljavo. To se zgodi brž, ko bodo vse priprave dokončane.

K tem pripravam spadajo pred vsem: zapriseženi tržni agenti, ki bodo posredovali med prodajalci in kupci mesarji. Dalje spada sem poseben denarstveni zavod na tržišči, to je kasa, bi bode z denarji pomagovala kupčijo vselej točno in zanesljivo izvrševati. Ko bo to vse dogotovljeno, obvelja novi tržni red. Upati je, da bode na veliko korist meščanom pa tudi kmetovalcem govedorejcem, kar je res močno želeti.

Šolski vrti.

Kedar si kdo namerjava prirediti šolski vrt, treba najprvlje skrbeti, da bo zadosti gnoja. Če ga ima šolski vodja sam, je reč lahka. Drugače pa si ga mora od posestnikov izprositi. Vendar povsod ga ne bode dobil zadosti. Zato bode moral gledati, da si pripravi gnoja mešanca ali komposta. V to svrho naj vse porabi: smeti, kuhinjske odpadke, cestni prah in vsakojako šaro ter je naj blizo bodočega vrta nakupiči, večkrat premeče in z gnojnico ali kuhinjskimi pominjami zaliva. Tudi iztrebki stranišč dajo se dobro porabiti. Kdor je kokošinek, naj tudi kurjek marljivo pobirati daje, 10 kokošij daje na leto 55 kilo močnega gnoja.

Skrbeti je nadalje za vodnjak blizu vrta, da se ima s čim škropiti. V to svrho služijo oljni čebri, kakoršnih je povsod pri kramarjih za male denarje dobiti. Takšen čeber se v senci vloži z zemljo. Kder šola uže ima svoj vrt, ondi je učitelju samo treba ga modro razvrstiti v grede in šolski vrt je prirejen. Če pa šola nima vrta, naj se pa zemljišče zanj skuša izbrati mogoče blizu šolskega poslopja, sicer učitelj in otroci preveč časa zamudijo, tudi potrebno nadzorovanje ni lehko mogoče.

Kakor vsako zemljišče ne sodi za njivo, za travnik, tako tudi ne za vrt. Ta potrebuje zavetja proti mrzlim vetrom in saj nekaj jutranjega in poludanskega solnca. Sončni vrti v mokrih globlinah so slabi. Sadeži so brezokusni, bolehavi in prepolni vode.

Za vrt sodi nadalje posebno debelo, prhko, krepko zemljišče Če pa nam takšnega zemljišča ne dajo na razpolaganje, potem se moramo z dobljenim zadovoljiti in gledati, kako je zboljšamo. Ko smo zemljišče za vrt odkazano dobili, treba ga dobro razmeriti, razvrstiti in razdeliti med sadeže, katerih hočemo pridelovati. Pri tem delu naj se gleda na to, da se koristnemu daje prednost pa tudi prijetnost ne zanemarja, ampak oboje, kakor mogoče prijazno druži. Na prvo se more tem bolje ozirati, če je majhen prostor. Več za prijetnosti se da storiti, če je prostora dovolj.

Nekateri sicer trdijo, da se naj pokliče zveden vrtnar, ki bi naj vrt za razne sadeže razmeril v posamezne gredice. Toda to pogosto ni mogoče, stane denarjev in reč tudi ni tako strašansko kočljiva, da bi je pameten učitelj ne mogel ladati. In knjig je tudi dovolj na razpolaganje tudi učiteljem danih, da se uže sme tem takšno delo z dobro vestjo prepuščati.

V. Pranger.

Kako zamoremo grozdnega kiseljaka zatreti.

Grozdni kiseljak je majhna gosenica, ki se zavrta v jagodo. Izjedena jagoda se usuši in odpade, pri mokrem vremenu pa gnjije in se skisa. Grozdje ne dozori dovolj in vino je iz takšnega grozdja kislo in nestalno. Odtod ima ovi škodljivec ime: kiseljak. Tega merčesa naležejo največ metuljčki kiseljaki meseca julija in avgusta, ki jajčka polagajo grozdom na jagode. Iz njih izlezejo gosenice, se zavrtajo v jagode, in te oškodijo, da je vino kislo. Če sedaj gosenice iz jagod brez ovire se k tlam spuščajo in se tukaj zabubijo in prezimujejo, dobimo spomladi in dalje drugo polletje še več škodljivcev. Vinograd pride v vedno večjo oškodovanje. Zato moramo kiseljaka metulja pokončavati, kder le mogoče. Pa tudi gosenice bi naj preganjali, dokler so še v jagodah.

To bi gotovo vsi storili, ko bi se prepri-

Digitized by Google

čati hoteli, da res veliko škode vinogradom dela ta škodljivec.

Ne samo da navrtana jagoda skisa, gnjije, ona širi gnjilobo še dalje naprej med zdrave jagode. Mnogo navrtanih jagod skaplje na tla.

Zato svetujejo razumni vinorejci pokončavanje kiseljakove gosenice v jagodah. V to svrho kaže navrtane in gnjile jagode skrbno pobirati in pokončavati. Kdor več let tako dela v svojem vinogradu, ta se sčasoma gotovo znebi teh nadležnih škodljivcev. Dr. Nessler.

Nova sušilnica.

Sadež sušiti je prav koristno, posebno v dobrih sadovnih letinah, ko drugače ni lehko mogoče ga v denarje spraviti. Kajti kedar sadovno drevje obilno obrodi, ni lehko dovolj in dobrih kupcev najti za sveži sad. Posestniki so prisiljeni ga za slepo ceno prodati ali doma porabiti in celo svinjam polagati. Drugače pa je, če umemo sad dobro sušiti.

Tako dobimo pridelek, ki se daje več časa hraniti, dokler ni zanj dobrega kupca. Finiše sorte dobro posušene imajo celo v dobrih sadovnih letinah tako lepo ceno, da se še tudi takrat sušiti splača. Tako delajo n. pr. v južnem Tirolskem, na Goriškem, okolo Šoprona, v severnem Českem, kder veliko žlahtnega sadovja vsako leto posušijo. Daleč slovijo posušene slive, ki se iz Bosne izvažajo, letos uže samo nad Sisek okolo 6000 meterskih centov. Bosenske slive gredó celó v Ameriko.

Kdor pa želi svoj sadež lepo sušiti, temu je treba dobre sušilnice, ki v razgretem zraku suši brez dima. Takšno novo in dobro sušilnico je izumila in jo izdeluje firma: Krauss et Comp., Währing, Wien, Herrengasse 64. Sušilnici je ime „Phönix“. Sušilnice so trojne velikosti, prve imajo po 6, druge 9, tretje po 11 les za sušenje iz drobnega svila narejenih ter veljajo 100 fl., 146 fl. in 168 fl. Vsaka je iz plehovine in kovanega železa narejena, je lehko premična in sodi za domače potrebe, jednako kakor za sušenje na debelo. Suši se v teh sušilnicah hitreje, kakor v drugih pa vendar potrebujejo malo kuriva. Vse je tako prirejeno, da se slabi s soparji prenaphani zrak vedno zamenjava z novim, svežim. Sušenje vrši se vseskozi jednakomerno, ker se toplota vselej regulirati da. Strežbe ne zahteva veliko in služi v sušenje ne samo sadovja, ampak tudi drugih pridelkov na primer: semen, grozdja itd.

Sploh nova sušilnica „Phönix“ ima toliko dobrih lastnostij, da jo vedno dalje po sadunosnih deželah obrajtavajo.

Delovanje centralnega odbora kmetijske družbe štajerske.

Centralni odbor je v seji 5. avgusta t. l. obravnaval in sklepal o sledečih rečeh.

1. G. predsednik je dal najprvlje cesarjevo pismo do c. k. namestnika predčitati, ki se glasi:

Ljubi baron plem. Kübek! Z velikim zadovoljstvom sem 600letnico združenja dežele Štajerske z rodbinsko deželo Moje hiše sredi Mojega zvestega štajerskega ljudstva obhajal in se dalje časa mudil, da sem si ogledal veselega napredovanja v vseh krogih javnega življenja in se tega sam osvedočil.

Jaz sem močno razveseljen o rasti in napredovanji glavnega mesta Gradca, o živahnej kupčiji, industriji, obrtništvu, umetnostih in marljivem, razumnem kmetijstvu in gozdarstvu, šolstvu in številnih milosrčnih zavodih. Jaz sem tudi jako razveseljen in osrečen po prisrčnem sprejemu in o izraženej udanosti in zvestobi do Mene in do Moje hiše.

Genjenega srca rečem Mojim Štajercem za dokaze njihove ljubezni in zvestobe svojo cesarsko zahvalo ter zaupam, da bodo tudi sinovi te dežele, kakor njihovi očeti v preteku 600 let, v bodoče se odlikovali, s tem, da bodo trdno in zvesto stali k svojej prirojenej vladarskej hiši.

Jaz Vam toraj zaukažem, da ovo Mojo zahvalo naznanite vsemu prebivalstvu ter je zagotovite Moje vstrajne milosti in očetovske skrbi za njihovo lepo domovino.

Leoben, dne 17. junija 1883.

Franc Jožef, l. r.

2. Da pokroviteljstvo čez regijonalno razstavo v Feldbahu prevzame, je prošen g. predsednik kmetijske družbe.

3. Subvencijski odsek poroča o tem, kako bi se od države darovana podpora najbolje porabila ter nasvetuje sledeče:

a) ker na spodnjem Štajerskem letos ni nobene regijonalne razstave, porabi se dotični denar za nakup plemenskih bikov;
b) statistične podatke o letini 1883 ima tajnik kmetijske družbe sestaviti;
c) skušalo se bode celim okrajem prirediti drevesnic. To bi naj podružnice najprvlje poskusile in kder to ne kaže, naj v to svrho pridobijo kakšnega privatnega moža, ki je zaupanja vreden. Subvencija za sadjerejstvo se iz ostanka pri lanenem semenu pomnoži do 900 fl. Iz teh denarjev se izplačajo podpore okrajem, podružnicam, zasebnikom, kateri okrajne drevesnice omislijo ali to storiti obljubijo;
d) ministerstvo poljedelstva prosi, naj dovoli nekaj podpore v zboljševanje planinskih pašnikov;

Digitized by Google

e) vrtnarskemu društvu se dovoli 6 svetinj, ki so spomladi preostale, razdeliti pri jesenskej razstavi, vrhu tega mu se izroči še 6 novih srebernih svetinj in ministerstvo poljedelstva prositi, naj še doda 6 svetinj;

f) podružnica v Ausseeji dobi trijer po dosedanjih pogojih. Vsi ti nasveti bili so od odbora sprejeti.

4. Zanaprej ne dobi „Slov. Gospodar“ v novem letu „Gospodarstvene priloge“ pa tudi nobeden drugi list, ampak predsednik kmetijske družbe napravi s firmo Leykam nagodbo, da bo ta list: „Steirischer Landbote“ na slovenski jezik prestavljala, tiskala in razpošiljala.

5. Predloženi načrt poduka možem, ki imajo opravka pri izvrševanji nove govedorejske postave, se odobri z malimi spremembami.

6. Deželni odbor bi naj od dr. Klingana spisani poduk o govedorejstvu dal tiskati in razdeliti. Za to ga prosi centralni odbor kmetijske družbe.

7. Nekatere spremembe, ki so bile nasvetovane k pravilom kmetijske družbe, niso bile sprejete.

8. Centralni odbor sklene č. g. Fr. Drachslerju, župniku v Hengsbergu, prilično njegove zlate meše čestitati. Župnik je odlikovan ud kmetijske družbe, namreč s srebrno družbinsko svetinjo. —

9. Tajnik g. Müller je poklonil 2000 iztisov poduka, kako živino tehtati in sploh o tehtnicah z mostičem. Odbor mu izreče svojo zahvalo in sklene iztise razdeliti med podružnice. Ob enem se tajniku dovoli 6tedenski odpust, da s pomočjo od ministerstva mu podeljene štipendije prepotuje hmeljarske kraje in si ogleda razne hmeljarske nasade.

Spenglerjevo ojstrilo za kose.

Navadno kose klepljejo s klepačem, da zopet dobro režejo. Delo je mudno. Tudi ne zna kteribodi dobro klepati. Marsikateri pogubi prav dobro koso z enim slabim klepanjem, ker ni jednakomerno in vedno jednako široko ob ojstrini s klepačem mahal. Temu skuša Spengler v okom prihajati s svojim novim ojstrilom za kose. To je posebno orodje, s katerim zamoreš vsako koso v kratkih minutah tako fino in jednakomerno nabrusiti, kakor ti ne stori niti najspretnejši klepec. Orodje napravljeno je iz kovnega litega železa z nožem iz najtršega jekla. Nož je nasajen v luknji in se da z vrenteničko poljubno više ali globljeje spustiti, ter je na obeh straneh dobro nabrušen. Tudi je iz tako trdega in dobro vdelanega jekla, da je najtršej kosi kos ter se nič ne krha in tudi ne zgubi kmalu svoje ojstrine. Dalje stoji nož poševno obrnen proti železnej ploščici, ki je rtu noževemu nasproti malo izdolbljena.

Kedar hočemo koso s tem ojstrilom nabrusiti, vzamemo koso z levo roko, z desno pa orodje in vlečemo z njim po malem od blizu ratišča do njega konca. Vlečemo pa naj vselej kakih 4—5 sekund dolgo. Da delo vselej dobro opravimo, treba koso poprej rje očistiti, posebno ob ojstrini. Če je ta kde izkrhana, počena, zaskaljena, treba jo je prej vgladiti z brusom. Posebno konec kosin je navadno debel in skrivljen. Takšen konec moramo poprej lepo zbrusiti. Marsikdo si je uže Spenglerjevo ojstrilo kupil pa ni bil z uspehom zadovoljen. Toda temu ni bilo krivo ojstrilo, ampak on sam, ker ni poprej gori navedenih napak odpravil. Kdor pa to stori, ta bo s tem novim orodjem vselej svojo koso lehko in hitro naojstril, da bo rezala, kakor britva. Vendar kamna je tudi tukaj treba ravno tako, kakor pri klepanej kosi. Največji hasek pri tem ojstrilu je v tem, da zamoremo z njim vsako koso, vselej in povsod na ratišči nabrusiti, to pa še dobro in hitro. Vendar omeniti je tudi jedne napake: kosa s tem ojstrilom brušena hitreje konec vzame kakor pri navadnem klepanji, kar se pa s tem zopet nadomesti, da se veliko menje časa zamudi in kose bolje režejo. Spenglerjevo ojstrilo velja 96 kr. komad. Na prodaj jih dobivajo trgovci z železjem od firme C. Spengler, Fremersdorf bei Merzig, Rheinpreussen.

Hmeljska letina.

Povprek smejo hmeljarji z letino zadovoljni biti. To kažejo naslednje številke: V avstrijsko-ogerskih deželah potrebujejo na leto kakih 100.000 centov hmelja. In blizu toliko so ga pridelali, namreč 95.000 centov, toraj za 35.000 centov več, kakor lani. Od teh pride na Česko 64.000 centov, na Štajersko 12.500, Gališko 9000, gornjo Avstrijo 7000, drugo pa v drugih kronovinah.

Nemčija pridelala je letos veliko hmelja, namreč 425.000 centov, toraj 82.000 cent. več kakor lani. Potrebuje pa samo 321.000 centov, zato ima Nemčija precej hmelja za oddati. Rusi so nabrali 40.000 centov. Angleška potrebuje 600.000 centov hmelja pa ga letos sama ima 540.000 centov, toraj kupi od inod samo 60.000 centov. Francozi dobili so malo hmelja, 50.000 centov, prav veliko pa Belgijanci, namreč 110,000 centov. Ker pa ne potrebuje več nego 60.000 centov, prodavali ga bode mnogo na Francosko, Angleško in Holandsko. Tukaj so pridelali 3000 centov, treba pa je 8000 centov. Severne dežele Švedsko, Norveško, Dansko dobile so komaj 2000 centov, a potrebujejo 17.000 centov. V Ameriki je treba za pivo 200.000 centov hmelja, imajo ga pa na razpolaganje

Digitized by Google

280.000 centov in ga ponujajo toraj mnogo na prodaj. Podobno je v Astraliji, kder so ga nabrali 20.000 centov, a potrebujejo ga doma samo 15.000 centov.

Dopisi.

Podčetrtek, 6. septembra 1883. Letina je letos komaj lansko dosegnola. Pšenica, rž, ječmen, oves so le srednje plenjali. Krompirja pa je polovico menje od lani. Tem lepše kaže koruza. Žali Bog, prikazala se je zopet v obilnem številu koruzna veša. Repo in ajdo je suša stiskovala. Sena in otave so veliko spravili, kar bode visoko ceno živini morebiti do spomladi varovalo. Sadovnega drevja ni veliko, pa kar je, to je precej polno. Slive prodavajo po 10—12 fl. štrtinjak, Italijani dajejo 14 fl. in slive lupijo in na solnci sušijo. Jabelke in hruške so prav polne, toda sami divjaki domačih slabih sort. Kupci jih ne marajo in so zapustili naše kraje. Vinogradi še si niso opomogli od strašne toče l. 1881. Nekateri gospodarji skušajo s hmeljem. G. Zupanec v Pristovi je uže lani od ½ johe dobil 56 kilo ranega hmelja, letos pa okolo 3 meterske cente. To utegne še več posestnikov med hmeljarje privabiti Živino pri nas Nemci radi kupujejo. Toda bati se je, da jim naši živinorejci ne bodo mogli ustrezati, če se ne bode kmalo za več in boljih bikov skrbelo. Ure daleč je časih treba kravo h biku goniti. Podružnica v Kozjem uže več let spi in zato bi kazalo novo podružnico osnovati n. pr. v Podčetrtku. Kmetovalcem je treba spodbuje.

I. Schober.

Iz Ptuja. V podružnični seji 10. maja t. l. je g. nadučitelj Robič poročal o 59. občnem zboru kmetijske družbe štajerske. Po nasvetu g. Piska poprosi se centralni odbor za potovalnega učitelja o vinstvu, poljedelstvu in travništvu. Tistim učiteljem, ki potem ove nauke med ljudstvom širijo v slovenskem jeziku, se izplačajo primerne nagrade iz podružnične blagajnice. V to svrho vplača vsaki ud po 50 kr. na leto več. G. dr. Gregorič nasvetuje nakupiti zemljišče g. Sambsona za gradom, da se iz njega napravi podružnični izgledni vrt. G. Wibmer poroča, da ima podružnica 1100 fl. glavnice, ki se da porabiti v nakup zemljišča. Brž ko je to kupljeno, prosi podružnica podpore, da se ono v odmerjeno svrho priredi. V predstojništvo voljeni so bili gospodje: Dr. Gregorič načelnik, Martin Kaiser, Waldemar Hinze, Franz Wibmer, dr. Ploj, Janez Kaukler in Janez Robič.

Raznoterosti.

(Umrli) so mnogozaslužni udje kmetijske družbe dr. Klingan, Adolf Dietl in P. Celestin Koderman, oskrbnik v samostanu sv. Lambrehta.

(Na kmetijskej šoli) v Grottenhofu blizu Gradca bila je 27. avgusta t. l. skušnja. Navzoči so bili deželni odbornik grof Kotolinski, baron Washington, poslanec dr. Portugall, deželni šolski nadzornik Rožek in več gostov. Ob sklepu je grof Kotolinski učiteljstvo in učence pohvalil. Premije so med drugimi dobili tudi Vinko Šniderič iz Loke, Alojz Goričar iz Mozirja. Razpisane štipendije so dobili: Adamer iz Diembacha, Fries iz Aschana, Lavoslav Goričar iz Mozirja, J. Gorjup iz Slivnice, Heinisch iz Modrijaha, J. Kamenšak iz Čačje vasi, Kögerl, iz Rostoka, Meister iz Aksbaha, Wolf od sv. Florijana in J. Rossmann od sv. Mohora.

(Kot vrlo hmeljarsko deželo) hvalijo Štajersko uže nemški hmeljarski listi, posebno zaradi tega, ker znajo štajerski hmeljarji med vsemi najlepše hmelj pobirati in sušiti. To je častna hvala.

(Odlikovanje.) G. ritmeister K. Haupt, predsednik konjerejskemu društvu prejel je od cesarja za njegove velike gospodarske zasluge red železne krone 3. vrste.

(Plemenskih praset.) Suffolg- in Berkshire-plemena kdor želi dobiti naj se oglasi pri centralnem odboru do 15. novembra t. l.

(Hmelj) velja Žateški 170—180 fl. 50 kilo.

(Sejmi.) 17. okt. Pristova, 18. okt. Podsreda, Terbovlje, Mozirje, Vojnik, 19. oktobra Videm, 24. okt. Cirkovce, 28. okt. sv. Tomaž pri Velikej nedelji, Koprivnica, Muta, Cmurek. 2. novembra sv. Janž pri Arveži, Straden, sv. Vid na Vogavi, Podčetrtek, 3. novembra Pišece, 5. nov. Selnica ob Dravi.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	80	5	—	4	80	2	80	4	80	4	80	4	60
Ptuj . . .	6	80	4	50	5	—	2	80	4	20	5	—	5	75
Celje . . .	9	—	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec . .	8	35	5	40	5	20	3	10	4	79	4	70	4	80
Ljubljana .	8	58	5	32	4	53	3	13	5	48	4	30	3	67
Celovec . .	7	60	5	55	5	40	3	15	5	25	5	—	5	—
Dunaj (100 Klg.)	11	66	8	30	10	19	6	80	6	85	8	85	—	20
Pešt (100 Klg.)	10	15	7	50	9	62	6	40	5	80	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 43. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 25. oktobra. 99.

Lavantinska škofijska sinoda.

Prva javna seja.

IV. V torek 28. avgusta na preveseli praznik sv. Auguština naj slavnejšega cerkvenega učenika so se proti sedmej uri uradniki in vsi deležniki škofijske sinode zbrali v semeniškej cerkvi sv. Alojzija, da sprejmejo in pozdravijo pri vratih prevzvišenega knezoškofa. Po dohodu višjega pastirja molila se je iz brevirja „Tertia“ in pela krasna pesem: „Veni Creator Spiritus“ in za tim so služili milostljivi knez daritvo sv. meše na čast sv. Duhu. Med mešo so pristopili k mizi Gospodovi vsi gospodje, ki niso utegnili poprej meševati. Po sv. daritvi so molili knezoškof, oblečen v rudeč plajšč, molitve, katere ukazuje rimski pontifikal za prvo javno sejo diecezne sinode.

Za veličastnimi molitvami je sledil sinodalni govor, v katerem so milostljivi vladika pred vsem povdarjali korist in namen cerkvenih zborov v obče a škofijske sinode posebej, katerej pripada poglavita naloga, da zboljša cerkveno disciplino med kleriki in verniki.

Po prisrčnem nagovoru je silil promotor na to, da se razglasijo oni dekreti, ki zadevajo zunanjo podobo ali formo sinode diecezne; in prečitane so bile določbe: o pričetku sinode in o izpovedanji sv. vere. Potem pa so pokleknili škof in vsi navzoči ter glasno molili sv. vero po povelji papeža Pija IV. z dodatkom vatikanskega občnega zbora sosebno o papeževi nezmotljivosti. Na to so po trije sinodalci k oltarju pristopili, položili desnico na evangelij in so ponovili poslednje besede slovesne prisege: Jaz N. isto obečam, obljubujem in prisezam. Tako mi pomagaj Bog in ta sveti evangelij božji — po katerem izreku so se poljubile evangeljske bukve. Dvomiti ni, da je to krepko in odločno veroizpovedanje mogočno uplivalo na slehernika in da so te resnobne ceremonije blažilen utis učinjale v srcih vseh sinodalcev. Poleg gori navedenih odlokov so bili še publicirani dekreti: o sinodnih svedokih — de testibus synodalibus; o nepoškodovanji pravic — de praejudicio non afferendo; o načinu življenja za časa sinode — de modo vivendi in synodo; in o tem, da ne sme nikdo sinode zapustiti brez dovoljenja — et de non discedendo. Konečno je prečital sinodalni beležnik dekret o sinoči izvoljenih in od knezoškofa potrjenih izpraševalcih sinodalnih, ki so takoj slovesno prisegli, da hočejo zvesto in vestno opravljati po zapovedi sv. Tridentinskega zbora podeljeno službo. Ko se je za tim druga javna seja napovedala za prihodnji dan, a druga generalna kongregacija za četrto uro popoldansko in je bil sveti blagoslov podeljen, so se milostljivi knezovladika poslovili ob desetih od čestitih sinodalcev.

Druga generalna kongregacija

se je pričela ob štirih popoludne 28. avgusta. Najprej so se opravile „Večernice s kompletorijem“. Za brevirjem pak je bilo prečitanih pet sinodalnih uprašanj, kakor so jih izdelali sovetniki raznih odsekov. Štiri prva naj važnejša so prevzvišeni knezovladika sami prav jasno in krasno razlôžili. Vprašanja pak so bila:

1.) Kako se naj hrani in brani sv. katoliška vera? Sredstvom, da se ohrani živa vera med slovenskim narodom, se med drugim prišteva tudi družba sv. Mohora in se toplo dušnim pastirjem v podporo príporoča.

2) Kako se je duhovniku ravnati v političnih rečeh? Vrla razprava podaja obilo modrih vodil in koristnih naukov gledè vedenja v politiki in to kakor so najti po raznih okrožnicah papeža Leona XIII.

3. O shodih dušnih pastirjev. Tukaj se naznanja, da se bodo sklicavale tako zvane pastirske konference, kadar ne bo moči obhajati škofijske sinode; in da ostane v navadi izdelovanje bogoslovskih vprašanj, kakor je bilo že leta 1847. odločeno.

4.) O grehih v lavantinski vladikoviní škofu gledè odveze pridržanih, ostanejo štirje kakor doslej z nekterími spremembami glede oblasti od njih odvezati.

5.) O obnovljenji starih postav in določeb za lavantinsko škofijo.

Pri pretresovanji posameznih vprašanj je bilo vsakteremu dovoljeno, da pove brez ovinkov svoje mnenje in objavi koristne nasvete. Bilo je večkrat obljubljeno, da se hoče pri konečnem uredovanji sinodalnih štatut vestno jemati ozir na izpovedane želje. Po živahnih razgovorih so bile naznanjene prošnje, katere so sinodalci po svojem zagovorniku in oskrbniku predložili sinodi in sicer:

Digitized by Google

a) Naj se poskuša odpraviti postava od dne 7. maja 1874. leta, ki nalaga beneficiatom težke davke za verski ali cerkveni zalog.
b) Naj bi se dušnim pastirjem povišala tako zvana kongrua, ki je za sedanje razmere prepičla.
c) Naj se katehetom po zimi in po leti preskrbljuje voz, kadar morajo daljne šole obiskavati.
d) Naj se poprosijo sveti oča, da povzdignejo god sv. Cirila in Metoda v praznik prvega reda, kakor se že praznuje v lavantinski škofiji god sv. Mohora in sv. Fortunata.
e) Naj se dovoli ob času posebne sile duhovnikom pravica biniranja.
f) Naj se oskrbi avtentična prestava litanij naj svetejšega imena Jezusovega a litanije trpljenja Kristusovega naj se vzporedijo med dovoljene, cerkvene, liturgične litanije.

Razodetim željam se bode, kolikor mogoče, ustreglo. Za temi prošnjami so vložili nekateri sinodalci štiri predloge in sicer:

1.) O zboljšanji dosedanje kongrue. Prvi ta predlog je torej istega zapopadka, kakor prošnja pod črko b). Premilostljivi knezovladika so obetali, da se hočejo krepko potegniti za to reč, kadar pride v gosposki zbornici na dnevni red.

2.) Naj se pišejo matice v slovenskem jeziku.

3.) Naj se staroslovenščina kakor obligaten predmet v bogoslovji prednaša.

In 4.) naj bode slovenski jezik naučni jezik za one bogoslovske discipline, ki so se doslej v nemščini prednašale.

Trije poslednji predlogi so se v natančni pretres izročili trem odsekom. Na to pak so prevzvišeni knezoškof pojasnili imenitno službo tako imenovanih sodnikov v okrajih prepirajočih se strank — judices in partibus litigantium — kateri se zamorejo od škofa izvoliti, sinodi naznaniti in jih imena v Rim poslati, kder se od apostolskega sedeža za to prevažno službo potrdijo. Le ti sodniki se namreč od papeža delegirajo za preiskovanje in razsojevanje tacih pravnih reči, v katerih se iz dotične dieceze apelira do rimskega papeža. Bili pa so za ta posel odbrani: Prč. g. Franc Kosar, stolni korar in vlč. gg.: Martin Strajnšak, Hočki dekan; Tomaž Rožanc, konsistorijalni svetovalec in Jožef Jeraj, Žavski župnik.

Isto tako so bili po premilostljivem knezi in škofu izvoljeni in sinodi naznanjeni prisedniki ali svetniki škofijskega sodišča — consiliarii judicii diacesani — naslednji p. n. prčč. gg.: Franc Sorčič, stolni prošt; Juri Matjašič, stolni dekan; Ignacij Orožen, Franc Kosar, Lovro Hrg, Krištof Kandut in Franc Ogradi — vsi kanoniki stolne cerkve; Matija Modrinjak, Ptujski prošt; Marko Glaser, Anton Žuža, Franc Juvančič in Juri Tutek — vsi častni korarji stolne cerkve; Martin Strajnšak in Tomaž Rožanc — konsistorijalna svetovalca in Jakob Meško, župnik pri sv. Lovrenci v slov. goricah.

Po razglašenji imen so nemudoma pristopili k velikemu oltarju sodniki in partibus in prisedniki dieceznega sodišča, da priseżejo slovesno in javno.

In po opravljenih zahvalnih molitvah, kakor je rimski pontifikal naročal za dovršenje vsake kongregacije, bilo je sicer dolgo trajajoče ali prav podučljivo in zanimljivo zborovanje dokončano ob sedmih na večer.

(Konec prihodnjič.)

Zlatomešnik Matevž Lah.

I.

Mnogo let sem bil navajen na god sv. Matevža podajati se v Vojnik, da se tam snidem z mnogimi duhovskimi tovariši in prijatelji pri godovanji predragega, velecenjenega in preblagega gospoda Matevža Laha. Naj tudi letos še obiščem na god sv. Matevža, ne več gostoljubne mize, ampak že zarušeno gomilo nepozabljivega gospoda Matevža, kateremu so še živemu izbrali njegovi duhovski pomočniki častitljivo ime „očeta kaplanov“, Dobrovoljni čitatelj! Vabim te, da me v duhu tjekaj spremljaš! —

* * *

Ako se iz Celja peljaš proti Vojniku, zagledaš vštric Vojniške farne cerkve prostoren mirodvor ali zadnje „spavališče“ Vojniških faranov. Pred velikim križem sredi pokopališča, ob severni strani pota, ki pokopališče na dvoje deli, zapaziš dva blizo enaka nagrobna spominka iz belega pohorskega marmorja. Prisekana piramida s križcem krije grob dosti prerano zamrlega, nadepolnega duhovnika Lavanske škofije, čast. gosp. Antona Kavčiča, nekdajnega vikarja stolne cerkve v Mariboru, ki so vpokojeni dne 24. majnika 1876 v Vojniku umrli. Na veliko križevo popoldne jih je 28 duhovnikov in brezštevilna množica vernega ljudstva tu sem k večnemu počitku spremljala. Gotovo črez vse sijajen pogreb za tako mladega mešnika, ki je bil komaj 31. leto svoje starosti in 7. svoje duhovske službe spolnil. Kamenati nagrobni spominek postavili so mu njegovi sošolci, sam pa si je zasadil neminljiv spomin v srcih pobožnih vojniških dušic, ki vsako leto z novimi cvetlicami venčajo njegovo gomilo. Priostrena piramida brez križcev vštric tega spominka bližej pota ti pa kaže gomilo, pod ktero počivajo od 17. decembra 1882 zemeljski ostanki preblagega gospoda Matevža

Digitized by Google

Laha. Napis na njihovem grobnem spominku se tako-le glasi:

Tukaj počivajo
prečastiti gospod
MATEVŽ LAH,
kn. škof. duhovski svetovalec,
stari Vojniški župnik.

Rojeni v Ločah dne 10. septembra 1805.
v mešnika posvečeni dne 8. avgusta 1830,
so vpokojeni v Gospodu zaspali 15. decembra 1882.

Bil v življenji svojem blagi
Oče, brat si in pastir;
Za plačilo vživaj, dragi!
Onkraj groba sladki mir!

V kratkem imaš sicer že tukaj ves njihov životopis pred seboj, vendar mislim. da bi Te utegnilo še marsikaj zanimati iz njihovega truda polnega življenja, kar Ti želim v naslednjem podati.

II.

Rodili so se pokojni gospod Matevž Lah, kakor napis pravi, dne 10. septembra l. 1805. ob železnici med Ponikvo in Poličanami od poštenih kmečkih starišev Ločke fare. Latinske šole so obiskovali v Celji. modroslovske pa v Gradci. Ko je prišel čas, ki marsikteremu, tudi pridnemu in vestnemu mladenču dela mnogo preglavice ali premišljevanja , as, ko so imeli prihodnji poklic ali stan si izvoliti, ni jim bilo treba dolgo premišljevati in prevdarjati: kam? Duhovski stan jim je bil vedno pred očmi, mešnik postati bile so njih srčne želje že od mladih nog. Po dovršenih modroslovskih šolah napravijo se toraj na pot k tedajnemu Lavantinskemu knezoškofu mil. Ignaciju v Šent-Andraž na Koroškem s prošnjo, naj jih sprejmejo v duhovšnico Lavantinske škofije. Njih prošnja se jim spolni Zato se v jeseni l. 1827. podajo v Celovec, kjer so takrat mladi duhovniki Lavantinske škofije z bogoslovci krške škofije skupaj pripravljali se na duhovski stan.

Učeniki teh šol bili so z našim gospodom Matevžem tako zadovoljni, da so jih že ob konci tretjega leta bogoslovskih šol mil. knezoškofu Ignaciju priporočali, naj bi jih v mešnika posvetili.

Dne 8. avgusta l. 1830. prejeli so v Šent-Andražu red mešnikovega posvečevanja. Novo sv. mešo peli so v svoji rojstni fari v Ločah. Bili so takrat v Ločah kaplan sedajni starosta vseh duhovnikov Lavantinske škofije preč. gosp. kanonik Anton Žuža, Laški nadžupnik, ki so z mladim duhovskim tovarišem sklenoli nerazvezljivo vez prijateljske ljubezni. K tej novi meši sešli so se pa tudi bližnji in daljni duhovski sosedje.

Kostrivniški tedajni gosp. župnik, ki so bili tudi k novi meši prišli, povabijo gosp. primicijanta, naj bi še roženkransko nedeljo v Kostrivnici peli slovesno sv. mešo. Gospod novomešnik z veseljem to obljubijo, pa pozabijo g. župnika vprašati, bodo li voznika po njih poslali, ali pa ne?

Roženkranska sobota pride, iz Kostrivnice pa ni voznika. G. novomešnik se tolažijo: bo že jutri zjutraj prišel! Nedelja napoči, ura za uro prehaja — voznika pa le ni od nikoder. Sedaj gredo v farovž se posvetovat. Tam se jim reče: „Čakajte s sv. mešo do 10. ure, če Vas bodo hoteli imeti, bodo že po Vas poslali!“

Naš g. Matevž so čakali, čakali — voznika pa le ni bilo. Enako godila se je v Kostrivnici. G. župnik so čakali, čakali gosp. primicijanta, pa jih le ni bilo. In brez vseh ovinkov so jih ondu kar iz lece za lažnjivca (!) razglasili. Zato so bili g. Matevž v tej reči vselej posebno pazljivi, da ne bi kedaj spet v enake zadrege prišli. Pa kot zlatomešniku bi se jim bila skoraj zopet enaka nezgoda prigodila, ko bi je ne bili drugi še ob pravem času odvrnili. (Dalje prih.)

Smrt grofa Chamborda.

Blagi mož, kateremu veljajo naslednje vrstice, počiva sicer že 4 cele tedne v hladni zemlji, vendar upam, da bo vsak radoveden od njega slišati nekoliko več in natančneje, ko so časopisi o njegovi bolezni in smrti poročevali. Zadnji 2 leti sem v Frohsdorfu prebival, grofa Chambord (reci Šambor) dobro poznal, vem tedaj kako je živel in kaj se je nedavno ob njegovi bolezni in smrti godilo.

Grof Henrik Chambord rodil se je v Parizi dne 29. sept. 1820, zadnji princ stare francoske kraljevske hiše Bourbonov in tedaj pravi dedič kraljevskega sedeža, prirojeni vladar francoskemu narodu. Toda izgnan po sorodnikih Orlejanskih, Bonapartistih ali privržencih Napoleonove hiše in zadnjič po republikancih ni mogel zasesti kraljevskega prestola. Mogel je v pregnanstvo in je živel blizo 40 let v Gorici pa tudi v grajščini Frohsdorf blizo Dunajskega novega mesta ter bil vsej okolici velik dobrotnik.

Pomagal jim je večkrat v denarnih zadevah, ustanovil in vzdrževal šole za dečke in deklice ter v odgojo otrok šolske sestre že pred 30 in šolske brate pred 20 leti iz Gradca poklical.

Ubožnim otrokom je tudi vse šolske reči zastonj delil in vse šolske stroške cele županije nosil. Poleg tega je v njegovo lekarnico in k njegovemu grajščinskemu zdravniku vsako nedeljo popoldne imel prost pristop vsak bolenik okolice in zastonj dobil zdravilo in zdravniško

Digitized by Google

pomoč. Ni čuda tedaj, da ga je celi okraj ljubil in čislal ter zdaj za njim žaluje vsa soseska.

Kaj pa naj bi porekel od njegovih sorodnikov, prijatljov, znancev, služabnikov in prebivalcev grada ob uri njegove smrti? Ko zaslišimo v petek 24. avgusta t. l. o pol 8. uri zjutraj mile glasove zvonca umirajočih iz grajske kapele, zaigrajo solze na očeh vsih dvorjanikov in vaščanov. Vse je hitelo v kapelo k molitvam. In ko je v pričo svoje sopruge in svojega starega zvestega služabnika Obry-a ter v pričo svojega velikoletnega spovednika č. o. Jezuita Bolle-a in svojih hišnikov mirno v Gospodu zaspal, se je vsem bližnjim in znanim ljudem dovolil pristop do umrlega. Z velikim spoštovanjem se mu je takrat vsakdo bližal, mu ko svetniku poljubil roke in se njih z rožnim vencem ali s kako drugo primerno rečjo dotaknil, da bi jo ko relikvijo v spomin ohranil. S solznimi očmi so ljudje potem grad zapuščali in za umrlim tugovali, čeravno je bil drugega roda, in tujega jezika. Njegova dobrohotnost, človekoljubnost in radodarnost, kakor tudi lep izgled, katerega je s svojim kerščanskim, smem reči s svetim življenjem dajal, mu je pridobilo čislanje, ljubezen vsih, kteri so ga tu, kjer je blizo 40 let v pregnanstvu živel, poznali. Tudi oddaljeni ljudje ga spoštujejo, vsi časopisi od njega le dobro in častno poročajo, še celo liberalni in judovski listi.

V prognanstvo z njim je bilo šlo tudi veliko Francozov, ki so mu do smrti zvesti ostali. Veliko jih je že pred njim v Frohsdorfu umrlo, drugi so postali sivi starčeki, ter svoje službe prepustili svojim odraščenim otrokom.

Vedno je bil obdan od nekoliko grofov, baronov in drugih visokih mož svojega dragega naroda, kateri so bili kakor on zvesti katoličani, sovražili brezbožno republiko in iskreno želeli videti svojega od Boga odločenega vladarja na kraljevskem prestolu.

Tudi ves kerščanski narod francoski ga je ko svojega kralja in prihodnjega rešitelja slavil in častil, le od njegovega vladarstva upal zboljšanja v državi.

Novica, da je grof Chambord nevarno zbolel, jih je toraj neznano preplašila. „Molite“ le to besedo je on na svoj zvesti narod obrnil in na tisoče vernih je zdihovalo k najvišemu; naj bi ohranil, podaljšal blago življenje, skrajšal čas terpljenja in bolezni, dodelil v kratkem ljubo zdravje. Francoski katoliški časopisi so bili polni oznanil sv. meš in občnih molitev v ta namen. V nekaterih okrajih so romali pobožni katoličani vseh stanov k cerkvam Matere božje. Vendar ljubi Bog je drugače sklenil!

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Žusena. (Zahvala.) Pretečeni teden so nas zapustili dosedanji naš občespoštovani župnik vč. gospod Miha Rakoše, ter se preselili v bližnjo Bučko faro. Bili so nam osem let skrben in dober dušni pastir, šolski mladini pa blag, marljiv in priljubljen katehet. Ko so nam torej s prižnice svoj odhod naznili ter se genljivo od nas poslovili, bilo je splošno žalovanje za priljubljenim dušnim pastirjem. Vsem faranom ostanejo torej v blagem in hvaležnem spominu, osobito pa šolski mladini, kateri poseben dobrotnik so bili. Za vso skrb in njihov trud, ki so ga z nami imeli, izrekamo Jim vdano svojo prisrčno zahvalo. Bog jih še mnogo let ohrani!

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Podčetrtek 5 fl., sv. Lorenc na Dravskem polji 4 fl. 77 kr., Fram 2 fl. 74 kr., Solčava 13 fl. 7 kr., sv. Vid na Planini 12 fl., Jurjev klošter 3 fl., Studenice 7 fl., Planina 5 fl. 50 kr., sv. Vid pri Valdeku 6 fl. 17 kr., sv. Ana na Prevarji 2 fl. 50 kr., Pilštajn 25 fl., č. g. Planinšek Miha 1 fl. — Župnija Rečica 1 fl. 56 kr., Tinje 1 fl. 14 kr., Konjice 1 fl. 20 kr., Sislam 1 fl., Kapela pri Radgoni 15 fl. 30 kr., sv. Lenart nad Laškim 7 fl. 23 kr.

(Ravnatelj) v knezoškofijskej ordinarijatskej kanceliji postali so preč. g. kanonik Ignacij Orožen.

(Umrl) je škof Pruha v Pragi, tisti, ki je nedavno se odpovedal Budejeviškej škofiji.

(Družba sv. Mohorska) razpošilja sedaj svojim 28390 udom, toliko jih še ni bilo, 6 lepih, koristnih knjig, med njimi I. snopič Cerkvene zgodovine, katero spretno in marljivo spisuje veleučeni č. g. dr. Iv. Križanič, profesor bogoslovja in podvodja duhovšnice v Mariboru, ob enem predsednik tiskovnemu društvu, ki izdaja naš list. Velekoristna je tudi dr, Taučerjeva knjiga: Slovenski pravnik.

(Vlomili) so v cerkev v Reki, da bi peneze iz darilnika ukradli, pa roparji niso našli nič.

(Razposajena mladina.) V Celovci sta bila dva 13letna morilca obsojena, vsak na 6 mescev zapora. Napala sta namreč jednako starega fanta, ubila in oropala. Eden teh ni hodil v šolo pa je znal 10 božjih zapoved, drugi pa je v Celovci bil 2 leti v šoli pa ne zna nič moliti, nič o 10. božjih zapovedih.

(Č. g. dekan Rogački) A. Centrih prejeli so 6. t. m. zlati križec s krono, kojega jim je slovesno izročil ptujski glavar.

Prilaga katolisko tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 45. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 8. novembra. Štev. 95.

Oznanilo.

Visoko c. k. ministerstvo poljedelstva je za popravljanje planinskih pašnikov dovolilo 300 fl. državne podpore. Kdor hoče od teh denarjev kaj dobiti, da leži svoj planinski pašnik popravlja, ta se naj oglasi do konca novembra t, l, Ko so naglasitve končane, pojde poseben strokovnjak dotičnih pašnikov ogledovat. Pri istej priložnosti bode se strokovnjak lehko pogovarjal s posestnikom ter svoje nasvete dajal pa tudi stroške popravljanju določeval. Ob enem bode tudi mogoče določiti svoto, ki bi se dotičnemu posestniku naj od gori omenjenih 300 gold. izplačala. Ko je popravljanje dokončano, ogleda še enkrat strokovnjak pašnik in če najde vse v redu, izplača takoj odmerjeno svoto. Vse to ne stane posestnika zelo nič.

V Gradci dne 18. oktobra 1883.

Centralni odbor kmetijske družbe štajerske.

Veleizvrsten sadjerejec umrl.

Dne 25. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer je umrl po dolgotrajnej bolezni gospod dr, Jožef Haffner, grajščak Hochenburški blizo Voitsberga 73 let star.

Rajni bil je neumorno delujoč ud kmetijske družbe štajerske, centralnega odbora ter 35 let načelnik kmetijskej podružnici Voitsberškej. Meseca januarja letos je ovi častni posel odložil zaradi bolehavosti. Največ zaslug pridobil si je pa kot veleizvrsten sadjerejec. Sam je bil posestnik najlepših sadunosnikov v deželi. Razven tega pa si je prizadeval z besedo in peresom pridobivati vedno več prijateljev za lepo sadjerejo. Mnogo je na Štajerskem posestnikov, kateri svoje sadunosnike imajo pred vsem njegovemu zgledu, besedi in prizadetju zahvaliti. Še letos je za „Landbote“ spisal več sestavkov: Kako bi se naj drevje prirezavalo. Opominjal je še meseca avgusta: „saditi sadunosna drevesa, to pa žlahtnih sort, oskrbujte jih vrlo, ne bode zastonj, dobička bode več, kakor od vsake druge gospodarske stroke.“

Ljudje so mnogo tega moža porajtavali in mu zaupali. Bil je nekaj časa deželni pa tudi državni poslanec, namestnik okrajnega načelnika, odbornik okrajnega odbora, častен ud prirodoznanskim društvom itd. Malo tednov pred smrtjo prejel je tudi od cesarja Najvišje priznanje. Bil je odlikovan z viteškim križcem Franc-Jožefovega reda. Toda tega veselja ni dolgo užival. Bodi mu zemlja, za katere olepšavo in obdelovanje je toliko se trudil, prav lehka. Blag spomin ostane mu hvaležno ohranjen.

Möllthalsko goveje pleme.

Zadnji čas je mnogo vprašev anja po Möllthalskem govejem plemenu. To pa drugo ni, nego iz Salcburškega v koroške planine in doline ob Mölli in Beli zaplojeno Pinčgavsko pleme. Opisuje se navadno na sledeči način: dlaka temu govedu je rudeče-bela; rudeče-rujava dlaka pokriva glavo, šinjak, zatinjak, prsi in strani do stegenj, noge nad parklji do kolena; druga dlaka pa je bela, namreč na repu, po hrbtu in po vampu in zadnjih stegnih. Okoli očij se pogosto vidijo belkasti okrožki. Gobec ali smrček je bel, mesnat, parklji so temnobarvani s svetlimi progami, rogovi žolti ko vosek in ob koncih črni, glava kratka,

Žival je podsrednje velikosti. Doraščena krava tehta živa in nespitana 300—400, biki 500—600 kilo, mlade teličke 37—38 kilo, mladi telci 37—38 kilo. To govedo je sploh fine, krepke in lepe postave. Čelo med očesi je malo vpogneno. Oči so velike in prijazne, ušesa široka in kosmata, šinjak krepek z nepreveliko podgrlino; vse truplo lepo okroglo z ravnim hrbtom in križem; pleči ste krepki, rebra lepo zbokana, bedra polna, noge ravno postavljene in parklji tvrdi. Žival hodi urno in lehko ter je sploh krotka in prijazna. Zastran krme ni zbirčna, je vrlo zdrava, zlasti na pljučah nikoli ne zboli.

Mleka nimajo sicer toliko, kakor Muricodolske in Marijahoferske krave, vendar še prav obilo in jako mastnega, kar je se ve tudi velike vrednosti. Če se jim dobro vendar ne pretečna krma polaga, zamoremo dobiti v letu od ene krave po 2100—3200 litrov mleka, to 7—6krat toliko, kakor je težka. Fino meso teh goved močno hvalijo. Voli in krave dajejo se rado vpregati.

Koruzni skrob.

Na Štajerskem posejajo po 40,000 hektar s koruzo ter se nje navadno pridela po 1,200.000 hektolitrov. Koruzno zrnje porabijo potem na razni način, največ za moko. Noveji čas pa delajo tudi iz koruze skrob ali „šterko“, zlasti v Ameriki.

Tako spečajo za skrob precej denarjev, in vrhu tega jim še ostane mnogo odpadkov, ki služijo živini v tečno klajo ali krmo. Izumili so tudi

Digitized by Google

poseben način, po katerem se to najceneje pa tudi najbolje izvršuje. Skroba se dobi 52—60% in odpadkov 8—15% 8—15% proteinskih snovij pa 12—18% oluskov in maščobnih kalic. Pred vsem spravijo iz koruznega zrnja maščobne, oljne kalice. Zatem ločijo oluske in proteinske snovi od skrobne moke, v kar prav umetno narejeno vrteče se sito služi. Dobljena skrobna moka podela se potem še dalje tako, kakor potrebujejo trgovci za prodavanje.

Odpadki so pa jako tečna klaja pitavnim volom, svinjam krmljačam pa tudi kravam mlekaricam. Trdnih tvarin imajo v sebi po 28—38%. Pivovarski trebarji imajo jih komaj 17—30%. V Budapešti je takšna fabrika za koruzni skrob, kder se mlekarji in špeharji trgajo za ove odpadke in jih po 1 fl. 20 kr. za hektoliter plačujejo. Od vsakega meterskega centa koruze dobivajo za 2 fl. odpadkov. Te mešajo k slabej klaji n. pr. slamnej rezi, plevam, zrezanemu koruznemu stročju. Koruzni skrob pa je precej drag in v mnogem oziru bolji od pšeničnega, posebno kot sredstvo za lepivo ali vlečič. Zato je želeti da bi tudi pri nas izdelovali koruzni skrob in spodrinoli ameriške in angleške trgovce, ki svoj skrob k nam vvažajo in mnogo penez iz dežele pobirajo, katerih bi mi sami potrebni bili in bi jih lehko z domačim skrobom zaslužili.

Vzrejevanje mladih sadunosnih dreves.

Divjaki od spodaj 6—7 milimetrov v prerezi debeli se morejo presaditi na posebne grede (Pikirland, pravijo Nemci). Tu ostanejo 1—2 leti, da postanejo dovoljno močni za drevesnico. Poslednje grede morajo biti globoko prekopane. Preden pa divjaka tje presadiš, obreži mu dobro korenine. To je močno važno, ker se tako doseže, da se korenine močneje razrastejo in nastavijo več stranskih koreninic pa tudi sesalk ali „mustačev“. Srčno korenino je treba vsakemu divjaku prirezati do 10—12 centimetrov prav gladko z ostrim nožem, to pa tako, da je prerez zdoli obrnen. Postranske korenine se tudi močno prirežejo „mustači“ pa le malo. Na vsakem večjem prerezi naredi drevesce gumpo (Kallus), iz katere mnogo koreninic požene. Kdor drevesca v njihovi mladosti tako glešta, temu bodo hitro rastla, zgodaj in obilno rodila.

Deblo samo pa se prireže do 20—30 cent. od tal, to pa nad kvišku obrnenim popkom. Obrezovanje pa se naj vrši ravno pred zasajanjem v grede. Dobro je divjaka poprej še postaviti v vodo namešano s kravjekom in ilovico. V gredi samej naredijo se grabice 15 centimetrov globoke in 10—12 ctm. široke. Vstavljenemu divjaku se korenine potrošijo z drobno prstjo ne da bi se jamica do vrha zasula. Divjaki v jamici so lehko 10—15 ctm. jamice pa 30 ctm. narazen.

Divjakov v grede ne smemo globljeje presajati, kakor so prej v drevesnici stali. Presajajo jih pa v sušnih legah jeseni, v mokrotnih pa spomladi. Polagoma se jim porežejo postranski izrastki. Grede je treba okopavati in plevela čistiti.

Ko so na teh gredah divjaki dovoljno se okrepili, presadijo se v pravo ali drugo drevesnico, kar je po 1 ali 2 letih mogoče. Divjaki slabotneži se zavržejo. Mnogo divjakov pa je uže v prvej ali začetnej drevesnici tako močnih, da jih ni treba presajati v posebne grede, ampak jih lehko naravnost spravimo v drugo drevesnico. Takšni divjaki morajo saj 6—7 centimetrov v prerezu debla meriti.

Prava ali druga drevesnica bodi na prostem zraku, vetrovom odprtem prostoru, zemlja pa krepka in globoko vzrahljana. Kajti koreninam mora biti mogoče do 45 centimetrov globoko prodirati in nahajati potrebnega živeža, da drevesa lepo in zdravo vzraščajo. Ostanejo pa ta drevesa 4—7 let, dokler se ne presadijo tje, kder imajo za vselej ostati.

Glavna reč tukaj pa je dobro in globoko vzrahljano zemljišče. Če tega ni, ne pomaga vsa umetnost sadjerejčeva nič. Sicer pa je lehko najlepših dreves vzrediti.

Za takšno drevesnico morajo se pa dobre priprave delati. Najprvlje da se odločeno zemljišče več let z dobrim hlevnim gnojem pognojiti in krompirja ali drugega okopavnega sadeža ponasaditi. Kdor ima neizluženega pepela kaj, naj ga le tudi pridene. Bolji od hlevnega pa je gnoj mešanec ali kompost.

Zatem je treba rigolati, t. j. zemljo do 45 centimetrov globoko prekopati. Površna zemlja pride na dno, ona iz dna pa na vrh, kar se najbolje godi jeseni. Tako namreč zimski mraz zemljo dobro premrazi in stisne. Spomladi se potem zemlja lepo poravna in sedaj se gre divjakov presajat. Ako je pri rigolanji prišlo mnogo mrtve zemlje na vrh, kaže zopet malo pognojiti in okopavnih sadežev ponasaditi.

Če je zemlja bila tako se pripravljala, potem ni treba nobenega nadalejšnjega gnojenja, drevesca rastejo dovolj lepo, hitro in krepko.

Zasajanje vrši se blizu tako, kakor takrat, ko divjake v grede prestavljamo. Divjake je treba tudi tukaj prirejati za dobro rast: srčni koren se prikrajša, nove močneje korenine do polovice prirežejo, sesalke le malo priškrnejo, deblo pa do polovice prireže, močneje postranske vejice celo odstranijo, slabotneji izrastki pa malo prirežejo.

Divjaki se polagajo v 16 centimetrov globoke in široke jamice, ki so do 64 centimetrov narazen. V jamicah stojijo divjaki po 45 centm. drug od drugega v vrsti. Zasaja se naj opazno, korenine treba lepo razgrnoti, z drobno prstjo zasuti in z dlanjo pritisniti. Globljeje pa divjakov, kakor so prej stali, ne smemo nikakor spuščati v zemljo.

Avstrijsko pomologično (sadjerejsko) društvo.

Nekaj velemožniših gospodov je za celo Avstrijo osnovalo posebno sadjerejsko ali „pomologično

Digitized by Google

društvo", ki na veliko pospešuje sadjerejstvo, posebno pa kupčijo s sadovjem. Letos je imelo svoj občni zbor dne 23. septembra v Brnu, glavnem mestu Moravske dežele. Ondi je priredilo tamošnje vrtnarsko društvo tudi prav lepo razstavo raznega sadovja. Predsedoval je grof Belrupt, ker je prvi predsednik, grof Henrik Attems, bil zadržan. Ministerstvo poljedelstva je zastopal baron Suttner. Navzočih bilo je 32 udov in zastopnikov 12 gospodarstvenih družeb.

Poročevalec je poročal, kako se je društvo udeležilo razstav v Trstu in Hamburgu, razpošiljalo pola s vprašanji: kako sadno drevje kaj cvete in kakšno letino obeta, kako je dajalo imena raznim na ogled poslanim sadovnim sortam po sadjerejskej šoli v Klosterneuburgu poiskati. Naposled sklenejo, da bode drugo leto občni zbor v Toplicah na Českem.

Kot častni udje društva bili so imenovani gospodje: minister grof Falkenhayn, baron Weber pl. Ebenhof, župnik Roth v Strkovicah na Českem, H. Göthe, upok. ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Mariboru. V odbor so izvoljeni gospodje: grof Henrik Attems, K. Fritscher v Herberstorfu, J. Runkel v Kremsmünstru, P. Gerhard Schirnhofer na Dunaji, Fr. Slaby v Ullersdorfu, Dr. Stoll v Klosterneuburgu in J. Triletty na Dunaji.

Gospodarstvena razstava v Ivniku.

Dne 6. in 7. oktobra t. l. vršila je se gospodarstvena razstava v trgu Ivniku na severnej strani Radelna. Trg bil je primerno ozalšan. Največjo skrb za razstavo imel je poseben odbor pod vodstvom g. Prangnerja, nadučitelja in načelnika tamošnjej kmetijskej podružnici. Ta je tudi razstavo dne 6. okt. t. l. s primernim nagovorom do obiskovalcev in razstavljalcev odprl in prijazno pozdravil došle goste.

Med temi je bil grof Edmund Attems, zastopnik centralnega odbora kmetijske družbe štajerske. Ta je potem nekoliko besed spregovoril v pohvalo takšnim razstavam in povdarjal jihovo koristnost za gospodarstvo v dotičnej okolici, posebno pa še za sadjerejstvo.

Moramo pa priznati, da je v Ivniku najizvrstnejše, kar se je bilo razstavilo, bil pridelek sadovnega drevja. Pred vsem je vsakega zanimala prelepa zbirka več kakor 40 raznih sort jabelk in grušek. To lepo in dobro urejeno zbirko je sostavil č, g. Jožef Fail, za razširjenje sadjerejstva v Ivniku mnogozaslužni kaplan. Izborno lep namizni sadež razstavili so še gospodje: Dr. Schaffer v Ivniku, Jož. Löscher od sv. Ulrika, Simon Lipp od Sterlegga, Jož. Silberschneider od sv. Ulrika, J. Heinisser iz Zelenega travnika, L. Stelzer in Stammergga, grof Meranova grajščina v Stainzu in knez Lichtensteinova grajščina v Holleneggu.

Vinstvenskih pridelkov razstavilo je 14 vinogradarjev. G. Janez Zafita je iz Brunna poslal vina. naprešanega iz samega grozdja od trsa Izabella, Lepih uspehov s požlahnovanjem drevesc dosegnol je g. Benedikt Hanza in nadučitelj g. V. Pranger. Lepega orodja za sadjerejce rastavila sta g. Albert Brož iz Gradca in g. K. Vrba iz Maribora. Vrtnarjev je bilo 14 videti z lepimi pridelki. Zraven navadnih bili so tudi lepi melonarji, jabelka paradižnice, Erfurtski hren, rožno zelje, Erfurtsko rudeče zelje ali kapus. Posebno še omeniti je vrtnarskih pridelkov knez Lichtensteinove grajščine iz nemškega Landsberga. Lepe žitne pridelke priposlala sta na razstavo gospoda Benedikt Hanza iz Ivnika in F. Wolfbauer iz Stainza.

Bučelarji so tudi zanimivih reči razstavili; posebno g. Franc Klep, učitelj v Trabahu blizu Leobna in g. Friderik Hanza v Ivniku. Slednji ima raznih bučel n. pr. tudi ciperskih.

Kot dobri kokošinki ali perutninorejci odlikovali so se gospodje: Zafita iz Brunna, Viljelm Lerch iz Ivnika, gospa Roza Perisutti iz Ivnika, Ant. Blumauer iz Tobelbada, Jan. Aldrian od sv. Ana pri Schwanbergu, Jož. Schatz iz Hengsberga, bratje Seyfrid od sv. Ožbalda in Jože Hubmann iz Ivnika. Na razstavi bilo je še videti raznega gospodarskega orodja, mašin, časopisov in knjig pa tudi drobnih izdelkov šolske dece v ljudskih šolah v Ivniku, sv. Martinu v Sulmskej dolini in Brunnu.

Razstava bila je dokončana s predavanjem g. g. učitelja Drescherja o vinogradarstvu in s slovesnim delivanjem številnih in lepih premij.

Dopisi.

Iz Laškega. 13. okt. 1883. Septembra bilo je 16 dežnih dnij, 5 z nevihtami, 14 z jutranjo meglo, 8 dnij oblačnih in le 6 lepo jasnih. Ker tedaj solnce ni zaporedoma grelo in so bile noči zvečinoma jasne, zorelo je sadje in grozdje s pridelki na polji vred prav počasno. Gorice dajejo sploh le srednje, vendar kder ni bilo toče, dobijo več in boljega vina, kakor lani. Jabelk so po dolinah precej nabrali in tudi precej jabelčnice naprešali, po višinah dobili so tudi precej hrušek. Tukaj so tudi s krompirjem bili na boljem, ker ni gnjil, kakor drugod. Otave bilo je srednje, tudi ajda ne kaže bolje. Zimine so večjidel uže posejali in tu pa tam uže poganjajo.

J. Kastelic.

Sv. Lenart v Slov. goricah, 20. septembra 1883. Dneva pred večerom ne hvaliti! Naši gospodarji so si spomladi obetali veliko vsega, posebno vina. Toda zimine so le slabo dajala, koruza pozno zori, krompir močno gnjije, fažol bo težko povsod dozorel, v goricah grozdje gnjije, tudi še vse jagode niso mehke, sliv je prav malo, jabelk le tu pa tam kaj po drevesih visi pa jih silno kradejo, hrušek nimamo nič. Le sena in otave smo precej in lepe pod streho spravili. Za davke bo

Digitized by Google

težko hodilo in če še trtno uš dobimó, potem res ne vemo, kam bi se djali. J. Reich.

Od sv. Marjete na Pesnici, 26. oktobra 1883. Bratva v goricah je večjidel dokončana ter smemo zadovoljni biti. Toča nam je z malimi izjemki prizanesla. Razven pikeca tudi druge bolezni vinske trte niso nadlegovale. Smoda ni bilo pa tudi grozdje ni gnjilo, kakor druga leta. Kar je bilo grozdja od 26 — 21. oktobra branega, to je dalo izvrstno vino, kterega smo uže potrebni bili, ker so mošnje uže celo na suhem. Nadejamo se, da nas obiščejo zopet stari kupci.

Štefan Kovačič, nadučitelj.

Sv. Duh pri Ločah, konec oktobra 1883. Lepo vreme je umogočilo, da so zimine se dobro posejale in uže pognale. Ajde in koruze smo veliko dobili. Tudi krompirja je dovolj, ker ni gnjil. Pesa, korenje, repa je obilno narastla. Zelje ali kapus je suša zadržavala, pa naposled naredil je lepe glave. Hmelja dobili smo precej in izvrstnega, škoda da ni najšel primerne cene. Brali smo v goricah sredi oktobra. Pridelali smo menje vina, kakor smo se nadejali, vendar kapljica je dobra in je želeti, da se dovoljno v denar spravi.

P. Leitgeb.

Raznoterosti.

(Odlikovani) so bili g. Haupt, grajščak v Straussenеggu v Savinjskej dolini za velike zasluge kot predsednik konjerejskemu društvu in odbornik pri kmetijskej družbi, prejel je red železne krone III. vrste, nadučitelja g. Tom. Dernjač v Sevnici in Jan. Zdolšek pri novi Cerkvi z zlatim križcem za zasluge,

(Tržišče za divjačino) priredili so 1. okt. t. l. na Dunaji v „Städtische Grossmarkthalle in III. Bezirk“. Tje se pošilja divjačina po železnici in ko jo tam uradniki društva „Oesterr. Handels- und Approvisionirungs-Verein“ prodajo, dopošljejo prodajalcu denarjev. Nekaj se zaračuni za trud in mestno užitnino.

(Zrnja za vojake) potrebujejo v c. k. vojaških oskrbovalnih magazinih do konca l. 1884 v Ljubljani 5600 met. centov rži, in 10.700 met. cent. ovsa, v Mariboru 9500 met. cent. ovsa in Ljubljani 600 m. c. oysa.

(Perutninsko društvo) deliva plemenskih petelinov posestnikom, za gornji Štajer: Brahma-peteline, za srednji Štajer: Dorking-peteline in za slovenski Štajer: Houdan-peteline.

(Goveja kuga) prikazala se je v Bukovini, Rumunskem in v pruskej Šleziji.

(Viničarski poučni kurzi) na vinorejskej šoli v Mariboru mnogim ne ugajajo; zato pride 15. t. m. deželni odbornik g. Schreiner v Maribor, skliče več vinogradarjev na glasu, da se z njimi posvetuje, kaj da je krivo brezuspešnemu poučevanju.

(Tržne novosti.) Pravijo, da so v Gradci 18. okt. t. l. precej povpraševali po pšenici in rži, prodalo se je okolo 3000 centov, največ ogerskega zrnja, 25. okt. je pa bilo prav malo prometa. Klavne živine bilo je 25. in 26. okt. prignane: 255 volov, 53 bikov, 325 krav, 284 telet, 849 svinj. 5 ovac in 12 konj. Kupcev je bilo zelo iz Bregenca, kamor so odgnali 16 volov. Senu je cena pala, slami pa pri starem ostala. Na Dunajsko tržišče so 29. okt. postavili 2956 volov, od teh je bilo 1947 ogerskih, 634 galiških; cena je poskočila za $^1/_2$ do 1 fl. pri meterskem centu žive teže. Cena hmelju pada: Zatežki velja 170—180 fl. za 50 kilo.

(Letine) sedaj iz vseh krajev popisujejo, ker bodo pridelki skoro pospravljeni. Povprek so ljudje zadovoljni z njo, posebno s koruzo. Vina so skoraj povsod več in boljega dobili, kakor so se nadejali, razven v Tirolah. Na Ogerskem je grozdje letos močno gnjilo in so morali rano brati, zato je vino menje dobro, kakor druga zadnja leta. Ozimine so po celem cesarstvu lehko pod zemljo spravili.

(Jesih barvajo) rudeče z izlečkom iz selzenovca ali črnic, rumeno pa s posebnim barvilom iz cukra.

(Planinski pašnik) za žrebeta skušajo prirediti zopet na Pohorji.

(Plesnjivih repinih olupkov) govedom polagati je nevarno. Nekemu velikemu živinorejcu je vsled tega zbolelo 16 volov in 80 krav. Nekaj jih je palo, druge so zaklali pa meso ni bilo užitno.

(Sejmi) 10. novembra sv. Martin pod Wurmbergom, Ponkva, 12. nov. Ormož, sv. Mohor, Mahrenberg, sv. Martin pri Slov. Gradci, Oplotnica, Šoštanj, Laško, Hoče, 15. nov. Vransko, Gradec, Hollenegg, Središče, Poličane, Slov. Bistrica, Radgona, 16. nov. Lang, 19. nov. Ivnik, sv. Jurij na Pesnici, Podsreda, Ljubno, Ruše, gornja Polskava, Slov. Gradec, nemški Landsberg.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	7	80	4	95	4	80	2	76	5	—	4	80	4	60
Ptuj . . .	4	—	5	20	5	50	2	69	5	—	4	—	4	—
Celje . . .	7	20	5	20	4	20	3	—	5	30	5	60	6	50
Gradec . .	7	90	5	83	5	4	3	22	4	79	4	70	4	63
Ljubljana .	8	50	5	80	4	90	2	76	5	40	4	30	3	67
Celovec . .	7	50	6	10	5	25	2	95	3	20	5	—	5	—
Dunaj (100 Klg.)	10	30	8	42	9	70	7	17	6	90	8	85	—	20
Pešt (100 Klg.)	10	7	7	—	9	40	6	—	5	20	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 46. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 15. novembra. 100.

Lavantinska škofijska sinoda.

(Konec.)

Druga javna seja.

Na sopraznik obglavljenja sv. Janeza Krstnika v sredo 29. avgusta se je vršila druga javna seja škofijske sinode. Točno ob sedmej uri so došli v Alojzijevo cerkvo premilostljivi knezovladika, pričakani in pozdravljeni od vseh sinodalcev. Ko se je skupno odmolila „Tertia“, služil je preč. g. Franc Kosar, kanonik katedralne cerkve, črno sv. mešo za umrle, po kateri daritvi so vladika v črnem pluvijalu opravili pri tumbi, postavljeni sredi cerkve, „Libero“ in druge mrtvaške molitvice. Brž za tim so oblekli rudeč plajšč, da še zmolijo one molitve, ki so v rimskem pontifikalu odločene za drugi den sinode.

Po globoko v srce segajočih molitvah je bil sinodalni govor o besedah Pavlovih: „Tako naj nas ima vsakdo za služebnike Kristusove in za oskrbnike skrivnostij božjih.“ (I. Kor. 4, 1).

Po prelepem nagovoru so se pretresovali ti-le načrti:

1.) O češčenji najsvetejšega zakramenta ter o bratovščini vednega češčenja presvetega rešnjega Tela.

2.) O svetih misijonih.

3.) O duhovnih vajah za dušne pastirje.

4.) O cerkvenem petji in o cerkveni glasbi.

5.) O pogojih in zadržkih, ki bi se naj stavljali tacim beneficijatom, ki hoté prerano stopiti v stalni pokoj; in o tako imenovanih pensionistih ter deficientih.

O vseh predmetih se je dovolila popolno prosta diskusija, pri kateri se je marsikaj v popravo nasvetovalo, kar se če pred tiskom sinodalnih štatut koristno porabiti. Konečno je bila tretja generalna kongregacija na četrto uro popoldansko napovedana in seja po podeljenem pontifikalnem blagoslovu dovršena ob desetih.

Tretja in zadnja generalna kongregacija.

Kakor napovedano je trajalo tretje in poslednje občno zborovanje od štirih do šestih na večer. Po dovršenih „Večernicah s kompletorijem“ so bili prečitani odgovori posameznih odsekov na tri v včerašnji kongregaciji stavljene predloge. Gledé matičnih knjig in učenja staroslovenskega jezika se referenti sklicujejo na določbe v konferenčnih zapisnikih l. 1871. str. 14 in l. 1882. str. 12 in 13 objavljene.

Gledé četrtega predloga so poročevalci teh misli, da bi bilo močno želeti, da se poleg pastirne in katehetike tudi še sveto pismo stare in nove zaveze slovenski tolmači ter vsakdanje meditacije v slovenščini prednašajo.

Premilostljivi knez in škof so gledé obligatnih predmetov povdarjali, da se mora pred vsem vstreči željam svetega očeta papeža Leona XIII., ki v svojej prekrasni okrožnici dne 4. avgusta 1879. l. ukazujejo, naj se v prihodnje po bogoslovskih seminarih uči filozofija sv. Tomaža Akvinskega. Vrhu tega so še namignili, da se bode najbrž že v kratkem sklical provincijalni koncil, ki hoče obravnavati o jeziku, v katerem se naj učé bogoslovske vede. V obče pak so obljubili, da bodo po svojih močeh podpirali vložene peticije.

Po teh razgovorih so bili sinodalcem v prevdarek naslednji predmeti predloženi:

1.) O klerikalni obleki in noši. In

2.) o testamentih ali zadnjih sporočilih dušnih pastirjev. Brez ugovorov so se pričujoči strinjali s posameznimi točkami.

Po naznanilu tretje in zadnje javne seje in po dokončanih zahvalnih molitvah je bila sklenena le-ta poslednja kongregacija.

Posledna javna seja.

V četrtek 30. avgusta ob sedmih se je zbralo v cerkvi sv. Alojzija prav obilo število duhovnikov k zadnji javni seji škofijske sinode. Ko se je „Tertia“ odpela, služil je prečastiti g. Juri Matjašič, stolni dekan, slovesno sv. mešo v čast in slavo presveti Trojici. Stregla sta kakor včeraj čč. gg. Jernej Voh, župnik pri sv. Martinu v Rožni dolini in Franc Zmazek, župnik pri sv. Urbanu poleg Ptuja. Po sv. daritvi in po dovršenih molitvah — v rimskem pontifikalu za tretji den sinode priredjenih — so imeli prevzvišeni Pastir pomenljiv govor o edinosti mešništva, ko so razlagali prelepo molitvo Kristusovo po zadnji večerji: „Da bi bili vsi eno, kakor ti oče v meni in jaz v tebi; da bi tudi ti bili v naju eno, da bi tako svet veroval, ka si me ti poslal.“ (Jan. 16, 21).

Po milem in spodbudljivem nagovoru so bila zadnja sinodalna vprašanja prečitana in sicer:

1.) O izhodih v večernem času.

Digitized by Google

2.) O družbi duhovnikov Lavantinske škofije.

3.) O skrbi za mladino po tovarnah.

4.) O obletnici izvolitve sv. Očeta papeža.

5.) O spolnovanji sinodalnih štatut.

Vsi dekreti so se dobrovoljno sprejeli posebno zadnja dva, ki sta tako primerno končala denešnjo javno sejo. Ravno na zadnji dekret so milostljivi knez kaj prisrčne opomine navezali do zbranih delavcev v vinogradu Gospodovem, ki naj skrbé, da se bode to, kar je bilo v tej skupščini z veseljem skleneno, tudi zvestno in vestno dopolnovalo. Najboljše postave ničesar ne veljajo, ako se ne spolnujejo.

K sklepu so vsem odhajajočim želeli srečno in varno vernitev k ljubljenim ovčicam in pa milost božjo in blagoslov nebeski na vseh potih in pri vseh poslih.

Za tim je prosil sinodalni promotor, da se prebereta dva sklepna dekreta:

a) o dokončani sinodi in b) o naznanilu prihodne sinode. Druga sinoda se je napovedala takoj za prihodje leto; ko bi jo pak zabranile nepremagljive zapreke, sklicala se bode ob času, ko ne bode posebnih zadržkov.

Da se zve, koliko je povabljenih došlo k sinodi, je tajnik glasno prečital imenik vseh dušnih pastirjev, ki bi morali obiskati diecezno sinodo. Pričujoči so se oglasili — bilo jih je 129; nepričujoči pa so se zaznamenovali, kakor to veleva rimski pontifikal s tem namenom, da izostali opravičijo pozneje svoj nedohod.

Da se sinoda spodobno končuje, se je navdušeno pela zahvalna pesem: „Te Deum laudamus“, molila sklepna molitva: „Nulla est, Domine! humanae conscientiae virtus“, se je podelil slovesni blagoslov in so se opravile pregenljive sufragije. Preč. g. Krištof Kanduth, stolni župnik, je glasno narekoval invitatorije in po skupnih odgovorih sinodalcev pel je molitve za papeža Leona XIII., za premilostljivega knezovladiko, za vse duhovnike pričujoče in nepričujoče, za presvitlega cesarja Franca Jožefa, za vse vernike mesta Maribora in cele škofije in za vse umrle škofljane.

Slednjič se vzdignejo vladika s prestola in glasno zakličejo: Vsem sinodolcem mir, edinost in milost od Gospoda! Duhovniki pa odgovoré! Bogu hvalo! Amen.

Na to nadaljuje dijakon: Razidimo se v miru! in odgovor mu je: V imenu Gospodovem!

Za temi vsakako genljivimi obredi se preč. stolni dekan g. Juri Matjašič v imenu vseh zbranih ponižno zahvali milostljivemu knezu in škofu za očetovsko ljubezen in skrb, ki so jo razodevali ves čas zborovanja. Vladika pak so odzdravili rekoč, da jih veseli, ako so vstregli željam došlih gostov ter so ukazali, naj vse obravnave prve diecezne sinode zabeležijo v župnijske kronike v vedni in veseli spomin potomcem; svoja lastna imena pa naj zapišejo po redu prednosti na pripravljeno polo, da se bode znalo, kdor se je vdeležil prve škofijske sinode. In proti 11. uri so se razšli sinodalci v imenu Gospodovem.

Sklep.

Ta bi bila versta dogodkov na prvem škofijskem zboru v lavantinski vladikovini. Resnica hoče biti, da so vse hvale in vsega priznanja vredne pastirske konference morebiti bolj primerne in pripravne kakor sinode, da posamezni dušni pastirji naravnost razodevajo svoje misli in odkrivajo brez zaprek svoja mnenja; vendar manjka, bi rekel človek, tem dekanijskim zborom ona vlastita čestitost in oni posebni cerkveni blagoslov, kateri diecezne sinode visoko nad omenjene shode povzdiguje ter je veličastne in blagonosne dela. Pa res! Kdor je na gori popisani sinodi nepristranski sodil vse dogodjaje, premišljeval vse veličastne molitve, temeljite nagovore in zrele razgovore, moral je priznati, in reči: ah! kako modre in čuda lepe so naprave sv. katoliške cerkve; kak blagoslov božji je moral prihajati z nebes v onih srečnih časih, ko so se ednaki zbori po dvakrat na leto v krščanski ljubezni in prizanesljivosti, v blagoviti edinosti in spravljivosti, v vsej ponižnosti in radovoljni pokorščini obhajali! Od ondot vzorna duhovščina in resnično pobožni verniki v Milanski škofiji za časa sv. Karola Boromeja, ki je od l. 1566. do l. 1584. šest provincijalnih zborov in edenajst dieceznih sinod praznično obhajal. Bože mili! naj tudi lavantinski sinodi podeli obilega hasnovitega sadu.

Na praznik Marijinega rojstva 1883.

Dr. M. Napotnik.

Zlatomešnik Matevž Lah.

(Dalje.)

III.

L. 1831. dovršili so gosp. Matevž Lah bogoslovske šole v Celovci. Dva njihovih tedajnih sošolcev živita: milostlj. gosp. Jak. Rebernik, inful. dekan krškega stolnega kapitelna in preč. g. Franc Druškovič sloveno-bistriški vpokojeni dekan, drugi so pa vsi pred njimi pomrli. Na jesen l. 1831. pošljejo mil. knezoškof Ignacij našega Matevža za II. kaplana na težavno pa slovito Vitanjsko faro. S koliko gorečnostjo da so tam na strani starega, za protinom bolnega gospoda župnika Andreja Čebula delovali, da se iz tega sklepati, da so jih že l. 1833. prestavili za kaplana mestne fare v Celje.

Ko so njihov tamošnji tovariš gosp. Bruner odišli v Šent-Ilj za župnika, postali so gosp. Lah vikarij Celjske mestne fare. Dasi jih je tukaj vse rado imelo in ljubilo, meščan, kakor kmet, so si

Digitized by Google

gosp. Matevž vendar želeli iz mesta nazaj na kmete. Imeli so priletno mater, ktero bi bili radi k sebi vzeli; imeli so pa tudi posebno veselje do sadjereje in kmetovalstva sploh, V poduku o kmetijstvu so bili najboljši učenec znanega prof. Matije Ahaceljna. Še v poznih letih so kazali vrtni nož, ki so ga dobili v spomin od gosp. Ahaceljna.

L. 1839. prosijo za faro Matere Božje v Špitaliči, v oni prijazni dolinici, kjer je nekdaj stal slavni kartuzijanski samostan Zajcklošter. Deset celih let (1839—1849.) bili so srečni v tej dolinici, kjer so mnogo žlahnega sadu zasadili in vcepili ne le po farovških, ampak tudi po drugih zemljiščih. Radi bi bili tamkaj ostali vse žive dni; vendar začnejo premišljevati, kaj bi počeli tamkaj na stare dni brez kaplana, pa med tako strmimi hribi in gorami.

Ker skušnja uči, da se starega župnika redko kedaj kakšna fara oveseli, zato so hoteli naš gosp. Matevž še pri zdravih letih poiskati si faro, kjer bi do smrti zamogli ostati. L. 1849. preselijo se torej za svojim nekdajnim prednikom v Špitaliči za g. Janezom Legatom k Materi Božji na Sladko goro. —

Na tej novi fari poprijeli so se dela na duhovnem, kakor na posvetnem polji z novo gorečnostjo. Obilne trume romarjev k Materi Božji na Sladki gori dajale so jim dovolj dela v spovednici in na leci, obširni farovški vinogradi pa dovolj skrbi in stroškov. Naenkrat napada jih protin tako hudo, da je vse mislilo, da se je njihova zadnja ura že približala. Z Božjo pomočjo so ga umetni zdravniki užugali, pa pregnati ga iz njihovih udov niso več mogli. Pri vsaki najmanjši priložnosti se je bolezen zopet ponovila. Dostikrat se je prigodilo da so se zvečer na videž še celo zdravi vlegli v posteljo, zjutraj pa že skoraj nobenega uda več niso mogli ganiti. Za nedelje in praznike bilo je večkrat po 3—5 ur daleč treba duhovske pomoči iskati, in včasih še je nikjer ni bilo dobiti. Ljudje, navajeni dvojne Božje službe ob nedeljah, začeli so v takšnih slučajih godrnjati, kar je bolnemu gosp. župniku dostikrat še hujše djalo, kakor njihova huda bolezen.

Da ne bi morali tako zarano v pokoj stopiti, kakor njihov prednik, gosp. Legat, kteremu so po vrsti na dveh farah sledili, sklenili so se še enkrat preseliti na takšno faro, kjer bi po dva duhovska pomočnika imeli. To se je tudi zgodilo l. 1860.

Po smrti novocerkevskega gospoda dekana Fr. Križaja l. 1859 povrnili so se tedajni Vojniški g. župnik, sedaj zlatomešnik in častni korar preč. g. Franc Juvančič, mesca decembra l. 1859. k Novicerkvi, kjer so bili poprej pol leta kaplan od leta 1830—1835 pa provizor ali namestnik, in tako je Vojniška fara postala prazna.

Sladkogorski gospod župnik Lah prosijo za Vojnik, ne zavolj boljših dohodkov, [ker to so dobro vedeli, da si bodo gmotni stan le shujšali], ampak zato, da bi zamogli vkljub svoji hudi bolezni še na fari ostati. (Dalje prih.)

Dopisi.

Od sv. Ane na Prevorji. (Ločitva boli.) V nedeljo 14. vinotoka so č. g. župnik Matevž Novak po končani pridigi naznanili svojim vernim, da so dobili od prečestitega škofijstva dekret v Podsredo se preseliti, katero oznanilo je vsem poslušalcem globoko v srce seglo. Za slovo so č. g. župnik delili zakrament sv. pokore še tri dni in se je obilno vernih vdeležilo želeč prejeti še enkrat Telo Gospodovo iz njihovih rok. Pastirovali so 12 in pol leta v Prevorski fari, in v teh kratkih letih veliko se trudili in veliko storili za blagor duš domačih in sosednih faranov. L. 1875 so vpeljali sv. misijon, pozneje duhovne vaje, eksercicije, katerih se je vselej veliko vernih vdeležilo tudi iz sosednih far. Stroške je dobrodelna roka č. g. župnika iz lastnega premoženja poravnala. Bog jim povrni. Pri cerkvenih popravilih so si veliko prizadevali, podružnico so dali obokati, novi altar sv. Ožbalda in nove orglje postaviti. Tudi farno cerkev so dali popravljati. Dobila je veliki altar prenovljen, 2 nova stranska altarja, novi tlak, nove žlebe, turen pobarvan, strelovod, pred altarji kamene plošče, stopnice, 2 novi banderi, novo nebo, za katero je novi ključar gosp. Jak. Gubenšek daroval 240 fl. za banderi pa g. Matija Bevec 100 fl. Sploh skrbeli so požrtvovalno in modro za lepoto hiše božje in si tako pri nas zapustili najlepši spomin. Bog Jim vrni ves trud ter Jih ohrani na novem mesti zdravih in zadovoljnih mnogo let.

Več hvaležnih faranov.

Iz Celja, 5. novemb. (Občni zbor katol. podpornega društva) ki se je v nedeljo 4. nov. popoldne obhajal, bil je dobro obiskovan. Razložil se je društvenikom trojni namen tega društva: 1.) da se vzdržuje dekliška šola pod vodstvom šolskih sester; 2.) da se podpirajo vbožni učenci in učenke v okoličanskih učilnicah in 3.) da se udje včasih zberejo ter pošteno razveseljujejo. Prvi poglavitni namen društva se je tudi v tem letu z božjo pomočjo srečno dosegel; trirazredna dekliška šola, ktero zdaj 214 učenk obiskuje, se je skozi pripomoč katoliškega društva ohranila in vzdržala. Stroški so pa od 1. januarja tega leta do danes znašali 1172 fl. 92 kr. Srčna zahvala vsem našim blagim dobrotnikom duhovskega in svetnega stanu, kterih množina nima nobenega neposrednega haska od tega zavoda! Udov šteje društvo 434 in sicer ustanovnikov 42, letnih udov 273 in podpornikov 119. Ako bi društvo ne dobivalo še izrednih doneskov od nekterih blagih prijatlov, posebno od Njegove prevzvišenosti, našega milostl. gospoda knezoškofa, bi ne moglo izvrševati svoje naloge. Prosimo toraj vse tiste, kteri so se dozdaj vjemali z našim delovanjem, pa njih še ne štejemo med svoje društvenike, naj blagovolijo pristopiti v naše

Digitized by Google

društvo ter podpirati naše gotovo pošteno početje. Iz letnega sporočila smo zvedeli na dalje, da je nekaj mesecev pretečenega šolskega leta dobivalo pri čč. šolskih sestrah okoli 100 vbožnih otrok iz obeh okoličanskih učilnic po 4krat na teden tople hrane o poldne. Stroski za to kosilo so se poravnali po posebnih doneskih nekterih blagih dobrotnikov iz mesta in iz okolice: društvena blagajnica ni trpela pri tem nobene škode. Tudi za prihodnji mrzli zimski čas se je že poskrbelo, da dobivajo narpotrebnejši otroci enake podpore. — Prečitalo se je pri občnem zboru pismo, v kterem se zahvaljujejo prevzvišeni Varh „katoliškega društva“ za čestitanje k Njihovemu Narviškemu odlikovanju „tajnim svetovalcem.“ Glasi se tako-le (v slovenskem jeziku):

Prečastito društvo!

Prisrčno se Vam zahvaljujem za Vaš prijazni vošilni list ddto. 20. septembra in prosim Vas, ohranite mi svojo vdanost, katero ste mi zdaj skazali, tudi v prihodnje. Priporočujem se Vaši molitvi, kakor tudi jaz za Vas Boga prosim, da Vas blagoslavlja.

Vam iz srca vdani
Jakob Maksimiljan,
knez.-škof Lavantinski.

Maribor, 25. septembra 1883.

Prečastitemu katol. podpornemu društvu v Celji.

Na to se prebere pismo c. kr. namestnika Kübeka v Gradci, v kterem naznanja, da je Njegovo Veličanstvo, presvitli cesar kakor tudi Njegova svitlost cesarjevič Rudolf blagovolil sprejeti čestitanje katol. podporn. društva ob priliki poroda presvitle nadvojvodinje Elizabete. Cesarjevič se v Svojem in v imenu cesarjevičine Štefanije za ta vošila prijazno zahvaljuje. Večkrat med letom smo obhajali zbore z gledališčno igro, s petjem, z govori (ob priliki, ko se je obhajal Spomin 600letne zaveze Stajerske dežele s presvitlo Habsburško hišo, potem ko smo spominjali se, da so pred 200 leti bili Turki pred Dunajem popolnoma potolčeni). Po občnem zboru se je igrala tombola, ktere znesek s 33 fl. se obrne za nakup obutve in obleke za vbožne učence in učenke v obeh okoličanskih šolah. Toda mnogi naši dozdanji dobrotniki so obljubili, da hočejo še posebej kaj darovati za podporo revnih otrok. Vsem blagim prijatlom in dobrotnikom naše ljube mladine naj mili Oča nebeski obilno povrne, kar njej na korist dobrega storijo.

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu) so darovali: Spoštv. Jera Turnšek pos. na Ostrožnem 10 fl., vlč. g. Karol Gajšek, župnik na Doberni 6 fl., č. g. Ljudovik Hudovernik, katehet v Celji 5 fl., č. g. Dr. France Feuš, stolni kaplan v Mariboru 3 fl. — Letnino s 2 fl. so odrajtali: Č. g. Matija Karba, kaplan na Doberni, g. Andrej Majcen, trgovski pomočnik v Celji, č. g. Juri Purgaj, kaplan v Prihovi, gospdč. M. Leschtina v Celji, neimenovan v Celji, č. g. Rupert Šuta, kaplan v Zavrču, č. g. Greg. Presečnik, predmestni kaplan pri sv. Magdaleni v Mariboru, č. g. J. Skuhala profesor v Mariboru, č. g. Anton Borsečnik, stolni vikar v Mariboru, č. g. Jak. Caf, predmestni kaplan v Mariboru, č. g Fr. Heber, stolni kaplan v Mariboru, č. g. Edvard Janžek, župnik v Šmarjeti, č. g. Alojzij Šijanec, kaplan pri Novi Cerkvi, g. Maks Pleteršnik, profesor v Ljubljani. Iz zapuščine pokojnega župnika v Št. Jurji, č. g. Jož. Hašnika 10 fl. Neimenovani podporniki 2 fl. 24 kr. Bog povrni!

Raznoterosti.

(K odborovi seji družbe duhovnikov), ki se bode vršila dne 22. t. m. ob 11. uri predpoldnem v kn. šk. pisarnici, čč. gg. odbornike vljudno vabi Predstojništvo.

(Iz Sevnice) se poroča, da so v Celji obhajali fantje važne in priporočila vredne duhovne vaje ali eksercicije, katere so silno potrebne za dušo in telo. Č. č. g. o. Lazaristom bodi tisočkrat hvala in zahvala za Njihov veliki trud, ki so ga imeli z nami. Upamo da bode uspešno rastlo, kar so vsadili v naša mlada srca.

Fantje fare Sevniške.

(Cecilijansko društvo) snujejo za nadškofijo goriško.

(Najstarejši mešnik) v Avstriji je č. g. Dante Malossini v južnem Tirolskem. Mož je sedaj v 101. letu.

(V stolnej cerkvi) v Gradci morajo na zapoved knezoškofovo vsi bogoslovci pri slovesnih mešah peti koral, kojega so do sedaj peli 4 koralisti.

(Na Koroškem) je 8 župnij in 111 kaplanij izpraznjenih. Toliko mešnikov tam manjka v največjo škodo zapuščenega ljudstva

(Za stolno cerkev) v Sarajevu nabirajo prostovoljnih doneskov in je vlada uže prostor za novo cerkev poiskala in tudi obljubila, kar bode manjkalo iz državne blagajnice doložiti.

((V Rimu) so slovesno otvorili nov kolegij za klerike armenske narodnosti. Dosihmal so bili armenski kleriki v propagandi; alumni grško-vzhodnega in grško rusinskega obreda so vže dalje časa imeli svoj kolegij, tako so že tudi zdavna želeli posebnega zavoda za Armence, kjer bi se bolj oziralo na njih narodnost. Vže papež Gregorij XIII. je slovesno naznanil da hoče ustanoviti armenski kolegij, a smrt ga je prehitela. L 1867 so armenski škofje bivši v Rimu z drugimi katoliškimi škofi prosili Pija IX., da naj izpelje misel Gregorija XIII., a Pij IX. so zgubili svoje posestvo in med Armenci je postal razkol. Razkol se je poravnal in Leon XIII so sprejeli Armenca med kardinale, kar se dosihmal še ni zgodilo. In sedaj vidimo osnovanje kolegija za armenske klerike, ki je bilo 1. t. m. slovesno otvorjeno.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 48. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 29. novembra. 101.

Franc Sorčič,

† stolni prošt v Mariboru.

Prošt lavantinske knj. šk. stolice mil. g. Franc Sorčič so umrli, 22. t. m. jim je ob 4. uri v jutro blago srce za vselej odbilo. Da se bo to čez kratko zgodilo, bili smo se sicer že nekaj mesecev sem bali, par tednov pa že celo pričakovali, kajti bolezen jim je od dne do dne bila huja in sila so bolečin trpeli.

Vendar pa ko je bila njih smrt resnica postala, nas vse eno nemilo pretreslo. Zakaj pa? — Nijsmo jih bili samo spoštovali, ne, prav vsi smo jih ljubili. Bili so pa tudi mož za to.

Nadejaje se, da nam spretniše pero popiše o svojem času njih življenje na širje, podam dnes le malo črtic iz njega, a tudi iz njih bodo častiti bralci lehko posneli, da je naša škofija v rajnem proštu veliko zgubila.

Rodila jih je kmečka mati doli v Kapelah pri Brežicah dne 8. februarja meseca 1818. leta; lepo in v božjem strahu jih je izredila. Imoviti oča pa, da so le izpoznali v malem svojem sinu bistro glavo, dali so vrlega učenca iz domače šole v dalnje Celje, naj bi se tam za kaj več, nemara celo za duhovnika izšolal.

Molitev pobožnih starišev in pa France-ta nevgnana marljivost ste storili, da so bile prve overe v nemških šolah v kratkem ugnane in človek ga je odslej lehko vselej v vrsti prvih učencev našel.

Tako v Celji, v Mariboru v latinskih, pa tudi potlej v Gradci v modroslovskih in v Celovci v bogoslovskih šolah. Še le 22 let stari so zato g. Sorčič že 29. julija l. 1840. pri sv. Andreji v labudski dolini prejeli sv. rede.

Dne 22. sept. so prišli še tisto leto v Novo cerkev pri Celji za III. kaplana. Tam sta si bila z njih poznejim, našim sedanjim, knezom in škofom nekaj časa tovariša. Čez dve leti pa so prišli za kaplana v Celje in od 15. febr. 1847 so ravno tam za čas vzeli vodstvo glavne šole, pa ne dolgo, že 26. oktobra 1848. l. so šli na imenitno, toda sila odgovorno službo, za duhovnega očeta ali spirituvala v Celovec, izučevat mladih duhovnov.

Koliko lepo so jo bili opravljali, kaže to, da so si jih tedanji premil. knez in škof, če prav so bili tačas še le malo let v duhovnih službah, za svojega konsistorijalnega svetnika izvolili.

Leta 1852. (26. julija) so jih pa že za župnika v Brežkem mestu slovesno vpeljali. En mesec in tri leta so tamkaj pridno in ljubeznjivo svojim ovčicam dušne hrane dajali, potem pa se na večjo službo, nadžupnijo in dehantijo v Rogatec preselili. Toda tudi tam jim nij bilo obstanka, Bog jih je na višje mesto klical, prišli so 1. dne maja meseca 1862. l. v Maribor v stolno cerkev za korarja. Tu so postali kmalu ravnatelj v bogoslovji, 14. maja 1866 pa v knj. šk. ordinarijaški pisarni, dne 22. aprila 1867 pa so jih svitli cesar za stolnega dekana in malo čez 4 leta sv. Oča v Rimu za prošta stolne cerkve izvolili.

To so ostali potlej noter do svoje smrti, vrhu tega pa so bili namestnik premil. kneza in škofa pri skušnjah za župnije, nekaj časa tudi pri skušnjah v bogoslovji, ves čas pa so bili zagovornik zakonske veljave pri kn. škof. zakonski sodniji.

Kakor se vidi, nij skoraj službe duhovna, da bi rajni prošt ne bili va-nji živeli. Kaj pa so v vsaki bili in kako so se v vseh nosili? Da vse skozi hvale vredno, kaže, menim, najbolje to, da so jim jih bili zaporedom toliko izročili. Vendar naj bi tudi vse to ne bilo, toliko je gotovo, da so v svojem življenji si prijateljev veliko pridobili, sovražnikov pa si — vsaj po pravem — nijso zaslužili.

Sam svitli cesar so njih velike zasluge pripoznali, ter jim lani imenitni red železne krone III. vrste podelili.

Koliko so jih pa Njih ekselencija, premil. knez in škof sami imeli v čislih, pokazali so lepo s tem, da so njih truplo v stolno cerkev spremili in jim tam sami slová prosili. Če je, so v njem dejali, že sicer sveta in dobra misel, da molimo za mrtve — v duhu in namenu sv. cerkve —, tem bolj bo prav, če molimo za njih, ki so nam bili veliko v življenji.

Da smo jih duhovni spoštovali in kar je več, ljubili, rekel sem že zgorej, pa smo tudi pokazali v njih pogrebu. Iz vseh, tudi najdaljih krajev se nas je bilo lepo število nabralo, jaz sem nas 90 naštel in bilo nas je brž več ko manj; p. n. gg. prošt iz Ptuja, častni korarji Glaser, Žuža, Tutek, skorej vsi gg. dekani, g. Dr. Muršec iz Gradca i. t. n. so jih na zadnji poti spremili. Ljudstva iz mesta in okolja je bilo veliko prišlo, šole se pa razven bogoslovja, semenišča, šolskih sester nijso po-

Digitized by Google

greba vdeležile, pač pa je bilo mesto zastopano po svojem županu g. dr. Duchatsch-u, gg. profesorjih nekaterih tukajšnjih učilišč, uradnikih, gospa i. t. n.

Ob 3. popoludne 23. t. m. smo jih bili vzdignili in malo po $4^1/_2$ smo jih položili v hladno krilo zemlje. Na njih rakvi — štirje krasni vranci so jih peljali — sta poleg znamenj njih duhovskih častij ležala dva venca — oba lepo znamenje globoke ljubezni. Prvi iz naravnih cvetic imel je napis: „Der lezte Gruss dem unvergesslichen Wohlthäter“ (Zadnji pozdrav nepozabljivemu dobrotniku) in je prišel, kakor slišim, iz hiše necega tukajšnjega trgovca; drugi pa iz narejenih cvetlic, na dolgem svilnatem traku stojita besedi: „Hvaležni semeniščani“; dar je dijakov v knj. šk. semenišči. Za Njih Ekscelencijo, premil. knezom in škofom ima pa tudi le malo kdo večjih zaslug za to semenišče, kakor rajni gospod. Le prav je tedaj bilo pa tudi lepo za dijake to če tudi le malo znamenje hvaležnosti. Pač resnica: „blagor njim, ki umerjejo v Gospodu; kajti njih dela gredó za njimi.“ (Apoc. 14, 13).

Dr. Mlakar.

Zlatomešnik Matevž Lah.

(Dalje,)

IV.

Že kmalu po novem letu 1860 dobili so gosp. Matevž Lah Vojniško faro, ktero so pa še le 1. majnika 1860 nastopili. Kakor nekdaj od Spitaliča, tako težko so se poslovili od Sladkogorske fare, kjer so nad 10 let prav zadovoljno živeli. Bolezen jih je od tam proč gnala, bolezen jih je pa tudi v Vojnik spremljala. Vojniška fara je po številu duš največa fara novocerkevske dekanije. Cerkev je takrat imela prav velik zvonik pa celo male zvonove. Gospod Lah lotijo se neprijetnega dela po radovoljnih darovih pripraviti novo veličastno zvonjenje. Zvonovi so bili kmalu zliti, in se začeli mogočno glasiti iz Vojniškega zvonika, pa njihov glas je po ušesih gospoda župnika odmeval, kakor da bi slišali zvonarja gosp. Samassata klicati: „plačajte me, plačajte me!“ Po mnogem prizadevanji posrečilo se jim je ne le zvonove poplačati, ampak še tudi marsikaj drugega za olepšanje farne cerkve potrebnega umisliti.

Med tem se njihova stara bolezen, protin, večkrat pri njih oglasi, dokler jih l. 1869. med pripravami na škofovo vizitacijo z vso silo na bridko postelj hudih bolečin ne priveže. Že takrat so hoteli veliki Vojniški fari se odpovedati in stopiti v stalni pokoj, pa naš prevzvišeni gospod knezoškof jim prigovarjajo, naj še na fari ostanejo, češ, da bo bolezen zopet prelegla, da bodo zamogli zopet službo opravljati. V znamenje, da so z njihovim pastirovanjem popolnoma zadovoljni in v priznanje njihovih zaslug, imenovali so jih mil. knezoškof na den kanoničnega obiskovanja v Vojniku l. 1869. svojim duhovnim svetovalcem. Bolezen v kratkem zopet prelegne, in č. g. Lah zopet nekoliko okrevajo. Šest let ostanejo še Vojniški župnik. Sedaj se jim približa 70. leto njihove starosti. Telesne moči jih očitno zapuščajo, težave duhovniške službe so se po nastalih novejših razmerah zdatno pomnožile. Zato l. 1875. zopet poprosijo preč. kn. šk. ordinariat. naj jim dovoli stopiti v stalni pokoj. Od škofije se jim je odgovorilo, da jim po dva duhovna pomočnika ostaneta zagotovljena, dokler ju bodo potrebovali, naj le na fari ostanejo; češ, da jo zamorejo tudi iz postelje vladati. Gosp. Lah pa so odgovorili, da, če bodo zamogli, bodo tudi vpokojeni še radi drugim delati pomagali, da pa ne morejo gledati, da bi drugi za njih ali namesto njih delali. Na to jim duhovska in deželska viša gosposka dovoli 1. jul. 1875. stopiti v stalni pokoj; škofijstvo pa izreče željo, naj bi Vojniško faro še do prihoda novega gosp. župnika vodili. Tej naredbi svojih višjih so se pokorno podvrgli.

Dne 1. oktobra l. 1875. prepustili so lepo Vojniško faro po kanonički poti svojemu nasledniku, veleč. gosp. Francu Ferenčaku, do tedaj župniku Kostrivniškemu; oni pa so djansko prestopili v dobro zasluženi pokoj, dovršivši 44. leto neumornega dušnega pastirovanja.

(Dalje prihodnjič.)

„Theologisch-praktische Quartal-Schrift“ in „Zeitschrift für katholische Theologie“.

Bogoslovski profesorji v Linci izdajajo s pomočjo mnogih drugih profesorjev in dušnih pastirjev že 36 let bogoslovski časnik: „Theologisch-praktische Quartal-Schrift“, ki izhaja v četrtletnih zvezkih po najmanj 9 pol obsegajočih (letošnji zvezki pa so obsegali 15 pol) in velja na leto 3 fl. 50 kr. Kakor že naslov pravi, obravnavajo se v tem časniku bogoslovske vede iz praktičnega stališča s posebnim ozirom na dušno pastirstvo. V vsakem zvezku se nahaja več razprav iz praktičnega bogoslovja, potem sledi rešitev različnih važnejših in težavnejših vprašanj in slučajev iz dušnega pastirstva, zatem naznanila in ocene novih bogoslovskih knjig, cerkveno-politični ogled preteklega četrtletja in naposled mnogo kratkih notic in poročil zadevajočih raznotere odnošaje cerkvenega življenja. Zlasti zadnja leta je ta list tako izvrstno vredovan; da se od dne do dne število naročnikov in obseg lista množi ter se sme z dobro vestjo tudi slovenskim duhovnikom priporočati.

Digitized by Google

Drug enak bogoslovski list, toda iz učenega theoretičnega stališča obravnajoč bogoslovske vede, izdajajo bogoslovski profesorji v Insbruku pod naslovom: „Zeitschrift für kath. Theologie“ tudi v četrtletnih zvezkih po 12 pol obsegajočih, ki velja na leto 3 fl.

V vsakem zvezku so po tri daljše učene razprave, potem ocene bogoslovskih knjig, kratke opazke in notice in naposled oznanilo na novo izišlih bogoslovskih knjig in časnikov. Ta list tako rekoč dopolnjuje prej omenjenega ter se priporoča zlasti tistim duhovnikom, ki se z bogoslovskimi vedami pečajo iz višjega stališča.

Veliko rajši, kakor ta dva nemška lista, bi jaz priporočal enak slovenski list, ali žali bože! da še slovenski duhovniki nimamo svojega strokovnjaškega bogoslovskega lista, dasiravno ni dvomiti, da bi ga duhovniki vseh slovenskih škofij združeni lehko vzdrževali v duševnem in gmotnem oziru, ko bi se le kdo najšel, ki bi jim ga ustanovil. Prosim. da bi se o tem v merodajnih krogih premišljevalo. Do tečas pa priporočam zgoraj omenjena nemška lista zagotavljajoč. da bodo naročniki v obeh najšli marsikaj koristnega in zlasti v prvem dušni pastirje marsikaj potrebnega.

J. S—a.

Smrt grofa Chamborda.

(Konec.)

Prevzvišeni bolenik je bil celo v voljo božjo vdan, ter je kakor že več let sem, tudi zdaj po 3krat na teden z genljivo pobožnostjo sv. obhajilo prejel. Ko se je zadnje dni zelo slabega čutil, se je dal še pri polni zavesti sprevideti s zakramenti umirajočih in že dan pred smrtjo. ko mu je dr. Mayer le še 36 ur življenja določil, prosil za molitve umirajočih. V grajski kapeli pa so se že dva dni sem zbirali vsi prebivalci, služabniki grofovski, prijatli, podložni in tamkaj pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom jokaje prosili za ohranitev blagega moža.

Med tem je preteklo že 24 do 28 ur. Bilo je v četertek 30. aug., ko je bolenik, pol ure po sprejetji sv. obhajila postal nenavadno slab, imel že mrzle ude, sklenil popolno v voljo božjo vdan in miren roke, je božjo martro položil na prsi, oči zaprl in postal celo nezaveden. Okoli stoječi: „njegova prevzišena sopruga Marija Terezija, nadvojvodinja Modenska, njegov spovednik in grajski francoski duhovnik, kakor njegovi najiskrenejši prijatelji, dvorniki in strežaji so jokali.

Proti poldnevu se vendar grof zopet zave, zamore govoriti in okoli stoječe razloči in spozna. Ah koliko veselje. Prosijo ga, naj jih blagoslovi in glej nedopovedljivo veselje, — čuden prizor!

On se v postelji vsede, njegovi ljubi in dragi pa, ki so mu zvesti ostali celo življenje, se ko otroci okoli postelje umirajočega očeta pokleknejo, ter z žalostnim srcem in s solzami v očeh sprejmejo blagoslov, kterega njim je z razpelom križanega Jezusa v desnici podelil. Še enkrat so zamogli gledati v krasno, veličastno obličje blagega moža. Mili pogled njegovih oči, iz kterih je sijal oni blaženi mir, katerega na smrtni postelji podaja vest pravičnega, bogaboječega življenja, njim je dovolj nadomestil besede, katere izustiti mu neizrečena slabost ni več dovolila. Mirno se potem grof s pomočjo sopruge zopet vleže, nepotrebni služabniki odidejo, prijatli in pa znanci se zbirajo v kapeli k iskrenim molitvam za čudovito ozdravljenje ali pa srečno smrt, in skoro so upali. da njih Bog usliši ter njim preblagega moža v korist očetnjave ohrani, ker minule so že od zdravnika določene ure, bolenik pa se je nahajal še v enakem stanu ko prejšnje dni.

Nastopila je mirna noč, pa ta v grad ni mira prinesla. Nihče ni očesa zaprl, v skrbi za grajskega gospoda. Čez noč so večkrat mislili, da nastopi zadnji trenutek; pa vselej je zopet okreval. Ob 7. zjutraj pa, ga njegov spovednik zapusti, da bi opravil daritev sv. meše. Komaj pa konča, se bolenik ogleduje in ko bi ga iskal, po izbi ozira. Hitro se sivolasi starček k njemu poda. na desni strani postelje obstoji. Zdaj obrne umirajoči svoje oči z nedopovedljivim milim pogledom na svojega dušnega vodnika. Ta vzame njegovo desnico s sv. križem v svoje roke, mu govori nektere navadne zdihljeje umirajočih, med kterimi mirno v Gospodu zaspi.

Tako je umrl zadnji mož iz slavne kraljevske rodbine francoskih Bourbonov. Njegovo truplo pa so prepeljali v Gorico, kder sedaj počiva v slovenskej zemlji!

J. Kurbus.

Dopisi.

Od sv. Petra pri Radgoni. „Slov. Gosp.“ nam je že veliko naznanjal, da tu pa tam skrbijo, duhovni pastirje za polepšanje cerkev, zakaj bi pa mi molčali? Koliko storili so že naš č. g. župnik Anton Belšak, to vse se ne da popisati, le poglavitne reči naj razglasim in javno zakvalo izrečem. Kdor je bil pred 6 leti v naši cerkvi, ta bi se zdaj čudil, ko bi videl vso prenovljeno. Dali so dve veliki okni na novo v prednjem delu vsekati, kateri lepoto in svetlobo dajata, prednji del, Marijin altar in zakristijo od malarja ponoviti, in več lepega oblačila za duhovnike omisliti. V nedeljo 21. okt. so nam blagoslovili novi prednji altar na kvaterno nedeljo pa vso prenovljeno kapelo. Moram še omeniti, da so nam priskrbeli 3,

Digitized by Google

kratni misijon, koliko dobrega storijo v spovednicah od ranega jutra večkrat do poldne, cele ure na prižnicah pred- in popoldne. Za vse to bi se pač morali hvaležni kazati, pa žali Bog, povsod se najdejo liberalni nemškutarji, tudi pri nas so nekteri, ki bi radi bili, naj bi duhovniki od samega zraka živeli, in so lovili podpise naj bi se jim bernja prepovedala pa dobili so dolge nose. Vsi dobri kristijani so Jim iz dna srca hvaležni!

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu) so darovali: včg. Jakob Krušič, župnik v Št. Andreju 3 fl., čg. Prešern Janez, kaplan v Sevnici 3 fl., sp. g. Vrečar Martin, posestnik na Pečevniku 3 fl. Letnino s 2 fl. sta odrajtala: Glinšek Matevž in Baloh Janez, posestnika na Zg. Hudniji. Neimenovani podporniki: 7 fl. 16 kr. Na dalje so darovali za pripravo obleke in obutve, ki se bo ob letošnji božični veselici razdelila med vbožne učence in učenke v okoličanskih šolah: Premilostljivi gospod knezoškof 25 fl., gospa Schmidt 3 fl., g. dr. Sernec 5 fl., g. Miha Vošnjak 2 fl., g. Franc Zakotnik 2 fl., čg. Jernej Voh 3 fl., včg. Blaž Rotnik 2 fl., čg. Anton Slander 5 fl., bl. g. Konrad Vašič 10 fl. Več neimenovanih 20 fl. 50 kr. Bog plati! Namesto g. Jakoba Kobilice, ki je izstopil iz odbora „kat. podp. društva“, je vstopil v odbor g. Konrad Vašič, c. kr. ministerijalni svetovalec in posestnik lanovške grajščine.

Iz Šaleške doline. (Orglarji). Mi imamo ..... organista in kolikorkrat ga vidim, mi na misel pride, kaj bode iz tega človeka enkrat. Bil je v orglarski šoli samo ..... in je tedaj le za silo organist; to mora tudi vsak na prvi trenutek spoznati, ko ga sliši divje „više“ igrati in popevati. Pa dobro! On je organist. Dela ne razumé nikakšnega, ker se ga ni učil. Potem ko je prejšnji mežnar umrl, postal je on mežnar in zdaj dolgi čas prodaja, da ga večkrat vse boli. Ko imajo drugi ljudje največ dela, kositvo, žetvo itd. naš organist se ničesar ne dotakne, ampak pod lipo sedi in zeva in čaka celi dan na krst, akoravno redko kedaj pride. Ko bi on znal žnidarsko ali mizarsko, ne bilo bi mu treba tako tratiti dragega časa: Kaj pa bo, ako danes ali jutri to službo zgubi in mu starši odmerjejo? Berač bo! Ker druge službe ne bo lahko dobil, zarad plitve vednosti, dela pa nikakšnega ne razume. Kakšna pa je cerkva, zdaj ko imamo novega mežnarja? Po sredi lepo pometena, pod klopmi in za oltarji pa že leto dni stare smeti. Prah našemu mežnarju dobro ne dene, zato se rajši okolo cerkve sprehaja, nego bi cerkvo pometal. Še bolje nesrečni so pa..... Oni prav za prav organista nimajo, ker..... jim orgla, kedar je njemu dopadljivo. V nedeljo popoldan ga navadno v cerkvo ni, ker ta čas mora v oštariji sedeti in za „šulverajn“ agitirati. Ta človek namreč zaničuje vse, kar je sveto, slovensko in ne morem se prečuditi, kako da ga še spretnejše pero ni prijelo in svetu pokazalo. Kako zaničljivo govori od gospodov duhovnov, kako zaničuje slovenski narod, to je sramota za vsakega učitelja, za vsakega človeka; tudi se s tem rad pobaha, da pri spovedi ni bil od tedaj, kar se je ženil. Kako uči svoje otroke krščanski nauk, se je pokazalo takrat, ko je njegov fantič pri preskušnji, ravno iz krščanskega nauka dvojko dobil in še moral eno leto nazaj domov. „Slovenski Gospodar“, se pri njem imenuje „svinjar“ itd., in česar nočem omeniti. Za božjo voljo.....zakaj ne vržete tega človeka iz službe, saj davate lepo bernjo za organista in lehko pošteno človeka preživite; saj vidite, da nam nobene „žegenmeše“ orglat ne gre, ker njemu je 50 kr. premalo, pa tudi po nedeljah morate toliko potrpljenja ž njim imeti; naj toraj le brodi po oštarijah svojo nemščino, za organista pa tak človek sposoben ni. Pri vsem tem še tudi svoj posel prav slabo razume.

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so darovale naslednje župnije: Zgornja sv. Kungota 2 fl. 15 kr., sv. Ropert v Slov. gor. 7 fl. 58 kr., sv. Lenart v Slov. goricah 4 fl. 42 kr., Polenšak 27 fl., Makole 10 fl., Teharje 4 fl. 90 kr., sv. Hema 15 fl., Velika nedelja 23 fl., Cirkovci 22 fl., sv. Marko pod Pohorjem 5 fl. 50 kr., Selnica nad Mariborom 10 fl. 42 kr., Vransko 20 fl.

(Prezentiran) za župnika pri spodnjej sv. Kungoti je č. g. Franc Pignar.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Majcen 11 fl., Vizovišek 10 fl., Gaberc Simon in Meško Alojzi po 2 fl., Hudovernik, Pajtler in Slander po 1 fl.

(Iz Rajhenburga na Štajerskem) se javlja, da se je pretečeno nedeljo tamkaj vršila prelepa cerkvena slovesnost, ktero je „Slov.“ že zadnjič naznanil. Čast. g. P. Ambrož Ivanc, frančiškanski duhovnik iz kostanjeviškega samostana pri Gorici, je namreč v svoji rojstni župniji primiciral. Več čč. gg. duhovnikov iz soseske, potem čč. gg.: Atanazij iz Nazareta in Rudolf iz Brežic so mu stregli pri sv. meši; silno veliko vernega ljudstva se je vdeleževalo redke svečanosti.

(Pri sprevodih) za rajnimi ne kaže in je tudi zabranjeno medalje in ordne nositi. Vkljub temu pa si jih je nekdo pri g. Sorčičevem pogrebu navesil, kakor da bil imel h kakej slovesnej predstavi v teater maršírati.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Gospodarstvena priloga.

Priložena od štaj. kmetijske družbe 50. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1883. 13. decembra. Štev. 96.

Nasvetovana prenaredba pravil kmetijske družbe štajerske.

Odbor kmetijske družbe štajerske hoče pri 60. občnem zboru nasvetovati, naj bi se § 32 in 33 dosedanjih pravil prenaredila, kar se v smislu § 44 družbinih pravil s tem javno naznanja.

Nasvetuje se pa: da § 32 al. 1. ki sedaj pravi: „družbo vodi odbor broječ predsednika, dva podpredsednika, tajnika, 12 odbornikov in 6 namestnikov“.....itd. se naj zanaprej tako glasi: družbo vodi predsednik, 2 podpredsednika, tajnik in 18 odbornikov.....itd. in

§ 33. al. 1., ki sedaj veli: „centralni odbor zbere se najmanje vsaki mesenc jedenkrat in je sklepčen, ako je razven predsednika navzočih 6 odbornikov ali namestnikov“, se naj glasi zanaprej tako-le: „centralni odbor zbere se najmanje vsaki mesenc jedenkrat in je sklepčen, ako je razven predsednika navzočih najmanje 8 odbornikov.

V tem smislu bi se naj tudi drugi paragrafi družbinih pravil prenaredili.

V Gradci dne 28. novembra 1883.

Centralni odbor kmetijske družbe štajerske.

Zasajajte vrbe za vrbinje.

Od lani je cena vrbinju za spletanje košev, jerbasov itd. za $^1/_3$ poskočila. Kajti vedno več potrebujejo iz vrbinja spletene posode zlasti za pošiljatve v jutrove dežele. Ta potreba bode kmalu še večji, vse povprašuje po dobrih pleteninah in toraj bo tudi cena vrbinju šla k višku. Naj bi na to vendar naši dragi Slovenci pazili, ki stanujejo ob vodah, kder vrbe rado rastejo in dobro prospevajo. Mnogo denarja na lehek način brez velikega truda in skoraj brez znatnih stroškov je tako pridobiti.

Zasajajo pa naj dobre in kot take uže poskušene in priznane sorte, kajti vrbinih sort je mnogo in se jih bode vedno več vzrejalo. Vendar nekatere so tako izvrstne in povsod storijo, da se nobeden ne bode kesal, ako jih začne zasajati. Takšne sorte so: vrba konopna (Salix viminalis, Hanfweide) vrba škrlatna (Salix purpurea), vrba mandelčna (Salix amygdalis, Mandelweide) in vrba Kaspijska (Salix caspica). Na druge sorte ni veliko gledati. Vsaka sorta da vsled umnega obrezovanja izvrstnih šib za pletenje. Če pa vrbe zanemarjamo, pa se izrodijo tudi sčasom najbolje sorte.

Nekateri novošegni vrborejci tirjajo, naj se za mlado vrbišče zemlja dobro pognoji, globoko prekoplje ali rigola. To je nepotrebno in gola potrata. Vrba povsod rada raste, če le ni presušno ter ni zbirčna zaradi zemljišča, kamor jo vsadimo. Ni treba tedaj preveč kapitala vtikati v vrbišča, to tem menje, ker so uže mnogi prenapetneži veliko denarjev tukaj zgubili. Prikradla se je namreč v preumetno narejena in predobro gnojena vrbišča gnjiloba, vsled katere so mlade vrbice precej ob deblu začele trohneti.

Najbolje toraj storijo vrborejci, ako sprva v malem poskusijo. Če poskušnja dobro pokaže, da se vrbišče potem srečno širiti. Vendar neobhodno potrebno je, da vrbe o pravem času obrezujemo. Le tako poženejo lepih za košarstvo najlepših najboljših šib.

Slavno ministerstvo poljedelstva namerava na večih mestih cesarstva napraviti vrte za vrbe žlahtnih sort, kder bode količev dobivati za daljno zarejevanje žlahtnega vrbinja.

Kmetovalcem se bodo takšni zarejevalni količi delivali brezplačno. Želeti je, da tudi naši štajerski kmetje na to misliti začnejo. Potreba in povpraševanje po dobrem vrbinji za pletenje košev postaja čedalje večji. Tudi ne smemo pozabiti, da iz Nemčije vsako leto mnogo pletenine k nam pošiljajo in lepih denarjev iz cesarstva izvlačijo. Ta denar lehko nam ostane. Le skrbimo toraj za dobro vrbinje in spretne pletarje košev, jerbasov itd.

Viktor Konjšek.

Poskusi s peso.

C. k. učiteljišče v Mariboru ima velik vrt, kder se je letos poskušalo peso saditi, to pa raznih sort s semeni, kakoršna ponujajo razni semenski trgovci, n. pr. s 14 sortami burgundske in krminske pese ali rone, kakor navadno pri nas to rastlino nazivljajo.

Pesi odmerila se je greda, ki je lani bila še z drevjem zasajena pa že pred zimo precej globoko prekopana. Zimski mraz je težko zemljo zdrobil in v drobno prst spremenil. Tudi pognojilo se je prav močno, to pa srednje globoko. Lega pa pesi ni bila ugodna, zlasti tam ne,

Digitized by Google

kder je sosedna hiša senco delala in so rastline tukaj res zaostajale. Učiteljski pripravniki so sadike „flance“ iz druge grede v novo sami presajali v vrstah po 50 centimetrov vsaksebi in sadiko od sadike po 35 centimetrov narazen. Na ar ali 100 □ metrov prišlo je 560 sadik. Tem se je marljivo zamakalo. Listki se pesi niso pobirali in trgali. To je namreč prav škodljivo, posebno če se rano začne. Še le meseca septembra smo spodnje, žolte listke začeli trgati in tako se je delalo do 23. oktobra in 24. in 25. oktobra smo peso iz zemlje popipali. Nasajena pesa bila je dvojna a) okrogla, podolgasta, b) dolga, nad zemljo rastoča.

A. Okrogla pesa.

1. Oberdorfska rona ima 3 sorte: belo, rudečo in žolto. Vse tri hvalijo ter so prav na debelo razrašćene, vdirajo malo v zemljo in srkajo iz nje živeža po majhnej korenini. Vendar na vrtu učiteljišča se ni tako obnesla, kakor od drugod poročajo, zlasti žolta sorta ni prospevala, čeravno jo za najkrepkejšo štejejo. Mokrota jim je škodovala. Posameznim repam je olup poknil in dobile so velike ljuknje, polne vode.
2. Zlato-žolta valjasta rona. To sorto hvalijo, da je posebno dobra za polaganje, kot krma. Repa je valjasta, skoro velikemu jajcetu podobna. Gnjilih delov na njej ni bilo videti.
3. Zlato oblo ali Wrokstonovo zlato oblo. Ta sorta nareja srednje velike repe, oblu podobne. V zemljo celó malo prodira, ima prav malo zelj. Meča je bela, malo žoltkasta.
4. Dobitova rumena rona prodira do polovice v zemljo, ima dolgo korenino pa jo vendar lehko pipljejo. Meča je nježna in repa sploh priporočanja vredna, zlasti, ker ne gnjije hitro.
5. Orjaška rona črno-siva. To peso sicer hvalijo pa tukaj se ni dobro obnesla. Pridelkov je dala menje kakor druge pese. V zemljo prodira prav globoko, ima po več korenov in je toraj uže težeje jo trebiti.

B. Dolga pa nad zemljo rastoča pesa.

Tote sorte povsod hvalijo. Malo gnjijejo, dajejo mnogo listkov, spravljanje tudi ni premudno, ker se dajo lehko pipati.

6. Dolga rona Erfurtarca ima več sort, rudečih, žoltih. Vzraščajo visoko nad zemljo, listkov nastavljajo malo.
7. Dolga, debela Mammuth-repa je prejšnjej po zunanjem podobna pa mnogo debelejša, barve je svetlo-rudeče. Tota repa daje največ pridelkov, 99 jih je tehtalo 157 kilo.
8. Črna dolga in debela rona zamorka je do polovice v zemlji, barve temnorudeče, vkljub temu pa je meča bela.
9. Navadna rudeča pesa ali rona je pa najbolja, saj trpežna in zdrava veliko več nego druge sorte.
10. Beli kravji rog. Ta sorta dela najkrajši sadež. Razrasčeni koreni so za trebenje mudni.

Imenovane sorte so bile merjene po najlepših komadih in je se sledeče moglo zapisati.

	Dolgost v centimetrih.	Obsežnost
Erfurtarca rudeča	35—43	36—44
„ „ žolta	20—36	35—40
„ „ debela	38—42	41—44
Navadna rona	36—42	32—36
Mammuth-rona	36—48	36—50
Zamorka	31—34	37—41
Beli kravji rog	30—36	35—39

Tudi na tehtnico smo jih polagali in stehtali ter sledečih podatkov dobili v kilogramih.

	Poprek	Na 1 ari	Največja
Mammuth	1·58	884	2·5—4·0
Navadna	1·58	884	1·5—2·2
Oberdorferca	1·56	873	2·2—2·7
Dobitova	1·46	812	2·5—3·5
Erfurtarca žolta	1·43	800	1·7—2·5
„ „ rudeča	1·42	795	2·5—3·2
Zamorka	1·39	778	1·5—2·3
Tankand	1·35	761	2·5—3·0
Wrokston	1·31	733	1·5—2·0
Kravji rog	1·27	711	1.0—1·3
Orjaška	1.00	560	1·3—1·5

Sploh dale so imenovane pesine sorte dovoljnih pridelkov. Vendar so one, ki nad zemljo rastejo, veliko bolje od onih, ki v zemljo vdirajo. Slednje rade gnjijejo.

A. Mell.

Prodavanje kmečkih pridelkov.

Kmetovalci želijo si ne samo dobrih letin, ampak tudi dobrih kupcev, dobre cene. Pridelke za prodavanje odločene treba varno hraniti zoper razne škodljivce: miši, podgane, vrabce, kar se ne da ohraniti, to je treba hitrej ko mogoče v denar spraviti n. pr. rane sorte sadovne. Oljnih pridelkov ne kaže dolgo hranjevati, ker se preveč vsušijo. Gospodar tako veliko več izgubi, kakor s čakanjem pri višjej ceni pridobi.

Vse kar je za prodajo, naj se odbere snažno, zdravo in lepo. Zrnje n. pr. naj bo čisto. Smetljivo zrnje očem slabo dene, kupca plaši in ceno gubi. Kdor vselej le najbolje pridelke za prodajo odbere in slabše za domačo porabo odloči, ta dosegne najboljše cene pa tudi na dobrem glasu ostane. Kupci mu radi zaupajo. Tako najde vselej kupcev.

Previdnosti pa je povsod treba. Tako nekateri zahtevajo mogoče veliko nadavka, kedar kaj prodajo na odpošiljatve (Lieferung). Kajti

Digitized by Google

če cena naenkrat začne nazaj lezti, skušajo kupci se izviti, kupčijo raztrgati, da se nadalejšnje dopošiljanje ustavi. Kdor živinče proda, naj se dogovori, kedaj vzame kupec žival iz hleva in koliko plača za krmo in postrežbo, ako po njo ne pride o pravem času.

Z lastnimi pridelki špekulirati ali barantati, je malokedaj dobro. Skoro gotovo je večkrat na škodi, kakor na dobičku. Tudi se mnogo sitnob, jeze in nevolje mora požreti. Kedar cena pridelkom pada, ne more vselej strajati, dokler zopet cena kvišku ne gre. Prisiljen je v denarnih zadregah še pod najslabšo ceno prodati. Take pridelke, katere navadno vse na jedenkrat prodavajo, kaže hitrej ko mogoče v denar spraviti, ali vsaj takrat, ko imajo primeroma najvišjo ceno. Pridelke pa, katere lahko hranimo in prodavamo sedaj nekaj pa zopet nekaj, kaže prodati ob različnem času n. pr. vsaki mesenc, vsako četrtletje; kajti tako dosegnemo povprečno ceno celega leta, s katero smemo navadno biti zadovoljni.

Kdor hoče zmiraj dobro prodavati, ta ne sme tako aboten in neumen biti, da ne bi visoke cene nastavljal. Od nastavljene cene pa ne sme lehko odjenjati. ampak se nje naj trdno drži in le po malem odstopava, posebno če cena dotičnej robi sploh narašča. Vendar pretirati ne sme nikoli, ampak prodati, kedar ima roba svojo dobro, visoko ceno. Kajti bati se je, če o pravem času ponudbe ne ugrabimo, da mahoma cena padne in ležimo na enkrat na cedilu. Zatoraj tisti gospodarji svoje pridelke najslabše prodavajo. kateri jih o pravem časi oddati nečejo.

Svoje zrnje na zrnskih sejmih prodavati, ne kaže dovolj dobro. Kajti spravljanje, nalaganje in vožnja tudi nekaj stane. Zgodi se pa lehko, da je na sejmu preveč prodajalcev a premalo kupcev. Domov peljati ali kde vpostaviti robo do bližnjega sejma zopet stroškov stane. Zato se zgodi, da takšni kmetovalec na sejmi proda vse po slepej ceni. Kdor tedaj dobi v dom kupcev, naj le proda pa naj skuša vselej za pravo ceno poprej zvedeti, sicer pa se naj zrnskih sejmov ogiblje.

Pri živini je pa zopet drugače. Navadno na sejmih bolje prodamo, kakor pa doma; posebno če nam ni sila za denar in če se ne damo po zvijačah živinskih mešetarjev in barantačev za nos zvoditi. Kakor pri vsakej kupčiji skušajo prodajalci ceno mogoče kvišku potisnoti, kupci pa na nizko stlačiti. V to svrho poslužujejo se tudi raznih zvijač. Časih se dogovorijo po trije kupci. Vsak ponudi nekaj za živinče, prvi največ, drugi menje, tretji najmenje, vsi pa oštejejo žival, da mu nobena dlaka prav ne stoji, naposled pa zginejo vsi in preplašenega prodajalca še niti ne pogledajo ne. Ta stoji sedaj zapuščen in uže ga močno greva, da ni precej začetka svoje živine prodal. Iz te zadrege mu pomaga prvi kupec, ki se mu čez nekaj časa približa in — kupi. Ako ostane pri prvej ponudbi, je še kmet navadno vesel misleč, da je najbolje prodal. Da je pa tudi to bila samo zvijača, to mu še na misel ne pride.

Ceno kvišku naženejo pa barantači časih tako. Spravi se jih več skupaj in gredo kmetom proti in začnejo z vsakim barantati, kateri žene takšno živino, kakšno uže sami imajo na trgu in jo hočejo prodati. Sedaj mislijo kmeti, da je jihove živine malo, kupcev veliko in da bo cena šla kvišku. Zato tirjajo čedalje več. Tako pridejo na sejem in zahtevajo še več. Pravi kupci pustijo sedaj preveč zahtevajoče kmete in kupijo od barantačev zvijačnikov.

Nova postava zastran privatnih žrebcev.

Svitli cesar so potrdili novo postavo zastran privatnih t. j. ne cesarskih žrebcev za ubrejevanje kobil; in katero je bil deželni zbor štajerski letos sklenil.

Po tej postavi sme vsak svojega žrebca rabiti za ubrejanje kobil, vendar žrebec mora licenciran biti. Da pa se njegovemu žrebcu licencija prisodi, treba da svojo željo do 1. januarja vselej c. k. okrajnemu glavarstvu naznani. To potem njemu in vsem drugim licencije zahtevajočim razglasi javnim potom, kedaj in kam imajo žrebce postaviti pred komisijo za licenciranje. Vsaka taka komisija šteje 5 mož. Prvi in ob enem predsednik je c. k. okrajni uradnik, dalje živinozdravnik, zastopnik cesarskega žrebčarstva in 2 konjerejska strokovnjaka, na 3 leta od c. kr. namestnije vsled nasvetovanja od strani konjerejskega društva imenovana. Če komisija licencijo odreče, mora povedati zakaj in če posestnik tirja, uzroke tudi pismeno mu izročiti, vendar pritožba mu ni dovoljena nobena. Prisojena licencija velja za eno leto. Živinozdravnik vendar sme žrebca med letom ogledati in mu licencijo vzeti, če zapazi kakšno napako, pogrešek.

Posestnik žrebca sme od posestnika kobile tirjati plačila, koliko, to pa ni določeno in se lehko sama med seboj pogodita. Za vsako ubrejevanje mora dati posestniku kobile ubrejatevni list in vse posestnike in kobile, za katere se je njegov žrebec bil rabil, zaporedom zapisovati v posebni ubrejatevni zapisnik.

Kdorkoli se zoper določila ove postave pregreši, bode več ali manje ostro kaznovan. Tako plača posestnik nelicenciranega žrebca, če ga na kobile spušča, 20—100 fl. posestnik kobile pa, ki svojo žival k nelicenciranemu žrebcu spravi, 10—50 fl. globe. Kdor svojega 2letnega ali še staršega žrebca pri kobilah na paši pusti, bo kaznovan od 10—50 fl. Vsi drugi pre-

Digitized by Google

stopki kaznujejo se tudi od 10—50 fl. Kdor nima s čim plačati, sedi tako dolgo v zaporu, dokler kazni ne odsluži, vsaki den 5 fl. Kaznine zapadnejo občinskej siromaškej kasi.

Dopisi.

Iz Celja. Dne 12. augusta t. l. obhajala je naša kmetijska podružnica potovalno zborovanje v učilnici Dobrnskej. Tam se je najprvlje izročila Janezu Pukmeistru ona premija, katero mu je letošnji občni zbor kmetijske družbe štajerske bil priznal v znesku 30 fl. založenih v hranilnici. G. dr. Langer je vrlega mnogoletnega služabnika primerno pohvalil in v njegovej osebi vse pridne hlapce in dekle. Tudi č. g. župnik Gajšek so pristavili nekaj podučljivih besed in povdarjali zvestobo, ki je toliko potrebna. Gospa dr. Langerjeva je obdarovancu še eno hranilnično knjižico s 30 fl. darovala, sin pa sreberno žepno uro in gospodična 6 novih srajc. G. nadučitelj Lopan je konečno prav izvrstno priporočal žlahnovanje dreves po okuliranji z vidnim uspehom.

Iz Slov. Gradca 10. novembra 1883. Pridelke letošnje spravili smo pod streho. V obče smo zadovoljni: detelja, seno, krompir, koruza, repa, pozna ajda dale so obilo pridelkov; menje pa rž in pšenica, po nekod samo 4—5 in redko 12—13terno seme. Koruza bila je lepa, samo povsod ni dozorela, po nekod so jej koruzne veše ali črvi škodovali. Krompir je malo gnjil in res bogato obrodil, najbolje krompir-Gühlich, tudi Marmont, najmenje pa domače stare sorte. Sadovja bilo je tudi in smemo zadovoljni biti. Nekateri kmet je naprešal po 12—30 hektolitrov tolkle. Veselo je vendar enkrat kmete čuti, da gre na bolje. Jesen bila je krasna in zimine so vse lepo posejane. Nadejamo se dobre letine 1884. B.

Od sv. Lenarta v Slov. goricah 21. novembra 1883. Vendar smo se enkrat učakali lepe jeseni, da smo pridelano leži spravljali. Sena in otave smo lepe in veliko dobili in nadejamo se dobre cene za našo živino. Za vino sme posestnik letos tudi večjo ceno zahtevati, ker bode iz letošnjega mošta boljše vino, kakor je bilo l. 1879. Sedaj ga plačujejo po 50 fl., 55 fl. in 65 fl. Sadovni trgovci pa so nam letos celo izostali, čeravno bi se marsikde našlo lepega sadja. Mnogo posestnikov ima še lepih mašanceljnov shranjenih v kleteh ali praznih hišah. Zimine so lepo zelene. Krme bodemo mnogo prihranili, ker smo dolgo pasli. Po vinogradih marljivo grobajo. Ob vseh svetnikih bilo je še zelenega listja videti na trsih. Zato pravijo, da bo drugo leto dobra vinska letina; tudi slane ni bilo do novembra. Zato se nadejamo zopet dobrih letin, če nam bo le nesrečna toča prizanašala.

J. Reich.

Raznoterosti.

(Gozdov) je se na Štajerskem l. 1870 zmerilo 174.917 ar z listnim drevjem, 695.315 hektar s črnim lesom, 870.331 planinskih gozdov in 31.557 srednjih in nižavnih gozdov, vkup 901.888 hektar.

(Posušenih sliv) izvažajo mnogo iz Českega v Severno Ameriko, to pa nad Devin in Hamburg.

(Fidejkomisnih posestev) na Štajerskem štejemo 30, kojim pripada 80 grajščin ter merijo 23.767 hektar, 16.153 hektar od teh ali 68 % je gozd.

(Trtna uš) je na Francoskem ugonobila 763 799 hektar vinogradnih; pred to nesrečo je namreč bilo vinogradov 2,415.988 hektar, sedaj samo 1,995.390.

(Spitano živino) dalje časa v debelosti ohraniti brez večjih stroškov, to so skušali razumni živinorejci v Hohenheimu pa mir se ji mora privoščiti. Spitali so 20 ovac in potem 70 dni samo seno polagali 1·5 kilo na den in žival pa so le 17 kilo menje tehtale, kakor ob dokončanem pitanji. Jednako so skušali z 2 voloma, ki sta v 45 dneh le 42 kilo na teži zgubila. Polagalo se jima je tote dni samo srednje dobrega sena, po 18 kilo vsakemu na dan. Kdor tedaj spitane živine ni kos hitro prodati, naj jo popolnem na miru pusti in jej navadno polaga.

(Četrta razstava) spitane živine bode na Dunaji 4—6 aprila 1884. Tudi pitana perjad in zajci kunci se bodo sprejemali.

(Sejmi) 15. dec. sv. Lovrenc. pri Celji, 18. dec. Ljutomer, 19. dec. Buče.

(Cena hmelju pada). Zatežki hmelj velja 160—170 fl. 50 kilo.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Turšica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor	7	90	5	—	4	80	2	90	5	10	5	—	4	60
Ptuj	7	20	5	20	5	40	3	—	4	50	4	70	4	30
Celje	7	20	5	20	4	20	3	—	5	30	5	60	6	50
Gradec	7	78	5	76	4	94	3	16	4	56	4	70	4	45
Ljubljana	8	39	5	70	4	53	6	15	5	49	4	30	3	67
Celovec	7	60	6	20	5	40	2	95	4	30	5	—	5	—
Dunaj (Hektol.)	10	70	8	60	5	10	8	70	6	80	8	85	—	20
Pešt (Klg.)	10	—	7	95	7	90	6	—	5	20	6	82	6	30

Prilaga štajerska kmetijska družba.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 51. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 20. decembra. 102.

Kaj bo s poboljšanjem kongrue?

Mnogo duhovnikov je, ki za kakšno faro ali kuracijo niti prositi nečejo. Rajši ostanejo kaplani. Bojijo se sicer toliko želene samostalnosti za prazno mizo. Nekatere takšne samostalne službe duhovenske so tako slabe, da se nihče za nje ne oglasi na veliko duševno škodo krščanskemu ljudstvu. Krivi so temu shujšani dohodki. Skoro pri vsakej premembi so se ti zmanjšavali po nesrečnih fasijah, katere je imel duhovnik polagati, ker se je vselej nekaj odškrcnilo. To pa se je godilo in se še godi, čeravno je duhovniku nastavljena kongrua t. j. kot za letni užitek potrebna skrajna svotica, silno majhna, neznatna, nezadostna za izobraženega, mnogo šolanega človeka, imajočega potreb in dolžnostij, katerim se odtegovati ne more.

Potreba ove neznosne razmere popraviti priznava se pa le storiti nečejo nič tisti, ki bi pomagati mogli. Sedaj ima državni zbor reč v delu. Pravoč je, ka pride uže mesenca januarja pr. l. na dnevni red. Dotični odbor posluje itak uže dolgo časa, pa kakor je videti, ni kaj prida pričakovati, če se za duhovnike ne najdejo poslanci zagovorniki, kateri reč dobro poznajo in se potem za njo tudi potegnejo. Vsakako pa nam kaj posebno dobrega ni pričakovati z ozirom na finančni položaj naše države. Zato bi pa duhovščina uže zadovoljna bila, ko bi se najhujši nedostatki pri polaganji fasije odpravili, kongrua pa vsaj nekoliko pozvišala. Sploh duhovščina bi hvaležna bila, če jej vendar nekoliko polajžbe privoščijo.

Zadnji čas se je o tem mnogo več govorilo in pisalo. Najboljše je pa to, kar je brati v izvrstnej knjigi: Zur Congruafrage des katholischen Seelsorgeclerus in Oesterreich v. Martini, Weltpriester, 3. Auflage. Graz. Verlag Styria.

Velespretni pisatelj razpravlja celo vprašanje prav temeljito, odbija nameravano postopanje odborovo v državnem zboru pa tudi od vlade predloženi črtež. Naposled stavi in nasvetuje v dvanajstih točkah svoje lastne predloge.

1. Vlada naj religijozne fonde izroči cerkvi v oskrbovanje. V tistih deželah, kder je več škofij, se ima ovo cerkvi nazaj dano premoženje primerno razdeliti in dohodki najslabšim faram zboljšati.

2. Kar še manjka, naj se dolaga iz državne blagajnice do tiste svote, katero odbor državnega zbora nasvetuje. Dolaga se pa naj le tista svota, za katero sta si vladini črtež za kongruo in odborovi navzkriž, to pa tako dolgo, da se nabere toliko kapitala, kolikor je treba za kongruo po odborovem črteži, potem preneha dolaganje iz državne blagajnice.

3. Določenih svot država ne tirja nazaj pa tudi cerkev se odpove kedaj tirjati vrnitev tistih denarjev, katere je država od dohodkov religijoznih fondov jemala in v necerkvene svrhe porabila.

4. Lokalni dohodki se pustijo duhovniku v poboljšanje nad kongruo in se toraj nimajo kapitalizirati v to, da se z njih pomočjo dosegne svota one kongrue, katero nastavlja vladini in odborovi črtež.

5. Sedanja dača za religijozni fond se ali odpravi ali vsaj prenaredi tako, da bode tudi po cerkvenem pravu opravíčena.

6. Dokler oskrbuje vlada premoženje religijoznih fondov, daje škofom vsako leto proračun na pregled. Način, po kterem se ima ovo premoženje oskrbovati, mora se dogovoriti s škofi in brez privoljenja teh se ne sme glavnica nikder premeniti.

7. Vlada pokaže škofom nadrobni razkaz o starih mešnih ustanovah in kdo jih sedaj opravlja.

8. Zaukažejo se trdne določbe, kako se naj narejajo fasije, kaj se ima uračuniti, kaj ne od župnikov ali administratorjev glede na dače, pristojbine, davke, interkalarne deleže, da se tako izračuni, koliko še manjka do popolne kongrue, sploh pa se naj zabrani, da ne bodo vpostavljenih in v enej fasiji priznanih točk v drugih fasijah brisali.

9. Kedar se polaganje fasije tirja, naj se vselej pove zakaj, v kakšno svrho ali namen.

10. Kar se na podlagi konečno adjustirane fasije komu za kongruo dovoli, to se mu pusti.

11. Pristojbinski ekvivalent se ne tirja še enkrat v desetletji, za katero je sploh bil predpisan.

12. Ko je novi dušni pastir umeščen, izroči se mu takoj dosedanja dotacija.

Če se pri dobrih farah za upokojenega župnika zahteva doplačevanje k upokojnini, se ne tirja nova fasija, ampak se ravna po starej.

Digitized by Google

Ko bi nasveti obveljali, bilo bi duhovščini precej pomagano, a državna blagajnica bi se ne obtežila preznatno. Dr. L. G.

Zlatomešnik Matevž Lah.

(Dalje.)

V.

Zali Vojniški trg sè svojo prekrasno lego bil se je vpokojenemu gosp. župniku Lahu tako prikupil, da so tam za vse žive dni stanovanje najeli. Premoženja pri odstopu od fare niso mnogo oteli, ker dohodki Vojniške fare so — kakor sploh znano — prepičli, gospod Lah so pa zavolj svoje radodarnosti in izvanredne gostoljubnosti, kakor sem že v začetku omenil, na daleč sloveli. Da bi pa kedaj kaj zapustili, zato jim je pa tudi bilo malo mar. Iz tega vzroka tudi v pokoji niso nehali skazovati se gostoljubnega in radodarnega. Opazovalo se je, da boljšega grižljeja niso bili v stanu povžiti. da bi bili kakšnega duhovskega tovariša nanj ne povabili. Kakor poprej, zahajali so tudi zdaj radi v sosesko, ne le na rešitve in veselice, ampak tudi takrat, kedar se je reklo delati in trdno delati. Razun visokega sv. Jošta je menda ni fare v novocerkevski dekaniji, kamor bi vpokojeni, ali kakor so se sami najrajše imenovali „stari“ Vojniški župnik ne bili ob shodeh na pomoč hodili.

Ko je l. 1880 njihovega čast. gosp. naslednika dolgotrajna bolezen napadla, opravljali so takrat že 75 let stari oča Lah več mescev redno v Vojniku rano Božjo službo. Da! še tisti mesec pred svojo smrtjo so imeli dvakrat zaporedoma doma ob 10. sv. opravilo in še večernice, da so zamogli domači gospod kaplan sosedom o posebnih svečanostih na pomoč iti. —

Kakor so rastla njihova leta, tako je rastla tudi ljubezen, tako je rastlo spoštovanje Vojničanov in njihovih sosedov do častitljivega starčeka, vpokojenega Vojniškega župnika. Vse se je prestrašilo, ko jih cvetni teden l. 1880 njih stara bolezen z novo silo napade. Po veliki noči prihajala je bolezen tako huda, da bi bili gotovo takrat umrli, ko bi jim v najnevarnejšem trenutku ne bila došla zdatna zdravniška pomoč.

Njim in pošteni Vojniški fari in mnogim častilcem vse častivrednega gospoda Laha hotel je Bog nakloniti še milost zlate sv. meše ktere se je vse že dolgo veselilo.

Na god sv. Lovrenca, dne 10. avgusta l. 1880 obhajali so gosp. Matevž Lah svojo zlato sv. mešo v Vojniku tako slovesno, kakor jo po širokem slovenskem svetu menda še ni nobeden vpokojeni župnik obhajal. 42 duhovnikov od blizo in daleč zbralo se je k tej svečanosti, med njimi dva zlatomešnika, oba častna korarja Lavantinska stolne cerkve, ki sta dobila izvanredno dovoljenje, da v častni opravi korarjev stolne cerkve spremljata novega gospoda zlatomešnika k oltarju.

Prečast. gospod Franc Ogradi, sedaj korar Lavantinske stolne cerkve, takrat pa špiritual v Mariboru, imeli so v prenatlačeni cerkvi slavnostni govor. Veleč. gosp Dr. Avguštin Kukovič, tedajni Vojniški kaplan, pa so bili izvežbali poseben „Cecilijanski pevski zbor“, ki se je pri tej zlati sv. meši prav sijajno odlikoval. Da se je streljalo in zvonilo, tega mi ni treba omeniti — omeniti pa moram, da ne le farna cerkev, ampak ves Vojniški trg bil je zavolj te slovesnosti praznično okinčan. Duhovščina novocerkevske dekanije podarila je g. zlatomešniku v spomin prelepe mešne bukve, („Missale Romanum“), nekdajni zlatomešnikovi kaplani pa so jim poklonili knjigo fotografij, zlasti tudi podobe onih 5 far, pri kterih so nekdaj pastirovali

Zlata meša in veselica, ki je njej sledila, pričala je sijajno, da ne ljubijo le gosp. zlatomešnik Lah svojih nekdajnih duhovskih pomočnikov prav po očetovsko, ampak da so jim tudi ti prav po sinovsko udani. Častno ime „očeta kaplanov“ so si gospod zlatomešnik, kakor bomo še slišali, res po pravici zaslužili. Z zlato sv. mešo dopolnile so se jim, kakor menim vse želje, ktere so še na tem svetu imeli.

Zdaj so imeli le še eno misel, le še eno skrb: Bogu se zahvaliti za izvanredno milost srečno dovršenih 50 let duhovskega stanu, potem pa tudi svojim prijateljem, ki so k poviksanju te svečanosti posebno pripomogli se hvaležnega skazati. Mislim, da se jim je tudi to še popolnoma posrečilo. Toliko vem, da zadnja leta svojega življenja so vsak den molili sv. roženkranc Bogu v zahvalo za brezštevilne prejete dobrote. Saj so kratko pred svojo smrtjo se proti zvestemu prijatelju blizo tako-le izrazili: „Veš dragi moj! odkar vsaki den molim sv. roženkranc, čutim v sebi nek poseben mir“.

Pa tudi svojim najzvestejšim prijateljem zamogli so njihovo ljubezen še z ljubeznijo povračevati, in se kratko pred smrtjo od njih pri posebno slovesnih prilikah posloviti. Roženkransko nedeljo l. 1882. stregli so svojemu najstarejšemu prijatelju preč. gosp. kanoniku Žuži, nadžupniku na Laškem, pri njihovi biserni ali demantni sv. meši, (ko so dopolnili 60. leto svoje duhovske službe); dne 22. novembra l. 1882. toraj par tednov pred svojo smrtjo pa so vodili č. duhovščino novocerkevske dekanije, ko se je tam zbrala k slovesnemu odlikovanju preč, gosp. kanonika Franca Juvančiča z viteškim križem Franc-Jožefovega reda, ter v svojem in njenem imenu častitko govorili. Kdo bi bil pač takrat mislil, da so k svojemu drugemu najstarejšemu prijatelju že po slovo prišli!

(Konec prih.)

Digitized by Google

Dopisi.

Iz ptujske okolice. (Za Gospodarja par besed). Bližamo se koncu leta in kakor je pisal zadnjič „Gospodar“, treba bode, da stari naročniki naročnino vsi ponovijo, da se pa tudi novi oglasijo. Vprašanje je, kako dobiti novih naročnikov? „Gospodar“ že izhaja, če mu ostanejo zvesti stari naročniki. Toda, nam Slovencem po Štajerskem ni samo do tega, da list izhaja, ampak. da prihaja v vsako ves, da najde pot v najrevnejšo bajto najsiromašneje vesi. Povsodi mora biti, da se more povsodi brati, da ga dobi vse v roke staro in mlado. gospodar in hlapec, gospodinja in dekla. Kajti on prinaša poduka za vsaki stan, za vsako starost; nikogar, kdor ga bere, ne bo pohujšal, pač pa v marsičem podučil in poboljšal. Da se list razširi, da dobi z novim letom obilo novih naročnikov, treba bi bilo, da v vsaki župniji saj jeden prevzame nalogo ter nabira naročnikov, odpošilja naročnino. Vedeti mora kam se sme obrniti, kam ne; ozir mora jemati na premožniše posestnike, na uplivnejše može, na kraje, kjer še narod ni probujen. Truda se ne sme bati, besed ne šteditи. saj gre za probujo naroda, narodu za poduk. In tu je treba žrtvovati. Saj se naši nasprotniki tudi trudijo, da pridobé svojim listom večje število čitateljev. V vsakem nemčurskem mestu in trgu spodnje Štajerske delajo na ta način. Kjer domačin ne opravi nič, tam pride pomoč iz nemčurskega središča, tu pošljejo najzgovornejšega in najlagodnejšega in najpredrznejšega svojih privržencev, da malomarneže in skopuhe obdela in spreobrne. Take agitacije nam ni treba, a dela je treba. Tudi dobra stvar potrebuje sem ter tja priporočila. Vsak ne misli, kedar je treba poslati naročnino, marsikateri ne vé kam in kako. Naši nasprotniki pobirajo leto za letom denar za svoje časnike. Mi imamo dosti krajev, kamor bi bilo treba pošiljati več listov „Gospodarja“, posebno na severni in severozahodni strani slov. Štajerske treba je braniti tla, buditi in podučevati ljudstvo! Ali ni tako? Kaj pa, ko bi slovensko društvo del svojih dohodkov v to porabilo, ter naročilo „Gospodarja“ za one kraje, kjer ga je tako potrebno? Bližamo se volitvam. Borba bode huda, moramo biti pripravljeni! Narodnjakom, ki so na list naročeni, bodi pa tudi skrb, da pustijo slovenske liste, kedar so jih prečitali, krožiti. Čitalnice naj ne skrbé le za makulaturo, ampak da časniki, katerih nihče več ne čita, pridejo med ljudstvo. Delajmo, ker v delu je naša bodočnost.

Od Savinje. (Zadušnice.) Na žalostno vest o smrti nepozabljivega nam preč. g. stolnega prošta Franca Sorčiča prehitelo je odlično število tukaj njih dušnih pastirjev, večjidel učencev blagega pokojnika, v Maribor priti spremit ljubljenega duhovnega očeta na kraj zadnjega pokoja. Zato sklenejo posloviti se od pokojnika s slovesnimi zadušnicami. Izvolijo si v ta namen Vransko farno cerkev, kjer pastiruje kot župnik nekdanji učenec in večletni kaplan blagega pokojnika. Na povabilo tega čestitelja snidilo se je na god sv. Miklavža ob 10 uri pred poldnem 11 duhovnikov iz Savinjske doline i trije sosedje iz posestrime nam drage Kranjske; a domači farmani so s svojim pobožnim i obilnim udeleževanjem pri tej službi božji počastili samih sebe pred vsem krščanskim svetom izkazaje svoje sočutje izglednemu mešniku! Že poprejšnji dan so spletala Vranska dekleta iz zelenih in dišečih cvetlic krasne vence, koji so z bliščečim belim mešnim plaščem in drugimi znamenji mešnika kinčali mrtvaški oder. Genjeno je spremljala obilna množica, kojej so se vse hvalevredno pridružile tudi vse tukajšnje gospe in drugi odličnjaki, to slovesno božjo opravilo in se je marsikomu solza utrnila, ko so nam čisti glasovi pevkinj tolažljivo zapeli: Enkrat, enkrat se zopet vidimo. Tako smo se tedaj pri tej sicer žalostni pa toliko bolj tolažljivi slovesnosti v drugič poslovili od enega najžlahtnejših mešnikov lavantinske škofije, katerih smo v življenji iz celega srcal jubili, v bolezni sočutno omilovali, a sedaj za njimi tugujemo! Daj le mili večni Bog! da njih blagi duh med nami živi, i nas spodbuja k čednostim in dobrim delom, kojih je bilo polno Njih izgledno i nepozabljivo celo življenje.

Iz Celja. („Katoliškemu podporn. društvu“) so darovali: Letnino s 2 gold.: gosp. dr. Jožef Galé, c. kr. deželne sodnije svetovalec; g. France Vrečko, posestnik v Celji; g. Ant. Grabič, posestnik v Celji (za božičn.): včg. Matija Stagoj, žup. v Terbovljah 10 fl. (za božičn); Jož. Ž. 6 fl. (za božičn.); včg. Peter Erjavec, župnik v Žrečah 2 fl. Več neimenovanih podpornikov 5 fl. Bog plati!

Iz konjiškega okraja. (Naš nadučitelj.) Peter Kapun je strasten nemškutar. Ne samo, da je ud zloglasnega nemškega „šulvereina“, ampak on si tudi prizadeva znane sr. ..... zaslužiti. Pa na kaki način? S tem, da hoče z našo slovensko deco v šoli nemški moliti, ter da jej nemški katekizem priporočava. Ali je to postavno, da se v reči vtikava, katere ga ničesar ne brigajo? Nikakor ne. Ogromna večina otrok, ki konjiško šolo obiskujejo, je slovenska in njih matere so jih doma slovenski moliti učile. Kaj si le otroci domišljujejo, ako učitelj v nasprotji s častitim gospodom katehetom ž njimi nemški moliti začne? — Nehote jim more na misel priti znana babilonska zmešnjava. Tako počenjanje je nepostavno in mi slovenski kmetje ne bomo tega trpeli.

Digitized by Google

Sploh je pa nam nerazumljivo, da v konjiški fari „šulvereiner“ službo organista opravlja. „Šulverein“ nasprotuje katoliški duhovščini in tedaj tudi njega posamezni udje. Če pa organisti kot „šulvereinerji“ katoliškim duhovnikom nasprotujejo, kako jim je potem mogoče to službo navdušeno in s krščanskim duhom opravljati? — Ako so pa učitelji — organisti „šulvereinerji“ samo zarad dobička, pustimo jim znane sr..... ter odtegnimo jim službo organista. Saj imamo dandanes dovolj značajnih organistov, ki bi to službo ne samo zarad zaslužka radi opravljali, ampak tudi s katoliško gorečnostjo v čast in slavo Boga. Tedaj proč s šulvereinskimi organisti!

Iz Slatine. (Novo društvo.) Naši vrli slovenski kmetje so se vzbudili, osnovali so „kmečko društvo“ ter tako privandranim šulvereinskim rovarjem pokazali, da se ne dajo od njih slepiti in zapeljavati, ampak da se zavejo, da so slovenske krvi, da so doma na slovenski zemlji ter da ne zaničujejo svoj mili jezik. Naše „kmečko društvo“ pa tudi vrlo napreduje, število udov se množi od dne do dne. Pa kaj bi tudi ne, saj ima jako blage namene. A njega glavni namen naj bo: Vzbujati narodno zavest ter se potegovati za ravnopravnost slovenskega jezika v uradih in šolah. Uradom je sicer zaukazano, da morajo na zahtevanje slovenski uradovati. Žalibože so nekteri uradniki trdi Nemci, ki mrzijo slovensko uradovanje, ker niso slovenščine zmožni. In glejte zarad tega gorijo za nemški šulverein. Toda ti uradniki so zarad nas Slovencev tukaj in ne mi zarad njih. Ako hočejo med nami službovati in slovenski kruh jesti, morajo slovenski znati ter slovenski uradovati. Mi bomo zanaprej odločno v vsakem uradu slovensko uradovanje zahtevali. Posebno priložnost bomo imeli v pustnem času, v katerem se navadno največ pisem dela. Naš notar je sicer Nemec, ki malo slovenski zna, toda notarska postava pravi: „Notarska pisma (t. j. razna pisma, ki se pri notarjih delajo) se morajo v istem jeziku delati, kateri je v okraji, v katerem notar službuje, navaden, in ako je tamkaj več jezikov navadnih, v tistem, v katerem stranka zahteva“. Med nami je navaden jezik slovenski, tedaj bomo slovenska pisma zahtevali. Cena ali „tarif“ je seveda za nemško in slovensko pismo enak. Vsak domoljub mora tedaj na to gledati, da se bodo slovenska pisma delala in pri sodnijah slovenske prošnje vlagale, ki se morajo potem tudi slovenski reševati, ter se ne sme prestrašiti nemčurskih „šribarjev“, ki se temu zarad tega protivijo, ker slovenščino samo za silo lomijo, kakor kaka „Rešpehterjeva kuharca“. Vsako nasprotno ravnanje pri uradih bomo pa po „kmečkem društvu“ našm vrlim poslancem naznanili, ki bodo to reč na primernem mestu sprožili.

Iz Slivnice pri Mariboru. (Nove orglje.) Leta 1880 nam je naredil mariborski orglarski mojster Kranjc nove orglje z 12 registrami za 1000 fl. A komaj je mojster odšel, že so se nam jele pačiti. Večkratno popravilo ni bučanja popravilo. Letošnjo pomlad pa že ni bilo več tega cviljenja poslušati, če se je meh zmezil. Po nasvetu g. Pestevšeka in gorkim priporočilu trgovca g. J. Loha sklenil je cerkveni odbor popravo teh še sicer novih orgelj orglarskemu mojstru g. Franc Naraksu iz Žavca izročiti. In glej! za jako majhno ceno nam je Naraks orglje v 3 tednih temeljito in okusno predelal, da jih zdaj ni blizo enacih. Glas je postavil pol tona višje in kaj lepo in čisto nam done principal, flavta in gamba. Škoda, da ni on že 1880 delo prevzel. Dolžnost nas veže, da se temu veščemu mojstru tukaj javno zahvalimo, ter ga vsem župnijam najtoplejše priporočamo, posebno še, ker je naš rojak in mož beseda. Za cerkveni odbor v Slivnici, dne 10. grudna 1883. Andrej Gojčič, načelnik; A. Horvat in Mih. Mohorko, cerkv. ključarja.

Raznoterosti.

(Administrator) veliko-nedeljske dekanije postal je č. g. Sporn, župnik v Ormoži.

(Božična veselica), ki jo kat. podporno društvo celjsko dne 23. dec. t. l. pri belem volu točno ob 3. uri popoludne začne, obsega sledeče: božični oratorij, igrokaz Pasterica iz Lurda, napev Egiptovski Jožef, razdeljevanje božičnih daril, oratorij 3 sv. kralji. Vstopni list pri g. Kapusi velja 30 kr. za neude.

(Ubogim šolskim otrokom) za obutev je v Slov. Gradci daroval 40 fl. g. fabrikant Farški.

(Cerkveni Glasbenik) prične z novim letom VII. letnik. Velja z muzikalno prilogo vred 2 fl.

(Preč. g. Glaser) kanonik in župnik pri sv. Petru pod Mariborom so precej hudo in nevarno zboleli.

(Iz Šaleške doline) se nam je poročalo, da se je po krivici bilo v „cerkveni prilogi“ grajalo nekaj o dveh organistih, zlasti baje ni res, da bi eden izmed njih lenoben bil, cerkve ne pometal in slabo orglal. Če je popravek resničen, potem je prvi dopisatelj naš list zvijačno goljufal in podpis moža ponaredil, ki je tudi na enem doposlanem popravku podpisan. Ko njegovo pravo ime izvemo, je objavimo, da se krivica popolnem popravi.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 52. štev. „Slov. Gospodarja“.

1883. 28. decembra. 103.

Na sveto noč.

Tema obok neba pokriva,
Ne vidi zvezd se žar noben, —
Tema ljudem i v srcih biva:
Ves rod je v tugo, v bol utopljen.
Ne tešijo ga več bogovi,
Tolaži naj ga kamen, les?
Izbira jih, a tudi novi
Mu blagra ne rosé z nebes.
Zamán je iskanje resnice,
Brat brata skoro ne pozná,
Ljubezni srčne rajsko lice
Nesrečnikom se ne smehlja.
Ves svet v obupu jadikuje
Ter po rešitelji vzdihuje:
Oj pridi rešenik svetá!
Oblake želja ta potresa,
In zdaj se vsmilijo nebesa.

Na Betlehemsko tja raván
K pastircem angel je poslan.
„Ne bojte se, tako jim reče,
Velike jaz glasnik sem sreče:
Nocoj je konec vsakej revi,
Rodil se tamkaj v bornem hlevi
Je Božji sin in tam leži,
Oh ite, molite ga vsi!“
In zdajci se zžari nebo,
Glej trumo angelov našteto,
Ki pesen zapojejo vneto
Glasečo se čez vso zemljo.

Svet, svet, svet trojni Bog!
Vse hvalo ti zapoj,
Ter z nami krog in krog
Naj glas povzdigne svoj!

Čast, slava na višini
Doni Gospodu naj,
Odprl po svojem Sini
Adamu spet je raj.

Mir vsem ljudem naj bode,
Ki dobre so voljé;
Mir vlada naj narode,
Naj eno so srce.

Svet, svet, svet večni Bog!
Vse hvalo ti zapoj,
Ker konec vseh nadlog
Človeških je nocoj.

Takoj pastirji v hlev hité
Pred v jaslicah ležeče dete,
Kjer poleg Matere presvete
Mož Jožef moli ga molčé.
In poklekno pred dete milo,
Slave iz srčnih ga globin,
Željé nebo jim je spolnilo:
Ta otrok res je Božji sin.
Glej, dasi trepeta od mraza.
Prijaznost sije mu z obraza;
Ljubàvi lice je plamteče,
Oči lijó veselja žar,
Steguje ročice vabeče:
Objeti hoče slednjo stvar.

In mi? Pred njega pokleknimo,
Ki zgodaj že za nas trpi.
Spodobí se, da podarimo
Kak dar mu; on pa govori:
„Vsak čisto srce naj mi da,
In zabljena je muka vsa!“

K.

Zlatomešnik Matevž Lah.

(Konec.)

VI.

Den življenja preblagega gospoda Matevža bil se je že k zatonu približal, pa mi še tega nismo slutili. Dne 4. decembra zbrali smo se vsi duhovski sosedje v Vojniškem farovži h godu „mladega“ gospoda župnika. „Stari“ gospod župnik bili so tudi med nami.

Ko svoje začudenje izrazim, da imajo nenavadno težko sapo, mi smehljaje odgovorijo: „Vidiš tako-le se starčeku godi! pa — to nič ne dene!“ Pri mizi bili so posebno dobre volje. Po obedu so ostali izvunredno dolgo v farovži. Nihče ni slutil, da so se takrat poslovili od hiše, v ktero so že pred 50 leti v goste hodili, in v kterej so poznej blizo 15 let prebivali. Pa taka je bila!

Na praznik bvezmadežanega spočetja preč. Device Marije in prve dni te osmine so še po več ur zjutraj prav marljivo spovedovali. Na god sv. Lucije pomagali so še žene križevske družbe spovedovati. V četertek (14. decbr.) so šli v cerkev namesto obolelega „mladega“ g. župnika opravljat ustanovljeno obletnico. S trepetajočim glasom peli so po sv. meši še „Libero“ pred mrtvaškim odrom, ne sluteč, da bo

Digitized by Google

se že črez tri dni na tem mestu za njimi „Libera“ pela. Domu že komaj prisopejo, tako jih je dušilo. Po zajterku gredo v trg zdravnika iskat, kterega pa niso doma našli. Bil je to njihov zadnji pot v Vojniški trg. Ko poznej zdravnik k njim pride in jim nektera zdravila poda, jim je nekoliko odleglo. Drugi den, v petek 15. decembra, na osmino praznika brezmadežnega spočetja prebl. Device Marije čutili so se dosti slabšega. Urno pošljejo v Celje po svojega starega zvedenega zdravnika, ki jih je z Božjo pomočjo trikrat smrti otel, po že tudi pokojnega cesar. svetovalca, gospod Dr. Kočevarja, ki pa je še le proti večeru v Vojnik dospel. Med tem je g. Lahu vedno hujše prihajalo. Sredi popoldneva opravijo zadnjo spoved svojega življenja. Dr. Kočevar jih nekoliko potolaži in razvedri, predenj pa odide na tihem g. Dru. Kukoviču, Vojniškemu kaplanu določeno pove, da ura tega vsem dragega življenja bo še to noč dotekla, ker se ne da več naviti.

Častitljivi gospod zlatomešnik po nasvetu svojega spovednika prejmejo kmalo potem pri popolni zavednosti sv. zakramente za umirajoče. Okoli pol sedmih zvečer obiščejo jih zopet njihov predragi g. Avguštin, ter še parkrat ž njimi gredo po sobi gori in dolj, (pretežka sapa bolniku ni dala počitka) poslednjič se vsedeta skupaj na zofo, in naslonjeni na svojega ljubega g. Avguština, ki so jim pobožne zdihljeje narekovali, izdahnejo proti 7. uri zvečer celo mirno svojo blago dušo. Okolistoječe so polile bridke solze.

„Očeta Laha ni več“, tako se je glasilo tužno poročilo, ki ni le nas sosedov, ampak tudi Vojniški trg močno presunilo, ker prišel je ta glas vsem celo nepričakovan. Da, očeta Laha ni bilo več — bili so le še pozemeljski njihovi ostanki nad zemljo. Te je bilo treba s spodobno častjo materi zemlji izročiti.

Ker v adventnem času, zlasti kvaternega tedna zjuraj duhovnikom skoraj ni mogoče od doma iti, priredil se je pogreb g. Laha na nedeljo po večernicah. V soboto že, posebno pa v nedeljo bilo je okoli njih vse polno ljudi, ki so želeli ljubeznjivo obličje očeta Laha še zadnjokrat videti.

V nedeljo ob 3. popoludne zbralo se je pred hišo, kjer so pokojni na parah ležali, 22 duhovnikov iz raznih dekanij med njimi starosta cele škofije, preč g. kanonik Žuža; vernega ljudstva pa na tisoče. Počasi se je pomikal sprevod iz trga proti farni cerkvi. Na trugi ležalo je 12 krasnih vencev, ktere so večjidel Vojniške gospé darovale. Predi in zadi šla je brezštevilna množica pogrebnikov. Komaj smo še našli prostora za krsto ali trugo sredi cerkve. Tam smo zapeli mrtvaške večernice. Sosedni župnik stopili so na leco, ter spregovorili par besed za slovo, ki je za vsakega bilo neizmerno bridko in tužno. Sedaj se je sprevod obrnil proti pokopališču. Pri grobu so preč. gosp. zlatomešnik Fr. Juvančič, ki so kot novocerkevski dekan sprevod vodili, genjenega srca vzeli še zadnje slovo od svojega 52letnega duhovskega tovariša in premilega prijatelja. Nobeno oko pri tem ni ostalo suho!

Pevski zbor celjskih dijakov zapoje še dve nagrobnici, eno bolj ginljivo od druge; zmrzle grude začnejo bobneti po mrtvaški škrinji in zdajci so bili oča Lah zakriti pred našimi očmi. Kratek advetni den, ki se je bil med tem v temno noč spremenil, nas je opominjal, kako kratek je den našega življenja.

VII.

V spomin na pokojnega zlatomešnika g. Matevža Laha, rad bi Tebi, dragovoljni bralec! podal njihovo živo podobo — pa kaj da nisem niti slikar, niti podobar. In kot životopisec sem tudi le slab in neokroten. Postave moraš si jih misliti visoke, života krepkega in težkega, podolgovatega lica, vedrega čela in bistrih oči. Po njihovem lici se je razlivala neka prijaznost in miloba, ki jih tudi takrat ni zapustila, kedar so morali koga svariti ali celo kregati. Družina je rekala: „Gospoda se ni treba bati, če se tudi kregajo. Kregati so se sicer znali pošteno, pa le zavoljo lepšega. — Zavolj prevelike ojstrosti jim pred sodnikom gotovo ni bilo treba odgovora dajati — usmiljenim je pa itak usmiljena sodba zagotovljena.

K sklepu naj še posebej opravičim častni naslov „očeta kapelanov“, kterega so jim njihovi kaplani dali in kterega so s posebnim ponosom radi slišali. Kakor sem že omenil, smatrali so se vsaki čas prvega in pravega dušnega pastirja pri fari in so rajši za druge delali, kakor da bi bili videli druge namesto sebe delati. Toraj so skrbeli, da njihovi duhovski pomočniki niso bili z delom preobloženi. Skrbeli so jim za zdravo hrano, in za prijetno stanovanje. Večkrat so svojej hišni rekli: „Kaj boš na mene gledala, jaz si že pomagam, glej na gospode (kaplane)!“ Skrbeli so za lep red, zlasti kar uro obeda zadevlje. „Gospodje so že tukaj“ so včasi klicali, „juhe pa še ni na mizi!“ Vedeli so svojim duh. pomočnikom večkrat tudi poštenega veselja v farovži in zvunaj farovža pripraviti. Ko so dobili lep novi voz, rečejo nekega dne pri obedi svojima gg. kaplanoma: „Dnes Vaju povabim, da se nekam zmenoj peljata.“ Gospoda kaplana sprejmeta oba hvaležno to povabilo, ter se med seboj zmenita, kteri da bo sedel pri g. župniku v kočiji, ki je imela le dva sedeža, in kteri na kozlu pri kočijaži. Ko pa voz pred farovž pridrdra, se g. župnik Lah poženejo na kozla, ter gospodoma velijo se v kočijo vsesti. Vse izgovarjanje bilo je zastonj — morala sta v kočijo

Digitized by Google

in pustiti, da so nju gosp. župnik peljali na sprehod.

Posebno skrb imeli so pokojni gosp. Lah za dobro ime in za dober sloves svojih gg. kaplanov. „Nič se ne bojte“, so jim včasih djali, „kar se v pričo mene zgodi, zato bom že jaz odgovor dajal — na Vas ne bo nič prišlo“.

Bili so pokojni oča Lah najboljši svetovalec ne le svojim gg. kaplanom, ampak tudi drugim mladim duhovnikom, ki so k njim kaj radi hodili svêta iskat. Bilo je pa tudi za rajnega največe veselje, če so zamogli biti med svojimi duhovskimi brati; naj so bili ti še tako mladi; sivi starček, oča Lah znali so se k njim ponižati, in se ž njimi prav po domače razveseljevati. V takih okoliščinah so večkrat djali: „Sem zopet za 10 let mlajši, kar bivam med mladenči.“ Kdo se bo potem čudil, da smo jih vsi prisrčno ljubili in jih navadno nazivali le: „oče Lah!“ Kdo bo dvomil, da je njihova zguba velika in nam nenadomestljiva. Naj v miru počivajo, njihova ljubezen pa naj vedno med nami živi.

Kaj daja celjski Rakusch tiskati zoper duhovne.

Celjski Rakusch ima tiskarno, v katerej se tiskajo liberalni listi: Wacht pa dr. Glantschniggggov „Kmetski prijatelj“. Slednji je uže večkrat duhovne opsoval. Zadnjič je kaj pohujšljivo o nekem neimenovanem kaplanu čenčal. Toda še huje čodrka o duhovnih celjska „Wacht“. Da naši čitatelji to liberalno nemčursko koprivo prav spoznajo, ponatisnemo jim dopis „vahtarčin“ v štev. 101 od 20. dec. t. l. Samo nekaj stavkov izpustimo, ker so prenesramni in osobni.

St. Peter im Bärenthale, 13. December. (O.-C.) (Missionen der ehrwürdigen Patres vom Josefiberge.) Sie werden sich fragen, was wohl den Anlass hiezu gab. Nun, nichts Anderes, als dass die Herren Patres Missionäre von ihrem Kloster bei Cilli niedergestiegen sind, um die sündhaften Schafe der Pfarre, deren Disciplin eine lockere geworden ist, wieder im lauteren Glauben zu bestärken. Wie kommt wohl dies? wird der Leser fragen; ist denn der Herr Pfarrer allein nicht im Stande, seine Schäfchen in Zucht und Sitte zu erhalten? Leider, leider scheint dies nicht der Fall zu sein, denn der Herr Pfarrer, ein unermüdlicher Tröster der Wittwen und Waisen, dem man weiter nichts sagen kann, als dass er den „Slov. Gospodar“ für gross und und den verantwortlichen Bibelprofessor in Marburg für dessen Propheten hält, — gebietet als Seelenhirt über eine sehr verderbte Jugend. Er hat mit derselben sein liebes Kreuz. Selbst seine gesalbte Person ist vor inniger Berührung der Dorfjugend nicht gefeit; auch den Jalusien und Fenstern des Pfarrhofgebäudes wurde der Krieg erklärt; das pfarrliche Heu wurde nach der Mahd in den Bach geworfen oder auf den Kukuruzfeldern zwischen den Maisstengeln verstreit etc. Also hilf, was helfen kann. Und die Hilfe kam gross in den Personen der sehr ehrwürdigen Patres vom Josefiberge. Ist dass nun ein Zulauf, wenn diese Herren eine Predigt halten. Betrachtet den blassen Jüngling da oben auf der Kanzel, wie er mit frommen Augenschlag gegen die Kuppel blickt und nun mit heiligen Eifer donnert, — die Qualen des Fegefeuers und der Hölle so trefflich schildert, als hätte er selbst darin schon eine Bratcur mitgemacht! Es wird den armen Gläubigen trotz der Kälte heiss, und noch heisser rinnen die Zähren übers Antlitz; Rock- und Jäckhenärmel — Sacktücher werden bei uns noch als Luxus betrachtet — sind in steter Thätigkeit um die Augen zu trocknen. — — — Da schleicht ein armer Teufel, scheinbar noch tief ergriffen von der rührenden Predigt, in den kalten Tag hinaus, seiner Hütte zu; einige kleine Menschenkinder kauern auf dem Ofen, der übrigens ganz kalt ist, es ist ja kein Stämmchen Holz zu Hause; — der Mann nimmt schweigend die Axt und begibt sich in des Nachbars Wald, um einen Baum zu fällen. Kälte thut ja auch weh und der arme Mann und seine Kinder wollen wenigstens auf dieser irdischen Welt anticipando von der überirdischen Hitze zu profitiren. So fallen die beredten, überzeugenden Worte der ehrenwerten Patres von Josefiberg auf fruchtbaren Boden! — Unsere Leute sind arm, sehr arm, aber ein gottgefälliges Werk zu thun, dazu lassen sie sich nicht besonders bitten. Der Pfarrer hat kein besonderes Einkommen — wie sein würdiger Amtsbruder in St. Peter bei Königsberg, welcher schlichte Mann so ein Ministergehältchen bezieht. — Die erwürdigen Patres leben aber nicht nur vom Worte Gottes, sondern auch von irdischer Speise. Da kommen sie nun angerückt, die guten Weiblein mit Truthähnen alias Purans, Capäunern, grossen und kleinern Hühnern, Schmalz, Mehl und was thuts? Der Segen kann ja nicht ausbleiben und die Hölle- und Fegefeuerquallen schildernden Patres sind ja auch so sehr bedürftig! — Wir wünschen aber zum Wohl unseres sehr decimirten Geflügelstandes, unseren ohnehin magern Speckheiten und sehr seichten Schmalztöpfen eine recht baldige Beendigung der Predigten der sehr ehrwürdigen Patres von Josefiberge, und unsern Pfarrer eine baldige Besserung seiner nicht beneidenswerthen Lage unter den jetzt gewiss fällig bekehrten Pfarrkindern! Tako se norčuje ta list z verskimi resnicami, zasramuje pobožno ljudstvo in duhovne!

Digitized by Google

Dopisi.

Iz Vuhreda. (Nova cerkva) naša se je srečno pod streho spravila, akoravno so razne in vsestranske ovire, pa hrabro premagane, začeto delo do 25. julija zadrževale. Pogumno in z veseljem so Lahi pod vodstvom svojega mojstra Jakoba Magulija zidali; ugodno vreme je delo jako pospeševalo in 29. oktobra se je že začel „rušt“ staviti na zidovje nove cerkve, ktera se je potem v 4 tednih z angleškimi lepimi pa tudi obstojočimi šibrami pokrila, ktere je poslal gospod Karol Švab iz Gradca. Na kvišku, straneh in robovih se lesketajo rudeče ploščice, da je kaj lepo videti. Nova cerkev stoji na lepem griči Pahernikovega travnika, blizu stare hiše božje. Zidana je v krasnem gotiškem slogu, šibki pa vendar močni stebri jo kinčajo zunaj, da daljni, bližnji in domači občudujejo njeno lepoto, od ktere je nek inženir iz Maribora rekel: to je krasno delo. Dolga je 32 metrov, široka 9½ metra, visoka 13 metrov, ob enem je tudi že zvonik 10 metrov visoko pozidan, v kterem bode kapelica za Božji grob. Veliko je že dela stalo denarja, skrbi in truda in veliko še bo, ali zaupajé na Božjo pomoč in mile darove blagih ljudi, bode se bržčas v prihodnjem letu do Petrovega zgotovila in posvetila. Lehko se bode štela med najlepše Božje hiše v naši škofiji, kine in ljubo zavetje bode faranom, kteri so, akoravno jih je mala peščica, marljivo in neutrudno pomagali, kolikor je bilo mogoče, ker se je vse proti priskrbovalo. Oltarje pripravlja in pozlatuje Juri Čuček iz Maribora, mojster svojega dela, že obris je krasen, da se človek čudi, kako lepo pa še bode takrat in koliko veselje, ko bodo postavljeni v cerkev in se prvokrat sv. daritev začela. Bog plati obilno dosedajnim dobrotnikom in pomagalcem, pa tudi vzbujaj še dalje dobrotljiva srca za milodare, da se združenimi močmi dogotovi s vsem potrebnim svetišče Božjo.

Iz Rogaca. (Pisma o cerkvenem petji.) Vprašujejo, kam sedaj po sinodi s cerkv. petjem ukrenemo ali k cecilijanskemu ali k narodnemu? Mislimo strogo ne k prvemu pa ne k drugemu, marveč se počne obdelovati marljiveje oboje na svojem prostoru. Za strogo prvo občno petje nismo sposobni, nismo enaki Čehom pa ne Kranjcem. Hočemo pa na obojnem polji še le pričeti in si želimo tukaj večje marljivosti in resnosti! Po mestnih cerkvah bo menda cecilijansko petje prevagalo. Kar pa je dobrega, to je treba trikrat priporočevati in tako si usojam eden pripomoček priporočati, namreč g. učitelja kot organista. Tukaj smemo ravnati po tem, kar je bolj „fal“, kakor se pri nastavljenji organistov rado zgodi. Pogosto namreč vprašajo: kdo nam bode bolje „fal“ orglal? Vprašajo tudi marsikrat: toda Jožek nam je v žlahti, domačin, ima močen glas in v klet povabljen tako lepo poje, zakaj ne bi bil organist? Močen glas imeti dovolj! Učitelj ima lehko v svojih rokah cerkveno petje, šolarsko mladež, pevski cerkveni zarod ter tukaj lahko mnogo dela, ako ga ljudstvo podpira, lahko pa tudi preziran mnogo škodi, ako je zloben; učitelj kot organist lahko cerkvenemu petju da lice umetnosti, kakor se spodobi, da orglanje kot rokodelstvo preneha. Ako se g. učitelj mnogo če ne vsaki den v muziki vadi po izgledu mnogih učiteljev starih in mladih, lehko mnogo koristi. Zato mislim, da se brez važnega vzroka učitelju služba organista naj ne vzame, ampak skuša za njo pridobiti, kder je to mogoče. J. V.

Raznoterosti.

(Za družbo vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Sv. Lovrenc v Slov. goricah 15 fl., sv. Jurij na Pesnici 2 fl. 60 kr., sv. Tomaž 7 fl. 60 kr., Mala Nedelja 5 fl. 26 kr., sv. Križ nad Mariborom 1 fl. 12 kr., Prihova 15 fl., sv. Magdalena v Mariboru 20 fl. 72 kr., sv. Bolfank pri Bišu 10 fl., Zibika 8 fl. 60 kr., veleč. g. dr. J. Muršec 5 fl. Bog plati za to in vsa darila celega leta!

(Za Slomškovo nagrado) je daroval g. Peter Dobnik trgovec v Zrečah 1 fl. 20 kr., več domoljubov iz Škomra 80 kr., kteri znesek je g. nadučitelj Ljudevit Tribnik poslal. Lepa hvala! France Žiher.

(Kat. podp. društvu) v Celji je neimenovan duhovnik Savinjske doline daroval 50 fl. č. g. Jož. Kralj v Šoštanji letnino 3 fl. in za božičnico 2 fl

(Hvaležnost) svojo pokazal je opat Wretschko celjskim in okolišnim liberalcem izvolivšim ga v II. razredu s tem, da je v I. razredu sam prišel volit liberalcev. Kako se pa celjski liberalci zoper duhovnike vedejo, to kaže denešnji sestavek: „Kaj daja celjski Rakusch tiskati zoper duhovne!“

(Kapucinski red) šteje 7722 redovnikov, med njimi 6 nadškofov in 16 škofov.

(Potni stroški) zaračunijo se vojaškim duhovnikom katoliškim z 1 fl. lutrovskim pa s 4 fl.

(V Budimpešti) je več kakor 20.000 učencev pa samo 41 kaplanov za krščanski nauk. Na vseučilišči študira medicino ali zdravilstvo poleg 515 kristijanov uže 483 Judov, tedaj skoraj polovica je judovska. Kristijanov pa je na Ogerskem 14 milijonov, a Judov 700.000.

(Župnik) v Šusemu je postal č. g. Augustin Hecelj.

Prilaga katoliško tiskovno društvo Lavantinske škofije.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google